

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ
ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ**

**ОДЕСЬКИЙ РЕГІОНАЛЬНИЙ ІНСТИТУТ
ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

**РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю*

28 жовтня 2016 року

Одеса – 2016 – Odessa

УДК 351:342.5(061.3)

Р 45

ББК 67.301я73

Редакційна колегія:

Іжа М. М. – д.політ.н., проф.
Ахламов А. Г. – д.е.н., проф.
Балабаєва З. В. – д.філос.н., проф.
Безверхнюк Т. М. – д.держ.упр., проф.
Колісніченко Н. М. – к. держ.упр., доц.
Корвецький О. Д. – к.мед.н., доц.
Красностановова Н. Е. – к.е.н., доц.
Кривцова В. М. – к.і.н., доц.
Марущак В. П. – д.держ.упр., проф.
Надолішній П. І. – д.держ.упр., проф.
Пахомова Т. І. – д.держ.упр., проф.
Пігарєв Ю. Б. – к.ф.-м.н., доц.
Попов С. А. – д.держ.упр., доц.
Приходченко Л. Л. – д.держ.упр., проф.
Саханенко С. Є. – д.держ.упр., проф.
Свірін М. Г. – к.політ.н., доц.
Якубовський О. П. – к.і.н., проф.

Рекомендовано до друку Вченою радою
Одеського регіонального інституту державного управління
НАДУ при Президентіві України.
Протокол № 206/8-8 від 18 жовтня 2016 року.

Р 45 **Реформування** публічного управління та адміністрування: теорія, практика, міжнародний досвід : матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 28 жов. 2016 р. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2016. – 428 с.
ISBN 978-966-394-082-3

Матеріали публікуються в авторській редакції

ББК 67.301я73

ISBN 978-966-394-082-3

© ОРІДУ НАДУ
при Президентіві України, 2016.

РОЗВИТОК СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

ІЖА МИКОЛА МИХАЙЛОВИЧ

*директор ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.політ.н., професор,
Заслужений працівник освіти України*

РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ – ОДИН ІЗ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

Реформування публічного управління та адміністрування зумовлює необхідність здійснення передусім децентралізації влади в Україні, передачі повноважень органам місцевого самоврядування, а також передбачає відповідну модернізацію та стратегію розвитку системи Національної академії державного управління при Президентові України (далі – Національна академія), оскільки досягнення стратегічних результатів можливе тільки за наявності професійно підготовлених публічних службовців, насамперед патріотичних лідерів зі стратегічним мисленням, озброєних сучасними реформаторськими знаннями та технологіями, які допоможуть покращити життя людей.

Невідкладного здійснення модернізації та стратегічного розвитку системи Національної академії вимагає Указ Президента України від 31 серпня 2016 р. № 375/2016 [1]. На виконання цього Указу необхідно створити передумови щодо забезпечення ефективної підготовки, підвищення кваліфікації та спеціалізації фахівців з питань реформ, які мають бути відображені в Концепції реформування та стратегії розвитку Національної академії на 2016-2020 роки (далі – Концепція), розкриті в досконало розробленому навчально-методичному забезпеченні, що засноване на міждисциплінарному та індивідуальному підходах до навчання, результатах прикладних досліджень та експертно-аналітичного супроводу діяльності органів публічної влади (далі – ОПВ), а також їх тісної співпраці з системою Національної академії та інститутами громадянського суспільства.

Колектив ОРІДУ НАДУ з великою зацікавленістю та усвідомленням важливості розробки Концепції запропонував пропозиції за напрямками діяльності робочих підгруп Національної академії, зокрема з питань: статусних характеристик, прийому на навчання, міжнародної діяльності, вивчення української та іноземних мов, електронного документообігу, експертно-аналітичної діяльності та ін.

Передусім, на виконання ч. 7 ст. 27 Закону України «Про вищу освіту» необхідно розробити та затвердити Статут Національної академії, в якому:

- унормувати питання, пов'язані з визначенням місця та ролі Національної академії, її регіональних інститутів у відповідності до положень Законів України «Про вищу освіту», «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування» та відповідних Постановою Кабінету Міністрів України;

- уточнити місію та стратегічні завдання НАДУ. *Місія Національної академії* має полягати у забезпеченні належної якості кадрового складу державної служби відповідно до кращої європейської практики шляхом створення сучасної освітньо-наукової інфраструктури супроводу нової політики державного (публічного) управління. *Стратегічні завдання* як головного загальнонаціонального вищого навчального закладу з питань професіоналізації державної служби, її теоретико-методологічного забезпечення мають полягати в гарантуванні якості: експертно-аналітичного супроводу реалізації стратегічних завдань реформування державної служби та державного управління; професійного навчання, яке відповідає сучасним потребам державного управління. До цих завдань також відноситься створення умов для формування еліти державного управління, яка б керувалася принципами патріотизму, професійності та порядності, а також умови, що сприяють самореалізації та особистісному розвитку публічних службовців.

Стратегічним завданням також є: організація та здійснення заходів щодо професійної орієнтації молоді та перспективних службовців ОПВ на основі взаємодії Національної академії з цими органами та організаціями, що відносяться до сфери регулювання зазначених органів, відповідними молодіжними громадськими організаціями, вищими закладами освіти; створення та підтримка на сайті форумів та платформ, що забезпечують внутрішню та зовнішню комунікацію як співробітників Національної академії, її регіональних інститутів, органів публічного управління, так і представників громадянського суспільства у вирішенні актуальних питань щодо розвитку країни, регіону, території. Важливим аспектом комунікації є популяризація наукових напрацювань дослідників Національної Академії в середовищі науковців та практиків публічного управління та адміністрування;

- Національну академію розглядати як головного координатора навчально-наукового комплексу, учасниками якого зі статусом юридичних осіб є: експертно-аналітичний, консультативно-дорадчий центр для супроводу діяльності Президента України, органів державної влади та органів місцевого самоврядування; Регіональні інститути державного управління;

- окремим пунктом (розділом) сформулювати мету, завдання та повноваження регіональних інститутів, порядок призначення та повноваження їх директорів щодо напрямів діяльності навчального закладу, а також порядок призначення заступників директора;

- зберегти в регіональних інститутах підготовку фахівців за суміжними спеціальностями в галузі знань «Управління та адміністрування»;

- найважливішими питаннями мають бути належне, достатнє та своєчасне ресурсне забезпечення, зокрема фінансове з визначенням його джерел, особливо в період реалізації стратегії розвитку Національної академії та її регіональних інститутів;

- закріпити реальні переваги Національної академії щодо набору та навчання службовців ОПВ, працевлаштування випускників та їх кар'єрного росту. Особливу увагу приділити підготовці кадрів для ОПВ на випередження у відповідності до реалізації нових пріоритетів державної політики. Найактуальнішою є потреба в унормуванні відповідальності керівників ОПВ за відбір, направлення на навчання державних службовців і посадових осіб органів місцевого самоврядування, а також працевлаштування випускників денної форми навчання з відповідним його контролем Нацдержслужбою України, оскільки працевлаштування не може бути функцією Національної академії.

Для покращення співпраці з ОПВ (як замовниками на підготовку фахівців) необхідно запровадити механізм реальної участі в начальному процесі, у першу чергу, представників Адміністрації Президента України, Секретаріату Кабінету Міністрів України, Апарату Верховної Ради України, Нацдержслужби України, керівників місцевих ОПВ.

Щодо створення й можливих функцій експертно-аналітичного центру (далі – ЕАЦ), то вважаємо за необхідне в Статуті (Концепції) передусім визначити: місію, мету та його функції, організаційно-функціональну структуру ЕАЦ з відповідними інформаційними потоками та регламентом його діяльності як відокремленого підрозділу Національної академії з координаторами на кафедрах, які створюють творчі колективи для виконання конкретних проектів; ресурсне забезпечення та умови ефективності діяльності ЕАЦ.

В умовах нових викликів в інформаційно-комунікаційному просторі, що стосуються реалізації реформи комунікативної діяльності держави, формуванні міжнародного іміджу та забезпечення кібернетичної безпеки, про що окремо наголосив Президент держави Петро Порошенко у своєму щорічному посланні до Верховної Ради України, доцільно розглянути питання використання у діяльності ЕАЦ нового комплексного інструментарію – системи стратегічних комунікацій.

Це додатково потребує вирішення ще одного завдання – налагодження ефективної системи підготовки фахівців у галузі стратегічних комунікацій. Наразі, передбачивши потребу у фахівцях нового формату, в Одеському регіональному інституті з 2016 року вже було запроваджено нову освітню програму і створено спеціалізацію «Стратегічні комунікації», залучивши до її розроблення та реалізації провідних фахівців-експертів.

Важливо в Концепції сформулювати пріоритети розвитку міжнародної співпраці системи Національної академії з метою вивчення найкращого європейського досвіду публічного управління та адміністрування, включаючи підготовку службовців, та використання цього досвіду у вітчизняному освітньо-науковому просторі. У цьому контексті доцільно в Концепції сформулювати положення щодо: стажування за кордоном кращих слухачів, аспірантів, докторантів, викладачів; залучення до навчального процесу представників іноземних профільних ВНЗ та організацій-партнерів, керівників іноземних дипломатичних місій; участі в освітніх програмах «Erasmus+» (європейських грантах з розвитку системи вищої освіти) та «Horizon 2020» (наукові та освітні гранти), а також участь в інших європейських програмах.

Зазначений вище перелік питань, що потребують додаткового відображення в Статуті та Концепції, можна і необхідно розширити, спираючись на досконало відпрацьовані мету та стратегічні завдання Національної академії, що реалізують першу.

Список використаних джерел.

1. Указ Президента України від 31 серпня 2016 р. № 375/2016 «Про деякі питання Національної академії державного управління при Президентіві України».

КУЙБІДА ВАСИЛЬ СТЕПАНОВИЧ

президент Національної академії державного управління при Президентові України,
д. держ. упр, професор

ВОЗНИЙ СЕРГІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

здобувач кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентові України

ПРИНЦИПИ ВЗАЄМОВІДНОСИН ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ПІДХІД ДО ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ

Забезпечення ефективних взаємовідносин органів місцевого самоврядування з органами державної виконавчої влади є ключовим чинником ефективності організації публічної влади на території. В ідеалі має бути їх взаємна підтримка та узгодженість дій задля досягнення цілей розвитку територій і громад. Однак, досягнення цього потребує системного вироблення і належного впровадження певних правил, правових та неправових норм – принципів (від *лат. principium* – початок, основа, виникнення, першоджерело) – основне вихідне положення будь-якої теорії чи вчення, вихідні засади пояснень чи керівництва до дії [1, с. 560]). Отже, важливі не лише принципи, які визначені нормативно-правовими актами, а загалом норми, які визначають дії людей та органів влади.

В основі будь-якої діяльності, у тому числі взаємовідносин, завжди є певний набір принципів, навіть якщо вони не виявляються та не аналізуються.

Практична цінність принципів полягає у можливості їх використання як умов, які необхідні для досягнення цілей, а також критеріїв для оцінювання якості управлінських процесів.

Отже, на наш погляд, *принципи ефективних взаємовідносин органів місцевого самоврядування і органів державної виконавчої влади* – це визначені нормативно-правовими документами, а також культурно-ціннісні норми та правила (неписані), обопільне дотримання яких сприяє більш високій ефективності їх діяльності та забезпечує синергійні ефекти.

Крім законодавчо закріплених принципів діяльності цих органів влади, сьогодні описані такі принципи взаємовідносин, як диференціація та комбінованість предметів відання органів влади, взаємного делегування повноважень і взаємної підтримки, судового регулювання суперечок між органами публічної влади та ін. (А. Крусян, [3, с. 83–84]); системності, об'єктивності, саморегулювання, зворотного зв'язку, доповнення, оптимальності, інформаційної достатності, еволюційності, демократизму, гласності та ін. (Н. Мельтюхова, Л. Набока та Н. Фоміцька [4, с. 21]); відповідальності за ефективність діяльності, своєчасності, повноти і достовірності інформації, всебічності, гласності, економності, зрозумілості, науковості, неупередженості, об'єктивності, обґрунтованості, обов'язковості виконання прийнятого рішення, оперативності, передбачуваності (Т. Коломоєць та П. Матвієнко [2]) та ін.

Загалом можна навести десятки, а то і сотні принципів, які можуть бути корисними для вдосконалення організації взаємовідносин органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади.

Проте, дотримуватися всіх принципів на практиці неможливо, але їх широкий перелік є важливим для того, щоб можна було вибрати ті з них, які відповідають конкретним цілям взаємовідносин. Для того, щоб визначитися з комплексом принципів, слід мати інформацію про них, тобто базу даних про принципи. Вважаємо, що до такої бази слід включати:

- 1) конституційно і законодавчо визначені принципи функціонування органів публічної влади та їх асоціацій;
- 2) принципи державної регіональної політики та політики місцевого розвитку;
- 3) принципи служби в органах місцевого самоврядування і державної служби;
- 4) принципи багаторівневого врядування (визначені Хартією багаторівневого врядування в Європі [5]);
- 5) принципи належного врядування (визначені європейською Стратегією з інновацій та належного врядування на місцевому рівні [6]);
- 6) принципи, які описані в наукових працях, стандартах, методиках, рекомендаціях, навчальних посібниках тощо;
- 7) принципи, якими керуються люди в реальному житті, тобто ціннісні орієнтації, неписані норми та правила поведінки людей і спільнот людей, у т.ч. колективів органів публічних влади територіальних громад.

На наше переконання, крім принципів, які забезпечують позитивний вплив, ініціаторам нових форм і методів взаємовідносин слід враховувати і принципи, які фактично забезпечують негативний вплив, але є скритими і про які переважно не говорять. Загальними для усієї України характерними принципами є, наприклад, такі:

- перекладання відповідальності за спільну справу одним органом влади на інший;
- інформаційна та організаційна закритість;
- домінування (проявляється насамперед у невизнанні одного органу публічної влади іншим як рівного);
- неадекватна цілям розвитку територіального розвитку конформність;
- індивідуалізм замість командної злагодженої роботи;
- фрагментарність взаємовідносин;
- невиконання домовленостей взаємовідносин;
- відсутність ініціативи;
- формальність у забезпеченні зворотного зв'язку і т.д.

Безумовно, наведений нами перелік негативно орієнтованих принципів спостерігається не в усіх взаємовідносинах органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади, однак є непоодинокі їх прояви, що негативно впливають на ефективність публічної влади в сучасній Україні.

Таким чином, вважаємо, що системне забезпечення взаємовідносин органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади потребує застосування системного підходу і щодо визначення комплексу дієвих принципів цих взаємовідносин.

Завчасне проектування систем взаємовідносин органів місцевого самоврядування та органів державної виконавчої влади з чітко окресленими принципами може суттєво поліпшити результативність взаємовідносин. Головне завдання сторін – обрати такий комплекс принципів, дотримання яких буде повноцінно забезпечено на практиці й найбільше сприятиме досягненню цілей спільної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010. – 820 с.
2. Коломоєць Т. О. Принципи як елемент механізму контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування як суб'єктів адміністративного права України / Т. О. Коломоєць, П. Д. Матвієнко // Адміністративне право і процес. – № 2 (2). – 2012. – С. 31-42.
3. Крусян А. Р. Взаємодія місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування в Україні : навч. посіб / А. Р. Крусян. – Одеса : Вид-во «Юридична література», 2001. – 162 с.
4. Методичні підходи до підвищення результативності взаємодії органів державного управління та місцевого самоврядування / уклад. : Н. М. Мельтюхова, Л. В. Набока, Н. В. Фоміцька; за заг. ред. Н. М. Мельтюхової. – К. : НАДУ, 2013. – 48 с.
5. Charter for Multilevel governance in Europe : Document of Committee of the Regions (CoR) EU [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://portal.cor.europa.eu/mlgcharter/Pages/MLG-charter.aspx>
6. Strategy on Innovation and Good Governance at local level : Extract from the Valencia Declaration 15th Conference of European Ministers responsible for local and regional government (Valencia, Spain, 15-16 October 2007) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.coe.int/t/dgap/localdemocracy/strategy_innovation/

КЛЮЦЕВСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ІВАНОВИЧ

керівник апарату Херсонської обласної державної адміністрації

СУЧАСНІ УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ

Важливим елементом забезпечення ефективності функціонування органів влади є використання сучасних управлінських технологій.

У серпні 2015 року в апараті Херсонської обласної державної адміністрації було впроваджено систему управління якістю, яка сертифікована відповідно до вимог ДСТУ ISO 9001:2009. 28 серпня 2015 року було зареєстровано в Реєстрі Системи сертифікації УкрСЕПРО сертифікат на систему управління з надання послуг виконавчої влади. Сертифікат виданий на підставі результатів перевірки і оцінки системи управління якістю органом з сертифікації систем управління ДП «Херсонстандартметрологія».

В апараті обласної державної адміністрації, в рамках системи управління якістю, затверджено 17 документованих методик. Серед основних з них: «Планування роботи апарату облдержадміністрації та контроль за виконанням планів», «Організація заходів за участю керівництва обласної державної адміністрації», «Критичне аналізування з боку керівництва», «Здійснення контролю за виконанням документів», «Управління персоналом».

Значними перевагами в результаті запровадження системи управління якістю є покращення якості підготовки аналітичних, інформаційних та інших матеріалів для забезпечення діяльності обласної державної адміністрації, забезпечення стабільності кадрового потенціалу в апараті, а також підвищення кваліфікації працівників апарату з урахуванням європейських підходів у роботі. Навіть новому працівнику стане зрозумілим виконання своїх завдань, завдяки упорядкованій та систематизованій роботі апарату обласної державної адміністрації, яка упорядкована відповідно до вимог системи управління якістю.

З метою підвищення ефективності управління та забезпечення оперативного зв'язку з районними державними адміністраціями і міськвиконкомами Херсонської області у 2016 році обласною державною адміністрацією впроваджено проведення відео-інтернет конференцій і нарад.

Так, в реальному режимі за допомогою програмного забезпечення OpenMeetings голова обласної державної адміністрації постійно проводить селекторні наради, засідання, конференції, семінари та прийом громадян. Таке нововведення дозволило оперативно вирішувати нагальні питання соціально-економічного розвитку області не витрачаючи при цьому час та кошти на переїзди.

З метою забезпечення здійснення головою обласної державної адміністрації своїх повноважень стосовно реалізації державної політики з питань управління персоналом в області в 2015 році в апараті Херсонської обласної державної адміністрації впроваджено нову інформаційно-аналітичну систему «Кадри». Це дало змогу забезпечити ефективне функціонування системи управління персоналом в Херсонській обласній державній адміністрації та налагодити взаємодію цього процесу з районними державними адміністраціями. Завдяки інформаційно-аналітичній системі «Кадри» на сьогодні оперативно та на високому рівні здійснюється добір персоналу, планування та організація заходів з питань підвищення рівня професійної компетенції державних службовців, документального оформлення вступу на державну службу, її проходження та припинення державної служби.

Херсонська обласна державна адміністрація перша в Україні інтегрувала внутрішню систему електронного документообігу до Єдиної системи електронної взаємодії органів влади. Це дозволяє отримувати всі документи центральної органів виконавчої влади виключно в електронному вигляді та таким же чином надсилати кореспонденцію від обласної державної адміністрації.

Впроваджено та вже більше року успішно працює продукт сімейства АСКОД, а саме: «АСКОД Корпоративний», «АСКОД АРМ Керівника» і «АСКОД WEB система» для автоматизації процесів реєстрації, обробки, проходження і

контролю виконання службової кореспонденції, внутрішніх документів і звернень громадян. З цією метою вперше за часів незалежності виділено з обласного бюджету більше 1 млн грн.

У результаті запуску системи документообігу «АСКОД Корпоративний» вдалося автоматизувати процеси обміну та маршрутизації проходження документів, формувати при цьому гнучке та масштабоване комунікаційне середовище і дозволило швидко та прозоро організувати електронний документообіг.

Запровадження системи «АСКОД АРМ Керівника», або ще її називають «АСКОД Мобільний», – дала змогу підписувати документи електронним цифровим підписом, здійснювати розгляд документів, приймати рішення щодо їх виконання, накладати резолюцію, формулювати доручення та завдання і здійснювати контроль за їх виконанням. У час новітніх технологій АСКОД АРМ Керівника дала можливість виконувати перелічені заходи за допомогою мобільних планшетних засобів на базі операційних систем Windows, iOS та Android, що в свою чергу дає можливість керівництву області розглядати документацію та приймати рішення не тільки перебуваючи на робочому місці, а й під час відраджень, в дорозі тощо.

Запровадивши систему АСКОД WEB, нам вдалося приєднати структурні підрозділи обласної державної адміністрації не встановлюючи додаткового програмного забезпечення.

За допомогою АСКОД вдалося організувати колективну роботу в Херсонській обласній державній адміністрації над документами з використанням безпаперових технологій та електронного документообігу із застосуванням електронного цифрового підпису, який отримано кожним працівником апарату обласної державної адміністрації та керівниками її структурних підрозділів.

Також в стінах Херсонської обласної державної адміністрації було реалізовано апаратний чат месенджер CommFort.

Працівники апарату обласної державної адміністрації мають змогу обмінюватися повідомленнями, які часто виникають в процесі підготовки документів, а керівники отримали змогу оперативно доводити інформацію про завдання до своїх підлеглих. Публікувати повідомлення на електронній дошці оголошень для всього апарату з можливістю залишати свої коментарі та проводити голосування в он-лайн режимі за будь-яку пропозицію, передавати файли цілими папками, здійснювати звичайні та відеодзвінки, а також проводити відеоконференції в апараті Херсонської обласної державної адміністрації.

Зв'язок між державою та громадянином, вирішення життєво важливих проблем окремої людини є пріоритетом у роботі обласної державної адміністрації.

Керівництвом Херсонської обласної державної адміністрації приділяється значна увага прийомам громадян з особистих питань та за місцем їх проживання. У проведенні вказаних заходів, з метою оперативного розгляду порушених проблемних питань беруть участь керівники структурних підрозділів обласної державної адміністрації та відповідних обласних служб.

Так, у вересні 2016 року розпочато проведення прийомів у режимі відео-конференції. Основною перевагою відеозв'язку є те, що керівництво обласної державної адміністрації має можливість проводити прийом громадян без виїзду на місце.

Для забезпечення відкритої та прозорої діяльності обласної державної адміністрації на офіційному веб-сайті розміщуються новини обласної державної адміністрації, її апарату, міст та районів Херсонської області, завдання, нормативно-правові засади діяльності обласної державної адміністрації, робота колегії, анонси заходів, які відбудуться найближчим часом.

Також даний сайт містить у вільному доступі біографічні довідки керівництва, керівника апарату та керівників структурних підрозділів обласної державної адміністрації, оголошення про проведення конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби, плани роботи та розпорядження голови обласної державної адміністрації, інформацію про територіальні органи влади в Херсонській області, телефонні «гарячі лінії».

Все це створює досить комфортні умови для ознайомлення громадян з функціонуванням органів державної влади. Таким чином, діяльність обласної державної адміністрації є відкритою для громадськості та здійснюється виключно в законодавчому полі.

Також в обласній державній адміністрації значна увага приділяється підвищенню кваліфікації державних службовців.

Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації забезпечує підвищення кваліфікації фахівців органів виконавчої влади та місцевого самоврядування відповідно до чинного законодавства та є єдиним в області навчальним закладом, який надає освітні послуги з підвищення кваліфікації державним службовцям та посадовим особам місцевого самоврядування. Пріоритетними напрямками діяльності Центру є удосконалення та оновлення змісту професійної підготовки кадрів державної служби, органів місцевого самоврядування у відповідності з європейськими стандартами, роз'яснення державної і регіональної політики з питань децентралізації, лідерства, планування розвитку місцевого самоврядування.

За 20 років роботи у зазначеному Центрі підвищили свій професійний рівень 65 162 державних службовці та посадовці органів місцевого самоврядування.

У навчальному процесі задіяно 397 викладачів, із них: 21 – доктори наук, 68 – кандидати наук, у тому числі науковці Національної академії державного управління при Президентів України, Одеського регіонального інституту державного управління НАДУ.

За роки діяльності підготовлено та видано 22 інформаційно-методичних збірники, 19 навчально-методичних посібників, 514 методичних розробок, 210 наукових публікацій, більшість із них за авторством директора Центру.

Центр вдруге сертифіковано на відповідність вимогам ДСТУ ISO 9001-2009 Системи сертифікації УкрСЕПРО. Це сприяє досягненню пріоритетних цілей, над якими працює колектив Центру. Як результат з 2012 р. Центр щороку ставав переможцем Всеукраїнського конкурсу якості продукції «100 кращих товарів України» (Регіональний рівень) у номінації «Робота та послуги, які виконуються або надаються у побутовій та виробничій сферах».

Пріоритетним напрямком роботи Центру є удосконалення форм і методів роботи з талановитою молоддю. З 2002 року на базі Центру працює Регіональна школа лідерства (Молодіжна школа регіонального державного управління). За ці роки здійснено 16 випусків із числа студентської молоді, молодих фахівців та лідерів молодіжних організацій, які

виявили бажання в подальшому працювати в органах виконавчої влади та органах місцевого самоврядування. Здобутки школи отримали підтримку Національного агентства України з питань державної служби.

Сьогодні Центр є сучасним навчальним закладом післядипломної освіти, що бере активну участь у модернізації системи професійного навчання, продовжує тримати на високому рівні авторитет серед широкого кола органів публічної влади та громадськості.

Процеси оновлення системи державного управління потребують нових вимог до професійних та особистісних якостей державних службовців, рівня їх професіоналізму та компетентності.

З метою задоволення потреби у підвищенні своїх професійних та культурних запитів, вмінню компетентно і відповідально виконувати управлінські функції, впроваджувати новітні соціальні технології запропоновано проведення щомісячних навчань працівників апарату обласної державної адміністрації.

Тематика, зміст, терміни навчань плануються та розробляються відділом управління персоналом апарату обласної державної адміністрації з урахуванням потреб та побажань працівників апарату.

Так, спікером навчання працівників апарату за темою «Роль профспілок в питаннях соціального захисту державних службовців» була Людмила Татарінова, голова обласної організації профспілки працівників державних установ. Вона розповіла про соціальний діалог, який ведеться між профспілками та владою. Актуальність теми викликала жваве обговорення серед присутніх.

Психологом, викладачем кафедри практичної психології Херсонського державного університету Самковою Олесею Миколаївною проведено навчання за темою: «Профілактика «професійного вигорання». Завдяки лекції та проведеному тестуванню слухачі зрозуміли, що необхідно стежити за своїм станом і при перших ознаках емоційного вигорання вживати заходів по його запобіганню.

Під час цікавої та змістовної лекції на тему «Позитивний імідж державного службовця» спілкувалася зі слухачами справжній фахівець своєї справи – Туркот Тетяна Іванівна, кандидат педагогічних наук, доцент «Херсонської академії неперервної освіти» Херсонської обласної ради. Присутні розглянули зовнішні та внутрішні складові позитивного іміджу державного службовця. Викладач розповіла про методи ефективного спілкування та навчила способам досягнення рівноваги після отриманого стресу. По закінченні лекції бажачі отримали індивідуальні психологічні консультації.

Протягом останніх років активізовано профспілкову роботу. Профспілкова організація упевнено проводить свою діяльність щодо захисту соціально-економічних прав та інтересів державних службовців на основі принципів соціального партнерства, самостійності, взаєморозуміння, дотримання норм законодавства, договорів та угод, принципово відстоює конституційні права членів профспілки на працю, її достойну оплату, інші соціальні гарантії.

Всіх членів профспілки об'єднує природне бажання впевненіше дивитися в завтрашній день. Таку впевненість надає високий рівень соціального діалогу, що налагоджений з керівництвом обласної державної адміністрації, спектр соціальних програм із матеріальної підтримки, оздоровлення працюючих та їх дітей, культурно-масові, спортивні заходи та безкоштовна юридична допомога, забезпечення здоровими та безпечними умовами праці.

Для членів профспілки організовуються поїздки на море, по історично-культурних місцях Херсонщини та України. Також проводяться культурно-масові та спортивні заходи. Члени профкому проходять навчання, беруть участь у семінарах.

Успіх своєї роботи профспілковий комітет вбачає у пошуці нових форм і методів роботи щодо зміцнення колективу, зокрема організації поїздок, вечорів відпочинку членів профспілки, урочистого відзначення державних та професійних свят.

Результатом планомірної роботи з персоналом і систематичного підвищення рівня їх знань, умінь і навичок з урахуванням сучасних технологій в управлінському процесі є успішна участь працівників апарату обласної державної адміністрації у різноманітних конкурсах.

Так, у 2015 році на Всеукраїнському конкурсі «Кращий державний службовець» працівники апарату Херсонської обласної державної адміністрації посіли призові місця у двох номінаціях: 1-е місце у номінації «Кращий керівник» – Олександр Колісніченко, начальник відділу адміністрування Реєстру виборців, 2-е місце у номінації «Кращий спеціаліст» – Павло Кулик, головний спеціаліст організаційного відділу.

У 2016 році переможницею Всеукраїнського конкурсу «Кращий державний службовець» у номінації «Молодь – майбутнє профспілки!» стала Оксана Тараненко, головний спеціаліст відділу забезпечення діяльності керівництва.

ПОПОВ СЕРГІЙ АФНАСІЙОВИЧ

*заступник директора з наукової роботи ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
д. держ. упр., професор*

ПРИСЯЖНЮК ІГОР МИХАЙЛОВИЧ

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Глобальні кліматичні зміни та зміни, пов'язані із господарською діяльністю людини, загострюють проблеми забезпечення органами публічної влади (далі – ОПВ) виконання необхідних заходів із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій (далі – НС), оскільки небезпеки і загрози у теперішній час носять більш комплексний та взаємопов'язаний характер. Держава несе відповідальність за безпеку життя кожної людини в нашій країні і має забезпечити належні передумови щодо запобігання НС і врятування тих, хто потрапив у них. Сучасна система публічного

управління (далі ПУ) не здатна у повній мірі забезпечити виконання покладених завдань щодо захисту населення і територій від НС техногенного та природного характеру, передусім внаслідок слабкої взаємодії ОПВ з цих питань.

Більш того, соціальна, теоретична та практична значущість цих проблем зумовлює необхідність проведення комплексного наукового дослідження, особливо в сучасних умовах децентралізації.

Праці вітчизняних вчених мають певний інтерес до зазначеної проблеми та спрямовані на вивчення окремих проблем вдосконалення державного управління в умовах загрози та виникнення НС.

Результати досліджень нормативно-правової бази та наукових напрацювань свідчать про необхідність здійснення комплексного наукового дослідження щодо забезпечення взаємодії ОПВ із запобігання та ліквідації надзвичайних ситуацій в умовах децентралізації, яке спрямувати на:

1. Аналіз стану дослідження наукової проблеми з метою уточнення концептуальних підходів щодо ПУ з питань процесу взаємодії ОПВ. Міжнародний досвід ПУ у сфері цивільного захисту (далі ЦЗ) дає підстави стверджувати, що системи захисту населення і територій від НС природного, техногенного та військового характеру здатні досить ефективно забезпечити життєдіяльність людей і суспільства, об'єктів економіки й інфраструктури у разі їх виникнення.

2. На основі цього аналізу визначити ступінь розробки цієї проблематики та сформулювати принципи взаємодії ОПВ у сфері запобігання та ліквідації НС на основі особливостей їх діяльності та нормативно-правового забезпечення.

Внесення змін та доповнень до чинного законодавства з питань ЦЗ забезпечать розмежування повноважень ОПВ у процесах їх взаємодії, адже унормування на законодавчому рівні і поетапна розробка системоутворюючих правових актів створюють необхідні передумови для безпечної життєдіяльності особи, суспільства і держави.

3. Нормативно-правове забезпечення доцільно розподілити за такими основними напрямками, що стосується: підвищення стійкості функціонування об'єктів в умовах НС; утримання в готовності сил ЦЗ і матеріально-технічних засобів; удосконалення системи управління та реалізація заходів ЦЗ; соціальний захист постраждалих від НС та підготовка населення.

На основі цього поділу можна розробити моделі міжтериторіальної взаємодії та сформулювати пропозиції щодо впровадження раціонального варіанту організації адміністративно-територіальних округів в Україні, в межах яких функціонуватимуть Міжтериторіальні центри щодо запобігання та ліквідації НС як збалансовані організаційні структури публічного права. Сутність такої пропозиції відповідає загальнодержавним перспективам взаємозв'язку центральних і місцевих рівнів влади на основі розмежування предметів відання та дає можливість раціонально витратити кошти на утримання сил ЦЗ та їх переоснащення, а також на підвищення рівня природно-техногенної безпеки.

Вирішення цього важливого наукового завдання полягає у:

- побудові моделі публічного управління у сфері ЦЗ в Україні з урахуванням сучасних потреб суспільства;
- обґрунтуванні необхідності установлення співвідношення між системою та структурою центральних і місцевих ОПВ, а також їх апаратів зі структурними елементами небезпеки (типами, класами, видами, підвидами);
- визначенні принципів гармонізації організації ефективного державного управління у сфері ЦЗ, який передбачає кількісну характеристику співвідношення централізації й децентралізації з урахуванням поступового надання більшої самостійності регіонам;
- поєднанні на базі структурних підрозділів місцевих ОПВ з питань ЦЗ та створити при цьому єдину структуру подвійного підпорядкування за умов централізованого або солідарного їх фінансування за рахунок місцевих та державного бюджетів.

Список використаних джерел.

1. Конституція України : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%/DO%D2%D1%80.
2. Деякі питання Державної служби України з надзвичайних ситуацій: Указ Президента України від 16 січня 2013 р. № 20/2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/20/2013>.
3. Про деякі заходи з оптимізації системи центральних органів виконавчої влади: Указ Президента України від 24 грудня 2012 р. № 726/2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/726/2012>.
4. Кодекс цивільного захисту України : станом на 10 листопада 2015 року / Верховна Рада України. – Офіц. вид. – К. : Парлам. вид-во, 2013. – 1802 с. – (Бібліотека офіційних видань).
5. Концепція реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://civil-rada.in.ua>.
6. Приходько Р. В. Організаційно-правовий механізм регулювання сфери захисту населення і територій від наслідків надзвичайних ситуацій / Р. В. Приходько // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХРІДУ НАДУ «Магістр». – 2011. – Вип. 3 (34). – № 2 (22).
7. Труш О. О. Системи підтримки прийняття рішень органами державного управління в умовах надзвичайних ситуацій (інцидентів) / О.О. Труш, А.О. Кошкін // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХРІДУ НАДУ «Магістр». – 2013. – Вип. 4 (43). – С. 256-262.

ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОНСТРУКТИВНОГО ДІАЛОГУ МІЖ ВЛАДОЮ ТА СУСПІЛЬСТВОМ: ІННОВАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ

У сучасному суспільстві динаміка соціальних процесів досить часто випереджає управлінські можливості жорсткої структури системи державного управління та її підсистеми – системи державної служби, яка перестає бути адекватною соціальній реальності, що швидко змінюється. Альтернативою регламентованому реформуванню або революційним перетворенням державної служби, може виступати концепція, в основі якої розглядається можливість ефективного використання інноваційного потенціалу двох взаємопов'язаних систем – держави та суспільства. В такому контексті суб'єктами інноваційних процесів можуть виступати крім органів державного управління та органів місцевого самоврядування, законодавчих і представницьких органів, природних монополій, також : бізнес-співтовариства, зокрема інвестори, промислові підприємства, малий бізнес; інноваційне співтовариство, зокрема підприємства і організації, що розробляють та випускають наукоємку продукцію, малий інноваційний бізнес, наукова громадськість (науковці, викладачі, аспіранти та докторанти, студенти тощо); громадяни, що виражають свою стратегічну позицію через органи місцевого самоврядування, громадські організації, а також за допомогою участі у виборах, референдумах тощо.

Як відомо, в умовах зростання турбулентності та вірогідності виникнення кризових явищ інноватика системи державного управління та державної служби ставить питання щодо необхідності розробки нових технологій управлінської рефлексії для ефективного управління складною соціальною реальністю. Ці технології повинні забезпечувати динамічне моделювання структур і процесів в системі державного управління та державної служби, включаючи діагностичний моніторинг, диференціальну діагностику, аналіз ризиків та моделювання інноваційних змін, а також технології управління інноваційними проектами [1].

В загальному випадку, під інноваційними соціальними процесами можна розумітим трансформації в структурах і процесах соціальних систем, що призводять до зміни способу функціонування соціальних систем (при цьому можуть змінюватися стратегічні пріоритети, технології функціонування та розвитку системи, організаційна культура, властивості елементів та компонентів тощо).

В цьому контексті управління соціальними інноваціями може розглядатися як управління спільними когнітивними процесами системи державного управління та державної служби і соціуму, їх функціонуванням та розвитком. Соціальні інноваційні процеси – це зміни, що відбуваються в складних соціальних системах, та викликаються як зовнішніми факторами, так і внутрішніми механізмами розвитку таких систем. При цьому, систему державного управління та її підсистему – державна службу можна розглядати соціальні системи з включеним суб'єктом-спостерігачем. [2]. При цьому усвідомлення недосконалої мислення (незавершеності і безперервності процесу соціальної рефлексії) відкриває простір для нового інтелектуального пошуку, а, отже, для інновацій.

Сьогодні коли суспільство стає інноваційним, воно виходить на новий рівень рефлексії. Традиційно схема взаємодії держави та суспільства представляється кібернетичною моделлю управління, в якій функцію управління виконує держава (управлінські впливи), замикаючи на собі управлінський контур зворотного зв'язку. Зворотні зв'язки можуть забезпечувати як збереження початкових параметрів (негативний зворотний зв'язок) системи, так і вести до накопичення раптових відхилень від початкового значення (позитивний зворотний зв'язок).[3] На відміну від технічних систем, соціальні системи здатні до самоускладнення, породження більш складних технологій функціонування та розвитку, корегування своєї поведінки з вимогами збереження системної цілісності та самоідентичності. В такому випадку на однакові виклики зовнішнього середовища на вході система може реагувати по-різному, продукуючи велику кількість варіантів на виході. В такій інтерпретації соціальна система стає чутливою до форм управлінських впливів. Стиль управління починає впливати на керуючу систему, причому результат такої дії визначається самою системою. Адже основною відмінністю систем, що саморозвиваються та самоорганізуються, є здатність змінювати структуру та створювати нові результати.

Відомо, що управління можна визначити як цілеспрямовану діяльність, яка корегує поведінку об'єкта управління за допомогою системи зворотних зв'язків. В цьому аспекті ефективність управління визначається через якість таких зв'язків, а прийняття управлінського рішення базується на порівнянні показників стану системи з моделлю управління.[4] Але жорстка схема, яка не враховує зміни як керованої системи так і керуючої системи сьогодні стає гальмом розвитку. Отже слід зазначити, що зовнішній імпульс може запустити процес внутрішніх перетворень, а кінцевий результат стає наслідком внутрішніх рекурсивних процесів системи і не зумовлений однозначно (еквіфінальність систем).

Так як соціальні інноваційні процеси пов'язані з динамікою соціальних систем, які самоорганізуються, то завдання управління інноваціями в системі державного управління і державної служби може бути методологічно розглянуте як завдання управління когнітивними процесами цих системах, їх діяльністю та рефлексією. В ході о процесу функціонування таких систем можуть виникати переходи на нові рівні складності. Таким чином, соціальні інновації можуть бути як ініційовані державою і суспільством, цілеспрямовано запроваджуватися в цю систему, так і бути внутрішніми спонтанними змінами, що виникають в процесі соціальної самоорганізації. Процес безперервної рефлексії підвищує адаптивні властивості системи, робить її більш гнучкою до викликів зовнішнього середовища. Якщо система державного управління та державної служби не встигає адекватно та вчасно реагувати на зміни, то виникають такі трансформуючі процеси, як революції або реформи, що є результатом напруги, яка накопичилася в суспільстві.

Отже складна нелінійна динаміка соціальних процесів не дозволяє будувати однозначних довгострокових прогнозів в класичному розумінні. Мова може йти швидше про можливі сценарії і тенденції розвитку діалогу соціальних систем (державного управління, державної служби, суспільства тощо). В такому контексті важливим етапом у підготовці управлінських рішень стає аналіз поточних ситуацій та програвання різних сценаріїв розвитку систем. При цьому різні варіанти таких рішень можуть виконувати важливу комунікативну функцію, що забезпечує можливість конструктивного діалогу експертів (державних службовців та представників різних соціальних груп суспільства).

Безумовно наведений приклад розгляду системи державного управління та державної служби з позицій систем, що саморозвиваються та самоорганізуються привертає увагу до необхідності підвищення якості та ефективності комунікативних процесів як всередині такої системи так і комунікацій ззовнішнім середовищем на засадах довіри, що може розглядатися через визначення відкритих, позитивних взаємовідносин між людьми (сторонами довіри), які відображають упевненість у порядності й доброзичливості іншої сторони, з якою той, хто довіряє, знаходиться в тих чи інших відносинах. Адже тільки в такому випадку стає можливою ефективна адаптація системи державної служби до умов підвищеної турбулентності зовнішнього середовища та її ефективний розвиток і адекватний вплив на суспільство.

Список використаних джерел.

1. Лефевр В. А. Стратегические решения и мораль // Рефлексивные процессы и управление. Т. 2. № 1. 2002. С. 24—26.
2. Норт Д. Институты, идеология и эффективность экономики // От плана к рынку. Будущее посткоммунистических республик / под ред. Л. И. Пияшева, Дж. А. Дорн. – М.: Catallaxy, 1993. – С. 307–319.
3. Черленяк І.І. Синергетичні моделі оптимізації системи державного управління: монографія / І.І. Черленяк. – Ужгород: Ліра, 2010. – 656 с.
4. Письменний І.В. Синергетичний потенціал публічного управління в умовах суспільних трансформацій: монографія/ І.В. Письменний. – Д.:ДРІДУ НАДУ, 2012. – 272 с.

БАЛАБАЄВА ЗІНАЇДА ВАСИЛІВНА

*професор кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д.філос.н., професор*

РОЛЬ АНАЛІЗУ ПОЛІТИКИ У РЕФОРМУВАННІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Реформування українського суспільства, зокрема публічного управління, зумовлено рядом внутрішніх і зовнішніх факторів. Це насамперед інтереси людини, потреби громади, різних рівнів публічної влади, а також євроінтеграційний курс України, що вимагає оптимізації територіальної організації влади, децентралізації владних повноважень, зміцнення місцевого самоврядування, перерозподілу владних повноважень між центром та регіонами на користь останніх, наближення регіональних і місцевих органів влади до населення.

Такі масштабні зміни (шістдесят дві напрямки реформ) не здійснюються миттєво і вимагають тривалої і професійної роботи, вдосконалення публічного управління. Особлива роль у цьому процесі відводиться експертно-аналітичному супроводу публічного управління, а також повсякденної аналітичної роботі державних службовців щодо проведення моніторингу, оцінювання, аналізу виконання діючих планів заходів, проектів і програм.

Діючи документи з регіонального розвитку підтверджують нагальність вдосконалення аналітичної роботи державних службовців. Так, Закон України «Про засади державної регіональної політики» серед повноважень центральних органів виконавчої влади у сфері регіональної політики передбачає «систему моніторингу та оцінки результативності реалізації стратегії регіонального розвитку України» [2], в розділі V «Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» передбачається що «моніторинг та оцінка результативності реалізації державної регіональної політики проводяться щороку центральним органом виконавчої влади, що забезпечує формування державної регіональної політики, із залученням громадських об'єднань та наукових установ»[1].

Державні документи, що прийняті впродовж останніх років, все більш торкаються проблеми підвищення якості управлінських кадрів, які відповідають за виконання стратегій реформування державного управління, підготовки державних службовців, програм регіонального розвитку тощо. В цих документах звертається увага на придбання виконавцями знань та практичних навичок з широкого кола здібностей аналізу політики.

Закон України «Про державну службу» у ст. 1, у визначенні поняття «державна служба» на перше місце серед видів діяльності державного службовця ставить зокрема діяльність з «аналізу державної політики на загальнодержавному,галузевому і регіональному рівнях та підготовки пропозицій стосовно її формування...» [3].

У «Стратегії реформування державного управління України на 2016-2020 роки» (далі – Стратегія) відзначається необхідність «залучити висококваліфікованих і компетентних державних фахівців з питань реформ, які здатні забезпечувати реалізацію пріоритетних реформ та спроможні підтримувати якісний процес формування та аналізу політики у пріоритетних галузях» [4, с.14]. Аналітичні здібності фахівців потрібні щодо коригування Стратегії реформи державного управління, «створення основи для середньострокового огляду та аналізу... плану заходів з її реалізації відповідно до принципів державного управління» [4,с.14].

Стратегією передбачається формування висококваліфікованої, компетентної групи фахівців з питань реформ [4,с.20]. Такі посади фахівців з питань реформ будуть визначатися у складі оновленої структури центральних органів виконавчої влади відповідно до нових завдань та функцій у результаті реорганізації [4,с.14]. Стратегією передбачається також, що для таких фахівців з питань реформ будуть визначені спеціальні умови оплати праці, що дозволить залучити фахівців з необхідними навичками та здібностями.

Пріоритетами формування державної політики Стратегія називає «покращення системи стратегічного планування, моніторингу та оцінювання, включаючи засади оцінювання результативності діяльності міністерств та інших державних органів»[4,с.12].

На цей час Стратегія підкреслює «низький рівень аналітичної роботи та міжвідомчої координації» у Кабміні України, існуванні нагальної потреби в «удосконаленні системи стратегічного планування, проведення його моніторингу та оцінки» [4,с.10]. В даному документі підкреслюється, що «система стратегічного планування, моніторингу

та аналізу передбачає наявність системи взаємопов'язаних і взаємоузгоджених програмних і стратегічних документів державної політики», які повинні розроблятися підготованими фахівцями.

Все сказане вище вказує на необхідність вдосконалювати фахову підготовку слухачів, майбутніх державних службовців в системі Національної академії державного управління. Вкрай потрібне формування науково-навчальних центрів з аналізу політики, які б були центрами практичної роботи, поряд з органами виконавчої влади, з аналізу виконання завдань регіональної політики. На базі отриманої інформації можуть бути виконані науково-прикладні розробки та рекомендації органам публічної влади регіону, а також виконуватись дисертації, наукові роботи інституту в цілому.

Список використаних джерел.

1. Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 року № 385 // zakon.rada.gov.ua
2. Про засади державної регіональної політики. Закон України від 05.02.2015 № 156-VIII // Відомості Верховної Ради, 2015. № 13, ст. 90 // zakon.rada.gov.ua
3. Про державну службу. Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст. 43)
4. Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 474-р//zakon.rada.gov.ua

АНАНЧЕНКО ЮРІЙ ГРИГОРОВИЧ

*начальник відділу по роботі з громадянами
та доступу до публічної інформації Міністерства
оборони України*

ПРОЦЕСИ ВЗАЄМОДІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА СОЦІУМУ В КОНТЕКСТІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ

Аналізуючи причини корупції і масштаби її поширення, ми вважаємо за помилку спроби пошуку природи корупції, виходячи тільки з констатції недосконалості суспільства або громадянина (особистості).

В першому випадку, вважаючи корупцію невід'ємним для сучасного суспільства злом, увага науковців, політиків, практиків управління спрямовується мінімізацію цього явища в наступних напрямках, а саме:

– запровадження такої моделі політико-економічного розвитку, в якій мінімізуються корупційні ризики (розвитнуті західні демократії);

– створення в системі публічного управління інституцій, які перешкоджають проникненню та розповсюдженню корупції (Гонконг, Сінгапур, Естонія, Україна тощо);

– формування суспільної моралі, яка не сприймає корупцію в суспільстві в будь-якій з форм її прояву.

З іншого боку привертання уваги тільки до недосконалості природи особистості як суб'єкта корупції в суспільстві базується тих тому, що:

– людині притаманні індивідуальні негативні риси, що сприяють корупційним проявам (владолубство, безпринципність тощо);

– людина є елементом соціальної системи, екзистенція в якій залежить від норм, традицій, цінностей, що, безумовно, сприяє розвитку корупції у корупціогенних суспільствах.

Різним аспектам сутності та змісту взаємодії між органами публічної влади та суспільством, їх ролі в формуванні демократичних відносин, вдосконаленню публічного управління, технологіям функціонування та розвитку приділяється увага в роботах сучасних науковців, серед яких В.Бєбїк, С.Бронїкова, Л.Гонюкова, Н. Грицяк, В.Дрешпак, Н.Драгомїрецька, Н.Дніпренко, С.Колосок, В.Королько, О.Крутїй, В.Моїсєєв, Г.Почепцов, О.Пухкал, М.Свїрін, С.Серьогін, Є.Ромат, А.Рачинський, І.Слісаренко, С.Телешун та інші.

На теперішній час існують достатньо різні підходи до визначення змісту та сутності змісту поняття взаємодії між владою та суспільством. Аналіз наукових джерел дав змогу виявити, що найбільш продуктивними для дослідження в напрямку попередження та протидії корупції в контексті використання інструментів суспільного діалогу можна вважати наступні підходи: системний, процесний, аксеологічний, діяльнісний.

Системний підхід до аналізу природи корупції та способів попередження та протидії передбачає, передусім, усвідомлення взаємозв'язків, між соціальними та особистісними чинниками, які провають корупційні дії в суспільстві. Складна та багатофакторна структура кожного з елементів таких взаємозв'язків утруднює, певним чином, пояснення не тільки природу цього явища, але і його стійкість та розробку шляхів подолання.

Слід зазначити, що будь-яка соціально-економічна система виступає потенційним джерелом корупційних ризиків, рівень яких підвищується із зменшенням двосторонньої взаємодії між соціальною системою та зовнішнім середовищем (органами публічної влади та соціумом), зростання відсторонення людини і громадянина від управління державою. В цьому контексті корупція в суспільстві, стимулює корупціоналізацію публічної влади і навпаки. Таким чином, недоскопальність взаємодії органів публічної влади та суспільства провають подальший розвиток системної корупції (тоталітарні держави, більшість транзитивних суспільств).

При використанні системного підходу увага приділяється процесам самоорганізації в суспільстві та владі. Самоорганізація – процес упорядкування (просторового, тимчасового або просторово- тимчасового) у відкритій системі за рахунок узгодженої взаємодії безлічі її складових елементів (Герман Хакен). У соціальній сфері, в якій проявляються

корупційні явища, не можна використовувати тільки жорсткі, ієрархічні принципи управління. Необхідно шукати закладені в конкретних умовах шляхи реалізації рішень, адже синергетичні самокеровані процеси сприяють вибору можливого, найбільш оптимального шляху розвитку системи. Розглядаючи взаємодію системи публічного управління та соціуму в контексті діяльнісного підходу, слід зазначити, що сутність такого підходу полягає у дослідженні взаємодії соціальних суб'єктів з навколишнім середовищем як множини цілеспрямованих дій. В цьому випадку органи публічного управління, різні соціальні групи, громадяни розглядаються як активні суб'єкти (елементи) суспільних відносин, що взаємодіють між собою, сприяючи змінам, які відбуваються в суспільстві. Успіх такого вивчення багато в чому визначається загальними, конкретно-науковими підходами та принципами теорії діяльності, які лежать в основі цього напрямку досліджень взаємодії між публічною владою та соціумом. В межах процесного підходу увага, перш за все, акцентується на множині та мережі процесів взаємодії органів публічної влади та соціуму, ранжуванні процесів за ступенем актуальності про попередженні корупційних явищ, розробці технологій вдосконалення процесів, визначенні показників їх ефективності, результативності, якості тощо. В контексті процесного підходу, як правило, необхідним є розроблення моделей процесів взаємодії органів публічної влади і суспільства, що потребує забезпечення відповідних підрозділів, що наділені тими чи іншими компетенціями в сфері зв'язків з громадськістю в органах публічної влади (прес-служби, управління, відділи та сектори) необхідними людськими ресурсами, методичним забезпеченням тощо. Актуальність аксіологічного підходу зростає у зв'язку з активізацією євроінтеграційних процесів та привертання уваги українського суспільства до європейських цінностей. Він базується на системі цінностей, на підставі яких соціальні суб'єкти, що функціонують в різних сферах, можуть вибудовувати діалогічні внутрішні і зовнішні комунікації, що припускають ціннісне відношення суб'єктів взаємодії до зовнішнього середовища та один до одного.

Отже використання зазначених підходів до розв'язання проблеми попередження та боротьби з корупцією надасть можливість підвищити її ефективність та результативність.

Список використаних джерел

1. Бронікова С.А. Основи ефективної комунікації (Порадник управлінцеві на щодень) / С. А. Бронікова, Т. Ю. Ковалевська. – Одеса : Фенікс, 2008. – 140 с.
2. Варцаба В. І. Синергетична парадигма гармонізованого управління людськими ресурсами соціально-економічних систем / В. І. Варцаба // Проблеми економіки 2015.-№ 2. – С. 247 – 252.
3. Водолазький В. Формування системи зв'язків з громадськістю в органах місцевого самоврядування (соціальний аналіз моделей) : автореф. дис. канд. наук з держ. упр. / Водолазький В. – К., 2003. – 20 с.
4. Войтович Н. О. Етичні норми політичної реклами та їх особливості в ЗМІ / Н. О. Войтович // Культура народів Причорномор'я. – 2007. – № 101.— С. 128–130.

АРТЕМЕНКО ІГОР ВІТАЛІЙОВИЧ

*здобувач кафедри державного управління
та місцевого самоврядування ДРІДУ НАДУ при Президентіві України*

СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ

Успішність регіональної молодіжної політики, в першу чергу, визначається знаходженням оптимального співвідношення інноваційного з традиційним, застосуванням в практиці управління принципів соціальної відповідальності та справедливості, ефективним наданням громадської підтримки нужденним в ній молодим людям, безумовним урахуванням їх інтересів та забезпеченням їх участі в проведенні реформ.

Впровадження ідей і методів соціального партнерства в систему роботи з молоддю виявляється об'єктивно необхідним з таких причин.

По-перше, сучасне молоде покоління в цілому зуміло відносно успішно адаптуватися до нової реальності, в зв'язку з чим значна частина його представників несе в собі потужний громадський потенціал, який поки знаходить незначне застосування в процесах суспільних реформ.

По-друге, завдяки позитивній динаміці розвитку кадрового, інституціонального, фінансового, інформаційного забезпечення реалізації державної молодіжної політики (ДМП) її ефективність істотно зростає, але все-таки недостатньо висока через значний масштаб її завдань. Тому вирішити проблему розвитку системи роботи з молоддю влада може тільки шляхом створення комплексу умов, що дозволяє повноцінно використовувати потенціал, яким володіють різні недержавні суб'єкти (громадяни і їх об'єднання, ділові, релігійні організації, політичні партії та ін.), зацікавлені в забезпеченні сталого розвитку країни.

По-третє, життєдіяльність соціальних суб'єктів в сучасному суспільстві носить все більш і більш раціональний характер, в зв'язку з чим соціальне партнерство постає у вигляді оптимального засобу організації безконфліктної, конструктивної за своїм характером соціальної взаємодії.

По-четверте, в суспільстві на рівні індивідів, організацій і соціальних груп більш-менш гострі проблеми, конфліктні ситуації достатньо часто вирішуються шляхом ведення діалогу, переговорів, дискусій, тобто партнерство є повсякденною практикою, особливої значущості якій не надають в суспільстві з простої причини її природності. Тому необхідно доповнити вже сформовані партнерські практики в межах міжсекторної взаємодії (органів влади, суб'єктів другого і третього секторів), що формується на різних рівнях організації суспільства [1]. Це дозволить зробити соціальне партнерство по-справжньому масовим і майже універсальним, зафіксувати його в свідомості молодих громадян, груповій та суспільній свідомості як якусь максиму, позитивний стереотип, що зумовлює вчинки, дії і взаємодію соціальних суб'єктів.

Метою реалізації партнерського підходу в даній моделі є забезпечення максимально повного залучення молодих людей не тільки до процесів здійснення ДМП, але й до інших напрямів життєдіяльності суспільства. Це досягається за рахунок функціонально збалансованого, оптимального сполучення систем публічного управління з системою різнорівневих органів молодіжного громадського самоврядування [2].

Функціонування представленої моделі публічного управління можливо тільки на основі застосування партнерських принципів. Цінні партнерські ефекти виражаються не тільки в самому факті партнерства влади і молоді, а й в партнерських взаємодіях між органами влади різного профілю, статусу і молодіжними структурами, які діють на різних рівнях. Тим самим виникає «вертикально» і «горизонтально» орієнтоване партнерство громадських суб'єктів, а сфера реалізації ДМП стає системою соціальних взаємодій, яка функціонує з метою поліпшення становища молоді в суспільстві, розвитку і реалізації її потенціалу, підвищення ступеня суб'єктності молодих громадян в процесах публічного управління.

Безперечно важливість має інтенсивний розвиток соціального партнерства в даній сфері. Органи влади, адміністрації освітніх установ, керівники ділових організацій спільно з молодіжним активом ініціюють створення та забезпечують юридичну фіксацію діяльності нових спеціалізованих молодіжних структур, які в подальшому стають суб'єктами партнерських взаємодій.

Таким чином, удосконалення взаємодії між суб'єктами формування і реалізації ДМП на засадах партнерства дозволить отримати значущі соціальні ефекти. Серед них можна виділити наступні.

1. У системі партнерських взаємодій, що виникають з приводу реалізації ДМП, молодь стає партнером органів влади, економічних та громадянських суб'єктів, реальним, а не гіпотетичним суб'єктом державної політики.

2. Партнерський підхід дозволяє не тільки розвивати соціальний потенціал молоді, а й ефективно використовувати його для вирішення проблем молодого покоління.

3. Партнерські взаємодії молоді і влади дозволяють створювати умови для локалізації асоціальних проявів в молодіжному середовищі, нейтралізовувати негативну екстремістську активність окремих молодих людей і поступово включити їх в позитивні соціальні практики.

4. Соціальне партнерство дозволяє долати відчуження молоді від влади, підвищити ступінь її громадської участі в діяльності місцевого самоврядування і т.д. Партнерство, здійснюване з соціально позитивними цілями, забезпечує зростання суспільної солідарності, компенсує негативні наслідки, викликані впливом процесів стихійної соціальної диференціації і дезорганізації.

5. Своєчасне включення молодих громадян в партнерські взаємодії підвищує рівень їх соціально-управлінської компетентності, сприяє утвердженню партнерства як значущої цінності й оптимального способу досягнення життєвих цілей молодого суб'єкта, що не передбачає порушення інтересів інших індивідів, груп, соціуму.

В цілому застосування соціального партнерства зменшує різноманітні соціальні ризики, знижує ймовірність реалізації негативних сценаріїв розвитку суспільства, сприяє згасанню дезінтеграційних процесів, а також помітно підвищує ефективність публічного управління. Незважаючи на деякі обмеження застосування соціального партнерства і можливості недобросовісного використання його потенціалу переваги його використання в практиках управління безсумнівні.

Список використаних джерел.

1. Бобровська О.Ю. Корпоративне управління соціальним розвитком територіальних громад: монографія / О.Ю. Бобровська, І.В. Шумік. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2014. – 170 с.

2. *Бородін Є.І.* Загальнодержавна молодіжна програма в Україні в контексті удосконалення механізму державної молодіжної політики / Бородін Є.І. [Електронний ресурс]: Режим доступу: www.nbuv.gov.ua/e-journals/Patp/2010_1/10beidmp.pdf

БІЛУРОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

директор Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації, к.т.н, доцент

ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ МОДЕЛІ РЕГІОНАЛЬНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ

Діюча Стратегія державної кадрової політики в умовах децентралізації державного управління в Україні та зміцнення самостійності регіонів потребує суттєвого коригування. В цьому контексті регіональна кадрова політика стає одним з найважливіших інструментів активного впливу на процеси, що відбуваються як на державному так і місцевому рівнях, в межах необхідності якісного використання наявного людського потенціалу.

Сучасна регіональна кадрова політика має відповідати положенням Закону України «Про засади державної регіональної політики», та передбачає декілька складових а саме: моніторинг та визначення потреб у кадрах; демографічні процеси та велику кількість внутрішньо переміщених осіб; ефективну дієву політику залучення кадрів та їх використання; секторальну політику розвитку кадрів; організацію інформаційного супроводження щодо кадрових процесів. Стратегія визначає найважливіші напрямки та принципи роботи органів публічної влади з кадрами, зміст діяльності і головні критерії їх оцінки та шляхи удосконалення підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації. В цьому контексті розробляється і Стратегія підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції до 2020 року метою, якої є підвищення рівня кадрового потенціалу органів державної влади та органів місцевого самоврядування щодо ефективної імплементації Угоди про асоціацію та реалізації політики у сфері європейської та євроатлантичної інтеграції.

Треба посилити регулювання кадрових процесів і відносин в т.ч. кількісну оптимізацію підсистеми регіональних кадрів для органів публічного управління з урахуванням процесів децентралізації влади, потреб держави, місцевого самоврядування та ринкової економіки; пошукові сервісні комунікації та горизонтальні зв'язки кадрового спрямування; формування механізмів стимулювання висококваліфікованої праці для розвитку наукоємних та інноваційних технологій підтримки всіх видів діяльності.

Херсонський обласний центр перепідготовки та підвищення кваліфікації розробляє власну цілісну модель щодо формування кадрової політики Херсонської області з урахуванням секторальних потреб (балансу попиту та пропозиції на кадровий потенціал, прогноз та планування його розвитку та резерву), в контексті реалізації Стратегії розвитку Херсонської області на період до 2020 [2], яка передбачає систему моніторингових заходів, аналізу та оцінки потреб у кадрах з урахуванням географічних та соціально-економічних особливостей регіону, пріоритетів перспективного плану об'єднання територіальних громад. У зазначеній моделі запропонована структура та визначено основні завдання, процеси функціонування системами управління кадрової політики регіону, розроблена управляюча підсистема (суб'єкти та об'єкти управління). Запропоновані складові формування кадрового потенціалу в Херсонській області.

Центр є учасником реалізації цільових програм кадрового спрямування в т.ч. що стосується підвищення кваліфікації фахівців у сфері європейської інтеграції та євроатлантичного співробітництва, розвитку лідерства [1].

В рамках реалізації плану заходів на 2016 – 2017 роки Стратегії розвитку Херсонської області Центр підготував проект інформаційно-правової підтримки процесів децентралізації Херсонської області та підвищення рівня спроможності самодостатніх територіальних громад шляхом підготовки кадрів з використанням можливостей тренінгово-консультативного центру.

Планується зробити наголос на запровадженні нових ідей, інноваційних технологій, нових стандартів підвищення кваліфікації кадрів з використанням досягнень управлінської науки і практики, розвитку професійних компетентностей та формування місцевого кадрового потенціалу в контексті реалізації сучасної регіональної кадрової політики, підготовці ініціативних, високоосвічених, творчих, професійно-компетентних працівників, які здатні приймати оптимальні управлінські рішення за нових обставин і нести за них відповідальність.

Список використаних джерел

1. Білорусов С.Г. Інноваційні підходи щодо моделювання та методичного забезпечення пріоритетних завдань викладання лідерства для керівників органів місцевого самоврядування // Викладання лідерства для посадових осіб та представників місцевого самоврядування: сутність, виклики, перспективи: матеріали Всеукраїнського круглого столу (Київ, 15 квітня 2015 року) / за заг. ред. В.А.Гошовської, Л.А. Пашко, А.К. Гука. – Х.: Фактор, 2015. – С 63-64.
2. Білорусов С.Г. Пріоритети регіонального розвитку щодо підготовки кадрів для органів публічного управління // «Пріоритети стратегії регіонального розвитку України»: зб. матеріалів міжрег. наук.-практ. семінару. 5 червня 2014 року: Херсон. – Видавництво «ЛТ- Офіс», 2015. – С. 23-26.

БОГДАНОВ СТАНІСЛАВ ГЕННАДІЙОВИЧ

здобувач НАДУ при Президентові України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ

Сучасні економічні зміни, які відбуваються в нашій державі, призвели до значного переосмислення суті та методів соціального захисту громадян. Існуючі механізми його здійснення повинні бути адекватними ринковим умовам господарювання. Це пов'язано з принциповими змінами, які відбулися у відносинах між роботодавцями і працівниками, між громадянами і державою, між окремими соціальними групами тощо. Нові відносини породжують нові завдання, які покликана вирішувати система соціального захисту. На жаль, процеси, що впливають на зростання рівня соціально-економічної та політичної нестабільності в країні призвели до значного послаблення соціальної захищеності громадян. Значною мірою понизилася якість соціальної безпеки, зокрема її ненадійність, що сприяло виникненню проблеми виживання людини в умовах екстремальних, соціальних, економічних та інших навантажень. Тому в даний час на перший план виступає необхідність поєднання соціальних та економічних пріоритетів розвитку. Це в свою чергу вимагає перебудови всієї системи соціального захисту країни на нових засадах.

Держава має здійснювати свою соціальну політику як безпосередньо так і опосередковано – шляхом створення відповідних економічних, соціально-політичних, духовних передумов для розвитку людського капіталу країни. Статтею 1 Закону України «Про соціальні послуги» зміст поняття «соціальні послуги» визначається через комплекс правових, економічних, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивідів, які пере бувають у складних життєвих обставинах та потребують сторонньої допомоги, з метою поліпшення або відтворення життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя. [1]. Фінансування соціальних послуг здійснюється за рахунок коштів державного та місцевих бюджетів, спеціальних фондів, коштів підприємств, установ та організацій, плати за соціальні послуги, коштів благодійної допомоги (пожертвувань), коштів одержувачів соціальних послуг та інших джерел, передбачених законодавством.

Але в сучасних умовах розвитку країни система загальнообов'язкового державного соціального страхування є складною для адміністрування страхових внесків, нераціональною для роботодавців, неефективною з огляду на адміністративні витрати для забезпечення функціонування тощо[2].

Сучасні національні системи соціального захисту включають десятки різних форм і методів регулювання соціальних ризиків. Проте в більшості розвинених країн домінянтою в загальній системі управління соціальними ризиками впродовж тривалого періоду залишається соціальне страхування. Наприклад, в країнах Європейського союзу об'єм коштів, що щорічно проходять через механізм соціального страхування, в два рази перевищує асигнування

державного бюджету на соціальну допомогу і в три рази – надходження на додатковий добровільний соціальний захист. Кількість ризиків, що загрожують як суспільству так і окремій особистості, постійно зростає, що призводить до створення різноманітних організаційних форм страхових фондів. Основними організаційними формами страхових фондів є: державні (фонди державного соціального страхування); фонди самострахування; фондистрахових компаній.

Соціальне страхування включає обов'язкове пенсійне страхування, страхування на випадок хвороби, від нещасних випадків і по безробіттю. Фонди соціального страхування – це відособлені фонди грошових коштів, що утворені з обов'язкових страхових внесків громадян і господарюючих суб'єктів при фінансовій участі держави, та призначені для цільового використання на надання матеріальної допомоги застрахованому контингенту громадян відповідно до встановлених умов. Фінансування виплат здійснюється за рахунок внесків роботодавців, працівників і державних дотацій. Види страхування відрізняються сумами внесків і виплат при настанні страхових випадків.

Таблиця 1.

Основні види соціального страхування

ВИДИ СОЦІАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ		
Вид страхування	Сплата внесків	Особливості
<i>Державне пенсійне страхування</i>	Внески сплачуються працівником і роботодавцем в рівних долях.	Для сплати внесків фіксується деяка верхня межа доходів працівника, вище за яку дохід звільняється від сплати внесків.
<i>Страхування на випадок хвороби</i>	Внески проводяться в рівних долях і працівником, і працедавцем	Перевищення певної межі доходу працівника звільняє його від обов'язку застраховуватися, хоча йому надається право страхуватися на добровільній основі
<i>Страхування від нещасних випадків.</i>	Внески по цьому виду страхування сплачуються тільки працедавцем.	Розмір внеску нараховується на фонд заробітної плати підприємства чи іншої установи, що виступає в ролі працедавця
<i>Страхування по безробіттю</i>	Роздіплення розміру внесків в рівних частинах між працівником і працедавцемі	Встановлення межі доходу, зверху якого працівник не підлягає «обкладенню»

Відповідно до Основ законодавства про загальнообов'язкове державне соціальне страхування передбачається функціонування п'ятого виду страхування – медичного соціального страхування. Законопроекти щодо впровадження цього виду соціального страхування внесені на розгляд Комітету Верховної Ради України з питань праці і соціальної політики.

У світовій практиці, як правило, використовуються диференційовані форми страхових виплат, які обчислюються залежно від рівня травматизму і професійних захворювань, отриманих внаслідок шкідливості виробництва, і визначаються для кожного конкретного підприємства, окрім норм, що розробляються для галузі в цілому. Такий підхід надає стимулюючий вплив керівництву підприємства: адже для зменшення розміру страхових внесків, повинні поліпшуватися умови праці, зменшуватися шкідливість виробництва та число нещасних випадків. Історично визначилися три форми організації систем соціального страхування: 1) колективне (страхування, організоване профспілками); 2) державне; 3) змішане (засноване на взаємодії держави і профспілок).

Отже в процесі реформування вітчизняної системи соціального страхування необхідно використовувати моделі соціального страхування зарубіжних країн, адаптуючи їх до вимог та умов реалій сьогодення.

Список використаних джерел.

1. Про соціальні послуги: закон України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Гошовська В.А. Ільчук Л.І. Державне управління соціальною сферою в Україні: навч. посіб. / за заг. ред. В. А. Гошовської. – К. : НАДУ, 2008. – 52 с.
3. Право соціального захисту України: Навч. посіб. – К.: Знання, 2005. – 615 с.

БОМЧАК ЯНА ОЛЕКСІЇВНА

аспірант кафедри державознавства і права НАДУ при Президентові України

ДО ПИТАННЯ ПРО ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Актуальність даної проблематики полягає в тому, що процеси децентралізації у сфері охорони довкілля (охорони навколишнього природного середовища) постають важливим фактором розвитку як держави в цілому, так і місцевих громад та дають змогу забезпечити сталий розвиток на різних рівнях функціонування.

Реформу місцевого самоврядування та децентралізації влади було визначено у Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, затвердженої розпорядження Кабінету Міністрів від 1 квітня

2014 року №333-р. Слід відмітити, що децентралізація державної влади як універсальне явище відображає процеси перерозподілу повноважень між органами державної влади та органами місцевого самоврядування (далі-ОМС) [4].

Станом на вересень 2016 року щодо здійснення децентралізації в Україні було внесено зміни до Податкового та Бюджетного (зокрема до статті 241 про Державний фонд регіонального розвитку) кодексів України (фіскальна децентралізація), затверджено Державну стратегію регіонального розвитку та ухвалено новий Закон про регіональну політику, запущено процес зміни адміністративно-територіального устрою. 6 серпня 2014 року Кабінет Міністрів затвердив нову Державну стратегію регіонального розвитку на період до 2020 року. 5 лютого 2015 року Верховна Рада ухвалила закон «Про засади державної регіональної політики», яким визначено мету, основні принципи та пріоритети державної регіональної політики; засади координації органів влади щодо розвитку регіональної політики тощо. На виконання цього Закону Кабінет Міністрів прийняв постанову від 18 березня 2015 року № 196 «Деякі питання державного фонду регіонального розвитку, якою визначив порядок підготовки, оцінки та відбору проектів регіонального розвитку у 2015 році, та починаючи з 2016 року. 7 жовтня 2015 року Кабінет Міністрів України схвалив План заходів на 2015 – 2017 роки з реалізації Державної стратегії регіонального розвитку. 5 лютого 2015 року Верховна Рада України ухвалила Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», а Кабінет Міністрів України прийняв постанову «Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад» від 8 квітня № 214.

У сфері охорони навколишнього природного середовища, як вірно відмічається, «...проведення процесу децентралізації передбачає насамперед необхідність реструктуризації системи фінансового регулювання та повноважень ОМС щодо використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища» [3].

Повноваження ОМС у галузі охорони навколишнього природного середовища визначені Конституцією України, законами України «Про місцеве самоврядування в Україні» (1997 р.); «Про охорону навколишнього природного середовища» (1991 р.); «Про охорону земель» (2003 р.); «Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення» (1994р.). Також відносини у галузі охорони навколишнього природного середовища в Україні регулюються земельним, водним, лісовим законодавством, законодавством про надра, про охорону атмосферного повітря, про охорону і використання рослинного і тваринного світу та іншим спеціальним законодавством.

Слід відмітити, що відповідно до статі 33 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21 травня 1997 року (із змінами) ОМС здійснюють державну політику у сфері охорони довкілля через делеговані повноваження, серед яких: здійснення контролю за додержанням природоохоронного законодавства, використанням і охороною природних ресурсів загальнодержавного та місцевого значення, відтворенням лісів; погодження клопотань про надання дозволу на спеціальне використання природних ресурсів загальнодержавного значення; вжиття необхідних заходів щодо ліквідації наслідків надзвичайних ситуацій, інформування про них населення; створення та забезпечення функціонування місцевих екологічних автоматизованих інформаційно-аналітичних систем; здійснення контролю за додержанням юридичними та фізичними особами вимог у сфері поводження з побутовими та виробничими відходами та розгляд справ про адміністративні правопорушення або передача їх матеріалів на розгляд інших державних органів у разі порушення законодавства про відходи.

Звертає на себе увагу той факт, що прийняті у грудні 2014 року зміни до Бюджетного і Податкового кодексів та Закону України «Про державний бюджет на 2015 рік змінюють парадигму підходів формування місцевих бюджетів та передбачають зміни у розмежуванні зарахування коштів екологічного податку (крім податку, що справляється за утворення радіоактивних відходів) із передбаченням зарахування до державного бюджету 20 % надходжень, а до місцевих бюджетів – 80 %, у тому числі до обласних бюджетів – 55 %, сільських, селищних, міських бюджетів –25 % та бюджету міста Києва – 80% [2].

Для оптимізації процесів взаємодії між центральною владою та ОМС, особливо в частині децентралізації у сфері охорони навколишнього природного середовища, важливим є розподіл не лише компетенцій з фінансових ресурсів, а й наближення надання адміністративних послуг у цій сфері. Оскільки, «функціонування ОМС у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню ОМС, утвореними ними установами та організаціями високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях» [1].

Як відмічається в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні «від часу прийняття Конституції України та базових нормативно-правових актів з питань місцевого самоврядування розвиток місцевого самоврядування фактично здійснювався лише на рівні територіальних громад міст обласного значення, оскільки переважна більшість територіальних громад через їх надмірну подрібненість та надзвичайно слабку матеріально-фінансову базу виявилися неспроможними виконувати всі повноваження органів місцевого самоврядування» [1]. Така ситуація повною мірою відповідає і стану реалізації ОМС повноважень у сфері охорони довкілля.

Отже, можемо зробити висновок, що децентралізація та реформа місцевого самоврядування має призвести до формування інтегрованих та здатних до саморозвитку функціональних регіонів, що формуються за рахунок консолідації (асоціації) окремих територіальних громад, дозволить зберегти природне та культурне середовище, відтворювати та розвивати людський та природний потенціал України.

Список використаних джерел.

1. Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
2. Короткий огляд реформи місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.csi.org.ua/korotkyj-oglyad-reformy-mistsevogo-sam/>
3. Левковська Л., Сундук А. Активність місцевих громад як фактор ефективності політики водної ренти в умовах децентралізації [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ecos.kiev.ua/news/view/387>
4. Матвієнко А. Місцеве самоврядування як ключовий суб'єкт децентралізації влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.viche.info/journal/959/>
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. із змінами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>

ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ

Державна регіональна політика – це така політика, яка при правильному плануванні й реалізації забезпечує ефект набагато вищий, ніж ефект від суми окремих заходів галузевих. У сучасних умовах стає актуальним завдання вдосконалення державної регіональної політики, спрямоване на зміцнення центру державного устрою у бік формування регіонів в самостійні економічні суб'єкти у межах національної економіки.

В Україні вже розпочався процес деяких змін та реформ у законодавстві в сфері регіонального розвитку, а також безпосередньо у підходах до державної регіональної політики.

Сьогодні критично важливо переосмислити суть державної регіональної політики, як скоординованих у просторі секторальних політик, із метою забезпечення єдності всієї державної території, вирівнювання диспропорцій у регіональному розвитку задля гарантування належної якості життя людини, незалежно від місця її проживання [3].

Незважаючи на прийняття у 2015 р. Закону України «Про засади державної регіональної політики», все ще залишаються певні виклики у процесі реалізації регіональної політики на всіх рівнях управління, серед яких можна виділити наступні:

– законодавчі та регуляторні неузгодження і «білі плями», які гальмують використання можливостей для розвитку та зростання;

– відсутність адекватного фінансування проектів розвитку в регіонах – проектів, які б у подальшому могли економити або приносити прибуток до місцевих бюджетів (приміром, проекти енергоефективності та проекти туристичної галузі);

– відсутня дієва координація виконання програм розвитку регіонів, їх «формальність», несвоєчасне фінансування;

– недостатня спроможність регіонів стати рівноправним партнером центрального уряду в реалізації регіональної політики та ін.

Економічний та соціальний розвиток будь-якої країни значною мірою залежить від розвитку її територій. При чому без фінансової самостійності місцевих бюджетів з її численними складовими і врахування податкового потенціалу кожної території, побудова й розвиток ефективної національної економіки неможливі. Внутрішньополітичний розвиток держави та зовнішня ситуація навколо України загострили питання децентралізації влади – передачу повноважень та ресурсів на нижчі рівні публічного управління [2].

Що стосується питань фінансування стратегічного розвитку регіонів, правильно було б сказати, що фінансування саме стратегічного розвитку регіонів в Україні наразі немає або є в дуже фрагментарній формі в окремо взятих містах (це найбільш фінансово самозабезпечені територіальні одиниці в Україні на сьогодні).

Традиційний підхід – фінансування регіонального розвитку через субвенції з державного бюджету – характеризується не прогнозованістю. Незважаючи на затверджену методику розподілу коштів та підготовки пропозицій, процес скидається на повністю ручний і непрозорий. Поява в державному бюджеті субвенцій, які повністю розподіляє уряд, фактично, на власний розсуд, поряд зі зменшенням від визначеної Бюджетним кодексом суми коштів Державного фонду регіонального розвитку, – не є доброю практикою прогнозованості фінансування регіонального розвитку [3].

Крім того, внутрішньополітичний розвиток держави та зовнішня ситуація навколо України загострили питання децентралізації влади – передачу повноважень та ресурсів на нижчі рівні публічного управління [2].

Глобальною тенденцією сучасного світу є зростання ролі регіонів як одиниць регіонального рівня управління держави, які здатні, з одного боку, зменшити навантаження на органи центральної влади, перебравши на себе частину їх повноважень, а з іншого – максимально враховувати потреби місцевих жителів при прийнятті рішень. [1].

Незважаючи на багаторічне ігнорування важливості державної регіональної політики для України, саме ця політика, є однією з найважливіших сфер державного управління. Важливо сьогодні визнати значимість територій які дозволять створити процвітаючу та економічно незалежну країну.

Підсумовуючи все вищевикладене, можна визначити основні проблеми які на сьогодні існують в державній регіональній політиці в країні – це недосконале законодавство з питань державної регіональної політики, недостатнє фінансування державної політики регіонального розвитку, централізація влади, диспропорції розвитку регіонів України, відсутність якісної системи контролю за виконанням запланованих та передбачених заходів.

Регіональна політика України має сприяти створенню самодостатніх потужних регіонів, з урахуванням їх особливостей, традицій та зі сталою економікою.

Таким чином, для нашої країни, пріоритетом в реалізації державної регіональної політики має стати децентралізація влади та фінансова самостійність територій, пряма бюджетна підтримка всіх регіонів неможлива, необхідна підтримка на регіональному та місцевому рівні, спираючись на територіальні громади, їх об'єднання, місцеве самоврядування, підприємницькі структури, формуючи для них сприятливі умови для вирішення проблем.

Список використаних джерел.

1. Беззуб, І. мол. наук. співроб. НЮБ НБУВ. Регіональна політика в Україні: сучасний стан та стратегія реформування.

2. Козинець І.Г. Фінансова самостійність місцевих бюджетів: проблеми забезпечення //Молодий вчений. – 2014. – № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://molodyvcheny.in.ua/files/journal/2014/6/82.pdf>.

3. Регіональний розвиток та державна регіональна політика в Україні: стан і перспективи змін у контексті глобальних викликів та європейських стандартів політики. Аналітичний звіт [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://surdp.eu/uploads/files/Analytical_Report_Main_part_UA.pdf.

МІСЦЕ ТА РОЛЬ ОСББ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Відповідно до ст. 140 Конституції України місцеве самоврядування є правом територіальної громади – жителів села чи добровільного об'єднання у сільську громаду жителів кількох сіл, селища та міста – самостійно вирішувати питання місцевого значення в межах Конституції і законів України [3]. На розвиток конституційних норм щодо місцевого самоврядування через профільне законодавство фактично розкривається поняття «питання місцевого значення» [1]. До останніх, безсумнівно, належить житлове та житлово-комунальне господарство. Зокрема, відповідно до Закону України «Про житлово-комунальні послуги» [4] до компетенції органів місцевого самоврядування належить затвердження та реалізація місцевих програм у сфері житлово-комунального господарства, участь у розробленні та реалізації відповідних державних і регіональних програм; встановлення цін/тарифів на житлово-комунальні послуги відповідно до закону; затвердження норм споживання та якості житлово-комунальних послуг, контроль за їх дотриманням; визначення виконавця житлово-комунальних послуг; забезпечення населення житлово-комунальними послугами необхідних рівня та якості; інформування населення відповідно до законодавства про реалізацію місцевих програм у сфері житлово-комунального господарства, а також щодо відповідності якості житлово-комунальних послуг нормативам, нормам, стандартам та правилам; укладання договорів з підприємствами різних форм власності на вироблення та/або виконання житлово-комунальних послуг; здійснення контролю за дотриманням законодавства щодо захисту прав споживачів у сфері житлово-комунальних послуг; проведення моніторингу виконання місцевих програм розвитку житлово-комунального господарства; вирішення інших питань у сфері житлово-комунальних послуг відповідно до законів.

Компетенція органів місцевого самоврядування з відповідних питань міститься також у Житловому кодексі України [3], законах України «Про місцеве самоврядування в Україні» [5], «Про питну воду та питне водопостачання» [7], «Про тепlopостачання» [8]. Все зазначене дозволяє зробити досить важливий висновок, що питання житла та всього того, що з ним пов'язане, є одним із важливих відносин поміж громадянином та інститутом місцевого самоврядування, а питання ЖКГ безпосередньо входить до питань місцевого значення.

До початку проведення житлово-комунальної реформи в Україні управління житловим фондом, утримання спільного майна у житлових будинках, а також надання комунальних послуг громадянам, що мешкають у таких будинках, входило до виключної компетенції органів державної влади та органів місцевого самоврядування. У результаті поступового посилення законодавчих рамок житлово-комунальної реформи, управління багатоквартирними будинками фактично передане власникам житлових приміщень. Таким чином, управління багатоквартирними будинками, яке раніше фактично та юридично входило до кола питань, що вирішувалися органами місцевого самоврядування, на теперішній час, є обов'язком власників житлових приміщень.

Відповідно до Закону України «Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку» [6] для забезпечення утримання та експлуатації багатоквартирного будинку, користування спільним майном у такому будинку, включаючи поточний ремонт, утримання багатоквартирного будинку та прибудинкової території, водопостачання та водовідведення, тепlopостачання і опалення, вивезення побутових відходів, об'єднання за рішенням загальних зборів має право задовольняти зазначені потреби самостійно шляхом самозабезпечення.

На підставі вищевикладеного можна зробити висновок, що ОСББ вирішують певну частину питань місцевого значення, а саме:

- питання з управління багатоквартирним будинком;
- забезпечення належних та безпечних умов проживання громадян;
- забезпечення потреб населення у житлово-комунальних послугах тощо.

Саме тому, на наш погляд, цілком доцільно розглядати ОСББ як певний елемент системи місцевого самоврядування, адже призначення останньої полягає саме у вирішенні питань місцевого значення [9]. Через інститут ОСББ досить ефективно можна реалізувати повноваження місцевого самоврядування щодо багатоквартирного будинку, управління яким стає таким чином найбільш дієвим.

Список використаних джерел.

1. Буряк, Т. М. Питання місцевого значення як основний об'єкт місцевого самоврядування [Текст] / Т. М. Буряк // Вісник Одеського інституту внутрішніх справ. – 2004. – № 2. – С. 19-24.
2. Житловий кодекс України від 30.06.1983 №5464-X. – Режим доступу: http://ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/JF1S300B.html
3. Конституція України (із змінами) від 28.06.1996 №254к/ 96-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Про житлово-комунальні послуги: Закон України від 24.06.2004 №1875-IV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1875-15>
5. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21.05.1997 №280/97-ВР. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
6. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку: Закон України від 29.11.2001 №2866-III. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2866-14>
7. Про питну воду та питне водопостачання: Закон України від 10.01.2002 №2918-III. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2918-14>
8. Про тепlopостачання: Закон України від 02.06.2005 №2633-IV. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2633-15>
9. Тісногуз, В. В. Питання місцевого значення та їх юридичне закріплення / В. В. Тісногуз // Бюлетень Міністерства юстиції України. – 2007. – №4. – С. 213-217.

МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Світова практика доводить, що механізм використання маркетингових технологій надає значні можливості для створення результативної, інноваційної та гнучкої системи управління, спрямованої на громадянина, та є результативним інструментом місцевої економічної політики. Проте у вітчизняній практиці механізм використання маркетингових технологій у місцевому самоврядуванні ще не набув значного поширення. Все це зумовлює актуальність дослідження насамперед походження поняття «маркетинг» як економічної категорії. Також важливо визначити місце та роль маркетингу в процесі підвищенні рівня розвитку життя населення, яким повинні управляти органи публічної влади.

Питання маркетингу в управлінні місцевим розвитком викликає великий теоретичний та практичний інтерес серед вітчизняних та зарубіжних науковців, таких як: К. Асплунд, В. Вакуленко, І. Дробязко, С. Єремеев, В. Кірдин, І. Князева, Ф. Котлер, А. Крилов, А. Лавров, М. Окландер, А. Панкрухін, І. Рейн, Т. Сачук, А. Старостіна, Ю. Старцев, О. Чебан та ін.

Проте серед різноманіття визначень певних понять у наукових працях важко зорієнтуватись і зрозуміти, що саме мається на увазі. А також частіше за все маркетингова діяльність розглядається в основному для комерційних організацій з метою отримання прибутку та вигоди саме для цих організацій.

Маркетинг стосується кожного у будь-якій сфері його життя. Якщо поглянути на повсякденне життя будь-якої людини, ми помітимо, що нас оточують бренди, торгові марки, популярна продукція – все це ми можемо побачити на екранах телевізорів з реклами, на бігбордах нашого міста, на полицях наших улюблених магазинів. «Colgate», «Palmolive», «Proctor & Gamble», «Coca-Cola», «Chanel», «Dolce Gabbana», «Ласка», «Корона», «Нова пошта» – усе це результати упішної роботи маркетологів. Кожен наш крок пов'язаний із використанням таких результатів – починаючи від задоволення потреб найнижчої сходинки піраміди Маслоу – фізіологічних потреб, закінчуючи верхівкою – прагненням до самовираження. [1]

І усе це стало можливим завдяки системі маркетингу, причому з мінімальними зусиллями з нашої сторони. Вона забезпечила нам рівень життя, про який наші попередники могли тільки мріяти.

Багато хто вважає, що маркетинг пов'язаний лише з купівлею та продажем, з ціноутворенням та збутом товарів та послуг. І це не дивно. Адже наші телеекрани переповнені рекламою продукції та послуг, у офіси постійно заходять торгові агенти, в мережі інтернет неможливо відкрити сторінку, щоб не потрапити на об'яви вражаючих знижок. Усі намагаються щось продати. Здається, що ми не зможемо уникнути смерті, оплати комунальних послуг та комерції. [3]

Саме тому для багатьох є великим відкриттям той факт, що збут – лише верхівка айсбергу під назвою «Маркетинг», лише одна з його функцій, причому не завжди найоголовніша. Навіть якщо поглянути на походження терміну «маркетинг», то у найпростішому словнику знайдемо такий переклад – торгівля, продаж, збут; маркетинг (комплекс заходів з вивчення попиту та оптимального збуту продукції).

Якщо говорити про маркетинг у публічному управлінні загалом, то його можна визначити як підхід до публічного управління, що ставить на перше місце інтереси споживачів послуг в цій сфері і виступає як специфічна форма реалізації маркетингу в управлінні. [9]

Маркетинг у місцевому самоврядуванні розглядається вченими та науковцями помітно рідше ніж маркетинг державного управління. Серед наукових праць часто зустрічаються такі терміни як «муніципальний маркетинг», «регіональний маркетинг», «територіальний маркетинг», «місцевий маркетинг», «маркетинг міста» та ін.

Ми визначаємо маркетингові технології місцевого самоврядування як комплекс заходів з боку виконавчих органів місцевого самоврядування, які визначають вектор розвитку території на основі проведених маркетингових досліджень та сприяють підвищенню її потенціалу. Результатом їх використання повинно стати зростання показників усіх сфер життя територіальної громади.

Існують певні переваги використання маркетингових технологій у місцевому самоврядуванні. Адже на менших масштабах (масштабах міста, села, селища) набагато простіше знайти інструменти маркетингової діяльності, простіше планувати, аналізувати та реалізовувати маркетингові проекти.

Органи публічної влади, керуючись концепцією індикативного втручання в економіку, повинні за рахунок певної системи важелів (інструментів, механізмів) створювати сприятливі умови та сприяти підвищенню конкурентоздатності підприємств і якості життя населення.

При цьому багато фахівців вважають, що вона повинна функціонувати у спеціальному режимі, що характеризується такими атрибутами: саморозвиток і самоорганізація суб'єктів господарювання як основний принцип збільшення економічного потенціалу території (країни, регіону, міста); підвищення ефективності виробництва як основний критерій оцінки заходів; вибірковість політики державної підтримки як засіб сприяння інноваційним процесам. [1, с. 59-60]

Формування системи маркетингової діяльності органів публічної влади необхідно розглядати в комплексі з іншими напрямками управління національною економікою та державного будівництва.

В деяких випадках на зміну прямому адмініструванню приходять елементи формування маркетингових комунікацій. Так, поширеними в останній час стала практика налагодження зв'язків з громадськістю. Все частіше державними установами використовуються, наприклад, інструменти реклами. Метою реклами, де ініціаторами стають державні установи, найчастіше є пропаганда державних суспільно важливих ідей, пропагування своєї роботи тощо. [1, с. 65]

Маркетинг – це процес, в ході якого розробляються і надаються в розпорядження людей товари і послуги, забезпечують певний рівень життя. Маркетинг включає в себе безліч найрізноманітніших видів діяльності, у тому числі маркетингові дослідження, розробку товару, організацію його розповсюдження, встановлення цін, рекламу і персональний продаж. Багато хто плутає маркетинг з комерційними зусиллями по збуту, тоді як насправді він поєднує в собі кілька видів діяльності, спрямованих на виявлення, обслуговування, задоволення споживчих потреб для вирішення цілей, що стоять перед організацією. Маркетинг починається задовго до і триває ще довше після акту купівлі-продажу.

Сучасні вимоги до виконання державними закладами їхніх функцій в значній мірі відрізняються від вимог минулого. В деяких випадках це потребує радикальної зміни інструментів та важелів, що використовуються державними установами в їх роботі.

Основним напрямком в процесі формування системи публічного управління маркетинговою діяльністю є розвиток системи центральних та місцевих органів державної влади і органів місцевого самоврядування, до яких підпорядковане виконання маркетингових функцій. А саме: планування, стратегія, контроль, просування послуг та орієнтація на громадянина.

Список використаних джерел.

1. Окландер М.А. Проблеми формування маркетингової системи країни: [монографія] / М.А. Окландер – К.: Наукова думка, 2002. – 189 с.
2. Alan R. Andreasen, Philip Kotler Strategic Marketing for Nonprofit Organizations. (7th Edition), Pearson International Edition, Paperback, 504 pages, 2008
3. Marketing essentials Kotler P. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.researchgate.net/publication/42799354_Marketing_essentials

ГРЕБА РОМАН ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант кафедри соціальної та гуманітарної політики НАДУ при Президентові України

ІНСТРУМЕНТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Упровадження нової моделі системи соціальних послуг в Україні неможливо без реформування різних сфер господарської системи країни та реалізації наявного управлінського потенціалу сучасної системи менеджменту на всіх рівнях управління. В умовах суттєвого прискорення процесів децентралізації державного управління, що тривають в Україні протягом останнього десятиліття, це завдання набуває особливої актуальності.

Для надання процесу реформування системи соціальних послуг в Україні позитивного тренду уряду країни та місцевими органами виконавчої влади необхідно зосередити увагу та сконцентрувати зусилля на перспективних соціальних інноваціях у національному масштабі, які вимагають пошуку додаткових джерел (фінансових, економічних, матеріально-технічних, інформаційних та ін.) для розвитку соціальної сфери та системи соціальних послуг.

Так, окремої уваги заслуговують засоби та механізми, що дозволяють залучати до суспільно корисної роботи економічно «непродуктивні» категорії населення, зокрема, пенсіонерів, матерів, що перебувають у тимчасовій відпустці по догляду за дітьми, інвалідів та осіб з обмеженими трудовими можливостями, а також учасників і ветеранів АТО. Остання категорія має особливу цінність для надання соціальних послуг та різних видів соціальних допомог, зокрема, консультативно-психологічного характеру, для демобілізованих бійців АТО, поранених бійців, які проходять довготривале лікування, реабілітацію, відчувають труднощі соціалізації й адаптації до мирних умов та проблематичність пошуку прийнятної роботи через інвалідність або втрату працездатності.

Способи вирішення проблем таких категорій населення вже віднайдено іншими країнами. Зокрема, це створення медичних центрів спеціалізованої допомоги в районах з недостатньо високим рівнем розвитку соціальних служб (Італія); поширення мережі ресторанів, в яких працюють інваліди (Угорщина); впровадження «інноваційної концепції сухого миття автомобілів», що передбачає створення робочих місць для працівників без професійної підготовки та інвалідів (Франція); відкриття кафе з наданням послуг батькам дітей, зокрема інвалідам, для одночасного їх відпочинку та навчання, розвитку дітей та догляду за малими дітьми (Угорщина); організацію навчання з використанням інноваційних цифрових інструментів та ігрових методів як для гіперактивних дітей, так і для тих, хто страждає аутизмом, а також неграмотних людей і емігрантів (Нідерланди); надання послуг культурного характеру національною мовою за місцем проживання, місцем отримання соціальних послуг (Румунія); функціонування он-лайн біржі добродійних дій з оцінюванням і розрахунками відповідно життєздатності та потреб суб'єктів з точки зору бізнесу, де купуються та продаються віртуальні «акції» добродійних дій (Велика Британія) [2, с. 188 – 189]. Та, не заперечуючи можливості та виключної доцільності впровадження цілого ряду подібних заходів на теренах України, що цілком відповідатиме логіці децентралізації владних повноважень щодо соціальної підтримки населення та заохочення найменш захищених соціальних груп до суспільно корисних робіт, вважаємо, що у своїй розрізненості вони не спричинять того важливого синергічного ефекту, що відбиватиме абсолютну ефективність роботи системи соціальних послуг. Для вирішення цього завдання потрібна системна робота у напрямку корегування ціннісних орієнтирів нації, законодавчих засад підтримки ідеї модернізації системи соціальних послуг і соціального захисту.

Очевидно, що як підсистема громадянського суспільства ринок соціальних послуг і процес його розвитку, окрім фінансово-економічних засад функціонування) також спирається на певні ціннісні орієнтири розвитку: власність, свобода вибору і дій, категорії права та договору. Перехідному періоду функціонування господарської системи країни, що характеризується низькою здатністю до протистояння кризовим явищам, властиве «різноманіття видів інституційних відносин, які постійно змінюються під впливом урядових і законодавчих структур різного рівня влади, які приймають не завжди обґрунтовані, суперечливі рішення, нормативи і стандарти» [1, с. 138]. У цих умовах формування самоврядними органами та місцевими органами виконавчої влади («провайдери») гармонійного середовища для розвитку ринку соціальних послуг виступає одним з чинників структуризації і стабілізації економічних та, відповідно, соціальних відносин на регіональному й місцевому рівні.

Інституційне поле формування такого середовища охоплює сферу ринкових інститутів, а також державних та комунальних інститутів, залучених до процесу надання соціальних послуг населенню. Воно формується в соціально-економічному середовищі території під впливом дії законодавчих, політичних та ринкових чинників. Ефективно

функціонуючі у синергійній єдності зусиль щодо розвитку соціальної сфери, інститути сфери соціальних послуг сприяють розвитку ринкових засад в реформуванні даного сектору господарської діяльності території. Тому вектори розбудови та модернізації таких інститутів обумовлені перебігом трансформаційних процесів у національній та місцевій економіці, їх соціальним напрямом, в результаті яких якісним чином змінюється склад господарюючих суб'єктів, зміст соціальних послуг, що надаються ними, а також якість цих послуг.

Із огляду на це, роль місцевих органів виконавчої влади як провайдерів системи соціальних послуг полягає у розробленні механізмів узгодження суспільних інтересів, що відбивають прагнення усіх описаних інститутів (групи місцевих учасників процесу надання/отримання соціальних послуг) щодо реалізації власних потреб:

- ринкові та неринкові (державні та комунальні) інститути, що об'єднують надавачів соціальних послуг населенню – центри, служби, заклади та організації, які діють на комерційних, громадських або госпрозрахункових засадах з метою отримання прибутку від проведеної діяльності, наданих послуг та задоволення потреб споживачів у їх послугах;

- місцеве населення як отримувач соціальних послуг, що формують попит на послуги, визначаючи вектори трансформації системи соціальних послуг, прагнуть до максимізації соціальної корисності послуг, підвищення їхньої якості та кількості при зменшенні ринкової вартості;

- господарюючі суб'єкти, що формують інститут господарювання й утворення валового внутрішнього продукту регіону або окремої його території, що є базою фінансового забезпечення потреб соціальної сфери, прагнуть до зниження податкового навантаження на їх бізнес та отримання пільгових умов його ведення.

Відповідно узгодження інтересів грає ключову роль в успішному забезпеченні інституційної стійкості соціальної сфери та системи надання соціальних послуг.

Список використаних джерел.

1. Радина О. И. Институционально- рыночный механизм управления развитием сферы социальных услуг региона : дис... д.э.н. : спец. 08.00.05 – Экономика и управление народным хозяйством / Оксана Ивановна Радина. – Ш. : ГОУВПО ЮРГУЭС, 2007. – 438 с.

2. Семикіна А. В. Підвищення конкурентоспроможності людського капіталу на основі соціальних інновацій : дис. ... к.е.н. : 08.00.07 – демографія, економіка праці, соціальна економіка і політика / Анна Валеріївна Семикіна. – 2015. – К. : КНЕУ. – 296 с.

ДЕМЕДЮК ЮРІЙ ГРИГОРОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПЕРСПЕКТИВИ МУНІЦИПАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ. ОГЛЯД ПРОБЛЕМАТИКИ

Протягом останніх двох років значної актуальності набуло питання як реформи державної служби та служби в органах місцевого самоврядування, так і адміністративно-територіальної реформи, які тісно пов'язані між собою та прямо впливають на авторитет органів державної влади та місцевого самоврядування, відновлення довіри до органів влади.

Законодавець, враховуючи складно суспільно-політичну ситуацію, а також проблеми, що існують із безпекою та забезпеченням територіальної цілісності України, вирішую пов'язаний комплекс проблем не комплексно, не рішуче, а по мірі виникнення загострень ситуації в певних сферах.

Зважаючи на нагальну потребу у забезпеченні функціонування публічного управління на території України, що максимально близько знаходяться до тимчасово окупованих територій, в першу чергу було вирішено сторити військово-цивільні адміністрації та тимчасово обмежене право місцевого самоврядування. Такі рішення Верховної Ради України не можна включити до процесу, який прийнято назвати муніципальною реформою, адже такі органи управління створені на особливий період і мають тимчасовий характер діяльності.

Військово-цивільні адміністрації – це тимчасові державні органи у селах, селищах, містах, районах та областях, що діють у складі Антитерористичного центру при Службі безпеки України і призначені для забезпечення дії Конституції та законів України, забезпечення безпеки і нормалізації життєдіяльності населення, правопорядку, участі у протидії диверсійним проявам і терористичним актам, недопущення гуманітарної катастрофи в районі проведення антитерористичної операції.

Двома днями пізніше було ухвалено закон, що фактично поклав початок реформи місцевого самоврядування та дав старт наступним змінам організації влади на місцях – це закон про добровільне об'єднання територіальних громад. Не зважаючи на чинність цього акту протягом понад як півтора року, можна констатувати про певне провисання започаткованої реформи. На нашу думку така ситуація склалась з огляду на наступне: 1) патерналістський характер та незрілість громадян України у статусі членів своїх територіальних громад; 2) відсутність достатньої міри інформації про кончу необхідність такої реформи та не усвідомлення неминучості започаткованого процесу; 3) відверте саботування процесу місцевими фінансовими та управлінськими елітами, а також пасивність та слабка підготовка таких еліт до керування громадами навіть у старих межах у сучасних умовах.

Такий комплекс проблем у стислі строки не можуть вирішити зміни до прийнятого закону, а відсутність динаміки у розпочатому процесі можна попри вказані чинники також пояснити рухом попри комплексу всіх заходів реформування територіальної організації влади – заморожений процес конституційних змін, реформування державної служби та відсутність старту адміністративно-територіальної реформи (у частині укрупнення районів) суттєво гальмують реформування сфери публічного управління.

31 серпня 2015 року Верховною Радою України у першому читанні були ухвалені конституційні зміни, що помилково поєднали у собі як «особливий статус Донбасу», що є спробою виконання Мінських домовленостей, та

введення інституту префекта, як посадової особи, чиї повноваження мають бути розширені у порівнянні з головою місцевої державної адміністрації, маючи на меті прийти по противаги розширеним повноваженням органів місцевого самоврядування. Надмірність повноважень префекта є темою для дискусій в середині політико-представницького органу. Однак, це є єдиною суттєвою спробою вирішення питання збалансування влади на місцях в умовах децентралізації та розширення повноважень органів місцевого самоврядування та похідних прав розпорядження ресурсами територіальних громад. Водночас введення інституту такої посадової особи є прийняттям виклику реформування державної служби та готовністю скоротити кількість державних службовців, що подекуди виконують дублюючі з посадовими особами місцевого самоврядування функції.

Невизначена доля законопроекту, яка додатково заморожена у часі рішенням конституційного суду з роз'ясненням поняття «наступна чергова сесія», що здивувала як філологів, так і самих політичних діячів, а також відсутність дієвих спроб вирішити назрілу адміністративно-територіальну (у частині укрупнення районів) ускладнює як завершення процесу добровільного об'єднання територіальних громад, так і повноцінну імплементацію нової редакції ЗУ «Про державну службу», що вступив в дію 01 травня 2016 року, адже держава не потребує та відверто не в стані тягнути такий потужний корпус державних службовців за рахунок центрального бюджету.

Список використаних джерел.

1. ЗУ «Про військово-цивільні адміністрації»// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/141-19>.
2. ЗУ «Про добровільне об'єднання територіальних громад» // <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
3. Проект Закону про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади). Картка законопроекту// http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
4. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо офіційного тлумачення положення «на наступній черговій сесії Верховної Ради України», яке міститься у статті 155 Конституції України від 15 березня 2016 року № 1-рп/2016// <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/v001p710-16>
5. ЗУ «Про державну службу»// <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

ДЗЯДЗИНА НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Регіональний розвиток – це багатогранний і багатоаспектний процес, який найчастіше розглядається з точки зору сукупності різних соціальних й економічних цілей і включає такі аспекти, як зростання виробництва і доходів, зміни в інституційній, соціальній і адміністративній структурі, зміни в суспільній свідомості, традиціях і звичках. Під якісними змінами розуміється зміна не тільки кількісних параметрів, що характеризують динаміку в розвитку окремих елементів системи, а й докорінну зміну структури, що розкривається через взаємозв'язки між підсистемами та елементами всієї регіональної системи.

Закономірні зміни, що відбуваються в межах регіональної системи, характеризують внутрішню сутність процесів, визначають спрямованість і розкривають природу взаємодії окремих елементів регіональної системи між собою та зовнішнім оточенням.

Об'єктивний характер змін у функціонуванні регіональної системи дозволяє розкрити двоєдину природу розвитку оскільки йдеться про гармонійне поєднання організаційних впливів і процесів самоорганізації [2].

Так як Україною проголошений європейський вектор зовнішнього розвитку країни, кажучи про регіональне управління та регіональну політику держави, не слід забувати про важливість європейського досвіду.

Але попри європейські тенденції децентралізації влади у вигляді внесення змін до Основного Закону України, розширення повноважень місцевого самоврядування з внесенням змін до Закону України «Про місцеве самоврядування», а також прийняття Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, активного впровадження політики регіонального розвитку та усунення міжрегіональних диспропорцій шляхом також прийняття нових законодавчих актів, Україна залишається жорстко централізованою державою зі слабо розвинутим місцевим самоврядуванням.

Фактично сьогодні регіони країни фактично все ще позбавлені можливості приймати самостійні рішення, не мають достатніх ресурсів не лише для інвестування розвитку, але й для вирішення поточних місцевих проблем і забезпечення мінімальних соціальних стандартів [3].

Не усунута тенденція поглиблення міжрегіональних диспропорцій, що виникли за радянських часів, залишаються значні територіальні розбіжності в розподілі і використанні ресурсного потенціалу, високим є рівень концентрації основних економічних ресурсів у межах окремих більш розвинутих регіонів.

Наприклад, в особливо несприятливих умовах опиняються гірські території країни, які сьогодні з повним правом можуть бути віднесені до депресивних. Закон «Про статус гірських населених пунктів в Україні», ухвалений ще в 1995р., фактично не виконується – насамперед, у частині сприяння розвитку економічного потенціалу гірських територій. Жодного року передбачені Законом заходи не фінансувалися в повному обсязі, не запроваджено моніторингу їх виконання та результативності [2].

На державному рівні не було зроблено жодних конкретних кроків у вирішенні найгострішої проблеми гірських районів – будівництва доріг. Водночас, Парламент України неодноразово вносив до Закону зміни, які поширюють його дію на нові регіони, – що додатково ускладнює виконання передбачених ним заходів.

Ще в 2009р. тогочасне Міністерство регіонального розвитку та будівництва України підготувало проект нового закону – «Про розвиток гірських територій в Україні». Головними напрямками нової політики розвитку гірських територій мають стати [4]:

- економічний – забезпечення розвитку та утримання дорожньої інфраструктури, підтримка видів економічної діяльності, характерних для гірських територій, а також туризму, традиційних ремесел і промислів, розвиток альтернативних джерел енергії;
- екологічний – збереження природного середовища гір, обмеження промислового використання гірських територій;
- соціальний – визначення особливостей оплати праці працівників бюджетних установ, підтримка соціальної інфраструктури.

Але цей проект і досі не прийнятий, що ускладнює ситуацію розвитку гірських територій ще більше.

Водночас, законопроект не передбачає конкретних заходів (як це, наприклад, у Швеції), спрямованих на стимулювання підприємництва в регіонах зі складними природно-географічними умовами, що значною мірою сприяло б розвитку гірських і високогірних територій Карпатського регіону.

Крім того, можна стверджувати, що політика регіонального розвитку в будь-якому випадку не буде ефективною, якщо не забезпечити не фактично, а практично:

- чітке розмежування повноважень і відповідальності між регіонами та центром, а також між внутрішньорегіональними рівнями влади;
- фінансову самостійність чи достатність місцевих бюджетів для виконання органами місцевого самоврядування їх повноважень;
- стимулювання розвитку слабких регіонів і регіонів із складними природними умовами через фіскальне та інвестиційне сприяння.

Лише дійсно забезпечивши перші дві умови, можна розраховувати на ефективність заходів стимулювання розвитку [5].

А під час визначення цих заходів доречно скористатись успішним досвідом зарубіжних країн. Тому саме зарубіжний досвід регіонального розвитку Європейського Союзу та країн-членів потребує подальшого дослідження, так як його використання є невід'ємною частиною реформування регіональної сфери сьогодні.

Список використаних джерел.

1. Бориславська О. М. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [О. М. Бориславська, І. Б. Заверуха, А. М. Школик та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., О. М. Москаленко, 2012. – 212 с. 35
2. Кошинець В. В. Теоретичні аспекти ресурсного забезпечення регіонального економічного розвитку / В. В. Кошинець. – VII Міжнародна науково-практична конференція «Наука в інформаційному просторі» (29-30 вересня 2011 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.confcontact.com/20110929/gu_koschinec.php. – Назва з екрану. 143
3. Петрушенко Ю. М. Антикризисне регулювання на рівні регіону / Держава, підприємства та банки в системі антикризового управління / за ред. Т. А. Васильєвої, О. Б. Афанасьєвої. – Суми: Ярославна, 2013. – С. 122–126.
4. Регіональнаполітика: методологія, методи, практика / НАН України, Інститут регіональних досліджень; Відповід. ред. М. Долішній. – Львів, 2001. – С. 20.
5. Agrawal A. Some simple economics of crowdfunding / A. Agrawal, C. Catalini, A. Goldfarb // NBER Working Paper. – 2013. – № 19133. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nber.org/papers/w19133.pdf>. 389

ДЯЧЕНКО АНДРІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

аспірант кафедри соціальної та гуманітарної політики НАДУ при Президентіві України

МЕХАНІЗМИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЖИТЛОВОГО ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ

На шляху кардинального реформування суспільства Україна стикнулася з численними викликами, серед яких – бойові дії на Сході України та в Криму – і, як наслідок – масове вимушене переміщення. За даними Міністерства соціальної політики станом на кінець лютого 2016 року в Україні нараховувалося 1 735 000 внутрішньо переміщених осіб (ВПО). З них, за приблизними оцінками, 22 000 з Криму та понад 1 700 000 – зі Сходу України. Частка зареєстрованих ВПО складає 4% від загальної кількості населення країни. За оцінкою Державної служби статистики України, станом на 1 січня 2016 року чисельність наявного населення України становила 42 760,5 тисяч осіб без врахування тимчасово окупованої території Автономної Республіки Крим і м. Севастополя [3, с.9].

Питання забезпечення житлом – одне з найбільш важливих для ВПО. Вирішуватись воно має диференційовано залежно від планів та намірів переселенців, а також різними шляхами – від будівництва нового житла до тимчасового розміщення. Як показує досвід інших країн, проблема забезпечення житлом – чи не найскладніша і залишається не вирішеною упродовж років і навіть десятиліть. Наприклад: у Азербайджані, 32 % біженців з Нагорного Карабаху досі мешкають у тимчасовому житлі, наданому у дев'яностих роках минулого століття, так званих колективних центрах, 20 % – у родичів, 12 % – у глинобитних хатах, близько 8 % – у захоплених квартирах. Незважаючи на помітні успіхи у покращенні житлових умов, лише чверть ВПО переселилися до новозбудованого житла. Окрім того, ВПО у Азербайджані мають право лише на тимчасове користування житлом і землею. Вони не отримують житло у власність і повинні підписувати документи, які забороняють їм його продавати, дарувати чи перепланувати. Власників серед них 15%, тоді як серед місцевого населення – 83% [5]. У Грузії більшість ВПО продовжують жити у непридатних умовах, у родичів або знайомих, у найманих квартирах, а близько 45 % – у так званих колективних центрах, що були облаштовані одразу після прибуття ВПО на початку 1990-х рр.: в лікарнях, готелях, будинках відпочинку тощо. За оцінкою спостерігачів ОБСЕ, близько 10% ВПО змогли покращити житлові умови, завдяки ініціативам уряду країни [4].

Такою ініціативою стало стійке розселення. Під стійким розселенням розуміється весь спектр рішень, які дозволять зняти проблему житла для ВПО в довгостроковій перспективі.

Сюди належить: приватизація того тимчасового житла, де зараз проживають сім'ї ВПО (передача у власність); пошук порожніх або недобудованих будинків, які можуть бути переобладнані, добудовані, відремонтовані і передані ВПО у власність; купівля сільських будинків з ділянками землі, або квартир (новий напрямок); переселення в соціальні будинки (без права власності); будівництво нових житлових корпусів; фінансова допомога для купівлі житла, а також участь в іпотеці.

Під час реалізації цієї ініціативи виникли численні проблеми: більшість існуючих колишніх колективних центрів потребують ремонту і значного переобладнання для відповідності стандартам, тому перед приватизацією необхідно проведення ремонту (до 16000 ларі на 1 квартиру); в попередні роки багато ВПО вже приватизували своє житло, яке відповідає стандартам, а за законом, другий раз вони отримати житло не можуть; критерії, створені для визначення найбільш нужденних, не дають можливості чіткої диференціації; нестача фінансів – в кожному Плані дій, виходячи з наявних ресурсів, закладено кілька тисяч сімей, що розтягує перспективу.

Через те, що програма розселення почалася більш ніж через 15 років, Уряд Грузії, за допомогою донорів, допомогти вирішити проблему стійкого розселення для 29,733 сімей, 4,396 ВПО сімей не мають потреби в рішенні проблеми житла, житлові проблеми 51,416 сімей ВПО поки не вирішені. Для уточнення ситуації, в 2013-14 році Міністерство провело чергову реєстрацію, під час якої заповнювався спеціальний опитувальник, що допомагає виявити основні потреби ВПО.

У Плані дій, затвердженому на 2015-2016 роки, закладені наступні параметри: реабілітація 1000 квартир – 5 млн. ларі; експертиза, реабілітація занедбаних будинків (980) – потрібно 11,2 млн. ларі, 1 млн. передбачається для закупівлі 150 квартир в приватному секторі, 111 млн – на закупівлю 550 будинків у сільській місцевості (фінансування – від KfW п SDC); передбачається побудувати 1670 квартир, на це потрібно 52 млн ларі; на 9 млн. буде закуплено індивідуальні квартири (360), а на 3,7 млн – побудовано 143 індивідуальних будинки [1].

У нашій країні розміщення ВПО у зонах переселення відбувалось із переконанням того, що це тимчасове явище і тимчасова потреба. Людей часто розселяли у літніх таборах, санаторіях, у підпорядкованих місцевій владі установах. Тимчасовість затягнулась на місяці. Інший шлях розв'язання житлового питання ВПО, обраний урядом – державна допомога на оренду житла. «Ми в 2014 році розуміючи, що забезпечити всіх житлом на цей період не можемо, прийняли урядове рішення про виділення державної допомоги на оренду житла і проживання», – зазначив на парламентських слуханнях 17 лютого 2016 р. заступник міністра соціальної політики Віталій Мушнін. За словами заступника міністра, це дозволило у 2014 та 2015 роках забезпечити виплату такої допомоги майже 685 тисячам сімей внутрішньо переміщених осіб. Зокрема, в 2015 році на цю допомогу було витрачено 3,4 мільярда гривень. Станом на лютий 2016 р. зазначену допомогу отримує 213 тисяч сімей. У бюджеті на 2016 р. на такі потреби передбачено 2,9 мільярда гривень. Отже, існує два варіанти розселення ВПО: у приватному секторі (орендовані будинки та квартири) та в об'єктах державної власності (готелі, гуртожитки, літні табори, санаторії, пансіонати). Співвідношення розселення у приватному та державному секторах складає 90% проти 10%, відповідно [2].

Все очевиднішою стає потреба розв'язання житлового питання на постійній основі з виробленням та реалізацією державних та регіональних програм так званого «стійкого розселення». Найбільш масштабним шляхом розв'язання житлової проблеми є будівництво нових будинків і навіть цілих містечок, відновлення закинутих військових містечок, довгобудів. Паралельно мають бути розроблені моделі надання житла в оренду чи власність вимушено переміщеним особам на пільгових умовах за умови прозорого бюджетного фінансування та прямого кредитування і допомоги міжнародних фінансових установ під міжнародним контролем.

Список використаних джерел.

1. Опыт работы с вынужденно перемещенными лицами в Грузии. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: ief.org.ua/wp-content/uploads/2015/02/Harashvili.pdf
2. Осаволук А. Звіт: Забезпечення прав внутрішньо переміщених осіб в Україні / А. Осаволук. 27.07.2015. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ru.odfoundation.eu/a/6740,zvit-zabezpechennyaprav-vnutrishno-peremishchenih-osib-v-ukrayini>
3. Смаль В. Дослідження «Внутрішньо переміщені особи: соціальна та економічна інтеграція в приймаючих громадах» / В.Смаль, О.Позняк, упоряд. Валерій Кокоть [електронний ресурс] – Режим доступу: http://pleddg.org.ua/wp-content/uploads/2016/05/IDP_REPORT_PLEDDG_edited_09.06.2016.pdf
4. Шляхи вирішення проблеми внутрішніх переміщених осіб: деякі уроки із зарубіжного досвіду. / Національний інститут стратегічних досліджень при Президентові України. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/migrac_prob1-a598d.pdf
5. Evaluation Report. Azerbaijan Internally Displaced Persons Youth Support Project «Youth Skills and Business Development». / Social Development Europe and Central Asia, January, 2013.[Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.wds.worldbank.org/external/default/WDSContentServer/WDSP/IB/2015/04/24/090224b082e03900/1_0/Rendered/PDF/Evaluation0rep0business0development.pdf

**МІСЦЕВА АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК МЕХАНІЗМ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ УТВОРЕНЬ**

Значимість муніципального елемента в правовій системі країни полягає в його близькості до потреб населення територіальних утворень.

Проблема запобігання корупції актуальна і адресована органам місцевої влади, у зв'язку з чим для реалізації даної правової настанови в даний час особливого значення набуває планово-програмний метод. Його сутність найбільш ёмко формулюється як складання і реалізація «найбільш загального плану дій» і «мистецтво планування, керівництва, заснованого на правильних і далекосяжних прогнозах» [1].

Ми поділяємо наукову позицію, в якій обгрунтовано, що основними перевагами застосування програмного методу є:

- комплексність вирішення проблеми, досягнення мети і завдань;
- концентрація тимчасових, фінансових і людських ресурсів;
- визначення пріоритетності заходів, черговості і строків їх реалізації;
- забезпечення інтеграції заходів, що носять різний характер, при їх чіткої послідовності в загальному процесі досягнення кінцевої мети, передбаченої програмою;
- співвідношення наявних та запланованих фінансових ресурсів з розробленими комплексами заходів за напрямками програми;
- ефективність використання бюджетних коштів;
- створення сприятливих умов, необхідних для подальшого розвитку галузі.

Пропонуємо в якості «ідеальної» місцевої моделі планово-програмного регулювання запобігання корупції органами місцевої влади вважати правову формалізацію заходів, спрямованих на запобігання корупції в територіальному утворенні, за допомогою прийняття стратегічних планів, конкретизованих в поточних планово-програмних документах різного хронологічного періоду дії.

Вважаємо, впорядкування процесу поточного планування заходів запобігання корупції забезпечить фундамент в реалізації заявленої галузевої стратегії відповідного рівня. Особливої актуальності це набуває в умовах посилення децентралізаційних процесів в країні.

Зважаючи, що корупція на місцевому рівні гальмує соціально-економічний розвиток, вбачається необхідним розробка відповідної стратегії розвитку регіону на основі антикорупційного підходу.

Автором запропоновано Стратегічний план подолання корупції та соціально-економічного розвитку Васильківського району Київської області. Зазначений район вибраний не випадково, а в контексті того, що автор тривалий час обіймав посаду керівника райдержадміністрації, відповідно досконало знайомий з проблемами вказаної території.

Для забезпечення реалізації окремих напрямів стратегічного плану розроблятимуться цільові районні програми розвитку окремих галузей виробництва та соціальної сфери, які мають перетворитися на дієвий інструмент місцевої політики шляхом їх спрямування на цільове розв'язання системних проблем території.

Реалізація стратегічного плану розвитку здійснюватиметься з широким залученням інституцій регіонального розвитку, наукових та вищих навчальних закладів, громадських організацій, представників бізнес-структур, професіональних спілок, представництв іноземних та міжнародних організацій, що діють на території району.

Під час фінансування заходів з реалізації стратегічного плану усі виконавці повинні забезпечити виконання запланованих завдань із залученням мінімального обсягу бюджетних коштів та досягненням максимального результату у їх використанні.

Пріоритетними завданнями наукового забезпечення розвитку району на період до 2025 року є:

- наукове обгрунтування районної іноваційної, промислової, соціальної, кадрової, природоохоронної політики на довгострокову перспективу;
- надання науково-методичної допомоги та науково-обгрунтованих рекомендацій з питань інформаційно-аналітичного супроводження діяльності органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, налагодження районної системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації працівників зазначених органів.

Реалізацію стратегічного плану передбачається здійснювати у два етапи.

На *першому етапі* (2016-2020 роки) пріоритетними завданнями повинні стати:

- виховання нетерпимості до корупційних проявів у населення району;
- розроблення заходів щодо розв'язання структурних проблем у кожному місті та селі району, які мають негативний вплив на конкурентоспроможність і потенціал економічного зростання;
- підготовка та реалізація пілотних проектів у сфері укладання угод щодо розвитку району;
- розробка короткострокових та середньострокових цільових програм, спрямованих на реалізацію напрямів стратегічного плану економічного та соціального розвитку району та окремих територій;
- спрямування державних інвестицій на розбудову соціально-економічної інфраструктури району.

На *другому етапі* (2021 – 2025 роки) передбачається:

- реалізація районних заходів довгострокової перспективи стратегічного значення з корегуванням строків та обсягів фінансування відповідно до виконання прогнозних показників стратегічного плану;
- впровадження дієвих заходів щодо зміцнення фінансово-економічної основи територіальних громад;
- посилення повноважень та відповідальності органів місцевої влади за надання послуг населенню;
- посилення співпраці місцевої влади та інститутів громадянського суспільства в сфері запобігання корупції.

Список використаних джерел.

1. Стратегічне планування в соціально-технічних системах і в місцевому самоврядуванні [Текст] : навч. посіб. / Ю. П. Шаров ; Укр. акад. держ. упр. при Президентові України, Дніпропетр. філ. – К. : Вид-во УАДУ, 1996. – 88 с.

ЗОЗУЛЯ ВАЛЕНТИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*аспірант кафедри філософії, теорії та історії державного управління
НАДУ при Президентові України*

ВПЛИВ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ НА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ

В сучасних умовах суспільного розвитку українське суспільство стоїть на порозі значних змін у системі публічного управління. Якщо особливості демократичного врядування, його принципи вже використовуються органами державної влади, то складові децентралізації – частково. Дане дослідження направлене на доведення безпосереднього впливу демократичного врядування на впровадження і здійснення децентралізації.

Демократичне врядування – це модель врядування, що, в свою чергу, призводить до соціальних та економічних результатів на підставі взаємодії уряду та соціальних інститутів [1, с. 8]. В такому теоретико-методологічному аспекті демократичне врядування розкривається як модель, тобто зразок для наслідування, який в свою чергу наділений характерними рисами, які в той же час прямо чи опосередковано характерні й для децентралізації, до таких рис належить: верховенство права, участь, відповідальність (яка пропагує справедливість), публічність, гласність. Розкриваючи спільні риси ми продублювали визначені програмою розвитку ООН риси демократичного врядування, які направлені на здійснення такого врядування, котре направлене на забезпечення процвітання території на якій воно здійснюється: участь, верховенство закону, прозорість, відповідальність, орієнтованість на консенсус, справедливість, ефективність та результативність, звітність, стратегічне бачення [2].

На підставі вище викладеного доцільно зазначити, що: «децентралізація – це передача значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування» [3].

На нашу думку, демократичне врядування передбачає децентралізацію, оскільки дозволяє проводити демократичні вибори під час яких кожен громадянин має право вибору того кандидата, який, на його думку, найбільш ефективніше сприятиме розвитку громади; поряд з тим, за цього виду врядування відчутним є наближення сфери послуг до населення, легкість їх отримання, однак виникає питання кадрового потенціалу тих хто має надавати ці послуги, проте це має вирішуватися більш детально керівництвом об'єднаної громади та самими жителями через розроблені механізми кадрового забезпечення, тобто, професіоналізм є визначальною умовою, тому що кадри виступають тою ресурсною складовою, яка, поряд із іншими ресурсами, сприяє досягненню визначених цілей. Як уже зазначалося, демократичне врядування не можливе без принципу відкритості, прозорості, верховенства закону, що в свою чергу й передбачає доступність громадськості до інформації та діяльності органів місцевого самоврядування в межах правового поля. Так, за наявності вільного доступу відбувається взаємообмін інформацією, під час якого органи місцевого рівня усвідомлюють потреби та інтереси громадян, а останні напрями діяльності обраних ними представників, що призводить до здійснення змін, які сприяють покращенню запланованих результатів, вироблення нових прийомів надання послуг тощо.

Говорячи про демократичний вид врядування, в контексті даного дослідження, ми не можемо залишити поза увагою й етичну складову, яка направлена на своєчасне виявлення, недопущення конфліктних ситуацій, а у випадку їх виникнення – швидке вирішення. В етичних межах піднімається й питання ефективної протидії корупції, як дестабілізуючого фактору.

Поряд із усім зазначеним, питання фінансового характеру за демократичного врядування й децентралізації займає визначальне місце. Від ефективно організованої діяльності органів місцевого самоврядування, професійності кадрів, їх незаангажованості залежить наповнюваність бюджету громади та його цільове використання, що й забезпечує стале функціонування територіальної громади. Відтак, особи, які долучаються до процесу управління громадою мають розуміти, що вони несуть відповідальність за свою діяльність. Складова відповідальності за демократичного врядування розкривається в контексті усвідомлення особами, яким населення делегувало свої повноваження всієї повноти довіри та осуду в разі необдуманих, протиправних дій.

Таким чином, суть реформи місцевого самоврядування, яка відбувається в Україні зводиться до забезпечення належного – демократичного врядування, яке й передбачає наближення громадськості до системи управління, зв'язок громадянського суспільства з публічним управлінням, тим самим передбачаючи децентралізацію.

Список використаних джерел.

1. Plumptre T. Governance and Good Governance: International and Aboriginal Perspectives / T. Plumptre, J. Graham [Electronic resource] // Institute On Governance. –1999. – December 3. – 27 p. – Accessed mode : http://http://iog.ca/wp-content/uploads/2012/12/1999_December_govgoodgov.pdf.

2. Governance for sustainable human development a UNDP policy document / United Nations Development Programme [Electronic resource]. – 1997. – January. – Access mode : <http://www.pogar.org/publications/other/undp/governance/undppolicydoc97-e.pdf>.

3. Суть реформи органів місцевого самоврядування (децентралізації) / Міжнародний центр перспективних досліджень [Електронний ресурс]. – Режи доступу : http://icps.com.ua/assets/uploads/images/files/verstka_decentralizaciya.pdf.

КАРПЕНКО ОЛЕКСАНДР ВАЛЕНТИНОВИЧ

*доцент кафедри державної політики
та суспільного розвитку НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр.*

КОЗИРЕНКО МИКИТА ВАЛЕРІЙОВИЧ

*аспірант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентіві України*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАДАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ МІСТА

Державна участь у функціонуванні та розвитку сфери житлово-комунальних послуг здійснюється на державному, регіональному та місцевому рівнях. На кожному рівні використовуються свої важелі та заходи підтримки. Так, на державному рівні основними елементами механізму розвитку сфери житлово-комунальних послуг (далі – ЖКП) можна визнати наступні: прогнозування розвитку ЖКП (коротко- та середньострокове); державні інвестиції у розвиток ринкової інфраструктури; захист інтелектуальної власності; податкове регулювання; регулювання цін і тарифів на послуги природних монополій; ліцензування окремих видів діяльності та ЖКП; сертифікація, класифікація ЖКП; сприяння конкуренції; захист прав споживачів тощо. В Україні в цілому сформовано правову базу для розвитку житлово-комунального господарства (далі – ЖКГ), однак фактично вона не працює, оскільки існує термінологічна неврегульованість, недосконала класифікація житлово-комунальних послуг, відсутня чіткість у визначенні повноважень і взаємодії органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування і національних комісій, мають місце численні колізії при встановленні повноважень цих органів.

Кращі світові практики, які відображають зміст реформування ЖКГ, доводять, що для більшості країн характерним є: розвиток різних форм оренди, концесії; приватизація, стимулювання якості надання послуг і зниження їх вартості через підвищення конкуренції серед їх надавачів; удосконалення системи договірно-правових відносин. В Україні акцент поки що робиться на зростанні цін на комунальні послуги, примусове погашення заборгованості, а дії, спрямовані на підвищення якості послуг, покращення фінансового стану сфери, досі є фрагментарними, непостійними й потребують вдосконалення. Отже, для створення необхідних передумов реформування ЖКГ необхідно запровадити економічно обґрунтовані та прозорі тарифи на послуги, стимулювати населення до погашення боргів минулих років і своєчасної оплати послуг, прискорити прийняття та реалізацію програмних документів щодо здійснення структурних перетворень у житлово-комунальному господарстві, створення конкурентного середовища та підвищення якості послуг. Оскільки директивні методи державного управління системою ЖКГ України на сучасному етапі себе не виправдовують, альтернативою їм може служити програмно-цільовий метод, здатний забезпечити координацію діяльності місцевої влади з іншими організаціями та установами, у рамках якої здійснюються процеси проектування, виробництва, транспортування, модернізації, фінансування, функціонування та споживання послуг ЖКГ. І. Панасенко вважає, що це, у першу чергу, відобразиться на макроекономічних показниках розвитку України, сприятиме підвищенню конкурентоздатності національної економіки, забезпечить перелом негативних демографічних тенденцій, створить соціальні умови для зростання числа молодих родин і підвищення народжуваності, підсилить ринкову трудову мотивацію громадян, надасть стимулюючий ефект для розвитку внутрішнього виробництва, а також сприятиме розвитку національного фінансового сектора, зменшить масштаб фінансового навантаження на найбільш ефективні сектори економіки, пов'язаного з перерозподілом ресурсів на підтримку ЖКГ [1, с. 95].

З метою удосконалення взаємодії органів влади та територіальних громад в процесі реформування ЖКГ необхідно забезпечити якісне партнерство органів місцевого самоврядування з приватними компаніями через застосування сервісних контрактів, контрактів на управління. Натомість, запровадження в практику нових технологій управління, зокрема реінжинірингу державно-управлінських процесів, дасть можливість здійснити радикальні перетворення сфери надання ЖКП на принципово новій основі, що забезпечить ресурсну економію та поліпшить фінансові показники, а також підвищить якість та оперативність обслуговування споживачів. Зазначимо, що у широкому розумінні: реінжиніринг державного управління – це інноваційна перебудова державно-управлінських процесів (радикальне перепланування, кардинальна реорганізація, переосмислена мотивація та переорієнтація контролю) із застосуванням комплексу новітніх механізмів їхньої реалізації (методів роботи) та інформаційно-технологічних засобів комунікації для підвищення ефективності й якості прийняття необхідних рішень. У вузькому розумінні в контексті реалізації сервісно-орієнтованої державної політики, реінжиніринг державного управління – це радикальна перебудова державно-управлінських процесів з метою підвищення ефективності та якості надання управлінських послуг органами влади [2, с. 234].

Для модернізації системи надання житлово-комунальних послуг в умовах сучасного міста рекомендуємо:

- з метою створення на ринку ЖКГ конкурентного середовища, зменшення фінансового навантаження на споживачів та захисту їх прав необхідно забезпечити можливість доступу до реалізації ЖКП всім надавачам на рівних умовах незалежно від форм власності;
- мінімізувати вплив природних монополій на ринок виробництва та надання ЖКП шляхом передачі управлінських функцій відповідальному підрозділу органу місцевого самоврядування над зовнішніми комунікаціями з постачання теплової енергії, електричної енергії, водопостачання (водовідведення) та газопостачання з метою допуску до них інших виробників;
- на законодавчому рівні визначити прозорі процедури щодо набуття права приватними керуючими організаціями надавати послуги з утримання житлових будинків та на підзаконному рівні визначити процедуру контролю за їх діяльністю з боку органів місцевого самоврядування;
- зобов'язати на підзаконному рівні органи місцевого самоврядування (із залученням активних власників житла та громадських організацій) за відкритим конкурсом обирати керуючої компанії-виконавця з надання ЖКП та

безкоштовно передати на її баланс (на позабалансовий рахунок) житлові будинки, які знаходяться у комунальній власності;

- закріпити земельні ділянки, на яких знаходяться житлові будинки (включно з прибудинковими територіями, внутрішніми та міжквартальними проїздами), за балансоутримувачами житлових будинків та включити їх до земельного кадастру як землекористувачів;
- тимчасово (строком на 10 років) дозволити землекористувачу акумулювати кошти земельного податку на окремому спеціальному рахунку, що дозволить оперативно розпочинати плановий капітальний ремонт будинків і споруд;
- Кабінету Міністрів України запровадити обов'язкове ведення роздільного збору твердих побутових відходів, що дозволить зменшити тариф на збирання та вивезення побутових відходів та дасть змогу покращити екологічний стан околиць міста.

Список використаних джерел.

1. Панасенко І. О. Житлово-комунальна сфера у системі державного управління та місцевого самоврядування. [Текст] / І. О. Панасенко // Публічне управління: теорія та практика : збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Х. : Вид-во «ДокНаукаДержУпр», 2013 – № 3 (14). – С. 92– 97.

2. Карпенко О.В. Механізми формування та реалізації сервісно-орієнтованої державної політики в Україні : дис... д-ра наук з держ. упр.: спеціальність 25.00.02 «Механізми державного управління» / Карпенко Олександр Валентинович; Нац. Акад. держ. упр. при Президентові України. – К., 2016. – 466 с.

КІТАЄВА ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ

Мета статті – висвітлення передового досвіду організації публічної служби в Федеративній Республіці Німеччина, його позитивного впливу на реформування публічної служби в Україні на новому етапі державотворення.

У Німеччині професійна публічна служба з'явилася однією з перших у Європі. Вона будувалася на основі принципів відданості службі, законності, єдності, професійності і стабільності. Саме тому серед європейських держав з федеральним типом державно-адміністративного управління найбільш впливовою є публічна служба Федеративної Республіки Німеччини.

Організаційна структура публічного управління Німеччини.

В Німеччині на сьогоднішній день немає поняття «державна служба». Після Першої світової війни з'явився термін «публічна служба», який міцно ввійшов в теорію і практику соціального життя. У функціональному плані публічна служба означає діяльність з метою виконання загальнодержавних завдань управління. В інституційному плані під нею мається на увазі певне коло осіб, для яких виконання публічних справ становить професійну діяльність.

Відповідно до Закону 1985 року публічна служба в Німеччині охоплює правове регулювання особливих публічно-правових відносин, що поділяються на дві основні групи: відносини з чиновниками і відносини з найманими особами – службовцями і робітниками державних установ. При цьому визначальним для поняття «державна служба» є правова форма організації роботодавця. Під державною службою в ФРН розуміють діяльність федеральних і земельних органів влади.

До найважливіших загальновизнаних принципів, що стосуються правового статусу чиновників, належать: довічне призначення, обов'язок державного службовця бути вірним обов'язку, партійно-політичний нейтралітет, право на участь у профспілках та об'єднаннях за професіями, заборона на страйки, службова ієрархія та інше.

До публічних службовців у Німеччині належить такі особи: чиновники державного апарату, суді, а також викладачі вищих навчальних закладів, учителі, лікарі, працівники пошти, залізниці, державних банків та ін. Законодавство країни класифікує публічних службовців на дві великі групи: чиновників і осіб найманої праці (службовців і робітників). Державні чиновники як еліта публічної служби зобов'язані дотримуватися традиційних правил професійної бюрократії.

Особливу групу складають політичні і почесні чиновники. До політичних чиновників відносяться: статс-секретарі у федеральних міністерствах, відомствах федерального канцлера та федерального президента; керівники відділів в міністерствах, відомствах федерального канцлера та федерального президента, федеральному відомстві у справах преси та інформації, адміністрації Бундестагу та Бундесрату (Палата земель); керівники в земельних міністерствах і канцеляріях (державні радники).

Що стосується інституту почесних урядовців, то це особи, які мають цивільну професію, яких призначають на почесні посади без оплати і права претендувати на особливе соціальне забезпечення. До них належать присяжні, а також виборні консули.

Для сучасної Німеччини характерне тісне взаємопроникнення і переплетення політичної та адміністративної сфер. Це знайшло своє відображення і в законі про публічну службу, згідно з яким чиновники мають право брати участь у діяльності політичних партій і домагатися парламентської кар'єри. Обрані в Бундестаг або Бундесрат, поряд з депутатським змістом, продовжують отримувати значну частину своєї основної платні.

Законодавство Німеччини досить детально регулює порядок прийняття на публічну службу. Претенденти визначаються за допомогою оповіщення про наявність вільної посади в спеціальних друкованих повідомленнях. Їх відбір повинен проводитися у відповідності з придатністю, здібностями та професійними досягненнями без урахування статі, походження, раси, віросповідання, релігійних чи політичних поглядів. Призначення на посаду здійснюється після підтвердження їх придатності до публічної служби у результаті здачі іспитів. Якщо вік службовця не перевищує 32 роки,

він може бути призначений на посаду лише після випробувального терміну. Призначення допускається тільки на нижчі посади.

Для підтвердження професійної придатності службовцю надається можливість пройти випробувальний термін, який в цілому не може перевищувати 5 років. Призначення на публічну службу довічно проводиться лише після успішного проходження випробувального терміну та досягнення 27-річного віку.

Загальний закон про правове становище публічних службовців встановлює чотири рівня посад: нижній (проста служба); середній (середня служба); підвищений (відповідальна служба); вищий (вища служба).

Отримання відповідних посад можливе при виконанні ряду умов у залежності від рангу. Для проходження служби нижнього рівня потрібні: успішне закінчення основної загальноосвітньої школи або визнаний рівноцінним рівень освіти; а також підготовча практика до заняття посади. Для проходження служби середнього рівня необхідно: закінчення реального училища; підготовча практика до заняття посади протягом одного року; складання відповідного іспиту. Для проходження служби підвищеного рівня (перша ступінь) потрібні: шкільна освіта, що дає право на вступ до вищої школи; підготовча практика до заняття посади протягом трьох років; здача іспиту на право служби на цій посаді. Для проходження служби вищого рівня (друга ступінь) потрібні: закінчення вищої школи; підготовча практика до заняття посади протягом як мінімум двох років; здача іспиту на право проходження служби.

Модель публічної служби Німеччини

Німеччина – федеральна держава з децентралізованою системою публічної служби.

Найістотніші риси сучасної моделі німецької публічної служби: 1) дуже висока роль політичних призначенців у системі публічної служби, особливо в процесі вироблення стратегічних управлінських рішень; 2) чітка організація системи публічної служби з нормативно встановленою компетенцією кожного рівня управління і встановленими принципами посадової субординації; 3) складна, багатоступінчаста система відбору кадрів з випускників вищих навчальних закладів з найкращою успішністю; 4) дуже високий соціальний статус публічного службовця, велике значення механізмів репутації і норм професійної етики; існування інституту почесного урядовця; 5) залежність кар'єрного зростання, заробітної платні і пільг від стажу служби і посади; 6) переважання на публічній службі фахівців з юридичною освітою.

Публічна служба в Німеччині відрізняється високою ефективністю, престижем і пошаною серед населення, у зв'язку з чим для адаптації державної служби до умов сучасного світу, що змінюється, була вибрана тактика «великого якісного стрибка за допомогою маленьких кроків». Серед таких «кроків» можна відзначити децентралізацію публічної служби, дивергенцію статусу публічних службовців, переорієнтацію публічної служби на «клієнтні» відносини з громадянами.

Досвід Німеччини для України

Для України становить певний інтерес німецький досвід децентралізації. Переваги децентралізованої моделі: чітке визначення меж компетенції у сферах самоврядування і справах, переданих державою; відсутність конкуренції, а навпаки, кооперація між службовцями, які відповідають за самоврядування, і службовцями, що виконують державні завдання; прозорість управлінських процесів для громадянина, який стосовно всіх питань регіонального управління змушений звертатися лише до однієї установи; дуже економна організаційна структура управління. Також раціональним зерном німецьких реформ є модернізація управлінського персоналу. Нині ширше застосовується творчий підхід, більшою є самостійність муніципальних чиновників.

Список використаних джерел.

1. Зарубежный опыт государственной службы и кадровой политики. В книге: Черепанов В.В. Основы государственной службы и кадровой политики: учебник для студентов / В.В.Черепанов. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: ЮНИТИ-ДАНА, 2010. – 679 с.
2. Підготовка державних службовців за кордоном [Електронний ресурс] // Режим доступу: <http://www.guds.gov.ua/control/uk/publish/article>
3. Публичная служба ФРГ. В книге: Граждан В.Д. Государственная гражданская служба: учебник / В.Д.Граждан. – 3-е изд., перераб. и доп. – М.: КНОРУС, 2009. – 544 с.
4. Черноног Є.С. Державна служба: історія, теорія, практика: навч. посіб. / Є.С.Черноног. – К.: Знання, 2008. – 458 с.
5. Корпус вищих управлінських кадрів центральних органів державної влади: створення системи державної служби вищого рівня у країнах Центральної і Східної Європи / Пер. з фр. С.М. Озірська; Центр дослідж. адм. реформи. – К.: Вид-во УАДУ, 2000. – 52 с.

КЛЮКОВИЧ АНАТОЛІЙ ЮРІЙОВИЧ

*доцент кафедри політології і державного управління
Ужгородського національного університету, к.політ.н., доцент,*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СЛОВАЧЧИНІ

У процесі постсоціалістичного розвитку, розбудови власної державності та реалізації євроінтеграційного курсу Словачка Республіка (СР) пройшла складним шляхом децентралізаційних реформ, результати яких дозволяють говорити про функціонування в країні публічного управління європейського рівня. З точки зору вихідних умов і визначення загальної стратегії реформ словацький досвід є важливим для України, що зумовлено зокрема соціокультурними параметрами словацького суспільства, т.зв. «зигзагоподібною» демократизацією (режим В. Мечіара), успіхами навздогінної модернізації та європеїзації.

Поряд із базовими цілями, які переслідувала СР в процесі децентралізації влади, як-от: передача владних повноважень на місця, вдосконалення адміністративно-територіального устрою, залучення громадян до ухвалення рішень, була і більш прагматична мета в рамках євроінтеграційного курсу уряду М.Дзурінди (1998-2006 рр.) – адаптація системи державного управління та місцевого самоврядування до вимог ЄС. Поряд із зовнішнім фактором інституційних змін в країні, слід відмітити, що досягнутий стан перетворень був результатом рішучих дій демократичної еліти, підтримки з боку громадськості.

Реформування системи публічного управління в СР відбувалося в кілька етапів. Перший етап (1990-1992 рр.) – це реформування системи загальнодержавного і місцевого управління межах постсоціалістичної Чехословацької федеративної республіки, яка стала на шлях демократичної трансформації. Етап характеризується, зокрема, відмовою від національних комітетів – органів соціалістичної влади, які уособлювали «декоративне» місцеве самоврядування на території Словаччини до 1989 р. У 1990 р. відбулося створення нових органів місцевого державного управління та органів місцевого самоврядування. У процесі реформування в 1990-1991 рр. відбулася зміни в адміністративно-територіальному устрої країни. Була ліквідована трьохступенева ієрархія територіального управління: муніципалітет – район – область, взамін витворено нову ієрархію територіального управління у формі район – округ. У 1990-1992 рр. було здійснено лише початкові кроки в децентралізації влади, водночас відповідальність за чимало громадських справ перейшла від державної адміністрації до органів самоврядування. Попри ці заходи не було досягнуто дієвого зв'язку між державною владою і місцевим самоврядуванням.

У перші роки існування СР як незалежної держави (з 1.01.1993 р.) формується національна система державного управління, реформуються центральні органи влади. Необхідність децентралізації, хоч і проголошувалася, на практиці перекривалася тенденціями до централізму чи навіть до авторитаризму, що формувалися за урядування В. Мечіара (1993-1998 рр.). Основними цілями реформування в др. пол. 1990-х рр. були: посилення самостійності муніципалітетів, усунення фрагментарності державного управління на місцях і здійснення нового адміністративно-територіального поділу. Попри децентралізаційні цілі та заклики, протягом 1993-1998 рр. діючі владні коаліції не здійснили повноцінний процес передачі влади на місця, було здійснено лише часткову деконцентрацію державної влади. Публічне управління в СР і надалі мало характер дуальної моделі з розвинутою системою державного управління та неповноцінною системою самоврядування.

Дискусія щодо змісту та інтенсивності децентралізації влади відновилася лише в 1998 р. зі зміною правлячої коаліції. Новий уряд на чолі з М. Дзуріндою взяв курс на системне реформування. В 1999 р. уряд СР ухвалив «Стратегію реформування публічного управління», а в 2000 р. – «Концепцію децентралізації і модернізації публічного управління», яка визначила три складові модернізації: децентралізація повноважень, децентралізація фінансів і політична децентралізація [2, с.86-87].

До 2002 р. була створена система регіонального самоврядування: 8 самоврядних вищих територіальних одиниць (краї), на території яких існує 2891 населений пункт. На регіональному рівні виникла т.зв. «симетрична» модель публічного управління, за якої діють одночасно органи державного управління та самоврядування. Обидва рівня самоврядування – регіональний і місцевий – є самостійними суб'єктами з власним майном і фінансами. У 2002-2004 рр. від органів державного управління до муніципалітетів та країв поступово передано цілий ряд повноважень у сфері транспорту, наземних комунікацій, соціальної сфери, освіти та ін. У 2004 р. почала реалізуватися подальша деконцентрація повноважень державних органів влади, зміцнення спеціалізованого державного управління на рівні країв.

Недоліком даного етапу реформування була відсутність відповідності між децентралізацією повноважень і децентралізацією фінансів у контексті передачі повноважень від органів державного управління до місцевого самоврядування. Саме цей аспект децентралізації було охоплено наступним етапом реформування.

З 2005 р. в СР вступила в силу нова система фінансування муніципалітетів та країв, що мала на меті фінансову децентралізацію управління, гарантування повної забезпеченості муніципалітетів й країв при реалізації ними своїх повноважень. Реформа було орієнтована на перехід від практики надання дотацій з державного бюджету до фінансування місцевого самоврядування переважно з податкових надходжень.

В 2013 р. було реформовано структуру органів місцевого управління, зокрема запроваджено новостворені районні адміністрації як інтегровані місцеві органи державного управління, які повинні полегшити комунікацію громадян з владою, посилити прозорість і ефективність використання публічних фінансів.

Словаччині вдалося здійснити системні реформи у сфері територіального публічного управління, провести багаторівневу децентралізацію влади, створити дієве місцеве управління. Попри позитив, слід зазначити, що думки дослідників щодо глибини та результативності реформ різняться. В останні роки лунає чимало критичних зауважень, особливо з боку політичної опозиції, щодо наростання зворотних, централізаторських тенденцій. Словацькі вчені (І. Дудінська, М. Цірнер) констатують, що попри гальмування комунальної реформи, слабкість інформатизації управління та складність сприйняття громадянами системи регіонального самоврядування, найважливішою проблемою реформування державного управління є його перманентний характер [1, с. 21-22].

Таким чином аналіз основних етапів децентралізації влади та розвитку публічного управління Словаччини, засвідчив, як складність її трансформаційного шляху, так і можливість врахування словацького досвіду Україною, яка також проголосила курс на модернізацію і адаптацію системи публічного управління до вимог ЄС.

Список використаних джерел.

1. Cimer M. Politicko-sociálno-ekonomický a legislatívny kontext reformy verejnej správy v Slovenskej republike / M. Cimer, I. Dudinská // Súčasný reformy verejnej správy na Slovensku a ich politologické aspekty. – Prešov : PU, 2014. – S. 7-30.
2. Konceptia decentralizácie a modernizácie verejnej správy // Decentralizácia na Slovensku. Bilancia nekonečného príbehu 1995-2005. – Bratislava : ÚV SR, 2005. – S.81-176.

РОЛЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ

Регіональна політика є одним з особливих видів державної політики. Здійснюється вона на трьох рівнях: національному, за впровадження відповідають центральні органи влади; суб-національному, реалізацію здійснюють місцеві органи влади; міждержавному, проводиться міждержавними інститутами, діючими у межах інтеграційних регіональних об'єднань.

На даний час Постановою Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2014 року за № 385 затверджено Державну стратегію регіонального розвитку до 2020 року, що була розроблена у відповідності з стандартами Європейського Союзу. Це було досить важливим кроком, адже вдосконалення системи управління і сфері регіонального розвитку вимагає підвищення ролі регіональної політики в управлінні державою, заміщення в регіональному розвитку короткострокового планування середньостроковим, надання регіонам більшої кількості ресурсів. Крім того, необхідність змін у сфері регіонального управління зафіксовано в стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», де однією з 62 реформ є Реформа регіональної політики.

Однак, на сучасному етапі в сфері регіонального розвитку налічується ряд проблем. Аналізуючи чинне інституційно-правове поле України в даній області, можна знайти системні проблеми, які загальмовують процес реформування у сфері державного управління регіональним розвитком. Невідповідність моделі організації влади на регіональному рівні, закріпленої у статтях 5 та 132 Конституції України, положенням та принципам Європейської хартії місцевого самоврядування, ратифікованої Україною ще в липні 1997 року, є однією із таких проблем.

Також, однією з найвагоміших перешкод, що постає на шляху реформування управління у сфері регіонального розвитку – це корупція. Протягом великого періоду масштаби поширення корупції на різних рівнях державної влади не зменшуються. За результатами соціологічного дослідження «Барометр світової корупції» (Global Corruption Barometer), що проводився міжнародною організацією Transparency International у 2013 р., 36% українців були готові піти на вулицю та протестувати проти корупції. Згідно з результатами опитування громадської думки, проведеного Міжнародною фундацією виборчих систем (IFES) у 2013 р., корупція вже тоді була однією з найбільших та входила до переліку найбільших проблем та хвилювала 47% громадян. Відповідно до даних досліджень щодо Індексу сприйняття корупції, проведених Transparency International: у 2012-2013 р. Україна посідала 144 місце з 176 країн, у 2014 р. – 142 з 175 країн, та опинилась одному рівні з Коморськими островами та Угандою. [3]

Суттєво знизити рівень корупції в Україні не вдалось попри різноманітні антикорупційні заходи: прийняття Національної антикорупційної стратегії на 2011–2015 роки (затверджена Указом Президента України від 21 жовтня 2011 р. № 1001), Законів України «Про засади запобігання та протидії корупції», «Засади державної антикорупційної політики в Україні (Антикорупційна стратегія) на 2014–2017 роки», «Про Національне антикорупційне бюро України», «Про запобігання корупції», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо визначення кінцевих вигодонабувачів юридичних осіб та публічних діячів», «Про очищення влади».

На державному рівні не один раз розглядалися ідеї стосовно сприяння регіональному та місцевому розвитку, керуючись положеннями Європейської хартії місцевого самоврядування та концепцією «доброго врядування». Головні принципи яких: участь, відкритість, ефективність, послідовність та відповідальність в процесі прийняття управлінських рішень. Якщо розглядати ці положення в українських реаліях, то необхідно наблизити управління до громадян та дати їм можливість безпосередньо приймати участь в різноманітних формах регіонального та місцевого управління. Тобто, у взаємодії владних інститутів та громадян має домінувати тип відносин «надавач послуг – клієнт».

Оптимізація державної влади неможлива без обмеження кола її прерогатив до «функцій загальних справ». Саме публічна влада на регіональному рівні є основним бенефіціарієм від децентралізації влади в унітарній державі. Перспектива місцевого розвитку для багатьох країн є основним мотивом для впровадження децентралізації державної влади, не стала винятком і наша держава.

Україна обрала європейський вектор розвитку та має наміри стати членом Європейського союзу. Оскільки ЄС велике значення надає саме регіональній політиці, то важливо, щоб країни-кандидати рухались саме в цьому напрямку та адаптували своє законодавство у відповідності до компонентів регіонального підходу.

Основна мета впровадження децентралізації – це надання суспільних послуг та здійснення стратегічного місцевого розвитку, що в результаті приведе до підвищення якості послуг та стандартів життя на місцевому рівні.

В сьогоденні складних умовах першочерговим завданням для України є збереження унітарного устрою з одночасним проведенням децентралізації, що дозволить оптимізувати систему органів місцевого самоврядування та державної влади. В процесі демократизації українського суспільства важливо займатися питаннями реалізації, у відповідності з існуючими міжнародними стандартами, потреб людини та трансформацією системи влади. Адже в результаті надмірної централізації влади не можливо забезпечити ефективний розвиток регіонів України.

Список використаних джерел.

1. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс].режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_036
2. Закон України «Про засади державної регіональної політики» № 156-VIII від 05.02.2015 р. [Електронний ресурс].режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/156-19>
3. Інформаційне агентство ЛІГАБізнесІнформ «Барометр корупции в Украине: каждый третий готов выйти на улицу» [Електронний ресурс].режим доступу: http://news.liga.net/articles/politics/874575-kazhdyu_tretiy_ukrainets_gotov_vyyti_na_ulitsu_protiv_korrupsiyii.htm
4. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року» № 385 від 06 серпня 2014 р. [Електронний ресурс].режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

КУЦ ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

завідувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентіві України, д. держ. упр., професор

ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ

Сучасне розуміння управлінського інституту трактується як система установ, організацій з певною структурою й субординацією, відтворюваною в часі сукупністю норм і правил, які впорядковують управлінські відносини як між установами, так і між людьми.

Основні підходи до розуміння поняття інституту були закладені ще концепціями Т. Гоббса, Г. Спенсера, М. Вебера, Е. Дюркгейма та ін. Скажімо, хоча у концепції Т. Гоббса поняття інституту не використовується, проте у класифікації суб'єктів політики він виділив „політичні тіла» (парламент, монарх, уряд) і „приватні тіла» (різні неформальні об'єднання, що не мають повноважень на здійснення влади) [2, с. 174].

У сучасних текстах західних авторів чітко розмежовуються поняття „інститут» та „інституція», хоча повної згоди щодо визначення сутності цих термінів серед них немає [5, р. 227].

Як зазначає П. Л. Бергер, під інституціями хибно розуміють організації, котрі певним чином об'єднують людей (наприклад, школу, університет або Верховну Раду тощо); інституції виступають, таким чином, як регулятивні зразки, тобто, по суті, програми, якими суспільство обмежує поведінку індивідів. П. Л. Бергер зауважує, що „це загальноприйняте вживання надто одностороннє..., воно надто пов'язує поняття інституції з тими соціальними сутностями, які визнаються та кодифікуються правом» [1]. Інституція сьогодні має позначати не те, що було інституційоване, а те, що є джерелом інституційовання. Інституції стосуються більше суспільства, ніж суверенної влади, яка постає лише виразником суспільної волі. Інституції трактуються саме як соціально-психологічні феномени [3, с.74]. З урахуванням цієї обставини, інститут у демократичному суспільстві – завжди інституція, але не завжди об'єктивно існуюча інституція є офіційним інститутом.

„Інституції» інституціоналісти витлумачують як певну „організуючу ідею», первинний елемент, що лежить в основі і соціальної, і політичної структури суспільства та позначає тривало існуюче об'єднання людей або обставин соціального характеру [1]. Інституція як комплекс норм, що регулюють суспільні відносини, протиставляється органам влади та закладам, які забезпечують виконання цих норм.

Таким чином, зовнішній вияв інститутів відбувається через правове закріплення норм, однак глибинний вияв вони знаходять у цінностях, що сповідаються тим чи іншим народом. Інституції є віддзеркаленням стану волі та почуттів певної людської групи в певний момент історії.

Таким чином, поняття „інституціалізації» стосується насамперед норм, цінностей, традицій та порядків, заведених у суспільстві. Інституціалізація, констатують в «Енциклопедії державного управління» А. Михненко і Е. Макаренко, – утворення стабільних зразків соціальної взаємодії, оснований на формалізованих правилах, законах, звичаях і ритуалах. Інституціалізація слугує закріпленню практик чи сфери суспільних відносин у вигляді законів чи соціальної норми, прийнятого порядку [4, с. 258].

На наш погляд на сьогодні в нашій державі необхідно більше уваги приділяти процесам інституціалізації місцевого розвитку. Мається на увазі формування нових інститутів дієздатних, спроможних територіальних громад, подолання спротиву старих інститутів існуючих на місцевому рівні. Особливо яскраво це проявляється в процесах об'єднання територіальних громад. Зокрема в Харківському регіоні, де за перспективним планом повинно бути утворено із існуючих 458 територіальних громад 51 об'єднану, станом на жовтень 2016 р. даний процес завершено лише в трьох громадах (Старосалівській, Мереш'янській, Чкаловській). Ще в одній – Роганській, призначено вибори до представницького органу на грудень 2016 р. Багато в чому спротив чинять старі інститути, доречність існування яких викликає сумнів.

Список використаних джерел.

1. Бергер П. Л. Що таке інституція? Випадок мови [Електронний ресурс] / П. Л. Бергер ; [пер. Ю. Яремко]. – Режим доступу : <http://www.ji.lviv.ua/n35texts/berger.htm>.
2. Гоббс Т. Сочинения ; в 2-х т. / Томас Гоббс ; [пер. с лат. и англ.]. – М. : Мысль, 1991. – 731 с. – (Философское наследие ; Т. 2).
3. Карозерс Т. Трезвый взгляд на демократию / Томас Карозерс // Pro et Contra. —2005, июль-август. – № 1 (28). – Том 9. – С. 73—80.
4. Михненко А. М., Макаренко Е. М. Институциализация // Энциклопедия державного управления : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011. – Т. 1 : Теорія державного управління / наук.-ред. колегія : В. М. Князев (співголова), І. В. Розпутенко (співголова) та ін. – 2011. – С. 258-259.
5. The Encyclopedia Americana : international edition (in thirty volumes). – Glolier incorporated, 1998. – Volum 15. – P. 227.

ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ

В умовах децентралізації в Україні особливий інтерес до вивчення територіального розвитку, до проблеми відтворення, оцінки і реалізації потенціалу кожної територіальної громади, активного залучення в господарський обіг їх ресурсів обумовлений тим, що, багато тенденцій економічного і суспільного розвитку зароджуються саме в регіонах.

Інтелектуальний потенціал притаманний економічним суб'єктам різного рівня. Відповідно можна говорити про індивідуальний інтелектуальний потенціал, про інтелектуальний потенціал соціально об'єднаних груп осіб (верств суспільства) [2], а також про інтелектуальний потенціал територіальної громади.

Територія повинна мати достатню сукупність інтелектуальних ресурсів і можливостей їх реалізації, для того, щоб позитивно сприймати, адаптувати, використовувати і вдосконалювати у своїй господарській діяльності техніко-технологічні новації, продукцію виробничого і споживчого призначення. Сукупність таких можливостей багато в чому визначається розумовою здатністю, вміннями, навичками, кваліфікацією членів територіальних громад. Статевовіковий і професійно-кваліфікаційний склад населення визначає сукупний інтелектуальний потенціал населення даної території. У зв'язку з цим виникає нагальна необхідність розробки інструментів оцінки, моніторингу та управління структурним складом населення відповідно до прогнозованого розвитку території.

Проаналізувавши сутнісні риси і зміст економічної категорії «інтелектуальний потенціал населення», ми з'ясували, що інтелектуальний потенціал населення формується з інтелектуальних потенціалів індивідів, оскільки «існувати, проявлятися і відтворюватися поза і крім окремих індивідів інтелектуальний потенціал не може» [2].

Індивіди проживають на певній території, що має свої характеристики, в тому числі специфічні, що впливає на формування і розвиток інтелектуального потенціалу територіальної громади.

В межах наявних наукових підходів вивчення інтелектуального потенціалу ведеться без прив'язки до певної території. Територія ж розглядається в виробничому аспекті як самостійне явище, але інтелект населення і специфіка розвитку території не аналізуються як пов'язані. Завдання дослідження полягає в тому, що б пов'язати інтелектуальний потенціал населення з територією, на якій воно проживає з метою виявлення впливу інтелектуального потенціалу населення на економічний розвиток території як одного з чинників економічного добробуту.

У вітчизняних і зарубіжних дослідженнях відсутній комплексний підхід до даної проблеми. Саме тому в нашому дослідженні ключовим поняттям є «інтелектуальний потенціал територіальної громади».

У науковій літературі поняття «територія» використовується при розгляді питань розвитку регіону, району або територіального утворення. Кожна з територій має визначену сукупність можливостей реалізації наявних ресурсів у господарській діяльності економічних суб'єктів. Ступінь реалізації потенціалу території залежить від матеріальних і соціальних умов, від виробничих відносин, що склалися на даній території [1].

Виходячи з проведеного аналізу категорії «інтелектуальний потенціал населення» та поняття «територія», пропонуємо розуміти під «інтелектуальним потенціалом територіальної громади» - сукупність інтелектуальних потенціалів індивідів, які є членами територіальної громади, в своїй єдності забезпечують синергетичний інтелектуальний ефект.

Інтелектуальний потенціал територіальної громади (ІПТГ) має діалектичний характер, оскільки його зміст і характеристики (якісні і кількісні) впливають на характер розвитку території, і характеристики самої території безпосередньо впливають на формування і розвиток інтелектуального потенціалу територіальної громади.

ІПТГ не є функцією адитивною, оскільки якість індивідуальних інтелектуальних потенціалів змінюється в процесі їх взаємодії, відбувається взаємне збагачення знаннями. Причиною тому є те, що інформація і знання мають ряд властивостей, що відрізняють їх від традиційних економічних ресурсів.

На підставі проведеного вище аналізу інтелектуального потенціалу територіальної громади, з метою нашого дослідження ми пропонуємо в якості структурних елементів ІПТГ розглядати сфери, що забезпечують виробництво, використання і поширення знань, що сформувалися і функціонують на певній території, а саме такі елементи:

1. Сфера наукових досліджень, що сформувалася на аналізованій території.

2. Система освіти територіальної громади.

3. Інформаційно-комунікаційна інфраструктура, що складалася на території.

Дані елементи визначають зміст ІПТГ, форми його прояви і вплив на економічний розвиток території.

Спираючись на наукові підходи, можна згрупувати чинники соціально-економічного розвитку території в такий спосіб:

1. Економіко-географічний чинник – розташування по відношенню до джерел природних ресурсів та транспортних магістралей.

2. Економічні чинники – сформована структура господарювання-виробництва (обсяг виробництва товарів, робіт і послуг), розподілу, обміну та споживання.

3. Інституційні чинники – досконалість нормативно-правової бази, усталені суспільні відносини, традиції, звичаї.

4. Фінансові чинники – наявність фінансових структур, асортимент і обсяг пропонованих ними послуг.

5. Управлінські чинники – структура органів управління розвитком території.

6. Екологічні чинники – організація природоохоронних заходів, метою яких є збереження навколишнього середовища як постачальника природних ресурсів і одночасно середовища проживання і життєдіяльності людей.

7. Інфраструктурні чинники – розвиненість каналів транспортування сировини, матеріалів і готової продукції, а також каналів передачі даних, відомостей, тобто засобів зв'язку.

8. Інноваційні чинники – науково-технічний прогрес, орієнтованість економічних суб'єктів на інноваційну активність.

Відповідно до цього угруповання чинників соціально-економічного розвитку структурні елементи інтелектуального потенціалу територіальної громади розосереджені між різними групами чинників: економічними, інституційними, фінансовими і інфраструктурними. І, оскільки зростаюча кількість досліджень доводить, що знання та інформаційно-

комунікаційні технології набувають все більшого значення і впливають на виробничо-господарські процеси в суспільстві, пропонуємо в сукупності чинників соціально-економічного розвитку території виділяти ІПТГ як один з факторів її економічного розвитку.

Список використаних джерел.

1. Бобровська О. Сталий розвиток регіонів України: проблеми і шляхи їх розв'язання / О. Бобровська // Публічне управління: теорія та практика : електронний збірник наукових праць. – № 1 (15). 2016. – Режим доступу: [http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-01\(15\)/15.pdf](http://www.dridu.dp.ua/zbirnik/2016-01(15)/15.pdf)
2. Липовська Н.А. Інтелектуальний потенціал суспільства : сутність та динаміка / Н.А. Липовська : ареш. дис... к.с.н. 22.00.03. – Х.:ХНУ, 1996. – 16 с.

МАМОНТОВА ЕЛЛА ВІКТОРІВНА

*декан факультету державного управління
ОРІДУ НАДУ при Президентів України, д. політ.н., професор*

РОЛЬ ЗМІ У ПРОЦЕСАХ СТАНОВЛЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ СУСПІЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Визначальним критерієм побудови політичного порядку у суспільстві є характер взаємодії усіх його елементів, який, за точним спостереженням Герберта Маршала Малуена, може реалізуватися як монологічна інформаційна модель, що заснована на односторонньому потоці інформації та пропаганди, і не потребує зворотнього зв'язку, або як модель діалогу. Остання відтворює демократичні практики комунікації, засновані на поєднанні горизонтальних та вертикальних зв'язків зворотного характеру.

Інституалізація суспільних комунікацій, де влада та інститути громадянського суспільства мають стати рівними партнерами по комунікації, є стратегічним завданням держави, яка обрала демократичний шлях розвитку. У даному випадку ключовою функцією суспільних комунікацій, на нашу думку, повинно бути досягнення соціальної спільності при збереженні індивідуальності кожного її елементу.

У цьому зв'язку варто наголосити, що в Україні однією з проблем публічного управління в інформаційній сфері є відсутність дієздатних механізмів участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики, а також влади у розбудові громадянського суспільства, побудові відповідальних комунікацій між владою і суспільством. Отже, саме органи державної влади та місцевого самоврядування мають впроваджувати демократичні принципи відповідальної комунікації (через формування відповідних структур діалогічної орієнтації) в масштабі усієї спільноти, що сприятиме розбудові громадянського суспільства в Україні.

На сьогодні, в наслідок значного зростання соціальної активності та потреби в становленні безпосередніх комунікацій, серед форм взаємодії влади, громадськості і ЗМІ поширення в Україні вже набули процеси створення громадських рад при органах виконавчої влади, проведення громадських та Президентських слухань, запровадження громадської експертизи та ін. З особливою активністю ці зрушення відчуються на регіональному та місцевому рівнях.

Зазначене дає підстави стверджувати, що в Україні розпочався процес становлення демократичних суспільних комунікацій. У цьому зв'язку суттєво змінюються роль і функції засобів масової інформації у суспільстві, про що свідчить поява нових комунікативних технологій, які використовують сучасні медіа (опитування, прямі включення, дзвінки в пряму ефір, тощо.), поступове встановлення демократичних стандартів у поданні інформації, утворення громадських об'єднань у медійному середовищі.

Для підвищення прозорості та ефективності роботи органів влади всіх рівнів необхідно забезпечити активним залученням четвертої влади до процесу громадського моніторингу за їх діяльністю. Останнім часом арсенал традиційних форм журналістської активності збагатився такими формами, як запровадження «гарячих ліній для преси», прес-рейдів, днів «відкритих дверей», спеціальних рубрик та ін. Водночас, з метою підвищення дієвості та ефективності публічного управління, фахівці [1-2] настійно пропонують з боку влади організувати та здійснювати системний моніторинг оцінок, зауважень і пропозицій громадськості в ЗМІ щодо діяльності державних органів, розробити та забезпечити механізм врахування і реагування на думку громадськості. Все це, на нашу думку, сприятиме налагодженню конструктивного діалогу між владою та громадянським суспільством як запоруки розбудови демократичної, правової та соціальної держави.

Отже, в процесі розбудови демократії та становлення громадянського суспільства в Україні функції засобів масової інформації поступово будуть змінюватися, набуваючи ознак засобів масової комунікації. Звідси одне з стратегічних завдань комунікативної політики в Україні є забезпечення переходу інформаційної (монологічної) моделі взаємодії влади і суспільства до її комунікативного (діалогового) різновиду. Від ефективності цього процесу залежить розвиток демократії у суспільстві, спроможність, життєздатність та становлення громадянського суспільства, ефективність та якість державної політики.

Список використаних джерел.

1. Дніпренко Н.К. Зміна парадигми в державному управлінні інформаційною сферою: комунікативний аспект / Н.К. Дніпренко; Дніпропетр. регіон. ін-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентів України. – Д., 2005. – 20 с.
2. Крутій О. Діалогова взаємодія органів державної влади а громадськості: монограф. / О. Крутій. – Х: Магістр, 2008. – 236с.

ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Актуальність теми обумовлена необхідністю з'ясування факторів, які заважають успішному запровадженню реформи.

У 2014 р. в Україні стартувала реформа децентралізації публічної влади. Прийнято 18 законів України; розроблено 7 проектів законів; 3 накази Міністерство регіону України; 4 постанови; 3 розпорядження Кабінету Міністрів України та методичні рекомендації щодо практичного застосування положень Закону України «Про співробітництво територіальних громад в частині організації та юридичного оформлення співробітництва» (підраховано К.В. Мануїловою) [2]. Втім, правові акти не працюють. Прем'єр-міністр України В. Гройсман зауважив, що досі в країні нічого не було зроблено у напрямку децентралізації та збільшення бюджетів громад. «Все концентрувалося на рівні міністерств, і ми усі їздили до Києва, щоб отримати хоча б одну гривню» [5].

Мета статті: виявлення проблем, які гальмують децентралізацію публічної влади України.

Негативно на реформування публічної влади впливають тенденції, що склались у вітчизняному суспільстві. По-перше, це соціально-економічна криза та військове протистояння на сході України.

По-друге, недосконалість законодавства з децентралізації влади. На цьому акцентувала юрист Волковецька С., наголошуючи на потребі закладення конституційних основ децентралізації влади [1, с. 134]. З 2014 р. до сьогодні створення нормативно-правової бази з децентралізації відбувається кволо, непослідовно і суперечно. Моніторинг прогресу реформ за 9 місяців 2015 р. проведений Національною радою реформ, показав, що заплановані задачі з децентралізації влади виконано на 76 %. Зокрема, не прийнято низьку Законів України («Про внесення змін до Конституції України стосовно реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади», «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування з розпорядження земельними ділянками і здійснення контролю за використанням та охороною земель», «Про муніципальну варту», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про місцевий референдум»); не затверджено: плани заходів з реалізації регіональних стратегій розвитку і самі Регіональні стратегії розвитку, розроблені з урахуванням нових підходів; не створено єдиного уніфікованого переліку стандартів надання публічних послуг [4, с. 22]. Аналітична платформа VoxUkraine відстежує нормативні зміни у галузі державного управління України (зокрема й децентралізацію влади) і складає два рази на місяць індекс ІМоРе. У 29 серпня – 11 вересня 2016 р. темп реформ за індексом ІМоРе має низький рівень і складає коефіцієнт 1 (достатнім є показник 2 і вище) [6].

По-третє, гальмують реформи вітчизняні олігархи, які займають керівні посади в органах влади або поставили своїх людей для лобіювання власних, а не державних інтересів. У 2016 р. Україна потрапила до рейтингу crony-capitalism index (так званий «кумівський капітал»). Індекс складено британським журналом The Economist. Експерти аналізують дані про розміри капіталу та джерела доходів мільйонерів, що потрапили до списку журналу Forbes. «Кумом» називають, того мільонера, бізнес якого тісно пов'язаний з державними структурами. Індекс вираховують завдяки процентному співвідношенню прибутків найбагатших «кумів» країни відносно ВВП держави. Перше місце в рейтингу crony-capitalism index за 2016 р. належить Росії, де індекс дорівнює 18% від ВВП країни. Україна перебуває на 5-му місці – 6,7% від ВВП. У першу п'ятірку увійшли Сінгапур, Малайзія і Філіппіни [3].

Отже, проблеми, які заважають створити децентралізовану публічну владу є: соціально-економічна криза, воєнний конфлікт на сході України, недосконалість законодавства, значний вплив олігархів на управління державою та реформування зокрема.

Список використаних джерел.

1. Волковецька С. В. Тенденції розвитку конституційного процесу в Україні / Світлана Василівна Волковецька. // Науково-інформаційний вісник Івано-Франківського університету права імені Короля Данила Галицького. – 2014. – №9. – С. 129–135.
2. Децентралізація влади. [Електронний ресурс] // Законодавство. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: <http://decentralization.gov.ua/legislation>.
3. Козьменко Л. Рейтинг «кумовського» капитализма The Economist: Россия 1-я, Украина 5-я [Електронний ресурс] / Лера Козьменко // Reed.com. – 2016. – Режим доступу до ресурсу : <http://r-e-e-d.com/crony-capitalism-index/>.
4. Моніторинг прогресу реформ. Звіт за 9 місяців 2015 року.: Національна рада реформ 2015 р. – Київ: Проектний офіс. 2015. – 68 с.
5. Прем'єр-міністр: «Вороги децентралізації» забирають в українців право отримати ефективну систему врядування заради власних політичних дивідендів. Департамент інформації та комунікацій з громадськістю секретаріату КМУ [Електронний ресурс] // Урядовий портал. Єдиний Веб-портал органів виконавчої влади України. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://www.kmu.gov.ua/control/publish/article?art_id=249320936.
6. Проект іМоРе (Індекс Моніторингу Реформ). [Електронний ресурс] // VoxUkraine.org. – 2016. – Режим доступу до ресурсу: http://imorevox.in.ua/?page_id=603.

начальник відділу у справах молоді та спорту Сумської міської ради, аспірант кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування ХРІДУ НАДУ при Президентові України,

НАПРЯМИ ОНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ

Інтеграційні та децентралізаційні перетворення, що відбуваються у сфері публічного управління України об'єктивно спричиняють відповідні зміни й у вузькоспеціалізованих сферах, зокрема – у молодіжній політиці.

Хоча держава й визначає нормативно-правове та інституційне забезпечення реалізації молодіжної політики, проте її практичним впровадженням на локальному рівні опікуються органи місцевого самоврядування, що виконують власні та делеговані повноваження у цій сфері. Вимоги сьогодення, розвиток громадянського та інформаційного суспільства, інформаційно-комунікаційних технологій та зростаюча мобільність студентської молоді вимагають від органів місцевого самоврядування запровадження нових форм роботи з молоддю.

Наприклад, в Україні набирає обертів Програма «Молодіжний працівник», що має на меті забезпечити належний рівень знань про пріоритети, тенденції та завдання молодіжних політик України, ЄС та інших регіонів із кращим досвідом; провести тренінги із проектного менеджменту, залучення донорських коштів та особистісних компетенцій молодіжного працівника; проінформувати про кращі національні та світові практики ведення спільних проектів (урядових та неурядових організацій) громадського моніторингу у сфері надання публічних послуг та інших видів Програм навчання Молодіжних працівників, що практикуються в світі [1].

Це також відображено в Державній цільовій соціальній програмі «Молодь України» на 2016 – 2020 роки, яка передбачає підготовку функціонерів (молодіжних працівників) у сфері молодіжної роботи з числа державних службовців та лідерів молодіжних громадських об'єднань, а також створення молодіжних центрів (осередків формування й реалізації молодіжної політики) [2].

Враховуючи сучасні управлінські практики пропонуємо до розгляду схематичний опис оновлення організаційно-управлінської діяльності органів місцевого самоврядування при впровадженні молодіжної політики на локальному рівні (Рис.1).

Рис. 1 Схематичний опис оновлення організаційно-управлінської діяльності органів місцевого самоврядування при впровадженні молодіжної політики на локальному рівні

Підсумовуючи вищенаведене, можна зробити такий висновок:

Діяльності органів місцевого самоврядування при впровадженні молодіжної політики на локальному рівні має одночасно поєднувати такі організаційно-управлінські аспекти: створювати відповідні структурні одиниці в представницьких органах місцевого самоврядування (молодіжні центри, зокрема мобільні); встановлювати принципово нові вимоги до посадових осіб та їх кваліфікації (молодіжні працівники); визначати перелік принципово нових напрямів діяльності та функціональних повноважень таких підрозділів, що вирішують проблемні питання молоді на локальному

рівні (конкурс проектів молодіжних організацій, стажування в органах місцевої влади, створення інфраструктури для молоді, її працевлаштування та ін..).

Перспективою подальших досліджень є формування сучасних методичних рекомендацій та управлінських практик, що пов'язані з децентралізаційними перетвореннями, а саме, створенням об'єднаних територіальних громад, які мають розробляти та впроваджувати молодіжну політику на місцевому рівні, але не мають відповідного досвіду, знань, навичок та обмежені в ресурсах.

Список використаних джерел.

1. Молодіжний працівник [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://youth-worker.org.ua>.
2. Про затвердження Державної цільової соціальної програми «Молодь України» на 2016 – 2020 роки та внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України // Постанова КМУ 18.02.2016 р. № 148 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dsmsu.gov.ua/media/2016/03/12/7/povnii_tekst_ostatochno__1_.pdf.

МУРЗИНА ТЕТЯНА АНАТОЛІЙВНА

*аспірант кафедри регіональної політики
та публічного адміністрування ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ

Актуальність теми дослідження пов'язана з необхідністю реформування системи місцевого самоврядування в Україні. Вивчення досвіду різних європейських країн, різних не тільки за адміністративно-територіальним устроєм, а й за формами правління, особливо – країн, які входили до так званого соціалістичного табору, врахування їх помилок та здобутків повинно стати основою для вироблення власної української національної доктрини. Розгляд реформи місцевого самоврядування з позиції процесного підходу (аналіз входів та виходів процесу реформування, етапи, інструменти, ресурси, нормативне забезпечення, часові ресурси тощо). Аналіз наукових джерел вітчизняних та зарубіжних учених дозволив зробити висновок, що саме проблеми аналізу та адаптації зарубіжного досвіду реформування місцевого самоврядування не знайшли певного системного висвітлення.[7.]

В Україні до сьогодні не існує єдиної позиції щодо визначення принципу субсидіарності влади в місцевому самоврядуванні України, не визначено в яких публічних відносинах і коли саме можна його використовувати, яку модель конституційно-правового закріплення принципу субсидіарності та розподілу повноважень найбільш доцільно використовувати Україні, тоді як європейська доктрина розглядає різні підходи до вирішення цих питань в організації та діяльності місцевого самоврядування. Українська національна доктрина на сьогодні фактично не дає відповіді на поставлені питання, оскільки в Україні фактично відсутні системні дослідження принципу субсидіарності влади в місцевому самоврядуванні. [5.] Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні використання європейського досвіду реформування місцевого самоврядування та розробці практичних рекомендацій щодо його реалізації в Україні. Завдання дослідження:

- дослідити теоретичні засади реформування системи місцевого самоврядування в роботах вітчизняних та зарубіжних учених для узагальнення та визначення напрямів подальшого дослідження;
- на підставі аналізу теоретичних і методологічних напрацювань вітчизняних та зарубіжних вчених за темою дисертації розкрити сутність поняття «реформи місцевого самоврядування» та його адаптацію до України;
- проаналізувати організаційно-правові засади реформування місцевого самоврядування в європейських країнах;
- визначити основні моделі реформування системи місцевого самоврядування в країнах Європи та можливість їх адаптації до умов України;
- розкрити сутність основних інструментів реформування місцевого самоврядування та визначити їх ефективність;
- розробити рекомендації органами виконавчої влади та органам місцевого самоврядування щодо використання інструментів реформування місцевого самоврядування в Україні.

Необхідність дослідження певних європейських моделей місцевого самоврядування зумовлюється як практичними, так і теоретичними причинами. Теоретичне значення має дослідження конституційно-правових аспектів політичної влади на місцях, шляхи та способи реформування існуючої моделі. Практичний аспект складають можливості визначення інструментів такого реформування, впливу його на подальший розвиток держави й громадянського суспільства.

Основними результатами дослідження є доведення необхідності системного наукового підходу та вироблення сучасної концепції місцевого самоврядування в Україні, яка б неодмінно базувалась на національних традиціях та враховувала історичний досвід української держави. Наукове і практичне значення дослідження полягає в тому, що вона доводить необхідність забезпечення субсидіарності та взаємодії інститутів місцевого самоврядування шляхом реформування системи органів місцевого самоврядування в Україні, прикладом для чого можуть стати найуспішніші Європейські країни.

Список використаних джерел.

1. Державне управління: курс лекцій / за заг. ред. Д.І. Дзвінчука. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2012. – 616 с.
2. Державне управління та державна служба: Словник-довідник / Укл. О. Ю. Оболенський. – К.: КНЕУ, 2005. – 480 с.

3. Державне управління: теорія і практика /За заг. ред. В. Б. Авер'янова. – К.: Юрінком-Інтер, 1998.
4. Іжа М.М., Пахомова Т.І., Різнікова Я.О. Організаційно-правові засади державного управління/ Навчально-метод. посібник. Вид. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2008. – 308 с.
5. Колодій А. М. Державне будівництво і місцеве самоврядування в Україні: підручник. – 2. вид., переробл. і доп. / А. М. Колодій, А. Ю. Олійник – К.: Юрінком Інтер, 2007. – 504 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://pravoznavec.com.ua/books/322/24/>
6. Органи державної влади в Україні: структура, функції та перспективи розвитку. – К.: – Івано-Франківськ: НІЧЛАВА, 2003. – 288 с.
7. Саханенко С.Є., Попов М.П., Чебан О.І. Територіальна організація влади в Україні/ Навчально-метод. посібник. Вид. Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2011. – 278 с.

НАГОРНА ІРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри регіональної політики та публічного управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Планування розвитку територіальної громади спрямоване на вирішення виключно тих завдань, які підтримуються всією територіальною громадою. План складається шляхом послідовного вирішення його розробниками певних завдань [5]. До основних з них належать: – аналіз початкових умов для розвитку громади – її економічного стану, наявної інфраструктури, чисельності та структури населення, тенденцій зміни цих та інших основних характеристик; – визначення амбітного, але реалістичного бачення того стану громади, яким його хоче бачити територіальна громада; – здійснення аналізу наявних сильних і слабких сторін громади, які сприяють чи заважають реалізації бачення, а також зовнішніх щодо громади можливостей і загроз, реалізація яких може ці умови, відповідно, покращувати чи погіршувати (SWOT-аналіз); – визначення основних цілей, яких громаді необхідно досягти для реалізації бачення, спираючись на її відповідні сильні сторони та долаючи відповідні слабкі сторони, враховуючи шанси появи нових можливостей та страхуючись від загроз; – розробка планів дій (переліків послідовних завдань, проектів з призначеними виконавцями та передбаченими конкретними ресурсами) для досягнення кожної з основних цілей, виходячи з ієрархії цілей, базуючись на термінах, заснованих на реалістичних перспективах залучення ресурсів, необхідних для цього [5].

План розвитку територіальної громади спрямований на те, щоб [3]:

- Створити якісні робочі місця для місцевого населення. Метою планування розвитку економіки й зайнятості є створення робочих місць для постійних жителів конкретного міста їхніми ж силами. Це краще, ніж покладатись на прихід нових працедавців, котрим можуть знадобитись працівники з іншими вміннями й навичками, ніж ті, якими володіє чи яких може набути місцева робоча сила.

- Забезпечити економічну стабільність у конкретній місцевості. Економічний розвиток буде успішним лише тоді, якщо громада вчасно подбає про задоволення усіх потреб бізнесу (тобто це земля, фінансування, робоча сила, інфраструктура, а також технічна допомога на додаток до робочої сили). Чимало муніципалітетів не знають навіть, де є вільні земельні ділянки, які можна використати для промислових потреб, або про те, як підприємство може отримати фінансування. Якщо громада хоче створити й зберегти робочі місця, вона повинна тримати всі свої економічні ресурси й соціально-економічні дані впорядкованими.

- Створити диверсифіковану економічну базу. Жодна громада, яка має лише одного або декілька працедавців, не застрахована від нестабільності на ринку праці. Незалежно від того, чи в місцевій економіці переважають складні чи прості технології, ця економіка повинна мати широку базу, щоб неперервно забезпечувати робочі місця для місцевого населення.

Основні напрями розвитку територіальних громад можуть ґрунтуватися на наступному [4].

Стратегії, що ґрунтується на розвитку бізнесу

У багатьох місцевостях на підприємствах немає достатньої кількості робочих місць, щоб задовольнити потреби місцевого населення. Отож, потрібно шукати нові шляхи, як стимулювати появу нових підприємств, як зацікавлювати чинні підприємства, щоб вони переїжджали до конкретної місцевості, та як підтримувати й розширювати місцеві фірми. Це повинно призвести до збільшення загальної кількості робочих місць. Можна застосовувати декілька механізмів, серед них:

- Центри підтримки малого бізнесу, які проводитимуть навчання для керівників малих підприємств, надаватимуть їм консультаційні послуги та проводитимуть маркетингові дослідження, що повинно поліпшити економічні показники відповідних підприємств і, можливо, допомогти їм збільшити кількість штатних працівників.

- Технологічні парки й бізнес-парки як спосіб забезпечення спеціальної інфраструктури для тих підприємств, у яких зацікавлена місцева громада.

- Фінансові кампанії, які надаватимуть венчурний капітал деяким вибраним фірмам, що не можуть отримати фінансування в інших традиційних кредитних установах.

- Інформаційні центри one-stop, які допоможуть чинним та потенційним підприємствам швидше отримувати потрібну інформацію.

Стратегії, що ґрунтується на розвитку людських ресурсів.

Цей варіант стратегії надає першочергового значення тісним зв'язкам між потребою у робочих місцях для деяких сегментів місцевого населення й процесом створення робочих місць. Мета – змінити систему людських ресурсів так, щоб збільшити шанси місцевих безробітних і частково безробітним знайти добру роботу. Серед методів, що застосовуються у межах цієї стратегії, такі:

- Спеціальне навчання, що проводяться на замовлення конкретного працедавця з урахуванням специфічних потреб його підприємства
- Цільове працевлаштування, суть якого полягає у зобов'язанні тих працедавців, які отримують державну допомогу, наймати передусім кваліфікованих місцевих працівників
- Місцева програма зайнятості, тобто створення у конкретній місцевості бюро зайнятості, котрі проводять різноманітні навчальні програми й курси підготовки та перепідготовки кадрів, щоб допомогти тим верствам населення, які перебувають в особливо несприятливих умовах, знайти роботу або ж набути якихось вмій та навичок.

Місцеві громадські ініціативи як засіб підвищення рівня зайнятості в окремих районах

Цей варіант стратегії має на меті стимулювати економічний розвиток у масштабі одного кварталу/невеликого містечка й створити можливості працевлаштування для осіб, що тривалий час були безробітними, для молоді чи для тих груп суспільства, що прагнуть відігравати якусь особливу роль в економічній системі. Інституції, що створюються у межах цієї стратегії, призначені стати сполучною ланкою між системою соціального забезпечення й місцевою економікою. Вони покликані забезпечити альтернативні можливості працевлаштування тим особам, яким потрібно підвищити або змінити кваліфікацію. Крім того, ці нові соціально-економічні структури могли б обслуговувати осіб, котрі хотіли б приносити користь суспільству через створення підприємств, що сприяють зміцненню економічної демократії. До таких структур належать:

Місцеві організації з розвитку: неприбуткові організації, які займаються підприємницькою діяльністю, а також надають широкий діяпазон послуг для населення (мета поєднання бізнесу й соціальних послуг в одній організації – полегшити особам, котрим зазвичай важко знайти роботу, просування послідовними етапами процесу працевлаштування й допомогти їм уникнути стресу).

- Кооперативи: підприємства, що належать робітникам, які у них працюють; колектив підприємства відповідає за генерування прибутку та/або робочих місць, використовуючи ресурси, що є його спільною власністю.

Зрозуміло, що ці різні підходи до місцевого економічного розвитку можна й потрібно поєднувати між собою відповідно до особливостей кожної конкретної ситуації. Різні варіанти стратегії відповідають різним соціально-економічним умовам. Кожний з трьох типів соціально-економічних систем – чи це системи, що переживають зростання, чи це нестабільні системи, чи це системи, що перебудовуються, до яких належать і високорозвинуті економічні системи, де відбувається спад виробництва або погіршення умов, і хронічно відсталі території – потребує іншої стратегії чи підходу.

Список використаних джерел.

1. Берданова О.В. Стратегічне планування регіонального розвитку: Навч. посібник / О.В. Берданова, В.М. Вакуленко. – К.: Вид-во НАДУ, 2007. – 96 с
2. Куйбіда В.С. Територіальне планування в Україні: європейські засади та національний досвід / В.С. Куйбіда, Ю.М. Білоконь. – К.: Логос, 2009. – 108 с.
3. Планування місцевого сталого розвитку: Посібник з формулювання стратегії місцевого сталого розвитку. – К.: ПРООН, Муніципальна програма сталого розвитку, 2005. – 67 с.
4. Практичні інструменти регіонального та місцевого розвитку: Навч. посібник / [за заг. ред. В.А. Рач]. – Луганськ: ТОВ «Віртуальна реальність», 2007. – 156 с.
5. Стратегічне планування: Навч. посібник / О. Берданова, В. Вакуленко, В. Тертичка. – Л.: ЗУКЦ, 2008. – 138 с.
27. Управління сучасним містом: Підручник / [за ред. В.М. Вакуленка, М.К. Орлатого]. – К.: НАДУ, 2008. – 632 с.

НАКОНЕЧНИЙ ВОЛОДИМИР ВАСИЛЬОВИЧ

доцент кафедри регіонального розвитку та місцевого ХРІДУ НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., доцент

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД «САМОВРЯДНОСТІ»

Наукова розробка питань, пов'язаних із самим поняттям місцевого самоврядування, його природою і змістом, співвідношенням із державною владою, сприяє удосконаленню інституту місцевого самоврядування. При цьому слід зазначити, що в існуючих наукових публікаціях по-різному тлумачиться поняття місцевого самоврядування, що призводить до ускладнення розуміння його призначення та сутності. Звернемось до аналізу концептуальних підходів щодо розвитку місцевого самоврядування на основі аналізу теоретичних засад самоврядності [5, с. 6].

Термін „самоврядування», з огляду на розмаїття його концептуальних інтерпретацій, ще не набув цілком точного, єдиного наукового значення. Ідейні витoki самоврядування, як і його певне практичне втілення, можна виявити ще в первісній, общинно-родовій демократії [2, с. 590]. В європейському політичному дискурсі концепт „самоврядування» з'являється наприкінці XIX ст. в Англії У тогочасну епоху пріоритетною інтерпретацією цього поняття стало його розуміння як управління найбільш зацікавленими громадянами певними справами, що становлять предмет їхнього інтересу. Таке управління здійснюється громадянами або безпосередньо, або через обрані ними органи без втручання з боку влади [3, с. 11]. У 50-х роках XIX ст. термін самоврядування, будучи запозиченим з Англії, з'являється в Німеччині (Selbstverwaltung) та згодом – у 60-х роках – у Росії. Цікавим є той факт, що у Франції відповідного аналога не існує, натомість він замінений концептами „децентралізація» чи „муніципальна влада» (pouvoir municipal).

Поняття самоврядування – як діяльність органів влади стосовно забезпечення умов життєдіяльності людей на відповідній території – використовується і на теренах України. Причому, більш пріоритетним наразі видається термін „самоврядність» як особлива форма організації влади у громаді, специфічна форма проведення віче чи інша форма організації місцевого життя. Поняття „самоврядування», з'явившись спочатку в політичному дискурсі України, здійснило

експансію в теорію державного управління, де під самоврядуванням мається на увазі форма громадської організації влади на місцевому рівні.

Власне кажучи, можна виокремити два узагальнених підходи до розуміння поняття „самоврядування»: широкий та вузький. У контексті першого – широкого – розуміння державу можна вважати самоврядною організацією, яка має представницькі органи влади. Причому, органом самоврядування наразі вважатиметься й парламент. Втім, більш пріоритетним для західних теоретиків є розуміння терміну „самоврядування» у вузькому контексті, коли вважається, що господарськими та іншими справами будь-якої адміністративно-територіальної одиниці керують її жителі, а не центральні органи влади. У такому розумінні поняття „самоврядування» стає синонімом місцевого самоврядування. Більше того, в окресленому контексті самоврядування виступає як самостійний політичний інститут, „у межах якого здійснюється управління місцевими справами в низових адміністративно-територіальних одиницях через організацію місцевих жителів, за згодою та при підтримці держави» [1, с. 556]. Місцеве самоврядування, за визначенням В. Мамонової в „Енциклопедії державного управління», це право та спроможність територіальної громади вирішувати питання місцевого значення під свою відповідальність або відповідальність створених нею органів[4, с. 204].

Таким чином, виникнення самоврядування пов'язане насамперед з протиставленням загальнодержавних та місцевих проблем, що детермінує розмежування сфер компетенції центральних та місцевих органів влади. При цьому, безумовно, уряд залишається носієм державного суверенітету, тоді як інститути самоврядування здійснюють свої повноваження у порядку та в межах, обумовлених верховною владою.

Список використаних джерел.

1. Батанов О. В. Місцеве самоврядування / О. В. Батанов // Політологічний енциклопедичний словник / [за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіної, В. П. Горбатенка]. – К. : Генеза, 2004. – 832 с. – С. 556—558.
2. Батанов О. В. Самоврядування / О. В. Батанов // Політологічний енциклопедичний словник / [за ред. Ю. С. Шемшученка, В. Д. Бабкіної, В. П. Горбатенка]. – К. : Генеза, 2004. – 832 с. – С. 590—591.
3. Лазаревский Н. И. Самоуправление / Н. И. Лазаревский // Мелкая земская единица : сборник статей / [К. К. Арсеньев и др.]. – СПб. : Типография Товарищества „Общественная Польза», 1902. – 419 с. – С. 1—61.
4. Мамонова В. В. Місцеве самоврядування // Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. При Президенті України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – Т. 5 : Територіальне управління / наук.-ред. колегія: О. Ю. Амосов (співголова), О. С. Ігнатенко (співголова) та ін. ; за ред. О. Ю. Амосова, О. С. Ігнатенка, А. О. Кузнецова. – Х. : Вид-во ХРІДУ НАДУ «Магістр», 2011. – С. 204-205.
5. Організаційні засади функціонування місцевого самоврядування в Україні: [Моногр.] / Ю.О. Куц, С.В. Болдирєв, А.Є. Тамм; За заг. ред. доц. Ю.О. Куца. – Харків : Вид-во ХРІДУ НАДУ «Магістр», 2004. – 180 с.

ПОПИК ОЛЕГ ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант Інституту проблем ринку та економіко-екологічних досліджень НАН України

АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ

Накопичення значної кількості структурних та організаційних недоліків діючої системи екологічного управління в країні, на тлі адміністративно-територіальної реформи та децентралізації влади є об'єктивною передумовою пошуку, розробці та впровадженню більш сучасних управлінських алгоритмів у сферу охорони довкілля.

Однією з найістотніших вад діючої моделі екологічного управління в країні, на нашу думку, є те, що вона позбавлена принципів комплексності та системності, які є базовими для елементів навколишнього світу. Виявляється основне протиріччя в організаційній побудові керуючого апарату та керованої системи, що у кінцевому рахунку призводить до накопичення системних похибок, ентропії, та як наслідок виявляється у погіршенні параметрів навколишнього природного середовища, що тягнуть за собою цілу низку істотних соціально-економічних проблем.

В українських реаліях природоохоронного управління здебільшого використовується підхід, що спирається на теоретичні засади об'єктно-орієнтованого управління, та передбачає розмежування елементів навколишнього світу за сферами галузевого використання чи іншими критеріями. У якості об'єкта управління постають водні та земельні ресурси, атмосферне повітря, рослинний та тваринний світ (біота), виробничі та побутові відходи, інше. Альтернативою існуючому підходу розбудови систем управління постає впровадження предметно-орієнтованого управління, тобто управлінських схем та механізмів орієнтованих на досягнення визначених цілей та завдань спираючись на конкретні умови зовнішнього середовища, управлінської структури та індикатори визначеної сфери управління із використання методологічного апарату загальної теорії управління [1].

Стосовно природоохоронної сфери предметноорієнтованого управління, у світовій практиці аналізується здебільшого екосистемноорієнтовані підходи до управління (Hemphill, Arlo H. and George Shillinger, 2006), що ґрунтуються на теорії екосистемних послуг та принципу системності у вирішенні задач природокористування. У вітчизняній літературі здебільшого розглядається екологоорієнтоване управління (Хумарова Н.І. 2010, Мішенін Є.В. 2015, та інші.), як певна альтернатива існуючій моделі екологічного управління, як в державному так і в приватному секторі. Екологоорієнтоване управління – це процес інтегрованої сукупності впливу на соціально-економічну систему з метою досягнення запланованого цільового результату, який спрямований на імплементацію екологічної складової у соціально-економічний розвиток.

Універсальність принципів та інструментів екологоорієнтованого управління дозволяє розглядати даний підхід у якості інтегративної основи, що має подальше використання як на рівні окремого підприємства, так і на галузевому рівні, та рівні адміністративно-територіальному. Не зважаючи на те, що в науковій літературі достатньо повно відображені

підходи до імплементації принципів екологоорієнтованого управління на рівні підприємства, галузі чи регіону, однак, недостатньо розробленим зостається механізм реалізації екологоорієнтованого управління на місцевому, базову рівні, як певному сформованому осередку соціально-економічної активності, із характерним ступенем антропогенного тиску на довкілля. Наразі превалюють здебільшого підходи, що відбивають важливість та значимість формування екологічної культури, підняття рівня обізнаності населення та посадових осіб у природоохоронних питаннях, поширення екологічної інформації. Не применшуючи важливість цих заходів, нами вбачається важливим та необхідним у рамках екологоорієнтованого управління впровадження певних технологічних, економічних, політичних перетворень, як реальних механізмів зменшення негативного екодеструктивного впливу людини на довкілля.

Невирішеним наразі залишається питання, щодо імплементації принципів екологоорієнтованого управління у межах муніципальних утворень, що вимагає подальших наукових досліджень, щодо можливості реалізації екологоорієнтованого управління у межах урбоecosystem, як осередків інтенсивного антропогенного та техногенного навантаження людини на довкілля. Зважаючи на той факт, що рівень урбанізації в світі невинно зростає, пошук можливих шляхів гармонізації взаємовідносин у системі «суспільство-природа» саме на базову, місцевому рівні постає найбільш гострою проблемою та нагальним викликом сучасності. В умовах українських реалій питання екологізації містобудівної діяльності постають особливо гостро враховуючи той факт, що планування та розвиток міст відбувалися за часів планової економіки, та у сучасних ринкових умовах не відповідають суспільним, економічним та екологічним потребам. Отож подальші дослідження зорієнтовані на пошук та розробку механізмів імплементації принципів та механізмів екологоорієнтованого управління на базову адміністративно-територіальному рівні, а саме на рівні міста.

Список використаних джерел.

1. Попик О.В. Структурно-логічний аналіз предметно-орієнтованого управління // Стратегічні пріоритети в XXI столітті : матеріали I Міжнар. наук.-практ. конф., 19 травня 2016 р. – Київ.: – с. 212-215

РОЗМАРІЦИНА НАТАЛІЯ АНАТОЛІЙВНА

аспірант кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президентові України, адміністратор відділу дозвільних документів у сфері господарської діяльності управління дозвільних документів та місцевих адміністративних послуг Департаменту надання адміністративних послуг Одеської міської ради

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ

У демократичних країнах Західної Європи і Північної Америки над публічністю та прозорістю влади (зокрема, над процедурами прийняття владних рішень і обслуговування громадян) «почали замислюватись» ще 15-20 років тому. Багато з цих країн пройшли свій шлях до поліпшення якості послуг, які надають органи влади громадянам.

Пріоритетним напрямом у цій сфері є створення системи електронного урядування, яка забезпечила б, з одного боку, вільний доступ громадян до отримання публічних послуг, з іншого – створила б прозорий механізм громадського контролю за діяльністю органів публічної влади. Україна також взяла курс на побудову такої системи, першочерговим етапом якої є формування системи адміністративних послуг, які надаються приватним особам органами публічної влади. Оскільки процес становлення цієї системи в нашій державі й досі триває, беззаперечно корисним для України є зарубіжний досвід надання адміністративних послуг органами публічної влади, вивчення якого дозволить виробити інноваційні шляхи удосконалення національної системи надання адміністративних послуг.

У Німеччині ідея створення офісів для громадян («універсамів послуг») виникла у 90-х роках минулого століття, коли органи влади були перетворені на заклади з надання послуг. З метою отримання громадянином без ускладнень, швидко і, за можливості, в рамках одного візиту адміністративної послуги, в багатьох європейських країнах була розроблена модель єдиного офісу для громадян («one-stop-shop») [1, с. 77].

«Універсами послуг» в Німеччині є візитною карткою адміністрації (відображають її імідж у громадськості). Кожен «універсам послуг» ухвалює рішення про спектр послуг, які ним будуть надаватися. У Німеччині такий перелік включає послуги, які є часто затребуваними та надання яких не вимагає тривалого опрацювання. Варто постійно переглядати прийнятий перелік, із тим щоб інтегрувати в «універсам послуг» функції інших структур (наприклад, консультативні пункти для пенсіонерів тощо). Слід зазначити, що в «універсамах послуг» Німеччини не надаються соціальні послуги, дозволи на будівництво та послуги реєстрації актів цивільного стану, що пояснюється особливостями законодавства (за соціальні питання відповідає держава) та акцентом на «швидкі» послуги. Специфікою Німеччини є те, що для соціальних послуг та послуг у сфері будівництва існують спеціальні аналогічні за методами роботи установи [1, с. 77–78].

У Нідерландах система «універсамів послуг» вважається однією із кращих у Європі. Пропонуємо звернути увагу на діяльність «універсаму послуг» муніципалітету міста Гаага (Den Haag), який є одним із найкращих універсамів у Нідерландах, особливо в частині дизайну приміщення та організації роботи з відвідувачами. Так, система «універсамів послуг» у м. Гаага є дворівневою: перший рівень утворює центральний «універсам послуг» (офіс для громадян) на загальнономіському рівні; другий рівень складається з 7 офісів у різних районах міста [2, с. 262–263].

У Польщі формування єдиної централізованої системи надання публічних послуг населенню пов'язане із адміністративно-територіальною реформою, яка проводилася у країні в 2000-х роках, відповідно до якої організацію надання публічних послуг було покладено на органи територіального самоврядування.

Основним завданням органів територіального самоврядування є організація надання публічних послуг для мешканців. Ці послуги поділяються на комунальні (енергія, водопостачання та каналізація, транспорт, утримання доріг та зелених насаджень тощо), соціальні (навчання, охорона здоров'я, соціальна допомога, безпека, культура, питання ринку праці тощо) та

адміністративні. Органи самоврядування повинні організувати надання послуг мешканцям, але не зобов'язані їх самостійно надавати. Як правило, для цього укладаються контракти із суб'єктами господарювання чи неурядовими організаціями [3, с. 101]. У Варшаві, наприклад, створено централізовану систему Відділів обслуговування мешканців (далі – Відділи) в усіх районах міста задля забезпечення мешканцям належної якості послуг та прискорення адміністративних процедур. Зазначені Відділи було створено як установи, де кожен мешканець Варшави має можливість легко вирішити свої справи в офіційній сфері, зокрема питання обміну ID-карток, реєстрації транспортного засобу, отримання ліцензії тощо [4].

У Канаді процедура надання адміністративних послуг населенню постійно вдосконалюється шляхом реалізації новацій та інших ініціатив. Було запроваджено «Модель надання послуг», відповідно до якої послуги мають орієнтуватися на споживача. При цьому організація процедури надання послуги повинна була базуватись на пріоритеті громадян, а не адміністративного органу [5, с. 176].

Одночасно із запровадженням моделі надання послуг за принципом єдиного вікна створювалися «універсами послуг» (Service New Brunswick), які надавали більше 90 адміністративних послуг рівня провінції під одним дахом. Крім того, створювалися «кіоски з самообслуговування», де особа могла самостійно віднайти повну інформацію, що стосується надання тієї чи іншої послуги тощо [6, с. 84–86].

Серед пострадянських республік найбільших успіхів в питанні електронного надання послуг державою досягли країни Балтії. Нині громадяни Естонії можуть через Інтернет контактувати з усіма державними й багатьма приватними структурами: звернутися по субсидію чи якусь іншу соціальну допомогу, записатися на прийом до лікаря, отримати дозвіл на риболовлю, за допомогою sms-повідомлення розплатитися за проїзний квиток на громадський транспорт і навіть проголосувати на виборах. 95 відсотків естонців заповнюють особисті податкові декларації в Інтернеті. З перетворенням Естонії на єдиний віртуальний офіс, який об'єднав кілька десятків офіційних баз даних, життя громадян змінилося докорінно.

Нині в Україні триває обговорення шляхів забезпечення максимально зручних умов для обслуговування громадян, створення атмосфери повної довіри між отримувачами послуг та представниками органів влади, приведення формату їх взаємодії до соціальних стандартів провідних країн світу.

Список використаних джерел.

1. Тимошук В. Адміністративні послуг: навч. посіб. / Віктор Тимошук; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – Київ: Софія-А, 2012. – 104 с.
2. Центри надання адміністративних послуг: створення та організація діяльності: практ. посіб. / за заг. ред. В. П. Тимошука. – Вид. 2-ге, допов. і доопрац. – Київ: СПД Москаленко О. М., 2011. – 432 с.
3. Зарубіжний досвід організації та роботи місцевої влади: монографія / [Власенко О.В., Ворона П. В., Пухтинський М. О. та ін.]. – Полтава: Полтав. НТУ, 2009. – 288 с.
4. Драган І. О. Організація надання публічних послуг населенню органами влади: зарубіжні практики [Електронний ресурс] / І. О. Драган. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=703>.
5. Писаренко Г. М. Зарубіжний досвід надання адміністративних послуг [Електронний ресурс] / Г. М. Писаренко // Актуальні проблеми держави і права. – 2007. – Вип. 34. – С. 173–177. – Режим доступу: <http://www.apdp.in.ua/v34/34.pdf>.
6. Писаренко Г. М. Адміністративні послуги в Україні: організаційно-правові аспекти: дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Писаренко Ганна Миколаївна. – Одеса, 2006. – 196 с.

СИДОРЕНКО НАТАЛЯ ОЛЕГІВНА

*начальник відділу з питань міжнародного співробітництва
та інвестицій виконавчого апарату Сумської обласної ради, к. держ.упр.*

ШКУРАТ ІВАН ВІКТОРОВИЧ

заступник голови правління ГО «Інститут реформ та інформатизації суспільства», к. держ.упр.

БЮДЖЕТ УЧАСТІ : НОВА ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДИ

Впровадження фінансової децентралізації об'єктивно створило передумови виникнення нових форм взаємодії органів місцевого самоврядування та громади, що також позначилося й на бюджетних відносинах.

Все частіше органи місцевого самоврядування в практичній діяльності стикаються з таким поняттям як «бюджет участі». Цей термін походить від англійського слова «participation» – брати участь. Деякі дослідники вживають визначення «партисипативний» або «партиципаторний» бюджет. Є також інші варіанти перекладу цього терміну, які є синонімами, але їх вимова відрізняється в залежності від перекладу. Наприклад, «бюджет обивательський» – польська версія цього терміну, також, зустрічається такий варіант, як «участницький бюджет». На нашу думку більш коректним є застосування терміну «громадський бюджет» або «бюджет участі».

Ідея громадських бюджетів належить Бразильській робітничій партії, яка декларувала принцип «низи вирішують, що робити верхам». У 1989 році їхній представник Олівіо Дутра переміг на міських виборах в Порту-Алегрі та вирішив залучити бідне населення до управління містом. Так з'явився громадський бюджет. ООН визнало даний приклад управлінської практики позитивним й таким, що вартий наслідування.

Бюджет участі є одним із механізмів співпраці влади та громадськості, інструментом підвищення довіри до влади та рівня вдоволення звичайних мешканців. З іншого боку, він також навчає громадськість в сфері самоврядування – спонукає мешканців до ознайомлення з механізмами побудови й витрат місцевого бюджету, змушує їх приймати рішення стосовно вибору пріоритетів у витрачання коштів, а також замислюватися над перспективами розвитку даної місцевості.

Впровадження і реалізація бюджету участі дозволяють об'єднати та зміцнити громаду, підвищують демократичну участь громадян, а також позитивно впливають на якість публічних послуг на місцевому рівні [0].

Отже, бюджет участі – частина міського бюджету (обсяг якої визначений місцевою радою) для реалізацію кращих громадських проектів розвитку населеного пункту (міста, району, села, об'єднаної територіальної громади та ін.), які надходять до місцевої ради від мешканців територіальної громади та визначаються мешканцями шляхом голосування.

Серед основних принципів запровадження бюджету участі, можна виділити наступні:

1. Результати процедури є обов'язковими до виконання органами місцевого самоврядування – проекти, що перемогли та були відібрані в рамках громадського бюджетування повинні бути обов'язковими до виконання.

2. Прозорість та відкритість процедури – відповідні норми затверджуються в розпорядчому документі органу місцевого самоврядування – Положенням про бюджет участі.

3. Відкритий та інклюзивний процес – має базуватись на зрозумілих мешканцям процедурах, а його організатори мають надати можливість громадянам долучитись до процесу підтримки на різних його етапах.

4. Забезпечення простору для обговорення (дебатів) за участю мешканців – відбір проектів для подальшої реалізації має бути результатом попередньо проведеного обговорення й дебатів між мешканцями щодо визначення їх потреб та пріоритетів.

5. Підтримка активності мешканців – забезпечується створенням умов для взаємодії: тренінги з написання проектних заявок, інформаційно-просвітницькі заходи та ін.

6. Стратегічне мислення – застосування даного механізму має бути пов'язане зі стратегічним мисленням та забезпечувати сталий розвиток громади.

Бюджет участі почали впроваджуватися органами місцевого самоврядування України з 2015 року в містах Черкаси, Чернігів та Луцьк. На сьогодні більше 30 міст в Україні вже впроваджують бюджет участі, що свідчить про ефективність та корисність цього інструменту взаємодії з громадськістю. Навіть створено інформаційний ресурс, що дозволяє побачити в яких українських містах вже діє або тільки впроваджуються бюджети участі [2].

Серед переваг, що отримують міста від впровадження бюджету участі можна виділити наступні:

✓ Створення ефективного механізму взаємодії структурних підрозділів міських рад та мешканців міст в бюджетному процесі.

✓ Підвищення рівня прозорості процесу прийняття рішень шляхом надання жителям міста можливості безпосереднього впливу на бюджетну політику міста.

✓ Формування довіри громадян до місцевої влади.

✓ Залучення населення до процесу прийняття рішень на місцевому рівні.

✓ Підвищення відкритості діяльності органів місцевого самоврядування.

✓ Визначення та вирішення проблем, які найбільше хвилюють жителів міста.

Підсумовуючи вищенаведене можна зробити такі висновки:

1. Бюджет участі є демократичним механізмом, який дозволяє залучити мешканців до управління бюджетними ресурсами громади.

2. Успішні практики впровадження бюджету участі в Україні за останні два роки набули швидких темпів. Бюджет участі отримав підтримку як з боку мешканців, так і з боку місцевих органів влади, які отримують серед проектів, поданих мешканцями, яскраві ідеї, реалізація яких дозволить створити якісні зміни, сприятиме зростанню комфорту, самобутності, туристичної привабливості та покращенню зовнішнього вигляду міст.

3. Спільне впровадження ідей мешканців за результатами бюджету участі сприятиме не тільки якісним змінам, а і досягненню взаєморозуміння й довіри між мешканцями міста та владою.

Використання такого інструменту як «бюджет участі» є актуальним не тільки для міст, а також і для інших територіальних громад, зокрема областей, районів, новоутворених об'єднаних територіальних громад, а також сільських та селищних. Саме це і може стати напрямом для подальшого дослідження у цій сфері.

Список використаних джерел.

1. Participatory budgeting values, principles and standards, The Participatory Budgeting Unit, 2008, <http://partycypacjaobywatelska.pl/publikacja/unpacking-the-values-principles-and-standards-of-participatory-budgeting/>, P. 4.

2. Інтерактивна карта «Громадський бюджет 2016 – 2017». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://dzvinny.carto.com/viz/eee300da-6447-11e6-b70b-0e233c30368f/embed_map

СІВЕРИНА ОКСАНА ВІТАЛІЙВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ

Актуальність подальшого розвитку ефективної молодіжної політики є у з'ясування суті та змісту процесів життєвого самовизначення молодої людини.

Головна мета державної молодіжної політики на регіональному рівні дослідниками розглядається створення сприятливих економічних, соціальних, політичних умов, правових гарантій для гуманізації способу життя молодого покоління, ефективної соціалізації його як в інтересах окремої особистості, так і в інтересах регіону, суспільства в цілому, задоволення потреб та інтересів молоді в усіх сферах її життєдіяльності, зокрема у сфері освіти, праці, культури, побуту, підприємництва, творчості, соціального захисту тощо [4 с. 99].

Щодо феномену «молодь» є багато суджень. Перш за все, предметом дискусій є проблема вікових меж.

ООН, ЮНЕСКО вважають молоддю юнаків і дівчат віком від 17 до 25 років. Соціологи деяких країн, США, наприклад, період молодості визначають з 12 до 24 років. При цьому, у тих же США поділяють молодь на «юнацтво» (12

– 18 років) і «молодих дорослих» (18 – 24 роки) [2]. В колишньому СРСР, в Україні, зокрема, вікові межі молоді були визначені 14 – 29 роками. Традиційно вважалося, що межа молодіжного віку – від 16 до 30 років. У Законі України «Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді» із змінами, внесеними згідно з Законом від 23 березня 2004 року, говориться: «Молоддю вважаються громадяни віком від 14 до 35 років» [3].

Молодь – не тільки суб'єкт, спадкоємець матеріальних і духовних багатств суспільства, а й творець нових, прогресивніших політико-демократичних суспільних відносин [1].

Державна молодіжна політика – це системна діяльність держави у відносинах з особистістю, молоддю, молодіжним рухом, що здійснюється в законодавчій, виконавчій, судовій сферах і ставить за мету створення соціально-економічних, політичних, організаційних, правових умов та гарантій для життєвого самовизначення, інтелектуального, морального, фізичного розвитку молоді, реалізації її творчого потенціалу як у власних інтересах, так і в інтересах України [1].

До основних принципів, на яких ґрунтується державна молодіжна політика на регіональному рівні, включаються головні принципи державної молодіжної політики, визначені в «Декларацією про загальні засади державної молодіжної політики в Україні» (1992 р.). Визначені у моделі регіональної державної політики цілі потребують вироблення конкретних механізмів та визначення їх зав'язків з вказаними у моделі структурними елементами. У більшості представлених у дослідженнях моделей такі механізми практично відсутні, будучи компенсованими зазначенням важливості у межах досягнення цілей регіональної державної молодіжної політики вирішення певних проблем і завдань (наприклад, [3], вивчення становища молоді; реальне гарантування на місцях дії законодавства щодо молоді, створення необхідних умов для соціального становлення і розвитку особистості молодої людини безпосередньо за місцем проживання та діяльності; підвищення суспільної активності молоді; допомога молодим людям у реалізації й самореалізації їхніх творчих можливостей та ініціатив; надання державою кожній молодій людині соціальних послуг у всіх сферах життєдіяльності; виховання молодого покоління; узгодження загальнонаціональних інтересів з регіональними; забезпечення механізмів реалізації регіональної державної молодіжної політики тощо).

Розуміючи це, дослідники вказують на те, що багатогранність інтересів молодих людей, їхня різнобічна діяльність, яка зумовлює відповідні контакти з суспільством, вимагають від держави такої ж різнобічної і адекватної реакції, відображеної в різнобічних напрямках регіональної молодіжної політики [3; 4 с. 104]. Внаслідок цього формується тенденція в якості механізмів реалізації державної молодіжної політики розглядати її конкретні суб'єкти, які задіяні на різних напрямках її здійснення.

Регіональна модель державної молодіжної політики має бути зорієнтованою на здійснення ефективної взаємодії органів державної влади, органів місцевого самоврядування з молоддю та інститутами громадянського суспільства, які представляють інтереси молоді, оскільки на рівнях регіону, міста, селища саме вони, будучи повноправними суб'єктами державної молодіжної політики, є активними акторами її реалізації. Враховуючи це, а також важливість на основі моделі державної молодіжної політики розробки відповідної моделі, яка б орієнтувалася на виклики з боку розширення транскордонного співробітництва, яке передбачає [2]: формування законодавчої база транскордонного співробітництва (прийняття нових нормативних актів, внесення змін у дотичні щодо транскордонного співробітництва закони й ратифікації нормативних актів Ради Європи); формування і реалізацію державної регіональної політики у сфері транскордонного співробітництва (визначення пріоритетів розвитку та врахування транскордонних проектів, запропонованих до реалізації прикордонними регіонами); системну підготовку кадрів для діяльності у сфері транскордонного співробітництва; налагодження співпраці з сусідніми територіями (створення євро регіонів, які мають охоплювати повністю периметр державного кордону, що передбачає наявність єдиної, уніфікованої організаційно-фінансової платформи реалізації регіональної політики транскордонного співробітництва); зменшення диспропорцій регіонального розвитку (розробка та прийняття рішень на основі пріоритету місцевих громад по обидва боки кордону, що працюють на спільні цілі та інтереси); узгодженість розвитку транскордонних мереж; створення систем запобігання надзвичайним техногенно-екологічним ситуаціям; розвиток транскордонного туризму; розвиток науково-освітньої та культурної діяльності тощо.

Фактично модель державної молодіжної політики має ґрунтуватися на принципах, основа яких будується поширена у зарубіжному досвіді модель партнерства. Серед таких принципів слід вказати наступні: безпосередня участь (залучення молоді до формування і реалізації політики, що стосується інтересів самої молоді), проблемноорієнтованість та ситуативність (перехід до гнучких локальних проектів, що максимально наближені до конкретних потреб і проблем молоді певної прикордонної території), диференційованість (забезпечення різноманітності підходів до різних груп молоді в межах єдиної системи соціальних гарантій для всіх категорій молоді), обмежене втручання (підтримка недержавним молодіжних організацій, збільшення активності яких передбачає зменшення втручання держави у процес реалізації державної молодіжної політики). Орієнтація на пріоритети розвитку транскордонного співробітництва у межах моделі державної молодіжної політики на рівні держави та регіону уможливають визначення випереджальних механізмів її реалізації. У цьому контексті важливим є аналіз можливостей застосування в цій якості механізму транскордонної співпраці з ЄС, оскільки передбачена ним активізація «нової політики сусідства ЄС», застосування інструментів «Східного партнерства», розвиток довгострокової транскордонної співпраці у різних сферах життєдіяльності суспільства, вказує на його потенційну значущість у сфері реалізації державної молодіжної політики.

Список використаних джерел.

1. Державна молодіжна політика на сучасному етапі [Електронний ресурс]/Державна молодіжна політика. – Режим доступу: <http://sinp.com.ua/work/110594/Derzhavna-molod-zhna-pol>.
2. Транскордонне співробітництво Україна-ЄС: стан, проблеми та перспективи : аналітична записка [Електронний ресурс] / Національний інститут стратегічних досліджень. – Режим доступу: <http://old.niss.gov.ua/monitor/Jul2009/34.htm>.
3. Державна молодіжна політика [Електронний ресурс]/Державна молодіжна політика. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/>
4. Савченко Б. Особливості державного управління молодіжною політикою в Україні / Б. Савченко, Н. Метьолкіна // Актуальні проблеми державного управління : зб. наук. праць ОРІДУ НАДУ. – 2007. – Вип. 1 (29). – С. 99–106.

ОСНОВНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ

Ефективність державного управління значною мірою залежить від успішної взаємодії органів публічної влади, засобів масової інформації і громадськості, конструктивного та змістовного діалогу між ними. Така взаємодія повинна базуватися на взаємній інформованості, зацікавленості і готовності трьох сторін до сумісної участі у даному процесі.

Останнім часом у світовій та вітчизняній науковій літературі з'явилося чимало праць, присвячених організаційному контексту забезпечення інформаційної відкритості та прозорості органів публічної влади. Прикладними проблемами удосконалення механізмів ефективності взаємодії органів публічної влади і ЗМІ в сучасній Україні більшою мірою цікавляться громадські організації, зокрема Центр медіа-реформ, Академія української преси, Український незалежний центр політичних досліджень (УНЦПД). Запропоновані ними підходи до вдосконалення механізмів взаємодії органів публічної влади і ЗМІ можуть знайти застосування в системі державного управління.

Однак, незважаючи на інтерес вітчизняних науковців до різних аспектів означеної проблеми, питання механізмів інформаційної взаємодії публічних органів влади і ЗМІ з точки зору оптимізації їх інформаційної співпраці в умовах демократизації системи державно-управлінських відносин в Україні досліджено не в достатньому обсязі.

На думку В. Комаровського під організаційним механізмом інформаційної взаємодії розуміється сукупність елементів та зв'язків інформаційно-комунікативної системи. При цьому рух будь якого елемента впливає на функціонування інших складових сумісної взаємодії в системі суспільних відносин.

Організаційні механізми сприяють формуванню головних орієнтирів вирішення цього важливого завдання, а саме :

- забезпеченню прозорості діяльності владних структур для представників суспільства;
- забезпеченню ефективного зворотнього інформаційного зв'язку (від суспільства до влади);
- формування єдиного відкритого інформаційного простору, що охоплює як суспільство і співтовариство, так і всі владні структури;
- моніторингу інформаційних потреб суспільства і владних структур;
- змістовному наповненню інформаційної бази інформаційними ресурсами та інші напрямки.

В державному управлінні організаційний механізм інформаційної взаємодії передбачає планове і кероване спілкування влади з громадянським суспільством і його інституційними структурами, функціонування якого засновано на взаємній довірі і партнерських відносинах, знанні і повній інформованості.

Організаційний механізм взаємодії органів публічної влади, ЗМІ і громадськості має інформаційну природу. Він забезпечує підвищення довіри суспільства до рішень і дій влади, а також передбачає консультативну співпрацю.

В умовах формування демократичного суспільства в Україні намітилася тенденція налагодження конструктивного діалогу між владою і засобами масової інформації. Головною причиною такого діалогу стала взаємна вигода від співробітництва. Влада вкрай зацікавлена в оперативному висвітленні своєї діяльності через інформаційні канали. У свою чергу, ЗМІ переслідують інтереси безперешкодного отримання інформації, що має державне значення. Необхідність розширення співпраці із засобами масової інформації є однією з основних умов формування в Україні відкритого інформаційного суспільства.

Інформаційна взаємодія органів публічної влади, ЗМІ і громадськості поєднує в собі комплекс політичних, правових, економічних, соціально-культурних і організаційних заходів держави, спрямованих на забезпечення конституційного права громадян на доступ до інформації. Така співпраця пов'язана з відтворенням і поширенням інформації, що задовольняє інтереси держави і громадянського суспільства і спрямована на забезпечення творчого, конструктивного діалогу між ними та їх представниками. Важливим завданням при цьому є забезпечення максимально широкого представництва ЗМІ на заходах, організованих органами публічної влади, а також забезпечення процесу «зворотнього зв'язку».

У демократичних країнах суб'єктами інформаційної взаємодії на державному рівні виступають всі органи публічної влади і державні установи. До їх функціональних обов'язків входить надання громадськості інформації про результати своєї діяльності, плани і прийняття рішень, а також реалізація функції просвіти громадськості в сфері їх компетенції і відповідальності. Для цього в структурах органів публічної влади і державних установ створені спеціальні служби для здійснення інформаційної діяльності.

Оцінюючи існуючі в Україні структурні організми органів публічної влади, які безпосередньо відповідають за зв'язки із ЗМІ, можна скласти загальне уявлення про основні проблемні питання пов'язані з організацією взаємодії із ЗМІ. Нечітке розмежування функцій між структурними підрозділами, неузгодженість горизонтальних взаємодій, дублювання функцій, а також недостатнє володіння загальною медійною ситуацією навколо органу управління, створюють передумови для численних помилок у проведенні якісної інформаційної взаємодії.

Аналіз інформаційної взаємодії органів публічної влади із ЗМІ, який свого часу проводився на прикладі Одеської обласної державної адміністрації, вказав на нечітке розмежування функцій між структурними підрозділами, неузгодженість горизонтальних взаємодій, дублювання функцій, а також недостатнє володіння загальною медійною ситуацією навколо органу управління.

Проведення аналізу організаційної діяльності органів публічної влади щодо налагодження процесу інформаційної взаємодії на регіональному рівні показав, що реалізація одних і тих же завдань і функцій здійснюється в тій чи іншій частині різними структурними підрозділами органів публічної влади. Недостатнє володіння загальною медійною ситуацією навколо управлінських структур, нечітке розмежування функцій між структурними підрозділами, неузгодженість горизонтальних взаємодій, а також дублювання функцій створюють передумови для численних помилок у проведенні якісної інформаційної взаємодії.

Дослідження роботи структур публічних органів влади на прикладі Одеської обласної державної адміністрації показало, що в тій чи іншій мірі реалізацією інформаційної взаємодії, займаються: управління інформаційної діяльності і управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю.

Як відомо, однією з основних функцій інформаційних структур органів публічної влади є оперативне і повне інформування громадян про діяльність органів управління, в тому числі за допомогою засобів масової інформації. Виконання зазначеної функції покладено на управління інформаційної діяльності Одеської обласної державної адміністрації. Ця структура бере участь у формуванні та реалізації інформаційної діяльності, організує оперативне висвітлення повсякденної діяльності

У свою чергу серед головних завдань управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю є аналіз, узагальнення та прогнозування розвитку ситуації в інформаційному просторі регіону, вироблення і реалізація механізмів і форм громадянської участі у процесі формування та здійснення соціально-економічної політики в регіоні.

Таким чином, дві різні за своїм напрямком роботи структури беруть участь в реалізації функції інформування населення, при цьому координація цієї діяльності в повному обсязі не входить до їх завдань.

У положенні про Управління інформаційної діяльності Одеської обласної державної адміністрації передбачена лише координація діяльності підрозділів, що працюють із засобами масової інформації, а також прес-секретарів департаментів, управлінь державної адміністрації.

Іншим важливим завданням цієї структури є формування позитивного іміджу керівництва обласної державної адміністрації, а також інших органів публічної влади. Вирішення цієї задачі входить до компетенції Управління у справах преси та інформації Одеської обласної державної адміністрації. Однак, відповідальність за результати формування іміджу керівництва Одеської обласної державної адміністрації чітко не визначена.

Потрібно також зазначити, що реалізація завдання пов'язаної із поширенням, а в разі необхідності і підготовкою для засобів масової інформації офіційних повідомлень входить до компетенції прес-служби обласної адміністрації, яка входить до складу управління інформаційної діяльності. Головним завданням цієї інформаційної структури є забезпечення висвітлення засобами масової інформації офіційної точки зору керівництва обласної державної адміністрації з найважливіших питань життєдіяльності регіону.

У свою чергу управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю займається підготовкою матеріалів для засобів масової інформації з питань внутрішньої політики з метою забезпечення конституційного права громадян на задоволення їхніх інформаційних потреб.

Не менш важливою в напрямку організації інформаційної взаємодії органів публічної влади і ЗМІ є підготовка інформаційних матеріалів. Аналіз розміщення інформаційних матеріалів на офіційних серверах публічних органів влади Одеської області в мережі Інтернет показав, що оперативність інформування про події в регіоні, істотно відстає за часом від звичайних інформаційних повідомлень підготовлених представниками регіональних інтернет видань. Більш того, інформаційні структури публічних органів влади до функції яких входить випуск офіційних заяв і повідомлень для друку іноді користуються вже готовими інформаційними матеріалами мережевих регіональних ЗМІ та всеукраїнських інформаційних агентств.

Підготовка і передача для ЗМІ роз'яснень та коментарів фахівців, експертів, прес-релізів, оглядів, тематичних спецвипусків на телебаченні також розподілена серед багатьох структур органів публічної влади. Так, наприклад, дві різних структури (управління інформаційної діяльності і управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю) здійснюють роз'яснення у ЗМІ указів, постанов, розпоряджень голови Одеської обласної державної адміністрації. Таке дублювання функцій різних елементів організаційної структури зв'язків із ЗМІ і громадськістю є можливим джерелом неузгодженості та протиріч, при цьому відповідальність при публікації роз'яснень та коментарів ніхто не несе.

Організація прес-конференцій за участю представників Одеської обласної державної адміністрації, їх зустрічей з представниками ЗМІ, інтерв'ю, інших відповідних заходів входить в завдання управління у інформаційної діяльності. Разом з тим до функції управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю входить організація проведення з представниками громадських та інших недержавних некомерційних організацій зустрічей, конференцій, семінарів, «круглих столів», дискусій, публічних обговорень і громадських слухань з різних напрямків соціально-економічного, суспільно-політичного і культурного розвитку регіону.

При цьому, формуванням плану проведення зустрічей представників обласної державної адміністрації із ЗМІ, контролем за їх проведенням займається управління інформаційної діяльності, а проведенням «круглих столів», семінарів, науково-практичних конференцій з проблем розвитку регіональної політики – управління з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю. Аналіз матеріалів преси, радіо і -телеінформації про діяльність голови обласної державної адміністрації, керівників органів влади та інших посадових осіб також проводиться двома різними структурами.

В той час коли управлінням інформаційної діяльності здійснюється проведення аналітичної роботи з оцінки стану громадської думки і ставлення засобів масової інформації до органів публічної влади, управлінням з питань внутрішньої політики та зв'язків з громадськістю вивчається суспільна думка, готуються аналітичні матеріали і пропозиції щодо підвищення ефективності діяльності органів управління.

Таким чином, різні організаційні структури органів публічної влади проводять моніторинг громадської думки, аналіз матеріалів, що розміщуються в ЗМІ. Кожним з них здійснюється підготовка аналітичних матеріалів за підсумками проведених досліджень, однак, підсумкове узагальнення всієї наявної інформації не входить до компетенції жодної з них.

Важливим аспектом організаційних перетворень пов'язаних з інформаційною взаємодією органів публічної влади і засобів масової інформації є оцінка громадськості. Під час нещодавнього дослідження було проведено опитування співробітників інформаційно-аналітичних структур органів публічної влади Одеської, Миколаївської, Херсонської, Кіровоградської і Вінницької областей України. Для цього був використаний адаптований опитувальник Д. Лепарда.

Учасниками анкетування стало 258 державних службовців, що дозволило виявити ступінь важливості складових інформаційної взаємодії із ЗМІ що потребують реформування: керівництво, організація, моніторинг, контроль і координація дій. Як показали результати дослідження 26% респондентів вважають важливим фактором реорганізаційного перетворення – керівництво інформаційним процесом. 20% – державних службовців віддали свою перевагу

реформуванню організаційної складової інформаційної взаємодії, 14% – визначили за необхідне удосконалити моніторинг ЗМІ, 18% – збільшити контроль й удосконалити організаційну структуру органів публічної влади, 24% – покращити координацію дій.

Отже, організаційний механізм взаємодії органів публічної влади і ЗМІ пов'язаний з чітким розмежуванням функцій між структурними підрозділами, узгодженістю горизонтальних взаємодій, уникненням дублювання функцій, а також володінням загальною медійною ситуацією навколо органу управління.

Організаційні перетворення повинні впроваджуватися за узгодженою програмою, яка формалізується у вигляді Концепції управління інформаційної діяльності органу публічної влади. В цьому програмному документі необхідно окреслити очікувані результати у вигляді показників ефективності інформаційної взаємодії. Якість організаційних процесів буде залежати не тільки від опрацювання програми та її реалізації, але і від готовності органів публічної влади до реорганізації складових інформаційного процесу.

Список використаних джерел.

1. Бабкіна О.М. Держава і громадянське суспільство: комунікаційні аспекти протиріччя третього тисячоліття // PR в органах державної влади та місцевого самоврядування / О.В.Бабкіна, В.В.Басалюков, В.М.Бєбик та ін. / За заг. ред. В.М.Бєбика, С.В.Кунішєна. – К.: Симферополь: МАУП, 2003. – 204 с.
2. Баранов О.А. Інформаційне право України: стан, проблеми, перспективи. – К.: Видавничий дїм «Софт-Прєс», 2005. – 316 с.
3. Безверхнюк Т. М. Комунікації та інформаційне забезпечення державного управління на регіональному і місцевому рівні. – К.: Центр навчальної літератури, 2008. – 104 с.
4. Бронікова С.А. Моделювання бажаного майбутнього в успішному управлінні реальністю // Теоретичні та прикладні питання державотворення / [електронне наукове фахове видання ОРІДУ НАДУ при Президентіві України] / С.А. Бронікова. – 2008. – Вип. 4. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/tppaV2008-4/R_1/09bsauur.pdf
5. Даниленко С.А. Визначення нових управлінських підходів у взаємодії органів публічної влади і засобів масової інформації в умовах формування інформаційного суспільства / С.А. Даниленко // Актуальні проблеми державного управління: зб. наук. праць – Одєса: Вид-во ОРІДУ НАДУ, 2011. – Вип. 1 (45). – С. 55-58.
6. Даниленко С.А. Правовий механізм забезпечення інформаційної відкритості та прозорості публічних органів влади за новим законом України «Про доступ до публічної інформації» / С.А. Даниленко // Державне управління та місцеве самоврядування»: зб. наук. праць – Дніпропетровськ: Вид-во ДРІДУ НАДУ, 2012. – Вип. 2 (13). – С. 51-58.
7. Даниленко С.А. Організаційний механізм взаємодії органів публічної влади і засобів масової інформації / С.А. Даниленко // Ефективність державного управління: зб. наук. праць – Львів: Вид-во ЛРІДУ НАДУ, 2013. – Вип. 1 (34). – С. 239-245.
8. Іжа М.М. Організаційно правові засади державного управління : [навч. посіб.] / М.М. Гжа, Т.І. Пахомова, Я.О. Рїзнікова. – Одєса : ОРІДУ НАДУ, 2008. – 308 с.
9. Комаровский В. Открытость власти как приоритет административной реформы / В. Комаровский // Государственная служба. – № 4(30). – 2004. – С. 105–111.

УШАКОВА ОКСАНА ІВАНІВНА

аспірант кафедри управління охороною суспільного здоров'я НАДУ при Президентіві України

ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ КЛАСТЕР ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТРУКТИВНОГО ДІАЛОГУ МІЖ ВЛАДОЮ І СУСПІЛЬСТВОМ У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я

Значну роль у покращенні доступу та підвищенні якості соціальних послуг територіальній громаді, в тому числі і з охорони здоров'я, відіграють місцеві органи державного управління та органи місцевого самоврядування, а також їх спроможність до конструктивного діалогу з інститутами громадянського суспільства, особливо в умовах децентралізації управління та фінансування. Це зумовлено можливістю організувати надання послуг відповідно до потреб окремої територіальної громади, враховуючи демографічну структуру населення, особливості виробничої сфери та довкілля, медико-соціального стану, розвитку соціальної інфраструктури, включаючи й охорону здоров'я.

На теперішньому етапі спостєригається управлінська неспроможність місцевих органів влади щодо покращення стану громадського здоров'я в окремих регіонах України. Аналіз програмних положень провідних політичних партій в межах виборів до місцевих органів влади в Україні (Місцеві вибори – 2015) показав, що основну увагу у сфері охорони здоров'я місцеві органи влади зосереджують на реконструкції та оснащенні медичних закладів, розвитку інфраструктури галузі, покращенні забезпечення ліками пільгових категорій населення тощо. В той же час, питання покращення охорони громадського здоров'я, вивчення потреб територіальної громади стосовно збереження та покращення здоров'я, горизонтальної та міжсекторальної взаємодії на місцевому рівні, вертикальної координації взаємодії залишаються поза увагою органів місцевої влади.

Державна політика з охорони громадського здоров'я в умовах європейської інтеграції повинна базуватися на рівності та справедливості стосовно здоров'я, участі громадськості в її розробці та реалізації, а також розвитку горизонтальної взаємодії і міжсекторальних зв'язків у державному управлінні та управлінні на місцевому рівні з охорони громадського здоров'я. Горизонтальна взаємодія та міжсекторальні зв'язки не можуть розвиватися в межах традиційних технологій управління. Потрібні інституціональні зміни, зокрема, іноваційні організаційно-правові форми.

Впроваджуючи зміни необхідно враховувати стратегічні цілі та пріоритетні завдання програми ВООЗ «Здоров'я - 2020», зокрема, покращення здоров'я для всіх та подолання нерівності стосовно здоров'я; створення сприятливого середовища для зміцнення громадського здоров'я в суспільстві в цілому та на рівні територіальних громад [1].

Одним із важливих підходів ВООЗ є підхід «Здоров'я в усіх стратегіях» (Health in all policies) – врахування інтересів громадського здоров'я при розробці державної політики в різних сферах. Цей підхід спрямований на підвищення пріоритетності питань громадського здоров'я та його детермінант, зміцнення стратегічного діалогу як в межах державного управління, так і з інститутами громадянського суспільства і приватним сектором. Цей підхід відіграє ключову роль у сфері охорони здоров'я для досягнення синергії в різних програмах спрямованих на зміцнення здоров'я, для зменшення нерівності стосовно здоров'я, для забезпечення підзвітності і прозорості на всіх рівнях державного управління охороною громадського здоров'я [2].

У процесі децентралізації державного управління все більшу роль у збереженні та зміцненні громадського здоров'я відіграє система місцевого самоврядування. Організаційно-правовою формою горизонтальної взаємодії з охорони громадського здоров'я на місцевому рівні, яка об'єднує можливості і прагнення територіальної громади, місцевої влади, суб'єктів господарювання і суміжних сфер, відповідаючи при цьому суспільним потребам та очікуванням, є кластерні утворення. Територіальний кластер з охорони громадського здоров'я – це мережа інституцій різновідомого підпорядкування та різних форм власності, об'єднань громадян, які розміщені на окремій адміністративній території, функціонують у сфері охорони здоров'я та суміжних сферах, об'єднаних на добровільних засадах з метою забезпечення населення регіону вичерпними та якісними товарами й послугами, що сприяють підтримці, збереженню та відновленню здоров'я індивідуального та популяційного здоров'я.

До основних напрямів розвитку організаційно-правових засад кластерної взаємодії з охорони громадського здоров'я на місцевому рівні можна віднести, зокрема, удосконалення законодавчо-нормативної бази, що регулює інноваційну діяльність у сфері державного та місцевого управління охороною громадського здоров'я; створення передумов для органів місцевої влади щодо сприяння кластерному розвитку у сфері охорони громадського здоров'я на окремій адміністративній території (підвищення відповідальності і ролі місцевої влади за стан здоров'я територіальної громади; забезпечення впровадження інноваційних освітніх програм для підготовки та перепідготовки фахівців органів місцевої влади); забезпечення конструктивного діалогу між суспільством та органами державного управління з метою зміцнення громадського здоров'я.

Таким чином, можна зазначити, що в умовах європейської інтеграції та децентралізації в Україні реформування сфери охорони здоров'я повинне відбуватись за участі громадськості, зокрема, у кластерній взаємодії.

Список використаних джерел.

1. Health 2020. A European policy framework and strategy for the 21st century [Електронний ресурс]. World Health Organization, 2013. Режим доступу: http://www.euro.who.int/__data/assets/pdf_file/0011/199532/Health_2020-Long.pdf.
2. Health in all policies [Електронний ресурс]. Global Health Europe. A platform for European Engagement in Global Health. Режим доступу: <http://www.globalhealthurope.org/index.php/glossary-71/institution/469-health-in-all-policies>.

ХРАМЦОВА ІРИНА ВАСИЛІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ В КОНТЕКСТІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ

Місто як складна динамічна система, що розвивається сама по собі, сьогодні вже не може розвиватися тільки на засадах адміністрування та несистемного моніторингу інформації, що поступає до міської ради. Д. Форрестер вказує на те, що місто, може розглядатися як динамічна система, що чутлива до адміністративних нововведень. Віддалена (довгострокова) реакція на будь-яке адміністративне нововведення часто проявляється у протилежній реакції на нього [4, 5].

Ал справа навіть не в якості інформації, адже це не головна перешкода для розвитку міст. Перешкодою є відсутність в управлінських структурах готовності та здатності аналізувати та організувати вже існуючу інформацію в такій формі, яка відобразить структуру реальної системи міста. Для цього перш за все необхідно усунути бар'єри між різними підсистемами міста, оскільки такі складні соціальні системи, як місто, були штучно розділені на ізольовані сфери екзистенції та розвитку. Як відомо, особливість сучасних вітчизняних підсистем системи місцевого самоврядування на рівні міста полягає в тому, що вони належать до такого типу структур, які створюють свою «ідеальну» модель не для впровадження в життя, а лише для її функціонування.[3].

Вважаючи, що розвиток суспільства обумовлений низкою суперечностей, і насамперед внутрішніх, слід зазначити, що в матеріальному плані такий розвиток проявляється через процеси урбанізації. Результатами протікання таких процесів є форми розселення людей, зростання кількості міст і міського населення, розміщення економіко-правових зв'язків на рівні міст. Особливе значення міст, як центрів реалізації принципів стійкого розвитку, було підкреслене на Європейській конференції із стійкого розвитку великих і малих міст в Аалборге в 1994 році, де була прийнята «Хартія міст Європи за стійкий розвиток (Аалборгська хартія)». Хартія міст Європи за стійкий розвиток (Аалборгська хартія) була прийнята Європейською конференцією із стійкого розвитку великих і малих міст в Аалборг (Ольборг), Данія, 27 травня 1994 року. У цьому документі наголошується, що «оскільки жодне місто не схоже на інший, всі ми повинні знайти свої власні шляхи до стійкого розвитку. На всіх напрямках місцевої політики слід ґрунтуватися на загальних принципах стійкості і, враховуючи сильні сторони кожного конкретного міста, розробляти місцеві стратегії стійкого розвитку»[1, 2].

На другому Всесвітньому саміті по проблематиці «Міста і стійкий розвиток» (Манчестер, Великобританія), що пройшов в червні 1994 року, обговорювалися напрями стійкого розвитку міст у зв'язку з проблемами транспорту, подолання бідності, завданнями охорони здоров'я, зайнятості, фінансів і розподілу ресурсів. Наслідком уваги світової спільноти до даної проблематики з'явилася поява спеціальної програми «Стійкий розвиток міст», підтримуваною центром ООН за населеними пунктами. За визначенням ООН стійке місто є містом, в якому досягнення в суспільному,

економічному, і фізичному розвитку постійні. Стійке місто постійно забезпечене природними ресурсами, від яких залежить стійкий розвиток. Стійке місто підтримує тривалу безпеку жителів, у тому числі і від природних катастроф. Іншими словами, стійкий розвиток міста забезпечує безпека його населення і висока якість життя.

В рамках стратегій стійкого розвитку на міському рівні вирішуються проблеми в різних галузях і сферах діяльності, окремих районах. У всіх містах, що розвиваються в контексті курсу стійкого розвитку, прийнята практика розробки стратегій (стратегічних планів), в яких визначається місія і/або бачення міста, загальна концепція розвитку всіх основних сфер життєдіяльності міста на середньо- або довгострокову перспективу. При цьому, враховується специфіка загального стану міста. Приклади міст, що мають стратегії, направлені на забезпечення стійкого розвитку:

1. Стратегія управління зростання Оттави – стратегічний план Оттава – 2020.

2. Канберра – план розвитку міста на 30 років складається з трьох взаємозв'язаних частин – Соціальний план, Територіальний план і План економічного розвитку

3. Стратегічний план розвитку Праги до 2006 року

4. Стратегічний план розвитку Мельбурну до 2030 року

5. Стратегія розвитку Софії до 2010 року та інш.

При формуванні стратегії стійкого розвитку міста складним завданням залишається і визначення факторів, що пояснюють, чому одні міста мають позитивні показники економічного зростання, а інші негативні. Фактори, які визначають сталий розвиток міста, поділяються на ендогенні й екзогенні, скрупульозна оцінка яких дасть змогу ефективніше виконати комплексну оцінку території міста, що є надзвичайно важливим елементом інформаційно-аналітичного забезпечення стратегічного планування.

Вирішальну роль у створенні потенціалу конкурентних переваг території міста відіграє якість міської влади, яка здійснює управління в межах своєї юрисдикції. В свою чергу, якість політики стійкого розвитку міста безпосередньо залежить від об'єктивного аналізу потенціалу території міста [6.7].

Вирішення зазначених проблемних питань базується на методології стратегічного планування, складовими елементами якої є: діагностика міста, що забезпечує визначення поточної ситуації з метою врахування конкурентних переваг міста, а також загальних питань, потребуючих вирішення; оцінка ресурсного потенціалу міста, що дозволяє визначити співвідношення цілей сталого розвитку з можливостями і наявними ресурсами; координаційний механізм узгодження дій залучених сторін, що забезпечує ефективність комунікацій; організаційний механізм об'єднання ключових елементів діагностики для підготовки рішень, зокрема, забезпечення потреб інших органів чи інстанцій, відповідальних за визначення стратегічних пріоритетів розвитку і їх оцінку.

Список використаних джерел.

1. Акти європейського права з питань регіональної політики та місцевого самоврядування / [заг. ред. А. П. Яценюка]. – К. : Парлам. вид-во, 2007. – 608 с.

2. Біла книга. Європейське врядування. Комісія Європейських Співтовариств [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://upi.org.ua/load/4-1-0-113>

3. Батанов О. В. Муніципальна влада в Україні: проблеми теорії та практики : монографія / О. В. Батанов ; НАН України, Ін-т держави і права ім. В. М. Корецького. – К. : Юрид.думка, 2010. – 653 с.

4. Гражевська Н.І. Економічні системи епохи глобальних змін / Н.Гражевська. – К.: Знання, 2008. – 240 с.

5. Форрестер Дж. Мировая динамика / Дж. Форрестер – М.: Наука, 1978. – 168 с.

6. Чебан О. І. Сучасна маркетингова концепція в муніципальному управлінні / О. І. Чебан // Актуальні проблеми державного управління: [зб. наук. пр.] / [Редкол.: С. М. Серьогін (голов. ред.) та ін.]. Вип. 1(31). – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2008. – С.266-274.

7. Шаров Ю.П. Стратегічне планування в муніципальному менеджменті: концептуальні аспекти: монографія / Ю.П. Шаров. – К.: Вид-во УАДУ, 2001— 302с.

ЧЕБАН ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент*

СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Концептуальне питання у побудові комунікацій органів публічної влади і суспільства, міститься у співвідношенні між консультацією, участю, залученням, та співставленні управління та демократії. Органи публічної влади повинні приймати законні рішення на основі ефективних методів представницької демократії та вибору, що ґрунтується на інформації, який зберігає рівновагу між приватними інтересами групи людей та більш широким розумінням суспільного блага. Для забезпечення демократичної участі, органи публічної влади повинні залучати всі групи суспільства до прийняття рішень, будуючи, таким чином, соціальний зв'язок, довіру та громадянське суспільство.

В свою чергу, проблематичним залишається активність громадян щодо участі у прийнятті рішень та здатність взяти на себе відповідальність самоуправління. Участь громадян призводить до кращої інформованості при розробці політики і прийняттю рішень, надає громадянам впевненість щодо продуктивності їх участі. Разом з тим, більше участі не забезпечує більше демократії, в сенсі широкого представництва в процесі прийняття рішень і великої ролі в рішеннях, що приймаються. Як зазначає Дж. Паркінсон, проблема полягає у тому, що ніякій процес прийняття рішень не може включити до себе всіх тих кого стосується проблема, що вирішується [1].

Сьогодні у науковій дискусії все більше уваги приділяється діалоговій парадигмі у формуванні комунікаційної функції органів публічної влади. Так, наприклад, Сінгх Дж. розглядаючи модель двосторонньої, дорадчої або діалогової

комунікації протиставив їй монологічну, спонукаючу, інструментальну або стратегічну комунікацію. Під діалогічною моделлю він розуміє трансформуючу комунікацію між співрозмовниками, що характеризується рішенням кооперативної проблеми. На відміну від цього, відповідно до монологічного моделі, співрозмовники мають чітку позицію і намагаються переконати інших за допомогою стратегічних засобів. Він зазначає, що діалогічна комунікація – це не тільки ефективні послання, що дозволяють говорити і культивувати здатність до прагнення, це комунікації в контексті всього життя [2].

Крутії О.В. розглядає взаємодію влади і громадськості, що є різновидом соціальної взаємодії, як діалогічну за своєю природою, оскільки як раз поняття «діалогічна взаємодія» найбільш точно відображає сутність процесу реалізації спільних дій суб'єктів. Проводячи аналіз вона визначає взаємодію, як інтеракцію, що супроводжується комунікативними і перцептивними процесами, які в діалогічному її варіанті обумовлюються присутністю автономних суб'єктів, що мають відносно рівні ресурси, психологічну готовність та культуру ведення діалогу [3].

Таким чином, Крутії О.В. визначає діалог, як багаторівневу систему взаємодії між індивідами чи колективними суб'єктами, яка передбачає переважаючу спрямованість на співробітництво, неформальне здійснення актів взаємодії. При цьому необхідно мати достатню інформованість усіх суб'єктів взаємодії, оволодіння технологіями паритетної взаємодії та децентралізації, прагнення до самоврядності [4].

Вона наголошує, що діалогова взаємодія є найбільш сприятливою формою взаємодії як з предметно-інструментального (технології паритетної взаємодії), так і з морально-психологічного боків, тобто надає можливість вирішувати питання і зберігати автономію (як індивідуального, так і колективного суб'єкта). Однак у деяких ситуаціях найбільш ефективною може бути інша форма взаємодії – авторитарна, маніпулятивна, конформна, альтруїстична або індиферентна. Комунікативна компетентність суб'єкта соціального діалогу може визначитися широтою стратегічного репертуару форм взаємодії [5].

Дослідники визначають три ролі у поведінці при проведенні діалогічного спілкування: відправник, одержувач і допоміжна роль респондента. Отже, визначення діалогічного спілкування повинне включати в себе відправку та отримання ідей між двома учасниками, що призводить до реакції приймача. Досліджуючи дану проблематику А. Лейн зазначає, що це може допомогти щоб визначити ролі в процесі діалогової комунікації, але все ж для деталізації діалогічної комунікації у зв'язках з громадськістю цього не достатньо [6].

Лейн А. запропонувала розглядати діалогову комунікацію, як передачу та прийом ідей між двома учасниками, які можуть бути передані та отримані в активній або пасивній формі, що призводить до реакції приймача, який в свою чергу може бути чутливим або стійким до отриманих ідей.

Розгляд пасивних і активних підходів до проведення комунікацій часто розглядається в спеціальній літературі та часто відносно поведінки громадськості у відносинах з організаціями. Граніг Дж. розглядаючи процес комунікації зазначає, що громадськість відноситься до повідомлень і нових ідей скептично й певною мірою пасивно. Також, відправник повідомлення (наприклад прес-реліз) є активною формою поведінки. Даний поведінковий аспект вимагає урахування пасивності та активності в моделі діалогової комунікації. Діалог повинен мати певний рівень «відповіді», «реакції» на повідомлення. Діалог повинен бути двостороннім процесом, коли зацікавлені сторони виступають не тільки слухачами, але й відповідають, тобто діалогічний цикл повинен бути замкнутий. Отже, він визначає діалогічне спілкування, як передачу і прийом ідей між двома учасниками, які можуть проходити в активній або пасивній формі, що призводить до реакції приймача [7].

На необхідності брати до уваги відгук приймача у визначенні діалогової комунікації наголошує й М. Гуілфолл. Він зазначає, що діалог пропонує учасникам як взаємовплив так й здатність сприймати вплив, як формування та здатність формувати в ході взаємодії. Поведінка у діалоговій комунікації ніяким чином не передбачає позитивну або сприятливу реакцію, а також можливим результатом є опір впливу отриманої інформації [8].

Є багато переваг від залучення громадян до процесу прийняття державних рішень, на відміну від обраних представників або лобістів, громадських організацій та зацікавлених груп. Важливим є те, що ті, хто бере участь у процесі набувають новий досвід позитивної участі в урядуванні і виробленні рішень, який допомагає відрізнити їх приватні інтереси і питання суспільного блага. Разом з тим, можна стверджувати, що підвищена увага до консультацій та участі відволікає від реалістичного розуміння політики та обов'язків виборних осіб щодо прийняття рішень. Це також може відволікати від ролі, яку відіграють експертні групи інтересів в рамках механізму представницької демократії.

Отже, одним з сучасних напрямків формування комунікативної функції органів публічної влади є діалогова комунікація. Вона надає можливість не тільки передавати інформації а, й отримувати її. Це вимагає нових підходів в організації та реалізації комунікаційної функції органів публічного управління та нових форм комунікацій з громадськістю.

Список використаних джерел.

1. Parkinson, J. (2004) 'Hearing voices: negotiating representation claims in public deliberation', *British Journal of Politics and International Relations*, 6: 370-88.
2. Governance Reform under Real World Conditions: A Dialogue on Communication Challenges. May 30 – 31, 2007 – Washington, DC
3. Крутії О. М., Комплексний механізм діалогової взаємодії органів влади і громадськості // Державне будівництво. Вип. 1.(2010). – Режим доступу: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2010-1/doc/4/01.pdf>
4. Крутії О. М. Соціально-психологічний механізм формування діалогових компонентів особистості як суб'єкта управління соціальними системами // Теорія і практика управління: соціальними системами: Науково-практичний журнал. Вип. 1. (2013). – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/old_jm/soc_gum/Tipuss/2013_1/Krut.pdf
5. Крутії О. М. Діалогова взаємодія органів державної влади та громадськості : [монографія] / О. М. Крутії. – Харків : Вид-во ХРІДУ НАДУ «Магістр», 2008. – 236 с.
6. Lane, Anne B. (2010) Modelling the process of dialogic communication in public relations: a rolebased approach. In: *Media, Democracy & Change : Australia and New Zealand Communication Association (ANZCA) 2010, 7-9 July 2010, Canberra. (In Press)*
7. Grunig, J. (1993). Public relations and international affairs: Effects, ethics and responsibility. *Journal of International Affairs*, 47(1), 137-162.
8. Guilfoyle, M. (2003). Dialogue and power: A critical analysis of power in dialogical therapy. *Family Process*, 42(3), 331-343.

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Система механізмів реалізації державної інноваційної політики сучасними дослідниками традиційно класифікується за функціональним змістом, за змістовними характеристиками, за способом впливу, за наявністю окремих ознак. Так, за функціональним змістом у державному управлінні виділяють адміністративні (організаційно-структурні), економічні, нормативно-правові, соціально-психологічні механізми управління. Класифікація за змістовними характеристиками дає змогу виділити механізми правового регулювання, організаційно-розпорядчі (адміністративні), економічні, соціально-політичні, соціально-психологічні та морально-етичні механізми державного управління. За способом впливу механізми поділяються на нормативно-правові, фінансово-економічні, організаційні, науково-методичні та інформаційно-освітні. Класифікація механізмів державного управління, виконана вченими на основі інших ознак, не передбачає виділення організаційних методів (Г. Андрусенко, Г. Атаманчук, В. Воротін, Ю. Гришан, А. Чемерис, Б. Райзберг, М. Новікова, Г. Мостовий та ін.). Незважаючи на деякі відмінності, всі автори підкреслюють організуючий, виконавчо-розпорядчий характер управлінської діяльності, спрямований на виконання завдань і функцій держави в інноваційній галузі.

Інноваційні системи регіонів, що містять державне управління інноваційною діяльністю, належать до групи інноваційних систем мезорівня, які, в свою чергу, входять до складу відповідних інноваційних систем макрорівня та виникають у процесі інтеграції інноваційних систем мікрорівня. Тому на наш погляд, в них природно інтегрується дія механізмів макро-, мезо- та мікрорівня. Доречно виділити наступні механізми реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні: прямі економічні механізми, непрямі економічні механізми державного впливу, інституціонально-правові, організаційно-структурні, інформаційно-освітні, мотиваційні механізми впливу на поширення інновацій.

Аналіз домінуючих парадигм та головних акторів інноваційної діяльності з XVIII до початку XX ст. дозволив визначити етапи виникнення та розвитку структур / інститутів інноваційної сфери (самоорганізованих структур у науці, економіці й підприємстві) та органів державного управління, місцевого самоврядування, зміну головних акторів у просуванні інновацій, форм і методів взаємодії між ними, формування та розвиток механізмів реалізації державної регіональної інноваційної політики в Україні (табл. 1).

Таблиця 1.

Етапи формування механізмів реалізації державної інноваційної політики в Україні

Роки	Домінуюча парадигма	Головні актори	Механізми реалізації державної інноваційної політики
XVIII-XIX ст.	технологічна	Науковці, винахідники	<i>Економічний:</i> мінімальне, дискретне втручання. Державна підтримка новаторів за рахунок введення податкових пільг
початок XX ст. – 70-х років XX ст.	техніко-економічна	Підприємці, науковці	<i>Інституціонально-правовий:</i> нормативно-правовий механізм. <i>Організаційно-структурний:</i> організаційні структури, що реалізують інноваційну політику – наукові установи, приватні (монополії) та державні підприємства, держава (надійний інструмент, необхідний для макроекономічного контролю корпорацій над цінами і ринками)
початок 80-х років XX ст. – середини 90-х років XX століття	техніко-соціо-економічна	Підприємці, науковці, представники влади	<i>Мотиваційний:</i> механізм підпорядкування економічного розвитку політичному порядку (теоретичне осмислення та застосування органами державної влади адміністративних, правових, економічних та мотиваційних методів управління); <i>Економічний:</i> поєднання прямих і непрямих методів державної підтримки інновацій.
з середини 90-х років XX століття до теперішнього часу	Теорія інтелектуальної технології Ф. Хайєка Теорія інноваційної економіки підприємницького суспільства П. Друкера	Підприємці, науковці, представники влади, освітяни, представники громадських організацій, засобів масової комунікації	<i>Комунікативний:</i> механізм взаємодії органів державної влади та акторів інноваційного розвитку <i>Економічний:</i> застосування механізмів державно-приватного партнерства <i>Інформаційний:</i> Формування інформаційної бази взаємодії акторів інноваційного розвитку з вирішальною роллю держави.

Ринкові механізми поза участю державного регулювання розвитком економіки не спроможні поєднати приватні інтереси бізнесу з інтересами суспільства в цілому, позитивно впливати на гармонійний сталий розвиток. Тому для досягнення довгострокового позитивного ефекту необхідно розробити комплексну методику експертних оцінок, що базується на використанні критеріїв SWOT- аналізу для визначення стратегічних та ситуаційних напрямів інноваційного

розвитку регіону, досягнення його нової якості за рахунок налагодження ефективної взаємодії регіональних органів державного управління, підприємців і наукового співтовариства.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010.
2. Попов С. А. SWOT-аналіз як інструмент із визначення стратегічних орієнтирів інноваційного розвитку системи державного управління / С. А. Попов, І. А. Сенча // Ефективність державного управління. – 2013. – Вип. 37. – С. 114-122.
3. Попов С. А. Суспільство: історична змінність та інновації / С. А. Попов // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. – 2010. – Вип. 2. – С. 99-109.

ЯСИНЕВИЧ СТАНІСЛАВ ЛЮДВИГОВИЧ

*здобувач кафедри регіональної політики і публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СУСПІЛЬНЕ МОВЛЕННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТИТУТ КОМУНІКАЦІЙ

В багатьох країнах світу ідея служіння суспільству сьогодні стає філософією публічного управління. У сучасних державах на ЗМІ покладається вирішення низки суспільно значущих завдань, таких як індивідуальний розвиток громадян, тобто підготовка їх до життя в суспільстві та певній культурному середовищі. Здатність до комунікації та участь у ній є невід'ємним елементом сучасного громадянського суспільства та підґрунтям побудови дієвої комунікації.

В основі ідеї про те, що теле- і радіомовлення має бути поставлено на службу суспільним інтересам, лежить усвідомлення ролі мовлення як посередника та учасника в процесі комунікації в суспільстві. Ця ідея закріплена конституціями багатьох, зокрема, європейських країн. Особлива роль, відповідно до цієї ідеї, повинна бути покладена на державу на тій підставі, що здатність мовлення встати на службу суспільству не виникає сама по собі, та виключно під дією ринкових сил. Прикладом такого підходу служить практика Федерального конституційного суду Німеччини, багато рішень якого спрямовані на конкретизацію основоположного поняття свободи комунікації та засобів масової інформації, викладеного в ст. 5 Основного закону, щоб свобода комунікації не залишалася законодавчою фікцією, але набула реальної значимості для всіх громадян: розповсюджувачів і користувачів комунікацій [1].

Французький соціолог Домінік Уолтон зазначає, що телебачення і радіо мають унікальну властивість дати людям можливість користуватися інформацією без побоювання стикнутися з чужими, з іншими поглядами на світ, з іншими етичними нормами, іноземним способом життя і т.п. Цю дивовижну здатність потрібно розвивати і широко використовувати, щоб сприяти реальному діалогу між різними суспільствами, культурами, релігіями, яких глобалізація світу змушує вступати в тісний контакт [2].

Міжнародні організації наголошують, що суспільні медіа відіграють важливу роль у забезпеченні доступу до суспільного життя і участі в ній. Суспільне мовлення, особливо в країнах, що розвиваються, може стати корисним інструментом розширення доступу до освіти і культури, примноження знання, зміцнення взаємодії між громадянами. Для більшості населення планети, куди можна віднести жителів неосяжних сільських просторів, а також неписьмених людей, радіо і телебачення залишаються найбільш доступним і самим широко поширеним досягненням інформаційних і комунікаційних технологій, причому радіо як інструмент отримання інформації стоїть на першому місці.

Так, наприклад, стратегія ЮНЕСКО спрямована на посилення ролі суспільного мовлення як унікальної служби, що надає універсальний доступ до інформації та знання завдяки високій якості та різноманітності змісту, відображає потреби, побоювання і очікування самих різних цільових аудиторій. ЮНЕСКО послідовно виступає на підтримку розвитку суспільних медіа, а також за збереження та примноження змісту, який служить інтересам людей як громадян, а не як споживачів. Зміст, який доходить до всіх верств населення і специфічних груп, сприяючи тим самим соціальній інтеграції та зміцненню громадянського суспільства [3].

Важливо зазначити, що суспільне мовлення, як модель організації мовлення, була розроблена для подолання внутрішньої слабкості двох панівних систем організації мовлення – моделі радіо- і телемовлення під державним контролем та комерційної моделі, орієнтованої на отримання прибутку. Шелтон Гунаратні зазначає, що модель суспільного мовлення, яка склалася з певного бачення ролі радіо, ґрунтувалася на побоюваннях, що ринкові механізми не зможуть забезпечити виконання певних цілей, а також на невірі в здатність держави домогтися тих же цілей, досягнення яких чекають від суспільного мовлення ще й сьогодні, тобто є інформувати, створювати і розважати. Таке бачення ролі і значення суспільного мовлення передбачає створення громадської організації, що служить громадянам, культурі та демократії [4].

Сенс існування суспільного мовлення, який знаходиться поза державним і комерційним контролем, полягає у виконанні функцій публічної служби. Це радіо і телебачення всього суспільства, яке звертається до кожного як до громадянина. Служба громадського мовлення полегшує доступ до суспільного життя та участі у ній. Вона розвиває знання, розширює горизонти і дозволяє людям краще зрозуміти себе, краще розуміючи світ та інших людей.

Суспільне мовлення можна визначити як місце зустрічі, де всі громадяни бажані гості і рівні один одному. Суспільне мовлення – це інструмент інформації та освіти, доступний всім і призначений для кожного, незалежно від його соціального стану та економічного статусу. Його мандат не обмежується інформацією і культурним розвитком воно повинно будити увагу і розважати. Але воно робить це, дбаючи про якість, що вигідно відрізняє його від комерційного мовлення [5].

У Декларації принципів, прийнятої на першій стадії «Всесвітнього самміту з інформаційного суспільства» (WSIS), було зазначено, що сьогодні існує спільне прагнення і прихильність побудувати таке інформаційне суспільство, в центрі якого стоять люди, їх залученість у справи суспільства і орієнтація на розвиток. Суспільство, де кожен може

творити, отримувати доступ, користуватися і ділитися інформацією і знаннями, де важливу роль належить зіграти традиційним засобом інформації у всіх їхніх формах [6].

Відмова урядів від отримання контролю над суспільним мовленням, треба визначити як довгостроковий контракт, який є вигідним (у довгостроковій перспективі) для уряду та опозиції і головне для громадян, які хочуть функціонуючої демократії. Разом з тим, вряд чи можна очікувати, що уряд або правляча політична сила буде добровільно дотримуватися такого договору у їх період створення нормативних актів. Політична свобода засобів масової інформації, а також політична свобода в цілому, постійно загрожують урядам та політичним силам, і тому медіа повинні бути захищені за допомогою договорів та переважно конституційною законодавчою базою.

Суспільне мовлення повинне сформувавши широкий плюралістичний спектр питань суспільних відносин, який значно ширший ніж пропонований комерційним мовленням (наприклад, культурні та релігійні питання, що не містять комерційного інтересу). Цей широкий спектр змісту і думок створює відкритість для нових ідей, надає шанси для виправлення помилкових ідей і політик, та підвищує можливість для меншин. Комерційний вплив на суспільне мовлення створює ризики того, що комерційні та політичні інтереси можуть об'єднуватися та використовуватися для управління суспільною сферою недемократичним, непрозорим чином.

Список використаних джерел.

1. Вольфганг Хоффман-Рим. Общественное вещание: современное состояние и перспективы регулирования в Германии // Європейські стандарти у галузі суспільного мовлення / За ред. Шевченка Т. С., Сушко О. А., – К. : Тютюкін, 2010. – 264 с.

2. Служба общественного вещания: Справочник лучших приемов и методов работы. – Русское издание UNESCO. – М.: Гелеос, 2005. – 200 с.

3. ЮНЕСКО, Затверджена програма і бюджет, 2004-2005, Генеральна конференція; 32 сесія; 2003.

4. Shelton Gunaratne, Handbook of the Media in Asia, Sage New Delhi, India (2001).

5. Public broadcasting: Why? How? UNESCO/ WRTVC, 2001

6. WSIS. Declaration of Principles Building the Information Society: a global challenge in the new Millennium // <http://www.itu.int/net/wsis/docs/geneva/official/dop.html>

ЯЩЕНКО ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*аспірант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентіві України*

ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Регіони України за розмірами подібні невеликим європейським державам. Однак, щоб дійти високого рівня стандартів життя, що спостерігається в цих країнах, необхідно пройти нелегкий шлях побудови розвинених заможних регіонів України. Українські території мають різні стартові умови соціально-економічного зростання, але в кожній з них є вагомий потенціал розвитку.

Однією з передумов посилення економічної спроможності регіонів має стати запровадження планування розвитку регіонів, що базується на використанні конкурентних переваг територій. Це можливе при орієнтації на децентралізацію влади, партнерство між різними її рівнями та між владою і недержавним сектором. Для цього в Україні сформовано необхідне законодавство, яке відповідає кращим європейським стандартам.

Фактично, починаючи з 2015 року державна регіональна політика в Україні набула європейських рис і отримала конкурентне фінансування з державного бюджету України. Області отримали можливість планувати власний розвиток та фінансувати реалізацію необхідних для цього заходів.[1]

Децентралізація дає можливість місцевим громадам та регіонам отримати більше впливу на свій розвиток та благополуччя населення.[1]

Успішними будуть регіони та громади, що вдало розвивають власну внутрішню спроможність та поліпшують внутрішній діловий клімат, чому сприятиме запровадження сучасних підходів до планування розвитку об'єднаної територіальної громади.

Починаючи планувати розвиток громади, необхідно, перш за все зосередитись на таких завданнях:

- підвищенні ролі та функціональних можливостей територій для подальшого розвитку;
- створення умов для поширення позитивних процесів розвитку території сільської місцевості;
- підвищення ефективності використання внутрішніх факторів розвитку.

Працюючи над планом розвитку об'єднаних громад, варто враховувати, що він має: базуватись на конкурентних перевагах конкретної громади, бути реальним; розрахованим на реальні фінанси, які можна залучити; процес підготовки має відповідати правилам громадської участі і лобістської не заангажованості.[1]

Керівному складу громади для ефективного використання коштів потрібно, в першу чергу самим, розуміти, куди мають спрямовуватися кошти. Адже для громади дуже важливо аби кошти використовувались більш ефективно і завдяки цьому формувалися нові можливості для вирішення місцевих проблем і збільшення місцевих бюджетів в подальшому.

За основу для розробки плану розвитку територіальна громада може взяти Державну стратегію регіонального розвитку України на період до 2020 року, а також врахувати стратегію розвитку області, в якій і знаходиться територіальна громада.

Це достатньо актуально, адже Державна стратегія регіонального розвитку базована на підході збільшення конкурентоспроможності регіонів, забезпеченні єдності всього українського простору та покращенні якості життя населення незалежно від місця проживання людини.

Сьогодні для об'єднаних територіальних громад настає новий етап життя. Отримання відповідних повноважень, додаткових ресурсів підвищує відповідальність органів місцевого самоврядування перед своєю громадою за формування комфортного середовища проживання, підвищення рівня життя. А для цього потрібен розвиток, розвиток запланований, прогнозований та вмотивований. Необхідно застосування сучасних технологій планування розвитку, досвіду використання яких у нас недостатньо, але процес неспинний. Тож необхідно одночасно вчитись і при цьому рухатись вперед.

Подальша трансформація регіонального управління полягає у винайдені оптимальних пропорцій загальнодержавного, регіонального та місцевого рівнів управління. Має зберегтися тенденція поглиблення процесу децентралізації управління, що передбачає передачу більшості управлінських функцій від держави середнім і нижнім рівням управління в регіоні, формування регіональної відтворювальної моделі розвитку в рамках переважно самостійного вирішення всіх нагальних проблем регіону.[2]

Основу формування системи управління регіональним розвитком має складати визначення системи цілей і завдань, шляхів їх реалізації. Пріоритетом регіонального розвитку, що має відобразитись у планувальних документах, має бути формування дієздатних об'єднаних територіальних громад.

Щодо заходів загального характеру доцільним є усунення протиріч розподілу повноважень та компетенції, що виникають між місцевими органами самоврядування та структурами державної виконавчої влади на місцях; вдосконалення взаємовідносин між системами місцевого управління, суб'єктами господарювання. Реалізація концептуальних підходів управління регіональним розвитком з урахуванням особливостей і специфіки регіональних господарських систем забезпечить ефективне їх функціонування.

Список використаних джерел.

1. Ткачук А. Державна регіональна політика та розвиток територій в умовах змін. Спеціально для об'єднаних громад. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/news/item/id/1759>
2. Чернюк Л.Г., Місцеві органи влади в системі регіонального управління // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка» № 2, 2014, Дніпропетровський державний аграрно-економічний університет

РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА:

АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

АХЛАМОВ АНАТОЛІЙ ГЕННАДІЙОВИЧ

*завідувач кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.е.н., професор, Заслужений діяч науки і техніки України*

ПІДХОДИ ТА ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ДЕРЖАВНОМУ І ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ

Сучасна економіка вимагає пошуку ефективних сценаріїв розвитку в різних сферах життєдіяльності. Багатопланові завдання місцевого, регіонального державного управління, підтримка вертикалі стратегічного планування передбачають створення інтегрованого дослідницького фрейма комп'ютерних моделей на основі різних об'єктно-орієнтованих парадигм і сучасних технологій імітаційного моделювання, а також реалізацію комплексу макроекономічних, регіональних, галузевих імітаційних моделей широкої функціональності для підтримки прийняття рішень із соціально-економічного розвитку територій, управління бюджетом, економікою, природними ресурсами в соціальній сфері та галузевих проектах на всіх рівнях державного управління на основі сучасних наукових досягнень і принципів програмної інженерії.

Найважливішими складовими державного управління, що підлягають реформуванню в нових економічних умовах, є соціальна сфера в цілому та її базові сегменти: охорона здоров'я, житлова сфера, пенсійна система, а також управління соціально-економічним розвитком галузей і територій України. Це визначає необхідність сценарного дослідження і передбачає використання комплексного економіко-математичного інструментарію формування консолідованого сценарію розвитку територій і галузей України на основі комплексу узагальнених імітаційних та інформаційних моделей.

Традиційні методи прогнозування і математичного моделювання, що застосовуються на макрорівні і в територіальному управлінні, неефективні для адекватного опису складних соціально-економічних систем у сучасних нестационарних економічних умовах з великою кількістю взаємодій і факторів впливу, що характеризуються мінливістю зовнішнього середовища, структурними перебудовами, вони погано працюють при наявності неповних даних за соціально-економічним індикаторам. Застосовуваний сьогодні апарат економетричного і предикативного моделювання на рівні макроекономічних і територіальних досліджень слабо адаптований до специфіки українських умов і сучасних економічних реалій. Нові економічні умови, невизначеність і динамічність зовнішнього середовища, зміна економічних парадигм (адаптивні економічні системи, поведінкова економіка та ін.) призводять до необхідності пошуку нових методів дослідження і прийняття рішень на основі системологічного, імітаційних моделей соціально-економічних систем, що дозволяють здійснювати концептуалізацію проблемної ситуації та детально описувати моделюючи процеси із застосуванням системного аналізу. Стратегічне довгострокове планування розвитку галузей і територій України необхідно здійснювати на основі комплексу імітаційних моделей, що дозволяють розглядати соціально-економічну систему у взаємодії з різними елементами і впливають на функціонування її чинників в умовах мінливої демографічної та соціально-економічної ситуації.

Каркас моделей соціально-економічних систем утворюють конструкції системної динаміки, що застосовуються спільно з агентним моделюванням соціальної поведінки, що описує взаємодію безлічі незалежних активних економічних об'єктів у певному середовищі, і спираються на достовірні економетричні оцінки при ідентифікації економічних процесів і специфікації економічних агентів.

Ключовими перевагами і характеристиками цих видів імітаційного моделювання, що визначають їх застосування в соціально-економічних дослідженнях, є:

- можливість опису складних багаторівневих структур з безліччю нелінійних зворотних зв'язків;
- відображення динамічних процесів і поведінкових аспектів, властивостей динамічності зовнішнього середовища;
- можливості подання і структуризації ментальних знань експертів з проблеми, проведення експертних ревізій комп'ютерних моделей та їх повна інтерпретованість на мові системних потокових діаграм і діаграм причинно-наслідкових зв'язків;
- можливість виявлення закономірностей, динамічних тенденцій розвитку і функціонування складної системи в умовах неповної і неточної інформації;
- програвання різних ситуацій і варіантів рішень, проведення сценарних розрахунків на комп'ютерній моделі;
- опис взаємодії та поведінки безлічі активних агентів в соціальних системах;
- реалізація принципів об'єктно орієнтованого проектування та застосування високотехнологічних ІТ-рішень у побудові комп'ютерних моделей.

Ці можливості імітаційного моделювання в дослідженні соціально-економічних процесів визначають широке застосування інформаційно-аналітичних рішень цього класу для сценарного планування, обґрунтування довгострокових стратегічних планів, розробки та аудиту державних програм, підтримки функцій стратегічного контролю та управління за цільовими показниками.

Перспективними напрямками в галузі методології, інструментарію та застосування комп'ютерного моделювання соціально-економічних процесів і розвитку інформаційно-аналітичного забезпечення систем підтримки прийняття рішень і ситуаційних центрів для державного управління є:

- розвиток методів включення окремих інформаційно-аналітичних рішень і систем органів регіональної та місцевої влади в комплексну архітектуру «електронного регіону» та «електронного міста»;
- онтологічне моделювання процедур і систем формування і прийняття рішень в органах державного управління;
- системно-динамічні моделі в процедурах і системах підтримки прийняття управлінських рішень;
- загальна методологія формування та побудови багатодельного комплексу аналізу і сценарного планування для органів державного управління;
- імітаційне моделювання регіональних процесів України;
- динамічне моделювання міських систем;
- методи структуризації та параметризації системно-динамічних моделей соціально-економічних систем із застосуванням онтологій і методів інтелектуального аналізу даних;
- багатоагентні комп'ютерні моделі і поведінкова економіка в соціально-економічних системах;
- методи і алгоритми опису поведінки учнів і інтелектуальних агентів у соціальних системах;
- сценарне планування макро- і регіональної економіки;
- стратифікація соціально-економічних систем на основі принципів багатомодельного в гетерогенному інформаційно-аналітичному середовищі;
- розробка універсальних нотацій, інструментальних середовищ комп'ютерного моделювання та сценарного планування соціально-економічних систем;
- інноваційні інструментальні інформаційно-аналітичні рішення для ситуаційних центрів і систем підтримки прийняття рішень на основі багатопідхідного імітаційного моделювання, агентного моделювання, геоінформаційних технологій, веб-сервісів і ін.

Список використаних джерел.

1. Ахламов А. Г., Беляєв Л. В., Каменев С. В. Логістично-адаптивне та правове управління соціально-економічними процесами: монографія. За загальною ред. В.П. Волкова Л.А. Горошкової – Запоріжжя : Запорізький національний університет, 2015. – 384 с.

БАРАНОВА ВІКТОРІЯ ГЛІБІВНА

*професор кафедри фінансів Одеського національного економічного університету,
д.е.н., професор*

ДУБОВИК ОЛЬГА ЮХИМІВНА

*професор кафедри фінансів Одеського національного економічного університету
к.е.н., професор*

ПОДАТКОВА ТА ПЕНСІЙНА РЕФОРМИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Тривала економічна криза в Україні спонукає державу більш активно впроваджувати дії щодо її подолання у різних сферах. Найбільш гостро стоїть це питання у сфері податків та пенсійного забезпечення.

На сьогодні основними суб'єктами системи соціального захисту населення, які безпосередньо беруть участь у формуванні її фінансового забезпечення, залишаються держава та підприємства. У зв'язку зі складним політичним станом, високою інфляцією і нестабільністю в економіці України розширилося коло осіб, які потребують соціального захисту. Податки при цьому виконують роль того фінансового буфера, завдяки якому здійснюється виконання функцій держави щодо захисту. Слід зазначити, що видатки зведеного бюджету на соціальний захист і соціальне забезпечення

населення зростають з кожним роком в абсолютному вимірі. З іншого боку, підприємства, здійснюючи свою фінансово-господарську діяльність, сплачують як податки (тим самим формують фінансове забезпечення, за рахунок якого держава в результаті перерозподілу забезпечує державні виплати по соціальному захисту населення), так і шляхом нарахування та утримання єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування (ЄСВ) з фонду оплати праці та інших доходів своїх працівників формують фінансові ресурси для фондів соціального страхування. Нарахування, що виплачуються за рахунок підприємства, формують 92,2 % страхових внесків до фондів. Таким чином, держава шляхом законодавчого регулювання головне завдання з надання соціального захисту працівникові перекладає на роботодавця. Високий податковий тягар на працю для підприємств призводить до того, що останні використовують працю людей неофіційно, виплачують заробітну плату в конвертах. У результаті цього виникає недоотримання коштів як у бюджет, так і в державні фонди соціального страхування, що також призводить до зниження рівня соціального захисту населення. Необхідність виконання державою соціальних зобов'язань породжує пошук додаткових джерел формування доходів бюджету. Одним з таких джерел є збір на обов'язкове державне пенсійне страхування з окремих видів господарських операцій, який поступово розширюється (слід зауважити, що пенсіонерам які працюють, сплачується тільки 85 % нарахованої пенсії, що також спонукає до ухилення від офіційного працевлаштування вже з боку працюючих). Податки і збори мають значний податковий тягар на підприємства. Загальний рівень податкового навантаження, за аналітичними даними, на юридичних осіб з 2000 по 2015 рр. збільшився з 23 до 32 % [1, 2].

Отже, на сьогоднішній день підприємства мають високе податкове навантаження. Зміни у законодавстві в бік його зменшення сприятимуть не тільки розвитку підприємства, а й підвищенню корпоративної соціальної відповідальності бізнесу у вигляді додаткового соціального захисту працівників підприємств – нарощування обсягів добровільного медичного страхування і недержавного пенсійного забезпечення.

Податкові реформи істотно впливають на стан соціального захисту населення України. Держава повинна провести ефективну податкову реформу, яка вирішить проблему високого податкового навантаження юридичних осіб та забезпечить вирішення проблем формування фінансових ресурсів для здійснення соціального захисту всіма суб'єктами системи соціального захисту населення України.

Пенсійна реформа 2015 року передбачає зміни на ряд років за всіма рівнями пенсійної системи. Однак для успішної її реалізації необхідні зміни у податковому законодавстві, які сприятимуть вирішенню проблеми бездефіцитності солідарної системи і розвитку накопичувального рівня – обов'язкового і добровільного. На жаль, зміни у податковому законодавстві 2016 року не вирішили цих питань. Головні податкові зміни 2016 року – зменшення ставки ЄСВ до рівня 22 %. При цьому законодавець сподівається на подальшу легалізацію фонду заробітної плати (певні кроки намічені у проекті змін щодо Податкового кодексу України, зокрема, розширення бази оподаткування [3]). Разом з тим, високий рівень інфляції, суттєві валютні коливання призводять до протилежних наслідків.

Можемо констатувати, що на сьогодні прийняті зміни у податковому законодавстві та зміни за проектом не торкнулися питань стимулювання населення і бізнесу до участі у недержавному пенсійному забезпеченні та переходу до самофінансування (перенесення тягара на працівника). Зміни податкового законодавства не посприяли ефективному проведенню пенсійної реформи. Також є неврегульованими питання врахування рівня інфляції при нарахуванні пенсії за накопичувальною схемою; не створене ефективне (з точки зору рівня інформованості) інформаційне та організаційне забезпечення крокам пенсійної реформи і т. ін.

Список використаних джерел.

1. Динаміка податкового навантаження в Україні в контексті реалізації податкової реформи: монографія / За ред. Т. І. Єфименко, А. М. Соколовської. – К.: ДННУ «Академія фінансового управління», 2013. – 492 с.
2. Кондратенко М. Б. Податкове навантаження та шляхи його оптимізації в Україні: автореф. дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08 / М. Б. Кондратенко. – К., 2015. – 20 с.
3. Офіційний портал Верховної Ради України. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Доступно з: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc555.

БОНДАРЧУК НАДІЯ МИКОЛАЇВНА

*головний спеціаліст відділу з питань призначення, перерахунку та виплати пенсії
Пенсійного фонду України в Балтському районі Одеської області, Балтської територіально об'єднаної громади,
слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ

В Україні створено єдину систему пенсійного забезпечення, вона виявляється насамперед у тому, що виплата пенсій практично всім категоріям пенсіонерів здійснюється за рахунок коштів Пенсійного фонду України і частково, дотацій з Державного бюджету, що виділяються на пенсійне забезпечення. Єдина система передбачає централізоване правове регулювання, що гарантує повсюдне на всій території країни рівні умови та норми, однакові можливості здійснення громадянами України одного з найважливіших соціальних прав.

Бюджет Пенсійного фонду України – основне джерело фінансування пенсійного забезпечення громадян України, передбачений Законом України «Про пенсійне забезпечення» від 5 листопада 1991 року [01 ст. 5] і Законом України «Про збір на обов'язкове державне пенсійне страхування» від 26 червня 1997 року [02 ст.19]. Цей бюджет складається з страхових внесків суб'єктів підприємницької діяльності і фізичних осіб.

В Україні історично склалась однорівнева схема пенсійного забезпечення, яка не забезпечує громадянам адекватного заміщення пенсією заробітку, втраченого ними у зв'язку із старістю. Внаслідок цього діючою пенсійною

системою незадоволені як платники пенсійних внесків, так і переважна більшість пенсіонерів. Діюча солідарна система пенсійного забезпечення є соціально несправедливою – у першу чергу стосовно пенсіонерів, які одержували високі заробітки і сплачували великі суми страхових внесків, але не належать до пільгових категорій і одержують пенсії відповідно до Закону «Про пенсійне забезпечення» [01 ст.139].

Накопичувальна система поки що складається лише з одного рівня – добровільного недержавного пенсійного забезпечення. Хоча законодавством передбачено два рівні накопичувального пенсійного забезпечення – накопичувальна система загальнообов'язкового державного пенсійного страхування, що базується на засадах накопичення коштів застрахованих осіб у Накопичувальному фонді та система недержавного пенсійного забезпечення, що базується на засадах добровільної участі громадян, роботодавців та їх об'єднань у формуванні пенсійних накопичень. Але точну дату запровадження даних двох рівнів не зазначено.

Досліджуючи теоретико-методологічні підходи запровадження накопичувальної Пенсійної системи ми з'ясували, що вітчизняні і зарубіжні науковці виділяють ряд переваг:

- створить можливість отримати з системи гроші як одразу, так і частинами за договором;
- надасть можливість заповідати накопичені кошти спадкоємцям;
- створить можливість накопичити на надбавку до основної пенсії за віком;
- посилить залежність розміру пенсії від трудового вкладу особи, а отже, посилить зацікавленість громадян та їхніх роботодавців у сплаті пенсійних внесків;
- зменшить «податковий тиск» на фонд оплати праці роботодавців за рахунок перерахування частини обов'язкових пенсійних внесків до Накопичувального фонду, що здійснюватиметься із заробітку працівника;
- сприятиме поступовому виходу з тіньової економіки громадян з високими доходами завдяки встановленню права власності та спадкоємства на кошти, внесені в Накопичувальний фонд.

Також науковці та експерти виділяють і ризики, що стримують повне запровадження накопичувальної Пенсійної системи, зокрема:

- незрозуміло, хто і за чий рахунок буде компенсувати втрати бюджету Пенсійного фонду від зниження надходжень, а також не передбачене усунення подвійного оподаткування відрахувань до Накопичувальної системи, оскільки прибутковий податок з доходів фізичних осіб буде як завжди стягуватися з усієї зарплати, збільшеної на ті відсотки, які роботодавець передасть найманим працівникам;
- незрозуміло, хто буде компенсувати роботодавцям збільшення витрат на заробітну плату;
- вельми цікавий розподіл грошей в Накопичувальній системі: вона начебто і державна і обов'язкова, за несвоєчасну виплату страхових внесків до неї навіть передбачені штрафні санкції, але при цьому управляти активами в Накопичувальній системі можуть як приватні компанії з управління активами (КУА), так і недержавні Пенсійні фонди (далі – НПФ). А витрачання коштів – просто радує своєю орієнтованістю на пенсіонерів. Так, відповідно до закону, кошти накопичувальної системи пенсійного страхування використовуються для:

- 1) інвестування з метою отримання інвестиційного доходу на користь учасників накопичувальної системи пенсійного страхування;
- 2) оплати договорів страхування довічних пенсій або здійснення одноразових виплат;
- 3) оплати послуг компаній з управління активами Накопичувального фонду або відповідного НПФ – суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення;
- 4) оплати послуг зберігача Накопичувального фонду або відповідного НПФ – суб'єкта другого рівня системи пенсійного забезпечення;
- 5) оплати послуг з проведення планової аудиторської перевірки Накопичувального фонду, НПФ – суб'єкта другого рівня системи Пенсійного забезпечення;
- 6) оплати послуг радника з інвестиційних питань;
- 7) оплати послуг виконавчої дирекції Пенсійного фонду.

Як видно, на пенсії із семи позицій можливого витрачання коштів виділяється тільки одна, а на першому місці стоять інвестиції;

- незрозуміло, яким чином забезпечуватиметься страхування коштів в накопичувальній системі від ризиків девальвації національної валюти і зростання інфляції, тому що законом не передбачено нічого схожого на аналог Фонду гарантування вкладів фізичних осіб, що існує в банківській системі. Компенсацій з бюджету – законом не передбачено.

Виходячи з вищенаведеного, ми можемо зробити наступні висновки. Для того, щоб запровадження обов'язкової накопичувальної Пенсійної системи стало дієвим інструментом соціального захисту українських громадян, необхідна практична реалізація Пенсійної реформи, яка містить соціальні, економічні, демографічні, фінансові та політичні складові. Вирішення зазначеного питання неможливе без комплексного підходу, коли темпи і параметри Пенсійної реформи мають бути узгоджені з темпами економічного розвитку держави, реформами рівня життя і доходів населення, податкової реформи, розвитком фондового ринку тощо.

Здійснення пенсійної реформи насамперед потребує державно-управлінського впливу на інституційну сферу – створення та розвиток відповідної нормативно-правової бази й окремих суб'єктів процесу, посилення їхньої відповідальності, підвищення рівня професійної підготовки працівників системи недержавного пенсійного забезпечення тощо; у фінансово-економічній сфері – забезпечення поступу економіки, функціонування та розвитку фондового ринку, підвищення надійності інвестиційних інструментів для пенсійних фондів тощо; у соціальній сфері – проведення інформаційно-роз'яснювальної роботи для різних вікових груп населення щодо прав і обов'язків учасників нової пенсійної системи, підвищення фінансової та правової обізнаності населення у питаннях пенсійного забезпечення, подолання недовіри до недержавного сегмента пенсійної системи тощо.

Список використаних джерел.

1. Зайчук Б. О. Загальнообов'язкове державне пенсійне страхування : Навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / Б. О. Зайчук, О. Б. Зарудний, С. Б. Березіна, В. Т. Александров, С. М. Недбаєва. – К. : АВТ, 2005. – 244 с.
2. Про загальнообов'язкове державне Пенсійне страхування [Електронний ресурс]: Закон України від 09.07.2003 року №1058-IV // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1058-15>. – Назва з екрану.
3. Про пенсійне забезпечення [Електронний ресурс]: Закон України від 05.11.1991 № 1788-XII // Офіційний веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1788-12>. – Назва з екрану.

ГАЙДУ ОЛЕКСАНДР ВАСИЛІЙОВИЧ

здобувач Чорноморського національного університету ім. Петра Могили

ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ

Державне управління розвитком морегосподарського комплексу є тим балансиром, який дозволяє утримати суб'єкти господарської діяльності, що входять до морегосподарського комплексу, від трофейного, виключно споживчого способу підприємництва, виховуючи і направляючи їх в цивілізоване русло, привчаючи до дбайливого природокористування, проведення заходів, спрямованих на відтворення ресурсів, модернізацію виробництва та виробничих процесів.

Аналіз показав, що в ситуації самоусунення державних інституцій від управління морегосподарським комплексом країни – що з очевидністю відбувалося протягом усіх двадцяти п'яти років новітньої історії України – або їх мінімальної участі в цьому процесі, ринкова економіка перестає бути досить збалансованим саморегульованим механізмом і перетворюється в поле для розвитку абсолютно дикого, некерованого, хижацького по відношенню до природних і людських ресурсів, а також основних виробничих фондів капіталізму.

Перспектива розвитку морегосподарського комплексу країни і окремо взятих регіональних морегосподарських комплексів залежить насамперед від правильної оцінки загального соціально-економічного і військово-політичного контексту, в якому знаходиться Україна і світ, а з ним і тенденції розвитку національного експортно-імпортного потенціалу та аналогічного потенціалу сусідніх країн, які так чи інакше примикають до азово-чорноморського басейну, включаючи тих, хто має вихід до моря через дунайську транспортну артерію.

На окрему увагу заслуговує зовнішньоторговельна (і військово-морська) діяльність держав, позбавлених виходу до моря – а це 44 країни в сучасному світі, з них 2 держави в Південній Америці, 12 – в Азії, 14 – в Європі і 16 – в Африці. Деякі з них досить наполегливо розвивають власні торгові флоту, а Болівія, незважаючи на те, що позбулася виходу до моря в результаті військового конфлікту з Чилі ще в позаминулому столітті, досі підтримує власні військово-морські сили. Все це засвідчує недооцінений потенціал розвитку морегосподарського комплексу України (того ж суднобудування, військового і цивільного) і вимагає своєї перспективної оцінки та розвитку шляхом послідовних зусиль української дипломатії на міждержавному рівні і безпосередньо суб'єктів морегосподарської діяльності, які виходять з ініціативою, включаються в переговорний процес з різними підприємствами і компаніями в інших країнах.

Оцінюючи соціально-економічний і військово-політичний контекст, в якому сьогодні перебуває Україна і світ, необхідно визнати, що ми по волі нашого могутнього сусіда, Російської Федерації, увійшли в зону серйозної турбулентності. Росія намагається повернути собі колишній геополітичний вплив, а тому використовує для цього найрізноманітніші методи тиску, шантажу, прямої загрози військового втручання, торгові війни і санкції. Подібні плани по переділу світу зіткнулися з санкціями, введеними проти РФ західними країнами, причому введеними ціною втрати російського ринку і, відповідно, значної частини доходів, а з ними і певної електоральної підтримки діючої влади в цих країнах. Всі ці фактори, не враховувати які, особливо в динаміці їх розвитку, на перспективу, було б занадто недалекоглядно для українського морегосподарського комплексу.

На окрему увагу заслуговує розвиток українського суднобудування, рибпромислової і переробної галузі, курортного та туристичного бізнесу. Всі ці напрямки сьогодні зберігають високий потенціал, однак вимагають серйозних державних і приватних інвестицій, прийняття довгострокових державних програм, націлених на розвиток, а також збереження, відновлення і відтворення біосферної різноманітності та природних ресурсів прибережних зон і акваторій Азовського і Чорного морів [1]. У цьому контексті можна розраховувати на те, що системний розвиток портів господарств регіональних морегосподарських комплексів може стати тим локомотивом, який потягне за собою зазначені галузі і сектори української економіки. У всякому разі, така логіка комплексного збалансованого розвитку і зростання, прикладів якого в світовій практиці більш ніж достатньо.

Список використаних джерел.

1. Український південь: сучасні виклики та стратегічні пріоритети розвитку [Доповідь] / Кол. авт. А.Єрмолаєв, В.Луцацій, О.Маркеєва та ін. – К.: Інститут стратегічних досліджень, 2014. – 47 с. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ports.com.ua/articles/kernel-postroit-zernovoj-terminal-v-chernomorske/http://newukraineinstitute.org/media/news/482/file/New%20South.pdf>

**СУЧАСНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ
ТА РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ**

Трансформаційний період в економіці України, постійний процес структурної перебудови економіки, умови динамічного та турбулентного характеру генезису конкурентного ринкового середовища – це складний і цілеспрямований процес, який диктує необхідним опанування інноваційного шляху відтворення підприємств, сприятиме економічному і соціальному розвитку країни. Сучасна економіка України потребує радикальних структурних змін за рахунок формування та запровадження інноваційної моделі розвитку вітчизняних підприємств.

Динамічний розвиток ринкового середовища потребує кардинальних змін форм організації, адміністративного супроводження та розвитку бізнес-процесів інноваційних підприємств виробничої сфери. Високий рівень економічного розвитку, як показує досвід промислово розвинених країн світу, забезпечується низкою умов, головними з яких є накопичений науково-технічний, індустріальний інвестиційний потенціал, інституційні чинники технологічного прогресу і державна підтримка інноваційних перетворень. Економічні деформації переконують щодо доцільності активізації та підвищення результативності інноваційно-інвестиційних процесів у промисловості та мінімізації впливу чинників, що їх гальмують. Істотний вплив на інноваційно-інвестиційну діяльність, забезпечення лідируючих позицій, конкурентоспроможність у промисловості має потужність його інноваційного потенціалу. За таких умов особливого значення набуває обґрунтування теоретичних засад і практичних заходів щодо розвитку вітчизняного виробництва за рахунок формування та реалізації його інноваційного потенціалу.

Центральне питання оцінки інноваційної діяльності підприємства – визначення вкладу та економічна ефективність нових технологій в його економічний розвиток. Сьогодні особливою актуальністю набувають питання регіонального розвитку інноваційно-інвестиційного сектору економіки, що пов'язані з необхідністю забезпечення кожним регіоном держави належного рівня використання та перспектив нарощення інноваційно-відтворювального потенціалу підприємств регіону, створення ефективного механізму управління інвестиційними потоками, розробка й адаптація інформаційно-аналітичного забезпечення контролінгу бізнес-процесів підприємств, грамотне адміністративне супроводження циклу функціонування організації [1, с. 158].

Мета роботи полягає у дослідженні критеріїв ефективності управління бізнес-процесами та подальшого визначення параметрів ефективності; запровадженні універсальної моделі адміністративного супроводження циклу функціонування організації; наданні поточної економічної та прогнозої оцінки розвитку інноваційної діяльності підприємств виробничої сфери Одеського регіону.

У контексті даної наукової роботи інтерес автора висвітлюється у розробці механізму універсальної моделі адміністративного супроводження циклу функціонування організації, вибору критеріїв ефективності управління бізнес-процесами та подальшого визначення параметрів ефективності, моделювання циклу функціонування організації, що формує у цілому стратегію розвитку інноваційного підприємства, направлену на цільовий прибуток.

Адміністративний підхід обумовлює необхідність подання змісту функціонування організації, визначення в ньому місця і ролі мети, ситуації, проблеми, рішення і результату універсального циклу процесу. Це необхідно тому, що базова модель адміністрування організації спочатку повинна відображати побудову будь-яких процесів рішення в будь-яких системах.

Вибір критеріїв ефективності менеджменту є складним завданням. Наголосимо, що критерій ефективності менеджменту далекий від традиційного – максимізації продуктивності і мінімізації витрат. Тому більш плідний спосіб вирішення проблеми критеріїв ефективності – упорядкування їх за допомогою фундаментальних характеристик організацій. Такий підхід налає можливості визначити критерії та й аргументовано застосовувати зі складовими частинами організації, далі ввести раціональне групування релевантних критеріїв, впровадити принцип ієрархізації критеріїв. Можна розглянути критерії ефективності навколо чотирьох полюсів: механізм внутрішньої координації, процедур стимулювання, системи інформації, структури прийняття рішень.

На думку автора під параметрами ефективності (фактори успіху) слід розуміти найбільш важливі параметри функціонування організації, які дозволяють оцінити якість вирішення проблеми і досягнення заявлених організацією цілей. З економічного погляду як параметри ефекту можуть розглядатися показники: вартість, період створення продукту, дохід, прибуток і т. ін. При оцінці економічної ефективності вимірюють і оптимізують дохід, прибуток, збитки, продуктивність праці тощо [2, с.306; 3, с.18].

Систематизуємо видоу характеристику ефективності організації у табл.1, спираючись на погляди вітчизняних та закордонних авторів.

Таблиця 1.

Видова характеристика ефективності управління організації
/власна розробка автора/

Вид ефективності	Характеристика ефективності	Підходи до оцінки ефективності організації
Внутрішня ефективність	Ефективність з погляду використання внутрішніх можливостей організації або з погляду управління внутрішніми ресурсами (витратами і капіталом)	1. Теорія максимізації прибутку: фірма має працювати, щоб забезпечити максимальний дохід її власникам 2. Теорія зацікавлених осіб: гармонізація суперечливих цілей груп різних суб'єктів
Зовнішня ефективність	Ефективність з погляду використання зовнішніх можливостей організації	3. Теорія нарощування обсягів виробництва: на перший план
Загальна ефективність	Ефективність як композиція двох складових – внутрішньої та зовнішньої	

Ринкова ефективність	Характеризує наскільки повно задовольняються запити споживача порівняно з альтернативними засобами їх задоволення	вноситься не прибутковість, а зростання активів фірми (екстенсивний розвиток) 4. Теорія максимізації вартості фірми: оцінка розміру дивідендів та вартості акцій компанії 5. Теорія організаційного потенціалу: ефективність організації оцінюється як співвідношення фактичних досягнень до потенційно можливих залежно від здійсненої оцінки організаційних можливостей
Витратна ефективність	Віддзеркалює економічність способів перетворення ресурсів в результати виробничої діяльності організації	
Цільова ефективність	Обґрунтоване використання ресурсів та витрат, що націлено на отримання цільового прибутку	
Глобальна ефективність економіки	Наслідок впливу способів функціонування економічної системи (міжнародної) на організації мікрорівня (підприємства)	

Підсумовуючи, зазначимо, що наростання складності виконання рішень, супроводжується тимчасовими, ієрархічними або іншими специфічними обмеженнями можливості розробки, адаптації та застосування всього комплексу ресурсів адміністрування. Це ще раз підкреслює необхідність пропозиції, адаптації та застосування комплексної системи подання, побудови, забезпечення та супроводу циклу функціонування адміністрації організації. Подальший інтерес автора полягає у перенесенні центру ваги сучасного підходу до адміністрування циклу функціонування організації в сферу практичної апробації, адаптації та реалізації впливу механізму адміністрування бізнес-процесів на інноваційно-активних підприємствах Одеського регіону.

Список використаних джерел.

1. Хрущ Н.А. Корпоративне управління в Україні: процеси формування та розвитку: [моногр.] / Н.А.Хрущ // К.:Кафедра, 2012.– 309 с.
2. Карпенко Л.М. Концептуальні підходи адміністративного супроводження та розвитку бізнес-процесів інноваційних підприємств: [Електронний ресурс] / Л.М. Карпенко // Глобальні та національні проблеми економіки. Миколаїв – 2016. – № 9. – С.-304-309
3. Яковлев А.І. Оцінка ефективності нововведень при сучасному характері економічних процесів / А. І. Яковлев // Фінанси України. – 2007. – № 7. С. 10–22.

СМЕЛЬЯНОВА ОЛЕНА МИКОЛАЇВНА

*начальник відділу координації наукових досліджень
та інформаційно-аналітичної роботи ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

МОДЕЛІ ФІНАНСУВАННЯ АУТСОРСИНГУ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

У сучасних умовах відбуваються масштабні зміни у всіх сферах суспільного життя, що вимагає від державних органів удосконалення процесу управління, зокрема використання нових технологій управління.

Однією з технологій державного управління діловими процесами є аутсорсинг, який розглядається як договірні відносини між органом державної влади та суб'єктом господарювання на виробництво послуг або виконання робіт при збереженні права власності першої. Перевагою аутсорсингу є те, що він дає можливість відокремити функції держави у ділових процесах, сконцентрувати зусилля на функції контролю. В той час як виконавцем процесу стає недержавна організація, що сприяє зменшенню витрат як фінансового, так і не фінансового характеру, а також підвищенню якості послуг або робіт.

Розвинуті країни широко використовують технологію аутсорсингу в державному управлінні. Так, у 2009 р. частка державних витрат на аутсорсинг у ВВП дорівнювала 1 %. Однак розподіл популярності аутсорсингу за країнами та відповідно обсяг витрат на нього різняться. Зазначимо, що чим більше розвинута країна, тим частіше вона використовує технологію аутсорсингу. Так, на аутсорсинг у 2009 р. Мексика витратила 2,7 % з ВВП, Туреччина, Росія – 9 %, Голандія – 19 %, Фінляндія – 14 % [1]. У практиці розвинутих країнах можна виділити кілька моделей фінансових взаємовідносин між органом державної влади та суб'єктом, що надає послуги у межах аутсорсингу (табл. 1).

Характеристика моделей фінансування аутсорсингу у процесі державного управління

.Назва моделі	.Зміст моделі
.Фіксована ціна	.Виробник надає послуги за ціною, що прописана у контракті та не змінюється протягом його виконання. Таку модель доцільно використовувати тоді, коли вартість послуг легко визначити. Наприклад, послуги з експлуатації будівлі.
.Ціна за одиницю	.Виробник надає визначений обсяг послуг при встановленій ціні за одну послугу. Використовується при необхідності замовлення обмеженого обсягу послуг. Наприклад, послуги типографії.
.Витрати плюс	.Виробнику послуг державний орган сплачує витрати на ресурси та закладений у ціну контракту відсоток прибутку. Найбільш часто використовується модель ціноутворення.
.Стимулюючі виплати	.Частина витрат здійснює орган державної влади, іншу – недержавний орган. Також додатково сплачуються послуги, якість або ефект від яких перевищує ключові, встановлені у контракті індикатори.

Таким чином, у зв'язку з необхідністю реформування державного управління в Україні, у тому числі шляхом активнішого використання технології аутсорсингу, доцільним є використання однієї з зазначених моделей фінансових відносин між державою та недержавною організацією. Вибір моделі має залежати від виду послуг, що надаються за контрактом. Довготривалі контракти аутсорсингу повинні передбачати умову індексації ціни з метою зменшення ризику підвищення вартості проекту. Правильно обрана модель стимулюватиме виробника надати своєчасно якісні послуги.

Список використаних джерел.

1. Government at a glance. 2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.keepeek.com/Digital-Asset-Management/oced/governance/government-at-a-glance-2011_gov_glance-2011-en.
2. Serving the Community By Using the Private Sector [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.eu.gov.hk/en/reference/publications/guide_to_outsourcing_200803.pdf.
3. Антошкіна Л. І. Ціноутворення та управління ціновою політикою : підручник / Л. І. Антошкіна, Н. П. Скригун, Л. Г. Цимбалюк. – Донецьк : Юго-Восток, 2013. – 432 с.

КІЛІЄВИЧ ОЛЕКСАНДР ІВАНОВИЧ

доцент кафедри управління національним господарством та економічної політики НАДУ при Президентіві України, доцент

ЕФЕКТИВНІСТЬ І РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ СИСТЕМНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ

Питання аналізу ефективності і результативності регіональної політики держави (як і більш загальні – державної політики в цілому), на перший погляд, достатньо детально досліджені в чисельних вітчизняних публікаціях. Також існує достатньо потужна нормативно-правова база з цих питань – закони України, постанови уряду, накази профільних міністерств щодо державної регіональної політики і стратегій регіонального розвитку, державних цільових програм, програм економічного і соціального розвитку України, державних інвестицій; затверджені відповідні методики визначення показників результативності і ефективності, проведення моніторингу і оцінювання. [1-7]

Проте залишаються суттєві розбіжності між вітчизняними і зарубіжними (зокрема, в країнах ЄС та в міжнародних структурах – ООН, Світовому банку, МВФ, ОЕСР) підходами як щодо методології аналізу ефективності і результативності виконання державних проектів і програм, так і при практичному визначенні результативності і ефективності програм при формуванні і реалізації регіональної політики.

Поширеним у світовій практиці підходом до аналізу результативності і ефективності програм є представлення процесу їх формування і реалізації за допомогою логічних моделей, які схематично можна представити в наступному вигляді:

затрати ресурсів → діяльність(заходи політики) → результати

У свою чергу, «результати» деталізуються з використанням моделі ланцюга результатів: безпосередні результати, або продукти політики (*output*) → опосередковані результати (*outcome*), коротко-, середньо- і довготривалі → впливи і наслідки (*impact*).

Такі моделі використовуються при розробці регіональних програм та в бюджетному процесі в рамках менеджменту, орієнтованого на результати, менеджменту виконавської діяльності (*performance management*). [8]

Основна відмінність вітчизняної практики від світових стандартів полягає у відсутності розмежування між безпосередніми і опосередкованими результатами при визначенні очікуваних результатів виконання регіональних програм, що спрощує життя їх розробникам, адже відпадає потреба досліджувати причинно-наслідкові зв'язки у ланцюгу результатів, проводити складну атрибуцію результатів, проте спотворює оцінки успішності виконання цих програм. Зокрема, при спрощеному вітчизняному підході результативність визначається як міра досягнення проголошених цілей політики (фактично – розбіжність між фактичними і очікуваними результатами), тоді як треба було би ще додатково вимірювати співвідношення між продуктом політики та її кінцевими (опосередкованими) результатами (*outputs/outcome*). Друга група показників дозволяє визначити, по-перше, чи правильно була організована робота щодо вибору і виконання

завдань політики (іншими словами, наскільки потрібними були профінансовані з бюджету продукти політики для формування її кінцевих результатів), по-друге, визначити кількісно вплив у бажаному напрямі отриманих продуктів на кінцеві результати та наслідки програми.

Наступними проблемами при розробці і оцінюванні виконання регіональної політики і програм є (1) домінування фінансового аналізу над економічним, (2) недостатня артикуляція відмінності між аналізом приватних і державних (місцевих) інвестиційних проектів у частині кількісного врахування тягаря і наслідків реалізації цих проектів на інтереси різних груп суспільства. Перша проблема проявляється при обчисленні показників ефективності виконання програм, друга відображається фактичною заміною аналізу інтересів власника (у приватних проектах) аналізом наслідків проекту на бюджет (державний і місцеві), тоді як інтереси (витрати і вигоди) інших стейкхолдерів суспільних проектів не визначаються кількісно, лише позначаються описово.

Щодо визначення ефективності регіональної політики, то в науковій літературі і в нормативно-правовій базі вона визначається як співвідношення між затратами на проведення політики (програми, проекту) та досягнутими результатами, проте лише у випадках, коли фігурує в «парі» з результативністю. Поширеною залишається практика вживання терміну «ефективність» як синонім успішності (коли він відповідає трьом різним поняттям в англійській мові – *efficiency, effectiveness, performance*), що полегшує політичні маніпулювання в різноманітних звітах про оцінюванні ефективності виконання проектів/програм.

Слід враховувати, що показники ефективності, що використовуються міжнародними організаціями і країнами ЄС розрізняються (1) одиницями вимірювання, (2) характером співвідношення між затратами і результатами, й тим, (3) що саме враховується в якості затрат і в якості результатів. Поширеними методами аналізу ефективності у суспільному секторі є метод аналізу вигід і витрат та споріднені методи аналізу.

Вадами вітчизняної практики визначення ефективності програм є, серед іншого, відсутність монетизації негрошових вигід і витрат за використанням методології умовного оцінювання (йдеться про кількісні оцінки обсягів нематеріальних і соціальних благ). Результатом є спотворені оцінки ефективності програм, що продукують суспільні блага (у сфері технологічних і соціальних інфраструктур) – комунікації, освіта, охорона здоров'я, безпека.

Через зазначену вище відсутність поділу результатів виконання програм на безпосередні і опосередковані у нас не розрізняються власне показники ефективності (які враховують продукти політики) і показники результативності витрат, що співставляють затрачені ресурси (зусилля) з отриманими опосередкованими кінцевими результатами.

Визначення ефективності і результативності регіональної політики при оцінюванні успішності функціонування регіональних соціально-економічних систем значно ускладнюється процесами системних трансформацій, що відбуваються у всьому світі, зокрема, і в Україні, та посилюються при реалізації адміністративних і політичних реформ. Адже визначення ефективності і результативності програм, проектів так або інакше передбачає порівняння двох або більше станів соціально-економічної системи в різні моменти часу. В процесі трансформацій змінюються як внутрішні характеристики системи (базові інституції – правила гри в суспільстві, ціннісні орієнтири і цільові установки), так і зовнішні середовище системи. Слід враховувати, що трансформація ресурсів у продукти при реалізації регіональної політики відбувається під впливом зовнішнього (по відношенню до компетенції органів регіональної влади) середовища (національного і глобального) – політичного, соціально-економічного, природного, яке неспинно еволюціонує. Наслідком таких процесів може бути неспівставність вигід і витрат, що формується в різні моменти часу, що ускладнює оцінку ефективності довготривалих програм (особливо у сфері сталого розвитку).

Не випадково чинні методики оцінки успішності регіональної політики і стратегій регіонального розвитку передбачають лише вимірювання результативності і обходять проблеми ефективності.

Висновком із вищезазначеного є необхідність подальшого наближення вітчизняної практики оцінювання ефективності і результативності регіональної політики до європейських і міжнародних стандартів, проведення емпіричних досліджень для формування баз даних, що дозволяють визначати та унормувати економічні параметри, необхідні для повномасштабного застосування методології аналізу вигід і витрат при виконанні програм регіонального розвитку.

Список використаних джерел.

1. Деякі питання проведення оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів. Наказ Мінекономрозвитку від 15.01.2013 № 124/22656.
2. Про затвердження Методики розроблення, проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації. Наказ Мінрегіону від 31.03.2016 № 79.
3. Про затвердження Методичних рекомендацій з розроблення інвестиційного проекту, для реалізації якого може надаватися державна підтримка. Наказ Мінекономрозвитку від 13.11.2012 № 1279.
4. Про затвердження методичних рекомендацій щодо проведення оцінки економічної і соціальної ефективності виконання державних цільових програм. Наказ Мінекономіки України від 24.06.2010 № 742.
5. Про затвердження Порядку розроблення Державної стратегії регіонального розвитку України і плану заходів з її реалізації, а також проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації зазначених Стратегії і плану заходів. Постанова КМУ від 11 листопада 2015 р. № 931.
6. Про затвердження Порядку та критеріїв оцінки економічної ефективності проектних (інвестиційних) пропозицій та інвестиційних проектів. Постанова КМУ від 18.07.2012 № 684.
7. Про затвердження Порядку та Методики проведення моніторингу та оцінки результативності реалізації державної регіональної політики. Постанова КМУ від 21 жовтня 2015 р. № 856.
8. Dooren, W. Van Performance Management in the Public Sector / W. Van Dooren, G. Bouckaert, J. Halligan, 2nd ed. – NY: Routledge, 2010.

КИМ ТЕТЯНА ІВАНІВНА

*доцент кафедри міжнародної економіки та світового господарства
Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна, к.е.н., доцент*

БЕЗЗУБКО ЮЛІЯ ІГОРІВНА

*студентка кафедри міжнародної економіки та світового господарства
Харківського національного університету ім. В.Н.Каразіна*

НОВА СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Військовий конфлікт, який продовжується на сході України, різко загострив соціально-економічний стан Донецької області. Область по суті справи розділилася на дві частини, соціально-економічне становище в яких має певні відмінності. У 2016 році колегія Донецької облдержадміністрації затвердила нову Стратегію розвитку області на період до 2020 року. Попередня стратегія втратила свою актуальність, оскільки в Донецькій області з'явилися нові безпекові пріоритети та змінилось соціально-економічне становище. Так, у зв'язку із проведенням АТО відбулися суттєві структурні зрушення в економіці регіону, зміна площі території, зміна чисельності населення та руйнування виробничих зв'язків. У табл.1 надана інформація щодо зруйнованих та пошкоджених об'єктів інфраструктури в Донецькій області

Таблиця 1

**Інформація щодо зруйнованих та пошкоджених об'єктів інфраструктури
в Донецькій області станом на 19.05.2016**

Найменування об'єкту	Загальна кількість зруйнованих та пошкоджених об'єктів	Відновлені об'єкти		*Залишаються зруйнованими та пошкодженими	
		Кількість	Сума (млн. грн.)	Кількість	Сума (млн. грн.)
Всього, серед них	9737	2063	624,3	7674	3466,7
Житлові будинки	8792	1452	35,1	7340	1890,2
Об'єкти електропостачання	213	213	256,5	-	-
Об'єкти теплопостачання	23	23	2,8		
Об'єкти водопостачання	21	20	120,5	1	0,98
Об'єкти газопостачання	100	54	10,4	46	20,3
Об'єкти водовідведення	14	14	36,7		
Заклади охорони здоров'я	48	23	15,2	25	26,6
Загальноосвітні навчальні заклади	108	69	27,8	39	57,7
Об'єкти фізкультури та спорту	8	5	0,1	3	13,5
Заклади культури	43	22	1,7	20	21,2
Промислові об'єкти	51	19	48,2	32	82,0

Відповідно до даних Донецької державної адміністрації за останні два роки відбулося: – зменшення: обсягів промислового виробництва – на 34,6%; обсягів сільськогосподарського виробництва – на 34,7%; кількості малих підприємств – на 11,6%, обсягу реалізованої ними продукції – на 9,5%, чисельності працюючих на малих підприємствах – на 3,5%; кількості ФОП, які сплачували податки, тобто реально здійснювали свою діяльність – на 55,5%; обсягу капітальних інвестицій – на 58,9%, накопичених прямих іноземних інвестицій – на 28,3%.

У Стратегії розвитку області на період до 2020 року (нова редакція 2016 р.) представлено наступне стратегічне бачення розвитку Донецької області до 2020 року – «Донецька область – мирна та невід'ємна складова України із розвиненим громадянським суспільством на принципах взаєморозуміння та поваги до різних думок; регіон, який прагне розбудувати сприятливе середовище для розвитку підприємницької діяльності, диверсифікованої, відкритої та конкурентоспроможної економіки на основі інноваційних освітніх послуг та європейських цінностей і стандартів; регіон, у якому об'єднані спроможні громади надають якісні послуги усім мешканцям».

Інструментами реалізації стратегії є: регіональні програма розвитку, проекти, що фінансуються Державним фондом регіонального розвитку або за рахунок міжнародної технічної допомоги, плани заходів з реалізації Стратегії розвитку Донецької області на період до 2020 року. Були розроблені базовий, оптимістичний та песимістичний сценарії розвитку області, кожний із яких має прогностичні розрахунки індикаторів (табл.2).

Прогнозні показники реалізації Стратегії розвитку Донецької області на період до 2020 року

Показники у відсотках до попереднього року	2017			2020		
	Базовий	Оптимістичний	Песимістичний	Базовий	Оптимістичний	Песимістичний
Індекс валового внутрішнього регіонального продукту	102,3	103,5	101,0	103,5	104,0	103,0
Індекс споживчих цін у середньому за рік	116,3	115,4	117,2	106,3	105,5	107,0
Індекс цін виробників промислової продукції	109,8	108,5	111,1	105,0	104,7	105,3
Середньомісячна номінальна заробітна плата, скоригована на індекс споживчих цін	102,2	103,7	100,7	105,1	106,5	103,2
Рівень безробіття населення у віці 15–70 років за методологією МОМ	12,0	11,3	12,7	8,4	7,7	9,0
Продуктивність праці	101,0	101,8	100,1	102,8	103,4	102,0
Експорт товарів і послуг	104,7	105,2	104,1	106,2	106,5	105,9
Імпорт товарів і послуг	104,2	104,5	103,9	105,0	105,1	104,8

Слід зазначити, що базовий сценарій реалізації стратегічного бачення розвитку Донецької області – це розвиток території області, яка знаходиться під контролем Уряду України, у відповідності до тенденцій соціально-економічного розвитку країни. Оптимістичний (традиційний) сценарій реалізації стратегічного бачення розвитку Донецької області – це розвиток за умови повернення усіх територій Донецької області під контроль Уряду України.. Песимістичний (реалістичний) сценарій реалізації стратегічного бачення розвитку Донецької області – це розвиток за умов загострення бойових дій та активізації міграції населення і подальшого руйнування інфраструктури.

Нова стратегія розвитку Донецької області є достатньо реалістичною, але потребує значних коштів на її реалізацію. Зараз вже понад 3 млрд гривень український уряд спрямовує до місцевих бюджетів Донецької та Луганської областей. В першу чергу, кошти будуть спрямовані на ремонт та реконструкцію 21 опорної школи, на будівництво та відновлення 23 амбулаторій та 29 дитячих садків. Загальна вартість проектів з ремонту та реконструкції об'єктів соціальної сфери складе понад 1 млрд гривень. Значну увагу обіцяють приділити об'єктам з водозабезпечення та водовідведення

Список використаних джерел.

1. Стратегія розвитку Донецької області на період до 2020 року (нова редакція 2016 року), 2016. – 44 с.

КОВАЛЬОВ ГЕОРГІЙ ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н., доцент*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ

Сучасна система пенсійного забезпечення становить собою один з найскладніших об'єктів управління. Вона є системою суспільних відносин, що забезпечує добробут громадян при настанні пенсійного віку, інвалідності, втраті годувальника за рахунок коштів загальнообов'язкового державного пенсійного страхування. Сутність пенсійного забезпечення проявляється в різних аспектах: соціальному, економічному, фінансовому і правовому. Виходячи з цього, цілями пенсійного забезпечення є: забезпечення гідного рівня життя, перерозподіл доходів активної працездатної частини населення на користь пенсіонерів, формування фінансових джерел і виплата пенсій, забезпечення пенсіонерів рівними правами.

Суттєвим недоліком чинної державної пенсійної системи в Україні є її недосконалість та суперечливість з точки зору дотримання страхових принципів при нарахуванні пенсій. Діючий порядок нарахування пенсій недостатньо враховує страховий стаж і рівень колишніх заробітків. Коефіцієнт заробітку, що використовується при розрахунку пенсій, теж недостатньо впливає на диференціацію пенсій. Через використання показника середньої заробітної плати в розрахунку пенсій втрачається зв'язок між сумою реально сплачених внесків та розміром пенсійної виплати. Це призведе до того, що розмір нарахованої пенсії здебільшого не надає можливості підтримувати людям мінімальний

рівень життєдіяльності. Крім того, слід відзначити, що на ряду з загальними існують спеціальні пенсії, які нараховуються зовсім не за страховим принципом і можуть відрізнятися від середньої пенсії в десятки і, навіть в сотні разів. Все це перетворює обов'язкове соціальне пенсійне страхування на сурогатну форму пенсійного забезпечення.

Необхідність продовження реформування пенсійної системи викликана, з одного боку, фінансовою незбалансованістю, постійним дефіцитом Пенсійного фонду України (ПФУ), а з іншого, низьким розміром пенсій основної маси пенсіонерів. Це обумовлено низкою внутрішніх та зовнішніх чинників. До перших відносяться недоліки внутрішнього механізму функціонування пенсійної системи (низький рівень надходження пенсійних внесків, недосконалість формул нарахування та індексації пенсій тощо).

Зовнішні чинники, що лежать поза межами пенсійної системи, можна поділити на економічні (низький рівень оплати праці, високий рівень тіньової економіки, темпи зростання інфляції значно перевищують темпи зростання доходів Пенсійного фонду) і демографічні (співвідношення чисельності населення працездатного і пенсійного віку, у тому числі за рахунок масового відтоку працездатного населення на заробіток за кордон). Зараз в Україні проживають 13,7 млн. пенсіонерів. Тобто, на 100 осіб, що працюють, припадає 88 пенсіонерів. За прогнозами, вже у 2025 році 1 працюючий буде утримувати одного пенсіонера.

Метою реформування системи пенсійного забезпечення має бути формування фінансово-стійкої, прийнятної за витратами, соціально справедливої і передбачуваної системи, яка б гарантувала належні умови життя пенсіонерів, забезпечувала б надійний захист непрацездатних людей від бідності. Ідеальна пенсійна система, має відповідати таким критеріям: достатність, стійкість, прийнятність за витратами, передбачуваність, надійність і справедливість. На жаль, зараз, ми маємо повну невідповідність діючої пенсійної системи цим критеріям. Особливістю існуючої пенсійної системи є непрозорість і складність механізму функціонування. Процес визначення розмірів пенсій окремим категоріям працівників регулюється близько тридцятьма законодавчими актами. Все це призводить до необґрунтованості визначення розміру пенсій та збільшення дефіциту ПФУ.

Заходи, пов'язані з подальшим реформуванням пенсійної системи, можна поділити на параметричні і системні, здійснення яких потребує певного підготовчого періоду. Параметричні реформи зберігають незмінними розподільчу або накопичувальну природу існуючих пенсійних систем, але вносять суттєві зміни у правила їх функціонування, такі як, порядок нарахування та індексація пенсійних виплат, пенсійний вік, страховий стаж, ставки внесків. Сюди можна віднести: покращення формування ПФУ за рахунок сталої сплати страхових внесків, запровадження стандартів оприлюднення показників, що характеризують поточний стан функціонування пенсійної системи, а також прогнозів її розвитку, створення демографічного резервного фонду. Системні реформи – пов'язані з відходом від монополії пенсійного забезпечення за рахунок розподільчого принципу. Це означає запровадження обов'язкової накопичувальної складової поряд з суттєвим реформуванням першого рівня і розширення можливостей для добровільної системи пенсійних накопичень. Системні реформи реалізуються через: вдосконалення механізму нарахування та індексації пенсій, перерозподіл ставок від роботодавця до працівника, прив'язка пенсійного віку та вимог щодо страхового стажу, до динаміки очікуваної тривалості життя, підготовка і прийняття Пенсійного кодексу, в якому буде чітко регламентований порядок пенсійного забезпечення всіх категорій громадян. Основна відмінність між параметричними і системними реформами полягає не у зміні фінансового впливу на отримувачів або платників, а в обміні ризиками між нинішнім поколінням і майбутнім або державою, яка відображає інтереси майбутніх поколінь.

Сьогодні фактично існує однорівнева пенсійна система, яка дієздатна лише у короткостроковій перспективі, але у довгостроковій перспективі вона неспроможна підтримувати належний рівень пенсійного забезпечення непрацездатних категорій громадян. Це ще раз підтверджує необхідність впровадження накопичувальної пенсійної системи, яка має розвантажити солідарний рівень. Зміна механізму фінансування пенсійних виплат за рахунок їх накопичення та інвестування дасть змогу майбутнім поколінням працюючих сплачувати менші (або принаймні не більші ніж сучасні) розміри пенсійних внесків до солідарної системи. Для успішного запровадження накопичувальної системи, як і загалом пенсійної реформи, головне – наявність політичної волі, чітке усвідомлення мети і правильний вибір інструментів для її досягнення.

Проте, якщо зміни буде запроваджено тільки в пенсійній системі, то виявлені проблеми навряд чи вдасться усунути. Пенсійна реформа має стати складовою частиною комплексної програми економічних і фінансових перетворень у країні. Реформа буде успішною тільки за умови, якщо, по-перше, одночасно буде проведено реформування всіх розподільчих відносин, в тому числі оплати праці, по-друге, будуть зроблені дієві кроки в сторону розширення накопичувальних елементів пенсійної системи.

У результаті реалізації зазначених напрямів буде досягнуто завдань, що стоять перед реформуванням пенсійної системи. Зокрема, посиляться страхові принципи, підвищиться реальний розмір пенсії та рівень охоплення системою, будуть усунені нерівності в умовах пенсійного забезпечення для різних категорій пенсіонерів. Створення дієвої системи адміністративного управління забезпечить прозорість пенсійної системи та її удосконалення.

Список використаних джерел.

1. Коваль О. П. Перспективи впровадження загальнообов'язкової накопичувальної пенсійної системи в Україні: вплив на економічну безпеку: монографія / О. П. Коваль. – К.: НІСД, 2012. – 240 с.
2. Коваль О. П. Ризики, загрози, пріоритети та наслідки реформування пенсійної системи України: аналіт. доп. / О. П. Коваль; за ред. Я. А. Жаліла. – К.: НІСД, 2012. – 112 с.
3. Кириленко О. П. Захист пенсійних накопичень у контексті інвестиційної діяльності недержавних пенсійних фондів / О. П. Кириленко, Г. І. Козак // Фінанси України. – 2012. – №2. – С. 38-39.

КУРАНДА ЛЮДМИЛА ОЛЕКСІЙВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ

З урахуванням сьогоденних реалій, стан ринку праці України характеризується наявністю низки проблем, які заважають ефективному розвитку країни. До таких проблем можна віднести:

1. Український ринок праці зазнав значних втрат. Сьогодні маємо справу не тільки з трудовою міграцією, а й з міграцією біженців з нестабільних регіонів. Внутрішня міграція несе додаткове навантаження на ринок праці центральних і західних регіонів України, що впливає на рівень безробіття.

2. Кваліфіковані фахівці з України користуються великим попитом за кордоном, через невисокий рівень фінансових очікувань, але при цьому мають високу кваліфікацію.

3. В результаті політичних дій були втрачені ринки, в т.ч. російський, а нові не придбано.

4. До проблем сучасного ринку праці можна віднести і високі обсяги прихованого безробіття, постійна депопуляція і загальне старіння населення, що призводить до скорочення чисельності трудового потенціалу України.

Разом з тим, є й позитивні тенденції:

1. підписання Угоди про асоціацію між ЄС і Україною. В результаті цих дій, для України відкрилися ринки ЄС, що має привести до створення нових робочих місць і можливості професійної реалізації українських фахівців;

2. фармацевтичний сектор, сфера послуг і промисловість інформаційних технологій зберігає відносну стабільність на тлі загальної економічної кризи;

3. зміна політичної еліти дає можливість топ-менеджерам комерційного сектора реалізувати свої знання і досвід в державному управлінні.

Зміни в економічній і політичній ситуації в країні знайшли своє відображення в сегментації ринку праці, зокрема, в зміні складу працюючих.

Чисельність економічно активного населення (15-70 років) України на липень 2016 року склало 25,56 млн. осіб, з них зайнято 15,74 млн. осіб.

На 1 липня 2016 року в активному пошуку перебувало 388,9 тис. українців. За підрахунками статистичного відомства, це становить півтора відсотка по відношенню до населення працездатного віку. За підрахунками Міжнародної організації праці кількість українських безробітних виявилось шестеро більше – 9,1%. Найбільший рівень безробіття спостерігається серед молоді до 24 років: у цій віковій категорії без діла (тобто не працює і не вчиться) сидить майже кожен четвертий.

При такому стані речей українська пенсійна система перебуває в кризі. Уже зараз кожен працюючий змушений утримувати одного пенсіонера, і, за прогнозами експертів, далі ситуація буде тільки посилюватися.

Традиційно у українського безробіття «жіноче обличчя»: 214,8 тис. безробітних – жінки, 174,1 тис. – чоловіки. І, незважаючи на те, що в місті можливостей заробити більше, ніж в селі, число міських безробітних також очутило вище (237,3 тис. проти 151,6 тис.).

В середньому українці шукають нову роботу по півроку – термін досить тривалий.

Найбільш популярними професіями, на які був попит в 2016 році, були професії висококваліфікованих працівників – слюсарі, токарі, електрогазозварники, водії, працівники по ремонту електричного обладнання та інші робочі професії. Спостерігається значний попит на фахівців вищого рівня, топ-менеджерів, а також лікарів, інженерів з відповідним досвідом роботи та високим рівнем кваліфікації, а також фахівців інформаційних технологій.

У 2016 році найбільш затребуваними залишалися ІТ професії, маркетологи, інженери, фахівці фармацевтичного ринку.

Основні причини безробіття:

- низький рівень заробітної плати;
- невідповідність системи підготовки фахівців потребам ринку праці;
- політичні та економічні події, що відбуваються в країні і світі;
- нераціональна структура галузевої зайнятості, істотне перевищення пропозиції робочої сили над попитом;
- незадоволеність умовами праці;
- обмеженість можливостей кар'єрного зростання, відсутність перспектив і можливостей підвищення кваліфікації.

Відтік робочих рук, мізків з країни як і раніше – одна з головних проблем українського ринку праці. Висококваліфіковані фахівці залишають країну, бажаючи знайти цікаву, високооплачувану роботу.

В Європі середній рівень безробіття близький до українських показниками і становить близько 9% за методологією МОП. Але потрібно мати на увазі, що дуже велика кількість населення в Україні не потрапляють в офіційну статистику з безробіття саме тому, що вони або працюють в неформальному секторі, або взагалі не цікавляться українським ринком праці. Тобто, ці люди або взагалі не налаштовані працювати, або виїжджають на заробітки.

Трудова міграція більше характерна для західних регіонів України, але в історичному аспекті ці регіони традиційно мали надлишок трудових ресурсів, і вдавалися до трудової міграції, правда і напрямки цієї міграції були різними. Але на сьогодні при такому валютному курсі, навіть ті 200-300 євро, які українці можуть заробити в Європі за місяць, дозволяють їм утримувати в Україні всю сім'ю. Крім того, масово виїжджати на заробітки в інші країни українців змушує низька якість зайнятості в країні. Це і рівень наших заробітків, і зростаючі ризики залишитися без роботи. Ніяких позитивних трендів на ринку праці експерти не очікують. Хоча є надія, що економіка вже досягла дна. Але залишається ще фактор української політики.

Виходячи із сучасних реалій, конкретні заходи щодо розвитку ринку праці повинні бути гнучкими та мати економічний та соціальний ефект. Тому перспективи подальшого розвитку та вдосконалення ринку праці України пов'язані з підвищенням рівня зайнятості та зменшенням рівня безробіття.

Список використаних джерел.

1. <http://www.ukrstat.gov.ua>
2. Буряк П.Ю. Економіка праці й соціально-економічні відносини.-К: Центр навч. літератури, 2004.-440 с.

КУСПЛЯК ГАЛИНА ІВАНІВНА

аспірант кафедри економічної та фінансової політики ОРІДУ НАДУ при Президенті України

СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ЗА ПРОГРАМАМИ КАПІТАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА У СЕРЕДОВИЩІ СКЛАДОВИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ МЕХАНІЗМІВ

Вітчизняна система державного управління у такій структуроутворюючій галузі як капітальне будівництво визначає ряд концептуальних змін, що віддзеркалюють процес управлінського погляду на структурні зрушення та розбудову інфраструктури самої держави. Тенденції розвитку цих концепцій призвели до сучасних позицій, які базуються на ustalених принципах управління капітальними програмами, що формуються та реалізуються, зокрема у державному секторі.

Специфіка використання бюджетних коштів по програмам капітального будівництва проявляється за допомогою організаційного механізму у частині інституцій, які здійснюють державну політику у цьому напрямку. Проаналізувавши основні завдання та повноваження згаданих інституцій, ми можемо згрупувати їх за певними напрямками діяльності, а саме:

- управлінська діяльність: формування державної політики та забезпечення її реалізації по програмам капітального будівництва (Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерство фінансів України, Міністерство економічного розвитку та торгівлі України);

- контролююча діяльність: контроль за раціональним та ефективним використанням бюджетних коштів по програмам капітального будівництва у відповідності з нормативно-правовими актами, державними стандартами та будівельними нормами (Рахункова Палата України, Державна фінансова інспекція України, Державна Казначейська служба України, Державна архітектурно-будівельна інспекція України);

- атестаційна діяльність: видача кваліфікаційного сертифікату виконавцям, що здійснюють свою діяльність у капітальному будівництві: сертифікат інженера-проектувальника, інженера технічного нагляду, архітектора, експерта (Атестаційна архітектурно-будівельна комісія);

- експертна діяльність: проведення експертизи об'єктів капітального будівництва (ДП «Укрдержбудекспертиза» та її регіональні філії);

- виконавча діяльність: виконання функцій замовника по програмам капітального будівництва за рахунок коштів Державного, місцевого бюджетів, інвесторських коштів та інших джерел фінансування (управління капітального будівництва державних адміністрацій, виконавчий орган сільських, селищних, міських рад та об'єднаних територіальних громад – управління, комітет, відділ капітального будівництва);

Крім цього, ми можемо виділити громадську діяльність, що спрямована на захист прав та свобод осіб в залежності від професійної діяльності: архітекторів, експертів, проектувальників, інженерів технічного нагляду, інженерів-консультантів, та сприяє розвитку архітектурної, будівельної і містобудівної діяльності (Атестаційна архітектурно-будівельна комісія, Національна спілка архітекторів України, Всеукраїнська громадська організація «Гільдія інженерів технічного нагляду за будівництвом об'єктів архітектури», Всеукраїнська громадська організація «Гільдія проектувальників у будівництві», Всеукраїнська громадська організація «Асоціація експертів будівельної галузі», Громадська спілка «Міждержавна Гільдія Інженерів-Консультантів»).

З вищеведеного слідує, що організаційний механізм у капітальному будівництві складається з певних груп інституцій – суб'єктів державного управління, які можна поєднати за певними напрямками діяльності.

За допомогою ознак організаційного та правового інструментів ми розглянули поетапний механізм використання бюджетних коштів Державного бюджету України по програмам капітального будівництва об'єктів соціально-культурного призначення на прикладі Державного фонду регіонального розвитку (далі – ДФРР). Розглядаючи даний механізм, ми можемо говорити про те, що на даний момент існує чітка, організована і структурована система взаємодії всіх учасників процесу, але також існують і певні проблеми, що потребують вирішення [1].

Мотиваційний механізм у капітальному будівництві базується на диференційованій системі винагород (премія, надбавки) в залежності від показників діяльності (обсяг запланованих асигнувань, рівень виконання робіт, введення об'єктів в експлуатацію, відсоток використання профінансованих коштів тощо) та індивідуального ставлення керівника до ефективної роботи працівника (сумлінне ставлення до виконання своїх обов'язків, ініціативність, своєчасне та професійне виконання наданих доручень, оперативність тощо) [3, с. 240; 4, с. 352].

У даному контексті можна говорити про грошові кошти, необхідні на утримання апарату управління, а саме: на виплату заробітної плати, заохочення працівників у вигляді винагороди, надбавки, премії, витрати на відрядження, комунальні послуги, оплату комп'ютерної та спеціалізованої техніки тощо. Для того, щоб підтримувати життєдіяльність апарату управління служби замовника, необхідно здійснювати технічний нагляд за веденням капітального будівництва.

Існує певна взаємозалежність: при збільшенні фінансування на капітальне будівництво збільшується сума коштів на утримання служби замовника, і, навпаки, при маленьких обсягах фінансування – мізерні надходження при здійсненні технічного нагляду за капітальним будівництвом [2]. Тим самим, працівникам управління надається можливість більш якісно виконувати свою роботу на всіх етапах інвестиційного процесу для підвищення іміджу служби замовника та залучення фінансування з різних джерел по програмам капітального будівництва.

Отже, дослідивши специфіку використання бюджетних коштів по програмам капітального будівництва через інструменти організаційного, правового та мотиваційного механізмів ми з'ясували, що виникає необхідність у пошуку нових напрямків удосконалення функціональних механізмів державного управління в середовище результативності програм капітального будівництва за рахунок бюджетних коштів. Для складання методики оцінки результативності програм капітального будівництва планується дослідити європейський досвід провідних країн Західної та Східної Європи з приводу застосування механізмів та інструментів державного управління у руслі концепцій результативності програм та адаптувати деякі елементи його опцій у вітчизняне бюджетне поле.

Список використаних джерел.

1. Голинська О. Аналіз складу та структури механізму використання коштів у галузі капітального будівництва / О. Голинська, Г. Куспляк // Аналітика і влада : зб. експертно-аналіт. матер. та наук. праць Інституту проблем держ. упр. та місц. самовряд. НАДУ при Президентіві України / [голов. ред. Ю. П. Сурмін]. – К.: НАДУ, 2015. – Вип. 12.
2. Куспляк Г. І. Склад видатків на капітального будівництва / Г. І. Куспляк // Становлення публічного адміністрування в Україні : матеріали VII Всеукр. міжвуз. конф. студентів та молодих учених (Дніпропетровськ, 22 квіт. 2016 р.) / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України, Дніпроп. регіон. ін.-т держ. упр, каф. філос., соціол. держ. упр.. – Дніпропетровськ, 2016. – С. 139-142.
3. Нікітін Ю. О. Сучасні моделі та механізми мотивації персоналу українських підприємств / Ю. О. Нікітін, В. Г. Рукас-Пасічник // Актуальні проблеми економіки : наук. журнал. – 2014. – Вип. 4(154). – С. 238-246.
4. Темченко О. Врахування мотиваційної складової при розробці механізму матеріального стимулювання робітників на промислових підприємствах / О. Темченко, О. Лісніченко // Економічний аналіз : зб. наук. праць. – Тернопіль : ТНЕУ, 2010. – Вип. 7. – С. 350–353.

ЛЮБЧИК ОЛЕКСІЙ КОСТЯНТИНОВИЧ

аспірант кафедри фінансів Одеського національного економічного університету

ПОДАТКОВИЙ МЕХАНІЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ

Реалізація завдань з реформування економіки спирається на низку економічних механізмів. Відповідно реалізація податкової реформи використовує податковий механізм, під яким ми розуміємо сукупність організаційно створених підсистем-механізмів, які містять методи, важелі, інструменти, законодавчо-організаційно-інформаційне забезпечення, які у сукупності реалізують податкову політику через податкову систему. Будучи підпорядкованим меті податкової реформи, податковий механізм повинен виконувати всі завдання, які ставляться реформою. Разом з тим, дослідження [1] свідчать, що майже за всіма завданнями, які формулювались при проведенні як власно реформи податкової системи, так і її етапів, отримано не завжди позитивний результат. Тому, цілком природно, постає питання, чи коректно були сформульовані цілі, чи були застосовані ті методи, прийоми та важелі, що відповідають цілям реформи, чи було створено адекватне законодавче та інформаційне забезпечення задля успішного функціонування податкового механізму?

Однією з цілей проведення податкової реформи є забезпечення фінансової стійкості суб'єктів господарювання і на цій основі побудова та розвиток економіки країни. В результаті очікується збільшення податкових надходжень до бюджету. Аналіз статистичних даних доводить, що введення нових податків (у тому числі екологічних) не супроводжувалось дієвими змінами у механізмі оподаткування: запровадження з 1 січня 2011 року екологічного податку передбачало, що ставки податку диференційовані за видами забруднюючих речовин, за класами їхньої небезпечності, рівнями впливу на атмосферне повітря і водні об'єкти, у залежності від радіоактивності й зон розміщення відходів та екологічної чистоти палива. Але скасовано норму щодо стягнення екологічних платежів у десятикратному розмірі у разі відсутності у платника затверджених у встановленому порядку лімітів скидів і розміщення відходів чи допущення ним понадлімітних обсягів відповідного забруднення, не міститься вимог збільшення у десять разів податкової ставки за захоронення забруднюючих рідинних речовин, відходів виробництва та стічних вод у глибокі підземні водоносні горизонти. Разом з тим, наявність позитивного регулюючого впливу держави на діяльність суб'єктів господарювання не супроводжується їх стимулюванням у напрямку енергозбереження та енергоефективності: у 2014 році скасовано певні пільги з податку на прибуток (розділ III, ст.158 Податкового кодексу України (ПКУ); п. 15 підрозділу 4 Перехідних положень ПКУ). «Зелений енерготариф» є невігідним для генеруючих компаній, тому впровадження новітніх технологій усіляко гальмується. Слід зауважити, що як надання податкових пільг, так і їх відміна не завжди є обґрунтованими. Це твердження, наприклад, стосується надання пільг з податку на прибуток підприємствам суднобудування, літакобудування, легкої промисловості, підприємств машинобудування для агропромислового комплексу, які, за даними Держкомстату, мають збитковість на рівні, що перевищує 40 % [2]. Слід також зазначити й певний формалізм у застосуванні методів податкового механізму (ми маємо на увазі заміну зборів за забруднення довкілля на екологічний податок, який включає дані види зборів).

Спираючись на твердження, що «державне податкове регулювання – це заходи цілеспрямованого економічного законодавчого впливу держави на виробничо-економічні, соціальні процеси через систему регульованого оподаткування: зміна видів податків, податкових ставок; надання податкових пільг; регулювання загального рівня оподаткування, відрахувань у бюджет» [3], можемо казати, що саме податковий механізм є тим інструментом, який дозволяє найбільш ефективно регулювати економічні процеси у державі.

Громадське обговорення проекту змін до ПКУ [4] дозволяє зробити зауваження, що зміни, що пропонуються, мають у більшому ступеню нестратегічний характер: не приділено уваги екоподатковій реформі, яка розгорнулася у країнах Європи; пропонувані заходи не мають стимулюючого характеру; зміни здебільшого торкаються порядку

адміністрування платежів. Разом з тим, зміни, що пропонуються, все ж таки мають позитивний характер та свідчать про намагання держави більш ефективно регулювати економічні процеси за допомогою податкового механізму: введення електронного кабінету платника податків; розширення бази оподаткування податком на доходи фізичних осіб; передача питань методології до функцій Мінфіну і т. ін. Задля досягнення певного ефекту від регулюючих дій необхідним є застосування системного та комплексного підходу, а саме впровадження змін у податковий механізм з урахуванням дій реформ в інших сферах (зокрема, у сфері пенсійного забезпечення).

Список використаних джерел.

1. Богатирьова Є. М. Стратегічні орієнтири проведення податкової реформи в Україні в умовах Європейської інтеграції / Є. М. Богатирьова, В. П. – На правах рукопису. Дисертація на здобуття вченого ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.08 [Електронний ресурс]. – Доступно з: oneu.edu.ua/.../svr/bogatirova/aref_bogatirova.pdf.
2. Офіційний сайт Державної служби статистики України [Електронний ресурс]. – Доступно з: ukrstat.gov.ua.
3. Дубовик О. Ю. Пільги як інструмент державного податкового регулювання [Електронний ресурс]. – Доступно з: dspace.oneu.edu.ua/.../%D0%9F%D1%9...%BD%D1%8F.pdf.
4. Офіційний портал Верховної Ради України. Проект Закону про внесення змін до Податкового кодексу України. Кабінет Міністрів України [Електронний ресурс]. – Доступно з: w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc555.

МИКОЛАЙЧУК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

*професор кафедри економічної та фінансової політики
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професор*

ЖУКОВА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ

Запорука успішного досягнення мети сталого збалансованого розвитку регіону, зростання його конкурентоспроможності – об'єктивно визначений пріоритет регіонального розвитку, підкріплений наявним ресурсним забезпеченням.

При цьому, з метою досягнення стратегічних цілей регіонального розвитку у масштабах України (зростання конкурентоспроможності регіонів та забезпечення збалансованого регіонального розвитку; досягнення територіальної соціально-економічної інтеграції; підвищення ефективності державного управління у сфері регіонального розвитку) пріоритети регіонального розвитку у своїй сукупності повинні відображати не тільки інтереси окремого регіону.

Започаткування інноваційних механізмів щодо формування регіональних пріоритетів розвитку в Україні вимагає синергетичного поєднання секторального, територіально-просторового та управлінського виміру формує засади нової державної регіональної політики.

В країнах ЄС у сфері регіонального розвитку втілюються пріоритети, які стосуються захисту навколишнього середовища, розвитку безпечної енергетики, розвитку транспортної мережі, покращення якості життя, формування економіки знань. У кожній конкретній стратегії ці пріоритети формулюються з урахуванням місцевих особливостей і спрямовуються на вирішення конкретних завдань регіонального розвитку.

Досвід країн ЄС свідчить, що пріоритети розвитку регіонів мають ґрунтуватися на інноваційній моделі розвитку, яка означає формування та розвиток тих галузей, що можуть забезпечити довгострокове економічне зростання на місцевому рівні, вирішують нагальні питання регіонального розвитку. Інноваційна спрямованість регіонального розвитку означає застосування суб'єктами господарювання інноваційних основ діяльності, розвиток інноваційних виробництв [1].

Для реалізації регіональної політики в ЄС витрачається третина всього зведеного бюджету, з них 81,5 відсотка спрямовується на здійснення заходів щодо зменшення територіальних диспропорцій, близько 16 відсотків – на підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів та 2,5 відсотка – на європейське територіальне співробітництво [2].

Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року і є тим стратегічним документом, що дозволить створити платформу для гармонійного поєднання, узгодження, координації місцевого, регіонального розвитку та стратегічних цілей держави.

Стратегія «...спрямована на визначення завдань та інструментів для розв'язання соціальних проблем, підвищення рівня економічного потенціалу територій, продуктивності їх економіки, прибутковості бізнесу та доходів населення і, як наслідок, створення умов для загального підвищення соціальних стандартів, якості життя та розвитку бізнес-середовища» [2].

Аналіз оновлених стратегій розвитку областей Півдня України виявив деякі відмінності у підходах до їх формування та дозволяє зробити наступні висновки. Стратегією регіонального розвитку на період до 2020 року Одеської області охоплено всі три цілі державної регіональної політики (підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів; територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток; ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку) для реалізації яких обрано чотири пріоритети. Стратегії Миколаївської та Херсонської областей мають по три пріоритети, оскільки спрямовані на реалізацію тільки двох перших цілей регіональної політики. За змістовним наповненням завдання для реалізації пріоритету А. (Забезпечення конкурентоспроможної місцевої економіки) Стратегії Одеської області складають 55,5% від загальної кількості завдань (без врахування завдань для реалізації пріоритету D, оскільки він відсутній в стратегіях двох інших областей); завдання для реалізації пріоритету В. (Розвиток

людського потенціалу) – 32,7%; С (Забезпечення гідних умов життя та екологічної безпеки) – 11,8. Зовсім по іншому розставлено пріоритети в Стратегії Миколаївської області. Найбільшою за змістом є група В (Висока якість життя людини) – 63,5% від загальної кількості завдань. Далі іде група А. (Стійке економічне зростання на основі інноваційного розвитку багатогалузевої економіки) – 25,2%. Завдання групи С (Збереження та розвиток територій) складають всього 11,3% від загального обсягу. Структура Стратегії Херсонської області є найбільш збалансованою з цих трьох. А саме, група А (Розвиток та збереження населення) складає 30,0% загальної кількості завдань, група В (Забезпечення місцевого економічного розвитку) – 37,1%, група С (Екологічна безпека та ресурсозбереження) – 32,9%.

Аналіз фінансового забезпечення реалізації пріоритетів стратегій дозволяє зробити наступні висновки. Для Стратегії Херсонської області головним пріоритетом є група В – 49,4% загального фінансування. Фінансування груп А та С становить 24,8% та 25,8%, відповідно. Для реалізації Стратегії Миколаївської області на фінансування групи А закладено грошей майже в 6 разів більше, ніж на групи В та С разом узяті (85,5%; 12,5% та 2%). Фінансування пріоритетів Стратегії Одеської області є найбільш збалансованим і складає 37% для групи А, 25,8% для групи В та 37,2% для групи С.

Отже, в процесі реалізації адміністративно-територіальної реформи в Україні має бути усвідомлення того, що регіональне і просторове планування ґрунтується на дотриманні ієрархічних інтересів регіональних гравців, постійно відчуває на собі вплив синергетичного поєднання дії ринку та державного регулювання, потребує урахування особливостей та багатоваріантності, багатоієрархічності економічних інтересів та ресурсних можливостей соціально-економічного розвитку територій, врахування специфіки, унікальності розвитку кожного регіону.

Список використаних джерел.

1. Механізми формування регіональних пріоритетів розвитку. – К.: НІСД, 2013. – 88 с.
2. Державна Стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-p>
3. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року (актуалізована) [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.oda.odessa.gov.ua>
4. Стратегія розвитку Миколаївської області на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.mykolayiv-oda.gov.ua/>
5. Стратегія розвитку Херсонської області на період до 2020 року [Електронний ресурс] / Режим доступу: <http://www.oda.kherson.ua>

МУРАШКО ИРИНА АЛЕКСАНДРОВНА

*преподаватель кафедры экономической теории
Академии управления при Президенте Республики Беларусь*

ПРЕДПОСЫЛКИ И ФОРМИРОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ

О взаимодействии государства и бизнеса, как об эффективном механизме развития социальной инфраструктуры на сегодняшний день не знает только ленивый. Именно такой альянс на условиях разделения рисков, компетенций, ответственности реализует для общества важные и нужные проекты.

Первым важным шагом на пути становления института государственно-частного партнерства (ГЧП) в Беларуси стало Послание Президента народу и Парламенту от 20 апреля 2010 года. В нем Глава государства говорил о необходимости развития новых форм взаимодействия государства и частного сектора. Уже в следующем году Президент Республики Беларусь в своем Послании сказал о том, что Беларуси нужен институт государственно-частного партнерства и необходимо начать его формирование. Не случайно Программа деятельности Правительства Республики Беларусь на 2011-2015 годы (утвержденная Постановлением Совета Министров от 18.02.2011 № 216) содержала главу «Поддержка предпринимательства и формирование государственно-частного партнерства», которая предусматривала правовую и организационную поддержку государственно-частного партнерства, включая подготовку Закона Республики Беларусь «О государственно-частном партнерстве».

Для того, чтобы механизм государственно-частного партнерства заработал в полном объеме необходимо заложить три главных элемента. Первое – требуется наличие законодательного акта, который будет регламентировать процесс отношений между государством и частным сектором. Второе – необходимо развитие институциональной среды, должен быть создан центр, который бы координировал действия государства и частного сектора. Третий вопрос – необходимы кадры, профессиональные специалисты в области государственно-частного партнерства.

Становление операционного механизма внедрения института государственно-частного партнерства началось с подготовки специалистов в данном направлении. Их готовит магистерская программа «Управление инвестиционными проектами в государственно-частном партнерстве» в стенах Академии управления при Президенте Республики Беларусь. Основоположником данной программы является доктор экономических наук, профессор Ирина Васильевна Новикова. [2]

Данная программа направлена на изучение форм и моделей государственно-частного партнерства и их особенностей; анализ зарубежного опыта реализации проектов государственно-частного партнерства, выявление особенностей государственно-частного партнерства в различных сферах общественных отношений; приобретение навыков практической работы в области подготовки и реализации проектов государственно-частного партнерства в Республике Беларусь. По окончании присваивается степень «магистр управления».

Также с 2011 года в Академии управления при Президенте Республики Беларусь в учебные планы специальности I степени высшего образования «Государственное управление и экономика» включена дисциплина «Государственно-частное партнерство».

В стенах академии на системной основе проводятся конференции и обучающие семинары на тему «Развитие государственно-частного партнерства в Республики Беларусь».

Тем самым был подготовлен фундамент для создания институциональной среды. При научно-исследовательском Институте экономики Министерства экономики Республики Беларусь в марте 2014 г. был образован Центр государственно-частного партнерства, задача которого – способствовать развитию применения инструментов ГЧП в Республике Беларусь. Также создан Межведомственный инфраструктурный координационный (МИКС), который является постоянно действующим коллегиальным органом и в его состав которого вошли представители ключевых министерств, исполнительных комитетов, общественных объединений, бизнес-структур и финансовых институтов. В сентябре 2015 г. Межведомственным инфраструктурным советом был одобрен Национальный инфраструктурный план Республики Беларусь до 2030 г. Реализован совместный проект ЕС/ПРООН «Укрепление национального потенциала в области применения механизмов государственно-частного партнерства в Республике Беларусь» (национальный координатор – Министерство экономики). [6]

Третий элемент внедрения механизмов ГЧП – подписание Закона Республики Беларусь «О государственно-частном партнерстве» (30 декабря 2015 г. Закон был принят, вступил в силу 2 июля 2016 г.). При этом следует отметить, что правовая основа регулирования отдельных форм ГЧП, имела в белорусском законодательстве и ранее. Речь идет, в частности, о Законе Республики Беларусь «Об инвестициях» и «О концессиях», Гражданском кодексе. [1, 3, 4, 5]

На сегодняшний день, учитывая наличие основных компонентов для полноценного запуска механизма государственно-частного партнерства в Республике Беларусь, идет подготовка к реализации первых пилотных проектов. В настоящее время МИКС отобраны и утверждены 7 пилотных проектов, представляющих основные инфраструктурные отрасли. Первый проект, который планируется начать в 2017 году, это реконструкция автомобильной дороги М–10: граница Российской Федерации (Селище) – Гомель – Кобрин, км 109,9 – км 195,15. На данный момент ведется работа по разработке соответствующих подзаконных актов.

На сегодняшний день в Республики Беларусь созданы все условия для успешной реализации проектов с использованием механизма государственно-частное партнерство.

Список використаних джерел.

1. Гражданский кодекс Республики Беларусь: принят Палатой представителей 7 дек. 1998 г.: одобр. Советом Респ. 19 ноября 1998 г.: текст Кодекса по состоянию на 5 янв. 2015 г. – Минск: Амалфея, 2015. – 636 с.
2. Новикова, И.В. Государственно-частное партнерство: мода или тренд / Новикова И.В. // Экономика Беларуси. – 2013. – №1. – С. 42-53.
3. О государственно-частном партнерстве: Закон Респ. Беларусь [Электронный ресурс] / Министерство экономики Республики Беларусь. – Минск, Дикта, 2016.
4. Об инвестициях: Закон Респ. Беларусь от 12 июля. 2013 г. № 53-3 2007 г. – Минск: Дикта, 2014. – 23 с.
5. О концессиях: Закон Респ. Беларусь от 12 июля 2013 г. № 63-3. – Минск: Дикта, 2014. – 19 с.
6. Официальный сайт Министерства экономики Республики Беларусь [Электронный ресурс]: Режим доступа: <http://economy.gov.by>. – Дата доступа: 06.10.2016.

НИЖНИК ОЛЕНА МИХАЙЛІВНА

докторант кафедри державного менеджменту НАДУ при Президентіві України, к.е.н.

ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

В умовах здійснюваної в Україні децентралізації передбачаються ряд змін в системі регіонального управління, які, зокрема, торкаються організації самоврядування на обласному та районному рівнях [2]. Разом із тим, інституціонально не визначеними залишаються проблеми, пов'язані, зокрема, із ідентифікацією спільних інтересів територіальних громад на обласному та районному рівнях, визначення фінансових джерел їх реалізації, розширення повноважень регіональних органів самоврядування.

В узагальненому вигляді, згідно проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)», майбутня система (в частині регіонального самоврядування) передбачає утворення адміністративних одиниць – регіон, район – та введення нової інституції місцевого самоврядування на обласному та районному рівнях у вигляді виконавчого комітету, що створює сприятливі умови для запровадження і розвитку самоврядування на регіональному рівні. Фактично йдеться про часткову імплементацію однієї з європейських моделей регіональної децентралізації, коли створюються виконавчі органи (виконавчі комітети) на регіональному рівні замість існуючих (місцевих державних адміністрацій); діяльність цих інституцій спрямовується на забезпечення регіонального розвитку; вони мають тільки організаційні та (певною мірою) регуляторні функції. Франція та Польща є типовими представниками цієї моделі. [3, с. 50].

Водночас, в запропонованому законопроекті повноваження обласних і районних рад залишаються незмінними: ці органи продовжуватимуть представляти та реалізовувати спільні інтереси територіальних громад.

В даному контексті важливим є визначення поняття «спільні інтереси територіальних громад», адже законодавство не дає на це відповіді, як і не унормовує процедури їх формування та легітимізації, а також можливі їх зміни при переобранні органів місцевого самоврядування обласного, районного рівня чи територіальних громад. Гіпотетично такі спільні інтереси могли б бути визначені шляхом консенсусного голосування у відповідній раді

представників усіх територіальних громад району чи області. У той же час, система виборів депутатів обласних та районних рад не передбачає обов'язкового прямого представництва жителів територіальних громад в складі цих органів самоврядування [1]. На нашу думку, іншим механізмом визначення таких спільних інтересів може бути формування регіональних (обласних, районних) програм соціально-економічного та культурного розвитку (або стратегій регіонального розвитку) із схваленням даних програм усіма місцевими радами в межах відповідного регіону. Такий механізм в умовах подрібненості територіальних громад є доволі громіздким, проте після здійснення об'єднання територіальних громад – цілком прийнятним.

Реалізація регіональних програм має передбачати відповідне фінансування з обласного (районного) бюджету (абсурдно виглядає ситуація, коли розробляє один орган (виконавчий комітет обласної, районної ради), а фінансує інший з іншими повноваженнями (держава)). Оскільки головний принцип бюджетної децентралізації полягає у фінансуванні лише чітко визначених повноважень [4, с. 32-40], зацікавленість обласної (районної) ради в ефективній реалізації регіональної програми пов'язуватиметься з тим, чи будуть в бюджеті передбачені власні надходження для фінансування такої програми. Відсутність власних надходжень в місцевому бюджеті на фінансування регіональної програми ставитиме відповідну раду в залежність від надходження коштів державного бюджету та коштів, що на договірних засадах передаватимуться їй від територіальних громад, що в нинішніх умовах практично нереально. В такому випадку, фінансова спроможність обласної (районної) ради у реалізації прийнятих рішень буде значно нижчою за територіальну громаду з власними надходженнями від місцевих податків і зборів (не кажучи вже про місто – регіональний центр), а відповідальність вищою – за розвиток усього регіону (фактично усіх громад). На наш погляд, доцільним видається запровадження обов'язкових перерахувань за певним критерієм (наприклад, за чисельністю жителів) частки місцевих податків і зборів усіх без виключення громад регіону на реалізацію затверджених регіональних програм, проектів (визначення тільки тих громад, яких стосується конкретний регіональний проект, на який акумулюються кошти, є не зовсім правильним, оскільки інші громади можуть мати опосередковану вигоду, або, навпаки, втрати від нього – ефект так званих екстерналій [5]). За таким же принципом доцільно організувати утримання об'єктів спільної власності, наявних та тих, які створюватимуться у процесі реалізації регіональних програм (стратегій).

У цьому ж контексті, в рамках визначених спільних інтересів територіальних громад, вважаємо доцільним:

- законодавче закріплення за обласними та районними радами окремих повноважень, які стосуватимуться ухвалення актів, які є обов'язковими для виконання усіма органами місцевого самоврядування на території області (зокрема, щодо охорони довкілля, впровадження певних регіональних стандартів, пов'язаних з використанням рекреаційних ресурсів, води і т.п.)

- передачу обласним радам права прийняття рішень щодо самостійного визначення спрямування інвестиційних трансфертів з державного бюджету, у тому числі належну частку коштів Державного Фонду регіонального розвитку, субвенцій на соціально-економічний розвиток регіонів, а також окремих міст, обумовивши їх використання (виключно на масштабні проекти, реалізація яких спрямована на покращення надання послуг максимальній кількості населення регіону).

Отже, запропоновані у проекті Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» новачі щодо реформування системи місцевого самоврядування на регіональному рівні вимагають нормативно-правового забезпечення формування та функціонування механізму спільних інтересів територіальних громад, що пов'язано із необхідністю запровадження елементів фіскальної децентралізації, надання додаткових можливостей прийняття рішень органам самоврядування регіонального рівня у вирішенні завдань регіонального розвитку.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про місцеві вибори» (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 37-38, ст.366). [Електронний ресурс – Режим доступу: www.rada.gov.ua.]
2. Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 15.07.2015 р. – [Електронний ресурс – Режим доступу: www.rada.gov.ua.]
3. Centralization versus Decentralization Debate Revisited: Challenges to Local and Regional Governance in Turkey and Europe. November 2013. Istanbul. Edited by Korel Goymen, Onur Sazak. 2014.
4. Fiscal Federalism and Political Decentralization. Lessons from Spain, Germany and Canada. Edited by N.Bosch, J.M.Duran. 2008. Edward Elgar Publishing Limited, UK.
5. Martin, S. Souletie A., Turban, S. An economic approach to local government reform. TRESOR-ECONOMICS, N 154, October 2015. P.2.

ОСАДЧУК СВІТЛАНА ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри економічної та фінансової політики
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Важливим напрямом реформи місцевого самоврядування в Україні є об'єднання територіальних громад. Добровільне об'єднання громад – це лише один з етапів децентралізації, метою якої є створення спроможних громад, як базового елементу місцевого самоврядування, здатних прийняти повноваження від держави, реалізувати їх і нести за це відповідальність. Децентралізація передбачає передачу значних повноважень та фінансових ресурсів від державних органів органам місцевого самоврядування – місцевим радам. Це робиться з метою, щоб якомога більше повноважень мали ті органи, де повноваження можна реалізувати найбільш успішно. Тому найбільші повноваження і фінансові ресурси передаються до базового рівня – об'єднаних громад.

Важливо при цьому забезпечити спроможність громади. Спроможні територіальні громади це – «територіальні громади сіл (селищ, міст), які в результаті добровільного об'єднання здатні самостійно або через відповідні органи місцевого самоврядування забезпечити належний рівень надання послуг, зокрема у сфері освіти, культури, охорони здоров'я, соціального захисту, житлово-комунального господарства, з урахуванням кадрових ресурсів, фінансового забезпечення та розвитку інфраструктури відповідної адміністративно-територіальної одиниці»[1]. В спроможних територіальних громадах органи місцевого самоврядування мають забезпечити надання всіх необхідних громадянам публічних послуг, тобто бути спроможним адміністративним центром по наданню послуг населенню.

Згідно з «Методикою формування спроможних територіальних громад», критерії об'єднання громад наступні: швидка медична та пожежна допомога має перебувати до місця у межах громади не більше ніж за тридцять хвилин; відстань від адміністративного центру громади до найвіддаленішого населеного пункту не має перевищувати 20 кілометрів; соціальні об'єкти: школа (не менше 250 учнів), дитячий садок (чисельність дітей дошкільного віку в адміністративному центрі не повинна бути меншою 100).

До центрів спроможних громад будуть перенесені з районних центрів місця надання низки важливих послуг – адміністративних, соціальної допомоги, пожежні, правоохоронні, санітарно-епідеміологічної служби.

Для виконання покладених функцій об'єднана територіальна громада повинна володіти відповідними фінансовими ресурсами. Управління фінансами об'єднаних територіальних громад має певну специфіку. Фінанси об'єднаної територіальної громади охоплюють територію декількох населених пунктів. Залучення до процесу управління представників усіх населених пунктів має наслідком посилення контролю за повноцінним наповненням бюджету об'єднаної територіальної громади. В Україні поки що відсутній досвід управління фінансами об'єднаної територіальної громади, що певним чином спричиняє труднощі у вирішенні поточних проблем управління таких громад. Позитивним є те, що запроваджуються прямі міжбюджетні відносини між бюджетом об'єднаної територіальної громади та державним бюджетом. Обсяг таких міжбюджетних трансфертів має бути достатнім для фінансування, насамперед послуг соціальної сфери освіти та охорони здоров'я.

Завдяки децентралізації відбувається концентрація значних фінансових ресурсів у бюджеті об'єднаної територіальної громади. За умови об'єднання у відповідності до перспективного плану області громади набувають функцій, повноважень та фінансових ресурсів на рівні міста обласного значення, тобто гарантовано отримують 60 % податку на дохід фізичних осіб; даний податок завжди був основним джерелом наповнення бюджетів, Крім того, бюджети об'єднаних громад матимуть наступні доходи:

- акцизний податок з роздрібного продажу підакцизних товарів (5% від ціни реалізації);
- податок на майно що включає в себе: плату за землю податок на нерухоме майно відмінне від земельної ділянки та транспортний податок;
- єдиний податок;
- збір за паркування, туристичний збір;
- плата за надання адміністративних послуг;
- 25% екологічного податку;
- податок на прибуток комунальних підприємств;
- 50% рентної плати за використання лісових та водних ресурсів;
- 25% рентної плати за користування надрами;
- плата за ліцензії та за державну реєстрацію;
- адміністративні штрафи та і санкції;
- місцеві позички та за видачу місцевих гарантій;
- 90% коштів від продажу земель несільськогосподарського призначення;
- власні доходів бюджетних установ.

До неподаткові надходжень об'єднаних громад належать доходи від власності та підприємницької діяльності (плата за розміщення тимчасово вільних коштів бюджетів об'єднаних територіальних громад; частина чистого прибутку комунальних унітарних підприємств та їх об'єднань, що вилучається до бюджету, в порядку, визначеному відповідними місцевими радами; штрафні санкції за порушення законодавства про патентування; адміністративні штрафи та штрафні санкції за порушення законодавства у сфері виробництва та обігу алкогольних напоїв та тютюнових виробів); адміністративні збори та платежі, доходи від некомерційної господарської діяльності (державне мито; надходження від орендної плати за користування майновим комплексом та іншим майном, що перебуває в комунальній власності, засновником яких є об'єднані територіальні громади; орендна плата за водні об'єкти, що надаються в користування на умовах оренди місцевими радами; плата за надання інших адміністративних послуг). До надходжень спеціального фонду бюджетів об'єднаних територіальних громад можуть належати надходження бюджету розвитку бюджетів об'єднаних територіальних громад.

Чинне законодавство, яке визначає функціонування об'єднаних територіальних громад передбачає: якість та доступність публічних послуг, що надаються в об'єднаній територіальній громаді, не можуть бути нижчими, ніж до об'єднання (ст.4 Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [2]. Реалізація вказаної норми передбачає врахування потреб на належне забезпечення публічних послуг під час планування і здійснення видатків бюджету об'єднаної територіальної громади.

Вищезазначене свідчить, що в умовах децентралізації в об'єднаних громадах з'являється вагомий фінансовий ресурс, за допомогою якого можливо здійснювати значний вплив на соціально-економічний розвиток території. При цьому зростає значення якісного планування розвитку об'єднаної громади з метою спрямування ресурсів на фінансування пріоритетних напрямів діяльності.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження Методики формування спроможних територіальних громад: Постанова КМУ від 08.04.2015 №214[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-p>
2. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>

РУРАЛЬНА СКЛАДОВА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ: НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ

Регіональна економічна система складається з двох підсистем: міської та сільської або руральної (від англ. rural – сільський), тобто в даному випадку мова йде не про галузевий (аграрний), а про просторовий вимір відповідної складової економічної системи.

Обраною темою дослідження передбачено аналіз певних трансформаційних змін, що відбуваються в межах руральної складової регіональної економічної системи за їх домінуючими напрямками.

Поняття трансформація (від лат. transformatio – перетворення) не має однозначного тлумачення в економічній науці. Так, Н. Гражевська трактує термін «трансформація» в широкому розумінні як форму розвитку економічних систем, що пов'язана з еволюційними та революційними змінами, переходами економічних систем із стійкого в нестійкий стан. Еволюція розглядається як поступовий процес зміни параметрів системи, а момент переходу системи до іншої траєкторії розвитку визначається як революційні перетворення. У вузькому розумінні вона розглядає процес трансформації як складову еволюційного процесу, як оновлення системи в процесі стрибкоподібних якісних перетворень [3, с. 21]. Не зважаючи на деяку некоректність вживання термінів, дане визначення можна прийняти, додавши до цього, що трансформація відбувається ще й у формі реформування. Як правило, реформи здійснюються в періоди переходів від одного типу економічної системи до іншого. Тому не дарма у вітчизняній економічній науці значна кількість публікацій присвячена саме питанням трансформації економічної системи України до ринкових умов. В будь-якому випадку при аналізі трансформаційних змін в полі зору дослідника мають передусім перебувати процеси перетворення внутрішньої структури економічної системи, що пов'язані з еволюцією продуктивних сил, виробничих відносин та господарського механізму. Руральна складова регіональної економічної системи в цьому сенсі не є виключенням.

Перед тим як перейти до розгляду напрямів трансформації об'єкту дослідження, зазначимо, що під ним ми розуміємо економічну складову регіонального рівня сільських територій, місцем дислокації та функціонування якої є відповідний сегмент рурального простору. Тому цілком зрозуміло, що першочергова увага буде приділена аналізу перетворень, що відбуваються в базовій галузі регіональної економічної системи – аграрному секторі.

Спрямованість цих перетворень була задана реформуванням аграрного сектора економіки України, його адаптацією до ринкових умов господарювання, розпочатим наприкінці 1990-х років. Практична значимість цих реформ полягала у здійсненні докорінних змін суспільно-економічного устрою в аграрній сфері та в сільській місцевості за напрямами [2, с. 6]:

- створення вагомого прошарку селян – власників землі й майна;
- створення умов для вільного вибору та розвитку різних форм господарювання й підприємництва;
- організація ринкових відносин у сфері збуту продукції та придбання засобів і предметів праці;
- запровадження кредитних, податкових, бюджетних, лізингових, страхових та інших відносин на ринкових засадах;
- формування приватно-ринкових засад у соціальній сфері.

Проте, враховуючи, що за прийнятою класифікацією лише шість регіонів України (Закарпатський, Чернівецький, Івано-Франківський, Тернопільський, Рівненський, Волинський) є переважно руральними, два – переважно не руральними (Донецький, Луганський), а інші – відносно руральними, другий напрям трансформації пов'язаний з диверсифікацією економічної діяльності в руральному просторі за рахунок розвитку її неаграрних видів. Цьому напрямку відповідає поліцентрична підприємницька модель рурального розвитку [4], генератором якого є підприємництво, реципієнтом – сільське населення, координатором – інститут місцевого самоврядування, продуцентом «правил гри» – держава.

Третій напрям трансформації руральної складової регіональної економічної системи – це її соціоекономічна модернізація, яка передбачає не тільки осучаснення різних складових цієї системи, а й їх внутрішню гармонізацію [1, с. 56, 57].

Четвертий напрям трансформації, спрямований на інтеграцію, інституційний розвиток суб'єктів підприємництва та економічної системи в цілому, що потребує ефективної взаємодії дискретних ресурсних компонентів ієрархічної структури на засадах кластеризації [5, с. 15].

На трансформаційні перетворення руральної складової регіональної економічної системи здійснює вплив її просторова інтеграція з міською складовою, що сприяє їх конвергенції. Даному процесу сприяє розміщення у сільській місцевості підприємств харчової та переробної промисловості, розвиток в приморських та прикарпатських регіонах регіональних та локальних рекреаційно-оздоровчих та туристичних комплексів, екологічних поселень.

Руральну складову регіональної економічної системи відрізняє від її іншої складової ступінь забезпеченості природними ресурсами та географічне положення або те, що П. Кругман [6, с. 38] назвав факторами « першої природи» та « другої природи». Саме рельєф, клімат, сільськогосподарські землі, лісові, водні, фауністичні ресурси, природна зональність мають вирішальну роль в просторовій трансформації цієї складової регіональної економічної системи. Другий фактор, що вказує на місцеположення рурального розвитку – периферійність розміщення сільських територій по відношенню до географічних координат, містам, транспортним магістралям, науково-виробничим комплексам, джерелам ресурсів, уповільнює темпи трансформаційних перетворень.

Специфіка тієї чи іншої руральної складової регіональної економічної системи є похідною від її просторового розташування та наявних ресурсів розвитку. За цими ознаками вони поділяються на прикордонні, гірські, оздоровчо-рекреаційні на типово аграрні.

Трансформація руральної складової регіональної економічної системи за зазначеними напрямками з урахуванням їх специфіки сприятиме подоланню соціально-економічного відставання сільської територіальної підсистеми суспільства від міської, економічному розвитку України.

Список використаних джерел.

1. Бородіна О. М. Аграрний розвиток і саморозвиток громад: модернізація через взаємну адаптацію (теоретико-методологічний аспект) / О. М. Бородіна, І. В. Прокопа // Економіка України. – 2014. – № 4 (629). – С. 55–72.
2. Гайдуцький П. І. Трансформація аграрного сектору економіки до ринкових умов господарювання / П. І. Гайдуцький // Економіка АПК. – 2015. – № 11 (253). – С. 5–13.
3. Гражевська Н. І. Відображення трансформаційних процесів у системі категорій соціально-економічної динаміки / Н. І. Гражевська // Економічна теорія. – 2007. – № 4. – С. 19–29.
4. Заяць В. М. Підприємницька модель сільського розвитку / В. М. Заяць // Економіка АПК. – 2015. – № 11 (253). – С. 67–78.
5. Присяжнюк А. Інституційний розвиток економічної системи в контексті кластеризації / А. Присяжнюк // Вісник КНТЕУ. – 2014. – № 5. – С. 14–22.
6. Krugman P. Geography and Trade / P Krugman. – Cambridge, MA: MIT Press, 1991. – 476 p.

РОМАНЕНКО ЄВГЕН ОЛЕКСАНДРОВИЧ

завідувач кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом, Президент громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління», д. дер. упр., доцент, Заслужений юрист України, Почесний доктор Національного інституту економічних досліджень Грузії, Академік Української технологічної академії та Міжнародної кадрової академії.

ЧАПЛАЙ ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

аспірант кафедри маркетингу та реклами Київського національного торговельно-економічного університету, старший викладач кафедри публічного адміністрування Міжрегіональної академії управління персоналом, учений секретар громадської наукової організації «Всеукраїнська асамблея докторів наук з державного управління»

ВИЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Визначення концептуальних засад формування стратегії регіонального розвитку підприємства базується на врахуванні особливостей притаманних бізнесу, яким займається підприємство. При цьому, формування стратегії розглядається як розробка взаємоузгодженого комплексу дій, у ключових бізнес-процесах підприємства, підпорядкованого місії та довгостроковим цілям організації.

Формування стратегії регіонального розвитку підприємств можна представити як послідовність наступних кроків:

- аналіз внутрішнього та зовнішнього середовищ;
- виділення основних бізнес-процесів;
- визначення місії та цілей;
- розробка системи показників оцінки;
- розробка стратегії;
- план дій по кожному з основних бізнес-процесів;
- зведення окремих планів у єдиний майстер-план (стратегію).

По-перше, необхідно провести глибокий аналіз внутрішнього та зовнішнього середовищ регіонального розвитку підприємства, визначити які існують проблеми, як вони впливають на роботу підприємства, в якому напрямку рухається підприємство, яких принципів та вірувань дотримуються його працівники, тощо. З'ясувати, які тенденції існують у зовнішньому оточенні підприємства та як вони вплинуть на його роботу. Хто є основними конкурентами, яка структура ринку, які характеристики послуг є найважливішими для споживачів, тощо. На цьому етапі, можуть використовуватись популярні інструменти стратегічного менеджменту: SWOT-аналіз, модель конкуренції в галузі та ланцюг створення вартості М. Портера, тощо [1, с. 78-79].

По-друге, виділити основні бізнес-процеси регіонального розвитку підприємства, тобто ті, які є найважливішими для нього, з точки зору прибутковості та забезпечення виживання у довгостроковій перспективі.

По-третє, необхідно визначити місію підприємства, встановити ієрархію його цілей. На найвищому рівні знаходяться стратегічні цілі, їм підпорядковуються довгострокові, далі ідуть середньострокові та замикають цю послідовність короткострокові цілі. Питання розробки цілей та місії досить глибоко розроблені в літературі по менеджменту, тому ми не будемо докладно зупинятись на цій проблематиці. Зазначимо лише, що встановлені цілі мають відповідати загально відомим вимогам.

По-четверте, розробити систему показників оцінки роботи регіонального розвитку підприємства та досягнення ним встановлених цілей. Тут можуть бути використані рекомендації авторів збалансованої системи показників Р. Каплана та Д. Нортон.

По-п'яте, розробити стратегію, яка представлятиме собою загальні принципи діяльності підприємства, а, також, план конкретних дій по досягненню встановлених цілей. При цьому, стратегія може змінюватись протягом її реалізації,

або при суттєвій зміні зовнішнього та внутрішнього середовищ. Сам процес розробки стратегії представляється, як розробка комплексу дій по кожному з основних бізнес-процесів спрямованих на вирішення існуючих у відповідних процесах проблем та підвищення їх ефективності. Плани дій, по кожному з процесів, погоджуються із цілями та принципами регіонального розвитку підприємства та зводяться в один майстер-план, який і називається стратегією.

В діяльності підприємства можна виділити декілька основних напрямків роботи, або бізнес-процесів. Тобто, сукупностей однорідних операцій які слід виконати для того, щоб підприємство могло надавати якісні послуги та ефективно функціонувати. Визначивши ці сфери діяльності (бізнес-процеси), описавши їх та знайшовши найоптимальніші методи їх виконання можна значно підвищити ефективність роботи підприємства, в цілому. Відповідно, і формування стратегії підприємства має проходити шляхом постановки цілей по кожному з основних бізнес-процесів та розробки комплексу дій по досягненню цих цілей. Також, необхідно забезпечити узгодженість як цілей кожного з бізнес-процесів так і комплексів дій у кожному з бізнес-процесів [2, с. 41-43].

Таким чином, формування стратегії регіонального розвитку підприємств можна представити як процес розробки комплексу дій по вирішенню проблем, що існують у кожному бізнес-процесі та подальшому його вдосконаленні. Окремі плани мають бути погоджені один з одним та мають бути зведені у єдиний майстер-план, який і називається стратегією. Подальші кроки, у напрямку розробки проблем стратегічного управління підприємства, можуть бути спрямовані на визначення основних джерел конкурентних переваг підприємства та розробку інструментарію формування його регіональної стратегії розвитку.

Список використаних джерел.

1. Балашов В.Г., Заложнев А.Ю., Иващенко А.А., Новиков Д.А. Механизмы управления организационными проектами. М.: ИПУ РАН, 2003. – 84 с.
2. Ілляшенко С.М., Шипуліна Ю.С. Товарна інноваційна політика: Підр. – Суми: ВТД «Університетська книга», 2007. – 281 с.

САМОФАТОВА ВІКТОРІЯ АНАТОЛІЙВНА

*докторант кафедри економіки промисловості
Одеської національної академії харчових технологій, к.е.н., доцент*

ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ

Забезпечення сталого розвитку агропродовольчої сфери виступає однією з умов гарантування національної безпеки України та добробуту її народу. Концепція сталого розвитку (sustainable development) є продовженням концепції ноосфери, сформульованої академіком В. Вернадським, ще в першій половині ХХ ст. Її сутність полягає в обов'язковій узгодженості економічного, екологічного та людського розвитку. Для того, щоб якість і безпека життя людей, не зменшувалась для майбутніх поколінь, не погіршувався стан довкілля та відбувався соціальний прогрес, який враховує потреби кожної людини. Оскільки природа і природні ресурси є основою життєдіяльності людини, їхнє виснаження та деградація за існуючих економічних відносин негативно відображаються на соціальних відносинах, структурі виробництва та споживання.

Стратегія сталого розвитку України на період до 2020 року визначає цілі, напрями, пріоритети розвитку країни, а також містить 25 ключових показників, за якими можна буде оцінити перебіг виконання реформ і програм. Одним з чотирьох векторів розвитку країни є: вектор розвитку – забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ і, як наслідок, підвищення стандартів життя. Україна має стати державою із сильною економікою та з передовими інноваціями [1].

Водночас, досі не розроблено цілісної моделі сталого просторового розвитку агропродовольчої сфери регіонів України та не визначено відповідної державної політики.

Поняття «агропродовольча сфера» (АПС) корелює з біологічним терміном «біосфера» і є її важливою складовою, пов'язаною з життєзабезпеченням суспільства. З етимології словосполучення агропродовольча сфера очевидно поєднання галузевого і територіального аспектів. Відмічена сфера має особливу природу, відмінну від інших секторів економіки, адже потребує ведення виробничої діяльності в гармонії з природою. Цей термін поки що не досить поширений у науковому обігу. Частіше вживається термін «агросфера» прийнятно до сільськогосподарського виробництва. Очевидно, «агропродовольча сфера» є більш ємним поняттям, ніж агропромисловий комплекс (АПК) або агропродовольча система.

Агропродовольча сфера є складною мультикомпонентною системою і є у світі одним з найбільших споживачів природних ресурсів та основним джерелом забезпечення розвитку суспільства. За визначенням О.І. Павлова, агропродовольча сфера – це не тільки певний сектор економіки, який об'єднує галузі та види економічної діяльності, що включені в єдиний технологічний цикл виробництва і просування на ринок сільськогосподарської продукції та продуктів харчування, а й природне та соціальне просторове сільсько-міське сполучене утворення [2, с. 7]. Агропродовольча сфера як система характеризується низкою властивостей, до яких відноситься: цілісність, динамічність, ієрархічність та відкритість. Цілісність агропродовольчої сфери виявляється у тому, що вона є складною соціо-еколого-економічною системою, що поєднує велику кількість взаємопов'язаних і взаємодіючих елементів. Слабка взаємодія між зазначеними елементами призводить до деструктивних змін у функціонуванні агропродовольчої сфери в цілому та невиконанні нею своїх функцій. Динамічність агропродовольчої сфери визначається тим, що її структура, мета і зв'язки між елементами розвиваються у часі. Ієрархічність агропродовольчої сфери полягає у тому, що вона залежить від систем управління різного рівня – від загальнодержавного до місцевого. Суттєвою є обставина, що виробництво кінцевої продукції кожного виду здійснюється за унікальними і багатограними ланцюгами, що ускладнюють управління агропродовольчою сферою.

Відкритість агропродовольчої сфери розглядається як широкий спектр горизонтальних та вертикальних виробничих, інформаційних та інших зв'язків з зовнішнім середовищем.

Південний регіон об'єднує три області півдня України – Миколаївську, Одеську та Херсонську. Більша частина території знаходиться в степовій зоні Причорноморської низовини. За оцінкою природно-ресурсного потенціалу Південний регіон має комплекс конкурентних переваг. Серед якого виділяються:

- вигідне економіко-географічне положення і розвинена мережа транспортних комунікацій;
- неповторність туристично-рекреаційних ресурсів;
- сприятливі умови для розвитку сільського господарства;
- достатність трудового потенціалу.

Агропродовольча сфера займає особливу базову роль у економіці досліджуваного регіону. У ній зайнято близько 35% усіх працюючих у галузі матеріального виробництва, зосереджено більш ніж 20% усіх виробничих фондів і створюється майже 15% валової продукції [3, с. 8]. Проте, у ній накопичилось багато проблем, пов'язаних з міжгалузевими відносинами, відновленням деградованого земельного потенціалу, стримуванням зростаючого безробіття сільського населення. Економічні, соціальні та екологічні питання і шляхи їх вирішення взаємопов'язані та потребують комплексного програмного підходу. Сьогодні необхідно відмітити постійно зростаючу роль науки як особливої складової людської діяльності, яка виступає рушійною силою вдосконалення елементів агропродовольчої сфери. Таке покращення досягається завдяки втіленню наукових розробок у практичну діяльність людей. Нині ключовими напрямками наукових досліджень у агропродовольчій сфері у світі визнаються біо і нанотехнології, генетика, мікробіологія, ресурсозбереження, екологізація та інформатизація агропродовольчого виробництва, його адаптація до ймовірних змін у природних умовах (зокрема, до прогнозованих змін клімату), удосконалення економічних механізмів функціонування виробництва й ринку, створення та впровадження нових форм і методів управління АПС.

Слід сформулювати власну політику регіонів щодо створення перспективної стратегії сталого розвитку агропродовольчої сфери. Найкращим варіантом запровадження у регіоні сталого розвитку агропродовольчої сфери було б його виокремлення в самостійну стратегію розвитку, яка б одночасно забезпечила збалансованість у регіоні економічної, соціальної та екологічної політики, які в даний час формуються та реалізуються як окремі системи.

Запропонований у [4] варіант розвитку передбачає визначення, розробку та імплементацію напрямів розвитку аграрного сектору економіки на основі оптимізації його виробничої і соціальної інфраструктури, підвищення конкурентоспроможності сільськогосподарського виробництва, нарощування його обсягів, покращення якості і безпеки сільськогосподарської продукції, охорони довкілля та відтворення природних ресурсів, підвищення рівня зайнятості сільського населення, створення нових робочих місць.

Список використаних джерел.

1. Стратегія сталого розвитку «Україна –2020» [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://www.president.gov.ua/documents/18688.html>
2. Соціо-еколого-економічний розвиток агропродовольчої сфери України в сучасних умовах: проблеми та шляхи їх розв'язання: монографія / авт. кол. О. І. Павлов, К. Б. Козак, Д. Ф. Крисанов [та ін.]; за ред. О. І. Павлова. – Одеса: Астропринт, 2015 – 512 с.
3. Купинец Л. Е. Стратегические ориентиры и механизмы экономического обновления регионального агропромышленного комплекса: монография / Л. Е. Купинец. – Одесса: ИПРЭИ НАН Украины, 2008 – 380 с.
4. Концепція Державної цільової програми розвитку аграрного сектору економіки на період до 2020 року [Електронний ресурс] – Режим доступу: // <http://minagro.gov.ua/apk?nid=16822>

SHARIPOV ILKHOM

PhD student, Alexandru Ioan Cuza University of Iasi, Romania

EXOGENOUS AND ENDOGENOUS NATURE OF ECONOMIC GROWTH

The economy's ability to grow depends on many factors which can be classified differently according to various criteria, but of particular interest is the endogenous and exogenous nature of these factors. An exogenous variable is a factor that is outside of a given economic model. It often has an impact on the outcome of the model or how certain situations turn out, but it isn't usually determinative in its own right and the changes in the model don't usually impact it. These variables are sometimes referred to as independent variables as opposed to dependent or endogenous variables, which are usually explained by the mathematical relationships in the model. While endogenous variables can be manipulated, exogenous ones are generally uncontrollable.

Neoclassical or exogenous theory of growth starts from the neoclassical model of Solow (1956). The basic assumptions of the model are: constant returns to scale, diminishing marginal productivity of capital, exogenously determined technical progress and substitutability between capital and labour. As a result, the model highlights the savings or investment ratio as important determinant of short-run economic growth. Technological progress, though important in the long-run, is regarded as exogenous to the economic system and therefore it is not adequately explored by this model. Turning to the issue of convergence divergence, the model predicts convergence in growth rates on the basis that poor economies will grow faster compared to rich ones.

Rather than a direct investment in the education of the workforce, the exogenous model relies on producing a workforce trained to do the jobs that are required. The idea is that those people capable of researching and developing new ideas for the economy will do so anyway and without encouragement.

Romer (1994), whose articles (1986, 1990) initiated the introduction of Endogenous Growth Theory (or New Growth Theory) states:

The phrase «endogenous growth» embraces a diverse body of theoretical and empirical work that emerged in the 1980s. This work distinguishes itself from neoclassical growth by emphasizing that economic growth is an endogenous outcome of an economic system, not the result of forces that impinge from outside.

The theories, known as endogenous growth theories, propose that the introduction of new accumulation factors, such as knowledge, innovation, will induce self-maintained economic growth. Triggered by Romer's (1986) and Lucas's (1988) seminal studies, work within this framework highlighted significant sources of growth: new knowledge (Romer, 1990, Grossman and Helpman, 1991), innovation (Aghion and Howitt, 1992). As a result, and in contrast to the neoclassic counterpart, policies are deemed to play a substantial role in advancing growth on a long run basis.

Barro and Sala-i-Martin (1995) state: «The determination of long-run growth within the model, rather than by some exogenously growing variables like unexplained technological progress, is the reason for the name 'endogenous growth'.»

A cornerstone of endogenous growth is education, new knowledge, innovation, R&D. Great investment in education will result in a highly skilled workforce. This workforce will then move on into employment in research positions, developing a new and more efficient economy and creating sustained domestic growth.

The idea of promoting the next generation goes hand-in-hand with investment in technology and the «ideas» economy. Throughout history, economic growth has been driven by the development of new technologies. The industrial revolution in the now-developed world saw ground-breaking discoveries that led such countries to become economic powers.

The Endogenous Growth Theory is helping to understand the ongoing change from resource-based economy to a knowledge based economy. Thus, Romer and Griliches (1993) state: «No amount of saving and investment, no policy of macroeconomic fine-tuning, no set of tax and spending incentives can generate sustainable economic growth unless it is accompanied by the countless large and small discoveries that are required to create more value from a fixed set of natural resources».

A crucial feature of Solow's model is that a variation in the endogenous variable, savings rate, affects the tilt of the growth trend in the short run but not in the long run. In the long run, it can only bring about a lift in the level of the trend because of the diminishing marginal productivity of capital. The new growth theory has attempted to prevent diminishing marginal productivity or to slow its decline through introduction of accumulation of human capital, knowledge, experience, acceleration of R&D, inventions and innovations, increasing the number of intermediate capital goods of new designs and the number of final goods and their varieties with quality improvements and consideration of expansion of the size of markets.

In the observed economic literature, the terms exogenous and endogenous are used mainly in relation to technological progress (or 'residual' in exogenous theory) i.e. knowledge, innovations, human capital, R&D. Determinants of economic growth usually classified as direct and indirect factors; economic and non-economic factors; intensive and extensive factors and etc. Literature on economic growth showed that there are many factors affecting economic growth and having reviewed it we have determined the most important determinants affecting economic growth and have classified them by dividing into exogenous and endogenous ones. Thus, as exogenous ones we have chosen Geography, Institutions, Demographic trends, Social-cultural factors and Political factors. And as endogenous: Accumulation of physical capital, Human capital, Research and development, Economic policies and macroeconomic conditions, and Openness to trade. Basically, many of these determinants here in some extent can belong to both groups of determinants. At division, we adhered to the principle that exogenous factors are generally predetermined, and while endogenous variables can be manipulated, exogenous ones are generally uncontrollable.

This classification in certain extent contributes to determination of internal and external economic growth reserves (factors) of country. At the same time, according to the author, economic growth based on endogenous factors is more sustainable and long-term.

References.

- Aghion, P., & Howitt, P. (1992), «A Model of Growth Through Creative Destruction», *Econometrica*, Vol. 60, Issue 2, p. 323. <http://dx.doi.org/10.2307/2951599>
- Barro, R. & Sala-i-Martin, X. (1995), *Economic growth*, New York, McGraw Hill.
- Grossman, G., & Helpman, E. (1991), «Quality Ladders in the Theory of Growth», *The Review Of Economic Studies*, Vol. 58, Issue 1, p. 43. <http://dx.doi.org/10.2307/2298044>
- Lucas, R. (1988), «On the mechanics of economic development», *Journal of Monetary Economics*, Vol. 22, Issue 1, pp. 3-42.
- Romer, P. (1986), «Increasing Returns and Long-Run Growth», *Journal Of Political Economy*, Vol. 94, Issue 5, p. 1002. <http://dx.doi.org/10.1086/261420>
- Romer, P. (1990), «Endogenous Technological Change», *Journal Of Political Economy*, Vol. 98, Issue S5, p. S71. <http://dx.doi.org/10.1086/261725>
- Romer, P. (1994), «The Origins of Endogenous Growth», *Journal of Economic Perspectives*, Vol. 8, Issue 1, pp. 3-22. doi:10.1257/jep.8.1.3
- Romer, P., & Griliches, Z. (1993), «Implementing a National Technology Strategy with Self-Organizing Industry Investment Boards», *Brookings Papers On Economic Activity. Microeconomics*, Vol. 1993, Issue 2, p. 345. <http://dx.doi.org/10.2307/2534742>
- Solow, R. (1956), «A Contribution to the Theory of Economic Growth», *The Quarterly Journal Of Economics*, Vol. 70, Issue 1, p. 65. doi:10.2307/1884513

ТРАНСПОРТНІ ПРІОРИТЕТИ ЄВРОРЕГІОНУ «НИЖНІЙ ДУНАЙ»

У квітні 2016 р. в румунському місті Тульча пройшло засідання ради Єврорегіону «Нижній Дунай» і Генеральної асамблеї однойменної асоціації. Україна через об'єктивні і суб'єктивні причини в 2014-2015 рр. не брала участі в роботі цього інституту, проте з 2016 р. співпраця була відновлена. Більш того, на наступні два роки (2016-2017) Одеська область отримала президентство в цьому об'єднанні. Актуальність вивчення тристоронніх ініціатив в галузі транспортної інфраструктури Єврорегіону «Нижній Дунай» зумовлені необхідністю врахування інтересів України та Одеської області в регіоні Придунав'я в контексті розширення транс'європейських транспортних мереж (TEN-T).

Єврорегіони, як суб'єкти публічного права, слугують інструментом транскордонного співробітництва країн Європи для розвитку культурних, гуманітарних і соціальних зв'язків, активізації транспортного сполучення (connectivity) та реалізації спільних екологічних ініціатив. У Єврорегіоні «Нижній Дунай» перераховані пріоритети є особливо актуальними, адже він включає адміністративні одиниці відразу трьох країн – України (Одеська область), Молдови (Кагульський і Кантемірський райони) та Румунії (жудеці Тульча, Галац і Бреїла).

Для вироблення проектів розвитку транспортної інфраструктури в «Нижньому Дунаї» діє комісія з транспорту, комунікацій та енергетики. На 2015-2016 рр. пріоритетами діяльності комісії визначено проекти із розвитку річкової, дорожньої, велосипедної та залізничної інфраструктури, а також пасажирського сполучення по р. Дунай та автомобільним транспортом.

Ключовим проектом розвитку річкової інфраструктури є підтримка створення українсько-румунської поромної переправи «Орлівка-Ісакча». На сьогоднішній день за даним напрямком існує потік близько 200 тис. одиниць транспорту на рік (від 500 до 700 одиниць на добу). Перехід Орлівка-Ісакча дає прямий та короткий шлях з України до країн Південної Європи і Туреччини. На даний момент регулярного поромного сполучення України з Румунією по Дунаю не існує, хоча в Румунії цей вид транспорту досить поширений як для пасажирів, так і для автомобільного транспорту. У разі будівництва нової автомобільної дороги Одеса-Рені інтенсивність руху може бути збільшено у 2-3 рази, в т.ч. через збільшення руху транзитного транспорту.

Поромний комплекс «Орлівка», будівництво якого розпочато приватним інвестором у жовтні 2015 року, буде оснащено міжнародним пунктом пропуску з усією необхідною інфраструктурою для роботи прикордонної, митної та інших контролюючих служб – відповідні рішення були закріплені у Постанові Кабінету Міністрів України від 23 вересня 2015 року № 742. Поромний комплекс знаходиться у 3 км на південь від с. Орлівка Ренійського району на березі р. Дунай навпроти румунського міста Ісакча. Відстань від паромного комплексу «Орлівка» до румунського терміналу «Ісакча» становить 1050 м. Комплекс спроектовано з двома причалами для річкових поромів. Місткість поромів становить до 30 легкових та 5 вантажних автомобілів одноразово, кожен з причалів може приймати паром кожні 15 хв. (5 хв. на вивантаження і 10 хв. на завантаження порома).

З метою розвитку туризму вивчається можливість створення мережі міні-портів для маломірних суден (човнів) на р. Дунай, а також запуск сезонних пасажирських катерів з Ізмаїла в Тульчу. Для врахування екологічних інтересів півдня Одеської області планується створити моніторингову групу щодо запобігання розливу нафти на нафтовому терміналі в порту Джурджулешти (Молдова). Актуальність роботи групи обумовлена особливостями течії на Дунаї, внаслідок якої розлита нафта може дійти до Ренійського району і далі – вниз за течією.

В сфері автомобільного сполучення планується організувати регулярне автобусне сполучення за маршрутами Ізмаїл-Галац та Рені-Джурджулешти-Галац з прискореною процедурою проходження міжнародних автомобільних пунктів пропуску. Слід зазначити, що з початку 2016 року український перевізник розпочав виконання шотижневого автобусний маршруту Одеса-Ізмаїл-Рені-Джурджулешти-Галац-Бухарест. Для подальшого розвитку автомобільного сполучення пропонується проаналізувати можливості модернізації під'їзних шляхів до прикордонних пунктів пропуску в рамках Єврорегіону.

Актуальним залишається будівництво мостового переходу через р. Дунай у районі с. Орлівка. Однак, практична фаза реалізації проекту буде розглянута після будівництва поромної переправи, а також після отриманням Україною безвізового режиму з країнами Європейського Союзу, оскільки на даний час період окупності проекту та його вартість при існуючому трафіку є неприйнятними.

У сфері залізничного транспорту на порядку денному – відновлення ділянки «Березино-Бесарабська», який з'єднає Одеську область з портом Рені в обхід невизнаної республіки Придністров'я. У 2015 р. було підписано протокол про наміри між ПАТ «Укрзалізниця», Одеською обласною державною адміністрацією, ДП «Залізниця Республіки Молдова», в якому сторони домовилися про відкриття міжнародного пункту на цьому залізничному переході. На кордоні Молдови та Румунії розглядається можливість перепрофілювання моста Кантемір-Феліче із залізничного в комбінований (із додаванням смуг для автомобільного транспорту), що сприятиме скороченню шляху з Кантеміра на Бухарест.

Для підтримки розвитку самого екологічно чистого транспорту – велосипедного – в умовах інтеграції України в європейські велосипедні маршрути буде проаналізована можливість продовження гілки маршруту EuroVelo 6 з румунських міст Констанци і Тульчі до південних районів Одеської області. Закріплення нового маршруту в міжнародних класифікаторах стане орієнтиром для розвитку, як велосипедної інфраструктури, так і об'єктів придорожнього сервісу.

Важливим аспектом роботи Єврорегіону є можливість координувати (безпосередньо або через Асоціацію «Єврорегіон Нижній Дунай») зусилля учасників при підготовці конкурсних заявок по грантових програмах ЄС – Басейну Чорного моря, спільної операційної програми Україна-Румунія 2014-2020 та інших програм транскордонного співробітництва та європейських інструментів сусідства – для реалізації проектів соціально-економічного розвитку регіонів. Варто зазначити, що реалізація пріоритетів Єврорегіону не обмежується лише їх фінансуванням з європейських джерел, а вимагає значних інвестицій і з боку держави і місцевого самоврядування.

Таким чином, відновлення роботи Одеської області в Єврорегіоні «Нижній Дунай» дозволяє враховувати інтереси України, Одеської області в регіоні Придунав'я при формуванні транспортних пріоритетів цього об'єднання.

Перспективним напрямом досліджень є аналіз джерел фінансування інфраструктурних проектів, визначених у пріоритетах Єврорегіону, та шляхів приєднання Одеської області до мережі ТЕН-Т.

ШЕПЕЛЕНКО ОЛЕНА ГЕННАДІЇВНА

здобувач кафедри регіонального розвитку та місцевого самоврядування
ХРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

Система механізмів реалізації державної інноваційної політики сучасними дослідниками традиційно класифікується за функціональним змістом, за змістовними характеристиками, за способом впливу, за наявністю окремих ознак. Так, за функціональним змістом у державному управлінні виділяють адміністративні (організаційно-структурні), економічні, нормативно-правові, соціально-психологічні механізми управління. Класифікація за змістовними характеристиками дає змогу виділити механізми правового регулювання, організаційно-розпорядчі (адміністративні), економічні, соціально-політичні, соціально-психологічні та морально-етичні механізми державного управління. За способом впливу механізми поділяються на нормативно-правові, фінансово-економічні, організаційні, науково-методичні та інформаційно-освітні. Класифікація механізмів державного управління, виконана вченими на основі інших ознак, не передбачає виділення організаційних методів (Г. Андрусенко, Г. Атаманчук, В. Воротін, Ю. Гришан, А. Чемерис, Б. Райзберг, М. Новікова, Г. Мостовий та ін.). Незважаючи на деякі відмінності, всі автори підкреслюють організуючий, виконавчо-розпорядчий характер управлінської діяльності, спрямований на виконання завдань і функцій держави в інноваційній галузі.

Інноваційні системи регіонів, що містять державне управління інноваційною діяльністю, належать до групи інноваційних систем мезорівня, які, в свою чергу, входять до складу відповідних інноваційних систем макрорівня та виникають у процесі інтеграції інноваційних систем мікрорівня. Тому на наш погляд, в них природно інтегрується дія механізмів макро, мезо та мікрорівня. Доречно виділити наступні механізми реалізації державної інноваційної політики на регіональному рівні: прямі економічні механізми, непрямі економічні механізми державного впливу, інституціонально-правові, організаційно-структурні, інформаційно-освітні, мотиваційні механізми впливу на поширення інновацій.

Аналіз домінуючих парадигм та головних акторів інноваційної діяльності з XVIII до початку XX ст. дозволив визначити етапи виникнення та розвитку структур / інститутів інноваційної сфери (самоорганізованих структур у науці, економіці й підприємстві) та органів державного управління, місцевого самоврядування, зміну головних акторів у просуванні інновацій, форм і методів взаємодії між ними, формування та розвиток механізмів реалізації державної регіональної інноваційної політики в Україні (табл.1).

Таблиця 1.

Етапи формування механізмів реалізації державної інноваційної політики в Україні

Роки	Домінуюча парадигма	Головні актори	Механізми реалізації державної інноваційної політики
XVIII-XIX ст.	технологічна	Науковці, винахідники	<i>Економічний:</i> мінімальне, дискретне втручання. Державна підтримка новаторів за рахунок введення податкових пільг
початок XX ст. – 70-х років XX ст.	техніко-економічна	Підприємці, науковці	<i>Інституціонально-правовий:</i> нормативно-правовий механізм. <i>Організаційно-структурний:</i> організаційні структури, що реалізують інноваційну політику – наукові установи, приватні (монополії) та державні підприємства, держава (надійний інструмент, необхідний для макроекономічного контролю корпорацій над цінами і ринками)
початок 80-х років XX ст. – середини 90-х років XX століття	техніко-соціо-економічна	Підприємці, науковці, представники влади	<i>Мотиваційний:</i> механізм підпорядкування економічного розвитку політичному порядку (теоретичне осмислення та застосування органами державної влади адміністративних, правових, економічних та мотиваційних методів управління); <i>Економічний:</i> поєднання прямих і непрямих методів державної підтримки інновацій.
з середини 90-х років XX століття до теперішнього часу	Теорія інтелектуальної технології Ф. Хайєка Теорія інноваційної економіки і підприємницького суспільства П. Друкера	Підприємці, науковці, представники влади, освітяни, представники громадських організацій, засобів масової комунікації	<i>Комунікативний:</i> механізм взаємодії органів державної влади та акторів інноваційного розвитку <i>Економічний:</i> застосування механізмів державно-приватного партнерства <i>Інформаційний:</i> Формування інформаційної бази взаємодії акторів інноваційного розвитку з вирішальною роллю держави.

Ринкові механізми поза участю державного регулювання розвитком економіки не спроможні поєднати приватні інтереси бізнесу з інтересами суспільства в цілому, позитивно впливати на гармонійний сталий розвиток. Тому для

досягнення довгострокового позитивного ефекту необхідно розробити комплексну методичку експертних оцінок, що базується на використанні критеріїв SWOT- аналізу для визначення стратегічних та ситуаційних напрямів інноваційного розвитку регіону, досягнення його нової якості за рахунок налагодження ефективної взаємодії регіональних органів державного управління, підприємців і наукового співтовариства.

Список використаних джерел.

- 1.Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. – К. : НАДУ, 2010.
- 2.Попов С. А. SWOT-аналіз як інструмент із визначення стратегічних орієнтирів інноваційного розвитку системи державного управління / С. А. Попов, І. А. Сенча // Ефективність державного управління. – 2013. – Вип. 37. – С. 114-122.
- 3.Попов С. А. Суспільство: історична змінність та інновації / С. А. Попов // Науковий вісник Академії муніципального управління. Серія : Управління. – 2010. – Вип. 2. – С. 99-109.

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ

ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ:

ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ

ЯКУБОВСЬКИЙ ОЛЕКСІЙ ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедрою філософських та соціально-політичних наук
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.і.н., професор, Заслужений працівник народної освіти України*

УПРАВЛІНСЬКА КОМАНДА НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ

Зміни, які відбуваються сьогодні у всіх сферах суспільного життя України, складність завдань, що стоять перед органами публічної влади, активізують питання пошуку і запровадження нових ефективних організаційних форм і методів управління.

До таких методів управління можна віднести командний принцип управління, тобто принцип колективного пошуку найбільш раціональних рішень.

Що собою уявляє справжні управлінська команда, и в чому полягають її переваги?

Усі існуючі сьогодні визначення терміну «команда» можна розподілити на два підходи: поняття цього терміну у вузькому і широкому розумінні. Для поняття терміну «команда» у вузькому розумінні можна віднести таке визначення: команда – це спеціально підібрана група людей для об'єднання їх зусиль, спрямованих на розв'язання проблемної ситуації чи спільне виконання важливого завдання. Команда у широкому розумінні – трудовий колектив із високим рівнем згуртованості, прихильності усіх працівників до загальних цілей, цінностей організації. Це, як правило, колектив однодумців, згуртований навколо свого лідера, який одночасно є і вищою посадовою особою в даній організації. [2]

До основних атрибутів команди можна віднести наявність наступних ознак: загальні цілі, цінності, загальна відповідальність, особові неформальні взаємодії, взаємодоповнюючий (за професійними і психологічними характеристиками) склад групи, участь усіх членів команди у виробленні рішень, взаємний вплив, довірчі відносини. Невід'ємною складовою команди є наявність у неї чітко визначеного лідера, скільки він відіграє провідну роль в управлінській команді, визначає основні принципи взаємодії, орієнтири розвитку, виступає чинником формування мікроклімату у колективі.

Таким чином (іншими словами), команда в нашому розумінні презентує собою соціальну групу людей, об'єднаних загальними цілями, цінностями, нормами і правилами поведінки. Вони розподіляють між собою ролі, підтримують відкрите і чесне спілкування, несуть колективну відповідальність за результати своєї діяльності.

Важливо також акцентувати увагу на тому, що формування управлінської команди можливе тільки у тому випадку, якщо у людей виникла визначена потреба у її існуванні. Таким чином, учасники команди, будучи основними джерелами і носіями потреб, ідей, цінностей, інтересів, знань і умінь, визначають, чи буде сформована управлінська команда, для яких цілей і як довго вона буде функціонувати.

Щодо переваг управлінської команди, як колективного суб'єкта управління, то до них можна віднести наступне. Ефект командної діяльності забезпечує інтенсивне використання професійних знань і навичок, інтелектуальний і творчий потенціал працівників. Причина великих можливостей у командному підході до управління криється в синергетичному ефекті, який досягається від взаємодії учасників команди, що значно підвищує результативність управлінської діяльності.

У сфері формування управлінських команд напрацьовані значні теоретичні нароби, накопичений немалий практичний досвід, але стосується все це переважно підприємницьких та бізнесових структур, сфери менеджменту.

Досягнутий досвід командних форм діяльності, найбільш сприятливі, ефективні та оптимальні методи та прийоми командного підходу до роботи можуть бути творчо адаптовані при утворенні управлінських команд в системі органів державної влади та місцевого самоврядування, безвідносно до рівня їх діяльності, але з урахуванням їх специфіки і особливостей діяльності. [1; 2]

Командна форма організації діяльності в органах місцевого самоврядування та державного управління полягає в об'єднанні всіх працівників у колектив, який може функціонувати та розвиватись на саморегулятивній основі і спроможний вирішувати як спільні проблеми органу, так і професійні проблеми кожного члена колективу оперативно і якісно.

При формуванні управлінської команди в сфері публічної служби необхідно враховувати наступні особливості:

По-перше, управлінська команда публічної служби формується для виконання переважно організаційно-розпорядчих функцій, втілення соціально-економічних програм, державної політики тощо.

З врахуванням цього в органах державної влади структура управлінської команди утворюється виходячи із завдань і функцій держави, функціональних обов'язків певних структурних підрозділів (управлінь, відділів, секторів тощо), а також обов'язків конкретних працівників. Необхідно також враховувати, що перелік знань, умінь і навичок, якими повинні володіти державні службовці – учасники команди, встановлюються нормативно-правовими документами.

По-друге, особливості формування управлінської команди в системі публічної служби зумовлені також ієрархічним характером організаційної побудови, тобто жорсткою управлінською вертикаллю, персональною відповідальністю керівника за виконання державно-управлінських рішень, що об'єктивно зумовлює використання з його боку адміністративних методів і стилів управління, небажаних при командному стилі роботи.

По-третє, протиріччя принципу колективної відповідальності, що притаманні команді, виступає принцип першого керівника, відповідно до якого організація важливих завдань, контроль і відповідальність залишається за першим керівником, оскільки тільки він має право розпоряджатися як людськими так і матеріальними ресурсами, що природно налаштовує його на адміністративний спосіб управління.

По-четверте, при формуванні і діяльності управлінської команди необхідно дотримуватися принципів публічної служби, конституційних норм, принципів державної управлінської діяльності, тобто виходити з того, що специфіка професійної діяльності державного службовця полягає в тому, що в процесі її здійснення реалізуються функції і повноваження, що відповідають статусу органа виконавчої влади чи його структурного підрозділу, в якому він працює.

По-п'яте, до відмінностей можна віднести і наступний чинник утворення команди, він пов'язаний з характеристикою організаційно-культурного контексту функціонування команди. Науковці підкреслюють необхідність врахування таких аспектів, як дотримання офіційності під час виконання роботи, значення, що надається дотриманню розпорядку дня, одягу, індивідуальним особливостям, плануванню роботи тощо.

По-шосте, управлінська команда в системі публічної служби, на відміну від управлінської команди компанії, діє не лише у власному організаційно-культурному контексті, а спрямовує управлінський вплив на зовнішнє соціально-економічне середовище.

Фактори членства в команді органів публічної служби значно відрізняються від діяльності в організаціях приватних компаній. Необхідно враховувати особливості діяльності публічних службовців: від кожного службовця, його професійних якостей і особистих установок в якій-то мірі залежить благополуччя життя керованої органами державної влади адміністративної території.

Для органів державного управління прийняті рішення передбачають при їх реалізації соціальні наслідки для населення, отже підвищена увага з боку населення, засобів масової інформації зобов'язують управлінські команди публічних службовців прикладати більш зусиль до того, щоб результат їх діяльності наближався до рішення поставленої цілі, виконанні місії організації.

В управлінській команді взагалі і в управлінській команді органів публічної служби, особливо, індивідуальні цілі більш органічно пов'язані з груповими цілями, з місією групи, ніж це спостерігається в інших організаціях.

Етапи формування та розвитку управлінської команди залежать від низки важливих факторів. До них відносять: склад команди, рольові функції в команді, керівництво командою, комунікації в команді, регулювання конфліктів, питання, які пов'язані з мотивацією праці тощо.

Проблеми формування і розвитку команди доцільно розглянути в логічній послідовності і виділити 7 основних етапів: зародження, формування, адаптація, стабілізація, функціонування, реорганізація, реформування.

Зародження. Згідно схемі побудови команди першою є визначення проблеми, з'ясування причин її виникнення. Це може бути поява і відокремлення нової сфери діяльності, отримання важливого складного завдання, виникнення проблемної ситуації, яка витікає із надзвичайної події, безвихіддя, несподіваною появою додаткових можливостей та інш.

На даному етапі побудови команди відбувається збирання даних, діагностування ситуації, планування дій, приймається офіційне рішення (при створенні формальної команди) або спонтанне об'єднання людей (в разі формування неформального колективу). Як стверджує Ю. Базаров, команда утворюється під вирішення тої чи іншої конкретної проблеми.

Формування. На цьому етапі відбувається знайомство членів команди один з одним, доводяться завдання, формуються загальні цілі і цінності, відзначаються норми і правила взаємодії, ставляться задачі і відзначаються шляхи і принципи їх досягнення.

Задачею керівника організації при формуванні команди є відбір членів команди, які забезпечували б:

- відповідність кількісного і якісного складу команди цілям і вимогам завдання;
- психологічну сумісність членів команди;
- створення активної стимулюючої внутрішньокорпоративної культури;
- вирішення комплексу інших питань, пов'язаних з організацією командної роботи.

Рекомендується мінімальний розмір команди. Фахівці стверджують, що ідеальний розмір команди – від 3 до 7 осіб. Зі зростанням кількості членів команди ускладнюється спілкування між ними; у команду можуть потрапити «зайві» люди, що призведе до перешкод у процесі досягнення цілей і виконання завдань.

Адаптація. Це період початку спільної роботи з вирішення колективного завдання. Він характеризується пошуком учасниками команди оптимального способу вирішення завдань, оцінювання один одного з метою вибору

взаємсприйнятливої взаємодії і поведінки. На цьому етапі членів команди необхідно об'єднати загальною метою і єдиними задачами. Без цього об'єднуючого фактора група людей продовжує залишатися набором випадкових особистостей. Наступає дуже складний процес «притирання» людей в команді. Відбувається знайомство, зближення, спостереження, демонстрація можливостей, подолання індивідуалізму, вирішується питання доукомплектування команди, якщо така потреба виникне.

Стабілізація, спрацювання команди. Це період активізації спільної роботи, усвідомлення спільної мети, розвитку згуртованості команди. В середині команди визначаються ролі окремих працівників, їх місце в команді. Згодом формуються загальні правила діяльності, визначаються продуктивні форми взаємодії, оптимізується характер взаємин учасників команди, психологічний клімат.

В процесі стабілізації відбувається вибір методу командної роботи, навчання членів команди. За наступними основними напрямками: теорія командної роботи, місце і роль керівника-лідера в команді, принципи і норми командної роботи. Навчання бажано доповнити такими аспектами, як методи колективного прийняття рішення, методи управління якістю.

Функціонування. Найбільш тривала стадія, йде нормальний продуктивний процес роботи. Задачею керівника (лідера команди) на цій стадії є раціональний розподіл функцій між фахівцями, відділами, управліннями, з'єднання в робочих групах і функціональних підрозділах працівників з різними доповнюючими індивідуальними здібностями; підтримка в команді атмосфери довіри і взаємовиручки, єдності в розумінні цілей, задач і способів їх досягнення; вирішення конфліктних ситуацій; створення дійової системи мотивації; контроль за досягненням проміжних результатів і координація діяльності всіх функціональних підрозділів, досягнення синергетичного ефекту від командної співпраці.

Реорганізація. Стадія виникає при змінах в кількісному і якісному складах команди у випадках, викликаних змінами в системі державного управління (адміністративна реформа, децентралізація); зміною об'ємів і видів робіт, заміною працівників через професійну невідповідальність, додатковим залученням нових фахівців тощо. Необхідно виходити з того, що професійна діяльність працівників публічної служби не є стандартизованою, рутинною. Тому важливою характеристикою команд є їх мобільність, здатність до переорієнтації після виконання відповідних професійно значущих завдань.

Розформування. По завершенню окремих стадій і всього завдання виникають два варіанта подальших дій фахівців команди. В більшості випадків працівники повертаються в свої функціональні і структурні підрозділи. У випадку, якщо працівники не можуть повернутися на своє місце роботи, керівнику команди (організації) рекомендується виявляти увагу до подальшого працевлаштування них, надавати об'єктивні рекомендації з вказівкою їх кваліфікації, знань, навичок і досвіду роботи. [3;4]

Важливу роль у побудові та розвитку команди відіграє лідер команди. Його призначення – створити умови, що сприяють тому, щоб кожен член команди вніс найбільший вклад у справу команди. Ось деякі принципи, яких звичайно дотримуються лідери:

- установлюють якісні і чіткі цілі;
- рішення приймають з урахуванням думок членів команди;
- заохочують відкритість і щирість;
- учаться на помилках, аналізують хід виконання завдань;
- роботу розподіляють справедливо між членами команди;
- уникають фаворитизму і фамільярності;
- особистим ставленням до справи показують приклад до інших;
- уміють знайти підхід до колег;
- розумно делегують повноваження.

Щоб сформувати ефективну команду керівник-лідер повинен мати певний талант, знати і чітко формулювати вимоги до рівня підготовки, досвіду, знань, стилю керівництва управлінської команди. Створення згуртованої української команди – найважливіше завдання побудови організації, здатної реалізувати обрану стратегію.

Управлінська команда в системі публічної служби є унікальною формою службово-посадової діяльності та новим стилем організації управління для вітчизняних органів влади. Метою її створення є підвищення ефективності управління в системі органів державної влади і місцевого самоврядування та поза ними шляхом покращення використання їх посадового потенціалу.

Список використаних джерел.

1. Борисовская Н. Эффективность командной работы [Электронный ресурс] / Н. Борисовская. – Режим доступа: <http://www.cpt21.ru>
2. Державна служба : підручник у 2-х т. / НАДУ : редкол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), О.Ю. Оболенський (заст..голови), С.М. Серьогін (заст.. голови) та інш. – К.; Одеса : НАДУ, 2013. Т.2. – 348 с.
3. Загороднюк С.В., Кондратенко О.М. Технологія формування і принципи діяльності управлінської команди в державній службі : навч. посіб. / С.В. Загороднюк, О.М. Кондратенко. – К. : НАДУ, 2007. – 47 с.
4. Одинцова Г.С. Керівник у сфері державного управління. Опорний конспект лекцій / Г.С. Одинцова. Х. : УАДУ (ХФ), 2000. – 52 с.

МОЛОДА СІМ'Я ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ.

Створення сім'ї є дуже важливим як для жінок, так і для чоловіків. Тобто являються цінностями, котрі передаються із покоління в покоління. Але інші цінності, що пов'язані з сімейним життям, мають доволі різне значення як для жінок так і для чоловіків, що обумовлено відмінностями у виконанні ролей чоловіка та дружини.

Для жінок найбільш важливі такі сімейні цінності як: «щастя дітей і родини», «кохання», «матеріальне забезпечення сім'ї», «наявність житла» тощо.

У чоловіків цінності сімейного життя визначаються у наступному: «матеріальне забезпечення сім'ї», «щастя дітей», «наявність житла», «кохання».

Тобто, структура сімейних цінностей жінок спрямована переважно на емоційну підтримку членів родини та піклування про них. Структура сімейних цінностей чоловіків має дещо інший характер.

Слід зазначити, що на сучасному етапі в нашій країні відбувається поступова зміна вікової моделі шлюбності, простежується чітка тенденція до скорочення ранньої шлюбності, підвищення віку реєстрації шлюбу.

За даними Департаменту сімейної та гендерної політики та протидії торгівлі людьми Міністерства соціальної політики України, спостерігається збільшення середнього віку укладання шлюбу. Тобто зараз молоді люди реєструють перший шлюб у віці 26-27 років, а не як було раніше до 25 років.

В умовах ринкових відносин все більша частина чоловіків та жінок відкладає шлюб до закінчення періоду навчання, придбання професії, працевлаштування [2].

Багато молодих людей прагнуть почати подружнє життя з незареєстрованого шлюбу, сприймаючи його як випробувальний етап у шлюбних стосунках, проте в подальшому планують офіційно оформити подружні стосунки. Цей показник збільшується з віком: близько 41% молодих людей віком 15-24 роки налаштовані на «випробувальний термін» подружнього життя, у віці 25-29 років частка таких становить 55%, а у віці 30-34 роки – 64 % [3].

Шлюбні орієнтації молодих людей обумовлюють мотиви з яких береться шлюб. Науковці виділяють декілька груп мотивів, а саме: емоційно-етичні мотиви – це кохання і спільність інтересів; мотиви самореалізації – народження дітей та можливість спілкування з іншою людиною і самопізнання; мотиви обов'язку – прагнення легалізувати міжособистісні стосунки, виявити відповідальність перед близькими людьми тощо [1].

Нині в Україні шлюб як соціальний інститут ґрунтується на тому щоб, мати дітей і не бути самотнім, знайти людину зі спільними поглядами, цінностями й нормами. Однак при цьому результати досліджень показують, що українські жінки доволі високо цінують можливість із вступом до шлюбу отримати фінансову підтримку з боку чоловіка.

Зазначені мотиви потребують глибокого вивчення з метою того, що саме формує такі справи: складна економічна ситуація в країні, необхідність знайти високооплачувану та гідну роботу або щось інше.

Обумовлюється таке вивчення ще тим, що молоді люди відкладають народження першої дитини, не говорячи вже про другу чи третю дитину. Багатодітність у більшості населення, зокрема молоді, асоціюється з бідністю та соціальною неуспішністю [4].

Отже, поступове поширення ідеї індивідуальної свободи; плюралізація форм шлюбу (зокрема громадянського шлюбу); поширеність та привабливість такого феномену, як «мати-одиначка»; збільшення середнього віку укладання першого шлюбу, – всі ці тенденції зумовлені змінами в ціннісних орієнтаціях молодого населення країни.

Саме тому, стратегічною метою модернізованої сімейної політики в Україні має бути зміцнення інституту сім'ї, прискорення виходу з демографічної кризи завдяки популяризації та підтримці повної, середньо дітної, соціально-економічної та духовно самодостатньої родини.

Список використаних джерел.

1. Кляпець О.Я. Психологічні чинники вибору молодою людиною цивільного шлюбу: Дис....канд. психол. Наук: 19.00.05. – К., 2000. – 238 с.
2. Молодь та молодіжна політика в Україні: соціально-демографічні аспекти / за ред. Е.М. Лібанової. – К.: Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України, 2010. – 248 с.
3. Соціально-демографічне дослідження «Молодь України:и спосіб життя та ціннісні орієнтири» (2010 рік).
4. Сім'я та сімейні відносини в Україні: сучасний стан і тенденції розвитку. – К.: ТОВ «Основа_Принт», 2009. – 248 с.
5. [Електроний ресурс]: Режим доступу: http://www.demographia.ru/articles_N/index.html?idR=20&idArt=1965

БУЛАВЧЕНКО ОЛЕКСАНДР СЕМЕНОВИЧ

*здобувач кафедри філософських та соціально-політичних наук,
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Зважаючи на важливість мотивування співробітників при виконанні службових обов'язків, однією з головних постає потреба в проведенні досліджень щодо мотивації в органах місцевого самоврядування. Проблема мотивацій в органах місцевого самоврядування є важливою для керівників, адже розуміння причин вчинків та якості виконаної роботи є одним із основних завдань управлінця, і часто досить вагомим у виконанні тих чи інших проектів.

Аналіз наукових праць свідчить, що ступінь дослідження питань мотивації в органах місцевого самоврядування залишається недостатнім; також відсутня єдина цілісна концепція вивчення проблеми. У науковій літературі ще не достатньо висвітлено тематику мотивації діяльності посадових осіб органів місцевого самоврядування. Сучасні дослідження відстають від запитів практики і не завжди враховують соціально-економічні умови, що динамічно змінюються.

На сьогодні є очевидним ріст зацікавленості українських вчених до проблеми мотивації посадових осіб в органах місцевого самоврядування, розробляються сучасні методи, які допомагають оптимізації праці. Теоретичні та методологічні підходи до розкриття мотивації посадових осіб в органах місцевого самоврядування досліджували вчені: В.С. Загорський [1], М.М. Іжа [2], О.М. Кравченко [3], Н.А. Липовська [4], С.М. Серьогін [5], О.П. Якубовський [6], В.А. Яценко [7] та ін.

Роботи вчених створили методологічне підґрунтя для розуміння мотивації в органах місцевого самоврядування. Незважаючи на важливість дослідження мотивації, з однієї сторони їй присвячується достатньо праць теоретичного спрямування, з іншої, недостатня кількість наукових праць, які базуються на конкретних соціологічних дослідженнях, що негативно відбивається на об'єктивному баченні реальної потреби різних видів мотивації в органах місцевого самоврядування.

Надзвичайно важливим є розуміння того, що мотивує службовців до роботи і яке співвідношення нематеріальних і матеріальних стимулів в системі їх мотивацій. Цю проблему розглянуто на прикладі дослідження системи мотивацій співробітників Одеської міської ради. Для цього розроблено програму дослідження, з метою теоретико-методичного обґрунтування мотивації в діяльності службовців як фактору стимулювання ефективності діяльності органу місцевого самоврядування, а також розробки практичних рекомендацій щодо оптимізації діяльності міської ради.

За допомогою дослідження виявлено головні потреби службовців органів місцевого самоврядування, які є найважливішими: заробітна плата, яка б відповідала досвіду і компетенції, умови праці; соціальна значимість, можливість бути корисним для суспільства; визнання керівником, добрі відносини з колегами; можливість для ініціативи та творчості; визнання колегами; просування по службі; авторитет в організації; керівники, психологічно сумісний з підлеглими.

За результатами опитування важливим фактором для підвищення мотивації діяльності службовців є моральна винагорода. У взаємодії з матеріальною винагородою вона мотивує працівників до ефективної діяльності та продуктивної праці. Саме тому керівники повинні звертати увагу на застосування в своїй діяльності моральної винагороди, що, в свою чергу, дозволило б службовцям при наявності моральних стимулів задовольняти свої бажання і потреби.

Аналіз відповідей дозволив сформулювати проблеми, що заважають вдосконаленню системи мотивації діяльності службовців. Основними проблемами є: невисокий соціальний статус і престижність обраної професії, відсутність перспектив реалізації кар'єрних надій, недостатнє матеріальне заохочення, слабе використання потенціалу морального стимулювання, загроза звільнення з посади.

З'ясовано, що діяльність службовців визначається не окремим мотивом, а їх сукупністю, що створює певний мотиваційний комплекс.

Як фактор підвищення ефективності, заробітна плата праці відіграє одну з вирішальних ролей і залишається для більшості важливим чинником для посилення мотивації. Опитані, з одного боку, вважають підвищення заробітної плати потрібною умовою, щоб зробити працю більш привабливою, з іншого – не вважають вагомою умовою оплати праці за результатами (диференційована плата).

Згідно з результатами соціологічного дослідження, для працівників першочерговими в професійній діяльності є наступні мотиви: досягнення професійних цілей, можливість творчого і кар'єрного зростання, визнання результатів роботи, самоствердження і самореалізація. Дослідження показало тісний взаємозв'язок між мотиваційними чинниками й ефективністю діяльності органу місцевого самоврядування.

За результатами соціологічного дослідження сформулюємо практичні рекомендації з мотивації діяльності посадових осіб як фактору підвищення ефективності функціонування міської ради: ввести систематичне навчання мотиваційному менеджменту з метою оволодіння керівниками та працівниками знань про зміст і структуру мотивації діяльності, формування у них умінь і навичок ефективного мотивування персоналу; розробити і впровадити показники результативності професійної службової діяльності службовців; здійснювати на постійній основі підвищення службовцями кваліфікації в спеціалізованому навчальному закладі; на основі аналізу даних про навчання службовців організувати більш рівномірне навчання по підрозділах і напрямках у професійній діяльності.

Напрямами підвищення мотивації посадових осіб місцевого самоврядування, на наш погляд, є: виплата одноразових грошових винагород за результатами ефективного виконання разових та інших доручень службовцями; створення сприятливих умов для кар'єрного просування; планування стратегії кар'єрного зростання: створення умов для посадового і професійного зростання, пов'язаних в комплексі заходів, спрямованих на довгострокову перспективу; надання службовцю за рахунок коштів місцевих бюджетів права на стажування та професійну перепідготовку зі збереженням грошового утримання; підвищення престижу служби в органах місцевого самоврядування; матеріальне заохочення, що залежить від результатів роботи; виплата премій за результатами праці на основі оцінки показників результативності професійної службової діяльності службовців, для чого розробити методику оцінки показників результативності.

Потрібно постійно проводити мотиваційний моніторинг, що зробить можливим спостереження і контроль за станом мотивації трудової діяльності службовців і забезпечить відстеження результативності запроваджених заходів.

Список використаних джерел.

1. Моделі ефективності державного управління : монографія / В. С. Загорський, М. Д. Лесечко, І. І. Артим, Р. М. Рудніцька; Нац. акад. держ. упр. при Президенті України, Львів. регіон. ін-т держ. упр. – Л., 2010. – 100 с.
2. Іжа М. М. Соціальні чинники реалізації адміністративної реформи на регіональному рівні [Електронний ресурс] / М.Іжа // Актуальні проблеми державного управління. – 2012. – Вип. 3. – С. 3-7. – Режим доступу : http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2012_3_3.
3. Кравченко О.М. Вплив мотивації на ефективність державного управління [Електронний ресурс] / О. М. Кравченко. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/ONG_2006/Gosupravlenie/17916.doc.htm.

4. Липовська Н.А. Особливості інституціонального розвитку державної служби / Н. А. Липовська // Публічне адміністрування : теорія та практика. – 2009. – № 2. – С. 5 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nbuu.gov.ua/e-journals/Patp/2009_2/09lnadsu.pdf.

5. Серьогін С.В. Професійна компетентність керівних кадрів державної служби [Електронний ресурс] / С. Серьогін, Н. Серьогіна // Державне управління та місцеве самоврядування. – 2013. – Вип. 3. – С. 215-223. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/dums_2013_3_28.

6. Якубовський, О. П. Шляхи вдосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації управлінських кадрів [Текст] / О. П. Якубовський // Актуальні проблеми державного управління: збірник наукових праць. – Одеса : ОРІДУ УАДУ, 2000. – С. 65–74.

7. Яценко В.А. Впровадження мотиваційного моніторингу як механізму підвищення ефективності органів публічної влади. Публічне урядування : збірник. №1 (2) – березень 2016. – Київ.: «Видавничий дім «Персонал». 2016. – С.232-245.

ВАЛЕНКОВ ВАСИЛЬ ЄВГЕНОВИЧ

здобувач Чорноморського національного університету ім. Петра Могили

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ

Ефективність державного управління розвитком соціальної сфери багато в чому залежить від динаміки розвитку тих чи інших соціальних проблем. Одні проблеми об'єктивно зменшуються і навіть сходять нанівець, інші – набувають загрозливого характеру соціально-політичної кризи, треті створюються і роздуваються штучно зацікавленими силами з метою дестабілізації і отримання політичних дивідендів за рахунок критики влади.

Вирішенню проблем суспільства сприяють такі способи залучення до них уваги держави:

- інтерпретація проблеми як першорядної для держави і суспільства;
- констатація інтересу до її вирішення величезної кількості людей;
- приблизна можливість швидкого і ресурсоемкого вирішення проблеми.

Таким чином, акцент зміщується в бік задоволення інтересів і потреб суспільства і окремих громадян. Задоволення цих інтересів і потреб як об'єктів політики отримує своє вираження в рішеннях законодавчих, виконавчих і судових органів влади, в яких позиції різних соціальних верств і груп узгоджені, збалансовані і гармонізовані. При цьому між комерційним, приватними і громадськими, державними секторами проводиться чітка межа.

Процес розробки та реалізації державної політики структурований таким чином, що кожному державному інституту в цьому процесі відведена своя, чітко окреслена роль. В Україні до таких інститутів відносяться: президент, Верховна Рада, Кабінет міністрів, Рахункова палата, ряд державних служб.

Слідом за визначенням пріоритетності суспільних проблем державні органи влади приступають до їх аналізу. З цієї метою необхідно:

- сформулювати суть і особливості проблеми;
- визначити межі, масштаб, поточні та ймовірні вектори розвитку проблеми;
- з'ясувати базові причини її виникнення;
- проаналізувати змінні складові, які впливають на проблему;
- визначити цільові і нецільові групи, яких зачіпає проблема;
- встановити довгострокові завдання державної політики в сфері, до якої належить проблема, прорахувати витрати, ймовірні ризики та ускладнення в ході її рішення;
- класифікувати складові проблеми і вибрати по ним сфери прийняття рішень;
- визначити такі аспекти проблеми, яким необхідно приділити першочергову увагу;
- визначити методи, інструменти та ресурси, які будуть потрібні для реалізації державної політики, спрямованої на вирішення проблеми.

Найбільш відповідальним етапом, який визначає майбутній результат вирішення проблеми, є її моніторинг. На його основі виробляється пріоритетність заходів, моделюються альтернативні рішення, проводиться системний аналіз проміжних і кінцевих результатів [2, с. 56].

Тому при розгляді проблеми цілком логічно розкладання її на різні складові, виявлення взаємозв'язків між ними, декомпозиція. Це передбачає здійснення низки послідовних дій:

- з'ясування компонентів проблеми, визначення їх змісту та сутнісних показників;
- виявлення взаємозв'язків між складовими проблемами і їх подальше ранжування;
- аналіз характеру та структури центральної проблеми, визначальною для проблеми в цілому;
- вивчення факторів і причин появи центральної проблеми;
- постановка ключового завдання, що вирішує центральну проблему.

Таким чином, в ході препарування проблеми аналізуються:

- об'єкт докладання зусиль при вирішенні проблеми;
- причини і умови, в яких проблему слід вирішувати;
- завдання і цілі, які ставляться для її вирішення.

Такий підхід перш за все дозволяє масштабувати проблему, визначити глибину дослідження, яка необхідна для її успішного вирішення, розкласти проблему на складові, отримати уявлення про її структуру, стійкі і нестійкі елементи.

Подібний аналіз соціальних проблем з повним правом може вважатися соціальним моделюванням і навіть політичною доктриною для побудови альтернативних реальностей.

Як би там не було, ефективність державної політики при вирішенні соціальних проблем перш за все визначається якістю аналізу соціально-політичної ситуації, жорстким ранжируванням проблем і причин, які їх породили, раціональним розподілом всіх залучених до вирішення проблеми сил і ресурсів [1].

В даний час до основних інструментів визначення проблем і пріоритетів державного управління розвитком соціальної сфери можна віднести:

- щорічне Послання Президента України до Верховної Ради України;
- прийняття державного бюджету України;
- затвердження концепції соціально-економічного розвитку країни на 10 років;
- затвердження середньострокової програми соціально-економічного розвитку країни;
- затвердження поточних планів законотворчої роботи Верховної Ради України;
- звіти Кабінету міністрів України про результати та основні напрямки своєї діяльності.

На відміну від об'єктивного характеру причин і умов виникнення більшості суспільно-політичних проблем, процесу ідентифікації проблеми і її постановки перед державними інститутами притаманні суб'єктивність і творче начало. При цьому можна виділити три експертні сукупності, які визначають пріоритетність проблем:

1. Думка експертного співтовариства про актуальність, характер і суть проблем.
2. Позиція безпосередніх розробників державної політики.
3. Загальна інформація і судження про проблему шарів, груп і співтовариств, які прямо не залучені в процес її рішення.

Деталізація і фіксування проблеми є складним багаторівневим методологічним завданням, в процесі реалізації якого виділяються головні і другорядні завдання, встановлюються явні і не явні, приховані аспекти, визначаються характер, сутність і тип проблеми, здійснюється декомпозиція і ранжування, піддаються поглибленому аналізу ключові складові проблеми. Крім того, важливо розрізняти процеси між собою, відокремлюючи визначення проблеми від її аналізу, методи дослідження від методології вирішення проблеми

Таким чином, трансформація проблеми з неструктурованої, хаотичної в структуровану, ієрархічну істотно полегшує розуміння її змісту та сприяє розробці максимально ефективного вирішення органами державної влади

Список використаних джерел.

1. Социально-экономический потенциал устойчивого развития: Учебник / под ред. проф. Л.Г.Мельника (Украина) и проф. Л.Хенса (Бельгия). – Сумы: Университетская книга, 2007. – 1120 с.
2. Якість інформаційного забезпечення соціальної політики: монографія / [Макарова О.В., Саріогло В.Г., Терещенко Г.І. та ін.]; за ред. Е.М. Лібанової. – К. : ДУХ І ЛІТЕРА, 2010. – 248 с.

ВОРОНОВ ОЛЕКСАНДР ІГОРЕВИЧ

*докторант кафедри державного менеджменту
НАДУ при Президентіві України, к.психол.н., доцент*

МЕДІАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ

Дедалі частіше на регіональному рівні в сфері публічного управління зустрічається практика прийняття рішень за допомогою процедури медіації, яка набула особливо широкого застосування у країнах Європейського Союзу. Слово «медіація» походить від латинського «mediatio» – посередництво. В українській історії елемент примирення мали церковний, вотчинний, копний та цеховий суди. В прадавні часи діяльність третейських, або «полюбовних» судів регулювалася на Україні Статутами Великого князівства Литовського та законодавчими актами Речі Посполитої. Х. Бесемер визначав медіацію, як технологію вирішення проблемної ситуації за участю нейтральної третьої сторони [2]. Значна кількість вчених вважає, що медіація – певний підхід до прийняття рішень, у якому третя сторона забезпечує структурований процес взаємно прийняттого вирішення проблемних ситуацій [5]. Над проблемою медіації працювали С. Васильєв, С. Калашнікова, В. Комаров, В. Кравцов, Ю. Скворцов. Теоретичними розробками питань медіації в процесах прийняття рішень активно займаються науковці Universität Hamburg (Університету Гамбург, Німеччина). Ними сформована «Школа медіації» на громадських засадах, яка розробляє теоретичні підходи, тренінги, технології, курси з медіації, запроваджує їх в практику публічного управління та поширює навчальну інформацію в інших країнах світу. Яскравим прикладом реалізації технологій медіації в сфері прийняття політичних та управлінських рішень є «International Alert» – незалежна миротворча організація з двадцятишестирічним досвідом роботи в окремих регіонах Африці, Азії, Південного Кавказу, Близького Сходу, в країнах Латинської Америки та Великої Британії. Її праця з формування публічної політики охоплює основні напрямки, що впливають на перспективи розвитку світу та формування безпеки, у тому числі наслідки неефективного/ефективного публічного управління [6].

В Уральському регіоні Російської федерації запроваджено масштабний експеримент з розвитку медіації в сфері публічного управління. Він охоплює органи публічного управління та менеджмент приватних організацій. В приватному секторі застосування медіації надає можливість знищити нечесну конкуренцію, уникнути силового тиску один на одного, приймати взаємовигідні рішення. Сформовано Службу медіації при Російському союзі промисловиків та підприємців, а при Торгово-промислової палаті РФ – Колегію посередників. В Росії силами «Міжрегіонального центру управлінського та політичного консультування» видається журнал «Медіація та право. Посередництво та примирення» та тематична серія книг. Російський «Центр медіації та права» підготував курс медіації, який з 2006 року викладається в вищих навчальних закладах. Сьогодні сформувалась нагальна потреба запроваджувати інститут медіації в різноманітних галузях та напрямках публічного управління для окремих регіонів України [8].

Основними претендентами на виконання функцій медіатора вважаються юристи і психологи. К. фон Шліффен скептично оцінює професійних юристів в якості медіаторів тому, що вони наділені здатністю та амбіціями до оперативного аналізу і вирішення заплутаних проблем, схильні обмежувати автономність сторін з пошуку альтернатив вирішення проблемної ситуації і вплутуватися в переговори з власними пропозиціями, що суперечить основному принципу медіації [4]. Незважаючи на це, в Україні впровадження медіації в перше розпочалось в судовій системі публічного управління, зокрема в межах програми Ради Європи «Прозорість та ефективність судової системи». Чотири пілотні суди – Білоцерківський міськрайонний суд Київської області, Вінницький окружний адміністративний суд, Донецький апеляційний адміністративний суд, Івано-Франківський міський суд показали досить непогані результати. У межах програми за період з липня по листопада 2010 року 83 справи були передані на медіацію, у 50 справах медіація відбулася, у 36 справах медіація закінчилась успішно і у 33 справах укладено медіаційні угоди. Яскравим прикладом став Вінницький окружний адміністративний суд, де за вказаний проміжок часу на медіацію було передано 28 справ, з яких у 26 було проведено медіацію та 18 з них закінчились успішно. Учасниками процесу медіації у цих справах були в тому числі і державні адміністрації [1].

Будь-яка країна світу намагається створити повноцінний комплекс різноманітних процедур з прийняття оптимальних рішень [3]. У зв'язку з цим запровадження медіації останнім часом поширюється в Європі. В Україні також з'являються школи та центри медіації, розробляються пілотні програми курсів з медіації для студентів, магістрів та слухачів вищих навчальних закладів. Кроком, що повністю відповідає ментальності українського народу, стало впровадження в систему прийняття рішень в сфері публічного управління інституту медіації. Сьогодні першим етапом цього процесу став законопроект № 3665-1 від 29 грудня 2015 року «Про медіацію», внесений до Верховної Ради України народним депутатом України С. Ківаловим, положення якого, в разі реалізації будуть сприяти розвитку громадянського суспільства і формуванню культури прийняття рішень, зокрема, в сфері публічного управління [7].

Таким чином можна зробити висновки, що для ефективного вирішення протиріч у різних сферах суспільного життя на тлі реформування національного законодавства у сфері публічного управління ставляться питання щодо запровадження інституту медіації в органах публічної влади України як процедури регулювання проблемних ситуацій. Рішення прийняте за результатами медіації містить у собі конкретні способи вирішення проблемної ситуації, які відповідають інтересам сторін в сфері публічного управління, що у свою чергу сприяє добровільному виконанню прийнятого рішення у найкоротший термін. Рішення прийняте без урахування інтересів сторін здебільшого виконується примусово та процес виконання прийнятого судом рішення триває значний час і має незадовільний результат. У процесі прийняття рішень з застосуванням медіації в сфері регіонального управління більшого значення набувають не тільки знання в галузі науки «державного управління» та психології людей, а насамперед знання закономірностей, механізмів та правил роботи медіатора.

Перспективи подальших досліджень полягають у розвитку професійних інститутів медіації в сфері публічного управління регіонального рівня, орієнтованих на прийняття оптимальних результативних рішень.

Список використаних джерел.

1. Білинська О. В. Медіація – альтернативне вирішення спорів / О. В. Білинська // Вісник вищої ради юстиції. – №1(5). – 2011. – С.158-173.
2. Бесемер Х. Медіація. Посредничество в конфликтах/ Х. Бесемер. Пер. с нем. Н.В.Маловой. – Калуга: «Духовное познание», 2004. – 176с.
3. Запара С. І. Поняття медіації та особливості становлення її в Україні та світі / С. І. Запара // Порівняльно-аналітичне право. – №3. – 2015. – С.83-85.
4. Катаєва Е. Національні особливості медіації в Україні: досвід та перспективи/ Е. Катаєва // Слово національної школи судів в Україні. – №3 (4). – 2013. – С.156-161.
5. Матеріали курсу підготовки медіаторів із кола посадовців, які займають керівні посади в органах виконавчої, законодавчої та судової влади: спільна програма Європейської Комісії та Ради Європи «Прозорість та ефективність судової системи України». – К.: Український центр порозуміння, 2010. – 40с.
6. Медіація и диалог на Южном Кавказе: осмысление пятнадцатилетнего опыта по трансформации конфликтов / International Alert:346 Clapham Road, London SW9 9AP, United Kingdom, 2012. – 419 p.
7. Проект Закону України «Про медіацію» №3665-1 від 29 грудня 2015 року / [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc_4_1?pf3511=57620
8. Ташевский С. Азбука медиации / С. Ташевский. – М.: Межрегиональный центр управления и политического консультирования, 2011. – 64 с.

ГЕГЕЧКОРИ ОЛЕКСАНДР ВАХТАНГОВИЧ

*доцент кафедри соціальних та правових дисциплін
Національної академії Національної гвардії України, доцент*

СЕМЕНОВ СЕРГІЙ СТАНІСЛАВОВИЧ

*заступник начальника кафедри соціальних та правових дисциплін
Національної академії Національної гвардії України, к.філос.н., доцент*

ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПОЛІТИКИ І РЕЛІГІЇ В УКРАЇНІ

Розбудова демократичної держави, творення надійних основ громадянського суспільства в Україні вимагають філософського переосмислення деяких підходів стосовно взаємовідносин між політикою і релігією, державою і церквою.

На думку аналітиків, діалектика взаємозв'язку політики та релігії проявляється як правило в основних тенденціях релігізації політики та політизації релігії.

Історія людства свідчить, що в переважній більшості культур релігія і світська влада, як відомо, є головним політичним елементом в суспільстві, або існують паралельно, більш-менш самостійно, або йдуть поруч рука в руку, або в тій чи іншій мірі зрощуються між собою аж до повного ототожнювання.

Дійсно, кожна держава створює, законодавчо закріплює і реалізує свою віросповідну стратегію і тактику, систему зносин з релігійними організаціями. В Україні можна виокремити такі характерні ознаки сучасної моделі державно-церковних відносин: світський характер держави; конституційно закріплене відокремлення церкви від держави і школи від церкви; державна реєстрація релігійних організацій, надання їм статусу юридичної особи; рівність усіх релігійних організацій, віросповідань перед законом, невизнання державою жодної релігії як обов'язкової; не втручання держави у діяльність церков, релігійних організацій, якщо ця діяльність не суперечить законодавству; захист державою прав і законних інтересів релігійних організацій; не фінансування державою діяльності релігійних організацій; державний курс на повернення церкви колишньої її власності (культових будівель, церковних атрибутів тощо); державний контроль за дотриманням законодавства про свободу совісті та релігійні організації; наявність спеціального органу з компетенцією сприяти реалізації державної політики щодо релігії, церкви і віруючих.

Якщо розглядати політику як вид суспільної діяльності, що пов'язана з утвердженням і здійсненням права індивідів, соціальних спільнот, політичних та інших інституцій (асоціацій) на управління суспільством для реалізації їхніх інтересів і потреб, то у площині «політика-релігія» можна відслідкувати ряд взаємозв'язків як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру.

Найбільше каменів спотикання, причому і для релігійних, і для світських діячів, лежить у площині взаємовідносин між релігійними організаціями і політичними партіями (рухами).

Зв'язок між політичними партіями і релігійними організаціями в Україні значно посилюється під час виборчих перегонів. Деякі релігійні конфесії для закріплення свого положення у суспільстві намагаються заручитись протекцією певних політичних сил, а відтак втручаються в політичну боротьбу. З іншого боку, самі партії та й державні діячі в цей період налагоджують тісні стосунки з церквами, розраховуючи на підтримку їх електоратом із числа віруючих.

Багато церков, що діють на терені України, все більше стають активними учасниками політичних процесів, а відтак і безпосередніми заручниками політиків, причому як за власним бажанням, так і в зв'язку із залученням їх до політичної боротьби державною владою, опозиційними до влади силами, а також різними партіями і громадськими об'єднаннями.

Релігієзація політики так і політизація релігії – це об'єктивні процеси в тому числі і в нинішніх реаліях України. Головне тут забезпечити помірність, виваженість, не переходити дозволених меж. Як політика, так і релігія ні в якому разі в демократичному суспільстві не повинні перетворюватись в панівні, безконтрольні інституції.

ГУЛЄВИЧ АЛЬОНА ЮРІІВНА

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЕТИКЕТ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА КОМУНІКАЦІЇ ТА ЛАНКА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ

Сьогодні Україна стоїть на шляху забудови нової епохи розвитку, як економічного так і соціокультурного. Країна потребує введення нових стандартів в управління державою. Шлях Європейської інтеграції передбачає багато змін в публічному управлінні, серед яких і зміни в етикетних стандартах. Нові відносини з країнами Європи прагнуть виведення держави на новий соціокультурний рівень. Одним з джерел формування такого рівня має виступити оновлена модель службового етикету та протоколу. Стиль поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування має вийти на новий культурний ступінь, який відповідатиме Європейським стандартам та стане поштовхом в соціокультурному розвитку держави.

Вивченням різних аспектів етикету в цілому та етикету в публічному управлінні зокрема займалися такі вчені: Л. Гнатюк, Н. Колісніченко, Н. Краснова, О. Лавренко, А. Лавренко, Е. Мамонтова, О. Мельничук, О. Проценко, В. Рибалка, М. Рудакевич, Л. Сергеева, В. Снітинський.

Н. Колісніченко вже були розкриті особливості мовного етикету. Е. Мамонтова досить глибоко розглянула державний протокол та церемоніал, як символічні інструменти забезпечення процесу публічної комунікації. Не розкритими залишились питання державного етикету в публічному управлінні, як інструмента врегулювання державних відносин органів публічної влади України. Доцільним є аналіз і виявлення нової моделі етикетних стосунків, яка відповідатиме європейським стандартам та слугуватиме фундаментом шляху країни до нового рівня ділового спілкування.

Наразі, тема етикетних відносин в публічному управлінні з кожним днем набирає все більшої значимості. Про це свідчить огляд законодавчої бази України. За останній час створені та оновлені такі державні документи: постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил етичної поведінки державних службовців» № 65 від 11.02.2016 [6], яка загалом регулює етичну поведінку, але має невеликі пункти в розділах, що висвітлюють етикетні стандарти прийняті для українських державних службовців; нова редакція Закону України «Про державну службу» [3], що набрав чинності 01.05.2016; оновлений наказ Головного управління державної служби України від 05.08.2016 № 158 «Про затвердження загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» [5], на відміну від попередньої редакції, наказ стосується не тільки державних службовців, а і посадових осіб місцевого самоврядування, також пункт 8 нової редакції регламентує дотримання правил етикету.

Отже, сьогодні поняття етикет державні документи згадують, але визначення йому не надають. Таким чином, доцільним, на нашу думку є висвітлення його змісту.

Етикет – зовнішня форма моральної сутності людини, це сукупність правил поведінки, які регулюють зовнішні прояви людських стосунків (ставлення до інших людей, форми звертання, поведінку, манери, тощо) [2, с.14]. В.

Снітинський визначає сучасний діловий етикет, як глибоке знання пристойності, вміння тримати себе в колективі, щоб заслужити загальну повагу [2, с.15].

Етикет в публічному управлінні – це система спрощення комунікації суспільства в професійній діяльності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування за допомогою сукупності правил поведінки.

Етикет в публічному управлінні можна розглянути, як одну з форм соціального спілкування та взаємодії державних службовців або посадових осіб місцевого самоврядування в своїй професійній діяльності. Він має виступати, як інструмент врегулювання ділових відносин на державному та міжнародному рівнях та в ролі фундаментального діалогу перед початком спілкування.

Формування правил етикету обов'язково має базуватися на шануванні укоренілих звичаїв та традицій держави. Досвід успішних країн має допомогти оновити етикет та протокол держави, але звичаї країни та її особистість, у вигляді шанування традицій, має стати фундаментом оновленого етикету в публічному управлінні. Як писав Н. Мак'явеллі у своєму творі «Державець» – за відсутності різниці у звичаях люди живуть спокійно [1, с.421]. Традиції та культурні чинники змінюються з часом, через історичні події. Культура людства набуває нових проявів, отже і етикет має змінювати свою структуру разом з фундаментом, який його формує, тобто з соціокультурним розвитком.

Службовий етикет в публічному управлінні являє собою форму спрощення та комфортизації системи ділових стосунків на державному рівні та міжнародних масштабах. Запозичення ефективних навичок службового етикету та дотримання їх, безумовно має покращити систему публічного управління. Адже, система церемоніальних стосунків значно покращує форму ділового спілкування, за рахунок невід'ємного зв'язку одного з іншим. Неможливо, наприклад пропагандувати мораль, стоячи в відвертій сукні та розповідати про ефективність завчасного розподілу часу, запізнюючись на доповідь. Лише при досягненні повної гармонії між етикетом та основною частиною виступу, поведінки можливо досягти максимальної ефективності в публічному управлінні.

Список використаних джерел.

1. Мак'явеллі Н. Флорентійські хроніки; Державець / Пер. з іт. А. Перепаді; Худож.-ілюстратор 1.1. Яхін; Худож. – оформлювачі Б. П. Бублик, В. А. Мурликін. – Харків: Фолю, 2007. – 511 с. – (Б-ка світ. літ.).
2. Діловий етикет у міжнародному бізнесі : навч. посіб. / [В. В. Снітинський, Н. Б. Завальницька, О. О. Брух]. – Львів : Магнолія 2006, 2015. – 287 с.
3. Закон України «Про державну службу» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
4. Культура спілкування та етикет керівника : навч. посіб. : для студ. вищ. навч. закл. / [В. Г. Рибалка, Л. М. Газнюк, В. О. Копилов та ін.]. – Харків : Федорко, 2012. – 290 с. : іл.
5. Наказ Головного управління державної служби України від 05.08.2016 № 158 «Про затвердження загальних правил етичної поведінки державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування» [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z1203-16>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження правил етичної поведінки державних службовців» № 65 від 11.02.2016 [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248839311>.

ДЕГТЯРЬОВА ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

*докторант кафедри права і європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н.*

КАДРОВА ПОЛІТИКА У НАУЦІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ДОСЛІДНИЦЬКОМУ ПРОСТОРІ

Угода про Асоціацію України та ЄС (2014 р.), приєднання до програми Європейського союзу з наукових досліджень та інновацій «Горизонт 2020» (2015 р.) обумовлює інтеграцію України до Європейського дослідницького простору (European Research Area, далі – ERA), що означає не лише доступ до усіх інструментів підтримки та розвитку науки у ЄС, а й впровадження відповідних стандартів та політичних декларацій у науково-дослідну сферу України. Із огляду на те, що політика у вищій освіті і науці не належить до спільних, офіційно статус ухвалюваних документів у цій сфері має рекомендаційний характер та не є обов'язковим до виконання країнами-членами, проте Єврокомісія системно впроваджує низку заходів, організаційних і фінансових інструментів, завдяки яким *soft law* набуває характеру *strictly recommended*. Національна наукова політика країн ЄС сьогодні будується на основі засад про створення Європейського дослідницького простору та спирається на ключові нормативно-рекомендаційні акти, ухвалені Європейською Комісією та основною управлінською структурою ЄС – Генеральним Директоратом з досліджень та інновацій. Оскільки основним способом реалізації наукової політики ЄС є побудова Європейського дослідницького простору (European Research Area) як системи інтегрування дослідницьких ресурсів держав-членів, формування єдиного європейського ринку/простору для досліджень, інновацій і знань, то відповідно є і рамкова політика стосовно науковців, дослідників та наукових установ, яка була сформована та ухвалена у 2005 р. у вигляді Рекомендацій Європейської Комісії країнам-членам Європейського Союзу стосовно впровадження «Європейської хартії дослідників» та «Кодексу рекрутації (кадрової політики) науковців» (далі – Хартія і Кодекс, Charter&Code) [1]. Цей документ покликаний сприяти підвищенню якості наукових кадрів та привабливості академічної кар'єри в Європейському Союзі, він містить важливі положення як щодо політики держав стосовно науковців, так і внутрішньої інституційної політики роботи з дослідницьким персоналом у наукових установах та вищих навчальних закладах.

У Хартії і Кодексі визначено принципи наукової діяльності, вимоги до дослідників, права та обов'язки дослідників та наукових установ, принципи прийняття на роботу. Так, Хартія окреслює такі принципи та вимоги до науковців: інтелектуальна свобода; дотримання принципів професійної етики; професійне відповідальне ставлення до

наукової діяльності; виконання договірно-правових зобов'язань; відповідальність /підзвітність (наприклад, прозора фінансова звітність); добрі практики в наукових дослідженнях (надійний захист результатів досліджень); сприяння розповсюдженню та використанню результатів; включеність у суспільне життя; науковий супровід/керівництво; старші науковці є відповідальними за розвиток молодих учених; постійний професійний розвиток [1].

Загальними принципами кадрової політики університетів держав-членів є:

• визнання усіх науковців, у тому числі й аспірантів і молодих учених, як професіоналів, які будують свою дослідницьку кар'єру;

- неприпустимість дискримінації у дослідницькому середовищі;
- дослідницьке середовище має стимулювати і бути безпечним;
- робочі умови мають бути легальними та гнучкими;
- стабільність та фіксовані терміни працевлаштуванні;
- фінансування та заробітна платня мають бути прозорими та привабливими;
- гендерний баланс (на усіх рівнях, у т.ч. і керівних посадах);
- підтримка розвитку кар'єри;
- цінність мобільності (сприяння та визнання результатів);
- доступ до професійної підготовки та постійного розвитку;
- доступ до консультування з питань кар'єри;
- захист інтелектуальної власності;
- позитивне ставлення до співавторства;
- наукове консультування для молодих дослідників;
- забезпечення систем евалюації/оцінювання, процедур оскарження;
- участь у процесах прийняття рішень;
- процес рекрутації має здійснюватися відповідно до Кодексу рекрутації науковців.

Рекрутація (прийняття на роботу) науковців, відповідно до Кодексу, здійснюється з дотриманням таких основних принципів: відкритість і прозорість; збалансованість та аргументованість відбору; адекватні критерії якісного оцінювання наукових здобутків; позитивне ставлення до кар'єрних "пауз" та багатовимірності у траєкторії кар'єри; визнання досвіду мобільності та кваліфікацій; забезпечення можливостей розвитку кар'єри у форматі постдоків і т.д.

Промування Хартії та Кодексу належить до однієї з ключових напрямків політики ERA, і система долучення до цих принципів кадрової політики має інституційний характер, коли долучається до впровадження саме наукова установа, вищий навчальний заклад, асоціація університетів, дослідницьких установ, а не країна/міністерство, Єврокомісія натомість запровадила надання таким інституціям титулу (бейджу/ лого) HR Excellence in Research, що має характер престижу та публічного визнання як таких, що впроваджують прогресивну кадрову політику. На сьогодні 298 установ мають відзнаку HR Excellence, будуючи інституційну політику кадрової роботи та розвитку кар'єри дослідників відповідно до рекомендацій Єврокомісії. Найбільше установ мають Іспанія, Польща і Великобританія, у якій впровадження Хартії і Кодексу підтримується на загальнодержавному рівні та входить до процедур із забезпечення якості вищої освіти (QAA Code of Practice for Research Degree Programmes and the Concordat to Support the Career Development of Researchers) [2]. Міністерство науки та вищої освіти Польщі також усебічно сприяє залученню польських установ до впровадження європейських принципів управління науковим персоналом, впроваджуючи відповідні зміни і у національне законодавство та програми фінансування наукових досліджень.

З огляду на те, що країни-члени Європейського дослідницького простору поклали Кодекс і Хартію в основу своєї політики розвитку академічного персоналу, цілком очевидним є те, що ці засади мають враховуватися і Україною в процесі формування національної політики в освітньо-науковій сфері. Але, на жаль, кадрова політика, механізми розвитку та підвищення кваліфікації наукових кадрів в Україні не відповідають принципам Хартії і Кодексу, дискусії про це не ведеться ані у політичному просторі, а ні в академічному середовищі, немає офіційного перекладу цих документів українською мовою, про що Рада молодих учених при МОН зауважила у ході міжнародного аудиту української науки, який було проведено влітку 2016 р. Перспективними напрямками досліджень і практичної діяльності у цьому плані може бути аналіз кращих практик досвіду імплементації Хартії та Кодексу у європейських країнах та окремих університетах, а також розроблення дорожньої карти впровадження Рекомендацій ЄС у науковій системі України та адаптації принципів кадрової політики як на законодавчому, так і на інституційному рівні.

Список використаних джерел.

1. Commission Recommendation of 11 March 2005 on the European Charter for Researchers and on a Code of Conduct for the Recruitment of Researchers [Електронний ресурс]. – Brussels, 2005. – Режим доступу: http://ec.europa.eu/euraxess/pdf/brochure_rights/am509774CEE_EN_E4.pdf

2. HRS4R Acknowledged Institutions [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ec.europa.eu/euraxess/index.cfm/rights/strategy4ResearcherOrgs>

ДРАГОМИРЕЦЬКА НАТАЛІЯ МИХАЙЛІВНА

*професор кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.дер.упр., професор*

ЗАРУБІЖНА РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Світові тенденції щодо регулювання інформації в мережі Інтернет свідчать про сталу регуляторну політику багатьох держав в сфері комунікацій та впливу інформації на населення. З 90-х років минулого століття йдеться про

запровадження інтернет-цензури. Вона розглядається як складова державної інформаційної політики. Таку політику розділили на 4 категорії: заохочення інтернет-індустрії (*Великобританія, Канада, Західна Європа, Нова Зеландія*); кримінальна відповідальність (штрафи або ув'язнення) для інтернет-провайдерів, які не застосовують правило «неприйнятне для неповнолітніх» (*Австралія, частково в США*); блокування урядом доступу до контенту, який вважається невідповідним (*Австралія, Китай, Саудівська Аравія, Сінгапур, Об'єднані Арабські Емірати, В'єтнам*); заборона урядом доступу до мережі Інтернет (*Австралія, частково США і Франція*). Цікавими для порівняння з процесом запровадження державної інформаційної політики в Україні є дані звіту щодо цензури в інтернет-просторі низки держав, починаючи з 1994 р. [1]. Зазначимо, що перші системні погляди на державну інформаційну політику і взаємодію в інтернет-просторі в Україні з'являються тільки у 1998 р.

Отже, 1994 р.: *Нова Зеландія*: Законопроект «Технологія і злочини» (акт «Тревор Роджерс Білл») розглядався в парламенті, але не був прийнятий. Окрім іншого було запропоновано регулювання передачу небажаних матеріалів через Інтернет, а також обмеження дорослих форумів. 1995 р.: *Південна Корея*: Закон щодо електроніки та комунікаційних підприємств (придушити шкідливі інформаційні та комунікаційні впливи та сформувати здорову інформаційну культуру). 1996 р.: *США*: 1 січня 1996 р. – Закон цензури в Інтернеті (INT), Вікторія, штат Вашингтон; лютий 1996 р. – суд США визнав CDA (Зв'язок. Закон. Порядність) не конституційним. *Великобританія*: вересень 1996 р. – План дій безпеки в Інтернеті, розроблений британськими торговими асоціаціями і погоджений з урядом за участі промисловості (передбачав «гарячу лінію» для подання скарг щодо незаконного контенту в Інтернеті) ЄС: жовтень 1996 р. – Європейська комісія опублікувала Повідомлення про незаконне і шкідливий зміст в Інтернеті щодо використання програм фільтрації та рейтингових систем і заохочення до саморегулювання доступу провайдерів; «Зелена книга» про захист неповнолітніх в контексті нових електронних послуг. *Китай*: вересень 1996 р. – заборона доступу до 100 веб-сайтів з використанням систем фільтрації (західні новинні агенції, тайванські сайти коментарів, сайти з непридатними матеріалами тощо); прийняття низки Законів щодо цензури. *Німеччина*: 1996-2000 рр. – блокування доступу до деякого інтернет-контенту за межами Німеччини, що містить матеріал, який є незаконним відповідно до німецького законодавства (пропаганда расизму, дитячої порнографії тощо). *Сінгапур*: липень 1996 р. – служба SBA (сінгапурське радіомовлення) регламентує зміст Інтернет як радіомовної служби; проводиться ліцензування; заборонені матеріали визначаються у Кодексі практики (діяльності). 1997 р.: *США*: січень 1997 р. – Верховний Суд скасував CDA; липень 1997 р. – Парламент відхилив законопроект щодо цензури в Інтернеті інформації, зміст якої непридатний для неповнолітніх. *Нова Зеландія*: липень 1997 р. – прийнято Добровільний Кодекс практики інтернет-провайдерів. 1998 р.: *Великобританія*: реалізація Європейської конвенції з прав людини. *США*: жовтень 1998 р. – Закон захисту дитини в он-лайн системі (COPA); листопад 1998 р. – заборонний судовий наказ щодо запобігання виконання COPA. *Швеція*: травень 1998 р. – Парламент прийняв «Акт (1998:112) про відповідальність за електронні дошки оголошень» (підбурювання до повстання, расова агітація, дитяча порнографія, незаконний опис насильства, порушення закону про авторське право тощо). 1999 р.: *Канада*: 17 травня 1999 р. – канадське Радіо-телебачення і комісія зв'язку (CRTC) оголосили про редагування Інтернету. *Австралія*: 26 травня – 30 червня 1999 р. – Законопроект про Інтернет-цензуру; грудень 1999 р. – Апеляційний суд скасував класифікацію «непридатного» матеріалу на підставі того, що розробникам не вдалося її обґрунтувати; ЄС: 1999-2002 рр. – План дій Безпечний Інтернет, який має бюджет 25 млн € за дозвіл кінцевим користувачам самостійно керувати доступом в Інтернет дітей і членів родин. *Німеччина*: листопад 1999 р. – Апеляційний суд скасував вирок щодо Інтернет-провайдера CompuServe з питань блокування дитячої порнографії в Інтернеті; розробляються механізми для реалізації Закону про поширення публікацій та інших засобів масової інформації морально шкідливих для молоді, але вже в Інтернеті. *Малайзія*: березень 1999 р. – дискусії щодо позиції уряду запровадити цензуру у мережі Інтернет. Головним опонентом виступав голова Корпорації розвитку мультимедія (MDC). *Саудівська Аравія*: лютий 1999 р. – Єдиний державний контрольний центр. З нього доступ блокується до вмісту матеріалів, які урядом вважаються невідповідними громадянам країни (порнографія, релігійні публікації, політичні матеріали тощо).

2000 р.: *Австралія*: 1 січня 2000 р. – запровадження цензури в Інтернеті; вересень 2000 р. – цензура матеріалів відвертого характеру стала більш суворою після рішення уряду про заборону зображеннями різних видів діяльності між дорослими; листопад 2000 р. – Південна Австралія представлена в інтернет-цензурі (запроваджено). *США*: січень 2000 р. – Апеляційний суд залишив у силі судову заборону виконання Закону США щодо онлайн-захисту дитини. *Великобританія*: вересень 2000 р. – цензура матеріалів відвертого характеру стали менш обмеженими; жовтень 2000 р. – перевірена сумісність законодавства Великобританії (1998 р.) з Європейською конвенцією з прав людини; грудень 2000 р. – Уряд Великобританії випустив «Білу Книгу Комунікації». *Франція*: травень 2000 р. – один з суддів постановив, що США повинні зробити Yahoo! зробити недоступними для користувачів у Франції. *Німеччина*: липень 2000 р. – німецький уряд перестав намагатись заборонити доступ до вмісту за межами Німеччини, але поліція контролює подібні матеріали «вітчизняних виробників».

2001 р.: *Штат Новий Південний Уельс*: листопад 2001 р. – запровадив інтернет-цензуру. *США*: листопад 2001 р. – суд США ухвалив рішення, що Yahoo! не має виконувати рішення суду Франції. *Німеччина*: 2001 – 2002 рр. – німецька влада видала демонтаж повідомлення на низку веб-узлів в США. Вони у свою чергу відмовились підкоритись. *Саудівська Аравія*: листопад 2001 р. – більше 7000 сайтів додаються в чорний список щомісячно; розглядається більше 100 запитів на день, щоб видалити певні сайти з «чорного списку»; Все діє в межах Саудівських Правил Інтернет (Постанова Ради Міністрів 12 лютого 2001 р.). *Південна Корея*: липень 2001 р. – набув чинності Указ (закон) Про фільтрацію Інтернет-контенту; 24 квітня 2001 р. – робота Комітету з інформації та зв'язку з питань етики (ICES), Міністерство інформації та комунікації (MIC) офіційно прийняли рейтингову систему контенту Інтернету. 2002 р.: *Китай*: січень 2002 р. – Правила управління Інтернет (у тому числі контроль за листуванням в електронній пошті). *Данія*: березень 2002 р. – обговорення щодо захисту неповнолітніх. *Малайзія*: 14 лютого 2002 р. – введення ліцензування операторів сайтів. *Нова Зеландія*: березень 2002 р. – Департамент внутрішніх справ концентрує увагу на правозахисній діяльності щодо Інтернету (небажаний матеріал щодо дитячої порнографії, використання послуг чатів тощо). *Норвегія*: березень 2002 р. – Рада з класифікації фільмів (веб-сайті): інформування населення про публікації в Інтернеті, відстеження небажаних матеріалів тощо; окремого законодавства щодо цензури на цей час не існує.

2013-2014 рр.: Державне управління розглядається як специфічний вид спеціально побудованої діяльності з соціального управління, який реалізується також і шляхом комунікацій [1]. *Великобританія, Данія, Естонія, Канада, Косово, Нідерланди, Об'єднані Арабські Емірати, Польща, Румунія, Словенія, США, Угорщина, Чехія, загальні*

матеріали по ЄС? Об'єднані Арабські Емірати [2,4,5] прийняли Стратегії комунікативної діяльності, в яких окремо йдеться про регулювання Інтернет видань, інформації й публікацій та їх цензури.

Список використаних джерел.

1. Communication and Electronic Public Administration: Some Issues in the Context of the Czech System of Public Administration [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/nispace/unpan027501.pdf>
2. Communication Strategies with Communities [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.counterextremism.org/resources/details/id/540/government-engagement-and-communication-strategies-with-communities> Institute for Strategic Dialogue (ISD)
3. Internet Censorship: Law & policy around the world [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://www.efa.org.au/Issues/Censor/cens3.html>
4. 'Let's talk about Europe' – Hungarian Reflection Plan [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.nefmi.gov.hu/letolt/nemzet/eu/hungarian_reflection_plan060110_jav.pdf
5. The need for a European communication policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.europedia.moussis.eu/books/Book_2/4/10/01/03/?all=1 Previous – Back to contents – Next

ЄЛЬЧІЄВА ОКСАНА РУСЛАНІВНА

начальник відділу управління персоналом, правової роботи, організаційно-контрольних питань та господарського забезпечення департаменту соціального захисту населення Миколаївської обласної державної адміністрації, слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПРИКЛАДІ СИСТЕМИ УСТАНОВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ

Однією з важливих складових управління трудовими ресурсами є належний рівень та вчасна виплата заробітної плати в повному обсязі. На даний час в Миколаївській області та в цілому в Україні склалася складна ситуація щодо виплат заробітної плати державним службовцям районних управлінь соціального захисту населення та департаменту соціального захисту населення облдержадміністрації.

З 1 травня 2016 року набрали чинності Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII та постанова Кабінету Міністрів України від 06 квітня 2016 року № 292 «Деякі питання оплати праці державних службовців у 2016 році» та інші нормативні документи, пов'язані із вищезазначеним Законом. Відповідно до зазначених нормативно-правових актів розмір заробітної плати державних службовців значно збільшився [1; 5].

Необхідність прийняття проекту Закону обумовлена принциповими новаціями, серед яких є: врегулювання статусу державного службовця, поєднання системи винагород з оцінкою роботи, створення умов прозорої діяльності державних органів та гідної оплати праці державних службовців на основі обґрунтованої моделі з мінімальним впливом суб'єктивізму та проходження служби виключно на основі особистих якостей та досягнень (заслуг) [1].

Джерелами покриття необхідних фінансових витрат мали стати: суттєве скорочення чисельності державних службовців (у 2014 році – на 10%, 2015 році – на 20%); оптимізація (реформування та ліквідація) ряду органів державної влади; виведення зі сфери дії Закону України «Про державну службу» працівників патронатних служб, помічників-консультантів народних депутатів України, працівників, які виконують функції з обслуговування, працівників дорадчих та консультативних органів, утворених Кабінетом Міністрів України, працівників державних підприємств, установ тощо [1].

Передбачалося, що прийняття нового Закону України «Про державну службу» сприятиме комплексному реформуванню державного управління та створенню в Україні професійної, політично неупередженої, ефективної та заснованої на заслугах державної служби та забезпечить підвищення рівня зайнятості населення [1].

Проте, фонд оплати праці не був збільшений.

Фонд заробітної плати з нарахуваннями по установах соціального захисту населення Миколаївської області, які є структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій, на 2016 рік затверджений в сумі 23568,4 тис.грн., а у зв'язку з вищезазначеними змінами в законодавстві загальна сума коштів, яких не вистачає до кінця поточного року для оплати праці державних службовців установ соціального захисту населення, які є структурними підрозділами місцевих (районних та обласної) адміністрацій, складає 12878,6 тис. грн. та відповідно нарахування 2833,3 тис. грн.

У зв'язку з відсутністю достатнього обсягу коштів на оплату праці в установах соціального захисту населення не виплачується грошова допомога працівникам до щорічної відпустки, за обов'язковими складовими оплати праці (посадовий оклад, доплата за ранг та вислугу років), виникає прострочена кредиторська заборгованість та несвоєчасно оплачується єдиний соціальний внесок, що нараховується на заробітну плату (до 20 числа наступного місяця).

Згідно з вимогами статті 51 Бюджетного кодексу України керівники бюджетних установ утримують чисельність працівників та здійснюють фактичні видатки на заробітну плату, включаючи видатки на премії та інші види заохочень чи винагород, матеріальну допомогу, лише в межах фонду заробітної плати, затвердженого для бюджетних установ у кошторисах [2].

В результаті ситуації, що склалася, керівники установ, з метою економії фонду заробітної плати та не скорочення чисельності працюючих осіб, змушені відправляти працівників у відпустку без збереження заробітної плати, використовуючи статтю 26 Закону України «Про відпустки» та пункт 9 Прикінцевих положень Закону України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України», від 28.12.2014 №76- VII, фактично порушуючи права зазначених працівників [3; 4].

Недостатність коштів на виплату заробітної плати призвела до завчасного використання наданих місячних лімітів та спричинила виплату заробітної плати не в повному обсязі, що безперечно негативно відобразилося на мотивації роботи працівників та соціальної напруги в трудових колективах, а також можливого нарахування пені і штрафних санкцій органами Пенсійного фонду.

Ще одним негативним наслідком ситуації, що склалася, є висока ймовірність відтоку кваліфікованих працівників з державної служби до інших сфер економічної діяльності.

Разом з тим працівники установ соціального захисту населення продовжують якісно та в повному обсязі виконувати функції та повноваження з метою соціального захисту населення та недопущення соціального вибуху в регіоні.

З метою вирішення питання щодо своєчасної та у повному обсязі виплати заробітної плати працівникам управління соціального захисту населення у поточному році департаментом соціального захисту населення облдержадміністрації було ініційовано звернення до Міністерства соціальної політики України, народних депутатів України від Миколаївщини з проханням сприяти виділенню додаткових коштів з державного бюджету при внесенні змін до державного бюджету України на 2016 рік для збільшення фонду оплати праці державних службовців установ соціального захисту населення, які є структурними підрозділами місцевих державних адміністрацій.

Відповідно до статті 50 Закону України «Про державну службу держава забезпечує достатній рівень оплати праці державних службовців для професійного виконання посадових обов'язків, заохочує їх до результативної, ефективної, добросовісної та ініціативної роботи, проте на даний час питання оплати праці державних службовців не вирішено [1].

Вважаємо, що, з метою збереження висококваліфікованих працівників на державній службі, питання щодо виділення додаткових видатків на оплату праці державних службовців місцевих державних адміністрацій невідкладно має бути розглянуто Кабінетом Міністрів України за поданням Міністерства фінансів України під час підготовки змін до Державного бюджету України на 2016 рік.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 року № 889-VIII – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.

2. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 № 2456-VI – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>.

3. Закон України «Про відпустки» від 15.11.1996 № 504/96-ВР – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/504/96-вр>.

4. Закону України «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, деяких законодавчих актів України», від 28.12.2014 №76- VIII – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/76-19>.

5. Постанова Кабінету Міністрів України від 06 квітня 2016 року № 292 «Деякі питання оплати праці державних службовців у 2016 році» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/ru/cardnpd?docid=248958105>.

КОЛІСНІЧЕНКО НАТАЛЯ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук,
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В ДІІ: ОСВІТНЯ СУБВЕНЦІЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ МІСЦЕВИМ БЮДЖЕТАМ

Реформа з децентралізації має на меті перетворити Україну в якісно іншу державу, в якій об'єднані територіальні громади, отримавши чималі фінансові ресурси і необхідні владні повноваження, дбатимуть про розвиток своїх населених пунктів і тих, хто їх населяє. Складовою зазначеної реформи є реформа освіти та, зокрема, її фінансування. «Інвестиції в освіту – це інвестиції в майбутнє. Ми визначили освіту як один з пріоритетів, формуючи бюджет на наступний рік, і плануємо збільшити фінансування приблизно на 10 млрд гривень», – написав В.Гройсман у привітанні з нагоди Дня знань [1]. Прем'єр-міністр зазначив, що зарплати працівникам освіти з наступного року піднімуться на два шаблі в тарифній сітці – зокрема, за рахунок додаткових ресурсів.

Частиною 1 статті 97 Бюджетного кодексу України, з урахуванням змін, внесених Законом України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин» від 28.12.2014 № 79-VIII, серед трансфертів з державного бюджету місцевим бюджетам передбачено такий, як освітня субвенція.

Новацією, яка пов'язана із децентралізацією, є прямий зв'язок об'єднаних територіальних громад із державним бюджетом – освітня субвенція розраховується і спрямовується безпосередньо у бюджети громад, минаючи рівень області та району.

Частиною 3 статті 77 Бюджетного кодексу та пунктом 4 Порядку передбачено, що у складі зазначеної субвенції передбачається резерв коштів, обсяг якого не може перевищувати 1 відсотка загального обсягу субвенції, для здійснення видатків, що не могли бути враховані при застосуванні формули розподілу субвенції між місцевими бюджетами. Пунктом 8 Порядку встановлено, що відповідні місцеві ради мають право розподіляти залишки субвенції на кінець бюджетного періоду відповідними рішеннями, а також додатково понад обсяги субвенції (а не за рахунок субвенції) планувати та здійснювати з місцевих бюджетів оплату поточних та капітальних видатків навчальних закладів, визначених у статті 1032 Бюджетного кодексу України, включаючи погашення бюджетних зобов'язань минулих років, узяти на облік в органах Казначейства. Згідно з частиною 4 статті 77 Бюджетного кодексу області, міські, районні, селищні, сільські ради при затвердженні відповідних бюджетів враховують у першочерговому порядку потребу в коштах на оплату праці працівників бюджетних установ відповідно до встановлених законодавством України умов оплати праці

та розміру мінімальної заробітної плати; на проведення розрахунків за електричну та теплову енергію, водопостачання, водовідведення, природний газ та послуги зв'язку, які споживаються бюджетними установами.

Згідно з частиною 5 статті 77 Бюджетного кодексу місцеві ради при затвердженні відповідних місцевих бюджетів враховують у повному обсязі цільові кошти, передбачені у складі видатків при визначенні міжбюджетних трансфертів між державним бюджетом та місцевими бюджетами. Обсяги таких коштів зменшенню не підлягають.

У Постанові Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6 «Порядок та умови надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам» [2] зазначено, що Головним розпорядником субвенції є МОН. Розпорядниками субвенції за місцевими бюджетами є структурні підрозділи з питань освіти і науки, які визначаються рішенням відповідної місцевої ради про такий бюджет, згідно із законодавством. Субвенція спрямовується на оплату поточних видатків таких типів навчальних закладів: загальноосвітні навчальні заклади усіх ступенів; шкільні відділення навчально-виховних комплексів «дошкільний навчальний заклад – загальноосвітній навчальний заклад», загальноосвітній навчальний заклад – дошкільний навчальний заклад»; спеціалізовані школи (школи-інтернати), включаючи школи-інтернати з поглибленим вивченням окремих предметів і курсів для поглибленої підготовки дітей в галузі науки і мистецтв, фізичної культури і спорту, інших галузях, ліцеї з посиленою військово-фізичною підготовкою; ліцеї (ліцеї-інтернати); гімназії (гімназії-інтернати); колегіуми (колегіуми-інтернати); вечірні (змінні) школи; загальноосвітні навчальні заклади для громадян, які потребують соціальної допомоги та реабілітації: загальноосвітні школи-інтернати, загальноосвітні санаторні школи-інтернати; спеціальні загальноосвітні школи-інтернати; загальноосвітні навчальні заклади для дітей-сиріт і дітей, позбавлених батьківського піклування, дитячі будинки (крім дитячих будинків сімейного типу та прийомних сімей); спеціальні загальноосвітні навчальні заклади для дітей, які потребують корекції фізичного та/або розумового розвитку, навчально-реабілітаційні центри.

Загалом бюджет МОН-2016, у порівнянні із 2015 роком, збільшено на 0,6 млрд гривень і становить 17,4 млрд гривень. У 2016 році Міністерству освіти і науки за бюджетною програмою 2211190 «Освітня субвенція з державного бюджету місцевим бюджетам» передбачені видатки у сумі 44,8 млрд грн., що на 0,8 млрд грн. більше, ніж у 2015 році.

Розглянемо особливості фінансування основних рівнів освіти – середньої, професійно-технічної, вищої.

Середня освіта фінансується коштом освітньої субвенції. Вона розподіляється між місцевими бюджетами за формулою, яка базується на нормативі фінансування на одного учня та кількості учнів на відповідній території, враховуючи, якого типу школа і де вона знаходиться (у місті, селі, гірській місцевості). Видатки на проведення зовнішнього незалежного оцінювання у 2016 році були передбачені за бюджетною програмою 2201470 «Здійснення зовнішнього оцінювання та моніторинг якості освіти Українським центром оцінювання якості освіти та його регіональними підрозділами» – у сумі 122,3 млн гривень, що на 12,3 млн гривень більше ніж у 2015 році. Також у грудні 2015-го, за рахунок невикористаних коштів освітньої субвенції 2015 року, було спрямовано на місця додаткові кошти: 0,6 млрд гривень – на придбання шкільних автобусів на засадах співфінансування (50% – за рахунок залишку освітньої субвенції, 50% – за рахунок коштів місцевих бюджетів) та 0,2 млрд гривень – на оснащення опорних шкіл сучасною матеріально-технічною базою, які використовуються у 2016 році.

У 2016 році питання фінансування професійних технічних училищ зобов'язані вирішувати місцеві бюджети. Фактично централізоване фінансування залишилось лише для закладів соціальної реабілітації та адаптації, пенітенціарної служби та аграрної сфери. При цьому в бюджетах міст обласного значення коштів на це не закладали. Крім того, на місцях відмовлялися фінансувати навчальні заклади, де більша частина учнів – мешканці інших областей.

Незважаючи на складну економічну ситуацію та проведення антитерористичної операції на сході країни, Урядом було прийнято рішення, що у 2016 році фінансування вищих навчальних закладів I-II рівнів акредитації, підпорядкованих Міністерству освіти і науки, не передаються на утримання місцевих бюджетів, а залишається за бюджетною програмою 2201150 «Підготовка кадрів вищими навчальними закладами I і II рівнів акредитації та забезпечення діяльності їх баз практики» із обсягом фінансування 4,0 млрд гривень, що на 0,2 млрд гривень більше, ніж у 2015 році.

Новий порядок, який запроваджений у 2016-2017 роках, передбачає фінансування вищих навчальних закладів на основі державного фінансування вищої освіти, а не державного замовлення, спираючись на базове фінансування оплати послуг з підготовки здобувачів вищої освіти.

Також передбачені видатки на фінансування Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти у сумі 2,6 млн грн.

За новим бюджетом 2017 року (проект) на освіту планують витратити більше, ніж 2016-го року. Бюджет Міносвіти може зрости з 26 мільярдів до 28,6 мільярда гривень. Щоправда, витрати на підготовку кадрів у вищій освіті у МОН планують знизити з 18 до 17 мільярдів, а у професійно-технічній – з 5 до 4 мільярдів [3].

Основна ідея проекту держбюджету на 2017 рік: відповідальність передати максимально на низ. Серед шляхів «збалансування» державного бюджету пропонується передати на фінансове забезпечення оплати комунальних послуг загальноосвітніх закладів, а також утримання адміністративно-технічного персоналу шкіл – на місцеві бюджети (понад 16,5 млрд грн.). Отже, на «плечі» місцевих бюджетів перекладається обов'язок оплачувати за власний рахунок комунальні послуги та енергоносії для закладів загальноосвітньої освіти (потребуватиме щонайменше 16,5 млрд грн.). Для компенсації «фінансового тягаря» планується передбачити збільшити додаткову дотацію обласним і районним бюджетам в обсязі 14,9 млрд грн. (в 163 рази). При цьому бюджети об'єднаних громад будуть вимушені звертатися по допомогу до обласних бюджетів.

Список використаних джерел.

1. Гройсман пообіцяв збільшити фінансування освіти на 10 млрд. – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2016/09/1/7119245/>
2. Порядок та умови надання освітньої субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам. Постанова Кабінету Міністрів України від 14 січня 2015 р. № 6. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/6-2015-%D0%BF>
3. Червоненко В. Бюджет 2017: кому у владі підвищать фінансування? – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/business/2016/09/160920_budget_2017_vc

ПРАВИЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНІВ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ

Функції управління – це основна категорія теорії управління, що визначає технологію управлінської діяльності. Функції управління – це дії керівника, його діяльність, що повторюються послідовно багато разів за однаковою процедурою для досягнення управлінських цілей, і займають певний робочий час в його діяльності. Вперше функції управління були виокремлені в діяльності керівника французом А. Файолем у 1916 році у роботі «Загальне і промислове управління». За його словами: «управляти – означає передбачати, планувати, організувати, розпоряджатися, координувати і контролювати» [1, с. 12]. Ф. Тейлор, який започаткував наукове управління, визначив управління наступними словами: «*planning, organizing, directing, monitoring* (планувати, організовувати, керувати, перевіряти)» [2, р. 2]. У американському підручнику «Менеджмент в охороні здоров'я» використані наступні слова мовою оригіналу: «*The main functions are planning, organizing, staffing, directing and controlling*» [3, р. 21]. Кидається в очі, що і Файоль, і Тейлор, і сучасні американські автори, визначаючи управлінські функції керівника, використовують форму слів, що належать до дієслова.

Разом з тим в сучасній спеціальній літературі як з теорії менеджменту, так і у спеціальній медичній літературі, у підручниках з соціальної медицини різних авторських колективів і окремих авторів, де розглядаються питання теорії управління, використовуються різні терміни і не завжди правильно. В. І. Журавель серед функцій управління називає: «організація, координація, регулювання, мотивація» [4, с. 591]. О. В. Баєва – називає: «планування, організаційна функція, функція мотивації, функція контролю, функція регулювання» [5, с. 36-47]. В. Ф. Москаленко – називає: «планування, організація, кадрове забезпечення, керування, контроль» [6, с. 270]. О. П. Гульчій – називає: «планування, організація, керівництво, контроль» [7, с. 500]. Як свідчать наведені приклади, автори використовують різні слова, що визначають перелік сфер і набір управлінських дій при виконанні функцій управління. Використані слова мають різні конструкції і утворені різними способами, хоча повинні мати єдину конструкцію слів і зміст. На жаль, серед науковців відсутній єдиний підхід і єдина загальновизнана класифікація функцій управління. І кожен автор по-своєму робить це. Назви різних функцій управління в українській мові відносяться до абстрактних іменників, що називають поняття, явища, які не сприймаються органами чуття. До них відносять в тому числі слова, що визначають дії і процеси. Ці слова є похідними від дієслів та прикметників і утворюються за допомогою суфіксів **-нн-** (керування, адміністрування), **-інн-** (управління), **-енн-** (мислення), **-тт-** (буття), **-б-** (боротьба), **-ість** (мужність), **-от-** (смакота), **-тв-** (убозтво, кравецтво).

Таким чином, основні функції управління, що частіше використовуються керівниками усіх рівнів управління і займають їх значний робочий час, мають бути визначені наступними словами: **планування, прогнозування, організування, мотивування, регулювання, координування, контролювання, аналізування** і ніяк інакше. І саме такі терміни ми зустрічаємо у підручниках професора О. Є. Кузьміна і співавторів [8, с. 96].

Функції управління об'єктивні і характеризуються своїм самостійним змістом і послідовністю. При здійсненні функцій управління керівник приймає управлінське рішення – робить свій вольовий вибір на користь певних дій, що можуть забезпечити результат. Всі основні функції управління взаємопов'язані між собою і утворюють цілісну систему. Професійна діяльність в сучасних організаціях потребує від керівника глибоких знань і умінь і це викликає необхідність навчання і опанування управлінської діяльності, постійного розвитку своїх професійних здібностей і можливостей, постійного удосконалення у використанні управлінських функцій. Успіх керівника при використанні функцій управління певним чином залежить від усвідомлення ним сутності і змісту функцій управлінської діяльності, які можна визначити наступним чином.

Планування – це вибір мети, шляхів і засобів її досягнення, це з'єднання разом події і місця де вона відбудеться, часу і необхідних ресурсів. Це визначення майбутнього організації і бажаного стану об'єкту управління. Продуктом цієї функції є управлінське рішення про план дій і заходів організації або структурного підрозділу, який, при затвердженні керівником, стає офіційним документом обов'язковим для виконання всіма співробітниками організації.

Прогнозування – це передбачення розвитку організації у майбутньому з урахуванням як внутрішніх, так і зовнішніх чинників і місця кожного структурного підрозділу при досягненні цілей організації. Це встановлення потенційних можливостей, не використаних резервів організації і можливих загроз, які можуть виникнути у зовнішньому середовищі, і слабких ланок всередині організації.

Регулювання – це діяльність пов'язана із забезпеченню стабільності і динамічної рівноваги у керуючій системі через встановлення необхідних параметрів, які в подальшому знаходяться у центрі уваги адміністрації. Це забезпечення такої роботи системи, коли вирівнюються усі недоліки і відхилення від заданого чи запланованого, щоб на виході із системи досягнути максимального результату.

Організування – це з одного боку створення певної структури, устрою організації, які відповідають меті і завданням організації, а з іншого – це розподіл обов'язків і відповідальності за доручену справу між структурними підрозділами і співробітниками. Це розподіл праці, яку треба зробити, між групами і окремими співробітниками, а також за певною спеціалізацією. Це визначення зав'язків між структурними елементами організації в середині і зовнішнім середовищем.

Мотивування – це діяльність керівництва по задоволенню потреб співробітників організації, які у кожній окремій людини свої і протягом часу можуть змінюватись. Це узгодження, наближення і об'єднання цілей співробітників із цілями організації. Ця функція полягає у визначенні потреб людей і знаходженні найбільш задовільного способу задоволення потреб співробітників, що створює умови максимальної виробничої активності працівників при досягненні цілей організації. Ця функція є одною із ключових функцій управління, за допомогою якої керівник досягає результату узгодженою працею своїх співробітників. Головним інструментом при виконанні цієї функції є заохочення.

Контролювання – це засіб своєчасного досягнення мети шляхом порівняння фактичного результату з бажаним на конкретний момент часу за для своєчасного виправлення недоліків. Він виступає як інструмент зворотного зв'язку в організації. Це засіб, який забезпечує оцінку реальної ситуації і дозволяє виправити недоліки, усунути проблеми, щоб

своєчасно досягнути мети. Важливим етапом в процесі контролювання є заздалегідь встановленні результати і стандарти діяльності.

Координування – це забезпечення узгоджених дій у часі і просторі органів управління і різних посадових осіб, а також між всією системою і зовнішнім середовищем, щоб забезпечити взаємодію і єднання дій усіх управлінських елементів системи. Це досягнення узгодженості між усіма ланками організації шляхом своєчасного обміну інформацією, взаємодією і створенням раціональних зав'язків.

Аналізування – це діяльність із вивчення параметрів організації за обраними критеріями (характеристиками) в динаміці при досягненні результатів всією організацією і її структурних підрозділів. Ця діяльність пов'язана із збором, обробкою, систематизацією, та зберіганням інформації в інтересах управління. Аналіз інформації неодмінно використовується при прийнятті будь-якого управлінського рішення, він передує всім основним функціям управління. Аналіз є беззаперечною технологією управлінської діяльності.

Підсумовуючи можна стверджувати, що функції управління – це вид діяльності керівників, за допомогою якого система управління впливає на об'єкт управління. Серед основних функцій управління, які утворюють зміст управлінської діяльності, виділяють наступні: *планування, прогнозування, організування, мотивування, регулювання, координування, контролювання, аналізування*. Слова, що визначають функції управління, відносяться до абстрактних іменників, які походять від дієслів і прикметників і показують певну дію, вони утворюються за допомогою суфіксів.

Список використаних джерел.

1. Управление – это наука и искусство / А. Файоль, Г. Эмерсон, Ф. Тейлор, Г. Форд. Составитель Г. Л. Подвойский. – М.: Республика, 1992. – 349 с.
2. Murray A. The Wall Street Journal essential guide to management. / Alan Murray. HARPER. – NY. 2010. – 207 p.
3. The AUPHA manual of health services management / edited by Robert J. Taylor, Susan B. Taylor / An Aspen publication. Maryland. 1994. – 652 p.
4. Соціальна медицина та організація охорони здоров'я / Під заг. ред. Ю. В. Вороненка, В.Ф. Москаленка. – Тернопіль: Укрмедкнига, 2000. – 680 с.
5. Баєва О. В. Менеджмент в галузі охорони здоров'я: Навч. посібник. / О. В. Баєва. – К.: Центр учбової літератури. 2008. – 640 с.
6. Соціальна медицина і організація охорони здоров'я / Москаленко В. Ф., Гульчій О. П., Литвинова Л. О. та інші. – К.: Книга плюс, 2010. – 328 с.
7. Громадське здоров'я : підручник для вищих мед. навч. закладів / В. Ф. Москаленко, О. П. Гульчій, Т. С. Грузева [та ін.]. – вид. 3. Вінниця : Нова Книга, 2013. – 560 с.
8. Менеджмент в фармації / За ред. О.Є. Кузьміна і Б.П. Громова. – Видання друге, доопрацьоване і доповнене. – Вінниця: НОВА КНИГА, 2009. – 432 с.

МАТВІЄНКО ЛЮДМИЛА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін гуманітарного факультету
Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова, к.і.н., доцент*

АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ МИКОЛАЇВЩИНИ: ІСТОРИЧНО-РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АСПЕКТ

Сучасна система публічного управління, яка буде здатною ефективно функціонувати у майбутньому, потребує наявності відповідної теоретичної моделі перетворень. Основа цієї моделі – найновіші досягнення світової та вітчизняної наукової думки, що містять у собі повний перелік історичних передумов і факторів. Саме тому окреслення історичного підґрунтя визначення та формування оптимальної територіальної основи України є одним із важливих пріоритетів в системі її соціального розвитку. Визначення чітких меж кожної адміністративно-територіальної одиниці сприятиме проведенню структурних реформ та досягненню стійкого соціального ефекту за умови гармонізації пріоритетів і етапів зазначених реформ із європейським вектором розвитку українського суспільства.

Основною метою адміністративно-територіального поділу є забезпечення ефективного адміністрування. В Україні він формується на загальноукраїнському рівні з урахуванням економічних, соціальних, історичних та національних особливостей розвитку конкретних територій, специфіки розселення [3, с. 114].

Ретроспектива формування та функціонування Миколаївської області як регіональної одиниці адміністративно-територіального устрою України не можлива без чіткого визначення її географічних меж: територія Миколаївської області розташована на півдні України, у басейні нижньої течії Південного Бугу; на заході вона межує із Одеською, на півночі – з Кіровоградською, на сході – з Херсонською і Дніпропетровською областями; на півдні омивається водами Чорного моря.

Протягом історичного минулого територія сучасної Миколаївської області зазнавала різноманітних адміністративно-територіальних змін.

Всі їх можна розподілити на 10 основних періодів, беручи за основу два основних показника – міграційні процеси та результати загарбницьких дій з боку інших держав:

1) У давній період (IV тис. до н.е. – I ст. н.е.) основною «адміністративною» одиницею було поселення – значні за площею території, заселені мешканцями, з притаманними їм певними особливостями, вираженими кам'яними будовами, соціальним устроєм та культурними традиціями, що існували тривалий історичний період. Великі поселення мають назву селищ [1, с. 6];

2) У результаті Великого переселення народів (I-V ст.) на основі асимілятивних процесів сформувалося три гілки протослов'ян: анти, венеда та склавіни; анти створили протодержаву на Півдні України, яка розпалася у III ст. н.е. в результаті нашестя німецьких племен готів [1, с. 7].

3) У VII-VIII ст. з 14 племінних об'єднань (або союзів) 7 становили основу майбутнього українського народу, а бужани (уличі та тиверці) – проживали на нашій території [2, с. 187].

4) У середині XIV ст. більшість земель сучасної України входить до складу Великого князівства Литовського, кордон якого проходив і через територію сучасної Миколаївської області зокрема [5, с. 154].

5) Протягом XVI-XVII ст. Південь України (в тому числі – і територія сучасної Миколаївщини) був майже незаселеним, в той час як переважна частина України стала складовою Речі Посполитої. В адміністративному відношенні поділ територій регулювався законодавствами Великого князівства Литовського та Речі Посполитої, а тому майже вся територія України сприймалась як адміністративна одиниця зазначених держав, і питання про внутрішній поділ Українських земель не порушувався.

6) Із середини XVII ст. і до кінця XVIII ст. – період існування Гетьманщини – почали визначилися самостійні, адміністративні одиниці: полки, сотні, курені, що і стало основою для подальшого поступального розвитку адміністративно-територіального поділу як України в цілому, так і Миколаївщини зокрема [6, с.7].

7) Нова хвиля адміністративно-територіальних змін на території Півдня України була спричинена цілковитому підпорядкуванню її Російській імперії:

– у 1764 р. створена Новоросійська губернія

– у 1802 р. територія Новоросійської губернії була поділена на три: Миколаївську, Катеринославську та Таврійську (Миколаївська губернія, в свою чергу, складалася із 4 повітів);

– у 1803 р. Миколаївська губернія була перейменована на Херсонську;

8) Всі населені пункти теперішньої Миколаївської області до 1920 р. входили до складу Херсонської губернії. Всеукраїнським 28 січня 1920 р. прийняв постанову про розподіл Херсонської губернії. Центром губернії – став м. Миколаїв [4, с. 860]. Миколаївська губернія існувала до весни 1923 р.

9) На підставі декрету ВЦВК на засіданні від 7 березня 1923 р. колишній Миколаївський повіт отримав назву округу і ввійшов до складу Одеської губернії з центром у м. Одесі. Протягом 1923-1930 рр. територія Миколаївської області ділилася між Миколаївським, Первомайським, Одеським і Херсонським округами. У 1930 р. була проведена нова адміністративно-територіальна реформа. Із 15 вересня 1930 р. на території України були ліквідовані округи. У 1932-1937 рр. Миколаївська область ввійшла до складу Одеської. 22 вересня 1937 р. Одеська область була поділена на Одеську і Миколаївську [6, с. 6].

10) Із 1954 р. Миколаївська область існує в сучасних межах. Вона включає: 19 адміністративних районів, 9 міст, 17 селищ міського типу і 908 сільських населених пунктів.

Зазначені історичні факти підтверджують той факт, що Миколаївщина є автентичною адміністративно-територіальною одиницею із обґрунтованими перспективами розвитку в майбутньому. А отже, послідовне унормування територіально-адміністративного устрою із урахуванням історичного вітчизняного досвіду сприятиме подальшому розвитку Української держави.

Список використаних джерел.

1. Гребенников В.Б., Горбенко К.В. Поселения, грунтовые могильники и клады эпохи бронзы на территории Николаевской области (археологическая карта). – Николаев: ННУ имени В.А. Сухомлинского, 2010. – с.6-7.

2. Давнє населення України: Навч. Посібник. – К.: Либідь, 1999. – С. 186-189.

3. Енциклопедія державного управління: у 8 т. / Нац. акад. держ.упр. при Президентові України; наук.-ред. колегія : Ю.В. Ковбасюк (голова) та інш. – Т. 5: Територіальне управління / наук.-ред. колегія: О.Ю. Амосов, (співголова), О.С. Ігнатенко (співголова) та інш.; за ред. О.Ю. Амосова, О.С. Ігнатенка, А.О. Кузнецова. – Х. : Вид-во ХРІДУ НАДУ «Магістр», 2011. – 113-114 с.

4. Реабілітовані історією: у 27 томах. – Книга 1: Миколаївська область. – Київ-Миколаїв: Світогляд, 2005. – С. 857-861.

5. Хоптяр Ю.А. Етнологія: Навчальний посібник. / Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка. – Кам'янець-Подільський: ПП Медобори-2006, 2008. – 160 с.

6. Яцунська О.О. Миколаїв від перебудови до незалежності: історико-політичний аналіз: підручник для студентів вищих навчальних закладів / О.О. Яцунська. – Миколаїв, 2007. – С. 5-9.

ОВЧАРЕНКО ЮРІЙ ОЛЕКСІЙОВИЧ

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.психол.н*

НАПРЯМКИ БУДІВНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Традиційно в системі воєнної безпеки України та Воєнної організації держави (ВОД) Збройним Силам відводиться реалізація функцій зовнішньої спрямованості. Ґрунтуючись на нормативно-правових засадах воєнної політики України та враховуючи її оборонний характер базовою функцією ЗС України є оборона України.

Оскільки «захист суверенітету, територіальної цілісності і недоторканності» (прописані в Законі України «Про Збройні Сили України» в редакції від 13.10.2012.) є надто загальним положенням, а якщо виокремити його суто воєнну складову, то це буде скоріш функціями ВОД (внутрішньої та зовнішньої спрямованості). Сам же термін «оборона України» (згідно із Законом України «Про оборону України» в редакції від 13.10.2012 р.) повністю визначає призначення Збройних Сил. Крім цього, враховуючи обмежені функціональні можливості ДПС, на ЗС покладається охорона повітряного і підводного простору в межах територіального моря України [3].

Отже, основними завданнями ЗС України мають бути:

забезпечення стримування збройної агресії проти України та відсіч їй;

забезпечення недоторканості повітряного і підводного простору в межах територіального моря України.

Крім вказаного, враховуючи наявність внутрішньополітичних дестабілізуючих факторів і можливість їх ескалації та обмежені можливості внутрішньофункціонального компонента ВОД щодо протидії їм, участь України в колективних системах безпеки, а також актуалізацію тероризму, на ЗС України покладаються додаткові специфічні завдання:

запобігання терористичним актам та участь в антитерористичних операціях;

участь у локалізації та нейтралізації внутрішньодержавних збройних конфліктів;

участь в операціях багатонаціональних сил, які створюються за рішенням Ради Безпеки ООН для запобігання воєнним конфліктам та їх розв'язання [4].

З'єднання, військові частини і підрозділи ЗС України можуть також залучатися до інших заходів згідно з чинним законодавством у межах, визначених указами Президента України, які затверджуються Верховною Радою України [5].

Розвиток ЗС України (враховуючи воєнно-політичну ситуацію та нинішні можливості держави) здійснюється за принципом оборонної достатності, шляхом створення невеликих за чисельністю, економічно необтяжливих, добре озброєних, боєздатних, мобільних, придатних до швидкого розгортання поліфункціональних сил, спроможних зробити гідний вклад у забезпечення регіональної та глобальної безпеки.

Аналіз досвіду врегулювання воєнних конфліктів після завершення холодної війни, а також прогнозування їх можливого характеру в майбутньому, форм та способів застосування в них військ (сил) доводить, що цілі можуть бути досягнуті лише завдяки спільним діям усіх видів збройних сил при їх ефективній взаємодії, гнучкому управлінню, безперебійному забезпеченню.

Відтак, можна визначити перспективні напрями розвитку бойових можливостей ЗС України як системоутворюючого компонента ВОД.

- Організаційна адаптація, яка полягає у створенні модульних організаційно-штатних структур Збройних Сил, що мають забезпечувати швидку реконфігурацію загальних можливостей для виконання профільних і специфічних завдань як самостійно, так і в комбінації з елементами інших військових формувань.

- Міжвідомча інтеграція – скоординована ефективна взаємодія ЗС з іншими інституціями держави та міжнародними організаціями. Діяльність ЗС України має бути ефективно інтегрована в систему використання всіх інструментів національного потенціалу та міжнародних організацій.

- Удосконалення системи управління, її інтеграція в єдину систему державного управління і створення умов для взаємосумісності з інформаційними структурами європейської та євроатлантичної безпеки.

- Перехід до єдиної системи матеріально-технічного забезпечення – логістики ЗС України. При цьому, великого значення необхідно надавати залученню цивільного сектора промисловості і транспорту для вдосконалення системи матеріально-технічного забезпечення.

- Пріоритети в оснащенні військових частин ОВТ спрямовані на розробку і створення перспективних типів, модернізацію і підтримку боєздатного стану наявних зразків озброєння та військової техніки. Проте, враховуючи теперішній стан української економіки, найближчим часом можна говорити, скоріш за все, про модернізацію наявного парку ОВТ.

- В системі оперативного забезпечення військ (сил) на перший план висувається необхідність підвищення можливостей підрозділів і засобів радіоелектронної боротьби, що в перспективі має всі передумови стати окремим родом військ.

- Професіоналізація ЗС України, яка, крім іншого, передбачає використання можливостей участі України у «Процесі планування та оцінки сил» НАТО, багатонаціональних навчаннях у межах програми «Партнерство заради миру», міжнародній миротворчій діяльності як засобу підвищення рівня професіоналізму на практиці.

- Що стосується визначення оптимальної чисельності особового складу ЗС України в мирний час, то ефективно застосування формули «1 + 0,5», де «1» відображає чисельність сил, необхідних для участі в одній воєнній кампанії, а «0,5» складає половину попереднього показника для захисту національної території та відмобілізування Збройних Сил за необхідності протидії агресії на іншому напрямі або участі одночасно в кількох операціях на різних ТВД.

- ЗС України мають бути готовими вирішувати завдання національної безпеки в процесі реорганізації, переозброєння та інших заходів оновлення, що в майбутньому забезпечить їх високу дієздатність та ефективність, а також створить надійний фундамент розвитку ВОД.

Отже, ефективний розвиток військової сфери України в майбутньому вбачається можливим за умови інтеграції усіх військових формувань держави в об'єднану конструкцію з подальшим її перетворенням на цілісну систему ВОД. При цьому особливу увагу варто приділяти створенню єдиних підсистем забезпечення її життєдіяльності, а роль системоутворюючого компонента має належати ЗС України. *Основним перспективним завданням національної воєнної політики в цьому напрямі вбачається проведення процедур нормативно-правового, організаційного, оперативного-стратегічного та ресурсно-економічного забезпечення процесу військового будівництва.*

Список використаних джерел.

1. Конституція України. Верховна Рада України; Конституція, Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР. Документ 254к/96-вр, чинний, поточна редакція – Тлумачення від 12.04.2012, підстава v009p710-12, <http://zakon1.rada.gov.ua>.

2. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 №964-IV з змінами та доповненнями N 3200-IV від 15.12.05, N 2411-VI від 01.07.10, N 4711-VI від 17.05.12, 5286-VI від 18.09.2012// Редакція від 13.10.2012, підстава 5286-17, <http://zakon1.rada.gov.ua>.

3. Закон України «Про Збройні Сили України» Документ 1934-12, чинний, поточна редакція – Редакція від 13.10.2012, підстава 5286-17 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1934-12>.

4. Богданович В. Ю., Маначинський А.Я. Методологические основы системных исследований проблем военной безопасности государства. – К.: 2001. – 172 с.

5. Указ Президента України Про Стратегію національної безпеки України із змінами, внесеними згідно з Указом № 389/2012 від 08.06.2012 // <http://zakon1.rada.gov.ua/laws>.

ОВЧАРЕНКО СВІТЛАНА ВОЛОДИМИРІВНА

*професор кафедри філософських наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.філос.н., професор*

КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СПЕЦИФІЧНА СФЕРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Реалізація ідеології сталого розвитку у державних стратегіях передбачає увагу до триєдності економічних, екологічних та соціально-культурних чинників розвитку України. Державна політика як сфера публічної діяльності, таким чином, вимагає співставного професіоналізму від управлінців у всіх трьох сферах, що передбачає поглиблену підготовку управлінців публічного сектору, в тому числі, і в сфері управління культурою.

Існуючі недоліки підготовки професійних фахівців у сфері культури для органів публічної влади пов'язані, перш за все, з тим, що сферу культури традиційно дорівнюють сфері мистецтва, що викривляє сутність культури як такої та її суспільну значущість. Дійсно, багато які культурні фактори соціального буття найяскравіше розкриваються у художніх образах, символах, пов'язані з емоційним сприйняттям дійсності, але це особливості пролонгації культурного досвіду, а не сутність культури. Представникам державної влади та органів місцевого самоврядування часто дуже складно знайти спільну мову з іноземними інституціями, які опікуються питаннями культури, саме завдяки усталеній в управлінській свідомості редукції культури до мистецької діяльності, яка бачиться позаполітичною, позадержавною, позагромадянською активністю окремих талановитих особистостей. Культура не сприймається як складний процес формування свідомості, навичок суспільної комунікації, способу форматування інформаційних потоків.

Певному зрушенню у загальнодержавному розумінні культури як системоутворюючого чинника сучасної української нації та держави як такої стали, на жаль, сумні уроки гібридної війни на Сході України, що продемонстрували війну як «невійськову» війну за розуміння навколишньої реальності та переважання культурних цінностей. Захисту потребувала не тільки територія в межах державних кордонів, але і територія культури – культурний простір держави. Запровадження оновленої за змістом професійно спеціалізованої підготовки управлінців для публічних органів влади в сфері культури можна вважати однією з відповідей на виклики складної ситуації з національною культурою в державі.

В Одеському регіональному інституті державного управління НАДУ при Президентіві України з поточного навчального року відкрита спеціалізація «Культурна політика та менеджмент культури», яка спрямована на набуття сучасних знань представниками регіональних підрозділів управління в сфері культури для державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Це – констатація розуміння необхідності професійної специфікації публічного управління в сфері культури.

Магістерська підготовка для менеджерів публічного сектору сфери культури базуватиметься на таких курсах, як «Культурна політика та стратегія», «Економіка культури», «Культурні індустрії», «Публічне управління та адміністрування в сфері культури», «Інформаційна політика та культурна дипломатія», «Урбаністика та сталий розвиток громади», «Міжкультурна комунікація та попередження конфліктів», «Охорона культурної спадщини». Вагома увага при цьому буде приділена системному розумінню культурних процесів, сучасному культурологічному знанню, історії суспільства як історії культурних зрушень, тобто поглибленню теоретичних основ прийняття управлінських рішень у сфері культури, брак чого гостро відчувається зараз на загальнодержавному рівні. В процесі навчання передбачається проведення майстер-класів від провідних фахівців в сфері менеджменту культури та культурної політики, участь у проектах грантових програм ЄС «Креативна Європа» та «Горизонт 2020».

Підготовка сучасних менеджерів в сфері культури передбачає також вміння спілкуватися з колегами з країн ЄС та міжнародними культурницькими інституціями на основі точного трактування термінів та понять так, як вони усталені у науковому та політичному міжнародному співтоваристві [Див.2]. Магістранти будуть залучені і до наукових досліджень, спрямованих на модернізацію управлінських процедур від імені держави чи місцевої громади в сфері культури, чому буде сприяти взаємодія з провідними дослідницькими центрами України та світу, можливість знайомства з кращими практиками культурного менеджменту.

Список використаних джерел.

1. Вермеєнко Т. Соціокультурна динаміка в процесі глобальних трансформацій/ Тетяна Вермеєнко: [Електронний ресурс] – режим доступу: http://ierjournal.com/journals/8-9/2008_6_Veremienko.pdf
2. Овчаренко С.В. Гуманітарна та культурна політика: навчальний посібник/ С.В.Овчаренко – Одеса:ОРІДУ, 2013: [Електронний ресурс] – режим доступу: <http://www.oridu.odessa.ua/9/buk/ovcharenko.pdf>
3. ХХІ век: мир между прошлым и будущим. Культура как системообразующий фактор международной и национальной безопасности: Монография / ред. О.П Лановенко. – К: Стилос, 2004 – 543с.

ОЛЬХОВСЬКИЙ ДМИТРО ФЕДОРОВИЧ

*слухач кафедри філософських та соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентіві України,
Старший оперуповноважений Оперативного управління Спеціалізованої державної податкової інспекції
з обслуговування великих платників у м.Одесі Міжрегіонального головного управління ДФС*

СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК «ПЕРЛИНИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ – ОДЕСИ», ТЕРИТОРІЙ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Одним з найважливіших та цікавих з економічної, політичної та історичної точки зору регіонів України є Південь. Південна (Степова) Україна здавна привертала увагу дослідників. Дехто з них вважали, що колонізація Півдня України

багато в чому нагадує колонізаційні процеси на американському Заході. Представники різних націй та народів, які заселяли ці південні території, завдяки своїй наполегливій праці, боротьбі за виживання, духу свободи та підприємності змогли утворити «новий тип міст», «новий тип економіки», тип «нової людини» – громадянина Півдня.

Сучасні вимоги до вивчення історії рідного краю передбачають звернення до різних галузей знання – господарська діяльність, побут, звичаї, культурні традиції, історії культури, науки, мистецтва, архітектури, політичної історії тощо. Це широке коло проблем об'єднується в єдиному понятті «соціокультурна історія».

У 1990-ті роки починається вивчення соціокультурної історії Півдня України як спеціальної проблеми, про що свідчать такі праці, як «Етнічна карта Півдня України (соціокультурний та етнополітичний аспекти)» (1996)¹, «Життя етносу: соціокультурні нариси» (1997)². У центрі уваги дослідників знаходяться проблеми заселення, культурної та колонізації.

Особливу увагу хочу приділити «перлині Південного регіону – Одесі», яка займає особливе місце в історії України. Численні автори, які відвідували Одесу в різні часи, свідомо підкреслюють відмінність Одеси від інших міст і тим більш імперії, вважаючи, що особливу роль у цьому відіграла адміністрація краю та інтереси самих мешканців міста. Разом з тим, багатонаціональне населення Одеси створювало приємне враження у авторів записок та наукових розвідок своєю толерантністю та освіченістю, що набуло певного колориту при вивченні одеської культури³.

Уваги заслуговує характеристика Одеси як важливого економічного та культурного центру Півдня, міста-порту. Історія Одеси тісно пов'язана з іменами відомих державних діячів, військових, дипломатів, як О.Суворов, Й. Де Рибас, А. Рішельє, М.С.Воронцов, О.Ланжерон та інші. В численних записках і споминах Одеса з її різноманітним в етнічному плані населенням, де переважали представники грецької та єврейської общини, бурхливою комерційною діяльністю, обговоренням у вищих колах одеського суспільства цін на хліб, з її унікальною архітектурою у стилі «одеського ампіру», бруківками, акаціями та славнозвісним бульваром постає справжньою перлиною⁴. Наративні джерела передають «дух міста», атмосферу торговельного центру, де найважливішими були і є до сьогодні інтереси комерції, торгівлі. Разом з тим, Одеса поступово стала важливим культурно-освітнім центром з її училищами, ліцеями, університетами, академіями, насиченим духовним життям одеської інтелігенції, представників різних національностей і мов.

Особливо зазначається, що суттєві зміни у способі життя населення, рівні освіти, культури та характері інтересів залежать від економічного статусу території. Завдяки стрімкому промислому розвитку Південь тривалий час зберігає провідні позиції і залишається в центрі уваги, як особлива культурна одиниця.

Якщо говорити про сучасний рівень забезпеченості Південного регіону України, то це варто розглянути, знову ж таки, на прикладі Одеської області.

Рішенням сесії Одеської обласної ради від 21.02.2014 № 1020-VI затверджено Регіональну програму розвитку агропромислового комплексу Одеської області на 2014-2018 роки⁵. Головною метою Програми є створення умов для реалізації державної політики в аграрній сфері економіки, ефективного функціонування сільськогосподарської галузі, нарощування обсягів виробництва продукції, активізації інноваційно-інвестиційної діяльності в агропромисловому комплексі регіону.

Виконання заходів Програми передбачалося здійснювати за рахунок різних джерел фінансування, у тому числі, за рахунок коштів обласного бюджету та власних коштів виробників сільськогосподарських товарів⁷. Так, у 2014 році з обласного бюджету були виділені кошти на часткову компенсацію витрат на придбання племінного поголів'я ВРХ, свиней, овець птиці у сумі 69 842,00 грн, які були сплачені у 2015 році. Коштів на фінансування заходів 2015 році у в обласному бюджеті взагалі не передбачено.

Оскільки потреба підприємств в коштах задовольняється за рахунок їх власних та кредитних ресурсів, департаментом агропромислового розвитку та районними службами АПК вживається комплекс організаційно-практичних заходів щодо стабілізації ситуації в галузі, яка функціонує в умовах обмеженого фінансування.

У вирішенні соціальних проблем території велику роль відіграють ресурси. Тому, щоб визначити можливості використання будь-якого ресурсу в цілях вирішення соціальних проблем, необхідно вивчити й оцінити, які саме ресурси, в якому обсязі і якій якості є на цій території. Ресурсне забезпечення регіонального управління як система державних заходів передбачає: одночасну участь кількох рівнів влади і управління та багатьох конкретних одержувачів відповідної підтримки; мобілізацію та перерозподіл різноманітних ресурсів з узгодженням інтересів, попередженням та розв'язанням конфліктів з цього приводу.

На основі даних про ресурсне забезпечення регіону здійснюється управління територією, розробляються цільові програми, стратегії, від яких багато в чому залежить безпека населення і еволюція економічного сектору та сталого розвитку території. Під час залучення та розподілу ресурсів необхідно враховувати, що фінансові, матеріальні, технічні ресурси та час є обмеженими та не відтворюваними. Причому час – це найбільш дефіцитний ресурс, і якщо його використання не керувати належним чином, то все інше також може залишитись некерованим.

Бізнес і держава все активніше починають вступати в співпрацю у пошуках нових шляхів вирішення завдань суспільства на умовах партнерства. Разом із тим, розвиток державно-приватного партнерства на основі створення ефективних інститутів взаємодії бізнесу і держави, що дозволяє залучати значні додаткові небюджетні ресурси, поки слабо використовується як ефективний інструмент, здатний вплинути на економічне зростання і якість життя громадян.

Суспільно-економічні процеси та явища, що відбуваються на певній території перебувають у компетенції місцевих органів влади та місцевого самоврядування⁶. Залучення додаткових ресурсів має бути спрямоване на розв'язання проблем, які, своєю чергою, сприятимуть просуванню до реалізації пріоритетних напрямків розвитку території. Наявність стратегії розвитку території дає змогу обґрунтовано оцінити соціально-економічний та ресурсний потенціал території та сформулювати її інвестиційну привабливість. Не менш важливе те, що вміле залучення та вдале використання додаткових ресурсів створюють передумови для тривалого ділового партнерства.

Ознаками розвитку території є створення умов для об'єднання суб'єктів діяльності даної території для покращення соціального стану території, наявність працюючих механізмів соціальної відповідальності, забезпечення високого рівня життя. Рациональне використання наявних та залучених ресурсів є невід'ємною частиною процесу управління. У зв'язку із цим діє єдина система факторів, що визначає результати управління – вирішення та задоволення соціальних потреб території.

Основне завдання у цьому аспекті полягає в оптимальному поєднанні місцевих і загальнодержавних інтересів та в реалізації цілеспрямованої соціальної політики на місцях в умовах обмеженості ресурсів. При цьому саме на рівні громад досягається більша ефективність прийняття управлінських рішень, результативність соціальної політики, а також можливість залучення громадян не лише до процесу споживання послуг, але й до їх виробництва.

Список використаних джерел.

1. Етнічна карта Півдня України (Соціокультурний та етнополітичний аспекти). Вип.1. Одеська область. Одеса, 1996. – 117с.
2. Життя етносу: соціокультурні нариси. К., 1997. – 283 с.
3. Яковлев В.А. К истории заселения Хаджибея –Одессы. Одесса, 1885.
4. Надлер В.К. Одесса в первые годы ее существования. Одесса, 1893.
5. Аркас З. Начало учреждения Российского флота на Черном море и действие его с 1778 по 1789 год // Записки Одесского общества истории и древностей. – 1858. – т. VI. – С. 261-309.
6. Гайдай О.М. Миколаївська українська «Просвіта» у боротьбі за розвиток української освіти на початку ХХ століття. //Записки історичного факультету. Одеса, 1998. – Вип. 8. – С. 145-154.
7. Протокол №5 засідання постійної комісії Одеської обласної ради з питань економіки, промисловості, підприємництва, регуляторної політики та інвестиційної діяльності від 24 травня 2016року.
8. Закону «Про місцеве самоврядування в Україні».
9. Указ Президента України «Про впорядкування внутрішніх та зовнішніх запозичень, що здійснюються органами місцевого самоврядування» від 18.06.1998 р.

ПОЛЮЛЯХ РУСЛАН АНАТОЛІЙОВИЧ

*аспірант кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України; головний лікар санаторію «Одеський»*

ЗАХИЩЕНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОСОБУ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Актуальність питань захищеності населення у всіх елементах системи його життєдіяльності не піддається сумнівам у будь-якій демократичній державі. Особливе місце посідають проблеми запровадження та використання інформації в системі електронної медицини. Ця система охоплює багато елементів, зокрема: охорону здоров'я в цілому; менеджмент медичних установ; лікарську практику; роботу медичного персоналу; взаємодію з фармацевтичними установами; проведення наукових досліджень; взаємовідносини з населенням; захист громадських прав і свобод. Фактично всі ці елементи підлягають державному управлінню та державному регулюванню. Якщо для України ця система вимагає процесів формування та розбудови, то для багатьох держав світу – це вже побут. Втім, головним питанням постає збереження приватності життя громадян при використанні інформації про них в медицині та обміні цією інформацією в процесі взаємодії елементів системи електронної медицини.

Аналіз зарубіжних джерел (2009–2016 рр.) [1-6] продемонстрував, що у демократичних державах виробляються певні стандарти щодо обміну інформацією при розвинутій системі електронної медицини. Ці стандарти регламентують: діяльність лікарів; плани в галузі охорони здоров'я; аналітичні центри охорони здоров'я. Всі перелічені елементи підпадають під дію законодавчих та правових актів щодо конфіденційності в системі електронної медицини і кваліфікуються як захист медико-санітарної інформації. Сюди включають також і демографічну інформацію взагалі і про конкретну особу зокрема. Медична інформація стає настільки важливою і об'ємною, що дає можливість повністю ідентифікувати особу (повністю зберігається інформація демографічна, стану індивідуума, його платоспроможність тощо).

При цьому введені певні правила використання інформації в системі е-медицини дозволяють відкривати інформацію про індивіда без його згоди у цілій низці випадків коли: відкриття інформації про особу вимагається іншим законодавчим актом; державний орган або уповноважений орган проводить розслідування щодо зловживань або для цілей суспільної охорони здоров'я; проводяться судові або адміністративні провадження; проводяться медичні, соціальні та інші дослідження.

Стосовно наукових досліджень: етичні питання відходять на інший план, оскільки такі дослідження приносять значну соціальну користь. Втім, саме етичність фізіологічних досліджень та використанням інформації про особу викликають найбільшу кількість дискусій. З одного боку система електронної медицини дає можливість отримати велику кількість результатів для наукових досліджень і не обмежуватись певними експериментальними групами, з іншого боку постає питання щодо обізнаності особи про те, що інформацію про неї використовують дослідники.

Як приклад, розглянемо США, оскільки розвиток е-медицини починається там з 50-х років минулого сторіччя. У цьому аспекті виокремлюються певні історичні етапи:

40-ві роки ХХ сторіччя – прийняття Нюрберзького кодексу, який передбачає: необхідність отримання згоди учасника дослідження; обов'язки утримуватись від зайвих фізичних та психологічних страждань та травм; унеможливлення будь-яких ризиків, пов'язаних з дослідженнями;

1964 р. – прийняття «Етичних принципів медичних досліджень за участю людей у якості суб'єктів» (відома як «Хельсінська декларація»), які констатують, що всі дослідження за участю людей підпорядковані етичним нормам поваги до людей, захисту їх здоров'я та прав;

1979 р. – у США створюється Національна комісія по захисту людини як суб'єкта біометричних та поведінкових досліджень (у відповідь на некоректні дослідження, які було проведено у США), яка виробляє певні стандарти, що стали еталонами для 17 штатів і стали відомі як «Загальні правила»: ризики для суб'єктів дослідження мінімізовані; ризики для суб'єктів дослідження є розумними по відношенню до вигоди, яка передбачається, якщо така є; інформаційна згода має відповідати «Загальним правилам» і має бути задокументована; за необхідності план дослідження має передбачати певні заходи щодо моніторингу отриманих даних задля забезпечення безпеки інших суб'єктів; за необхідності створювати умови для захисту приватного життя суб'єктів дослідження. Державне фінансування і фінансування шата може бути відкликано або призупинено, якщо є порушення «Загальних правил».

Багато держав взяли за основу ці правила і розробили власні, оскільки розвиток електронної медицини робить будь-яку конфіденційну інформацію доступною і незахищеною, а відповідно є незахищеність особи і громадянина.

2000-2002 рр. – ННС розробляються і приймаються «Правила конфіденційності» (які ґрунтуються на «Загальних правилах»), які починають регламентувати інформацію, що опосередковано необхідна для наукового дослідження. Приводом для прийняття таких правил стали витоки інформації з університетських досліджень, коли стали відомі не тільки прізвища, імена, місце проживання суб'єктів дослідження, а детальний стан їх здоров'я, що вплинуло на втрату цими особами робочих місць.

Фактично ці правила написані для захисту суспільства і репутації громадян. Державні органи здійснюють не тільки контроль над цими процесами, а й планування, регламентування, регулювання.

Список використаних джерел.

1. Balancing Good Intentions: Protecting the Privacy of Electronic Health Information Kitty McClanahan University of Tennessee [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uapd.com/wp-content/uploads/Balancing-Good-Intentions.pdf>
2. Implementation of an Outpatient Electronic Health Record and Emergency Department Visits, Hospitalizations, and Office Visits Among Patients With Diabetes [September 11, 2013, Vol 310, No. 10] ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jama.jamanetwork.com/article.aspx?articleid=1737043>
3. Privacy and Medicine [First published Wed May 13, 2009; substantive revision Thu Aug 20, 2015] ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://plato.stanford.edu/entries/privacy-medicine/>
4. Singer and Duarte Fernandez BMC Family Practice (2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://download.springer.com/static/pdf/217/art%253A10.1186%252Fs12875-015-0378-7.pdf?originUrl=http%3A%2F%2Flink.springer.com%2Farticle%2F10.1186%252Fs12875-015-0378-7&token2=exp=1454768436~acl=%2Fstatic%2Fpdf%2F217%2Fart%25253A10.1186%25252Fs12875-015-0378-7.pdf%3ForiginUrl%3Dhttp%253A%252F%252Flink.springer.com%252Farticle%252F10.1186%252Fs12875-015-0378-7*-hmac=f15b506f1b7e25183cf11f0da00152f533cbcd75abab59a3c16fa1b9f7d0677b
5. The Importance and Value of Protecting the Privacy of Health Information: The Roles of the HIPAA Privacy Rule and the Common Rule in Health Research [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://iom.nationalacademies.org/~media/Files/ActivityFiles/Research/HIPAAandResearch/PrittsPrivacyFinalDraftweb.ashx>
6. Use of Expert Relevancy Ratings to Validate Task-Specific Search Strategies for Electronic Medical Records [Published on 11.03.14 in Vol 2, No 1 (2014) : Jan-Jun] ; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://medinform.jmir.org/2014/1/e4/>

РАСУЛОВА ЛАЛА АМІР КИЗИ

головний спеціаліст відділу бухгалтерського обліку, звітності та адміністративно-господарського забезпечення
Малиновської районної адміністрації Одеської міської ради,
аспірант кафедри філософських та соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ «НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ» (NPM) ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Світові теорії «нового публічного управління» розвиваються з 1997 року. Питання централізації та децентралізації розглядаються з позицій аналізу особливостей держав світу, їх національних традицій, особливостей життя, розвитку науки тощо. Виокремлюються певні класифікації NPM. Світовий досвід демонструє спрямованість наукових теорій на вироблення власної системи NPM, яка не вступає у протиріччя з загальносвітовими тенденціями і сутністю NPM (табл.).

Таблиця

Дослідження моделей державного управління у світовій науці

Науковці	Зміст моделей
Науковці <i>Філіппін</i> (Osborne and Gaebler, 1993; Hammer and Champy, 1993; Hood 1995 – 1996; Kickert. <i>etal.</i> , 1997) [6]	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Розглядають моделі реформ публічного управління в азіатських державах. ❖ Акцентують увагу на моделях суспільних реформ публічного управління та адміністрування у різних державах: <ul style="list-style-type: none"> ✓ «уряд винахідників», ✓ реінжиніринг бізнес-процесів ✓ «New Public Management» ✓ роль державних лідерів і бюрократії в розвитку держави.
Науковці <i>Німеччини</i> (Festschrift fur Klaus Konig, A. Benz, H. Siedentopf, and K.P. Sommermann, 2004) [5]	<ul style="list-style-type: none"> ❖ Проводять порівняльний аналіз між «традиційним» (Веберовським) публічним управлінням та «новим публічним управлінням» ❖ Займаються виробленням стратегії та тактики щодо підвищення ефективності державного сектору.
<i>Італійські вчені</i> (Lorenzo Casini, 2008) [4]	<p>Акцентують увагу на:</p> <ul style="list-style-type: none"> - зростанні адміністративних функцій та витратах на державний сектор у державах ЄС, - межах публічного управління, - органах публічного управління.

Окремі елементи світової системи NPM досліджені у вітчизняній науці, зокрема це стосується питань централізації та децентралізації, партисипації, підвищення ефективності діяльності державних службовців, реінженірингу, менеджеризму, аудиту тощо.

Тишкун Ю. узагальнює думку вітчизняних вчених щодо проблеми взаємозв'язку громадського суспільства та державної бюрократії в Україні і доходить висновку, що громадське суспільство спроможне істотно зменшити всевладдя бюрократії; відзначається також роль громадської думки та ЗМІ для виявлення і оприлюднення фактів корупції в професійному апараті державного управління [3].

Необхідними умовами забезпечення ефективності державного управління, на думку Приходченко Л.Л., є: наявність достатніх ресурсів державного управління, розподіл яких має відбуватися відповідно до цілей діяльності органів влади; використання сучасних управлінських технологій, як об'єктивне відтворення заданого результату; оцінювання, систематичне проведення якого надає змогу економічно, ефективно і результативно використовувати наявні ресурси в процесі досягнення бажаного стану об'єкта за умови включення безпосередніх акторів у процес пошуку резервів та можливостей; якість підготовки кадрів [2].

Бобровська О.Ю., Зеніна-Біліченко А.С. розглядаючи питання щодо ролі і місця публічного адміністрування в системі місцевого самоврядування, звертають увагу на необхідність суттєвого підвищення якості управлінського ресурсу місцевого самоврядування та системних модернізаційних змін в організації публічного управління, у тому числі імплементації повноважень і відповідальності органів публічної влади у функції місцевого самоврядування [1].

Втім, немає цілісної вітчизняної теорії NPM, яка мала б відмінні риси від традиційної теорії державного управління. Окрім того чітко не визначена методологія вироблення та запровадження системи NPM у вітчизняну науку і практику. Фактично у 2016 році спостерігається відставання вітчизняної науки та практики від багатьох розвинених держав світу. Саме тому спостерігаються проблеми з запровадженням системних змін в Україні та її приєднання до світових розвинених держав.

Актуальною і соціально значущою є проблема формування «нового публічного управління» (NPM) як системи, враховуючи національні традиції та вітчизняний досвід розбудови системи публічного управління та адміністрування, що має змінити діяльність органів державної влади та якості наданих державою послуг, що відповідають сучасним вимогам суспільства.

Дослідження буде спрямоване на вироблення теоретико-методологічних основ формування, запровадження та розвитку «нового публічного управління» (NPM) в Україні на основі аналізу розвитку світових теорій NPM задля виходу держави на рівень розвинених держав світу.

Список використаних джерел.

1. Бобровська О. Змістовно-порівняльний аспект публічного адміністрування на місцевому рівні / О. Бобровська, А. Зеніна-Біліченко. // Публічне адміністрування: теорія та практика. – 2014. – Вип. 2. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Patp_2014_2_22

2. Приходченко Л.Л. Забезпечення ефективності державного управління на засадах демократичного врядування: автореф. дис.... д-ра наук з держ. упр. : 25.00.02 / Л.Л. Приходченко ; Класич. приват. ун-т. – Запоріжжя, 2010. – 36 с. – укр.

3. Тишкун Ю. Проблема взаємозв'язку громадянського суспільства і державної бюрократії в Україні: деякі сучасні аспекти історіографії дослідження/ Ю. Тишкун // Укр. нац. ідея: реалії та перспективи розв. : [зб. наук. пр.] / НАН України, Ін-т народознав., Ін-т українознав. ім. І. Крип'якевича, Нац. ун-т «Львів. політехніка». – Л. : Вид-во Нац. ун-ту «Львів. політехніка», 2009. – Вип.21. – С. 167-171.

4. Lorenzo Casini. MODELS OF PUBLIC ADMINISTRATION: COMPARATIVE ANALYSIS OF ADMINISTRATIVE ORGANISATION, 2008

5. Published in Institutionenbildung in Regierung und Verwaltung: Festschrift fur Klaus Konig, A. Benz, H. Siedentopf, and K.P. Sommermann, eds. (Berlin, Germany: Duncker & Humboldt, 2004

6. Romeo B. Ocampo. Models of Public Administration Reform: «New Public Management (NPM)», College of Public Administration University of the Philippines, Режим доступу: <http://unpan1.un.org/intradoc/groups/public/documents/EROPA/UNPAN001431.pdf>

РОСТІЯНОВ БОГДАН ЮРІЙОВИЧ

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н., доцент*

ДОСВІД УПРАВЛІННЯ МІСТОМ: МИКОЛАЇВ У 1870–1880-ті рр.

В означений період місту Миколаєву пощастило – військовим губернатором Миколаєва й командувачем Чорноморського флоту став адмірал Микола Андрійович Аркас. Адмірал М.А. Аркас (1816-1881) народився у Миколаєві в сім'ї грецьких переселенців, які прибули в наші краї, рятуючись від турецького гноблення. Вже в десятирічному віці майбутній адмірал почав службу гардемарином Чорноморського флоту. Наприкінці 1820-х рр. він брав участь у бойових діях чергової російсько-турецької війни (був учасником морських десантів). Далі – служба морським офіцером на Балтійському флоті; командував кораблями. 1871 року Микола Андрійович Аркас, вже генерал-ад'ютант і віце-адмірал, призначається командувачем («головним командиром») Чорноморського флоту і портів – і військовим губернатором Миколаєва. Десять років М. Аркас служив на такій посаді. Саме в цей період відбувається відродження Чорноморського флоту (скориставшись поразкою Франції у франко-пруській війні й заручившись підтримкою канцлера Німеччини Отто Бісмарка, наша тодішня країна відмовляється від виконання умов сумнозвісного Паризького мирного договору 1856 року), який із застарілого

вітрильного перетворюється на сучасний: паровий і броненосний. Аркас керує процесом побудови перших броненосних кораблів, розуміючи, як важливо врахувати наявний світовий досвід розвинених морських країн, котрі вже могли будувати міноносці, броненосці, морські бронепалубні крейсери. Аркас опікується перебудовою миколаївського Адміралтейства: зведенням нових майстерень, відновленням занедбаних елінгів, професійною перепідготовкою суднобудівників і моряків. 1871 року для виготовлення морських мін у Миколаєві була відкрита мінна лабораторія; почав працювати Миколаївський ракетний завод. У відродженому Адміралтействі розпочалася зборка першої «поповки» (за прізвиськом конструктора – віце-адмірала Попова) – абсолютно оригінального сучасного броненосця круглої форми, призначеного для берегової оборони; було побудовано два таких кораблі, призначених для захисту Дніпро-Бузького лиману й Керченської протоки. Та адміралові Аркасу не вдалося побачити повномасштабне будівництво нового броненосного флоту – він помер якраз перед закладкою першого ескадреного броненосця «Екатерина Вторая»; поховано Миколу Андрійовича Аркаса біля церкви миколаївського міського кладовища, у сімейному склепі [2].

Микола Аркас зробив багато корисного і для відродження Чорноморського флоту, і для управління містом. Він опікувався актуальним питанням виведення водопостачання міста з незадовільного стану (питання про воду і водогін було тоді вкрай актуальним для Миколаєва). За ініціативи губернатора 1872 р. в Миколаєві введено нове «Міське положення», згідно з яким міська Дума збільшувалася з лише шести депутатів («гласних») – до аж сімдесяти двох! За сприяння губернатора збільшувалася кількість навчальних закладів: 1872 р. відкриваються Морські юнкерські класи, 1873 р. – реальне училище та Морехідні класи (які готували матросів для торгового флоту), 1875р. при Миколаївському морському шпиталі відкрито фельдшерську школу.

Займався губернатор і питаннями культури: 1872 р. Благородне зібрання (дворянський клуб) перетворено на Морське зібрання – з посиленою увагою до культурно-мистецьких заходів; з 1876 року – відбувається створення спочатку музичного гуртка, потім перетворення його на музичну школу; відкрито 1881 року міський театр.

Сприяв губернатор і розвитку міста в економічному напрямі: 1872 р. засновано Комерційний банк; 1873 р. пущено залізницю, котра зв'язала Миколаїв з усією країною і світом; побудовано нові морські й річкові причали в Миколаєві; 1879 р. створено міську пошту. Поступово розвивалося й громадське життя в місті: 1873 р. відкрилося Миколаївське окружне правління «Общества подачи помощи при кораблекрушениях» (1878 р. перейменоване в «Общество спасения на водах»; 1880 р. відкрився відділ «Общества садоводства», котрий став орендувати для себе фруктовий сад на Сухому фонтані; 1873 р. Жіноче добродійне товариство перейменоване в Миколаївське добродійне товариство й височайше затверджений його статут; 1880 р. відбулося відкриття першої «лечебниці для приходящих» (тобто поліклініки). У зв'язку з розширенням морської торгівлі знадобилося багато вантажників для порту, візників, чорноробів. Особливо Миколаїв потребував сезонних робітників наприкінці літа – коли багато зерна надходило в порт. До Миколаєва «гнула» маса людей, насамперед селян з навколишніх сіл. Ці пореформені селяни прагнули потрапити до Миколаєва на заробітки. Місто не могло прийняти таку велику кількість заробітчанин – і Міська Дума приймає рішення про термінове будівництво «ночлежного дома». Ця перша «нічліжка» відкрилася 1875 р.

При Миколі Аркасі в Миколаєві були споруджені перші пам'ятники. Ще 1851 року одразу після смерті адмірала М.П. Лазарева моряки Севастополя зібрали кошти для встановлення йому пам'ятника; але по статусу такий пам'ятник положено було спорудити в Миколаєві; пам'ятник був готовий для встановлення 1861 р., та, коли імператор Олександр II приїхав до Миколаєва, городяни й військові моряки звернулися до царя з проханням не ставити в Миколаєві монумент адмірала Лазарева, віддати його Севастополю, а в Миколаєві спорудити пам'ятник адміралові Грейгу. Й 1873 р. такий пам'ятник (створений скульптором Мікешиним) було в Миколаєві встановлено. Ще один пам'ятник – і теж роботи скульптора Мікешина – відкрився 1874 р. біля казарм флотського екіпажу. Це – пам'ятник матросові Шевченку, котрий був матросом саме цього екіпажу й під час оборони Севастополя закрив собою – від ворожої кулі – свого командира [5].

В означені роки спостерігалось зростання в Миколаєві визвольного руху. В місті діяли підпільні організації народників, народовольців. Революціонери замислили організувати замах на царя, котрий мав проїздити через Миколаїв. Компетентні органи, дізнавшись про існування революціонерів і їхні плани, ретельно продумали маршрут Олександра II, спеціально створивши «віткі» інформації про його ложний маршрут. Народовольцям стало відомо, що цар прибуде до Миколаєва на яхті – й народовольці Віттенберг і Логовенко заклали бомбу під Царський місток на Спаському причалі. Революціонерів затримали, і військово-польовий суд виніс їм смертний вирок. 11 серпня 1879 р. народовольці були повішені за міською стіною.

В цей період Миколаїв також відіграв важливу роль як військова і морська база Причорномор'я у подіях російсько-турецької війни 1877-78 років: війни між Російською імперією і її балканськими союзниками з одного боку – і Османською імперією з іншого [1, с. 36]. Як відомо, ця війна була викликана бажанням Російської імперії ліквідувати наслідки своєї поразки у Кримській війні – й слов'янським національним піднесенням на Балканах; жорстокість, з якою турки придушили Квітневе повстання в Болгарії, викликала співчуття до становища слов'ян-християн в Османській імперії серед європейських народів і особливо народів Російської імперії. Спроби мирним шляхом покращити становище слов'ян були зірвані впертим небажанням турків йти на поступки Європі – й у квітні 1877 року Російська імперія оголосила Туреччині війну. В ході розгорнутих бойових дій російській армії вдалося провести успішне форсування Дунаю, захопити Шипкинський перевал, після кількомісячної облоги заставити капітулювати у Плевні найкращу турецьку армію під командуванням Осман-паші. В ході наступного рейду через Балкани російська армія розбила решту турецьких військових частин. Влітку 1878 року на Берлінському конгресі підписаний Берлінський трактат, що зафіксував повернення Російській імперії південної Бессарабії, приєднання Карса, Ардагана і Батума; відновлювалася державність Болгарії, збільшувалися території Сербії, Чорногорії і Румунії, а турецька Боснія і Герцеговина окупувалася Австро-Угорщиною [3].

Таким чином, бачимо, що Миколаїв протягом 1870-80-х років розвивається прискореними темпами, встигаючи за історичним прогресом. В цей період місту пощастило – ним управляв талановитий, видатний діяч М.А. Аркас. Прогресивний розвиток міста привів до того, що вже у 1890-ті роки Миколаїв став одним із ключових промислових центрів держави, другим після Петербургу містом корабелів.

Список використаних джерел.

1. Виноградов В.И. Русско-турецкая война 1877-1878 гг. и освобождение Болгарии. – М.: Мысль, 1978. – 296 с.
2. Лифанов В., Миущенко В. Николаев, 1789 – 1989: Страницы истории. – Одесса: Маяк, 1989. – 224 с.

3. Мерников А.Г., Спектор А.А. Всемирная история войн. – Мн.: Харвест, 2005. – 768 с.
4. Миколаїв у борні. – Одеса: Маяк, 1969. – 168 с.
5. Янко М.Т. Топонімічний словник-довідник Української РСР. – К.: Рад.школа, 1973. – 346 с.

СЛОБОДЯН ВОЛОДИМИР ЯРОСЛАВОВИЧ

аспірант кафедри соціальної і гуманітарної політики НАДУ при Президентові України

СОЦІОКУЛЬТУРНА РОЛЬ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ В УКРАЇНСЬКОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННІ

Розбудова міцної національної української держави на сьогоднішньому етапі державотворення бачиться можливим за умови утвердження власної культури, яка у своїй основі є тисячолітньою християнською традицією світосприйняття. Святкування в 2016 році 1027-ї річниці хрещення Русі – України і 25-ї річниці Незалежності ставить перед Україною складні світоглядні питання розвитку моделі своєї державності, яка б забезпечила їй прогресивну модернізацію та втілювала б соціокультурну ідею духовного самоствердження нації. Активізація широкого громадського інтересу до релігії і церкви в Україні пояснюється тією особливою політичною ситуацією, в якій перебуває країна, і загальносвітовою тенденцією відродження релігійності в постсекуляризованому та постмодерному світі.

Зазначене спонукає нас до дослідження цієї теми під кутом зору сучасної науки державного управління та класичного консервативного підходу державотворчої аналітики В. Липинського.

Проблематику державно – церковних відносин як під кутом зору українського консерватизму, так і через призму сучасної науки державного управління в своїх працях досліджували такі вчені, як : І. Гирич, Ю. Дорошенко, В. Єленський, І. Коваль, Ю. Кальниш, В.Лісовий, А. Мраморнов, Р. Небожук, Т. Осташко, С. Онищук, О. Проценко, Я. Пеленський, Ю. Решетніков, І. Сидор, С. Сьомін, В. Трощинський, Ю. Терещенко, Т. Челевенко та ін.

В силу своєї актуальності державно – церковні відносини неодноразово привертала увагу вітчизняних науковців, але чи не першим ґрунтовним дослідженням з позиції консервативного підходу до державного управління є робота В. Липинського під назвою «Релігія і церква в історії України» [3], де автор аналізує становище церкви у суспільно – політичному житті Української держави та її вплив на формування соціокультурної традиції України.

В цій роботі Липинський виходить з того, що формулює методологічні підходи, за допомогою яких аналізує роль і значення релігії і церкви в державотворенні. В основі цієї методології лежать можливі моделі взаємодії церкви і держави, обумовлені особливостями національних культур. Однією із таких моделей державно – церковних відносин, за В. Липинським, є модель традиційно – консервативна. Вона отримала свій розвиток в тих суспільствах, де релігія і церква «спричинилася до витворення культури і до будови держави, перш за все, як нічим не замінима школа дисципліни соціальної і моральної: організацією людських інстинктів та хотінь і впорядкуванням людських думок про добро і зло громадського життя» [3, с. 13].

На цю модель Липинський звертає особливу увагу, адже, окрім всього, вона виступає одним із формоутворюючих елементів класократії – концепції політичної організації української держави.

Суспільний інститут релігії і церкви в концептуальній структурі класократії поруч із інститутом держави відіграє центральну роль. Це дві гарантії міцності і захищеності української нації в світовій міждержавній конкуренції стратегій геополітичного домінування. Релігія забезпечує стійку і сталу національно – культурну ідентичність, ретранслює духовно – генетичні коди світосприйняття, формує морально – етичне середовище і утверджує християнський духовно-ціннісний клімат існування індивідів, виступаючи базисом традиційної культури, вписує індивіда в загально – історичний контекст розвитку нації, тим самим породжуючи не просто громадянську свідомість, а національно – громадянську з чіткою культурною самоідентифікацією [4].

Липинський вважає, що сила живої релігії і авторитет церкви єдино здатні виправити хиби людської природи, в тому числі і української, яка привносить у громадянсько – політичне життя суспільства деструктивність, руйнацію і хаос [5]. В сьогоднішніх суспільно – політичних умовах зрозуміти сенс думок мислителя, мабуть, як ніколи просто, адже корупція, яка в своїй основі є моральною деградацією і громадянської, і національної свідомості, нищить всі сфери суспільного і державного життя України. В такій ситуації, коли не спрацьовує правова система суспільства, а з нею і судова, і правоохоронна, на релігію і церкву покладається особливо важливе завдання по очищенню суспільної свідомості від морально – етичного розкладу і відновлення духовних орієнтирів розвитку суспільства [1].

Криза духовності українського суспільства, актуалізуючи нові завдання, які диктують сьогоднішні соціально – політичні реалії перед релігією і церквою, одночасно стає чинником політизації церкви і проникнення в сферу її діяльності державної ідеології. Зазначене зумовлює ризики втрати духовного зерна в її служінню людям та необхідність вироблення делікатної політики балансування між духовним і мирським. В такій ситуації виникають питання принципів взаємодії церкви і держави і питання розмежування їх компетенцій. Липинський в цьому контексті пропонує модель «симфонії двох влад» – гармонійну взаємодію церкви і держави із збереженням ними власного, особливого інструментарію впливу і розвитку ситуацій. На державу покладається комплекс завдань, необхідних для забезпечення умов життєдіяльності суспільства, а церква забезпечує духовну і морально – етичну санкцію діям держави на правах представника культурно – духовних інтересів громади, доступними їй засобами підтримує державу в реалізації її завдань [2].

Підсумовуючи, зазначимо, що якщо екстраполювати проаналізовані підходи на суспільно – політичні реалії України, то сьогодні, як і сто років назад, напрочуд актуальними для нас є думки ідеолога консерватизму В.Липинського про важливу роль, яку має виконати християнська релігія в українському державотворенні. Адже можна констатувати, що в період складних випробувань, які тепер проходить український народ і держава, церква впродовж всього часу демонструє свою відданість ідеалам правди і справедливості, утверджуючи свою місію земного служіння людям і загалом українському суспільству. Така активна позиція є підтвердженням того, що церква є дієвим суб'єктом державотворення і надійним партнером держави.

Список використаних джерел.

1. Документи освяченого помісного собору УПЦ КП 27 червня 2013 року : православний церковний календар на 2014 рік / [головн. ред. прот. о. Трофимлюк]. – К. : Вид. упр. УПЦ КП, 2014. – 215с.
2. Єленський В. Велике повернення : релігія у глобальній політиці та міжнародних відносинах кінця XX – поч.. XXI століття / В. Єленський. – Львів : Вид – во УКУ, 2013. – 504с.
3. Липинський В. Релігія і церква в історії України / Липинський В. – Луцьк : Терен, 2010. – 96 с.
4. Православие и современность : Проблемы секуляризма и постсекуляризма : коллективная монография / науч. ред. А. Мраморнов, Т. Челевенко. – М.; Орел; Ливны : Изд – во Новоспасского монастыря; НП «Спасское дело», 2015. – 456 с.
5. Троцинський В. П. Міжвоєнна українська еміграція в Європі як історичне і соціально – політичне явище / Троцинський В. П. – К. : Ін – т соціології НАН України, 1994. – 260 с. – (Бібліотека української діаспори. Ч. 2)

СОКУР НАТАЛЯ ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

ЗАЙНЯТІСТЬ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ

Право на працю і захист від безробіття проголошено Загальною декларацією прав (ООН, 1948 р.), Міжнародним Пактом про економічні, соціальні та культурні права (ООН, 1966 р.), Конвенціями і Рекомендаціями Міжнародної організації праці. На європейському рівні право на працю встановлено Європейською соціальною хартією (Рада Європи, 1961 р., переглянута у 1996 р.) та інш. Право на працю – одне з найголовніших прав людини і громадянина, передбачених Конституцією України. Це право відображає необхідність задоволення потреб людини у створенні суспільних благ та забезпеченні джерелами існування себе і своєї сім'ї. [1].

Сьогодні важливим питанням стає реалізація свого права на працю осіб з інвалідністю.

Так, пріоритетним напрямом державної соціально-економічної політики розвинутих країн світу останнім часом є всебічне сприяння громадянам з обмеженими можливостями в реалізації їх права на продуктивну працю в умовах свободи і рівності. Обраний розвинутими країнами курс на забезпечення зайнятості осіб з інвалідністю забезпечив досягнення певних позитивних результатів – рівень їх трудової зайнятості суттєво підвищився, наприклад, сягнувши 29,0% від загальної чисельності працездатних інвалідів у США, 40,0% – у Великій Британії, 55,0% – в Італії, 60,1% – у Швеції [3].

В Україні інтеграція осіб з інвалідністю у суспільство набуває особливої актуальності у зв'язку з постійним зростанням їхньої чисельності та низьким рівнем зайнятості, оскільки для інвалідів мати роботу – це можливість підвищити соціальний статус, свою значущість, поліпшити добробут, а також це сприяє самореалізації та інтеграції в суспільство.

Захист і реалізацію права на працю осіб з інвалідністю гарантовано національними нормативно-правовими актами, зокрема законами України «Про основи соціальної захищеності інвалідів в Україні», «Про реабілітацію інвалідів в Україні», «Про зайнятість населення», «Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування на випадок безробіття», Постановою КМУ «Про організацію робочих місць та працевлаштування інвалідів» (1995), указами Президента України «Про заходи щодо створення сприятливих умов для забезпечення соціальної, медичної та трудової реабілітації інвалідів» (2005), «Про першочергові заходи щодо створення сприятливих умов життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями» (2005) тощо.

Розглядаючи аспект зайнятості осіб з інвалідністю слід відмітити, що в кожній країні існують спеціальні норми щодо працевлаштування цієї категорії осіб. В більшості це встановлена мінімальна квота прийому інвалідів на роботу, правила про пристосування машин і механізмів до особливостей працівника з інвалідністю, заборона дискримінації інвалідів при прийомі на роботу [6].

Наприклад, у країнах ЄС застосовуються наступні засоби стимулювання роботодавців:

- субсидії на заробітну плату інвалідів, які довгий час не працювали, у разі надання роботодавцем послуг з професійної підготовки інваліда та стажування, у разі недостатньої продуктивності праці інваліда;
- дотації на оплату послуг консультантів та оплату індивідуальних помічників для інвалідів;
- дотації, які стимулюють роботодавців зберігати за інвалідами робочі місця;
- податкові пільги за кожного нового прийнятого на роботу інваліда;
- дотації на покриття видатків на переоснащення робочих місць для інвалідів;
- зниження розміру внесків до Фонду соціального страхування за працівників-інвалідів;
- «спеціальні програми фінансування», спрямовані на працевлаштування окремих категорій осіб з інвалідністю на відкритому ринку праці з великими грантами на покриття всіх можливих витрат тощо [8].

Основними структурами, що сприяють працевлаштуванню інвалідів в Україні, є:

- державна служба зайнятості;
- Фонд соціального захисту інвалідів;
- органи соціального захисту населення;
- Комісія з питань діяльності підприємств та організацій громадських організацій інвалідів;
- громадські організації інвалідів.

Важливою умовою для професійного самовизначення інвалідів є профорієнтація. Так, за I квартал 2016 р. профорієнтаційними послугами були охоплені 22,3 тис. безробітних з інвалідністю [9].

Також однією з найпотужніших інституцій, яка сприяє працевлаштуванню інвалідів, є Фонд соціального захисту.

Особливе місце у реалізації державної політики щодо зайнятості осіб з інвалідністю повинні займати громадські об'єднання інвалідів.

Їх особливістю є те, що вони виступають єдиною соціальною структурою, у якій інваліди є членами не опосередковано, як в інших структурах суспільства, а безпосередньо, завдяки чому громадські організації інвалідів мають можливість отримувати адекватну інформацію щодо соціального стану і потреб інвалідів, вкрай необхідну для розробки пропозицій щодо удосконалення нормативно-правових актів і державних програм підтримки та реабілітації інвалідів [10].

Взаємодія державних органів влади та громадських організацій інвалідів щодо вирішення проблем зайнятості інвалідів ґрунтується на принципах рівноправного партнерства та взаємовідповідальності щодо досягнення поставленої мети [5].

Попри все, слід зауважити, що рівень зайнятості інвалідів в Україні є досить низьким – близько 15%.

Дослідження засвідчують, що такий стан зайнятості інвалідів в Україні зумовлений низкою причин, а саме:

- непристосованість виробництва та робочих місць до потреб інвалідів на звичайних підприємствах;
- непривабливість робочих місць, які пропонуються роботодавцями людям з інвалідністю (значне фізичне навантаження, мала заробітна плата, непривабливі умови праці);
- упереджене ставлення роботодавців до використання праці осіб з інвалідністю;
- низька конкурентоспроможність осіб з інвалідністю на ринку праці, незважаючи на їх достатньо високий рівень освіти тощо [11].

І саме тому основними заходами щодо вирішення проблем в сфері зайнятості інвалідів повинні бути:

- приведення законодавства до норм і стандартів Конвенції ООН про права інвалідів;
- розроблення нормативних актів щодо впровадження інклюзивної освіти та професійної підготовки;
- стимулювання роботодавців щодо прийняття на роботу осіб з інвалідністю тощо.

Список використаних джерел.

1. Практичні питання працевлаштування та зайнятості осіб з інвалідністю / А.Г. Шевцов, О.О. Волошинський, М.М. Хміль, О.П. Рісний, [за наук. ред. А.Г. Шевцова] – Львів: 2009. – 140 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.gcs.org.ua/publish/Posibnyk2009_ukr.pdf

2. Сайт Українського центру економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/poll.php?poll_id=199/

3. Куровська Г. Основні концепції державної політики залучення осіб з інвалідністю до ринку праці: міжнародний аспект. // «Україна: аспекти праці». – 2007. – №1.

4. Зайнятість та професійна реабілітація людей з обмеженими можливостями. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2009-1/doc/2/16.pdf>

5. Національна доповідь «Праця та зайнятість осіб з інвалідністю в Україні» підготовлено на виконання Указу Президента України від 18.12.2007 р. №1228/2007 «Про додаткові невідкладні заходи щодо створення сприятливих умов для життєдіяльності осіб з обмеженими фізичними можливостями» та доручення Кабінету Міністрів України від 24.06.2009 р. №2700/3-09.

6. Прокопчук Ю.М. Міжнародно-правові аспекти охорони праці інвалідів // Правова система України й міжнародне право, порівняльне правознавство. – 2009. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.kul.kiev.ua/images/chasop/2009_3/CHAS09_246.pdf

7. Безтелесна Л.І. Удосконалення механізму соціального захисту інвалідів в Україні / Л.І. Безтелесна, Г.М. Юрчик // Вісник Національний університет водного господарства та природокористування. – 2010. – Випуск 3(51). – С. 11-20.

8. Звіт про науково-дослідну роботу «Аналіз моделі соціального захисту інвалідів в ЄС, її структури та вертикалі, а також законодавства ЄС стосовно працевлаштування та реабілітації інвалідів, забезпечення їх засобами реабілітації та виробами медичного призначення, створення безперешкодного доступу для осіб з обмеженими фізичними можливостями» // ДУ НДІ СТВ. – 2008. – 72 с.

9. Державна служба зайнятості України. [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.dcz.gov.ua/control/uk/statdatacatalog/list/category?cat_id=30543

10. Куца А.М. Громадські організації інвалідів у сфері соціального захисту осіб з обмеженими функціональними можливостями / А.М. Куца // Право і суспільство. № 1 – 2011р. С. 114-117.

11. Соціологічне дослідження за регіонами України з метою виявлення проблем та перешкод, що заважають соціально-економічній інтеграції інвалідів до трудового та суспільного життя. Аналітична записка науково-дослідної роботи виконаної ДУ НДІ соціально-трудових відносин у 2010 р.: http://www.mlsp.gov.ua/labour/control/uk/publish/article?art_id=125466&cat_id=111127.

СТОЙКОВА ГАЛИНА ГЕОРГІЙВНА

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.філол.н., доцент*

МОВНЕ БУДІВНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА

Важливим для перспективи розвитку української мови як державної є історичний досвід тих народів, яким вдалося поширити вживання своєї мови на весь етнос, подолавши стадію часткового етнічного поширення мови, що виникає, як правило, тоді, коли народ опиняється в межах багатонаціональної держави, де панівне становище займає інший народ. До таких мов належали свого часу деякі мови Центральної Європи – чеська, словацька, словенська, а також литовська, латиська, естонська, фінська. Народи, яким вдається здолати наслідки асиміляційного тиску іншої держави і зробити

свою мову загальноетнічним засобом спілкування, утворюючи власну державу, відповідно утверджують свою мову й у функції державної, тобто вона переходить від стану загальноетнічного поширення до стану загальнотериторіального поширення, стає й мовою міжнаціонального спілкування в межах відповідної держави.

Про мову, її функціонування піклуються не лише держави, які стають на шлях незалежності. Про неї дбають і ті держави, національним мовам яких абсолютно ніщо не загрожує. В Японії уряд приділяє велику увагу мовним питанням. Тут для забезпечення всебічного розвитку й функціонування японської мови створено державні установи, якими проводяться дослідження з лінгвістики, великими тиражами виходять мовознавчі журнали; питання мовної практики посідають помітне місце в засобах масової інформації [7]. У багатьох країнах світу при парламентах і урядах створено спеціальні комісії, комітети тощо з мовних питань. Це, наприклад: Вищий комітет у справах французької мови (Франція), Британська рада (Великобританія), Робоча група у справах німецької мови при Міністерстві закордонних справ Німеччини, Комісія у справах офіційної мови при парламенті Індії, а також аналогічні державні органи є в країнах близького зарубіжжя (Молдова, Казахстан, Естонія та ін.) [4]. До XV століття в Англії англійська мова теж не була державною мовою, хоча нею вже виголошували промови, писали листи, творили художню літературу. У ранг державної мови англійську було запроваджено спеціальним королівським декретом. У Франції потребу формування національної літературної мови першими відчули поети ліонської поетичної школи, потім паризької літературної групи «Плеяда» Програмним документом п'яти поетів «Плеяди» став опублікований 1549 року Трактат «Захист і звеличання французької мови». Після того, як Франція стала єдиною (унітарною) державою, у ній етнічних французів було менше ніж половина. Але після революції 1792 року французька мова була оголошена державною, її стали запроваджувати в адміністративну й судову практику, в освіту. У Франції всіх чиновників зобов'язують розмовляти тільки французькою мовою, у Збройних Силах вживається тільки французька мова, освіта надається лише французькою мовою, тільки цією мовою видають книжки, журнали, газети. А в прийнятому 1994 року Законі «Про застосування французької мови» встановлено суворі санкції за ігнорування її на території держави [5]. Сучасна Польща сформувалася з трьох частин, які 146 років були розділені та знаходилися під владою Австрії, Пруссії та Російської імперії. Усі поляки мусили відповідно користуватися німецькою чи російською мовами. На початок XX ст. Варшава не мала жодної польської школи. Проте після утворення Польської держави державність польської мови об'єднала всіх, хто живе в цій країні ідеєю польськості – літературної польської мови як культурного коду нації. З 1945 року почала своє державне життя македонська мова, і нині в Македонії послугуються переважно рідною мовою. Боротьба за незалежність Чехії була насамперед боротьбою проти нав'язування чеському народові німецької мови. Хорватія стала домагатися незалежності передусім тому, що їй загрожувала мадяризація. Індонезія, в якій налічується понад 300 мов і яка впродовж 300 років перебувала під владою Голландії, здобувши 1945 року незалежність, оголосила індонезійську мову державною, хоч нею й не володіла вся освічена частина суспільства. Держава Ізраїль, що відновилася з 1948 року, одним із перших завдань поставила відродження своєї історичної мови – іврит, яка була збережена лише одиницями. На сьогодні державною мовою цієї країни по праву став іврит.

Отже, як бачимо, у багатьох країнах однією з найпринциповіших вимог державного будівництва є вимога утвердження державного статусу рідної мови.

Список використаних джерел.

1. Булаховський Л. А. Виникнення, розвиток літературних мов // Вибрані праці: У 5 т.– К.: Наукова думка, 1978. – Т.1. – 496 с.
2. Кудря В. Мова як знаряддя політики / В. Кудря // Чорноморські новини. – 1995. – № 4. – С. 5.
3. Лопушинський І. П. Формування та реалізація державної мовної політики в галузі освіти України: досвід, проблеми та перспективи: Монографія. – К.–Херсон: Олді-плюс, 2006. – 456 с.
4. Масенко Л. Т. Державна мова в соціокультурному контексті / Л. Масенко // Державність української мови і мовний досвід світу. – К. : Києво-Могилянська академія, 2000. – С. 255–260.
5. Радевич-Винницький Я. Україна: від мови до нації / Я. Радевич-Винницький. – Дрогобич : Видавнича фірма Відродження, 1997. – 360 с. – 296
6. Селіванова О. О. Сучасна лінгвістика: напрями та проблеми: Підручник. – Полтава : Довкілля-К, 2008. – 712 с.
7. Ставицька Л. Державна мова в Україні. Чинники авторитету та комунікативної потужності / Л. Ставицька // Державність української мови і мовний досвід світу : міжнар. конфер., 26 травня. 2000 р. : тези доп. – К. : КМ Академія, 2000. – С. 378-385.
8. Ткаченко О. Б. Українська мова і мови в житті світу / О. Ткаченко. – К. : Спалах, 2004. – 272 с.

ТИТАРЕНКО ЛЮБОВ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

КАДРИ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ОРГАНІВ

На сьогодні перед Україною стоять завдання підготовки публічних управлінців, – кадрів, орієнтованих на реформування державних інституцій з модернізацією місцевого самоврядування та адміністративних органів в цілому.

Питання забезпечення органів влади та місцевого самоврядування останнім часом розглядалися фахівцями в працях С.Адамчука, В.Бакуменка, В.Горбатенка, Д.Дзвінчука, М.Іжі, В.Лугового, Н.Нижник, Т. Мотренка, Ю. Ковбасюка, В.Майбороди, В. Малиновського, Оболенського, Серьогіна, В. Сороко, О. Якубовського та інших вчених.

Незважаючи на численні розробки вітчизняних учених щодо поліпшення професійного навчання, проблема дефіциту сучасних управлінців, на жаль, зберігає свою гостроту, адже умовою модернізації та стабільного розвитку України є стале економічне зростання та формування соціально благополучного суспільства [3, с. 238].

Перш ніж зосередити увагу на засадах підготовки професійних кадрів, необхідно звернутись до проблем модернізації адміністративних органів в контексті змін українського суспільства, коротко пояснити саме поняття «модернізація, оскільки воно трактується в літературі по-різному [2;3;4].

Модернізація в загальному плані означає процес оновлення, осучаснення, тобто набуття менш розвиненими суспільствами низки ознак, характерних для більш розвинених суспільств, що, в свою чергу, передбачає масштабні, цілеспрямовані перетворення в усіх основних сегментах суспільства і його складових: соціальної системи (в економічній, правовій, політичній сферах, соціальних відносинах, культурі, системі освіти) [4, с. 132].

З точки зору проф. інституту держави і права ім.В.М. Корецького НАН України Горбатенка В.П., до основних складових модернізаційних змін належать: «раціоналізація діяльності бюрократії і суспільно-владних відносин; диференціація політичної структури; налагодження гнучкої системи вдосконалення законодавства; визначення оптимального рівня децентралізації виконавчої вертикалі; подолання відчуження населення від суспільно-політичного життя [4, с. 147].

Поділяємо думку науковців, що процес модернізації проходить основні стадії: 1) усвідомлення мети; 2) консолідацію модернізаторськи налаштованої еліти; 3) період трансформації; 4) інтеграцію суспільства на новій основі [1;2;4].

Разом з тим, слід наголосити, що ключовими питаннями щодо модернізації форм і методів адміністративних органів постають започатковані в нашій країні реформи, спрямовані на процес оновлення системи суспільства (в соціально-економічній, правовій, політичній та інших сферах).

Незважаючи на те, що від початку суспільних перетворень в нашій країні пройшло вже чимало часу, висвітлення в науковій літературі проблематики ефективності адміністративних органів, перспектив розвитку державної кадрової політики є недостатнім.

Зміни в системі суспільно – політичного устрою порушують питання про те, чи стають управлінські кадри, державна служба зокрема, типом професійної управлінської діяльності, спрямованим на задоволення нових соціальних потреб суспільства.

Деякі науковці вважають (і не без підстав), що на сьогодні Україна має невизначений імідж в очах міжнародного співтовариства, внаслідок цього втрачаючи дивіденди не лише в політичному просторі, але й у питаннях національної безпеки, економічного зростання, демократичних перетворень. Існуючий «розмитий» імідж України в світі та інформаційний вакуум щодо її потенціалу негативно впливають на розвиток співпраці високорозвинених країн з нашою державою [5, с. 2].

Ми мусимо відповісти на питання – яким має бути державний службовець нової формації, тобто які сьогодні йому потрібні знання, уміння, навички? За цих умов виникає потреба в формуванні якісно нової особистості працівника державної служби.

Президент України П. Порошенко представив «Стратегію реформ-2020», метою яких є – спроба досягти європейських стандартів життя і підготуватися до того, щоб у двадцятому році подати заявку на членство в ЄС», і наголосив, що реформи мають бути системними, торкатися одразу політичних, економічних та соціальних інституцій [6, с. 3].

Голова Національного агентства з питань державної служби К. Ващенко, коментуючи реалізацію програми розвитку України «Стратегія 2020» наголосив: «Наближаючись до стандартів Європейського Союзу ми рухаємось в чотирьох векторах. Перший вектор стосується розвитку економіки, інфраструктури і інвестицій; вектор другий – це безпека; третій вектор спрямований на підвищення рівня відповідальності перед суспільством (це і охорона здоров'я і освіта і т. ін). У той же час четвертий вектор полягає в підтримці національної гордості.

Цим самим, питання модернізації адміністративних органів місцевого самоврядування на засадах підготовки кадрів є винятково важливими для функціонування і розвитку відповідних інституцій з кращими традиціями державно-публічного управління та орієнтирами суспільної демократії.

Список використаних джерел.

1. Адамчук С. В. Актуалізація кадрового потенціалу як чинник професіоналізації державної служби / С. В. Адамчук// Економіка та держава. – 2014. – № 7. – С. 137-140.
2. Державне управління: основи теорії, історія і практика : [навч. посібн.] / В.Д. Бакуменко, П.І. Надолішній, М.М. Іжа, Г.І. Арабаджі / за заг. ред. Надолішнього П.І., Бакуменка В.Д. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
3. Енциклопедія державного управління: [у 8 т.] за ред. Ю.В.Ковбасюка. НАДУ при Президентіві України, 2011. – Т.6 «Державна служба» / за ред. С.М.Серьогіна, В. М.Сороко. –2011.–524 с.
4. Інститут держави і права імені В. М. Корецького Національної академії наук України STUDIA POLITOLOGICA UCRAINO-POLONA. Випуск четвертий// за ред. В. Горбатенка та Ірени Ставови-Кавки. – Житомир-Київ-Краків : ФОП Євенок О. О., 2014. –313 с.
5. <http://www.ukurier.gov.ua/uk/> К. Ващенко: «Партійні квоти або чийсь особисті вподобання – хибні принципи розстановки кадрів» Урядовий кур'єр. 11 вересня 2015р.
6. www.president.gov.ua/news/ Президент представив «Стратегію реформ-2020»: Мета реформ – членство в ЄС. Прес-служба Президента України.

МІНАСОВ ВОЛОДИМИР САМСОНОВИЧ

провідний науковий співробітник лабораторії високо мобільних десантних військ та розвідки військової академії (м. Одеса), к.військ.н., професор, генерал-майор у відставці

УСАТЮК ІВАН ФЕДОРОВИЧ

член президії Одеської обласної Ради Миру, доцент кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент, полковник у відставці

ЄФІМЕНКО АНАТОЛІЙ ЄВГЕНІОВИЧ

доцент кафедри гуманітарних та соціально-економічних дисциплін військової академії (м. Одеса,), к.військ. н., доцент, полковник запасу

НАЦІОНАЛЬНА ВІЙСЬКОВА ОСВІТА ЯК ГОЛОВНЕ ДЖЕРЕЛО РЕАЛІЗАЦІЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ

Відомо, що у серпні доленосного 1991 року Україна, здобувши свою державну незалежність, успадкувала від Радянського Союзу, який сенсаційно розпався, одне з найчисленніших і потужних угруповань військ в Європі. На той час воно включало три військові округи з загальною чисельністю особового складу військ близько 780 тисяч чоловік. На території України дислокувалися ракетна армія, три загальновійськові та дві танкові армії, окрема армія протиповітряної оборони, Чорноморський флот. На їхньому озброєнні було 6,5 тисячі танків, близько 7 тисяч бойових броньованих машин, до 1,5 тисячі бойових літаків, понад 350 кораблів. Але найнебезпечнішою була наявність в Україні 1272 ядерних боєголовок міжконтинентальних балістичних ракет та майже 2,5 тисячі одиниць тактичної ядерної зброї. Таке потужне військове угруповання потенційно становило чималу загрозу мирові і міжнародній безпеці на європейському континенті.

До того ж на Україні функціонував надзвичайно потужний воєнний (оборонний) виробничий потенціал. Україна успадкувала від СРСР другу за розміром і до того ж найціннішу частину військово-промислового комплексу – 1840 промислових підприємств. 2,7 млн. робітників (5 відсотків населення) були зайняті у військовому виробництві. 700 із підприємств оборонного комплексу, що нараховували 1,3 млн. працівників, випускали тільки військову продукцію. Серед них було 330 таких гігантів, як «Південмаш», «Арсенал», «Хартрон» тощо. На цих підприємствах вироблялись транспортні літаки, ракетні крейсери, ракети «Зеніт», «Циклон», СС-18, СС-20, СС-23, СС-24, бойові танки, радіоелектронне устаткування, вертольоти тощо. Підприємства України були причетні до більшості досліджень та розробок, на основі яких створювалась військова могутність СРСР, насамперед, до розроблення ракетно-космічної, авіаційної техніки, електроніки, енергетики тощо.

Однак розпад СРСР, припинення дії Організації Варшавського Договору зумовили цілком нову геополітичну ситуацію в Європі і в світі. Припинилося політичне, військове протистояння ОВД і НАТО, СРСР і США. Відроджувався загальноєвропейський клімат взаємної довіри і співпраці. Це, своєю чергою, зумовило цілком новий геополітичний статус незалежної України. Наша держава налагодила міцні, добросусідські відносини з Польщею, Російською Федерацією, Білоруссю, Чехією, Угорщиною, Болгарією, Молдовою, більшістю країн Європи, складалася співпраця з НАТО. Це фактично знімало безпосередню загрозу національній безпеці України, недоторканності її кордонів, раптовому виникненню в регіоні міждержавного воєнного конфлікту.

Отже, виникли сприятливі умови для вироблення та реалізації цілком нової воєнної політики, яка, з урахуванням потреб забезпечення національної безпеки української держави, її економічної спроможності, передбачала б розумне, виважене у часі і масштабах поетапне скорочення чисельності Збройних сил, вихід на реалізацію безядерного статусу держави. Попередньо знадобилося здійснення низки невідкладних військово-оборонних заходів. 24 серпня 1991 року Верховна Рада України ухвалила рішення про взяття під свою юрисдикцію всіх розташованих на терені українських військових формувань СРСР. Було створено нову систему управління військами, законодавчо забезпечувалася програма соціального захисту військовослужбовців, що підлягали скороченню.

Найневідкладнішим стало завдання кадрового забезпечення новостворених Збройних сил України, формування відданого незалежній Україні офіцерського корпусу. У 1991–1992 роках відбувся відповідальний процес прийняття офіцерським і старшинським складом присяги на вірність Україні, їхньої готовності захищати честь і свободу незалежної України. Хоч додалися значні труднощі, пов'язані із значним міждержавним переміщенням військових кадрів. З 1991 по 1994 рік з України в інші держави було переведено близько 12 тисяч офіцерів та прапорщиків і понад 33 тисячі офіцерів і прапорщиків повернулися на Батьківщину.

Незважаючи на різноманітні труднощі того часу, розбудова Збройних сил України відбувалася доволі успішно. У стислі терміни Верховна Рада України прийняла пакет законодавчих актів стосовно військової сфери: були ухвалені Концепція оборони і будівництва Збройних сил України, постанова «Про Раду оборони України», Закони України «Про оборону України», «Про Збройні сили України», Воєнна доктрина України тощо. Україна поступово виходила на оптимальну чисельність особового складу Збройних сил України. На кінець 1996 року в Україні було скорочено понад 3,5 тисячі різноманітних військових структур, майже 410 тисяч чоловік особового складу. На 1 червня 1996 року на території України не залишилося жодного ядерного боєприпасу. Правомірні дії керівництва України щодо послідовного скорочення військовослужбовців супроводжувалися одночасним звільненням з армії достатньо великої кількості офіцерських кадрів. Зокрема, упродовж 1992–1994 років з армії звільнялося щорічно близько 15 тисяч офіцерів, у 1995 році – 11,5 тисяч, у 1996 – 1997 роках відповідно 9,5 і 6,5 тисячі, у 1998 році ще близько 3 тисяч.

Скорочення чисельності офіцерського корпусу, як уже відзначалося, поєднувалося з істотним скороченням інших груп військовослужбовців. Як наслідок – на початок 1999 року у Збройних силах України перебувало 320 тисяч військовослужбовців і близько 100 тисяч цивільних осіб. Не виключалося подальше скорочення Збройних сил. Рішучі дії

керівництва Міністерства оборони України щодо забезпечення оптимальної структури, забезпечення Збройних сил України повноцінними кваліфікованими військовими кадрами не знімали загалом гострих кадрових проблем. Негативно вплинула на формування кадрового складу Збройних сил України часта зміна керівництва у найвищому військовому відомстві. Упродовж 1991–1996 років змінилося три міністри оборони і чотири начальники Генерального штабу. З початком формування Збройних сил України було оновлено понад 70 відсотків командного складу. Змінилися майже усі командувачі військовими округами, арміями, командири корпусів та дивізій. Необхідно було терміново розробити дієві механізми проходження служби наявними категоріями військовослужбовців, послідовно запроваджувати контрактні форми служби.

Нагальною виявилася потреба повного укомплектування первинних офіцерських посад у військах, насамперед командирів рот (батарей), взводів, подолання апатії, зниження службової активності у молодих офіцерів, проявів нехтування ними моральних норм, службового етикету, наявної психологічної нестійкості, прагнення звільнитися з військової служби або перевестися у інші військові формування – СБУ, МВС, де діяли привабливіші умови оплати праці військовослужбовців, кращого їхнього соціального захисту.

Формування кадрового механізму, що діяв у Збройних силах України, значною мірою спиралося на доволі розгалужену мережу військових навчальних закладів, покликаних готувати кваліфікованих фахівців для Збройних сил. Як показав досвід, початково діюча система військових навчальних закладів виявилася занадто громіздкою, та такою, яка не відповідала повною мірою новій структурі та зрослим вимогам і завданням Збройних сил України. Тому на виконання Постанови Кабінету Міністрів України від 15 грудня 1997 року № 1410 «Про створення єдиної системи військової освіти» було затверджено Концепцію військової освіти в Україні. Практична реалізація положень цієї Концепції сприяла насамперед усуненню дублювання у напрямках та профілях підготовки військових фахівців, оптимізації підготовки спеціалістів, яких в Україні раніше не готували. Структурна перебудова системи військової освіти здійснювалася відповідно до змін структури та чисельності Збройних сил України. Ширшого, інтенсивнішого характеру набула інтеграція системи військової освіти в загальнодержавну систему освіти.

Створення військових інститутів як структурних підрозділів цивільних навчальних закладів дало змогу крім значної економії бюджетних асигнувань, досягти максимального використання наукового, педагогічного потенціалу, навчальної, матеріально-технічної бази цивільних навчальних закладів у підготовці військових спеціалістів.

Найпереконливішим свідченням ефективності інтеграції системи військової освіти є досвід діяльності Військового інституту імені гетьмана П. Сагайдачного Національного університету «Львівська політехніка». Об'єднання зусиль науково-педагогічного складу, раціональне використання сучасної навчальної, матеріально-технічної бази Національного університету «Львівська політехніка» дає змогу протягом багатьох років забезпечувати підготовку для Збройних сил України висококваліфікованих фахівців, значно активізувати наукову, науково-дослідницьку діяльність.

Цілком виправдала себе практика введення Міністерством оборони України системи попереднього замовлення на підготовку офіцерських кадрів, яка відповідає потребам Збройних сил України та інших військових формувань. Ця система створила атмосферу морально-психологічної впевненості курсантів військових навчальних закладів у державному забезпеченні успішності їхньої майбутньої офіцерської кар'єри.

Разом з тим, з урахуванням з найближчих і віддаленіших перспективних завдань подальшої розбудови Збройних сил України, а це збалансування структури та складу військ (сил) до рівня оборонної достатності з урахуванням економічних можливостей держави, отже, враховуючи неминуче зменшення кількості командних, офіцерських кадрів, у найближчі роки передбачається здійснити репрофілювання, об'єднання, а, можливо, і подальше поетапне припинення діяльності деяких малоперспективних військових навчальних закладів. Зате подальший розвиток одержать такі визнані навчальні заклади, як Національна академія оборони країни, Харківський університет повітряних сил, Львівський військовий інститут Національного університету «Львівська політехніка», на базі якого зараз утворюється видовий навчальний заклад Сухопутних військ Збройних сил України.

З урахуванням нової воєнної доктрини, Стратегічного оборонного бюлетеня України на період до 2015 року Міністерство оборони України висунуло нові, доволі складні завдання в галузі подальшого удосконалення військової освіти, орієнтацію на досягнення високого європейського рівня в цій галузі. Йшлося про створення єдиної системи військової освіти з урахуванням інтересів усіх військових формувань України, подальшу оптимізацію мережі військових навчальних закладів та їхніх організаційно-штатних структур для виключення дублювання за спорідненими напрямками, залучення до роботи у військових навчальних закладах досвідчених науковців, кваліфікованих фахівців, удосконалення системи державних замовлень на підготовку офіцерських кадрів, оптимізацію військової освіти, наближення її змісту до загальнонавчальних європейських стандартів, подальше поглиблене інтегрування військової та цивільної освіти, удосконалення системи професійної і загальноосвітньої підготовки офіцерів.

Остаточною метою реформування системи військової освіти України було створення її єдиної, економічно доцільної структури, адекватної європейському досвідові, завданням Збройних сил України, інших військових формувань і спроможної готувати висококваліфіковані, національно свідомі офіцерські кадри. Відверто визнаємо, що не всі передбаченні урядом заходи щодо удосконалення системи військової освіти були достатньо продуманими, враховували військово-професійні особливості у підготовці військових фахівців.

І все ж посиленна увага до удосконалення дії системи військової освіти, певне поліпшення фінансування цієї важливої ділянки кадрової політики у Збройних Силах України дало відчутні позитивні результати. Кадрові питання, як показув досвід ВВНЗ, вирішувалися на підставі конкурсу претендентів на відповідну посаду, з урахуванням освітньої підготовки, досвіду, наявних ділових, морально-психологічних якостей претендентів. Істотно поліпшився загальний стан кадрової політики у Збройних силах України завдяки важливим заходам держави щодо поліпшення соціального захисту військовослужбовців, зокрема тих, що підлягають звільненню з військової служби. Це було надзвичайно важливо, оскільки за офіційними даними наше військо у ті роки – порівняно з арміями 150 країн світу – за чисельністю займало 13-те місце, а за витратами оборонного бюджету на одну особу – 125-те місце. У черзі на отримання житла донедавна перебувало понад 46 тисяч сімей офіцерів і прапорщиків та 23 тисячі сімей пенсіонерів із колишніх військовослужбовців.

У Воєнній доктрині України серед основних реальних та потенційних внутрішніх загроз національній безпеці України у воєнній сфері називали «незадовільний рівень соціального захисту військовослужбовців, громадян, звільнених з військової служби, та членів їхніх сімей». Вирішення цієї проблеми було серед найневідкладніших заходів, спрямованих на посилення воєнної безпеки України, Воєнна доктрина підкреслювала необхідність забезпечення соціального, правового захисту

військовослужбовців та членів їхніх сімей. Як стверджували у Міністерстві оборони України, соціологічні виміри, виконані протягом останніх років, переконують у тому, що більшість офіцерів цілком свідомо вибирали свою професію, цінуювали її і хочуть продовжувати військову службу. У системі мотивів вибору військової кар'єри, як свідчили опитування, переважали мрії з дитинства та повага суспільства до професії військового (34 відсотки), почуття патріотизму (28 відсотків) та соціальна захищеність офіцерів і членів їхніх сімей (25 відсотків). 62 відсотки офіцерів навіть після оголошення директиви про скорочення їхніх посад однозначно вибрали б професію військового, а 74 відсотка опитаних, за наявності вибору при скороченні посади – служити чи звільнитись однозначно висловились на користь подальшої служби.

Кадрова політика у Збройних силах України, яка пройшла випробування часом, складнощами становлення Збройних мала знайти подальший розвиток у наступні роки. Відповідно до стратегії оборонного бюлетеня, оприлюдненого в той час, реформування Збройних сил України мав відбуватися у два етапи: перший – до 2009 року, другий – до 2015 року. На першому етапі планувалося скорочення Збройних Сил України та їхня оптимізація – до 2006 року чисельність Збройних Сил України становила близько 200 тисяч чоловік. Значні зміни очікувались й у кадровій політиці.

Питома вага офіцерів мала становити 20 відсотків від загальної чисельності військовослужбовців. Передбачалося зменшити кількість вищих і старших офіцерів на користь молодших у співвідношенні 40 до 60 відсотків відповідно. Генеральських посад у Збройних силах України планувалося залишити не більше ніж 100. Також планувалося збільшити мінімальний термін вислуги та максимальні строки перебування у військовому званні. А роль та рівень підготовки принципово нового сержантського корпусу передбачалося довести до стандартів, що притаманні арміям розвинутих країн.

Проте, збройна агресія і порушення територіальної цілісності України (тимчасова окупація Російською Федерацією Автономної Республіки Крим, міста Севастополя та військова агресія Російської Федерації в окремих районах Донецької і Луганської областей), нарощування військової потужності Російської Федерації в безпосередній близькості до державного кордону України, у тому числі потенційна можливість розгортання тактичної ядерної зброї на території Автономної Республіки Крим, різко підвищили вимоги до Збройних Сил України. У середньостроковій перспективі ЗСУ, як зазначається в Стратегії національної безпеки України, мають «формуватися на основі змішаного принципу комплектування з поступовим нарощуванням контрактної складової та створення багаточисельного високомобільного резерву першої черги».

Реформування Збройних Сил має також передбачати вдосконалення кадрової політики. Керівництву Міністерства оборони та Генерального штабу Збройних Сил необхідно забезпечити призначення на більш високі посади генералів, офіцерів і сержантів, що виявили високий професіоналізм та моральні якості у бойових діях на сході України. Саме вони становитимуть основу, на якій формуватимуться оновлені Збройні Сили. Виконання цих вимог чітко виписано в Положенні про особливості організації освітнього процесу у вищих військових навчальних закладах Міністерства оборони України та військових навчальних підрозділах вищих навчальних закладів України, затвердженому наказом Міністром оборони України 20 липня 2015 року № 346.

Таким чином, військова освіта є вагомим складовою частиною загальнодержавної системи освіти, що забезпечує підготовку, перепідготовку, підвищення кваліфікації військових фахівців відповідно до сучасних вимог Збройних Сил, формує високі морально-психологічні та патріотичні якості громадянина-захисника Вітчизни.

Список використаних джерел.

1. Головань В.І., Головань С.В., Жабокрицький Н.С. Третье артиллерийское (к истории Одесского училища). – Одесса: ОВАКОЛУ, 1990.
2. Законодавство України з питань військової сфери. Збірник законів та інших нормативно-правових актів. – К.: «Азимут-Україна». – 2003. – 1008 с.
3. История Одесского пехотного училища имени К.Е. Ворошилова /Отв.. ред. А.П. Лазарев. – Одесса: Тип. Од. пех. учил., 1941. – 72 с.
4. Нещадим М.І. Теоретико-концептуальні основи змісту військової освіти //Наука і оборона. – 1999. – № 3. – С. 23-29.
5. Одесский Краснознаменный /А.И. Бухачев, Н.И. Лопаткин, Н.С. Волков и др. – 2-е изд., испр. и доп. – Кишинев: Карта Молдовенеско, 1085. – 344 с., фото.
6. Про Стратегію національної безпеки України: Указ Президента України від 26 травня 2015 року № 825/2015.
7. Усатюк І.Ф. Історія військових навчальних закладів Одеси: уроки підготовки командних кадрів //Зб. матер. наук. конфер. – Одеса: ОІСВ, 1993.
8. Воєнна доктрина України: Затверджена Указом Президента України від 24 вересня 2015 року № 255/2015.

ФІЛІПОВА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ.упр., доцент*

ФІЛІПОВА ОЛЬГА ІВАНІВНА

викладач Циклової комісії Гуманітарних та суспільно-економічних дисциплін МКТФ ОМНУ, к.і.н.

СОЦІОКУЛЬТУРНА ІСТОРІЯ ТА ВПЛИВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ФІЗИКІВ М. ОДЕСИ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ

Розвиток українського суспільства за роки незалежності здійснює суттєвий вплив на соціальні процеси функціонування і розвитку надзвичайно складного і важливого для суспільства соціального інституту – науки. Наука як соціальний інститут виконує важливу внутрішню функцію стабілізації та гармонізації суспільного життя; вона повинна не

просто існувати, її необхідно відтворювати, розвивати, причому з означеними, заданими якостями для того, щоб наука відповідала на запити сучасного життя. Вивчення певного внеску вчених-фізиків півдня України в розвиток вітчизняної науки в контексті загальносвітового науково-технічного процесу, а також суспільно-політичного і культурного життя України має важливе значення.

Історія потужного розвитку наукових досліджень на півдні України безпосередньо пов'язана з діяльністю Одеського національного університету імені І.І. Мечникова, до революції відомого як Імператорський Новоросійський університет. Від дня свого відкриття 1(13) мая 1865 року цей навчальний заклад відіграє значну роль в формуванні системи освіти та розвитку наукових досліджень в Україні.

При перетворенні Рішельєвського ліцею в університет у 1865 році була створена потужна база для наукових досліджень в галузі фізики, так завдяки зусиллям професора В.І. Лапшина в м. Одесі були розпочаті метеорологічні спостереження за програмою Головної фізичної обсерваторії. У 1868 р. В.І. Лапшин вивчав умови спорудження по дну Чорного моря кабеля Одеса – Севастополь – Поті [2, с. 196].

У 1898 р. професор університету М.Д. Пільчиков розробив прилади для військово-морського флоту [2, с. 103], щоб підірвати міни, які знаходилися на значній відстані. Характерним для вченого в цей період було прагнення широко застосувати фізику на практиці. М.Д. Пільчиков створив багато оригінальних приладів, у тому числі прообраз сучасного скафандра. Після винаходу радіо О.С. Поповим він у 1898 р. демонстрував під час публічної лекції годинник, моделі семафора і маяка, які діяли за радіосигналами [3, с. 97], тим самим започаткувавши телерадіомеханіку.

Співпраця одеських фізиків з військовим відомством була дуже плідною на початку ХХ століття, так з липня по грудень 1915 р. в Магнітно-метеорологічній обсерваторії університету під керівництвом професора М.П. Кастеріна проводилися дослідження з метою перевірки артилерійських калібрів для потреб Одеського військово-промислового комітету [2, с. 42]. Але не тільки військовим потребам слугувала університетська наука, участь фізиків у роботі з індустріалізації дала свої наслідки, особливо в галузі оптичного і теплотехнічного виробництва, в металообробній промисловості, в справі зв'язку та інших галузях.

У 1920 році більшість науковців університету мусила припинити дослідницьку діяльність та залишити не тільки навчальний заклад, але й місто та країну взагалі. Оскільки 18 серпня 1922 р. Президія Всеукраїнського центрального виконавчого комітету ухвалила постанову «Об административной высылке». Було складено три списки кандидатів на вигнання: «московський», «петроградський» і «український». Одеські чекісти направили губернському відділу народної освіти розпорядження, в якому просили звільнити декількох професорів-фізиків. М.П. Кастерін потрапив до списків професорів і викладачів, які проводять антирадянську політику і підлягають вигнанню або всередині країни, або за її межі. Списки і характеристики було узгоджено з губкомами, а відносно професорів – з Наркомпросом, потім затверджені ЦК КП(б)У. [2, с. 37]. За складанням списків послідували арешти. В Україні вони пройшли 17-18 серпня 1922 р., проте «взяти» кандидатів на висилку вдалося не всім. Вже наступного року вийшла нова постанова, яка забороняла арешти вчених без рішення суду, що дало змогу внести деякі зміни в плани вигнання інтелігенції за межі країни і зіграло певну позитивну роль в майбутній так званій «українізації» [2, с. 21].

В розвиток економіки країни певний внесок зробили фізики ОНУ ім. І.І. Мечникова за радянських часів. В кінці 50-х почалися дослідження з фізики аерозолів. Одеськими вченими був розроблений новий спосіб боротьби зі шкідниками в сільському господарстві шляхом застосування туманів і запобігання наслідкам заморозків. Плідна співпраця одеських фізиків та підприємців за радянських часів вважається поодиноким в Україні, оскільки адміністративно – централізоване управління, система оцінки тільки по кількості виробленої продукції, по так званому «валу», призвели до повної економічної незацікавленості підприємств у наукових та технічних новаціях в середині 70 рр. ХХ століття. В Одесі завдяки наполегливій праці науковців тісний зв'язок університету і заводу «Одескабель» дозволив створити перше в країні учбово науково-виробниче об'єднання «ОДУ-Одескабель» як нову форму зв'язку науки з виробництвом [1, с. 42].

Сьогодні одеські фізики посідають чільне місце у вітчизняній науці, збагачуючи її оригінальними та ґрунтовними науковими дослідженнями та винаходами. Фізичні методи дослідження широко застосовуються у хімії, мінералогії, фізіології. Сучасні винаходи з фізики використовуються також в значній мірі у медичній діагностиці та терапії. Важко було б вказати на будь-яку царину сучасної техніки, котра могла б обійтися в тій чи іншій мірі без користування знань з фізики.

В період загострення економічної кризи заслуговує на увагу фактор економічних переваг наукових фізичних досліджень, які проводилися в університеті в останні роки. Дуже економічною виявилась розроблена одеськими фізиками технологія синтезу квантово-точкових систем з нанокристаллами сульфід кадмію, диспергованих у полімерній матриці з желатину. Порівняно з монокристаллами структури мають більш ефективну люмінесценцію при кімнатних температурах і є перспективними для створення малоінерційних ефективних оптоелектронних пристроїв для наноелектроніки [4, с. 58]. Одержані результати фундаментальних досліджень можуть бути використані при розв'язанні найважливіших як гуманітарних, так і прикладних завдань, а саме: проблем екології, охорони здоров'я, створенні принципово нових матеріалів і нових технологій в машинобудуванні, точному приладобудуванні, оптоелектроніці.

Список використаних джерел.

1. Виталий Михайлович Белоус / [составитель И.Э. Рикун]. – Одесса: Одесская государственная научная библиотека им. М. Горького, 2004. – 72 с. – (Серия библиографических указателей «Ученые Одессы»; вып. 35).
2. Вклад физиков Одесского (Новороссийского) университета в развитие науки в Одессе 1920–1933: [монография] / авт.-сост.: М. О. Подрезова, В. В. Самодурова, Е. С. Мурашко (науч. ред.) В. А. Смынтына; (библиограф. ред.) Е.А. Суровцева. – Одесса: Астропринт, 2010. – 328 с.
3. Новороссийский университет в воспоминаниях современников: к 135- летию Одес. ун-та / Ф.А. Самойлов (отв. ред. В.А. Смынтына).– Одесса: Астропринт, 1999. – 295 с.
4. Смынтына В.А. Фотоэлектрические свойства наноструктур на основе сульфида кадмия / В.А. Смынтына, В.М. Скобеева // Тези доповідей Міжнародної науково-техн. конф. «Сенсорна електроніка і мікросистемні технології». – Одеса, 1–5 червня 2004, С. 58.

РОЗВИТОК МЕДІА ПІДПРИЄМНИЦТВА ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ЛОКАЛЬНОЇ АУДИТОРІЇ

Тема підприємництва в журналістиці (entrepreneurial journalism) і ширше – медіапідприємництва (media entrepreneurship) актуальна сьогодні для журналістської спільноти будь-якої країни. Акселератором нового явища, як уже не раз було в історії журналістики, виявилися соціально-економічні процеси в США. З середини двохтисячних років експерти відзначали наростаючу загрозу – розпад традиційної фінансової моделі журналістики, заснованої на рекламі та продажі тиражу. Економічна криза 2008-2010 рр. прискорила цей процес. Основними причинами кардинальних змін в медіаландшафті були названі саморуйнування ЗМІ через нехтування громадською природою журналістики в гонитві за прибутком і відхід реклами в Гугл [14].

Пошук нових способів фінансування призвів до експериментів в США [7, 8], і, перевірені практикою на життєздатність, вони швидко виходять з ембріонального стану, набувають типових форм, отримують сталу назву, стають самостійним явищем, технологізуються і тиражуються. Так сталося і з напрямом, який сьогодні в англослов'янському світі мас-медіа відомий як підприємницька журналістика [11].

Як вже було сказано в іншій роботі [9], ми визначаємо підприємницьку журналістику як журналістику, характерними якостями якої є нові джерела фінансування, більш активні і різноманітні способи взаємодії з аудиторією, нові технології та інструменти.

У США основою для зміни фінансової моделі є робота з аудиторією локальних ком'юніті. Залучення аудиторії (engagement) стало журналістською стратегією, що приносить дохід [12,17]. Серед способів залучення можна знайти як звичне індивідуальне пожертвування, так і нововведення, наприклад, платне членство, яке дає привілеї [10]. Суттєвою статтею доходу стає організація заходів під егідою редакції [16].

В Україні тема підприємницької журналістики увійшла і стала актуальною, як то кажуть, за замовчуванням, тобто з очевидної причини глобалізації та інтернаціоналізації інформаційного простору. Друга причина – позитивна громадська і громадянська активність, яка містилася в енергетичному ядрі неоднозначного протестного руху 2013-2014 рр. Ця активність викликала до життя нові проекти і сприяла зростанню популярності тих, що були створені на рік-два раніше.

Мета даних тез – зафіксувати зародження підприємницької журналістики нового покоління в Україні. Для цього були досліджені інтерв'ю та новини, представлені на сайті platfor.ma в «Спецпроекті: українські медіа-стартапи 2014 року» [5], а також оперативна інформація з даної теми на інших сайтах.

У 2014-2015 рр. стався своєрідний огляд нової підприємницької журналістики України. Вперше оголосив номінацію «Кращий медіа-стартап 2014» відомий конкурс PRESSZVANIE 2015 г. [1]. Переможцем в ній стало нове ЗМІ – радіо «Аристократи».

Інші помітні заходи, що анонсують нову журналістику, організував он-лайн журнал platfor.ma. На його рахунок міні-конференція «Нові медіа в Україні. Контентні проекти» 2014 р.; її учасниками стали, як зазначили ініціатори, «нішові і масові тематичні проекти в Україні»: Insider, Hubs, Platfor.ma, AIN.UA. Expertorama [2]. Крім цього, platfor.ma в «Спецпроекті: українські медіа-стартапи 2014 року» розмістила 12 інтерв'ю з ініціаторами стартапів. Влітку 2015 р. platfor.ma організувала конференцію Big Media Meeting, де учасники обговорювали способи монетизації журналістських і медійних проектів [15].

В низці цих подій знаходиться діяльність сайту Future Media Lab, розпочата групою «1+1 Media». Метою ініціативи є сприяння створенню медіа-стартапів нового покоління. За даними сайту, Future Media Lab в 2014 р. допомогла вийти в життя 44-ом проектам [13].

Ще одна визначна подія – в Україні в 2015 р. відбувся перший міжнародний турнір стартапів «Get in the Ring», відкритий і для медійних проектів [4].

Ресурсом для розвитку підприємницької журналістики служить, на наш погляд, конкурс стартапів м. Києва, теми якого носять яскраво виражений соціальний аспект [3, 6].

Огляд 12 стартапів, розташованих на сайті platfor.ma і аналіз інтерв'ю з їх ініціаторами [5] ми, відповідно до нашого визначення підприємницької журналістики, оцінюємо з точки зору ідеї, способів фінансування і способів взаємодії з читачами.

Всі проекти зобов'язані своїм походженням ініціаторам, які виявили відданість справі і зібрали команду однодумців. Їх мотивація носить яскраво виражену соціальну спрямованість. Теми проектних сайтів: культура (Cultprostir.ua); музика, кіно (Comma); фотографія і візуальне мистецтво (Bird in Flight); біг як хобі (Ногибоги); громадську участь і громадський контроль (DreamKyiv); сучасна урбаністика (Хмарочос); українці – лідери змін (The Ukrainians); секрети професій від професіоналів («The People»); підприємництво (Ownersherald); нова реальність у відносинах України з Росією (Петро і Мазела); політика в стилі інфотеймент («Лампа»), свобода від держави як норма життя (reeD).

Всі ініціатори одностайні в тому, що способи заробітку в проекті повинні бути етичними. Деякі не погоджуються на вигідні фінансові пропозиції, тому що не схвалюють проплачені тексти (DreamKyiv), залежність від фонду (reeD), купівлю групи в Фейсбуці (Лампа). Прийнятними називають рекламу, краудфандінг; внесок від мецената, благодійника; пошук надійного інвестора; продаж продукції у власному електронному магазині і частково платні послуги бібліотеки (Cultprostir.ua).

Говорячи про взаємодію з аудиторією, велика частина ініціаторів стартапів оперує поняттям трафік. Майже у всіх на старті відвідування перевершило очікування, у деяких були рекордні піки. Але до способів збільшення трафіку так само, як до способів фінансування, підходять з обережністю. Неодноразово прозвучала думка, що краще за все аудиторію приваблює «сарафанне радіо». Ще один популярний меседж – бажання вивчити свою аудиторію. Це підтверджується наступними фрагментами інтерв'ю: «знають, для кого пишуть, але не знають, скільки таких в Україні» (Ногибоги); запросили на презентацію проекту 150 чоловік, а прийшли 400 (Comma); налагодили персональну комунікацію з кожним користувачем (Ownersherald). Рідкісну позицію зайняв (reeD): сайт не прямує за аудиторією, а формує її.

Подальший напрямок дослідження підприємницької журналістики і медіапідприємництва пов'язаний з розширенням і поглибленням предмета вивчення. Очевидно, що розглядати нове явище необхідно в контексті інтернаціоналізації медійних перетворень із виділенням істотних національних аспектів.

Список використаних джерел.

1. Лучший медиа стартап 2014. Режим доступу: <http://www.presszvanie.ua/index.php?cat=info&subcat=rules&mid=186> (дата звернення: 21.03.2016).
2. Новые Медиа в Украине. Контентные проекты. Режим доступу: <http://teleportus.ua/events/novye-media-v-ukraine-kontentnye-proekty> (дата звернення: 05.10.2016).
3. Определены десять лучших городских стартапов Киева. Режим доступу: <http://nv.ua/lifestyle/life/opredeleny-desyat-luchshih-startapov-kieva-48670.html> (дата звернення: 05.10.2016).
4. Первый в Украине международный стартап турнир «GET IN THE RING». Режим доступу: <http://www.indigo.co.ua/pervyj-v-ukraine-mezhdunarodnyj-startap-turnir-get-in-the-ring> (дата звернення: 05.10.2016).
5. Спецпроект: українські медіа-стартапи 2014 року. Режим доступу: <http://lab.platfor.ma/ukrainian-media-startups/> (дата звернення: 05.10.2016).
6. ТОП-10 новых идей для Киева: в городе могут появиться «умные» фонари и яркие библиотеки (фото). Режим доступу: <http://kiev.segodnya.ua/креоле/top-10-novyh-idey-dlya-kieva-v-gorode-mozhet-poyavitsya-umnye-fonari-i-yarkie-biblioteki-615894.html> (дата звернення: 05.10.2016).
7. Хлебникова Н. В. Влияние идей гражданской журналистики на интернет-дискуссию о реконструкции американских масс-медиа. Медиаскоп. 2011. Вып.2. Режим доступу: <http://www.mediascope.ru/node/777>
Реєстраційний номер 0421100082\0062 (дата звернення: 05.10.2016).
8. Хлебникова Надежда. Гражданская журналистика: опыт развития общественных инициатив. Новая роль масс-медиа в местном сообществе. 2013. Lambert Academic Publishing, Saarbruecken.
9. Хлебникова Н. В. Предпринимательская журналистика: угроза традициям или выход из кризиса? // Міжнародна наукова конференція «Антикризовий розвиток соціальних та економічних процесів в умовах глобалізації». (квітень, 2016). Київ-Буча, 2016. С.76-81.
10. Aguiar, Molly and Josh Stearns of the Geraldine R. Dodge Foundation. 2016. Rethinking Community Engagement Inside and Outside Newsrooms. Lessons from the Local News Lab—Part Three. Режим доступу: <https://localnewsfab.org/tag/community-engagement/> (дата звернення: 05.10.2016).
11. Briggs, Mark. 2011. Entrepreneurial Journalism: How to Build What's Next for News.
12. Duckett, Josie. 2012. The Texas Tribune Case Study: «Community Engagement» as Journalism Strategy. Режим доступу: <http://www.texasinsider.org/a-case-study-of-the-texas-tribune-aeoecommunity-engagement-a/> (дата звернення: 05.10.2016).
13. Future Media Lab. Режим доступу: http://tsn.ua/nauka_it/1-1-media-zapuskaye-proekt-dlya-poshuku-startapiv-future-media-lab-420636.html (дата звернення: 05.10.2016).
14. McChesney, Robert W., and John Nichols. 2010. The Death and Life of American Journalism: The Media Revolution that Will Begin the World Again. First Nation Books edition.
15. Mediainnolab/ Big Media Meeting. Режим доступу: <https://www.facebook.com/mediainnolab> (дата звернення: 05.10.2016).
16. Picard, Robert G. 2011. «Mapping Digital Media: Digitization and Media Business Models.» Open Society Foundations. Режим доступу: <https://www.opensocietyfoundations.org/reports/digitization-media-business-models> (дата звернення: 05.10.2016).
17. Schaffer, Jan, and Erin Polgreen. Engaging Audiences: Measuring Interactions, Engagement and Conversions. 2012. Режим доступу: <http://www.j-lab.org/publications/engaging-audiences/> (дата звернення: 05.10.2016).

ШУЛЬГІНА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

аспірант кафедри філософських та соціально-політичних наук ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ

Одною із важливих ланок системи соціального захисту населення є соціальна робота. В сучасному світі демократичність держави значною мірою обумовлена тим, яке місце займає в ній людина, як забезпечуються її інтереси, життя, здоров'я, якими правами вона наділена та як вони захищаються.

Спочатку проаналізуємо самі визначення поняття «соціальна робота».

Перші спроби здійснила розробниця концепції професійної соціальної роботи американка М. Ричмонд у книзі «Соціальні діагнози», яка була опублікована в 1917 році. Автор розглянула теоретичні та методичні основи індивідуальної соціальної роботи, наголошуючи на значенні соціальної роботи для захисту людини, яка опинилася в несприятливій ситуації, вказуючи на необхідність правового регулювання головних засад соціальної роботи [1].

Одним з перших вітчизняних науковців, хто охарактеризував соціальну роботу був В.М. Сидоров, котрий даний вид діяльності визначив як «професійну роботу щодо надання допомоги особі, сім'ї, різним віковим і соціальним групам (клієнтам) у розв'язанні їхніх психолого-педагогічних, медичних, правових, економічних та інших проблем» [2].

У словнику з державного управління соціальна робота характеризується як: «1) система теоретичних знань та відповідна практика, яка має на меті забезпечення соціальної справедливості шляхом підтримки найбільш соціально уразливих верств населення; 2) професійна діяльність, спрямована на допомогу, підтримку та надання соціальних послуг»

групам людей, які опинилися у скрутній ситуації, що підвищує або відновлює їх здатність до соціального функціонування; 3) навчальна дисципліна з професійної підготовки фахівців із соціальної допомоги та підтримки населення [3].

Дещо інакше дане поняття трактується у словниках із соціальної роботи, а саме «цілеспрямована діяльність у суспільстві через уповноважені органи, спрямована на забезпечення належного соціального, культурного та матеріального рівня життя членів суспільства та надання допомоги різним категоріям людей» [2].

Отже, соціальна робота є важливим інструментом соціальної політики. Водночас соціальна робота, виконуючи функцію оберненого зв'язку, виступає в ролі соціального локатора, який визначає на основі спеціальних індикаторів реальні наслідки соціальної політики, її життєвість і ефективність. Саме система соціальної роботи, як діяльність по наданню допомоги людині, сім'ї, групі осіб, які знаходяться у складній життєвій ситуації, шляхом надання матеріально-фінансової, морально-правової підтримки, консультування й обслуговування демонструє реальні можливості суспільства і держави щодо соціального захисту людини [4].

Варто наголосити, що сучасна соціальна робота охоплює значну кількість напрямів, методів, наприклад, таких, як: соціальні послуги, соціальна профілактика, соціальна реабілітація, адаптація, терапія, консультування. Першочергово соціальна робота здійснюється для тих категорій громадян, які потребують додаткового соціального захисту: особи з інвалідністю, громадяни похилого віку, діти, бездомні тощо [1].

Особливої актуальності соціальна робота набуває саме у сфері захисту осіб з інвалідністю. Слід відмітити, що головними завданнями соціальної політики в сфері захисту осіб з інвалідністю є забезпечення їм рівних можливостей щодо реалізації своїх прав і свобод, усунення обмежень у їх життєдіяльності, створення сприятливих умов, які дозволять людям з інвалідністю вести повноцінний спосіб життя згідно з індивідуальними здібностями та інтересами, активно брати участь в економічному, соціальному і політичному житті країни.

Попри все, незважаючи на значні зміни в соціальній політиці держави, відкритість та доступність інформації, питання щодо соціальної інтеграції осіб з інвалідністю є й досі невирішеними. Сьогодні особи з інвалідністю залишаються по осторонь багатьох сфер життя. Важливими залишаються питання: доступності архітектурного середовища, упередженого ставлення суспільства до людей з інвалідністю, доступності громадського транспорту, формування інформаційного середовища з урахуванням потреб осіб з інвалідністю, та багато ін..

Таким чином, можна стверджувати, що здійснення соціальної роботи в сфері захисту осіб з інвалідністю має бути одним з ефективних механізмів реалізації сучасної соціальної політики країни, який дозволить покращити процес соціальної адаптації та інтеграції в соціальне середовище.

Список використаних джерел.

1. Тищенко О. В. Сутність соціальної роботи як складової соціального забезпечення / О. В. Тищенко // Юридичний вісник. Повітряне і космічне право. – 2013. – № 3. – С. 97-101. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npnaui_2013_3_21.

2. Кривоконь Н.І. *Проблеми соціальної роботи та соціальної політики в Україні* [Текст:] навчальний посібник / Н.І. Кривоконь. – Чернігів: Чернігівський державний технологічний університет, 2012. – 320 с.

3. Енциклопедичний словник з державного управління /Електронний ресурс. Режим доступу:http://www.academy.gov.ua/%5CNMKD%5Clibrary_nadu%5CEncycloped_vydanniy%5C14ff57eb-06bd-4b2b-8bfb-ead7f286d5dd.pdf

4. Соціальна робота як система професійної добродійної діяльності соціального працівника (соціального педагога) / Р. Я. Яковичин // Науковий вісник Кременецького обласного гуманітарно-педагогічного інституту ім. Тараса Шевченка. Сер. : Педагогіка. – 2013. – Вип. 2. – С. 145-153. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/nvkogpth_2013_2_29

ЮРОЧКО ТЕТЯНА ПЕТРІВНА

*професор кафедри управління охороною суспільного здоров'я
НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ДАЦЮК ВІКТОРІЯ ВІКТОРІВНА

викладач Київського міського медичного коледжу,

СТИГМА ТА ДИСКРИМІНАЦІЯ ХВОРИХ НА ВІЛ/СНІД В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ: РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Як відомо, пріоритетним напрямом державної політики є профілактика розповсюдження епідемії ВІЛ-інфекції/СНІДу. Але боротьба з ВІЛ-інфекцією/СНІДом не обмежується лише профілактикою розповсюдження цієї хвороби [4, 6]. Люди, що живуть з ВІЛ/СНІДом не тільки повинні отримувати медичну допомогу. Також важливим є і вплив цього захворювання на психосоціальний стан людини внаслідок стигматизації та дискримінації [2, 5]. При цьому варто відзначити, що стигма та дискримінація хворих на ВІЛ-інфекцію/СНІД сприяє розповсюдженню хвороби [5]. Таким чином, проблема стигми та дискримінації хворих на ВІЛ/СНІД, є не менш важлива. Прояви стигми та дискримінації людей, що живуть з ВІЛ мають місце не тільки у соціальних відносинах, але і у медичній сфері. Проблема стигматизації та дискримінації щодо хворих з ВІЛ та СНІДом, стосується багатьох медичних закладів у всьому світі [5]. Стигма та дискримінація, що пов'язані з ВІЛ, проявляються не тільки грубим відношенням, неетичними висловлюваннями в адресу пацієнта, не бажанням проводити медичні маніпуляції та огляд хворого, але і особливим ставленням медичного персоналу [1, 3].

Все це сприяє формуванню у людей, що живуть з ВІЛ, процесу самостигматизації і ускладнює не тільки соціально-психологічний, але і клінічний стан хворих. В подальшому такі пацієнти можуть відмовлятися від контакту з медичними

службами як джерелом психологічної та психопатичної стигматизації [1]. Таким чином, проблема стигми та дискримінації, що пов'язані з ВІЛ/СНІДом потребує комплексного підходу.

Але проблема стигми та дискримінації хворих на ВІЛ/СНІД, зокрема в медичних закладах, як правило, залишається поза увагою державних органів та публічного управління. Потребують розробки конкретні шляхи боротьби зі стигмою та дискримінацією хворих на ВІЛ/СНІД в медичних закладах.

Існуюча проблема стигми та дискримінації щодо людей, що живуть з ВІЛ в медичних закладах вимагає розробки науково-методологічного обґрунтування публічного управління та впровадження широких освітніх та виховних програм в медичних установах, в освітніх закладах.

Список використаних джерел.

1. Голенков А.В., Гончаренко Н.Ю. Отношение медицинских сестер к ВИЧ-инфицированным // Сестринское дело. – 2007; 3: 27—28.
2. *Стигма, дискриминация и нарушение прав человека в связи с ВИЧ. Информационный бюллетень ЮНЭЙДС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.unaids.org.*
3. Beltrami E.M. et al. Risk and management of blood-borne infections in health care workers // Clinical Microbiology Reviews. – 2000; 13 (3): 385—407.
4. *European Guidelines for treatment of HIV-infected adults in Europe. Version 7.1. November 2014.*
5. Kalichman S.C. et al. Development of a Brief Scale to Measure AIDS Related Stigma in South Africa // AIDS and Behavior. – 2005; 9 (2): 135—143.
6. UNAIDS Gapreport, 2014 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unaids.org/ru/resources/presscentre/pressreleaseandstatementarchive/2014/july/20140716prgareport>.

ЯКОВЛЕВА ЛІЛІЯ ІВАНІВНА

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

СОЦІОКУЛЬТУРНА СКЛАДОВА ЛЕГІТИМНОСТІ ВЛАДИ У ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ

У сучасних умовах реформування публічного управління та адміністрування потребує побудови теоретичного порядку з кута зору теорії та практики публічного управління та адміністрування щодо визначення ролі соціокультурної складової легітимності влади, що обов'язково передбачає дослідження сучасних концепцій соціального та політичного знання з метою визначення дієвих рецептів підвищення ефективності урядування.

З часів М. Вебера, легітимність розуміється як певна процедура самовиправдання влади, яка може спиратись на традицію (традиційне панування), харизму (харизматичне панування) та бюрократію (раціонально-легальне панування). Важливою складовою феномену легітимності влади, який дозволяє запобігти її узурпації, виступає принцип поділу влади на законодавчу, виконавчу й судову гілки.

Щодо теоретичних підходів, які роблять наголос на соціокультурній складовій легітимності влади у процесі реформування публічного управління та адміністрування, то варто зупинитись на концепціях елітаризму, корпоративізму та плюралістичній моделі. Зокрема, прихильники концепції елітаризму вважають що державою можуть управляти лише обрані або призначені добре підготовлені професіонали, які володіють достатньою інформацією та відповідними компетенціями у вирішенні проблем реформування публічного управління та адміністрування. Будь-яке розширення соціального представництва та участі у прийнятті рішень приводить до кризи та зниженню ефективності системи публічного управління та адміністрування. Тобто, суб'єктом публічного управління виступає політична еліта, якій суспільство делегує основні повноваження щодо прийняття управлінських рішень.

Корпоративісти вважають, що у процесі реформування публічного управління та адміністрування оптимальною є модель узгодження різноманітних групових інтересів у межах публічної політики, зокрема через парламент, за допомогою спеціальних функціональних структур: громадянського суспільства, органів виконавчої влади, представників парламенту.

Плюралістична модель реформування публічного управління та адміністрування передбачає формування органів влади, вироблення курсу публічної політики та стратегії шляхом вільного, рівного та пропорційного представництва. Прихильники партисіпаторної системи управління підтримують розширення сфери впливу суспільства на процес формування державної стратегії та виступають за децентралізацію владних повноважень суб'єктів державного управління, перенесення центру прийняття рішень на регіональний рівень.

Виходячи із цього, реалізація реформування публічного управління та адміністрування повинна враховувати професіоналізм суб'єктів управління, інтерес суспільства та пересічних громадян, а також забезпечити національну безпеку держави.

Джерелами легітимності влади виступають результати виборчих кампаній, правове поле, рівень довіри до еліт у вертикальній взаємодії та управлінській структурі, ідеологічні принципи діяльності політичних еліт.

Дослідження легітимності влади у сучасних умовах складається із таких взаємопов'язаних елементів: – визначення політичних та конституційно-правових передумов забезпечення легітимності демократичних політичних режимів; – дослідження сучасних викликів для легітимності влади; – взаємодія влади із іншими акторами – політичними елітами, партіями, інституціями громадянського суспільства, мас-медіа та експертами.

У процесі забезпечення легітимності влади слід відзначити діяльність політичних еліт, які виконують управлінські функції, характеризуються значним впливом на владу та управління, конкуренцією за доступ до владних ресурсів, динамізмом та ієрархією.

В Україні відбувається формування політичної та правової системи на основі пострадянських інститутів влади, шляхом встановлення «зверху» в інтересах порівняно невеликої групи еліти. Активно використовуються технології авторитарного правління (міфологізації, ідеологізації, використання референдумів з «народної ініціативи», перекладання відповідальності, формування «партії влади», ін.) та ігнорування демократичних принципів легітимзації. На зміну єдиній радянській символічній «картині світу» (виходячи з якої вибудовувались пояснювальні схеми легітимності комуністичного режиму), прийшли часткові «образи реальності», які репрезентують окремі політичні актори, виходячи із власних егоїстичних (приватних) інтересів.

До однієї із найважливіших складових легітимності влади у сучасних умовах належить соціокультурна складова. Це обумовлено тим, що актори влади вважаються легітимними, якщо вони здатні підтримувати не лише законність влади, а й віру громадян у законність політичного режиму, його відповідальність та здатність виконувати демократичні правила політичної гри.

Підвищенню ролі соціокультурної складової легітимності влади у процесі реформування публічного управління та адміністрування мають сприяти наступні дії. По-перше, посилення відповідальності фізичних і юридичних осіб, політичних партій, мас-медіа за прояви ксенофобії, розпалювання міжнаціональної, міжконфесійної ворожнечі, посягання на державні символи та державну мову, а також символи, пам'ятки культури, мови всіх національних (етнічних), конфесійних, культурних спільнот і меншин України. По-друге, створення дієвих правових механізмів запобігання проявам регіонального (територіального) сепаратизму. По-третє, стимулювання вироблення та розміщення в інформаційному просторі продукції (культурно-освітніх програм), яка сприяє ознайомленню українського суспільства (насамперед, молодіжної аудиторії) з історією, культурою, духовними і побутовими традиціями, способом життя національних і культурних спільнот і меншин України, особливостями історії, етнографії, культури її територій. По-четверте, заохочення створення соціальної реклами і проведення масштабних рекламних кампаній, спрямованих на формування та розвиток культури толерантності у суспільстві.

Враховуючи наявний стан громадської думки населення України слід відзначити, що, з одного боку, соціокультурна складова легітимності влади визначальним чином впливає на рівень підтримки реформ у сфері публічного управління та адміністрування. З іншого боку, соціокультурна складова легітимності влади формується за допомогою чітко визначених механізмів публічного управління. Саме така «подвійна» роль соціокультурної складової легітимності влади у процесі реформування системи публічного управління та адміністрування в Україні полягає у тому, що вона виступає як середовищем реформування системи публічного управління так і об'єктом впливу публічного управління та адміністрування.

Таким чином, ефективний вплив на формування соціокультурної складової легітимності влади з боку органів державної влади можливий тільки через використання відповідних механізмів публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Три чисті типи легітимного панування // Вебер М. Соціологія. Загальноісторичні аналізи. Політика / Макс Вебер ; Перекл. з нім., післям. та комент. О. Погорілого. – Київ, 1998. – С. 157-272.

ЯЦЕНКО ВОЛОДИМИР АРХИПОВИЧ

*доцент кафедри філософських та соціально-політичних наук
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.*

СТАН ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Економічний розвиток Одеського регіону нерозривно пов'язаний з вирішенням проблем, що виникли внаслідок несистемного, на відміну від інших країн Чорноморського басейну, управління туристичною галуззю. І хоча регіон знаходиться у надзвичайно вигідному геополітичному положенні, менеджмент цим вчасно не скористався і тепер ми будемо змушені конкурувати з країнами, які досягли більш значних успіхів у розвитку туристично-рекреаційних комплексів. Зважаючи на потенційне збільшення навантаження у сфері туризму, цей напрям набуває надзвичайного значення для розвитку суміжних галузей економіки всього Одеського регіону.

У світовій економіці туристична галузь посідає значне місце і позиціонується як найменш затратна у національному господарстві, і як така, що має значні прибутки за рахунок швидкого обороту капіталу. Видатки на створення одного робочого місця у туристичному бізнесі у десятки разів менші, ніж у сфері промислового виробництва. Розвиток туризму дасть можливість забезпечити зайнятість населення, створити додаткові робочі місця та стимулювати розвиток сільського господарства, активізувати роботу транспорту і зв'язку та збільшити виробництво товарів загального вжитку, сприятиме зростанню обсягів будівництва та стане одним із системоутворюючих факторів соціально-економічного розвитку регіону.

Одеський регіон має унікальні ресурси та формує особливі економічні процеси, що зумовлюють відповідний високий рівень життя. Тому розвиток сфери туризму та рекреації на сьогодні є пріоритетним для Одещини. Це зумовить забезпечення ефективного розвитку депресивних територій, розвитку народних промислів, сприятиме відтворенню трудового потенціалу області.

Сьогодні як ніколи потребують вирішення питання, пов'язані з організацією управління рекреаційно-туристичною сферою. А відсутність об'єктивних статистичних та соціологічних даних призводить до неефективного використання джерел фінансування та недостатнього залучення іноземних інвестицій і вже перестає бути тільки регіональною проблемою, а стає загальнонаціональною.

Розвиток індустрії туризму залежить від численних передумов та чинників, які обмежують або сприяють темпу розвитку туристичної галузі. На думку фахівців, туризм розвивається під впливом факторів функціонування ринку

туристичних послуг, формування попиту і пропозиції, виробництва туристичного продукту тощо, а також чинників зовнішнього середовища – це політика і право, у тому числі державна політика і державне регулювання в галузі туризму, економіка і фінанси, культура, соціодемографічні зміни, розвиток торгівлі, транспорту, інфраструктури та науково-технічного прогресу [1, с. 34]. Крім того, кожен вид туристичної діяльності має свій набір факторів розвитку, де є провідні та другорядні чинники прискорення туристичної діяльності. Залежно від мети подорожі та об'єктів, що використовуються або відвідуються, існують такі види туризму, як культурно-пізнавальний, лікувально-оздоровчий, спортивний, релігійний, екологічний, сільський та інші [2; 3, с. 12].

Туризм є незамінним атрибутом життя кожної людини та складовою частиною економіки, яка може стати потужним каталізатором функціонування супутніх галузей. Проте, розпорошений механізм державного управління туризмом та рекреацією, відсутність сучасних концепцій, моделей та інструментарію управління, дефіцит бюджетного фінансування, низький рівень залучення приватного капіталу до масштабних туристично-рекреаційних проєктів негативно впливають на стан галузі [4]. Тому основною проблемою, що потребує вирішення, є забезпечення системного розвитку туризму та рекреації. В Концепції державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року наголошується на необхідності створення системних умов розвитку туристично-рекреаційної галузі задля досягнення нею належного рівня розвитку та збалансування міжгалузевих зв'язків [5]. Таким чином, доречним постає акцентування уваги на тенденціях і закономірностях сучасного механізму управління, що обумовлюється використанням системного підходу в управлінні туризмом та рекреацією в регіоні та потребує чіткого розуміння стану та потреб галузі.

Проблеми розвитку та управління туристично-рекреаційною сферою висвітлена у працях Амосова О.Ю., Воротіна В.Є., Дайновського Ю.А., Драгомирецької Н.М., Жи М.М., Мамонтової Е.В., Марущака В.П., Мінченко М.В., Миколайчука М.М., Папирян Г.А., Приходченко Л.Л., Піроженко Н.В., Якубовського О.П. та ін.

Разом з тим, досі недостатньо вирішеними залишаються питання щодо ролі та можливостей регіонального управління рекреаційно-туристичною сферою в забезпеченні сталого розвитку Одеського регіону. Тож нашою метою є встановлення чинників, що негативно впливають на подальший розвиток туризму, виявлення ключових проблем та переваг в рекреаційно-туристичній сфері, надання рекомендацій щодо зміни структури управління туризмом з метою підвищення ефективності державного та регіонального управління.

Наявні дослідження проблеми не дають достатньо вичерпної інформації щодо ступеня впливу, значущості та практичної обмеженості системного підходу в управлінні сферою туризму. Тому, з метою отримання більш точних даних щодо вагомості проблем, використано метод експертних оцінок, який, як дієвий засіб одержання якісних та кількісних оцінок процесів і суджень.

Огляд наукової літератури [3, с. 12; 4, с. 48] дав змогу стверджувати, що склад респондентів необхідно формувати з врахуванням широти проблем та рівня знань експертів в даній області, оскільки від цього залежить достовірність оцінок. Тому відібрані експерти – це керівники та менеджери безпосередніх суб'єктів господарської діяльності туристичного ринку.

Дослідження було проведено у березні 2016 року департаментом «Агентство з питань інвестицій та розвитку» Одеської обласної державної адміністрації. Респондентами виступили представники бізнесу Одеського регіону. Було опитано 53 експерти.

Форма опитування, яку було застосовано, – анкетування. Використовувалась анкета, розроблена фахівцями спеціально для даного опитування в рамках розробки Стратегії розвитку туризму Одеської області.

Респонденти репрезентували консолідовану думку представників бізнесу. Таким чином, проведене дослідження представляє собою експертне опитування, яке дає змогу проаналізувати ситуацію і тенденції розвитку туристичного сектору, які відбуваються в області.

У вибірці більшість складають жінки (50,9%). У віковій структурі респондентів більшість складають особи у найбільш активному віці від 21 до 35 років (52,8%), від 35 до 50 років – 14%, старше 50 – 11%. Проведене дослідження представляє собою експертне опитування, яке дає змогу проаналізувати ситуацію і тенденції розвитку туристичного сектору, які відбуваються в області. Більшість запитань анкети стосувалась оцінки області як місця ведення туристичного бізнесу, стану розвитку туризму. Експерти надали оцінку стану окремих складових середовища, в якому розвивається туристичний бізнес на Одещині.

Респонденти оцінили рівень розвитку туризму в області як добре та задовільно – 76%, а відмінно та добре – 24%. Найбільш суттєвими проблемами визнано, на думку респондентів, та більше усього негативних оцінок отримали такі складові середовища розвитку туризму в області, як: інфраструктура (газ, вода, каналізація, електроенергія), – 31,4%, рівень задоволення культурних потреб – 23,5%, стан доріг (86,2% респондентів дали оцінку «незадовільно»), медичне обслуговування – 43,1% негативних оцінок, рівень безпеки, у т. ч. охорона правопорядку – 35%, стан благоустрою – 36%.

Відповідаючи на питання: «Які, на Вашу думку, види туризму необхідно розвивати в регіоні?» респонденти віддали перевагу лікувально-оздоровчому і рекреаційному (18,8%), сільському зеленому та агротуризму (14,1%), етнокультурному / історичному – 13,4%, науковому напрямку перевагу віддали найменше респондентів – 2,7%.

Респондентам було задане питання про те, що, на їх думку, заважає розвитку туризму Одеського регіону. Більшість схиляється до думки, що в першу чергу на заваді розвитку туризму стоять: стан доріг та недостатнє транспортне сполучення (26,1%); загальна економічна ситуація (12,7%); несприятливі умови для розвитку підприємництва (7,7%). Важливо відмітити, що високий рівень конкуренції не є обставиною, що заважає розвитку туризму.

Найважливішими галузями розвитку регіону респонденти назвали транспортне обслуговування, курортний відпочинок по 21,2%, а також дозвілля, розваги (15,8%) та готельний бізнес (14,4%).

Відповідаючи на питання: «Яка, на Вашу думку, має бути підтримка розвитку туризму з боку місцевої і регіональної влади?» респонденти першим місцем відзначили підтримку розвитку туристичної інфраструктури (17,8%). На другому місці визначено сприяння залученню інвестицій та створення інвестиційних продуктів (15,8%), підтримка розвитку інфраструктури (газ, вода, каналізація, електроенергія) на третьому місці (10,3%).

Найменшої підтримки з боку місцевої і регіональної влади респонденти потребують у створенні Центрів послуг для бізнесу (1,4%).

Дослідження стану розвитку туризму та рекреації надало можливість сформулювати низку важливих висновків і пропозицій щодо напрямків забезпечення ефективності системного розвитку туристично-рекреаційної галузі у регіоні.

За результатами опитування, найбільш проблемними питаннями в туристичній галузі регіону є:

- ✓ дуже низький загальний рівень розвитку туризму на території Одеського регіону;
- ✓ стан доріг та недостатнє транспортне сполучення, загальна економічна ситуація, несприятливі умови для розвитку підприємництва.
- ✓ найважливішими галузями розвитку регіону названі транспортне обслуговування, курортний відпочинок, дозвілля, розваги та готельний бізнес.

Разом з тим, результати опитування в цілому свідчать про високий рівень оцінки респондентами потенціалу для розвитку різних видів туризму.

Перспективи подальших досліджень. Одеський регіон володіє значним рекреаційним потенціалом, який за умови ефективного управління може стати результативним фактором соціально-економічного розвитку регіону та зробити курортну сферу конкурентоспроможною як на національному, так і на міжнародному ринку товарів і послуг. Визначальним у загальній стратегії розвитку управління туристичною дестинацією має стати не лише її вдосконалення, а й необхідність якісних змін у сфері оздоровлення громадян у закладах рекреаційного комплексу та розроблення економічних важелів сприяння розвитку агротуризму та екологічно орієнтованого відпочинку.

Також важливим питанням у застосуванні підходів у процесі здійснення державного управління рекреацією є використання практичних і вимірюваних індикаторів сталого розвитку рекреаційно-туристичної сфери. І в перспективі в цьому напрямі необхідні дослідження з метою виявлення індикаторів, що дадуть змогу пов'язувати і відображати найбільш важливі соціальні, екологічні та економічні аспекти.

Список використаних джерел.

1. Мальська М.П., Антонюк Н.В., Ганич Н.М. Міжнародний туризм і сфера послуг / М.П. Мальська, Н.В. Антонюк, Н.М. Ганич. – К. : Знання, 2008. – 661 с.
2. Закон України «Про туризм» від 15.09.1995 № 324/95-ВР. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/324/95-вр>.
3. Топчієв О.Г. Основи суспільної географії / О.Г. Топчієв. – Одеса: Астропринт, 2009. – 544 с.
4. Системний розвиток туризму та рекреації у регіоні [Текст] : автореф. дис. канд. екон. наук : 08.00.05 / Грабар Марина Василівна ; ДВНЗ «Прикарпат. нац. ун-т ім. Василя Стефаника». – Івано-Франківськ, 2016. – 20 с.
5. Концепція Державної цільової програми розвитку туризму та курортів на період до 2022 року. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/638-2013-%D1%80>.

ЯШИН ДМИТРО ЮРІЙОВИЧ

аспірант ОРІДУ НАДУ при Президентові України,

ПОЛІТИКА ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ З РЕЛІГІЄЮ

Походження держави і релігії має безліч різних теорій і міфів, але як би не здалося нам дивним, вони підтримують один одного протягом всього розвитку людства. В історії відомо лише кілька успішних спроб відокремити або навіть заборонити релігію, які, в кінцевому підсумку, все одно були відроджені через деякий проміжок часу. Тут в якості прикладу варто згадати часи революції 1917 року, коли почалася боротьба з «мракобійсьям» та величезної кількості культовим спорудам і цінностям змінювали призначення, а ті віруючі хто твердо словідуючи свої релігійні принципи, усувалися фізично. Але, як би справа не йшла з заборонаю і знищенням, на сьогоднішній день ми спостерігаємо картину тісної взаємодії релігійних організацій і державних діячів та установ – виділення коштів на будівництво та організацію культових споруд відновлення культових архітектурних пам'яток які знаходяться у використанні релігійними організаціями, виділення на державному рівні релігійних свят вихідними днями і тому подібне. Пояснюється це впливом і необхідністю формуванням і протіканням суспільних процесів, які можуть відбуватися в державі.

Поєднання релігійних і політичних інтересів можна знайти в таких феноменах, як релігійні війни (Хрестові походи, тощо), релігійний пацифізм (неприйняття війни за релігійними мотивами) та в інших проявах релігійно-політичного життя держави. Поняття політики з'являється пізніше релігії. У стародавньому суспільстві до появи політики релігія багато в чому забезпечувала регуляцію поведінки людей і дотримання моральних принципів на основі складаних звичаїв, норм віровчення і ритуалів культу. Влада може користуватися лояльним до неї ставленням з боку релігії, як один з найбільш сильних інструментів соціального контролю та впливу. Але чим вільніше суспільство, тим м'якше форми контролю, тим ширше коло індивідуальних свобод, серед яких одна з головних – свобода совісті. Зрозуміло, що логічним підсумком такого розвитку стає суспільство, у якому релігії відводиться суто символічна роль.

Тут треба відмітити і Декларацію про ліквідацію всіх форм нетерпимості та дискримінації на підставі релігії або переконань. Проголошено Генеральною Асамблеєю ООН 25.11.1981 р. (резолюція 36/55) і закон України про Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації», де в 5 ст. є чітко вказано на розподіл між державними та релігійними інтересами і не втручання в діяльність одне одного в рамках законодавства. Де релігійні організації не беруть участі у діяльності політичних партій і не надають політичним партіям фінансової підтримки, не висувають кандидатів до органів державної влади, не ведуть агітації або фінансування виборчих кампаній кандидатів до цих органів. А священнослужителі мають право на участь у політичному житті нарівні з усіма громадянами.[1]

Відносини держави і релігії стали менш взаємозалежними, більше відповідають принципам демократії і нормам моралі.

Відділення релігії від держави, невтручання світської влади в її діяльність це необхідна гарантія захисту від політизації релігії.

Але множинність прикладів говорить що ці норми не виконуються в повній мірі і взаємопроникнення світської влади і релігійної не усувається в процесі секуляризації суспільства. Це і зустрічі перших лиць з духовенством і складання рад та угод і навіть при інаугурації Президента України обов'язкова присутність Біблії, перед якою символічно приноситься клятва вірності народові.

З цього випливає, що взаємопроникнення світської влади і сакральність релігійних культів не усувається в процесі секуляризації суспільства. Воно просто видозмінюється, приймаючи інші форми. Досі в нашому світі зберігаються залишки минулого що нагадують про колись сакральний характер влади. Сакральність і влада, релігія і політика – дві головні іпостасі всякого суспільства. Багато релігії чітко розмежовують світ на священну сферу, де панує праведний порядок і мирська, світська сфера, де панує хаос «голої сили». Історія свідчить, що релігія і влада, поперемінно існують у статусі партнерів й конкурентів, ніколи не зливалися в єдиний духовно-правовий механізм.

Загально відомо, що кінцевою метою будь-якої влади є підкорення громадських мас волі якого-небудь харизматичного політичного лідера чи групи політичних лідерів, чи політичних(ідеологічних) партій. Народні маси – це умова і фундамент влади. Тому можна стверджувати, що політика і релігія мають єдину мету – встановлення своєї легітимної влади над соціумом.

Відповідно висновок напрашується само собою, що якщо об'єкти та носії у релігії і політики по суті одні і ті ж, то, відповідно, релігія і політика неминуче перехрещуються.

Моделі цих зв'язків різноманітні і залежать від взаємопроникнення суспільства, державної влади та ступеня історичного розвитку релігійних систем. В багатьох випадках релігія виконує по відношенню до політичної системи функцію її легітимізації, завдання якої, забезпечити лояльність мас по відношенню до державного строю. Але також треба зауважити що сучасна держава особливо не потребує релігійної легітимації в правовому полі, а ось у суспільстві виникають почуття релігійної ідентичності що проявляється у внутрішній потребі захисту своєї історично-культурної спадщини.

Можна виділити найбільш традиційні форми перетину релігії і політики, такі як вплив релігії на соціально-політичне життя в якості ідеологічної системи, цілеспрямоване вторгнення релігії в сферу політики, громадські рухи, використання релігійного чинника в політиці віруючими, учасниками масових соціальних рухів для обґрунтування своїх інтересів, сподівань, надій [2].

Всі ці взаємозв'язки проявляють себе в різних місцях не однаково. У одному випадку мова йде лише про вплив релігії на політичне життя, в другому випадку говорить про безпосередню участь релігії в політичному житті, а в третьому про використання релігії політикою. Зазначені взаємозв'язки здійснювалися завжди, протягом усієї історії, хоча й проявлялися по-різному.

Релігійний вплив на політику може виглядати як цілий арсенал дій і інструментів це і вплив на свідомість людей, і ідеологічна підтримка або протиборство, участь релігійних діячів і організацій в політична діяльність, розподіл сфер впливу за конфесійною ознакою, врахування релігійних інтересів у зовнішній політиці, радикальні політичні дії, що мають екстремістський характер.

Для релігії, щоб бути визнаною суспільством у результаті розвитку соціальних процесів, необхідно швидко реагувати на ці зміни і адаптуватися до суспільної свідомості. Їй необхідно пристосовуватися до моралі, праву, політиці. А якщо при швидкоплинному детермінізм життя і досвіду суспільства, самої людини релігія залишається незмінною, то відбувається відчуження релігії від того, чим живуть люди, їхніх реальних інтересів і заборон [3].

У запропонованій класифікація релігійного впливу на політику є підтвердження того, що характер релігійних рухів цілком залежить від соціально-політичних та ідеологічних змін. У ході таких пристосувань релігія здатна перетворитися з побутової релігії в релігійну ідеологію.

Як приклад, вплив релігії на політичну культуру в багатьох країнах призвела до появи політичних партій клерикального спрямування, діяльність яких не можна оцінювати однозначно. Серед них є консервативні, відверто реакційні, але є й ті, які виступають з позицій соціального реформізму. Наприклад, це християнсько-демократичні партії Німеччини, Італії.

Отже, можна чітко визначити дві тенденції, що діють в області взаємодії релігії і політики – це релігізація політики та феномен політизації релігії, крайньою формою якої є радикальні релігійні рухи.

Виходячи з цього, ми приходимо до наступних висновків: релігія і політика відносяться до важливих компонентів соціальної системи. Представляючи собою форми суспільної свідомості і форми діяльності, вони здавна тісно взаємодіють між собою. Цей взаємозв'язок релігії і політики існує з часу розшарування суспільства і появи концепції влади і держави. Спільне між релігією і політикою проявляється в тому, що вони обидві прагнуть до утвердження своєї влади, теологічної і світської. Отже, взаємозв'язок релігії і політики можна охарактеризувати як відношення стійких, постійно відтворюючихся соціальних компонентів. Розвиток релігії і політики – це процес взаємопроникнення, взаємо вплив і одночасно протистояння.

Релігія в ході історичного розвитку виконує легітимізуючу функцію по відношенню до політичної системи, виступає ідеологічною формою вираження інтересів різних соціальних груп. Процес взаємодії релігії і політики в суспільстві забезпечує релігії її модернізацію та адаптацію до конкретно-історичних умов, а також сприяє збереженню та передачі релігійної традиції наступним поколінням.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про свободу совісті та релігійні організації» від 23.04.1991р. № 987-XII [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/987-12>
2. Романова Е. Р. Деякі питання взаємодії сучасної держави і релігійних організацій / Е. Романова //Релігія і право. – 2013 – № 11 (671). – С. 46-63.
3. Сгибнева О. И. Отношения государства и религиозных организаций в условиях свободы совести/О. Сгибнева //Вестник Волгоградского государственного университета. Серия 7: Философия. Социология и социальные технологии - 2012. – № 1 – с.102-108

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

ПРИХОДЧЕНКО ЛЮДМИЛА ЛЕОНІДІВНА

*завідувач кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, д. держ. упр., професор*

ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Проведення комплексної децентралізації влади та реформування державного управління, що відбувається на часі в Україні, базується на запровадженні нової моделі управління регіональним розвитком, побудованій із використанням сучасних теоретико-методологічних підходів у вивченні системи регіонального управління. Зокрема, аналіз основних нормативно-правових документів, що визначають концептуальні засади регіональної політики в Україні, переконливо свідчить про розуміння важливості та необхідності інституційного забезпечення регіонального розвитку. Мова про формування інституційних механізмів, адекватних потребам та інтересам місцевої спільноти, загальнодержавним пріоритетам розвитку та запровадження в практику діяльності інструментів і технологій, накопичених зарубіжними країнами. Саме їх запровадження сприятиме врегулюванню питань взаємовідносин органів місцевого самоврядування регіонів і громад з органами влади, бізнесом та громадськими організаціями, а також спрощенню процедури доступу до ресурсів фінансової підтримки.

Особливістю нинішнього етапу розбудови інституційного забезпечення регіонального розвитку полягає в тому, що відбувається перехід від декларативності політики до конкретних кроків. Зокрема, слід зазначити, що ідеї створення агенцій регіонального розвитку (АРР) на теренах незалежної України вже мали місце. Так, після затвердження «Концепції державної регіональної політики» (Указ Президента України від 25 травня 2001 р. № 341/2001), було вжито ряд кроків щодо розбудови інфраструктури регіонального розвитку. Офіційне бачення ролі та завдань агенцій регіонального розвитку полягало у використанні передових інноваційних технологій, підвищення інвестиційної привабливості регіонів, розширення залучення вітчизняних та іноземних інвестицій для регіонального розвитку, вдосконалення підготовки та перепідготовки відповідних фахівців з проблем регіонального розвитку, координації програм технічної допомоги, спрямованих на підтримку регіонального розвитку. При цьому агенції регіонального розвитку мали тісно співпрацювати з центральними та місцевими органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування, координуючи ініціативи просторового розвитку регіону. Разом з тим, чіткого визначення юридичного статусу АРР, правових та фінансових засад їх створення й функціонування, принципів співпраці з місцевими органами державної влади та органами місцевого самоврядування не відбулося. Власне кажучи, як і стимулювання органів місцевої влади до створення агенцій регіонального і місцевого розвитку. Однак, це не завадило створенню і функціонуванню чималої кількості агенцій регіонального розвитку та організацій, які не мають такої назви, але діють з метою сприяння регіональному розвитку [3, 6].

Вивчення зарубіжного досвіду переконливо свідчить про те, що агенції регіонального розвитку можуть бути ефективним інституційним механізмом регіонального розвитку за умови наданої їм автономності у процесі прийняття та реалізації рішень. Вони вже успішно функціонують в таких провідних країнах, як Німеччина, Франція, Великобританія, Польща, Австралія, Канада. Діяльність таких агенцій у країнах, членах Європейського Союзу, побудована на засадах партнерства, вони володіють

реальною здатністю програмувати, реалізовувати і контролювати хід реалізації регіональних проектів, посилюючи тим самим соціальне спрямування діяльності органів публічної влади на регіональному рівні [4].

У лютому нинішнього року було прийнято Постанову Кабінету Міністрів України [5] яка сприяє посиленню інституційної спроможності регіонів щодо досягнення цілей їх розвитку, підвищенню інвестиційної привабливості регіону, оскільки визначає організаційно-правовий статус агенції, її основні права та функції, органи управління та джерела фінансування. Фактично, кардинально змінює підходи до організації діяльності АРР, оскільки започатковує методику їх формування. І, як наслідок, у своїх регіональних стратегіях розвитку більшість областей передбачають створення агенції регіонального розвитку, яка працюватиме як офіс з надання консультацій і практичної допомоги щодо підготовки та реалізації програм і проектів регіонального розвитку. Засновувати їх зможуть обласні державні адміністрації, відповідні ради та неурядові організації як співзасновники, що спонукатиме до співпраці між державним, приватним та громадським секторами. Очікується, що позитивний ефект від взаємодії та співпраці з агенціями регіонального розвитку отримають як прості громадяни, так і органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, підприємства, установи, організації тощо.

Крім того, протягом 2014–2016 рр. була започаткована або кардинально модифікована низка таких інструментів та інституцій, Державний фонд регіонального розвитку (ДФРР), офіси реформ, Міжвідомча координаційна комісія з питань регіонального розвитку. Зокрема, остання, як консультативно-дорадчий орган Кабінету Міністрів координуватиме діяльність органів виконавчої влади при формуванні та реалізації державної регіональної політики. А саме:

- сприятиме узгодженню довгострокових стратегій, планів і програм розвитку на державному, регіональному та місцевому рівнях;
- визначенню механізмів та інструментів вирішення питань розвитку регіонів;
- запровадженню так званого територіально-орієнтованого підходу, при якому міністерства свої секторальні політики та заходи спрямовуватимуть на розвиток регіонів з урахуванням специфіки кожного з них.

Оскільки участь у її роботі беруть керівники центральних і місцевих органів виконавчої влади, всеукраїнських асоціацій, наукових установ та інших учасників, задіяних у сфері регіонального розвитку, то саме вона покликана стати дієвим механізмом координації та реагування центральних органів виконавчої влади на проблеми розвитку регіонів.

Щодо Державного фонду регіонального розвитку (ДФРР), то його створення започаткувало відхід від старої практики фінансування виключно будівництва все нових об'єктів, передусім бюджетної сфери, які домінували в переліках фінансування за кошти субвенції на соціально-економічний розвиток регіонів, субвенцій на соціально-економічний розвиток окремих територій, державних цільових програмах. Фактично, нині в Україні фінансування проектів регіонального розвитку відбувається на конкурсній основі та відповідно до регіональних стратегій розвитку та планів заходів з їх реалізації. На практиці це позначилося тим, що переважна більшість проектів, що фінансувалися за рахунок коштів ДФРР у 2015 р. і продовжують фінансуватися у 2016 р., не спрямовувалася на розвиток територій, а по суті спрямовані лише на вирішення поточних завдань. Так, значна кількість проектів була відхилена через їх невідповідність критеріям фінансування, внаслідок чого кошти ДФРР взагалі не були освоєні. Торік жоден регіон України не використав у повному обсязі кошти ДФРР, а найменший рівень використання – 55,94 % – був у Запорізькій області. Загалом у 2015 р. реалізовувалися 876 проектів, з них до кінця 2015 р. завершено 532. Найбільше проектів реалізовувалось у Донецькій області (112), а найменше – в Одеській (5) та м. Києві (1) [1, с. 386].

Така ситуація зумовлена певною мірою і тим, що згідно Методики відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку [2] на заявників проекту покладається: визначення актуальності проблеми, на розв'язання якої він спрямований, соціального і економічного ефекту від його реалізації та обґрунтування очікуваних кількісних і якісних результатів реалізації та інновацій проекту. Однак, практика показує, що за такою методикою важко достовірно та об'єктивно оцінити, чи спрямований потенційний проект на розвиток, а надання регіональній комісії права визначити доцільність його реалізації.

Нинішній рік ознаменувався появою нового фінансового інструменту регулювання регіонального розвитку – субвенцією на формування інфраструктури об'єднаних громад. Так, об'єднаним громадам було:

- запропоновано типову структуру плану соціально-економічного розвитку, необхідного для отримання державної субвенції;
- затверджено форму заявки на проект, який може реалізовуватися за рахунок коштів субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад фінансувати інфраструктурні проекти, доцільність яких вони визначатимуть самостійно.

Таким чином, підсумовуючи, маємо зазначити, що для формування спроможних територіальних громад, бюджетної децентралізації, оптимізації розподілу повноважень між органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування, необхідний для практичної реалізації реформи децентралізації створено нормативно-правове та методичне підґрунтя. При цьому основна робота з упровадження інструментів забезпечення регіонального розвитку покладається не тільки на місцеві органи виконавчої влади, а й на офіси реформ, діяльність яких може значно інтенсифікуватися, якщо буде здійснюватися спільно з агенціями регіонального розвитку. Адже стійкий, динамічний розвиток регіонів можливий лише за умови, коли представники місцевої влади у співпраці із представниками бізнесу та органами місцевого самоврядування здатні створити єдину систему для стимулювання такого розвитку.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». – К. : НІСД, 2016. – 688 с.
2. Питання підготовки, оцінки та відбору інвестиційних програм і проектів регіонального розвитку, що можуть реалізовуватися за рахунок коштів державного фонду регіонального розвитку : наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 24.04.2015 р. № 80 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0488-15/page> – Заголовок з екрана.
3. Приходченко Л. Агентства регіонального розвитку як інституційний механізм регіонального розвитку / Л.Приходченко // Сучасна регіональна політика : освіта, наука, практика : матеріали підсумк. наук.-практ. конф. за міжнар. участю. 28 жовтня 2011 року. У 2-х томах. – Т. 1. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2011. – С. 103 – 104

4. Приходченко Л., Рачинський А. Зарубіжний досвід функціонування агентств регіонального розвитку / Л. Приходченко, А. Рачинський // Теоретичні та прикладні питання державотворення [Електронний ресурс]: Збірник наукових праць. – Вип. 10. – 2012. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/tppd/index.html> – Заголовок з екрана.

5. Про затвердження Типового положення про агенцію регіонального розвитку / Постанова Кабінету Міністрів України № 258 від 11.02.2016 р. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248941325> – Заголовок з екрана.

6. Студенников І., Ткаченко В. Інституційна інфраструктура регіонального розвитку в Україні: сучасний стан і проблеми формування / І. Студенников, В. Ткаченко // Інтернет-холдинг Олега Соскіна – Режим доступу: <http://soskin.info/ea.php?pokazold=20050912&n=9-10&y=2005> – Заголовок з екрана.

БАБІЧ ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПОБУДОВА СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД

Підвищення якості управління соціально-економічним розвитком держави – одне з найголовніших завдань українського суспільства. Досягається воно, насамперед, за рахунок сталого розвитку всіх територіальних утворень країни. Значна кількість областей та районів не в змозі самостійно вирішувати свої економічні проблеми, що зумовлює необхідність втручання держави в їх життєдіяльність.

Сьогодні в Україні фінансові та матеріальні ресурси, спрямовані на розвиток регіонів, використовуються малоефективно. У 2014 році 96,3 % місцевих бюджетів були дотаційними, а частка видатків місцевих бюджетів на реалізацію власних повноважень органів самоврядування одна з найменших серед країн Європи (лише 9,2 %) [2]. Крім того, неправильно побудована система управління призводить до розбіжностей інтересів між центральним, місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування, суб'єктами господарювання.

Брак сталої державної економічної політики в недалекому минулому призвів до нагромадження економічних і соціальних проблем, значних диспропорцій у регіональній структурі економіки країни та формування територій з яскравими ознаками депресивності.

Щоб вирішити зазначені проблеми, необхідно створити умови для оптимальної економічної самостійності регіонів, вжити організаційні, правові та економічні заходи для забезпечення ефективного державного регулювання процесів регіонального розвитку країни та координації міжрегіональних зв'язків.

Наразі важливим, на нашу думку, аспектом є побудова сучасної державної моделі управління територіями, яка б узгоджувалась з умовами ринкової економіки. Для цього необхідно врахувати, що протягом останніх десятиліть теоретичні підходи та практичні заходи регіональної політики зазнали істотних змін. У 50-х роках у західних промислово розвинутих країнах у центрі уваги регіональної політики перебували питання подолання регіональних криз, пов'язаних з проблемами окремих галузей. Здебільшого застосовувався підхід «згори – донизу», тобто вирішення проблем за допомогою прямих державних інвестиційних впливів у виробничу сферу з конкретними стимулами та пільгами. Цей підхід виявився більш (Франція) чи менш (Італія) ефективним, проте успіх визначався обмеженням конкурентного середовища у країні [1].

У 70-х роках наслідком динамічного зростання на базі інновацій стало те, що ефективність діяльності дедалі більшою мірою пов'язувалася з територією впровадження нових технологій. Підхід «згори – донизу» погано відповідав цій ситуації і поступився місцем горизонтальному підходу, за яким основними ставали умови, що забезпечують ефективну діяльність підприємств: наявність відповідної інфраструктури та її якість, рівень обслуговування [3].

Зазначені зміни розвинулись у два основні напрями регіональної політики – «активної», яка пов'язана з необхідністю якісно змінити структуру економіки.

Вона застосовується насамперед тоді, коли вважають, що ринкових сил недостатньо для вирішення проблем диспропорцій у розвитку. Така політика передбачає, зокрема: підвищення рівня продуктивності праці в регіонах з низьким рівнем розвитку за рахунок державного інвестування в освіту та інфраструктуру, забезпечення умов економії за рахунок збільшення масштабів діяльності завдяки створенню стимулів щодо зайнятості та інвестування нових виробництв, заохочення зусиль щодо місцевого розвитку, спрямованих на забезпечення умов для створення малого та середнього бізнесу.

Мета другого напрямку – «пасивної» регіональної політики – полягає в поліпшенні регіонального розвитку з впровадженням заходів, які сприяють більш ефективній роботі ринкових механізмів через усунення бар'єрів для рухливості робочої сили та капіталу й забезпечення кращого обміну інформацією та технологіями між регіонами.

Більшість країн застосовує поєднання «активної» та «пасивної» політики. До того ж виявилось, що підхід «згори – донизу», здебільшого, заохочує місцеву владу до пасивної поведінки, пошуку «ренти» (домагання пільг), що стало однією з причин дедалі меншої ефективності державної політики.

На сучасному етапі, з переходом до більш «горизонтального підходу», державні видатки на досягнення цілей регіональної політики дедалі більшою мірою передаються на регіональний та місцевий рівень.

Найчастіше використовуються такі інструменти:

- фінансове стимулювання у формі прямих грантів чи субсидій;
- створення спеціальних фондів з конкретною метою для підтримки малого та середнього бізнесу, інновацій, регіонального розвитку тощо;
- надання послуг і допомоги залежно від сфери використання та потреб.

Зазначений підхід призводить до підвищення ролі місцевих органів влади, необхідності пошуку ними нових інструментів стимулювання економічного розвитку, зокрема об'єднання зусиль місцевого бізнесу, громадськості, самоврядування та держави для подолання наслідків структурних змін.

На нашу думку, сьогодні для України дуже необхідною є побудова моделі управління регіонами, яка б поєднувала «активну» і «пасивну» державну політику, а також ґрунтувалась на горизонтальному підході, за якого регіони є не просто об'єктами, а повноцінними партнерами центральної влади й активними суб'єктами регіональної політики. Крім того, це узгоджується із задекларованим Президентом України й Урядом курсом на децентралізацію влади та проведення реформ з перерозподілу фінансів і повноважень на користь регіонів.

Список використаних джерел.

1. Борщук Є. Концепція сталого розвитку і проблеми оптимізації соціально-економічних систем / Є. Борщук, В. Загорський // Регіональна економіка. – 2015. – № 3 – С. 113–119.
2. Статистичний збірник «Регіони України» : [у 2 ч.]. Ч. 1 / Держ. служба статистики України ; [за ред. Осауленка О. Г. ; відп. за вип. Н. С. Власенко]. – К. : [Август Трейд], 2016. – 323 с.
3. Сьомін С. Процеси глобалізації в контексті адміністративної реформи в Україні / С. Сьомін, М. Ситник // Вісник НАДУ. – 2005. – № 2. – С. 61–67.

БРОНІКОВА СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

*професор кафедри україністики та іноземних мов
НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор*

ОГАНІСЯН МИХАЙЛО СЕРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.філософ.н., доцент*

ЗДОРОВИЙ ГЛУЗД І ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ

*Здоровий глузд, як кисень, –
помітний, коли його немає*

Емпіричні спостереження за реакцією суспільства на результати актуальних державноуправлінських рішень виявляють неоднозначне оцінювання цих результатів, навіть в експертному середовищі частіше їх номінують позбавленими здорового глузду. Про зростання частотності вживання висловлення «здоровий глузд» у контексті прийняття нестандартних державноуправлінських рішень свідчить і огляд медійного контенту, що й скерувало нашу увагу до цього поняття. Здоровий глузд не вважають науковим критерієм виміру суспільних феноменів, але неврахування його під час ухвалення й узгодження з громадськістю напрямів суспільного розвитку, на нашу думку, є перешкодою у втіленні надважливих реформ держави. Ігнорування здорового глузду знижує довіру до пропонувананих державноуправлінських стратегій, що ставить під сумнів їхню успішну реалізацію.

За мету нашої наукової розвідки ставимо актуалізувати дискусію довкола поняття і явища «здорового глузду», аргументувати необхідність врахування критерію такого виміру під час ухвалення стратегічних для держави рішень. Дослідження поняття «здоровий глузд» виявило декілька історій походження та розвитку цього терміну, а велика кількість укладених у нього смислів потребує розширеного, а не зазначеного формату публікації, тому головним завданням бачимо контурне окреслення семантичного поля поняття «здоровий глузд».

Глибинна сутність і присутність цього явища на поверхні людської буттєвості репрезентована низкою відомих прізвищ, серед яких Аристотель, Кант, Гегель, Локк, Юм, Шефстбер, Рид, Мур, Гольбах, Гельвецій, Руссо, Маркс; і це далеко не повний перелік мислителів, що виявляли зацікавлення цим поняттям.

У латинській мові відповідником конструкції «здоровий глузд» є *sensus communis*, в англійській – *common sense*. Спектр значень англійського *sense* є настільки багатим, що усі його контексти важко піддаються відтворенню в одному українському відповіднику. Хоч яке б із найпоширеніших значень «глузд», «сенс» або «чуття» не було обрано за основу перекладу в конкретному контексті, воно не відбиватиме решти значень, які англійська людина відчуватиме одночасно в цьому слові. «Здоровий глузд», «спільний сенс», «спільне чуття» – не три альтернативні поняття, а різні боки одного багатогранного концепту. Український «здоровий глузд» вживається щонайперше, коли йдеться про загальне значення вислову *common sense*, а «здоровий» ще й надає відтінок здорового, а не хворобливого мислення.

Заклики до здорового глузду лунають ще від часів грецької античності, однак специфіку *common sense* виявляємо у різних інтерпретаціях, а звідси й різному до нього ставленні. Так, за умови тлумачення *common sense* як сукупності очевидних істин, щодо яких погоджуються усі люди, важко послатися на нього у сфері моралі, політики чи релігії, адже часто неможливо віднайти тут засадничі принципи чи спільні погляди. Тому, здоровий глузд часом оцінювали як щось суто обмежене, чинне лише «в стінах» домашнього використання. Однак, вияв зневаги до здорову глузду призводила до гігантських матеріальних і людських жертв, зокрема під час експериментів більшовиків-комуністів – послідовників такого тлумачення ідеї здорового глузду К. Марксом та Ф. Енгельсом.

Наші спостереження доводять, що здоровий глузд виходить далеко за межі «стін домашнього вжитку», невизначених ситуацій, і навіть екстремальних умов, а рефлексія на ємне *common sense* передбачає розпізнавання значення істинності не лише у повсякденному житті. Наближене до *common sense* значення *sensus communis*, зокрема у текстах стоїка М. Аврелія, позначає чуття спільності, соціальність, де превалує фокус на *common* (те, що є спільним для спільноти; суспільне благо) перед *sense* (чуттєва чи когнітивна здатність). *Common sense* тут передбачає критичну

обробку наших уявлень для узгодження їх із суспільним благом. «Спільне чуття» виражає спільний інтерес, любов до спільноти чи суспільства; природну відданість, людяність, що постає із загального чуття справедливості й природної рівності, яка існує між представниками одного виду. Отже, це водночас моральне й суспільне чуття розуму, структуроване чесною, яке відбито у вислові «чесність – найкраща політика».

Виявляємо відмінність «спільного чуття» від «доброго сенсу» (good sense) тією мірою, де останній як природна здатність відрізнити істину від хиби, є чинником пізнання. Суспільним та політичним еквівалентом «спільного чуття» є «моральне чуття». Moral sense означає схильність чи спроможність формувати адекватні уявлення про моральне благо. Натомість «спільне чуття» означає схильність формувати адекватні уявлення про суспільне благо. Воно передбачає уявлення про публічний простір public space або public sphere, і його можна описати як «схильність до спільного блага».

Як категорія пізнання common sense передбачає раціональне розуміння sense як judgment, судження, тобто спільний сенс – це той ступінь спільного судження людей, які можуть порозумітися й вести справи. Спільний сенс, як і добрий сенс, вказує на ту частину розуму, яка містить первинні й природні судження, спільні для всього людства. Це певний рід спільної тямущості intelligence commune, яка спонтанно сягає певної кількості об'єктів пізнання. Така активність розуму чи застосування судження розвинені в кожного й узалежені від того, наскільки людина має практику подібних суджень, наскільки є обдарованою. Спільний сенс визначається сукупністю попередніх знань, які шкідливо ставити під сумнів. Він утілюється у принципах, які стверджують існування різних способів нашого пізнання. Тобто, у ньому міститься принцип реальності феноменів свідомості: людина мислить, пам'ятає себе тощо. Існування суб'єкта пізнання, який природно може продукувати судження щодо пізнаного є фактичною істиною, основою принципу спільного сенсу.

Отже, український здоровий глузд можемо розглядати як commonsensical view of the world «світогляд здорового глузду», у формуванні якого бере участь і common sense як «спільне знання» / common knowledge, тобто знання й розуміння, яке поділяють усі суб'єкти, зокрема суб'єкти державотворення. Вироблення певних спільних суджень, що можуть примирити владу й суспільство лежить у комунікативній площині. Варто зазначити, що часто результати рішень на певний період часу не виявляють бажаного кінцевого результату. Тож здоровий глузд вимагає не лише опори на нього під час розробки державноуправлінського рішення, а й ретельного його узгодження з пересічним громадянином, для якого здоровий глузд є обов'язковим критерієм вибору й виміру результату. Вагу зазначеного підкреслює й рефлексія на здоровий глузд як на такий, що стосується ordinary life «пересічного життя», адже покращення цього життя неможливе без його участі у цьому процесі. Успіх взаємодії соціальних партнерів залежить від довірливої базованій на здоровому глузді комунікації. Тому в межах українського суспільного простору здоровий глузд потребує не лише дискусії, актуальна вимога часу – застосування здорового глузду.

Список використаних джерел.

1. Європейський словник філософій: Лексикон неперекладностей. Пер.з фр. – Том третій. – К.: ДУХ І ЛІТЕРА, 2013. – 328 с.

ГРЖЕВ АРТЕМ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*аспірант кафедри публічного управління та адміністрування інституту державного управління
Чорноморського національного університету ім. Петра Могили*

УСПІХИ ТА ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

У 2015 році здійснено перший етап фінансової децентралізації: прийнято зміни до Бюджетного та Податкового кодексів України щодо передачі органам місцевого самоврядування додаткових бюджетних повноважень і закріплення стабільних джерел доходів для їх реалізації.

Пріоритетами запроваджених змін визначено розширення прав органів місцевого самоврядування у прийнятті рішень та надання їм повної бюджетної самостійності щодо наповнення своїх бюджетів та здійснення видаткових повноважень. Одночасно передбачено збільшення джерел формування доходної бази місцевих бюджетів за рахунок передачі окремих доходів з державного бюджету, запровадження нового виду податку – акцизного податку з кінцевих продажів, розширення бази оподаткування податком на нерухомість.

Аналіз виконання місцевих бюджетів за 2015 рік показав, що реалізація реформи міжбюджетних відносин, незважаючи на песимістичні настрої на стадії прийняття змін, дала позитивні результати.

Приріст надходжень до загального фонду проти 2014 року склав 29,6 млрд. грн., або 42,1 відсотка, тоді як за експертною оцінкою фахівців Міністерства фінансів він прогнозувався в сумі 22,4 млрд. гривень.

Як результат у 2015 році до загального фонду місцевих бюджетів надійшло 99,8 млрд. грн., що складає 116,0 відсотка до річних призначень, затверджених місцевими радами [1].

У 2016 році бюджетна децентралізація продовжила набирати обертів. За даними Міністерства фінансів України, за січень – вересень поточного року до загального фонду місцевих бюджетів (без урахування трансфертів) надійшло 103,9 млрд. грн., що складає 99,4% від річного обсягу надходжень, затвердженого місцевими радами.

Приріст надходжень до загального фонду проти січня – вересня минулого року (у співставних умовах та без урахування територій, що не підконтрольні українській владі) склав 49,0% або + 34,2 млрд. грн. [2].

Проте, попри наявні успіхи бюджетної децентралізації виникають і проблемні моменти. Так, наприклад, збільшивши кількість джерел фінансових надходжень до місцевих бюджетів, законодавці значно скоротили обсяг їх наповнення саме тим податком, який забезпечував найбільші надходження – йдеться про податок на доходи фізичних осіб, який тепер розподіляється таким чином: до бюджетів міст обласного значення, районних бюджетів, бюджетів об'єднаних територіальних громад, що створюються згідно із законом та перспективним планом формування територій громад – 60 % податку, що сплачується (перераховується) на відповідній території (до міст обласного значення до 2015 р. зараховувалось 75 % цього податку); до обласних бюджетів – 15 %; до державного бюджету – 25 %. При цьому до

бюджетів міст районного значення, сіл, селищ цей податок тепер не надходить взагалі (до 2015 р. до них належало 25 % податку на доходи фізичних осіб). Іншими словами, із бюджетів територіальних громад вилучено значну частину фінансового ресурсу, що призводить до дефіцитності багатьох місцевих бюджетів та ставить збалансованість їх доходної та видаткової частин в залежність від міжбюджетних трансфертів з державного бюджету, тим самим, створюючи додаткову централізацію процесу розподілу бюджетних коштів. Це в свою чергу негативно позначається не лише на виконанні доходної частини місцевих бюджетів, але й реалізації місцевими органами влади та управління покладених на неї завдань щодо забезпечення функціонування та розвитку територій. Крім того, згідно з чинним Бюджетним кодексом України сплата податку на доходи фізичних осіб з орендної плати за земельні частки (паї) здійснюється за місцем реєстрації орендарів в органах доходів і зборів. Це призводить до певного відтоку коштів з бюджетів територіальних громад, оскільки податок зараховується до бюджету за податковою адресою [3].

Наведені приклади демонструють лише окремі проблеми з якими стикнулися місцеві бюджети в процесі бюджетної децентралізації. Таким чином, можна стверджувати, що подальша успішність реформи залежить від вирішення, як новостворених проблем, так і від вирішення завдань, які виникли на початкових етапах і існують до сьогодні. Основними з таких завдань є прийняття змін до Конституції України в частині децентралізації та визначення повноважень органів місцевого самоврядування, які дадуть змогу ефективно використовувати місцеві бюджети.

Список використаних джерел.

1. Інформація Міністерства фінансів України щодо виконання Державного бюджету України за 2015 рік [Електронний ресурс] // Газета «Урядовий кур'єр». – 2016. – 2 березня. – Режим доступу: <http://ukurier.gov.ua/uk/articles/informaciya-ministerstva-finansiv-ukrayini-08/>
2. Інформація щодо стану виконання місцевих бюджетів за січень-вересень 2016 року [Електронний ресурс] / Офіційний сайт Міністерства фінансів України. – Режим доступу: [http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/ДОВІДКА%20\(січень-вересень\).docx](http://www.minfin.gov.ua/uploads/redactor/files/ДОВІДКА%20(січень-вересень).docx)
3. Мамонова В. В. Збалансування місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації [Електронний ресурс] / В. В. Мамонова, О. О. Василега // Актуальні проблеми державного управління. – 2016. – № 1. – С. 68-74. – Режим доступу: <http://www.kbuapa.kharkov.ua/e-book/apdu/2016-1/doc/3/01.pdf>

ГОНЧАРУК НАТАЛІЯ ТРОХИМІВНА

*професор кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор, Заслужений діяч науки і техніки України*

АРХИПЕНКО ІВАН МИХАЙЛОВИЧ

*доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.*

РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ

Місцеве самоврядування є максимальною наближеною до людей місцевою владою, а тому без реформування місцевого самоврядування, здійснення процесів децентралізації неможливо подолати ті негативні процеси в соціально-економічному й культурному розвитку територіальних громад і регіонів, які відбуваються на сучасному етапі розвитку нашої держави, забезпечити суттєве підвищення рівня життя громадян України. Лише послідовне проведення реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади в Україні, удосконалення існуючої системи місцевого самоврядування, розширення повноважень органів місцевого самоврядування сприятиме побудові місцевої влади на засадах демократії.

На наш погляд, у першу чергу, потребують ефективного та швидкого вирішення проблеми правового та інституційного характеру. Щоб вирішити проблеми на рівні сіл, необхідно об'єднати зусилля громад і їх територій, а також потрібна фінансова підтримка держави, тобто потрібна реформа на селі.

Найбільш складною проблемою розвитку місцевого самоврядування є проблема фінансового забезпечення діяльності органів місцевого самоврядування та їх посадових осіб. Наявність в органів місцевого самоврядування фінансових ресурсів, достатніх для вирішення питань місцевого значення, значною мірою визначає реальність місцевого самоврядування в тій чи іншій країні. Однією з головних засад формування справедливих відносин між державною владою та місцевим самоврядуванням є чіткий розподіл на стабільній основі фінансових ресурсів держави. Проте впродовж багатьох років незалежності України в політиці формування місцевих бюджетів та міжбюджетних відносин була наявна низка недоліків. Функції місцевого самоврядування не було забезпечено адекватними доходними джерелами. Доходи, закріплені за місцевими бюджетами, були недостатні для виконання покладених на місцеві органи функцій, а самі вони практично не мали повноважень щодо наповнення своїх бюджетів. Практика свідчить, що фінансова самостійність органів місцевого самоврядування, не дивлячись на процеси бюджетної децентралізації, які впродовж 2015 року відбувалися в Україні, не забезпечена до цього часу. Територіальні громади так і не стали повновладними господарями на своїх територіях, бюджети самоврядування не забезпечують належний розвиток територіальних громад і регіонів, наближається криза комунальних мереж. Ст. 9 Європейської Хартії місцевого самоврядування встановлює, що принаймні частина коштів місцевого самоврядування повинна надходити за рахунок місцевих зборів і податків, однак в Україні ця частина коштів є дуже незначною. Що ж стосується європейських держав, то частка власних доходів у місцевих бюджетах там коливається від 20 до 60%. При цьому в 9 європейських країнах виключно місцеві податки

становлять понад 30% від загальної суми муніципального фінансування, наприклад, в Данії – 51%, Швеції – 61%, Норвегії – 42%, Франції – 36% [3].

Слід зазначити, що за роки незалежності в Україні в цілому створено систему місцевого самоврядування. До системи місцевого самоврядування станом на 01.04.2016 р. входило 11417 рад, в тому числі 24 обласних ради, 488 районних рад, 458 міських рад, 47 – районних в містах, 778 – селищних та 9646 сільських, в том числі об'єднаних територіальних громад. У результаті процесу добровільного об'єднання планується створити 1,4-1,5 тисяч об'єднаних територіальних громад.

Створено також нормативно-правову базу, що регулює діяльність органів і посадових осіб місцевого самоврядування. Сьогодні питання, що належать до компетенції місцевого самоврядування, регулюються Конституцією України (ст. 5,7,38, 140-146 та ін.), близько 700 законами, а також більше ніж 3 тис. нормативно-правових актів, хоча частина з них містить норми, що породжують колізії як у середині цих правових актів, так і між самими актами [1].

За інформацією, наведеною в «Моніторингу прогресу реформ за 2015 рік», опублікованому проектом офісом Національної ради реформ, сьогодні у сфері реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади створено правові основи для добровільного об'єднання територіальних громад: схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні й затверджено План заходів з її реалізації; прийнято закон, який створює правові умови для підвищення фінансової та економічної спроможності громад: «Про добровільне об'єднання територіальних громад»; розроблено та схвалено урядом Методику формування спроможних територіальних громад (постанова Кабінету Міністрів України від 08.04.2015 № 214); у кожній області відкриті регіональні офіси реформ за сприяння донорської допомоги; обласними держадміністраціями, за підтримки регіональних офісів реформ та Асоціації міст України, при активній участі громад розроблено Перспективні плани формування територій громад областей [2].

За 2015 р. процес об'єднання відповідно до прийнятого Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» було ініційовано у понад 6300 територіальних громад (більше половини від існуючих). Після 25 жовтня 2015 року, коли відбулися перші вибори депутатів сільських, селищних, міських рад та сільських, селищних, міських голів, добровільно об'єдналися 794 сільських, селищних, міських рад створивши 159 спроможних об'єднаних громад, з яких 21 міська, 45 селищних та 93 сільських. Передбачається, що з 18.12.2016 р. в Україні буде 368 об'єднаних територіальних громад [2; 4].

Важливе значення для підвищення ефективності діяльності органів місцевого самоврядування та їх самодостатності мали заходи щодо проведення фінансової і бюджетної децентралізації. Було прийнято зміни до Бюджетного та Податкового кодексів, що дозволило передати органам місцевого самоврядування додаткові бюджетні повноваження та визначити стабільні джерела доходів для їх реалізації. У результаті цього обсяги власних ресурсів органів місцевого самоврядування у 2015 році зросли майже на половину, тобто органи місцевого самоврядування у порівнянні з 2014 роком отримали додатково значні ресурси для регіонального розвитку. Зростання доходів місцевих бюджетів у 2015 році відбулося на 42,1% – до 99,8 млрд. грн. проти 70,2 млрд. грн. у 2014 році, або на 29,6 млрд.грн. Це ті кошти, якими місцеве самоврядування спільно з територіальними громадами розпоряджаються самостійно. Оскільки система забезпечує автономність прийняття місцевих бюджетів і децентралізацію, то у майбутньому такі зміни дадуть синергетичний ефект і доходи місцевих бюджетів зростуть у два-три рази і в розпорядженні органів місцевого самоврядування буде ресурс для вирішення питань місцевого значення та розвитку громад У 2016 р. в державному бюджеті на регіональний розвиток передбачено 6.64 млрд. грн., у тому числі 1 млрд. грн. – субвенція на підтримку об'єднаних територіальних громад [2].

Аналіз реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади в Україні свідчить про те, що це одна із найскладніших реформ, оскільки вона охоплює всі сфери: адміністративно-територіальний устрій, територіальну основу організації влади, зміну повноважень органів державної влади й органів місцевого самоврядування, бюджетної й податкової систем, земельних відносин, гуманітарної й соціальної сфери тощо. Основною метою курсу реформ в Україні є досягнення європейських стандартів і норм в усіх сферах життя суспільства. Основні напрями реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади сьогодні визначено в Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні. У результаті реформування місцевого самоврядування й децентралізації влади основою нової системи місцевого самоврядування мають стати об'єднані територіальні громади, які утворюються на добровільній основі за законодавчо визначеною процедурою з власними органами самоврядування, у тому числі виконавчими органами рад [5].

Реформування місцевого самоврядування й децентралізація влади має сприяти подоланню негативних процесів в соціально-економічному та культурному розвитку територіальних громад, забезпечити створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, надання мешканцям територіальних громад якісних і доступних адміністративних та соціальних послуг на основі сталого розвитку дієздатної громади й на цій основі суттєве підвищення рівня та якості життя громадян України.

Список використаних джерел.

1. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації: наук. доп. / [редкол. : Ю. В. Ковбасюк, К.О.Ващенко, В. В. Толкованов та ін.] ; за заг. ред. д-ра наук з держ. упр., проф. Ю. В. Ковбасюка. – К.: НАДУ, 2014. – 128 с.
2. Моніторинг прогресу реформ за 2015 рік – Режим доступу : www.prezident.gov.ua.
3. Про ратифікацію Європейської Хартії місцевого самоврядування : Закон України // Відом. Верховної Ради. – 1997. – № 38 (ст. 249).
4. Про добровільне об'єднання територіальних громад: Закон України від 05 лютого 2015 р. № 157. – Режим доступу : www.minregionbud.gov.ua.
5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. N 333-р – Режим доступу : // www.kmu.gov.ua.

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ

Під соціальними правами зазвичай розуміють права на соціальне забезпечення, роботу, житло, освіту, тобто права на послуги у вузькому сенсі. Онтологічно вони існують як права людини (морально-політичні, природні) і як основні права. За змістом це права індивіда стосовно суспільства (держави) на соціальні, економічні й культурні послуги. Вони становлять собою вимогу на адекватний розподіл необхідних для життя благ [1, с. 129].

З одного боку, соціальні права на послуги разом із суб'єктивними правами особистості й політичними правами (правами участі) – це належність сучасної ліберальної демократії. Міжнародні декларації й конвенції (Загальна декларація прав людини, Міжнародний пакт про економічні, соціальні та культурні права, Європейська хартія та ін.) постулюють соціальні права як важливий складник прав людини.

З іншого боку, ці ж самі права, не передбачені конституціями західних країн як безпосереднє позитивне основне право, у дійсності є в наявності в конституціях, хоча й опосередковано (наприклад, в Основному законі ФРН) через інтерпретацію принципів соціальної держави, або ж безпосередньо як суб'єктивні права на всякого роду послуги, сформульовані в системі соціального законодавства [4].

Це свідчить, що нормативний статус соціальних прав є спірним, точніше, дискусійним, як з філософської так і з юридичної точки зору. Як у зарубіжній, так і у вітчизняній науковій літературі точаться дискусії щодо обґрунтування, змісту й обсягу таких прав.

Тому загальним принципом для їх обґрунтування є право індивіда на рівну повагу до нього, як і до всіх інших, тобто право бути рівноправним автономним членом світової спільноти людей [1, с. 132]. Той факт, що соціальні права є позитивними правами, не перетворює їх на менш невід'ємні, ніж класичні громадянські права, тому що й останні мають позитивний складник – вимогу захисту, надання допомоги й забезпечення заходів до існування.

Умови соціально-політичної кризи в нашій країні суттєво впливають на якісне забезпечення соціальних прав, гарантованих державою, що стає критичним для більшості населення країни. Багато досліджень пов'язують таке явище переважно з державним фінансуванням, а також з соціально-економічним становищем різних міст України, які мають історичне, географічне, природно-ресурсне, так і виробничо-господарське коріння. Поглиблення загальної соціально-політичної кризи веде к соціальним проблемам, а саме: проблеми міграції, які ведуть до вимирання сіл в Україні; старіння населення; загальне обнищення населення; ріст захворювань та медичне обслуговування населення; підготовка кваліфікованих та компетентних кадрів для соціально-економічної сфери.

Головним завданням держави є створення умов для вирішення соціальних питань та забезпечення соціальних прав населення країни. На 1 вересня 2015 р. в Україні, за оцінкою Державної служби статистики України, проживало 42805,7 тис. осіб. Упродовж січня–серпня 2015 р. чисельність населення зменшилася на 123,6 тис. осіб [2].

Чисельність населення зменшується виключно за рахунок природного скорочення (130,5 тис. осіб), яке не перебиває незначний міграційний приріст населення (6,9 тис. осіб) [3].

Не дивлячись на певні зусилля держави по реформуванню житлової сфери, результати в даний час українці незадовольні: ринок житла стагнув, загострилася проблема оплати комунальних послуг.

У цілому по країні 14% домогосподарств (12% у містах та 18% на селі) незадоволені або дуже незадоволені своїми житловими умовами. Не дуже задоволені своїм житлом 31% домогосподарств. Порівняно з 2014р. серед міських та сільських домогосподарств частка незадоволених або дуже незадоволених своїми житловими умовами скоротилася відповідно на 1,4 в.п. та 3 в.п. [3]

Серед регіонів найнижчий ступінь задоволення житловими умовами повідомили домогосподарства Закарпатської, Кіровоградської, Одеської та Миколаївської областей (27–20% незадоволених або дуже незадоволених).

На перший план вишли проблеми подорожчання утримання житлового фонду для місцевих бюджетів і зростання вартості житлово-комунальних послуг для населення, особливо останніми роками.

Необхідними умовами для здоров'я населення – це якісне медичне обслуговування. Отримувати за місцем проживання медичне обслуговування та освіту є важливою складовою соціальної безпеки окремої особи, міста та держави в цілому.

Найбільша частка населення, яке оцінило стан свого здоров'я як «добрий», спостерігалась у Чернівецькій, Львівській, Івано-Франківській, Тернопільській, Закарпатській, Волинській та Київській областях (68–55%), а найнижча – у Херсонській, Запорізькій, Полтавській, Донецькій, Черкаській, Харківській та Чернігівській областях (44–36%). Для регіонів з низькою оцінкою стану здоров'я населення характерна вища, порівняно із середньою по країні, частка осіб похилого віку в структурі населення. При цьому для Запорізької та Харківської областей характерні також високі рівні урбанізації та розвитку промисловості [3].

Тенденція динаміки руху основних фондів по окремих галузях соціальної сфери у містах показує, високій ступінь зносу споруд і об'єктів охорони здоров'я, освіти, культури.

Слід відзначити, що за січень–червень 2015р. прийнято в експлуатацію: загальноосвітні навчальні заклади на 0,2 тис. учнівських місць, дошкільні навчальні заклади на 0,8 тис. місць, лікарні на 21 ліжко, амбулаторно-поліклінічні заклади на 1,2 тис. відвідувань за зміну, будинки відпочинку та пансіонати на 0,5 тис. місць тощо [3].

Таким чином, на сьогодні наслідками соціально-політичної та соціально-економічної кризи в країні стали низький рівень фінансової забезпеченості громадян та якості життя, а також поява тяжких соціально-економічних наслідків: зниження рівня життя населення, розшарування суспільства за рівнем доходів, зростання бідності, безробіття, погіршення демографічної ситуації в країні, значна міграція економічно активного населення за кордон. Наразі є зрозумілим, що держава самостійно не в змозі забезпечити в повному обсязі реалізацію соціальних прав та підвищення якості життя населення.

Список використаних джерел.

1. Панченко М.М. Удосконалення механізмів державного управління соціальною сферою на регіональному рівні: організаційний аспект : автореф. дис... канд. наук з держ. упр. : 25.00.02 / М.М. Панченко; В.о. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України, Одес. регіон. ін-т держ. упр., Нац. акад. держ. упр. при Президентові України.– Одеса : Б.в., 2009.– 20 с.
2. Самооцінка населенням стану здоров'я та рівня доступності окремих видів медичної допомоги у 2014 році. Сайт Державної служби статистики України // Електронний ресурс: режим доступу: <http://finans.net.ua/content/view/13668/1/>.
3. Соціально-економічне становище України за січень–квітень 2015 року. Сайт Державної служби статистики України // Електронний ресурс: режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.
4. *Esping-Andersen G.* The three worlds of welfare capitalism. Cambridge, 2006.

ГУНЕНКОВА ОКСАНА ВІКТОРІВНА

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ВПЛИВ РЕФОРМИ З ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ПРОЦЕСІВ НАДАННЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

У 2016 році в Україні почалися чуттєві зміни у сфері надання муніципальних адміністративних послуг, що призвело до значного розширення кола питань, які вона охоплювала. Цьому сприяло прийняття змін до низки законодавчих актів наприкінці 2015 року щодо децентралізації в системі адміністративних послуг. Зокрема, з 4 квітня 2016 року виконавчим органам сільських, селищних, міських рад від Державної міграційної служби України передано повноваження з реєстрації та зняття з реєстрації місця проживання/перебування осіб у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці [1]. Також органи місцевого самоврядування (ОМС) базового рівня зобов'язані сформувати та вести Реєстри територіальних громад із подальшою передачею відповідної інформації для внесення до Єдиного державного демографічного реєстру (ЄДДР). Нажаль, разом з цим органам місцевого самоврядування не було запропоновано якоїсь уніфікованої форми або програмного забезпечення для ведення місцевих реєстрів. Працівники ОМС формують їх на власний розсуд, дотримуючись мінімальних вимог законодавства щодо переліку даних, що повинні містити ці реєстри, та у більшості – використовуючи звичайне офісне програмне забезпечення. У таких випадках неможливо виконати відповідні нормативні вимоги про захист персональних даних та про те, що доступ до реєстрів повинен здійснюватись виключно авторизовано, із збереженням інформації про службову або посадову особу, яка здійснювала запит, та час такого запиту [4]. Це також призводить до виконання подвійної роботи: крім формування власного реєстру мешканців громади відповідальний працівник ОМС ще повинен формувати інформацію про реєстрацію місця проживання/перебування особи для її передачі до ЄДДР. При різних форматах ведення місцевих реєстрів виникатимуть також певні складнощі у процесах об'єднання громад. Коли декілька органів місцевого самоврядування утворюють один спільний орган управління, постає необхідність утворення єдиної бази даних усіх мешканців громади, яку необхідно буде заново наповнювати, замість об'єднання усіх наявних реєстрів з однаковим форматом. Розробка, поширення для органів місцевого самоврядування та використання ними спеціального уніфікованого програмного забезпечення для формування та ведення Реєстрів територіальних громад також дало б змогу значно спростити процеси надання інших муніципальних адміністративних послуг, оскільки полегшило б пошук і витяг інформації, необхідної для надання таких послуг, заповнення відповідних заяв клієнтами, скоротило б терміни надання послуг та обсяги паперового документообігу між структурними підрозділами ОМС тощо. Крім цього, це зекономило б значні фінансові ресурси, які змушені будуть витратити органи місцевого самоврядування на розробку власного програмного забезпечення.

Також з 2016 року виконавчим органам сільських, селищних та міських рад від підрозділів Міністерства юстиції України було передано повноваження із державної реєстрації прав на нерухоме майно та державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців [2,3]. При цьому виконавчі органи міст обласного та/або республіканського Автономної Республіки Крим значення однозначно зобов'язані прийняти і виконувати ці повноваження, а виконавчі органи сільських, селищних та міських рад районного значення можуть виконувати ці функції, якщо відповідна рада прийме таке рішення, враховуючи кадрову та іншу ресурсну спроможність. На сьогоднішній день багато міських, селищних та сільських рад приймають рішення про надання таких послуг. Частіше за все такі рішення базуються на тому, що адміністративний збір за проведення вказаних видів державної реєстрації зараховується до місцевих бюджетів за місцем надання послуг. Відповідні кадри органам місцевого самоврядування підібрати легше, ніж районним державним адміністраціям, які за законом теж зобов'язані надавати такі послуги, оскільки система оплати праці в ОМС більш гнучка та має можливості фінансового заохочення кваліфікованих працівників, особливо на фоні проведеної наприкінці 2014 року бюджетної децентралізації.

Прийняті у ході децентралізації закони дозволили виконавчим органам сільських, селищних та міських рад (районного значення) за рішеннями відповідних рад з 2016 року утворювати центри надання адміністративних послуг (ЦНАП) [1], які до цього зобов'язані були утворювати лише райдержадміністрації та міськради міст обласного значення. У першу чергу така можливість є більш актуальною для об'єднаних громад, які об'єдналися не навколо адміністративного центру відповідного району. Утворення ними таких центрів дозволить мешканцям громади не їздити за послугами аж до райцентру, а при правильному підході – організувати надання найбільш затребуваних послуг безпосередньо у селах, де ці громадяни проживають. Облаштувати належні приміщення та умови для ЦНАП об'єднані громади можуть за рахунок

інфраструктурної субвенції, що виділяє держава для розвитку таких громад. Без об'єднання утворення ЦНАП можуть собі дозволити лише сільради із сильними бюджетами.

Завдяки вищевказаним процесам децентралізації деякі міські ради міст районного значення створюють власні ЦНАП, але забезпечують надання в них лише послуг з державної реєстрації підприємницької діяльності та нерухомого майна, а також – прописки та виписки. За всіма ж іншими послугами мешканці цих міст, як і раніше, звертаються до районних центрів, що є не зовсім зрозумілим. Адже для створення нових ЦНАП потрібно підібрати відповідні приміщення, зробити там ремонт та інші необхідні умови, при тому, що поряд існують районні центри, на створення і функціонування яких вже витрачено певні кошти (як правило – з районних бюджетів), і які в процесі перспективного об'єднання будуть передані у власність цих міських громад.

Підсумовуючи слід зазначити, що за останній рік у ході процесів децентралізації відбулось значне розширення повноважень органів місцевого самоврядування базового рівня, що дало змогу наблизити найбільш затребувані адміністративні послуги до їх безпосередніх споживачів. Але при впровадженні цих процесів не завжди враховуються найближчі перспективи, окреслені державними концептуальними документами, як на державному, так і на місцевому рівнях.

Список використаних джерел.

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг : Закон України від 10.12.2015 № 888-VIII // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/888-19>.

2. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації речових прав на нерухоме майно та їх обтяжень : Закон України від 26.11.2015 № 834-VIII // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/834-19>.

3. Про внесення змін до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців» та деяких інших законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень з державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб – підприємців та громадських формувань : Закон України від 26.11.2015 № 835-VIII // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/ru/835-19>.

4. Про затвердження Правил реєстрації місця проживання та Порядку передачі органами реєстрації інформації до Єдиного державного демографічного реєстру : Постанова Кабінету Міністрів України від 02.03.2016 № 207 // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/207-2016-%D0%BF>.

ДАНИЛЮК СЕРГІЙ ЛЕОНТІЙОВИЧ

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ СІЛЬСЬКІ ТЕРИТОРІЇ КРИЗЬ ПРИЗМУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА СУБСИДІАРНОСТІ.

Визначальною подією для українського народу стало схвалення Президентом України Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020».

Пріоритетним напрямком стратегії є децентралізація та реформа державного управління. Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування[4].

Заключним результатом політики децентралізації є розвиток сільських територій відповідно до світових та європейських стандартів.

Враховуючи активність процесів реформування системи державного управління та місцевого самоврядування, впровадження механізму децентралізації та субсидіарності, проведення адміністративно-територіальної реформи, є необхідність уточнення категорійно- понятійних аспектів сільської території через призму теоретико- правового аналізу.

Незважаючи на велику кількість досліджень, до сих пір не існує міжгалузевого, загальноприйнятого та закріпленого на законодавчому рівні офіційного визначення.

Актуальність наукового дослідження зумовлена потребою в новому підході до визначення понять «сільські території», з урахуванням політики децентралізації, об'єднання територіальних громад та змін в їх управлінні.

Зазначена потреба вимагає вирішення ряду завдань :

- визначити існуючі критерії в дослідженні поняття сільські території та його зміст;
- провести теоретико-правовий аналіз з урахуванням сучасних трансформаційних процесів в системі управління;

- запропонувати заходи, для вирішення питання розбіжностей в науковому підході до визначення змісту понять «сільські території», «розвиток сільських територій».

Виклад основного матеріалу. На сьогодні існує чимала кількість визначень «сільські території» науковцями різних галузей знань: географії, економіки, регіональної політики, екології, державного управління та соціології.

Із всіх існуючих визначень, лише поняття запропоноване О.Павловим набуло офіційного визнання та закріплення в науці з державного управління.

Проте аналізуючи його відповідність сучасним змінам системи управління крізь призму теоретико- правового аналізу слід зазначити, що автор розглядає сільські території як об'єкт функціонування і управління, зазначаючи, що вони складаються з базового, районного, регіонального та загальнодержавного рівнів, які співвідносяться між собою за принципом «матрьошки» [2,с.340]. Дане твердження сьогодні втрачає свою дійсність, а вже завтра буде хибним на тій підставі, що відбувається поступова ліквідація районного рівня, через укрупнення територіальних громад, перетворення ієрархічної, централізованої вертикалі влади на децентралізовану.

Не відповідає дійсності і поняття запропоновані С.Мельником, П.Шаповалом які вважають, що сільськими територіями є лише ті, які підпадають під юрисдикцію сільських, селищних рад. Так, згідно Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» сільські, селищні громади можуть об'єднуватися навколо адміністративного центру, яким може виступати місто, а ч.1 ст. 4 Закону зазначає, що у складі об'єднаної територіальної громади не може існувати іншої територіальної громади, яка має свій представницький орган місцевого самоврядування. Керуючись перспективним планом, в Одеській області планується створити Білгород – Дністровську міську об'єднану громаду до складу якої увійдуть Бритівська, Випасненська, Андріївська, Мологівська, Семенівська сільські ради[3].

Зазначене об'єднання не впливає на зміни статусу населених пунктів як сільської чи міської місцевості.

У визначеннях В. Юрчишина, П. Саблука, В. Славова та О.Коваленка сільські території розглядаються лише в рамках системного та економічного підходу, при чому не розкриваючи самої суті поняття, що позбавляє можливості ідентифікувати їх від інших суміжних понять.

Це стосується й інших прихильників економічної галузевої належності, ось, наприклад, І. Прокопа та В. Якуба ядром поняття вважають саме наявність ресурсної бази для виробництва, А. Лісовий розглядає сільські території, як найважливішу частину народногосподарського комплексу країни, що на наш погляд є не доречним з точки зору багатокритеріального підходу, та при пошуку шляхів модернізації системи управління розвитком життєдіяльності сільських територій.

Твердження Л. Лисенко стосовно територіальної одиниці самоуправління є хибним з точки зору сучасного законодавства, оскільки при умові створення єдиної територіальної громади з міським адміністративним центром, самоуправління в сільських територіях буде здійснюватись об'єднаною міською територіальною громадою.

На цій же підставі можна спростувати і визначення О. Кульганіка в частині, де автор зазначає про сукупність сільських населених пунктів, де зосереджена адміністративно – управлінська діяльність.

Занадто узагальнено підійшов до визначення В. Залізко запропонувавши віднести до сільських територій сільську місцевість при наявності хоча б однієї умови для ідентифікації: наявність виробничих потужностей, соціально-культурної сфери, адміністративного управління. Дане твердження не лише не розкриває змісту, а й стирає межі між поняттями сільські населені пункти, сільська місцевість, сільські території, поселення та інші суміжні, але диференційні[1,с.195].

Враховуючи вищевказане, є необхідність в подоланні існуючої протягом тривалого часу розбіжності в науковій сфері відносно визначення поняття сільські території. Це можливо якщо:

- використати в формулюванні поняття багатокритеріальний підхід;
- максимально врахувати зміни в системі управління які відбуваються;
- чітко розставлення пріоритетів, з орієнтацією на соціум;
- офіційне закріплення на законодавчому рівні.

Висновок. Проаналізувавши критерії та зміст поняття сільські території через призму теоретико- правового аналізу, ми дійшли висновку, що більшість з них оснований на економічному, територіальному, просторовому, системному підходах, та не мають чітких ознак відмінності від суміжних понять. Крім того багато визначень не відповідають сучасному стану системи, яка докорінно змінюється. Й досі гостро стоїть питання стосовно офіційного визначення поняття та його законодавчого закріплення, що є перешкодою при формуванні шляхів модернізації системи управління розвитку життєдіяльності сільських територій.

Список використаних джерел.

- 1.Залізко В.Д. Сутність поняття «сільська територія» : визначення та основні функції. Вісник Хмельницького національного університету/ В.Д.Залізко// - 2011-№6,Т1-С194
- 2.Павлов О.І. Сільські території України: історична трансформація парадигми управління/монографія/О.І.Павлов – Одеса: Астропринт-2006, – С.340
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. – [Електронний ресурс]- Режим доступу <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
4. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» Указ Президента України від 12.01.2015 № 5/2015- [Електронний ресурс] – Режим доступу – <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

ЗЕЛІНСЬКИЙ СЕРГІЙ ЕДУАРДОВИЧ

*докторант кафедри державної політики та суспільного розвитку
НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент*

ПОКАЗНИКИ СПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД

Протягом останніх двох років у сільських, селищних та міських громадах в рамках децентралізації відбуваються об'єднувачі процеси. Для заохочення населення і представників місцевого самоврядування до створення об'єднаних територіальних громад (ОТГ) в прийнятих нормативно-правових актах [2-3] і у державному бюджеті є певні норми, які надають пільгові умови для новостворених об'єднаних громад. Це освітня і медична субвенції, частка податку на доходи

фізичних осіб (ПДФО), збільшена частка деяких інших податків, преференції щодо фінансування інфраструктури [1] тощо.

В той же час важливо зазначити, що є окремі питання, які виникають у громадах щодо об'єднаних процесів, а в різних регіонах країни процеси добровільного об'єднання громад відбуваються з різними темпами. Щоб з'ясувати причини такого стану, в Кіровоградській області влітку 2016 року було проведено опитування голів не об'єднаних територіальних громад (НОТГ). Метою цього опитування було з'ясування думки голів НОТГ щодо процесів децентралізації, а також отримання певних SWOT-показників. В зазначеному опитуванні взяли участь голови 60% НОТГ Кіровоградської області, в яких загальна кількість дорослого населення склала більше 263 тис. осіб.

Відповіді на питання «На скільки важливою є для Вашої громади тема децентралізації влади?» показали, що для 44,2% вона є важливою (28,2%) і дуже важливою (16%), для 21% – неважливою (13%) і зовсім неважливою (8%), а 31,8% ще не визначилися.

Відповіді на питання «На скільки важливим є добровільне об'єднання Вашої громади з іншими громадами?» свідчать про те, що для 35,6 % воно є важливим (22,3%) і дуже важливим (13,4%), для 29% – неважливим (18,5%) і зовсім неважливим (10,5%), а 32,8% ще не визначилися.

В той же час зовсім інше ставлення щодо ефективності і справедливості запропонованого зараз підходу до об'єднання громад. Так, близько 52% (51,7% і 51,8%) респондентів вважають цей підхід несправедливим і неефективним, і тільки 14% і 11,3% – вважають справедливим і ефективним, а решта (більше третини) ще не визначилися.

Вивчення бюджетів 2015 року більше ніж 55 НОТГ Кіровоградщини (інформацію надали їх сільські і селищні голови, які були слухачами Центру підвищення кваліфікації у квітні-травні 2016 року), дозволило на певних кількісних даних розглянути спроможність цих громад, а також сформулювати деякі показники (табл. 1). Наведені показники є підґрунтям для прийняття управлінських рішень керівниками місцевих громад, тому що вони дозволяють дати відповідь на питання фінансової спроможності, структури витрат бюджету сільської території та ефективності цих витрат.

Таблиця 1.

Показники спроможності НОТГ

	Показник	Формула для розрахунку
1.	Коефіцієнт спроможності (КС)	Видатки / (Податки + Доходи)
2.	Коефіцієнт власного бюджетного забезпечення (КВБЗ), тис. грн. на 1 особу	(Податки + Доходи) / Кількість населення
3.	Профіцит-Дефіцит (ПД), тис. грн.	Доходи – Видатки
4.	Витрати на владу, %	Видатки на утримання органу влади / Видатки
5.	Населення на одну посадову особу місцевого самоврядування (ПОМС)	Кількість населення / Кількість ПОМС
6.	Найбільші податки, %	(Земельний податок + Єдиний податок) / Податки
7.	Ефективність земельного податку, тис. грн. на 1 га	Земельний податок / Загальна площа
8.	Ефективність витрат на дошкільну освіту, тис. грн. на 1 дитину	Витрати на дошкільну освіту / Кількість дітей дошкільного віку
9.	Ефективність витрат на шкільну освіту, тис. грн. на 1 дитину	Витрати на шкільну освіту / Кількість дітей шкільного віку
10.	Ефективність витрат на культуру, тис. на 1 особу	Витрати на культуру / Кількість населення
11.	Ефективність витрат на життєзабезпечення, тис. грн. на 1 особу	(Витрати на дороги + Капітальні витрати + Благоустрій) / Кількість населення
12.	Ефективність соціальних витрат, тис. грн. на 1 особу	Витрати на соціальну допомогу / (Пенсіонери + Інваліди)
13.	Ефективність первинного медичного забезпечення, тис. грн. на 1 особу	Витрати на охорону здоров'я / Кількість населення

Перші три показники визначають загальну бюджетну спроможність будь-якої громади. Якщо КС < 1, то громаді вистачає надходжень з власних податків та інших доходів для покриття необхідних витрат. Чим більше значення КВБЗ, тим краще. Позитивне значення ПД свідчить про профіцит бюджету громади, негативне – про дефіцит.

Важливими показниками є значення частки (%) витрат на владу, які складаються з оплати праці ПОМС та утримання органу влади, від загальних витрат, і кількість населення на одну ПОМС. Ці показники відображають ефективність утримання місцевої влади. Чим менше витрати на владу і більше населення на одну ПОМС, тим більша ця ефективність.

Два наступні показники показують, які податки найбільші і складають основну частку надходжень до бюджету сільських громад. Це земельний податок і єдиний податок, для ОТГ ще додається ПДФО і акцизний збір. Для сільських і селищних громад важливим показником є ефективність земельного податку, яка визначає надходження в перерахунку на 1 га.

Решта показників відображає фінансову ефективність різних видів забезпечення населення, яка вираховується у вигляді витрат, які нормовані на 1 особу (дитину). Саме ці показники мають говорити, про те, як буде змінено фінансове наповнення обслуговування населення, власне кажучи, що є пріоритетним завданням місцевої влади.

Запропоновані показники дозволяють у кількісному вигляді порівняти різні НОТГ та допоможуть визначитися з загальною спроможністю при їх об'єднанні. При наявності таких кількісних показників спроможні ОТГ будуть складатися з суміжних НОТГ, як в конструкторі «Лего», щоб отримати найкращий варіант об'єднання. Крім того, це будуть вагомі аргументи при спілкуванні з населенням громад сільських територій.

Список використаних джерел.

1. Деякі питання надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на формування інфраструктури об'єднаних територіальних громад [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 року № 200. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/ua/cardnpd?docid=248909733>.
2. Методика формування спроможних територіальних громад [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 08 квітня 2015 року № 214. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/214-2015-%D0%BF>.
3. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України від 05 лютого 2015 року № 157-VIII. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/157-19>.

КОРОЛЮК ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри макроекономіки та державного управління
ДВНЗ «Київський національний економічний університет імені Вадима Гетьмана», к.е.н., доцент

БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ

На сьогодні криза публічних фінансів, пов'язана із хронічним дефіцитом державного та місцевих бюджетів, стрімким зростанням зовнішнього державного боргу ускладнює завдання українського уряду щодо стабілізації економіки у середньостроковій перспективі та подолання зубожіння населення, доходи переважної більшості якого в умовах девальвації та галопуючої інфляції баланшують на межі забезпечення мінімальних фізіологічних потреб.

Фіскальна стійкість передбачає здатність держави виконувати свої боргові зобов'язання та підтримувати економічне зростання в країні. Водночас темпи збільшення державного боргу в Україні в останні роки в умовах економічного спаду та військових дій обумовили зниження фіскальної стійкості національної економіки.

SWOT-аналіз структури державного боргу та боргової політики України (табл.) засвідчує наявність низки загроз борговій безпеці країни, і лише від того, наскільки уряду вдасться ефективно використовувати позики та збалансувати якнайшвидше бюджет залежатиме не лише боргова, а й макрофінансова стабільність, суспільний добробут.

Таблиця

SWOT-аналіз структури та системи управління державними борговими зобов'язаннями в Україні

Переваги (Strengths)	Недоліки (Weaknesses)
<ul style="list-style-type: none">• планування бюджету та обсягу державних запозичень;• використання у борговій політиці європейських вимог щодо дотримання параметрів боргової стійкості держави;• переважання у борговому портфелі довгострокових та з фіксованою ставкою боргових інструментів;• списання 20% державного боргу та відтермінування його погашення на 2019-2027 роки завдяки проведеній реструктуризації у 2015 р.	<ul style="list-style-type: none">• відсутність закону про державний борг, довгострокової стратегії управління боргом;• законодавча неурегульованість гарантійних боргових зобов'язань держави;• використання позик на споживчі витрати та виконання попередніх боргових зобов'язань;• відсутність прозорості боргової політики;• недостатність досвіду роботи на міжнародному ринку капіталу;• зростання диспропорцій структури боргового портфеля
Можливості (Opportunities)	Загрози (Threats)
<ul style="list-style-type: none">• реструктуризація та сек'юритизація боргу;• стабілізація економіки, розвиток вітчизняного виробництва і зростання доходів бюджету;• реформи державного управління та міжбюджетних відносин, бюджетна децентралізація;• реформа освіти, медицини та соціального забезпечення;• оздоровлення фінансового сектору, розвиток фондового ринку та фінансових інструментів	<ul style="list-style-type: none">• високий рівень залежності від зовнішніх позик, політики та кон'юнктури ринку;• зростання боргових ризиків, зниження боргової стійкості держави та загроза дефолту;• прив'язка випуску нових державних боргових цінних паперів до темпів зростання ВВП;• зростання інфляції та девальвація національної валюти;• економічна криза та військові дії на сході країни

Джерело: складено автором

Поряд із такими заходами щодо підвищення фіскальної стійкості української економіки як удосконалення управління державними борговими зобов'язаннями, забезпечення економічної та політичної стабільності, оздоровлення фінансового сектору, реформування освіти, медицини та соціального забезпечення, з метою підвищення ефективності акумулювання бюджетних коштів та оптимізації державних видатків із дотриманням соціальних стандартів життя важливого значення набуває проведення реформ державного управління та бюджетної децентралізації. Фіскальна стійкість держави залежить у тому числі від політики місцевих органів влади та їхньої спроможності забезпечити збалансованість місцевих бюджетів та створити передумови економічного зростання в регіонах.

Метою децентралізації є відхід від централізованої моделі державного управління, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні [2]. Децентралізація передбачає перерозподіл функцій, повноважень і фінансових ресурсів на користь органів місцевого самоврядування.

Перевагами бюджетної децентралізації є збільшення ефективності надання суспільних благ, стимулювання бюджетної конкуренції, що сприяє мінімізації вартості та підвищенню якості суспільних благ тощо [1, с. 254]. Бюджетна централізація, навпаки, обумовлює пасивність місцевих органів щодо пошуку джерел наповнення бюджету, неефективність видатків, а міжбюджетні трансферти лише пролонгують безвідповідальну політику. Водночас існують певні ризики бюджетної децентралізації, пов'язані із поглибленням диференціації у рівнях розвитку регіонів, зростанням корупції в умовах низького рівня політичної конкуренції, ускладненням виконання стабілізаційної функції державою та інші.

З точки зору зменшення дефіциту зведеного бюджету, а також підвищення фіскальної стійкості національної економіки бюджетна децентралізація спрямована на зростання мотивації та політичної відповідальності органів місцевої влади щодо реалізації фіскального потенціалу адміністративно-територіальних одиниць; ефективності управління фінансовими ресурсами та використання об'єктів майна комунальної власності; комунікаційної взаємодії між органами місцевої влади та громадою, стимулювання інвестиційної діяльності, розвитку державно-приватного партнерства, підприємництва та створення нових робочих місць, а отже, зростання валового регіонального продукту та національної економіки взагалі.

Все це створює передумови збалансування державного та місцевих бюджетів і зниження потреб у державних запозиченнях. Зміцнення місцевих фінансів обумовлює скорочення обсягів міжбюджетних трансфертів та витрат з державного бюджету на оплату праці працівників державної сфери тощо. Однак, як показали перші результати політики децентралізації в Україні, органи місцевого самоврядування виявились не готові реалізовувати завдання, поставлені перед ними, що пов'язано із фінансовими обмеженнями.

Задля підвищення фінансової спроможності місцевого управління необхідно: стимулювати процес об'єднання територіальних громад, забезпечити перерозподіл фінансових ресурсів на користь місцевих бюджетів (головні бюджетоутворюючі податки повинні залишатися на місцях, зокрема, ПДФО з певними критеріями розмежування), підвищити частку місцевих податків і зборів у структурі доходів місцевих бюджетів, удосконалити адміністрування ПДВ та майнового податку, збільшити частку капітальних видатків бюджету, забезпечити оптимальний розподіл бюджетних повноважень між органами державної влади, підвищити прозорість і відповідальність в управлінні державними фінансами, стимулювати розвиток підприємництва та фінансового сектору, кошти якого є потенційним джерелом інвестування.

Ефективність бюджетно-податкової політики в цілому буде залежати від ефективності її реалізації в регіонах. Зважаючи на і так високий рівень податкового тягаря в Україні, фіскальна політика повинна бути направлена, у першу чергу, на виведення економіки із тіні, підвищення ефективності адміністрування надходжень та здійснення бюджетних видатків. Фінансова консолідація з метою підвищення боргової стійкості повинна узгоджуватися із заходами щодо стимулювання розвитку економіки та забезпечення соціальних стандартів.

Успіх повноцінної реформи бюджетної децентралізації залежатиме від об'єднання зусиль державних та місцевих органів влади, громад та усіх зацікавлених сторін у розвитку української економіки, вирішення проблем міжбюджетних відносин та надання міжбюджетних трансфертів, подолання нерівномірності у розвитку регіонів.

Бюджетна децентралізація повинна реалізовуватись не лише у децентралізації видатків бюджету, а й доходів. Зростання фінансової самостійності місцевих органів влади може негативно впливати на фіскальну дисципліну та збалансованість державного бюджету, що вимагає координації фінансової політики різних рівнів влади та дотримання органами місцевого самоврядування визначених бюджетних правил щодо розміру дефіциту місцевих бюджетів, обсягу позик тощо. Водночас з метою підвищення ефективності бюджетної децентралізації в Україні необхідно реалізувати реформи в освітній та медичній галузях, системі пенсійного забезпечення, міжбюджетних відносин.

Список використаних джерел.

1. Возняк Г.В. Переваги та ризики бюджетної децентралізації: теоретико-методологічні аспекти / Г.В. Возняк // Проблеми економіки. – 2015. – №2. – С. 253-257.
2. Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» / Схвалено Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

ЛЕСИК ОЛЕНА ВАСИЛІВНА

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ КОНЦЕПЦІЇ УНІВЕРСАЛЬНОГО ЕВОЛЮЦІОНІЗМУ: УПРАВЛІННЯ ЧИ СПРЯМУВАННЯ РОЗВИТКУ

Динамічний процес системних перетворень у сучасному світі спричиняє зростаючу актуальність визначення ступеню керованості розвитку системи державного управління. Для дослідження цього аспекту необхідним є усвідомлення складових цієї системи, особливостей її функціонування та закономірностей її розвитку. Наше дослідження базується на спробі застосування загальнофілософських засад концепції універсального еволюціонізму в теорії державного управління.

Вважаючи аксіоматичним той факт, що система державного управління є складною соціальною системою [1], створеною під впливом людського розуму, а отже, штучною, визначимо ключові фактори, під впливом яких відбувається її (системи) існування [4, С. 158]:

- об'єктивні закони природного світу та закони суспільного буття, які проявляються в таких системах як тенденції, яким притаманний вищий рівень невизначеності та стохастичності;
- «дія розуму», як осмислений спрямовуючий вплив.

Осмислюючи розвиток системи державного управління з позицій обґрунтованої М. Моїсеєвим теорії універсального еволюціонізму, зазначимо, що в процесі розвитку системи державного управління задіяно дві групи механізмів: адаптаційні та біфуркаційні. Коли адаптаційні механізми певним чином є результатом функціонування системи, то біфуркаційні є непередбачуваними впливами.

Опираючись на теорію еволюції Ч. Дарвіна, М. Моїсєєв виділив об'єктивні властивості системи: мінливість, спадковість та відбір [4, С. 38]. Пояснимо їх в рамках теорії державного управління.

- мінливість – стохастичність та невизначеність – видається не досить раціональною, так як по суті процес управління спрямований на досягнення певного результату, а отже, ці фактори є деструктивними та не повинні існувати в процесі управління. Однак, коли ми ведемо мову про складну соціальну систему, неможливо повністю передбачити кінцевий результат будь-якого впливу на таку систему, саме в цьому і полягає стохастичність поведінки. Особливого значення набуває у цьому ключі роль механізмів зворотного зв'язку, наявність яких дозволяє перетворити деструктивну дію стохастичності поведінки в конструктивний фактор розвитку. В будь-якому випадку, мінливість утворює «поле можливостей» для подальшого розвитку системи державного управління.

- спадковість – це сукупність тих попередніх станів системи, які спричинили її теперішній стан. По суті, той історичний досвід, традиції, особливості, архетипи, яких набула система за весь процес своєї еволюції або за весь період свого існування. Іншими словами, спадковість – це можливість майбутнього залежати від минулого.

- відбір – осмислений підбір методів, засобів, способів, інструментів тощо в відповідності до об'єктивно існуючих особливостей спадковості та мінливості.

Особливого значення в такому руслі набуває поняття «причинність»: лише сукупність трьох визначених вище аспектів (мінливості, спадковості та відбору) дають уявлення про причинність.

При здійсненні управлінського впливу обов'язковою є опора на наявні історичні традиції та особливості. По суті стохастична, непередбачувана складова, яку можна назвати «чорною скринькою» може бути простежена саме в руслі аналізу її попередніх проявів, а отже, історичного досвіду.

Звісно, не можна ставити на один рівень ці три складові, адже відбір, який в системі державного управління, знаходить своє вираження в управлінських впливах є певним рішенням суб'єкту управління, тоді як стохастична складова та історичний досвід існують об'єктивно, вплив їх також буде в не залежності від того яким чином буде здійснено відбір. Саме тому, коли мова йде про управління розвитком системи, єдиним аспектом, в рамках якого можливим є вплив суб'єкту управління, є саме аспект відбору.

Аналізуючи складові причинності, ми зазначили, що лише третина з них є певним чином залежною від суб'єкту управління, та й та в окремих аспектах. Стохастична складова існування системи передбачає лише можливість спроб певного прорахунку її стану, який в свою чергу, може й не наступити. Тобто, один і той самий управлінський вплив за різних умов може призвести до кардинально відмінних результатів.

В процесі своєї життєдіяльності система адаптується як до зовнішніх впливів, так і до змін, які відбуваються всередині такої системи. Однак, в процесі свого існування вона зазнає впливу певних біфуркаційних механізмів. Чим складнішою є система, тим більшої кількості біфуркаційних впливів різного масштабу вона зазнає. Особливо важливим це є в соціальних системах, так як в них кількість елементів є колосально великою. Цей факт, підкреслює динамічність соціальної системи в цілому, та системи державного управління зокрема.

Біфуркаційні механізми є механізмами катастроф, змін, певних руйнувань, однак вони утворюють певне «поле можливостей» подальших шляхів розвитку. І ось саме на етапі вибору можливого шляху розвитку, відповіді на питання: куди рухатись далі, виникає необхідність розрізнення понять «управляти» та «направляти». До якої міри система є керованою?

По суті, суспільство є складною соціальною системою, а процеси які в ньому відбуваються, суспільні відносини є об'єктом державного управління. Тут ми нашоухуємось на певну невідповідність, так як, управляти системою такої складності є неможливим. Однак, в системі, управління в якій є неможливим, завжди є можливим спрямування. Для спрямування системи в певному напрямку можливим є виокремлення з її складу певних елементів (груп елементів, взаємозв'язків, комплексів, явищ) управління, регулювання, програмування діяльності яких є можливим. Отже, спрямований розвиток суспільства – це розвиток, який існує в системі заборон. Так, в керованих системах об'єктом управління може бути вся система, тоді як в некерованих – окремі характеристики системи. Саме опираючись на це, можемо зробити висновок, що за відсутності можливості управляти системою, виникає необхідність створити системі такі умови, за яких вона не зможе не розвиватись, або не зможе рухатись в іншому, окрім заданого, напрямку.

Підсумовуючи, підкреслимо неможливість управління всією системою державного управління в цілому. Однак, для спрямування розвитку цієї системи необхідно виокремити в умовно керованій системі елементи управління якими є реальним, задля спрямування всієї системи в потрібному напрямку.

Список використаних джерел.

1. Афанасьев В. Г. Общество: системность, познание и управление / В. Г. Афанасьев. – М. : Политиздат, 1981. – 432 с.
2. Богданов А.А. Тектология: (Всеобщая организационная наука). В 2-х кн.: Кн. 1./Редкол. Л. И. Абалкин (отв. ред.) и др./Отд-ние экономики АН СССР. Ин-т экономики АН СССР. – М.: Экономика, 1989. – 304 с.
3. Енциклопедія державного управління. Том 2: Методологія державного управління / наук.-ред. колегія : Ю.П. Сурмін (співголова), П.І. Надолішній (співголова) та ін. – 2011.
4. Моїсєєв Н.Н. Человек и ноосфера. – М.: Молодая гвардия, 1990. – 351 с.

ЛИСЮК ІРИНА ЄВГЕНІЇВНА

*методист кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕФЕКТІВ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ

Децентралізація як один із засобів підвищення ефективності функціонування публічної влади вже давно була успішно реалізована у практиці більшості держав Європейського Союзу, що надає українському суспільству натхнення в її проведенні.

Децентралізація державної влади – самостійність у підходах до управління з урахуванням багатоманітності місцевих особливостей при збереженні єдності в основному, суттєвому; виявляється у делегуванні повноважень від органів державного управління до органів місцевого самоврядування. На практиці це виявляється як передача частини функцій державного управління центральних органів виконавчої влади місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування, розширенням повноважень нижчих органів за рахунок вищих за рівнем [2, с. 166].

Децентралізацію було задекларовано у ст. 132 Конституції України як одну із засад, на яких ґрунтується територіальний устрій держави [3, с. 54]. Важливою відмінністю від конституцій багатьох зарубіжних держав, засадою була не сама децентралізація, а «поєднання централізації та децентралізації у здійсненні державної влади». Отже, децентралізація не була винятковим принципом за названою конституційною нормою, а згадане «поєднання» відбивало постійні коливання українського суспільства та його політикуму [1, с. 23].

Належне застосування положень Основного Закону є невід’ємною ознакою демократичного розвитку правової держави, ефективного функціонування органів державної влади та органів місцевого самоврядування. До Конституції України неодноразово ініціювалися зміни. Так, у Верховній Раді України, починаючи з 28 червня 1996 року, було зареєстровано більше десятка законопроектів про внесення змін до Конституції України. Як наслідок, до Конституції України було внесено зміни законами України від 8 грудня 2004 року № 2222-IV, від 1 лютого 2011 року № 2952-VI, від 19 вересня 2013 року № 586-VII, а Революція гідності стала каталізатором прийняття Верховною Радою України Закону України «Про відновлення дії окремих положень Конституції України» від 21 лютого 2014 року № 742-VII [4].

01 липня 2015 р. до ВРУ було надано проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» за № 2217а [5]. Ініціатором законопроекту виступив Президент України Порошенко П.О., основні розробники: комітет з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (Власенко С.В.), комітет з питань бюджету (Павелко А.В.), комітет з питань запобігання і протидії корупції (Соболев Є.В.), комітет з питань європейської інтеграції (Іонова М.М.).

Метою запропонованих законопроектів змін є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація повною мірою положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування [5].

Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» пропонує вилучити з конституційного регулювання місцеві державні адміністрації та, відповідно, скасувати інститут голів місцевих державних адміністрацій, запровадивши інститут префектів для нагляду за додержанням Конституції і законів України органами місцевого самоврядування. Префекта призначає на посаду та звільняє з посади за поданням Кабінету Міністрів України Президент України, а отже, він є відповідальним перед Президентом України, підзвітним та підконтрольним Кабінетові Міністрів України під час здійснення своїх повноважень. Префект є державним службовцем (ст. 118).

Статтю 199 зазначеного законопроекту закріплюються основні функції префекта:

- нагляд за додержанням Конституції і законів України органами місцевого самоврядування;
- координація діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади та здійснення нагляду за додержанням ними Конституції і законів України;
- забезпечення виконання державних програм;
- організація діяльності територіальних органів центральних органів виконавчої влади та забезпечення їх взаємодії з органами місцевого самоврядування в умовах воєнного або надзвичайного стану, надзвичайної екологічної ситуації;
- здійснення інші повноваження, визначені Конституцією та законами України [5].

Префект на підставі і в порядку, що визначені законом, видає акти, які є обов’язковими на відповідній території, а також матиме право на скасування дій актів місцевого самоврядування з мотивів їх невідповідності Конституції чи законам України з одночасним зверненням до суду.

Отже, запровадження інституту префекта важливе не лише з точки зору механічне заміщення місцевих адміністрацій та скорочення їх надмірних апаратів на ефективні компактні офіси. Воно вкрай важливе через здійснення функцій державного нагляду майбутніми префектами за діяльністю органів місцевого самоврядування, адже на сьогодні, відповідно до чинного законодавства, органи місцевого самоврядування залишаються практично безконтрольними, а в умовах передачі органам самоврядування нових повноважень та перерозподілу бюджетних коштів та податків на користь муніципалітетів, виникає реальна загроза незаконних дій зі сторони народних обранців місцевого рівня. [4].

Таким чином, майбутній інститут префектів виконуватиме функцію чи не єдиної наглядової інстанції, за винятком жителів громад, яка контролюватиме законність дій місцевих депутатів та голів рад разом з виконавчими органами рад у межах закону, а також дотримання конституційних прав кожного члена громади.

Список використаних джерел.

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. [та ін.] ; Центр політико-правових реформ. – К. : Москаленко О. М., 2012. – 212 с. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://despro.org.ua>.
2. Енциклопедія державного управління: у 8-ми томах. – Т.2: Методологія державного управління / наук.-ред. колегія: Ю.П. Сурмін (співголова), П.І. Надолішній (співголова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. – С. 166.
3. Нова Конституція України: огляд, коментарі і текст основного закону [Текст] / ред. В. Ф. Погорілко. – 2-ге вид. – К. : Наук. думка, 1997. – 156 с.
4. Пальчук В. Децентралізація vs федералізація: аспекти українського державотворення / В. Пальчук // Конституційний процес в Україні: політико-правові аспекти. – 2015. – № 3. – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://nbuvipar.gov.ua/images/konstutyriynuy_proces/2015/kp3.pdf.
5. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812
5. Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади): Проект Закону від 01 липня 2015 р. № 2217а – [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812

**КОНСЕНСУАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНСТРУКТИВНОГО ДІАЛОГУ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ
ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА**

Система стратегічних комунікацій виступає новим комплексним інструментарієм публічного управління та вимагає формування нових форм конструктивної взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства.

У щорічному Посланні Президента України до Верховної Ради «Про внутрішнє і зовнішнє становище України у 2016 році» визначено провідну роль стратегічних комунікацій у впровадженні реформи комунікативної політики держави [1]. Невід'ємною формою сучасної управлінської діяльності виступають комунікації, які надають можливість інституціям громадянського суспільства брати участь у прийнятті управлінських рішень, здійснювати контроль за діяльністю органів влади, забезпечують відкритість і прозорість їх функціонування та формують відповідний рівень довіри, а також виступають стабілізатором суспільних відносин.

Сучасна трансформація системи публічного управління характеризується як складний, багатоаспектний процес, ціллю якого є формування нового стилю державно-управлінської діяльності, винайдення нових конструктивних форм взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільства, що може призводити до конфронтації інтересів з обох сторін. Серед основних інструментів щодо налагодження конструктивного діалогу між органами публічної влади та громадянського суспільства слід виділити консенсуальну стратегію [2].

Метою консенсуальної стратегії є розв'язання конфліктів, встановлення дієвих форм комунікацій та вироблення дострокових стратегій взаємодії. Взаємовідносини та взаємовплив передбачають організацію спільної державно-управлінської діяльності, з чітким визначенням її змісту та спрямованістю на отримання відповідних результатів. За цих умов актуальним є питання відповідальності не лише суб'єктів державного управління за реалізацію ними державної політики, але й самого суспільства. Важливу роль в цьому процесі відіграє консенсуальна стратегія, яка здатна забезпечити процес ефективної взаємодії, сприяє підвищенню формування громадянської культури, розвитку громадянської відповідальності, розширювати межі суспільного простору.

Таким чином, коли мова йде про формування громадянського суспільства, це стосується, у першу чергу, громадянської відповідальності. Складність такого процесу в тому, що через різні інституційні та діяльнісні засоби робиться спроба впливати на соціально-психологічні механізми, які лежать в основі громадянської відповідальності. До таких механізмів фахівці відносять персоніфікацію, ідентифікацію, менталізацію, цілепокладання, рефлексію [3]. Отже, мова йде про різні впливи на громадянське суспільство: інституціональні, правові, психологічні, маніпулятивні тощо.

Відповідальність особистості включає питання не лише здійснення вчинків, але й усвідомлення інтересів суспільства та держави в цілому. Отже, громадянська відповідальність – це відповідальність особистості, яка ґрунтується на морально-етичних засадах перед суспільством та державою задля вироблення ефективних форм взаємовідносин органів публічної влади та суспільства і є обов'язковою передумовою формування сталого, розвиненого громадянського суспільства через забезпечення конструктивного діалогу.

Виходячи з цього, слід розглядати побудову взаємовідносин органів публічної влади та громадянського суспільства через впровадження консенсуальної стратегії, оскільки відношення такої взаємодії справляють вплив на всю управлінську систему, а зв'язки та форми комунікацій мають динамічний характер. Саме консенсуальна стратегія має стати підґрунтям для встановлення конструктивного діалогу, з високим рівнем активності всіх суб'єктів управлінської діяльності.

Сутність зниження рівня формалізації державно-управлінського процесу полягає у використанні комплексу відповідних методів впливів, розробці та впровадженні програм, спрямованих на встановлення взаємодії органів публічної влади та громадянського суспільством, що орієнтовані не лише на сам процес, а на досягнення розвитку зрілого громадянського суспільства (кінцевий результат).

Ефективність управління на основі консенсуальної стратегії визначається масштабністю змін; оцінюється за кількістю елементів, що зазнали впливу, та за ступенем істотності викликаних змін; закріпленням в свідомості людей мислительно-вольових імпульсів; формуванням відповідної моделі поведінки.

Подальші перспективи дослідження вбачаємо в розробці методичних матеріалів (практичних рекомендацій) для органів публічного управління та громадянського суспільства в основі, яких буде визначено консенсуальну стратегію щодо оновлення традиційних форм та запровадження інноваційних форм взаємодії (зокрема, з використанням інноваційних, інформаційно-комунікаційних технологій), що сприятимуть встановленню конструктивного діалогу.

Отже, консенсуальна стратегія – це не просто новий інструмент конструктивного діалогу органів публічної влади і громадянського суспільства, але й новий підхід до вирішення гострих державно-управлінських, політичних, соціальних проблем, це – універсальний демократичний інструмент, який сприяє вільному розвитку всіх форм активності в рамках конструктивної взаємодії.

Список використаних джерел.

1. Щорічне Послання Президента України до Верховної Ради «Про внутрішнє та зовнішнє становище України у 2016 році» – [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.president.gov.ua/news/shorichne-poslannya-prezidenta-do-verhovnoyi-radi-pro-vnutri-38077>
2. Герасіна Л.М. Консенсус як стратегія примирення в політико-правових конфліктах / Л.М. Герасіна. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу – <http://www.ukr-socium.org.ua/Arhiv/Stati/6.2006/%D0%A1%D1%82%D1%80%D0%B0%D0%BD%D0%B8%D1%86%D1%8B%20%D0%B8%D0%B7%2017-24.pdf>
3. Грицяк Н. В. Демократичне врядування: політико-правові засади / Н. В. Грицяк // Розвиток публічного адміністрування на засадах менеджменту: європейський контекст : матеріали міжнар. наук.-практ. конф., 15-16 трав. 2009 р. / [відп. ред. С. М. Серьогін]. – Д. : ДРІДУ НАДУ, 2009. – С. 37–38.

**СЕКТОРАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ:
ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ**

Виняткової актуальності та стратегічної значущості в державній політиці набувають питання децентралізації як одного із пріоритетних принципів організації та функціонування публічної влади, що диктується світовим досвідом, міжнародними зобов'язаннями України та відображено в ключових документах сучасної державної політики країни: Програми діяльності Кабінету Міністрів України, Стратегії сталого розвитку «Україна-2020», Стратегії реформування державного управління України на 2016-2020 рр. Крім того, децентралізація виступає не лише стратегічно визначеним вектором сучасної державної політики, але є однією зі складових майже усіх галузевих реформ, відтак вона стає передумовою модернізаційних перетворень системи державного управління соціальним розвитком регіонів, важливим фактором успішного здійснення яких є чітке розуміння суті і принципів децентралізації влади й управління.

Проте, варто зауважити, що ні в теорії, ні в практиці державного управління не склалося єдиної уніфікованої концепції децентралізації влади. Це безпосередньо вказує на те, що децентралізація сама по собі виступає відносним поняттям та визначається залежно від зосередження науковців та практиків на тих чи інших її аспектах, формах або підходах до її змісту, розглядаючи її як принцип управління, управлінський режим, елемент організаційної структури публічного управління, спосіб (метод) управлінського впливу, процес розподілу та реалізації повноважень, форма організації публічної влади та публічного управління.

Водночас одні науковці вбачають під децентралізацією розширення і зміцнення прав територіальних громад самостійно вирішувати питання місцевого значення і реалізувати власні завдання у межах, встановлених законодавством та під відповідальність уповноважених органів і посадових осіб [7], надання більш широкого кола владних повноважень і управлінських функцій органам, які не належать до системи виконавчої влади і є відносно незалежними від неї [5, с. 167], фактично органам місцевого самоврядування, інші дотримуються позиції, що децентралізація передбачає розширення компетенції місцевих адміністративних органів, передача повноважень і відповідальності за реалізацію державних функцій від центрального уряду до підлеглих органів місцевого рівня [6, с. 3]. Разом з тим, побутує й думка, що децентралізація влади передбачає ширше коло суб'єктів реалізації завдань і функцій, що мають публічний характер, не обмежуючись лише рівнем територіальних одиниць, а отже й органами місцевого самоврядування [2, с. 14].

Незважаючи на таку багатоаспектність поняття децентралізації, в сутність та зміст цього процесу слід, перш за все, вкладати два основних аспекти. По-перше, розмежування повноважень та відповідальності між центральним, регіональним та місцевим управлінням, по-друге, – розширення можливостей участі громадян у вирішенні політичних, економічних та соціальних проблем.

Водночас у вітчизняних умовах реформа децентралізації влади передбачає передачу значних повноважень та бюджетів від державних органів органам місцевого самоврядування з урахуванням принципу субсидіарності. Суть наявних перетворень – це наділення органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування властивими для них функціями, запровадження відповідальності органів місцевого самоврядування перед виборцями за ефективність своєї роботи, а перед державою – за законність [1].

Відтак, в цілому можна стверджувати, що секторальна децентралізація у сфері соціального захисту населення має здійснюватися у чотирьох основних напрямках:

– інституційному, що передбачає реформування організаційної структури державного управління соціальним процесами на регіональному та місцевому рівні, яке відповідно до проекту конституційних змін полягає у створенні виконавчих органів місцевого самоврядування громади, запровадженні інституту префектів [1]; а також визначення установ та організацій, які виконуватимуть завдання публічного характеру, не перебуваючи у ієрархічному підпорядкуванні із органами публічної влади, тобто розширення кола суб'єктів соціального захисту населення;

– функціональному, який означає чітке визначення та розмежування функцій та повноважень усіх суб'єктів соціального захисту з урахуванням принципу субсидіарності, що в умовах вітчизняної реформи влади передбачає право органів місцевого самоврядування вільно вирішувати будь-які питання, в тому числі соціальні, які не вилучені зі сфери їхньої компетенції, з одночасним зосередженням основних повноважень на базовому рівні (у громаді), закріпленням за органами виконавчої влади лише нагляду за додержанням органами місцевого самоврядування норм законодавства України [1], в даному випадку соціального;

– інфраструктурному, під яким розуміється реформування сектору соціальних послуг, що відповідно до стратегічних та програмних документів [3; 4] включає, передусім, демонополізацію державою ринку соціальних послуг; оптимізацію мережі установ та закладів, що надають соціальні послуги; використання ринкових механізмів у функціонуванні системи соціальних послуг та механізму соціального замовлення послуг у недержавних інституціях тощо;

– фінансовому, що, окрім реформи міжбюджетних відносин [1], полягає в удосконаленні фінансових механізмів реалізації завдань забезпечення соціального розвитку територій в цілому та соціального захисту населення, зокрема, пошуку та запровадженні нових інструментів фінансування соціальної сфери з використанням кращих європейських практик.

Результатом здійснення заходів у межах окреслених напрямів повинна стати побудова децентралізованої моделі організації влади та управління соціальною сферою, яка б була спроможна в умовах ринкової економіки результативно та ефективно впливати на процеси соціального розвитку територій, забезпечувала доступність та якісний рівень надання соціальних послуг населенню на рівні європейських стандартів.

Список використаних джерел.

1. Децентралізація влади [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua>
2. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О. М., Заверуха І. Б., Школик А. М. та ін.]; Центр політико-правових реформ. – К., Москаленко О. М., 2012. – 212 с.
3. Про затвердження плану пріоритетних дій Уряду на 2016 рік: розпорядження Кабінету Міністрів України від 27.05.2016 № 418-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/418-2016-p>
4. Про схвалення Стратегії реформування системи надання соціальних послуг: розпорядження Кабінету Міністрів України від 08.08.2012 № 556-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/556-2012-p>
5. Шевчук Б. М. Децентралізація // Енциклопедія державного управління [Текст] : у 8 т. / наук. ред. кол. : Ю. В. Ковбасюк (голова) [та ін.] ; Національна академія державного управління при Президентові України. – К. : НАДУ, 2011., Т. 8 – 630 с.
6. Braun von J. Does decentralization serve the poor? / J. von Braun, U. Grote (eds) // Managing fiscal decentralization. – London : Routledge, 2002. – Access mode : www.imf.org/external/pubs/ft/seminar/2000/fiscal/vonbraun.pdf
7. Wiktorowska A. Prawne determinante samodzielności gminy. Zagadnienia administracyjne. – Warszawa: LIBER, 2002. – S. 49.

МІШАНЧУК ГАННА СЕРГІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД

Президент України Петро Порошенко наголосив про необхідність широкого роз'яснення сутності конституційних змін щодо реформи децентралізації: «Саме зараз ми маємо провести роз'яснювальну роботу – що таке децентралізація», – зазначив Глава держави в інтерв'ю трьом національним телеканалам. За словами Президента, має бути відповідна роз'яснювальна література, в областях – проведено широкі заходи, «щоб люди, кожен, мали можливість переконатися, що ні в якому разі його не обдурюють, що децентралізація – це наближення влади до людей, передача значного фінансового ресурсу територіальним громадам, можливість і більшої відповідальності влади».

Про потребу у такій роботі неодноразово наголошують експерти, напрацювання у цьому напрямку вже є. Активно функціонує сайт «Децентралізація влади», який пропонує загальний опис реформи та останні новини із її впровадження. Ще один корисний ресурс – сайт Конституційної комісії, який публікує звернення та коментарі високопосадовців щодо децентралізації, а також сповіщає про роботу самої Конституційної комісії. Ці ресурси дозволяють зорієнтуватись у найголовніших завданнях реформи децентралізації влади та стежити за пов'язаними із нею подіями.

Однак, як показують результати одного з соціологічних досліджень, яке провели Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва та соціологічна служба Центру Разумкова, реформа децентралізації досі не ввійшла до списку найбільш пріоритетних для громадян. «Найважливішою реформою для українців є антикорупційна – так вважають 65%. До того ж у списку пріоритетних реформ респонденти часто згадували реформу органів правопорядку (58%), пенсійну реформу та реформу системи соціального захисту (40%) і реформу сфери охорони здоров'я (36%)». Крім того, на думку 39% громадян, інформація, яку надає уряд щодо прогресу у реформах, часто не відповідає дійсності, 28% вважають, що такої інформації замало, а 24% вважають її незрозумілою. Водночас, не всі опитані виявили бажання докладати зусилля заради отримання такої інформації. Так, 12% переконані, що такою інформацією мають цікавитись фахівці, а не пересічні громадяни. Досить невеликий відсоток – 28% – готові уважно стежити за інформацією про прогрес реформ у ЗМІ, 13% – набувати знань, потрібних для орієнтування в реформах, 11% – брати участь у публічних обговореннях.

Ситуація щодо поінформованості населення з питань децентралізації не задовольняє потребам просування реформи і вимагає збільшення активності в цьому напрямку. І надалі з'являтиметься багато нової інформації: будуть прийняті нові закони, зміни в діючі нормативно-правові акти, в яких теж необхідно буде орієнтуватись. Зрозуміло, що інформація про подальші кроки у реформі повинна бути наявною та доступною. Йдеться не тільки про розміщення її в Інтернеті, а й у розповсюдженні у друкованих ЗМІ та на телебаченні, – ці джерела залишаються актуальними для великої частки українців. Для цього потрібна робота не тільки центральних органів влади, а й регіональних – ОДА, обласних та міських рад.

Основними консультантами з питань децентралізації в регіонах стали «Офіси реформ», відкриті у кожній області країни. Частина із них має своє представництво і в Інтернет-просторі, а також поширює інформацію в соціальних мережах. Інформаційна наповненість цих ресурсів варіюється, але загалом вони представляють регіональні новини щодо прогресу формування об'єднаних територіальних громад, обговорення, зустрічей та круглих столів, присвячених впровадженню децентралізації.

Активна діяльність на місцях цих представництв є подекуди більш дієвим механізмом інформування громадян, ніж розміщення інформації в мережі, адже це той орган, який сьогодні безпосередньо спілкується із громадами, головами міських, сільських і селищних рад та намагається залагоджувати конфлікти між останніми, коли ті виникають на ґрунті об'єднання громад та визначення їх центрів. Саме це останнє питання зазвичай є найбільш дискусійним, і обласні Офіси реформ не тільки брали участь в обговоренні перспективних планів об'єднання громад, а й організували зустрічі, круглі столи тощо заради пошуку консенсусу.

Готувати до реформ потрібно не тільки чиновників та депутатів органів місцевого самоврядування, а й широкі верстви населення. Реформа децентралізації не може ефективно працювати без формування відповідного громадянського суспільства та контролю за його боку за діяльністю органів влади. Крім контролю, необхідні і елементарна відсутність спротиву змінам, адже будь-яка законодавча новація втілюється у життя конкретними людьми, які можуть поставитись до неї відповідально, а можуть своєю пасивністю нівелювати всі наміри влади. Про ці аспекти

інформаційної діяльності теж необхідно пам'ятати, оскільки без освіченості, загального рівня розуміння державних процесів тощо формування громадянського суспільства може бути не тільки складним, а й неможливим. А відсутність довіри до влади призводить і до несприйняття інформації, що походить від урядовців.

Відкриті обговорення – важливий фактор успішності впровадження реформ. При цьому необхідно брати до уваги, що у випадку України має місце і фактор часу. Сперечатись про те, чи потрібна децентралізація в цілому вже немає сенсу – реформа почалась, і ні Президент, ні уряд радикально змінювати свою позицію не будуть. Проте, деталі, конкретні кроки – ось що підлягає обговоренню. У даному випадку йдеться не стільки про обговорення реформи, скільки про інформування громадян про неї як про невідворотне майбутнє, до якого треба бути готовим.

Складність полягає і в тому, щоб залучити громадян до масштабних обговорень реформ, адже вони вважають, що такими питаннями повинні займатись спеціалісти та ті, кого спеціально обрано представляти їх волю. Також важливо залучати громадян не тільки до обговорення реформ, а й для їх реалізації.

Необхідно створювати умови для громадської участі у децентралізації влади, оскільки остання, за численними нагадуваннями експертів, неможлива без сформованого громадянського суспільства. Але заходи із популяризації реформи повинні бути спрямовані не тільки на подання тієї інформації, яка наразі є актуальною, а й на формування у громади потреби в самостійному її пошуку, відновлення довіри до наданої органами влади інформації та підвищенні загального рівня освіченості громадян.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» від 05 лютого 2015 року № 157-VIII.
2. Міністерство регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Дайджест 168/04.02.2016
3. Офіційне інтернет- представництво Президента України Петра Порошенка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/news/prezident-nagoloshuye-na-neobhidnosti-rozysnennya-sutnosti-35935>
4. Соціологічні дослідження Центра Розумкова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.razumkov.org.ua/ukr/socpolls.php>

МОЧКОВ ОЛЕКСАНДР БОРИСОВИЧ

*аспірант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування
та управління містом НАДУ при Президентіві України, народний депутат України VII скликання.*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ ПОСИЛЕННЯ ВПЛИВУ ГРОМАДЯН НА МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК

Реформа місцевого самоврядування, про яку ішли жваві політичні й наукові дискусії розпочалась з процесу децентралізації, що розглядається як першочергове завдання і є інституційною основою для підвищення ефективності діяльності місцевої влади, як початок конституційної реформи, що має проводитися в Україні. Важливо відзначити, що подібні реформи, проводяться у контексті загальноосвітніх тенденцій реформ на базовому рівні, суть яких можна звести до двох напрямків: розвиток місцевого самоврядування шляхом децентралізації, тобто ослабленню управлінського втручання і контролю на місцях, що здійснюються представниками органів державної влади (ОДА, РДА тощо). Таке розуміння даного терміну свідчить про залишки авторитарного мислення. У трактуванні фахівців західноєвропейських наукових кіл та їхніх практиків з позицій інституціонального та функціонального аспектів, децентралізація передбачає передачу органами державної влади певних функцій, повноважень і відповідальності на регіональний та місцевий рівень.

Але, зауважуємо, що по-перше: єдиної моделі децентралізації не існує, а по-друге: це поняття є динамічним, не статичним, і унітарність країни має поєднувати риси децентралізації в управлінні на рівні територіальних громад і певної централізації на рівні функцій збереження та забезпечення розвитку державності. На перехідний період від пострадянського минулого, дискусійною але можна говорити про певний авторитаризм в управлінні. Децентралізована влада, доведена до максимального його рівні за відсутності державного контролю, може призводити до серйозних негативних наслідків у формі сепаратизму [1, с. 14]. Так само як і жорстка централізація може призводити до відцентрових рухів під егідою невдоволених регіональних еліт. На думку, науковця В. Граждана «максимальним проявом авторитарної тенденції є надцентралізована влада...» [2, с. 11]. Систему прийняття політичних рішень можна вважати децентралізованою, якщо місцева одиниця «може визначати свої податки і пакет послуг згідно уподобань своїх громадян» [7, с. 31].

Загалом «децентралізація» інтерпретується як процес передачі відповідальності за планування і реалізацію ресурсного забезпечення, розподілу та інших компонентів процесу соціального управління від центрального уряду і його агентств-відомств до місцевих органів місцевого самоврядування. Але, на думку вчених і практиків, єдиного суб'єкта децентралізації, отримувача цієї відповідальності, передача не існує. Передача відбувається до низових державних, самоврядних чи інших структур публічної влади, із загальнонаціонального чи регіонального рівня на нижній – базовий чи субрегіональний рівень. Процес децентралізації набирає різноманітних форм і охоплює різні сфери як, наприклад, політична сфера прийняття рішень і покладення відповідальності на громадян, на їхніх законних представників та представницькі органи. Є децентралізація адміністративна у вигляді реформ ієрархічних відносин в середині державного апарату виконавчої вертикалі. Децентралізація може бути територіальною і, врешті, ринковою, що охоплює економічну сферу (перехід від планової до ринкової економіки. На думку багатьох дослідників, поняття децентралізації, деконцентрації і деволюції характеризують (по висхідній) різні ступені самостійності місцевого самоврядування. Інші автори мають іншу точку зору: процес децентралізації державних функцій має складатись із деконцентрації (делегування певних функцій, повноважень і відповідальності від центральних органів виконавчої влади до

нижчестоящих) і деволюція (надання прав органам місцевого самоврядування приймати рішення і вести самостійну фінансову й управлінську діяльність) [5, с. 68]. Деконцентрація не зводиться до простого виконання вказівок чи рішень вищих органів влади – для неї притаманні особливі механізми участі регіонів, громад у виборі оптимальних форм, механізмів та інструментів реалізації цих рішень. Цей оптималізм передбачає активну громадську участь, прийняття програм, проектну участь, програмно-цільовий підхід тощо до вирішення місцевих проблем та виконання своїх функцій і рішень органів державної влади. В данному випадку під децентралізацією розуміють більш загальне поняття по відношенню до двох інших термінів, вони є не взаємовиключними, а доповнючими.

Необхідним результатом децентралізації є наближення особи до до влади, а точніше – наближення влади до суспільства і людей і як наслідок зростання впливу громадян на владу через відповідні інститути громадянського контролю. Демократична децентралізація якраз і передбачає встановлення демократичного контролю над владою, але не через свободу слова (вона не «прив'язує» владу до народу) а через активізацію участі в процесі управління через відомі нам форми: громадські ініціативи, слухання, збори громадян за місцем проживання, опитування, присутність на засіданнях рад (що гарантується ЗУ як їхня відкритість) тощо. Що б це відбувалось важливо подолати ще достатньо високий рівень бюрократизації місцевих управлінських еліт, сприяти розвитку інститутів громадянського суспільства в т.ч. інститутів місцевого самоврядування. Місцеві вибори мають гарантувати вільний доступ до балотування всім мешканцям громад до різних рівнів місцевого самоврядування – а не лише через гегемонію політичних партій.

Інший погляд на процес «децентралізації» розкриває одне з нових напрямків світової ліберальної думки – концепція нонцентризму. Роберт Неф, голова Ліберального інституту в Цюриху, вважає, що в результаті децентралізації маємо «більш рафіновану форму централізованого управління, при якому політичну і економічну ціну приходится платити периферії, а відповідна вигода все одно залишається за центром» [6].

Нонцентризм передбачає оновлення компетенцій і делегування прав знизу вгору з метою виникнення конструктивної змагальності. Особливу увагу нонцентризм приділяє прозорій фінансовій і податковій політиці, що встановлює політичні зв'язки між завданнями, видатками і податковим навантаженням. « Повноправний свідомий платник податків – це теж саме що й повноправний свідомий громадянин, що критично відслідковує співвідношення ціни і результату відносно до обраної ним влади, вимагає економії та прозорості витрат і чутливо реагує на недостатню результативність діючої влади», – зазначає Р. Неф. На переконання швейцарського вченого, нонцентризм, багатоманітність, багатоскладовість, конкуренція, гнучка взаємодія, – відмінні риси навчаємих, здатних до адаптації політичних систем майбутнього. Він звертає увагу на системні ефекти управління: багато дрібних, нецентралізованих помилок, конкуруючих одна з одною і таким чином витісняючи найсуттєвіші з них, в результаті набагато ефективніше, ніж централізовані помилки єдиної системи [6].

Отже, децентралізація є доволі складним поняттям, яке розкривається через його вплив на: адміністративно-територіальний устрій держави, систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та фінансових ресурсів. Децентралізацію задекларовано у ст. 132 Конституції України як одну з засад територіального устрою держави [4]. Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість з них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власними завданнями та повноваженнями органів нижчого рівня. Питома вага адміністративної діяльності покладається на місцеві органи або інші уповноважені державою суб'єкти. Така децентралізація влади в державі сприяє розвитку демократії, адже відбувається розширення впливу територіальних громад, соціальних груп та громадськості в цілому на справи публічного значення. Демократична держава завжди прагне залучити громадськість до здійснення публічних функцій урядування з метою оптимального задоволення різносторонніх потреб людини та народу загалом [3, с.9].

Список використаних джерел.

1. Бутусова Н. В. Децентрализация и централизованная государственная власть в России. Где золотая середина? Центр. Регионы. Местное самоуправление к новой концепции взаимоотношений. (Российский и зарубежный опыт). Материалы международной конференции. М. 2000.
2. Граждан В. Местное самоуправление в России: быть ему или не быть? Власть. 2003, №1.
3. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримки децентралізації в Україні – DESPRO. – К: ТОВ «Софія», – 2012. – 128 с.
4. Конституція України: Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. // Голос України. – 1996. – 13 липня.
5. Кузнецов С. В. Децентрализация общества как объективная необходимость развития демократического общества // Взаимодействие уровней власти в условиях федерации (Опыт России и Германии) Ростов – на – Дону. 2002.
6. Неф Р. Да здравствует нонцентризм. Режим доступу: www.liberal.ru.
7. Wolman H. Decentralization: what it and why we should care // Decentralization/ Local Government and Markets. Oxford 1990, P.31.

МУРАВЬСКА ВІТА АНАТОЛІВНА

заступник начальника управління – начальник відділу дисертаційних та експертно-консультаційних досліджень управління організації фундаментальних та прикладних досліджень НАДУ при президентіві України, к.е.н.

ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ

Децентралізація є доволі складним поняттям, яке можна розкривати через його вплив на: адміністративно-територіальний устрій держави, систему органів публічної адміністрації, розподіл між ними функцій, повноважень та

фінансових ресурсів. Зауважимо, що децентралізацію задекларовано у статті 132 Конституції України як одну із засад, на яких ґрунтується територіальний устрій держави.

Децентралізація означає такий спосіб визначення та розмежування завдань і функцій, за якого більшість з них передається з рівня центральних органів на рівень нижчий і стає власними завданнями та повноваженнями органів нижчого рівня. Зазначимо, що питома вага адміністративної діяльності покладається на місцеві органи або інші уповноважені державою суб'єкти [1, с. 9].

У квітні 2014 року розпорядженням Кабінету Міністрів України була затверджена Концепція реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні, яка виокремила три основні рівні адміністративно-територіального устрою, зокрема:

- базового (адміністративно-територіальні одиниці – громади);
- районного (адміністративно-територіальні одиниці – райони);
- регіонального (адміністративно-територіальні одиниці – Автономна Республіка Крим, області, м. Київ і м. Севастополь) [3].

Так, 17 червня 2014 року було прийнято Закон України «Про співробітництво територіальних громад», який визначив організаційно-правові засади співробітництва територіальних громад, принципи, форми, механізми такого співробітництва, його стимулювання, фінансування та контролю [3].

Головною подією децентралізації 2015 року стало ухвалення 5 лютого цього року Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» [3]. Ухвалення Закону дало початок дуже важливому процесу укрупнення базових територіально-адміністративних одиниць в Україні, яких до реформи було надзвичайно багато, але ефективність діяльності органів влади там була низька. До реформи в Україні існувало 11 520 територіальних громад: із них 458 міських, 783 селищних і 10 279 сільських [2]. Так, станом на 01 жовтня 2016 року уже створено 183 територіальні громади, а після виборів 18 грудня 2017 року в Україні їх буде 367. Після завершення об'єднувачого процесу заплановано створення приблизно 800 потужних дієздатних громад (Рис. 1).

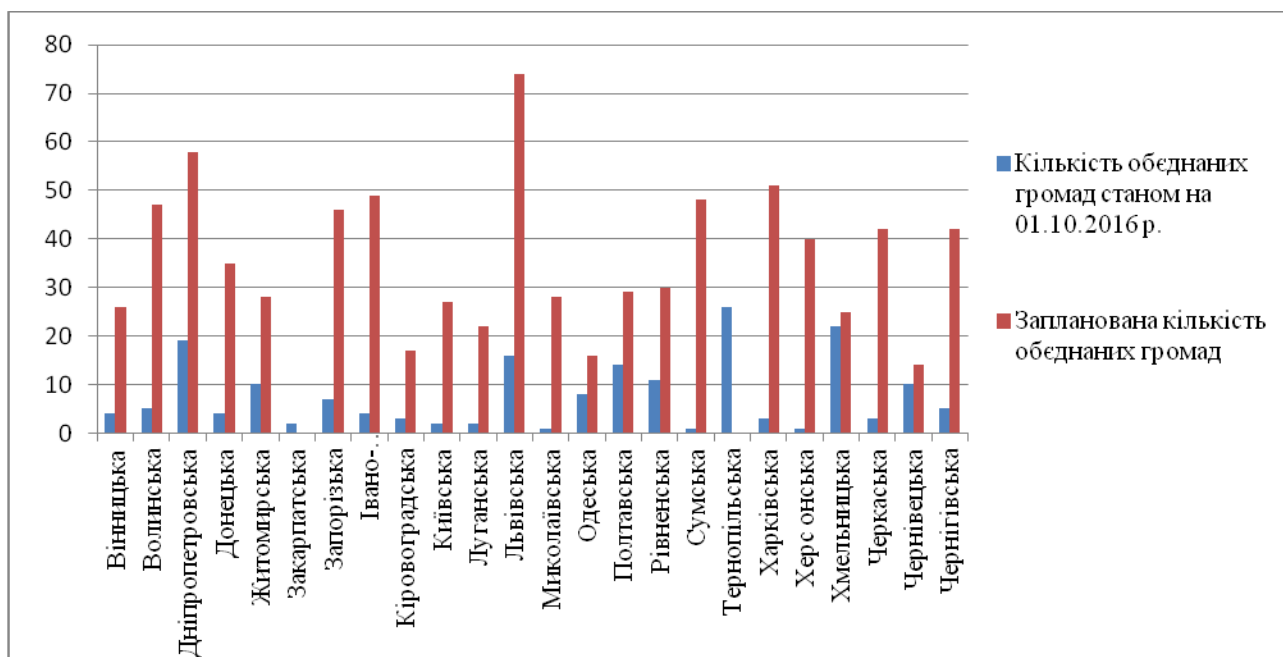

Рис. 1. Стан формування об'єднаних територіальних громад в розрізі областей України

За результатами аналізу можна виділити чотири регіони, які мають найкращі результати об'єднання громад – це Хмельниччина, Житомирщина, Тернопіль і Дніпро, де люди повірили в децентралізацію зразу, і де на це була політична воля депутатського корпусу і голів обласних державних адміністрацій. Ставши лідерами реформи децентралізації, вони отримали нові можливості у вигляді субвенцій, додаткових коштів із Державного фонду регіонального розвитку тощо. Новостворені громади активно розвиваються і шукають шляхи залучення інвестицій. Держава та донорська спільнота надають практичну підтримку тим громадам, які прагнуть розвитку та покращення якості життя своїх мешканців.

Об'єднані територіальні громади зможуть здійснювати зовнішні запозичення, самостійно обирати установи з обслуговування коштів місцевих бюджетів у частині бюджету розвитку та власних надходжень бюджетних установ. З прийняттям Закону України від 09 квітня 2015 року «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо децентралізації повноважень у сфері архітектурно-будівельного контролю та удосконалення містобудівного законодавства» [3], органам місцевого самоврядування надано право самостійно визначати містобудівну політику.

На черзі – прийняття ще низки законів щодо децентралізації повноважень і регулювання земельних відносин. До повноважень громад відійде право розпоряджатись землями за межами населених пунктів.

У Законі України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» зазначено, що у населених пунктах, котрі не визначені адміністративними центрами, обиратимуть старосту на строк повноважень місцевої ради (на 5 років) [3]. Він є посадовою особою місцевого самоврядування та керується у своїй діяльності Положенням про старосту.

В умовах децентралізації розвиток громад багато в чому залежить від місцевої влади та від громадян, які її підтримують та найголовніше – від повноважень, які отримує громада. Це розвиток інфраструктури, надання послуг, підвищення рівня медичних й освітніх послуг, належний рівень соціального захисту, планування територій. Це все чекає сьогодні на громаду від децентралізації.

Така децентралізація влади в державі сприяє розвитку демократії, адже відбувається розширення впливу територіальних громад, соціальних груп та громадськості в цілому на справи публічного значення. Демократична

держава завжди прагне залучити громадськість до здійснення публічних функцій урядування з метою оптимального задоволення різносторонніх потреб людини та народу загалом.

Отже, однією з найважливіших передумов успішної децентралізації публічної влади в державі як запоруки її демократизму і забезпечення в такій державі народовладдя є визнання, нормативне відображення та впровадження місцевого самоврядування до правової системи держави.

Список використаних джерел.

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія». – 2012. – 128 с.
2. Електронний ресурс: <http://decentralization.gov.ua/>
3. Електронний ресурс: <http://rada.gov.ua/>
4. Електронний ресурс: <http://www.kamadm.gov.ua/obhovorennya-zmin-do-konstytutsiyi-ukrayiny/item/3960-detsentralizatsiya-spriyala-zrostannyu-dokhodiv-mistsevikh-byudzheta-uz-2014>

МУСІЙОВСЬКИЙ АНДРІЙ ЙОСИПОВИЧ

аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ

Україна належить до країн з невисокою забезпеченістю лісом. За останні десятиліття в країні значна частина лісових насаджень загинула від промислових викидів та постраждала від аварії на ЧАЕС. Крім того, загальний стан лісів України не відповідає еколого-економічним вимогам, а функціонування лісового господарства здійснюється в кризових економічних умовах. Тривалий процес реформування лісового господарства України свідчить про недосконалість чинної лісової політики. Застарілі економічні інструменти, що залишилися у спадок від командно-адміністративної економіки, та неефективна державна політика в лісовій галузі гальмують розвиток лісового сектора у напрямку до ринкової економіки.

Враховуючи особливе державне значення та цінність лісових ресурсів, що перебувають переважно у державній власності, належність їх ресурсів до об'єктів права власності Українського народу, наразі вкрай необхідне системне визначення напрямів подальшого реформування ведення лісового господарства в Україні на основі стратегічного аналізу сучасної ситуації, для забезпечення повного задоволення потреб суспільства та деревини та інших лісових ресурсах на засадах гармонійного поєднання принципів державного регулювання і довгострокових інтересів держави з механізмами ринкових відносин, з урахуванням змін, які відбулися у лісовому господарстві за останні роки та відповідно до міжнародних зобов'язань України. Процес реформування повинен передбачати подальше інтегрування і посилення внеску лісового господарства України у: попередження наслідків змін клімату та забезпечення екологічної стабільності; покращення економічної ситуації в регіонах та в країні в цілому; розвиток сільських територій.

Крім того, необхідно враховувати, що період лісогосподарського виробництва найтриваліший з усіх відомих виробництв: 60-100 і більше років та охоплює весь комплекс заходів з охорони, захисту, відтворення та раціонального використання лісів.

Основи переходу до такої системи реформування закладені в Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», Програмі діяльності Кабінету Міністрів України, схваленої постановою Верховної Ради України від 11 грудня 2014 року № 26-VIII., і повинні передбачати цілі децентралізації влади, розвитку приватного підприємництва, збільшення кількості робочих місць, мінімізації при цьому корупційних ризиків та вчинення правопорушень, утвердження відкритих, прозорих механізмів прийняття управлінських рішень і розподілу лісових ресурсів між їх споживачами-виробниками продукції деревообробки.

Для уникнення багатьох помилок на цьому шляху необхідно не лише використовувати досвід країн, які вже здійснили головні зміни у економічному та управлінському механізмі лісового господарства, але й застосовувати дієві інструменти стратегічного управління та планування.

Світовий досвід показує, що лісова політика є більш ефективною тоді, коли вона передбачає використання системи взаємопов'язаних інструментів й інтегрована з іншими впливовими політиками. Особливої уваги заслуговує інтеграція обов'язкових інструментів лісової політики з добровільними [2]. Переважна більшість держав, що були об'єктом нашого аналізу, розмежовують функції управління лісами та лісовим господарством. Способи такого розмежування пов'язані з типовими моделями управління лісовим господарством. Незважаючи на домінування однієї з форм власності в тій чи іншій країні, створюються умови для повноцінного функціонування всіх форм власності. Важливий аспект, який варто враховувати, – це публічність управління лісами та лісовим господарством в країнах, що є об'єктом нашого аналізу. Державні лісові компанії, як правило, щорічно публікують звіти про свою діяльність та стан лісового фонду, що знаходиться в їхньому користуванні. Інформаційні матеріали про стан лісів випускаються також спілками (асоціаціями) лісовласників та природоохоронними громадськими організаціями. Відкритими для загального огляду та обговорення є результати інвентаризації лісів та плани ведення лісового господарства. Підтримується стійкий зворотній зв'язок з місцевим населенням з метою залучення його до прийняття управлінських рішень у сфері управління лісами.

Головним стримуючим чинником реформування лісового господарства України в напрямку ринкової економіки є неефективна лісова політика. Відсутність конкурентного ринку лісової продукції і, як наслідок, недосконалий механізм ціноутворення на деревину є причинами недооцінки лісових ресурсів та недоотримання економічної ренти у вигляді лісового доходу. Як засвідчують чисельні наукові роботи, Редакція Лісового кодексу України, що прийнята Верховною

Радою України в 2006 р., характеризує як позитивні, так і негативні зрушення в лісовій політиці [1]. У ній не відображені багаточисельні пропозиції науковців щодо законодавчого закріплення концепції сталого розвитку лісового господарства та програми економічних реформ. Україна повинна торувати свій шлях у лісовій політиці щодо управління лісами і лісовим господарством, а не сліпо і бездумно копіювати західні або східні концепції без урахування власних еколого-економічних умов лісокористування. Досвід європейських країн є дуже корисним для реформування лісового господарства України. Разом з тим, необхідно враховувати еколого-економічні особливості ведення лісового господарства в Україні, які істотно впливають на формування лісової політики. До них належать:

- домінування в лісовому господарстві України державних лісгосподарських підприємств та державної власності на ліси;
- переважання крупних державних лісгосподарських підприємств, площа яких перевищує 10 тис. га. У європейських країнах, навпаки, домінують дрібні лісоволодіння площею до 5 га;
- низький відсоток стиглих і перестійних насаджень, що ускладнює організацію лісового господарства на принципах самоокупності;
- складна еколого-економічна ситуація, що зумовлена незадовільним станом економіки, недосконалою системою управління національною економікою, Чорнобильською катастрофою та іншими чинниками.

Список використаних джерел.

1. Синякевич І. М. Лісовий кодекс України (альтернативний проект) / І. М. Синякевич, С. О. Мельник, І. П. Соловій, В. З. Холявка, В. Р. Ковалишин // Деревообробник. – 2002. – № 15. – С. 2.—3.
2. Steurer A. Towards an Environmental Accounting Framework for the EU. – Fondazione Eni Enrico Mattei, September 2000. – 13 p. // [http://www.feem.it/NR/rdonlyres/8524FD30-1D8D-4F28-9C5A-7100F9EF139E.pdf#search=522 Europe%20integrated%20Accounting%20Forests%20IEEAF%](http://www.feem.it/NR/rdonlyres/8524FD30-1D8D-4F28-9C5A-7100F9EF139E.pdf#search=522%20Europe%20integrated%20Accounting%20Forests%20IEEAF%20)

НИКОЛАЄВА СВІТЛАНА АНДРІЇВНА

слухач ХРІДУ НАДУ при Президентіві України

НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ФРН

У контексті процесів трансформації політичної системи українського суспільства, які актуалізують завдання побудови нового рівня функціонування та взаємодії між різними гілками влади, гостро постає питання про модернізацію системи місцевого самоврядування. Останні події в нашій державі загострили проблематику реформування владних інституцій, окреслили достатню кількість проблем політико-правового й соціально-економічного характеру, без вирішення яких подальший розвиток нашої держави неможливий. Доводиться констатувати, що, незважаючи на ухвалення в Україні комплексу законодавчих актів, покликаних сприяти розвитку територіальних громад і реалізації їхнього права на регулювання і управління *суттєвою часткою суспільних справ*, які належать до їхньої компетенції, інститут місцевого самоврядування залишається недосконалим і не реалізує всіх своїх потенційних можливостей. Натомість у більшості європейських країн інститут місцевого самоврядування, починаючи з другої половини ХХ століття поступово стає провідним. Відтак, сьогодні перед Україною надзвичайно актуалізується проблема реформування місцевого самоврядування, яка має вирішуватися на засадах децентралізації.

У науковій літературі пропонуються різні варіанти визначення поняття «децентралізація державного управління». Зокрема, децентралізації розглядається окремими фахівцями як такий спосіб територіальної організації влади, при якому держава передає право на прийняття рішень із визначених питань або у визначеній сфері структурам локального або регіонального рівня, що не належать до системи виконавчої влади і є відносно незалежними від неї [4]. При цьому, питома вага адміністративної діяльності покладається на місцеві органи або інші уповноважені державою суб'єкти. Така децентралізація влади в державі сприяє розвитку демократії, адже відбувається розширення впливу територіальних громад, соціальних груп та громадськості в цілому, що стосується вирішення питань місцевого значення. Демократична держава, як відомо, завжди прагне залучити громадськість до здійснення публічних функцій урядування з метою оптимального задоволення різнобічних потреб людини та громадянина [1].

В основу правового регулювання функцій та повноважень місцевого самоврядування у більшості зарубіжних країн, насамперед, в розвинутих демократіях, покладено принцип субсидіарності, отже цей принцип можна вважати одним із найважливіших керівних принципів для здійснення процесу децентралізації.

Визначальна ідея принципу субсидіарності полягає в тому, що «...політична влада повинна втручатися [у місцеві справи. – С.Н.] лише тоді і в тих межах, при яких суспільство і групи, що його складають, починаючи від індивідів до сім'ї, місцевих громад та інших більш громіздких груп, не в змозі забезпечити різноманітні потреби» [2]. Усвідомлення цього принципу пов'язане із формуванням поняття «публічної адміністрації» – єдиної системи публічного урядування, за якої місцеві органи влади, місцеві інтереси, місцеве самоврядування загалом не протиставляються державним, а навпаки, є інтегрованими в єдиний управлінський механізм, діяльність якого спрямована на комплексне вирішення завдань, що поставили перед суспільством у цілому.

Відомо, що політичні та адміністративні завдання в Німеччині успішно вирішуються на п'яти рівнях. По-перше, це федеральний рівень, що бере на себе відповідальність за вирішення загальнонаціональних завдань, таких як оборона держави, зовнішні зносини, валюта, міжнародний зв'язок (повітряний транспорт, залізниця, автомобільні магістралі тощо), атомні електростанції і т. ін. Низку цих завдань, щоправда, сьогодні перебирає на себе Європейський Союз, до відання якого, зокрема, належить прийняття рішень з питань внутрішньої торгівлі, аграрної політики, виробництва вугілля і сталі тощо.

Другий рівень представлено компетенцією земель. Так, шістнадцять федеральних земель вирішують питання культури, вищих навчальних закладів, радіо і телебаченням, опікуються поліцією, а також визначають систему місцевого

самоврядування, що функціонує на території окремої землі. Громади (як сільські, так і міські) згідно з Основним Законом ФРН можуть і повинні вирішувати всі завдання, що не вирішуються на європейському, федеральному та регіональному рівнях (ст. 28) [3].

Зарубіжний досвід свідчить, що навіть успішні в політичному, економічному та соціальному планах країни (Франція, Велика Британія, Італія, Польща), в процесі здійснення децентралізації влади мали великі проблеми. В умовах глибокої політичної, економічної та соціальної кризи в українському суспільстві цей досвід слід завчасно враховувати, щоб упередити можливі негативні наслідки децентралізації.

Отже, головним завданням і бажаним результатом процесу децентралізації відповідно до реалій сьогодення є:

1) чітке розмежування сфер діяльності, функцій та відповідальності між центральним, регіональним та місцевим рівнями влади;

2) забезпечення відповідних фінансових ресурсів та узгодження процедур бюджетного процесу для ефективного надання державних послуг;

3) розвиток прозорості процедури прийняття рішень органами державної виконавчої влади та органами місцевого самоврядування із залученням представників громадянського суспільства до розробки державної політики, програмних документів, проектів нормативно-правових актів та контролю за їх виконанням;

4) визначення послуг, які надає кожен з рівнів влади, збалансування власних і делегованих повноважень, виправлення невідповідності, що існує між повноваженнями щодо прийняття рішень і відповідальністю за надання послуг;

5) створення інформаційного суспільства, що базується на засадах верховенства права й забезпечення прав та свобод людини і громадянина.

Список використаних джерел.

1. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / [О. Бориславська, І. Заверуха, Е. Захарченко та ін.]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO. – К. : ТОВ «Софія», 2012. – 128 с.

2. Доповідь Координаційного Комітету щодо місцевої та регіональної влади CDLR) // Коммуны и регионы Европы. – Вып. 55. – Страсбург. Издание Совета Европы, 1994. – 280 с. – С. 9–10.

3. Основний закон ФРН [Електронний ресурс]: Основний закон ФРН від 23 травня 1949 року. – Режим доступу : <https://www.btgbestellservice.de/pdf/80201000.pdf>.

4. Шевчук Б.М. Децентралізація / Б.М. Шевчук // Енциклопедія державного управління: у 8 т. / наук.-ред. кол. Ю.В. Ковбасюк (голова) [та ін.]; Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – К.: НАДУ, 2011. – Т. 8: Публічне врядування / наук. ред. кол.: В.С. Загорський (голова), С.О. Телешун (співголова) [та ін.]. – Львів. регіон. ін.-т держ. упр. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. – Л. : ЛРІДУ НАДУ, 2011. – С. 167 – 169.

ОНИЩУК ВІТАЛІЙ МИХАЙЛОВИЧ

завідувач кафедри Одеського національного університету ім. І.І.Мечникова, д.соц.н., професор

ІНДИКАТОРИ ПЕРСПЕКТИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ

Українське суспільство переживає глибоку кризу, особливо з погляду взаємодії особистості і суспільства, самої можливості особистості впливати на суспільство. Криза в Україні полягає у відсутності обов'язків, і відповідальності представників певних соціальних інститутів перед людиною, у відсутності норм, прийнятих для суспільства. Результати багаторічних моніторингових Інституту соціології НАН України, соціологічні дослідження Українського Інституту соціальних досліджень імені О. Яременка, Інституту економіки і прогнозування НАН України, показують, що українці вибудовують свої життєві стратегії до днів, тижнів, місяців з непорозуміннями, з податками та податковими ямами, з пенсіями та бізнесом, з банками та тарифами.

Три четверті українського населення практично живуть сьогоднішнім днем. Соціологічні викладки наводять на думку, що усі нинішні проблеми сучасних українців вирішуються виключно в економічній площині. Економічна сфера настільки переплетена із соціокультурною, що ціна будь-якого важливого для суспільства питання – людська бідність. У трансформаційному періоді у соціумі сформувалися потреби зміцнення базових неформальних інститутів модерну: поваги до прав власності і підприємництва без яких не запрацюють реформи. Як показують результати досліджень важливим індикатором домодерних відносин між державою і суспільством є відсутність відповідальності громадян за стан справ у країні. Згідно даних моніторингу Українське суспільство Інституту соціології на запитання про те яку особисту відповідальність вони несуть за стан справ у країні, обирали варіант «ніяку». В 2013 році таких відповідей було 67 %, а в 2015 – після революції Гідності їх стало на 11 % менше, – 56 %. Навіть коли ставиться питання про відчуття відповідальності не загалом в країні, а в конкретному населеному пункті, в якому проживає респондент, то й там близько половини не відчуває жодної відповідальності (47 % – ніякої і 36 % – частково відповідальні).

Показники безвідповідальності приблизно рівними частинами розприділяються між респондентами до 30 і старше 55 років. Те, як наші люди бачать своє майбутнє, є індикатором їхньої впевненості у завтрашньому дні, спроможності планувати своє життя самостійно, незалежно від того, що може навколо відбуватися. І результати свідчать про дуже високий рівень аномії.

На нашу думку слід врахувати слабкість будь-яких державних інститутів і тотальну недовіру українців до них. У нашому менталітеті укорінена відповідальність насамперед перед близьким колом людей, тоді як в суспільствах Центральної і Північної Європи – перед інститутами. І не дивно, що відповідальний працівник, опинившись на дохідній посаді, тягне за собою братів, сватів, кумів та інших своїх довірених осіб.

Важливим індикатором домодерних відносин між державою і суспільством є безконтрольність влади. Суспільство контролює владу тільки під час виборчого процесу і не більше. Після опускання бюлетеня в урну цей контроль закінчується і виборці покладаються на добру волю народного депутата і як результат 83 % респондентів впевнені в тому, що контроль за законодавчою та виконавчою владою є недостатнім. З мовчазної згоди виборців при владі завжди будуть люди, яких критикують і хочуть помінати. Необхідно запропонувати звітність і прозорість дій органів влади. Демонстрація реально діючих механізмів взаємодії громадян з владою може спонукати людей бути активними.

Наступним індикатором, що свідчить про домодернові відносини держави і суспільства є залученість громадян у політичні партії, суспільно-політичні рухи та громадські об'єднання. Як ми констатували вище, що 83 % респондентів моніторингу Українське суспільство в 2015 році заявили про недостатній контроль влади. У вітчизняній науковій літературі вже багато років гуляють цифри, що близько 13 % дорослого населення беруть участь у соціально-політичних руках і 4-5 % населення є членами політичних партій і організацій. Правда, після Революції Гідності і під час АТО ця кількість збільшується за рахунок волонтерства.

Таким чином, значна кількість громадян в суспільному житті країни участі не беруть, окрім виборів президента, до Верховної Ради чи місцевого самоврядування. Як і в попередніх індикаторах, відповіді молоді і що соціалізується в нових соціально-політичних умовах і старшого покоління, що мають досвід попереднього режиму, майже не відрізняються. Це означає, що коріння нашої байдужості до суспільно-політичного життя у нас лежить у візантійщині, в довгому періоді комуністичного правління, червоному терорі, голодоморі, голокості, сталінських чистках і у відірваності від західної цивілізації. Католицький світ магдебурзьке право, вільні міста з ринками, ратушею і палацом гільдій на центральній площі – все це зробило можливим у країнах Центральної Європи до 80-х років минулого століття років завершити суспільну модернізацію і сформуванню зріле громадянське суспільство, викристалізувати модерні цінності в період Оксамитових революцій закріпити трансформацію свого суспільства з активізацією самих різних прошарків населення своїх країн. Мабуть тому у цих країнах є поміркований плюралізм і багаточисельні, авторитетні і впливові політичні партії і організації.

Ще одним важливим індикатором є всепроникний патерналізм, як традиція українства. Більш 60 % молодих людей і ще більше представників старшого покоління надіється на сильну президентську руку, на сильного керівника, Патерналістськи налаштований український соціум бачать перед собою сильні державні інститути, авторитарну культуру і сильного лідера.

Підсумовуючи результати досліджень відмітимо, що індикатори домодерних відносин між державою і суспільством показують, що для подальшого розвитку України мало застосувати досвід інших країн, а варто врахувати історичний шлях, пройдений суспільством, особливості культури, політичної культури. Успішною може бути тільки країна, яку будують з врахуванням фундаментальних особливостей, які склалися традиційно, впливали, і впливають на хід реформ, інновації та трансформаційні процеси.

ПАВЛЮК НАЗАР ВАСИЛЬОВИЧ

*аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

При розробці проектів децентралізації та при здійсненні відповідних реформ в Україні були допущені помилки, які призвели до втрати й так недостатньої координації в управлінні та до виникнення конфліктів між центральними і місцевими органами влади, що мало наслідком дестабілізацію в країні, посилило диспропорції у соціально-економічному розвитку територій, ускладнило реалізацію державних та регіональних програм. Мало місце коливальне явище почергового посилення тенденцій або децентралізації, або централізації. Сьогодні ж, щоб забезпечити їх раціональне співвідношення, необхідно у першу чергу дотримуватись таких принципів: компліментарності – неперервність у структурі влади, рівномірний розподіл її функцій; департаменталізації – поєднання функціональних (галузевих) і територіальних функцій, консолідація яких забезпечує єдину політику з обслуговування населення; демократизму – широка участь населення у прийнятті рішень та розробка програм, що базуються на механізмах залучення населення до поточних справ держави, виділення сфер повноважень громадських об'єднань; субсидіарності – перерозподіл повноважень: на вищому рівні вони здійснюються за умови неможливості їх виконання на нижчому рівні [2, с. 124].

У Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні від 01 квітня 2014 р. зазначається, що нинішня система місцевого самоврядування не задовольняє потреб суспільства. Функціонування органів місцевого самоврядування у більшості територіальних громад не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для всебічного розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню органами місцевого самоврядування, утвореними ними установами та організаціями високоякісних і доступних публічних послуг (адміністративних, соціальних та інших) на відповідних територіях. Починаючи з 1991 р. чисельність сільського населення зменшилася на 2,5 млн. осіб, кількість сільських населених пунктів – на 348 одиниць, однак кількість сільських рад збільшилася на 1067. Дотаційність 5419 бюджетів місцевого самоврядування становить понад 70 %, 483 територіальні громади на 90 % утримуються за рахунок коштів державного бюджету. Удосконалення потребує також система територіальної організації влади з метою підвищення ефективності управління суспільним розвитком на відповідній території [5].

Завданням реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні є: 1) забезпечення доступності та якості публічних послуг; 2) досягнення оптимального розподілу повноважень між органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади; 3) визначення обґрунтованої територіальної основи для діяльності органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади з метою забезпечення доступності та належної якості публічних послуг, що надаються такими органами; 4) створення належних матеріальних, фінансових та організаційних умов для забезпечення виконання органами місцевого самоврядування власних і делегованих повноважень [5].

У довідковій літературі наводяться два типи децентралізації: адміністративний (бюрократичний) і демократичний. Адміністративна децентралізація означає розширення компетенції місцевих адміністративних органів, які діють у межах цієї компетенції самостійно і до певної міри незалежно від центральної влади. Демократична децентралізація передбачає створення розгалуженої системи місцевого самоврядування, коли місцеві справи вирішуються не представниками центрального уряду, а особами, обраними місцевим населенням [4, с. 152].

Передача владних повноважень у рамках децентралізації є надзвичайно складним процесом. Він зачіпає сфери фінансів, адміністрування, контролю, регулювання, звітності й підзвітності, які є елементами взаємовідносин між різними рівнями урядування. Здійснення децентралізації на практиці відбувається нерівномірно. Незважаючи на спільні зусилля політичних й економічних чинників, що породжують потребу в децентралізації, нерідко між реальним станом речей і цілями існують прогалини, причиною яких може бути як політика так й законодавство [6].

Реалізація процесу децентралізації передбачає наявність механізмів, за допомогою яких досягається ефективна взаємодія всіх рівнів влади, забезпечення її балансу. Це – роздержавлення власності, закріплення за територіальними громадами відповідної комунальної власності з гарантуванням її повноцінного використання, формування регіональних і місцевих бюджетів, система оптимального оподаткування та міжбюджетні відносини, організація ефективного контролю за діяльністю органів публічної влади (судові та спеціальні процедури: імпичмент, розпуск парламенту, режим надзвичайного стану, пряме президентське правління, перерозподіл повноважень тощо) [3, с. 36].

У контексті публічного управління децентралізація повинна сприяти формуванню та функціонуванню ефективної моделі публічної влади на загальнонаціональному, регіональному і місцевому рівнях. Децентралізація покликана забезпечити підвищення ефективності роботи державного механізму й активізувати розвиток регіонів і муніципалітетів на засадах демократії. Показниками ж такої ефективності й активізації є повноцінне забезпечення прав, законних інтересів місцевого населення, яке структуроване в комунально-муніципальних та регіональних громадах, а також в органах територіальної самоорганізації [1, с. 140].

Отже, основою формування ефективної системи публічного управління в Україні є гармонійне поєднання організаційної і правової складових у процесі розроблення теоретичної моделі та практичного здійснення децентралізації влади.

Список використаних джерел.

1. Гамбург Л. С. Теоретичні питання децентралізації державної влади в системі публічної влади унітарної держави / Л. С. Гамбург // Вісник Запорізького національного університету [Текст]. – 2014. – № 4 (I). – С. 134-145.
2. Державна регіональна політика України: особливості та стратегічні пріоритети [Текст] : монографія / за ред. С. С. Варналія. – К. : НІСД, 2007. – 820 с.
3. Камінська Н. В. Децентралізація влади і досвід її проведення у зарубіжних країнах / Н. В. Камінська // Наукові записки Інституту законодавства Верховної Ради України [Текст]. – 2014. – № 4. – С. 35-40.
4. Політологічний енциклопедичний словник [Текст] / [відп. ред. Шемшученко Ю. С, упоряд. Горбатенко В. П.]. – 2-ге вид., доповн. і перероб. – К. : Генеза, 2004. – 735 с.
5. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні [Електронний ресурс] : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>
6. Цурканова І. О. Сутність та особливості централізації та децентралізації органів влади в Україні [Електронний ресурс] / І. О. Цурканова. – Режим доступу : <http://lib.chdu.edu.ua/pdf/naukpraci/politics/2012/197-185-13.pdf>

ПАНЧЕНКО ГАННА ОЛЕКСАНДРІВНА

*доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

КАТЕГОРІЯ «ВЗАЄМОДІЯ» ЯК БАЗИС ГОРИЗОНТАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Трансформування системи публічного управління вимагає посилення взаємодії держави й суспільства задля служіння публічним інтересам українського народу, оскільки рівновага між органами публічного управління – важливий чинник стабільного демократичного розвитку [6, с. 20].

Філософський енциклопедичний словник потрактовує категорію «взаємодія» як філософську, яка «відображає особливий тип відношення між об'єктами, при якому кожен з об'єктів діє (впливає) на інші об'єкти, приводячи їх до зміни, і водночас зазнає дії (впливу) з боку кожного з цих об'єктів, що, в свою чергу, зумовлює зміну його стану» [4, с. 77].

При чому, дія кожного об'єкта на інший об'єкт зумовлена такими чинниками:

- власна активність об'єкта;
- власна динаміка об'єкта;
- реакція об'єкта на дію інших об'єктів («відгук» або обернена дія»).

Сьогодні категорія «взаємодія» у науковому сенсі набула статусу одного із кардинальних принципів опису та пояснення явищ, у тому числі й соціальних, тим самим задаючи парадигму побудови наукових теорій і наукової картини світу.

Так як взаємодія є процесом взаємовпливу елементів один на одного, а також – універсальною формою руху та розвитку, то вона, безперечно, повинна передбачати особливу увагу до розвитку успішних управлінських відносин у горизонтальній площині системи публічного управління, беручи до уваги притаманну їй спрямованість на розбудову вільного, демократичного суспільства, в центрі якого перебуває людина з її потребами та інтересами [2, с. 217].

Загалом, можемо структурувати дефініцію «взаємодія» у системі зв'язків органів публічної влади за основними аспектами демократичного державного управління: політичним, законотворчим, правовим, організаційним, ресурсним, представницьким (табл. 1).

Таблиця 1

Дефініція «взаємодія» у системі зв'язків органів публічної влади

Взаємодія органів публічної влади	
Різновид взаємодії	Зміст дефініції
Політична	Наявність процедур узгодження державної політики
Законотворча	Узгодженість законодавства і нормативно-правових актів
Правова	Усі органи публічної влади є адміністративно- підсудними
Організаційна	Узгодженість дій з реалізації державної політики та державного управління
Ресурсна	Розподіл ресурсів має бути адекватним змісту державної політики і державно-управлінських функцій

Щодо поняття «взаємодія управлінська», візьмемо за основу визначення, запропоноване науковцем І.В. Письменним, який що це – «участь у спільній діяльності суб'єктів публічного управління у процесі досягнення суспільно необхідних цілей», яка базується на нерозривних взаєминах між двома основними компонентами – суб'єкт-об'єктних відносин як по горизонталі між паралельними структурами, так і по вертикалі (в ієрархічних структурах) [1, с. 99].

Грунтовні дослідження управлінських зв'язків та відносин у системі публічного управління сучасними науковцями: В.Б. Авер'янова, О.Ф. Андрійко, О.М. Бандурки, Ю.П. Битяка, І.П. Голосніченка, В.А. Дерезь, Є.Б. Кубка, Н.Р. Нижник, В.В. Цветкова, – дають змогу певним чином систематизувати процеси горизонтальної взаємодії органів публічної влади, послугуючись коротким тезаурусом даної проблематики:

1) управлінські горизонтальні відносини – різновид соціальних відносин, що віддзеркалюють спосіб існування управлінських суб'єктів – органів публічного управління.

2) управлінські горизонтальні взаємовідносини – стійкі горизонтальні зв'язки між елементами системи публічного управління.

3) управлінська горизонтальна взаємодія – вплив суб'єктів управлінських горизонтальних взаємовідносин один на одного, які виникають внаслідок встановлення управлінських взаємовідносин та формування єдиної управлінської системи публічного управління.

4) управлінські горизонтальні зв'язки – прояв управлінських горизонтальних відносин, за яких наявність (відсутність) або зміна одних суб'єктів управління є умовою наявності (відсутності) або зміни інших суб'єктів управління [3, с. 198].

Міжнародний досвід та історична практика свідчать, що одним із ефективних напрямів реформування системи державного управління на демократичних засадах є застосування системної взаємодії як визначального організаційного принципу публічного управління і як ціннісний показник ступеня його демократичності та ефективності [5, с. 217].

На жаль, доводиться констатувати відсутність ефективної нормативно-правової бази та процедурних правил, які визначають формування механізму горизонтальної взаємодії у рамках системи державно-управлінських відносин. Відсутність же належної взаємодії між органами публічної влади є джерелом конфліктності в українському суспільстві.

У цьому зв'язку пропонуємо основні умови ефективного функціонування горизонтальних взаємозв'язків у системі публічного управління:

– чітке визначення пріоритету – підтримка тісного співробітництва, незалежно від особливостей мотивації кожної із сторін управлінських відносин;

– наявність інституціональних (правових і організаційних) рамок для співробітництва, під якими розуміються стійкі форми їх взаємодії, що склалися на практиці чи безпосередньо встановлені в межах компетенції органів публічного управління;

– здатність органів публічного управління генерувати людський капітал та мобілізувати додаткові ресурси на вирішення суспільно значимих проблем.

Список використаних джерел.

1. Енциклопедія державного управління: у 8-ми томах. – Т.2: Методологія державного управління / наук.-ред. колегія: Ю.П. Сурмін (співголова), П.І. Надолішній (співголова) та ін. – К.: НАДУ, 2011. С. 99.
2. Козаков В.М. Соціально-ціннісні засади державного управління в Україні: монографія / В.М. Козаков. – К. Вид-во НАДУ, 2007. – 284 с.
3. Пундик М.В. Управлінські зв'язки у системній взаємодії органів публічного управління на регіональному рівні // Актуальні проблеми держави і права. – 2006. – Вип. 29. – С. 195-202.
4. Філософський енциклопедичний словник / Інститут філософії ім. Г.С. Сковороди НАНУ. – К.: «Абрис», 2002. – С. 77-78.
5. Чепік-Трегубенко О.С. Теоретичні та практичні засади взаємодії органів публічної влади з інститутами громадянського суспільства в Україні / О.С. Чепік-Трегубенко О.С. // Молодий вчений. – № 2 (17), лютий, 2015 р.– С. 217-220.
6. Янюк Н. Правове регулювання взаємовідносин місцевого самоврядування і місцевих державних адміністрацій: проблема делегування повноважень / Н. Янюк, О. Бориславська // Право України. – 2006. – №6. – С. 19-25.

РОЗВИТОК КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ МІЖСЕКТОРНИХ ВЗАЄМОДІЙ В РЕГІОНІ

Забезпечення ефективної взаємодії в системі органів публічної влади – одна з основних проблем у процесі розвитку публічного управління в Україні. Останні роки, політична ситуація сьогодення надали чимало прикладів проблемних ситуацій у взаєминах між органами влади по лініях: центр – регіональний рівень, центр – місцевий рівень, регіональний рівень – місцевий рівень, місцевий уряд – локальний уряд, органи влади – приватний сектор, органи публічної влади – громадські організації, триади органи публічної влади – приватний сектор – громадські організації, що вилилися в деяких випадках у відкриті конфлікти між різними інституціями та органами публічної влади. Як показує аналіз, загальною причиною проблем та конфліктів є неврегульованість повноважень, відповідальності, різних основ здійснення компетенції відповідних структур. Усе це суттєво впливало на ефективність системи врядування в Україні.

Зокрема, наразі вкрай важливим є дослідження проблемних питань конкретизації розмежування повноважень, з урахуванням місцевої специфіки і механізмів горизонтальної взаємодії, причому не тільки між органами виконавчої влади і органами місцевого самоврядування, а й неурядовими організаціями, бізнес-структурами, інститутами громадянського суспільства.

Різноманітність проблемних ситуацій в сфері забезпечення соціальних прав особи потребує різноманітності способів, методів і засобів по їх вирішенню. Необхідне створення з боку органів влади такої ситуації, при якій у бізнесу з'являвся б власний інтерес до вкладень в великі соціально-економічні проекти, необхідні країні для успішної модернізації, перш за все, економіки. Та й ресурсів потрібно для вирішення величезної кількості проблемних ситуацій не мало, при цьому мова йде не тільки про фінансові ресурси, а й про інтелектуальний, людський капітал. Очевидно, що забезпечити конструктивну взаємодію всіх трьох сторін тільки адміністративними, командними методами неможливо, необхідно максимально широко використовувати економічні та соціально-психологічні методи.

В той же час, на рівні місцевого самоврядування яскравіше і гостріше виявляються особливості взаємин між суспільством і владою. Саме на місцевому рівні можуть і повинні бути вироблені механізми громадського контролю, ефективної участі громадськості в управлінні територіями.

Зрозуміло, що специфіка формування та функціонування корпоративних бізнес-структур багато в чому визначається тією ситуацією, яка складається в виробничо-господарському комплексі конкретного регіону. У зв'язку з цим сучасний економічний розвиток регіону, а також його перспективні потенційні можливості представляють той базис, на основі якого бізнес-утворення різного профілю можуть сприяти нарощуванню його економічного потенціалу і створення сприятливих умов забезпечення соціальних прав населення, що проживає на його території своєю соціально відповідальною поведінкою.

У Стратегії економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року зазначалося, що сьогоднішня корпоративна політика регіональних органів влади полягає у вирішенні соціальних питань регіону за рахунок залучення коштів великих бізнес-груп на основі укладання з ними індивідуальних угод [1]. Натомість регіональна влада бере на себе зобов'язання по лобюванню інтересів компаній на національному рівні при взаємодії з сусідніми регіонами та природними монополіями, а також всебічну підтримку експортної діяльності корпорацій. Передбачалося, що в регіональному корпоративному праві будуть переглянуті діючі угоди регіону з керівництвом вертикально-інтегрованих компаній з метою включення в них зобов'язань компаній з підтримки будівництва і модернізації обласних об'єктів соціальної, інженерної і транспортної інфраструктури.

Для виявлення проблемних ситуацій в регіональному розвитку нами були проаналізовані показники соціально-економічного розвитку Одеської області за період ринкових перетворень. Виконаний аналіз зміни основних економічних, соціальних і демографічних показників дозволив виділити три найбільш значні проблеми розвитку Одеської області:

- 1) нестійкість розвитку економіки;
- 2) зниження людського потенціалу;
- 3) підвищений рівень загрози особистої безпеки громадян.

Отже, Одеській області потрібна була нова парадигма розвитку, яка спиралась не стільки на сприятливу кон'юнктуру світових ринків, скільки на зростання ефективності всіх елементів, складових економічну конструкцію регіону. Основним джерелом подальшого соціально-економічного розвитку Одеської області має стати підвищення ефективності економіки її базових видів діяльності на основі концентрації ресурсів регіону. Здійснити цю складну задачу можливо тільки спільними зусиллями бізнесу, регіональних органів влади та суспільства в цілому. Ситуація, що склалася в розвитку економіки регіону вимагає перегляду усталених відносин бізнес-компаній з владними структурами регіону і його муніципальних утворень.

Розвиток механізму конструктивного партнерства на регіональному рівні повинен пройти через наступні етапи:

- 1) Усвідомлення, в першу чергу, представниками регіональної влади необхідності міжсекторних взаємодій для розвитку території.
- 2) Створення інституційної і нормативно-правової бази розвитку МСП, закріплення міжсекторних взаємодій у відповідних стратегіях і концепціях.

3) Координація і залучення до системи МСП громадських об'єднань і регіонального бізнесу, розробка і підписання відповідної угоди.

4) Реалізація МСП в регіоні. Цей етап має на увазі серйозний перегляд регіональної політики органами державної влади. Зокрема, цільові соціальні програми розвитку території повинні реалізовуватися спільно всіма секторами суспільства.

- 5) Оцінка ефективності і моніторинг розвитку МСП.

Таким чином, розвиток комплексної системи міжсекторних взаємодій в регіоні є тривалим циклічним процесом, що вимагає серйозного перегляду регіональної політики, стратегій, принципів і способів управління відповідним регіоном.

Список використаних джерел.

1. Стратегія економічного та соціального розвитку Одеської області до 2020 року (актуалізована). Офіційний веб-портал Одеської обласної державної адміністрації. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://oda.odessa.gov.ua/strategya-ekonomchnogo-ta-socalnogo-rozvitku-odesko-oblast-do-2020-roku/>

ПОСТУПНА ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

*докторант кафедри соціальної і гуманітарної політики
ХРІДУНАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

ПОЛЯКОВА ОЛЬГА СТАНІСЛАВІВНА

*доцент кафедри військового права
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, к.ю.н.*

НОВАЦІЯ В УПРАВЛІННІ ОСВІТОЮ – СТВОРЕННЯ ОПОРНИХ ШКІЛ В УКРАЇНІ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Одним із головних питань сьогодення в освітній сфері є питання створення опорних шкіл, головним завданням яких, відповідно до нормативного документу, є «концентрація та ефективне використання наявних ресурсів, їх спрямування на задоволення освітніх потреб учнів (вихованців), створення єдиної системи виховної роботи» [3]. Суть цієї новації полягає в забезпеченні рівного доступу дітей дошкільного і шкільного віку до якісної освіти, переважно у сільській місцевості, де прогнозована кількість дітей, які підуть до школи, щороку зменшується. До того ж, у сільській місцевості із малою кількістю дітей простежується тенденція до зниження рівня матеріально-технічного забезпечення навчальних закладів та не зацікавленість більшості педагогічного персоналу у підвищенні своєї професійної майстерності, що негативно впливає на якість освіти.

Про ці кризові явища вперше заговорили ще в середині 90-х років ХХ століття, коли Україна переживала кризу в національній економіці, що призвела до зниження добробуту населення, падіння народжуваності, що спричинило закриття або перепрофілювання закладів освіти [2, с. 86]. Саме тоді з'явилася ідея створення об'єднаних закладів освіти з метою забезпечення культурно-освітніх потреб громадян, що проживають у межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці, тобто створення освітніх округів. В освітній практиці ці нововведення були реалізовані в різних моделях (об'єднання навчальних закладів різних типів і рівнів, створення соціокультурних комплексів та територіальних освітніх округів тощо).

Сьогодні в результаті конкурсного відбору в Україні з 1 вересня у новому статусі розпочали свою діяльність 142 опорні школи. Міністр освіти і науки України Л. Гриневич зазначає, що навчальні заклади відбиралися за двома основними критеріями – школа повинна визначити свої філії (не менше трьох малих початкових шкіл) та бути центром, куди підвозять дітей базової і старшої школи з інших населених пунктів. За її словами, створення мережі опорних шкіл можливо лише за умови організації підвезення дітей, що передбачає наявність шкільних автобусів та відремонтованих доріг. Міністр зазначила, що в результаті децентралізації органи місцевого самоврядування отримали додаткові кошти. У цілому урядом було виділено 600 млн. грн. на придбання автобусів та 200 млн. грн. для покращення матеріально-технічної бази опорних шкіл [1].

Наголосимо, що крім політичної і фінансової підтримки, про яку зазначено вище, для успішної реалізації інноваційного підходу в управлінні освітою на місцевому рівні необхідно якісне правове забезпечення.

Новостворені опорні школи, відповідно до положення про освітній округ, у своїй діяльності керуються Конституцією України, законами України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», «Про місцеве самоврядування в Україні», іншими законодавчими актами, постановами парламенту, уряду, наказами міністерств тощо. На жаль, окремого нормативного документа в Україні стосовно діяльності опорних шкіл немає.

В січні 2016 р. урядом були внесені зміни до деяких постанов, у тому числі до «Положення про освітній округ», затвердженого ще 27 вересня 2010 р. У новій редакції Положення зазначено, що до складу освітнього округу входять опорні загальноосвітні навчальні заклади. Заклад є юридичною особою, має рахунки в органах Казначейства, самостійний баланс, штамп, печатку та має у своєму складі філії. Кількість учнів (вихованців) опорного закладу (без врахування учнів (вихованців) філій), як правило, становить не менше 360 осіб [3]. Далі в документі визначається мета, завдання, права й обов'язки засновників, а також наголошується, що навчання та виховання здійснюється відповідно до законів України та інших актів в освітній сфері. Хоча, не зрозуміло, чим опорна школа відрізняється від звичайного загальноосвітнього навчального закладу і чому прості школи, які мають якісний професійний особовий склад і позитивний багаторічний досвід у навчально-виховному процесі, не мають такої ж можливості покращити матеріально-технічний стан закладу за рахунок державних коштів та коштів іноземних інвесторів.

На підставі проведеного аналізу двох варіантів положення про освітній округ редакції 2010 і 2016 рр., можна стверджувати, що положення 2016 р. суттєво не змінилося, а навпаки, на нашу думку, деякі його положення є суперечливими і не зрозумілими. Наприклад, у старій редакції було визначено, що опорний заклад – це «навчальний заклад, що надає повну загальну середню освіту, забезпечений кваліфікованими педагогічними кадрами, має сучасну матеріально-технічну і навчально-методичну базу, зручне розташування і забезпечує допрофільну підготовку та профільне навчання, поглиблене вивчення окремих предметів» [4]. Однак, і новостворені опорні заклади повинні виконувати ті ж самі завдання й функції.

Крім того, програма «Шкільний автобус», метою якої є організація підвезення дітей до навчальних закладів, діє більше десяти років і ніхто так і не прорахував її ефективність. А сьогодні виділено ще і додаткові кошти на придбання додаткового транспорту, хоча потрібно передбачити й затрати на ремонт хоча б існуючих автобусів.

Також слід зазначити, що в українському соціумі як серед державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, освітян, так і серед простих громадян ведуться дискусії щодо необхідності створення опорних закладів та їх ефективній діяльності у подальшому. Виникає багато запитань, наприклад, чи цікавились реформатори як вплинуть запропоновані зміни на фізичний і психічний стан дитини, яка більше часу буде витратити на поїздки та на очікування поїздки, оскільки кількість уроків у учнів базової і старшої школи різна, а відповідно й робочий час у них різний.

Підсумовуючи можна стверджувати, що будь-яка реформа може бути успішною лише за умовою правової, політичної, фінансової та громадської підтримки. Втім відповідальність за проходження й результат реформи, що пропонується з боку держави, покладається на її ініціатора, у даному випадку – державну владу.

Список використаних джерел.

1. Гриневич Л. Вже з 1 вересня 142 опорні школи надаватимуть якіснішу освіту сільським дітям [Електронний ресурс] / Л. Гриневич // Новини : офіційний сайт Міністерства освіти і науки України. – Режим доступу : <http://mon.gov.ua/usi-novivni/novini/2016/08/18/liliya-grinevich-%E2%80%99Cvzhe-z-1-veresnya-142-oporni-shkoli-nadavatimut-yakisnishu-osvitu-silskim-dityam%E2%80%99D/>.

2. Поступна О. В. Теоретичні основи державного управління системою дошкільної освіти в Україні / О. В. Поступна // Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. – Х. : Вид-во ХРІДУ НАДУ «Магістр», 2011. – Вип. 4 (35). – С. 86-92.

3. Про внесення змін до деяких постанов Кабінету Міністрів України [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 20 січня 2016 р. № 79. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/79-2016-%D0%BF>.

4. Про затвердження Положення про освітній округ [Електронний ресурс] : Постанова Кабінету Міністрів України від 27 серпня 2010 р. № 777 : Osvita.ua. Видавництво «Плеяди». – Режим доступу : <http://osvita.ua/legislation/other/8841/>.

РАТЬКО ЛЮДМИЛА АНАТОЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ МІСЦЕВИМИ ДЕРЖАВНИМИ АДМІНІСТРАЦІЯМИ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Для забезпечення реалізації Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з автономної енергії і їхніми державами членами, з метою вступу та повноцінного членства в Європейському Союзі, Президентом України 12 січня 2015 року підписано Указ №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020».

В Указі зазначено, що метою Стратегії є впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід України на провідні позиції в світі. [3] Задля цього планується реалізувати 62 реформи.

Для успішної розробки та впровадження нагальних реформ в Україні створена Національна рада реформ, яка складається з представників всіх гілок влади, громадянського суспільства, міжнародних донорів, експертного середовища та представників бізнесу. Основними завданнями Національної ради реформ є визначення пріоритетів реформ, координація дій із реформування, моніторинг реалізації та досягнення цілей реформ. Рішення Національної ради реформ приймаються за умови консенсусу всіх учасників, що забезпечує узгодженість позицій у процесі реформ. [2]

Основним напрямком реформування взаємодії органів державної влади та місцевого самоврядування є децентралізація влади. За час дії Стратегії, прийнято низку нормативно-правових актів із зазначеного питання:

Закон України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування та оптимізації надання адміністративних послуг»;

Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо особливостей формування та виконання бюджетів об'єднаних територіальних громад»;

Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України (щодо фінансової забезпеченості надання адміністративних послуг органами місцевого самоврядування)»;

Закон України «Про місцеві вибори»;

Закон України «Про добровільне об'єднання територіальних громад»;

Закон України «Про засади державної регіональної політики»;

Закон України «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин»;

Закон України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи»;

Закон України «Про співробітництво територіальних громад»;

Закон України «Про ратифікацію Додаткового Протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування»;

Постанова Верховної Ради України «Про План законодавчого забезпечення реформ в Україні»;

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»;

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»;

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про внесення змін до плану заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні»;

Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року»;

Проект Закону України «Про муніципальну варту»(прийнятий у 1 читанні);

Проект Закону «Про службу в органах місцевого самоврядування» (прийнятий у 1 читанні);
Проект Закону «Про засади та порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України»;
Проект Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» (прийнятий у 1 читанні);

Проект Закону України «Про префектів» [1].

Доречно зазначити, що не звертаючи увагу на кількість нормативно-правових актів, до деяких з них необхідно внести якісні зміни та узгодити між собою. Так, наприклад, до Конституції України досі не внесено зміни стосовно децентралізації повноважень органів виконавчої влади та передачі їх органам місцевого самоврядування. В свою чергу без зазначених змін не може бути прийнята низка нормативно-правових актів в тому числі Закон України «Про засади та порядок вирішення питань адміністративно-територіального устрою України».

Оскільки відповідно до п.п. 5 п1 ст.13 законопроекту «Про префектів» до повноважень префекта належить здійснення контролю за виконанням виконавчими органами місцевого самоврядування громад повноважень органів виконавчої влади, делегованих відповідно до закону та згідно з п.п.1 п.2 ст.13 цього ж законопроекту, префект здійснює контроль за виконанням виконавчими органами місцевого самоврядування громад повноважень органів виконавчої влади, делегованих відповідно до закону, рекомендуємо внести зміни до п.п.4 п.1 ст.13 законопроекту «спрямовує і організовує на рівні району, Києва і Севастополя діяльність територіальних органів центральних органів виконавчої влади та їх взаємодію з органами місцевого самоврядування в умовах правового режиму воєнного або надзвичайного стану, зони надзвичайної екологічної ситуації, а також загрози або виникнення надзвичайної ситуації» та доповнити словами «області» та забезпечити взаємодію органів виконавчої влади з органами місцевого самоврядування на постійній основі.

Окрім того, досі немає чіткого розмежування повноважень у системі органів місцевого самоврядування та органів виконавчої влади на різних рівнях адміністративно-територіального устрою за принципом субсидіарності. Оскільки дія Стратегії передбачена до 2020 року, сподіватимемося що добробут країни сприятиме її членству в Європейському Союзі.

Список використаних джерел.

1. Децентралізація влади. Законодавство: [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://decentralization.gov.ua/legislation>
2. Про Національну раду реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://reforms.in.ua/ua/reformy/nacrada>. – Назва з екрана.
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020»: Указ Президента України від 12 січня 2015 р. №5/2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу:<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

РЕПЛЯНЧУК НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

*головний спеціаліст відділу інформаційної діяльності та комунікацій з громадськістю апарату
Крижопільської районної державної адміністрації Вінницької області*

СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЕФЕКТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСУ

Сучасні інформаційно-комунікаційні технології (далі ІКТ), а також нові можливості масової комунікації, що надають Інтернет-сервіси, стали чи не одним із найбільш вагомих чинників розвитку людства.

Актуальність проблеми підвищення ефективності державно-управлінського процесу за допомогою ІКТ сьогодні не викликає сумніву. Адже саме використання сучасних технологій на рівні державного управління почали розглядати як невід'ємну складову стратегій електронного врядування.

Сучасні дослідники з комунікації говорять про конвергенцію медіа та мультимедійності – злиття різних медіа на одній платформі, яка об'єднує текст, відео, аудіо та інші види цифрового контенту.

Стрімкий розвиток ІКТ призвів до народження у сучасному суспільстві поняття «революція соціальних медіа», яке включає в себе наступні напрямки: зростання ролі Інтернет-ресурсів в державно-управлінських комунікаціях; збільшення популярності і авторитетності соціальних мереж; швидке зростання віртуального on-line спілкування [1].

Зараз в Україні не розглядається проблема використання соціальних медіа та їх розробки, як елементу налагодження контактів влади з громадськістю. Бракує ґрунтовних праць наукового характеру, комплексних досліджень даного феномену. Це обумовлює необхідність узагальнення існуючих знань стосовно соціальних мереж та їх ефективного використання для взаємодії з громадськістю за умов глобалізації, зміни соціального, політичного, культурного життя країни [2].

Розглянемо соціальні медіа як інструмент інформаційно-комунікаційних технологій задля ефективного забезпечення державно-управлінського процесу.

Зарубіжний досвід свідчить, що основними способами регулювання використання мережі Інтернет є законодавче обмеження доступу користувачів до Інтернет-ресурсів, на яких розміщена протиправна інформація, та введення відповідальності провайдерів/операторів і користувачів за порушення правил розміщення інформації на Інтернет-ресурсах.

Основними принципи, на яких має ґрунтуватися функціонування соціальних медіа (блоги, соціальні мережі), – це: об'єктивність, правдивість, соціальна відповідальність, достовірність розміщеної інформації, етичність, юридична відповідальність авторів.

У зв'язку з тим, що соціальні медіа виконують політичні функції: просування політичних ідей у суспільстві; формування суспільно-політичної організації; створення майданчика для політичних дискусій, і в реальному житті, є необхідність урахування ступені впливу сфери блогів і соціальних мереж на стан і розвиток соціально-економічної

обстановки та використовувати дані ресурси для організації діалогу з активною частиною суспільства з метою підвищення довіри населення до дій держави.

На даний час найпопулярнішими серед населення є такі соціальні мережі як: Facebook, VKontakte, Twitter, Instagram, YouTube, вони стали частиною, соціального, політичного, громадського та бізнесового життя нашої країни. Кількість користувачів соціальними мережами щоденно зростає та розширюються [4].

У науковій літературі впродовж останніх двох років триває дискусія щодо рекомендацій з проведення органами виконавчої влади інформаційно-роз'яснювальної роботи, дотримання яких дає змогу підвищити рівень суспільної довіри до органів державної влади у використанні соціальних медіа. Узагальнюючи, можна доповнити рекомендації такими пунктами: крайня обачність у визначенні форми та роботи над змістом своїх коментарів, які обов'язково асоціюватимуться аудиторією з офіційною позицією влади з цього питання; спрямованість публікацій на формування і розвиток політичної культури та виключення спроб публічної конфронтації з опонентами; висвітлення не лише питань про професійну діяльність публічних лідерів та політиків, а й, в розумних межах, розповідь про своє приватне життя; прагнення давати відповіді тим користувачам, які стежать за публікаціями державного діяча, сприяючи розвитку зворотного зв'язку з аудиторією і збільшенню кількості прихильників; розміщення гіперпосилань на державні сайти; застосування «мережевої» стратегії, що дає змогу не тільки контролювати і надсилати повідомлення для своєї аудиторії, а й мати свою групу підтримки для оперативного реагування з питань, що стосуються його професійної діяльності; використання особистої сторінки як майданчика для обговорення, коментування дій, рішень і одночасного прямого звернення до користувачів.

Для ведення діалогу з громадськістю або управління регіонами, соціальні мережі можна використовувати у двох напрямках: перше – це моніторинг образу сприйняття громадськістю форми управління відповідної території; дослідження взаємодії громадськості та місцевої адміністрації, та особисті зв'язки між чиновниками та громадянами. Другим напрямком буде побудова сприятливої думки громадськості шляхом їх залучення у прийнятті різного роду рішень місцевого значення. Застосування соціально-медійних інструментів у державно-управлінському процесі дозволить:

- налагодити взаємовідносини між владою та громадою;
- формувати й підтримувати взаємну довіру, повагу та соціальну відповідальність;
- створити свідоме розуміння впровадження реформ, політичних рішень;
- сприяти позитивним і й трансформувати негативні у позитивні уявлення про діяльність та взаємодію дій влади та громадськості [5].

Мета використання соціальних мереж у державному управлінні полягає в тому, аби відверто і відкрито, від імені діючої місцевої влади, надавати вчасно та достовірно різного роду інформацію з питань, якими цікавляться громадськість та отримувати зворотну реакцію на отримання даної інформації.

З виникненням мультимедійного продукту змінюється базовий принцип інформаційно-комунікаційної роботи – дискретне інформування поступається місцем діалогу в онлайн-режимі. Поступово використання соціальних медіа у національному сегменті Інтернет-простору для організації комунікацій органів державної влади з цільовими аудиторіями стає актуальним і вкрай важливим напрямом для формування громадської думки та ефективної роботи зі зміцнення суспільної довіри до влади.

Отже, враховуючи розвиток суспільного простору, нові інформаційні технології і надалі істотно змінюватимуть способи впливу на громадську думку, проникатимуть в основні сфери життя суспільства, трансформуючи способи комунікації як усередині його, так і між суспільством і владою, змінюючи моделі поведінки і комунікаторів. У вирішенні цього завдання мають бути задіяні як традиційні, так і нові медіатехнології.

Проте, попри сучасні тенденції інформатизації, не потрібно використовувати лише соціальні мережі для зв'язків з громадськістю, можна використовувати і традиційні засоби співпраці влади з громадою. Однак, варто розуміти, що сьогодні соціальні мережі збільшують число своїх користувачів по годині, в порівнянні з іншими медіа, а тому використання соціальних медіа для роботи влади з населенням потрібно вдало і вміло використовувати та поєднувати із традиційними засобами співпраці [3].

Список використаних джерел.

1. Бодрийяр Ж.А. Реквием по масс-медиа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.gumer.info/bogoslov_Buks/Philos/Bodr/Rekviem.php
2. Калинин А. Н. PR в социальных сетях [Текст] / А. Калинин // PR-менеджер: [научный журнал], К., 2011. – №6. – С. 36-44.
3. Коноплицький С. М. Соціальні аспекти комунікації в мережі Інтернет: феноменологічний аналіз [Текст]: автореф. дис. канд. соціол. наук: 22.00.01 / С. М. Коноплицький; НАН України; Інститут соціології. – К., 2006. – 38 с.
4. Фісенко Т. В. Соціальні інтернет-мережі як засіб задоволення інформаційних потреб [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/nzizh/2010_41/Fisenko.pdf.
5. Шинкарук А. Л. Європейські публічні комунікації: культура, політика, технології [Текст]: колективна монографія / А. Л. Шинкарук, В. М. Парфенюк, Е. Я. Кац. – Рівне, 2013. – 416 с.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ

Місцеве самоврядування є одним з ключових компонентів взаємовідносин між громадянином, суспільством та державою. Взаємне бажання та готовність держави, муніципальної громади, інститутів громадянського суспільства, громади та, безпосередньо, громадян до реформування системи місцевого та регіонального врядування дає підстави для розробки Національної Стратегії Підтримки (НСП) таких реформ, яка б поєднувала стратегічні завдання та пріоритети імплементації. Подальшими кроками мають стати:

1. Розвиток національної політики щодо міст/місцевого самоврядування;
2. Створення офіційних інституцій та структур для розвитку спроможності цих інституцій для підтримки програм децентралізації;
3. Запровадження відкритих, підзвітних та «партисипативних місцевих влад» – здійснення врядування через участь громадян у процесі прийняття рішень;
4. Підтримка національних програм, спрямованих на розвиток спроможності здійснення місцевого управління – управління на місцевому рівні;
5. Підтримка програм спрямованих на поширення Місцевого порядку денного 21;
6. Запровадження та фінансування Фонду місцевого розвитку [1].

За результатами вивчення досвіду зарубіжних країн можна зробити висновок, що створення умов для ефективного розвитку органів самоорганізації населення передбачає не тільки визначеність на державному рівні з теорією місцевого самоврядування та її послідовну реалізацію в нормативно-правових актах.

Напрямки вдосконалення організаційного механізму діяльності органів самоорганізації населення є наступними:

- реформування організаційної структури органів самоорганізації населення, системи підпорядкування складу цих органів. Пропонується створення комітету органів самоорганізації населення, якому повинні бути підпорядковані будинкові, вуличні, квартальні комітети самоорганізації населення;
- вдосконалення системи інформування шляхом створення інформаційно-навчального центру органів самоорганізації населення;
- вдосконалення кадрового складу органів самоорганізації населення через організацію загальних навчальних курсів і тренінгів для підготовки та підвищення кваліфікації керівного складу органів самоорганізації населення; стажування керівників цих органів у відділах та управліннях міських рад та адміністрацій з метою отримання інформації про роботу та повноваження виконавчих органів влади; створення кадрового резерву керівників органів самоорганізації населення [2].

У разі прийняття рішення залишити органи самоорганізації населення у системі місцевого самоврядування, для їх наближення до інших органів місцевого самоврядування доцільно збільшити у їхній природі кількість рис, притаманних органам публічної влади.

Як переконує світовий досвід, у розвинутих країнах місцеве самоврядування цінують, оскільки, по-перше, практика самоврядування – це наочне підтвердження дієвості волевиявлення і самоорганізації населення у громадянському суспільстві, вона не тільки задекларована, а є нормою повсякденного життя й участі населення у спільних справах, можливістю ухвалювати рішення і відповідати за них, тобто власними діями утверджувати демократію; по-друге, залучення громадян до справ на місцевому рівні означає перерозподіл повноважень влади від центру до територіальних громад, що і є запорукою справжнього суверенітету громадян, а отже, і держави загалом; по-третє, децентралізація і роздержавлення влади є засобом підвищення ефективності врядування [3].

Ефективна організація діяльності органів виконавчої влади залежить передусім від дієвого громадського контролю. У кожному разі сучасний підхід до проблеми державотворення передбачає системне запровадження форм участі громадян у всіх галузях державного управління [4].

Громадський контроль – інструмент громадської оцінки виконання органами влади та іншими підконтрольними об'єктами їхніх соціальних завдань, він – невід'ємна складова системи публічного управління та незамінний ефективний чинник соціального розвитку в умовах розбудови демократичної, соціальної, правової держави.

На наш погляд, для реформування представницьких органів, вкрай важливо подолати проблеми існуючої відчуженості, яка б характеризувалася такими основними аспектами: відкритістю, гласністю, доступністю для всіх категорій населення, територіальною близькістю та контрольованістю роботи. Ще одним важливим моментом є зміна вектору діяльності органів місцевого самоврядування, надання пріоритету господарській складовій над владною.

Таким чином інститут місцевого самоврядування потребує докорінного реформування, яке б дало можливість побудувати нову модель гармонізації відносин громади і влади. Сьогодні вкрай необхідно широко обговорювати з громадськістю хід проведення реформ в державі.

Список використаних джерел.

1. Бейко О. В. Механізми вдосконалення управління на місцевому рівні та наближення його до європейських стандартів / О. В. Бейко [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.academy.gov.ua/ej/ej1/txts/Beyko.htm>.
2. Анастасов О. І. Трансформація інституту місцевого самоврядування України у контексті європейського досвіду // О. І. Анастасов, Ю. С. Коваль. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.social-science.com.ua/article/1029> – Назва з екрану.
3. Ворошилов О. Питання реформування системи місцевого самоврядування – серед першочергових. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://webcache.googleusercontent.com/search?q=cache:euCQtXB89N4J:nbuviap.gov.ua/asambleya/arh/Pitannya_reform_sis_mis_samovr.doc+&cd=20&hl=ru&ct=clnk&gl=ua.

САХАНЕНКО СЕРГІЙ ЄГОРОВИЧ

професор кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, д. держ. упр., професор

ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЕКОЛОГІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Екологічна функція місцевого самоврядування та повноваження органів місцевого самоврядування у сфері захисту довкілля є досить важливою темою, а екологічна проблематика є актуальним напрямом муніципальної політики як у цілому, так й на рівні конкретних територіальних громад. Проте використання словосполучення «екологія місцевого самоврядування» не пов'язане з охороною навколишнього природного середовища, а є наслідком розумінням самої категорії «екологія» у публічному управлінні. У теперішній час її розглядають в якості комплексу наук та наукового напрямку, в межах яких вивчаються функціональні взаємозв'язки між організмами (включно із людиною та людськими спільнотами) та навколишнім середовищем, що їх оточують кругообіг енергії та матерії між ними.

На тлі зазначеного, у західній науці публічного управління та адміністрування використовується категорія «екологія публічного управління». (*ecology of public administration*). Вперше вона була згадана ще у 1947 р. в праці Дж. Гауса, де один з розділів його роботи «Роздуми щодо публічного управління» мав назву «Екологія врядування» [1]. Згодом концепт «екологія публічного управління» підхопив відомий американський компаративіст публічних інститутів Фред Рігс, який створив модель процесу взаємодії публічних інститутів з навколишнім середовищем – т.зв. «призматичну модель», відому також як «підхід Рігсу до адміністративної екології» [2]. У межах екологічного підходу до врядування досліджуються процеси взаємодії всередині того чи іншого публічного інституту, а також із зовнішнім щодо нього середовищем – політичним, соціальним, економічним тощо [Див., напр.: 3]. При цьому слід зазначити, що наукова школа, яка досліджує екологію публічного управління в західній науці врядування тісно пов'язана, а в деяких випадках й «відтіняється» іншим науковим напрямом, в межах якого досліджуються міжурядові зв'язки (*intergovernmental relations*) [Див., напр.: 4]. Проте, якщо в межах школи міжурядових взаємовідносин, наголоси спрямовані переважним чином на взаємозв'язки між публічними інститутами, то екологія публічного управління втягує до свого поля також чинники внутрішнього розвитку публічного інституту.

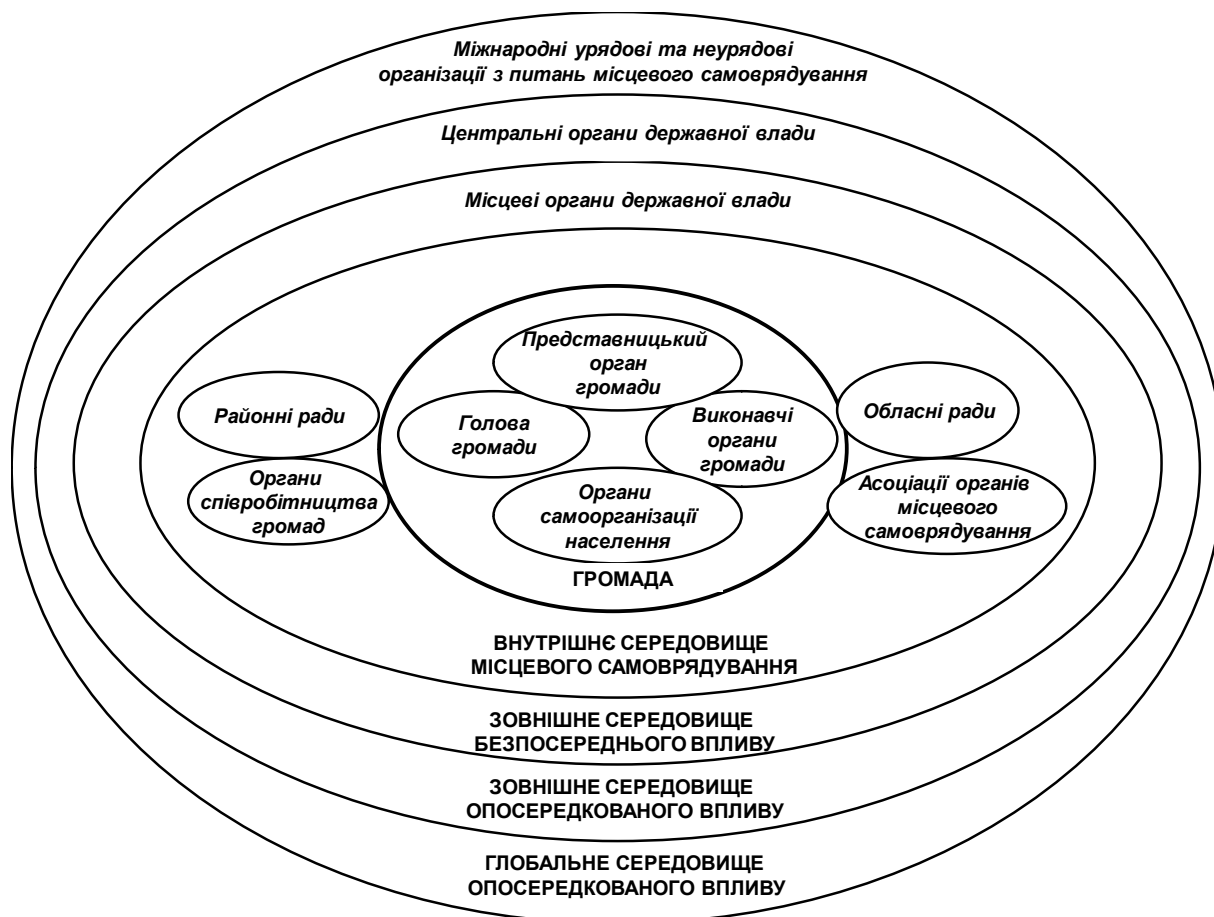
У будь якому випадку екологія врядування є проявом системного підходу у науці публічного управління. Відповідно до теорії систем, будь-яка система має не лише внутрішню структуру, але й знаходиться у «системному оточенні» або володіє «зовнішнім середовищем системи». Розгляд системи у відриві від зовнішнього середовища та зв'язків між елементами структури системи є безглуздом. Система формує та виявляє свої якості в процесі взаємодії з оточенням та в залежності від характеру такої взаємодії може перебувати у різному стані, зокрема пасивне існування, обслуговування систем більш високого порядку, протистояння іншим системам, поглинання інших систем, перетворення інших систем та середовищ тощо.

Отже, виходячи з того, що місцеве самоврядування є однією з форм реалізації публічної влади, засноване на специфічній соціальній спільноті – територіальній громаді, то цілком природно ставити питання й про екологію місцевого самоврядування, як процес взаємодії між інститутом місцевого самоврядування та іншими публічними інститутами, а також складовими елементами самої системи місцевого самоврядування.

До предметної сфери екології місцевого самоврядування входитиме, зокрема, наступні вектори:

- взаємодія територіальної громади із соціальними спільнотами більш високого рівня – субрегіональною, регіональною, загальнонаціональною та суміжними територіальними громадами;
- взаємодія органів та посадових осіб територіальної громади з органами та посадовими особами державної та/або регіональної (у випадку її закріплення), з відповідними структурами суміжних територіальних громад, а також з міжнародними інститутами;
- взаємодія громади з органами і посадовими особами місцевого самоврядування;
- взаємодія між органами та посадовими особами місцевого самоврядування.

У цілому екологічна сфера функціонування місцевого самоврядування в Україні може бути представлена у наступній спосіб (див. рис.).

Список використаних джерел.

1. Gaus, J. The Ecology of government [Text] / John M. Gaus // Reflections on Public Administration. – Alabama: University of Alabama Press, 1947. – 153 p.
2. Riggs, F. The Ecology of Public Administration [Text] / Fred W. Riggs. – Bombay: Asia Publishing House, 1961. – 152 p.
3. Carroll, G. Ecological Models of Organizations [Text] / Glenn Carroll. – Cambridge, MA: Ballinger, 1988.
4. Governance and intergovernmental relations in the European Union and the United States : theoretical perspectives [Text] / edited by Edoardo Ongaro [and three others]. Cheltenham, UK : Edward Elgar, 2010. – 207 p.

СЕРДЕЧНА ЛЮДМИЛА ВАСИЛІВНА

докторант кафедри державної політики і суспільного розвитку НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

САМОРЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ РЕКЛАМИ: СУБ'ЄКТНО-ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Актуальність теми даного дослідження обумовлена, з одного боку, зростанням ролі реклами як соціального інституту в усіх сферах життя сучасного українського суспільства. З іншого – потребою збалансування інтересів суспільства і рекламного бізнесу. Проте на даний час питання про роль громадських організацій в формуванні інституціональної структури системи саморегулювання в сфері реклами залишається невирішеним.

В роботі проблема досліджується з позиції інституціоналізму, аналізуються функціональні аспекти діяльності інституціональних структур в сфері реклами, розглядаються інституціональні зміни в діяльності соціальних груп. Зокрема, в даній статті приділена увага розвитку суб'єктів громадського і корпоративного самоуправління.

Корпоративне самоуправління представляють громадські організації, що опікуються інтересами рекламистів, громадське – об'єднання громадян, які створюються для досягнення соціальних цілей, захисту прав і законних інтересів громадян, зокрема в сфері реклами, надання юридичної допомоги а також інших цілей, що спрямовані на досягнення суспільних благ.

Дослідження вітчизняного і зарубіжного досвіду показує, що в основному самоуправління в сфері реклами формується громадськими організаціями, які створюються рекламистами і споживачами. Зокрема найбільш розвинений кон'юмеристський рух діє в США, і практично у всіх економічно розвинених країнах громадськість споживачів бере активну участь в контролі рекламної діяльності. Громадські організації стали важливою складовою системи зовнішнього контролю реклами, вони досить ефективно ведуть боротьбу за права споживачів. Слід зауважити, що самоорганізації споживачів в розвинених країнах сприяв ряд факторів, серед яких одними з найважливіших були формування громадянського суспільства та розвиток демократичних інститутів.

В Україні при тому, що споживачами реклами є переважна частина населення країни, в контролі за рекламною діяльністю громадські організації споживачів мають невисоку активність. В законодавчому регулюванні також ще не склались традиції, недостатньо відпрацьовані механізми захисту прав споживачів, зокрема такого специфічного продукту як реклама. Формально споживач реклами навіть не являється суб'єктом законодавства про захист прав споживачів, бо не є замовником і платником даних послуг, а в законодавстві про рекламу термін «споживач реклами» взагалі не визначений [2]. В цілому вітчизняний громадський рух споживачів знаходиться в стадії становлення.

Але в той же час національні громадські організації рекламістів стрімко розвивались і досягли вагомих результатів. Наприклад, Спілка рекламістів України була заснована у 1993 р. і стала першим громадським об'єднанням рекламістів. На даний час корпоративне самоуправління у вітчизняній рекламній індустрії є розвиненим і добре організованим. Воно досить успішно відстоює та просуває інтереси рекламного бізнесу, відіграє провідну роль в розробці проектів відповідних законів, ефективно інтегроване в загальному управлінні галуззю.

Сьогодні в галузі діє значна кількість організацій рекламістів і продовжують створюватись нові. Окрім того створені професійні об'єднання в інших галузях (телебачення, радіомовлення, видавництва друкованих видань, медійних агентств та ін.), які також займаються рекламною діяльністю. Серед найбільш активних: *Спілка рекламістів України, Асоціація зовнішньої реклами України, Українська асоціація директ-маркетингу, Всеукраїнська рекламна коаліція, Індустріальний телевізійний комітет, Українська асоціація маркетингу, ВГО «Жіночий консорціум України», Міжнародна організація маркетингових ініціатив (МАМІ), Федерація роботодавців медійної галузі України, Українська асоціація видавців періодичної преси, Незалежна асоціація телерадіомовників, Всеукраїнської асоціації індор-медіа і аудіовізуальних носіїв (АІМ), Група АДВ Україна з медіа. Діяльність таких організацій спрямована на реалізацію спільних інтересів учасників. Інтереси рекламної спільноти на телебаченні відстоює Індустріальний телевізійний комітет – професійне галузеве об'єднання провідних телеканалів і медійних агентств України. Захистом інтересів рекламодавців від банківського сектору опікується Асоціація «Український Кредитно-Банківський Союз».*

Громадські організації рекламістів значною мірою свої зусилля спрямовують на захист рекламного бізнесу, лобювання інтересів рекламістів у взаємодії з органами державної влади, підтримку свого іміджу в суспільстві. «Проведення великого обсягу робіт у сфері саморегулювання дозволяє їй (реklamній спільноті – прим. автора) вести партнерський діалог з державною, брати активну участь у формуванні законодавчої бази, а також у процесі контролю рекламної практики. Таким чином, рекламна професійна громадськість обмежує втручання держави у процеси контролю рекламної діяльності» [1, с. 88–89].

На сучасному етапі свого розвитку вітчизняні організації громадського рекламного саморегулювання ведуть активну роботу щодо входження до EASA (European Advertising Standards Alliance – Європейський Альянс зі стандартів в галузі реклами), що сприятиме зміцненню позицій організацій рекламної індустрії в країні та налагодженню зв'язків із загальноєвропейським органом самоврядування рекламістів.

Разом з тим удосконалюється співпраця українських громадських організацій рекламістів з державними органами, яка на практиці довела свою ефективність. Корпоративне самоврядування все більш активно бере участь у формуванні законодавчої бази і в контролі рекламної діяльності. Рекламна індустрія перекладає на себе навантаження з контролю реклами через рекламне саморегулювання. Такий механізм партнерства, беззаперечно, сприяє розвитку національної рекламної галузі, але він не може подолати негативні явища в сучасному суспільстві, які пов'язані з рекламною діяльністю.

Розвиток системи державного управління рекламою відбувався значною мірою за рахунок інтеграції інститутів державного управління та рекламного самоврядування. В сучасних умовах для збалансування інтересів суспільства і рекламного бізнесу державне регулювання і саморегулювання в цій сфері потребують трансформацій. Подальший розвиток загальної системи зовнішнього контролю реклами має відбуватись за рахунок активізації діяльності щодо захисту суспільних інтересів від їх порушень у сфері реклами та активного впливу громадськості на регулювання рекламної діяльності.

Список використаних джерел.

1. Ромат Є.В. Державне управління рекламою та саморегулювання у рекламній сфері: монографія / Ромат Є.В.– К.: Студцентр, 2003. – 112 с.
2. Сердечна Л.В. Державна політика щодо захисту прав споживачів реклами / Л.В. Сердечна // Актуальні проблеми державного управління: зб.наук.пр. ОРІДУ /вип..2(42). – Одеса: ОРІДУ НАДУ, 2010. – С.86–89.

СЕРЬОГІНА ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

доцент кафедри права та європейської інтеграції ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.

СПІВПРАЦЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ІНСТИТУТАМИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ДЕЛЕГУВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ПОСЛУГ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ В ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ

В загальному розумінні гарантоване державою право та реальна здатність територіальної громади самостійно або під відповідальність органів та посадових осіб місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення в межах закону – це місцеве самоврядування [1]. Проте на сьогоднішній день сприяти забезпеченню реальної здатності громади можна лише шляхом модернізації публічного управління, що передбачає в першу чергу оптимізацію співвідношення територіальної громади та органу місцевого самоврядування у контексті вирішення питань місцевого значення.

Цим зумовлена необхідність розвитку головних складових їхньої взаємодії, які полягають в узгодженні дій, взаємних консультаціях, обговореннях, спільних заходах, укладанні договорів тощо. Адже, як показує практика

зарубіжних країн, це виступає запорукою забезпечення доступності та якості надання публічних послуг, а також сприяє максимальному залученню населення до вирішення основних завдань на місцевому рівні.

Співпраця органів місцевого самоврядування з інститутами самоорганізації населення в ряді європейських країн, зокрема в Республіці Польща, є можливим завдяки забезпеченню належного рівня інституціоналізації форм безпосередньої участі громади у здійсненні місцевого самоврядування. Зокрема, згідно з законом «Про суспільну користь та волонтерат» [3], органи місцевого самоврядування Польщі зобов'язані до виконання публічних завдань долучати органи самоорганізації населення. Проте, на комплекс інституційної взаємодії зазначених секторів вагомий вплив здійснює норма, згідно якої не передбачається фінансування статутної діяльності неприбуткової організації.

Натомість, згідно з результатами багаторічних практик європейських країн, доцільним виглядає розвиток публічного управління на місцевому рівні у напрямку розвитку співпраці шляхом делегування повноважень. Відповідати за реалізацію принципу субсидіарності з урахуванням актуальних на сьогодні проблем розвитку територіальної громади, делегування повноважень можливо за умови передачі коштів громадській організації, в обсязі, достатньому для виконання визначеного завдання.

Підґрунтям підвищення рівня надання суспільної послуги виступає принцип, згідно з яким акцент повинен робитися не на можливій економії ресурсів, а на підвищенні рівня надання суспільної послуги. В Україні співробітництво між цими секторами не є обов'язковим, натомість деякі норми законів, що регулюють відносини в цій сфері, не виключають такої можливості. Зокрема, Закон України «Про органи самоорганізації населення» [2] фактично створює умови для досягнення певного рівня ефективності в результаті зазначеної співпраці. Основою для цього виступає право органів самоорганізації населення вирішувати питання соціального, економічного, культурного життя громадян, що стає можливим завдяки наділенню їх статусом самостійного суб'єкта системи місцевого самоврядування в Україні.

Проте, в залежності від того, наскільки представники органу місцевого самоврядування налаштовані на співпрацю, вони можуть справляти стимулюючий вплив, створюючи сприятливі умови для залучення громадського сектору до вирішення проблем місцевого значення, або, навпаки, обмежуючий, наслідком якого буде стримування участі представників громади.

З огляду на те, що орган місцевого самоврядування виступає в даному контексті визначальним для налагодження процесів співпраці, врегулювати, вивести їх на рівень суб'єкт-суб'єктних відносин можна завдяки запровадженню сукупності фінансових і організаційно-розпорядчих засобів. Варто зауважити, що всі ці елементи обов'язково повинні бути закріплені в системі формальних правил – нормативних актах всіх рівнів управління – починаючи від законів і підзаконних актів і, завершуючи програмними документами інститутів самоорганізації населення.

Визнання залежності рівня ефективності надання суспільних послуг від рівня залучення громадського сектору при цьому є суттєвим кроком у реформуванні сфери надання публічних послуг.

Отже, незважаючи на певні можливості в контексті делегування суспільних послуг, практики до сьогодні не мають належного підґрунтя для ефективної співпраці, що вимагає від науковців подальшого пошуку шляхів спрощення даної процедури. Це дозволить оптимізувати співвідношення територіальної громади та органу місцевого самоврядування у контексті вирішення питань місцевого значення, активізувати громаду, досягти бажаного рівня надання суспільних послуг населенню, особливо в соціальній сфері. Корисним в даному контексті є досвід європейських країн, зокрема РП.

Список використаних джерел.

1. Про місцеве самоврядування в Україні : закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР // Відом. Верховної Ради України. – 1997. – № 24.
2. Про органи самоорганізації населення : закон України від 11 липня 2001 р. № 625-III // Відом. Верховної Ради України. – 2001. – № 48.
3. Ustawa o działalności pożytku publicznego i o wolontariacie z dnia 24 kwietnia 2003 r. – Access mode. : <http://www.pozYTEK.gov.pl/>

СЫМБОТЯНУ АУРЕЛ

професор Академії Публічного Управління, Республіка Молдова, д.полит.н., доцент

ЭВОЛЮЦИЯ, ПРОТИВОРЕЧИЯ И ПЕРСПЕКТИВЫ АДМИНИСТРАТИВНО-ТЕРРИТОРИАЛЬНОГО УСТРОЙСТВА РЕСПУБЛИКИ МОЛДОВА

Провозглашение независимости Республики Молдова 27 августа 1991 года предопределила реконцептуализацию и ряд фундаментальных изменений социального устройства страны в условиях демократического функционирования государства.

Составной частью этих изменений является и административно-территориальное устройство. Опыт Республики Молдова в этом направлении говорит о необходимости своевременного решения данной задачи, в противном случае это негативно повлияет на весь процесс реформирования публичного управления как систему.

Среди предпосылок реформирования территориального устройства, после провозглашения независимости, выделим политические преобразования общества, реорганизацию экономической системы и отношений собственности и, что немаловажно, институционализацию двух видов публичного управления: государственного и муниципального (местного), действующего в условиях автономии и децентрализации.

Республика Молдова прошла за годы независимости через три административно-территориальных устройства. Причиной этому послужил недостаточный учёт, а местами и игнорирование предпосылок, о которых говорилось выше.

Так, в 1994 году при первом административно-территориальном устройстве было допущено противоречие между двумя законами: Законом о местном публичном управлении, в котором была заложена концепция местной автономии и

децентрализации, и Законом об административно-территориальном устройстве, который практически сохранял предыдущее фрагментированное территориальное устройство, состоявшее из 40 районов и более 900 административно-территориальных единиц первого уровня, характерное для командно-административной, централизованной системы управления. Это послужило причиной несостоятельности желаемых результатов, что привело в скором будущем к надобности новой реформы.

При проведении второго административно-территориального устройства в 1998 году, после тщательного экономического, социального, демографического и иного анализа, при поддержке партнёров по развитию, это противоречие было устранено. Вместо 40 районов было образовано 10 уездов в качестве административно-территориальных единиц второго уровня и сокращено до 644 административно-территориальных единиц первого уровня. Это способствовало созданию более благоприятных условий для внедрения местной автономии и укреплению административной способности территориальных единиц обоих уровней. Этим самым удалось приблизить структурно и функционально модавскую модель административно-территориального устройства к европейским стандартам.

Если начатые тогда действия нашли бы своё продолжение, то ныне мы бы имели разрешённую проблему административно-территориального устройства страны.

Но, к сожалению, буквально через несколько лет, в 2003 году, больше из политических соображений и без учёта научных критериев, партия коммунистов, находящаяся в то время у власти, провела новую административно-территориальную реформу. Было вновь восстановлено фрагментированное устройство территории, сформировано 32 района и более 900 административно-территориальных единиц первого уровня. Одновременно были предприняты попытки к восстановлению вертикали власти, что противоречило духу местной автономии и децентрализации. Эти действия принесли немало ущерба реформе публичного управления и процессу модернизации общественных отношений в целом.

Начиная с 2009 года, с приходом к власти проевропейских политических сил, возобновляются поиски оптимизации административно-территориального устройства Республики Молдова. Эти идеи под различными формулировками были отражены в:

- Програма де діяльності Правительства [1];
- Национальной Стратегии Децентрализации [3];
- Стратегии реформирования публичного управления 2016- 2020 [2].

Суть этих поисков состоит в признании неэффективности нынешней фрагментированной системы административно-территориального устройства, в наличии множества преград к внедрению истинной децентрализации и созданию соответствующих условий для реализации местной автономии. Общеизвестно, что административно-территориальная реформа должна опережать другие составные части реформирования публичного управления, этим самым создавать благоприятные условия для их реализации.

Исходя из этого, в настоящее время, на уровне Правительства разрабатывается Концепция предстоящей административно-территориальной реформы. В этих целях Академия Публичного Управления с поддержкой Государственной Канцелярии, партнёров по развитию, с участием центральных и местных органов власти, общественных организаций проводит ряд мероприятий в виде дискуссионных форумов, способствующих изучению различных подходов к предстоящей реформе, чтобы не допустить повторения предыдущих ошибок.

Всю работу в данном направлении координирует Национальный Совет по реформированию публичного управления во главе с премьер-министром, в качестве платформы для разработки решений, и рабочая группа по административно-территориальной реформе. Реформу административно-территориального устройства намерены провести к очередным предстоящим местным выборам которые состояться в 2019 году.

В заключении отметим, что несвоевременное решение, выдвинутых самой жизнью объективных преобразований, нарушения принципа последовательности и необратимости, в нашем случае, в административно-территориальном устройстве, приводит к накоплению проблем, нуждающихся в новом разрешении. Это касается и реформы административно-территориального устройства Республики Молдова.

Список використаних джерел.

1. *Programul de activitate al Guvernului 2016-2018*, <http://www.gov.md/ro/advanced-page-type/government-activity-program>
2. *Strategia privind reforma administrației publice pentru anii 2016-2020*, <http://infoeuropa.md/administrarea-publica/strategia-privind-reforma-administratiei-publice-pentru-anii-2016-2020/>
3. *Strategia Națională de Descentralizare*, <http://lex.justice.md/viewdoc.php?action=view&view=doc&id=344005&lang=1>
4. **Dulschi Ion**, *Reforma administrativ-teritorială: oportunități pentru Republica Moldova*. În: *Materiale ale Conferinței științifico-practice cu participare internațională, AAP*, 20 mai 2016, p. 28-32.
5. **Șimboteanu Aurel**, *Organizarea administrativ-teritorială*, În: *Republica Moldova. Enciclopedie. Ediție consacrată aniversării a 25-cea de la adoptarea Declarației de Independență a Republicii Moldova*, AȘM, 2016, p. 270-285.

СКРИПКА ЕЛИЗАВЕТА ВІТАЛІЙВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Питання реформування системи місцевого самоврядування набувають все більшого значення у суспільстві, оскільки рівень життя на селі все далі погіршується, чисельність сільського населення зменшується. Функціонування органів місцевого самоврядування не забезпечує створення та підтримку сприятливого життєвого середовища, необхідного для розвитку людини, її самореалізації, захисту її прав, надання населенню органами місцевого

самоврядування, утвореними ними установами та організаціями високоякісних і доступних адміністративних, соціальних та інших послуг на відповідних територіях. У бюджетній сфері спостерігається дотаційність бюджетів місцевого самоврядування (понад 70 відсотків).

Удосконалення потребує система територіальної організації влади з метою підвищення ефективності управління суспільним розвитком на відповідній території. Проведення структурних реформ дасть змогу досягти стійкого економічного ефекту за умови гармонізації пріоритетів і етапів зазначених реформ із реформою місцевого самоврядування та територіальної організації влади.

Комплексне бачення реформ, яких потребує українське суспільство, представлене у «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020». Децентралізація та реформа державного управління визначені в Стратегії серед 10 пріоритетних реформ.

Метою політики у сфері децентралізації є відхід від централізованої моделі управління в державі, забезпечення спроможності місцевого самоврядування та побудова ефективної системи територіальної організації влади в Україні, реалізація у повній мірі положень Європейської хартії місцевого самоврядування, принципів субсидіарності, повсюдності і фінансової самодостатності місцевого самоврядування.

У Державній стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року однією з трьох інтегрованих цілей визначено ефективне державне управління у сфері регіонального розвитку, яке передбачає проведення децентралізації влади, реформування місцевого самоврядування та адміністративно – територіального устрою.

До ключових завдань реформування відноситься створення дієздатних територіальних громад як базової ланки адміністративно-територіального устрою шляхом сприяння розвитку співробітництва та добровільного об'єднання територіальних громад. Критерієм формування базового рівня адміністративно-територіального устрою визначено доступність основних публічних послуг, що надаються на території громади, яка вимірюється часом прибуття для надання швидкої медичної допомоги в ургентних випадках та пожежної допомоги, що не повинен перевищувати 30 хвилин.

Саме технічне регулювання та національна стандартизація виступає тією первинною організаційно-технічною основою економічного та науково-технічного співробітництва територіальних громад у формуванні інфраструктурних мереж взаємодії і наслідком об'єктивної необхідності в управлінні економічними та виробничими процесами територій. Стандартизація мережевої інфраструктури включає, перш за все, **визначення основних понять інфраструктури як масштабованої та інтегрованої системи уніфікованих показників** з метою використання єдиних технічних параметрів та специфікацій для їх вимірювання та застосування в різних типах територіальних громад. Без подальшої перебудови **усіх** державних установ, та наявності єдиних стандартів не можливо вирішити проблему якісного надання адміністративних послуг. На теперішній час проводяться масштабні дії у рамках введення нових стандартів і принципів роботи, але в вирішенні цього питання перешкоджає низький рівень взаємодії між відомствами, низький рівень впровадження електронного урядування, низький рівень технічного розвитку.

З огляду на стан впровадження реформи територіальної організації влади та місцевого самоврядування на засадах децентралізації, можливо зробити висновок, що для подальшого успішного впровадження реформ необхідно подовжувати роботи щодо удосконалення законодавчо – нормативного та інституційного забезпечення реформи передусім за напрямками: удосконалення законодавчого, технічного та технологічного забезпечення реформування територіальної організації влади, розбудови системи та інфраструктури надання якісних адміністративних і соціальних послуг населенню, зміцнення матеріальної та фінансової бази розвитку місцевого самоврядування, зміцнення кадрового забезпечення.

Список використаних джерел.

1) Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» (від 12 січня 2015 р., № 5/2015) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.

2) Державна стратегія регіонального розвитку на період до 2020 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

3) Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 1 квітня 2014 р. № 333-р Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1%80>

СКУПЧЕНКО ДІАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант кафедри права та європейської інтеграції ХРІДУ НАДУ при Президентові України

ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ В ОБ'ЄДНАНІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ (НА ПРИКЛАДІ ЧУГУЇВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

Практична реалізація процесу об'єднання територіальних громад регламентується положеннями Закону України від 05.02.2015 року № 157 «Про добровільне об'єднання територіальних громад» (далі Закон № 157) та розробленою на його вимогу Методикою формування спроможних територіальних громад (далі Методика).

Ресурсне забезпечення та обсяг повноважень отримають лише ті громади, які об'єдналися відповідно до Закону № 157 та Перспективного плану формування територіальних громад, підготовленого відповідно до вимог урядової Методики. Таким чином, головним документом для формування спроможних громад є Перспективний план, який розробляється та затверджується відповідно до ст. 11 Закону № 157 і має жорстко відповідати вимогам Методики.

За своєю суттю Перспективний план – це бачення державою ефективного територіального устрою на базовому рівні в межах відповідної області. Перспективний план розробляється з метою формування територіальних громад (за

відповідними типами – сільські, селищні, міські), органи місцевого самоврядування яких спроможні виконувати всі функції, покладені законом на них.

Перспективний план охоплює всю територію області, розробляється і приймається для того, щоб у регіоні не залишилося неспроможних територіальних громад – таких, чиї органи місцевого самоврядування не мають власного ресурсного забезпечення, достатнього для виконання власних повноважень з вирішення питань місцевого значення [4, с. 18].

Відповідно до проекту Перспективного плану об'єднання територіальних громад Чугуївський район Харківської області було поділено на 2 громади – Новопокровську та Малинівську територіальну громаду. Але більшість рад, які відповідно до цього проекту входили до даних територіальних громад, прийняли рішення сесії про відмову від добровільного об'єднання.

Проте на території Чугуївського району виникла додаткова територіальна громада, яка прийняла рішення про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад. Відповідно до п.1 ч.1 ст.5 Закону № 157 ініціаторами добровільного об'єднання територіальних громад сіл, селищ, міст може бути сільський, селищний, міський голова [1]. У даному випадку ініціатором був Чкаловський селищний голова. Після прийняття селищною радою рішення про надання згоди на добровільне об'єднання територіальних громад селищний голова надіслав пропозиції про таке об'єднання сільським головам суміжних територіальних громад. Після проведення етапу підготовки рішення про об'єднання, який включає в себе:

- вивчення пропозицій щодо добровільного об'єднання територіальних громад;
- громадські обговорення протягом 30 днів з дня надходження такої пропозиції;
- подання пропозиції до відповідної ради на наступну сесію для прийняття рішення про надання згоди або відмову в наданні згоди на добровільне об'єднання;
- у разі наданні згоди – делегування представника (представників) до спільної робочої групи, яка готує проекти рішення та інформує відповідну обласну раду та обласну державну адміністрацію щодо добровільного об'єднання територіальних громад.

Після того як у місцевих (сільських, селищних та міських) радах, прийняли відповідні рішення створити об'єднану територіальну громаду (рішення рад), настає заключний етап юридичного оформлення нової адміністративно-територіальної одиниці – проведення перших виборів органів місцевої влади у новій громаді. Ці перші вибори відбуваються у два етапи. Спочатку відбуваються вибори місцевої ради та голови. Відповідно до Закону України «Про місцеві вибори» їх призначає Центральна виборча комісія.

Для цього, відповідно до Закону України «Про добровільне об'єднання територіальних громад», місцевий голова ради, в якій ініційовано питання про добровільне об'єднання територіальних громад, звертається до обласної державної адміністрації з пропозицією звернутися до Центральної виборчої комісії – щоб вона прийняла рішення про призначення перших виборів депутатів та голови.

Обласна державна адміністрація протягом 10 робочих днів з дня отримання рішень про добровільне об'єднання територіальних громад (у разі їх відповідності вимогам), звертається до Центральної виборчої комісії для прийняття нею рішення про призначення перших виборів депутатів та голови. Про таке звернення обласна державна адміністрація має одночасно інформувати обласну раду та відповідні ради, що прийняли рішення про добровільне об'єднання територіальних громад.

У разі відсутності правових підстав для відмови, Центральна виборча комісія призначає перші місцеві вибори ради та голови – не пізніше ніж за сімдесят днів до дня таких виборів – на останню неділю відповідного місяця [3].

Отже, до складу Чкаловської селищної об'єднаної територіальної громади Чугуївського району Харківської області увійшли:

- смт Чкаловське, с-ще Дослідне, с. Гаврилівка, с. Миколаївка, с. Нова Гнилиця **Чкаловської селищної ради;**
- с.Коробочкине, с. Осиковий Гай **Коробочкинської сільської ради;**
- с. Іванівка, с. Михайлівка, с. Степове, с. Студенок **Іванівської сільської ради;**
- с.Леб'яже, с. Миколаївка, с. Пушкарне, с. Таганка **Леб'язької сільської ради;**
- с. Базаліївка **Базаліївської сільської ради;**
- с. Юрченкове **Юрченківської сільської ради.**

Відповідно до Закону України «Про місцеві вибори» у сільських, селищних об'єднаних територіальних громадах вибори ради проводяться за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах, на які поділяється територія громади. А голови таких громад – за мажоритарною системою відносної більшості (в єдиному одномандатному виборчому окрузі, що збігається з територією громади) [2].

Особливістю проведення виборів в Чкаловській об'єднаній територіальній громаді є те, що фінансування проведення виборів відбувалося за рахунок цільової субвенції з державного бюджету. Кошти надійшли на рахунки Чкаловської селищної виборчої комісії, яка затвердила кошторис проведення перших виборів в об'єднаній територіальній громаді. Вперше селищна виборча комісія приймала рішення про реєстрацію кандидатів на посаду селищного голови та кандидатів в депутати, забезпечувала дотримання законодавства та встановлювала результати виборів.

Було сформовано 9 виборчих дільниць, до яких увійшли 26 одномандатних виборчих округів. У голосуванні взяли участь 4293 виборці, що становить 44,6%. Висування кандидатів відбувалось переважно шляхом самовисування, лише партія «Блок Петра Порошенка «Солідарність» висунула 19 кандидатів в депутати, 4 з яких здобули перемогу. Про підтримку 16 кандидатів в депутати заявила Аграрна партія України, серед яких 9 кандидатів отримали перемогу. Депутатський корпус Чкаловської об'єднаної територіальної громади сформовано з 26 депутатів.

На посаду голови Чкаловської об'єднаної територіальної громади балотувалися 2 кандидати, кількість голосів у відсотках розподілилась 40,9% та 59,1% відповідно. Перемогу отримав чинний голова Чкаловської селищної ради, який ініціював процес добровільного об'єднання територіальних громад.

Все ж вибори зберегли тенденцію виборів в Україні останніх років:

- низька явка;
- голосування за місцевих керівників підприємств;
- переважна більшість кандидатів у депутати йшла на вибори для лобювання власних інтересів.

Список використаних джерел.

1. Про добровільне об'єднання територіальних громад [Електронний ресурс] : Закон України від 05.02.2015 № 157-VIII. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/157-19>
2. Про місцеві вибори [Електронний ресурс] : Закон України від 14.07.2015 № 595-VIII. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/595-19>
3. Перші вибори в об'єднаних громадах [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://info-vyboru.in.ua/?page_id=131
4. Формування спроможних територіальних громад: практ. посіб. [2-ге вид.] / [Пітцик М., Слобожан О., Рабошук Я., Чепель О.]. – Київ, 2016. – 43 с. – (Проект Пульс, Асоціація міст України).

СУХЕНКО ВОЛОДИМИР ВОЛОДИМИРОВИЧ

аспірант кафедри державної політики та суспільного розвитку НАДУ при Президентові України

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ШВЕЦІЇ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

За останні кілька десятиліть в багатьох країнах відбулися масштабні реформи у сфері державного управління. З'явилися нові підходи в організації діяльності органів державної влади, державна служба почала орієнтуватися на високий рівень та ефективність у задоволенні потреб суспільства, актуалізувалися процеси самоорганізації громадян тощо. Невипадково важливою складовою при цьому є децентралізація влади, яка часто специфічна для конкретної політико-адміністративної системи.

Характерними ознаками Скандинавських країн є сильна центральна влада, дещо слабший регіональний рівень та доволі високий рівень місцевої автономії. Така модель місцевого самоврядування ґрунтується на аспектах функціональності і участі, тобто в політичний процес залучена не тільки держава, а й нижні рівні управління, тобто впроваджена система з горизонтальним управлінням, в якій кожен територіальний рівень володіє власними повноваженнями та відповідальністю, які не перетинаються з вищими рівнями.

Швеція, як і інші країни регіону, не уникнула необхідності реформування місцевого управління, яке пройшло кілька етапів свого розвитку. На кожному з них проводилися чергові реформи адміністративно-територіального устрою, внаслідок чого місцева влада ставала ближчою до людей, що забезпечило гідний рівень життя громадян країни. Зокрема, скоротилася кількість комун, яких раніше налічувалося більш ніж дві тисячі. Також, починаючи з 1970-х років, за словами науковця Ж.Чендлера, відбувся перехід від самоврядування з рисами прямої демократії до сучасної функціональної репрезентативної системи [3, с.122]. Перш за все реформи орієнтувалися на досвід Великобританії – агентські відносини з широкою автономією між рівнями управління, запровадження ринкових відносин у сферу публічних послуг тощо. Таким чином, Швеція змогла знайти оптимальну модель розвитку, яка дає змогу структурам місцевої влади проводити спільну для всієї країни урядову політику й забезпечувати загальнодержавні та місцеві інтереси.

На рівні держави питаннями місцевого управління займається парламент, уряд, спеціалізовані державні агентства. При цьому, якщо до компетенції держави входять питання охорони громадського порядку, оборони, будівництва доріг національного рівня та ін., то основний обсяг питань місцевого значення знаходиться у межах компетенції органів місцевого самоврядування. Так, шведські комуни мають два види повноважень: повноваження загальної компетенції у межах закону про місцеве управління та повноваження, що надаються спеціальним законодавством.

До першого типу повноважень відносяться питання, що стосуються життя населення і не входять до вищезазначеного переліку загальнодержавних. Серед них – громадський транспорт, культурний розвиток, організація дозвілля, благоустрій територій, використання земель тощо.

До другого типу відносяться повноваження, які передаються для вирішення від регіонального рівня до місцевого. Вони стосуються соціального забезпечення, аварійних служб, охорони навколишнього середовища та ін [2].

Однією з важливих особливостей шведського самоврядування є велика кількість місцевих муніципальних партій. Хоча їхня діяльність законодавчо не регламентується, проте вони відіграють важливу роль при формуванні органів місцевого самоврядування, оскільки вибори проходять за пропорційною системою і створення цих органів базується на партійно-представницькій основі. Слід зауважити, що місцеві муніципальні утворення мають право фінансувати діяльність політичних партій, створюючи можливість впливати на їхню діяльність і на загальнодержавну політику.

Доволі дискусійним в процесі реформування системи державного управління та проведення децентралізації, особливо зараз в Україні, є питання представництва державної влади в місцевих органах. Швеція вирішила його шляхом створення національних відомств (агенцій, управлінь, асоціацій тощо) муніципальних утворень, що працюють на правах громадських об'єднань. З одного боку, вони співпрацюють з урядом, розробляючи спільні рекомендації з того чи іншого питання, що вирішується на місцевому рівні, з іншого, вони не мають безпосереднього впливу на рішення. Проте, як правило, такі рекомендації, розроблені експертами та урядовцями є конструктивними і здебільшого мають підтримку на місцевому рівні. На нашу думку, це яскравий приклад співпраці місцевого самоврядування та держави, і йдеться тут загалом про реальне представництво держави, а не про втручання з її боку.

Одне з головних питань в процесі децентралізації публічної влади в країні є матеріально-фінансове забезпечення місцевої влади. Основним джерелом доходу муніципальних утворень у цій країні є податки, ставки для яких приймають самі ж органи місцевого самоврядування, в той час як держава встановлює лише їх межі [там само]. При цьому видаткова частина бюджету, скажімо, окремої комуни покривається за рахунок від податків в межах цієї ж комуни. Таким чином, зменшується бюджетна залежність від зовнішніх джерел фінансування. Окрім податкових надходжень, місцеве самоврядування підтримується через державні субсидії, дотації задля вирівнювання фінансових показників або реалізації певних завдань. Джерелами фінансування також є місцеві позики, кошти, які сплачують громадяни за послуги, тощо.

Модель місцевого самоврядування в Швеції базується на принципах децентралізації та субсидіарності, законодавчо визначаються лише повноваження органів державної влади, а всі інші питання відносяться до органів

місцевого самоврядування. На відміну від українського законодавства, шведське не регламентує організацію діяльності органів самоврядування – структуру, чисельність, функції та перелік питань, що належать до їх компетенції [1].

На нашу думку, для України найприйнятнішим є досвід Швеції в таких сферах децентралізації влади як політична та фінансова. Не так важливо, як буде називатись орган представництва держави на місцевому рівні управління, які аудитори будуть мати контролюючу і наглядову функцію, головне – це принцип, за яким здійснюється децентралізація влади. Він передбачає в політичній сфері – по-перше, систему представництва державної влади, що діє на громадських засадах, по-друге – участь у політичному процесі нижнього рівня управління. Іншими словами, це запровадження горизонтального управління з повноваженнями та відповідальністю, які притаманні конкретним територіальним рівням влади. У фінансовій сфері – це фінансова автономія муніципальних утворень, де головним джерелом доходів є податки, ставки яких визначає сама громада. Заслугує на увагу також організація нагляду та контролю за діяльністю органів місцевого самоврядування. Застосування досвіду децентралізації влади в Швеції з урахуванням власних особливостей державного управління в Україні дозволить забезпечити як загальнодержавні, так і місцеві інтереси громад.

Список використаних джерел.

1. Малиновський В. Регіональне самоврядування в Україні: підходи до запровадження/ Валентин Малиновський // Вісн. Нац. акад. держ. упр. при Президентові України: наук. журн. – 2010. – №4. – С. 157–165.
2. Мірошник О. Інститут місцевого самоврядування у Швеції. [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://www.razumkov.org.ua/ukr/files/category_journal/NSD105_ukr_8.pdf
3. Chandler J local government in liberal democracies: an introductory survey / ED.N.Y.; L.:Routledge, 1993.

ТКАЧ ІННА ВОЛОДИМИРІВНА

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, начальник відділу економічного розвитку, торгівлі та туризму
Первомайської райдержадміністрації Миколаївської області.*

ПРИНЦИПИ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Відкритість та прозорість у діяльності органів виконавчої влади країн ЄС є інструментами для забезпечення верховенства закону, рівності європейських громадян перед законом. Відтак, за загальним правилом, поведінки європейської публічної адміністрації є прозора та відкрита діяльність. Лише у виняткових випадках питання національної безпеки призводять до встановлення в органах публічної влади режиму секретності або конфіденційності [4].

На часі багаторічний досвід розбудови української державності засвідчує, що однією з організаційних гарантій формування партнерських відносин апарату публічної влади і населення є забезпечення транспарентності системи державного управління в Україні, відкритості управлінських процесів для населення.

Однак сьогодні принципи відкритості та прозорості характеризується недостатнім рівнем їх конкретизації, поверховістю врахування відповідних принципів серед основних засад діяльності органів публічної влади.

Сучасні науковці мають різні підходи до визначення зазначених понять. Зокрема, проблематика принципів прозорості та відкритості досить повно висвітлена у працях саме зарубіжних дослідників: Бал, Вівшант та Кауфман, К. Гуд, Ф.Шоер, Хігс та вітчизняних науковців Е. Афонін, Н. Гудима, Н.Дніпроенко, В.Мельниченко, Є. Тихомирова, О.Крет.

Законодавче утвердження інституту транспарентності – це результат багаторічного розвитку тих країн, суспільно-державній устрій яких називають ліберально-демократичним. На певних історичних етапах державотворення транспарентність існувала в різних формах. Та, наприклад, у Великобританії це було пов'язано з належною процедурою здійснення судочинства, а у європейських країнах XVIII століття з концепцією справедливого правосуддя.

Концепція «відкритого суспільства» розроблялася відомим англійським філософом К.Поппером, що в свою чергу і обумовило введення в науковий обіг та повсякденне життя терміну «транспарентність» [2, с. 561].

На межі XIX- XX століть англо – американська соціальна наука сформувала категорійний апарат понять «transparency» та «openness», де «transparency» визначалось як прозорість діяльності суб'єкта державного управління, а термін «openness» – відкритість влади для участі в державному управлінні зі сторони членів суспільства [3, с. 7].

Найчастіше значення поняття транспарентності пов'язується з інформаційною відкритістю соціальних, економічних та політичних процесів. Транспарентність як соціальний феномен характеризує вплив інформації та медіа на механізми соціальної організації, стан поінформованості (наявність повного, достатнього та достовірного знання) щодо того чи іншого виду діяльності (її об'єктів чи результатів).

Прозорість є одним із засобів формування суспільного значення охопленого суспільства у боротьбі з корупцією. Прозорість – це відкритий уряд та організації, а також це комплексний інструмент ефективного управління [1].

Однак, головними завданнями органів публічної влади є формування, розвиток та реалізації принципів прозорості та відкритості. Відразу зазначимо, що принцип в науковій літературі пояснюється як специфічне поняття, в якому міститься не стільки сама закономірність, відносини, взаємозв'язки, скільки знання про них [5, с.265].

Сьогодні більшість європейських дослідників переважно розглядають принципи відкритості та прозорості в рамках концепції «належного урядування». Звідси слідує, що розкриття їх змісту в такому контексті має дещо розширений підхід.

Вітчизняні науковці пояснюють принцип прозорості як спроможність забезпечити високий рівень обізнаності громадян та їх колективів щодо матеріальної і процесуальної сторони державно-управлінської діяльності, зрозумілість широкій громадськості детермінованості, змісту і сенсу цієї діяльності, поінформованість громадян та їх колективів про заплановані рішення органів влади і те, як вони будуть здійснені або ж забезпечення діалогу з громадськістю на всіх етапах прийняття рішень та постійний доступ до повної (з чітко окресленими винятками засекречування), об'єктивної, точної, зрозумілої інформації про діяльність органів державної влади та їхніх посадових осіб згідно норм чинного законодавства.

Водночас, аналізуючи спроби тлумачення принципу прозорості науковцями, можна виокремити певні ключові слова, покликані допомогти зрозуміти його зміст: поінформованість (інформація), обізнаність, зрозумілість. Використання перших двох слів переконує в тісному зв'язку принципу прозорості з інформуванням органом державної влади населення.

Під принципом прозорості варто розуміти не лише процес інформування, а що значно важливіше процес перетворення інформації про діяльність органів публічної влади на зрозумілу і легку для сприйняття. Тобто прозорість як принцип комунікації органів публічної влади з населенням, думається, має передбачати забезпечення поінформованості населення про діяльність органів державної влади та формування розуміння цієї діяльності.

Впровадження принципів прозорості та відкритості в діяльність органів публічної влади, спрямовані на підвищення ступеню достовірності, оперативності та повноти інформації щодо управлінських рішень, які безпосередньо стосуються прав та інтересів об'єктів державного управління. Це сприятиме найбільш повному та якісному врахуванню потреб різних соціальних груп, а відтак зменшить напругу в суспільстві, суттєво підвищить ефективність влади внаслідок залучення громадян до процесу розробки та прийняття управлінських рішень.

Список використаних джерел.

1. Афонін Е.А. Транспарентність влади в контексті європейської інтеграції України: конспект лекції до короткотермінового семінару в системі підвищення кваліфікації кадрів / Афонін Е.А., Сушій О.В. – К.: Вид-во НАДУ, 2010. – 48 с. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://lib.rada.gov.ua/static/about/text/transparentnist.pdf>.

2. Атаманчук Г.В. Теория государственного управления: курс лекций / Атаманчук Г.В. // изд. 4-е, стер. – М. : Омега-Л, 2006. – 584 с.

3. Бунимович Н. Т., Жаркова Г. Г., Корнилова Т. М. и др.; сост. и общ. ред. В. А. Макаренко / Краткий словарь современных понятий и терминов. – 3-е изд., дораб. и доп. / – М. : Республика, 2000. – 670 с

4. Європейське врядування: Біла книга. Комісія Європейських Співтовариств Брюссель, 25.7.2001 COM(2001) 428, ос- таточна редакція [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://upi.org.ua/load/4-1-0-113>; European Governance. A White Paper. Commission of the European Communities. COM (2001) 428 final (Brussels, 25.07.2001) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2001/com2001_0428en01.pdf

5. Поппер К. Р. Открытое общество и его враги : пер. с англ. / К. Р. Поппер. – М. : Феникс, 1992. – 448 с.

ТКАЧ ГАННА ІВАНІВНА

*завідувач сектору землеустрою та ринку земель
відділу Держгеокадастру у Сторожинецькому районі Чернівецької області*

ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

У сучасних умовах особливо актуально постає питання щодо збереження, раціонального використання та управління земельними ресурсами, як на загальнодержавному, так і на місцевому рівні. Тому для забезпечення ефективного процесу управління земельними ресурсами, необхідним є функціонування налагоджених механізмів взаємовідносин між Головними управліннями, територіальними органами земельних ресурсів, місцевими державними адміністраціями та органами місцевого самоврядування.

На даному етапі в Україні об'єктами управління є землі всіх форм власності і господарювання в межах території України, земельні ділянки та права на них, у тому числі на земельні частки (паї), а суб'єктами є громадяни та юридичні особи, держава в особі відповідних органів державної влади й територіальні громади сіл, селищ і міст, в особі органів місцевого самоврядування.

Наразі в Україні існуючий механізм управління земельними ресурсами є громіздким, відзначається значною складністю, багатоетапністю процедур, суворою однозначністю рішень щодо розміщення та призначення будь-яких об'єктів.

У галузі реформування земельних відносин, органи, які уповноважені впроваджувати земельну реформу, мають деякі труднощі:

– низка законодавчих актів суперечливі та містять колізії, що ускладнює їх реалізацію, а відповідно, і проведення земельної реформи;

– перерозподіл земель, надання та закріплення їх у власність та користування вимагають значних обсягів робіт із землеустрою та видачі правовстановлюючих документів на землю, що значною мірою залежать від обсягів фінансування;

– відсутність коштів у органів місцевого самоврядування для розробки генеральних планів населених пунктів, що є головним базисним чинником для проведення зміни меж адміністративно-територіальних одиниць, відсутність механізму та коштів для розробки нормативно-грошової оцінки земель за межами населеного пункту [4].

Об'єднаним громадам для розвитку необхідно мати повноваження з розпорядження землями на всій своїй території, тобто і поза межами населених пунктів.

Сьогодні питання земельних відносин контролюється органами місцевого самоврядування тільки в межах населених пунктів, це лише біля 4% території України. Цю систему необхідно докорінно змінити, передавши всі землі у розпорядження об'єднаним територіальним громадам [1].

Передача повноважень Держгеокадастру на місця необхідна через цілу низку причин. Утому числі і тому, що забезпечити стабільний та ефективний розвиток територіальних громад не надавши їм можливість самостійно розпоряджатися земельними ресурсами неможливо. Децентралізація земельних відносин передбачає передачу права розпорядження землями громадам, власність на землі перейде об'єднаним громадам, Держгеокадастр здійснюватиме лише контроль за використанням землі. Новостворені об'єднані громади повинні мати економічні ресурси для свого ефективного розвитку [2].

Окрім бюджетних та податкових можливостей, держава передасть цим громадам і земельні ресурси. Реформа територіальної організації влади в Україні є надзвичайно відповідальним завданням, яке, попри свою складність, має

бути реалізоване вже найближчим часом. Урахування запропонованих підходів під час формування адміністративно-територіальних одиниць базового рівня при удосконаленні земельного законодавства дозволить спростити відповідні адміністративні процедури та мінімізувати кількість потенційних конфліктів у процесі управління територіями, та розвитком територіальних громад [4].

*Складено автором

Рис. 1. Децентралізація земельних відносин.

Проте наділення повноваженнями щодо розпорядження державними землями «правильного» органу влади не є й не може бути панацеєю розв'язання проблеми корупції в земельній сфері. Для її подолання та запобігання в майбутньому доцільним кардинально вдосконалити механізм регулювання органами влади рішень щодо землі [3].

По-перше, необхідно законодавчо ввести реєстр заяв зацікавлених осіб на отримання земельних ділянок у власність чи користування, а також встановити правило, згідно з яким заяви, подані раніше, підлягають розгляду раніше від заяв, поданих пізніше.

По-друге, з усіх рішень органів влади про надання земельних ділянок потрібно зняти законодавчу вуаль «персональних даних», розголошення яких не допускається, та надати таким рішенням статусу відкритої для широкої громадськості інформації.

По-третє, регулювання земельних відносин шляхом забезпечення прозорості та відкритості дій органів влади.

Без сумніву, ці заходи сприятимуть подоланню корупції в земельних відносинах, зокрема в сільській місцевості.

Крім того, з метою посилення контролю з боку сільських громад за забудовою прилеглих до сіл і селищ земель об'єктами промислового та іншого не аграрного призначення доцільним є встановлення навколо таких населених пунктів зон пріоритетного сільського розвитку. Правовий режим таких зон має передбачати, що будь-яке будівництво на їхній території об'єктів промислового, торговельного, транспортного та іншого характеру може здійснюватися лише з дозволу відповідних територіальних громад та за умови внесення забудовником до бюджету відповідної місцевої ради певних коштів на потреби соціально-економічного розвитку сіл і селищ [4].

Є недопустимим надання органам місцевого самоврядування права розпоряджатись землями без затвердженої необхідної містобудівної документації, яка охоплює всю територію юрисдикції територіальної громади. Таку ж містобудівну документацію повинно бути розроблено і для об'єднаних, відповідно до Перспективного плану формування територіальних громад, які мають просторову природу території на відміну від території населеного пункту. Таким чином, для надання органам місцевого самоврядування базового рівня права управління землею, спочатку повинно бути визначено правовий статус земель на всій території юрисдикції ради об'єднаної територіальної громади. Тобто необхідна схема планування території громади.

До того ж, потрібно пришвидшити нормотворчу діяльність щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування з управління земельними ресурсами та визначення сфер посилення державного контролю за використанням та охорони земель. Бо, поки в Києві тривають дискусії щодо земельної децентралізації, вже створені та

реально функціонуючі органи місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад висловлюють занепокоєння щодо відсутності законодавчої бази для земельної децентралізації [1].

Список використаних джерел.

1. Костишин О.О. Управління земельними ресурсами в умовах децентралізації/ Костишин О.О. – м. Полтава: 2015. – С. 68-70.
2. Куличин П. Право сільської громади на землю в контексті адміністративно-територіальної реформи / Куличин П. – К.: – 2015. – («Віче», журнал ВРУ. – №14).
3. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розширення повноважень органів місцевого самоврядування з управління земельними ресурсами та посилення державного контролю за використанням та охорони земель: Проект Закону України від 19.04.2016 р. №4355. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon.rada.gov.ua/go/1115-19.
4. Чувпило В.В. Управління земельними ресурсами: зарубіжний досвід / Чувпило В.В. – К.: 2014. – С. 235-242 – (Науковий вісник Академії муніципального управління: Серія «Управління». – №3).

ТОДОРОВА ОЛЬГА ЛЕОНТІВНА

старший викладач кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України

«ПУБЛІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ» ЯК КАТЕГОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Для розвитку територій потрібно володіти певним інструментарієм засобів, який дозволяє формувати привабливий інвестиційний клімат в регіонах та містах, створювати умови для розвитку виробництва, об'єктів інфраструктури, сприятливих умов для проживання місцевих мешканців [5].

Категорію «інструменти» в державному управлінні досить часто поєднують та навіть ототожнюють з поняттям «механізми». При цьому, варто зазначити, що на відміну від ґрунтового опрацювання багатьма вченими, в тому числі представниками галузі наук «Державне управління», терміну «механізми», чіткого визначення «інструменти» немає.

Певною мірою, це пов'язано з тим, що досить часто англійський термін «instrument» в українській науковій, суспільно-політичній, економічній термінології перекладають як «механізм», що не завжди відповідає розумінню, яке вкладають у нього дослідники в інших європейських країнах [6].

Базовим елементом терміну «інструмент реалізації державної політики» є поняття самого механізму, адже саме він забезпечує цілеспрямоване, скоординоване, ефективне, дієве керівництво усіма суспільними процесами держави.

Незважаючи на відсутність усталеного визначення поняття «механізм реалізації» ми проходжуємося з думкою науковців щодо важливості правильного вибору застосування механізмів реалізації тієї, чи іншої політики, зокрема і політики регіонального розвитку.

Користуючись логічним аналізом поняття «механізми державного управління», проведеним О.В. Голинською [2] візьмо за основу, що : « ... інструмент – це засіб реалізації методу, який залежить від цілей управління та визначає процес функціонування механізмів управління». Зокрема, вчені розглядають його у двох контекстах: контексті методу та контексті механізму. Таким чином, інструмент має подвійну природу – з одного боку – він є засобом методу, що в залежності від цілей визначає тип механізму, а з другого боку він стає елементом визначеного ним новоствореного механізму, що реалізує метод. Іншими словами, властивості інструменту, визначені методом, що залежить від цілі управління, переходять у механізм та видозмінюють його, утворюючи якісно новий механізм, що складається з сукупності впливів (дій) цих інструментів; процес функціонування механізму також залежить від їх природи і властивостей. Виходячи з цього, інструмент управління з самого початку – це та складова механізму, яка виступає позначенням спеціалізованого підходу (методу) до вирішення тієї чи іншої задачі державної політики, а також засіб впливу на об'єкт, перетворення і створення об'єкта (або нового стану об'єкта), завдяки якому реалізується (підхід) метод.

Відповідно, інструмент реалізації – засіб впливу на об'єкт, перетворення і створення об'єкта (або нового стану об'єкта), завдяки якому реалізується (підхід) метод.

При цьому, опираючись в науці державного управління на досвід і практику формування європейських інструментів доцільним є застосувати саме термін «інструменти реалізації державної політики». В даному контексті погоджуємося з підходом вченого В. Толкованова [7], щодо визначення терміну «інструмент політики державного управління», як сукупність засобів, прийомів, методів політичного, правового, економічного, фінансового та іншого спрямування, які втілені у формі ініціатив, програм, документів, установ та організацій, а також певних дій, що використовуються у певній галузі чи політиці з метою досягнення конкретної мети та цілей.

На нашу думку, це дозволяє запропонувати таке визначення терміну «інструмент реалізації державної політики» – це засіб впливу на об'єкт державного управління, в рамках основних видів політики, які використовуються органами публічної влади та суспільством через конкретні підходи для досягнення визначеної мети та цілей щодо перетворення об'єкта (або нового стану об'єкта).

Водночас, повертаючись до політики регіонального розвитку, варто відмітити, що окрему територію все більше розглядають як бізнес-об'єкт та економічний продукт, що обумовлює поширення застосування до неї інструменту бізнес-планування. На перетині цих тенденцій виникають нові управлінські інновації [4, с.137]. До того ж, як слушно зазначають Т.М. Безверхнюк та Т.В. Сивак, «у сучасних умовах об'єктивно актуалізувалося творення механізмів прийняття політичних рішень ... через досягнення політичного консенсусу і стабільності інтересів різних інститутів та суб'єктів політичної влади в українському суспільстві [1]». В контексті нашого дослідження, це свідчить про те, що до заходів з

розвитку територій як об'єкту управління залучається ширше коло учасників, ніж система органів виконавчої влади та місцевого самоврядування, що передбачає певну відкритість, доступність і колективність. З позиції теорії державного управління, такий набір характеристик містить у собі поняття «публічність», що характеризує відкриту розумінню і увазі суспільства політику. Публічність – загальний принцип державного управління, який означає відкритість та прозорість функціонування виконавчої влади, забезпечує зв'язок її органів та посадових осіб із суспільством, громадянами [3].

Отже, з урахуванням того, що територія – особливий об'єкт державного управління, на рівні якого постійно перетинаються інтереси та сфери впливу різноманітних суб'єктів управління (органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, приватних структур тощо), винятковим критерієм для використовуваних інструментів реалізації державної політики, в частині залучення якомога ширшого кола учасників до творення та реалізації такої політики та врахування їх інтересів, є публічність. При цьому, варто опиратись на те, що «основним індикатором публічності є здатність до колективної дії, що заснована на артикуляції загальних інтересів приватних осіб шляхом постійної раціональної дискусії [1]».

Таким чином, нашу думку, це дозволяє сформулювати думку про те, що в процесі підвищення дієвості державного управління та переходу на європейські стандарти публічного управління, важливого значення набуває використання саме «публічних інструментів реалізації державної політики» та запропонувати власне визначення терміну «публічний інструмент реалізації державної політики» – це засіб впливу на об'єкт публічного управління, в рамках основних видів політики, який використовується, на основі узгодженості суспільно важливих інтересів, органами публічної влади та суспільством через конкретні підходи для досягнення визначеної мети та цілей щодо перетворення об'єкта (або нового стану об'єкта), ґрунтуючись на принципах відкритості, доступності і колективності.

Підсумовуючи вищесказане, підкреслимо, що у зв'язку із стрімким розвитком науки державного управління, не втрачає свою актуальність пошук та виокремлення нових та удосконалення вже існуючих інструментів реалізації державної політики, зокрема саме публічних.

В контексті заходів з реалізації державної політики регіонального розвитку, крім інших, уже парадигмальних у зарубіжних країнах підходів, сьогодні, кластерний підхід може бути класифікованим таким, саме публічним інструментом.

Список використаних джерел.

1. Безверхнюк Т. Розвиток системи екологічної безпеки на регіональному рівні у форматі публічної політики / Т. Безверхнюк, Т. Сивак // Актуальні проблеми державного управління. – 2014. – Вип. 2. – С. 78-83. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdyo_2014_2_19
2. Голинська О. В. Механізми державного управління бюджетами через інструменти програмно-цільового методу : [монографія] / Голинська О. В. – Одеса : ВМВ, 2013. – 272 с.
3. Державне управління: основи теорії, історія і практика : навч. посібн. / В. Д. Бакуменко, П. І. Надолішній, М. М. Іжа, Г. І. Арададжи / за заг. ред. Надолішнього П. І., Бакуменка В. Д. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2009. – 394 с.
4. Інструменти регіонального розвитку в Україні [Текст]: навч. посіб. / О.В. Берданова, Г.А. Борщ, В.М. Вакулєнко та ін. ; за ред. В.М. Вакулєнка, О.В. Берданової. – К. : НАДУ, 2013. – 286 с.
5. Молодожен Ю.Б. Планування розвитку територій: Навчальний посібник – Одеса: Вид-во ОРІДУ НАДУ при Президентові України, 2009. – 264 с.
6. Толкованов В. В. Коментар Рекомендації 102 (2001) та Резолюції 123 (2001) Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи щодо стану місцевої і регіональної демократії в Україні / Толкованов В. В., Гук А. К. // Збірник науково аналітичних матеріалів [присвячених десятиї річниці Фонду сприяння місцевому самоврядуванню України] [Текст]. – [Б. м. : б. в.], 2002. – С. 356—358.
7. Толкованов В. Розвиток і впровадження інструментів політики державного управління: вітчизняний та зарубіжний досвід / В. Толкованов // Науковий вісник «Демократичне врядування». – 2 013. – Вип. 12

ФОЛЬГІНА ТЕТЯНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентові України, завідувач сектору організаційної та виховної роботи ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ

Одним із актуальних питань сьогодення є створення сприятливих умов, за допомогою ефективних напрямів та інструментів, забезпечення сталого розвитку для житлово-комунального господарства та подальшої інтеграції України в Європейський Союз. Лише раціональне державне регулювання підвищить ефективність та надійність функціонування житлово-комунального господарства, забезпечить надання населенню послуг відповідно до встановлених нормативів і національних стандартів; створить нову систему управління житлово-комунальним господарством та житловим фондом на базі договірних взаємин, що в сою чергу вплине на роботу підприємств житлово-комунального господарства та їх прибуткову діяльність; максимально стимулюватиме впровадження інноваційних методів та технологій для зменшення технологічних витрат та економії природних ресурсів та інші.

На нашу думку, однією з головних проблем на шляху розвитку сфери житлово-комунального господарства є недосконало сформована нормативно-правова база, яка регулює та визначає державну політику в житлово-комунальному господарстві. Актами непрямої дії є значна частка нормативно-правової бази, їх зміст має загальний, популістичний характер, а відтак спостерігається неврегульованість суспільних відносин та незабезпеченість фінансування у житлово-комунальному господарстві. Разом з тим слід зазначити, що органи, які несуть відповідальність за державну політику у житлово-комунальному господарстві розвиваються безсистемно [1].

Окремо слід зупинитися на державному регулюванні таких специфічних суб'єктів житлово-комунального господарства як природні монополії. Головною особливістю житлово-комунального господарства є те, що воно включає в себе як підприємства, що є суб'єктами монополії, так і підприємства, які можуть ефективно функціонувати в конкурентному середовищі. Тому ще зі становлення України як незалежної держави виникла необхідність державного регулювання і контролю в житлово-комунальній сукупності видів діяльності, а також необхідності демонополізації житлово-комунального господарства і впровадження на цьому ринку здорової конкуренції [2].

Оскільки такі сфери діяльності як передача і розподіл електричної енергії, централізоване водовідведення і водогін, централізоване забезпечення тепловою енергією відносяться до природних монополій, що регламентовано Законом України «Про природні монополії» [3]. Сюди також відноситься постачання природного газу та інших речовин, транспортування яких забезпечується трубопровідним транспортом, і постачання електроенергії. Відповідно, діяльність підприємств, які визнаються суб'єктами природних монополій, у житлово-комунальному господарстві підпадає під державне регулювання, що здійснюється національними комісіями регулювання природних монополій, які утворюються і функціонують відповідно до Закону «Про природні монополії». У випадках, встановлених законом, регулювання діяльності суб'єктів природних монополій може здійснюватися органами виконавчої влади та органами місцевого самоврядування [3].

В Україні до вересня 2014 року був спеціальний орган державного регулювання житлово-комунального господарства. Відповідно до Закону України «Про державне регулювання у сфері комунальних послуг» від 9 липня 2010 року № 2479-VI [4] органом державного регулювання у сфері комунальних послуг є Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг [5].

З 27 серпня 2014 року в Україні Указом Президента створено Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [6] шляхом ліквідації Національної комісії, що здійснювала державне регулювання у сфері енергетики [7] та Національної комісії, що здійснювала державне регулювання у сфері комунальних послуг [8]. Комісія діє відповідно до затвердженого Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг [9].

Одну із провідних ролей в регулюванні житлово-комунального господарства займають органи місцевого самоврядування, повноваження яких регламентовані Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» [9], Житловим кодексом України [10], Законом України «Про місцеві державні адміністрації» [11].

Не менш важлива роль у реалізації державної політики відносно реформування житлово-комунального господарства була відведена місцевому самоврядуванню в Загальнодержавній програмі реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки (далі – Програма), яка була розроблена для реалізації державної політики у сфері реформування житлово-комунального господарства та отримання позитивних соціально-економічних результатів [12]. Термін дії Програми закінчився у 2015 році тому вона є недейсною.

У січні 2015 р. Указом Президента України затверджена Стратегія сталого розвитку «Україна-2020» [13], де вектором розвитку визначена реформа житлово-комунального господарства. На вимогу Указу Президента України, на кабінет Міністрів України покладено затверджувати щороку плану дій щодо реалізації положень Стратегії сталого розвитку «Україна-2020». За цією вимогою реформування житлово-комунального господарства здійснюється відповідно до плану заходів з виконання Програми діяльності Кабінету Міністрів України та Стратегії сталого розвитку «Україна-2020».

Найбільш ефективними заходами державного регулювання у сфері природних монополій є передача в управління, оренду, концесію об'єктів комунальної власності та впровадження договірних відносин між власниками комунальних господарств, виробниками та споживачами послуг. Тому необхідно посилити державне регулювання діяльності суб'єктів природних монополій шляхом впровадження регулювання цінової політики, інвестиційних процесів, ліцензування, публікації щорічних звітів про результати діяльності, контролю за дотриманням умов і правил здійснення підприємницької діяльності [14, с. 200].

Разом з тим не можна оминути і таку нову організаційну форму суб'єктів господарювання в Україні як об'єднання співвласників багатоквартирних будинків, виникнення якої пов'язано із питанням власності на житло, управління та обслуговування житла. Недосконалі законодавча база та інформаційне поле не забезпечують поширення цих об'єднань. Сприяння на місцевому рівні становленню об'єднань співвласників багатоквартирних будинків дає найефективніший спосіб захисту прав власників житла, забезпечує вплив на вартість і якість житлово-комунальних послуг, а також дозволяє створювати умови для залучення додаткових джерел фінансування робіт з обслуговування і ремонту житла [2].

Таким чином слід зазначити, що житлово-комунальне господарство України перебуває у важкому становищі за великої кількості законодавчо неврегульованих питань, відсутності достатнього нормативно-правового забезпечення. Це є підставою для використання державного регулювання у житлово-комунальному господарстві, що створює здорове конкурентне середовище на ринку надання житлово-комунальних послуг задля стабільного функціонування, сприяє покращенню його діяльності.

На нашу думку, житлово-комунальне господарство України перебуває у важкому становищі за великої кількості законодавчо неврегульованих питань, відсутності достатнього нормативно-правового забезпечення. Це є підставою для використання державного регулювання у житлово-комунальному господарстві, що створить здорове конкурентне середовище на ринку надання житлово-комунальних послуг та сприятиме покращенню його діяльності.

Список використаних джерел.

1. Гарник К. Ю. Генезис адміністративно-правового регулювання діяльності органів житлово-комунального господарства України / К. Ю. Гарник // Порівняльно-аналітичне право. – 2013. – № 3-1. – С. 200-204.
2. Ружинська Н.О. Державне регулювання розвитку житлово-комунального господарства України: дисертаційна робота / Н. О. Ружинська – Ірпінь: Державна фіскальна служба України Національний університет державної податкової служби України, 2015 С. 26-42
3. Про природні монополії : Закон України від 20 квіт. 2000 р. № 1682- III [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/1682-14>
4. Про державне регулювання у сфері комунальних послуг : Закон України від 9 лип. 2010 р. № 2479-VI [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2479-17>

5. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг : указ Президента України від 23 листоп. 2011 р.
1073/2011 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1073/2011>
6. Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання в сферах енергетики та комунальних послуг: указ Президента України від 27 серп. 2014 р. № 694/2014 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/694/2014>
7. Про ліквідацію Національної комісії, що здійснює державне регулювання в сфері енергетики : указ Президента України від 27 серп. 2014 р. № 693/2014 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/693/2014>
8. Про ліквідацію Національної комісії, що здійснює державне регулювання у сфері комунальних послуг : указ Президента України від 22 серп. 2014 р. № 692/2014 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/692/2014>
9. Про затвердження Положення про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг : указ Президента України від 10 верес. 2014 р. № 715/2014 [Електронний ресурс]/ Верховна Рада України – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/715/2014>
10. Житловий кодекс України : Закон України від 30 черв. 1983 р. № 5464-X [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5464-10>
11. Про місцеві державні адміністрації : Закон України від 9 квіт. 1999 р. № 286-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/586-14>
12. Про Загальнодержавну програму реформування і розвитку житлово-комунального господарства на 2009-2014 роки : закон України від 24 черв. 2004 р. № 1869-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1869-15>
13. Про Стратегію сталого розвитку Україна-2020 : указ Президента України від 12 січ. 2015 р. № 5/2015 [Електронний ресурс] / Верховна Рада України – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>
14. Реформирование жилищно-коммунального хозяйства: опыт и перспективы деятельности / Беззубко Л. В., Шамонова А. Н., Ефимочкина С. А., Беззубко Б. И. – Донецк : Норд-компьютер. 2008. – 200 с.

ЧАБАНОВА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

СТРУКТУРА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ

Велика кількість країн, що розвиваються та перехідних країн вступили на шлях децентралізації. Цей тренд супроводжується зростаючим інтересом щодо ролі громадянського суспільства та приватного сектору як партнерів уряду в пошуку нових шляхів надання послуг. Практика децентралізації має як успіхи, так і провали. В багатьох прикладах повільний темп імплементації та організації реформ децентралізації не виправдав надій щодо більшої результативності, більш ефективної громадської участі та більших внесків приватного сектору. Іноваційні підходи та подальший аналіз концепцій та різноманітного досвіду є необхідними умовами для повного розуміння потенційних результатів різних систем місцевого самоврядування у сфері надання суспільних послуг та розвитку приватного сектору. [3. с. 8]

Огляд літератури свідчить про те, що не існує універсального визначеного поняття децентралізації, хоча багато уваги присвячено дослідженню різних форм її застосування (деконцентрації, делегуванню та деволюції). Децентралізація означає різні речі для різних людей, тому найголовнішим є саме функція її застосування.

Основними цілями децентралізації є: покращена система надання публічних послуг (ефективність, результативність, рівний доступ до послуг); покращене управління (прозорість та підзвітність влади, високий рівень громадської участі); зменшення рівня бідності (подолання бідності); покращений рівень життя (добробуту); стабільність та усунення конфліктів. Кожний з результатів є комплексним. Покращена система надання послуг, наприклад, може збільшити рівень добробуту та зменшити конфліктність.

Для досягнення первинних цілей необхідні деякі проміжні результати. Це на самперед нова або удосконалена нормативна база, розвиток технічної та управлінської спроможності, покращена система підзвітності та посилені громадська участь (шляхом підвищення обізнаності населення). Зрештою, всі ці результати взаємодіють та впливають один на одного для ефективної децентралізації.

Досягнення проміжних результатів залежить від поточних реформ. Наприклад адміністративні реформи, які створюють чи покращують системи місцевого контролю над людськими ресурсами, бюджетом та управління фінансами; фіскальні реформи, які збільшують місцеві витрати та прибутки; політичні реформи, які посилюють громадську участь та умови суспільного договору. Знову ж таки результати децентралізації та процеси, які її супроводжують взаємозалежні. Невідповідна або неповноцінна фіскальна децентралізація, наприклад, може підірвати спроможність та стимулювати місцеву владу та представницьких органів до реальних дій та виконання покладених на них зобов'язань. В той самий час фіскальні повноваження не діють, якщо вони не регулюються відповідними політичними та адміністративними механізмами. Так само, навіть, якщо населення активно приймає участь у політичних процесах, воно може розчаруватися та дезінтегруватися від місцевої демократії, якщо не відчуває ніяких змін та вигод. Це доволі розповсюджений сценарій при слабких фіскальних та адміністративних механізмах, які необхідні для надання послуг.

Різнманітні ситуаційні чинники можуть мати дуже сильний вплив на форму децентралізації та успіх її впровадження в тій чи іншій країні. Економічна ситуація в країні, рівень інституційного та політичного розвитку,

демографічні та соціальні характеристики, ступінь розвитку соціального капіталу, рівень урбанізації, залежність від іноземної фінансової допомоги – все це впливає на результати реформи децентралізації в країні. [2, с.4]

Загалом, багатші країни зі сталою системою інститутів зазвичай швидше та більш ефективно проводять політику децентралізації, ніж країни, що розвиваються. Так само, країни, які отримують допомогу, спокусливо приймають реформи, які просувають донори навіть, якщо вони не дуже добре відповідають національному контексту.

Децентралізація – це довготривалий процес, а не одноразова політична акція. Це факт, який не завжди хочуть визнавати. Побудова нової інституційної системи, яка б відповідала нормам теорії децентралізації та прагненням національних реформаторів – це довгий шлях. Якщо існує слабкий консенсус щодо форми та процесу децентралізації через те, що реформа проводиться під певним політичним тиском, навіть основні актори можуть не до кінця розуміти природи цієї реформи, і через це, в свою чергу, може не вистачати часу, щоб визначити та розвинути проміжні цілі, які необхідні для успіху. Децентралізація вимагає зміни поведінки всіх заінтересованих сторін. Центральна влада повинна навчитися підтримувати автономію місцевого самоврядування замість того, щоб відноситися до нього як до адміністративного органу. Місцеве самоврядування повинно звикнути до взаємодії з її елементами (територіальною громадою), а місцеві технічні працівники та обслуговуючий персонал органів місцевого самоврядування має перейти від виконання директив до співробітництва з обраними радами. Територіальні громади мають засвоїти навички взаємодії з органами місцевого самоврядування та слідкувати за їх підзвітністю.[1. с. 27]

Список використаних джерел.

1. R.A.W. Rhodes, P.Carmichael, J.McMillian and A.Massey. Decentralizing the Civil Service: From unitary state to differentiated polity in the United Kingdom/ Open University Press – UK, 2003.
2. Local Development International LLC. The Role of Decentralisation/Devolution in Improving Development Outcomes at the Local level: Review of the Literature and Selected Cases – New York, 2013.
3. Decentralization: A sampling of definitions. Joint UNDP-Government of Germany Evaluation of the UNDP Role in Decentralization and Local Governance -October 1999.

ЧЕРНОМАЗ ВІКТОР ЦЕЗАРЕВИЧ

*доцент кафедри соціальної медицини, медичного права та менеджменту
головний лікар міської поліклініки № 12,
Одеський національний медичний університет, к.держ.упр., доцент*

РИЗИКИ ПРОЕКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

На сучасному етапі одним із основних напрямів трансформації економіки України є подальше реформування системи охорони здоров'я. Забезпечення населення лікувально-профілактичною допомогою в достатньому обсязі та високої якості залежить від адекватності матеріально-технічної бази закладів цієї галузі, професіоналізму лікарів. Але серед обов'язкових умов належної якості медичного обслуговування – фінансове забезпечення, один із основних чинників, що впливає на розвиток охорони здоров'я та її соціально-економічну результативність [2].

Стан фінансування охорони здоров'я України за рахунок державного та місцевих бюджетів є вкрай недостатнім і не забезпечує достатньої бази для надання якісних медичних послуг в необхідних обсягах.

Тому дієвим засобом для підвищення ефективного функціонування галузі охорони здоров'я може стати розвиток державно-приватного партнерства (ДПП) як важливого елемента ринкової економіки та незмінного чинника розвитку інфраструктури, впровадження інновацій, залучення приватних інвестицій. Проте, розвиток партнерських відносин держави і бізнесу знаходиться на початковій стадії, зокрема наразі не сформована система інституалізації ДПП в сфері охорони здоров'я.

Водночас, в умовах після кризового розвитку зростає інтерес бізнесу до державної підтримки, яка дозволить знизити ризики приватних інвестицій, підвищити надійність інвестиційних проектів для кредитних організацій. Розвиток механізмів державно-приватного партнерства є особливо актуальним в умовах обмежених бюджетних можливостей і наявності кризових явищ в економіці та може стати ключовим фактором та двигуном економічного реформування в нашій країні.

Сьогодні Україна робить лише перші кроки у розвитку ДПП. І ці кроки не завжди відповідають сутності цього поняття та можливостям застосування відповідних механізмів для реалізації суспільно значимих проектів. В багатьох випадках держава сприймає ДПП виключно як фінансове джерело для реалізації інфраструктурних проектів та покладає завищені очікування на приватних партнерів.

Узагальнюючи міжнародний досвід, необхідно вказати на такі найважливіші чинники, які обмежують інтерес приватного сектора як до концесій, так і до участі в управлінні комунальною інфраструктурою в рамках інших форм ДПП [1].

- інституційні чинники (політичні, правові, судові інститути та інститути регулювання);
- економічні фактори (доходи населення, валютна політика);
- фактори, що збільшують комерційні ризики [3].

Можна виділити п'ять найважливіших інституційних факторів, що накладають жорсткі обмеження на вибір структури управління (тобто специфічних організаційних угод), та на функціонування цих угод. Ці фактори наступні:

- законодавчі та виконавчі інститути;
- судові інститути;
- адміністративні можливості;
- звичаї та інші прийняті норми;
- боротьба соціальних інтересів (ідеологія і т.д.).

Вигоди, очікувані від участі приватних компаній у наданні комунальних послуг, часто сильно скорочуються в результаті постійного втручання в їх роботу з боку органів влади. Причина проста: таке втручання дозволяє трансформувати квазі-ренду в політичну ренду.

Існує кілька способів вилучення квазі-ренди у приватних інвесторів. Найперші з них – тарифне регулювання та перегляд умов контракту. Політична залежність регулюючого органу зазвичай призводить до того, що він в популістських цілях може відмовитися від прохання оператора підвищити тариф, навіть якщо прохання викликане об'єктивним зростанням цін в економіці (а, отже, і витрат приватного оператора). Отже, для запобігання трансформації квазі-ренди в політичну ренду, регулюючий орган, також як і судова система, має бути максимально незалежним від політичного впливу.

Зауважимо, однак, що політичні ризики пов'язані не тільки з функціонуванням органів тарифного регулювання. Взагалі, можлива наступна класифікація політичних ризиків:

- ризик експропріації активів;
- ризик експропріації квазі-ренди;
- ризик втрати управлінської автономії.

Деякі з цих ризиків відносяться до так званих «страхових» ризиків, деякі – до «регуляторних». Тим не менш, за оцінками приватних інвесторів, всі ці ризики досить великі в країнах, що розвиваються, і країнах з перехідною економікою.

- Ризики ДПП у секторі охорони здоров'я України;
- ризик тлумачення угоди про ДПП як такої, що суперечить статті 49 Конституції України;
- неспроможність гарантувати довгострокове державне фінансування органами місцевого самоврядування (частково);
- неправильне сприйняття проекту керівництвом та медичним персоналом лікарні.

Необхідною передумовою розвитку ДПП в Україні є система надійного захисту прав приватних суб'єктів на об'єкти інвестиційних вкладень, результати науково-дослідних та дослідно-конструкторських робіт, яка створює підґрунтя для широкого залучення капіталів до процесів технологічної модернізації високо ризикових та стратегічних сфер економічної діяльності. Синергійний ефект, що досягається шляхом в результаті консолідації ресурсів держави і приватного сектору, дасть можливість підвищити ефективність функціонування економіки, насамперед у сфері інфраструктури.

Список використаних джерел.

1. Бондаренко Е. Ю. Оптимизация рисков частно-государственного партнерства с участием международных финансовых институтов / Е. Ю. Бондаренко // Экон. науки. – 2014. – № 5. – 140 с.
2. Вороненко Ю.В. Запровадження бюджетно-страхової медицини на принципах державно-приватного партнерства / Ю.В. Вороненко, А.В. Скороход // Вісник соціальної гігієни та організації охорони здоров'я України. – 2014. – № 2 (60). – С.79-84. (Визначення мети та завдань дослідження, розробка програми впровадження та аналіз результатів). Вып. 2. – 1972. – 224 с.
3. Державно-приватне партнерство в контексті нової економічної політики України // Матеріали III Міжнародного інвестиційного саміту DID [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.ch.kiev.ua/ru>.

ЧИЖОВА СВІТЛАНА МИКОЛАЇВНА

старший викладач кафедри державного управління ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПОДАЛЬШІ ПРАКТИЧНІ КРОКИ РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

Невід'ємною складовою стратегічних перетворень, започаткованих в Україні, є наближення державної служби та служби в органах місцевого самоврядування до європейських принципів, які висуваються до країн – кандидатів на вступ до ЄС, а також принципів «належного врядування», які закріплені рішеннями Ради Європи

Завдання реформування державної служби уряд включив до Плану першочергових кроків на поточний рік. Цей напрямок є одним із пріоритетів проекту Стратегії реформування державного управління на 2016-2020 рр. Після довготривалої праці був прийнятий новий закон «Про державну службу», який набув чинності 1 травня. Однак у всіх документах державна служба розглядається тільки як бюрократична діяльність чиновників.

Сучасний стан розвитку державної служби та служби в органах місцевого самоврядування вимагає нормативно-правового удосконалення та актуалізації положень законодавства щодо:

- запобігання проявам корупції серед державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;
- відкритого конкурсного відбору на усі посади державної служби; просування по службі державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування з урахуванням професійної компетентності та сумлінного виконання своїх посадових обов'язків;
- визначення вимог до посад державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;
- чіткого і прозорого механізму відповідальності державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, які призначаються сільським, селищним, міським головою, головою районної, районної у місті, обласної ради на конкурсній основі, за порушення вимог законодавства, невиконання чи неналежне виконання своїх обов'язків;
- соціального захисту державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;
- удосконалення системи оплати праці державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;

- відповідності системи державних органів та органів місцевого самоврядування повноваженням та функціям, що вони виконують;
- інституційної спроможності державної служби та служби в органах місцевого самоврядування;
- кардинального оновлення змісту діяльності кадрових служб державних органів та органів місцевого самоврядування, посилення їх ролі в управлінні персоналом відповідного органу;
- удосконалення системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування;
- налагодження тісного взаємозв'язку наукових досліджень з практичними потребами державних органів та органів місцевого самоврядування.

Практика демократичних держав показує що вектор реформування має напрямок виключно на інтереси громадян. В такому контексті служба в ОМС це виконання задач розвитку відповідної громади. Питання що до формування нової культури обслуговування посадовцями на місцях залишається відкритим. Формально регламентування вже почалось, однак треба займатися формалізацією нової моделі поведінки сучасних посадовців. Технології управління в ОМС залишились застарілими, кваліфікація низька. Тому запровадження сучасних технологій управління людськими ресурсами на державній службі та службі в органах місцевого самоврядування, є необхідною умовою подальшого реформування служби в органах місцевого самоврядування в Україні [1].

Зазначене запровадження потрібно ґрунтувати на врахуванні знань, умінь, навичок, а також особистісних якостей державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, що надасть можливість реалізувати їх потенціал на практиці [2].

Забезпечити формування кадрового корпусу місцевого самоврядування на засадах професійності та високої компетентності є актуальною проблемою. З цією метою потрібно оновити законодавчу базу, яка б урахувала кращий вітчизняний та міжнародний досвід у сфері професійного розвитку управлінських кадрів. Потрібно завершити розпочату в 2011 році підготовку Стратегії законодавчого забезпечення реформування та розвитку служби в органах місцевого самоврядування, якою мають бути визначені загальні засади і пріоритети зазначених змін, а саме:

- умови вступу на службу в органах місцевого самоврядування, порядок її проходження та припинення, правовий статус службовців, засади їх соціального і правового захисту, забезпечення політичної нейтральності інституту служби в органах місцевого самоврядування тощо;
- посилити державну підтримку модернізації навчально-матеріальної бази закладів загальнонаціональної системи професійного навчання державно-управлінських кадрів.
- забезпечити підвищення якості безперервної освіти посадових осіб місцевого самоврядування шляхом використання кращих національних та європейських практик і стандартів;
- удосконалити класифікацію посад в органах місцевого самоврядування, адекватну схему категорій цих посад та систему рангів посадових осіб і порядку їх присвоєння;
- запровадити дієві механізми підготовки резерву та ротачії управлінських кадрів, відпрацювати систему стимулів і мотивацій на публічній службі;
- виробити та впровадити ефективні інструменти запобігання і протидії корупції на службі в органах місцевого самоврядування.

Провідну роль у реалізації державної кадрової політики в галузі професійного навчання посадових осіб місцевого самоврядування і надалі має відігравати Національна академія державного управління при Президентіві України.

Список використаних джерел.

1. Розпорядження КМУ від 18 березня 2015 р. № 227-р «Про схвалення Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації» <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-%D1%80>

2. Місцеве самоврядування в Україні: сучасний стан та основні напрями модернізації : наук. доп. / за заг. ред. Ю.В. Ковбасюка. – К. : НАДУ, 2014. – 128 с.

ШАЙХЕТ СЕРГІЙ ОЛЕГОВИЧ

*аспірант кафедри державної політики та суспільного розвитку
НАДУ при Президентіві України*

КОЗУБЕНКО АННА МИКОЛАЇВНА

*головний спеціаліст сектору по роботі із зверненнями громадян
апарату Черкаської обласної державної адміністрації*

ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СФЕРИ НАДАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОСЛУГ

Людина, її права та свободи визнаються головною соціальною цінністю, в свою чергу основним завданням держави є надання якісних послуг громадянам для забезпечення їх потреб. Тобто, громадяни у відносинах із владою є споживачами послуг. При цьому держава орієнтується на потреби особи, так само як у приватному секторі надавачі

послуг орієнтуються на запити, потреби та очікування споживача («клієнта»). В Україні при використанні категорії «послуги» вживаються такі прикметники: публічні, управлінські, виконавські, державні, муніципальні, адміністративні, соціальні, платні, безоплатні тощо. Але, практика використання категорії «послуги» суттєво відрізняється від доктрини послуг у західному розумінні. Фактичним мотивом впровадження категорії послуг стала потреба заробляння додаткових коштів органами виконавчої влади, державними установами та організаціями. Тому, застосування поняття «управлінські послуги» дозволить припинити цю практику і забезпечити правомірне та ефективне використання публічних коштів.

Визначення поняття «управлінська послуга» триває вже не один рік у наукових колах. Підходи до пояснення основних понять у сфері управлінських послуг не відрізняються однозначністю та постійністю. Думки науковців щодо розуміння поняття «управлінська послуга» постійно змінюються. Поняття «управлінські послуги» та «адміністративні послуги» спочатку ототожнювалися. Пізніше деякі науковці суперечливо обґрунтовували необхідність вживати термін «адміністративні послуги» як складову «державних» та «муніципальних» послуг, що є цілком доречним, так як адміністративні послуги надають як органи державної влади, так і органи місцевого самоврядування, а також підвідомчі їм підприємства, установи, організації за рахунок бюджетних коштів. Що стосується самої послуги, то під «послугою» розуміється вид корисної діяльності, яка не створює матеріальних цінностей або самостійного виду продукту [1]. У міжнародному стандарті ISO 9004-2 під «послугою» розуміється результат безпосередньої взаємодії виконавця і споживача, а також внутрішньої діяльності виконавця по задоволенню потреб замовника [2].

Згідно академічного тлумачного словника, термін «послуга» означає: «дія, вчинок, що дає користь, допомогу іншому», або «робота, виконувана для задоволення чийх-небудь потреб; обслуговування»[3]. Тобто під «послугою» будемо розуміти корисну діяльність виконавця для задоволення потреб споживача. Виходячи з класифікації послуг за рівнем органу управління, яку запропонував І. Космідайло [1], послуги поділяються на такі, які надаються центральними та місцевими органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування (муніципальними органами обласного, районного і міського рівнів), адміністративними органами, державними підприємствами, суб'єктами інших форм власності. В. Сороко [4, с. 84] управлінську послугу звужено розглядає як вміст функціональної діяльності державного органу стосовно вироблення і реалізації державної політики з регулювання певного сектора економіки чи соціального життя. Шапран О. Ю. [5] теж підтримує дане визначення, а також зазначає, що управлінські послуги є на рівні адміністративних та соціальних послуг, які в свою чергу відносяться до державних, а останні – до публічних послуг. Але управлінські послуги мають надаватися не тільки державними органами, тому дане визначення є неповним. Авторський колектив центру політико-правових реформ визначає поняття «управлінської послуги» як синонім адміністративних послуг: управлінські (адміністративні) послуги – це передбачена законом розпорядча діяльність уповноважених органів (органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування), що здійснюється за ініціативою фізичних та юридичних осіб і спрямована на реалізацію їхніх прав, свобод та законних інтересів [6, с. 26]. Дане трактування підтримує І. Голосніченко [7], але на думку науковця, це являється не зовсім точним визначенням. За його словами, розпорядча діяльність не може бути послугою. На його погляд, управлінська послуга – це створення організаційних умов для реалізації свого права громадянином або іншим суб'єктом адміністративно-правових відносин. Дійсно, держава створює умови для реалізації прав і свобод особи і громадянина, відповідно вона надає управлінську послугу.

В. Євдокименко О. Поляк [8, с. 276; 9] зазначають про відсутність повноцінного зворотнього зв'язку на вісях «державно-громадянин», «суб'єкт-об'єкт управління», «орган влади – фізична, юридична особа», «посадова особа – споживач», «функція – послуга», «повноваження – результат», і слід наголосити, що ситуація залишається такою ж і до цього часу. Дослідники наголошують, що важливим є розуміння поняття та сутності управлінської послуги як одного із інструментів державного управління. На їх думку, управлінська послуга – це передбачена законодавством частина управлінської діяльності посадових осіб органів влади, яка спрямована на задоволення потреб користувачів в управлінні та здійснюється на основі застосування системи управління якістю в органах влади. Долечек В. С. [10] управлінську послугу визначає як спрямовану на забезпечення умов для реалізації суб'єктивних прав фізичної або юридичної особи публічно-владну діяльність органу виконавчої влади, що здійснюється за заявою особи.

Вітчизняний фахівець О. Карпенко [11, с. 76] визначає поняття «управлінські послуги» значно ширше від «адміністративних послуг». Вчений визначає категорію «управлінські послуги» як таку, що узагальнює всі послуги органів державної влади та органів місцевого самоврядування у теорії й практиці сучасної державно-управлінської науки на основі запропонованої ним класифікації, а самі управлінські послуги тлумачить як результат формування та реалізації сервісно-орієнтованої державної політики для забезпечення інтересів, прав та потреб юридичних та фізичних осіб у державних та муніципальних сервісах (організаційно-виконавчих, юридично-правових, соціально-гуманітарних, інформаційно-комунікаційних, фінансово-економічних, військово-охоронних, громадсько-побутових тощо)». Науковець висуває нову парадигму державного управління, та розуміє останнє як ОДВ та ОМС з надання послуг громадянам, які є їх користувачами (виступають клієнтами держави), а державні службовці й посадові особи – виконавцями, що реалізують ці послуги від імені держави.

Таким чином, узагальнюючи поняття «управлінська послуга», визначимо такі властивості управлінських послуг: можливість отримання передбачена законом; надаються як за ініціативою фізичних і юридичних осіб (за їх зверненням), так і без їхньої ініціативи (для реалізації суспільних потреб); діяльність органів влади спрямована на реалізацію законних прав, свобод, виконання обов'язків осіб та громадян або для задоволення потреб суспільства; суб'єкт надання управлінської послуги (виконавець) наділений правообов'язком здійснювати управлінські дії для надання такої послуги; сервісна діяльність є частиною управлінської діяльності суб'єкта надання управлінських послуг; при наданні управлінських послуг має бути дотримана відповідна процедура щодо реалізації такої послуги; кінцевий результат управлінської послуги має форму індивідуального акта.

Враховуючи думки широкого кола науковців та властивості управлінських послуг, пропонується поняття управлінської послуги сформулювати як: визначена законом діяльність виконавця (суб'єкта надання управлінської послуги) спрямована на реалізацію законних прав, свобод, виконання обов'язків осіб та громадян або для задоволення потреб суспільства за визначеною процедурою. При цьому виконавцем може виступати: орган державної влади, державне підприємство, установа, організація, яка фінансується за рахунок коштів державного бюджету, їх посадові особи; орган місцевого самоврядування, комунальне підприємство, установа, організація, яка фінансується за рахунок коштів місцевого бюджету, їх посадові особи; приватні та інші суб'єкти господарювання, на яких відповідно до законодавства, покладено обов'язок надавати управлінські послуги.

Список використаних джерел.

1. Космідайло І. В. Державні послуги: місце в системі державного управління та їх класифікація / І. В. Космідайло // Електронне наукове фахове видання «Ефективна економіка»: 2013. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=1250>. – Назва з екрана.
2. Административное управление качеством и элементы системы качества. Часть 2. Руководящие указания по услугам [Электронный ресурс] : Международный стандарт ISO 9004-2 // Библиотека по охране труда и технике безопасности Информационного портала «Охрана труда в России». – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: http://ohranatruda.ru/ot_biblio/normativ/data_normativ/5/5826/index.php. – Назва з екрана.
3. Словник української мови: Академічний тлумачний словник (1970—1980) в 11 т. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sum.in.ua/p/7/341/2>. – Назва з екрана.
4. Сороко В.М. Надання публічних послуг органами державної влади та оцінка їх якості: навч. посіб. – К. : НАДУ, 2008. – 104 с.
5. Шапран О.Ю. Уточнення місця соціальних послуг у класифікації публічних послуг. – Режим доступу: <http://academy.gov.ua/ej/ej11/txts/10soykpp.pdf>. – Назва з екрана.
6. Адміністративна реформа для людини: науково-практичний нарис / І. Коліушко, В. Авер'янов, В. Тимошук, Р. Куйбіда, І. Голосніченко. – К.: Факт, 2001. – 72 с.
7. Голосніченко І. П. Правове регулювання надання державних управлінських послуг та вирішення адміністративних спорів / І. Голосніченко // Право України [Текст]. – 2003. – № 10. – С. 120.
8. Збірник наукових праць. Економічні науки – Чернівці: Книги – XXI, 2008. – 336 с.
9. Поляк, О. В. Механізми надання управлінських послуг органами влади : автореф. дис.... к. держ. упр. : спец. 25.00.02 «Механізми державного управління» / О. В. Поляк. – Львів, 2006. – 20 с.
10. Долечек, В. С. Надання управлінських послуг населенню органами виконавчої влади України: організаційно-правовий аспект : автореф. дис.... к. держ. упр. : 25.00.02 «Механізми державного управління» / В. Долечек. – Київ, 2005. – 20 с.
11. Карпенко О. Управлінські та адміністративні послуги: синонімічність чи дихотомія? / Олександр Карпенко // Актуальні проблеми державного управління: Збірник наукових праць ОРІДУ. – 2013. – Вип. 1(53). – С. 76–81.

ЯЦЕНКО АЛЛА СЕРГІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОХОРОНИ ДИТИНСТВА У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ ДІТЕЙ

Охорона дитинства визначена стратегічним загальнонаціональним пріоритетом багатьох країн світу. Вкладаючи ресурси в дитинство, держава зміцнює майбутні продуктивні сили, забезпечує стабільність добробуту нації, готує громадян, здатних перебрати управління державними та суспільними справами. Доля будь-якої нації, держави, спільноти в майбутньому залежатиме від того, якими виростуть діти, тому проблема формування та реалізації державної політики у сфері охорони дитинства в Україні має важливе як теоретичне, так і практичне значення [5, с. 234].

Основою забезпечення прав дитини в Україні є Конвенція ООН про права дитини [4]. Права дитини, визнані Конвенцією, згідно з традиційною класифікацією прав людини, можуть бути об'єднані в п'ять груп:

- громадянські права; (право на ім'я та національність, право на самобутність, право на життя, право на захист від фізичного насильства тощо);
- політичні права (свобода думки, свобода висловлювання, свобода зібрань, свобода переконань і віросповідання, вільний доступ до інформації);
- економічні права (держави-сторони повинні вживати всіх необхідних правових, адміністративних та інших заходів для реалізації в тому числі й економічних прав дітей);
- соціальні права (право на освіту, право на охорону здоров'я, право на соціальне забезпечення);
- культурні права (право на відпочинок і дозвілля, залучення до гри та участі в культурному й мистецькому житті).

Щодо соціальних прав дитини, а саме – право на охорону здоров'я, а також – культурних прав – право на відпочинок, в Україні вони задекларовані Законом України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» [3], який визначає основні складові державних соціальних стандартів оздоровлення та відпочинку дітей:

- нормативи матеріально-технічного забезпечення дитячих закладів оздоровлення та відпочинку інвентарем та обладнанням для надання медичних послуг, організації виховного процесу та дозвілля дітей;
- нормативи розміщення дітей для оздоровлення та відпочинку на території, у будинках і приміщеннях дитячих закладів оздоровлення та відпочинку;
- норми забезпечення дітей повноцінним харчуванням у дитячих закладах оздоровлення та відпочинку відповідно до фізіологічних потреб і енерговитрат.

У законі України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» також акцентується увага на той факт, що дитячий заклад оздоровлення та відпочинку – постійно або тимчасово діючий, спеціально організований або пристосований заклад, призначений для оздоровлення, відпочинку, розвитку дітей, що має визначене місце розташування, матеріально-технічну базу, кадрове забезпечення та технології для надання послуг з оздоровлення та відпочинку дітей відповідно до державних соціальних стандартів надання послуг з оздоровлення та відпочинку [3].

Крім того, дитячі заклади оздоровлення та відпочинку створюють умови для проживання, харчування, медичного обслуговування, виховання дітей, розвитку їх інтересів та здібностей, здобуття елементарних трудових навичок тощо відповідно до державних соціальних стандартів оздоровлення та відпочинку дітей (ст. 13 Розділ II) [2].

Так як відпочинок та оздоровлення дітей у таборі сприяють зміцненню імунітету, важливого для майбутнього навчального року, та є основною умовою соціальної самореалізації дитини, оскільки його відсутність може стати

перешкодою до здійснення мрій та життєвих планів, то актуальним є завдання щодо створення сприятливого соціального середовища для розвитку особистості.

У цьому аспекті роботу дитячого закладу оздоровлення та відпочинку можна розглядати як своєрідний каталізатор соціально-виховних впливів, що спрямована на розв'язання завдання розвитку та становлення і вихованців, і студентів-практикантів. Особливу роль відіграє у забезпеченні вирішення проблемного питання є вдалий підбір кадрів. Тому, досягнення позитивних результатів можливе лише при працевлаштуванні на посаду вожатого дитячого закладу оздоровлення та відпочинку людини, з відповідною освітою та високим рівнем професійності. На посаду вожатого приймаються студенти педагогічних інститутів, які проходять у IV семестрі практику та викладачі загальноосвітніх та вищих навчальних закладів. [3, с. 78].

Підготовку до роботи в дитячих закладах оздоровлення та відпочинку проводить Одеський обласний інститут удосконалення вчителів. Крім того, щороку на базі Південноукраїнського національного педагогічного університету ім. К.Д. Ушинського проводиться «школа вожатих» [1].

Отже, ефективність державно-управлінської діяльності у сфері охорони оздоровлення дітей залежить від низки чинників, серед яких надзвичайно важливими є:

- законодавче закріплення механізмів забезпечення та захисту прав дітей;
- наявність ефективних форм та методів соціально-правового захисту дітей;
- відповідний рівень професійної компетентності кадрів, які працюють у зазначеній сфері.

Список використаних джерел.

1. Веб-сайт Одеського порталу «Odessa Daily» // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://odessa-daily.com.ua/news/shkola-vozhatyh>
2. Закон України «Про оздоровлення та відпочинок дітей» від 04.09.2008 № 375-VI (зі змінами) // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/375-17>
3. Казакова Н.В. Підготовка студентів до літньої педагогічної практики в оздоровчих таборих / Н.В. Казакова // Педагогічний дискурс. – 2010. – Вип. 8 – С. 76 – 80.
4. Конвенція про права дитини від 20.11.1989 р. (ратифікована в Україні 27.02.1991 р.) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_021.
5. Кривачук Л.Ф. Державна політика в сфері охорони дитинства в Україні: формування та реалізація: монографія / Л.Ф. Кривачук. – Львів: ЛДФА, 2012. – 480 с.

ЯЦИК СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ

доцент кафедри управління освітою НАДУ при Президентіві України, к.філос.н.

ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ОСВІТЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ

Геополітичне становище України сприяє входженню українського суспільства до європейської спільноти, але за станом реалізації публічної політики громадянське суспільство ще має виконати ряд заходів для реформування цієї сфери.

Особливо це стосується публічної політики у сфері освіти, адже сьогодні державна турбота про освіту – це турбота про створення потенціалу економічного зростання як найважливішого фактора у забезпеченні національної безпеки та добробуту країни, благополуччя кожного громадянина. Саме фінансові вкладення в освіту визнаються одними з найважливіших інвестицій у людський капітал. Необхідність збільшення обсягів бюджетних коштів, що вкладаються у розвиток освіти, спричинена завданнями підвищення ефективності та конкурентоспроможності економіки, структурними зрушеннями у сфері зайнятості, що визначають постійну потребу у підвищенні кваліфікації та підготовці кадрів, зростанні їх професійної мобільності.

Саме публічна політика у сфері освіти здатна залучити не тільки додаткове фінансування, але й контроль якості надання освітніх послуг з боку стейкхолдерів. І якщо говорити про можливість реалізації публічної політики у сфері освіти, то варто зауважити, що без проведення децентралізації, публічної політики як такої взагалі не може бути. Адже батьківський комітет при школі носить лише дорадчий характер, і не в силі здійснювати реальне керівництво навчальним процесом. Крім того, в умовах відсутності автономії закладу, недофінансування освітньої галузі, керівник навчального закладу змушений шукати додаткові джерела фінансування за рахунок коштів батьків учнів, залучивши до збору цих коштів батьківські комітети.

Без проведення децентралізації та надання загальноосвітнім навчальним закладам самостійності політика розвитку освітнього потенціалу у Житомирській області виглядала так: начальник управління освіти наказами №236 від 20.05.2015р. та №389 від 21.10.2013р. змушений був легітимізувати право батьківських комітетів надавати благодійну допомогу у вигляді грошових коштів, товарів, робіт і послуг, а адміністрації та педагогічним працівникам був встановлений обов'язок не втручатися у діяльність батьківських комітетів, що пов'язана із цією благодійною діяльністю. Батьківським комітетам також надано право погоджувати використання коштів, що надійшли як благодійна допомога на засіданнях батьківських комітетів, як підстава використання коштів спеціального фонду. При цьому в порушення чинного законодавства на керівників навчальних закладів покладений обов'язок організації діяльності батьківських комітетів, прийому благодійних внесків та відображення їх надходження у бухгалтерському обліку. В порушення порядку, встановленому Міністерством фінансів України, комісіям навчальних закладів надано право без працівника бухгалтерії, але за участю членів батьківського комітету, складати первинні бухгалтерські документи, що фіксують та підтверджують господарські операції. Отже, повноваження бенефіціара щодо здійснення відповідних прав та обов'язків, використання благодійних внесків, розподілу товарів, отриманих як благодійна допомога, здійснення контролю та відповідальність за порушення законодавства про благодійну діяльність, покладено на заклади освіти.

Як бачимо із наведеного прикладу законодавча база України була не готова до розвитку публічної політики розвитку освітнього потенціалу, але в умовах децентралізації освітньої сфери ситуація буде виглядати зовсім інакше.

Для прикладу розглянемо Тетерівську загальноосвітню школу I-III ступенів Житомирського району Житомирської області. У цьому навчальному закладі навчається 266 учнів, кількість осіб, що забезпечують функціонування школи становить – 23 особи. Після утворення об'єднаної територіальної громади, школа отримала 4 мільйони гривень на проведення капітального ремонту, утеплення та заміну даху. Також отримано кошти із інших джерел на розвиток.

Зрозуміло, що у таку школу батьки із задоволенням віддаватимуть своїх дітей. Більше того, створені батьківські комітети будуть бачити на що витрачено їхні гроші, адже школа має свою власну бухгалтерії та має можливість вести прозору господарську діяльність.

Педагоги, у свою чергу, також будуть конкурувати за працевлаштування у такій школі, таким чином забезпечуючи можливість підвищення якості освіти в учнів.

Підсумовуючи вищесказане, зазначу, що реальна публічна політика розпочинається там, де відбувається процес децентралізації, де громада має можливість безпосередньо впливати на прийняття рішень та контролювати процес їх виконання.

УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ

КРИВЦОВА ВАЛЕНТИНА МИХАЙЛІВНА

*завідувач кафедри європейської інтеграції
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент*

АКВАКУЛЬТУРА В ЄВРОПІ: МОДЕЛЬ НА МАЙБУТНЄ

Людство повинно дати відповідь на дуже важливі питання «Чи можливо забезпечити достатнє, хороше, здорове і стійке харчування для всього людства».

Аквакультура, безумовно, є частиною відповіді. 3 мільярди чоловік отримують 20 відсотків тваринного білка з рибних продуктів. Світове споживання зросло майже в два рази за останні п'ятдесят років – з 10 кг на людину в 1960 до 20 кг у 2012 році.

Населення світу продовжує зростати і, як очікується, досягне 9 мільярдів до 2050 року.

У поєднанні, ці два фактори надзвичайно негативно впливають на запаси «дикої» риби.

В ЄС скорочується надлишковий вилов і допомагається найбільш вразливим запасам відновитися. Промисел пікші в Північно-східній Атлантиці вже дає підвищені прибутки під час здійснення сталого промислу. ЄС також працює з глобальними партнерами для забезпечення сталого рибальства у всьому світі.

Попит майбутніх поколінь не може задовольнятися лише рибальством, вже зараз, половина морепродуктів, вироблених у світі надходить з галузі аквакультури. Світовий банк очікує, що планка досягне 60% до 2030 року. Вперше в сучасній історії, у 2012 році світове виробництво вирощеної риби перевищило виробництво яловичини.

Це факт, що ЄС є великим споживачем, але малопотужним виробником вирощеної риби.

В ЄС 65% спожитої риби та морепродуктів імпортується. Тож, чому не вирощується більше власних морепродуктів? Чому на ЄС припадає лише менше 5% світового виробництва аквакультури?

В інших зонах галузь аквакультури має вражаючі темпи зростання. В середньому більш ніж на 6% на рік по всьому світу. Чому вона була в стагнації в Союзі?

Розглянумо основні обмеження, які, в основному, перешкоджають промисловості дійсно піднятися.

Одним з головних каменів спотикання для фермера початківця, який виходить на ринок, є навантаження від непотрібної бюрократії. Часто він повинен пройти через лабіринт тяганини. Не кажучи вже про те, як важко знайти фізичний простір для рибного господарства.

Кожна країна-члена має визначити стратегію і знайти способи для допомоги розвитку галузі аквакультури.

Зі с боку ЄС мається намір допомогти з практичним керівництвом того, як трактується законодавство ЄС без зниження екологічних норм. Починаючи з осені 2015р. Європейська комісія збирається також зібрати національні організації разом для обміну ефективним передовим досвідом у цій сфері.

Та це тільки одна сторона медалі. Також потрібна інформована громадськість. Обізнаний споживач, який може зробити кращий вибір.

Галузь аквакультури ЄС має високі стандарти охорони навколишнього середовища та захисту прав споживачів.

Але чи відома громадськості ця відмінна якість продукції місцевого виробництва?

Нові правила маркування ЄС тепер дозволяють прочитати, як і де були виготовлені рибні продукти. Це допоможе знаходити та обирати свіжі, високоякісні продукти аквакультури в ЄС.

Потрібно переконатися, що виробництво достатньої кількості якісної, корисної та сталої продукції для всього людства є можливим впевнитись в тому що Європа також приймає участь у вирішенні цієї проблеми.

**МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО З ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ
ЯК СКЛАДОВА ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ**

Російська агресія на Сході привернула увагу до геополітичного вибору України. Державі доводиться відмовлятися від ролі пасивного об'єкта геополітичних змагань і спромогтися стати суб'єктом регіональної та міжнародної політики [1]. Основним завданням стає створення власної системи національної безпеки, збалансованої й погодженої з європейськими та світовими тенденціями.

Важливою складовою інтеграції України у світовий простір є співробітництво з міжнародними організаціями. Розвиток транскордонного співробітництва базується на принципах планової інтеграції основних світових інституцій, об'єднаних суспільними і загальнолюдськими цінностями, відповідає національним інтересам України та акумулює додатковий потенціал.

На даний час дієвим інструментом процесу інтеграції України у світове співтовариство є вироблення контрольованого державою механізму зв'язків на глобальному і регіональному рівнях в форматі участі у спеціалізованих і багатоцільових економічних міжнародних проектах (включаючи непроєктну грантову допомогу). Ініціаторами та координаторами міжнародних проектів виступають глобальна міжнародна організація Організація Об'єднаних Націй (ООН), міжнародна міжурядова організація Північноатлантичний альянс (НАТО) і регіональне політично-економічне об'єднання Європейський Союз (ЄС).

Для України надзвичайно важливим є глобальне співробітництво з метою вирішення соціально-економічних, гуманітарних, екологічних, інших проблем, загострення яких може становити небезпеку як для самої України, так і для світової спільноти в цілому [2].

Пріоритетною галуззю міжнародного співробітництва визначена й охорона здоров'я.

На даний час у державі, по суті, відсутні єдині механізми державного управління медичним захистом під час надзвичайних ситуацій, не сформований механізм співпраці міжвідомчих систем охорони здоров'я, відсутній єдиний банк даних для залучення адресної міжнародної матеріально-технічної допомоги при організації медичної допомоги.

Інтеграційне транскордонне науково-технічне співробітництво в галузі охорони здоров'я дозволить відповідати вимогам Всесвітньої організації охорони здоров'я (спеціалізована установа Організації Об'єднаних Націй), яка опікується проблемами охорони здоров'я у світовому масштабі. На даний час основними завданнями для профільної галузі є аналіз та опрацювання загальних підходів, визначення механізмів міжнародного реагування при виникненні надзвичайних ситуацій як мирного так й військового часу, визначення загальних механізмів в організації міжнародної логістичної допомоги при техногенних катастрофах, природних катаклізмах та інших екстремальних випадках мирного часу. Однією з основних характеристик організації сучасної, контрольованої державними механізмами, системи охорони здоров'я є поширення медичних ресурсів та можливостей на установи різного рівня командування, у різних локаціях та з можливостями, що постійно удосконалюються. Під системою надання медичної допомоги повинно вбачатись організовані та скоординовані зусилля на певній географічній території, спрямовані на надання повного спектру допомоги усім пораненим та постраждалим, що інтегровані в місцеву систему охорони здоров'я. Основна цінність такої системи полягає в її здатності забезпечити належний рівень допомоги пораненим і постраждалим, використовуючи наявні матеріально-технічні та людські ресурси задіяної території для досягнення кращих результатів лікування [4].

Міжнародна взаємодія з організації медичної допомоги дозволить системно уникати, або зменшувати ризики дублювання в організації надання медичної допомоги надасть змогу створити матричну об'єднану систему надання медичної допомоги, яка може бути змодельована на основі системних принципів лікування та визначитиме ресурси та практики надання медичної допомоги постраждалим в будь-якому регіоні Світу, підходів, процедур і протоколів для лікарського складу з міжнародного контингенту. Крім того це дозволить визначати та об'єднувати процедури реєстрації даних на всіх рівнях надання медичної допомоги для забезпечення постійного процесу удосконалення роботи. Підхід для вирішення завдань з медичного забезпечення при виникненні надзвичайних ситуацій повинен бути комплексним та включати в себе повний логістичний супровід ситуації. Визначення організаційно-управлінських механізмів координації дасть змогу досягти ефекту завдяки чіткій злагоженості у діях спеціалістів різноманітних служб, що беруть участь в управлінні матеріальними потоками.

Підписання Рамкової програми партнерства Уряду України – ООН на 2012-2016 роки стало суттєвим кроком у розвитку співпраці між Україною та ООН. З початку збройної агресії в Україні, ООН бере активну участь в наданні гуманітарної допомоги. Програма Розвитку ООН (ПРООН) здійснює постачання до Міністерства охорони здоров'я України лікарських засобів. Уряд Японії, ПРООН, ЮНІСЕФ та Міжнародна організація з міграції (МОМ) в Україні у співпраці з Урядом України розпочинають низку нових проектів, спрямованих на розширення програм допомоги переселенцям та соціально-економічного відновлення регіонів, що постраждали внаслідок конфлікту на сході України [3].

На даний час діє національна програма Співробітництва України з НАТО, в рамках якої реалізується проект співробітництва у медичній галузі між Кабінетом Міністрів України та Організацією НАТО з підтримки та постачання. За останні два роки нарощує присутність в Україні Місія України при НАТО (МУН). Місією організований взаємозв'язок з Агенцією НАТО з питань підтримки та постачання (NSPA) – виконавчою структурою Трастового фонду. МУН продовжує роботу в штаб-квартирі НАТО з метою організації лікування та медичної реабілітації в країнах-членах Альянсу [6].

Отже, у зв'язку з виникненням нових геополітичних викликів, стратегічних загроз з можливим використанням ядерної та біологічної зброї, руйнуванням стратегічних об'єктів, таких, як атомні електростанції, сховища ядерних відходів, підприємств хімічної та нафтопереробної галузі на перший план виступають злагожені транскордонні та міжвідомчі дії з організації медичного забезпечення.

Проведений аналіз дає підстави стверджувати, що Україна у своїй інтеграційній політиці активно співпрацює з міжнародними організаціями і союзами, які надають їй допомогу в різних сферах суспільного життя, тому числі з

організації та забезпечення надання медичної допомоги. Стратегічне партнерство стає важливим компонентом міжнародної безпеки [5].

Актуальність теми полягає в тому, що геополітичні, інтеграційні, військово-стратегічні, соціально-економічні та інші зміни, що відбуваються останнім часом, потребують визначення цілей та завдань, удосконалення та формування нових міжсекторальних і міжгалузевих підходів в державній політиці України.

Список використаних джерел.

1. Геополітика України. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Politics/113190>.
2. Солонінко К. С. Інтеграційна політика України: інституційні аспекти. – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/Politics/113190>. <http://www.stattionline.org.ua/ekonom/75/11034-integracijna-politika-ukra>.
3. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.unicef.org/ukraine/ukr/media>.
4. American College of Surgeons. Resources for Optimal Care of the Injured Patient, 2006. Chicago, IL: ACS; 2007. – Режим доступу: <http://usaisr.amedd.army.mil/cpgs.html>.
5. Michael E. O'Hanlon. The Future of Land Warfare (Geopolitics in the 21st Century). – Brookings Institution, 2015. – 254 p. ISBN-10 0815726899.
6. NATO UNCLASSIFIED, For Official Use Only, Situation Report No. 18 (Message No.: OPS (CEPOS) (2016) 0003, Dtg: 3 Febr. 2016, From: NATO Civil Emergency Planning Crisis Management Element.

БЕЗРУЧКО МАКСИМ ВІКТОРОВИЧ

*аспірант кафедри права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентіві України, заступник начальника відділу з питань банкрутства
головного територіального управління у Дніпропетровській області*

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ РЕФЕРЕНДУМІВ ЯК ФОРМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ

Проведення реформи місцевого самоврядування в Україні на сучасному етапі є одним з найважливіших напрямків державної політики, обумовлених її євроінтеграційними прагненнями. Приєднання до Європейської хартії місцевого самоврядування та її ратифікація стала важливим кроком для визначення спрямування розвитку вітчизняної системи місцевого самоврядування в європейському напрямку та формування відповідної нормативно-правової бази, як необхідного елементу демократичного суспільства. Європейська хартія узагальнює й визначає загальноєвропейські принципи здійснення демократії на місцевому та регіональному рівні, зобов'язуючи сторони застосовувати основні правила, які гарантують політичну, адміністративну та фінансову незалежність органів місцевого самоврядування.

Створюючи власну політику у відповідній сфері Україна, повинна вивчати і використовувати досвід країн членів Європейського Союзу, але при цьому не вдаватися до формального копіювання, адже кожна країна проходить свій шлях у формуванні місцевого самоврядування, який має свої особливості, а вивчення відповідних процесів дає змогу сформулювати уявлення про тенденції та закономірності управління на місцевому рівні, характерні для розвинених країн світу.

В умовах подальшого вдосконалення здійснення публічної влади в Україні постала надзвичайно складна проблема реформування місцевого управління, вдосконалення форм та методів його здійснення. Зважаючи на це, розвиток інституту місцевого самоврядування є важливим кроком до демократизації суспільного життя. Важливість цього процесу обумовлена й тим, що саме місцеве самоврядування виступає важливою складовою механізму реалізації прав людини на місцевому рівні. Також зазначемо, що умовою членства в Європейському Союзі є приведення національного законодавства країн-кандидатів у відповідність до правових стандартів законодавства ЄС.

В Україні проведення місцевих референдумів протягом тривалого терміну регламентувалося Законом України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» від 3 липня 1993 р., проте на підставі Закону України «Про всеукраїнський референдум» від 6 листопада 2012 р., він втратив чинність. Тому нині в Україні проведення місцевого референдуму є неможливим, що є досить грубим порушенням світових демократичних стандартів.

Виходячи з європейського досвіду, в Україні слід унормувати та деталізувати процедурні аспекти проведення регіональних та локальних референдумів. Так, у Швеції, Італії та Болгарії правове закріплення одержали референдуми на рівні регіонів та муніципалітетів; у Польщі та Франції врегульовано референдуми на регіональному, окружному та місцевому рівнях; в Іспанії – на рівні автономних спільнот, провінцій та муніципалітетів; в Угорщині – на рівні округів та муніципалітетів [3, с. 154 – 155].

Вищезазначене свідчить про необхідність здійснення заходів щодо розвитку інституту місцевого референдуму як форми, яка найбільш повно дозволяє членам територіальної громади здійснити індивідуальне волевиявлення щодо питань місцевого значення та стала б ефективним засобом контролю територіальної громади за діяльністю місцевої влади, зокрема, в частині взятих нею на себе зобов'язань. Саме через місцеві референдуми громади та її члени мають можливість легітимізувати свою публічну волю в рішення, яке матиме відповідну юридичну силу.

У Польщі важливим інститутом функціонування системи місцевого самоврядування є референдум, який уособлює контроль населення за владою гміни. Під час його проведення розв'язуються найважливіші питання місцевого значення, наприклад, приймаються рішення щодо оподаткування громадян, відкликання членів ради гміни до закінчення терміну скликання тощо. Особливо актуальним місцевий референдум є для малих гмін. Процедура ініціації референдуму полягає у збиранні протягом 60 днів 10% підписів громадян, яких достатньо для того, щоб вважати референдум таким, що відбувся [2].

У деяких європейських країнах, зокрема в Угорщині, передбачено, що в громадах з кількістю жителів менше 500 замість референдуму запроваджено додатковий інститут вирішальної ролі населення в регулюванні місцевих питань у вигляді сільського сходу, рішення якого є дійсними, якщо в ньому брала участь більш як половина виборців.

На сьогодні в Україні спостерігається досить низький рівень участі громадян у вирішенні питань місцевого значення. Такий стан обумовлений необізнаністю більшості громадян зі своїми правами у цій сфері, практичною відсутністю можливостей брати участь у вирішенні місцевих справ через недосконалість механізму реалізації права на місцеве самоврядування, обмеженим фінансуванням діяльності територіальної громади. Все це потребує зміни підходів щодо залучення громадян до участі в управлінні місцевими справами з урахуванням позитивної зарубіжної практики.

Надзвичайно важливим документом щодо розвитку інституту місцевого референдуму є Кодекс належної практики щодо референдумів CDL-AD(2007)008rev, ухвалений Радою з демократичних виборів 16 грудня 2006 р. та Венеціанською Комісією 16 – 17 березня 2007 р. Він закріпив керівні принципи щодо проведення референдуму (загальне виборче право, рівне виборче право, вільне виборче право), умови для запровадження цих принципів (стабільність законодавства, процедурні гарантії), спеціальні вимоги [6]. Зважаючи на проблеми щодо проведення місцевих референдумів в Україні, окреслені вище, норми цього Кодексу повинні бути обов'язково враховані та запроваджені.

Втрата чинності Закону України «Про всеукраїнський та місцеві референдуми» призвела до того, що нині в Україні проведення місцевих референдумів є неможливим. Це є грубим порушенням світових демократичних стандартів, оскільки місцевий референдум є вищою локальною формою здійснення місцевої публічної влади безпосередньо територіальними громадами і потребує здійснення заходів щодо врегулювання та розвитку інституту місцевого референдуму шляхом прийняття Закону України «Про місцевий референдум». Реалізація курсу на європейську інтеграцію вимагає інституційних змін, запровадження нових методів роботи, забезпечення фінансово-економічного підґрунтя для розвитку місцевого самоврядування на основі кращого європейського досвіду з використанням міжнародної підтримки.

Список використаних джерел.

1. Європейський демократичний доробок в галузі виборчого права : матеріали Венеціанської комісії, Парламентської Асамблеї, Комітету Міністрів, Конгресу місцевих і регіональних влад Європи. – Режим доступу : http://www.eli.org.ua/upload/Europe_III.pdf? PHPSESSID. – Назва з екрану.

2. Пехота С. Місцеве самоврядування: досвід Польщі. Розбудова демократичної системи територіального самоврядування в Польщі. – Режим доступу : <http://www.soskin.info/e-ea.php?pokazold=20010185&y=2001>. – Назва з екрану.

3. Референдуми в Європейському Союзі О. Д. Чебаненко, О. Ю. Грищук, Н. В. Колодяжна, А. Євгенівна, за аг. ред. Д. С. Коврижна. – К. ФАДА, ЛТД, 2007. – 186 с.

БЄДОВА ОЛЕНА АНАТОЛІЙВНА

аспірант кафедри державознавства та права НАДУ при Президентові України

ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS ЄС

Проблема вживання термінів стосовно адаптації законодавства України до *acquis* ЄС, обумовлена тим, що в англійському варіанті права Європейського Союзу та в українському перекладі термінологія різниться. Право ЄС, зокрема Лісабонська угода про внесення змін в Угоду про Європейський Союз й Угоду про заснування Європейської Спільноти, Копенгагенські критерії, Угода про асоціацію Україна – ЄС (англійська версія документа) містять термін «*approximation*», яке українською перекладається як «наближення» або ж «апроксимація». Українська ж версія Угоди про асоціацію Україна – ЄС (далі – Угода) містить переклад цього слова як «адаптація». Цей же термін на законодавчому рівні був визначений в Законі України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу».

Для того, щоб детальніше розібратися у виниклих питаннях, звернемося до першоджерел (законодавства) як англійської та української версій. Так, стаття 114 англійського варіанту Угоди про асоціацію Україна – ЄС має назву «*regulatory approximation*» [0, с. 56], що в українському перекладі було названо як «адаптація законодавства» [7]. Порівнюючи зміст цієї статті обома мовами, можна чітко зрозуміти, що її викладення перекладається ідентично окрім слова «*approximation*», яке просто замінено на адаптацію.

Аналіз угод про асоціацію інших країн свідчить про те, що всі англійські версії текстів даних угод містять поняття «*approximation*» (апроксимація), що говорить про усталеність даного терміну в міжнародному середовищі. Окрім угод, дане поняття також застосовується в інших матеріалах. Тобто, англійська термінологія ЄС має термін апроксимація, українська – переважно адаптація (деякі вчені використовують апроксимацію, гармонізацію, транспозицію).

Законодавчого визначення поняття апроксимація законодавства англійською мовою на рівні ЄС або інших країн не існує. Однак, вивчаючи інші матеріали стосовно адаптації законодавства країн, які набули членства в останні періоди розширення ЄС, то в Польщі правова апроксимація (*legal approximation with *acquis communautaire**) – це рівень суміщення польського права та права ЄС» [2]. Найбільш повне, на нашу думку, та детальне визначення правової апроксимації міститься в Методології правової апроксимації Словацької Республіки. Відповідно до цього документу правова апроксимація (*legal approximation (alignment)*) є процесом розробки та прийняття нормативних актів та створення умов для їх належного застосування з огляду на поступове досягнення повної відповідності нормативних актів Словаччини до права ЄС [3]. Дане визначення зосереджує увагу на двох як формальному, так і прикладному аспектах, що, на нашу думку, є основою для розуміння поняття «адаптація законодавства» в Україні.

Такий двоскладовий підхід визначення поняття був закладений в Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства ЄС 2002 року, в якій зазначалося, що «адаптація законодавства України до законодавства Європейського Союзу – це поетапне прийняття та впровадження нормативно-правових актів України, розроблених з урахуванням законодавства Європейського Союзу» [5].

Однак, ні Концепція адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу (далі – Концепція адаптації), яка була прийнята у 1999 році, та в якій поняття звужене і означає «процес зближення та поступового приведення законодавства України у відповідність із законодавством ЄС» [6]; ні вже затверджену Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу 2004 року, що має визначення: «адаптація законодавства – процес приведення законів України та інших нормативно-правових актів у відповідність з *acquis communautaire*» [4], не містять практичного елементу. Виходячи з цього, можна зробити висновок, що законотворці задавалися питанням практичної складової даного поняття та намагалися включити її до визначення в Концепції загальнодержавної програми 2002 року, але в решті решт уникнули додаткової конкретизації (прийняття та впровадження нормативно-правових актів) та залишили «приведення у відповідність». Дане формулювання є більш узагальненим, але все ж таки не виділяє прикладного аспекту та концентрує увагу лише на самому законодавстві.

Однак, Концепція адаптації в частині механізмів забезпечення адаптації містить окремий пункт «впровадження адаптованого законодавства», в якому зазначається, що «Впровадження адаптованого законодавства, яке є найважливішим елементом процесу адаптації законодавства, потребуватиме...» [6]. Зазначене означає, що хоч саме визначення поняття не має в собі елементу впровадження, але це мається на увазі концепцією процесу як таке, що є «найважливішим елементом процесу адаптації». Виходячи з цього та початкової мети законодавства (регулювання), впровадження [оновлених та нових нормативно-правових актів] априорі передбачається, оскільки є невід'ємною частиною та безпосереднім результатом приведення законодавства у відповідність.

Таким чином, виходячи із того, що поняття «адаптація» як таке було використано ще до ратифікації Угоди, а саме в Концепції адаптації 1999 року, та потім перенесене в український переклад Угоди замість англійського слова «апроксимація», вважаємо доречним, спираючись на законодавство, визначити їх синонімами та розуміти однаково. Визначення поняття адаптація законодавства зводиться до приведення його у відповідність до *acquis* ЄС, але з урахуванням елементу впровадження як такого, що є невід'ємною частиною цього процесу.

Список використаних джерел.

1. Association Agreement between the European Union and its Member States, of the one part, and Ukraine, of the other part, 21.03.2014 // Official Journal of the European Union 29.05.2014. – № L 161. – p. 2137. Режим доступу: http://eeas.europa.eu/sites/eeas/files/association_agreement_ukraine_2014_en.pdf
2. Report of the Office of the Committee for European Integration on the level of approximation of Polish law to EU legislation 1999 // Approximation of Ukrainian Law to EU Law // Iryna Kravchuk. Comparative Law Center at the Ministry of Justice. Basic Analysis. – 21 p. // <http://www.batory.org.pl/doc/k3.pdf>
3. Slovak Republic, Methodology of the Approximation of Law, 2001 // Approximation of Ukrainian Law to EU Law // Iryna Kravchuk. Comparative Law Center at the Ministry of Justice. Basic Analysis. – 21 p. // <http://www.batory.org.pl/doc/k3.pdf>
4. Загальнодержавна програма адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, затверджена Законом України від 18 березня 2004 року N 1629-IV. Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1629-15>
5. Концепції Загальнодержавної програми адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, схвалена Законом України від 21 листопада 2002 року N 228-IV. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/228-15>
6. Концепція адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу, схвалена постановою Кабінету Міністрів України від 16 серпня 1999 р. N 1496. Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1496-99-%D0%BF>
7. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, ратифікована Законом України № 1678-VII від 16.09.2016 року. Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/984_011/paran892#n892

БІЛЕЙ МИХАЙЛО ВАСИЛЬОВИЧ

аспірант Інституту законодавства Верховної Ради України

ОРГАНІЗАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ

Інтеграційні процеси як глобальне світове явище завжди мало місце у розвитку людської цивілізації. Особливої актуальності це набуло після Другої світової війни, коли було утворено Організацію Об'єднаних Націй, прийнято низку міжнародно-правових документів, відбулася активізація міждержавного співробітництва.

На сьогоднішній день не викликає сумнівів, що під впливом інтеграційних процесів в Європі дедалі більше держави добровільно погоджуються на обмеження свого державного суверенітету та передачу своїх суверенних прав у компетенцію наддержавних утворень. Такі зміни впливають і на появу нових поглядів щодо сутності публічного управління, проведення суттєво нових адміністративних реформ та модернізації інституту публічної служби тощо. Найбільший прояв цьому слугує історія створення та розвитку Європейського Союзу.

Наддержавний характер ЄС, що визначає його державно-правову природу, підкреслює наднаціональність соціально-економічної сфери, проведення зовнішньої політики та співпраці у питаннях безпеки та відповідальності. Все це забезпечується за рахунок міждержавного співробітництва.

Функції державного управління, що є засобом вирішення завдань та досягнення цілей, вирішуються у рамках ЄС за допомогою їх визначення та закріплення в установчих договорах. Однак реалізація таких функцій відбувається

шляхом делегування державою-членом ЄС наднаціональним органам ЄС, при цьому такі функції можна умовно поділити на зовнішні та внутрішні у рамках євроінтеграції.

Необхідно відмітити, що після вступу в силу в грудні 2009 року Лісабонського договору, що консолідує у собі Договір про Європейський Союз та Договір про функціонування Європейського Союзу, суттєво змінилася інституційна система публічного управління в рамках ЄС, а значить і потреба у дослідженні її організаційної складової.

Такий стан організації управління в ЄС прямо впливає на характер відносин України та ЄС в частині євроінтеграції та виконання зобов'язань згідно Угоди про асоціацію України з ЄС. Критеріями такого євроінтеграційного руху України додатково виступають Копенгагенські та Мадридські критерії.

Відповідно до Договору про функціонування ЄС (далі по тексту – Договір), коли Договори надають Союзіві виключні повноваження в певній сфері, лише Союз може здійснювати законодавчу діяльність й ухвалювати юридично обов'язкові акти; держави-члени мають право діяти в цій сфері самостійно, лише якщо вони отримали від Союзу належні повноваження або для впровадження правових актів Союзу. Коли Договори надають Союзіві спільні з державами-членами повноваження в певній сфері, то і Союз, і держави-члени можуть здійснювати законодавчу діяльність і ухвалювати юридично обов'язкові акти в цій сфері. Держави-члени здійснюють свої повноваження в обсязі, в якому Союз не застосовує свої повноваження. Держави-члени також здійснюють свої повноваження в обсязі, в якому Союз вирішив припинити здійснення своїх повноважень. Держави-члени координують свою економічну політику та політику зайнятості на передбачених у цьому Договорі засадах, які має право визначати Союз.

Під час процесу європейської інтеграції України у контексті модернізації публічного управління є усвідомлення основних цінностей та формування стратегічних і тактичних цілей, які виступають чинниками вироблення політики. Важливим є поняття «спроможності» публічної адміністрації до реалізації вимог Європейського Союзу. Саме підпорядкованість зусиль вимогам реформування та завданням європейської інтеграції дозволила посткомуністичним державам Центральної Європи сформулювати принципи адміністративної спроможності та впровадити їх у життя протягом порівняно стислих термінів. Тому модернізація публічної адміністрації вимагає досить значних інвестицій, а їх функціонування передбачає наявність необхідних матеріальних та фінансових ресурсів [1, с. 77].

21 березня 2014 року було підписано політичну частину, а 27 червня 2014 року економічну частину Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі по тексту – Угода про асоціацію).

В рамках Угоди про асоціацію передбачено створення органів управління з реалізації окремих питань асоціації: 1) Спільний комітет з питань реадмісії (стаття 19); 2) Спільний комітет про спрощення оформлення віз (стаття 19); 3) Підкомітет з управління санітарними та фітосанітарними заходами (стаття 63); 4) Підкомітет з питань митного співробітництва (стаття 83); 5) Підкомітет GI (з питань географічних зазначень) (стаття 211); 6) органи колективного управління правами інтелектуальної власності (стаття 231); 7) Підкомітет з питань торгівлі та сталого розвитку (стаття 300) 8) регіональні організації з управління рибальством (стаття 409); 9) Комітет асоціації (стаття 464); 10) Парламентський комітет асоціації (стаття 467); 11) Платформа громадянського суспільства (стаття 469).

Вищевикладене дає підстави стверджувати, що організаційні інструменти у публічному управлінні у контексті європейської інтеграції України, визначають наступне:

- організаційна функція є основною функцією державного управління;
- принципи державного управління, європейського публічного управління та принципи Європейського адміністративного простору є базовою складовою для побудови у державі належної системи публічного управління і менеджменту;
- організаційна функція державного управління взаємопов'язана із іншими функціями державного управління (планування, координація, контроль), вона відіграє першооснову для реалізації поточних завдань і функцій держави;
- зміст Угоди про асоціацію підтверджує правильність поділу організаційної функції державного управління на функції системи галузевого та міжгалузевого управління, адже саме управлінська діяльність у конкретній сфері суспільного розвитку виступає об'єктом застосування організаційно-управлінських засобів для її належного здійснення та одержання високих і якісних управлінських результатів.

Список використаних джерел.

1. Публічна адміністрація в Україні: становлення та розвиток: монографія / за заг. ред. А. В. Толстоухова, Н. Р. Нижник, Н. Т. Гончарук. – Д.: Монолит, 2010. – 400 с.

БОНДАР НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

декан факультету економіки та права Національного транспортного університету, д.е.н., професор

МАЛИШ НАТАЛІЯ АНДРІЇВНА

професор кафедри управління національним господарством та економічної політики НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор

ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СПІЛЬНИХ ПРОЕКТАХ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ

З метою організації роботи щодо імплементації Угоди про асоціацію Міністерством інфраструктури утворено Координаційну раду та робочі групи у відповідних сферах (транспортної політики та інфраструктури, безпеки та перевезення небезпечних вантажів, авіаційного транспорту, автомобільного транспорту та дорожнього господарства,

залізничного транспорту, морського та річкового транспорту та поштового зв'язку). Міністерством інфраструктури підготовлено та затверджено 14 розпоряджень Кабінету Міністрів України, якими схвалено 44 планів імплементації.

Розвинена транспортна інфраструктура є умовою стабільного й динамічного зростання економіки регіонів, держави у цілому, підвищення рівня життя населення, базовим чинником національної безпеки та успішної інтеграції країни у світовий економічний простір. У той же час, проекти, що пов'язані з розвитком транспорту та об'єктами транспортної інфраструктури, потребують акумуляції значних обсягів фінансових ресурсів. Найбільш поширеною формою партнерства є концесії.

В умовах євроінтеграційних процесів Україна успішно співробітничала з міжнародними фінансовими організаціями, такими як: Європейський банк реконструкції та розвитку (ЄБРР), Європейський інвестиційний банк (ЄІБ), державний банк Німеччини «Кредитна установа для відбудови» KfW тощо.

Як зазначає міністерство транспортної інфраструктури України, завершено реалізацію семи проектів з ЄБРР та ЄІБ загальною вартістю (909,55 млн. євро), з них кредитних коштів – 659,23 млн. євро. На стадії реалізації знаходиться три проекти загальною вартістю 2 111 млн. дол. США (1 млрд. 508 млн. євро), з них кредитних коштів – 1 млрд. 582 млн. дол. США (1 млрд. 130,3 млн. євро), власних коштів – 179 млн. дол. США (127,7 млн. євро) та коштів державного бюджету – 350 млн.: «Оновлення рухомого складу на залізницях України» (ЄБРР); «Впровадження швидкісного руху пасажирських поїздів на залізницях України» (ЄБРР) та Проект «Бескидський залізничний тунель (Будівництво Бескидського тунелю)» (ЄІБ); «Покращення транспортно-експлуатаційного стану автомобільних доріг на підходах до м. Києва» (ЄБРР, ЄІБ). На стадії реалізації проектів з МБРР знаходиться два інфраструктурні проекти загальною вартістю 1040 млн. дол. США, з них кредитних коштів – 850 млн. дол. США., та коштів державного бюджету – 190.

У березні 2015 р. під час українсько-німецьких переговорів українській стороні передано на розгляд та опрацювання першу проектну пропозицію «Відновлення інфраструктури постачання в Східній Україні» щодо інвестування 100 млн. євро на відновлення суспільної інфраструктури. Отримані кошти від ФРН пропонується направити на: придбання техніки для відновлення автомобільних шляхів та залізничної інфраструктури; придбання будівельних матеріалів для відновлення об'єктів транспортної інфраструктури; проекти з відновлення об'єктів залізничної та дорожньої інфраструктури.

У 2016 р. розроблений Проект Національної Транспортної стратегії України. Пріоритетом Міністерства інфраструктури України є комплексне реформування галузі. Спільно з європейськими експертами розпочато аудит функцій Міністерства та підзвітних служб, під головуванням Міністра відбулося засідання робочої групи.

Підтримка ЄС є масштабною: зараз експерти допомагають створити опис всіх існуючих інфраструктурних проектів для визначення пріоритетів і найбільш проблемних моментів, щоб надати допомогу. ЄБРР допомагає в розробці Закону про концесію і підготовці портів до концесії, реструктуризацією Укрзалізниці та Укрпошти, Всесвітній банк надає допомогу з реформою дорожнього сектору і поліпшенням логістики, ЄІБ – з безпекою в дорожній сфері, модернізацією транспорту, Американські інженери надають підтримку в питанні реформи внутрішніх водних шляхів.

5 жовтня 2016 року Кабінет Міністрів України прийняв розпорядження «Про відкриття міжнародного пункту пропуску через державний кордон України в річковому порту Київ» з метою забезпечення реалізації Європейської угоди про найважливіші внутрішні водні шляхи міжнародного значення та на прохання колег з Республіки Білорусь.

Наявність такого пункту пропуску також сприятиме збільшенню вантажних міжнародних перевезень, а в результаті – розширенню міжнародної торгівлі.

Реалізація транспортних інфраструктурних проектів потребує врахування таких важливих аспектів, як очікуваний попит на послуги, що будуть надаватись суспільству, та необхідність відведення під об'єкти інфраструктури великих земельних ділянок. Очікуваний попит на послуги об'єкта транспортної інфраструктури залежить від доступності альтернативних видів транспорту, зміни ділової активності та низки інших чинників.

Список використаних джерел.

1. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Сайт Кабінету Міністрів України. Глава 7. Транспорт [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=246581344.

2. Матеріали Міністерства інфраструктури України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.mtu.gov.ua>.

БУНЧУК МИКОЛА МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант кафедри управління національним господарством та економічної політики НАДУ при Президентові України

ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ У ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗАМ ІНТЕГРОВАНОГО СВІТУ

Серед ключових напрямків взаємодії закладених Угодою про асоціацію між Україною та Європейським Союзом є: політичний діалог і реформи, політична асоціація, співробітництво та конвергенція у сфері закордонних справ та політики безпеки, зокрема у сфері боротьби з тероризмом.

Втім видозмінюваність викликів з боку міжнародного тероризму в умовах динамічності існуючої світ-системи вимагає поглиблення досліджень у визначеному напрямі – тенденції, що має реалізовуватись як шляхом узагальнення вже здійснених розробок, так і більш деталізованого аналізу окремих, зокрема економічних аспектів теми.

Ці процеси, на нашу думку, потребують додаткового аналізу з огляду на необхідність пошуку джерел фінансування цього ризику та розробки економічних та організаційно-правових методів щодо попередження та боротьби з тероризмом.

У цьому сенсі привертає увагу поява у низці країн державних програм щодо фінансування боротьби з тероризмом, зокрема, удосконалення заходів щодо протидії фінансуванню тероризму та підтримку розвитку спеціалізованих антитерористичних страхових ринків.

Поява оціночних категорій в області тероризму – наприклад у вигляді фінансової ціни: винагороди, що встановлюється органами влади за відомості, що дозволяють затримати терористів, або соціальної ціни: згоди суспільства на обмеження прав і свобод – дозволяє стверджувати про формування специфічного ринку – ринку тероризму. У цьому випадку з'являється можливість назвати «ціну» терору, як би це блюзнірство не звучало.

Розглянемо економічну модель тероризму, в якій проаналізуємо питання:

1. Як формується фінансова ціна тероризму?
2. Кому вигідно розвиток ринку тероризму?
3. Хто впливає на формування вартості ринку тероризму?
4. Як можна впливати на ринок тероризму?

З цією метою представимо терор як якийсь абсолют, виражений в контексті унітарного товару, єдиного для нового сегмента світової економіки: «ринку тероризму». Класична схема товарообігу: продавець – товар – покупець. Причому, якщо перший щось набуває натомість – в нашому випадку це економічні та політико-соціальні блага, то останній ці самі блага в тому ж самому обсязі втрачає. Вводимо змінну – «ціну» ринку тероризму, яка складається із сум політико-соціальних та економічних благ, що знаходяться в межах «ринку тероризму»

Дослідження, нещодавно виконане для проекту «Копенгагенського консенсусу», дало змогу зробити висновок про те, що країни-мішені терористів витрачають занадто багато коштів на заходи, а терористи, своєю чергою, просто спрямовують ризик нападу на інший об'єкт, а не зменшують його.

Автор дослідження, Тодд Сендлер, зауважує, що терористи дуже передбачливі. Дії уряду, що спрямовані на захист одного об'єкта, призводять до того, що терористи просто вибирають іншу мішень.

Політичний сигнал дуже простий: ефективні антитерористичні заходи – це ті, що ускладнюють напади усіх видів або зменшують ресурси терористів. Більшість сучасних антитерористичних заходів не забезпечують ні того, ні того.

Зміцнення деяких мішеней просто заохочує терористів до зміни фокусу уваги. Терористи можуть спостерігати за тим, як уряди змінюють потенційні мішені і відповідно планувати свої напади. Саме це мало місце 11 вересня 2001 року, коли аеропорти „Логан“, „Ньюарк“ і „Даллес“ виявились такими, де безпека була не на вищому рівні.

З політичних міркувань і прагнучи уникнути надзвичайного ризику, країни продовжують витрачати величезні кошти в тій сфері, яка вимагає великих витрат, проте дає дуже малу вигоду. Люди зазвичай надмірно реагують на маловірогідні катастрофічні події, замість того, щоб готуватись до більш вірогідних подій з меншими втратами. Більше того, країни-мішені терористів змагаються за те, щоб змусити терористів перенацілитись на іншу країну. Зрештою, у цих змаганнях переможців не буде.

Теракти завжди залишатимуться очевидним і дешевим способом досягти своєї цілі для груп, що прагнуть посіяти паніку і тривогу. Кожен долар, вкладений терористами у вибухи бомб у лондонському транспорті в липні 2005 року, завдав шкоди аж на 1 270 000 доларів США (за підрахунками, шкода в 2,5 мільярда доларів США була завдана операцією, яка коштувала лише дві тисячі доларів). Борці з тероризмом повинні реагувати впевнено і раціонально, щоб витрати на антитерористичну діяльність приносили максимально можливу користь.

Вищевказані економічні причини і наслідки тероризму ми можемо спостерігати у власній країні. Проте, окремо ми маємо оцінити економічні збитки понесені Україною від терористичної діяльності на території Донецької і Луганської областей у 2014 році (табл. 1). Збройне протистояння зумовлює невинне погіршення економічних показників розвитку Донецької та Луганської областей, яке супроводжується також втратою (руйнуванням, викраденням і т.п.) частини активів (табл. 2).

Таблиця 1

Надходження держбюджету у 2014*

	Донецька обл.	Луганська обл.
Від підприємств-платників податків	4,4 млрд. грн. на 27% менше 2013р.	1,4 млрд. грн
Питома вага збору від платників зменшилася за рік	з 7,2% до 5,3%	з 2,4 % до 1,7%
Виконання доходів місцевих бюджетів	88,4%	88,5%.
Витрати державного бюджету по податкових платежах 2014 р.	не менше 18 млрд. гривень	

*За даними державної фіскальної служби України

Таблиця 2

Пошкодження (зруйнування) об'єктів інфраструктури в Донецькій і Луганській областях на початок 2015 року*

об'єктів житлового фонду	близько 1 млрд. 750 млн. грн.
систем життєзабезпечення населення	близько 70 млн. грн.
об'єктів дорожнього господарства	близько 2 млрд. 153 400 000 грн.
об'єктів залізничної інфраструктури	близько 880 млн. грн.
міського електричного транспорту	більше 8,8 млн. грн
загалом на суму	близько 5 млрд. гривень

*За даними мінрегіонрозвитку, будівництва та житлово-комунального господарства

Проведення бойових дій на сході країни, крім економічних, породило низку соціальних і гуманітарних проблем. По-перше, поява в Україні категорії внутрішньо переміщених осіб, кількість яких за офіційними даними склала більше 650

тис. чоловік. Проте офіційна статистика кількості переміщених осіб не відображає реальних масштабів переселення, оскільки частина громадян переїжджає із зони бойових дій самостійно (до родичів, знайомих тощо) без проходження реєстрації.

Отже, ціна за недостатню готовність держави до протистояння зовнішнім та внутрішнім загрозам є надто високою, як у соціальному і моральному, так і у економічному аспектах. Тому уряду, в процесі формування державної антитерористичної політики необхідно передбачати й комплексні заходи щодо попередження тероризму та подолання його економічних наслідків, які на даний час є руйнівними для нашої держави.

У цілому для повноправного утвердження у вітчизняному науковому просторі методологія аналізу антитерористичної державної політики потребує окремого ґрунтовного дослідження в Україні, і все це перебуває в тісному взаємозв'язку з динамікою, складниками та пріоритетами розвитку суспільства.

Список використаних джерел.

1. Портал OECD. Terrorism risk and insurance markets in 2012 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oecd.org/finance/2ndinternationalmeetingonterrorismriskinsurance.htm>
2. Бйорн Ломборг, Стаття: «Чи окупається боротьба з тероризмом?» на сайті: http://www.nato.int/docu/review/2008/04/AP_COST/UK/index.htm
3. Портал World Economic Forum. Global Risks 2013 [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://reports.weforum.org/global-risks-2013>.
4. Портал OECD. Recommendation of the Council on the Establishment of a Check-List of Criteria to define Terrorism for the Purpose of Compensation [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://acts.oecd.org/Instruments/ShowInstrumentView.aspx?InstrumentID=101&Lang=e&Book=False>
5. Портал Інформаційно-аналітичний центр РНБО [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://mediarnbo.org/materiali-dlya-presi/>

ВЕСЕЛЬСЬКА МАРИНА ВІТАЛІЙВНА

аспірант кафедри управління освітою НАДУ при Президентові України

ДІАГНОСТИКА ПРОЦЕСУ ЗМІН У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ УКРАЇНИ

Зміни в професійній діяльності в сфері освіти, яка найбільшою мірою забезпечує розвиток людини, стали одним із загальнонаціональних пріоритетів у нашій країні відповідно до євроінтеграційних процесів протягом останнього десятиліття.

Стратегією подальшої діяльності у сфері європейської інтеграції є активний перехід на сучасні європейські методи роботи, сприяння розвитку міжвідомчої взаємодії на горизонтальному рівні, розширення повноважень середньої та нижньої управлінських ланок щодо обміну інформацією, заохочення ініціативності, глибокої продуманості пропозицій і бачення кінцевих результатів їхньої реалізації, вивчення та трансляція корисного досвіду інших європейських країн у сфері державного управління інтеграційними процесами. Успіх на шляху просування України цим курсом та надання відносинам Україна – Європейський Союз якісно нового статусу залежатиме від: здійснення послідовного та виваженого реформування економічної і соціальної сфер; ефективності процесу наближення законодавства України до законодавства ЄС; реалізації положень Угоди про асоціацію [2].

При обґрунтуванні змін до структури професійної діяльності державних службовців у сфері освіти ми виходимо з необхідності враховувати пріоритети, відображені у фундаментальних концепціях досконалості Європейського фонду управління якістю, а саме:

- *орієнтація на результати* – досягнення результатів, які задовольняють усі зацікавлені сторони.
- *орієнтація на споживача* – створення цінностей для споживача.
- *лідерство та постійність мети* – це видиме і надихаюче лідерство в поєднанні з постійністю цілей.
- *менеджмент на основі процесів і фактів* – управління організацією через мережу взаємодіючих і взаємопов'язаних процесів, систем і фактів.
- *розвиток і залучення персоналу* – це забезпечення максимального внеску працівників шляхом їх розвитку та залучення.
- *постійне дослідження, інновації та удосконалення* – це постійний пошук можливостей удосконалення та інновацій на основі набуття нових знань.
- *розвиток партнерства* – розвиток і підтримка партнерських відносин, що підвищують цінність.
- *корпоративна соціальна відповідальність* – це вихід за мінімальні законодавчі вимоги, в рамках яких функціонує організація, і докладання зусиль для того, щоб розуміти і реагувати на очікування суспільства [2].

Нові завдання розвитку України відповідно до фундаментальних концепцій євроінтеграції обумовлюють необхідність оновлення завдань державної служби, зміни структури, завдань і характеру професійної діяльності державної служби загалом та у сфері освіти зокрема.

Для розроблення нової структури потрібно дотримуватись визначеного курсу та розглядати позитивні приклади країн-членів Європейського Союзу. Однією з таких країн є Польща, яка за географічним розташуванням є найближчою та має схожі культурні та історичні традиції. Ще у 2010 році Роберт Собієх, член консультативної ради із соціологічних досліджень, розробив звіт в рамках фінансованого ЄС проекту Twinning «Розвиток і удосконалення системи підготовки державних службовців в Україні». Проект мав на меті модернізацію системи підготовки державних службовців, зокрема, підвищення кваліфікації та формування професійних навичок, необхідних для втілення реформ [1]. У Польщі спрощена

форма поділу посад державних службовців, адже корпус державної служби включає тільки ті посади, на які поширюється влада Прем'єр-міністра (тобто, центральна адміністрація і воєводства). Саме це робить державну службу Польщі визначеною та доступною, чого не вистачає Україні.

З метою удосконалення засобів реалізації професійної діяльності державних службовців, на нашу думку, необхідно запровадити кодифікацію законодавства в сфері освіти України, оскільки у країн-учасниць чітко встановлене законодавство у межах впливу Європейського Союзу. Зміни процедури діяльності, потребують підвищення професійних компетентностей державних службовців у сфері освіти шляхом оновлення програм підготовки та підвищення обміну досвідом з країнами-учасницями під час проходження кваліфікаційних, всеукраїнських та міжнародних програм і тренінгів, що підвищить результативність праці державних службовців у сфері освіти та їх конкурентоспроможність.

Зміни в структурі професійної діяльності державних службовців у сфері освіти необхідні Україні для виконання євроінтеграційних завдань, що пришвидчить її вступ до Європейського Союзу.

Список використаних джерел.

1. Звіт «Система підготовки державних службовців в Польщі». [Електронний ресурс] / Роберт Собієх, експерт проекту Twinning «Розвиток і удосконалення системи підготовки державних службовців в Україні», член консультативної ради із соціологічних досліджень, Канцелярія Прем'єр-Міністра Польщі. – Режим доступу : <http://govuadocs.com.ua/docs/134/index-998285.html>.

2. Управління якістю на державній службі в контексті реалізації політики європейської інтеграції України [Електронний ресурс]. – 2013. – Режим доступу до ресурсу: <http://www.center.gov.ua/component/k2/item/723/>

ВОЛОШЕНКО ВІТАЛІЙ МИКОЛАЙОВИЧ

*здобувач кафедри державної служби та кадрової політики
НАДУ при Президентові України*

ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСКОРДОННИХ РЕГІОНІВ ЧЕРЕЗ РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Проблема формування системи транскордонного співробітництва за європейськими стандартами в Україні є актуальним питанням теорії і практики європейської інтеграції України. Задля розв'язання зазначеної проблеми важливим є, по-перше, системний підхід до реальної розбудови єврорегіональної співпраці, відмова від декларацій та імітації єврорегіонального співробітництва в Україні. По-друге, необхідним є врахування досвіду транскордонного співробітництва розвитку регіонального туризму в європейських країнах.

Зазначена проблематика широко представлена у сучасних наукових дослідженнях. Так, проблеми транскордонного співробітництва, зокрема, у туристичній галузі, діяльності єврорегіонів, розробляли Габбе Г., Мюдріх Г., Кліп К., Стасяк А., Зьоло З., Білчак В., а також вітчизняні вчені: Балабанов Г., Буглай Н., Гакман С., Гук А., Куйбіда В., Лендвел, М., Макогон Ю., Мокій А., Нагірна В., Романюк С., Романова Н., Ротар Н., Ткачук А., Шевчук К., Щербак Н. Устич С., та ін..

Динамічний розвиток європейської інтеграції, геополітичні зміни потребують виокремлення нових пріоритетів розвитку транскордонного співробітництва України та сусідніх держав, формування транскордонних відносин за європейськими стандартами. У сучасному глобалізованому світі провідні держави світу дали належну оцінку перевагам від розвитку туристичної галузі. Туризм сприяє зростанню зайнятості, диверсифікації економіки, оскільки сфера туризму і курортів пов'язана з діяльністю більш як 50 галузей, підвищує інноваційність національного господарства. Туризм сприяє збереженню і розвитку культурного потенціалу, веде до гармонізації відносин між різними країнами і народами, збереженню екологічно безпечного довкілля. Крім того, туризм є одним із чинників реалізації зовнішньої політики держави. Гармонізація національних стандартів у сфері туризму з міжнародними та європейськими стандартами, що сприятиме покращенню якості національного туристичного продукту та обслуговування споживачів туристичних послуг. Формування та реалізація конкурентоспроможних національного, регіонального та місцевого туристичних продуктів, що сприятиме підвищенню якості туристичного продукту, зростанню попиту на туристичні послуги, збільшенню надходжень від реалізації туристичних послуг до Державного та місцевого бюджетів [4].

У контексті розбудови єдиної Європи проблематика транскордонного співробітництва розвитку регіонального туризму набуває нового звучання. Так, протягом останніх років в Україні значно активізувалося транскордонне співробітництво у вигляді єврорегіонів, які сьогодні відіграють роль мостів у процесі європейської інтеграції. Життя ставить перед українським суспільством нові виклики зовнішнього і внутрішнього походження, які у своїй сукупності спричиняють різку диференціацію українських регіонів, насамперед прикордонних, в першу чергу за інтегральним показником, яким є показник рівня людського розвитку. Така диференціація спричинює соціальну напруженість і веде до наростання відчуженості між громадами та регіонами, що становить загрозу національній безпеці української держави. Важливим кроком для виходу із такого становища є використання потенціалу транскордонного співробітництва як інноваційного інструменту державної регіональної політики [5, с.5]. В умовах поступової інтеграції України в європейську систему, в процесі якої розвиток транскордонного співробітництва є одним з пріоритетних напрямів державної економічної політики, актуалізується питання про становлення нових типів соціально-економічних та організаційно-правових відносин, зокрема, на транскордонних територіях. Поглиблення транскордонного співробітництва відкриває нові можливості для активізації господарської діяльності на периферійних територіях й підвищення їх конкурентоспроможності шляхом об'єднання зусиль та мобілізації природно-ресурсного та інтелектуального потенціалу сусідніх територій. Аналіз сучасного стану розвитку транскордонного співробітництва українських громад та регіонів свідчить про існування певних проблем та труднощів. Сучасний стан транскордонного співробітництва у нашій країні

обумовлений низкою об'єктивних та суб'єктивних чинників, які впливають на розвиток західних прикордонних регіонів і визначають його короткострокову та середньострокову перспективу. Транскордонне співробітництво є новим видом співпраці, а тому основними проблемами тут виступають законодавча неузгодженість і мінливість нормативно-правової бази, що регулює транскордонне співробітництво між Україною та її західними сусідами, нерозуміння суті транскордонного співробітництва. Серед інших проблем можна зазначити наступні: недосконалість національного законодавства, відсутність єдиних нормативно-правових та інших стандартів щодо утворення та діяльності євро регіонів, їх наближення до стандартів Європейського Союзу; низький рівень залучення до транскордонного співробітництва підприємницьких структур, недержавних установ та громадських організацій; високий рівень корупції у сферах, дотичних до транскордонного; недостатня фінансова підтримка з боку держави програм та проектів транскордонного співробітництва та розвитку євро регіонів; недостатність фахівців та недосконалість національної системи підготовки фахівців у галузі транскордонного співробітництва; відсутність комплексної системи моніторингу та аналізу результатів діяльності органів місцевого самоврядування України у галузі транскордонного та міжнародного співробітництва [1]. Часткове вирішення цих проблем буде можливим із завершенням конституційної реформи в Україні, яка передбачає, зокрема, створення власних виконавчих органів обласних та районних рад та надання їм відповідних повноважень. Необхідно розробити комплексну національну програму щодо навчання та підготовки кваліфікованих менеджерів, управлінських кадрів для органів місцевого самоврядування, які мають працювати у галузі транскордонного співробітництва. Транскордонне співробітництво спрямоване на подолання негативних аспектів існування кордонів та наслідків, які виникли на прикордонних територіях через їх розташування на національних окраїнах держав і має на меті покращення умов життя населення. Головним завданням розвитку транскордонного співробітництва є сприяння поглибленню економічних, соціальних, науково-технічних, екологічних, культурних та інших відносин між територіальними громадами, їх представницькими органами, місцевими органами виконавчої влади та територіальними громадами, відповідними органами влади інших держав. [3].

Отже, досягнення Україною суверенітету в умовах розвитку глобалізаційних та інтеграційних процесів зумовлює необхідність включення України та її регіонів в активну міжнародну діяльність. Важливим у цьому процесі є проведення моніторингу транскордонного співробітництва як комплексу теоретичних та організаційно-практичних заходів, який забезпечує аналіз і порівняння загальних і відмінних рис, а також тенденцій розвитку транскордонного співробітництва в різних регіонах Європи з метою підвищення його ефективності, перш за все шляхом оптимізації управління. Активізація різних форм транскордонного співробітництва, зокрема, і в туристичній галузі, є важливим завданням сьогодення, враховуючи прагнення України стати повноцінним членом ЄС. Для забезпечення швидкого та найбільш результативного залучення прикордонних регіонів України до міжрегіональної та транскордонної співпраці потрібен вдосконалений чіткий механізм регулювання міжнародного міжрегіонального співробітництва, який слід спрямувати в напрямку збільшення результативності у досягненні цілей та завдань, які покладаються на цей механізм.

Список використаних джерел.

1. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року. Постанова Кабінету Міністрів України від 06 серпня 2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>
2. Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016—2020 роки. Постанова Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2016 р. №554 [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/554-2016-%D0%BF>
3. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс] : Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/ru/5/2015>
4. Про схвалення Стратегії розвитку туризму і курортів на 2016–2020 роки. Проект. [Електр. ресурс]. – Режим доступу: <https://www.knteu.kiev.ua/file/NjY4NQ==/e1227acdf34bb4a1da39d384139b9d7a.pdf>
5. Транскордонне співробітництво – стратегічний курс розвитку прикордонних територій України / За ред. В. Борщевського. – Львів: Інститут міжнародних економічних досліджень, 2008. – 180 с.

ГАЛИЦЬКА НАТАЛІЯ ВАЛЕРІЙВНА

аспірант кафедри управління освітою НАДУ при Президентові України

УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ

Європейська інтеграція України є ключовим напрямом діяльності нашої держави. Орієнтація на європейські цінності обумовлює проведення низки реформ у багатьох сферах суспільного життя. Українська держава стала на шлях до запровадження європейських стандартів вищої освіти і робить послідовні кроки у цьому напрямку. У 2005 році Україна приєдналася до Болонського процесу, підписавши Болонську декларацію. Такий крок став поштовхом до процесу реформування системи вищої освіти відповідно до європейських принципів та стандартів. Більшість положень, які визначені у програмних документах Болонського процесу, можуть бути реалізовані через розроблення рамок кваліфікацій, останні відіграють важливу роль у розвитку Європейського простору вищої освіти через створення системи ідентифікації та порівняння кваліфікацій, сприяння визнанню кваліфікацій, створення фундаменту для розроблення освітніх і професійних стандартів, які базуються на результатах навчання тощо [3]. У 2011 році, орієнтуючись на європейські стандарти вищої освіти та потреби у фахівцях на ринку праці, Кабінетом Міністрів України було затверджено Національну рамку кваліфікацій. Основними цілями впровадження Національної рамки кваліфікацій визначено введення європейських стандартів та принципів забезпечення якості освіти з урахуванням вимог ринку праці до компетентностей фахівців, налагодження ефективної взаємодії сфери освітніх послуг та ринку праці, сприяння національному та

міжнародному визнанню кваліфікацій, здобутих в Україні [2]. Національна рамка кваліфікацій є важливим кроком до забезпечення мобільності викладачів, студентів та науковців в межах Європейського простору вищої освіти. Мобільність вимагає наявності Європейської кредитної трансферно-накопичувальної системи, яка використовується у Європейському просторі вищої освіти, та додатку до диплому європейського зразка [4]. Кредитна, або академічна, мобільність передбачає не лише можливість навчатися, проводити викладацьку чи наукову діяльність в інших вищих навчальних закладах України, а і поза її межами. Найкращий приклад останнього – участь у міжнародних програмах і проєктах у сфері вищої освіти. Ще одним важливим кроком у реформуванні системи вищої освіти стало прийняття у 2014 році Закону України «Про вищу освіту», який, в цілому, відповідає європейським стандартам у сфері вищої освіти.

Відповідно до Закону України «Про вищу освіту» систему управління вищою освітою складають Кабінет Міністрів України, центральний орган виконавчої влади у сфері освіти і науки, галузеві державні органи, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, органи влади АРК, органи місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать вищі навчальні заклади, Національна академія наук України та національні галузеві академії наук, засновники вищих навчальних закладів, органи громадського самоврядування у сфері вищої освіти і науки, Національне агентство із забезпечення якості вищої освіти [1]. Варто відзначити, що утворення Національного агентства із забезпечення якості вищої освіти, яке має розпочати свою діяльність найближчим часом, зумовлено приєднанням України до Болонського процесу та інтегруванням системи вищої освіти України в Європейський простір вищої освіти.

Європейська інтеграція, беззаперечно, впливає на систему вищої освіти України та управління зазначеною сферою і суттєво змінює їх. Проте, орієнтуючись на європейські цінності, та виробляючи відповідну державну політику у сфері вищої освіти, не варто забувати про національні інтереси та власну систему цінностей, які притаманні Україні у цій сфері.

Список використаних джерел.

1. Про вищу освіту [Електронний ресурс]: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

2. Про затвердження Національної рамки кваліфікацій [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України від 23.11.2011 № 1341. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1341-2011-%D0%BF>

3. Рамки кваліфікацій: призначення, розроблення та впровадження [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://tempus-prj.onma.edu.ua/dlzone/qantus/QFs_trein_05%2005%202016.pdf

4. Реформування освіти в Україні: державно-управлінський аспект : навч.-наук. вид. [Електронний ресурс] / Н. Г. Протасова, В. І. Луговий, Ю. О. Молчанова та ін.; за заг. ред. Н. Г. Протасової. – К.; Львів: НАДУ, 2012. – 456 с. – Режим доступу: http://www.academy.gov.ua/%5CNMKD%5Clibrary_nadu%5CNavch_Posybniky%5C43149163-90e1-4bdb-a2f2-d04dd0c9cbc9.pdf

ГОНЧАРУК ДМИТРО ВОЛОДИМИРОВИЧ

*аспірант кафедри управління національним господарством та економічної політики
НАДУ при Президентові України*

ІСТОРІЯ ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ «COLLECTIVE ACTION CLAUSE» В КРАЇНАХ ЄС ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

Одним із негативних явищ, що супроводжує державний фінансовий сектор в Україні протягом останнього десятиліття є постійне зростання державного боргу країни та орієнтація уряду на підвищення ролі боргових інструментів у залученні коштів для виконання своїх функцій. В умовах постійної політичної, економічної, а тепер і військової нестабільності перед урядом постійно існує можливість настання моменту неможливості не тільки повертати основні суми боргу по державним борговим цінним паперам, але і неможливість обслуговування власних боргів. В такій ситуації постає проблема необхідності реструктуризації суверенних боргових зобов'язань держави.

Необхідно враховувати, що Україна, підписавши угоду про асоціацію з країнами Європейського Союзу, утвердила свої наміри інтегруватись у європейське співтовариство, тож логічним є дослідження кращих практик Європейського Союзу та впровадження їх в Україні.

Однією із таких практик є впровадження стандартизованої моделі «Collective Action Clause» при випуску державних боргових цінних паперів, що впроваджується в країнах ЄС з 2013 року.

Загалом «Collective Action Clause» (далі – САС) – «положення про колективні дії» – означає можливість реструктурувати заборгованість втілену у державних боргових цінних паперів, кваліфікованою більшістю голосів кредиторів, навіть при незгоді з цим меншості частини кредиторів [5, с.48].

Історія розвитку даної моделі є складовою історії розвитку механізмів подолання криз суверенних боргів. Так початок швидкого розвитку механізмів подолання криз невиклат, ми можемо відслідкувати з кінця 80-х – початку 90-х років ХХ століття. В той час основними інструментами залучення державою боргових коштів були позики у великих комерційних банках. Основним механізмом подолання суверенних дефолтів на початку 90-х років став «план Брейді». Цей план передбачав випуск довгострокових облігацій з метою реструктуризації суверенних боргів. Завдяки таким діям міжнародний ринок державних облігацій значно активізувався, але постали певні проблеми у випадках неспроможності держав погашати свої борги за цінними паперами – так звані «проблеми колективних дій» [0, с. 3].

Ці проблеми полягали в тому, що більшість суверенних облігацій випускались керуючись так званим законом «ragu passu», тобто, це означає, що кожен кредитор, незважаючи на вид боргових цінних паперів, має право на однакове ставлення до себе. Така ситуація сталася в період дефолту в Аргентині, коли меншості кредиторів блокували реструктуризацію аргентинських облігацій випущених керуючись «Нью-Йоркським законом» [3, с.4].

Одним із складових стандартизованого механізму по реструктуризації суверенного боргу було впровадження моделі САС при випуску державних боргових цінних паперів, що дозволяло приймати необхідні рішення кваліфікованою більшістю голосів кредиторів.

Загалом розрізняють два основних типи моделі САС. Перший тип – випадок модифікації (modification clause) – що дозволяє визначеному проценту кредиторів приймати рішення по реструктуризації, які є обов'язковими для всієї групи кредиторів. Другий тип – випадок прориву (acceleration clause) – полягає в тому, що за прийняття рішення про повну виплату боргу без реструктуризації повинен проголосувати певний відсоток кредиторів. Обидва типи моделі обмежують обструкціоністські дії кредиторів та допомагають швидше знайти компроміс по реструктуризації боргу[4, с. 53].

Фінансова криза 2007-2009 років, спричинила дефолтні стани у деяких країнах Європейського Союзу, і 28 листопада 2010 року міністри фінансів країн Європейського Союзу, зважаючи на дефолтний стан в деяких країнах, оголосили про впровадження низки заходів, які мали на меті забезпечити фінансову стабільність в Єврозоні. Одним із таких заходів було обов'язкове включення стандартизованої моделі САС при випуску державних боргових цінних паперів усіх країн Єврозони. Таке зобов'язання є обов'язковим для будь-якого виду цінних паперів з періодом обігу більше 1 року, для будь-якої країни-члена Єврозони, починаючи з 1 січня 2013 року.

Стандартизована модель прийнята в Європейському Союзі розглядає 2 основних типи модифікацій: модифікації основних умов випуску (reserved matter) та модифікація не основних умов випуску (non-reserved matter). Також розрізняється процес реструктуризації боргових цінних паперів однієї серії та декількох серій. В залежності від цих факторів розрізняються і умови по кількості кредиторів необхідної для прийняття тих чи інших рішень[1].

Більшість українських облігацій зовнішньої державної позики випускаються з включенням моделі САС, так як регулюються англійським законодавством, але в основному лише в межах кожної із серій облігацій. Тобто можливість реструктурувати державний борг пакетно може викликати великий спротив з боку окремих кредиторів. Тож на нашу думку в Україні на законодавчому рівні потрібно впровадити модель САС для боргових цінних паперів будь-яких типів. Це дозволить стабілізувати фінансову систему та знизити вірогідність дефолтів, як приватних компаній так і держави, а також органів місцевого самоврядування. З огляду на необхідність гармонізації практики державного регулювання ринком державних цінних паперів в Україні з практиками Європейського Союзу, логічним є впровадження стандартизованої моделі САС прийнятої в країнах Єврозони.

Список використаних джерел.

1. EFC Sub-Committee, Explanatory Note on EU Sovereign Debt Markets Collective Action Clause [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://europa.eu/efc/sub_committee/pdf/explanatory_note_draft_on_the_model_cac_-_26_july.pdf
2. Marco Committeri and Francesco Spadafora, You Never Give Me Your Money? Sovereign Debt Crises, Collective Action Problems, and IMF Lending – IMF, 2013[Електронний ресурс] – Режим доступу:
<https://www.imf.org/external/pubs/ft/wp/2013/wp1320.pdf>
3. Michael Bradley and Mitu Gulati, Collective Action Clauses for the Eurozone, Review of Finance (2013) pp. 1–58[Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=3082&context=faculty_scholarship
4. Mark C. Weidemaier & Mitu Gulati, A People's History of Collective Action Clauses, 54 Virginia Journal of International Law 1-95 (2014) [Електронний ресурс] – Режим доступу:
http://scholarship.law.duke.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=5387&context=faculty_scholarship
4. Weinschelbaum Federico and Wynne Jose, Renegotiation, Collective Action Clauses and Sovereign Debt Markets, No 75, Working Papers, Universidad de San Andres, Departamento de Economia – 2004[Електронний ресурс] – Режим доступу:
https://faculty.fuqua.duke.edu/~josew/Jose_archivos/Collective_Action.pdf

ДОБРІЙ ДІАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України,

СЕРЕДОВИЩА ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ

Більшість відомих визначень поняття місцевого економічного розвитку (МЕР) базується на можливості налагодження співробітництва між публічним, економічним та неурядовим секторами [1-3]. Таке співробітництво звичайно визначається як міжсекторне партнерство (МСП).

Використання поняття МСП при визначенні МЕР можливо за умов конструктивної, яка є «вигідна» кожному учасникові, взаємодії секторів у рамках соціального простору.

Такий підхід обумовлює, в свою чергу, постановку завдання щодо визначення методології управління механізмами МСВ. Це передбачає застосування комплексного підходу, включно оптимізацію механізмів управління на засадах забезпечення збалансованої взаємодії публічного, комерційного та некомерційного секторів для забезпечення ефективності МЕР.

Відоме значне різноманіття інтерпретацій поняття МСП. В цьому плані є доцільним розглянути можливі інтерпретації поняття МСП за умов його застосування як підґрунтя програм МЕР, коли стороною управління є публічний сектор.

В основу подальшого розгляду пропонується покласти визначення, відповідно до якого під МСП пропонується розуміти «... конструктивну взаємодію організацій з двох або трьох секторів (держава, бізнес, некомерційний сектор) при вирішенні соціальних проблем, що забезпечує синергетичний ефект від» складання» різних ресурсів і «вигідну» кожної зі сторін і населенню» [4].

Але, на практиці застосовувати концепцію МСП можливо тільки за умов урахування специфіки процесів МЕР та факторів, що мають вплив на формування інституційного середовища розвитку: довготривалий характер програм розвитку; можливості кількісного виміру ефективності заходів; діяльності на регіональному рівні; обов'язкового урахування впливу зовнішніх та внутрішніх чинників тощо.

Взагалі, формування інституційного середовища системи публічного управління МЕР є результатом взаємодії суб'єкта (публічний сектор) і об'єкта (комерційний і некомерційний сектори, суспільні процеси) управління. Таке розмежування на суб'єкта і об'єкт публічного управління дозволяє в рамках МСВ виділити певні властивості МЕР: мета розвитку як результат відповідності цілей суб'єкта управління цілям об'єкту управління; адаптивність до умов та впливу зовнішнього середовища за принципом зворотного зв'язку.

Можливість керування процесами МЕР з боку окремих секторів МІВ не завжди є ефективною. Більш доцільним є таке управління процесом МЕР, коли формування та реалізація програм розвитку здійснюється не владою, а приватним бізнесом за участю громадськості та урахування основного принципу МСВ: взаємовигідному обміну ресурсами. Така модель взаємодії повинна ґрунтуватися на визначенні умов взаємодії між секторами відповідно до їх впливу в рамках МСВ за такими полями:

1. ідентифікації представників секторів або учасників процесу МЕР;
2. інституціонального, яке встановлює та регулює відносини між секторами;
3. ресурсів та можливості внеску в програми МЕР;
4. взаємодії (взаємного впливу в рамках програм МЕР);
5. комунікацій та інформаційного обміну.

У загальному випадку, похідною від взаємодії в рамках МСВ є ймовірна інтегральна тенденція виконання програм МЕР, – I. Вона може бути представлена у виді середньої зваженої тенденції низки факторів впливу, що пов'язані з відповідними полями та чинниками оцінки економічних процесів у регіоні:

$$I_{MEP} = \sum_{i=1}^N (a_n \cdot x_n), \quad (1)$$

де:

- x_n є показник, що характеризує фактори полів впливу, які обрані для оцінки ефективності розвитку місцевого економічного середовища;

- a_n коефіцієнти ваги, які дозволяють урахувати не адекватне вагове значення та рівень впливу окремих факторів на економічне середовище та реалізацію прийнятої програми МЕР. Питома вага a_n визначається на основі

попередньої оцінки ступеня важливості кожної конкретної тенденції, із урахуванням що $(\sum_{i=1}^N a_n = 1)$;

- N загальне число факторів впливу, які обрані для комплексної характеристики економічного середовища МЕР.

Взаємодія секторів в рамках програм МЕР створює численні варіації перерахованих полів. Їх оптимізація та ефективне управління і є основним завданням публічного сектору. В основу його вирішення пропонується покласти принцип, відповідно до якого взаємодія в рамках МСВ розглядається за умов, коли вона буде не тільки вигідною кожному з учасників програми розвитку, але і дозволить забезпечити соціальний розвиток всієї місцевої громади.

Узагальнюючи наведене, можна зробити наступні висновки:

- покладання в основу побудови програм МЕР принципів МСВ дозволяє забезпечити їх ефективність не тільки шляхом оптимізації механізмів управління, але і визначенням відповідних полів взаємодії секторів;
- досягнення основної мети розвитку полягає у створенні необхідних умов для розвитку соціальної сфери та задоволення потреб місцевої громади;
- урахування потреб та умов взаємодії представників кожного з секторів МСВ можливо через визначення їх специфічних інтересів та пріоритетів, наявних ресурсів та можливості їх внеску в реалізацію програми розвитку;
- обов'язковою умовою ефективної взаємодії секторів МСВ є попереднє визначення та урахування можливості настання деструктивних форм взаємодії в рамках окремих полів;
- специфічність програм МЕР та розвитку соціальної сфери, вимога щодо їх одночасної реалізації є потенційним джерелом конфлікту між секторами. Для запобігання такого стану необхідно застосування підходу на засадах визначення та узгодження точок зору кожного з учасників;
- задоволення принципу адаптивності програм МЕР можливо шляхом відмови від регламентації їх основних положень, застосування творчого підходу не тільки при розробці програм розвитку, але і при їх виконання, моніторингу та оцінки кінцевого результату.

Список використаних джерел.

1. Берданова О.В. Стратегічне планування регіонального розвитку: Навч. Посібник / О.В. Берданова, В.М. Вакулєнко. – К.: Вид-во НАДУ, 2007 – 96 с.
2. Лендъел М. Моніторинг та оцінювання стратегій і програм регіонального розвитку в Україні / М. Лендъел, Б. Виницький, Ю. Ратейчак. – К.: Вид-во «К.І.С.», 2007. – 120 с.
3. Планування місцевого сталого розвитку: Посібник з формулювання стратегії місцевого сталого розвитку. – К.: ПРООН, Муніципальна програма сталого розвитку, 2005. – 67 с.
4. Якимец В.Н. Оценка эффективности межсекторальных взаимодействий: инструменты, результаты и пути решения [Розділ книги] // Политико-административные отношения: концепты, практика и качество управления. / авт. книги Л. Сморгунув. – Санкт-Петербург : Изд-во СПбГУ, 2010. – 230 с

ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ З УКРАЇНИ В ЄС

Останніми роками збільшився потік українських мігрантів у держави ЄС. Зокрема, лише у Польщі право на постійне або тимчасове проживання у 2014 р. отримали 247 тис. українців, що на 60% більше, ніж у попередній рік. У середньому по країнах ЄС рівень міграції зріс на 30%. Однак, обсяг грошових переказів від мігрантів в Україну поступово зменшується [5]. За результатами експертної оцінки число мігрантів з України в Польщі оцінюється у розмірі 240 тис. осіб, в Чеській Республіці – 112 тис. осіб. Найбільша кількість нелегальних мігрантів з України є в Польщі (45%), Словаччині (33%) і Чеській Республіці (24%), тоді як найменша – в Угорщині [3].

Питання державного регулювання трудової міграції в країнах ЄС покладені на державні структури, що працюють у складі міністерств внутрішніх справ (Австрія, Чеська Республіка, Кіпр, Естонія, Фінляндія, Німеччина, Греція, Латвія, Литва, Польща, Португалія, Словаччина, Словенія, Болгарія, Румунія, Великобританія), міністерств праці та соціальної політики (Іспанія), міністерств юстиції (Угорщина, Ірландія, Мальта, Нідерланди, Швеція), в межах кількох служб (Франція, Італія) або як незалежні інституції (Бельгія, Данія, Люксембург) [1].

За період функціонування Європейського Союзу до нових членів інтеграційного об'єднання були запроваджені міграційні режими чотирьох типів:

– обмежувальний (був введений Бельгією, Данією, Німеччиною, Грецією, Фінляндією, Францією, Люксембургом, Іспанією) – вимагав від іммігранта отримати дозвіл на працю, який видавався лише за умови, що на певну вакансію не претендують громадяни ЄС;

– обмежувальний з певною квотою працівників з ЄС (був введений в Австрії, Італії, Нідерландах, Португалії);

– загальний доступ до ринку праці з обмеженими вигодами (запровадили Ірландія і Велика Британія);

– вільне переміщення працівників (було введено тільки Швецією) [2].

Основними способами регулювання міграційних потоків з України в ЄС є:

– обмеження відповідно до визначених критеріїв (дозвіл на роботу обмежується певним терміном через введення жорстких критеріїв поновлення контракту і скорочення переліку громадянських прав, зокрема на збори, асоціації, возз'єднання сімей);

– заборона міграції.

– стимулювання міграції лише певної категорії мігрантів (система квот, яка передбачає щорічне надання заявок щодо найму за кордоном робочої сили).

– помірковані обмеження (проведення легалізації мігрантів) [1].

Разом із тим різними державами ЄС реалізуються заходи фінансового заохочення висококваліфікованих мігрантів, наприклад, у Франції передбачено звільнення на 5 років від сплати податку на премії, виплачувані іноземним переселенцям, і податкові відрахування, за умови сплати внесків в фонд соціального страхування в своїй рідній країні, у Великобританії іноземні громадяни, що направлені у відрядження до Великобританії і оголосили про свій намір залишатися на території країни на тимчасовій основі, можуть бути звільнені від податків на суму витрат на проживання та поїздки, в Австрії особа, яка прибула для роботи в австрійського роботодавця на термін менше 5 років, має право на податкові відрахування розміром до 35% від оподаткованого доходу на витрати, пов'язані з проживанням на території Австрії, отриманням освіти, при отриманні вихідної допомоги [4, с. 88].

Поряд із тим, що країни ЄС використовують широкий спектр інструментів для залучення висококваліфікованої робочої сили, для України у сучасних умовах актуальним залишається державне регулювання трудової міграції у частині реалізації програм повернення трудових мігрантів в країну.

Список використаних джерел.

1. Волошин Г. Інституційні засади регулювання трудової міграції в країнах-членах ЄС / Г. Волошин // Галицький економічний вісник. – 2011. – №4(33). – С.12 – 18.

2. Малиновська О. А. Трудова міграція: соціальні наслідки та шляхи реагування [Електронний ресурс] / О. А. Малиновська. – К. : НІСД, 2011. – 40 с. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua>.

3. Процеси візової лібералізації в ЄС: більш ранні приклади і висновки для України : матеріали семінару [Електронний ресурс]. – 2014. – Режим доступу : http://www.ier.com.ua/files//Projects/2013/visegrad_b/Present_Kyiv_Bernd-Parusel_2014-06-25_Ukr.pdf.

4. Тишкун В.С. Підходи до регулювання міжнародної міграції інтелектуальної робочої сили у світовій практиці / В.С. Тишкун // Глобальні та національні проблеми економіки : електрон. наук. фах. вид. / Миколаївський національний ун-т ім. В.О. Сухомлинського. – 2015. – Вип. 8. – С. 86 – 92.

5. Трудова міграція: Україна втрачає людей і майбутнє [Електронний ресурс]. – 2015. – Режим доступу : <http://ua.112.ua/mnenie/trudova-mihratsiia-ukraina-vtrachaie-liudei-i-maibutnie-269408.html>.

ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ДЛЯ УКРАЇНИ

Міграційні процеси в сучасному світі значно впливають на господарське життя, розміщення, чисельність і стан людських ресурсів різних територій планети. Саме міграція багато в чому визначає економічний і соціальний вигляд багатьох держав.

Міграція є неоднозначним соціальним процесом. З одного боку, це життєво необхідний і неминучий для нормальної життєдіяльності процес, зв'язаний з перерозподілом трудових ресурсів, їхнім навчанням, відпочинком і т.д. З іншого боку, міграція, що носить змушений характер, приводить до росту соціальної напруженості, породжуючи проблеми забезпечення мігрантів житлом і роботою, іноді їжею й одягом, медичним забезпеченням, рішення психологічних проблем, зв'язаних із пристроєм і адаптацією на новому місці проживання.

Вплив міграційної сфери на розвиток та стабільність громадянського суспільства в Україні на початку XXI ст., як і протягом всього часу набуття нею статусу незалежної держави, був і залишається досить значним. Сучасні міграційні тенденції в контексті участі України в європейському та світовому міграційному просторі розглядаються як один із важливих чинників формування національної політики[2].

Внаслідок політичних трансформацій і територіальних змін 2014-2016 років в Україні з'явилася нова група людей, які потребують допомоги —це внутрішньо переміщені особи. У «Керівних принципах з питань про переміщених осіб всередині країни» ООН, де «внутрішньо переміщені особи – це окремі особи, чи групи осіб, які були змушені залишити свої помешкання, або місця постійного проживання в результаті, щоб уникнути наслідків збройного конфлікту, проявів насильства, порушень прав людини, стихійних або спричинених діяльністю людини лих, чи техногенних катастроф, і які не перетнули міжнародно-визначених державних кордонів».

Проведення антитерористичної операції (АТО) на сході української держави призвело до надзвичайно складної політичної та соціально- економічної ситуації не лише на тимчасово окупованій території, не контрольованій українською владою в зоні АТО, а й країні в цілому[1].

Проблема вимушених переселенців є одним з серйозних викликів, що нині постали перед Україною. Системне руйнування інфраструктури, потужна економічна дестабілізація Донбасу призводить до розгортання регіональної та гуманітарної катастрофи, коли тисячі сімей зі зруйнованих міст шукають тимчасове місце проживання або готові повністю змінити його. Відповіді на ці виклики повинні мати комплексний характер, передбачати вирішення соціальних проблем вимушених переселенців та населення, яке залишається на тимчасово неконтрольованих Україною територіях, в рамках створення механізму дій влади щодо соціальної адаптації, економічної реабілітації та пост конфліктного врегулювання у цих регіонах.

Вирішення цих актуальних проблем залежить від того, наскільки злагоджено і ефективно взаємодіятимуть державні інститути та неприбуткові громадські організації, а також міжнародні організації, що працюють в Україні[3].

Корисним для формування національних інструментів надання допомоги ВПО є також досвід країн, які стикалися з цією проблемою. Досвід, напрацьований Азербайджаном, Грузією, Молдовою, показує, що єдиним незаперечним шляхом вирішення проблем ВПО є припинення конфлікту і повернення людей до своїх домівок. Разом з тим центральною у вирішенні проблеми має бути гуманітарна складова, яка не повинна залежати від політичних рішень. Зокрема, очевидної шкоди завдають політизація питання, вибіркове ставлення до ВПО залежно від їхньої етнічної належності чи політичних орієнтацій.

Як свідчить досвід зарубіжних країн, для розв'язання проблем ВПО необхідними є спеціальна законодавча база, адміністративні органи з її виконання, координація зусиль різних відомств, а також належне фінансування з державного бюджету. Враховуючи обмеженість ресурсів в умовах конфлікту, значну допомогу можуть надати міжнародні організації, співпраця з якими повинна займати належне місце в рамках політики захисту ВПО.

За роки своєї незалежності Україна вперше зіткнулася з проблемою внутрішньо переміщених осіб. Більше того, такої кількості переселенців не знала і Європа. Однак ті країни, які мали подібний гіркий досвід, сьогодні зголосилися допомогти нашій державі[4].

Список використаних джерел.

1. Офіційна сторінка Державної служби України з надзвичайних ситуацій в Україні. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : <http://www.mns.gov.ua/>- Назва з екрану.
2. Ніколайчук І. Вимушене переселення з Донбасу: виклики, яких Україна не знала // Світ.– [Електронний ресурс]. Режим доступу: (http://www1.nas.gov.ua/svit/Article/Pages/14_4142_2.aspx).– 2014. – № 41–42- Назва з екрану.
3. Э.М. Либанова По материалам научного доклада на заседании Президиума НАН Украины 8 октября 2014 года. ISSN 0372-6436. Вісн. НАН України, 2014, № 12.. – [Електронний ресурс]. Режим доступу : ftp://ftp.nas.gov.ua/akademperiodyka/Downloads/Visnyk_NANU/downloads/2014_12/5.pdf- Назва з екрану.
4. Україна та світове українство: розбудова ефективного партнерства заради розвитку : звіт конференції Міжнародної організації міграції (травень, 2013 р.) / Міжнародна організація міграції. – 56 с.

ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

Сучасний глобалізований світ характеризується високим рівнем взаємозалежності, що призводить до зменшення абсолютної ваги і трансформації ролі державного суверенітету. У політичній сфері глобалізація проявляється у послабленні національних держав, трансформації їх політичних систем у напрямку уніфікації політичних режимів, формуванні єдиних стандартів функціонування інститутів політичних систем, тотальній імплементації норм міжнародного права у національні правові системи. Відповідні зміни стають найбільш очевидними на прикладі участі держав в інтеграційних утвореннях.

В сучасній вітчизняній юридичній літературі під державним суверенітетом розуміється верховенство, самостійність, повнота і неподільність влади держави, її верховенство щодо будь-якої іншої влади всередині країни і незалежність від будь-якої іншої влади за її межами.

Суверенітет має два аспекти прояву – внутрішній і зовнішній. «Внутрішні» суверенні права реалізуються переважно на території держави, і відповідно у правовому регулюванні порядку здійснення цієї групи суверенних прав головну роль відіграє внутрішньодержавне законодавство. Сферою прояву «зовнішніх» суверенних прав виступають відносини з іншими державами та міжнародними організаціями, що регулюються переважно міжнародно-правовими актами. Слід зазначити, що внутрішній і зовнішній аспект суверенітету взаємообумовлені і лише у своїй сукупності утворюють відповідну якісну характеристику держави.

На особливу увагу в цьому контексті заслуговує розгляд питання державного суверенітету кризь призму євроінтеграційних процесів.

Європейський Союз – це нова політико-інституційна модель, яка виникла еволюційно шляхом переходу від нижчих до вищих рівнів інтеграції (від зони вільної торгівлі через митний союз, спільний ринок, економічний союз до політичного союзу). Її особливістю є те, що, не чекаючи досягнення кінцевої мети, національні держави поетапно передають Союзу для реалізації свої численні повноваження. В результаті створено наднаціональну організацію влади, яка наділена реальними владними повноваженнями і в межах якої держави-члени колективно використовують свої суверенні права.

Для сучасного етапу європейського державно-правового розвитку характерно:

- збереження державами-членами за собою статусу суверенної держави в його конституційно-правовому і міжнародно-правовому сенсі, а також самостійна реалізація низки суверенних прав, що дозволяє їм певною мірою не допускати втручання інститутів Європейського Союзу у внутрішні справи і проводити при потребі незалежну зовнішню політику;
- існування «суверенітету» ЄС, що складається з права реалізації суверенних прав і окремих повноважень, переданих йому урядами держав-членів;
- поєднання колективно виробленої політики на рівні інститутів ЄС з відносно автономною політикою держав-членів;
- здійснення управлінських функцій через мережі суб'єктів, які включають національні уряди, наднаціональні інститути, регіональні уряди та інститути громадянського суспільства;
- безпосередня участь громадян ЄС у виборах Європейського парламенту, який поступово розширює свої повноваження, наближаючись за роллю і виконуваними функціями до національного парламенту;
- співпраця національних, наднаціональних і субнаціональних владних структур щодо прийняття найбільш важливих рішень з усе більш широкого кола важливих питань суспільного життя [1, с.196-197].

Враховуючи це, слід відзначити, що країни-члени ЄС юридично залишаються суверенними державами, які добровільно, за власним вибором «об'єднали свої суверенітети для того, щоб збільшити свою потужність та вплив у світі, якого жодна з країн-членів не могла б досягти наодинці». Проблема державного суверенітету у межах ЄС вирішується таким чином, що країни-члени «об'єднують» (pool) певні важливі аспекти своїх суверенних прав.

Термін «об'єднання суверенітетів» означає об'єднання системи прийняття рішень у процесі міжнародного співробітництва. Тоді як принцип консенсусу (одноголосного прийняття рішень на основі згоди всіх учасників) залишає суверенітет недоторканим, надаючи кожній з країн-учасниць право одностороннього вето на будь-яке рішення, об'єднання суверенітетів передбачає відхід від цієї системи.

У рамках ЄС за певними політичними напрямками, визначеними у правових документах, країни-члени делегують право прийняття рішень одному з органів ЄС, який ухвалює рішення кваліфікованою більшістю голосів. Відповідно, ця система передбачає, що позиція окремої країни-члена може бути не врахована. Головна причина, через яку країни-члени погоджуються на такі обмеження, полягає в тому, що у деяких сферах діяльності ЄС можливість блокування рішення може призвести до більш небажаних наслідків, ніж недотримання принципу одноголосної згоди. Проте, прийняття рішень у найбільш ідеологічно чутливих сферах – наприклад, у сфері зовнішньої та безпекової політики – передбачає право вето для урядів країн-членів ЄС. У законодавстві ЄС існує можливість для країн-членів не брати участь у певних спільних діях та спільних зобов'язаннях членів цього об'єднання (opt-out) (наприклад, Шенгенська зона або зона євро). Крім того, країни-члени ЄС зберігають право виходу із складу ЄС.

Таким чином, можна зробити наступні висновки:

- В сучасному глобалізованому світі має місце трансформація змісту і ролі державного суверенітету.
- В межах Європейського Союзу як інтеграційного утворення новітнього типу йдеться не про відмову від державного суверенітету, а про «об'єднання суверенітетів» – спільні дії країн-членів з метою більш ефективної реалізації власних національних інтересів.
- ЄС має гнучку систему прийняття рішень, яка поєднує суверенітети держав-членів та дозволяє їм контролювати процеси обмеження їх прерогатив. У цій системі право індивідуального вето доповнюється системою «участі або неучасті за бажанням» (у євроні, Шенгенській угоді, Хартії фундаментальних прав тощо), а також

системою голосування кваліфікованою більшістю. У цих умовах кожна з країн-членів, незалежно від розміру та рівня економічного розвитку, реально впливає на рішення всередині ЄС і отримує, за необхідності, безпекові гарантії [2].

➤ Реалізація євроінтеграційних прагнень України створює можливості для забезпечення її національних інтересів спільно з іншими державами, які поділяють ті ж самі цілі.

Список використаних джерел.

1. Державний суверенітет в умовах європейської інтеграції : монографія / Ю. П. Битяк, І. В. Яковюк, С. Г. Сergyоїна та ін. ; за ред. Ю. П. Битяка, І. В. Яковюка. – К. : Ред. журн. «Право України», 2012. – 336 с.
2. Проблема обмеження державного суверенітету в умовах інтеграції України до ЄС. Аналітична записка : [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/376/>

КОВАЛЬЧУК ВІКТОР МИКОЛАЙОВИЧ

здобувач ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЄС В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОТИДІЇ СУЧАСНИМ ВИКЛИКАМ ТА ЗАГРОЗАМ

Події останнього десятиріччя свідчать про збільшення кількості загроз для населення більшості країн, які носять різноманітний характер: від стихійних лих, викликаних зміною кліматичних умов та техногенних катастроф пов'язаних з діяльністю людини до наслідків бойових дій та терористичних атак. Незважаючи на певні досягнення країн ЄС у збереженні миру на континенті, окремі країни у боротьбі за ресурси та вплив у їх розподілі, нехтують правилами та нормами міжнародного права, що призводить до потенційних небезпек життю та здоров'ю населення європейських країн. З огляду на масштабність сучасних загроз національні системи цивільного захисту не в стані самостійно ліквідувати наслідки стихійних лих, техногенних катастроф або терористичних атак, які тепер спрямовуються не проти однієї з країн, а проти декількох керівних структур ЄС. Для координації зусиль у 2001 було створено механізм цивільного захисту ЄС, який за роки свого існування було застосовано більше 300 разів. Кожен раз, коли масштаби надзвичайної ситуації перевищують можливості національних сил системи цивільного захисту адекватно реагувати на неї, механізм цивільного захисту ЄС дозволяє задіяти сили інших держав-учасників. Механізм цивільного захисту ЄС може бути задіяний для ліквідації наслідків будь-якого лиха. Всі держави-члени ЄС беруть участь в механізмі. До процесів ліквідації наслідків НС також залучаються Ісландія, Норвегія, Сербія, Македонія, Чорногорія і Туреччина. Будь-яка країна в світі, ООН з її установами та деякі міжнародні організації, можуть подавати заявки на допомогу ЄС.

Механізм цивільного захисту складається з потенціалу цивільного захисту держав-учасників, і базується на проведенні комплексної експертної оцінки ситуації (дій підрозділів які реагують і необхідність спеціального устаткування). Механізм також включає оцінку потреб та координації з місцевою владою. Допомога у захисті часто поєднується з гуманітарною допомогою.

З 2013 році законодавство цивільного захисту ЄС приділяє більше уваги профілактиці і забезпеченню готовності сил цивільного захисту з акцентом на національні ризики, що включає оцінку та планування управління цими ризиками. З метою підвищення готовності Європейські країни створили Аварійний координаційний центр реагування (ERCC), який є оперативним підрозділом і забезпечує здатність контролювати і координувати реагування на надзвичайні ситуації. ERCC збирає в режимі реального часу попереджуючу інформацію про стихійні лиха, проводить моніторинг ризиків, готує плани по розгортанню ресурсів, зосереджує наявні ресурси і координує зусилля з реагування на катастрофи в ЄС. Діяльність ERCC безпосередньо пов'язана з цивільним захистом та забезпеченням узгоджених дій з організаціями, що надаватимуть гуманітарну допомогу в державах-учасниках. ERCC також виступає в якості центрального координуючим органом в разі, якщо одна з країн ЄС просить про допомогу. Вона забезпечує інтегроване політичне реагування на кризові заходи, і забезпечує координацію з іншими органами та установами ЄС.

Європейська спроможність реагування на надзвичайні ситуації є одним з основних характеристик потенціалу для участі в місіях цивільного захисту ЄС. При виникненні НС, ERCC сприяє координації дій держав-членів, що підвищує оперативну можливість реагування, забезпечує більшу передбачуваність допомоги і значно скорочує час розгортання підрозділів. Держави-члени та Комісія працюють в тісній взаємодії, щоб розробити критерії якості та процес сертифікації для різних груп, забезпечуючи тим самим сумісність стандартів і можливість ефективно працювати разом.

Постійні тренінги та вправи сприяють подальшому підвищенню продуктивності сил та засобів та їх координацію. Витрати на модернізацію національних засобів та їх сертифікацію, тренінги і семінари можуть фінансуватися за рахунок ЄС. Транспортні витрати команд реагування на надзвичайні ситуації має право фінансувати ЄС до 85% [1].

В рамках Механізму цивільного захисту ЄС, держави-члени приділяють велику увагу розробці системи управління ризиками стихійних лих, оцінці можливих наслідків та плануванню рятувальних операцій. В цьому контексті Європейська комісія забезпечує розробку рекомендацій державам-членам у проведенні оцінок і сприяє поширенню та обміну інформацією про позитивну практику.

Розуміння ризиків – відправна точка для розробки планів дій в надзвичайних ситуаціях з метою колективного європейського реагування на потенційні загрози. Ці плани сприяють визначенню додаткових інвестицій у справу попередження стихійних лих.

В рамках Механізму цивільного захисту ЄС, фінансування з боку ЄС дає можливість якісно усунути недоліки, збільшує потенціал у сфері реагування, що в свою чергу, підвищує готовність до можливих надзвичайних ситуацій та поліпшує планування реагування на надзвичайні ситуації в ЄС.

Цивільний захист Європейського Союзу виступає як частина політики внутрішньої безпеки, яка традиційно була тісно пов'язана з національним суверенітетом. Для забезпечення оптимального захисту населення та інфраструктури в

разі війни або кризи були розроблені і впроваджені різні концепції в залежності від політичної системи конкретної країни, сприйняття загрози населенням, історичними традиціями і досвідом. Під час місії по захисту цивільного населення за межами ЄС, з метою забезпечення координації важливо залучати ресурси міжнародних організацій. Таким чином Механізм цивільного захисту ЄС є координаційним чинником між європейськими країнами.

Список використаних джерел.

1. European Civil Protection [Електронний ресурс] // Офіційний сайт. – 2015. – Режим доступу до сайту: <http://ec.europa.eu/environment/civil/index.htm>.

KOMAROVSKIY IVAN

*Ph.D. Candidate in Finance of The Doctoral School of Economics and Business Administration
«Alexandru Ioan Cuza» University, Iași, România*

THE POTENTIAL ATTRACTING EXTERNAL FINANCING FOR UKRAINE

Looking at the development of several EU countries, the basic resource of local economic development first of all is funding from internal as well as from external sources. The needed funding mechanism, which is to be chosen in correspondence with the strategy of finance, depends on the level of development of local economy.

It should thereby ensure the possibility of receiving finance by using different kinds of sources. Combining these different resources allows to improve the use of existing possibilities in order to solve several problems on the development of local economy.

It should be noted, that a today there are no common standards and rules for the unification of a financing strategy for Ukraine. The lack of a united program or model for a successful realization of financing strategy is connected with the fact that different communities of Ukraine have different geographical, cultural, social and economical characteristics, special features of organization of local administration and balance of interests. Thus each financing strategy for region has got its unique mechanisms and methods for its realization.

One possible solution for securing finance is based on using the right methodology which includes the strategy, determination of funding sources, order of gathering and redistribution of funding resources in the context of evaluating the possible integration into the global or European finance market.

Beside dependence on the specific characteristics of the strategy local development, the basic method for finance it is by using the right target programs which actually determine the formation of the corresponding models.

The target programs are one of the basic instruments for the realization of the strategy finance and are one tool for securing the concentration of resources for solving concrete problems concerning the development.

The scientific literature presents a number of publications, which are considering the link between finance and its impact on different aspects of local development [Andy Pike, Andrés Rodríguez-Pose and John Tomaney (2014), Bates T. (2011) and Blakely, Edward J. and Bradshaw, Ted K. (2002)]. However, the problem of determining the relationship between factors of influence arising in the course of the finance and the assessment of the level of economic and social development of the territory has not yet come to a complete solution. To solve this problem we suggest using the methodology of quantitative analysis. At first we have to determine the main factors of influence, and then investigate a possible relationship that exists between them and certain local development level assessment parameters.

Research methodology is defined by studying theoretical and practical aspects and mechanisms for obtaining external financing for local development in the Eastern Partnership countries and Eastern Europe. In order to do this we have to identify the main factors that characterize course of the finance and the parameters of their evaluation. Such an evaluation can be obtained from a analysis of statistical data. The results will be the basis for assessing the effectiveness of public administration.

The objectives of the study include:

- A study of the phenomenon of the finance for Ukraine;
- Identification of public administration mechanisms that can be used for external financing;
- Analysis of the effectiveness of financial policy at a local level.

All together, one can draw the conclusion that a successful solution of the task of securing finance for the regions of Ukraine is only possible when using the right mechanisms of public administration. Among those are the ones for solving problems like:

- Determine the methodology of finance for regions Ukraine;
- Determine conditions for the attraction of funds from different economic players;
- Target programming of finance.

References.

1. Andy Pike, Andrés Rodríguez-Pose and John Tomaney (2014) Local and regional development in the Global North and South // *Progress in Development Studies* 14, 1 (2014) pp. 21–30
2. Bates T. (2011) Theories of Entrepreneurship // *Theories of Local Economic Development. Perspectives from Across the Disciplines.* /Ed. By Richard P.Bingham, Robert Mier. Sage Publications. 2011. – №1. – P.48-62.
3. Blakely, Edward J. and Bradshaw, Ted K. (2002) *Planning Local Economic Development.* Third Edition. Thousand Oaks, California: Sage Publications, 2002. – 398 p.

РЕГІОНАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВИ ВІД ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Глобалізація двояко впливає на розвиток сучасного світу: з одного боку, вона веде до поглиблення спеціалізації та міжнародного розподілу праці, зростання її продуктивності внаслідок глобальної раціоналізації виробництва і розповсюдження передових технологій, стимулювання стійкого зростання виробництва на світовому рівні, а з іншого – до посилення нерівномірності розвитку світу, нав'язування високорозвиненими країнами менш розвиненим нераціональної структури господарства, концентрації в розвинених країнах більшої і кращої частини інтелектуального та технологічного потенціалу людства, зосередження в них основних торгівельних потоків та замикання інвестиційних потоків, формування в їх межах замкненої господарської системи. Це спонукає держави до пошуку відповіді на виклики глобалізації, що знайшло своє втілення в регіональній інтеграції.

Особливістю сучасного етапу розвитку світу є активізація регіональної інтеграції, своєрідний «інтеграційний бум», яка, на думку багатьох фахівців, стає домінуючою тенденцією його розвитку. За останні роки число регіональних торгівельних угод зросло більш як удвоє, перевищивши три сотні, половина з яких у різних інтеграційних формах діє на практиці. Фактично увесь світ на сьогодні – це сукупність регіональних об'єднань: в Західній Європі, Північній та Південній Америці, Південно-Східній Азії, Африці, на пострадянському просторі діють великі регіональні об'єднання, в основі виникнення яких спільні геополітичні та економічні інтереси. Найбільш відомими інтеграційними угрупованнями вважаються на сьогодні Європейський Союз (ЄС), Північноамериканська зона вільної торгівлі (НАФТА), Асоціація країн Південно-Східної Азії (АСЕАН), Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС), Південноамериканський спільний ринок (МЕРКОСУР), Євразійське економічне співтовариство (ЄврАзЕС).

Регіональна інтеграція дозволяє країнам регіону, по-перше, краще протистояти викликам глобалізації, витримати тиск лідерів глобалізації, як диктують «правила гри». Інтеграційні об'єднання мають більше можливостей відстоювати свої групові, у тому числі й національні, інтереси в міжнародних організаціях і протистояти тиску розвинених країн, передусім США, ТНК і фінансових груп; по-друге, створювати регіональні преференційні переваги в глобальному конкурентному середовищі на світових ринках товарів, послуг, капіталів, технологій та робочої сили. Офіційно оформлений митний союз дозволяє легально обходити правила СОТ і вводити обмеження щодо третіх країн. Так, Європейський Союз протягом майже 50 років підтримує своє сільське господарство високими митами, імпортними квотами та експортними субсидіями, завдяки чому продукція європейських фермерів поставляється на зовнішні ринки за цінами нижчими собівартості. Це надає переваги місцевим товаровиробникам, зміцнює їх позиції на внутрішньому ринку і захищає від конкурентів з інших регіонів світу; по-третє, знижувати витрати виробництва та обігу, сприяє міжнародному поділу праці, спеціалізації та кооперації виробництва товарів і послуг, динамічному розвитку національних економік, підвищенню їх конкурентоздатності в глобальному середовищі; по-четверте, політично стабілізувати відповідні регіони. Ставши союзниками, держави-учасниці приймають кодекс добросусідства, а у їх громадян суттєво покращується сприйняття сусідів. У подальшому посилення господарської взаємозалежності робить військові дії всередині угруповання економічним абсурдом. Регіональна інтеграція призвана вирівняти рівень розвитку країн-членів, згладити перепади господарської кон'юнктури, що також звужує базу для внутрішніх конфліктів.

Процеси глобалізації викликані передусім необмеженою конкуренцією і вимагають від економічних суб'єктів підвищення ефективності усіх видів операцій, що помітно зачіпають інтереси менш розвинених країн. Дії ж в рамках регіонального інтеграційного об'єднання дозволяють таким країнам приймати участь у глобалізації в більш сприятливому середовищі, не відчуваючи у повній мірі тиску з боку глобальної економіки; активно модернізувати економіки менш розвинених держав регіону, надаючи їм преференції та інвестиції; покращувати позиції бізнесу більш розвинених країн регіону шляхом розширення зони дії пільгового режиму; зміцнювати геополітичні позиції інтеграційного об'єднання, оскільки із зростанням масштабів ринку інтеграційне угруповання здатне краще відстоювати свої інтереси на світовому ринку.

Регіональне інтеграційне об'єднання – це прообраз одного з центрів поліцентричної світової системи, що формується. Таким шляхом уже рухається Європа, створивши Європейський Союз, і частково – США, створивши угруповання НАФТА. Таким же шляхом намагається рухатися і Китай, формуючи так званий «Великий Китай», в основі якого масова еміграція, нова якість економічної та політичної залежності «периферійного простору» від «нової метрополії» і спроби стати єдиною державою-лідером Східної Азії.

Аналіз розвитку регіональних інтеграційних угруповань свідчить, що їх успішність залежить від низки факторів: по-перше, від значної економічної взаємної залежності та доповнюваності, які сприяють суттєвому зближенню економічних інтересів держав-членів; по-друге, від розміру взаємного товарообігу держав-членів (прийнятним вважається взаємний товарообіг, який становить не менше половини загального товарообігу: в ЄС та АТЕС до 70% продукції, що виробляється, реалізується на внутрішньому ринку; у НАФТА – біля половини; в той же час у МЕРКОСУР – лише біля 16%; в СНД – біля 12%). В цілому на внутрішню регіональну торгівлю приходиться на сьогодні 2/3 обсягу світової торгівлі); по-третє, від руху до валютно-фінансової інтеграції держав-членів інтеграційного угруповання (ЄС має єдину регіональну валюту – євро; у НАФТА такою виступає американський долар; в АСЕАН розглядається питання щодо введення єдиної азійської валюти на базі японської ієни чи китайського юаня); по-четверте, від наявності в регіоні впливових економічно розвинених держав, здатних взяти на себе відповідальність за розвиток і модернізацію інших держав-членів (такими виступають: в ЄС – Німеччина та Франція; у НАФТА – США; в той же час у МЕРКОСУР Бразилія поки що не спроможна виконувати цю роль, як і Росія в СНД); по-п'яте, від певної культурно-цивілізаційної наближеності країн регіону, їх культурно-цивілізаційної відмінності від інших регіонів; по-шосте, від появи в регіоні теоретичного обґрунтування специфіки розвитку держав регіону як єдиного цілого (в ЄС сформована єдина економічна політика, спільне розуміння засади внутрішньої політики, формується єдина зовнішня та оборонна політика); по-сьоме, від формування регіональної ідентичності (в Європі це здійснено давно, в інших регіонах ці питання знаходяться на різних стадіях формування).

В остання десятиліття процеси регіональної економічної інтеграції помітно еволюціонували і набули нових рис, серед яких фахівці звертають увагу передусім на наступні: по-перше, цілеспрямоване намагання до поглиблення інтеграції, поява моделей різношвидкісної інтеграції; по-друге, зростання відкритості інтеграційних об'єднань, поява можливості економічної інтеграції країн зі значною диференціацією рівнів розвитку; по-третє, формування в нових інтеграційних об'єднаннях ядра із найбільш розвинених держав, які стають моторами інтеграції, надають менш розвиненим державам суттєву допомогу у модернізації їх економік, підтягування рівня їх соціально-економічного розвитку до рівня більш розвинених держав, прискорення їх адаптації до умов жорсткої конкуренції всередині такого інтеграційного об'єднання; по-четверте, формування так званої «мережевої» моделі інтеграції, яка поки що розвивається у формі зон вільної торгівлі і охоплює країни, які не входять до одного регіонального інтеграційного об'єднання, поява інтеграційних об'єднань транснаціонального масштабу, що веде до зростання впливу регіональної інтеграції на прискорення глобалізації.

Список використаних джерел.

1. Василенко И.А. Политическая глобалистика: Учебное пособие для вузов. – М.: Логос, 2012. – 360 с.
2. Глобалізація і безпека розвитку: Монографія / О.Г.Білорус, Д.Г.Лук'яненко та інші. – К.: КНЕУ, 2001. – 733 с.
3. Конституційні акти Європейського Союзу (в редакції Лісабонського договору) / за заг. ред. Г. Друзенка. – К.: КІС, 2010. – 536 с.
4. Уткин А.И. Глобализация: процесс осмысления. – М.: Логос, 2002. – 256 с.

KRYVTSOVA OLENA

*PhD, European integration department
Odessa Regional Institute for public administration of NAPA under the President of Ukraine*

MULTI-LEVEL GOVERNANCE AND THE INSTITUTION-DEPENDENT NATURE OF POLICY MAKING WITHIN THE EU

The European integration process has radically altered the system and nature of governing in Europe. Particularly since the «relaunch» of the European project with the Single European Act, the governing structures of the European Union (EU) have been subject to fundamental change. The changing nature of governing in Europe has been accompanied by a paradigm shift in theorising within EU studies. Rather than theorising the EU as a process of integration, the EU came to be viewed as an existing political system in its own right requiring theoretical analysis as a functioning polity.

Accompanying this «turn to governance» were debates concerning the continuing capacity and effectiveness of the state in an era of globalisation, the impact of internal territorial decentralisation and administrative reform, and the overall nature of the political project pursued by the state. Out of these debates emerged Multi-Level Governance (MLG) as an attempt to encapsulate the characteristics of multi-actor interaction and shared authority within contemporary governing.

MLG emerged as part of a wider revisionist approach to the study of the EU. Theories of governance attempted to replace the traditional «supranational versus state» debate concerning the European integration process with an approach which accepted the EU as an existing political system whose constituent parts required examination. However, making a distinction between analysing the EU either as a process of integration, or as a political system, does not appear as simple as first assumed. In order to fully understand the integration process, analysts must appreciate the variety of mechanisms and procedures at play in the policy making process which itself guides, promotes and hinders European integration. At the same time, the integration process creates the conditions within which policy making structures are established and patterns of decision making formed.

The strength of MLG lies in its ability to «widen the conceptual lens» within political science away from an approach based at either the domestic or international level towards one which is able to encapsulate the interaction and importance of all governmental levels within contemporary forms of governance. MLG is said to stimulate «a reappraisal of the traditional dichotomy between «domestic» and «international» policy». An «intermestic» or «Euromestic» framework allows for an appreciation of complex institutional interdependence within the EU, in which problem-solving at the EU level not only depends on domestically located actors for implementation but also significantly impacts upon relative institutional roles and capacities within the domestic sphere. Simultaneously, the EU policy process is itself influenced by the involvement of domestic actors and their interaction with the supranational institutions.

Above all what emerges from MLG is a concern for the reconfiguration of policy making space. Rather than the traditional process of interests and preferences being agreed within nested political arenas and then uploaded to the «next level» where the process is then repeated, MLG throws light on a single policy-making space in an increasing number of policy areas in which direct channels of communication and influence exist between all actors within a complex web of interaction. Thus the assumed institutional trade-off within a «zero-sum» political game is replaced by an emphasis on the necessity of shared capacities in order to ensure effective problem solving. This is not to say that the state no longer attempts to continue its role as gatekeeper for domestic interests and has renounced taking advantage of its long held relative power position, rather that it does so in a radically transformed political environment in which it no longer has monopolistic control over the levers of power.

Within this rearranged policy making space, MLG is particularly useful in incorporating the variety of political actors involved in the EU policy process within its theoretical framework. In contrast to the «two-level game» scenario proposed by intergovernmentalism, or the narrow neofunctionalist focus on supranational institutions, MLG recognises the significant role played by domestic and international interest groups, business associations, trade unions, social movements and sub-national actors (SNA) within the EU's polycentric structure.

The increasingly important role played by regional governments in the EU decision making process is at the forefront of the understanding of European multi-level governance. Sub-national mobilisation through the establishment of regional offices,

inter-regional associations, the Committee of the Regions, and the use of Article 146 of the Treaty on European Union (allowing sub-national ministerial access to the Council of Ministers) have been exploited to ensure that the interests of regional governments are articulated around the policy table. Consequently SNAs have become engaged in policy networks, acting alongside institutions at all levels within the EU's governance structure.

The state has been forced to accept regional authorities as actors in their own right with specific policy interests and goals. This process has to an extent been fostered at the supranational level by the Commission's reliance on the regional level for specialist information, which establishes a relationship of resource interdependency between supranational and sub-national actors. One of the defining characteristics of this reconfiguration of policy making space is the institution-dependent nature of policy making within the EU.

Institutions are integral to understanding MLG in that it is institutions that define and coordinate interaction between different levels of government MLG does not simply relate to the involvement of different levels of government in policy-making, but instead emphasises the continuous, non-hierarchical and interconnected relationships between these levels of government. It is only institutions that can provide a system for these relationships to exist. The institutions of the EU act as «honey pot sites» around which the variety of interested actors cluster. In doing so the institutions provide an arena of interaction in which non-hierarchical and interconnected relationships can form. However, they do not simply act as neutral, mediating forces but as political players in their own right with their own interests and goals. Within this framework of multi-actor interaction, institutions act as stabilising forces. Whilst the involvement of actors in the process of governing in the EU is not uniform, the EU remains a formal decision making system in which there exists a legally enshrined institutional path through which policy making progresses. Policy making does not occur on an ad hoc basis but is constrained by the established institutional route. Institutions therefore structure policy making and provide stability in a complex political environment. In this way, the EU's institutions can be seen as underlying Marks and Hooghe's conception of the EU as an example of «Type 1» MLG. Institutions counteract the potential for MLG in the EU to be structured along the lines of ad hoc, functionally-specific, flexible jurisdictions as in «Type 2» MLG. Instead the centrality of the institutional path to policy making in the EU ensures a durable, general purpose jurisdictional typology of MLG.

Multi-Level Governance (MLG) fundamentally challenges a state-centric, intergovernmentalist conceptualisation of EU policy-making, emphasising the non-hierarchical, interconnected and multi-actor nature of contemporary governance. As such, MLG encapsulates the reconfiguration of policy-making space in the EU, rejecting a conception of governing as existing at either the domestic or international level, but rather as a single entity characterised by a complex web of interaction among a variety of interested actors. The EU's institutions are critical to the reordering of policy-making space in the EU in that they provide arenas of interaction.

References.

1. Hix, S. The Study of the European Union II: The «New Governance» Agenda and its Rival // Journal of European Public Policy, -1998. – Vol. 5, No. 1, pp. 38–65.
2. Jachtenfuchs, M. The Governance Approach to European Integration //Journal of Common Market Studies, – 2005. – Vol. 39, No. 2, pp. 245–64.
3. Benz, A. and Eberlein, B. The Europeanization of Regional Policies: Patterns of Multi-level Governance // Journal of European Public Policy, – 2006. – Vol. 6, No. 2, pp.329–48.

ЛЕМЕЦЬ МАРІЯ ВАСИЛІВНА

*аспірант кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ ШВЕЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ

Забезпечення прав людини, їх гарантування визнано одним із пріоритетних напрямків державної політики у світлих нинішніх інституційних реформ в Україні. Основна відповідальність за реалізацію даного напрямку державної політики в Україні лежить на кількох інститутах: адвокатури, досудового слідства, судової влади, прокуратури, пенітенціарної служби, медіації, нотаріату. Серед органів, діяльність яких безпосередньо пов'язана із забезпеченням прав людини в Україні наступні: органи юстиції, органи внутрішніх справ, органи прокуратури, органи судової влади, медіатори, адвокати, нотаріуси.

Цілоком очевидно, що ефективність реалізації державної політики у сфері забезпечення прав людини цілоком залежить від злагодженої роботи усіх учасників. Протягом періоду незалежності відбувається реформування інститутів даної сфери, проте часто не враховується той факт що таку складну систему реформувати потрібно в комплексі. Складність такого реформування пов'язана перш за все із тим, що перелічені інститути відносяться до різних гілок влади. Тоді як, наприклад, органи юстиції, внутрішніх справ відносяться до виконавчої влади, то суди – це уже судова влада, і будь-яке втручання у її здійснення априорі є незаконним. Тому й не дивно, що виконавча влада швидше піддається змінам ніж судова, для реформування якої потрібно дотриматися спеціальних довготривалих процедур, як то останні зміни до конституції України [1].

Маємо ситуацію, коли інститути, які покликані забезпечувати права людини, реформуються відокремлено, без врахування змін у організації суміжних інститутів, що призводить до дублювання повноважень, внесення постійних коригуючих змін до законодавства. У середовищі професіоналів, чи то серед звичайних громадян, формується думка про відсутність чіткого вектору реформ та зневіра в успіх таких реформ взагалі. Однак, потрібно визнати, що намагання проводити реформи у комплексі все ж таки існує, про що свідчить створення Національної Ради реформ [4].

Успішний досвід вироблення та реалізації державної політики у сфері забезпечення прав людини існує у Швеції. Відповідальний орган – Міністерство юстиції Швеції. Міністерство відповідає за законодавство, що стосується конституції і загального адміністративного права, цивільного права, процесуального права і кримінального права. Міністерство відає також питаннями, що стосуються міграції та політики надання притулку. На міжнародній арені бере участь у заходах стосовно закладення основи для міжнародного співробітництва в боротьбі з транскордонною злочинністю. Серед сфер, які знаходяться у віданні Міністерства наступні: демократія і права людини; готовність до надзвичайних ситуацій; сімейне право; судова система; міграція.

Міністерство юстиції Швеції є головною установою для наступних державних органів: Канцлер юстиції Швеції; Шведське агентство компенсації жертвам злочинів та підтримки адміністрації Швеції; Шведська рада інспекції даних; Шведське національне бюро з економічних злочинів; Шведське управління виборами; Шведська національна рада судової медицини; Шведська національна рада з попередження злочинності; Шведська національна адміністрація судів; Національна юридична допомога адміністраціям; Шведський правовий орган допомоги; Шведська національна рада поліції; Шведська служба безпеки та Національне управління карного розшуку; Шведський омбудсмен у боротьбі з дискримінацією за ознакою сексуальної орієнтації; Шведський омбудсмен з питань етнічної дискримінації; Шведські в'язниці і служба відбування покарань; Генеральний прокурор Швеції; Шведська національна наглядова рада громадських бухгалтерів; Шведська національна консультативна рада генних технологій; Шведська національна рада з інтеграції [3].

Для порівняння обсягу компетенції, Міністерству юстиції України підпорядковані: державні нотаріальні контори; органи РАЦС; управління та відділи Державної виконавчої служби; Науково-дослідні установи судових експертиз; представники Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини і регіональні відділення Секретаріату Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини; підрозділи з питань банкрутства [2].

Повертаючись до Міністерства юстиції Швеції, окремо варто зупинитися на Шведській національній раді з попередження злочинності – агенції при Міністерстві юстиції – це центр досліджень і розробок в рамках правової системи. Рада в першу чергу працює над зниженням рівня злочинності та підвищення рівня безпеки в суспільстві шляхом отримання даних і поширення знань про злочинність і проведення профілактичної роботи.

Рада також обробляє офіційні статистичні дані про злочинність Швеції, оцінює реформи, проводить дослідження з метою вироблення нових знань і забезпечує підтримку місцевої роботи щодо попередження злочинності. Результати роботи Ради є основою для осіб, які приймають рішення в рамках правової системи, сфери забезпечення прав людини, парламенту і уряду. Рада часто працює у співпраці з іншими організаціями та установами державного сектора.

Рада виконує ряд дуже важливих завдань для правової системи та дотримання прав людини взагалі. Діяльність та результати роботи Ради є свідченням того як у Швеції наукові розробки нерозривно пов'язані із практикою, що дає змогу вчасно реагувати на виклики і попереджувати виникнення можливих загроз [5].

Швеція – приклад того як державна політика розробляється та втілюється у життя з безпосередньою участю авторитетного наукового товариства, що в результаті призвело до того, що у Швеції найнижчий рівень злочинності і суспільство стабільно розвивається.

Уроки для України зі шведського досвіду повинні стосуватися в першу чергу того, що державі потрібно забезпечити обов'язкову постійну участь науковців при виробленні та реалізації державної політики. Варто було б створити подібне постійно діюче агентство при Міністерстві юстиції України, що забезпечило прийняття більш виважених рішень у майбутньому при виробленні державної політики, та дало б змогу проводити реформи швидше та більш ефективно.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1401-19/paran2#n2>
2. Міністерство юстиції України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://old.minjust.gov.ua/str_ust
3. Міністерство юстиції Швеції [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.government.se/government-of-sweden/ministry-of-justice/>
4. Національна Рада реформ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://reforms.in.ua/ua/reformy/nacrada>
5. Шведська Національна Рада попередження злочинності [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.bra.se/bra/bra-in-english/home/about-bra.html>

ЛЕЩЕНКО ВАСИЛИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*докторант кафедри управління охороною суспільного здоров'я
НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

УКРАЇНА ТА СВІТОВІ ПРОЦЕСИ РОЗРОБЛЕННЯ НОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

У жовтні 2015 р. Генеральною Асамблеєю ООН було ухвалено нову групу Цілей в галузі сталого розвитку на період 2016–2030 рр. (англ. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development), які є набором цілей для майбутнього міжнародного співробітництва [5]. Кадрові ресурси охорони здоров'я відіграють важливу роль в досягненні цілі щодо забезпечення здорового способу життя та сприяння благополуччю для всіх у будь-якому віці. Досягнення цієї цілі буде можливим лише за умови істотних стратегічних інвестицій в кадрові ресурси охорони здоров'я в усьому світі, а також ефективній державній політиці у цій сфері.

В Україні на державному рівні визнано, що вироблення нової національної кадрової політики у сфері охорони здоров'я є нагальною необхідністю та умовою успішного запровадження реформ [1, с. 3]. Однак при плануванні і розробці такої політики є дві проблеми.

По-перше, планування людських ресурсів історично не було пріоритетом політики міністерства охорони здоров'я. тому є очевидним, що рух в цьому напрямі буде відбуватися повільними темпами, і буде потрібно значно більше переконливих доказів для зміни пріоритетів міністерства.

По-друге, якщо таке планування і мало місце, в цілому воно було зосереджено або на витратах і кінцевих результатах, або на кадрових потребах конкретних програм в галузі охорони здоров'я.

Тому вважалось, що найбільш важливими категоріями є отримання освіти до початку надання послуг і співвідношення працівників охорони здоров'я та цільових популяцій. І хоча освіта та показники розподілу робочої сили важливі, вони є лише двома компонентами значно більшого числа питань, вирішення яких впливає на політику в галузі людських ресурсів охорони здоров'я. При більш широкому розгляді сюди можна включити фінансування і оплату праці, освітнє середовище в цілому, управління кадровими ресурсами охорони здоров'я, умови роботи і політичну ситуацію. Тому обґрунтованим є всебічний підхід до планування політики в галузі людських ресурсів охорони здоров'я.

Щодо впровадження такої політики зазначимо, що не існує простого способу аналізу ситуації, встановлення пріоритетів, вибору рішень і визначення послідовності. Необхідно брати до уваги безліч чинників, в тому числі доступність і достовірність інформації, наявність адекватних систем та інструментів управління кадровими ресурсами, а також участь і підтримка з боку ключових політичних сил. При цьому важливо пам'ятати, що, наприклад, в країні є проблема з офіційною статистикою щодо кадрового забезпечення охорони здоров'я [2, с. 12].

Оскільки аналіз людських ресурсів традиційно зосереджувався на їх кількості, навичках і розподілі, у контексті державного сектора це зводилося до управління людськими ресурсами або їх розвитку, що, як правило, стосувалося адміністративного потенціалу, необхідного для впровадження комплексу систем, принципів і технологій, що регулюють проблеми персоналу.

Компоненти, зазвичай пов'язані з управлінням людськими ресурсами або їх розвитком, мають включати в себе різні методи управління персоналом, в тому числі продуману кадрову політику (наприклад, системи класифікації посад, компенсації і пільги, найм, переведення з посади на посаду, просування по службі, дисциплінарні процедури або процедури розгляду скарг, а також особисті справи працівників).

На світовому регіональному рівні в кінці 1990-х рр. широкомасштабні реформи в галузі охорони здоров'я і зростаюче визнання необхідності поліпшення моніторингу привели до створення обсерваторій щодо система охорони здоров'я та людських ресурсів, зокрема Європейської обсерваторії дослідження систем і політик охорони здоров'я [4]. При створенні Обсерваторія була представлена як нове партнерство, мета якого полягає у подоланні розриву між академічними колами і розробниками політики. В основу обґрунтування її діяльності було покладено переконання, що існує інформація про те, які реформи працюють, і де вони працюють, але цю інформацію непросто отримати й інтерпретувати. Інформація в основному міститься в академічних журналах, велика частина є неопублікованою. В обсерваторії є знання і досвід у порівнянні інформації, її аналізі, структуруванні та наданні чітко сформульованих висновків особам, які є відповідальними за розробку і впровадження політики в галузі охорони здоров'я [3, с. 172-173].

Отже, у процесі розроблення нової національної кадрової політики у сфері охорони здоров'я відповідальним особам слід враховувати світові тенденції та підходи. В українських реаліях реформування системи охорони здоров'я надзвичайно важливою є підготовка нового покоління висококваліфікованих управлінських кадрів, які ефективно реалізуватимуть функції держави у даній сфері.

Список використаних джерел.

1. Державне управління людськими ресурсами у сфері охорони здоров'я в Україні : матер. щоріч. Всеукр. наук.-практ. конфер за міжнар. участю (Київ, 23 берез. 2016 р.) / за заг. ред. Ю. В. Ковбасюка, В. М. Князевича, Н. О. Васюк. – К. : ДКС_Центр, 2016. – 212 с.
2. Кадрова політика у реформування сфери охорони здоров'я: аналіт. доп. / Т. П. Авраменко. – К. : НІСД, 2012. – 35 с.
3. Руководство по мониторингу и оценке кадровых ресурсов здравоохранения. Адаптировано для применения в странах с низким и средним уровнем доходов. – Под ред. Mario R. Dal Poz, Neeru Gupta, Estelle Quain, Agnes L.V. Soucat. – 184 с.
4. European Observatory on Health Systems and Policies [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.euro.who.int/en/about-us/partners/observatory>
5. Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://sustainabledevelopment.un.org/index.php?menu=2361>

МАЙМЕСКУЛ ОЛЕКСАНДР ВАСИЛЬОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Розвиток України як міцної, процвітаючої європейської держави неможливий без проведення певних реформ, у тому числі в системі підготовки посадових осіб місцевого самоврядування. Проблеми в кадровому забезпеченні органів місцевого самоврядування зумовлені тривалим пануванням парадигми розгляду кадрової політики як засобу боротьби за владу. На сьогодні забезпечення підготовки кадрів є важливою складовою економічного зростання країни.

В даний період, коли в нашій країні формуються нові засади економічних відносин, значне місце посідає питання підготовки кваліфікованих працівників органів місцевого самоврядування, які б мали необхідну професійну підготовку для розв'язування невідкладних або гострих питань регіонального розвитку.

Вимогами до такого рівня фахівців повинні бути зумовлені складним та багатогалузевим характером сучасного міського господарства та необхідністю чіткого бачення та розуміння його проблем, вміння знаходити шляхи та засоби їх ефективного вирішення, розробляти та реалізовувати стратегії такого рішення. Надзвичайно важливі вміння, по-перше, правильно діяти в умовах діючих ресурсних обмежень, по-друге, ефективно використовувати ринкові механізми функціонування систем життєзабезпечення ті управління ними, по-третє, поєднувати поточні та стратегічні потреби та інтереси територіальної громади, бачення перспектив розвитку регіонів в цілому та сфери своєї професійної діяльності [1, с. 120].

В Україні визначений склад установ з певними завданнями і обов'язками, що займаються підвищенням кваліфікації державних службовців та працівників органів місцевого самоврядування і формують певні рівні підготовки. Це центральний рівень, регіональний рівень та рівень місцевого самоврядування. До центрального рівня підготовки відносяться Українська академія державного управління при Президентові України, Академія муніципального управління та провідні вищі навчальні заклади м. Києва. До регіонального рівня підготовки відносяться філіали Української Академії державного управління в містах Одесі, Львові, Дніпрі, Харкові, університети, що мають відповідну ліцензію. До рівня місцевого самоврядування відносяться курси, школи, центри підвищення кваліфікації, муніципальні освітні установи, які здійснюють навчання працівників органів місцевого самоврядування. До них належать короткотермінові курси, які не налаштовані на надання фахової спеціальної підготовки, а лише призначені для повідомлення про нову інформацію, що знаходить до виконання [2, с. 444].

Також значною залишається кількість посадових осіб органів місцевого самоврядування, які здобули вищу освіту, не спрямовану на професійну діяльність в органах влади, що призводить до плінності кадрів.

Досвід передових за рівнем економічного розвитку країн свідчить, що реформування освітньої сфери та виведення її на якісний рівень є важливим чинником розвитку економічної складової країни. У Стратегії державної кадрової політики України на 2012 – 2020 роки [3], метою є забезпечення всіх сфер життєдіяльності держави кваліфікованими кадрами, необхідних для реалізації розвитку України як демократичної країни постає низька питань, таких як:

- приведення обсягів та якості професійної освіти і навчання у відповідність до потреб роботодавців;
- необхідність забезпечення взаємозв'язку між ринком освітніх послуг та ринком праці;
- упровадження комплексного підходу до підготовки і підвищення кваліфікації, визначення результатів навчання.

Зазначене вимагає вдосконалення як системи освіти, так і підвищення якості підготовки посадових осіб місцевого самоврядування, які безпосередньо або опосередковано здійснюють управління нею.

В галузі організації процесу та перепідготовки посадових осіб місцевого самоврядування виявлено ряд проблем, основні з них полягають у такому:

- плінність кадрів, яка супроводжується звільненням кваліфікованих працівників, зокрема тих, що отримали вищу освіту в галузі знань «Державне управління»;
- недостатня кількість посадових осіб місцевого самоврядування, які мають відповідний рівень фахової підготовки у сфері державного управління, що зумовлює їх неготовність до роботи в органах влади та органах місцевого самоврядування в умовах модернізації та широкомасштабних реформ;
- потреба в омолодженні кадрів, недостатньо системна робота зі студентами вищих навчальних закладів у регіонах країни з метою подальшого залучення молоді до роботи в органах місцевого самоврядування;
- відсутність дієвої системи просування по службі, яка надає перевагу або враховує можливість зайняття вищої посади на підставі наявних теоретичних знань та практичних навичок, отриманих під час підготовки магістрів державного управління;
- низька мотивація керівників органів в підготовці та перепідготовці фахівців;
- недосконала система організації стажування в органах влади та органах місцевого самоврядування, як слухачів, так і науково-педагогічних працівників.

Всі ці пункти обумовлюються необхідністю удосконалення процесів як організаційного забезпечення підготовки та перепідготовки посадових осіб місцевого самоврядування у вищих навчальних закладах країни.

Побудова демократичного, правового, громадського суспільства в Україні вимагає змін у формуванні системи підготовки фахівців для місцевого самоврядування. Система державного та регіонального управління базується на досягненні стабільності в економічному розвитку, а це залежить від людського фактора, від наявності лідерів здатних забезпечити стабільність, від їх освіченості та готовності об'єктивно, реально оцінювати складну ситуацію.

Важлива роль в управлінській діяльності відводиться формуванню та реалізації державної кадрової політики. Ефективність діяльності та функціонування місцевого самоврядування залежить від: організації діяльності посадових осіб, професійної підготовки та підвищення кваліфікації кадрів, рівня професійної компетенції посадовців та його відповідності сучасним вимогам.

Список використаних джерел.

1. ТОВАЖНЯНСКИЙ Л. Л. Эффективное управление и информационное обеспечение жизнедеятельности города / Л. Л. ТОВАЖНЯНСКИЙ // Коммунальное хозяйство городов : науч. – техн. сб. – 2004. – Вып. №57. – X. : Изд-во ХГАГХ. – 326 с.
2. Зінь Е. А. Регіональна економіка / Регіональна економіка: Підручник. – К.: «ВД «Професіонал», 2007. – 528 с.
3. Стратегія державної кадрової політики на 2012 – 2020 роки: Указ Президента України від 1 лютого 2012 року №45/2012. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/45/2012>.

ПОЛІТИКА БАГАТОМОВНОСТІ ТА ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ

З підписання Маастрихтського договору в 1992 році про створення Європейського Союзу (далі – ЄС) розпочався якісно новий етап не тільки політичної та економічної інтеграції Європейських співтовариств, а й цілеспрямованих заходів реформування мовної політики в Союзі. Ці заходи спрямовані на здійснення законодавчої підтримки багатомовності та мовного розмаїття, подолання мовних і культурних бар'єрів не за рахунок прийняття домінуючої мови як єдиної офіційної та робочої мови ЄС, а шляхом відмови від традиційної політики одномовності європейських держав-націй. Як наслідок головним завданням є домогтися подолання одномовного менталітету на рівні пересічного громадянина ЄС використовуючи можливість інформаційного суспільства знань. Історично справжня, збалансована багатомовність була привілеєм еліти як в Європі, так і на інших континентах, що призвело до сприйняття її як виняткового явища, недоступного для рядових мас суспільства.

Створення нового типу багатомовної особистості не може бути результатом нетривалої кампанії, а вимагає принципово нового підходу. Інформаційне суспільство передбачає перехід до нової концепції в галузі освіти і навчання – до поняття безперервного навчання протягом усього життя. В умовах науково-технічної революції формальне навчання протягом перших етапів життя не є достатнім для успішного забезпечення інноваційних технологічних процесів і вибору оптимальних рішень у постійно мінливому світі. Особливо це відноситься до оволодіння іноземними мовами на достатньому функціональному рівні для повноцінної участі в житті багатомовного суспільства, в якому одномовність веде до обмеження вільного доступу до світових мовних і культурних цінностей та маргіналізації.

Лісабонська Європейська рада 23 і 24 березня 2000 року поставила перед ЄС нову стратегічну мету – мати найбільш конкурентоспроможну і динамічну економіку, побудовану на знаннях, здатну на стійке економічне зростання при збільшенні та якісному поліпшенні робочих місць і більш високій соціальній згуртованості. Рішення Лісабонської ради від 2000 р. заклали фундамент розвитку в сфері освіти і професійні підготовці європейських країн на наступні 10 років у рамках робочої програми «Освіта та професійна підготовка 2010». У ході втілення даної програми Європейська комісія розробила Рамкову стратегію багатомовності для підвищення ефективності оволодіння мовними вміннями і навичками [1].

Ухвалення зазначеної Лісабонської стратегії розвитку освітніх систем європейських країн ознаменувало початок новітнього періоду у впровадженні концепції багатомовності і мовного та культурного розмаїття в життя. Конкретні цілі та завдання Лісабонської стратегії включали підвищення якості освітніх систем за рахунок використання Інтернет і мультимедійних технологій, полегшення доступу до освіти шляхом збільшення можливостей академічної мобільності та створення систем освіти, відкритих для світу. Остання, третя мета передбачала, по-перше, створення Європейського освітнього простору з використанням академічної мобільності і навчання іноземних мов, та, по-друге, посилення зв'язків з виробничим і дослідницьким середовищами, громадянським суспільством. Дана мета включала в себе завдання сприяти вивченню двох мов ЄС без врахування своєї рідної мови протягом не менше двох послідовних років [2]. На відміну від перших доповідей Європейської комісії середини 1990-х рр., в яких майбутня багатомовність Союзу була представлена в формі абстрактних побажань з елементами утопізму через відсутність історичних прецедентів та науково-дослідної бази, на новому етапі європейська багатомовність починає набувати конкретних форм, підкріплених на законодавчому рівні.

Лісабонська стратегія була підтверджена Барселонською радою 15-16 березня 2002 року, яка поставила перед ЄС мету перетворити до 2010 року європейську систему освіти у всесвітній стандарт якості (world quality reference). Барселонська програма виділила в якості базових три принципи розвитку освітніх систем Європи: поліпшення якості освіти, полегшення загального доступу до освіти і відкриття освітніх систем для більш широкого міжнародного співробітництва. Рада закликала країни ЄС до введення інструментарію для забезпечення прозорості університетських дипломів і кваліфікацій в рамках Болонського процесу з метою створення Європейського освітнього простору. Барселонська програма підкреслювала важливість поліпшення якості оволодіння основними навичками і вміннями «особливо навчання як мінімум двох іноземних мов з самого раннього віку» [3].

Таким чином, культурне розмаїття повинно бути засноване на визнанні загальноєвропейських цінностей і не вести до самоізоляції та культурної балканізації. Економічна і політична інтеграція ЄС та Лісабонська стратегія на основі рішень Європейської ради від 2000 року відкрили новітній період у впровадженні концепції багатомовності мовного та культурного розмаїття в життя. Рішення Барселонської ради від 15-16 березня 2002 року поставили перед ЄС мету перетворити європейську систему освіти у всесвітній стандарт якості. Невід'ємною частиною даного всесвітнього освітнього стандарту є стабільна тримовність, здійснювана на основі спеціальних програм в рамках концепції навчання протягом життя в загальному світовому освітньому просторі.

Список використаних джерел.

1. Education and Training 2010 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/ALL/?uri=uriserv:c11086>.

2. Report from the Commission of 31 January 2001: The concrete future objectives of education systems. COM (2001) 59 final. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A52001DC0059>.

3. Barcelona European Council 15-16 March 2002. Presidency Conclusions. [Електронний ресурс]. –2000.– P. 43. – Режим доступу : <http://europa.eu>.

МЕРЗЛЯК АНЖЕЛА ВІТАЛІЇВНА

проректор з науково-педагогічної роботи, директор Інституту управління
Класичного приватного університету, д. держ. упр., професор

ДОЛБУНОВ ДМИТРО МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант кафедри публічного управління та землеустрою
Класичного приватного університету

ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ ЄС ТА ДЕРЖАВ – АСОЦІЙОВАНИХ ЧЛЕНІВ

Сучасний стан євроінтеграційних прагнень України більшою мірою визначається виконанням положень Угоди про Асоціацію, політична частина якої була підписана між державою та європейською спільнотою 21.03.2014 р., економічна – 27.06.2014 р., та яка наразі перебуває на стадії ратифікації (на сьогоднішній день цей процес не мав позитивного результату для України через негативні результати референдуму в Нідерландах). Саме тому зазначена Угода для нашої країни діє на тимчасових засадах і потребує подальших дій з боку Уряду щодо зближення механізмів ЄС та України. При цьому перспективним напрямом для розвитку взаємовідносин між такими державами та інтеграційним об'єднанням може стати поглиблення регіональної співпраці.

Слід зазначити, що асоційованими з ЄС країнами вважаються держави, які уклали з інтеграційним об'єднанням угоди на двосторонній основі щодо встановлення пільгового (преференціального) торговельно-економічного режиму. При цьому в зарубіжній практиці в залежності від намірів країни щодо європейської інтеграції зустрічається кілька видів асоціацій: асоціація як заміна членства в ЄС (Ісландія, Ліхтенштейн, Норвегія, Швейцарія); асоціація, як підготовка до членства в ЄС (Балканські країни, Туреччина); асоціація, яка не передбачає членства в ЄС (країни Північної Африки та Центральної Америки, Чилі) [3].

З числа тих держав, які прагнуть до вступу в ЄС є багато таких, які не задовольняють навіть тим критеріям, що необхідні для початку переговорів щодо членства, а для підготовки до самого членства потрібні роки. Наразі Угода про асоційоване членство є тим інструментом, який допомагає зробити певні кроки в цьому напрямі. Досвід євроінтеграції країн свідчить про те, що на консультативному етапі процесу вступу до ЄС держави, які є претендентами на вступ до інтеграційного об'єднання, укладають одну з трьох типів асоціативних угод: Європейську угоду – такі угоди було укладено з багатьма країнами Центральної та Східної Європи (серед яких Болгарія, Естонія, Латвія, Литва, Польща, Румунія, Словаччина, Словенія, Угорщина, Чеська Республіка); Угоду про асоціацію – укладені з такими країнами, як Грузія, Кіпр, Мальта, Молдова, Туреччина, Україна; Угоду про стабілізацію і асоціацію – були підписані з Балканськими країнами [2].

Окрім України асоційованими членами Європейського Союзу останнім часом стали Молдова та Грузія, які перейшли на наступний етап у розбудові відносин з групою країн ЄС та в межах реалізації подальшої співпраці мають право на отримання всебічної підтримки з боку інтеграційного об'єднання. З-поміж цих трьох країн більш повним можна вважати асоційоване членство Молдови та Грузії, а Асоціація України з ЄС є дещо частковою через відсутність ратифікації цієї угоди. Також окремі показники цих трьох країн (табл. 1) підтверджують більшу відповідність досягнутих політичних та економічних результатів Грузії та Молдови Копенгагенським критеріям членства в ЄС у порівнянні з Україною.

Таблиця 1

Аналіз окремих економічних і політичних показників країн – асоційованих членів ЄС, 2014 р. *

Найменування показника	Україна	Грузія	Молдова
ВВП на душу населення, \$ США	3,082	3,670	2,238
Індекс сприйняття корупції	26	52	35
Індекс глобальної конкурентоспроможності	4.0	4.3	3.9
Державний борг відносно до ВВП, %	70,3	35,3	17,2
Дефіцит бюджету, %	- 4,3	- 2,1	- 1,7
Рівень інфляції відповідно до Індексу споживчих цін, %	12,2	3,1	5,1

* Складено на основі джерела : [5]

Так, відповідно до них дефіцит бюджету за рік не може перевищувати 3% (в Україні ж станом на кінець 2014 р. він сягав 4,3%), державний борг має бути не більшим за 60% відносно до ВВП (Україна за той же період мала цей показник на рівні 70,3%). Також важливого значення на етапі асоційованого членства в ЄС набуває підтримка в державі обраного курсу на євроінтеграцію з боку населення. Однак, на жаль, рівень суспільної підтримки інтеграції в Україні є не достатньо високим (близько половини населення), а в Грузії та Молдові за останні 5 років спостерігалась тенденція до зниження показника (рис. 1).

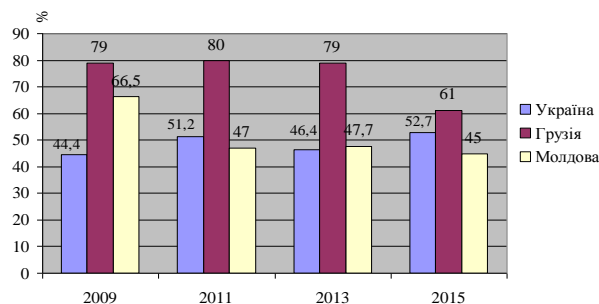

Рис. 1. Рівень суспільної підтримки інтеграції в ЄС [5]

Етапом передуючим асоційованому членству в ЄС для України, Грузії та Молдови була реалізація ініціативи Східного партнерства. Але, як свідчать результати експертної оцінки, стратегічні завдання якої були в більшій мірі не досягнуті або досягнуті лише частково, зокрема: спрощення візового режиму та його лібералізація (не вдалося досягти жодній країні); укладення поглиблених зон вільної торгівлі (не вдалося досягти жодній країні); підтримка процесу адаптації національного законодавства та зміцнення інституційної здатності (досягнуто частково); сприяння регіональній співпраці з ЄС (досягнуто частково); створення інтегрованої системи управління кордонами (не вдалося досягти жодній країні); співпраця у сфері енергетичної безпеки (досягнуто частково) [4]. Як бачимо, в сфері регіональної співпраці з ЄС були зроблені певні позитивні кроки порівняно з іншими напрямками реалізації інструменту.

Як зазначається у Главі 27 Угоди про Асоціацію України та ЄС „Транскордонне та регіональне співробітництво» [1, с. 125] реалізація спільних заходів та регіональної політики може здійснюватись у таких напрямках: підтримка та розвиток депресивних територій; обмін інформацією між національною, регіональною та місцевою владою, соціально-економічними суб'єктами та громадянським суспільством; створення потенціалу для вдосконалення транскордонних бізнес-мереж; заохочення розвитку транскордонної інфраструктури (транспорт, зв'язок та ін.); сприяння зміцненню зв'язків у сфері освіти, культури, туризму, енергетики та інших сферах. При цьому можливими наслідками та перевагами регіональної взаємодії можуть стати: для державного сектору – розширення можливостей місцевих та регіональних органів влади з метою створення стимулюючих програм розвитку окремих регіонів; для приватного сектору – зростання економічної активності окремих регіонів та вдосконалення бізнес-клімату у державі; для домогосподарств – зростання рівня зайнятості та підвищення рівня добробуту населення.

Список використаних джерел.

1. Економічна складова Угоди про Асоціацію між Україною та ЄС: наслідки для бізнесу, населення та державного управління : звіт [Електронний ресурс] / Під ред. І. Бураковського, В. Мовчан. К. : Інститут економічних досліджень і політичних консультацій, 2014. – Режим доступу : <https://www.eurointegration.com.ua/files/a/2/a2732e1-economic-ied.pdf>
2. Менеджмент європейської економічної інтеграції : підруч. / С.М. Писаренко, Н.В. Горін, Л.А. Українець та ін. ; за ред. С.М. Писаренко. – К. : Знання, 2012. – 373 с.
3. Муравйов В. Гармонізація внутрішнього права асоційованих країн із правом Європейського Союзу [Електронний ресурс] / В. Муравйов, Н. Мушак // Віче : журн. Верховної Ради України. – 2013. – №17. Режим доступу : <http://www.viche.info/journal/3842/>.
4. Офіційний сайт аналітичної групи Geostrategy [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://geostrategy.ua/node/362>.
5. Перспектива членства в ЄС для Грузії, Молдови та України: неможлива, забута чи прихована? [Електронний ресурс] / Український медіа центр. – Режим доступу : http://ukrmedia.center/articles/perspektiva_chlenstva_v_yes_dlya_gruziyi_moldovi_ta_ukrayini_nemozhлива_zabuta_chi_prihovana-953.html.

НЕЗГОДЮК ВАДИМ ІВАНОВИЧ

слухач магістерської програми ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РОЗРОБЛЕНОЇ СТРАТЕГІ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ПИТАННЯХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.

Реформа державного управління є однією з основних реформ у країнах з перехідною економікою, що здійснюють комплексні реформи у різних сферах державної політики. Дієва система державного управління є одним з основних чинників конкурентоспроможності країни.

Ефективна діяльність інститутів державної влади щодо розроблення державної політики у різних сферах можлива за наявності професійної, підзвітної, результативної та ефективної системи центральних органів державного управління. Зниження адміністративного навантаження державного регулювання, покращення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій покращує позиції держави у світових рейтингах конкурентоспроможності. Крім того, ефективна система державного управління є однією з основних передумов демократичного врядування, що ґрунтується на принципах верховенства права.

З урахуванням європейського вибору та європейської перспективи України, розробка стратегії дійсно змістовно наповненою європейськими стандартами належного адміністрування в питаннях трансформації системи органів державного управління, виглядає сьогодні однією з найголовніших потреб суспільства. Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі – Угода про асоціацію) держава підтвердила свою відданість основним цінностям, а саме дотриманні демократичних принципів, верховенстві права, належному врядуванні. У статті 3 Угоди про асоціацію належне врядування визначається як один з принципів, що є головними для посилення відносин між сторонами.[1]

В червні цього року Кабінетом Міністрів України було схвалено Стратегію реформування державного управління України на 2016-2020 роки. В ній було зазначено що система державного управління в Україні не відповідає потребам країни у проведенні комплексних реформ у різних сферах державної політики та її європейському вибору, а також європейським стандартам належного управління державою. Україна займає низькі позиції у світових рейтингах конкурентоспроможності, пов'язаних з державним управлінням. Згідно з показниками Індексу світової конкурентоспроможності Світового економічного форуму (за 2015 рік) Україна посідає 130 місце (серед 144 країн) у категорії «ефективність уряду», 103 місце в категорії «прозорість формування державної політики» та 115 місце в категорії «тягар державного регулювання». У рейтингу Світового банку «Ведення бізнесу» позиції України є дещо кращими – у загальному рейтингу в 2016 році Україна займає 83 місце. Значне покращення відбулося у сфері відкриття

бізнесу – в цій категорії Україна піднялася з 70 місця у 2015 році до 30 місця у 2016 році. Також було визнано відсутність повної та глибокої оцінки стану справ у системі державного управління України відповідно до Принципів державного управління. У ряді держав стратегії державного управління були розроблені на основі результатів оцінки вихідного стану, яку проводили експерти SIGMA. Проведення такої оцінки передбачено цією Стратегією в рамках напряму реформи, що зосереджується на стратегічних засадах реформування державного управління.[2]

Але в Україні є потреба не тільки з'ясувати сутність загроз і викликів та здійснити відповідний фаховий аналіз, але й провести швидкі («миттєві») дії при реагуванні на загрози, чого вимагає практично все суспільство. Ми не маємо часу очікувати проведення виборів, чи інших важливих суспільно-політичних подій. Оскільки на мою думку теперішнє суспільство вже занадто дратівливо ставиться до відсутності суттєвих зрушень у багатьох сферах публічної політики а також невідповідності останньої потребам суспільного розвитку.

Концепція імплементації стратегії потребує не тільки постійного контролю різних сегментів суспільства, а й чітких, зрозумілих дій публічної влади із обов'язковою поіменною відповідальністю за їх реалізацію з прив'язкою до часу виконання.

Розгляд проблем інституціоналізації влади має перейти в площину постійного вирішення конкретних питань і досить швидко, щоб їх не «заговорити». А тому зі сторони державних інституцій повинен пролунати сигнал про готовність до рішучих змін, а не декларативні та популістичні лозунги які закінчуються імітаційними та декоративними, позбавленими змістом «реформами». Тому я вважаю що влада, як доказ відданості до наповнених суттю змін повинна забезпечити:

- реальну участь громадян у виробленні і реалізації публічної політики;
- об'єднання потенціалу усіх трьох секторів (публічного, приватного і громадського) задля вирішення ключових соціально-економічних проблем;
- постійний (а не епізодичний) контроль різних сегментів суспільства за публічною владою.

Виконання цих ключових питань, на мою думку, знівилує актуальну на сьогоднішній день практику утворення та використання з маніпулятивною метою псевдо «громадських», «благодійних», «патріотичних» та інших начебто громадських за суттю об'єднань, але в дійсності утвореними та керованими представниками владних кіл а також з боку різних локальних та національних олігархічних представників, які інкорпоровані в систему державного управління та представляють інтереси аж ніяк не суспільства і не держави.

В рамках стратегії одними з пріоритетних завдань мають стати: адаптація підготовки відповідно до європейських стандартів; удосконалення кадрової політики щодо призначень на посаду та просування по службі на підставі професійних досягнень; збільшення уваги до мотиваційної стратегії щодо ефективної професійної діяльності і систематичного підвищення кваліфікації управлінськими кадрами; вдосконалення організаційних структур системи підготовки; впровадження сучасних освітніх технологій; розмежування підготовки кадрів різних управлінських рівнів за змістом, формами та методами навчання; посилення відповідальності органів державної влади за професійну підготовку працівників. І саме головне, що на жаль я не зумів побачити у прийнятій Стратегії – це підвищення авторитету державного управління у тому числі за рахунок суттєвої зміни фінансової політики відповідно до оплати праці.

Те, що зараз в країні проводяться чимало конкурсів на посади – також не рятує ситуацію.

Ось що сказав Заступник голови фракції «Блок Петра Порошенка» Анатолій Матвієнко в інтерв'ю «Главкому»: «Подивіться, хто в Івано-Франківську пройшов за конкурсом, скажімо, на начальника фінансового управління. Треба розуміти, що люди, які мають вагу, на три тисячі зарплатні не підуть. Пенсійної перспективи немає жодної і вона вже не є прямиком для залучення на держслужбу». [3]

Люди, які навіть за таких умов готові піти на пожертви, хочуть реалізувати себе, а не бути просто хлопчиками для биття (коли багато зобов'язань, а мало прав). Тож серйозні люди на держслужбу не йдуть, а тому ці конкурси нічого не дають – ми з «п'ятдесяти відтінків сірого» за новітньою літературною класикою оберемо ту ж сірість.

Закон про держслужбу ми прийняли, але матеріально не забезпечили, в результаті не отримаємо на конкурсах цікавих людей. А йдуть ті, хто хоче продовжити корупцію.

Список використаних джерел.

1. Угода про Асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. Міжнародний документ від 27.06.2014, угоду ратифіковано із заявою Законом № 1678-VII від 16.09.2014. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/984_011

2. Деякі питання реформування державного управління України Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Стратегія, План [...] від 24.06.2016 № 474-р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-p>.

3. <http://glavcom.ua/news/soratrik-poroshenka-konstatuvav-proval-sistemi-konkursiv-na-derzhsluzhbu-376705.html>

ОСТАПЕНКО ОЛЕКСАНДР АНАТОЛІЙОВИЧ

*доцент кафедри європейської інтеграції
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.військ.н., с.н.с.*

НОВІ ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ ЄВРОПЕЙСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ В КОНТЕКСТІ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ

Військове вторгнення РФ на територію України та анексія Криму призвели до створення в регіоні та у світі нової геополітичної ситуації. Непередбачувана поведінка великої ядерної держави, що відмовляється діяти згідно з

міжнародним правом і здійснює на свою користь переділ державних кордонів, нанесла руйнівний удар по світовому порядку, що склався після другої світової війни.

Внаслідок нинішньої кризи вийшли на поверхню не лише вияви інституційної слабкості міжнародних організацій безпеки. Йдеться насамперед про тактичні й стратегічні прорахунки в оцінці та розумінні природи постбіполярного середовища безпеки, яких припустилися як названі організації, так і ключові міжнародні гравці. Уявлення про зменшення ролі «жорстких загроз», насамперед на Європейському континенті, виявилися передчасними. Російське вторгнення до Криму і його анексія порушили військовий баланс сил у регіоні і вплинули на зміну конфігурації державних кордонів, що склалися після холодної війни. Тактика «залучення» РФ, або її умиротворення, що базувалася на загальній стратегії ставлення до Росії як партнера Заходу, зазнала нищівної поразки.

Вторгнення Росії до Криму є порушенням багатосторонніх міжнародних угод, що забезпечували підтримку миру й стабільності в Україні та Європі: Заключного Гельсінського акту 1975 р., Будапештського меморандуму 1994 р., Основного положення акту НАТО – Росія 1997 р. Дії Росії суперечать базовому документу Ради атлантичного партнерства, Римській декларації та іншим домовленостям. Крім підризу системи міжнародного права, перерозподілу сил в Європі та світі і створення найбільшої міжнародної кризи з часів холодної війни, дії Росії спричиняють також інші важливі наслідки.

Одним з наслідків порушення Росією своїх міжнародних зобов'язань є те, що інші міжнародні суб'єкти отримують право переглянути власні зобов'язання щодо Росії. А вибори у Криму 2016р., до нелегітимності Думи РФ. Можливості такого перегляду значно перевищують суто юридичні рамки, вони торкаються широкого кола стратегічних питань – політичних, воєнних, фінансових, енергетичних.

Під кутом зору ефективності системи європейської безпеки ключове значення має завдання підвищення ролі НАТО як найбільш впливового воєнно-політичного механізму у Європі. Це передбачає, зокрема, необхідність припинення політики скорочення видатків на оборону європейськими країнами і збільшення воєнної присутності США на території країн-членів Альянсу, особливо в регіоні ЦСЄ та країнах Балтії.

Конкретні кроки в цьому напрямі запропоновано у доповіді американського аналітичного незалежного центру СЕРА «Безпека Центральної Європи після Криму: аргументи за зміцнення східної системи оборони НАТО», яка базується на певному цілісному баченні ролі НАТО в нових геополітичних умовах і визначає вірогідні шляхи підвищення обороноспроможності альянсу в Європі. У доповіді зафіксоване нове розуміння ролі Росії як супротивника, а не партнера НАТО, з чого випливають далекосяжні наслідки як для загального розкладу сил у регіоні та світі, так і для майбутньої діяльності альянсу.

Насамперед, російська агресія унаочнила оборонну й безпекову вразливість і незахищеність нашої держави, а також слабку захищеність східноєвропейського флангу НАТО (недостатня захищеність країн-членів НАТО в ЦСЄ і Балтії). Особливі побоювання альянсу пов'язані з країнами Балтії, що мають у своєму складі російські меншини і потенційно до них, як і до України, може бути застосовано «право» РФ на захист «співвітчизників», так званого, «російськомовного населення». Російські морські маневри в Балтійському морі, що збіглися з піком подій в Криму, а також погрозливі коментарі російських чинників, «занепокоєних» становищем росіян в Естонії, сприяли нагнітання напруженості. Польща та Румунія, що мають спільні кордони з Україною, очікують небезпечних для себе військових і гуманітарних наслідків у разі можливого російського вторгнення на територію материкової України.

Дії Росії щодо України вивели на поверхню недостатню військову забезпеченість країн-членів НАТО у цьому регіоні. За винятками Естонії та Польщі (остання має одну з найбільш спроможних армій в Європі), так Польща започаткувала 10-річну програму модернізації армії, вклавши 40 млрд. доларів. Після виконання цієї програми Польща матиме найпотужніші сухопутні війська в країнах НАТО в Європі. Інші країни регіону в умовах економічної кризи значно зменшили видатки на оборону: середня цифра по регіону становить 1,1% ВВП, при встановленому НАТО порозі у 2%. Таким чином, на випадок необхідності введення в дію гарантій за статтею V Вашингтонського договору (про колективну оборону), ці країни не забезпечені достатніми військовими можливостями.

Стало очевидним, що досі безпека цих країн-членів НАТО гарантувалася більше довірою до міжнародних угод та структур безпеки, аніж власними військовими можливостями. Нині Росія зруйнувала цю довіру, що змусило НАТО у відповідь на віроломне вторгнення Росії на територію України і окупацію Криму призупинити будь-які види військового і цивільного співробітництва з Росією.

Відомо, що в Основному положенні акту НАТО – Росія 1997 р. члени альянсу, для заспокоєння побоювань Росії в контексті розширення НАТО на схід, задекларували, що не будуть розміщувати значні військові потужності, включно з тактичною ядерною зброєю, на території нових країн-членів з ЦСЄ і Балтії, оскільки не мають відповідних «підстав, намірів чи планів» (так званий принцип «трьох «ні»»). Однак ситуація, коли Росія перетворилася з партнера на суперника, розміщує у 2016р. на території Калінінградської області ракетні системи «Іскандер», підштовхує НАТО до відмови від цих добровільно взятих на себе зобов'язань. Така відмова продиктована нагальною необхідністю створити передумови для реалізації гарантій безпеки для країн ЦСЄ і Балтії у разі, якщо через агресивну поведінку Росії у цьому виникне потреба. Крім того, відмова від принципу «трьох «ні»» стратегічно необхідна для виправлення дисбалансу сил, що склався на сході Європи. Починаючи з 2001 р. альянс зосереджував свою діяльність за межами Європи (Афганістан, Сомалі, Лівія). Сьогодні через потужну військову загрозу з боку Росії зона ризиків, перед якими стоїть НАТО, знов змістилася до Європи.

Висновки:

В сучасних умовах зростає небезпека міждержавних збройних конфліктів та їх неконтрольованого розвитку, частішою стає практика односторонніх, нелегітимних під кутом зору міжнародного права, дій, які серйозним чином підривають стабільність, при тому що існуючі механізми підтримки безпеки вочевидь не справляються з такими викликами, навіть на рівні правової оцінки та регулювання.

Перебуваючи поза членством в ЄС і НАТО Україна не може брати повноцінну участь у формуванні механізмів європейської безпеки і, не маючи власної потужної і ефективної системи безпеки і оборони, фактично перебуває у зоні «вакууму безпеки». Водночас Україна отримала значну міжнародну підтримку, як на рівні ООН, так у співпраці з ЄС (підписання політичної частини угоди про асоціацію), ОБСЄ та НАТО. У плані збереження національної та регіональної безпеки співпраця з НАТО є ключовою. РФ припинила бути партнером НАТО і розглядається нині як супротивник.

Європейський Союз, сконцентрований на засобах «м'якої сили», є неготовим діяти у ситуації застосування Росією засобів «жорсткої сили». Роль НАТО в нових умовах значно підвищується. В умовах необхідності протистояння

«жорстким загрозам» НАТО посилює свої позиції як основа європейської безпеки. Політична та військова співпраця з Альянсом є для України життєво необхідною. Нинішня спрямованість НАТО на захист своїх кордонів у східній Європі створює для України надзвичайно важливий шанс для під'єднання до діяльності Альянсу, для розвитку секторальної співпраці з Польщею та країнами Балтії. Поряд з воєнними, Україні необхідно ініціювати та узгодити з Альянсом заходи з енергетичної, економічної та інформаційної безпеки. Доцільно окремо поставити питання про заходи протистояння дипломатичній агресії Росії, відмову від надв'язуваного Росією політичного порядку денного для України шляхом підготовки чітко сформульованих з позиції України питань, що підлягають обговоренню в дипломатичному вимірі врегулювання ситуації.

З огляду на підписання політичної частини Угоди про асоціацію між Україною та ЄС Міністерству оборони України доцільно започаткувати співробітництво з Європейською оборонною агенцією та брати участь у ініціативі ЄС «Pooling & Sharing».

Доцільно також ініціювати переговорний процес з ядерними державами щодо укладення юридично зобов'язуючого документа, який би доповнив положення Меморандуму про гарантії безпеки у зв'язку із приєднанням України до Договору про нерозповсюдження ядерної зброї (Будапештського меморандуму) від 5 грудня 1994 р. конкретними механізмами автоматичного застосування низки заходів для захисту безпеки України та відповідальності провідних держав світу за порушення зобов'язань.

Додаткові гарантії безпеки надаватиме Україні розширення економічних зв'язків з країнами ЄС, у т.ч. шляхом створення поглибленої і всеохоплюючої зони вільної торгівлі між Україною та ЄС. Зниженню економічної залежності України від РФ сприятиме активізація пошуку нових ринків збуту вітчизняної продукції.

Враховуючи, що у зовнішньому просторі навколо України сформувалися нові тенденції, які є джерелами значних загроз національній безпеці, все це потребує осмислення та внесення відповідних змін до ключових документів у сфері національної безпеки і оборони – законів України «Про основи національної безпеки України», «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики України».

Список використаних джерел.

1. <http://www.kyivpost.com/content/ukraine/james-sherr-it-is-time-we-stopped-praising-ukraine-forexercising-restraint-340991.html>
2. Report No. 35: Central European Security After Crimea: The Case for Strengthening NATO's.
3. Eastern Defenses 25 March 2014 by Edward Lucas, A. Wess Mitchell, Peter B. Doran, Jakub J.
4. Grygiel, Robert Kron, Octavian Manea, Andrew A. Michta, Keith C. Smith - <http://www.cepa.org/content/case-strengthening-natos-eastern-defenses>.

СЕМЕНКО ГАЛИНА ВІКТОРІВНА

*аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентові України,
Адміністратор Центра надання адміністративних послуг Житомирської міської ради*

УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ГРОМАДЯНАМ З МЕТОЮ ЕФЕКТИВНОГО НАБЛИЖЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА

На сьогодні у країнах-членах Європейського Союзу (ЄС) адміністративні (публічні) послуги – це один із системоутворюючих елементів взаємовідносин держави або органів муніципального управління з людиною. Слід зазначити, що правовий інститут управлінських послуг в провідних країнах Заходу є досить відпрацьованим та діє впродовж багатьох десятиліть, а відповідно дає чітке уявлення про функціонування демократичної держави відносно людини та суспільства.

У країнах Європейського Союзу питання надання адміністративних послуг населенню є дуже важливим, у зв'язку з чим їх регулювання включено до законодавства ЄС. На цій основі у країнах-членах Європейського Союзу створено відповідну правову базу, розроблено концепції та програми, які не тільки визначають загальні засади діяльності державних органів щодо надання адміністративних послуг населенню, але й закріплюють стандарти якості їх надання.

Вагоме значення для формування нормативно-правової бази у сфері регулювання послуг загального інтересу мало затвердження Європейською комісією у 2004 р. «Білої книги про послуги, що становлять загальний інтерес», в якій висвітлено основні елементи підходу до надання публічних послуг, проведено уточнення основних принципів діяльності ЄС і викладено основні напрямки подальшої роботи.

У зв'язку з чим, на нашу думку, вкрай важливо дослідити кращий зарубіжний досвід надання публічних послуг з метою адаптації певних його елементів до українських реалій.

Слід зазначити, що для України позитивним є досвід Республіки Польща щодо організації надання адміністративних послуг, зокрема створення централізованої системи відділів обслуговування мешканців.

Варто наголосити на тому, що місцеве самоврядування в Польщі є важливою частиною публічної адміністрації. Воно поділяється на місцеве (гміни та повіти) і регіональне (воєводства), які не мають ієрархічної залежності.

Незважаючи на те, що органи місцевого самоврядування всіх рівнів є незалежними від органів державної влади, у разі необхідності вони спільно вирішують проблеми певних територій, що відповідно веде до продуктивної співпраці.

Основним завданням органів територіального самоврядування є організація надання публічних послуг для мешканців. Дані послуги поділяються на комунальні, соціальні та адміністративні.

Органи самоврядування повинні організувати надання послуг мешканцям, але не зобов'язані їх самостійно надавати. Як правило, для цього укладаються контракти із суб'єктами господарювання чи неурядовими організаціями [2, с. 101].

Наприклад, у Варшаві створено централізовану систему Відділів обслуговування мешканців в усіх районах міста з метою забезпечення надання належної якості послуг мешканцям, які звертаються до відповідних відділів. Окрім реалізації своїх основних завдань, такі відділи також виконують інформаційну функцію, а саме: запуск електронної системи обслуговування мешканців, що має скоротити або ж цілком виключити потребу використання паперових документів після поширення електронних підписів [1].

Отже, відповідно до вищевикладеного можна зробити висновки, що український досвід правового регулювання надання адміністративних послуг на відміну від країн-членів Європейського Союзу немає такої тривалої історії, відповідно, законодавство європейських країн, що регулює надання послуг адміністративними органами, містить багато позитивних новацій, які, на нашу думку, доцільно використати в рамках удосконалення інституту адміністративних послуг в Україні. На нашу думку, доцільним буде всебічний аналіз зарубіжного досвіду надання публічних послуг населенню органами місцевої влади з метою впровадження найкращих його елементів в Україні.

Список використаних джерел.

1. Драган І. О. Організація надання публічних послуг населенню органами влади: зарубіжні практики [Електронний ресурс] / І. О. Драган. – Режим доступу: <http://www.dy.nayka.com.ua/?op=1&z=703>.
2. Зарубіжний досвід організації та роботи місцевої влади : монографія / [Власенко О. В., Ворона П. В., Пухтинський М. О. та ін.]. – Полтава : Полтав. НТУ, 2009. – 288 с.
3. Коломоєц Т.О. Адміністративне право України // Вид-во 2012 р. – [Електронний ресурс]: http://pidruchniki.ws/1089030455826/pravo/administrativne_pravo_ukrayini_-kolomoyets_to
4. Международный опыт эффективных методов предоставления государственных услуг [Електронний ресурс] / Проект ПРООН в Узбекистане «Поддержка системы мест. упр.: граждан. участие и партнерство» ; експерт: А. Рахимов. – 42 с. – Режим доступу: <http://www.slideshare.net/lgs2013/15-36494758>.
5. Тимошук В. Адміністративні послуги: Посібник / [В. Тимошук]; Швейцарсько-український проект «Підтримка децентралізації в Україні – DESPRO». – К.: ТОВ «Софія-А». – 2012. – 104 с.

СІЦІНСЬКИЙ НАЗАРІЙ АНАТОЛІЙОВИЧ

Європейська академія дипломатії, Польща, к.держ.упр.,

РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

На сьогоднішній день, в умовах окупації Російською Федерацією частини території України та військової інтервенції, США неухильно дотримуються своєї незмінної позиції щодо гарантування суверенітету, незалежності, територіальної цілісності і непорушності кордонів України.

Важливим кроком розвитку українсько-американського військово-політичного співробітництва є проведення командно-штабних військових навчань.

Так у 2015 році (з квітня по листопад) проведено українсько-американські командно-штабні навчання «Fearless Guardian-2015», що перевершили усі попередні за тривалістю та масштабістю проведення. Ці навчання не різко, але з позиції політичної доктрини «soft power» (без дій) демонструють підтримку України Сполученими Штатами Америки в конфлікті з Російською Федерацією, що в свою чергу призводить до розстановки нових воєнно-політичних акцентів у регіоні.

В червні 2016 року на Яворівському полігоні у Львівській області розпочато міжнародні українсько-американські командно-штабні військові навчання «Репід Трайдент – 2016», у яких взяли участь понад 1800 військовослужбовців із 13 країн світу. Організація та проведення таких широкомасштабних навчань, а також присутність великої кількості міжнародних партнерів, зокрема із США, Канади, Великобританії, Болгарії, Литви, Туреччини, Румунії, Грузії, Республіки Молдова, Республіки Польща, Королівства Норвегія та Королівства Швеція, демонструє широку міжнародну підтримку українського суспільства у боротьбі за суверенітет та територіальну цілісність [1].

Також у 2016 р. діє Багатонаціональний об'єднаний комітет з питань військового співробітництва та оборонного реформування, до складу якого увійшли представники США, Канади, Литви та Великобританії, що здійснюють оцінку військових потреб України та визначають пріоритетні напрями співпраці у сфері підготовки військових кадрів, надання військового обладнання та дорадчих ініціатив. Україна та Сполучені Штати Америки спільно щороку двічі проводять багатонаціональні військові навчання – підрозділів звичайних збройних сил у сфері підтримання миру «Репід Трайдент» та військово-морське навчання «Сі Бриз» у Чорному морі. Метою цих навчань є підвищення рівня взаємосумісності та посилення регіональної безпеки. Вони також надають Україні та іншим партнерам в регіоні важливий сигнал щодо підтримки. Крім того, Україна бере участь у багатонаціональних військових навчаннях, які Сполучені Штати проводять в Європі [2].

Окремо необхідно виділити питання співпраці Сполучених Штатів Америки та України у напрямі реалізації безпекових завдань у сфері нерозповсюдження зброї масового знищення (ініціатива «Глобальне партнерство проти розповсюдження зброї та матеріалів масового знищення» та «Глобальна ініціатива у боротьбі з ядерним тероризмом»), контролю над озброєннями та роззброєння, а також зменшення біологічної загрози.

В умовах нового безпекового середовища в межах європейського і євроатлантичного просторів на тлі агресії з боку Російської Федерації досягнуто домовленостей щодо продовження реформ в оборонній та військовій сферах в Україні. Так Україна, за допомогою США, продовжуватиме здійснення оборонного огляду сектору національної безпеки і оборони, а також трансформації системи управління кадрами та підготовки військовослужбовців з метою досягнення більш ефективної співпраці з силами НАТО. Міністерством оборони України та Генеральним штабом Збройних Сил України спільно з американською стороною розпочато роботу з розробки «Концепції розвитку партнерства між

Міністерством оборони України та Департаментом оборони Сполучених Штатів Америки на п'ятирічний період», спрямованої на удосконалення систем управління та планування, підготовки, освіти та застосування військ, а також комплексної системи забезпечення Збройних Сил України.

Наразі США розглядається пропозиція щодо відновлення діяльності україно-американської Комісії стратегічного партнерства на рівні глав зовнішньополітичних відомств України та США, що зміцнить стратегічний характер співробітництва (пошук шляхів можливого технічного співробітництва у сфері ПРО, імплементації рамкової Угоди про співробітництво в космічному просторі тощо).

Разом з тим на шляху до позитивних перевтілень у сфері розвитку українсько-американського військово-політичного співробітництва існують загрози, що можуть звести нанівець перші політико-дипломатичні успіхи, зокрема до них можна віднести відсутність:

- прогресивних змін у напрямках посилення верховенства права в Україні, прозорості на всіх рівнях управління, реалізації дієвої реформи правової системи та судочинства, правоохоронних та безпекових структур;
- проведення реальних заходів боротьби з корупцією в Україні;
- сталих засад демократичного цивільного контролю за діяльністю сектору безпеки і оборони.

Ці загрози можуть спричинити зниження рівня довіри американських партнерів та скорочення ініціатив і програм розвитку військово-політичної співпраці та військово-технічної допомоги.

Отже, фінансування Сполученими Штатами Америки зусиль для стабілізації України дійсно може суттєво посилити боротьбу української держави з російською агресією, але за словами американських конгресменів: «Будь-який пакет допомоги в майбутньому повинен надаватися за умов наявності в українського уряду бажання пришвидшити реформи та викоринити корупцію».

Усі ці вищезазначені проблеми можуть бути вирішені шляхом реального втілення Україною законодавства у сфері судової реформи, впровадження дієвих реформ, спрямованих на боротьбу з корупцією, не тільки у військовій галузі, а й в цілому в державі з метою виконання зобов'язань України за запропонованими США програмами допомоги, спрямованими на утвердження верховенства права, розвиток українсько-американської військово-політичної співпраці.

Питання проведення спільних українсько-американських військових навчань необхідно розглядати як один із перших кроків реформування державного управління сектором безпеки і оборони відповідно до стандартів НАТО, а українсько-американське військово-технічне співробітництво – стратегічним пріоритетом державної політики національної безпеки України.

Список використаних джерел.

1. На Яворовском полигоне начались украинско-американские учения «Репид трайидент-2016» [Електронний ресурс] : Інтерфакс Україна. – Режим доступу: <http://interfax.com.ua/news/general/352848.html>.

2. У Білому домі підсумували заходи на підтримку і підсилення обороноздатності України. Генеральне консульство України в Чикаго [Електронний ресурс] : Інтерфакс Україна. – Режим доступу: <http://mfa.gov.ua/ua/news-feeds/foreign-offices-news/49231-u-bilomu-domi-pidsumovali-zahodi-na-pidtrimku-i-pidsilennya-oboronozdatnosti-ukrajini>.

СОРОЧИШИНА НАТАЛЯ АНАТОЛІЙВНА

аспірант кафедри публічного управління та землеустрою Класичного приватного університету

КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ

Вибір вектору розвитку України в європейському напрямку був задекларований ще в 1998 року відповідним указом президента України, де було затверджено Стратегію інтеграції України до Європейського Союзу. Останнім часом, протягом подій 2013-2016 років, питання поглиблення міжнародних зв'язків України з іншими державами, у першу чергу, з країнами ЄС, набули стратегічного значення. Для країни це – вибір шляхів інноваційного розвитку в напрямі європейської цивілізаційної моделі, за допомогою якої можна досягти прогресу в усіх сферах суспільного життя – економічній, соціальній, політичній тощо. Проте основною проблемою України у цьому аспекті є низька конкурентоспроможність країни у багатьох сферах, особливо в інноваційній діяльності.

У черговому щорічному звіті Світового економічного форуму (WEF) за рейтингом конкурентоспроможності Україна втратила 6 позицій і опустилася в 2016 році на 85-е місце з 79-го, яке займала в 2015 році. Для порівняння – на сьогодні Намібія – на 84-му місці.

Конкурентоспроможність країни цілком може стати показником розвитку інтеграційної політики, як в самій країні, так і за її межами, а також може виражати результативність або її відсутність у процесі впровадження та реалізації механізмів державного регулювання в інноваційній сфері. Конкурентоспроможність країни з одного боку являє собою оцінку рівня життя, який забезпечує держава своєму суспільству, з іншого боку визначає положення тієї чи іншої країни на світовому ринку.

Основний аспект конкурентоспроможності України в процесі Євроінтеграції, до якого повинні прийти наша держава і суспільство – це формат інноваційної діяльності, який повинен представляти собою вихід України на міжнародну арену і об'єднання її з передовими країнами шляхом створення та розвитку міжнародних зв'язків у всіх аспектах інноваційного розвитку.

У світлі інтеграційних процесів необхідно пам'ятати: інноваційне процвітання держави створюється не тільки за рахунок природних багатств країни, її трудових ресурсів, ставок банківського відсотка або цінності валюти – інноваційність держави залежить від того, наскільки його економіка готова і здатна до оновлення та модернізації, і які і як

використовуються механізми державного регулювання, котрі мають на меті прискорення науково-технічного розвитку на рівні держави та регіонів.

Відмінною особливістю інтеграційних процесів України загалом, і в інноваційній діяльності зокрема, можна вважати ту обставину, що вони були започатковані в момент виникнення України, як незалежної держави, де були суспільно-політичні та економічні трансформації, які призвели до глибокої економічної кризи. В Україні була сформована модель економіки, яка будувалася на застарілих технологіях, виробництві продукції з низькою часткою доданої вартості, дешевій робочій силі та висиску природних ресурсів. Це, спричинило внутрішню конкуренцію виробників однотипної продукції, і їх конкуренцію на ринках тільки третіх країн. Така модель не передбачала стимулів для впровадження нових технологій і технічного переобладнання, оскільки ресурсоемність такого виробництва компенсується дешевою робочою силою. Крім цього, вона не потребувала реструктуризації, оскільки саме в межах такої моделі економіка може бути максимально непрозорою, працювати в тіні, приносити надприбутки. Загальним наслідком стало гальмування процесів демократизації державних і недержавних інститутів, відсутність підвищення технологічності виробництв і формування стійкого базису забезпечення прав властості, зниження рівня монополізації та тінізації. За таких умов, інтеграційні дії, зумовлені політичним контекстом, по суті виявилися не сумісними із зміцненням конкурентоспроможності країни [3, с.30]. На сьогоднішній день ситуація практично не змінилася.

Слід пам'ятати, що конкурентоспроможність країни на світовій арені є продовженням внутрішньої конкурентоспроможності економіки, тобто завоювання передових позицій в інноваційній діяльності у світі неможливо без створення сильного внутрішнього інноваційного ринку. На сьогодні у світовій практиці існують деякі вектори інноваційного розвитку, на основі яких держава має будувати свою конкурентоспроможну інтеграційну інноваційну політику:

1. Розвиток всіх систем і рівнів освіти та охорони здоров'я, як фундамент конкурентних переваг країни.

2. Розвиток інноваційної інфраструктури країни. Створення у промислових центрах України якомога більше спеціальних інноваційних економічних зон (технопарки, технополіси, комплексні виробничі зони і так далі) зі спеціальним режимом інвестування, кредитування і оподаткування та розширенням прав і можливостей для суб'єктів господарювання. Розвиток і підтримка не тільки великого, а й малого та середнього інноваційного бізнесу.

3. Обмеження монополізму в інноваційній сфері та захист суб'єктів господарювання і споживачів від недобросовісної конкуренції. Охорона та захист прав інтелектуальної власності.

4. Встановлення суворих стандартів якості інноваційної продукції, безпеки та захисту навколишнього середовища.

5. Ефективна торговельна політика держави у сфері інноваційної діяльності. Формування внутрішнього інноваційного ринку та відкриття доступу в інноваційні сегменти зарубіжних країн.

Таким чином, в силу важкої економічної ситуації в Україні уряд на пряму не може брати на себе основні фінансові зобов'язання щодо розвитку інновацій і впливати на інноваційну діяльність країни, тому він має створити такі умови, при яких, з одного боку, держава може бути активним учасником інноваційного сектора на рівні з іншими, а з іншого – використовувати непрямі методи державного регулювання для створення сприятливого середовища на ринку інноваційних технологій., в якій інноватори можуть досягти конкурентних переваг. І з точки зору «конкурентоспроможності» це навіть важливіше, ніж пряме втручання держави в інноваційний процес.

Список використаних джерел.

1. Господарський кодекс України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
2. Портер М. Международная конкуренция. Конкурентные преимущества стран / Майкл Портер. – Москва : Альпина Паблишер, 2016 – 740 с.
3. Україна в інтеграційних процесах: стан і проблеми // Національна безпека і оборона. – Київ : Центр Разумкова, 2007. – 24 – 46 с.

СТУКАЛІН ТАРАС АНАТОЛІЙОВИЧ

здобувач кафедри європейської інтеграції та права ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

ВОЄННА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ НОВИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНІЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ

Воєнна безпека є одним з елементів системи національної безпеки будь-якої країни і залежить від ступеню внутрішніх та зовнішніх загроз. Основними об'єктами, що входять в систему національної безпеки являються особа, суспільство і держава. Вони взаємозв'язані і взаємно обумовлені, але їх місце, ієрархія, роль рухливі, мінливі і визначаються різними обставинами, серед яких основними є характер суспільних відносин, політичний устрій держави, характер зовнішніх і внутрішніх небезпек.

Держава є центром політичної системи, інститутом влади, що поширюється на суспільство. При цьому безпека держави характеризується її здатністю попереджати, нейтралізувати небезпеки і загрози для політичної системи в цілому, зокрема для системи владних органів та установ, для територіальної недоторканості і цілісності країни, її населення. Безпека держави може бути забезпечена наявністю ефективного механізму управління і координації усіх соціальних сил суспільства, а також дієвих інститутів їх захисту.

Воєнна безпека держави – це такий стан міждержавних і внутрішньодержавних військово-політичних відносин, обороноздатності країни, при якому попереджається або стримується агресія, зменшується можливість нанесення шкоди національним інтересам і залучення країни у військові конфлікти. При цьому у разі виникнення військової загрози інтересам особи, суспільства і держави гарантується забезпечення їх збройного захисту. Воєнна безпека проявляється як складова частина соціальної (громадської) безпеки. Місце воєнної безпеки в загальній системі національної безпеки, залежить від сутності інших основних видів безпеки та взаємозв'язку між ними.

Так одним з головних видів є політична безпека, яка забезпечується заходами по виявленню, попередженню і усуненню тих чинників, які можуть завдати шкоди політичним інтересам країни, народу, суспільства, громадян, зумовити політичний регрес і навіть політичну загибель держави, а також перетворити владу і політику з творчо-конструктивної в руйнівну силу, джерело бід і нещастя для людей і країни [1]. Матеріальною основою національної безпеки є економічний потенціал держави, який дозволяє забезпечити національний суверенітет, територіальну цілісність, захист інтересів за кордоном, соціально-економічну стабільність суспільства, фізичний і духовний розвиток населення і відповідний рівень обороноздатності. Тому *економічна безпека* характеризується рівнем матеріального виробництва, розвитку продуктивних сил і економічних стосунків, наявності «ефективності» функціонування економічної інфраструктури, корисних копалин, кваліфікованої робочої сили і системи її підготовки, технологічної самостійності, характером інтеграції в систему світових господарських зв'язків.

Соціальна безпека безпосередньо характеризує стан людини, людей як вищій цінності будь-якої країни, а рівень соціальних гарантій визначає рівень самої соціальної безпеки.

Екологічна безпека держави – виключає військове, або будь – яке втручання у природне середовище і клімат та гарантує максимальне запобігання негативного впливу науково-технічного прогресу на екологію, унеможлиблює нанесення шкоди навколишньому середовищу, у тому числі і за межами національної юрисдикції. Екологічна безпека характеризується видовою різноманітністю біосфери, станом ґрунтів і гідросфери, мірою антропогенної деградації ландшафтів, станом здоров'я населення [2].

Інформаційна безпека характеризується здатністю держави протистояти інформаційним небезпекам і загрозам, негативним інформаційним діям на громадську свідомість і психіку людей, а також на комп'ютерні мережі і інші технічні джерела інформації, здійснювати інформаційно-психологічне протиборство.

Єдність системи безпеки проявляється в динамічному зв'язку, взаємообумовленості її структурних елементів, в нерозривності складових частин загальної безпеки, у неможливості досягти її за допомогою зусилля в одній тільки сфері. Тому воєнна безпека носить інтеграційний характер є похідною від інших підсистем безпеки і чинить істотний вплив на усі інші підсистеми національної безпеки.

Забезпечуючи безпеку особи, суспільства і держави в оборонній сфері від військової агресії з боку інших держав, запобігаючи будь-якому протиправному озброєному насильству, створюється надійна умова для реалізації національного інтересу України. Система воєнної безпеки знаходиться в протиріччі з іншими підсистемами національної безпеки. Вона може негативно впливати на захисний механізм країни в контексті гіпертрофованого напруження загальних ресурсів, що може бути неадекватно мірі воєнної небезпеки і реальним загрозам, веде до істотного послаблення усіх інших підсистем національної безпеки. Проблеми воєнної безпеки займають основне місце у міжнародних відносинах. Незважаючи на те, що на загал для світової спільноти сьогодні характерне зниження небезпеки виникнення великомасштабної війни, хоча деякі автори говорять про неминучість зіткнення цивілізацій, через наявність протиріччя між цивілізаціями настільки фундаментальних протиріч, що їх сутичка може мати трагічні *глобальні* наслідки, гіпертрофія військової потужності держав, пов'язана із створенням ракетно-ядерних засобів, є в деякою мірою стримуючим чинником від ядерної війни і знищення життя на Землі. У сучасну епоху вірогідність подібного розвитку подій хоча значно і знизилася, але не зникла повністю, бо боротьба за перерозподіл ресурсів проявилася у нових формах збройного протистояння, наприклад, т. з. гібридні війни. Тепер регіональні проблеми набувають все більшого значення. Більшість держав спираються на стратегію, що поєднує стримування, оборону, стрімке реагування на кризи [2].

Аналізуючи різноманітні сучасні теоретико-методологічні підходи до вивчення війни, можна відзначити *адаптивну* здатність війни до відповідних соціальних умов, що міняються, що розширює поняття сучасних війн і разом з тим розширює перелік небезпек воєнного характеру. У зв'язку зі зміною ситуації у сучасному, складному, але взаємозв'язаному світі, виникає потреба зміни і теоретичних концепцій, які стосуються воєнної безпеки та оборони.

Список використаних джерел.

1. Ковалев А. А. Военная безопасность как подсистема национальной безопасности / А. А. Ковалев – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.gramota.net/materials/3/2012/11-1/13.html>.
2. Серебрянников В. В. Политическая безопасность / В. В. Серебрянников // Свободная мысль. – 2007. – № 1. – С. 18—32.
3. Харламов С. В. Геополитика и военная безопасность // Национальная безопасность: вызовы и ответы. – М. : Институт востоковедения РАН, 2004. – С. 159—163.

TOMASHEVSKA MARYNA

senior Teacher of the Department of Management of Organization Odessa's Regional Institute of Public Administration, the Office of the President of Ukraine,

VELYCHKO TETYANA

associate Professor of the Department of Management of Organization Odessa's Regional Institute of Public Administration, the Office of the President of Ukraine

PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN UKRAINE

Modern economic integration is an objective process of sustainable development of economic relations and division of labor and national economies which are similar in economic level.

World practice has revealed several consecutive stages of international economic integration and their corresponding forms of integration associations:

- the conclusion of preferential trade agreements;
- the creation of a free trade zone;
- the establishment of the customs Union;
- the establishment of the common market;
- the creation of an economic Union;
- the establishment of a political Union.

World experience of development of integration processes shows that international economic unions of countries can be formed in two basic schemes – the functional and institutional:

- functional (bottom – up) primarily associated with market processes and the development of traditional international economic relations, which are formed on the basis of comparative advantage;
- institutional (top – down) integration scheme provides for the unification of certain political or socio-economic considerations of countries that do not fully meet the criteria of integration compatibility, but in the process further regulated and coordinated at the supranational level of cooperation to integrate really one or the other form of international economic integration.

There are criteria for the international economy, compliance with which can be used to assess the effectiveness of integration organizations from the perspective of the liberalization of international trade integration groupings in terms of Ukraine [1, p. 370]:

- regional trade agreements should cover all, without exception, sectors of the economy;
- trade liberalization on the terms of the MFN should contribute to the formation of any integration group or to accompany it, especially if the previous rates were high;
- transition period shall not exceed 10 years and must provide a clear timetable for trade liberalization in individual sectors;
- common customs tariff, which is implemented in the framework of the customs Union shall not exceed the lowest tariff in the industry that operated in countries subject to MFN;
- rules of accepting new members in the integration group should be very liberal and does not prevent its extension;
- rules for determining the country of origin should be transparent and not be used for protectionism within the group;
- need a rapid transition to more developed forms of integration, more attractive in comparison with less developed, as they provide a more rational distribution and use of production factors;
- after the creation of integration groupings in the relations between its members should not be used anti-dumping procedures, and in relation to third countries should be established clear rules for their application.

From the moment of Ukraine's accession to the WTO (world trade organization), the country received the following benefits:

- getting favored in the retail space all countries-WTO members;
- reducing tariff and non-tariff restrictions on access of Ukrainian goods to the commodity markets of the countries-WTO members;
- possibility of protection of interests of Ukrainian producers according to the procedure of consideration of trade disputes in the WTO;
- the acquisition of the official status of the negotiation process on creation of a free trade zone with the EU;
- the abolition of quotas on export of Ukrainian metal products to the EU;
- access to cheap sources of equipment and raw materials;
- ensure continuous transit of goods and services [3].

Activities in the field of institutional reform and development, focused on the adaptation of the institutional structure that promotes the development of societies based on democratic principles and a market economy [2].

The essence of such activities in Ukraine is as follows:

- adaptation of Ukrainian legislation to the requirements of the world market;
- support the reform process through training of civil servants at Central and local levels;
- facilitate the development of a comprehensive employment policy and labor safety, as well as probation and retraining of employees;
- support in strengthening the social protection of the population;
- the promotion of a system of qualification management training to support entrepreneurship in Ukraine.

References.

1. Манів З. О. Регіональна економіка/ З. О. Манів. – К.: Видавництво, 2011.
2. Солонінко К. С. Інтеграційна політика України: інституційні аспекти, №52 2012 рік, с.55-58
3. Офіційний сайт Україна і Світова Організація Торгівлі-[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://wto.in.ua>.

ТОРГАН-МОСІЙЧУК ВІКТОРІЯ МИКОЛАЇВНА

аспірант кафедри права та законотворчого процесу ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

На протязі майже 25 років в юридичній науці точиться полеміка щодо визначення поняття «правова система Європейського Союзу» (далі ЄС), «право ЄС». Неоднозначність у визначеннях вказаних категорій нерозривно пов'язана

з історичним аспектом створення, розвитку та діяльністю (функціонуванням) Європейських співтовариств та Європейського Союзу.

Європейський Союз є структурою, яка регулює здійснення економічної, політичної та правової інтеграції 28 європейських держав, але ця інтеграція не може успішно розвиватися без належної правової основи, якою є право Євросоюзу [1, с. 54].

З метою більш повного дослідження вказаних категорій необхідно звернутись до існуючих в юридичній науці точок зору з цього питання.

Дослідженням проблематики європейського права постійно займалися такі науковці, як В. Буткевич, М. Буроменський, М. Гнатовський, В. Денисов, А. Дмитрієв, В. Копійка, Л. Луць, М. Микієвич, В. Муравйов, О. Вишняков, Р. Петров, П. Рабінович, К. Смирнова, Ю. Шемшученко, О.С. Глотов, Ж. Готрон, Л. Ентін, А. Капустін, С. Кашкін, Р. Кей, А. Кльомін, В. Кернз, М. Кремона, І. Лукашук, А. Татам, Б. Топорнін, Т. Хартлі, К. Хілліон, С. Черниченко, Є. Шибасєва та ін.

Так, професор Кашкін С.Ю. у своєму навчальному посібнику «Право Європейського Союзу» зазначає, що право Європейського Союзу займає самостійне положення і по відношенню до міжнародного (публічного) права, зокрема, тому, що воно створюється у рамках єдиної політичної організації (Європейський Союз), наділеної владними повноваженнями і такої, що має ряд загальних ознак з федеральною державою (федерацією) [2, с. 15-16].

Зарубіжна доктрина європейського права, представлена науковцями країн Західної Європи, характеризується неоднозначністю у визначенні поняття «європейське право». Так, німецький юрист М. Гердеген у праці «Європейське право» дотримується концепції вузького та широкого розуміння терміна «європейське право». На його думку, право Європейського Союзу слід розмежовувати від права Європейського Співтовариства, проте вони є складовими частинами європейського права у вузькому розумінні. У широкому розумінні до європейського права також належить система норм, прийнятих не тільки Європейським Союзом, а й Радою Європи, Західноєвропейським Союзом (ЗЄС), Організацією з безпеки і співробітництва в Європі (ОБСЄ), Європейської асоціацією вільної торгівлі (ЄАВТ) та Організацією європейського економічного співробітництва (ОЄЕС). Таке широке розуміння цього поняття було запропоновано ще у 1995 р. французьким вченим Ж. Готроном у праці «Європейське право» [3].

Колосов Ю. вказує, що «європейське право» можна вважати комплексною галуззю загального міжнародного права та частиною європейського міжнародного права, причому «комплексною» галуззю в тому сенсі, що воно складається з норм міжнародного (публічного) права, норм міжнародного приватного права і норм внутрішньодержавного права» [4, 195].

Викликає заперечення визнання Євросоюзу міжнародною організацією наднаціонального, регіонального або субрегіонального типу. Концепцію міжнародно-правового характеру ЄС та його правової системи відстоюють переважно науковці та політики, які виступають за створення на основі ЄС широкого об'єднання європейських держав з обмеженими наднаціональними повноваженнями [5].

Термін «право Європейського Союзу» вживається з початку 1990-х рр. з появою Європейського Союзу, до цього правовий масив, що склався позначався як «право Європейських співтовариств», «право Європейського співтовариства», хоча останні поняття не рівнозначні поняттю «право Європейського Союзу». Деякі вчені розглядають поняття «Право Європейського Союзу» як синоніми ширшого поняття «Європейське право», яке використовується у більш вузькому сенсі.

Право Європейського Союзу має оригінальну систему джерел. Форми (джерела) права Європейського Союзу утворюють цілісну систему джерел з властивою для такої системи ієрархією актів. Система джерел права Європейського Союзу включає в себе дві групи актів – акти первинного права і акти вторинного права.

До актів **первинного права** відносяться усі установчі договори Європейського Союзу. За своєю юридичною природою акти первинного права є міжнародними договорами. Норми актів первинного права мають вищу юридичну силу по відношенню до всіх інших норм Європейського Союзу, що містяться в актах вторинного права.

До актів **вторинного права** відносяться акти, які приймаються інститутами Союзу, а також всі інші акти, що приймаються на основі установчих договорів. У визначенні джерел вторинного права спостерігається зіткнення підходів до розуміння джерел в континентальній і загальній (англо-саксонській) правових сім'ях (визнання як джерела юрисдикційних актів), а також вплив концепції джерел в міжнародному прав [6].

Враховуючи вищенаведене, погоджуюсь з позицією англійського правника Татам А. в частині загального вигляду законодавства ЄС:

- Договір про створення Європейського союзу та Договір про функціонування Європейського Союзу;
- положення, директиви та інші акти нормативного характеру, які приймаються компетентними органами Європейських Співтовариств;
- міжнародні угоди, однією із сторін яких є Європейські Співтовариства;
- рішення Суду ЄС, якими дається офіційне тлумачення відповідних правових норм.

Крім того, характеристика системи права ЄС буде неповною, якщо не звернути уваги на таку її особливість: галузі та інститути права Євросоюзу, як правило, не охоплюють повністю праводносини у тій чи іншій сфері правового регулювання, а лише доповнюють відповідні галузі національного права держав-членів. Винятками з цього правила є норми, що визначають правовий стан ЄС та право зовнішніх зносин ЄС [7, с.96-97].

Дослідивши та проаналізувавши існуючі в юридичній науці думки щодо визначення поняття «право Європейського Союзу» погоджуюсь, що найбільш прийнятною та обґрунтованою є позиція розгляду вказаної категорії, як унікального правового феномену.

Таким чином, право Європейського Союзу – унікальний правовий феномен, що склався під час розвитку європейської інтеграції в рамках Європейських співтовариств і Європейського Союзу, результат реалізації наднаціональної компетенції інститутів Європейського Союзу [6].

Основною особливістю та відмінністю правової системи ЄС є процес її формування та подальшого розвитку.

Право Європейського союзу є специфічним правопорядком, правова система склалася на стику міжнародного права і внутрішньодержавного права держав-членів Європейського Союзу, що володіє самостійними джерелами і принципами. Автономність Права Європейського Союзу підтверджується рішеннями Суду Європейського Союзу [6].

Список використаних джерел.

1. Грицяк І.А. Право та інституції Європейського Союзу: монографія / Ігор Грицяк. – К. : вид-во НАДУ, 2004. – 260 с.
2. Кашкин С.Ю. Право Европейского Союза: учебное пособие / Кашкин С.Ю., Четвериков А.О., Калиниченко П.А. и др.; [3-е изд., перераб. и доп.] – М. : Проспект, 2011 г. – 274 с.
- 3.http://eworks.com.ua/work/7047_Evropske_pravo_pravova_kategoriya_nayka_doktrina.html
4. Колосов Ю. М. О понятии европейского международного права // Российский ежегодник международного права. 2006. – СПб., 2007. – С. 194—198.
25. Якименко Х. Європейський Союз: Правова природа об'єднання: автореферат – Х. 2009г. – 21 с.
- 6.http://www.ukrainepravo.com/international_law/european_union_law/pravova-systema-evropeys%60kogo-soyuzu-dzherela-pryntsyru-struktura/
7. Татам А. Право Європейського Союзу : підручник для студентів вищих навчальних закладів / Татам А. // [переклад з англійської]. – К. :Либідь, 2008. – 424 с.

ФЕДІРКО НАТАЛІЯ ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри макроекономіки та державного управління
ДВНЗ «Київський національний економічний університет
імені Вадима Гетьмана», к.е.н., доцент*

ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ

Крокуючи євроінтеграційним вектором реформ, заглиблюючись до інтеграційного угруповання значно вищого рівня розвитку Україна зіткнеться з низкою як позитивних, так і негативних екстернальних ефектів в різних економічних та суспільно-політичних сферах. Найбільш відчутним вплив євроінтеграційної трансформації стане для публічного сектору, адже сфера виробництва суспільних благ приймає на себе та згладжує негативні реакції приватних економічних агентів щодо змін публічного управління.

ЄС є об'єднанням з найглибшим рівнем інтеграції країн-учасниць, який докорінно змінює можливості як національних економічних систем, так і публічного управління. Суттєве розширення ЄС, яке відбулось у 2004 році (+ 10 країн), а також подальше приєднання ще трьох країн призвели до посилення конвергенції економічних систем як старих, так і нових його членів. Проявляється ефект «підтягування» економічного розвитку менш розвинених країн-учасниць угруповання за рахунок залучення зовнішніх джерел фінансування з більш розвинених країн-учасниць. В країнах ЄС такий ефект проявився вже через 4 роки після розширення. [2] Однак, поряд із зближенням динаміки макроекономічних показників, країни відчули на собі також поширення спільних рис кризових циклічних проявів поряд із перенесенням екстернальних ефектів з країн-учасниць на інші країни угруповання. Такі ефекти охоплюють як внутрішні політичні, соціально-культурні, господарські загрози, пов'язані з результатами функціонування національних економічних суб'єктів, так і непередбачувані шоки, що виникають внаслідок надзвичайних обставин. Їх вплив стає руйнівним для макроекономічної стабільності і може набувати глобального масштабу, перетікаючи на інтегровані одна з одною національні економічні системи.

Поглиблення євроінтеграційних процесів України, безумовно, сприятиме її макроекономічній стабілізації, втім, подібний ефект може проявитися лише у довгостроковій перспективі. Передусім зatoryжний процес стабілізації очікується у сферах публічних фінансів та таких суспільних благ, як соціальний захист населення, освіта та наука, охорона здоров'я, охорона навколишнього середовища (табл. 1).

У процесі зближення України з ЄС дія негативних ризиків євроінтеграції особливо гостро лягатиме тягарем на плечі громадян, тому вони набувають виразного макросоціального характеру. Окрім того, необхідно також відзначити макроекономічний «ефект гальмування», який проявляється у зниженні схильності до споживання, імпорту та податкової ставки. З одного боку, впровадження європейських стандартів у публічному секторі України сприятиме розширенню платоспроможного попиту населення, підвищенню якості життя, але з іншого, збільшуватиме частку ВВП, що перерозподіляється через сферу публічних фінансів. Втім, «вакциною» проти негативних екстерналій стане використання Україною високого інвестиційного потенціалу ЄС, а також позитивних ефектів інтеграції.

При розробці державної політики блокування впливу негативних екстернальних ефектів слід враховувати, що в міру поглиблення рівня інтеграції України до ЄС звужуватимуться внутрішні можливості протидії з боку системи публічного управління. Так, якщо зона вільної торгівлі України з ЄС не обмежує можливості митно-тарифного регулювання щодо третіх країн, то у випадку подальшого занурення до спільноти такі заходи публічного управління стануть недоступними. Водночас, для уряду України залишаються доступними важелі монетарної, фінансової та соціальної політик, які є дієвими для впливу на стан внутрішнього ринку праці та цінову ситуацію в країні. Створення спільного ринку України та ЄС призведе до втрати не лише національних важелів зовнішньоторговельної політики, але й засобів регулювання міжнародної фінансово-економічної та інвестиційної діяльності, інструментів міграційної політики. Приєднання України до економічного і валютного союзу обумовлюватиме делегування інституціям ЄС також інструментів монетарної політики, секторальних політик та горизонтальних сфер регулювання.

Потенційні екстернальні ефекти євроінтеграції для публічного сектору України

Сфери прояву екстерналій	Реформи, що спричиняють екстерналії	Екстернальні ефекти для України		Виклики для ЄС
		позитивні	негативні	
Публічні фінанси	інтеграція до фінансової системи ЄС	розширення джерел надходжень	збільшення навантаження на платників податків	потреба у додатковій фінансовій допомозі уряду України
	запровадження стандартів ЄС	підвищення доходів працюючих та розширення бази оподаткування	зростання видатків бюджету на оплату праці у бюджетній сфері, соціальні виплати, освіту і охорону здоров'я	потреба у додатковій фінансовій допомозі уряду України
	відкриття кордонів для робочої сили	підвищення доходів працюючих та розширення бази оподаткування	скорочення фізичних осіб – платників податків та податкових надходжень від них	еміграція конкурентоспроможної робочої сили з України
	відкриття кордонів для руху товарів	зростання споживчих витрат та бази оподаткування	скорочення кількості неконкурентоспроможних виробників – платників податків та податкових надходжень від них	проникнення на ринок неякісних товарів та послуг
Публічне адміністрування та послуги	запровадження стандартів ЄС	підвищення якості управління, статистичної інформації, послуг, зниження корупції	втрата можливостей використання окремих регулятивних інструментів, що переходять на наднаціональний рівень	збільшення витрат на фінансування проектів з покращення якості пуб-лічних послуг в Україні
Безпека та оборона	запровадження нормативних положень ЄС в сфері безпеки та оброни	посилення заходів безпеки, покращення національної оборони	втрата позаблокового статусу, необхідність дотримуватися спільних позицій і стратегій в безпековій сфері	можливість загострення криміногенної ситуації через притоки іммігрантів
Соціальний захист населення	запровадження стандартів ЄС	підвищення соц. стандартів, оплати праці та соц. виплат, покращення якості соц. послуг	підвищення безробіття, особливо у галузях з низькою оплатою праці, підвищення цін, скорочення видів соц. допомог та зміна складу їх отримувачів	потреба у додатковій фінансовій допомозі уряду України, втрата економії на дешевій робочій силі з України
	відкриття кордонів для робочої сили	скорочення осіб, що потребують соц. допомоги	відтік робочої сили – платників податків, приплив соціально вразливих іноземців	імміграція конкурентоспроможної робочої сили з України
	відкриття кордонів для руху товарів	підвищення купівельної спроможності через здешевлення імпорту	підвищення цін на товари та послуги українського виробника, що були нижчі, ніж в ЄС	проникнення на ринок неякісних товарів та послуг
Освіта та наука	запровадження стандартів ЄС	підвищення конкурентоспроможності навчальних закладів, узгодження документів про освіту	дорожчання вартості навчання, підвищення заробітних плат працівникам освіти та науки	збільшення фінансових витрат на освітні та наукові проекти України
	відкриття кордонів для робочої сили	зростання кількості осіб, що навчаються в ЄС, підвищення кваліфікації робочої сили	еміграція висококваліфікованих викладачів, скорочення попиту на вітчизняні навчальні заклади	приплив з України конкурентоспроможних випускників, викладачів, науковців
Охорона здоров'я	запровадження стандартів ЄС	підвищення якості медичних послуг, зниження захворюваності	дорожчання вартості лікування, підвищення заробітних плат працівникам освіти	збільшення фінансових витрат на медичні розробки з України
	відкриття кордонів для робочої сили	збільшення кількості осіб, що лікуються в ЄС, особливо з рідкісними хворобами, підвищення тривалості життя	еміграція висококваліфікованих лікарів	приплив з України конкурентоспроможних лікарів

	відкриття кордонів для руху товарів	зменшення кількості підроблених ліків, підвищення якості медичного устаткування	припинення діяльності вітчизняних виробників лікарських засобів, які не відповідають стандартам	приплив з України більш дешевих аналогів лікарських засобів
Охорона навколишнього середовища	запровадження стандартів ЄС	посилення контролю за забрудненням, екологічністю устаткування, збереженням заповідників	підвищення екологічних витрат виробників та цін на їх товари та послуги	збільшення фінансових витрат на екологічні проекти з України

Джерело: розроблено автором.

Євроінтеграційні реформи публічного сектору України та її економічної системи в цілому потребують розробки найбільш адекватних заходів внутрішньої державної політики, які б відповідали стандартам ЄС та враховували пріоритети національного розвитку. Занурення до економіки ЄС вимагає від уряду України врахування усіх потенційних зовнішніх викликів та проведення адаптації національних інструментів публічного управління до практики країн ЄС та напрацювання довгострокової стратегії протидії можливим негативним ефектам інтеграції.

Список використаних джерел.

1. Резнік Н.П. Український вибір – євроінтеграція: економічні вигоди та історичні засади / Резнік Н.П. // Проблеми міжнародних відносин. – 2014. – Вип. 8. – С. 282-301. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Pmv_2014_8_19.pdf
2. Федірко Н.В. Макроекономічні ефекти міжнародної регіональної економічної інтеграції: світова практика та виклики для України / Федірко Н.В., Константінова А.А. // Міжнародна економічна політика. – К.: КНЕУ, 2015. – № 1(22). – С. 154-178. – Режим доступу: <http://journals.urau.ua/jiep/article/download/48788/45024>

ЧИГРИНСЬКИЙ ВАСИЛЬ АНДРІЙОВИЧ

аспірант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою НАДУ при Президентіві України

ПОЛІТИКА СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА ЄС ТА РЕФОРМУВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ

Створення Східного партнерства завжди вважалося польсько-шведським проектом, що набув значної актуальності разом зі Середземноморським союзом, започаткованим за ініціативою президента Франції Н. Саркозі на початку 2008 р. Рада ЄС остаточно затвердила проект Східного партнерства і оголосила його початок 7 травня 2009 р. у Празі [2, с. 29].

У межах реалізації ідей політики Східного партнерства для України було передбачено наступні кроки: укладення зони вільної торгівлі; підтримка процесу адаптації законодавства та зміцнення інституційної здатності країн-партнерів; сприяння регіональному розвитку на основі політики регіонального вимірювання ЄС; створення інтегрованої системи управління кордонами, співпраця у сфері енергетичної безпеки; лібералізацію візового режиму [1, с. 115].

Однак питання розвитку співробітництва та взаємодії у сфері безпеки і оборони майже не знайшли відображення у проекті Східного партнерства. Це було помилкою, як засвідчили події 2014 р., пов'язані з анексією Росією Криму та потужна підтримка сепаратистського руху на Донбасі. Головна увага була викладена у 4 тематичних блоках: 1) демократія, ефективне врядування і стабільність; 2) економічна інтеграція та конвергенція із секторальними політиками ЄС; 3) енергетична безпека; 4) контакти між громадянами.

Це замало, оскільки 5 країн з шести колишніх республік Радянського Союзу мають територіальні проблеми за виключенням Республіки Білорусь. Усі країни стикаються з серйозними викликами щодо рівня розвитку демократії, верховенства права, негативних наслідків корупції, зрощування політики і бізнесу, тіншової економіки тощо.

Слід також підкреслити, що Вірменія та Білорусь є членами ОДКБ і тим самим гальмують взаємодію в контексті участі у Спільній зовнішньої політики і політики безпеки, а також Спільної політики безпеки і оборони ЄС. До того ж, як підкреслюють керівники ЄС, ця політика має певні недоліки, незважаючи на прийняття Лісабонського договору.

Міжпарламентська конференція щодо Спільної зовнішньої політики і політики безпеки а також Спільної політики безпеки і оборони, яка відбулася у березні 2015 р. (м. Рига) схвалила пропозиції Ф. Могеріні (Високого представника з питань зовнішньої політики та політики безпеки (HRVP) щодо розробки нової Європейської стратегії безпеки, де планується поглиблення співпраці країн континенту до питань міжнародної і регіональної безпеки [4, с. 6].

Але головні труднощі України лежать у площині внутрішніх реформ. Вони просуваються в країні з великими труднощами. На відміну від Грузії, яка займає 15 місце у світовому рейтингу ведення бізнесу за 2015 р., де вона навіть випереджає 22 країни-члена ЄС, Україна і Молдова знаходяться далеко позаду. В Україні найгірші показники серед усіх 6 країн-учасниць проекту Східного партнерства.

Упродовж останніх місяців зростає занепокоєння західних партнерів України через те, що на їхню думку, уряд пішов шляхом найменшого опору, уникаючи набагато складніших реформ, скерованих, зокрема, на модернізацію бюрократичної системи і впровадження принципів правової держави. Кабінет Міністрів України також мав би взяти заходів для створення незалежної судової системи і приборкання сумнозвісної гцперкорупції.

Ми підтримуємо думку Д. Лафа та І. Солоненко про відсутність практичної співпраці між урядом та парламентом коаліцією. Від грудня 2014 р., коли Верховна Рада нового скликання почала свою роботу, до осені 2015 р. було ухвалено лише 36% законопроектів, представлених урядом. [3, с. 6].

Незважаючи на анексію Криму та бойові дії на Донбасі, динаміка погіршення стану економіки країни має ще більш колапсичний характер, що загрожує її існуванню. За даними МВФ за квітень 2016 р., який в у цілому співпадає з оцінками Світового банку, Україна за ВВП (номінал) на душу населення посідала серед 186 країн світу, що піддавалися аналізу 133 місце (2 109 дол. США). Попереду серед колишніх радянських республік опинилися не тільки Естонія (40-е місце, 17 425 дол.), відповідно Литва (50, 14 312), Латвія (51, 13 729), але й Казахстан (60, 11 028), Росія (72, 8 447), Туркменістан (76, 7 534), Азербайджан (78, 6 794), Білорусь (80, 6 583), Грузія (115, 3 720), Вірменія (116, 3 547), Узбекистан (132, 2 130) [5].

Середня заробітна платня в Україні у 2016 р. складає близько 200 дол. США [Фінансовий портал Міністерства фінансів України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://index.minfin.com.ua/index/average/>], що є найгіршим показником серед усіх європейських країн. До цього слід додати, що контент-аналіз таких впливових на Заході видань, як The Economist, The Financial Times, The Guardian, The International Herald Tribune, the New York Times, The Times, The Wall Street Journal, The Washington Post свідчить про такі основні негативні теми суспільного життя України: корупція на всіх рівнях влади (від центральних до місцевих), регулюючих та контролюючих структурах; зарегульованість економіки, непрозорі схеми ведення бізнесу; значний обсяг тіньової економіки; зрощування політики і бізнесу; ігнорування конституціоналізму, вибіркоче застосування закону; слабкість та неефективність судової системи, тотальна недовіра громадян до неї; регіональне протистояння Заходу та Сходу (Півдня) у суспільстві, виходячи з діаметрально протилежних пріоритетів у зовнішньополітичних орієнтирах, історичних, культурно-релігійних цінностях тощо; різка поляризація суспільства за ознакою багатства.

Усі ці негаразди позначаються на темпах, структурі та спрямованості реформування сектору безпеки і оборони України. Про це свідчать результати роботи Консультативної місії Європейського Союзу в Україні, яка офіційно розпочала роботу в Києві 1 грудня 2014 р. після Революції Гідності. Серед основних її завдань є підтримка державних органів України у послідовному реформуванні сектору цивільної безпеки шляхом стратегічних консультацій. Насамперед це стосується таких структур, як Міністерство внутрішніх справ, Національна поліція, Генеральна прокуратура, Служба безпеки, Державна прикордонна служба, Державна фіскальна служба, Національне антикорупційне бюро, Спеціалізована антикорупційна прокуратура, Національне агентство з питань запобігання корупції. І поки що прогрес у всіх цих сферах незначний.

Список використаних джерел.

1. Ільницька У. «Східне партнерство» як вимір європейської політики сусідства та діалоговий рівень співробітництва України з ЄС / Уляна Ільницька // Українська національна ідея: реалії та перспективи розвитку, випуск. – 2014. – Вип. 26. – С. 113 – 120.
2. Копійка В. В. Україна та Європейський Союз / В. В. Копійка, В. А. Манжола, Н. М. Весела. – К.: Знання, 2012. – 78 с.
3. Лаф Д., Солоненко І. Чи здатна Україна на прорив у реформах? / Джон Лаф та Ірина Солоненко // Chatham House, The Royal Institute of International Relations. квітень 2016 року – 28 pp.
4. Final conclusions Interparliamentary Conference for the Common Foreign and Security Policy (CFSP) and the Common Security and Defence Policy (CSDP) 4 – 6 March 2015, Riga. – 7 pp.
5. Report for Selected Countries and Subjects. International Monetary Fund, April 2016. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу:

ШУМЛЯЄВА ІРИНА ДАМИРІВНА

*доцент кафедри права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В КРАЇНАХ ЄС: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Становлення дієвих систем територіальної організації влади у багатьох країнах має глибокі корені та характеризується як тривалий і послідовний процес. У деяких країнах, зокрема Франції, Німеччині, Великій Британії, країнах Північної Європи, їх становлення безпосередньо пов'язано з радикальними змінами, що мали місце за часів комунальних революцій XI – XIII ст., які призвели до розвитку комунального самоврядування. Що ж стосується конституційного та законодавчого оформлення систем органів місцевого управління як механізму, що включає як державну адміністрацію на місцях, так і місцеві представницькі та виконавчі органи громад, то їх конституювання як елементів територіальної організації влади в країнах ЄС проходило протягом більш як двох століть.

Близький та безпосередній зв'язок, що спричиняє залежність системи місцевих органів від територіальної організації влади, слід визначити як загальну рису для усіх країн, незважаючи на видову багатоманітність територіальних місцевих управлінських структур. Наявність відмінностей та специфічних форм в територіальній організації влади окремих країн ЄС не суперечить можливості виділення загальних спільних рис, що обумовлено виникненням і розвитком місцевого самоврядування, закріпленням засад його здійснення у нормативних джерелах; формуванням відповідних моделей місцевого управління залежно від співвідношення між діяльністю державних органів на місцях та органів, що формуються місцевим населенням, принципів регулювання їх повноважень, форми взаємодії держави й органів місцевого самоврядування; становленням сталих дво-, три- або і чотириланкових систем адміністративно-територіального поділу залежно від форми державного устрою, не зважаючи на відмінності в їх назвах (громади, комуни, муніципії, кантони, округи, департаменти, регіони, провінції, області, графства, райони тощо).

Одним з найважливіших критеріїв, який впливає на формування одиниць місцевого управління та відповідної системи органів регіональної та місцевої влади, слід визначити територіальний. Утворення дворівневої системи організації влади на місцевому рівні (область – громада) протягом XVIII – XIX ст. в європейських країнах пов'язують з попереднім поділом територіальних одиниць на природні (базові) та штучні (вихідні або вторинні). При цьому первинний рівень був сформований на базі поселень, де люди історично осідали для спільного життя, обирали старійшин, збиралися на сходи. Згодом такі природні одиниці стали низовою ланкою територіального поділу держави. Території більш високого рівня були спеціально створені державними інституціями для вирішення завдань державного управління. Відповідно до такого поділу було проведено функціональний розподіл повноважень державних та муніципальних органів на цих територіях.

Еволюційні процеси, пов'язані з переходом від феодалізму до сучасного промислового суспільства, сприяли нівелюванню відмінностей між територіальними одиницями завдяки розвитку процесів урбанізації та індустріалізації, процесам приєднання невеликих поселень до великих міст, зниження ступеню ізольованості територій, розвитку торгівлі та транспортної системи. Розвиток міст, зважаючи на концентрацію в них промисловості, пересування населення, формування суспільних груп згідно професійних інтересів, призвів до збільшення функцій, повноважень та обов'язків місцевих органів влади. Це привело до певних змін у сфері публічного адміністрування, які стосувалися збільшення самостійності в управлінні місцевими справами, свободи від нагляду та втручання з боку органів центральної влади.

Посилення навантаження на місцях призвело до активізації процесу надання допомоги місцевим органам з боку центральної влади. Відповідно центральні органи, здійснюючи контроль за використанням наданих коштів, почали переважно здійснювати функції спрямовуючої та контролюючої інстанції [3, с. 16]. Крім цього, це викликало зацікавленість держави у підвищенні ефективності місцевого управління.

У результаті економічних, соціальних та демографічних змін XX ст. існуючий на той час адміністративно-територіальний поділ не дозволяв органам місцевого самоврядування ефективно вирішувати завдання місцевого значення, а також заважав управлінню у великих містах, де могло функціонувати декілька незалежних муніципалітетів. Такі переми стали потребувати проведення відповідних перетворень, пов'язаних з визначенням нової структури органів місцевої влади, що сприяло появі територіальних одиниць з особливим статусом та єдиними органами влади зі спеціальними повноваженнями.

Крім цього, існуюча дуалістичність здійснення місцевого управління, яка була обумовлена відсутністю чіткої визначеності ступеню втручання центральної влади у місцеві справи сприяла здійсненню подальших трансформацій й обумовила напрями проведення адміністративно-територіальних перетворень в частині реформування дворівневої або встановлення трирівневої системи державного управління. Першим рівнем в таких системах стали природні територіальні одиниці – комуни, громади, муніципії. Другий та третій сформували території більш високого рівня – префектури, округи, департаменти, провінції тощо. Для більшості країн трирівневий поділ не був традиційним, тому його створення було пов'язано з появою нових або відновленням раніше існуючих територіальних одиниць. У зв'язку з цим слід зауважити, що виділення третього рівня, зокрема в європейських постсоціалістичних країнах, безпосередньо пов'язано із запровадженням єдиної системи територіального поділу регіонів ЄС, запровадженої у 1988 р. (The Nomenclature of Territorial Units for Statistics – NUTS), яка передбачає відокремлення трьох регіональних рівнів (NUTS 1 (землі Німеччини), NUTS 2 (регіони Німеччини), NUTS 3 (департаменти Франції) та двох місцевих (NUTS 4 (британські графства), NUTS 5 (громади Німеччини)).

Утворений протягом тривалої еволюції адміністративно-територіальний поділ є одним з найважливіших елементів територіальної організації держави. З одного боку, відповідно до нього будується система місцевих органів державної адміністрації, що представляють центральні органи влади, з іншого – адміністративний поділ визначає систему виборних місцевих органів [2, с. 14 – 15]. Тому протягом минулого століття мали місце декілька хвиль адміністративно-територіальних перетворень: на початку XX ст. (вирішення проблем масової урбанізації, зокрема в Австрії, Великій Британії, Франції, Данії, країнах Бенілюксу); після Другої світової війни (укрупнення базових адміністративно-територіальних одиниць, що відбулося, наприклад, у Швеції, Данії, Німеччині, а також усунення регіональних диспропорцій, проведене у Німеччині, Італії, Великій Британії); протягом 1970 – 1980-х рр. (усунення економічних розривів шляхом перерозподілу повноважень, що мало місце у Греції, Ірландії, Іспанії, Португалії [1]); наприкінці XX ст. (1980 – 1990-ті рр.) у постсоціалістичних європейських країнах, які мали намір вступити до ЄС.

Перебудова територіальної та організаційної структури місцевого управління у другій половині XX ст. стала одним з основних напрямів проведення подальших адміністративних реформ в європейських країнах. Загальною тенденцією розвитку місцевого територіального управління стало запровадження інституту стратегічного партнерства на місцях; встановлення відповідальності за реалізацію окремих управлінських функцій; введення нових організаційних структур; встановлення нових етичних стандартів у відносинах органів місцевої влади з населенням; надання послуг населенню, виходячи зі змін, що відбулися на місцях, а також його залучення до вирішення місцевих проблем.

Список використаних джерел.

1. Бодрова І. І. Європейський досвід удосконалення адміністративно-територіального устрою. – Режим доступу : <http://cau.in.ua/?p=481>. – Назва з екрану.
2. Транин А. А. Административно-территориальная организация капиталистического государства / А. А. Транин. – М. : Изд-во «Наука», 1984. – 145 с.
3. Черкасов А. Сравнительное местное управление: теория и практика. – М. : издательская группа «ФОРУМ-ИНФРА-М», 1998. – 160 с.

РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ МІСЦЕВОГО РЕФЕРЕНДУМУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ

В умовах європейської інтеграції України особливої актуальності набуває підвищення ступеню демократизації процесів публічного управління. Утвердження демократичних засад в суспільстві має надзвичайне значення для забезпечення ефективності діяльності органів системи влади як на центральному, так і на місцевому рівні.

Одним з основних інструментів реалізації права на місцеве самоврядування, що дає можливість громадянам брати участь у виробленні та реалізації владних рішень щодо питань локального значення, є місцевий референдум, який також слід розглядати як спосіб формування суспільної думки. Значущість інституту місцевого референдуму обумовлена визнанням того, що він дозволяє організованому громадянському суспільству впливати на функціонування демократії співучасті.

Нерівномірне та неоднозначне використання місцевої референдної демократії, відсутність правового регулювання, а також науково обґрунтованої універсальної концепції моделі місцевого референдуму в Україні актуалізує проведення аналізу зарубіжного досвіду щодо становлення та розвитку цього демократичного інституту, зокрема практики країн Європейського Союзу. Розвиток місцевої референдної демократії в країнах Європейського Союзу не є однаковим, зважаючи на те, що в одних країнах цей процес має доволі давні політичні традиції, а в інших країнах еволюція місцевого референдуму розпочалася порівняно нещодавно, співпадаючи із загальними процесами демократизації публічного управління, насамперед, розвитком представницької та різних форм безпосередньої демократії.

Виходячи з того, що країни Європейського Союзу мають низку відмінностей щодо еволюціонування, масштабів, періодичності і порядку проведення, а також впливу на суспільний розвиток референдумів, рівні конституційного та законодавчого регулювання місцевих референдумів значно відрізняються. Це обумовлено, зокрема, такими факторами:

- становлення принципів референдної демократії проходило в різні часові періоди розвитку держави та суспільства, що відповідно вплинуло на формування законодавства, зважаючи на конкретні політичні, економічні, соціальні, культурні та інші умови розвитку відповідної країни;
- прийняття законодавчих та інших актів щодо місцевих референдумів було пов'язано із становленням нормативно-правової бази щодо національних референдумів, а також виборчого процесу;
- наявність політичних передумов, які впливали як на видову різноманітність, так і на процедурні аспекти застосування інституту місцевого референдуму;
- історичні традиції щодо використання цієї форми безпосередньої демократії або обмеження її застосування;
- значні відмінності у розмірах території держав і кількості населення, що має право голосу.

Наприкінці ХХ ст. завдяки інституційним змінам, запровадженим в країнах Європейського Союзу, проведення обов'язкових місцевих референдумів стало можливим у багатьох країнах, проте переважно фактично у якості плебісцитів. Так, у Великій Британії такі референдуми стали використовуватися з 1998 р. для виявлення позиції місцевих співтовариств щодо введення прямих виборів мерів після прийняття відповідного позитивного рішення у Великому Лондоні. У Швеції після тривалих обговорень до закону про місцеве самоврядування 1991 р. були внесені норми щодо місцевих референдумів у якості дорадчої процедури, проведення якої зніціюється обраним представницьким органом громади. У Франції норми щодо введення місцевих референдумів, що мають дорадчий характер, з'явилися в законах 1992 та 1995 рр. Проте у результаті децентралізації було вирішено посилити демократичну складову прямої участі громадян у прийнятті рішень на місцевому рівні, у результаті чого було прийнято спеціальний закон від 1 серпня 2003 р. щодо обов'язкових місцевих референдумів [1].

У постсоціалістичних європейських країнах, які увійшли до Європейського Союзу, процес розвитку інституту референдуму був безпосередньо пов'язаний з обраним курсом на європейську інтеграцію, а також загальною тенденцією до підвищення демократизації публічного управління на початку 1990-х рр., що відбулося на внесенні змін до конституцій та прийнятті законів щодо місцевого самоврядування.

Прикладом може слугувати внесення до Розділу VII «Територіальне самоуправління» Конституції Республіки Польща норми, яка закріпила право членів самоуправлінської громади шляхом референдуму вирішувати питання, що стосуються цієї громади, в тому числі про відкликання, обраного на прямих виборах мера органу територіального самоуправління (ст. 170) [3]. Проте вперше проведення місцевого (гмінного) референдуму було закріплено у Принципи та порядок місцевого референдуму в Польщі визначено Законом про суспільні консультації та референдум від 6 травня 1987 р. Законом «Про гмінне самоврядування» від 8 березня 1990 р. було закріплено право на проведення обов'язкового (з питань самоподаткування жителів на суспільні справи та дострокового відкликання членів ради) та факультативного (з інших важливих для гміни питань) місцевого референдуму. Ці норми були деталізовані в Законах «Про гмінний референдум» 1991 та 2000 рр. Як зазначають польські фахівці, розвитку місцевої референдної демократії сприяло відродження територіального самоуправління. Незважаючи на те, що спостерігається тенденція до зростання кількості референдумів, 90% з яких стосувалися дострокового припинення повноважень органів гміни, негативним фактором залишається низький рівень мобілізації та політичної активності громадян [2, с. 182].

Таким чином, зважаючи на розвиток прав громадян щодо участі у вирішенні питань місцевого значення в європейських країнах, нормативне закріплення процедури проведення місцевого референдуму в Україні є надзвичайно важливим. Застосування місцевого референдуму, як інструменту вирішення найбільш значущих для членів територіальної громади справ, є одним з найважливіших напрямів демократизації процесу публічного управління, спрямованим на розвиток інститутів громадянського суспільства та демократичної правової держави.

Список використаних джерел.

1. Волльманн Х. Тенденции развития местной демократии в европейских странах / Хельмут Волльманн // Практика муниципального управления. – 2012. – № 5. – Режим доступа : <http://www.gkh.ru/journals/8737/71068/>. – Загл. с экрана.
2. Врубель С. Гминный (местный) референдум в Польше / С. Врубель // Известия Уральского государственного университета. Сер. 1. – 2010. – № 1 (71). – С. 181 – 189.
3. Конституция Республики Польша от 2 апреля 1997 г. – Режим доступа : <http://worldconstitutions.ru/?p=112&page=3>. – Загл. с экрана.

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ

ПІГАРЄВ ЮРІЙ БОРИСОВИЧ

*завідувач кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ф.-м.н., доцент*

ШАГАН АНДРІЙ АНДРІЙОВИЧ

студент Міжнародного гуманітарного університету

СКЛАДОВІ ІТ-АРХІТЕКТУРИ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Система електронного урядування (е-урядування) представляє собою складну, багаторівневу та потужну систему, яка пов'язана з різноманітністю та змінністю загальнонаціональних проєктів інформатизації, регіональних та галузевих програм, проєктів інформатизації органів місцевого самоврядування, розвитком системи національних стандартів у сфері інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) тощо. Для розв'язання проблем щодо єдиної моделі подання та обробки даних, міжвідомчої взаємодії, моделі бізнес-процесів тощо використовується архітектурний підхід. Архітектурний підхід використовується для розробки, розвитку або опису систем.

Архітектура системи е-урядування – це концептуальну модель структурованого опису діяльності центральних, регіональних, місцевих органів влади та місцевого самоврядування з функціональної точки зору без врахування організаційних складових, з метою покращення їх діяльності, реалізації державних проєктів та програм, якості обслуговування громадян за рахунок використання ІКТ [1].

Загалом виділяють два рівня роботи над архітектурою системи: комплекс архітектурних моделей та вимоги до структури в цілому та окремо до її компонентів (архітектура типу 1) та набір нормативно-правових, нормативно-довідкових та методичних документів, класифікаторів та еталонних моделей (архітектура типу 2) [2].

Рис. 1. Архітектури системи е-урядування.

Враховуючи європейський досвід проекту EIRA (European Interoperability Reference Architecture – Європейська довідкова архітектура інтероперабельності) [4] та базову архітектуру е-урядування (Проект «Цифрова Україна») [3] можна виділити наступні шари (рівні) архітектури: правовий, організаційний, семантичний з основним інформаційним рівнем (державні реєстри та кадастри, реєстри, публічна інформація у формі відкритих даних тощо); технічний з прикладним (каналний, презентаційний та інформаційно-аналітичні підрівні) та інфраструктурним (технологічний, технічний та телекомунікаційний підрівні) рівнями. На рис. 1 наведена архітектура системи е-урядування.

Технічний шар архітектури е-урядування охоплює рівні архітектури, які безпосередньо відносяться до ІКТ, тобто його можна розглядати як ІТ-архітектуру системи е-урядування. На рис. 2 наведена ІТ-архітектура системи е-урядування.

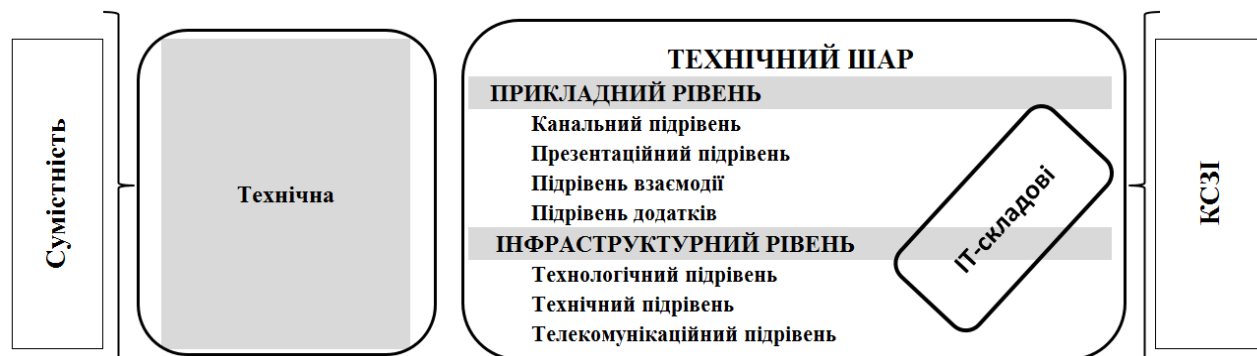

Рис. 2. ІТ-архітектури системи е-урядування.

Інфраструктурний рівень ІТ-архітектури закладає фундамент системи і складається з телекомунікаційного (Network) (телекомунікаційні мережі доступу, міські та магістральні тощо), технічного (Hardware) (системи обробки та збереження даних тощо) та технологічного (Middleware) (локальні, мережеві та хмарні операційні системи, а також технологічні платформи розміщення та розробки сервісів і додатків тощо) підрівнів. На рис. 3 наведені складові інфраструктурного рівня ІТ-архітектури системи е-урядування.

ІНФРАСТРУКТУРНИЙ РІВЕНЬ	
Технологічний підрівень	
Технологічні платформи	
Операційні системи (локальні, мережеві, хмарні) тощо	
Технічний підрівень	
G-cloud (ЦОД - державна хмара)	
Сервери, сховища даних	
Телекомунікаційний підрівень	
Державна захищена мережа	

Рис. 3. Складові інфраструктурного рівня ІТ-архітектури системи е-урядування.

Технологічний підрівень «зв'язує» прикладний та інфраструктурний рівні ІТ-архітектури. Саме міжплатформене програмне забезпечення (Middleware) знаходиться між операційними системами та додатками (прикладний рівень) і складається з певних сервісів для забезпечення інтероперабельності щодо підтримки розподіленої інфраструктури. На рис. 4 наведені складові технологічного підрівня інфраструктурного рівня ІТ-архітектури системи е-урядування.

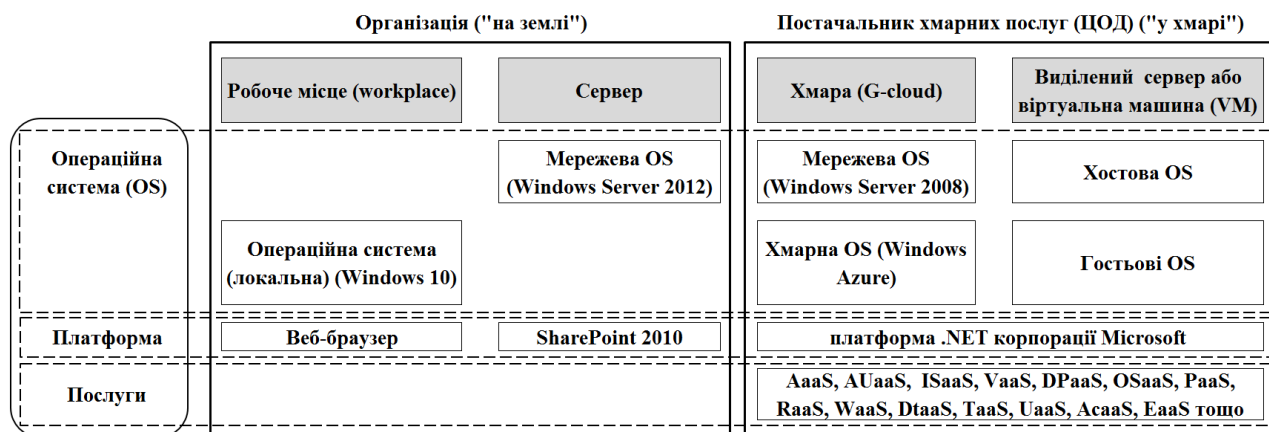

Рис. 4. Складові технологічного підрівня інфраструктурного рівня ІТ-архітектури.

Прикладний рівень IT-архітектури е-урядування забезпечує інформаційно-аналітичну підтримку діяльності органів публічного управління та взаємодію з бізнесом та громадянами за рахунок надання послуг та сервісів. На рис. 5 наведені складові прикладного рівня IT-архітектури системи е-урядування.

ПРИКЛАДНИЙ РІВЕНЬ
Канальний підрівень
Канали доступу до системи е-урядування
Презентаційний підрівень
Єдині державні портали
Офіційні портали та сайти органів публічної влади
Офіційні портали та сайти державних установ
Підрівень взаємодії
Система електронної взаємодії
Підрівень додатків
Інформаційно-аналітичні системи (ІАС, СППР, ЕС тощо)

Рис. 5. Складові прикладного рівня IT-архітектури системи е-урядування.

Висновки: архітектурний підхід можливо розглядати як один з ключових механізмів стратегічного управління та розвитку IT-архітектури системи е-урядування, який надає упорядкованість процесу інвестицій бюджетних коштів в IT-проекти.

Список використаних джерел.

1. Кліменко І.В. Архітектура електронного врядування: зарубіжний досвід та перспективи для України / І.В. Кліменко // Право та державне управління. – 2011. – № 2. – С. 104-109.
2. Когарловский М.Р., Хохлов Ю. Е. Стандарты XML для электронного правительства. – М.: Институт развития информационного общества, 2008. – 420 с.
3. Цифрова Україна: Архітектура. – Режим доступу: http://reforms.in.ua/sites/default/files/imce/digitalukraine_passport_ukr.pdf – Назва з екрану.
4. European interoperability framework for pan-european e-government services. – Mode of access: – URL: <http://ec.europa.eu/idabc/servlets/Docd552.pdf?id=19529>. – Title from the screen.

СЕМЕНЧЕНКО АНДРІЙ ІВАНОВИЧ

*директор Інституту вищих керівних кадрів
НАДУ при Президентові України, д.держ.упр., професор*

ЖИЛЯЄВ ІГОР БОРИСОВИЧ

*Науково-дослідний інститут інформатики і права
Національної академії правових наук України, д.е.н., с.н.с., радник*

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ

Розвиток електронного врядування в Україні як і в більшості країн світу визначено одним з пріоритетів державної політики. Цей пріоритет закріплено в низці нормативних актів, насамперед в Стратегії сталого розвитку «Україна-2020» [1], Стратегії розвитку інформаційного суспільства [2], Концепції розвитку електронного урядування [3] тощо. Так, Стратегією сталого розвитку «Україна-2020» передбачено як розробку та впровадження окремої державної програми з розвитку електронного урядування, так і комплекс заходів з впровадження технологій електронного урядування та електронної демократії в рамках реформ сфери національної безпеки та оборони, державного управління та державної служби, децентралізації, деконцентрації та дерегуляції, боротьби з корупцією, реформи судової системи та надання адміністративних послуг тощо. З метою покращення координованості сфери електронного урядування, підвищення ефективності та результативності реалізації публічної політики електронного урядування створено Державне агентство з питань електронного урядування та Міжгалузеву раду з питань електронного урядування, основними завданнями яких є забезпечення координованості та узгодженості дій органів влади, бізнесу та громадськості в цій сфері. На центральному, регіональному та місцевому рівнях впроваджуються та експлуатуються різні за призначенням інформаційні системи органів публічної влади. Здійснюються пропагандистські заходи, результатом яких стало, наприклад, розробка та широке обговорення «Зеленої книги» та «Білих книг» з електронного урядування. Розроблено та прийнято низку важливих нормативно-правових актів з питань відкритих даних, електронних петицій та електронних звернень громадян, електронної комерції тощо.

В той же час однією з актуальних проблем, що стримує успішний розвиток електронного врядування в Україні, залишається недостатній рівень готовності та вмотивованості державних службовців та посадових осіб органів місцевого самоврядування (надалі – публічних службовців) до впровадження цих технологій в управлінську діяльність. Ця проблема є багатогранною та комплексною і потребує системного підходу для свого розв'язання.

Мета доповіді полягає в оцінці існуючих механізмів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації (надалі – організоване підвищення компетентності публічних службовців в застосуванні технологій електронного врядування, визначенні основних проблем та підходів щодо їх удосконалення з урахуванням досвіду впровадження міжнародного проекту в Україні “Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади”.

Проблема підвищення ефективності державної кадрової політики розглядалась в дослідженнях таких провідних українських учених, як Н. Артеменко, В. Бакуменко, Т. Іванова, Т. Кагановська, В. Князєв, Н. Колісніченко, В. Луговий, Г. Литвинов, О. Мельников, Н. Нижник, В. Олуйко, О. Оболенський, Л. Плаксий, Н. Протасова, О. Слюсаренко, М. Снітчук. Дослідженню зарубіжного досвіду підготовки службовців присвячені роботи українських учених Н. Богданової, С. Озірської, М. Серьогіна, Ю. Яшіної, російських – Г. Атаманчука, А. Марголіна, С. Саннікова та ін.

В той же час в цих дослідженнях недостатньо приділялось уваги проблемі організованого підвищення компетентності публічних службовців в сфері електронного врядування та електронної демократії в умовах сучасних реформ України, розбудови інформаційного суспільства та євроінтеграції.

Загально визначними умовами успішного розвитку електронного врядування є підтримка з боку вищого керівництва держави, наявність розвинутої інформаційної інфраструктури, організаційної системи та законодавства, необхідних ресурсів, синхронність з адміністративною реформою тощо. Однак, ключовим є готовність та вмотивованість як публічних службовців, так і громадян до застосування технологій електронного врядування та електронної демократії (надалі – е-урядування).

Важливим елементом будь-якої сучасної реформи є підвищення ефективності системи навчання, зокрема – її осучаснення. Не є виключенням й реформа публічної служби України.

В міжнародній практиці існують різні підходи до організованого підвищення компетентності публічних службовців з питань е-урядування.

В більшості європейських країн не застосовується система централізованої підготовки публічних службовців електронному врядуванню. У Великій Британії, зокрема відсутній навчальний заклад з програмою підготовки публічних службовців із застосування технологій е-урядування. Перепідготовка та підвищення кваліфікації публічних службовців з питань надання електронних адміністративних послуг здійснюється децентралізовано ІТ підрозділами органів влади. На ці підрозділи також покладаються функції та завдання щодо впровадження та супроводження систем електронного врядування, реінжиніринг бізнес-процесів організації. Даний підхід дозволяє максимально врахувати специфіку діяльності органу влади та оперативно реагувати на всі зміни, забезпечити високий рівень незалежності від приватного ІТ сектора.

Згідно з другим підходом, що базується на широкому застосуванню державно-приватних механізмів співробітництва, перепідготовка та підвищення кваліфікації публічних службовців із застосування технологій е-урядування здійснюється приватними ІТ-організаціями, які впроваджують, модернізують та підтримують експлуатацію інформаційно-комунікаційних систем органів публічної влади.

Перший підхід порівняно з другим має потенційні переваги стосовно оперативності адаптації змін бізнес-процесів як в органах влади, так і стосовно їх комунікацій з громадянами та бізнесом, більш предметної та якісної підготовки публічних службовців, але є одночасно і більш витратним для органів публічної влади.

Найменш витратним є централізований підхід до підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, згідно з яким підготовка публічних службовців здійснюється за уніфікованими програмами на базі одного або декількох навчальних закладах. Його слабкими сторонами є неможливість врахування всіх особливостей діяльності різних органів влади, інерційність налаштування навчального процесу на динамічні зміни, що відбуваються в органах влади з питань е-урядування, недостатня практична орієнтованість тощо.

Раціональнішим, на наш погляд, є інтегрований підхід, який є об'єднанням вищезазначених підходів, згідно з яким розробка навчально-методичної документації, формування вимог до переліку професійних компетенцій публічних службовців та пропозицій до загальнодержавних, галузевих, регіональних та місцевих програм інформатизації, безпосереднє проведення занять тощо здійснюється на основі широкого застосування державно-приватного та державно-суспільного механізмів, розробка концепції та окремої державної цільової програми з підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців електронному врядуванню та електронній демократії тощо. Саме такий підхід запропоновано в навчальній компоненті проекту програма “Електронне врядування задля підзвітності влади та участі громади” (EGAP).

На жаль державна політика в Україні з питань організованого підвищення компетентності із застосування технологій е-урядування тривалий час мала декларативний та несистемний характер, формувалась за залишковим принципом в умовах нестачі інформаційно-аналітичного, наукового забезпечення, недосконалого законодавчого, методичного, організаційно-технічного та ресурсного забезпечення.

Підвищення компетентності публічних службовців із застосування технологій е-урядування відбувалося в умовах відсутності цілісної стратегії та державної цільової програми, несформованості науково-обґрунтованих вимог з боку органів влади щодо необхідних обсягів підготовки публічних службовців та переліку їх професійних компетенцій (знань, умінь та навичок в сфері електронного врядування), яким повинні відповідати різні категорії службовців, не відповідає (значно відстає) темпам та масштабам впровадження технологій е-урядування.

Негативно впливає і фактор значної плинності кадрів та динаміки змін в структурі і функціях органів влади, обумовлених як процесами адміністративної реформи, так і політичною, економічною та соціальною нестабільністю, недостатньої уваги з боку деяких керівників органів влади саме проблемі підготовки публічних службовців електронному врядуванню.

Складність організації ефективної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців полягає також в тому, що вона згідно з новими законами України «Про вищу освіту» та «Про державну службу» повинна одночасно враховувати реформи, які здійснюються як в системі вищої освіти, так і в державному управлінні та державній службі.

Згідно з Порядком підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, що затверджений Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 06.04.2012 р. № 65 (набуває чинності з 01.01.2016 р.), система професійної підготовки публічних службовців вирішує такі загальні завдання:

підготовка державних службовців – здобуття освіти освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста або магістра, а також навчання в аспірантурі, докторантурі, інших навчальних закладах або наукових установах за спеціальностями, спрямованими на провадження професійної діяльності на державній службі;

перепідготовка державних службовців – отримання кваліфікації у галузі знань «державне управління» на основі здобутого раніше освітньо-кваліфікаційного рівня та набутого практичного досвіду;

підвищення кваліфікації державних службовців – навчання у навчальних закладах з метою фахового удосконалення, оновлення та набуття умінь, знань, навичок і здатності виконувати завдання та обов'язки, необхідні для провадження професійної діяльності на державній службі. Підвищення кваліфікації державних службовців є безперервним процесом.

Існуюча система перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців на сьогоднішній день тільки частково зорієнтована на потреби органів влади у кваліфікованих спеціалістах з питань електронного урядування. Згідно з законодавства необхідне проходження підвищення кваліфікації державним службовцем за професійними програмами передбачено в наступних випадках: при зарахуванні до кадрового резерву, зайнятті посад вищої категорії, перед черговою атестацією державного службовця, а також для фахівців, уперше прийнятих на державну службу, — протягом першого року їх роботи.

Масову підготовку публічних службовців електронному урядуванню та електронній демократії необхідно організувати на основі застосування існуючої системи перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, насамперед тих її складових, що функціонують в НАДУ та її регіональних інститутах, які мають значний досвід з підготовки різних категорій публічних службовців за короткостроковими(середньостроковими) програмами та необхідну матеріально-технічну базу, у тому числі з дистанційної форми навчання. Значною перевагою такого підходу є можливість застосування багаторічного досвіду діяльності мережі обласних центрів перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців, відпрацьованих державних механізмів та ресурсів цих центрів. Проблема полягає у відсутності у них необхідної стандартизованої навчально-методичної документації, фінансового забезпечення, підготовлених викладачів з питань перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців електронному урядуванню та електронній демократії.

При цьому головною проблемою взаємодії зазначених центральних органів виконавчої влади є недостатня їх координованість та узгодженість дій, у тому числі, щодо підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців електронному урядуванню та електронній демократії. Іншою проблемою є неефективність їх комунікацій з громадськими організаціями та бізнесом в цій сфері з метою використання їх можливостей та ресурсів.

З метою послаблення або усунення цих та інших недоліків з проблем електронного урядування було створено Міжгалузеву раду з питань розвитку електронного урядування.

У 2015 році розпочато Програму «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади» (EGAP), що реалізовуватиметься у 2015-2019 рр., яка спрямована на використання новітніх інформаційно-комунікаційних технологій (КТ), що допомагатимуть вдосконалити якість урядування, покращать взаємодію влади та громадян та сприятимуть соціальним інноваціям в Україні.

В доповіді будуть розглянуто сучасні проблеми підвищення рівня професійної компетентності публічних службовців України технологіям електронного урядування, здійснено оцінку існуючих механізмів підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації публічних службовців в застосуванні технологій електронного урядування, визначені основні проблеми та обґрунтовані підходи щодо їх розв'язання з урахуванням досвіду впровадження міжнародної Програми в Україні «Електронне урядування задля підзвітності влади та участі громади». В подальшому передбачається розробити рекомендації органам влади щодо практичного впровадження отриманих в Програмі результатів.

Список використаних джерел.

Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна-2020» від 12 січня 2015 року № 5/2015 / <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії розвитку інформаційного суспільства в Україні» від 15 травня 2013 р. № 386-р/ <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/386-2013-%D1%80>

Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепція розвитку електронного урядування в Україні» від 13 грудня 2010 р. № 2250-р/ <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>

BOZADA FREDERIC MAXIMILIAN

student at Freie Universität Berlin, Otto Suhr Institut – Politologie, currently Intern at KRI NAPA

VIDAURRE ANAFERNANDA BEER

student at Freie Universität Berlin, Otto Suhr Institut – Politologie, currently Intern at KRI NAPA

THE DISSOCIATION WITH EUROPEAN INSTITUTIONS

By the time the BREXIT polls were counted, one reality became painfully obvious in every corner of the European Union. It is a reality in which the supranational construct is not seen as an achievement of our time but rather as a threat that has to be dealt with. The EU has a rapidly growing legitimacy problem. Sweeping through the political landscape of European member states, populist parties are polarizing societies and allocate the once moderate middle class to the extreme ends of the political spectrum; notably, the far right end seems to be far more effective with their approach than the left in most member states. All

the Le Pen's, Farage's and Petry's didn't reinvent the wheel nor are they presenting a sustainable model for the 21st century Europe, they are simply exploiting a weakness in the relationship of European citizens to their supranational institutions. The story the rising percentages of far-right anti-EU parties tell is a story of people that can not associate themselves with the European Institutions and increasingly with national institutions that support and intermingle with their European partners.

As an example, why did Regions that clearly benefit from the European Union vote to leave? Cornwall (UK) received, by the time people voted, £902 per person from the EU structural and investment fund, which is the highest amount of investment from Brussels into a region on the British island. This didn't convince the 56,5% of voters in Cornwall to stay nor did it mobilize the remaining 23% of non-voters to participate in one of the most important decisions about their own future. Leaning on the British example, Germany has its own UKIP called the AFD, translated the 'Alternative for Germany'. Recent polls in Mecklenburg-Western Pomerania saw the right-wing party with 16% on a federal level. Like the populist parties in Holland, France, Britain or the Scandinavian EU members, the AFD promotes anachronistic, xenophobic, anti-establishment, anti-immigration, anti-democratic and above all bizarre neo-fascist values that are being rebranded to be suitable for 21st century political landscape.

Why does it work so well? And why do these parties manage to mobilize citizens where the major national parties and the EU representatives fail? A core reason is the increasing dissociation with European Institutions and the inability of public governance to successfully address the issue—the structural weakness I mentioned before. People don't understand the benefits of the EU nor do they perceive them in their daily routine, they can't affiliate their personal gain with the framework that makes their personal gain happen in the first place. Another negative influence is the way how elected national representatives tend to blame everything that isn't working on a national level on the EU; using Brussels as a scapegoat for failed domestic policy is a common practice used by many professional politicians and higher state representatives to avoid short-term popularity losses at the price of long-term resentments towards the EU.

There are multiple variables, more than the ones just mentioned, that are contributing to the loss of support for the idea of a united Europe but... who is to blame? Politicians, the media, the people, the usual suspects? Throwing the ball back and forth is only supporting the status quo in which nationalistic populists are winning. In order to counter this tendency, the EU Institutions have to increase their efforts to increase legitimacy and pick up the people they seek to govern, at least up to a point that attitudes are neutral towards the supranational construct. The invisible hand of the European Institutions has to become visible and, most of all, tangible for the governed.

Do you know the sentence: 'It is very complicated?' and all the abstracts of this expression used to explain (or avoid explaining) the increasingly complex processes of the nation-state and the interdependence on the international level as well as inner workings of supranational institutions? Yes! It is complicated. Yes! It is complex. And No!, a significant majority of the people will not sit down, read governance- and international relations theories in order to understand what hides behind contemporary politics, polity, and policies or spend time to figure out how they materialize in their personal environment. At this point you have already lost your target group and you are being perceived as the establishment that throws fancy words purposely to confuse the little folks in order to exploit them.

The reluctance to do so, meaning the readiness to explain the political apparatus to those who are not politically educated as you – dear reader – are, is the reason why the 'easy answer parties', like the AFD, is gaining ground. These 'easy answer' actors do not refuse to break down the inner workings of politics and governance to one or two simple sentences, formulated in basic level cognition wording to mobilize against them. And why it is so effective is because those who are being addressed by actors like the AFD don't see the mistakes, the irrationality and wrong-doings on these populist statements and... how could they? No one ever dared to explain it to them apart from mentioning that it is complex and that they shouldn't get involved too much because their opinion is too unsophisticated and, overall, they are not seeing the bigger picture – nonetheless, please vote for us. This is clearly not working.

If public institutions don't start investing broader (horizontal) into sustainable information campaigns and increase spending (vertical) to attract enough professional know-how to promote the European Idea and above all, to break down the inner workings of the administration into an understandable, sometimes (from a professional perspective) perhaps incomplete message, this important field of the interpretational jurisdiction will be given to those who are willing to deliver simple answers, which currently are populist parties on the far end of European societies. By neglecting this field, the dissociation with European institution will increase up to a point that their existence will be denied by the masses they seek to govern and those controversial institutions will perish.

The United Nations (UN) have identified three founding principles for public administration: integrity, transparency, and accountability. Integrity refers to honesty, fairness, and trustworthiness of the intentions of public administrative activities; transparency refers to the accessibility of the public to all information regarding decisions and performances of the public sector; accountability refers to the answerability of those responsible for failing to meet the intended objectives. All these terms in short ask: can the public trust the public sector, can they see what the public sector is doing (finances, activities, negotiations...), and can they hold someone responsible for their actions, in case the public sector fails to meet its goals?

All these principles are intended to increase the legitimacy (from the perspective of the public) of the public sector; the public should be able to ensure that the public sector meets their needs in their best possible interest by being able to access what the public administration's activities are, by trusting that these activities will benefit them, and by holding those who have other interests (going against the public's interests) accountable. This should also ensure that the public can trust the public administration, a fundamental necessity for public administration to fulfill its activities.

The European Union (EU) also identifies the centrality of these three principles to ensure a better relationship between the public and the public administration. The next paragraphs sum up some of the main issues where the EU intends to increase their integrity, transparency and accountability.

Lobbyism is a central topic of debate by many parts of the public, which they see as a risk to the fulfillment of their needs. The EU, via the European Parliament, explicitly demands that every lobby activity leave a 'legislative footprint'; in other words: every lobby activity, from its content to its costs, should be registered (=full lobby register) in documents accessible for everyone. Every non-registered organization should be registered as a non-lobbyist to provide further clarity.

In terms of integrity, there is an interest in the intensification of enforcement of the Code of Conduct, including the enforcement by outside actors, such as civil society. Code of Conduct members who hold side jobs or other paid works should

be excluded from the board, as this might lead to conflicting interests. Independent control of financing of European political parties is emphasized.

Accountability should be enhanced by releasing more information, including proactive publishing of minutes of multiple organs of economic governance in the Eurozone and of trade negotiations. By increasing transparency, accountability should become easier, so the theory goes. The Commission and its agencies should be held more accountable by allowing national parliaments to invite Commissioners to question them.

Whistleblowers are also included in the aims of improving the informational base of these three principles; to this topic, the EU wishes to create a framework of whistleblowers protection, which would help reduce corruption and sometimes force transparency.

Despite all these incentives, also fairly recognized by the EU, EU citizens' confidence in the EU institutions is just at 42 percent, in contrast to 59 percent in 2002. The relevance of integrity, accountability and transparency are highlighted by the EU. By increasing all three aspects to the public, i.e. by increasing integrity through the Code of Conduct and independent oversight, by increasing transparency through publishing more information (*'Everything lobbyists know has to be [made] public for all'*), and by increasing accountability through more transparency, the EU aims to create a more positive image of itself to the public. In other words, make the EU politics less distant to the public, in order to let the public know that the EU's efforts are in the public's best interest. ¹

While these outputs and attempts can significantly contribute to improve these three principles, which should then ameliorate the relations between the EU and its citizens, there is also a necessity of increasing contact between the EU institutions and the citizens of the EU. The fact that the EU's information is available for the citizens to judge whether they agree or disagree with activities of the EU doesn't mean that the citizens will have an interest in doing so. The general belief that the EU's activities are complicated, the fact that many policies have long-term results and that their implementation is sometimes more complex in action than in words, creates a distance between citizens and the EU representatives and institutions. Under these circumstances, citizens have fewer incentives into reading complicated explanations of the inner works of the EU, as they see them already as a labyrinth and their trust in the EU is already somewhat corroded.

Thus, in addition to the actions to improve transparency, integrity and accountability proposed by the EU, a platform of contact between the citizens and the EU is a necessity to establish the first exchanges between the two previously mentioned parties, to establish a habit of mutual work and to foster a better understanding from both sides of each party's necessities and activities. In other words, the citizens need not only to control the EU's institutions against corruption and multiple other 'devils' of governance, but, as mentioned earlier, they also need to be aware of what benefits they gain of being part of the EU by presenting them these benefits in an understandable and a comprehensible way.

БОСТАН ОЛЬГА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ

Впровадження сучасних інформаційно-комунікаційних технологій у діяльність органів державної влади України має велике значення для забезпечення їх ефективної роботи, є важливою складовою розбудови в Україні інформаційного суспільства.

Рівень впровадження інформаційно-комунікаційних технологій в державному секторі є поки що недостатнім і не відповідає світовим тенденціям розвитку інформаційного суспільства. Одним із першочергових завдань, які необхідно виконати з метою покращення ситуації у цій сфері, є подальше впровадження та удосконалення функціонування систем електронного документообігу в усіх органах державної влади. Це дозволить підвищити ефективність функціонування усіх складових системи державного управління.

Перехід на електронний документообіг між державними установами і споживачами публічних послуг та його інтеграція з веб-порталами органів державної влади уможливіє реалізацію принципу, «єдиного вікна», що передбачає наявність однієї точки входу для взаємодії з органами державної влади всіх рівнів. Це дає можливість громадянам, організаціям, суб'єктам господарювання запитувати і одержувати через мережу Інтернет необхідні довідки або дозволи, передавати в органи державного управління звітність, відстежувати стан роботи з їхніми запитами тощо.

Основним правовим інструментом, який забезпечує застосування електронного документообігу, є електронний цифровий підпис. Електронний цифровий підпис дає змогу підтвердити цілісність електронного документу, тобто його захищеність від несанкціонованого спотворення, руйнування або знищення в процесі руху від відправника до одержувача, та ідентифікувати підписувача^[1].

Сьогодні в Україні створено нормативно-правову та технологічну основу для функціонування систем електронного документообігу в органах державної влади. Основними нормативно-правовими актами, що регулюють питання застосування електронного документообігу та електронного цифрового підпису, є закони України, «Про електронні документи та електронний документообіг та», «Про електронний цифровий підпис», постанови Кабінету Міністрів України, «Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади», «Про затвердження Порядку застосування електронного цифрового підпису органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами та організаціями державної форми власності». Важливі питання діяльності в цій сфері регламентують постанови Кабінету Міністрів України, «Про затвердження Положення про центральний засвідчувальний орган», «Про затвердження Порядку акредитації центру

¹ OECD (1999), «European Principles for Public Administration», SIGMA Papers, No. 27, OECD Publishing.
<http://dx.doi.org/10.1787/5kml60zwd7h-en>

сертифікації ключів», „Про затвердження Порядку обов'язкової передачі документованої інформації», „Про затвердження Порядку засвідчення наявності електронного документа (електронних даних) на певний момент часу».

Сьогодні системи автоматизованого діловодства та документообігу впроваджено у більшості центральних органів державної влади України: за даними Державного комітету інформатизації України, системи електронного документообігу функціонують у 55 центральних органах державної влади. Триває процес автоматизації документообігу в органах влади на місцевому рівні. Засоби електронного цифрового підпису впроваджено у 6 центральних органах державної влади (Апарат Верховної Ради України, Міністерство транспорту та зв'язку України, Головне управління державної служби України, Державна митна служба України, Державна податкова адміністрація України, Державний комітет фінансового моніторингу України)[2].

Разом із тим, стан розбудови системи надання електронних послуг державними органами в Україні порівняно з рівнем розвитку відповідних послуг у розвинених країнах світу є недостатнім. На думку Державного комітету інформатизації України для збільшення різноманітності та кількості електронних інформаційних та адміністративних послуг, що надаються населенню та суб'єктам господарювання державними органами з використанням електронних засобів та Інтернет, необхідним є: подальше вдосконалення веб-сайтів органів державної влади; забезпечення інтеграції їх електронних інформаційних ресурсів в єдину систему електронних інформаційних ресурсів для інформаційної взаємодії органів державної влади; забезпечення розвитку Єдиного веб-порталу органів виконавчої влади[3].

На відміну від України, органи державної влади **США, Канади** та переважної більшості країн **Європейського Союзу** вже давно суттєво зменшили паперовий документообіг та активно використовують у своїй діяльності технології електронного документообігу та електронного цифрового підпису. У багатьох країнах навіть засідання уряду відбуваються в режимі Інтернет-конференції он-лайн.

Через веб-портали державних установ громадянам та підприємствам в цих країнах надаються різноманітні інформаційні та адміністративні послуги. Наприклад, в США через урядовий портал громадяни можуть отримати ліцензію, сплатити податки, отримати інші адміністративні послуги. Через мережу Інтернет податкова служба Ірландії дозволяє підприємствам сплачувати податки, одержувати податкові кредити. Сайт Земельної служби цієї держави надає компаніям можливість здійснювати будь-які операції, пов'язані із землею і нерухомістю, а через сайт Реєстраційної палати можна зареєструвати компанію будь-якої організаційно-правової форми[4].

В Естонії громадяни мають можливість не тільки отримувати необхідну інформацію через урядовий веб-портал, але й надсилати запити до органів влади, здавати податкову звітність, реєструвати транспортні засоби, реєструватися за місцем проживання, оформити соціальну допомогу, інформувати поліцію тощо[5].

Оформлення соціальної допомоги, отримання потрібної довідки та інших послуг від органів влади через мережу Інтернет є традиційним для громадян Латвії. Мають можливість спілкуватися через мережу Інтернет з урядовими установами громадяни Литовської республіки: вони можуть надсилати запити і отримувати відповіді на них електронною поштою, декларувати доходи, шукати роботу через служби зайнятості, отримувати медичні послуги тощо[6].

Висновки. Таким чином, на сьогоднішній день спостерігається значне відставання нашої держави від розвинених країн у впровадженні сучасних інформаційних технологій у сферу державного управління, хоча за останні декілька років Україна помітно прогресувала у цьому напрямі.

Переведення органів державної влади України на електронний документообіг ускладнюють:

- брак кваліфікованих кадрів в галузі інформаційних технологій в державних установах, особливо у місцевих органах державної влади;
- недостатнє розуміння користувачами системи електронного документообігу в органах державної влади основних задач, які повинен вирішувати електронний документообіг, та психологічна неготовність працівників до використання нових інформаційних технологій;
- низький рівень комп'ютерної грамотності суспільства, що ускладнює перехід на електронний документообіг у взаємодії між державними установами і громадянами.

Для переходу органів державної влади України на електронний документообіг необхідно забезпечити:

- об'єднання систем електронного документообігу всіх органів державної влади;
- наявність в усіх органах державної влади надійних засобів електронного цифрового підпису;
- затвердження технічних регламентів, необхідних для впровадження та функціонування систем електронного документообігу та електронного цифрового підпису в органах державної влади;
- вирішення питання кадрового забезпечення інформаційно-технологічних підрозділів органів державної влади, постійне підвищення кваліфікації їхніх працівників;
- проведення роз'яснювальної роботи з працівниками органів державної влади щодо переваг, які надає перехід на електронний документообіг;
- обов'язкове навчання державних службовців використанню систем електронного документообігу;
- розробку необхідного методичного забезпечення для роботи із системою електронного документообігу;
- підвищення рівня електронної взаємодії між органами державної влади та громадянами і підприємствами;
- підвищення рівня комп'ютерної грамотності населення, передусім шляхом впровадження нових методів навчання із застосуванням сучасних інформаційно-комунікаційних технологій.

Список використаних джерел.

1. Асеев Г.Г. Електронний документооборот: учеб. для студ.высш. учеб.завед./ Г.Г. Асеев. – К.: Кондор, 2007. – 500 с.
2. Боркус В. Системы документооборота: что стоит за терминологией? / В. Боркус. – М., 2005. – Режим доступа: [www.URL: http://www.intertrust.ru/analytics/articles/135](http://www.intertrust.ru/analytics/articles/135).
3. Демкова М. Електронне урядування – запорука прозорості та ефективності влади // Юридичний журнал. – 2007. – № 3.
5. Матвієнко О.В. Основи організації електронного документообігу: навч. посіб. для студ. ВНЗ / О.В. Матвієнко, М.Н. Цивін. – К.: Центр учбової л-ри, 2008. – 112 с.
7. Сайт уряду Естонії: <http://www.eesti.ee/portaal/portaal.index?kodanik>
8. Development Processes of the Lithuanian Knowledge Society, Overview, Information Society Development Committee <http://www.ivpk.lt/en/report/report.pdf>; Урядовий портал Республіки Литва <http://www.govonline.lt/govgate/index.do>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО РІВНЯ АРХІТЕКТУРИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ

Актуальність подальшого розвитку системи е-урядування та е-демократії в Україні підтверджується досвідом європейських країн, який доводить, що перехід до нового цифрового суспільства дає помітні позитивні результати в економічній, політичній, соціальній та інших сферах

Нормативно-правове забезпечення інфраструктурного рівня ІТ-архітектури системи е-урядування (НПЗ) є процесом правової підтримки створення та функціонування елементів інфраструктури інформаційно-телекомунікаційної архітектури за допомогою впорядковуючого впливу нормативно-правових засобів і юридичних процедур.

НПЗ становить собою істотно важливий і різноплановий процес, для розуміння суті якого потребують виокремлення основні його завдання, а саме:

- ✓ встановлення стандартів, норм, правил, порядків, класифікаторів, реєстрів із забезпечення функціонування ІТ-архітектури;
- ✓ визначення переліку е-послуг та е-ресурсів;
- ✓ забезпечення доступу споживачів до інформації, ресурсів та послуг у визначених форматах даних;
- ✓ регламентація техніко-технологічної компоненти електронного урядування національної та регіональних програм інформатизації;
- ✓ правове та нормативно-технічне забезпечення функціонування офіційних порталів і сайтів органів публічної влади, державних органів, громадських об'єднань;
- ✓ розподіл функцій, повноважень, техніко-технологічних пріоритетів елементів інфраструктури ІТ-архітектури щодо збирання, оброблення, зберігання, обміну та захисту інформації;
- ✓ забезпечення обробки і збереження даних та функціонування телекомунікаційних мереж загального користування;
- ✓ забезпечення процедур оцінки відповідності технічних засобів та технологій, випробування показників (параметрів) якості функціонування ІТ-архітектури (програм, мереж, засобів, пристроїв тощо) та послуг;
- ✓ унормування протоколів обміну інформацією різних систем і технологій ІТ-архітектури;
- ✓ визначення вимог до персоналу ІТ-архітектури та процедур оцінки відповідності якості його роботи;
- ✓ регламентація процедур державного контролю (нагляду) та громадського контролю (громадської експертизи) функціонування ІТ-архітектури як важливих інструментів адміністративно-правового механізму реалізації державної політики у сфері електронного урядування;
- ✓ технічний захист інформації та боротьба з кіберзлочинністю в інфраструктурі ІТ-архітектури;
- ✓ визначення технічних вимог до освітнього процесу та навчально-наукового супроводу функціонування ІТ-архітектури;
- ✓ моніторинг дієвості нормативно-правових актів та механізмів забезпечення їх реалізації за допомогою нормативно-технічного інструментарію.

Поняття «нормативно-правового забезпечення інфраструктурного рівня ІТ-архітектури системи електронного урядування (далі – ІТ-архітектури)» віддзеркалює необхідність створення оптимальної сукупності взаємоузгоджених нормативно-правових актів і механізмів забезпечення їх дії, що через нормативне регулювання і реалізацію права як засобу управління регламентуватимуть та забезпечать функціонування ІТ-архітектури та визначать: правила надання е-послуг; порядок оцінки відповідності та експлуатації кібернетичного простору, електронних ресурсів, систем та інформаційно-телекомунікаційних мереж і каналів зв'язку; технічні вимоги щодо якості послуг зв'язку, доступу до Інтернету та інформації у формі «відкритих даних», до офіційних порталів і сайтів органів публічної влади, державних органів, громадських об'єднань.

Сьогодні вже діють закони України, що стосуються інформації, користування радіочастотним ресурсом України, телекомунікацій; електронних документів та електронного документообігу, захисту персональних даних.

Проте, на цей час законодавча база не містить вимог щодо: якості інформації, яка оприлюднюється у формі «відкритих даних»; системи авторизації та ідентифікації користувачів; державної системи єдиного часу (для синхронізації відомчих інформаційних систем з всесвітнім часом – UTC та для підтвердження часу транзакцій); державного електронного архіву; програмно-апаратного комплексу технічного адміністрування національного домену UA та домену Gov.UA; протоколів з використанням відкритого програмного забезпечення; необхідної телекомунікаційної складової для забезпечення взаємодії органів влади та доступу користувачів до послуг та ресурсів системи з будь яких пристроїв; інформаційно-аналітичної підсистеми підтримки процесів прийняття управлінських рішень (за участю громадянського суспільства).

На рівні урядових документів вирішуються питання відкритих стандартів форматів електронних документів, а також створення та експлуатації державних інформаційних систем, забезпечення їх технологічної і семантичної сумісності і встановленням вимог до інформаційної безпеки.

Як підсумок слід зазначити, що нормативно-правове забезпечення інфраструктурного рівня архітектури електронного урядування знаходиться в стані модернізації та удосконалення, а завдання, визначені концепціями і технічними регламентами е-урядування потребують створення нормативно-правових механізмів їх реалізації.

Список використаних джерел.

1. Електронне урядування : підручник / авт. кол. : В. П. Горбулін, Н. В. Грицяк, А. І. Семенченко, О. В. Карпенко та ін. ; за заг. ред. проф. Ю. В. Ковбасюка ; наук. ред. проф. Н. В. Грицяк, проф. А. І. Семенченка. – К. : НАДУ, 2014. – С. 95.

2. Про затвердження Показників якості послуг із передачі даних, доступу до Інтернету та їх рівнів : Наказ Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації від 28.12.2012 № 803 [Електронний ресурс] / Офіційний Веб-портал Верховної Ради України. – Режим доступу до Веб-порталу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/z0135-13> – Назва з екрану.

3. Електронне урядування [Текст] : навч. посіб. / Семенченко А. І. [та ін.] ; [за ред. А. І. Семенченка] ; Кабінет Міністрів України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України, Навч.-наук. ін-т післядиплом. освіти. – Херсон : Гринь Д. С., 2014. – 391 с. : рис., табл. – Бібліогр. в кінці тем. – 300 экз. – ISBN 978-617-7123-71-1.

4. Складові забезпечення ефективного регулювання сучасного ринку послуг / Орлов В.М., Політова І.В., Павлюк В.І. //Вісник Чернівецького торговельно-економічного університету. – 2011. – Випуск II (42), Частина 2, Том 1. – С. 200-214.

ГУМЕН ЮРІЙ ЄВГЕНОВИЧ

*докторант кафедри філософії, теорії та історії державного управління
НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент*

ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ

На сучасному етапі Україна потребує нагальних політичних, економічних, соціальних і, зрештою, світоглядних змін в державному управлінні та місцевому самоврядуванні. Останні події – Майдан Гідності 2013-2014 років, депресивний постмайданівський період свідчать про нагальну потребу кардинальних змін у державних управлінських процесах. Найефективнішою моделлю подолання сучасних викликів у суспільному, державному та приватному секторах є перехід від сучасного змісту державного управління до встановлених у всьому цивілізаційному світі стандартів врядування.

Врядування, на відміну від класичного державного управління, є набагато ширшим та ефективнішим процесом, бо охоплює не лише відносини в середовищі держслужбовців, а взаємини з інститутами громадянського суспільства та групами приватного сектору. Адже прийняття усіх важливих рішень проходить у чіткій взаємодії державного, приватного та суспільного секторів. Усі проблеми державного управління в Україні – корупція, неефективність та непрозорість органів влади та управління, відсутність належного контролю з боку недержавних громадських організацій та інші відійдуть на другий план у разі застосування сучасних стандартів врядування.

Намагання вищого державного керівництва реформувати систему державного управління в Україні зводяться до чергових гасел, разових, малоефективних, профілактичних, антикорупційних заходів і спроб здійснити децентралізацію органів державної влади та управління. Неефективність і безперспективність таких заходів виправдовується відсутністю коштів на проведення реформ або небажанням активних учасників процесу проводити необхідні перетворення. Поступовий перехід від системи традиційного держуправління до врядування не передбачає використання значних коштів, не залежить від волі політичної еліти і навіть не є індикатором активності та зрілості громадянського суспільства. Врядування можна ефективно здійснювати навіть у сучасних політичних й економічних реаліях України. Ефективним етапом переходу від традиційного державного управління до стандартів врядування є нагальна необхідність упровадження в державній службі та місцевому самоврядуванні одного з підвидів врядування – інтернет врядування. Інтернет врядування це процес спільного прийняття політичних, економічних, соціальних, регіональних і загальнодержавних, місцевих і глобальних рішень органів державної влади, приватного сектору і громадянського суспільства засобами мережі інтернет.

Інтернет врядування (internet governance) є різновидом врядування, який активно застосовуються в країнах Західної Європи та США. Суть цього процесу зводиться до використання соціальних мереж в якості визначення потреб і пріоритетів громадян на загальнодержавному та регіональному рівнях. Чинovníки та представники територіальних громад при реалізації своїх повноважень, у першу чергу, використовують дані з глобальної мережі про нагальні потреби та пріоритети громадян, і, таким чином, унеможлижуються підозри щодо їх корупційності, закритості та малоефективності [1, С. 3.]

Інтернет врядування не є ідентичним електронному урядуванню. Концепція розвитку електронного урядування в державному управлінні України була затверджена ще 13 грудня 2010 р. і визначила сутність електронного урядування як форми організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави орієнтованої на задоволення потреб громадян. Головною складовою електронного урядування є електронний уряд – єдина інфраструктура міжвідомчої, автоматизованої, інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування між собою з громадянами і суб'єктами господарювання. [3]

За час впровадження даної концепції електронне урядування в Україні зводиться до обов'язкової наявності інтернет ресурсів (сайтів) органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що інформують про завдання, структуру та напрямки їх роботи. У кращому випадку громадяни можуть отримати «продукти» діяльності міністерств, відомств та органів місцевого самоврядування у вигляді електронних версій законів, постанов, рішень, наказів і розпоряджень. В окремих випадках громадянин може звернутися до органу влади і отримати електронну версію певної адміністративної послуги.

Електронне урядування на відміну від інтернет врядування показує результат роботи влади, але в ніякому разі не допускає громадянина в процес прийняття рішень і контролю. Інтернет врядування не вимагає залучення значних фінансових капіталовкладень, зміни законодавства, не порушує жоден чинний Закон України чи Постанову Кабінету Міністрів. Для його впровадження потрібно лише воля влади та бажання органів місцевого самоврядування. Технічні можливості сучасного інтернет простору України, поява 3D інтернет технологій та активна участь переважної більшості населення нашої держави в інтернет просторі створюють необхідні передумови для реального впровадження. Більше

того, на сьогодні, інтернет мережа вже задовольняє широке коло потреб населення (комунікація, електронні платежі, електронний ринок, соціальні мережі, офіційні сайти державних установ та ін.).

Першочерговим етапом для впровадження інтернет врядування, на нашу думку, є його застосування органами місцевого самоврядування. Закон про місцеве самоврядування в Україні надає для цього усі права, можливості та джерела фінансування. Найефективнішим механізмом є створення соціальних мереж в межах офіційних сайтів органів місцевого самоврядування з можливістю індивідуальної реєстрації кожного члена громади. Далі створюється власний електронний кабінет для кожного зареєстрованого члена територіальної громади з власним логіном і паролем, де відповідальні працівники органу місцевого самоврядування виставляють проекти рішень, що виносяться на обговорення депутатам рад, ознайомлюють з учасниками тендерних процедур, пропонують методики застосування тарифів, платежів. Ефективним механізмом роботи електронного кабінету є проведення опитувань членів територіальної громади про ставлення населення до вирішення актуальних проблем громади, обґрунтування реалізації бюджетних коштів та контролю за їх використанням, вивчення думки громадян щодо результативності роботи підрозділів виконавчих органів та інше.

Врахування позицій та побажань громадян при прийнятті рішень дозволить уникнути звинувачень в корупційності та непрозорості діяльності органів влади. Реалізація інтернет врядування органами місцевого самоврядування не потребує до чинного законодавства. Так, Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» у статті 2 визначає місцеве самоврядування, як гарантоване державою право та реальну здатність жителів територіальної громади вирішувати питання місцевого значення, у статті 3 гарантує громадянам, які належать до відповідної територіальної громади відсутність обмежень в реалізації даного права, а стаття 9 регулює порядок прийняття та реалізації інтернет врядування в якості місцевої ініціативи. [2]

Таким чином, впровадження інтернет врядування на рівні місцевих територіальних громад є нагальним, доступним та ефективним кроком для: становлення реального народовладдя, підвищення ефективності роботи представницьких та виконавчих органів місцевого самоврядування, контролю за їх роботою, унеможливлення проявів корупції та конфлікту інтересів відповідальних посадовців і поступовий перехід до світових стандартів врядування.

Список використаних джерел.

1. Akash Kapur Internet Governance A Primer. United Nations Development Programme–Asia-Pacific Development Information Programme (UNDP-APDIP) – 2005. – 49 p., P. 3
2. Закон України Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80>
3. Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні. Кабінет Міністрів України; Розпорядження, Концепція від 13.12.2010 № 2250-р/ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2250-2010-%D1%80>

ДИННИК ІРИНА ПЕТРІВНА

*аспірант кафедри філософії, теорії та історії державного управління
НАДУ при Президентіві України*

МЕРЕЖЕВИЙ ПРИНЦИП ЯК СТРУКТУРНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

В інформаційному суспільстві, побудованому на використанні інформаційно-комунікаційних технологій (далі – ІКТ) у всіх сферах суспільного життя, найважливішим принципом комунікації та взаємодії різних інститутів, структур і людей стає мережевий принцип. Він визначає взаємини в економіці – на рівні окремої фірми або корпорації, між постачальниками і виробниками, в сфері поширення, трансформує соціальні структури, замінюючи в їх організації вертикаль горизонталлю. Мережі пов'язують між собою людей, держави і інститути, перетворюючи ієрархічні відносини між ними і переносячи акцент з традиційного управління на розвиток горизонтальної взаємодії осередків. В кінцевому рахунку поява «нового суспільства», відбувається завдяки розгортанню мереж (забезпечуваних ІКТ), причому пріоритетне значення в ньому набувають інформаційні потоки».

В результаті розвиток найважливішої структури інформаційного суспільства – інтерактивних цифрових мереж – також підпадає під дію мережевої логіки. За словами М.Кастельса, «користувачі (технології) є її головними творцями, пристосовуючи її до своїх власних потреб і системі цінностей, що в кінцевому підсумку призводить до трансформації самої технології» [1]. Повсюдна поширеність Інтернету сприймається вже як даність, мережа дає можливість знаходити великі масиви найрізноманітнішої інформації, об'єднуватися у співтовариства і встановлювати зв'язки, спілкуватися з друзями та отримувати послуги. Як зазначає, М Назар – «Соціальна мережа – вже частина соціального капіталу суспільства, завдяки чому відбувається нарощування соціального капіталу самих соціальних мереж (які складаються з представників цього суспільства). В основі поширених соціальних мереж лежить нарощування, примноження контактів і зв'язків, як особистих, так і ділових, спілкування, передача різноманітної інформації в різних форматах – текст, зображення, відео, аудіо, завдяки цьому змінюються і норми поведінки, і способи ставлення людей одне до одного» [4].

Суспільство, як об'єднання різних груп людей для цілеспрямованої діяльності, повинно визначати структуру передачі інформації для розумно організованої спільної діяльності, спрямованої на досягнення поставлених цілей. Найефективнішим принципом організації системи передачі інформації може бути принцип мережі [5]. Однією з ключових рис інформаційного суспільства є мережева логіка його базової структури [2], дотримуючись якої організують основні соціальні функції та процеси. Матеріальною основою цього процесу є нова інформаційна технологія. Залученість до тієї чи іншої мережі, а також їхня взаємодія, на думку М. Кастельса, може стати джерелом влади й суспільних змін. Соціальні трансформації кінця ХХ сторіччя охопили весь світ і визначили новий тип соціальної структури, яка

називається «мережовим суспільством», або «суспільством мережових структур» (network society), «характерною ознакою якого є домінування соціальної морфології над соціальною дією» [5, с. 136].

Мережі являють собою відкриті структури, які можуть необмежено розширюватися шляхом включення нових вузлів, якщо останні здатні до комунікації в рамках конкретної мережі, тобто використовують аналогічні комунікаційні коди. Соціальна структура, що має мережеву основу, відкрита для інновацій, не ризикуючи втратити свою збалансованість. На думку М. Кастельса, мережі часто виконують роль соціальних інститутів, які сприяють розвитку цілої низки сфер: економіки, що ґрунтується на інноваціях, глобалізації та децентралізованій концентрації; сфери праці з її працівниками та фірмами, що ґрунтується на гнучкості й адаптованості; сфери політики, орієнтованої на миттєве засвоєння нових цінностей і суспільних настроїв; соціальної організації, що має своїм завданням завоювання простору й знищення часу [3, с. 495–496].

Поняття «мережі» найчастіше співвідноситься з інфраструктурою інформаційного суспільства: комунікаційними процесами, розвитком мультимедійних технологій, комп'ютерами, Інтернетом. Мережеве суспільство використовує інформаційно-телекомунікаційні технології як новий канал відтворення того ж таки символічного світу, адже комунікація здійснюється через посередництво образів чи на їхній основі. У глобальному інформаційно-комунікативному просторі світ і суспільство розгортаються крізь призму соціальної мережі [6, с. 172].

Але мережевий принцип знаходить відображення й в інших сферах соціальної дійсності, наприклад, у сучасному менеджменті та маркетингу ієрархічні структури замінюють на мережеві. Вони, на думку більшості дослідників, є особливо перспективними у відкритих соціально-економічних системах, орієнтованих на співпрацю. За мережевим принципом здійснюється маркетингова діяльність, передусім у галузі безпосередньої реалізації. Доведено ефективність мереж у сфері запобігання та розв'язання конфліктів, захисті прав людини, а також у системі громадського контролю.

Наведені факти свідчать на користь усе більшої універсальності мережевого принципу, незалежно від виду діяльності структури сучасних організацій дедалі частіше походять на структури інформації та інформаційних технологій. У сьогоденній ситуації, за якої підвищується роль мережових комунікацій, подальше вивчення сучасного суспільства як мережевого дозволить більш чітко окреслити суть соціальних змін, що мають місце в ньому, а також надати оцінку ролі та місця новим інформаційним технологіям та визначити їх вплив на розвиток сучасного суспільства в цілому.

Список використаних джерел.

1. Кастельс М. Галактика Інтернет: Размышления об Интернете, бизнесе и обществе / М. Кастельс. – Екатеринбург : У-Фактория, 2004. – 328 с.
2. Кастельс М. Информационная эпоха: экономика, общество и культура / М. Кастельс. – М.: ГУ ВШЭ, 2000. – 608 с.
3. Кастельс М. Становление общества сетевых структур / М. Кастельс // Новая постиндустриальная волна на Западе: Антология / Под ред. В. Л. Иноземцева. – М.: Academia, 1999. – С. 494–496.
4. Кириченко І. Інтернет: спілкування «без кордонів» [Електронний ресурс] // І. Кириченко – Режим доступу : <http://gazeta.dt.ua/socium/internet-spilkuvannya-bez-kordoniv.html/> – Назва з екрана.
5. Мальковская И. А. Многоликий Янус открытого общества: опыт критического осмысления ликов общества в эпоху глобализации / И. А. Мальковская. – М.: КомКнига, 2005. – 272 с.
6. Хлебникова А. А. Становлення і розвиток інформаційного суспільства в умовах глобалізації: теоретико-методологічний контекст / А. А. Хлебникова // Гілея: науковий вісник: збірник наукових праць / гол. ред. В. М. Вашкевич. – К.: Гілея, 2015. – Вип. 92 (1). – С. 170–174.

ДОВБИЩУК ОЛЕНА ОЛЕКСАНДРІВНА

студент ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНІ ЕЛЕКТРОННИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Відповідно до Закону України «Про адміністративні послуги»[1] надання населенню адміністративних послуг в електронній формі мало розпочатись з 1 січня 2014 р. через Єдиний державний портал адміністративних послуг. Наразі портал знаходиться у стані розробки та тестування, надання електронних адміністративних послуг через портал не забезпечується. Деякі послуги надаються в електронній формі органами державної влади та органами місцевого самоврядування через власні веб-сторінки.

За результатами дослідження Національного центру електронного урядування, в Україні половина (46 %) центральних органів виконавчої влади та чверть (25 %) обласних державних адміністрацій мають веб-сторінки для надання онлайн-послуг. З установ, які мають такі сторінки, лише 19 % центральних органів виконавчої влади та 30 % обласних державних адміністрацій надають послуги в електронній формі[2]. При цьому якість таких послуг залишається низькою.

За результатами дослідження розвитку електронного урядування ООН, індекс он-лайн послуг в Україні у 2014 р. складає 0,2677, що є нижчим за середньосвітовий показник (0,3919).

Низьким також є рівень захисту інформації в системі: для обміну електронними документами з іншими державними організаціями лише чверть органів місцевого самоврядування використовують захищені канали зв'язку[3], інші використовують електронну пошту.

До чинників, які ускладнюють повноцінне впровадження електронного документообігу в органах державної влади та органах місцевого самоврядування належать: – відсутність єдиних загальнодержавних стандартів функціонування

систем електронного документообігу, уніфікованих вимог до програмного забезпечення, що ускладнює процес запровадження внутрішніх систем електронного документообігу органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також інтеграцію цих систем; – недосконалість вітчизняного законодавства про електронний документообіг та електронний цифровий підпис; – усталені традиції ведення документообігу в паперовій формі в органах державної влади та органах місцевого самоврядування; – недостатній рівень захисту інформації в системах електронного документообігу органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Розвиток електронних послуг в Україні також ускладнюється через недостатнє фінансування впровадження надання адміністративних послуг в електронній формі.

Опитування відвідувачів центрів надання адміністративних послуг в п'яти областях України показало, що п'ята частина (20 %) респондентів не мають комп'ютера та можливості виходу в Інтернет[4].

Невисокий рівень доступу населення до комп'ютерного обладнання та Інтернету, недостатній рівень компетентності у сфері ІКТ, а також поінформованості про електронні послуги, зокрема, обумовлюють низький попит на користування електронними сервісами серед споживачів адміністративних послуг.

Поряд із цим дедалі більш поширеним стає застосування урядами різних держав інклюзивного багатоканального підходу[5] до надання державних послуг, що передбачає їх доступність для споживача через кілька різних каналів (окрім центрів надання послуг та кол-центрів, через публічні кіоски, персональні комп'ютери, мобільні телефони, соціальні мережі). Застосування мультिकанальної стратегії у наданні державних послуг дозволяє зробити більш зручним, спростити і розширити доступ громадян до державних послуг, задовольнити потреби різних груп споживачів послуг, а також стимулювати використання населенням електронних сервісів.

З огляду на наявне співвідношення власників мобільних телефонів і власників персональних комп'ютерів, а також на тенденцію швидкого зростання кількості користувачів смартфонів в Україні перспективним видається використання мобільного зв'язку як додаткового каналу надання електронних адміністративних послуг. В країні майже вдвічі більше людей, які мають мобільний телефон, ніж тих, у кого є персональний комп'ютер. Забезпеченість населення мобільним зв'язком в середньому по Україні є майже втричі більшою, ніж забезпеченість домогосподарств комп'ютерами[6]. Швидкими темпами збільшується й кількість користувачів смартфонів (за останні два роки їх кількість в Україні зросла втричі – з 7% у 2012 р. до 24% у 2014 р.)[7]. При цьому 71% українських користувачів смартфонів щодня використовують цей пристрій для виходу в Інтернет. Нині, 14% українців частіше використовують для виходу в Інтернет смартфони, ніж комп'ютери, а ще 8% – виключно мобільні телефони[7].

Наразі потенціал «мобільного уряду» в Україні використовується недостатньо. Згідно результатів громадського моніторингу впровадження до діяльності органів місцевого самоврядування України технологій електронного урядування, на сьогоднішній день мобільна версія веб-сайту наявна лише на 3% веб-сайтів органів місцевого самоврядування.[8] Рідко використовується при наданні адміністративних послуг й такий інструмент «мобільного уряду», як СМС повідомлення.

Рекомендації з метою забезпечення надання населенню адміністративних послуг в електронній формі необхідно:

1. Державному агентству з питань електронного урядування України, Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України, Міністерству економічного розвитку і торгівлі України: – розробити стратегію запровадження надання адміністративних послуг в електронній формі органами державної влади та органами місцевого самоврядування. При розробці стратегії розглянути можливість використання технологій «мобільного уряду» у сфері надання електронних адміністративних послуг; – з метою визначення черговості переведення в електронну форму адміністративних послуг провести опитування серед споживачів адміністративних послуг.

2. Державному агентству з питань електронного урядування України, Верховній Раді України: – закріпити на законодавчому рівні та запровадити єдині загальнодержавні стандарти функціонування систем електронного документообігу органів державної влади.

3. Кабінету Міністрів України, органам місцевого самоврядування: – прискорити перехід органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування на електронний документообіг.

4. Для забезпечення надання населенню адміністративних послуг в електронній формі також необхідно створити та забезпечити функціонування системи електронної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

5. Державному агентству з питань електронного урядування України, Міністерству регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України: – провести консультації із представниками міжнародних донорських організацій для залучення додаткових ресурсів для фінансування впровадження в Україні електронних адміністративних послуг.

6. Державному агентству з питань електронного урядування України: – організувати підвищення кваліфікації співробітників органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування з питань електронного урядування; – впровадити заходи з інформування населення щодо можливостей та переваг отримання адміністративних послуг в електронній формі з метою стимулювання попиту на користування електронними сервісами.

7. З метою забезпечення надання громадянам електронних адміністративних послуг належної якості також варто розробити стандарти якості електронних адміністративних послуг, запровадити регулярний моніторинг якості надання адміністративних послуг в електронній формі органами державної влади та органами місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про адміністративні послуги» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5203-17>

2. У рамках Міжнародного наукового конгресу «Інформаційне суспільство в Україні» презентовано Оцінку електронної готовності України, 30.10.2013, Національний центр електронного урядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://nc.gov.ua/news/index.php?ID=844>

3. 100 міст – крок вперед. Моніторинг впровадження інструментів електронного урядування, як основи надання адміністративних послуг в електронному вигляді [Електронний ресурс]; за. заг. ред. І. С. Куспляк, А. О. Серенок. –

Вінниця : ГО «Подільська агенція регіонального розвитку», 2014. – 86 с. – Режим доступу: <http://nc.gov.ua/news/index.php?ID=1577>

4. Опитування проводилось серед мешканців Вінницької, Волинської, Дніпропетровської, Київської та Харківської областей. – Організація та проведення громадського моніторингу якості електронних сервісів Центрів надання адміністративних послуг, Аналітичний звіт, 2014, Національний центр електронного урядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nc.gov.ua/menu/publications/doc/analytical_report/Analytical%20report.pdf

5. Згідно результатів дослідження розвитку електронного урядування ООН, у 2014 р. національні уряди усіх країн-членів ООН тією чи іншою мірою забезпечили громадянам он-лайн доступ до інформації та послуг через урядові веб-портали. – United Nations E-government Survey 2014 E-Government for the Future We Want, United Nations, New York, 2014, United Nations Public Administration Country Studies United Nations [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://unpan3.un.org/egovkb/Portals/egovkb/Documents/un/2014-Survey/E-Gov_Complete_Survey-2014.pdf

6. Згідно результатів соціологічного дослідження Київського міжнародного інституту соціології, 88% населення України є користувачами мобільного зв'язку. – Режим доступу: <http://www.i-soc.com.ua/institute/>

7. Google показав портрет українського користувача інтернету: 71 % заходить зі смартфона, 23.07.14 р., Українська правда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://life.pravda.com.ua/technology/2014/07/23/175759/>

8. 100 міст – крок вперед. Моніторинг впровадження інструментів електронного урядування, як основи надання адміністративних послуг в електронному вигляді [Електронний ресурс] ; за. заг. ред. І. С. Куспляк, А. О. Серенок. – Вінниця : ГО «Подільська агенція регіонального розвитку», 2014. – 86 с. – Режим доступу: <http://nc.gov.ua/news/index.php?ID=1577>

ДУДАР АНАТОЛІЙ АНДРІЙОВИЧ

*керівник апарату Калинівського районного суду Вінницької області,
аспірант кафедри інформаційних технологій та систем управління ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ЕЛЕКТРОННІ ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕАЛІЇ

На сьогодні одним із пріоритетних напрямків діяльності уряду є спрямування зусиль на повноцінне запровадження так званих електронних закупівель, що набирають все більшого поширення на ринках державних закупівель розвинутих країн, зокрема Спільного ринку Європейського Союзу.

Фактично електронна закупівля – це не просто новітній спосіб закупівлі, оскільки являє собою проходження та управління у електронному середовищі всіх етапів закупівельного циклу, включаючи маркетингові дослідження, визначення кола економічних агентів (потенційних постачальників), процедури придбання, розміщення замовлень, здійснення поставок і оплат за них, бюджетування і планування закупівель (формування бюджету закупівель та його реалізація) [2, 3].

У зв'язку з цим, загальноновизнаним у світі вважається таке визначення електронних державних закупівель:

Використання електронних засобів на кожному етапі закупівельного процесу – від визначення вимог, подання пропозицій до здійснення платежів та потенційного управління контрактами. Фактично це передбачає використання Інтернету та інтерактивних веб-додатків.

Це визначення досить лаконічно, але точно описує концепцію електронних державних закупівель, яка полягає у використанні електронних засобів на кожному етапі закупівельного процесу – від визначення вимог, подання пропозицій до здійснення платежів та потенційного управління контрактами. У ньому також уточнюється, що процес електронних закупівель забезпечується завдяки використанню мережі Інтернет та веб-додатків. Якщо говорити точніше, то процедура електронних державних закупівель передбачає використання спеціально розробленого веб-сайту та обмін стандартними електронними документами, повідомленнями між замовниками, суб'єктами господарювання та фінансовими установами.

Досить часто помилково вважається, що електронні державні закупівлі є окремим видом процедур закупівлі або що вони є абсолютною новизною у закупівельному процесі, ще гірше – коли електронні закупівлі ототожнюються з електронним аукціоном.

У цьому контексті слід зазначити, що використання електронного аукціону як відокремленої процедури закупівель підходить тільки для обмеженого кола закупівель, які потребують визначення докладних специфікацій, які однаково зрозумілі і замовнику, і учасникам аукціону. Ще одна проблема пов'язана з тим, що незалежні електронні аукціони розглядаються як ніби-то винятково ефективний засіб боротьби з корупцією у сфері закупівель. Практика країн ЄС та інших європейських країн (наприклад, Македонія, Албанія) свідчить, що це не відповідає дійсності, оскільки існує багато випадків змови між суб'єктами господарювання з метою маніпулювання остаточною ціною та визначенням переможця аукціону. Наприклад, широке застосування електронних аукціонів як окремої процедури у Росії не призвело до досягнення відчутних результатів у боротьбі з корупцією, а у Македонії відчутне номінальне зниження цін торгів на початку запровадження обов'язкових е-аукціонів нівелювалося суттєвим подальшим підвищенням фактичної вартості укладених договорів внаслідок внесення змін до них для підвищення ціни договору [7].

Варто зазначити, що такі електронні аукціони (як окремі процедури) доцільно використовувати як короткострокове рішення для зниження цін і підвищення прозорості закупівель, однак у довгостроковій перспективі вони не зможуть вирішити основні проблеми, які існують у сфері державних закупівель в Україні.

Тобто для розуміння змісту поняття «електронні закупівлі» ключовим моментом є саме електронізація процесу закупівлі, що у порівнянні з класичним „паперовим» процесом дозволяє досягти таких переваг:

- Нижчі операційні витрати замовників і постачальників – та, як наслідок, нижчі ціни закупівель
- Прискорення процесу закупівлі та економія часу
- Ширший загал постачальників
- Простіше управління закупівельним процесом через автоматизацію необхідних рутинних дій

- Чіткість та вища прозорість – через розширений доступ до закупівельної інформації, її належна фіксація і збереження без підроблень для кращого відстеження
 - Сприйняття державного сектору як грамотного сучасного і доброякісного партнера
- Вказані переваги мають більшу вагу у порівнянні з потенційними ризиками електронних закупівель, до яких можна віднести:
- Підвищений ризик оскаржень і конфліктних ситуацій внаслідок появи певної залежності державних замовників і постачальників від провайдер(ів), які забезпечують процес е-закупівель (сервіси е-оприлюднення, е-подання, е-оцінки тощо)
 - Додаткові (переважно на етапі впровадження) витрати часу і фінансів (інсталяція обладнання і програмного забезпечення, навчання персоналу, адміністрування електронних систем, їх постійне поновлення та підтримка)
 - Фокусування виключно на ціні та недостатня увага до інших важливих факторів ефективної закупівлі „розслаблений” підхід до класичного процесу закупівлі (сумнівна та хибна концепція «все електронно-автоматично – значить все добре і об’єктивно») [5, 10].

У світовій закупівельній практиці сучасні інформаційні технології застосовуються більш активно, ніж в нашій країні.

Так у країнах Європейського Союзу здійснення електронних закупівель не є новизною. Такий конкурентний спосіб укладення господарських договорів досить популярний у Німеччині, Франції, Великій Британії, Бельгії, Австралії, Швеції, Естонії, Латвії, Нідерландах, Італії та інших країнах з розвинутою економікою. «Наразі в ЄС успішно поширюється он-лайн доступ до державних служб (послуги електронного уряду) і, зокрема, до основних 20 послуг, доступність яких он-лайн у державах-членах ЄС у середньому становить дві третини, а доступність електронних закупівель – три чверті від загальною кількості. Такі методи сприяють пошквуженню конкуренції та підвищенню ефективності держзакупівель, зокрема – шляхом економії часу та коштів». Для України ж електронні державні закупівлі є відносно новим поняттям, а тому при євроінтеграційних процесах необхідно брати до уваги досвід держав-членів ЄС у даній сфері [7, 8].

За даними експертів, завдяки електронним закупівлям можна досягнути економії бюджетних коштів на 10-15%, при цьому скоротивши терміни та витрати на проведення процедур закупівель, істотно знизивши рівень корупції.

Здійснення електронних закупівель є одним із найпрогресивніших, найбільш економічних та конкурентних способів здійснення державних замовлень. Українське законодавство за останні роки зазнало багату кардинальних змін у даній сфері, але ефективність нових законодавчих положень залишається не визначеною. Фактично не вирішена ключова проблема регулювання державних закупівель, зокрема, встановлення механізму переходу на електронну форму, зниження корупційних ризиків, здешевлення процедур державних закупівель, забезпечення їх відкритості [1, 2, 4].

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про здійснення державних закупівель» від 10.04.2014 № 1197-VII
2. Закон України «Про публічні закупівлі» від 25.12.2015 №922-VIII
3. Директива ЄС «Про здійснення державних закупівель» від 26.02.2014 р. № 2014/24/ЄС
4. Овсянюк-Бердадіна О. Ф. Напрями вдосконалення елементів процедурної підсистеми механізму державних закупівель послуг / О. Ф. Овсянюк-Бердадіна // Інформаційно-аналітичний бюлетень. К., 2009. – №5 (59).
5. Електронні закупівлі в Україні: поради досвідчених: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://procurement.in.ua/ru/pages/2296/>
6. Державні закупівлі: офіційний загальнодержавний веб-портал: [Електронний ресурс]. –Режим доступу : <http://tender.me.gov.ua/>
7. Харченко Г.А. Міжнародний досвід у системі державних закупівель /Г.А. Харченко // Економіка та держава. – 2009. – №11.
8. Міщенко О. Особливості проведення торгів у країнах Центральної та Східної Європи / О.Міщенко // Державні закупівлі в Україні. – 2008. – №7.
9. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.03.2008 № 274 „Про затвердження Тимчасового положення про закупівлю товарів, робіт і послуг за державні кошти» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>.
10. Олефір А. Проблеми здійснення державних закупівель за процедурою електронного реверсивного аукціону /А.Олефір // Юридичний журнал: аналітичні матеріали. Коментарі. Судова практика. – 2012.

ЖИЛІНСЬКИЙ ІГОР ВАСИЛЬОВИЧ

*Доцент кафедри технічного та метрологічного забезпечення
Військового інституту телекомунікацій та інформатизації*

НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ

Під час створення сучасної та ефективної системи забезпечення інформаційної безпеки істотного значення набуває наявність відповідної нормативно-правової бази, без якої неможливо охопити усі сфери життєдіяльності суспільства в рамках єдиного правового поля, розробити загальнонаціональну концепцію розвитку держави й ефективно реалізувати політику національної безпеки в інформаційній сфері. Це означає, що всі без винятку дії щодо захисту й реалізації національних інтересів України в інформаційній сфері й на будь-якому рівні мають передусім спиратися на чинне законодавство України, підтверджувати законність функціонування системи національної безпеки. Водночас у демократичному суспільстві такі дії суб’єктів забезпечення національної безпеки повинні відповідати національному законодавству, а також загальновизначаним міжнародно-правовим нормам та бути під контролем громадськості.

З огляду на викладене законність функціонування є однією з головних вимог до системи забезпечення інформаційної безпеки. Ця законність повинна базуватися на сукупності законів і підзаконних нормативних актів, які

спрямовані на створення необхідних умов для захисту національних інтересів в інформаційній та інших сферах життя країни.

Нормативна база інформаційної безпеки повинна виконувати в першу чергу три основні функції:

1. Регулювати взаємовідносини між суб'єктами інформаційної безпеки, визначати їх права, обов'язки та відповідальність.
2. Нормативно забезпечувати дії суб'єктів інформаційної безпеки на всіх рівнях, а саме – людини, суспільства, держави.
3. Встановлювати порядок застосування різних сил і засобів забезпечення інформаційної безпеки.

Найбільш актуальним завданням у сфері забезпечення інформаційної безпеки держави на сьогодні є формування відповідних положень національного інформаційного законодавства щодо правового забезпечення діяльності в інформаційній сфері відповідних суб'єктів, у першу чергу державних органів, на які державою покладено виконання пов'язаних з цим функцій.

За роки незалежності в Україні закладено законодавчі основи системи забезпечення інформаційної безпеки, зокрема було напрацьовано великий масив нормативно-правових актів, де визначені основні повноваження державних органів в інформаційній сфері. Акти національного законодавства, які регламентують діяльність державних органів, організацій і громадян в інформаційній сфері, встановлюють повноваження державних органів щодо забезпечення інформаційної безпеки України.

В нормативну базу щодо забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері пропонується розглядати з урахуванням існуючої ієрархії нормативних актів.

До *першого* (найвищого) рівня відносяться документи, що враховують основні положення міжнародних договорів і угод, ратифікованих Україною, які стосуються її національної безпеки:

- норми Конституції України, які закріплюють концептуальні положення національної безпеки України в усіх сферах її існування;
- Концепція національної безпеки України;
- Доктрина інформаційної безпеки України;
- Закон України „Про основи національної безпеки України».

На *другому* рівні розглядаються закони конститутивного напрямку, де визначаються важливі положення щодо забезпечення національної безпеки в інформаційній сфері:

- „Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні;
- „Про інформацію»;
- „Про державну таємницю»;
- „Про Національну програму інформатизації»;
- „Про радіочастотний ресурс»;
- „Про телекомунікації»;
- „Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах».

До *третього* рівня відносяться закони України інституційного рівня, в яких закріплені основні форми діяльності державних органів у процесі забезпечення національної безпеки в інформаційній та інших сферах життєдіяльності особи, суспільства та держави:

- „Про оборону України»;
- „Про Збройні Сили України»;
- „Про Службу безпеки України»;
- „Про Державну службу спеціального зв'язку та захисту інформації»;
- „Про надзвичайний стан» тощо.

У структурі нормативно-правової бази забезпечення національної безпеки України в інформаційній сфері особливе місце посідають укази та розпорядження Президента України, а також акти (постанови, декрети) Кабінету Міністрів України. Ці нормативні акти видаються з метою конкретизації та підвищення якості вирішення завдань забезпечення інформаційної безпеки.

Міністерства й відомства України в межах визначеної законами компетенції та відповідальності на основі чинного законодавства про національну безпеку України, а також згідно з рішеннями Президента України, Кабінету Міністрів України розробляють відомчі накази, інструкції, положення, які спрямовані на реалізацію програм захисту життєво важливих інтересів людини, суспільства, держави в інформаційній сфері.

Важливу роль у системі законодавства України з питань національної безпеки відіграють акти нормативного і директивного характеру місцевих органів влади – рішення з питань забезпечення національної безпеки (про боротьбу з наслідками стихійних лих, техногенних аварій і катастроф, з епідеміями, про підтримання громадського порядку тощо), які є обов'язковими для виконання всіма підприємствами, установами й організаціями, а також посадовими особами і громадянами на території, підпорядкованій цьому органу влади.

Таким чином, провівши аналіз існуючого нормативних актів у сфері інформаційної безпеки України, можна зробити висновок, що сьогодні актуальним завданням у зазначеній сфері є формування відповідних положень національного інформаційного законодавства щодо правового забезпечення діяльності відповідних суб'єктів у сфері інформаційного протидіяння. Першочерговим є прийняття Концепції національної інформаційної політики, а також закону „Про кібернетичну безпеку України».

Список використаних джерел.

1. Шевченко М.М. Проблеми та основні напрями розвитку механізмів національної безпеки України в умовах геополітичного інформаційного протидіяння / М.М. Шевченко // Вісник Національної академії оборони України. Суспільно-правові питання. – 2009. – № 3 (11). – С. 217 – 222.

2. Остроухов В. До проблеми забезпечення інформаційної безпеки України / Остроухов В., Петрик В. // Політичний менеджмент. – 2008. – № 4. – С. 135 – 141.

3. Радзівілов Г.Д. Аналіз та напрямки вдосконалення питань інформаційної безпеки в Україні: матеріали Всеукраїнської науково – практичної міжнар. конф. „Актуальні проблеми та перспективи розвитку публічного управління” / Радзівілов Г.Д. // – О. : ОРІДУ НАДУ, 2013. – 290 с.

КАПЛИНСЬКА ОЛЕНА ВОЛОДИМИРІВНА

головний спеціаліст управління освіти Миколаївської міської ради м. Миколаїв,

З ДОСВІДУ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ (ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ЕТИКЕТУ СПІЛКУВАННЯ В ЕЛЕКТРОННОМУ ПРОСТОРИ)

Інформаційний простір, інформаційні ресурси, інформаційна інфраструктура, інформаційні технології на сучасному етапі світової глобалізації в першу чергу визначають рівень і темпи соціально-економічного, науково-технічного та культурного розвитку кожної держави. Інформаційний контент державної політики набуває дедалі більшої ваги і стає одним з найважливіших елементів забезпечення національних інтересів України на міжнародному рівні.

Інформаційний простір став ареною відстоювання інтересів держав, націй, особистих інтересів кожної людини. Сучасні інформаційні технології дають змогу відстоювати власні позиції не застосовуючи зброї. Реалізація права на інформацію громадян та основні принципи інформаційних відносин забезпечено Законом України «Про інформацію». Статтею 5 зазначеного закону гарантовано захист прав кожної особи в державі: «Реалізація права на інформацію не повинна порушувати громадські, політичні, економічні, соціальні, духовні, екологічні та інші права, свободи і законні інтереси інших громадян, права та інтереси юридичних осіб» [2].

Уїнстон Черчилль колись сказав, що «Хто володіє інформацією, той володіє світом». Так і є, інформація у сучасному світі – це стратегічний ресурс кожної людини або держави. Емоційний дисонанс в суспільстві, який є слідством сучасних подій в державі, провокує громадян публікувати в соціальних мережах не завжди достовірну інформацію про роботу посадових осіб, державних установ. Спотворення інформації або подання її у викривленому вигляді може призвести до серйозних наслідків.

Відповідно до Закону України «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» поняття «інформаційна безпека» тлумачиться, як «стан захищеності життєво важливих інтересів людини, суспільства і держави, при якому запобігається нанесення шкоди через: неповноту, невчасність та невірогідність інформації, що використовується; негативний інформаційний вплив; негативні наслідки застосування інформаційних технологій; несанкціоноване поширення, використання, порушення цілісності, конфіденційності та доступності інформації» [3].

Заборонити розміщувати в соціальних мережах власні судження громадян неможливо, але запобігти розташуванню недостовірної інформації реально. Необхідно працювати на випередження, своєчасно інформувати населення про роботу державних службовців, органів місцевого самоврядування, інших державних установ.

Не зважаючи на недостатнє фінансування технології інформаційного суспільства активно впроваджуються на регіональному рівні. Так управління освіти Миколаївської міської ради реалізує принципи відкритості, демократичності освіти через впровадження елементів e-government (електронне урядування), e-democracy (електронна демократія) завдяки функціонуванню веб-сайту управління освіти. Побудова інформаційного простору Миколаєва здійснюється за двома напрямками – інформатизація управлінської діяльності та використання інформаційних технологій у навчальному процесі, що дозволяє об'єднати інформаційні ресурси міста та організувати централізований доступ до них: реалізувати керувану систему; побудувати безпечну систему передачі даних; реалізувати моніторинг та управління освітою; організувати дистанційне навчання та самоосвітню діяльність педагогів у між курсовий період [1].

В місті функціонує єдина міська електронна база освіти з використанням проекту «Курс: ОСВІТА»; впроваджено програмний продукт «Курс: ДОШКІЛЛЯ»; на порталі ІСУО з 2014 року забезпечується електронна реєстрація до дошкільних навчальних закладів, яка надає рівні можливості для батьків щодо влаштування дітей у садочки. Використання даного Інтернет-ресурсу є ефективним засобом організації роботи освітніх установ міста за допомогою систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, забезпечує їх функціонування в режимі реального часу та робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з ними громадян, юридичних осіб, неурядових організацій. Він не є доповненням або аналогом традиційного уряду, а лише визначає новий спосіб взаємодії на основі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності надання державних освітніх послуг. Отже не треба ховатися та ізолюватися від інформаційних потоків. Треба вміти працювати з інформацією.

Список використаних джерел.

1. Деркач Г.І., Освіта Миколаєва – 2016: Інформаційний огляд за підсумками 2015-2016 навчального року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://osvita-mk.org.ua/index/pro_menja/0-4

2.ЗУ «Про інформацію» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>

3. ЗУ «Про Основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://search.ligazakon.ua/l_doc2.nsf/link1/T070537.html

ИНФОРМАТИЗАЦИЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН

Современный этап развития человечества характеризуется доминированием информационных и коммуникационных технологий, ускоренными темпами происходит становление информационного общества.

Одними из основных направлений информатизации общества являются: формирование и развитие информационной системы государственного управления Республики Казахстан с учетом современного мирового уровня развития информационных технологий для информационного обеспечения социального и экономического развития страны.

В большинстве передовых стран мира, таких как, например Канада, Корея, Малайзия, Сингапур, США разработаны и реализуются стратегии или комплексные программы информационного развития как общества в целом, так и отдельных сфер деятельности [1].

Анализ вышеперечисленных стратегий и программ показывает, что ведущая роль в формировании национальной стратегии информационного развития, в консолидации всех слоев общества для достижения поставленных целей информационного и инновационного развития, в координации бизнеса, всех общественных институтов и граждан по реализации национальной стратегии отводится государству [1].

В Республике Казахстан для повышения качества и эффективности государственного управления и процессов предоставления социально значимых государственных услуг реализовали одну из составляющих информационного общества – Программу развития электронного правительства.

В результате реализации данной Программы сократились бюджетные расходы и занятость государственных служащих, при оказании стандартизированных государственных услуг – предмета автоматизации; сократилось количество регистрационных и (или) разрешительных документов; повысилась прозрачность процессов управления государственными ресурсами и оказания автоматизированных государственных услуг до 30 %; создана система национального электронного учета, объединяющая общегосударственные, административные и ведомственные учетные системы в одну единую среду.

Информатизация государственных органов проводилась в тесной связи с административной реформой. Создана нормативно-правовая база реализации сервис – ориентированной модели электронного правительства.

Однако, задача формирования информационного общества, безусловно, шире, чем развитие только электронного правительства и отрасли телекоммуникаций. Поэтому, для создания всех необходимых условий, которые будут способствовать переходу к информационному обществу и во исполнение поручения Президента Республики Казахстан, данного в статье «Социальная модернизация Казахстана: двадцать шагов к Обществу Всеобщего Труда» разработана Государственная программа «Информационный Казахстан – 2020».

За последние годы отмечаются значительные достижения Казахстана в секторе информационно-коммуникационных технологий.

В рейтинге ООН E-Government Survey-2012 «Электронное правительство для людей», опубликованном в начале марта 2012 года, Казахстан занял 38-е место, поднявшись на 8 позиций по сравнению с 2010 годом. По индексу е-участия Казахстан вместе с Сингапуром разделил 2 место. В Отчете по глобальной конкурентоспособности 2012-2013 гг. Всемирного экономического форума, рейтинг конкурентоспособности Казахстана поднялся на 21 позицию и достиг 51 места [2].

В рейтинге Международного Союза Электросвязи Казахстан за последний год поднялся с 72-го места на 68 по индексу развития ИКТ.

Основными тенденциями отрасли телекоммуникаций являются развитие инфраструктуры, базирующейся на высокоскоростных оптических и беспроводных технологиях, предоставление мультимедийных услуг населению и организациям, внедрение и развитие цифровых технологий телерадиовещания, а также увеличение уровня цифровизации местной телефонной связи.

Развитие сетей связи по обеспечению доступа к сети Интернет идет опережающими темпами. Пользователями сети Интернет является 53,5 % населения Казахстана.

В настоящее время в Республике Казахстан внедряется технология 4G, развитие сетей широкополосного доступа к сети Интернет осуществляется с использованием таких технологий, как: ADSL, CDMA/EVDO, 3G, FTTH.

В 2011 году созданы две научно-исследовательские и опытно-конструкторские лаборатории, по направлениям «свободное программное обеспечение (opensource)» и «информационные технологии».

Создан отраслевой научно-исследовательский институт информационно-коммуникационных технологий.

На территории «Парка информационных технологий», расположенном в городе Алматы, инициирован проект по созданию ИКТ-кластера, предусматривающий строительство учебно-исследовательского комплекса, бизнес центра, дата-центра, посевного фонда с функциями бизнес-инкубирования и других необходимых для функционирования ИКТ-кластера институтов развития.

Таким образом, анализ текущей ситуации свидетельствуют о готовности Казахстана к реализации крупномасштабных и комплексных государственных стратегий информационного развития и формирования эффективной системы государственного управления.

При разработке Программы учтены основные положения Окинавской хартии глобального информационного общества (г. Окинава, Япония, 2000 год), Декларации принципов построения информационного общества (г. Женева, Швейцария, 2003 год), Плана действий Тунисского обязательства (г. Тунис, Тунисская Республика, 2005 год), других международных документов, а также Стратегического плана развития Республики Казахстан до 2020 года, утвержденного Указом Президента от 1 февраля 2010 года № 922 [2].

Опираясь на международный опыт построения информационного общества и положения вышеперечисленных документов, Программой определены четыре ключевых направления:

- обеспечение эффективности системы государственного управления;

- обеспечение доступности информационно-коммуникационной инфраструктуры;
- создание информационной среды для социально-экономического и культурного развития общества;
- развитие отечественного информационного пространства [2].

Таким образом, информатизация государственного управления создаст необходимые условия для внедрения инструментов стратегического контроля государственного управления, управления по результатам. Это позволит существенно повысить эффективность и конкурентоспособность государства, уменьшить общие затраты на организацию государственного управления.

Список использованной литературы.

1. Программа развития «электронного правительства» Республики Казахстан на 2008 – 2010 годы: постановление Правительства Республики Казахстан от 30 ноября 2007 года N 1155-1. Режим доступа: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/P0700011551/info>

2. Государственная программа «Информационный Казахстан – 2020»: Указ Президента Республики Казахстан от 8 января 2013 года № 464. Режим доступа: http://egov.kz/wps/portal/Content?contentPath=/egovcontent/transport/communications/article/gp_inf_kaz_2020&lang=ru#

КУСПЛЯК ІГОР СЕРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.політ.н., доцент*

СФЕРИ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНІ НА КОРУПЦІЮ

Щоб відповісти на питання, як можуть вплинути технології електронного урядування та електронної демократії в Україні на корупцію, необхідно розглянути найбільш корумповані сфери та визначити вплив на них ІКТ.

Однією з таких сфер є сфера державних закупівель. Світовий досвід показує, що ефективний інструментом подолання корупції в сфері державних закупівель є їх переведення в електронний вид.

Система електронних закупівель – це використання електронних засобів на кожному етапі закупівельного процесу – від визначення вимог, подання пропозицій до здійснення платежів та потенційного управління контрактами.

Досвід ЄС дозволяє виділити кілька форм електронних закупівель, які закріплені певною мірою на законодавчому рівні ЄС, окремих країн-членів Співтовариства та/або практикуються на добровільних засадах несистематично, а саме:

1) електронні системи інформування ринку про торги. Наприклад, на рівні ЄС є єдина база інформування про торги TED, яку умовно можна назвати пасивним сервісом, оскільки потенційні постачальники самостійно шукають інформацію про тендери. Поряд з цим, в країнах ЄС є більш активні інформаційні системи (переважно національні), які пропонують послуги контекстного пошуку та розсилання саме потрібної інформації відповідним постачальникам (регіон, відповідна продукція тощо), наприклад, у Швеції такий розвинутий сервіс пропонується компанією ОПІК;

2) електронні каталоги – електронна база даних про товари і послуги, які пропонуються до продажу, з докладною інформацією про ці товари і послуги, ціни на них тощо. Такі каталоги можуть надаватися через електронний ринковий майданчик, розсилання електронною поштою, на жорстких носіях або як рубрика Інтернет-сторінок постачальників. Такий підвид електронних закупівель характерний для поширеної в ЄС практики централізованих закупівель з застосуванням рамкових угод. Наприклад, у Данії Урядом визначено, що на засадах централізованих рамкових закупівель спеціальною інституцією SKI проводяться процедури закупівель для урядових органів центральної виконавчої влади (міністерства, агентства тощо).

В Україні відповідно до закону «Про публічні закупівлі» протягом 2016 року всі державні закупівлі в Україні будуть переведені в електронну систему ProZorro.

Як показує досвід інших країн, введення електронної системи державних закупівель у перший же рік дає 10-20% економії за рахунок поліпшення процедур. У випадку України цей показник може значно зрости завдяки викориненню системної корупції. Оскільки бюджет державних закупівель України становить близько 250 млрд грн на рік, можна зробити висновок, що кожен день з моменту запуску реформи заощаджує Україні щонайменше 55 млн грн. [1].

Наступною проблемною сферою є відкритість та прозорість використання публічних коштів.

Антикорупційним інструментом для цього є спеціальні веб-портали, на яких відповідна інформація щодо використання коштів може бути доступна в інтерактивній та зручній для користувача формі і надається можливість провести більш ґрунтовний аналіз з виконання бюджету та використання публічних коштів.

Портали, які спрямовані на прозорість та візуалізацію інформації про державні витрати, мають практично кожна розвинута країна. Наприклад, портал Where Does My Money Go? (Куди йдуть мої гроші?) [2] дозволяє громадянам та іншим зацікавленим організаціям Великобританії отримувати інформацію щодо державних витрат у зрозумілій візуалізованій формі. В Бразилії діє «Портал прозорості», [3] який сприяє підвищенню ефективності публічного управління та надає можливість громадянам відстежувати розподіл публічних коштів і моніторингу цього процесу, а Південній Кореї створена інтегрована бюджетна інформаційна система d-Brain [4], яка охоплює всі бюджетні операції державного бюджету, пов'язані, в тому числі, з формуванням і виконанням бюджету, управлінням казначейськими операціями тощо.

Аналізуючи зарубіжний досвід організації роботи порталів з надання у публічний доступ інформації про виконання бюджету можна виділити основні блоки інформації та інструменти, які використовуються на цих веб-порталах:

- інформація в реальному часі стосовно формування та виконання бюджету, в тому числі графічні дані та інші візуалізації;

- оцінка державних доходів відповідно до фінансових даних та даних про виконання бюджету;
- автоматизовані процеси обробки фінансових доходів і витрат;
- дані про закупівлі;
- інформацію про розподіл фінансових ресурсів (трансферти) та виконання фінансових операцій;
- бюджетування на основі участі (де уряд, органи місцевого самоврядування, державні інституції закладів та громадськість спільно приймають рішення про розподіл ресурсів);
- інструменти для повідомлення про корупційні діяння та нецільове використання коштів;
- інструменти фінансового статистичного аналізу та ін.

Отже, реалізація проектів електронного урядування є дієвим рішенням проблеми корупції. Автоматизовані адміністративні процеси, підвищення прозорості та відкритості, наділення громадян функціями контролю роблять електронне урядування одним з найбільш дієвих інструментів антикорупційної політики.

2. Наведені приклади інструментів контролю за публічними коштами показують, що прозорість у виконанні бюджету не тільки надає громадянському суспільству та ЗМІ інструменти для моніторингу процесу, але й наявність єдиної платформи з фіскальними даними покращує та полегшує роботу публічних службовців.

3. Вплив технологій електронного урядування на зменшення рівня корупції можливо через вдосконалення роботи не тільки за рахунок збільшення кількості сервісів (кількісних показників), але і за рахунок якості послуг, що надаються; через підвищення навичок використання технологій електронного урядування та інструментів електронної демократії у людей, популяризація інструментів електронного урядування; підвищення рівня людського капіталу в цілому.

Список використаних джерел.

1. Про реформу публічних закупівель – Режим доступу: <https://prozorro.gov.ua/ua/pro-reformu/#tsili>
2. Where Does My Money Go? (Куди йдуть мої гроші?) – Режим доступу: <http://app.wheredoesmymoneygo.org/>
3. Портал прозорості Бразилії – Режим доступу: <http://www.portaltransparencia.gov.br/>
4. Інтегрована бюджетна інформаційна система d-Brain – Режим доступу: <http://www.worldbank.org/en/topic/governance/brief/d-brain-in-south-korea>

ЛИПЧУК МАРТА ОРЕСТІВНА

здобувач кафедри європейської інтеграції та права ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО НАПОВНЕННЯ ОФІЦІЙНИХ ІНТЕРНЕТ-ПРЕДСТАВНИЦТВ МІСЬКИХ РАД ДРУГИХ ЗА ВЕЛИЧИНОЮ МІСТ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ ВПРОДОВЖ 2012–2016 РОКІВ

Актуальність дослідження інформаційного наповнення офіційних Інтернет-представництв визначається тим, що сьогодні мережа Інтернет стала провідним засобом комунікації та отримання інформації. З кожним роком зростає інтерес громадських організацій, політичних партій, пересічних громадян до офіційних Інтернет-представництв органів влади та наявної там інформації. Проте, на практиці не завжди можемо спостерігати належне інформування про свою діяльність на офіційних сайтах, адже, дуже часто неможливо знайти потрібної інформації або наявна інформація застаріла. Зважаючи на ці проблеми, у 2012, 2013 та 2016 роках було проведено моніторинг офіційних Інтернет-представництв міських рад других за величиною міст областей України (надалі МР), в результаті якого було виявлено та опрацьовано 25 офіційних сайтів у 2012-2013 роках та 24 – у 2016 році, що пов'язано із зміною територіальних кордонів України.

Оцінка Інтернет-представництв проводилась за наступними критеріями:

1. Наявність на сайтах обласних рад загальної обов'язкової інформації

Міські ради других за величиною міст областей України приділяють достатньо уваги розміщенню інформації про свою діяльність на офіційних Інтернет-представництвах. Неповною є інформація про правоохоронні органи, що розміщені на території відповідної адміністративно-територіальної одиниці, ускладненим є пошук інформації про показники виплати заробітної плати, грошового забезпечення, пенсій, стипендій та інших соціальних виплат, а також інформації про діючі тарифи та пільги, місцеві податки і збори. Цю інформацію представляють майже усі МР, однак вона включена до рішень МР, звітів тощо.

Недостатньо уваги приділяють висвітленню такої інформації:

- «Особисті дані членів виконкому, їх посади, адреси, години прийому»;
- «Відомості про районні у містах ради (в містах з районним поділом), їх місцезнаходження, поштові адреси, номери телефонів, факсів, адреси електронної пошти та веб-сайтів»;
- «Показники розрахунків за енергоносії та житлово-комунальні послуги різних груп платників»;
- «Відомості про проведення земельних аукціонів (оголошення, умови конкурсу, результати)»;
- «Відомості про проведення консультацій з громадськістю, врахування громадської думки»;
- «Відомості про громадську раду при ОМС».

Результати висвітлення інформації МР є спільними для 2012, 2013 та 2016 років, оскільки дані практично не змінились. Окремі МР оновили сайти та інформативність їх зросла, але натомість інша частина містить застарілу інформацію і дані не оновлюються своєчасно, тому загальний результат незмінний. Однак, варто зауважити, що у ході моніторингу у 2016 р. було виявлено, що Інтернет-представництво Керченської міської ради вже не існує.

2. Наявність на сайтах обов'язкової документації

Підхід до висвітлення обов'язкової документації на веб-сайтах міських рад других за величиною міст областей України є незадовільним. Пошук документів надзвичайно складний, а більшість із документів відсутні на сайті. Досить багато сайтів містять такі документи: «Звіт міського голови про роботу виконавчих органів ради», «Відомості про місцеві

програми», «Державні програми в частинах, що стосуються міста», «Рішення ради (чергової та архів)», «Бюджет міста на поточний рік», «Щоквартальні довідки про виконання бюджету поточного року», «Програма соціально-економічного розвитку» та «Звіт про виконання програми соціально-економічного розвитку за минулий рік». Усі інші документи часто відсутні. Лише окремі з них вдалось знайти на поодиноких Інтернет-представництвах.

3. Наявність на сайтах обласних рад України додаткової інформації

Інтернет-представництва міських рад других за величиною міст областей України містять вичерпне наповнення додатковою інформацією. Однак, лише половина веб-сайтів містить Інтернет-приймальню звернень громадян. Також, на відміну від сайтів ОР, більшість сайтів МР не містять мапи міста. Найменше уваги приділено інформаційному блоку «Територіальна (міська) виборча комісія, склад, адреса, телефони», оскільки переважна більшість веб-сайтів не містять цієї інформації. За результатами моніторингу найвичерпнішу інформацію представили у 2012 р. – Маріупольська та Криворізька МР, у 2013 р. – Маріупольська та Сєвєродонецька МР, а у 2016 р. – Криворізька та Нововолинська МР.

На усіх без винятку сайтах є інформація з блоків «Новини міста, хроніка діяльності органів влади, виступи та інтерв'ю керівників» та «Офіційні прес-релізи, повідомлення, заяви та анонси офіційних подій». На більшості Інтернет-представництв обласних рад розміщено дані з таких інформаційних блоків, як: «Сучасна територія, адміністративно-територіальний устрій, мапа міста»; «Історія міста, символіка, пам'ятні дати, свята»; «Загальний опис економіки, опис природних ресурсів, відомості про транспортну інфраструктуру, засоби комунікації, промисловість, сільське господарство, створення привабливих інвестиційних умов у місті, вільні економічні зони, розвиток туризму тощо»; «Відомості про розвиток освіти і науки, посилання на інші Інтернет-ресурси міста чи регіону». Більшість сайтів не містить інформації з блоку «Територіальна виборча комісія, склад, адреса, телефони».

4. Наявність мережевих функцій та ефективність сайту

Офіційні Інтернет-представництва міських рад других за величиною міст областей України не містять сучасних мережевих функцій (веб-конференцій, онлайн виступів керівників, інтернет-форуму і т.д.). Більша половина сайтів містить електронну адресу, електронну приймальню звернень та запитаня громадян, однак, приймальня зазвичай надає можливість написати лист і, на нашу думку, нічим не відрізняється від електронної пошти. Відсутній архів звернень, статистичні відомості, не має можливості прослідкувати за розглядом даного звернення. Зв'язки із сайтами центральних органів влади можливі майже з усіх веб-сайтів.

5. Технічні вимоги до сайта

Загалом, сайти МР відповідають технічним вимогам.

За допомогою програми Internet Explorer можна переглянути усі сайти. Для усіх веб-сайтів притаманна логічна впорядкованість викладеної інформації, адже інформація розміщена у відповідних розділах, підрозділах. Інтерфейс сайтів зрозумілий для користувача.

На усіх сайтах передбачено можливість скачування потрібної інформації, однак, зазвичай, матеріали збережені у форматі MS Word.

На жаль, не усі сайти мають «Карти сайту», що надає доступ до текстової версії сайта та дозволяє швидко ознайомитись із його наповненням і є доступною при повільному Інтернет-з'єднанні. На великих сайтах із складною структурою така функція просто необхідна.

Загальні результати моніторингу представлено на Рис.1.

Рік	Максимальний бал																									
	Криворізька	Нововолинська	Дрогобицька	Конотопська	Новокаховська	Сєвєродонецька	Кременчуцька	Олександрівська	Уманська	Кам'янець-Подільська	Мукачівська	Лозівська	Броварська	Маріупольська	Ізмалівська	Білоцерківська	Нижинська	Дубинська	Мелітопольська	Бердичівська	Керченська	Новодністровська	Калузька	Жмеринська	Первомайська	
2012	14	10	12	10	10	9	7	10	12	13	9	8	8	6	13	9	9	10	8	8	10	8	7	6	7	9
2013	14	13	12	10	10	10	10	10	12	13	9	9	9	9	12	9	9	10	8	8	10	8	8	8	8	9
2016	14	11	12	10	9	10	10	10	9	13	9	9	9	9	9	9	9	10	8	8	10	-	8	8	8	9

Рис.1. Загальні зведені результати моніторингу за всіма критеріями

Отже, динаміка розвитку інформаційного наповнення офіційних Інтернет-представництв є доволі низькою. Все ще потрібно працювати над висвітленням інформації про діяльність, обов'язкової документації, а також активніше використовувати сучасні мережеві засоби для підвищення взаємодії та співпраці управлінських структур та громадянського суспільства.

ЛОЗОВСЬКА КАТЕРИНА СЕРГІЙВНА

аспірант кафедри управління проектами ОРІДУ НАДУ при Президентові України

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Громадяни традиційно вирішують нагальні завдання організації життєвого простору на рівні місцевого самоврядування. Тут виробляються мікромоделі громадянської самоорганізації та взаємовідносин муніципальної влади і громадян. Наскільки ці відносини гармонійні і наскільки громадяни активні сьогодні в питаннях облаштування свого

будинку, під'їзду, вулиці й міста – від цього багато в чому залежить авторитет і сила громадянського суспільства всієї країни загалом.

Взаємини з владою є природним середовищем функціонування громадянського суспільства. В ідеалі вони повинні враховувати обопільні інтереси. Ефективний зворотний зв'язок, комунікація між владою і громадянським суспільством дозволяє проводити розумну, збалансовану політику та забезпечує прийняття ефективних управлінських рішень. Такий зворотній зв'язок – є запорукою уникнення соціальних потрясінь як на загальнодержавному, так і на місцевому рівнях.

Чинні закони України (зокрема, Закони України «Про інформацію», «Про доступ до публічної інформації», «Про державну таємницю», «Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації», «Про звернення громадян», Указ Президента України № 683/2002 «Про додаткові заходи щодо забезпечення відкритості у діяльності органів державної влади» від 01 серпня 2002 р., Постанови КМУ від 4 січня 2002 р. № 3 «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади», «Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади», «Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики» [3; 4; 5; 6; 7; 8] тощо) не містять норми про обов'язкову комунікацію як управлінський процес. У багатьох розвинених демократичних країнах комунікації унормовані на державному та місцевому рівнях. Уряди та муніципалітети ухвалюють комунікативні стратегії та плани відповідно до визначених пріоритетів. Така практика в Україні відсутня.

Наразі в Україні й досі існує практика, коли влада зобов'язана «інформувати» та «висвітлювати» свою діяльність, а не виробляти рішення в процесі діалогу та комунікації з громадськістю. Незважаючи на те, що де-факто відповідні норми законодавства (відкритість, прозорість діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, участь громадян у розробленні та реалізації державної політики) є доволі розвиненими, їх реалізація позначається неналежною якістю [2, с. 13].

Нині функцію зв'язку з громадськістю продовжують виконувати прес-служби, здійснюючи однобічне інформування громадян, однак з розвитком інституту публічної політики в Україні, постала потреба в двобічних інформаційних обмінах, тобто в ефективній комунікації, яка передбачає отримання зворотного зв'язку [1].

Сьогодні переважаючими методами діяльності комунікаційних підрозділів є прес-посередницькі функції інформування громадськості, що носять переважно реагуючий характер. Актуальним завданням щодо поліпшення комунікативної складової в роботі органів влади має стати реалізація пріоритету стратегічних методів, що охоплюють вивчення та аналіз стану громадської думки в умовах перехідного суспільства, узагальнення результатів соціологічних, психологічних, економічних досліджень. Каналами зворотного зв'язку думки й оцінки громадськості мають доводитись до органів самоврядування, впливаючи тим самим на ухвалення відповідних політико-управлінських рішень [2, с. 73].

Отже, задля підвищення ефективності комунікаційної діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування, налагодження системного діалогу між владою та суспільством, підвищення довіри суспільства до влади необхідно ініціювати розробку, із залученням науковців, та ухвалення базового закону, в якому буде уніфіковано понятійно-категоріальний апарат у сфері комунікацій, визначено основні принципи, цілі та пріоритети, а також напрями реалізації комунікативної політики на державному та місцевому рівнях.

Список використаних джерел.

1. Дуда А.В. Зв'язки з громадськістю в державному управлінні : опорн. конспект лекцій/ А.В. Дуда, О.В. Загвойська. – К. : Вид-во НАДУ, 2008. – 72 с.
2. Запровадження комунікації органів державної влади : зб. мат-лів наук.-практ. конф. / упоряд. А.В. Баровська. – К. : Фенікс, 2016. – 192 с.
3. Про державну таємницю : закон України № 3855-XII від 21.01.1994 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/3855-12>.
4. Про доступ до публічної інформації : закон України № 2939-VI від 13.01.2011 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2939-17>.
5. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики : постанова Кабінету Міністрів України № 996 від 3.11.2010 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/996-2010-%D0%BF>.
6. Про заходи щодо подальшого забезпечення відкритості у діяльності органів виконавчої влади : Постанова Кабінету Міністрів України № 1302 від 29.08.2002 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1302-2002-%D0%BF>.
7. Про інформацію: закон України № 2657-XII від 02.10.1992 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2657-12>.
8. Про порядок висвітлення діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування в Україні засобами масової інформації : закон України № 539/97-ВР від 23.09.1997 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/539/97-%D0%B2%D1%80/stru#Stru>.

МАКАРОВА ІРИНА ОЛЕГІВНА

*доцент кафедри інформаційних технологій та систем управління
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент*

ПРОСУВАННЯ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ В ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩІ

Останнім часом значно посилилась конкурентна боротьба між ВНЗ. Пряма реклама, візити викладачів в школи, дні відкритих дверей та інші традиційні методи реклами втрачають свою ефективність. Щоб досягнути успіху, ВНЗ має

комбінувати різні способи реклами. Все більшу роль відіграє реклама освітніх послуг в мережі Інтернет. І це природно, бо, як свідчать дослідження Factum Group, доля регулярних користувачів Інтернету в Україні невідмінно зростає і зараз складає 66%, при цьому 29% – це молодь віком 15-29 років. Результати соціологічних досліджень серед абітурієнтів говорять про все зростаюче значення реклами в соціальних мережах. За деякими даними [2] більше 70% абітурієнтів вважають найбільш важливою рекламу ВНЗ саме в соціальній мережі і лише близько 17% обрали рекламу в печатних ЗМІ.

Нами було проведено анкетування студентів-першокурсників факультету менеджмента ОРІДУ НАДУ з метою виявити, які інформаційні канали були найбільш ефективними в рекламі нашого ВНЗ. Про те, що реклама ВНЗ вкрай важлива свідчить хоча би той факт, що серед опитуваних 73% розглядали інші варіанти вступу та подавали документи одразу в декілька ВНЗ. На питання про те, які джерела інформації були найбільш корисними, абсолютна більшість надала перевагу інформації із мережі Інтернет, сайту ОРІДУ НАДУ, соціальним мережам. Також студенти відмітили корисність Дня відкритих дверей. А от реклама на телебаченні, радіо та печатних ЗМІ не привернула їхньої уваги.

Відповіді на питання «З яких джерел Ви отримали необхідну інформацію щодо вступу в ОРІДУ НАДУ?» розподілились наступним чином:

З передач телебачення і радіо.	0,0%
З публікацій в газетах.	0,0%
Звертався на сайт ОРІДУ НАДУ в Інтернет.	60,0%
Відвідував сторінки ОРІДУ НАДУ в соціальних мережах	33,3%
Розмовляв з друзями, ровесниками.	24,4%
Допомагали родичі, знайомі.	24,4%
Знайомився з інформаційними матеріалами в приймальній комісії.	28,9%
Відвідував Дні відкритих дверей у ВНЗ.	20,0%
Відвідував зустрічі з представниками вищих навчальних закладів за місцем навчання.	15,6%

Таким чином, безумовним лідером став сайт ОРІДУ НАДУ. Сторінку в соціальних мережах виявилися менш корисними, що свідчить про те, що потрібно переглянути принципи подачі інформації на них в період вступної кампанії. А от традиційні ЗМІ були зовсім неефективними.

87% опитуваних відповіли, що в період вступної кампанії вони відвідували сайт ОРІДУ НАДУ, та 44% відмітили, що інформація, що розміщена на сайті, позитивно вплинула на їх рішення про вступ до інституту. Серед тих, хто відвідував сторінки інституту в соціальних мережах 68% – це користувачі мережі ВКонтакте, але лише 27% вважають, що інформація була корисною.

Результати опитування свідчать про те, що в просуванні освітніх послуг Інтернет став грати ключову роль. Переважна більшість опитуваних отримувала необхідну інформацію через сайт ОРІДУ НАДУ.

Викликає певне занепокоєння, що незважаючи на те, що майже всі опитувані мають аккаунт ВКонтакте, ефективність реклами в соціальній мережі була відносно невисокою. Це може бути пов'язане з тим, що соціальні мережі – це передусім інструмент спілкування, де неприхована реклама може нанести більше шкоди, чим користі. Для того, щоб стратегія просування в соціальних мережах була вдалою, треба враховувати особливості соціального медіа-маркетингу.

Перш за все, необхідно визначити цільову аудиторію та ключові задачі рекламної кампанії, після чого підібрати соціальні площадки з високою концентрацією цільової аудиторії та визначитися з особливостями поведінки аудиторії. А вже від того, який тип аудиторії превалює (пасивні спостерегачі, учасники дискусії або генератори контенту) залежить вибір типу матеріалів, що публікуються.

Наступним кроком є розробка контентної стратегії, на цьому етапі необхідно визначитися з основними темами публікацій, їх частотой та стилістикою. Потрібно уникати кросспостінгу, бо дублювання контенту на різних площадках суттєво знижує його ефективність.

Для кожної соціальної мережі є оптимальний формат подачі матеріалу. Наприклад, ВКонтакте найкраще працює формат дискусій та не менш 50% матеріалу мають займати фото та відео матеріали. Тим часом оптимальним для Facebook є формат мікроблогів, а для Twitter – це об'яви зі ссылками на сторінки з більш докладною інформацією.

Важливим кроком є вибір формату спільноти для кожної соціальної мережі.

При плануванні рекламної кампанії ВНЗ необхідно також мати на увазі доцільність розміщення матеріалів на відео та фото хостінгах Youtube та Instagram.

Важливим для вдалої рекламної кампанії ВНЗ є також співпраця з групами зі спорідненою тематикою, наприклад, Абітурієнт, Освіта та ін.

Потрібно також підкреслити важливість оцінки ефективності просування сторінки в соціальній мережі. Необхідно вибрати показники оцінки ефективності рекламної кампанії, для того щоб можна було визначитися, чи потребує вона корекції. Важливо відстежувати відвідуваність, кількість активних користувачів, соціальну активність відвідувачів, приріст нових користувачів, суттєвим є також коефіцієнт залучення аудиторії.

Проведене опитування підтвердило, що основним інформаційним каналом для абітурієнтів є Інтернет, сайт ОРІДУ НАДУ досить вдало виконує функцію інформування абітурієнтів, а сторінки інституту в соціальних мережах мають бути ефективнішими.

Список використаних джерел.

1. Інтернет аудиторія України 2 квартал 2016 [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://www.slideshare.net/mResearcher/2-2016-64806361>

МЕЛЬНИК СЕРГІЙ РОСТИСЛАВОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

АНАЛІЗ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЕЛЕКТРОННІ КОМУНІКАЦІЇ»

Проект Закону України «Про електронні комунікації» [1] розроблено на виконання п. 129 Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки, Плану заходів щодо дерегуляції господарської діяльності (розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.03.2015 №357-р), Плану законодавчого забезпечення реформ в Україні (постанова Верховної Ради України від 04.06.2015 р. №509–VIII).

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 р. № 847, Державною службою спеціального зв'язку та захисту інформації України проведено порівняльно-правовий аналіз законодавства України у сфері телекомунікацій та користування радіочастотним ресурсом з урахуванням національних особливостей на відповідність праву ЄС, зокрема, актам, стосовно яких Україною взято зобов'язання з імплементації, таким як директиви Європейського Парламенту та Ради:

- 2002/19/ЄС від 07.03.2002 р. про доступ та з'єднання електронних комунікаційних мереж та відповідного оснащення;
- 2002/20/ЄС від 07.03.2002 р. про авторизацію електронних комунікаційних мереж та послуг;
- 2002/21/ЄС від 07.03.2002 р. про єдину нормативно-правову базу для електронних комунікаційних мереж та послуг;
- 2002/22/ЄС від 07.07.03.2002 р. про універсальні послуги та права користувачів стосовно електронних комунікаційних мереж і послуг;
- 2009/136/ЄС від 25.11.2009 р., яка доповнює Директиву 2002/22/ЄС, Директиву 2002/58/ЄС про обробку персональних даних та захист таємниці сектора електронних комунікацій та Рішення (ЄС) № 2006/2004 про взаємодію національних органів відповідальних за забезпечення виконання законів про захист споживачів;
- 2009/140/ЄС від 25.11.2009 р., яка доповнює Директиви 2002/21/ЄС, 2002/19/ЄС та 2002/20/ЄС;
- 2002/77/ЄС від 16.09.2002 р. щодо конкуренції на ринках електронних комунікаційних мереж та послуг;
- Рішення № 676/2002/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 07.03.2002 р. про нормативно-правову базу щодо політики стосовно спектра радіочастот в Європейській Спільноті.

Крім того, проаналізована і взята до уваги Директива 2014/61/ЄС від 15.05.2014 р. про заходи, спрямовані на зменшення витрат на розгортання високошвидкісних мереж електронного зв'язку.

Зазначений порівняльний аналіз свідчить, що діючі на даний час Закони України «Про телекомунікації» (2003 р.) та «Про радіочастотний ресурс України» (нова редакція, 2004 р.) частково враховують норми вище вказаних актів ЄС, однак існують суттєві невідповідності стосовно:

- посилення регуляторної спроможності та незалежності НКРЗ;
- забезпечення формування та реалізації державної політики у даній сфері;
- зменшення бар'єрів виходу на ринок, спрощення дозвільних процедур;
- технологічної нейтральності;
- недопущення спотворення умов конкуренції на ринку електронних комунікацій;
- запровадження регулювання на основі аналізу ринків та застосування регуляторних заходів до підприємств з істотною ринковою владою, що сприятиме ефективній конкуренції на ринку;
- врегулювання доступу до комунікаційних мереж і інфраструктури, спільного її використання;
- посилення захисту прав споживачів та конфіденційності електронних комунікацій, а також запровадження досудового врегулювання НКРЗ спорів між споживачами та провайдерами;
- забезпечення універсального обслуговування та подолання цифрового розриву за рахунок впровадження механізмів субсидування збитків від надання універсальних послуг;
- сприяння будівництву комунікаційних мереж, в тому числі, високошвидкісного широкосмугового доступу;
- спрощення умов отримання та підвищення ефективності користування ресурсами електронних комунікацій: частотами і нумерацією;
- вдосконалення наглядових функцій, зокрема, обмеження підстав для проведення перевірок та вдосконалення процедур нагляду, а також ефективності санкцій;
- використання комунікаційних мереж в інтересах безпеки, оборони та громадського порядку.

Зазначене підтверджується дослідженням, проведеним Міністром України «Сфера зв'язку та інформаційних технологій в ЄС та в Україні: особливості правового регулювання» [3] (2012 р.), звітними матеріалами проекту Twinning «Підтримка посилення регуляторної та правової спроможності НКРЗ» (2012-2013 р.р.), аналізом Закону України «Про телекомунікації» на відповідність директивам ЄС 2002 року у сфері електронних комунікацій (спільний проект ЄС та Ради Європи «Сприяння європейським стандартам в українському медійному середовищі», 2010 р.) та матеріалами ЄБРР «Порівняльна оцінка сектору електронних комунікацій: Звіт стосовно оцінки законодавчого регулювання» (2012 р.).

Стосовно інституційної складової процесу імплементації законодавства ЄС, у квітні 2005 року було створено національний орган регулювання у сфері телекомунікацій (НКРЗ) і розподілені повноваження з управління та регулювання. Однак, на цей час НКРЗІ не має достатніх повноважень для здійснення на належному рівні функцій регулювання відповідно до стандартів ЄС, а функції формування і реалізації державної політики в галузі зв'язку здійснює

не окремий центральний орган виконавчої влади, а структурний підрозділ Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України та Міністерство інфраструктури.

Поточна ситуація вимагає здійснення ефективних змін нормативно-правового поля у сфері електронних комунікацій, посилення інституційної спроможності, повноважень та відповідальності державних органів формування та реалізації державної політики і регулювання в зазначеній сфері.

Список використаних джерел.

1. Проект Закону «Про електронні комунікації» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57401.
2. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17.09.2014 р. № 847-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80#n12>.
3. Звіт «Сфера зв'язку та інформаційних технологій в ЄС та в Україні: особливості правового регулювання». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua>
4. Звіт «Підтримка посилення регуляторної та правової спроможності НКРЗІ». [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nkrzi.gov.ua/uk/1356593298/1356593654/>

ПАЛАМАРЧУК НАТАЛІЯ АНАТОЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПАЛАМАРЧУК СВІТЛАНА АНАТОЛІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ

Європейська стратегія економічного розвитку «Європа 2020: Стратегія розумного, сталого та всеохоплюючого зростання» одним з головних пріоритетів державної політики провідних країн світу, країн-членів ЄС та кандидатів на асоційоване членство виокремлює розвиток інформаційного суспільства та електронного урядування, орієнтованого на інтереси людей щодо відкритості та доступності інформації та знань.

У відповідності до міжнародної угоди «Порядок денний асоціації Україна – ЄС» Україна повинна максимально адаптувати діючі національні механізми щодо виконання «Програми електронного урядування», а основною умовою для створення саме ефективних механізмів взаємодії органів державної влади і суспільства є інформатизація всіх процесів повсякденної діяльності між: державою і громадянами – G2C; державою і бізнесом – G2B; різними гілками державної влади – G2G; державою і державними службовцями – G2E. Ця взаємодія реалізується шляхом впровадження в органах державної влади (установах, організаціях, підприємствах та відомствах України, в тому числі й силових) інформаційно-телекомунікаційних систем (ІТС) різного призначення (різноманітних державних реєстрів, систем електронного документообігу, звітності, декларування, оприлюднення публічної інформації, надання адміністративних послуг, тощо) [2-5]. Відповідно, інформація, що циркулює в таких системах є власністю держави (відкрита або інформація з обмеженим доступом), яка відноситься до державних інформаційних ресурсів (ДІР), в тому числі публічна інформація.

Слід звернути увагу на те, що не зважаючи на заходи, які проводяться у сфері інформатизації та електронного урядування (нормативне виокремлення та розвиток галузей інформатизації та захисту інформації в Україні з 90-х р.р. ХХ століття), за результатами міжнародної оцінки розвитку електронного урядування «United Nations E-Government Survey 2014. E-Government For The Future We Want», Україна у 2014 році посіла 87 місце серед 193 країн – членів Організації Об'єднаних Націй. У 2012 році займала 68 місце, у 2010 році – 54 місце. Негативна динаміка пов'язана із втратою Україною позицій за індексом запровадження он-лайн послуг, а також відсутності сумісності систем на рівні міжвідомчої взаємодії, інформування, узгодження, прийняття рішень, тощо [11].

Крім цього, згідно [1] інформація повинна оброблятися в системі із застосуванням комплексної системи захисту інформації (КСЗІ) з підтвердженою відповідністю.

Порядок створення КСЗІ під час створення, експлуатації та модернізації ІТС визначається низкою нормативно-правових та відомчих актів [1, 6-9].

Під час проектування системи захисту ДІР має бути враховано особливості функціонування органу державної влади різних рівнів ієрархії; наявність обмеження доступу до інформації (в сукупності чи за окремими показниками); необхідність централізованого (розподіленого) зберігання інформації та розмежування доступу до неї; необхідність захисту персональних даних фізичних осіб та ін. Зазначене є визначальним при створенні систем захисту, коли застосовуються різні критерії та вимоги нормативно-правових актів [10, 11].

Під час створення КСЗІ виділяють аспекти організаційного, технічного та нормативно-правового забезпечення. Безперечним є те, що головною складовою, яка впливає на дві інші є нормативно-правова база, оскільки саме вона визначає правові та організаційні засади, норми та вимоги із захисту інформації.

В органах державної влади, силових відомствах відсутні дійсно ефективні організаційно-правові механізми (часто ускладнені, в порівнянні з ін. державами), не напрацьована методологічна база використання сучасних інформаційних технологій, не зрозумілі рівні деталізації задач та функцій, що автоматизуються. Також, об'єктивними причинами є недостатність фінансування, відсутність необхідної кількості та фахового рівня штатних спеціалістів ІТ-технологій,

захисту інформації, відсутність динамічних умов навчання користувачів та підрозділів, що відповідають за інформаційне забезпечення.

Для створення КСЗІ можуть використовуватися лише засоби (в тому числі і програмне забезпечення), які мають сертифікат відповідності або позитивний експертний висновок за результатами державної експертизи у сфері технічного та/або криптографічного захисту інформації та включені до Переліку засобів загального призначення, які дозволені для забезпечення технічного захисту інформації [1].

Раніше, авторами в [11, 12] розглядалися питання щодо впровадження електронного документообігу, систем обміну інформацією в органах державної влади України та стан нормативної бази в галузі захисту інформації. Як підсумок, чинна нормативна база містить неоднозначні тлумачення (інколи протиріччя), при створенні КСЗІ повинні відрацьовуватися документи, які в значній мірі дублюють один одного, що може бути передумовою для невиправданих інтелектуальних та фінансових витрат.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про захист інформації в інформаційно-телекомунікаційних системах». // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/80/94-p>.
2. Закон України «Про доступ до публічної інформації». // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2939-17>.
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 28.10.2004 р. № 1453 «Про затвердження Типового порядку здійснення електронного документообігу в органах виконавчої влади».
4. Постанова Кабінету Міністрів України від 17 березня 2004 р. № 326 «Про затвердження Положення про Національний реєстр електронних інформаційних ресурсів». // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/326-2004-p>.
5. Постанова Кабінету Міністрів України від 3 серпня 2005 р. № 688 «Про затвердження Положення про Реєстр інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних систем органів виконавчої влади, а також підприємств, установ і організацій, що належать до сфери їх управління». // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/688-2005-p>.
6. Постанова Кабінету Міністрів України від 29 березня 2006 р. № 373 «Про затвердження Правил забезпечення захисту інформації в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах».
7. НД ТЗІ 3.7-003-05. Порядок проведення робіт із створення комплексної системи захисту інформації в інформаційно-телекомунікаційній системі.
8. НД ТЗІ 2.5-010-03. Вимоги до захисту інформації WEB-сторінки від несанкціонованого доступу.
9. Наказ Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України від 02.12.2014 № 660 «Про затвердження Порядку оцінки стану захищеності державних інформаційних ресурсів в інформаційних, телекомунікаційних та інформаційно-телекомунікаційних системах». // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/z0090-15>.
10. Гладиш С. Формування вимог щодо безпеки державних інформаційних ресурсів в телекомунікаційній мережі загального користування. Правове, нормативне та метрологічне забезпечення системи захисту інформації в Україні, вип. 1 (14), 2007 р. // [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://pnzzi.kpi.ua/14/14_p33.pdf.
11. Дехтяр С.В., Маковецький О.М., Паламарчук Н.А., Процюк Ю.О. Організаційно-правові та практичні аспекти щодо впровадження електронного документообігу, систем обміну інформацією в органах державної влади України. VIII НПК «Пріоритетні напрямки розвитку ТКС та мереж спеціального призначення» з урахуванням досвіду АТО, 29.10.2015 р.: Доповіді та тези доповідей. К.: ВІТІ, 2015. – с. 91.
12. Овсянніков В.В., Паламарчук Н.А., Хлапонін Ю.І. Сучасний стан нормативно-правової бази в галузі технічного захисту інформації. Збірник наукових праць НТУУ «КПІ» – № 3 К.: ВІТІ НТУУ «КПІ». 2011. – с. 78-82.

ПЕНКО ВАЛЕРІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

*доцент кафедри математичного забезпечування комп'ютерних систем
Одеський національний університет ім. І.І.Мечникова, к.т.н., доцент*

ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ

Управлінські рішення в різних сферах діяльності і на різних рівнях масштабу відрізняються необхідною оперативністю реагування. У великомасштабних системах стратегічні рішення можуть прийматися протягом досить тривалого проміжку часу. Однак існує сегмент завдань, в яких важлива висока оперативність реагування.

У цих ситуаціях актуально застосування мобільної системи прийняття рішення. Говорячи про такі системи слід розмежовувати мобільність апаратної і програмної частини такої системи. У якості екстремального випадку можна розглянути повністю автономну систему, реалізовану в рамках сучасного мобільного пристрою з досить високими показниками продуктивності. Така система повинна складатись з таких компонент:

1. Підсистема збору інформації. Тут можна використовувати традиційний клавіатурний спосіб введення інформації. Однак набагато перспективним є автоматизоване введення інформації через різноманітні сенсори, що входять до складу мобільного пристрою.

2. Підсистема зберігання інформації. Оскільки в подальшому ця інформація використовується в складних обчислювальних алгоритмах, які прийнято називати інтелектуальними, система зберігання інформації реалізується як база знань. При цьому слід використовувати спеціалізовані парадигми представлення інформації, що як правило відрізняються від ідеології традиційних баз даних.

3. Підсистема логічного висновку. Механізми роботи цього механізму тісно пов'язані з використовуваним способом представлення знань.

4. Підсистема представлення результатів логічного висновку.

Реалізація логічного висновку в нетривіальних випадках призводить до виникнення досить витратних в обчислювальному сенсі процедур, виконання яких на мобільному пристрої може виявитися неможливим. Обсяги інформації, якими оперують алгоритми логічного виведення також часто дуже значні. Ці міркування призводять до виникнення розподіленої архітектури системи прийняття рішення, в якій фактично мобільними є підсистеми збору інформації та представлення результатів логічного висновку.

Спосіб представлення знань грає ключову роль в системах прийняття рішень. На даному етапі існують практичні розробки окремих компонентів, засновані на формалізмі байєсовських мереж. Такі мережі дозволяють зафіксувати в мережевий формі експертний досвід про причинно-наслідкові зв'язки в предметній області. В цьому випадку наведена вище декомпозиція системи на підсистеми спирається на традиційний в теорії байєсовських мереж розподіл алгоритмів навчання (побудови) структури байєсовської мережі та алгоритмів логічного висновку.

Самостійний науково-практичний інтерес представляють питання проектування інформаційних можливостей сенсорів мобільних пристроїв на понятійний базис цільових предметних областей.

ПОЛИНЕНКО ОЛЕНА ОЛЕГІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ТРАНСПОРТНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ

Територіальна розподіленість транспортних систем створює їх ідеальним об'єктом щодо використання геоінформаційних систем (ГІС). Просторова складова є природною основою інтеграції задач управління транспортною інфраструктурою, розрахункових задач й навігації з платформою геоінформаційної системи для підготовки і ухвалення комплексних рішень у сфері транспорту [1].

Можна виділити такі основні напрями впровадження ГІС в транспортну інфраструктуру.

Управління майном термінальних комплексів. Тут ГІС – це традиційні бази даних і облікові системи зі здатністю всесторонньо моделювати територіально розподілену інфраструктуру підприємства – земельні ділянки, комунікації, розміщення об'єктів, детальної карти усієї мережі магістралей, адміністративного поділу та органів управління і т.д. Наочна уява дозволяє краще інформувати фахівців для більш ефективного управління [2].

Управління територіями під об'єктами транспортних систем. ГІС-технологія дозволяє інтегрувати дані повітряного лазерного сканування, аерофотознімання, тривимірні моделі об'єктів, інформацію про функціональні зони і технічні засоби регулювання руху в єдину геоінформаційну систему генерального плану системи доріг, а також контролювати стан шляхових мереж та проведення ремонтних робіт, вантажні термінали та їх завантаженість та їх точне місце знаходження [2].

Управління парком транспортних засобів. Це завдання стоїть перед комерційними перевізниками, які здійснюють замовлене транспортування вантажів і пасажирів, перед мережевими торговими компаніями, збутовими підрозділами нафтових компаній, а також компаніями, які торгують через інтернет-магазини. Мета – знизити загальні витрати на транспортування і прискорити виконання замовлень. Крім планування руху транспортних засобів, дуже затребуване завдання моніторингу вантажів «у реальному часі». Тепер для його вирішення пропонуються декілька технологій і готові комплекти для установки на рухомі об'єкти і в центри моніторингу. Будь-яка така система складається з бортових пристроїв, сервера повідомлень і програмного забезпечення оператора. Прості бортові пристрої визначають своє положення у просторі і передають цифрові повідомлення з координатами по загальнодоступних каналах зв'язку. Координати, що передаються бортовими пристроями, зрештою поступають на сервер повідомлень, що веде оперативну базу даних. Вхідні повідомлення сортують і обробляють для побудови індивідуальних журналів руху і параметрів об'єктів моніторингу. Ці журнали можуть бути надані операторам центру моніторингу у електронному вигляді, а траєкторії – відображатися на картах [2].

Побудова і оптимізація маршрутів на існуючій дорожній мережі. Проаналізувати більше десятка а то й сотні маршрутів громадського транспорту у великих містах просто неможливо. До того ж оптимізувати потрібно не один вид транспорту, а всіх їх в комплексі - метро, автобуси, трамваї, тролейбуси, електрички. Це завдання – найскладніше організаційно, оскільки вимагає координації великої кількості управляючих організацій. Воно складне також технічно, оскільки вимагає збору, систематизації і аналізу великого обсягу початкових даних. ГІС можуть запропонувати цілий ряд інструментів для вирішення цього завдання [3].

Моніторинг стану дорожнього полотна. Це один з найпопулярніших напрямів застосування ГІС в дорожніх адміністраціях. Часто одного лише колірного кодування ділянок дорогий по термінах ремонту буває досить, щоб істотно оптимізувати процес і підвищити якість дорожнього покриття в цілому. Якщо ж використовувати ГІС для інтеграції різносторонньої інформації по дорожній мережі (якість покриття, транспортне навантаження, дати ремонтів), на її основі можна побудувати динамічну модель зносу і автоматизувати планування ремонтів. У базі геоданих зручно зберігати і відомості про дорожні знаки, і іншу «придорожню» інформацію, прив'язану до географічних або лінійних координат. Моніторинг покриття потрібен не тільки автодорогам, але і аеропортам. Аналогічна задача відносно рейкового шляху стоїть і перед залізницями. У всіх цих галузях ГІС можуть помітно підвищити ефективність витрачання засобів на підтримку покриття або шляхи в належному стані [3].

Навігація. Програмне забезпечення ГІС можна використовувати для навігації. Вірніше, самі навігаційні функції будуть корисним доповненням в рухомій системі моніторингу/збору даних [2].

Інформаційні послуги населенню й бізнес середовищу. Засоби для картографічного уявлення в Інтернеті інформації про дороги, маршрути, розклади існують вже 10 років. Але інформація про допоміжну транспортну систему,

об'єкти зв'язку та комунікації, ведення детальної інформації про пасажирські перевезення, маршрути та їх завантаженість, проектування нових маршрутів, аналіз транспортних потоків, завантаження вузлів та дільниць для збільшення економічної ефективності експлуатації мережі, покриття прилеглих територій промисловими об'єктами – основними споживачами транспортних послуг, їх потреби в рухомому складі за плановими замовленнями, відстеження розподілення рухомого складу за територіальними дільницями магістралей в режимі реального часу, можливість швидкого перегрупування, уникнення заторів, нагромадження порожняка та перевантаження вузлів, оптимізація комерційного використання рухомого складу, зменшення «холостого» пробігу, управління транспортним навантаженням, запобігання і усунення наслідків аварій, можливість швидкого виділення необхідних ресурсів, планування на карті нових об'єктів та шляхів, прив'язка до географічного об'єкту різних матеріалів: фотографій, планів і т. д., а також формування звітів про стан керованої мережі, як за територіальними ознаками, так і за стандартними запитами – відсутня. І при цьому склалася парадоксальна ситуація практичної відсутності інформаційних послуг для масового споживача. Причини – монополізм держави на просторову інформацію й фактичній незацікавленості в наданні сервісів на її основі. Секретність координатних визначень з необхідною точністю дотепер залишається принциповою перешкодою. Для інвесторів і комерційних компаній цей ринок дуже цікавий, але невизначеність правового поля і, відповідно, неможливість прорахувати ризики, відваджує їх від вкладень в цей напрям.

Висновок: для забезпечення рентабельності та надійності перевезень ГІС дозволяє управляти інфраструктурою [1], складати графіки руху, використовувати в інформаційних системах оповіщення для пасажирів, удосконалювати роботи аварійних служб, планувати обсяги перевезень та маркетингову діяльність. Застосування засобів роботи з просторовими географічними даними в поєднанні з наочним та комплексним відображенням інформації про транспортну систему дозволяє створити зручні та ефективні інструменти для прийняття управлінських рішень, оптимізації роботи як і окремих підрозділів, так і усієї транспортної системи в цілому [3].

Список використаних джерел.

1. ArcGIS ArcMap. Посібник користувача/ под ред. Т.Г.Лейс. Перевод з англ. – М: Видавництво МГУ, 2005. – 558 с.
2. ГІС-технології. Консалтингова група IDCM Project [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://idcmproject.com.ua/gis-technology/>.
3. Головне управління статистики у Харківській області [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://kh.ukrstat.gov.ua/>

ТИХАНСЬКИЙ ВОЛОДИМИР ВІКТОРОВИЧ

аспірант кафедри державного управління та суспільного розвитку НАДУ при Президентіві України

ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ

Одним з найважливіших принципів правової держави є поділ влади. Щоб визначити межі повноважень влади потрібно чітко розуміти поняття «державного управління» та «публічного адміністрування».

Взагалі, термін «управління» означає цілеспрямований вплив, необхідний для узгодженої спільної діяльності людей. Розвиток суспільства та окремих його сфер не можливий без встановлення і реалізації законів, правил, норм, алгоритму його поведінки. У загальному розумінні управління – це цілеспрямований вплив на складну систему [1].

На думку О. Оболенського публічне управління відрізняється від державного тим, що воно здійснюється в межах панування верховенства права, завдяки законодавчо врегульованому і практично діючому механізму контролю суспільства над усіма органами державної влади та місцевого самоврядування [2].

В розвинених країнах світу *публічне адміністрування* складається з державного управління, де суб'єктом виступає держава в особі відповідних структур та громадського управління, де суб'єктами є недержавні структури. Тому у вітчизняних умовах адміністративної реформи і ринкових змін в економіці, значно зростає активність недержавних формувань і структур, які беруть участь у розв'язанні політичних, соціально-культурних та господарських проблемах, а також в управлінні не тільки громадськими, а й державними справами.

Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій в роботу органів державної влади, сферу їх взаємодії з громадянами, громадськими організаціями, бізнесом та іншими органами влади, що у більш широкому сенсі називають електронним врядуванням. Це дозволить модернізувати та зробити більш відкритою їх діяльність, сприятиме подоланню високого рівня суспільної недовіри них. Так, запровадження інструментів електронного врядування здатне максимально децентралізувати та наблизити до громадян ті послуги, які надають їм органи влади [3].

Електронне урядування (е-врядування) – це спосіб та форма організації державного управління, яка за допомогою широкого застосування інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ), систем локальних інформаційних мереж та сегментів глобальної інформаційної мережі, що забезпечує функціонування органів влади в режимі реального часу, робить максимально простим і доступним щоденне спілкування з громадянами, суспільством, бізнесом, а також сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

Впровадження електронного врядування передбачає реалізацію комплексного та індивідуалізованого підходу до надання державних послуг користувачам з одночасним усуненням їх від безпосереднього контакту з державними службовцями (деперсоніфікація). Електронне урядування є одним з визначальних факторів та каталізатором адміністративної реформи, трансформаційних перетворень в діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування та їх взаємодії з користувачами та власними співробітниками [4].

На сьогоднішній день стан електронного урядування в Україні можна охарактеризувати як інформування громадськості про діяльність державних органів із першими кроками та спробами запровадження державних послуг он-лайн. Про те, в порівнянні з минулими роками розвиток е-урядування значно пришвидшився.

Створення порталів електронного надання державних/муниципальних послуг у режимі он-лайн, робота яких буде побудована на ефективних технологіях реінжинірингу, є першочерговим завданням у сфері реалізації сервісної діяльності органів влади будь-якої країни світу [7, с. 64].

Так, у 2015 році створено Єдиний портал надання адміністративних послуг, Єдиний державний веб-портал відкритих даних, Єдина система електронних петицій, система електронної взаємодії органів державної влади та інші.

Наприклад, Єдиний портал надання адміністративних послуг має реалізувати саме той довгоочікуваний механізм «єдиного вікна», коли без черги, швидко і комфортно можна отримати послугу від представників держави. Реалізація «електронного вікна» потребує більше синхронізованих зусиль органів влади на всіх рівнях, але вже й сьогодні є багато прикладів реалізації таких послуг.

Запровадження повноцінної системи електронного врядування є досить складним та тривалим процесом. Він вимагає значної внутрішньої підготовчої роботи на рівні державних органів, що потребує значних матеріальних, інтелектуальних та фінансових ресурсів, а також вимагає вирішення комплексу, правових, організаційних і технологічних тощо проблем.

Організація взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з організаціями та громадянами в процесі надання електронних державних послуг повинна базуватись на широких можливостях мережі Інтернет. Переведення взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з організаціями та громадянами в електронний вигляд дозволить скоротити час надання державної послуги та знизити витрати, пов'язані з особистим зверненням людини та громадянина в ці органи.

Головною складовою електронного урядування є електронний уряд – єдина інфраструктура міжвідомчої автоматизованої інформаційної взаємодії органів державної влади та органів місцевого самоврядування з громадянами та суб'єктами господарювання. Він не є доповненням або аналогом традиційного уряду, а лише визначає новий спосіб взаємодії на основі активного використання інформаційно-комунікаційних технологій з метою підвищення ефективності надання державних послуг.

Інформаційна система «Е-уряд» – це система збирання, введення, пошуку, обробки, збереження та виведення на вимогу користувача згідно з визначеними критеріями інформаційних ресурсів, яка покликана забезпечити надання органам влади послуг фізичним та юридичним особам, а також їх інформування про діяльність органів влади [5].

Якісно та правильно побудована система електронного урядування повинна позитивно впливати на проведення та наслідки подальших радикальних перетворень в соціальній та економічній сферах українського суспільства та розбудови соціальної держави з впливовими інституціями. Подальше здійснення політики розбудови системи електронного урядування прямо залежить від політико-правового становища суспільства, фінансово-економічних можливостей держави. Вищезазначені фактори здатні внести суттєві зміни та корективи в процес формування та темпу розвитку електронного урядування.

В Україні розвиток електронного урядування також офіційно задекларовано. У відповідності до Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні». Відповідно до розпорядження е-урядування визначається як форма організації державного управління, яка сприяє підвищенню ефективності, відкритості та прозорості діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування з використанням інформаційно-телекомунікаційних технологій для формування нового типу держави, орієнтованої на забезпечення потреб громадян.

Висновки. Ключовими елементами електронної державної служби є розбудова електронної взаємодії на всіх рівнях як усередині установ, так і між ними, що базується на організації потужних відомчих та національних дата-центрів і мереж обміну електронними даними, а також глобальна модернізація нормативного та організаційного підходів до впровадження інформаційних технологій у сферу державної служби. Без урахування цих та інших чинників, визначення їх пріоритетності, взаємозв'язків неможливе формування науково-обґрунтованої державної політики та здійснення державного управління з реалізації електронного урядування та розвитку інформаційного суспільства в Україні в цілому.

Підсумовуючи вище викладене, можна стверджувати, що на сьогодні в Україні створено деякі організаційні передумови для запровадження дієвої системи електронного урядування. Як форма публічного адміністрування ефективним електронне урядування стане в нашій державі тоді, коли будуть вирішені найбільш важливі проблеми реалізації цього процесу. Усе це свідчить, що потрібна розробка основ правового статусу ІКТ і комп'ютерних мереж як засобів публічного адміністрування та державного управління, вироблення оптимальних шляхів пристосування національної системи державного управління до реалій сучасного стану розвитку інформаційного суспільства.

Список використаних джерел.

1. Мельник А. Ф. Державне управління : підручник / А. Ф. Мельник, О. Ю. Оболенський, А. Ю. Васіна; за ред. А. Ф. Мельник. – К. : Знання, 2009. – 582 с.
2. Оболенський О. Ю. Опорний конспект лекцій з навчальної дисципліни —ПублічнеуправлінняII: наукова розробка / О.Ю. Оболенський, С.О. Борисевич, С.М. Коник. – К.: НАДУ, 2011. – 56 с.
3. Білорусов, С.Г. Використання інформаційно-комунікаційних технологій при підготовці фахівців органів державної влади в межах співпраці з європейськими партнерами [Текст]: / С.Г. Білорусов // Публічне управління: теорія та практика: збірник наукових праць Асоціації докторів наук з державного управління. – Х.: ДокНаукДержУпр, 2011.
4. Концепція розвитку електронного урядування в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:<http://pravo.org.ua/>.
5. Національна бібліотека України імені В. І. Вернадського [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу:<http://nbuv.gov.ua/>.
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Концепції розвитку електронного урядування в Україні» : від 13 груд. 2010 р. № 2250-р. // Офіційний вісник України. – 2010. – № 97. – Ст. 3443. – С. 48.
7. Карпенко О. В. Світові тенденції реалізації сервісно-орієнтованої державної політики засобами порталів управлінських послуг / Карпенко О. В. // Наукові розвідки з державного та муніципального управління : зб. наук. пр. / Акад. муніцип. упр. – Київ, 2015. – Вип. 2. – С. 59–68.

завідувач сектору аналітичного інформування органів влади інформаційно-бібліографічного відділу Центральної міської бібліотеки ім. М. Л. Кропивницького Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Миколаєва

НОВІ МОЖЛИВОСТІ БІБЛІОТЕК З ДОСТУПУ ДО СЕРВІСІВ Е-УРЯДУВАННЯ: ДОСВІД ЦЕНТРАЛЬНОЇ МІСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ІМ. М. Л. КРОПИВНИЦЬКОГО м. МИКОЛАЄВА

Сучасні публічні бібліотеки – це потужні інформаційні, соціокультурні, навчальні центри, які активно включаючись в життя місцевої громади, розвиток соціального партнерства, надаючи широкий спектр традиційних та інноваційних послуг, спроможні взяти на себе роль посередників між органами місцевого самоврядування і громадянами.

Вже багато років бібліотеки Централізованої бібліотечної системи для дорослих м. Миколаєва (ЦБС) на чолі з Центральною міською бібліотекою ім. М. Л. Кропивницького (ЦМБ) виступають партнерами органів місцевого самоврядування, надають інформаційну підтримку та сприяють відкритості й прозорості їхньої діяльності.

Успішним прикладом партнерства бібліотек ЦБС можна назвати реалізацію спільно з Центром надання адміністративних послуг Миколаївської міської ради (ЦНАП ММР) і Миколаївським міським благодійним фондом МЕТА «Від спільного бачення – до спільних дій» (фонд МЕТА) проектів «Електронні послуги всім і кожному миколаївцю!» (2014-2015 рр.) за підтримки Ради міжнародних наукових досліджень та обмінів (IREX), Міністерства культури України в рамках міжнародної програми «Бібліоміст» та «Миколаївцям популярно про адміністративні послуги» (2015 р.), підтриманого виконкомом ММР в рамках реалізації міської Програми сприяння розвитку громадянського суспільства на 2014-2015 роки.

Основна діяльність проектів була присвячена підвищенню поінформованості жителів Миколаєва про наявні сервіси е-урядування та е-демократії, діяльність ЦНАП ММР, популяризації наявних адміністративних послуг, зокрема доступних в електронній формі.

Важливою подією в ході реалізації проектів стало підписання Меморандумів про співпрацю ЦМБ ім. М. Л. Кропивницького, Миколаївської міської ради, Центру надання адміністративних послуг міськради, місцевих НГО щодо подальшого удосконалення системи надання адміністративних послуг у місті.

Чому саме бібліотеки беруть участь в популяризації адміністративних послуг?

У більшості випадків громадяни не мають чіткого уявлення про повноваження органів місцевого самоврядування у наданні адмінпослуг, вони мусять особисто і неодноразово відвідувати адміністративний орган з питань отримання дозвільних документів у сфері господарської діяльності, реєстрації нерухомого майна або місця проживання, приватизації майна і переоформлення спадщини тощо, витратити на це багато часу та зусиль.

Бібліотеки ЦБС для дорослих користуються довірою у жителів міста, наближені до місця проживання городян та мають багаторічний досвід взаємодії з ММР, її виконавчим комітетом. Позитивні напрацювання дозволили бібліотекам взяти участь у розвитку е-урядування та е-демократії на місцевому рівні. А саме: на виконання міської програми «Електронне врядування та електронна демократія в місті Миколаєві на 2010-2015 роки» у 18-ти бібліотеках діють Центри обслуговування громадян (ЦОГ) з безкоштовним доступом до сервісів е-урядування, в яких консультують щодо діяльності ЦНАП ММР, користування електронними послугами та навчають комп'ютерній грамотності.

Особливістю проекту «Електронні послуги всім і кожному миколаївцю!» була його спрямованість на людей поважного віку, слухачів «Освітнього центру «Університет третього віку», які проходили курси комп'ютерної грамотності в бібліотеках ЦБС. Для них в ЦОГх було проведено 100 міні-тренінгів з опанування навичок користування е-послугами. Загалом 542 миколаївця дізнались про засади е-урядування, діяльність ЦНАП ММР, наявні електронні сервіси. Для фахівців соціальної сфери міста, студентів – майбутніх соціальних працівників, представників місцевих ІГС, посадових осіб ММР були проведені навчальні семінари з оволодіння навичками користування сервісами е-урядування.

За цим проектом вперше бібліотеками ЦБС для дорослих, ЦНАП ММР та міськрадою опрацьовані спільні форми взаємодії, а саме онлайн-запис на прийом до заступників міського голови з особистих питань, а також онлайн-консультування адміністраторами ЦНАП ММР з отримання адмінпослуг. У ході реалізації проекту за консультаціями звернулось 77 відвідувачів ЦОГ, 30 осіб записались на прийом до органів місцевого самоврядування.

Змістовним наповненням проектної діяльності стали обговорення актуальних тем з просування в Миколаєві е-урядування та е-демократії на Відкритому інформаційно-просвітницькому майданчику «Новий Миколаїв» в ЦМБ ім. М. Л. Кропивницького за участю представників ОМС, громадськості, інституцій-надавачів е-послуг в Миколаєві.

Для популяризації діяльності ЦНАП ММР було знято три рекламних відеоролика, які на правах соціальної реклами транслювались місцевими телеканалами, та видано друковану інформаційно-рекламну продукцію: буклети, флаєри, листівки, закладки. Успішна реалізація проекту, його висока практична цінність та затребуваність показали, що роботу бібліотек ЦБС для дорослих у просуванні діяльності ЦНАП ММР слід продовжувати. І наступний проект було підтримано вже на місцевому рівні.

Основний акцент у проекті «Миколаївцям популярно про адміністративні послуги» було зроблено на вивчення громадської думки щодо обізнаності городян про адмінпослуги та продовження інформаційно-просвітницької кампанії з їх популяризації. За результатами опитування 581 респондента, проведеного Центром соціально-економічних та політичних досліджень і технологій «Перспектива» (м. Миколаїв), було визначено, що тільки 58% жителів знають про можливість отримання адмінпослуг у ЦНАП ММР, особисто звертатись за адмінпослугою – 21% городян. Опитування проводилось із залученням програмного продукту Data Giraffe (Дата Жирафа) на базі бібліотек ЦБС.

За проектом для городян проведено 48 міні-тренінгів, 225 миколаївців ознайомились з загальною інформацією про ЦНАП ММР, інформаційними й технологічними картками адмінпослуг. Було продовжено практику онлайн-консультування, надано 72 консультації адміністраторами ЦНАП ММР з питань реєстрації прав власності на нерухоме майно; реєстрації суб'єктів господарювання; надання дозволів у сфері будівництва; реєстрації місця проживання; отримання земельної ділянки учасниками АТО тощо.

В період реалізації проекту обновився склад депутатського корпусу ММР, тому для депутатів нового скликання ЦМБ ім. М. Л. Кропивницького спільно з ЦНАП ММР було організовано навчальний семінар за участю к.п.н., заступника декану факультету державного управління ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, доцента кафедри інформаційних

технологій та систем управління, І. С. Куспляка. Учасники ознайомились з основними засадами е-урядування, станом його впровадження в Україні, взяли участь в обговоренні можливостей використання адмінпослуг, опанували практичні навички користування е-послугами.

Наразі діяльність ЦМБ ім. М. Л. Кропивницького з цього напрямку продовжується. Бібліотека знов отримала підтримку від виконкому ММР, тепер вже в рамках реалізації нової міської Програми сприяння розвитку громадянського суспільства на 2016-2018 рр. Проект «Адміністративні послуги для миколаївців – доступ відкрито!» спрямовано на консолідацію зусиль ЦНАП ММР, бібліотек м. Миколаєва, місцевих ІГС для популяризації серед населення адмінпослуг через навчання та проведення інформаційно-просвітницької кампанії.

Окрім традиційних міні-тренінгів з отримання навичок користування адмінпослугами та скайп-консультування з адміністраторами ЦНАП ММР, планується проведення навчальних семінарів, під час яких фахівці ЦНАП ММР, посадові особи структурних підрозділів ММР, які надають адмінпослуги, представники місцевих НГО та бібліотекарі ЦБС для дорослих пройдуть спільне навчання проєктному менеджменту задля покращення доступу та підвищення якості адмінпослуг та з проведення ефективної інформаційно-просвітницької кампанії. Партнерами проєкту виступили КУ «Агенція розвитку Миколаєва» та молодіжна громадська організація «Нова генерація» (м. Херсон).

З реалізацією зазначених проєктів бібліотеки Миколаєва стати справжніми соціально-інформаційними центрами, комунікативними майданчиками з встановлення партнерських стосунків між ОМС та громадою задля підвищення якості життя населення.

ЧЕЧЕЛЬ ОЛЕСЯ ЮРІВНА

*провідний спеціаліст управління справами Апарату Верховної Ради України
магістр державного управління*

РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ УПРОВАДЖЕННЯ

Глобальні процеси ХХІ ст. в світі знаменуються мобільністю, динамічним розвитком, а інформація стає потужним владним ресурсом. Впровадження е-уряду зумовлено, з одного боку, всебічними процесами формування інформаційного суспільства, вимогами сучасного суспільного розвитку, з іншого – прагненням більшості держав світу стати найбільш конкурентоспроможними в мінливих умовах економіки, заснованої на знаннях. Збільшується кількість прихильників ідеї, що розвиток е-уряду може бути зручною, короткостроковою заміною адміністративної реформи, переходом до інформаційного суспільства або до суспільства знань. Україна, зокрема, зацікавлена і в тому, щоб у європейській спільноті поставилися до неї як до рівноправного потенційного члена, який має всі належні передумови до вступу в Європейський Союз. Однією з таких передумов і має стати впровадження системи е-уряду [1, с. 206].

В Україні сьогодні розвивається система надання електронних послуг, електронних публічних закупівель та загальна відкритість даних. Крім того, згідно з інформацією, наведеною в звіті ООН [3]. Україні вдалось зайняти високі позиції (порівняно з 2014 роком) завдяки розширенню е-консультаційної діяльності (з 27% до 84%) та прогресу в області використання електронної інформації (сервіси E-Data, Prozorro та ін.). Е-технології мають стати не лише ефективним інструментом боротьби з корупцією, а і покращити якість обслуговування населення та суб'єктів господарювання.

Розвиток електронних послуг в Україні ускладнюється через недостатнє фінансування впровадження надання адміністративних послуг в електронній формі. Запровадження інформаційно-комунікаційних технологій у процес надання адміністративних послуг потребує значних витрат. Так, наприклад, орієнтовний обсяг фінансування, необхідний лише для модернізації та забезпечення функціонування Єдиного державного порталу адміністративних послуг становить 198 млн. гривень, для створення та впровадження інформаційної системи електронної міжвідомчої взаємодії державних органів необхідно 150 млн. гривень [2]. При цьому чинне законодавство про адміністративні послуги передбачає здійснення фінансового забезпечення діяльності державних органів та органів місцевого самоврядування з надання адміністративних послуг виключно за рахунок Державного бюджету України, відповідних місцевих бюджетів. Надання міжнародної технічної допомоги у сфері адміністративних послуг допускається опосередковано через бюджет. Це, зокрема, унеможливує використання механізмів державно-приватного партнерства з метою додаткового фінансування розвитку електронних адміністративних послуг.

Розвиток електронних адміністративних послуг також стримує невисокий рівень комп'ютеризації домогосподарств, нерівномірний та недостатній рівень проникнення Інтернет в Україні, недостатній рівень комп'ютерної грамотності, а також обізнаності населення щодо можливостей та переваг отримання адміністративних послуг в електронній формі. Згідно з результатами соціологічного дослідження, нині лише половина українців (54,6%) мають вдома комп'ютер. До мережі Інтернет вдома має доступ так само лише половина (51%) населення України. При цьому більшість з тих, хто не користується Інтернетом, не відчувають в цьому необхідності. Опитування відвідувачів центрів надання адміністративних послуг в п'яти областях України показало, що п'ята частина (20%) респондентів не мають комп'ютера та можливості виходу в Інтернет. Більше половини українських користувачів Інтернет мешкає у містах з населенням понад 1 млн. жителів, сільські мешканці складають лише п'яту частину Інтернет-аудиторії [2].

Безумовно, технічні засоби реалізації ідеї е-уряду будуть створені найближчим часом. Однак залишається питання, чи відбудуться в зв'язку з цим кардинальні зміни системи відносин між державним апаратом і громадянами. Як показав світовий досвід, збільшення числа користувачів Інтернет не супроводжується автоматичним збільшенням числа бажаних скористатися послугами е-уряду. А інтерес користувачів Інтернет до е-уряду поки відносно невеликий. Крім того, у суспільстві поки недостатньо високий рівень інформування про те, що уряд надає онлайн послуги, а також недостатній рівень поінформованості щодо переваг їх використання.

Список використаних джерел.

1. Серенок А. О. Е-уряд : показник зрілості для України / А. О. Серенок // Вивчення та впровадження в Україні іноземного досвіду удосконалення діяльності органів влади : матер. III всеукраїнської наук.-практ. конф. за міжнар. участю (26 листопада 2008 р., Полтава) – Ч. I. – Полтава : РВВ ПУСКУ, 2009. – С. 206-209.
2. Сучасний стан, проблеми і перспективи розвитку в Україні електронних адміністративних послуг. Аналітична записка. Національний інститут стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.niss.gov.ua/articles/1716/>
3. Україна покращила позиції у світовому рейтингу E-Government Development Index-2016[Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://workspace.unpan.org/sites/Internet/Documents/UNPAN96407.pdf>

ШЕВЧЕНКО БОГДАН ГРИГОРОВИЧ

*старший викладач кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету*

ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА

Важливою умовою побудови сучасного суспільства є здійснення масштабної інформатизації суспільства, спроможної гарантувати умови створення і швидкого поширення нових знань, які нині перетворюються на головну рушійну силу сталого соціального розвитку. Належне інформаційне забезпечення стає нагальною вимогою часу, адже саме інформація разом з наукою та інтелектом людини, продукує нові знання, починають поступово змінювати устої сучасного суспільства, надають йому ознак суспільства нового типу – інформаційного. У зв'язку з цим виникає необхідність дослідження системної взаємодії інноваційних та інформаційних чинників розвитку суспільства і визначення механізмів їх практичного застосування. З огляду на це проблема здійснення інформатизації суспільства в умовах інноваційних зрушень набуває особливої актуальності.

При інформатизації суспільства основна увага приділяється комплексу заходів, спрямованих на забезпечення повного використання знання у всіх видах людської діяльності.

Інформатизація сприяє розширенню комунікації між державою і громадянським суспільством, активізує участь різних груп і прошарків населення в управлінні країною, місцевими громадами, піднімає на необхідний рівень збір, обробку та аналіз інформації про стан справ як в цілому, так і по окремих напрямках розвитку держави. Інформатизація сприяє раціоналізації всього державного апарату, пошуку і відбору найбільш ефективних форм і методів його діяльності. Визначено також основні принципи інформаційних відносин, головні напрями державної інформаційної політики, відповідальність за порушення законодавства про інформацію, гарантії інформаційного суверенітету України.

Бурхливий розвиток новітніх технологій сприяв виникненню наприкінці ХХ ст. нового всепроникного засобу масової інформації – Інтернету. Тоді як вчені різних країн сперечаються, чи варто відносити Інтернет до засоби масової інформації, глобальна комп'ютерна мережа планетарного масштабу швидко збирає, оперативно обробляє і майже одночасно розповсюджує надзвичайно великий обсяг найрізноманітнішої інформації на величезну територію практично безконтрольно. Інформація, передана через Інтернет, миттєво проходить тисячі кілометрів, долає державні кордони і забезпечує широке використання можливостей мультимедіа. Для багатьох вчених поява Інтернету стала підставою говорити про перехід суспільства від індустріальної до інформаційної стадії розвитку.

Також значну роль грає інформатизація в галузі освіти. Її інформатизація є ключовою умовою підготовки фахівців, здатних орієнтуватися в навколишньому світі. У сфері цієї діяльності зазнають нового наповнення базові завдання освіти. Інформатизація освіти – процес, в якому політичні, соціально-економічні, технологічні і правові механізми тісно зв'язані на основі широкого застосування засобів комунікації, систем колективного і особистого зв'язку.

Мета такої інформатизації – глобальна раціоналізація інтелектуальної діяльності, що забезпечує автономію процесу пізнання кожного індивіда за рахунок вільного доступу до всіх видів, форм і рівнів навчальних знань.

Суть інформатизації освіти складають структуризація професійних знань в заданих предметних областях і забезпечення вільного доступу до баз даних.

Інформація і знання стають одним із стратегічних ресурсів держави, а доступ до них – одним з основних чинників соціально-економічного розвитку. Роль цього чинника, який постійно підвищується, як засобу прискорення темпів глобальної інтеграції та інструменту дії на масову свідомість, культуру і міжнародні відносини дозволяє говорити про появу нових об'єктивних передумов розвитку суспільства.

Таким чином, інформатизація сьогодні – це нагальна необхідність часу. Ті країни, процеси інформатизації в яких досягли найвищого на сьогоднішній день рівня, досягли значного успіху на міжнародній арені та в межах власної країни.

ПРОЕКТНО-ОРІЄТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ:

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА

БЕЗВЕРХНЮК ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, д.держ.упр., професор*

УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ТУРИЗМІ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПРОСТІР

Основою проектування туристичної діяльності є використання інтегрованої сукупності управлінських методів та інструментів впливу на учасників проектів через формування особистої відповідальності за безпечність та якість послуг, що будуть пропонуватися. Тому методологія проектного менеджменту в туризмі спрямована на задоволення потреб туристів протягом подорожі через ініціацію й реалізацію проектів у дестинаціях, в основу якої покладено сукупність методів впливу на управління кожним окремим проектом із забезпеченням системної єдності їх портфеля. Висока залежність від впливу зовнішнього середовища і велика частка інновацій в туристичному проектуванні потребують застосування специфічних методів управління, таких як динамічне програмування, системний аналіз, теорія ймовірностей, теорії масового обслуговування та інші. Слід зазначити, що основою методології проектного підходу в туризмі на всіх рівнях економічних систем є ДСТУ ISO 10006:2005 «Системи управління якістю. Настанови щодо управління якістю в проектах» [1], оскільки в цьому стандарті викладено вимоги до всіх груп процесів управління проектом.

Саме тут доречно звернути увагу, що проектно-орієнтоване управління застосовують тоді, коли чітко визначені: завдання проекту та кінцевий результат; виділені чи наявні ресурси; часові рамки та обмеження. Проектно-орієнтоване управління характеризується чіткою орієнтацією на досягнення мети – створення «продукту проекту». Проектно-орієнтоване управління розглядається як новий «гнучкий» метод, який забезпечує взаємозв'язок творчих зусиль з загальними завданнями керівників. Його суттю є формування цілей управління, виявлення проблем, що вимагають вивчення і ефективного вирішення, розробка програми або стратегічного плану вирішення проблем, усунення перешкод досягненню поставлених цілей.

Відомо, що в основі проектного підходу лежить життєвий цикл проекту, який визначається послідовністю фаз, через які проходить проект протягом свого існування: концептуалізація, розробка, реалізація, закриття. Оскільки в туристичній діяльності проекти реалізуються в дестинаціях, тому важливим є врахування стадій життєвого циклу дестинації при розробці й реалізації проекту.

При ініціації проекту в дестинаціях на пасіонарній стадії необхідно враховувати слабкий розвиток туризму, який характеризується низькою якістю туристичного обслуговування, низькими цінами, початковим формуванням туристичного іміджу й низькими турпотоками до дестинації, що вимагає більш детального комплексного проектного аналізу, фінансово-економічного обґрунтування, планування і структуризації проекту.

Екстенсивна стадія життєвого циклу дестинації характеризується розширенням використання туристичних ресурсів, поступовим розвитком туристичної інфраструктури, зростанням внутрішніх й іноземних туристичних потоків за рахунок збереження низької ціни на турпродукт, і вимагає великої кількості якісних проектів, спрямованих на розширення й удосконалення інфраструктури для формування привабливого іміджу території. Наприклад, дестинація «Українська Венеція» (м. Вилкове), «Коблеве» (Миколаївська область), «Затока» (Одеська область) тощо.

Дестинації інтенсивної стадії розвитку потребують проектів зі зростання якості туристичного сервісу, вдосконалення об'єктів з надання туристичних послуг, що обумовлюється постійним розвитком туристичної інфраструктури, підвищенням цін

на туристичний продукт, збільшенням вітчизняного й іноземного інвестування. Прикладом таких destinations в Україні можуть служити м. Львів, курорт Трускавець, курорт «Буковель», м. Одеса, м. Київ тощо

Космополітична стадія розвитку destinations передбачає концептуалізацію й реалізацію високовартісних, чітко спланованих, кваліфікаційно забезпечених, інтегрованих високоякісних проектів, спрямованих на отримання мультиплікативного ефекту від туризму і націлених тільки на заможних як вітчизняних, так й іноземних туристів. На жаль, таких destinations в Україні поки що немає.

На нашу думку, ініціація проектів має відбуватися саме в destinations за підтримки місцевих органів самоврядування і співпраці з науковими, проектними організаціями, оскільки знання особливостей території, вимог туристів щодо матеріально-технічної бази та якості туристичного сервісу, додаткових послуг вимагають не тільки визначення проблеми, а й формування концепції проекту, проведення комплексного аналізу, фінансово-економічного обґрунтування, планування й структуризації, використання сучасних комп'ютерних програм з контролю проекту, інтегрованих із системами управління проектом у єдину інформаційну систему за рахунок приватного, державного та іноземного інвестування. Врахування цих особливостей проектного менеджменту відповідно до стадії життєвого циклу destination дозволило ефективно ініціювати, реалізовувати й завершувати проекти, а туристичній сфері в Україні – планомірно розвиватися.

Таким чином, проектний підхід, як конвергенція традиційних та інноваційних методів і технологій, формує базову платформу для прийняття і реалізації ефективних управлінських рішень. Найголовніше, що проектний підхід передбачає використання сучасних інформаційних технологій планування (MS Project, Oracle Primavera; Turbo Project, Spider Project, Clarizen тощо) та інструментальних засобів моніторингу, що адаптуються в залежності від структурних особливостей процесу управління, типів і просторово-часових умов реалізації проектів розвитку туристичної сфери у межах діючих і нових програм як середньострокового, так і стратегічного характеру.

Стратегічний підхід має узгоджуватися безпосередньо з проектним підходом. Тому, як би добре не була виписана стратегія розвитку того чи іншого регіону, якщо вона не підкріплюється певними проектами, вона може залишитися на папері. Саме проектний підхід дає можливість конвертувати стратегічний план у конкретні проекти й програми розвитку тієї чи іншої території. Поєднання стратегічного та проектного підходу дає можливість сформувати стратегічний портфель проектів. Тобто має бути визначено стратегічну піраміду: які проекти того чи іншого регіону, передусім, треба підтримувати та фінансувати.

Стратегічна спрямованість туристичного проектування вимагає його регулювання на державному і регіональному рівнях через ухвалення цільових програм розвитку туристичної галузі, що забезпечить зростання соціально-економічної ефективності туризму і підвищення туристичної привабливості України на світовому туристичному ринку. Слід відзначити, що розвиток туристичної діяльності на макроекономічному рівні, заснований на виявленні його закономірностей, тенденцій, соціального і науково-технічного процесу, вимагає координації усіх сфер економіки, пов'язаних з туризмом. Такий зв'язок забезпечить інтеграцію зусиль держави і бізнесу для створення досконалої туристичної інфраструктури на основі проектного підходу. Застосування проектного підходу на макrorівні спрямоване на створення можливостей для пошуку й визначення інвестиційно привабливих проектів в регіонах, з одного боку, і реалізації їх шляхом використання соціальних ініціатив, проведення тендерів, конкурсів, створення кластерів, проведення маркетингових досліджень, з іншого. Такий підхід дозволить створити інтегровану сукупність інноваційних проектів для комплексного розвитку туристичної галузі кожного регіону на основі використання місцевого креативного інтелекту, здатного впровадити розроблені й економічно обґрунтовані проекти.

Список використаних джерел.

1. ДСТУ ISO 10006:2005. Системи управління якістю. Настанови щодо управління якістю в проектах: (ISO 10006:2003, IDT). – Надано чинності 2007–08–01. – К. : Держспоживстандарт України, 2007. – IV, 27 с.

БИКОВ ІГОР ГЕННАДІЙОВИЧ

здобувач кафедри управління проектами ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ

Створення дієвої та всеохоплюючої системи реабілітації (медичної, психологічної, соціальної, трудової) в Україні є питанням державного значення з огляду на значну кількість людей з обмеженими можливостями, зростанням відсотку інвалідизуючих захворювань та станів у дорослих (за рахунок наслідків поранень та травм, зокрема при проведенні антитерористичної операції) та дітей (зокрема з дитячим церебральним паралічем (ДЦП) тощо), необхідністю соціальної реадaptaції та працевлаштування людей з обмеженими можливостями (у тому числі дітей з ДЦП), їх психологічній підтримці.

Реабілітація – це суспільно необхідне функціональне і соціально-трудове відновлення хворих та інвалідів, що здійснюється комплексним проведенням медичних, психологічних, педагогічних, професійних, юридичних, державних, суспільних та інших заходів, за допомогою яких можна повернути потерпілих до звичайного життя і праці, відповідно до їх стану. Тому основною метою реабілітаційних заходів є найскоріше повернення хворої людини до повноцінного соціального життя та найбільш повне відновлення втраченої працездатності. Це повною мірою відповідає основним пріоритетним аспектам ефективності реабілітації – економічному та соціальному [3].

Медицина, в тому числі й психологічна та соціальна, реабілітація на санаторно-курортному етапі дає можливість у більшому обсязі використовувати природні лікувальні ресурси та преформовані фізичні фактори як місцевих санаторіїв, так і курортів загальнодержавного значення, на які так багата наша держава. Збереження працюючого потенціалу санаторно-курортного комплексу України та його інтеграція в систему реабілітації (надання реабілітаційних послуг)

дозволить зберегти існуючі робочі місця не тільки для медичних працівників курортів, але й всієї розгалуженої інфраструктури, раціонально використовувати та зберігати природні лікувальні фактори, розвивати медичний та лікувально-оздоровчий туризм (відомо, що саме надання санаторно-курортних, оздоровчих та реабілітаційних послуг займає перше місце у світовій економіці медичного туризму) [2].

Саме південний регіон (Одеська, Миколаївська, Херсонська області) має незрівнянний курортний потенціал завдяки кліматичним особливостям, природним лікувальним ресурсам (лікувальні грязі (пелоїди), мінеральні води, в тому числі термальні, морські тощо). Застосування саме природних лікувальних ресурсів доказало свою ефективність в ранній реабілітації хворих ортопедичного та неврологічного профілю, стресових розладів тощо. Тому проєкт створення міжнародного реабілітаційного містечка «InterMedicalEcoCity» на Арабатській стрілці (Херсонська обл.) був обраний як предмет дослідження – модель системи реабілітації хворих та людей з обмеженими можливостями з соціально-значущими захворюваннями та станами.

Залучення санаторних закладів до процесу надання реабілітаційних послуг повністю відповідає сучасним тенденціям розвитку системи охорони здоров'я в цілому, а саме публічно-приватному партнерству (загальновідомо, що значна частина санаторно-курортних закладів є приватними або відомчими), принципу вільного вибору пацієнтом закладу для лікування тощо.

Необхідно констатувати, що на сьогодні в Україні реабілітаційними послугами хворі та люди з обмеженими можливостями (інваліди) не охоплюються в повному обсязі, цей етап лікування подекуди практично повністю недоступний для деяких верств населення саме завдяки відсутності скоординованої державної системи реабілітації, розрізненості міністерств та відомств, що відповідають за окремі ланки надання реабілітаційних послуг, відокремленості їх, не достатку фінансування медичної галузі. Наприклад, рання санаторна реабілітація після гострих станів (гострі порушення коронарного та мозкового кровообігу, травми та оперативні втручання на опорно-руховому апараті, шлунково-кишковому тракті, стани після опіків тощо) фінансується виключно за рахунок коштів Фонду соціального страхування з тимчасової втрати працездатності, тому фактично є доступною виключно для працюючих хворих переважно працездатного віку [1].

Слід зауважити, що розробляти дієву систему реабілітації необхідно з урахуванням вітчизняних особливостей організації медичної допомоги в країні. Тому саме залучення етапу санаторно-курортної реабілітації відповідає вітчизняним особливостям організації медичної допомоги, зокрема медико-психологічної реабілітації, а саме наявністю розгалуженої мережі санаторно-курортних закладів – курортів місцевого та державного значення різною форми власності та відомчого підпорядкування, у тому числі так званих «силових» відомств (Міністерства оборони України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Служби безпеки України, Державної прикордонної служби, тощо). Реабілітація в санаторно-курортних умовах дозволяє додатково здійснювати лікування одночасно з психологічними порушеннями супутньої соматичної та психосоматичної (яка виникла в результаті психотравмуючої події) патології, наслідків травм та поранень, отриманих під час виконання, насамперед, військових операцій.

Створення системи реабілітації в Україні дозволить забезпечити хворих етапною медичною допомогою (зокрема на етапі медико-психологічної реабілітації, соціально-трудової реадптації) та зберегти основні принципи надання реабілітаційної допомоги населенню: наступність, безперервність, комплексність, доступність, що дозволить хворим та людям з особливими можливостями отримувати медичну допомогу в повному обсязі та максимально відновити залишкову працездатність та підвищити якість життя, що й є основною метою медичної та соціальної допомоги населенню. Дієва та працююча система реабілітації – медичної, психологічної, соціальної, трудової – є основою гуманітарної політики держави.

Список використаних джерел.

1. Реабілітація постраждалих в умовах надзвичайних ситуацій та бойових дій. Посттравматичний стресовий розлад / За ред. К.Д. Бабова, І.Я. Пінчук, В.В. Стаблюка. – Одеса: Пальміра, 2015. – 217 с.
2. Медико-психологічна реабілітація при посттравматичному стресовому розладі на санаторному етапі / І.К. Бабова, О.А. Усенко, О.В. Футрук // Медична реабілітація, курортологія, фізіотерапія. – № 3-4. – 2015. – С. 42-46.
3. Медицинская реабилитация / Т.А. Золотарева, К.Д. Бабов, Б.А. Насибуллин, В.И. Козьявкин, А.М.Торохтин – Киев: КИМ, 2012. – 496 с.

ВИШНЕВСЬКА ВІОЛЕТА МИХАЙЛІВНА

*доцент кафедри управління проєктами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.техн.н., доцент*

ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ ПРИ УДОСКОНАЛЕННІ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ

Актуальність дослідження питань використання стратегічних комунікацій зумовлена викликом в інформаційній сфері, що постав перед Україною (та євроатлантичною цивілізацією загалом). Однією з найважливіших задач, що стоять перед сучасними державами і їх військовими відомствами, є використання інформації для управління будь-якими конфліктами, тому що інформація здатна суттєво впливати на світогляд людей.

За допомогою грамотної стратегії роботи з інформацією можливо здобути перемогу і в силовому конфлікті та забезпечити адекватну відповідь на спроби інших країн вплинути на інформаційний простір держави. Робота з інформацією в Інтернеті, нових ЗМІ, соціальних мережах стала іншим способом ведення сучасних війн

Усвідомлення особливого значення інформаційного складника гібридної війни відбувається в Україні у складних умовах понад дворічного воєнного протистояння. Сучасна війна – це війна цінностей, війна наративів, війна за громадську думку та емоції, війна, яка використовує інформацію як зброю. [1]

В Стратегії національної безпеки України в п.3.6 визначено загрози інформаційній безпеці: ведення інформаційної війни проти України; відсутність цілісної комунікативної політики держави, недостатній рівень медіа-культури суспільства. [4]

Воєнна доктрина України від 24 вересня 2015 року передбачає забезпечення інформаційної складової воєнної безпеки шляхом запровадження ефективної системи заходів стратегічних комунікацій у діяльність органів сектору безпеки [2]

Виклик в інформаційній сфері, що постав перед Україною, можливо подолати арсеналом стратегічних комунікацій. Визначення стратегічних комунікацій нормативно закріплене у Воєнній доктрині як скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави – публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави. [2]

В рамках допомоги Україні з питань розбудови національної системи стратегічних комунікацій у вересні 2015 року Секретар РНБО Олександр Турчинов та Генеральний секретар НАТО Єнс Столтенберг підписали Дорожню карту партнерства у сфері стратегічних комунікацій між НАТО та Україною. [3]

Метою цього Партнерства є надання Україні більш системної допомоги у сфері стратегічних комунікацій. Дорожня карта пропонує співпрацю на трьох рівнях: стратегічному, операційному і тактичному та передбачає чіткий поетапний план побудови стратегічних комунікацій в Україні:

- Створення самодостатньої внутрішньої і урядової/міжвідомчої системи стратегічних комунікацій;
- Розробка і реалізація національної стратегії України у галузі стратегічних комунікацій;
- Створення системи підготовки у галузі стратегічних комунікацій;
- Вдосконалення нормативних документів, що регламентують процес комунікації у структурах безпеки і оборони;
- Підвищення ефективності державних ЗМІ;
- Підготовка наявного персоналу у галузі зв'язків з громадськістю в оборонних і безпекових структурах.

Наразі Україна тільки розпочинає свою діяльність у сфері стратегічних комунікацій Від того, наскільки влада може пояснити свої дії суспільству та міжнародній спільноті, як суспільство може сформулювати свою позицію щодо тих чи інших питань, які існують інструменти цього зв'язку, залежить стабільність і благополуччя держави.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». – К. : НІСД, 2016. – 688 с.
2. Воєнна доктрина України, Указ Президента України від 24 вересня 2015 року № 555/2015, [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>
3. Дорожня карта Партнерства у сфері стратегічних комунікацій між Радою національної безпеки і оборони України та Міжнародним секретаріатом НАТО [Електронний ресурс].–Режим доступу :http://mfa.gov.ua/mediafiles/sites/nato/files/Roadmap_Ukr.pdf
4. Стратегія національної безпеки України: Указ президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015 [Електронний ресурс].– Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/287/2015#Find>

ДІОРДІЦА ІГОР ВОЛОДИМИРОВИЧ

*голова Інституту адміністративного правосуддя і судової реформи
Глобальної організації союзницького лідерства, к.ю.н., доцент*

КІБЕРТЕРОРИЗМ ЯК ЕЛЕМЕНТ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Як підкреслюється в Окінавській Хартії глобального інформаційного суспільства, інформаційно-комунікаційні технології є одним з найбільш важливих факторів, що впливають на формування суспільства XXI століття. Їх революційний вплив стосується способу життя людей, їх освіти і роботи, а також взаємодії уряду та громадянського суспільства. Інформаційні технології швидко стають життєво важливим стимулом розвитку світової економіки [1].

Водночас бурхливо розвиваються в суспільстві процеси інформатизації, які, разом із усіма своїми перевагами, створили безліч нових проблем, викликів та загроз у сфері національної безпеки. Головним чином, це стосується інформаційних загроз терористичного характеру. До 90-х років про тероризм говорили лише як про локальне явище, але в даний час він став феноменом світового масштабу, причому роль інформаційних технологій, передусім в реалізації демонстративності актів тероризму, дедалі стає вагомішою. З-поміж іншого, окремим видом тероризму стає кібертероризм, який фактично корелює із розвитком віртуального світу, симулякризацією інформаційних потоків. Нині можемо спостерігати значне збільшення уваги питанням протидії кібертероризму, водночас їх дослідження поза контекстом стратегічних комунікацій значно нівелює системний ефект від таких досліджень.

У роботі використано наукові доробки як зарубіжних дослідників, так і праці вітчизняних науковців, які займаються проблематикою тероризму і кібертероризму. Окремо виділимо наукову школу В. А. Ліпкана [2-6], дослідники якої присвячували свої доробки питанням боротьби з тероризмом, національній безпеці України, стратегічним комунікаціям, правовим засадам розвитку інформаційного суспільства в Україні (оскільки кібертероризм має місце саме в інформаційному суспільстві) та інформаційній безпеці України. Свої наукові доробки щодо проблем забезпечення інформаційної безпеки держави присвячували також в рамках окремих робіт і так вчені, як: Бурячок В. Л., Толубко В. Б., Хорошко В. О., Толюпа С. В. [7] та ін. Також було використано роботи дослідників кіберзлочинності, кібербезпеки та кібертероризму, таких як: Широкової-Мурараш О. Г., Акчуріна Ю. Р. [8], Топчія В. В. [9]. Окрему увагу було приділено працям Г. В. Форос, А. В. Форос [10], Макаренко Є. А., Рижков М. М., Ожевана М. А. [11] та Грищука В. К. [12].

Зважаючи на визначення поняття **стратегічних комунікацій** – скоординовані урядом держави зусилля, спрямовані на розуміння цільової аудиторії з метою створення, зміцнення та збереження сприятливих умов для

просування національних інтересів, політики та цілей держави через використання узгоджених концепцій, стратегій, доктрин і програм, планів, тем, меседжів і продуктів, поєднані та синхронізовані з діями усіх елементів національної могутності [6, с. 350], переконаний, що кібертероризм становить суттєву небезпеку державному управлінню.

Вперше занепокоєність можливими наслідками використання всесвітньої інформаційної мережі була висловлена у 1993 році Елвіном Тоффлером, коли широка публіка ще мало чого знала про Інтернет. Тоффлер вже тоді передбачав, що терористи будуть намагатися здійснити удар по інформаційній та телекомунікаційній інфраструктурі Сполучених Штатів. З цих пір було здійснено значну кількість досліджень, і думки експертів з приводу поняття «кібертероризм» полярно поділилися [8, С. 5].

Визначення інформаційного або кібертероризму можна знайти як в міжнародно-правових документах та проектах конвенцій, так і в дослідженнях фахівців з цієї проблематики. Однією з характерних рис визначень інформаційного тероризму є те, що в переважній більшості в них згадується тільки один аспект інформаційної безпеки, а саме пов'язаний із засобами оброблення інформації, що звучує поняття інформаційного тероризму, тим самим обмежуючи сферу правового регулювання, що не сприяє ефективній співпраці держав у справі боротьби з інформаційним тероризмом [6].

Однак, наголосимо на тому, що загальноприйнятого визначення наразі не існує. Але в теоретичному аспекті йдеться про інтеграцію таких понять, як «тероризм» та «комп'ютерний злочин» [15].

Зупинимось більш детально на деяких доктринальних дефініціях.

Науково-технічний прогрес, створивши нові інформаційні технології, в короткі терміни революційно трансформував процеси створення, збирання, одержання, зберігання, використання, поширення, охорони, захисту інформації. Сьогодні його результати нерідко використовують і злочинці. Проникнення в інформаційну сферу та її використання кримінальними, в тому числі й терористичними елементами породило явища, які називаються кіберзлочинністю і кібертероризмом. *Кібертероризм* – проведення «атак» на комп'ютерні системи. Засоби і методи кібератак вже давно освоєні як міжнародними екстремістськими організаціями, так і національними сепаратистськими рухами. Перші приклади «комп'ютерного тероризму» з'явилися наприкінці 1990-х рр., що пов'язано як з розвитком комп'ютерних мереж, так із зростаючою роллю комп'ютерів у всіх сферах життя. Як наслідок – до них зростає увага різних «кіберхуліганів» і «кібертерористів», які здійснюють напади за допомогою несанкціонованого доступу, щоб заважати нормальній роботі відповідних установ [12, С. 100].

Під *кібертероризмом* розуміють навмисну мотивовану атаку на інформацію, що обробляється комп'ютером, комп'ютерну систему або мережу, яка пов'язана з безпекою для життя і здоров'я людей або настанням інших тяжких наслідків, якщо такі дії вчинені з метою порушення громадської безпеки, залякування населення, провокування військового конфлікту [9].

Щодо міжнародного закріплення даного терміну, то в Конвенції Ради Європи про кіберзлочинність не міститься окремого визначення кібертероризму.

Положення Конвенції Ради Європи «Про кіберзлочинність» знайшли своє відображення в Законі «Про внесення змін до Кримінального та Кримінально-процесуального кодексів України» від 23.12.2004 року, відповідно до якого в розділі 16 «Злочини у сфері використання електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), систем та комп'ютерних мереж і мереж електрозв'язку» викладені у новій редакції статті 361, 362, 363 Кримінального кодексу та передбачена кримінальна відповідальність за статтями 361-1, 361-2 та 363-1 [11, С. 256].

Відповідно до проекту конвенції про посилення захисту від кіберзлочинів та кібертероризму, *інформаційний або кібертероризм* являє собою навмисне застосування незаконно встановленого повноваження, насильства, руйнування або проникнення в кіберсистему, у разі якщо подібні дії можуть спричинити смерть або заподіяти шкоду особі або особам, істотної шкоди майну, цивільний безлад або значну економічну шкоду [6].

У середині 1980-х років Беррі Коллін, співробітник американського Інституту безпеки та розвідки, запровадив термін «*кібертероризм*» для визначення терористичних дій у віртуальному просторі [9].

Тероризм у сфері комп'ютерних технологій має такі ознаки: анонімність, віддаленість дійової особи, відносна дешевизна, відсутність необхідності використання вибухівки і самогубних акцій, великий розголос в ЗМІ. Але у нього є і вади: через складність систем важко контролювати атаку і досягти бажаної шкоди безпосередньо людям, акція не набуває такого драматичного і емоційного характеру, як це буває при застосуванні інших засобів. Також кібертероризму властива така особливість: нові інформаційні технології є нерідко знаряддям ширшої терористичної операції [12, С. 102].

На мою думку, найбільшу небезпеку для системи стратегічних комунікацій становить кібертероризм, а саме – тероризм спланований, вчинений чи скоординований в кіберпросторі, тобто в терористичних акціях використовуються новітні досягнення науки і техніки в галузі новітніх інформаційних технологій.

На нашу думку, кібертероризм є транснаціональним діянням, яке вчиняється окремими індивідами чи організаціями осіб. Мотивами вчинення можуть бути як і політичні, так і помсти або прагнення до самоствердження. Цілі можуть переслідуватися найрізноманітніші, як підриг, так і демонстративність. Кібертерористи можуть використовувати як матеріальні, зокрема інформаційні – демагогію, пропаганду помилкових ідей, залякування за допомогою ЗМІ, так і нематеріальні, наприклад хибні повідомлення про вибухи та інше.

Зважаючи на викладене, вважаємо, що термін «*кібертероризм*» є синтезом понять «*кібербезпековий простір*» та «*тероризм*» і до сьогодні у наукових колах ведуться активні дискусії щодо того чи є перший просто реалізацією актів тероризму у новому просторі, чи це принципово нове явище, яке має нові методи, засоби та інструментарій.

Поки кібертероризм з розряду «потенційної» загрози не перейшов до розряду «реальної» загрози, слід застосовувати превентивні заходи для недопущення його становлення. Основою забезпечення боротьби з кібертероризмом є створення ефективної системи заходів із запобігання, виявлення та припинення такого виду злочинності [9].

В Україні на даний момент не розроблені нормативно-правові акти, що регулюють такий вид злочинності. Але головною зброєю у боротьбі з цією загрозою залишається законодавство, яке потребує подальшого вдосконалення. Якщо зазначати про міжнародні правові акти в цій сфері, то першим і головним документом, в якому йде про боротьбу з кіберзлочинністю, є Європейська конвенція 2001 року. Цей документ націлено на здійснення загальної політики з питань кримінального права, метою якої є захист суспільства від кібертероризму шляхом прийняття потрібних законодавчих актів, а також за допомогою розширення міжнародного співробітництва. В українському законодавстві навіть нема такого виду злочину, як кібертероризм. Тому найбільш дієвим напрямом у вирішенні комплексної проблеми протидії

кіберзлочинності у наш час є міжнародне співробітництво правоохоронних органів у сфері інформаційної безпеки на основі узгодження національного та міжнародного законодавства [9].

Таким чином, *резюмуємо*, що поняття кібертероризму виникло на межі XX-XXI століть задовго до початку масового використання Інтернету. Термін «кібертероризм» є синтезом понять «кібербезпековий простір» та «тероризм». Під кібертероризмом ми розуміємо притиправне діяння, яке вчиняється з ціллю досягнення негативних наслідків, наприклад отримання матеріальних благ чи загроза інформаційній безпеці держави. Кібертероризм має місце в кібербезпековому просторі

Для кібертероризму характерним є використання комп'ютера як інструмента злочину та існування Інтернету як міжнародного інформаційного простору, в якому перебуває об'єкт злочину. Зловмисна атака з боку кримінальних індивідів чи їх угруповань вчиняється на такі специфічні об'єкти, як інформація, програми, комп'ютери, локальні та глобальні мережі.

Кібертероризм є видовим, а інформаційний тероризм – родовим поняттям одного негативного явища – тероризму, які становить суттєву загрозу системі стратегічних комунікацій.

Дані тези можуть слугувати для врахування їх при розробленні напрямів державної політики стратегічних комунікацій, в рамках яких – ефективна кібербезпекова політика відіграє суттєве значення.

Список використаних джерел.

1. Окінавська хартія глобального інформаційного суспільства від 22.07.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/998_163
2. Ліпкан В. А. Боротьба з тероризмом : [монографія] / В. А. Ліпкан, Д. Й. Никифорчук, М. М. Руденко. – К. : Знання, 2002. – 254 с.
3. Ліпкан В. А. Національна безпека України : нормативно-правові аспекти забезпечення : [монографія] / Володимир Анатолійович Ліпкан. – К. : Текст, 2003. – 180 с.
4. Ліпкан В.А. Правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні : [монографія] / В. А. Ліпкан, І. М. Сопілко, В. О. Кір'ян / за заг. ред. В. А. Ліпкана. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2015. – 664 с.
5. Ліпкан В. А. Інформаційна безпека України : [глосарій] / В. А. Ліпкан, Л. С. Харченко, О. В. Логінов. – К.: Текст, 2004. – 136 с.
6. Стратегічні комунікації : [словник] / Т. В. Попова, В. А. Ліпкан ; за заг. ред. доктора юридичних наук В. А. Ліпкана. – К. : ФОП Ліпкан О.С., 2016. – 416 с.
7. Бурячок, В. Л. Інформаційна та кібербезпека: соціотехнічний аспект: підручник / [В. Л. Бурячок, В. Б. Толубко, В. О. Хорошко, С. В. Толюпа]; за заг. ред. В. Б. Толубка.— К.: ДУТ, 2015. – 288 с.
8. Широкова-Мурараш О. Г., Акчурін Ю. Р. Кіберзлочинність та кібертероризм як загроза міжнародній інформаційній безпеці: міжнародно-правовий аспект / О. Г. Широкова-Мурараш, Ю. Р. Акчурін // Науковий фаховий журнал з питань правової інформатики, інформаційного права та інформаційної безпеки «Правова інформатика». – К: Тов-во «ПанТот», 2011. – № 1. – 12 с.
9. Топчій В.В. Кібертероризм в Україні: поняття та запобігання кримінально-правовими та кримінологічними засобами [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.lj.kherson.ua/2015/pravo06/part_3/16.pdf
10. Форос Г. В. Інформаційний тероризм як загроза національній безпеці України / Г. В. Форос, А. В. Форос // Правова держава. – 2010. – № 12. – С. 256-261
11. Макаренко Є. А., Рижиков М. М., Ожеван М. А. Міжнародні інформаційна безпека: сучасні виклики та загрози. – К.: Центр вільної преси, 2006. – 916 с.
12. Тероризм: теоретико-прикладні аспекти: навчальний посібник / кол. авторів; за заг. ред. проф. В.К. Грищука. – Львів: ЛьвДУВС, 2011. – 328 с.

КРИВОГУЗ ГЕННАДІЙ ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.військ.н., доцент*

ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОЦЕСІВ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Постановка проблеми. Існуючі нормативно-правові акти та інші документи [1, 2, 3, 4, 5] у сфері цивільного захисту (ЦЗ) визначають перелік документів з планування діяльності системи ЦЗ (СЦЗ) суб'єкта господарювання (СГ), їх зміст, порядок розробки і методичні підходи, не акцентуючи увагу на обмеженості ресурсів для їх реалізації. Раціональне використання обмежених ресурсів можливе при застосуванні інструментів і методів управління проектами.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Кодекс цивільного захисту України [1] та інші документи [2, 3, 4, 5] визначають наступні документи з планування діяльності СЦЗ організації: план реагування на надзвичайні ситуації (інструкція щодо дій персоналу СГ у разі загрози або виникнення надзвичайних ситуацій (НС) – для СГ з чисельністю працюючих 50 осіб і менше); план локалізації і ліквідації наслідків аварій на об'єктах підвищеної небезпеки (ОПН); план ЦЗ на особливий період (для СГ, який продовжує роботу у воєнний час та який віднесено до категорії цивільного захисту). Виділення ресурсів для реалізації зазначених документів з планування покладається на СГ незалежно від його спроможностей. Методичні рекомендації щодо розроблення планів з планування ЦЗ [3, 4, 5] формують структуру і зміст вказаних планів, виділяють чотири основні етапи у роботі з розробки цих планів, але при цьому не враховують умови недостатності ресурсів для їх реалізації. До того ж, Євдін О.М. та інші [5] надають класифікацію методів планування, однак не деталізують їх застосування. Керівництво до зведення знань з управління проектами [6] в умовах обмежених

строків, фінансових, людських та інших ресурсів надає інструменти і методи для найважливіших груп процесів управління проектами (планування, виконання, моніторингу і контролю), які можуть бути застосовані до діяльності СЦЗ СГ та її планування.

Постановка завдання. Мета тез – визначити можливості застосування інструментів і методів управління проектами до процесів планування діяльності СЦЗ СГ.

Виклад основного матеріалу дослідження. Виходячи із аналізу сутності ЦЗ як функції держави, спрямованої на захист населення, територій, навколишнього природного середовища та майна від НС шляхом запобігання таким ситуаціям, ліквідації їх наслідків і надання допомоги постраждалим на мирний час та особливий період, пропонується СГ розробляти один документ з планування діяльності СЦЗ – план ЦЗ з відповідними розділами на мирний час та особливий період (мобілізація, воєнні дії, частково відбудовний період). Для СГ з чисельністю працюючих 50 осіб і менше це буде відповідна інструкція із ЦЗ.

Відповідно до Керівництва [6] діяльність СЦЗ СГ пропонується розглядати як проект її створення та функціонування за фазами мирного часу, мобілізації, воєнних дій і відбудовного періоду. У кожній фазі досліджуються групи процесів ініціації (з визначенням заінтересованих сторін), планування (з розробкою допоміжних планів), виконання (керівництво реалізацією планів), моніторингу і контролю (виявлення змін у попередніх групах процесів для розробки коригуючих впливів і запобіжних дій для попередження можливих проблем) і закриття фази. Розроблення плану ЦЗ СГ буде відноситися до групи процесів планування. Його розроблення можна порівняти з розробленням плану управління проектами як процесом визначення, підготовки і координації всіх допоміжних планів (за вказаними фазами) та інтеграції їх в комплексний план управління проектами (план ЦЗ СГ).

Під час розроблення плану ЦЗ СГ можуть бути застосовані інструменти і методи наступних областей знань [6]: управління інтеграцією, управління змістом, управління строками, управління вартістю, управління якістю, управління людськими ресурсами, управління комунікаціями, управління ризиками, управління закупками, управління заінтересованими сторонами діяльності СЦЗ.

Шляхом аналізу факторів зовнішнього і внутрішнього середовища підприємства за вказаними фазами розробляються дерево проблем і дерево цілей, на основі якого визначаються завдання і зміст робіт СЦЗ. Методом декомпозиції цього змісту будується ієрархічна структура робіт (ICP як основа для базового плану по змісту) з оцінкою їх тривалості і вартості та визначенням вимог до якості, що дає можливість у подальшому розробити відповідні плани управління розкладом, вартістю та якістю робіт. При цьому можуть виникати протиріччя одночасного забезпечення рівня якості і мінімальних тривалості і вартості робіт. При складанні розкладу робіт СЦЗ може застосовуватися метод критичного шляху (у вигляді діаграми Ганта), за допомогою якого оцінюється мінімальна тривалість усього комплексу робіт і визначається ступінь гнучкості на логічних шляхах у мережі в рамках моделі розкладу. Згідно методу оцінки та аналізу програм (program evaluation and review technique, PERT) оцінка тривалості робіт може здійснюватися по трьох точках (найбільш ймовірна, оптимістична і песимістична). Метод аналізу мережі розкладу дозволяє розрахувати дати раннього та пізнього старту і фінішу для всіх робіт шляхом аналізу прямого і зворотного проходу по мережі розкладу. В умовах обмежених ресурсів одним із методів оптимізації може застосовуватися метод вирівнювання ресурсів для урівноваження попиту і пропозицій на них шляхом регулювання дат старту і фінішу робіт.

При складанні плану управління вартістю робіт СЦЗ може бути використано метод оцінки вартості робіт по трьох точках (найбільш ймовірна, оптимістична і песимістична), допущення про вартість якості (cost of quality, COQ), аналіз резервів, контрольні рахунки та інші. При складанні плану управління якістю робіт СЦЗ застосовуються інструменти якості (діаграми Ісікави, Парето, розкиду, мережі операцій, матриці пріоритетів тощо).

Під час розробки плану управління людськими ресурсами СЦЗ СГ пропонуються до застосування організаційна структура робіт (OBS), матриця відповідальності, посадові інструкції, аналіз рішень на основі множини критеріїв та інші. При складанні плану управління комунікаціями СЦЗ СГ доцільно застосовувати аналіз вимог до комунікацій, комунікаційні технології (обговорення, наради, бази даних, веб-сайти тощо), інтерактивні та інші комунікації. При складанні плану управління ризиками діяльності СЦЗ СГ можуть використовуватися реєстр ризиків, SWOT-аналіз, листи оцінки стратегічних ризиків, аналіз профілю ризиків заінтересованих сторін, матриця ймовірності і впливу ризиків та інші. Під час розробки плану управління закупками передбачається застосування експертних та незалежних оцінок, аудитів закупок тощо. При складанні плану управління заінтересованими сторонами діяльності СЦЗ СГ можуть застосовуватися аналіз заінтересованих сторін, експертні оцінки, матриці оцінки рівня залучення заінтересованих сторін та інші.

Список використаних джерел.

- 1 Кодекс цивільного захисту України. (Відомості Верховної Ради (ВВР), 2013, № 34-35, ст.458).
- 2 Наказ Комітету по нагляду за охороною праці України Міністерства праці та соціальної політики України від 17.06.1999 р. №112 «Про затвердження Положення щодо розробки планів локалізації та ліквідації аварійних ситуацій і аварій».
- 3 Методичні рекомендації щодо розроблення планів ЦЗ підприємств, установ, організацій на особливий період, затверджені наказом МНС від 16.07.2009 р. №494
- 4 Методичні рекомендації щодо порядку складання планів реагування у разі загрози та виникнення надзвичайних ситуацій на підприємствах, установах та організаціях. Додаток до листа ДСНС України від 06.03.2015 р. № 17-3/739
- 5 Євдін О.М., Слюсар А.А., Фомін А.І., Негрієнко С.В. Методичні рекомендації щодо розроблення планів з питань ЦЗ (перша редакція). Проект. К.: УНДЦЗ ДСНС України, 2015. – 144 с.
- 6 Руководство к своду знаний по управлению проектами. (Руководство PMBOK®). Пятое издание. Newtown Square, Pennsylvania: PMI, 2013. – 586 с.

ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ

Туризм – одна з найбільших галузей світових індустрій. Він пов'язаний з усіма сферами життя – соціальною, економічною, культурною, екологічною та політичною.

При плануванні розвитку туризму, вкрай важливо зосередитися на відповідному плануванні зростання туризму щодо потенціалу місцевих систем. З цією метою особам, які приймають рішення, які повинні мати чітке уявлення про можливі ризики туризму і способи реагування на ці ризики, повинні бути запропоновані відповідні інструменти. Програма ООН з навколишнього середовища пропонує такі інструменти – Стратегічна екологічна оцінка (SEA), Оцінка пропускної здатності (ССА), Оцінка впливу на навколишнє середовище (EIA), Індикатор стійкості. Ці індикатори використовуються при плануванні туризму прибережних зон Карибських островів. Використання цих інструментів призводить до економічного зростання даного регіону та дозволяє краще оцінити фізичне середовище прибережних зон, виявити існуючі та потенційні цілі їх використання, оцінити їх взаємну сумісність та їх індивідуальну сумісність з навколишнім середовищем, і, нарешті, розробити комплексні стратегії і плани, запропонувати гарне рішення для соціального та екологічно безпечного процесу розвитку [1].

Канадський підхід до управління туристичною сферою більшою мірою ґрунтується на маркетингових стратегіях окремих територій. Вимоги дослідження та розробки продукту, а також маркетингові можливості відрізняються в різних провінціях і територіях та серед сільських та міських районів. Однією із інституцій, яка веде національні канадські маркетингові кампанії у співпраці з різними провінціями / територіями є Канадський туристичний коледж (КТК). Він розробляє маркетингові стратегії відповідно до потреб певної провінції чи території, ґрунтуючись саме на використанні відповідних маркетингових інструментах – реклама, товарна політика, орієнтування на кінцевого споживача. Проте наразі існує необхідність продовжувати розробку спільних підходів для підвищення результативності та ефективності національних ініціатив, і в той же час, визнаючи різні пріоритети і потреби всіх провінцій і територій. Зміцнення співпраці в області маркетингу туризму між провінціями / територіями і КТК буде служити не тільки для кращої координації існуючих ініціатив, але це поліпшить їх взаємодоповнюваність, що потенційно веде до інноваційних партнерств [2].

Туризм і гостинність роблять величезний внесок в економіку Австралії, і всі рівні уряду грають важливу роль в регуляції, розвитку, маркетингу та зростанні цього сектору. Більш ефективний спосіб регулювання туристичної сфери в Австралії – є, загальнодержавного координація політики туризму; є необхідно у встановленні найкращої основи для стимулювання зростання економіки. Загальнодержавний підхід – партнерство з промисловістю та іншими ключовими зацікавленими сторонами – грає ключову роль в забезпеченні того, що австралійський туризм і гостинність залишається конкурентоспроможним і життєздатним. Туризм є найбільшою експортною послугою промисловості Австралії і торкається багатьох областей економічної діяльності, включаючи подорожі, покупки, розміщення, заходи та освіту. Широкий спектр галузі означає, що жодна урядова установа не може повністю нормативно регулювати галузь або політику управління, щоб впливати на подальший розвиток туризму. Уряд відіграє ключову роль у поєднанні промисловості і туристів; уряд, володіючи або контролюючи багато послуг та інфраструктуру, відіграє важливе значення для успіху індустрії туризму. Ключ до того, щоб туризм залишався конкурентоспроможним і життєздатним – є підхід загальнодержавного уряду, у партнерстві з промисловістю та іншими ключовими зацікавленими сторонами (в тому числі міжнародними урядами). Проте останні стратегічні огляди індустрії туризму і подорожей в Австралії також визнали необхідність підвищення рівня загальнодержавного уряду координації політики і програм.

Окрім загальнодержавного підходу туристична галузь Австралії керується Плануванням Управління Дестинацією (Destination Management Planning – DMP). Планування Управління Дестинацією – підхід, який включає в себе координаційну політику, громади і всі рівні уряду, щоб гарантувати, що вони беруть участь в плануванні, розробці та маркетингу напрямків. DMP може підвищити конкурентоспроможність і сталість досвіду туристів, отриманих у дестинації. Успішна система DMP вбачає розробку і реалізацію загального підходу, який підтримується промисловістю, громадою та урядом на всіх рівнях [3].

З огляду на вище сказане, можемо зробити висновок, що різноманіття підходів до управління туристичною сферою забезпечують належний розвиток туризму і дозволяють підвищити туристичний імідж країни на світовому ринку.

Список використаних джерел.

1. An integrated planning and management approach // UNEP Sustainable Coastal Tourism. – Mode of access: http://www.unep.org/pdf/DTIE_PDFS/DTI1091xPA-SustainableCoastalTourism-Planning.pdf
2. Craig Alexander Challenges and Opportunities Facing Canada's Tourism Industry. / Alexander Craig // The Economist, Oct. 1, 2014. – Mode of access: <http://www.tourism.gc.ca/eic/site/034.nsf/eng/00040.html>
3. Juliana Payne Australia's International Tourism Industry / Payne Julia // NATIONAL TOURISM ALLIANCE – Commission research project. – 2014. – Mode of access: <http://www.pc.gov.au/research/completed/international-tourism/comments/submissions/submission-counter/sub023-international-tourism.pdf>

ЗМІСТ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННІ

Вихід комунікації поза національні, етноментальні і культурологічні межі зумовлює потребу у формуванні відповідної нормативно-правової бази, яка має бути узгодженою із суб'єктами глобального інформаційно-комунікативного простору і відповідати задоволенню їхніх законних інтересів [1].

Стратегічні комунікації в суспільстві знань формують нові можливості для реалізації даних інтересів.

Проведений нами формально-юридичний та логіко-семантичний аналіз уможливають резюмувати, що усі наявні наукові праці зі словом «комунікація» в назві переважно політичної спрямованості [2—9]; стосуються філософських наук [10—12] чи соціології [13—14] тощо. При цьому, подеколи комунікація розглядається як «інструмент...політики» [20]; «...система інституцій..» [21; с. 3] та «...системна взаємодія..» [21; с. 8] тощо.

Можливо саме через брак уваги до теми стратегічних комунікацій й недослідженість її в науковій площині наша держава і виявилась неспроможною вчасно відвернути від себе агресію й відповісти на сучасні загрози, зокрема на гібридні війни [22].

Поняття стратегічних комунікацій визначено у Воєнній доктрині України, у ч. 16 ст. 4 розділу 1 якої визначено, що «*стратегічні комунікації*» визначаються як скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави — публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави [15].

Таким чином, йдеться про взаємопроникнення — комунікацій в нетрадиційні для неї області, і нетрадиційних областей — в комунікації.

Зауважимо й на визначення «стратегічних комунікацій» у США, що подано у Вільній енциклопедії Вікіпедії — скоординовані дії, повідомлення, зображення, і інші форми сигналізації або участі, призначені для інформування, впливу, або переконання обраних глядачів на підтримку національних цілей [16].

Підкреслимо, що *головна та ключова засада комунікацій: гарантування реалізації національних інтересів* [17].

Для повного розуміння змісту стратегічних комунікацій потрібно з'ясувати складові інформаційної сфери, в яких реалізується державна політика:

- *сфера інформаційної безпеки* (державна політика інформаційної безпеки, політика безпеки інформації, політики та системи захисту інформації);
- *сфера електронного урядування* (державна політика з питань електронного урядування; державна політика сприяння розвитку громадянського суспільства в Україні);
- *сфера розвитку інформаційного суспільства* (національна інформаційна політика, державна політика у сфері розвитку інформаційного суспільства, пріоритет державної політики, пріоритетний напрям державної політики);
- *сфера інформатизації* (основоположні засади сукупності взаємопов'язаних організаційних, правових, політичних, соціально-економічних, науково-технічних, виробничих процесів, що спрямовані на створення умов для задоволення інформаційних потреб громадян та суспільства на основі створення, розвитку і використання інформаційних систем, мереж, ресурсів та інформаційних технологій, які побудовані на основі застосування сучасної обчислювальної та комунікаційної техніки);
- *сфера захисту (інформаційних) прав і свобод людини і громадянина;*
- *сфера функціонування та розвитку медіапростору* тощо [17].

Відповідно, солідаризуючись із В. А. Ліпканом, можемо виділити і *компоненти системи стратегічних комунікацій*, взявши за зразок стандарти НАТО, де питанням стратегічної комунікації приділена надзвичайна питома вага:

- зв'язки з громадськістю (Public Affairs and Military Public Affairs);
- публічна дипломатія та військові заходи в підтримку публічної дипломатії (Public Diplomacy and Military Support to Public Diplomacy);
- зв'язки зі ЗМІ (Press and Media);
- інформаційні заходи міжнародного військового співробітництва (International Military Cooperation);
- цивільно-військове співробітництво (CIMIC);
- дії в кіберпросторі, включаючи соціальні мережі;
- залучення ключових лідерів до проведення інформаційних заходів (Key Leaders Engagement);
- внутрішня комунікація (роботу з особовим складом/внутрішній PR);
- інформаційні та психологічні операції (IPSO);
- інформування про ситуацію (Visual Info/Situation Awareness) та документування подій на полі бою (Combat Camera);
- розвідувальне забезпечення проведення інформаційних заходів;
- показ дій військ (Show of Force);
- введення в оману (MILDEC);
- безпека операцій (Operation Security);
- фізичний вплив (Physical Attack);
- протиборство в електромагнітному просторі (EMW) [18].

Таким чином, доходимо висновку, що *стратегічні комунікації* — це процес, який лежить в основі забезпечення національної безпеки України в цілому й реалізації державних інтересів, в т.ч. в інформаційній сфері, та до здійснення якого залучені не лише суб'єкти стратегічних комунікацій, а й інститути громадянського суспільства.

Цікавою є також думка Деніела Гейджа, який під *стратегічними комунікаціями* вбачає процес синхронізації дій, образів й слів, яка має на меті досягнення бажаного ефекту [19].

Логічним етапом нашого дослідження після аналізу окремих визначень, а також практики реалізації стратегічних комунікацій, виступає висунення гіпотези щодо конструкції власного варіанту визначення поняття «*стратегічні комунікації*», під якими ми розуміємо стратегічну взаємодію й взаємовплив в інформаційному середовищі між окремими суб'єктами (державними, чи визначеними для виконання державних цілей), що полягає у всебічному залученні можливостей кожного окремого компонента стратегічної комунікації у комплексі або відокремлено, та спрямовані на досягнення визначеної мети.

Отже, в межах даної статті ми здійснили першу спробу у юридичній науковій доктрині сформулювати визначення стратегічних комунікацій. Підкреслимо, що одним із ключових моментів стратегічної комунікації, що обумовлює її успіх є активне планування, а не реагування на події. Тобто використання проактивного підходу виступає домінантою у побудові моделі страткому в умовах гібридної (нелінійної) війни. У випадку, коли стратегічна комунікація відбувається як відповідь на подію — шанси на її результативність суттєво зменшуються.

Список використаних джерел.

1. Ліпкан В. А. Правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: [моногр.] / В. А. Ліпкан, І. М. Сопілко, В. О. Кір'ян / за заг. ред. В. А. Ліпкана. — К. : ФОРМ О. С. Ліпкан, 2015. — 664 с.
2. Політична комунікація як чинник трансформації політичних цінностей [Текст] : дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / А.К.Клячин ; Дніпропетровський національний ун-т. — Д., 2007. — 212 с.
3. Комунікація — інтеракція — маніпуляція: механізм реалізації сучасної політичної влади / В. О. Ковалевський // Сучас. укр. політика. Політики і політологи про неї. — 2010. — Вип. 19. — С. 244—254.
4. Комунікація як інструмент екологічної політики (на прикладі порівняльного досвіду України та Німеччини): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.08 / О.О. Беляков ; Київ. ун-т ім. Т.Шевченка. Ін-т журналістики. — К., 1999. — 20 с.
5. Політична комунікація як фактор соціокультурної реінтеграції сучасного українського суспільства [Текст] : дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Ромашко Олексій Олександрович; Одеський національний ун-т ім. І.І.Мечникова. Інститут соціальних наук. — О., 2006. — 207 с.
6. Політична комунікація як об'єкт соціологічного дослідження [Текст] : дис... канд. соціол. наук: 22.00.04 / Шидловський Дмитро Олександрович ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2007. — 208 с.
7. Політична комунікація в демократизації владних відносин України [Текст] : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Кадлубович Тетяна Іванівна ; Київський національний ун-т ім. Тараса Шевченка. — К., 2008. — 17 с.
8. Політична комунікація як чинник трансформації політичних цінностей [Текст] : автореф. дис... канд. політ. наук: 23.00.02 / Клячин Андрій Костянтинівич ; Дніпропетровський національний ун-т. — Д., 2007. — 19 с.
9. Політична комунікація як системоутворюючий фактор політичного життя суспільства [Текст] : автореф. дис... канд. політ. наук : 23.00.02 / Анісімович-Шевчук Ольга Зенонівна ; Львів. нац. ун-т ім. І. Франка. — Л., 2010. — 19 с.
10. Правова комунікація в контексті посткласичного праворозуміння [Текст] : дис... д-ра юрид. наук: 12.00.12 / Токарська Антоніна Семенівна ; Львівський держ. ун-т внутрішніх справ. — Л., 2008. — 515 с.
11. Комунікація як чинник розвитку суспільства : Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.03 / Л. І. Саввіна; Одес. нац. ун-т ім. І.І.Мечникова. — О., 2004. — 14 с.
12. Комунікація як основа соціальних перетворень (у контексті становлення постмодерного суспільства) : монографія / О. Є. Висоцька. — Д. : Інновація, 2009. — 316 с.
13. Міжкультурна комунікація в багатовісному регіоні України [Текст] : автореф. дис... д-ра соціол. наук : 22.00.04 / Слющинський Богдан Васильович ; Харк. нац. ун-т ім. В. Н. Каразіна. — Х., 2010. — 30 с.
14. Книжкова комунікація: теорія, історія, перспективи розвитку: автореф. дис... д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / В. А. Маркова ; Харк. держ. акад. культури. — Х., 2011. — 36 с.
15. Указ Президента України № 555/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України». Електронний ресурс : <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>.
16. Електронний ресурс : https://en.wikipedia.org/wiki/United_States_Strategic_Communication
17. В. А. Ліпкан. Експертний висновок на проект Стратегії розвитку ефективних комунікацій у ЗСУ <http://goal-int.org/ekspertnij-visnovok-na-proekt-strategii-rozvitku-efektivnix-komunikacij-u-zsu/>
18. В. А. Ліпкан. Роль стратегічних комунікацій в протидії гібридній війні проти України <http://goal-int.org/rol-strategichnix-komunikacij-v-protidii-gibridnij-vijni-proti-ukraini/>
19. Daniel Gage. The continuing evolution of Strategic Communication within NATO // The Three Swords Magazine 27/ 2014 p. 53—55.
20. Комунікація як інструмент екологічної політики (на прикладі порівняльного досвіду України та Німеччини): Автореф. дис... канд. філол. наук: 10.01.08 / О.О. Беляков ; Київ. ун-т ім. Т.Шевченка. Ін-т журналістики. — К., 1999. — 20 с. — С. 13.
21. Книжкова комунікація: теорія, історія, перспективи розвитку: автореф. дис... д-ра наук із соц. комунікацій : 27.00.03 / В. А. Маркова ; Харк. держ. акад. культури. — Х., 2011. — 36 с.
22. Ліпкан В.А. Сутність гібридної війни проти України / В. А. Ліпкан // Імперативи розвитку цивілізації. — 2015. — № 2. — С. 13—16.

ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

У зв'язку з розвитком засобів масової інформації (телебачення, радіо, Інтернет, преса) суспільну думку по відношенню до товарів, робіт, послуг в економічному плані, суспільних процесів та реформ в політичному плані необхідно постійно спрямовувати. Якщо це завдання не буде виконувати держава, що переслідує національні інтереси, це зробить ворог або конкурент. Розвиток стратегічних комунікацій та чітке визначення напрямків їх прикладного застосування одна з головних задач держави в захисті інформаційного простору [3]. Суверенітет держави в умовах інформаційного суспільства в значній мірі залежить від вмілого захисту національної ідеї, максимально правдивого подання інформації в комунікативний простір, ефективного формування наративів, що дають можливість об'єднувати інтереси правлячих еліт і населення держави.

Транснаціональні інтеграційні процеси та агресивна поведінка наддержав змушують нас захищати не тільки територію (в фізичному розумінні кордонів), але і економічний простір, що виражається перш за все сформованими уподобаннями споживачів. Інструментом досягнення поставлених цілей є вдалий наратив. У цій війні переможе той, чия розповідь (наратив) переможе. Отже, критичної ваги набувають механізми формування цього наративу, канали його поширення, прийнятність сформованого наративу для аудиторії, перехід від політики реагування до проактивної політики.

Постає цілком логічне, що таке стратегічні комунікації та яка їх роль. Стратегічні комунікації передусім є діяльністю з гармонізації тем, ідей, образів і дій. Прийнято вважати, що стратегічні комунікації це не просто питання «повідомлення», «відправника» і «отримувача» за класичною схемою комунікативного акту. Стратегічні комунікації передбачають діалог і підхід до побудови відносин на основі уважного ставлення до культурних та історичних особливостей, місцевих способів ведення справ і виявлення місцевих лідерів думок. У військовій сфері, як правило, йдеться про гармонізацію всіх заходів у сфері публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю та (військових) інформаційних операцій. Отже, стратегічні комунікації є одночасно і процесом (узгодження слів і справ з метою впливу та надання інформації), і результатом цього процесу [1].

Основними сферами застосування стратегічних комунікацій традиційно вважають військову, політичну та сферу бізнесу [2]. Аналіз стратегічних комунікацій у військовій сфері потребує детальнішого вивчення та ґрунтовних знань специфіки діяльності, тому ми зосередимо увагу на прикладних аспектах стратегічних комунікацій в політиці та бізнесі. Одним із таких аспектів є PR. У всіх компонентах такої наукової дисциплінарної структури, якою є публік рилейшнз, відбувалися істотні зміни. Їх фіксація є доказом правомірності виокремлення певних періодів або етапів становлення наукового знання про феномен публік рилейшнз. Останнім десятиліттям сфера публік рилейшнз активно розвивається. У наукову парадигму досліджень включаються суб'єкти PR-комунікації, різні параметри комунікативних ситуацій, предмет та об'єкт комунікативної діяльності, комунікація як інструмент створення ефективних публічних дискурсів, що суттєво вплинуло на розвиток теоретичного знання про PR. Соціальне комунікування поступово стає одним з головних аспектів комунікативних досліджень, які отримали пріоритет за останні десятиліття [6].

В сфері бізнесу головним прикладним аспектом є інформаційний маркетинг. Сучасна система маркетингових комунікацій характеризується широким спектром традиційних інструментів: реклама, стимулювання збуту, персональний продаж, публік рилейшнз, прямий маркетинг та новітніх: подійний маркетинг, POS-матеріали, product placement, мерчандайзинг, мобільний маркетинг тощо, спрямованих на досягнення маркетингових цілей. Система маркетингових комунікацій як один із елементів комплексу маркетингу має бути чітко сформована та розрахована на перспективу для досягнення максимального ефекту. Комунікаційна стратегія – комплексна програма дій, яка спрямована на вибір пріоритетних інструментів маркетингових комунікацій, їх оптимальне поєднання та посилення їх інтегративного впливу на споживачів [5].

Комунікаційна стратегія формується на основі встановлених місії підприємства, стратегії розвитку та маркетингової стратегії підприємства. Інформаційною базою для прийняття стратегічних рішень є результати проведених маркетингових досліджень (аналіз внутрішнього та зовнішнього середовища, аналіз споживачів, конкурентів, визначення цільових сегментів тощо). У рамках розроблення комунікаційної стратегії передбачається формування стратегії використання окремих інструментів маркетингових комунікацій [4].

Таким чином, головними прикладними складовими стратегічних комунікацій на сьогоднішній день можна виділити використання PR політичними силами та партіями, а також інформаційний маркетинг для завоювання ринків збуту. Але стратегічні комунікації продовжують розвиватись, протикаючи і реалізуючись в інших сферах політики та бізнесу, з метою ефективізації тих чи інших процесів.

Список використаних джерел.

1. Комунікація — інтеракція — маніпуляція: механізм реалізації сучасної політичної влади / В. О. Ковалевський // Сучас. укр. політика. Політики і політологи про неї. — 2010. — Вип. 19. — С. 244—254.
2. Комунікація як чинник розвитку суспільства : Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.03 / Л. І. Саввіна; Одес. нац. ун-т ім. І.І.Мечникова. — О., 2004. — 14 с.
3. Комунікація як основа соціальних перетворень (у контексті становлення постмодерного суспільства) : монографія / О. Є. Висоцька. — Д. : Інновація, 2009. — 316 с.
4. Ліпкан В. А. Правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: [моногр.] / В.А. Ліпкан, І. М. Сопілко, В. О. Кір'ян / за заг. ред. В. А. Ліпкана. — К. : ФОРМ О. С. Ліпкан, 2015. — 664 с.
5. Почепцов Г.Г. Стратегические коммуникации: стратегические коммуникации в политике, бизнесе и государственном управлении. — К. : Альтерпрес, 2008. — 216 с.
6. Почепцов Г. Публік рилейшнз: Навч. посіб. — К., 2000.

ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ

Трансформація геополітичної конфігурації світу, кластеризація інформаційного суспільства з подальшою кристалізацією суспільств знань зумовлюють суттєве ускладнення структури суспільних відносин, появи нових їх видів [1]. Відтак, актуалізується потреба в удосконаленні державного управління, приведенні його у відповідність до потреб ефективного розвитку Української держави. Нові соціальні відносини зумовили необхідність у пошуку нового інструментарію, за допомогою якого уможливилося організація узгодженої взаємодії суб'єктів державного управління та інститутів громадянського суспільства щодо цілепокладання, прогнозування, планування та програмування соціально-економічного розвитку держави. Таким адекватним комплексним інструментарієм державного управління в умовах актуалізації нових викликів інформаційно-комунікаційному простору виступає *система стратегічних комунікацій* [2].

Ізазначу, що у низці вітчизняних міністерств вже створено відповідні структурні підрозділи, працюють радники зі стратегічних комунікацій, експерти, аналітики та фахівці з цього напрямку. Також є радник зі стратегічних комунікацій і у Президента України.

У Щорічному посланні Президента України до Верховної Ради, озвученому у вересні 2016 року, окремо наголошено на ключовій ролі стратегічних комунікацій в реалізації реформи комунікативної діяльності держави, формуванні міжнародного іміджу та забезпеченні кібернетичної безпеки.

Більше того, дане поняття вже легітимоване. Так, у ч. 16 ст. 4 розділу 1 Воєнної доктрини України, «*стратегічні комунікації*» визначаються як скоординоване і належне використання комунікативних можливостей держави — публічної дипломатії, зв'язків із громадськістю, військових зв'язків, інформаційних та психологічних операцій, заходів, спрямованих на просування цілей держави [3].

Відзначу, що вітчизняна наука постійно на декілька кроків відстає від існуючих реалій. Нині на доктринальному рівні дослідження стратегічної комунікації відсутні, а ті поодинокі публікації, що з'являються, здебільшого виступають перекладом англійських матеріалів STRATCOM, а також стандартів НАТО у цій галузі безвідносно до національних інтересів України, а також засад національної ідентичності.

Натомість відмічу, що стратегічні комунікації в суспільстві знань перетворюються в системоутворюючу складову сучасної цивілізації та виступають умовою її глобальних при чому варіативних трансформацій. Водночас, адаптація технологій стратегічних комунікацій відповідно до соціокомунікативних структур та спроможностей суспільства й держави є необхідною складовою їх успішного функціонування, виступає вагомим чинником розвитку суспільства [4].

Зрозуміло, що дане поняття у Воєнній доктрині України було сформульовано відповідно до потреб воєнної організації держави, тому в нашому контексті – контексті державного управління – його інтерпретація є дещо ширшою.

Отже, пропонується визначати *стратегічні комунікації*, як напрям державного управління, на даному етапі історичного розвитку *розуміти* як узгоджені та скоординовані урядом держави можливості інституціональної структури та інститутів громадянського суспільства, спрямовані на розуміння цільової аудиторії з метою створення, зміцнення, збереження та розвитку сприятливих умов для просування з урахуванням національних цінностей легітимованих національних інтересів, політики та цілей держави через використання узгоджених концепцій, стратегій, доктрин і програм, планів, тем, меседжів, смислів, наративів і продуктів, поєднані та синхронізовані з діями, можливостями, спроможностями та потенціалом усіх елементів системи державного управління.

Основними складовими елементами системи стратегічних комунікацій виступають : 1) *інтераціоналістський блок*: публічна дипломатія; залучення ключового лідера; зв'язки зі ЗМІ, з органами державної влади, з громадськістю, внутрішня комунікація; 2) *інформаційно-психологічний блок*: інформаційні, психологічні, спеціальні операції; 3) *технічний блок*: кібернетична безпека, протиборство в електромагнітному просторі; 4) *військовий блок*: блок військового та цивільно-військового співробітництва; документування подій, безпека операцій, заходи активного впливу.

Не зовсім незрозумілою є позиція вищого керівництва держави щодо: 1) скасування Доктрини інформаційної безпеки України; 2) неприйняття у затвердженні Урядом терміни (30 липня 2015 р.) Міністерством інформаційної політики Концепції інформаційної безпеки у той час, коли проти України задіяний весь арсенал стратегічних комунікацій щодо унеможливлення нею реалізації національних інтересів, зокрема здійснюються широкомасштабні інформаційно-психологічні операції системного характеру, ведеться чорна пропаганда, застосовуються різноманітні залякування, показ дій військ, проводяться спеціальні операції щодо ліквідації певних ключових лідерів, залучаються ключові лідери для дестабілізації і формування зневіри до влади України тощо.

Причому стратегічні комунікації доцільно розглядати в двох аспектах:

- 1) як напрям державної політики;
- 2) як напрям підготовки відповідних фахівців (страткомівців).

Вимушений визнати, що Україна не виробила системної стратегії державної комунікаційної політики.

Однак певні зрушення намітилися в напрямі підготовки відповідних фахівців в рамках кафедри управління проектами ОРИДУ НАДУ. Переконали, що розвиток страткому виступає важливою підмогою успішного функціонування Української держави.

Список використаних джерел.

23. Ліпкан В. А. Правові засади розвитку інформаційного суспільства в Україні: [моногр.] / В. А. Ліпкан, І. М. Сопілко, В. О. Кір'ян / за заг. ред. В. А. Ліпкана. – К. : ФОП О. С. Ліпкан, 2015. – 664 с.

24. Стратегічні комунікації : [словник] / Т. В. Попова, В. А. Ліпкан ; за заг. ред. доктора юридичних наук В. А. Ліпкана. – К. : ФОП Ліпкан О.С., 2016. – 416 с.

25. Указ Президента України № 555/2015 «Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 2 вересня 2015 року «Про нову редакцію Воєнної доктрини України». Електронний ресурс : <http://www.president.gov.ua/documents/5552015-19443>.

26. Комунікація як чинник розвитку суспільства : Автореф. дис... канд. філософ. наук: 09.00.03 / Л. І. Саввіна; Одес. нац. ун-т ім. І.І.Мечникова. — О., 2004. — 14 с.

ЛУПАШКО АРТУР ПАВЛОВИЧ

аспірант кафедри управління проектами ОРІДУ НАДУ при Президентові України

МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНІ

Гостинність – це одне з понять цивілізації, яке завдяки прогресу і часу перетворилося на потужну індустрію, у якій працюють мільйони професіоналів, створюючи усе найкраще споживачам послуг. Індустрія гостинності включає у собі різні сфери діяльності людей – туризм, відпочинок, розваги, готельний і ресторанний бізнес, громадське харчування, екскурсійну діяльність, організацію виставок і проведення різних наукових конференцій.

Індустрія туризму та гостинності є невід'ємною частиною сфери послуг, що динамічно розвиваються у межах сучасної світової економіки. Однією з важливих складових індустрії гостинності є готельне господарство.

В умовах конкурентного ринку послуг гостинності підприємства готельного бізнесу при обслуговуванні туристів та інших категорій громадян повинні забезпечити не лише високий рівень комфорту проживання, але й постійно підвищувати рівень сервісного обслуговування клієнтів, пропонувати широкий вибір додаткових та супутніх послуг, в тому числі інформаційні, побутові, посередницькі, послуги бізнес-центру, організації дозвілля та ін. Актуальна проблема впровадження у системі управління вітчизняними готельними підприємствами сучасних ефективних моделей управління, що відповідають світовим стандартам, обумовлена необхідністю надання високоякісних послуг, зниженні витрат, координації персоналом, проведення маркетингових досліджень ринку готельних послуг [2].

Досвід економічної діяльності останніх років у готельному господарстві України свідчить про повільне підвищення якісних параметрів оцінки продуктивності праці підприємствами галузі. Одночасно сьогодні розвивається мережа готелів високої категорії обслуговування, які надають послуги розміщення згідно з вимогами світових стандартів.

У системі публічного управління якістю обслуговування у готелях визначальну роль відіграють нормативно-правові методи контролю, які гарантують високу стабільність та стійкість якості послуг. Необхідність підвищення якості обслуговування у готелях сьогодні також зумовлена невідповідністю національних стандартів до світових. Пріоритетним напрямком розвитку індустрії гостинності в Україні є доведення якості готельних послуг до міжнародних стандартів і вдосконалення сервісних технологій, впровадження нових видів і форм обслуговування, що дозволить в більш повному обсязі задовольнити потреби клієнтів.

Розвиток готельного господарства в Україні сьогодні стримується низкою чинників: економічна криза; недоліки в роботі фінансово-банківської системи; обмежена платоспроможність населення; недосконала податкова система. Законодавчо-правова база не відповідає вимогам сьогодення, немає інструкцій та інших нормативних документів, які були б логічно взаємопов'язані і не суперечили один одному. Слід відзначити відсутність необхідної інфраструктури, відповідних сервісних умов, що, в свою чергу, позначається на рівні якості обслуговування туристів. Стан сфери послуг не відповідає потенційним можливостям держави, яка має все для розвитку туристичної інфраструктури: природні умови; історико-культурні ресурси; трудові та матеріальні ресурси [1].

Відповідно, для забезпечення сталого розвитку індустрії гостинності, держава, через механізми публічного управління, має забезпечити законодавчі, інституціональні, економічні та інфраструктурні умови для ефективної діяльності готельного бізнесу.

Законодавчі умови:

- Закон України «Про туризм» містить статтю 18, яка носить назву «Сертифікація і стандартизація у сфері туристичної діяльності», а про категорії об'єктів туристичної інфраструктури йдеться у статті 19 зазначеного Закону: «Встановлення категорій об'єктів туристичної інфраструктури». Необхідно зазначити, що сертифікація готельних послуг вже передбачена чинним законодавством України, а саме: Законом України «Про підтвердження відповідності», Декретом Кабінету Міністрів України «Про стандартизацію та сертифікацію» (№ 46-93 від 10.05.1993), Правилами обов'язкової сертифікації готельних послуг, затвердженими Держстандартом (№ 37 від 27.01.1999). Прийняття нової редакції закону про туризм дозволяє не лише створити професійну систему в сфері формування і продажу туристичного продукту, але й сформувати основи діяльності всіх засобів розміщення, закласти фундамент для розвитку всіх складників туристичної індустрії;

- чинне законодавство України нечітко визначає готельне господарство, його належність до сфери туристських послуг та відомче підпорядкування. Тому для розвитку готельного господарства України, підвищення попиту на ринку споживання готельних послуг, створення і входження на ринок малих готельних підприємств доцільним є розробка проекту Закону України про розвиток готельного господарства. Положення Закону мають визначити правові, економічні та організаційні засади створення і подальшого розвитку конкурентних відносин на цьому ринку.

Економічні та інфраструктурні умови:

- останнім часом як вітчизняні так і зарубіжні інвестори виявляють зацікавленість можливостями вкладень в туристичну інфраструктуру країни. У зв'язку з усіма вказаними факторами необхідно для більшої інформативності наявних та потенційних інвесторів, споживачів, теперішніх та майбутніх фахівців та професіоналів, а також для вдосконалення комплексного розвитку індустрії відтворити повний огляд організації та робітників, які працюють на створення нового іміджу України в частині надання туристичних послуг, послуг розміщення та харчування;

- існуюча інфраструктура туризму ще не відповідає вимогам міжнародних стандартів. У більшості готелів відсутні сучасні засоби зв'язку та комунікацій, конференц-зали з відповідною аудіовізуальною технікою та технічними засобами

для синхронного перекладу. Подальший розвиток готельного господарства неможливий без сучасного обладнання і новітніх технологій, це стосується насамперед інформаційних технологій, ефективних і надійних систем захисту, без чого неможливо досягти високого рівня якості послуг.

Інституціональні умови:

- при проведенні інноваційної діяльності в готельному комплексі особлива увага повинна приділятися підвищенню рівня гостинності. Без відчуття, що про неї піклуються, людина, що переступила поріг туристичного підприємства, є скоріше споживачем, ніж гостем, скоріше прохачем, чим постійним покупцем, скоріше неживим предметом, чим людиною. Гостинність як добрі особисті відносини персоналу до клієнтів, часто забувається і стає втраченим мистецтвом;

- до порівняно нових вітчизняних організаційних форм у готельному господарстві належать асоціації готельєрів. Такі асоціації мають спільні риси з закордонними готельними ланцюгами і корпоративними готельними об'єднаннями. До готельних асоціацій можуть входити готелі різної підпорядкованості та різних форм власності і «зірковості». Основною метою подібних асоціацій є координація діяльності у конкурентному середовищі, створення передумов для стабільного існування і підвищення рентабельності готелів, розвиток і вдосконалення системи готельного обслуговування.

Список використаних джерел.

1. Морозова Н. С. Теория и методология формирования и развития конкуренции в туризме : дис. ... д-ра экон. наук : 08.00.05 / Н. С. Морозова. – Сочи, 2012. – 335 с.
2. Сокол Т. Г. Основы туристической деятельности : підручник / Т.Г. Сокол; за заг. ред. В.Ф. Орлова. – К. : Грамота, 2006. – 262 с.

МАКОВЕЙ ЮЛІЯ ПЕТРІВНА

аспірант кафедри менеджменту організацій ЛРІДУ НАДУ при Президентіві України

ОСНОВНІ АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ

Світовим напрямом розвитку економіки є реалізація завдань сталого розвитку, що визначається світовим співтовариством як стратегія існування усіх пріоритетних галузей, а в 2017 році і галузі туризму. Генеральна Асамблея Організації Об'єднаних Націй затвердила прийняття 2017 року Міжнародним роком сталого розвитку туризму. У резолюції визнається важливість міжнародного туризму, а також висловлюється надія, що оголошення 2017 року Міжнародним роком сталого розвитку туризму сприятиме кращому взаєморозумінню між народами в усьому світі, внаслідок чого буде підвищено поінформованість про велику спадщину різних цивілізацій і в забезпеченні кращого розуміння цінностей, притаманних різним культурам, сприяючи тим самим зміцненню миру в усьому світі.

Рішення оголосити 2017 рік Міжнародним роком сталого розвитку туризму було прийнято в особливо важливий момент, коли міжнародне співтовариство охоплює новий порядок денний 2030, а також програма цілей сталого розвитку. Туризм включено в якості одного з пріоритетів - сприяння постійному, інклюзивному та сталому економічному зростанню, повній та продуктивній зайнятості та забезпеченню гідної роботи для всіх; - стале споживання та виробництво, та - збереження та стале використання океанів, морів і морських ресурсів для сталого розвитку [1].

Туристична галузь є взаємопов'язаною системою суб'єктів господарювання щодо надання туристичних послуг, що стосується перевезення, розселення, розважання, навчання, оздоровлення тощо, завдяки чому забезпечує ефективну взаємодію із суміжними сферами, а саме транспорту, зв'язку, харчування, будівництва, сільського господарства.

Суттєвими специфічними ознаками послуг в туризмі є:

- нематеріальний характер,
- залежність від підприємств туристичної індустрії,
- нездатність до зберігання,
- висока вартість,
- залежність від наявності рентних переваг,
- висока замінність їх складу та асортименту.

При здійсненні туристичної діяльності виникають труднощі у визначенні реальної оцінки інтенсивності конкуренції в туризмі тому, реально можливим є її визначення на основі оцінки контрольованих наслідків відносин, що виявляються через розподіл часток ринку між конкурентами, темпами росту туристичного ринку та його рентабельністю.

Деякі туристичні напрямки добре розвинені, і інтенсивність конкуренції на ринку таких послуг досить значна, а деякі перебувають у стадії зародження. Це означає, що новим підприємствам важко буде заволодіти великою часткою ринку та здобути вигідну конкурентну позицію, але це за умови, що діючі туристичні підприємства за допомогою вірної конкурентної стратегії будуть утримуватися на існуючих позиціях тривалий час. Одним із методичних підходів дослідження конкурентоспроможності є використання теорії якості товару на основі визначення споживчої вартості туристичного продукту (послуги) чи методу еталонного товару. При застосуванні цього методу у сфері туризму конкурентоспроможність підприємства ідентифікується з конкурентоспроможністю туристичного продукту (послуги). Його недоліком є те, що даний метод не враховує ефективність господарсько-фінансової діяльності і застосовується тільки для підприємств, що спеціалізуються на виробництві та реалізації однорідних товарів і послуг, оскільки при диверсифікації діяльності втрачається зіставлення об'єктів порівняння [2].

Задля подальшого підвищення конкурентоспроможності туристичних підприємств необхідно:

- .удосконалення системи державного управління туризмом щодо особливостей регіонів;
- .уніфікація чинного законодавства до єдиних стандартів сталого розвитку України та ЄС;
- .забезпечення інвестиційно-інноваційного клімату для розвитку матеріальної бази туристичних підприємств;

.покращення стану стан сервісної та інформаційної інфраструктури при автомобільних дорогах місцевого та міжнародного значення;

.підвищення кваліфікаційного рівня персоналу та туристичних закладів міжнародним стандартам;

.гармонізація підпорядкованості санаторно-курортних, оздоровчих та рекреаційних закладів, які надають туристичні послуги, різним міністерствам, іншим центральним органам виконавчої влади.

Список використаних джерел.

1. ООН оголосила 2017 рік міжнародним роком сталого розвитку туризму / Офіційний сайт Міністерства економічного розвитку і торгівлі України [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=ffc9a9b9-4ce5-439b-aa44-c4f26e86abbb&title=OonOgolosila2017-RikMizhnarodnimRokomStalogoRozvitkuTurizmu>

2. Сидоренко І.О. Конкурентоспроможність туристичних підприємств в Україні / І.О. Сидоренко / Економіка. Управління. Інновації. - 2012. - №1 (7) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://tourlib.net/statti_ukr/sydorenko2.htm

МАНДЗЮК ОЛЕГ АНДРІЙОВИЧ

голова Інституту стратегічних ініціатив, к.ю.н.

ПІДХОДИ ДО БУДОВИ АЛГОРИТМУ АНАЛІТИЧНОГО НАРАТИВУ В РАМКАХ ТЕОРІЇ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ

Наративна теорія виступає одним із ключових методологічних інструментаріїв теорії стратегічних комунікацій, в рамках якої досліджується комплекс питань, пов'язаний майже з усіма елементами страткому [1]. Оскільки будь-яка наукова теорія має ґрунтуватися на вже розроблених положеннях в рамках окремих теорій, так само і в даному дослідженні буду спиратись на існуючі напрацювання щодо структури наративу.

Будь-яка будова має спиратися на певну послідовність дій, які у своїй єдності утворюють можливості для вирішення конкретного дослідницького завдання – алгоритм. Мета побудови даного алгоритму носить амбівалентний характер, адже, з одного боку, дозволятиме формувати наратив залежно від сфери його застосування, цільових аудиторій, мети процесу нарації тощо, в з іншого – ідентифікувати функції тих чи інших висловлювань / публікацій / месиджів, здійснювати аналіз тих чи інших переконань наратора, чітко встановлюючи його мету.

На думку *Е.Окс* і *Л.Калс*, структура наративу включає наступні пункти:

- обстановка – інформація про час, місце знаходження;
- несподівана подія – щось непередбачуване або проблематичне;
- психологічні/фізичні реакції – зміни в емоційному або психологічному стані;
- незаплановані дії – нецілеспрямовані дії та поведінка;
- спроба – поведінка, що ініціює спробу вирішити проблемну ситуацію;
- наслідки – наслідки психологічного або фізіологічного відклику [2].

Цікавий погляд на *структуру наративу* запропонував *Ж.Женетт* [3, с. 284], який виділив:

- 1) безпосереднє оповідання, усний або письмовий дискурс;
- 2) сама історія, послідовність реальних або вигаданих подій, що складають об'єкт дискурсу;
- 3) нарація – сама подія оповідання, розповіді, оповідальний акт як такий, процедура породження оповідання.

Вивчення наратологічної і страткомівської літератури уможливило визначити в цілому межі застосування наративного дискурсу в інформаційно-аналітичній діяльності, визначивши їх як певні простори.

1. *Наратив як процес (нарація)*. За даного випадку за допомогою методології наратології аналітичне дослідження будується таким чином, що постановка проблеми, обрання методів її вирішення, висунення ключових гіпотез, сам процес дослідження і отримані результати – виглядають органічно пов'язаними ланцюжками однієї системи, в яких немає логічних розбіжностей між причинами та наслідками, між поставленими завданнями і отриманими результатами. Таким чином, головним аспектом за даного випадку виступає не зміст, а форма побудови, алгоритм будови аналітичного дослідження.

2. *Наратив з позиції об'єкта (адресат нарації, реципієнт)*. За даного випадку перед оприлюдненням будь-якої інформації початково вивчається цільова аудиторія, тобто відбувається таргетизація об'єкта впливу: соціальний вимір, інтелектуальний та духовний, здатність до опанування тієї чи іншої інформації. Адже аналітична доповідь про рівень модальності кіберзагроз і вплив симулякрів на формування доповненої чи віртуальної реальності, що буде здійснюватись фахівцям з кібербезпеки, різнитиметься від аналогічної доповіді, наприклад, в ООН або ж під час передвиборчої агітації в різних округах. Таким чином, будова алгоритму залежить вже не сама від себе, тобто не складає самосуть, а детермінована цільовою аудиторією, для якої формується і готується даний аналітичний продукт. Інший приклад: аналітична записка щодо стану, наприклад, національної безпеки, що подається Президенту України і Голові Служби зовнішньої розвідки України також за формою є різною.

3. *Наратив з позиції суб'єкта (наратор)*. За даного випадку наратологічне дослідження опосередковується безпосередньо тим, хто саме озвучує та оповідає аналітичну інформацію. Аналітик (спікер-аналітик) у сфері стратегічних комунікацій чи державного управління має оперувати відповідною термінологією, теоріями та іншим методологічним аналітичним інструментарієм, що власне додатково підкреслюватиме його образ аналітика, визначатиме хід його досліджень, думок і отриманих результатів. Це має бути віддзеркалено через застосування:

- наукової методології;
- позбавлення домінування примітивного стиля викладення;
- уникнення простомовних слів і речових помилок;
- стратегічного мислення та ілюстрації стратегічного прогнозування тих чи інших соціальних явищ;

- чітко демонструвати перевагу аналітичних та інтелектуальних методів управління над примітивними силовими, демонструвати силу мудрості, силу аналітичного мислення;
- утягнення реципієнтів інформації в аналітичне поле мислення, аналітичний дискурс;
- розповсюдження кредиту довіри на реципієнтів аналітичної інформації, перетворення їх через споживання аналітичної інформації теж на „аналітиків»;
- розширення діапазону смислових конструкцій.

4. *Синтетичний наратив*. Даний наратив є найбільш впливовим, оскільки базується на моделюванні ієрархічної динамічної та адаптивної структури попередніх наративів. Синтетичний наратив є найбільш корисним, оскільки в його рамках відбувається будова і формування значення.

Як продемонстровано вище, важливим виступає питання щодо особливостей формування особи наратора, процесу нарації, реципієнта нарації і структурні зв'язки, що утворюють загальну нараційну систему.

За даного випадку мною пропонується наступний *алгоритмом будови аналітичного наративу*, складовими компонентами якого виступають наступні елементи:

- 1) характеристика елементів наративу;
- 2) визначення принципів, що лежать в основі створення наративів;
- 3) вивчення способів, якими наративів відображають самі себе;
- 4) вивчення власного наративного коду;
- 5) з'ясування ключового меседжу, тобто що саме формує і конститує даний текст як певним чином оформлений аналітичний продукт;
- 6) ідентифікація початкових та фінальних точок оповідання;
- 7) вивчення причинно-наслідкового зв'язку між даними елементами;
- 8) на підстав викладеного репрезентація наративу як певного числа послідовностей, об'єднаних через поєднання, чергування або включення один в одне;
- 9) визначення на рації, наратора та адресата нарації;
- 10) застосування наративу як структури і процесу структурування, об'єкта і діяльності, продукта і процесу його виробництва (підготовки аналітичного дослідження);
- 11) закладення динамічних характеристик трансформації наративу залежно від меж наративного дискурсу;
- 12) здатність наративу до дешифрації темпоральності, хронотопу і тимчасовості.

Застосування даного алгоритму уможливорює артикулювати:

- вибір суб'єктом формування наративу тематичної рамки;
- формування наративної стратегії;
- ідентифікація численних конвенцій, задіяних в оповіданні.

Наративна стратегія має вибудовуватись з урахуванням визначених мною вище чотирьох просторів. Кожному з цих просторів притаманні власні мовленнєві засоби індикації, тому для ефективного впливу на успішності наративного процесу доцільно створити такі умови, щоб якомога більша частина складових елементів, процесів та зв'язків цих просторів перетинались один із одним.

Список використаних джерел.

1. Стратегічні комунікації : [словник] / Т. В. Попова, В. А. Ліпкан ; за заг. ред. доктора юридичних наук В. А. Ліпкана. – К. : ФОП Ліпкан О.С., 2016. – 416 с.
2. Ochs, E., & Capps, L. (2001) *Living Narrative*. Cambridge, MA, Harvard University Press; Benwell, B., & Stokoe, E. (2006) *Discourse and Identity*. Edinburgh, Edinburgh University Press.
3. Женетт, Ж. *Фигуры* / Ж. Женетт // *Фигуры: Работы по поэтике*. В 2 т. Т. 1. – М. : Изд-во им. Сабашниковых, 1998. – 472 с.

МАШЕНКОВ КОСТЯНТИН АНАТОЛІЙВИЧ

*докторант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

ПРОЕКТНО-ЦІЛЬОВЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ

Розбудова екологічної держави в Україні потребує створення правових, економічних та суспільних передумов та формування цілепогодженої державної політики. Аналіз як державно-управлінської наукової літератури загалом, так і публікацій щодо державної екологічної політики [1, с. 20-35; 2, с. 24-29] зокрема показує, що проблема розбудови екологічної держави у галузі державного управління не те що ще не попала у фокус уваги дослідників, але поки що не потрапила, навіть, на периферію. Вирішення цього завдання зумовлює потребу проектування його розвитку на державному рівні, зокрема, визначення першочергових заходів для її розвитку. Актуальність та важливість підвищення екологічних стандартів в Україні обумовлено невисокою ефективністю програм, що у першу чергу пов'язано з недоробками державних замовників на всіх етапах життєвого циклу цільових програм, тобто при їх формуванні, реалізації і виробленні механізмів контролю, а не з якістю самого інструментарію цільового програмування. Необхідність модернізації цільових програм і підвищення їх ефективності й результативності у контексті розбудови екологічної держави диктується як задачами досягнення високих темпів економічного росту, так і перебудовою державної системи управління поряд зі зростанням екологічного саботажу. Причинами акцій екологічного саботажу є те, що органи державної влади не діють у відповідності з уже наявним правовим полем. У цьому випадку екотаж актуалізує нагальність посилення заходів щодо «лікування» таких старих «державно-управлінських хвороб» як корупція та бюрократизм. Інформація про випадки корупції, коли державне не виконує належним чином законодавчо

закріплені за нею екологічні функції періодично з'являються в медіа просторі, що породжує зневіру громадян у гарантуванні владою законності і так чи інакше штовхає громадян до екотажу.

Окрім корупції неефективність діяльності держави в екологічній сфері породжується ще й бюрократизмом через який втілення в життя багатьох природозахисних та природозберігаючих програм та ініціатив гальмується. Наштовхуючись на такі невдалі випадки законного втілення природоохоронних ідей в реальне життя за підтримки органів державної влади та місцевого самоврядування екологічні активісти та екологічні організації також нерідко зміщують свою діяльність у бік екотажу.

Ще одним джерелом, яке викликає до життя чималу кількість акцій екотажу є те що реалізації державою заходів спрямованих на поліпшення добробуту населення в економічному аспекті тягне за собою погіршення умов життя в екологічному вимірі. Так будівництво заводу в місті може забезпечувати населення робочими місцями й підвищувати їх доходи й викликати дерг рацію екосистеми міста.

Поряд з екологічним саботажом, у суспільній свідомості емоційна напруга між векторами технооптимізму й екоалармізму швидко нарощуються й уряди держав не повинні лишати її на периферії уваги, бо неадекватне розв'язання такого роду суперечностей може породити, навіть, серйозні екотехнологічні конфлікти, а той війни. Перед сучасним державним управлінням та державотворенням на порядку денному стоїть завдання згладити таку емоційність і доповнити актуалізацією раціоналізму, уникаючи крайнощів. Потрібна нова парадигма, яку можна назвати техніко-екологічним раціоналізмом, де технологія й екологія будуть розглядатися як протилежності не абсолютно, а відносно, й припускати, що екологічне й технологічне потенційно можуть мати спільність, пошук якої потрібно спрямувати, на разі, інтелектуальні зусилля.

Окрім напруги між екоалармізмом та технооптимізмом у контексті розбудови екологічної держави, ідея «людини» та «надлюдини» є концептуальним інструментом теорій та практик державного управління на всіх етапах і варіантах державотворення. Сьогодні конче потрібна адекватна викликам часу переконцептуалізація зазначених понять. Можна припустити, зіткнення трансгуманістичних та екогуманістичних тенденцій в суспільному розвитку, що буде й надалі швидко загострюватися і потребувати більш чіткого визначення від держави своєї позиції щодо проблеми збереження або перетворення нинішньої природи людини. Виникає потреба розроблення ключових задач антрополітики держави як обов'язкової складової екологічної політики та стратегії державотворення загалом.

Поява та розвиток руху екотажу на сьогодні є важливою державно-управлінською проблемою значущість якої поки що не недооцінюється як теоретиками, так і практиками державного управління. Конфлікт в сфері реалізації екологічних прав громадян на тлі прогресуючого поглиблення екологічної кризи ризикує в недалекому майбутньому перерости у серйозні конфлікти на самих різних рівнях та сферах суспільних взаємин. Такий ризик органам державної влади та місцевого самоврядування доцільно було б враховувати завчасно й працювати на випередження.

Отже, при здійсненні проектно-цільового державного управління у контексті розбудови екологічної держави в Україні необхідно враховувати розвиток руху екотажу, емоційну напругу між векторами технооптимізму й екоалармізму, а також поширення ідей «людини» та надлюдини.

Список використаних джерел.

1. Андрос О. Є. Екологістські рухи в сучасному політичному процесі / О. Є. Андрос. – К.: Стило, 2012. – 206 с.
2. Формэн Д. Исповедь эковои́на / Д. Формэн. – К.: КЭКЦ, 2002. – 156 с.

НАГОРНА ГАННА ОЛЕКСІВНА

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

МЕТОДИ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ

На сучасному етапі розвитку, коли перед державою стоїть ряд викликів та невирішених завдань, важливим є реформування всіх напрямків життєдіяльності населення. Перспективи підвищення рівня життя, динамічний соціально-економічний розвиток, закріплення позицій України на міжнародній арені визначається сьогодні ефективністю реалізації не тільки державних реформ, а й програм та проектів. Про це свідчить Стратегія сталого розвитку «Україна-2020», затверджена указом Президента від 12.01.2015 за №5/2015, в якій зазначено 18 пріоритетних напрямків, що потребують докорінних змін. У зв'язку з цим з'являється необхідність використання сучасних управлінських технологій, інструментів, методів. Тому особлива увага сьогодні приділяється соціальному проектуванню, зокрема підготовці та реалізації соціальних проектів.

Необхідною складовою та організаційною умовою впровадження проектів є їх моніторинг та оцінка. Саме за допомогою оцінки соціального проекту управлінці можуть визначити наскільки досягнута поставлена мета, які зміни відбулися в процесі реалізації проекту, чи відповідає наявний результат поставленим завданням. Оцінка проводиться на всіх етапах проектної діяльності, фіксує що відбувається в процесі підготовки та реалізації проекту, дозволяє оцінити ефективність та результативність проекту. Отримана інформація в ході оцінки використовується для формування рекомендацій для подальшої роботи с проектом [2].

При використанні будь-якого методу оцінки соціальних проектів управлінцю необхідно дати відповідь на ряд важливих запитань:

- чи досить чітко сформульовані цілі, завдання проекту і чи відповідають вони можливостям організації, що буде його реалізовувати?
- чи є логічним зв'язок між проблемою, сформульованою в проекті й специфікою діяльності організації?
- чи реалістична мета проекту?

- чи буде сприяти реалізація проекту вирішенню поставленої проблеми?
- чи доступні результати проекту цільовій групі?
- чи відповідають методи, план виконання проекту поставленим завданням?
- чи досить чіткі критерії оцінки результатів виконання проекту?

Сьогодні існує ряд підходів до методів оцінки соціальних проектів, до яких можна віднести: SMART, SWOT-аналіз, СВА-аналіз, метод Делфі.

Метод SMART допомагає управлінцю зрозуміти чи є цілі проекту конкретними; чи можна виміряти результат при досягненні цілі; чи досяжна поставлена ціль взагалі, чи є всі необхідні ресурси та умови для її досягнення; чи буде мати отриманий результат суспільну значущість; чи можливо виділити конкретний відрізок часу, за який ціль буде досягнута. За кожним з цих критеріїв проект оцінюється, і якщо дана оцінка є позитивною, то такий проект вважається можливим і його можна впроваджувати. Треба звернути увагу, що дана методика дозволяє правильно сформулювати цілі проекту, що є необхідною умовою для його ефективної реалізації.

SWOT-аналіз є досить відомим в управлінні, тож досить широко використовується для оцінки соціальних проектів. Даний метод представляє собою матрицю, в якій поетапно оцінюються сильні сторони проекту, слабкі сторони, загрози та можливості. Так, слабкі та сильні сторони відносяться до зовнішнього середовища, загрози та можливості – до внутрішнього. Дана методика найчастіше використовується управлінцями на стадії підготовки проекту з метою визначення його ефективності в майбутньому. Але й також часто використовується, коли проект треба скоректувати в процесі його реалізації [1, с. 99-100].

СВА – аналіз вважається необхідною при експертизі некомерційних соціальних проектів. Дана методика дозволяє управлінцям співставити грошовий еквівалент соціального ефекту від реалізації проекту, що надає можливість на основі такого порівняння обрати найефективніший, а неефективні проекти відкинути. Розрахунок вигод від реалізації проекту за даним методом відбувається за наступною формулою:

$$NPB = \sum_{t=0}^n \frac{B_t - C_t}{(1 + d)^t}$$

, де NPB – чисті поточні вигоди; B_t – вигоди в момент часу t ; C_t – витрати в момент часу t ; d – соціальна ставка дисконтування; n – життєвий цикл програми/проекту [4, с. 244].

Дуже відомим та методом, що часто використовується є метод Делфі. Даний метод оцінки застосовується як в процесі підготовки, так і в процесі впровадження проекту. Сутність даного методу полягає в проведенні опитувань, інтерв'ю, мозкових штурмів з метою правильного формулювання проблеми, на вирішення якої направлений соціальний проект. За результатами досліджень в рамках даного методу управлінцями складається аналітична записка, яка є основою для визначення проблеми. Також метод Делфі включає в себе експертні оцінки самих проектантів, відправною інформацією при цьому є думка саме спеціалістів, які займаються дослідженнями й розробками в галузі, в якій реалізується відповідний проект. Даний метод дозволяє максимально правильно сформулювати завдання та цілі проекту, а також оцінити на скільки проект є ефективним та результативним [3].

Крім того існує низка інших методів оцінки, таких як: параметричний метод, табличний, комбінований, статистичний, метод кластерних оцінок, статистичний оцінок тощо.

Таким чином, питання підготовки та впровадження соціальних проектів сьогодні є досить актуальним. Для розуміння доцільності та ефективності реалізації соціального проекту необхідним є моніторинг процесу проектування, а також оцінки самого проекту. Це дозволить зрозуміти наскільки досягнуті цілі проекту, наскільки змінилася ситуація в результаті його реалізації, чи є позитивний ефект від впровадження проекту або негативний, які фактори сприяли успіху, а які заважали його реалізації, що дозволить вчасно скорегувати проект та уникнути можливих ризиків.

Список використаних джерел.

1. Автономов А.С., Хананашвили Н.Л. Оценка социальных проектов: учебное пособие / под общ. ред. А.С. Автономова. – М. : Издательская группа «Юрист», 2014. – 240с.
2. Безпалько О.В. Соціальне проектування: навч. посіб. [Електронний ресурс] / О.В. Безпалько. – К., 2010. – 127 с. – Режим доступу: http://elibrary.kubg.edu.ua/2615/1/O_Bezpalko_SP_IL_KUBG.pdf
3. Митяй О.В. Проектний аналіз: навч. посіб.[Електронний ресурс] / О.В. Митяй. – К. : Знання, 2011. – 311 с. – Режим доступу: http://pidruchniki.com/12810419/ekonomika/zhittyeviy_tsikl_proektu#39
4. Технологія управління соціальними проектами : монографія / Т.М. Безверхнюк, А.О. Левицький, К.В. Пеклун, І.В. Руда, І.А. Сенча, Т.В. Сивак / За заг. ред. Безверхнюк Т.М. – Одеса : ОРІДУ НАДУ, 2014. – 351 с.

OGANOV ANDRIY

*senior teacher of Department of project management Odessa Regional Institute for Public Administration,
The National Academy of Public Administration, Office under the President of Ukraine
Ukrainian State Company «Ukrkhimtransammik»*

BENEFITS REALIZATION IS A CENTRAL COMPONENT OF PROJECT AND PROGRAM MANAGEMENT

Some organizations hold project managers accountable for the delivery of benefits from the projects they manage; others do not. Results of research [1] make a compelling case for three important conclusions that should be of interest to all organizations everywhere:

1. The overwhelming majority of organizations recognize that projects are undertaken so that benefits will accrue;

2. Those responsible for authorizing projects – mainly executives – are also responsible for ensuring that benefits are delivered;

3. The topic of benefits, therefore, is the primary shared interest between project managers and business executives.

Whether or not you espouse the view that projects produce deliverables, and that it is the operation of the deliverables, which produces benefits, which ultimately justify the expenditure on projects. For organizations that carry out their projects for external customers, this creates its own difficulties. Typically, the contract with the customer is to produce the deliverables, and it will be the customer, who obtains the benefits from them. This can lead such organizations to conclude that benefits are the customer's responsibility, not theirs.

Project management is how strategy implemented successfully. Benefits identification is determining whether projects, programs, and portfolios can produce the intended business results. When project benefits are frequently identified before the start of a project – as part of the business case – organizations experience better results. Executives typically focus on organizational strategy, whereas project managers focus more on project activities. Nevertheless, they both have a stake in ensuring projects deliver the benefits critical to achieving strategic objectives – the necessary change that will advance the business. As a result, benefits identification is ideally a shared responsibility, which should also extend to business owners and executive sponsors.

It is time for organizations to recognize that benefits realization is a central component of project and program management. This is the means to determine ROI as well as to identify the many intangible benefits, which projects and programs deliver, including risk reduction and issues of customer satisfaction.

Effective benefits management requires a formal approach, which begins long before the project itself. The initial activity – benefits identification – looks at what a project intended to deliver to the business. Essentially, this is the «why» of investing in a project. Considering that strategic objectives can change quickly in an uncertain economy, it is imperative that project teams be kept aware of such shifts and that organizational leaders recognize that project requirements may need to change—as may the anticipated benefits.

Alignment of projects to the goals of the organization is, therefore, instrumental in increasing business value. Moreover, PMOs that are frequently involved in project alignment to strategic objectives of the organization are nearly twice as likely to be a high-performing PMO as those rarely involved are. Additionally, high-performing PMOs are able to implement strategy more effectively, rating better than their peers on strategy formulation do and four times more likely than low performers to execute formulated strategy [2].

Some PMO types are easier to align with organizational strategy than others are. There are many reasons for this, but most importantly, it is the perceived role of the PMO within the organization and whether it is considered instrumental in achieving organizational success. Another key factor is the attitudes of senior managers and the access of the PMO to the chief executive and board members who offer a better chance of aligning PMOs to organization strategies [2].

Forrester's in-depth interviews with executives yielded several important recommendations for PMO [3]:

- Corporate commitment is essential, pragmatism, speed & measurable results sustain it;
- Consider elevating the organizational structures;
- Do the upfront work needed for successful change management;
- Get the right people involved on the ground floor and at the top;
- Invest in a common tool set early to bring transparency to the executive level.

Project teams through PMO will be better equipped to deliver on business needs – to ensure higher levels of benefits realization – if they are part of a collaborative effort with leadership and business owners from the outset. PMO can contribute to the benefits identification discussion, helping others understand their needs as well as limitations, so that targeted benefits are more realistic and adequately supported throughout the project life cycle. In turn, the project team will gain a better perspective on how their deliverables support strategic goals, which could factor into how they execute the project.

There are the questions to ask at PMO during benefits identification:

- What are the business drivers?
- What are the measurable benefits?
- Who is accountable for the benefits?
- Who ensures the project benefits aligned with strategic goals?
- Who signs off on the benefits?

Activities that make up benefits identification can include are:

- Defining the objectives and critical success factors.
- Recognizing and quantifying business benefits.
- Developing meaningful metrics and key performance indicators to measure the actual delivery of benefits and planned benefits.
- Establishing processes for measuring progress against benefits plan.
- Creating a communications plan necessary to record progress and report to stakeholders.

Conclusion

Effective organizations are often those with confident PMOs that are self-critical and prepared to hear feedback – positive and negative – from stakeholders, and that are keen to act on advice continually improve the processes that underpin success in project and program management and therefore drive business results [4].

The PMO in Entities must help understand both: project managers and executives, – why benefits identification matters:

- Project benefits are the trigger to any project.
- It helps to identify the gaps in the organization's understanding and it helps to make a better strategy for future projects.
- Without properly identifying benefits, there is no measure for project success.
- The success of the project is getting to the intended benefits. Identifying project benefits lets the organizations gain focus and assign the resources to the best projects. It is the way organizations increase their value.
- If a team does not understand why they are working on a project, it is hard to maintain the momentum to get the project completed on time and within budget.

References.

1. PMI's Pulse of the Profession™. «Making project management indispensable for business results».® Project Management Institute. 2016.
2. PMI's Pulse of the Profession In-Depth Report: «The Impact of PMOs on Strategy Implementation». Project Management Institute. November 2013.
3. A Forrester Consulting. «Strategic PMOs Play A Vital Role In Driving Business Outcomes». A Part Of PMI's Thought Leadership Series. November 2013.
4. Oganov A.V., Gogunskiy V.D. (2014). The Evaporated Cloud Diagram for conflict of implementation of Strategic PMO at the Entities. / Management of development of difficult systems. Kyiv, Ukraine: KNUCA, 36 – 41

ПОДП'ЯТНИКОВА АННА ЯРОСЛАВІВНА

*провідний фахівець кафедри кримінально-правових дисциплін
Університету митної справи та фінансів, к.держ.упр.*

ПРОЕКТНО-ЦІЛЬОВЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ ТРАНЗИТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ

Проектування діяльності є важливою умовою досягнення бажаного результату. Україна має вигідне географічне положення, ефективне використання якого сприятиме вирішенню фінансових проблем України та її громадян. Важливу роль у підвищенні його реалізації відіграє держава, які має відповідні важелі впливу на державні органи, що задіяні у процесі перевезення. У процесі транзиту вантажів залучені державні організації (Міністерство інфраструктури, Міністерство економічного розвитку і торгівлі, Державна фіскальна служба, контролюючі органи тощо) та приватні організації (транспортно-логістичні підприємства логістичного сектору, мережі придорожного сервісу, перевізників).

За офіційними підрахунками наша держава щорічно не отримує до Державного бюджету 2,5 млрд дол. США. Першим очікуваним показником розвитку транзитного потенціалу є зростання надходжень від реалізації транзитного потенціалу спочатку на 1 млрд дол. США до 2018 р. Досягнення очікуваних показників розвитку транзитного потенціалу та економічного благополуччя держави, потребує визначення вузьких місць, обґрунтування заходів та встановлення передбачуваних показників розвитку.

Ми пропонуємо вимірювати суму надходжень від реалізації транзитного потенціалу за допомогою статистичних даних Державної фіскальної служби України, податкових виплат транспортних організацій, що надходять до Державного бюджету України. Вирішення цього завдання потребує створення державного органу при Міністерстві інфраструктури, що безпосередньо відповідатиме за розвиток транзитних перевезень, зокрема, Департаменту методології управління транзитними перевезеннями [1, с. 248-256].

Наступним кроком повно бути обґрунтування заходів, що має здійснити держава, для підвищення реалізації транзитного потенціалу, зокрема, моніторинг транспортних підприємств, якості надаваних ними послуг, розроблення та запровадження мотиваційних заходів (створення інформаційного сайту «про транзитні можливості України [2, с. 125] для заохочення перевізників, експедиторів здійснювати транзитні перевезення територією України; налагодження діалогу та співпраця з приватним сектором, модернізація системи державного регулювання розвитку транзитного потенціалу.

З метою удосконалення нормативно-правових актів необхідно розробити та впровадити «Правила надання транспортно-експедиційних послуг»; а також Закон України «Про логістичну діяльність».

Також важливим завданням у контексті розвитку транзитного потенціалу є формування організаційних та економічних механізмів стимулювання збільшення обсягів транзитних перевезень. Для реалізації даного напрямку необхідно: визначити перелік об'єктів, що потребують модернізації, реконструкції та будівництва у напрямі розвитку транзитного потенціалу держави; на державному та місцевому рівнях визначити можливі місця розташування логістичних центрів; визначити потребу в мотелях, готелях, їдальнях, станціях технічного обслуговування;

Розвиток міжнародного співробітництва у сфері забезпечення транзиту дозволить посилити процеси інтеграції України в межах Європейського та Митного союзів, що, у свою чергу, створить сприятливі умови для залучення додаткових обсягів транзиту автомобільного, залізничного, повітряного, трубопровідного видів транспорту.

Утримання та залучення нових вантажних транзитних потоків можливо за умови відповідності ціни та якості. Для залучення європейських вантажних потоків (у зв'язку зі зростанням обсягів міжнародної торгівлі між Європою та Азією) необхідно здійснити стандартизацію послуг у сфері транзиту. Зокрема, стандартизації потребує митна та логістична послуги. Митна послуга у сфері транзиту є найбільш непередбачуваною, оскільки виникає імовірність неочікуваних затримок та витрат у зв'язку з корупцією. Розвиненість логістичних послуг в нашій державі є ознакою цивілізованості ринку перевезень в Україні.

Таким чином, цільовим показником розвитку транзитного потенціалу має стати зростання надходжень від його реалізації до 1 млрд дол. США за рахунок гармонізації нормативно-правові актів України сфери організації та здійснення транзитних перевезень із міжнародними; задоволення потреби перевізників, експедиторів, вантажовідправників, вантажоодержувачів у створенні якісних умов здійснення транзитних перевезень територією України; модернізації системи державного регулювання розвитку транзитного потенціалу та спрощення процедури будівництва транспортно-логістичних центрів; створення мережі придорожного сервісу.

Список використаних джерел.

1. Подп'ятнікова А. Я. Механізми державного регулювання розвитку транзитного потенціалу України : монографія / А. Я. Подп'ятнікова, Б. П. Колесніков. – Д.: ДРІДУ НАДУ, 2016. – 260 с.

ПОПОВА АНАСТАСІЯ СЕРГІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СТЕФОНЕНКО ВІКТОРІЯ ЮРІЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ: ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ

«Стратегічні комунікації так, як вони представлені сьогодні у Франції, Великій Британії та США, здебільшого концептуально представлені у військовій сфері та імplementовані в діяльність структур НАТО. Стратегічні комунікації, як система, можуть і повинні бути імplementовані в систему публічного управління. Якщо б у нас система стратегічних комунікацій була побудована в 1991 році, то 20 років ми займалися б правильною інформаційною політикою в Криму, 20 років не навчали дітей у Луганську і Донецьку за радянськими підручниками, де історія виписана абсолютно неправильно. Тобто стратегічні комунікації дають можливість не селективно дивитися на певні кластери суспільних відносин, а бачити усю цілісну епістемологічну картину, яка описує сучасний світ [2].

Україна, яка є мішенню РФ у «гібридній» війні, гостро потребує дієвих і апробованих засобів протидії. Полем битви наразі є не тільки фізичний простір країни, а предметом – її суверенітет і територіальна цілісність, а й «серця та розум» українських громадян і, відповідно, лояльність та підтримка світової спільноти. У цій війні переможе той, чия розповідь (нарратив) переможе. Отже, критичної ваги набувають механізми формування цього нарративу, канали його поширення, прийнятність сформованого нарративу для аудиторії, перехід від політики реагування до проактивної політики. [1].

Використання інформації з метою впливу на хід конфлікту стало одним з ключових напрямків для Міністерства оборони США на початку XXI століття. Військові експерти розуміли, що за грамотної роботи з інтернетом, ЗМІ та іншими джерелами й каналами інформації можна здобути перемогу практично в будь-якому силовому протистоянні. В умовах, коли відбувається перерозподіл міжнародного балансу сил і виникає загроза тероризму, в США розробляється новий підхід до визначення ролі масових комунікацій у зовнішній політиці. Своє конкретне втілення даний підхід отримав в концепції «стратегічної комунікації» [1].

Поняття «стратегічна комунікація» більш детально описується в офіційних документах оборонного відомства США. Відповідно до них під даним терміном розуміються цілеспрямовані дії органів державної влади Сполучених Штатів Америки в сфері вивчення і залучення основних аудиторій для створення, посилення і забезпечення умов, сприятливих для розвитку американських державних інтересів, політику та визначаючи цілі за допомогою здійснення програм і планів, а також просування ідей і матеріальних цінностей із застосуванням інструментів національної сили.

Вперше термін був озвучений у військових колах на початку 2000-х, проте в офіційних документах став згадуватися лише з 2006 р. Незабаром в середовищі американського експертного співтовариства концепція «стратегічної комунікації» стала домінувати над ідеями про м'яку «силу» Дж. Ная, замінивши колишню стратегію залучення і партнерства в рамках публічної дипломатії на діалогову пропаганду.

Актуальність запровадження стратегічних комунікацій в Україні простежується схожістю ситуацій виникнення такого феномену в певний історичний період розвитку країни та / або у зв'язку з певною ситуацією, яка стала ключовою і підвела до запровадження нових дієвих інструментів, використання нових інформаційних каналів та способів комунікації. Зокрема певна схожість, як загальна передумова звернення до ідеї стратегічних комунікацій – постійний комунікативний прогаш офіційних структур терористам, у США став особливо відчутним після терактів 11 вересня 2001 р.

Стратегічні комунікації є тим інструментом, що відповідає всім зазначеним вимогам, а також застосовується в сучасній практиці провідних акторів міжнародного простору. Ефективними вважаються такі стратегічні комунікації, що не вичерпуються спрямуванням на одну конкретну цільову аудиторію, а беруть до уваги ймовірні наслідки сприйняття конкретного меседжу всіма іншими можливими цільовими аудиторіями [2].

Активний розвиток теоретичних ідей та практики стратегічних комунікацій був зумовлений перебігом місії НАТО в Афганістані, точніше, допущеними там помилками. Незважаючи на те, що від самого початку кампанії в Афганістані вживалися численні комунікативні заходи та справлявся вплив, питання про всеохоплюючу комунікативну стратегію з метою координування різних видів діяльності та меседжів не порушувалося [1].

У березні 2007 р. Марк Лейті, добре досвідчений у комунікативній політиці, обійняв посаду першого керівника Управління стратегічних комунікацій. Спочатку він був один, але його бюро невдовзі розширилося до п'яти осіб. Ініціативу перейняла політична штаб-квартира НАТО в Брюсселі, де відділ громадської дипломатії одразу ж долучив стратегічні комунікації до переліку своїх основних завдань. Незабаром після цього було ухвалено перші документи щодо стратегічних комунікацій. У неопублікованій доповіді НАТО від травня 2007 р. було визнано, що стратегічний успіх в Афганістані залежить від політичної волі країн-учасниць. Згідно з цим документом розуміння міжнародною громадськістю важливості місії НАТО в Афганістані має життєво необхідне значення для її успіху. Найважливішим висновком був такий: НАТО має розробити єдиний нарратив, і всі операції та дії мають відповідати цьому нарративу. У жовтні 2007 р. тодішній Генеральний секретар НАТО Яап де Хооп Схеффер все ще критично оцінював комунікативну діяльність Альянсу: «Коли справа доходить до відео, говорючи відверто, ми досі в кам'яному віці. НАТО не має можливості зібрати відео з полів бою, щоб показати людям, що відбувається.» Відтоді НАТО активізувався у Twitter, Facebook, Flickr та YouTube, наразі він має свій власний веб-сайт і телеканал та працює з додатками на Iphone. З метою протидії пропаганді талібів відео та зображення операцій НАТО розсекречені і є відкритими для громадськості. І вже у 2008 р. питання стратегічних комунікацій потрапило до політичного документа Альянсу, що ним є

Декларація саміту НАТО. Фахівці зазначають, що після саміту 2009 р. робота над розвитком можливостей Альянсу у сфері стратегічних комунікацій стала постійною. Центру передового досвіду з питань стратегічних комунікацій, що розпочав роботу в січні 2014 р. і був акредитований 1 вересня того самого року. Сім держав – членів Альянсу підписали меморандуми про взаєморозуміння щодо функціонування Центру: Естонія, Німеччина, Італія, Латвія, Литва, Польща і Велика Британія. Такі центри є або національно, або міжнаціонально заснованими військовими органами НАТО. І хоча ідею про створення Центру було висловлено Латвією та підтримано Альянсом ще наприкінці 2012 р., на офіційному рівні визнається, що саме в контексті російської агресії проти України діяльність Центру є життєво необхідною для посилення відповідної спроможності НАТО. Інформаційна війна та пропаганда, ініційовані Росією, переконливо довели, що важливість стратегічних комунікацій суттєво зросла у вік нових технологій [1].

Впроваджувати та інституалізувати практику стратегічних комунікацій в Україні важливо у короткостроковій (у відповідь на російську «гібридну» війну) та довгостроковій перспективах, адже відмова від позаблокового статусу включила до порядку денного питання приєднання до НАТО. Україні потрібні розумні стратегічні комунікації, які, будучи системою, перетворюють нашу націю в сильну, щасливу і процвітаючу, а державу – в найбільш ефективного і розумного комунікатора [2].

Список використаних джерел.

1. NATO Strategic Communications Policy [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://info.publicintelligence.net/NATO-STRATCOM-Policy.pdf>
2. Мультимедійна платформа іномовлення України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrinform.ua>
3. Почепцов Г.Г. Стратегічні комунікації: стратегічні комунікації в політиці, бізнесі та державному управлінні. – К. : Альтерпрес, 2008. – 348 с.

РУДА ІРИНА ВІТАЛІЇВНА

аспірант кафедри управління проектами ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ОРГАНІЗАЦІЙНА СКЛАДОВА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ДО ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Актуальною на сьогодні для України є адаптація сучасної методології проектного менеджменту до сфери місцевого самоврядування. В умовах децентралізації влади в Україні, з урахуванням нового обсягу повноважень та відповідальності посадових осіб органів місцевого самоврядування виникає необхідність створення ефективних структур, які здатні в умовах обмежених ресурсів та підвищення вимог щодо якості продукту з боку кінцевого споживача – громади, використовувати дієздатні інструменти управління. Це підвищить ефективність реалізації проектів та програм місцевого розвитку та забезпечить сталість результатів цих проектів.

Організаційна складова запровадження проектного підходу в практичну діяльність органів місцевого самоврядування (ОМС), на нашу думку, пов'язана із двома категоріями – це організаційна структура управління та кадрове забезпечення.

Організаційна структура управління – це впорядкована сукупність взаємопов'язаних елементів, що знаходяться між собою у стійких взаємостосунках, які забезпечують їх функціонування і розвиток як єдиного цілого [1, с. 212].

Типовими для органів публічного управління є лінійно-штабні структури [3]. Практика зарубіжних країн та дослідження вітчизняних науковців свідчать, що перехід до проектного управління вимагає реструктуризації організаційної основи органу місцевого самоврядування – відходу від традиційних лінійно-штабних структур на користь матричних.

Матричний тип організаційної структури – сучасний ефективний тип організаційної структури управління, який створюється шляхом суміщення структур двох типів: лінійної та програмно-цільової [1, с. 213].

За такої організації керівник процесу (проекту) взаємодіє з двома групами підлеглих: з постійними членами проектної групи і з працівниками функціональних підрозділів органу місцевого самоврядування, які підпорядковуються йому тимчасово і (або) з обмеженого кола питань. При цьому зберігається їх підпорядкування безпосереднім керівникам функціональних підрозділів.

На думку Р. Плюща [3] перехід до матричних структур звичайно охоплює не весь орган місцевого самоврядування, а лише його частину. При цьому його успіх значною мірою залежить від того, на якому рівні керівники проектів володіють професійними якостями менеджерів і можуть бути в проектній групі лідерами. Гнучкі організаційні структури не «спрацьовують», якщо без зміни залишаються діючі раніше системи планування, контролю, розподілу ресурсів, не вводяться нові умови матеріального стимулювання учасників, не змінюється стиль керівництва і не підтримується прагнення працівників до самовираження і саморозвитку.

Отже, організаційною основою запровадження проектного підходу в діяльність ОМС може бути матрична організаційна структура управління, в складі якої є офіс управління проектами, на чолі з професійним проектним менеджером, який знадний очолити команду проекту, та отримати продукт проекту в рамках визначеного бюджету та строків.

Кадрове забезпечення. Оскільки основу будь-якої організаційної структури управління складають люди з набором власних професійних компетенцій, то супровід проектною діяльністю ОМС вимагає відповідних проектних компетенцій від посадовців ОМС.

Для забезпечення підвищення здатності органів місцевого самоврядування до проектною діяльності необхідне формування прихильності посадовців ОМС до проектного менеджменту. Прихильність керівництва та працівників ОМС до проектного менеджменту може досягатися лише через навчання та підвищення рівня знань у сфері проектного менеджменту. Тільки ліквідація дефіциту компетенцій допоможе сприйняти проектний підхід як ефективний інструмент

реалізації програми розвитку території. Основними інструментами, що можуть використовуватися є: довгострокові навчальні програми та короткострокові тренінги; семінари та on-line курси; залучення до круглих столів та конференції з питань проектного менеджменту; розробка навчальних матеріалів для самоосвіти та ні.

Правовою основою створення спеціальних управлінських структур на базі органів місцевого самоврядування може бути рішення ради об'єднаної територіальної громади про створення офісу з управління проектами.

Так, у Белгородській області Російської Федерації Постановою від 31 травня 2010 року № 202-пп було затверджено «Положення про управління проектами в органах виконавчої влади та державних органах Белгородської області», з метою підвищення результативності та ефективності діяльності, організованої за принципом управління проектами на території області [2].

Прикладом одного із перших в Україні прототипів проектного офісу органу місцевого самоврядування є створення Львівською міською радою системи підготовки та реалізації проектів, що фінансуються або співфінансуються з зовнішніх джерел, у Львівській міській раді та її виконавчих органах [4], з метою приведення до єдиного механізму управління процесами ініціювання, підготовки та реалізації проектів у Львівській міській раді. Дане рішення було прийняте на підставі Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» та відповідно до ухвали міської ради від 08.07.2010 № 3704 «Про розмежування повноважень між виконавчими органами Львівської міської ради». Система підготовки та реалізації проектів була створена працівниками виконавчих органів Львівської міської ради і комунальної установи Інституту міста та побудована на основі європейських практик підготовки і управління проектами.

Отже, першочерговими питаннями запровадження проектного підходу в діяльність органів місцевого самоврядування є:

- *підготовка персоналу ОМС.* Впровадження проектного підходу вимагає від організації наявності проектною компетенції у посадовців органу місцевого самоврядування. Забезпечення проектною компетенції можливе через систему підготовки та підвищення кваліфікації кадрів органу місцевого самоврядування та залучення до діяльності професійних проектних менеджерів, здатних ефективно організувати проектну роботу органу місцевого самоврядування;

- *розроблення Положення про проектний офіс ОМС.* Нормативно-правове закріплення прав та обов'язків нового структурного підрозділу визначить сфери його відповідальності та дозволить ефективно організувати його роботу.

- *реструктуризація організаційних структур управління ОМС.* Передбачає відхід від традиційних лінійно-штабних структур на користь матричних з офісом управління проектами. Рівнем органу місцевого самоврядування може визначатися масштаб офісу управління проектами ОМС, за рахунок введення в існуючу організаційну структуру проектного відділу (для малих та середніх органів місцевого самоврядування – село, селище), або створення повноцінного Офісу управління проектами (для великих міст).

Список використаних джерел.

1. Монастирський Г.Л. Теорія організації : Навч. посіб.— К.: Знання, 2008. – 319 с.
2. Об утверждении Положения об управлении проектами в органах исполнительной власти и государственных органах Белгородской области, 2010, Постановление Правительства Белгородской области от 31 мая 2010 г. N 202-пп.
3. Плющ Р.М. Типізація організаційних структур місцевого самоврядування [Електронний ресурс] / Р.М. Плющ // Державне управління: теорія та практика. – 2005. – № 2. Режим доступу: <http://www.academy.gov.ua/ej/ej2/txts/region/05prmsms.pdf>
4. Про затвердження системи підготовки та реалізації проектів, що фінансуються або співфінансуються з зовнішніх джерел, у Львівській міській раді та її виконавчих органах рішенням виконкому, 2012, Рішення Львівської міської ради від 17.02.2012 № 94.

СЕМЕНОВА ТЕТЯНА АНАТОЛІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СУЧАСНА СВІТОВА ПРАКТИКА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ

Надання адміністративних послуг є новим інститутом державного управління в Україні. Нині в нашій державі відсутня єдина точка зору як щодо визначення самого терміну, так і його змістовного наповнення. За таких умов винятково важливе значення має вивчення зарубіжного досвіду з досліджуваних проблем.

Ініціативи щодо поліпшення якості послуг висуваються урядами країн Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР), зокрема Австрії, Великобританії, Бельгії, Греції, Данії, Ірландії, Ісландії, Іспанії, Італії, Канади, Люксембургу, Нідерландів, Німеччини, Норвегії, Португалії, СІЛА, Франції, Швеції, Швейцарії, Туреччини, Японії, Фінляндії, Австралії, Нової Зеландії, Мексики, Чеської Республіки. В цих країнах існує думка, що поліпшення якості послуг змінює уявлення громадськості про державну службу, спосіб взаємодії державних службовців з громадськістю, спосіб організації державної служби.

Майже всі країни – члени ОЕСР проводять значну роботу в даному напрямі. В деяких країнах були розроблені спеціальні документи, які містять конкретні та найбільш помітні ініціативи чи пропозиції реформ в якості послуг. До них належать: Хартія прав споживачів державних послуг (Бельгія, 1992); Хартія прав громадян (Великобританія, 1992); Нагляд за дотриманням якості (Іспанія, 1992); Ініціатива стандартів якості (Канада, 1992); Хартія дотримання якості при наданні державних послуг (Португалія, 1993); Хартія державних послуг (Франція, 1992) [1, с. 285].

У багатьох країнах – членах ОЕСР надання послуг громадськості як клієнтам є переважно діяльністю місцевих органів влади, а не центрального уряду. Наприклад, у скандинавських країнах і Великобританії освіта, охорона здоров'я та більшість інших соціальних послуг надаються місцевими органами влади. Стандарти послуг у цьому випадку можуть порушувати важливі питання стосовно відносин між центральним та іншими рівнями уряду і призводити до конфлікту між довготривалими традиціями унітарної держави, з одного боку, та місцевої автономії – з другого.

У Великій Британії, наприклад, виділено 40 основних сфер державних послуг, надання яких контролюється Кабінетом Міністрів. Для їх регламентування розроблено відповідну кількість так званих хартій, кожна з яких встановлює стандарти послуг, що може одержати споживач від конкретних державних установ у таких сферах, як освіта, соціальне забезпечення, працевлаштування, відпочинок, оподаткування та ін. Додатково до них місцеві органи влади Великої Британії розробили, з урахуванням конкретних умов різних районів, муніципальні хартії послуг у сфері охорони здоров'я, громадської безпеки, пожежної охорони тощо, яких вони зобов'язалися дотримуватись [2, с. 122].

Причому британські регламенти (хартії) встановлюють такі критерії якості надання послуг: наявність розроблених стандартів рівня забезпеченості послугами та їх якості; інформаційна відкритість і повнота інформації про послуги й порядок їх надання; можливість вільного вибору; доступність послуг; право на апеляцію в разі незадовільної якості; поважання прав громадян при наданні послуг; ефективне використання ресурсів під час здійснення послуг; уведення інновацій у технологію й організацію надання послуг; залучення споживача до спільної роботи з провайдерами послуг; зворотний зв'язок з населенням; ступінь задоволеності споживачів кількістю та якістю наданих послуг.

У процесі розроблення стандартів послуг, які надаються державними установами США, з'ясувалося, що багато органів управління не уявляли собі, на яких клієнтів вони працюють. Це було наслідком того, що діяльність даних органів, по-перше, мала не цільовий, а процесуальний характер (орієнтований на процес регулювання, управління, контролю, а не на задоволення потреб громадян), по-друге, навіть у ринково орієнтованій країні, такій як США, запровадження методів управління, притаманних приватному сектору, стримується чиновництвом, не зацікавленим у кінцевому результаті діяльності [3, с. 117].

Водночас саме визначення груп клієнтів-споживачів дало змогу виявити соціальні пріоритети надання державних послуг. Серед таких груп: особи, які потребують соціального захисту (ї отримують допомогу від федерального та місцевих урядів); підприємці; громадськість; суб'єкти, які перебувають у правових відносинах; представники сфери управління природними ресурсами; наукове та академічне співтовариство; працівники місцевих урядів, місцевого самоврядування, інші партнери федерального уряду; мандрівники, туристи, американці, які виїхали за кордон; федеральний уряд США та федеральні службовці; військові ветерани. Ці групи фактично є категоріями проблемно-клієнтної типології державних послуг, орієнтованої на максимізацію соціальної ефективності й розробленої відповідно до соціальних пріоритетів США. В Україні існує нагальна потреба в розробленні й офіційному затвердженні саме такої клієнт-орієнтованої типології державних послуг, яка враховує пріоритети соціального розвитку.

З огляду на необхідність формування нових механізмів співпраці з Європейським Союзом набуває дедалі більшого значення впровадження в Україні європейських стандартів надання адміністративних послуг, зокрема з питань ведення підприємницької діяльності. Структура суб'єктів підприємництва в Україні в цілому відповідає структурі суб'єктів підприємницької діяльності в економічно розвинутих країнах. Це дає право не тільки на порівняння показників розвитку підприємництва із показниками цих країн, але й на аналіз організації та функціонування відповідних інституцій, що забезпечують діяльність суб'єктів підприємництва, та підготовки пропозицій для подальшого вдосконалення їхнього розвитку в Україні. Зокрема до таких органів належать офіси з надання адміністративних послуг. Про необхідність детального аналізу існуючого міжнародного досвіду організації «єдиних офісів» з надання адміністративних послуг у зарубіжних системах державного управління свідчить й увага, яку приділяє керівництво країни даній проблемі [4].

Питання адміністративних послуг знаходиться в полі зору такої інституції, як Центр політико-правових реформ. При цьому, виходячи з потреб практики, дослідження проводяться насамперед у правовій площині за допомогою правових методів. Останнім часом науковці зосереджують свою увагу на одному з найменш досліджених аспектів проблематики адміністративних послуг – питанню оцінки якості надання адміністративних послуг. Зокрема в межах видання Центру політико-правових реформ «Оцінка якості адміністративних послуг» було поставлено завдання виробити критерії, за якими можна оцінити якість будь-якої з адміністративних послуг, пояснити спосіб та порядок їх використання. Основним змістом цієї праці є визначення якісної адміністративної послуги та надання порад, яким чином досягти цієї якості.

Список використаних джерел.

1. Адміністративна процедура та адміністративні послуги: Зарубіжний досвід і пропозиції для України / Центр політико-правових реформ / І. Б. Коліушко (відп.ред.), В. П. Тимошук (авт.упоряд.). – К. : Факт, 2003. – 496 с.
2. Василенко І. А. Административно-государственное управление в странах Запада: США, Великобритания, Франция, Германия : учеб. пособие – М. : Логос, 2000. – 200 с.
3. Грицяк І. А. Управління в Європейському Союзі: теоретичні засади : монографія. – К. : Вид-во НАДУ, 2005. – 236 с.
4. Ємець А. В. Підвищення якості послуг органів виконавчої влади / А. В. Ємець // Державне будівництво. – 2007. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/DeBu/2007-2/index.html#ru> – Назва з екрану.

СЕНЧА ІРИНА АНАТОЛІІВНА

*доцент кафедри управління проектами
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.пед.н., доцент*

ПРОЕКТНА ОРІЄНТОВАНІСТЬ ЯК ОСНОВНА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКРИЗОВОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Складність вирішення проблеми ефективного управління соціально-економічними системами в умовах кризи полягає, зокрема, у необхідності прийняття і реалізації управлінських рішень щодо запобігання розвитку кризових явищ в умовах дефіцитності часу та ресурсів, що обумовлює доцільність застосування проектного підходу під час реалізації антикризових управлінських стратегій.

Антикризове управління передбачає: розуміння криз як невід'ємних етапів розвитку соціально-економічної системи; розроблення стратегії досягнення цілей з урахуванням критичних точок життєвого циклу системи та загроз зовнішнього середовища; планування реалізації стратегій з урахуванням необхідних дій щодо подолання потенційних критичних подій. Основними характеристиками антикризового управління соціально-економічними процесами, що забезпечують його ефективність, є: проактивність, адаптивність, інтерактивність та проектна орієнтованість.

Проактивність є одним із типів реакції на зміни, що пов'язаний зі створенням системи адаптації до змін, причому не тільки у найближчому майбутньому, але й у довгостроковій перспективі [3]. Проактивність управління протиставляється преактивності – коли система готується до змін, але метою підготовки є не адаптація, а недопущення змін, тобто система управління має наміри огородити себе та керовану систему від впливів зовнішнього середовища; та реактивності – коли система реагує на зміни зовнішнього середовища, що уже відбулися, тобто діє із запізненням [5]. В антикризовому управлінні проактивність означає здатність системи управління визначити потенційні кризи у процесі розвитку соціально-економічної системи, в тому числі в довгостроковій перспективі, та створювати відповідні захисні механізми.

Адаптивність – це характеристика управління, яка передбачає можливість зміни параметрів або структури регуляторних впливів на об'єкт управління залежно від змін характеристик самого об'єкта управління або його зовнішнього оточення. Метою адаптивного управління є забезпечення динамічної стабільності функціонування керованого об'єкту, а основним завданням – управління нестійкими станами керованої системи біля точок біфуркації, тобто в кризовому стані.

Особливостями адаптивного управління є передбачена можливість зміни: структури керованого об'єкту залежно від умов його функціонування та змін характеристик зовнішнього середовища; параметрів функціонування (процесів, технологій і т. ін.) керованого об'єкту згідно з встановленими критеріями ефективності його діяльності; управлінської структури, форм і методів управління згідно з встановленими критеріями її ефективності [4]. Управління здійснюється не на основі зворотного зв'язку з керованою системою (вихідним сигналам), а на основі сукупності значень параметрів стану системи у кожний момент часу із заданим інтервалом моніторингу.

Інтерактивність управління базується на ідеї створення гнучкої самоврегульованої і самодостатньої керованої системи, що здатна ефективно функціонувати в будь-яких умовах, швидко пристосовуватися навіть до непередбачених змін.

Вважається, що об'єкт (об'єкти) управління в активній системі прагнуть до такого стану, який уявляється їм найкращим з точки зору їх переваг і з урахуванням управлінського впливу; управлінський вплив, в свою чергу залежить від стану об'єктів управління [2]. В рамках антикризового управління інтерактивність обумовлює, насамперед, залучення до процесу управління активних елементів керованої системи, що дозволить системі самонавчатися за рахунок переборювання криз, в тому числі знаходити консенсус між своїми активними елементами.

Основним типом взаємодії системи управління та активних елементів керованої системи є партнерство. Основою партнерства є компроміс інтересів, за яким досягається максимальна реалізація інтересів суб'єктів шляхом формування партнерської мережі (координація дій, об'єднання ресурсів, обмін інформацією) між суб'єктами [1].

Проектна орієнтованість – це запровадження портфельного управління реалізацією стратегій. Портфельне управління передбачає розстановку пріоритетів між складовими портфелю відповідно до стратегічних цілей та розподіл ресурсів між проектами відповідно до встановлених пріоритетів.

Для розуміння важливості запровадження саме портфельного управління реалізацією антикризових стратегій, варто наголосити на його принциповій відмінності від проектного і програмного управління. Тобто, якщо метою управління окремим проектом є створення продукту з урахуванням проектних обмежень, а метою управління програмою є досягнення стратегічної мети/цілей шляхом реалізації всіх її складових за визначеним алгоритмом і у межах визначених ресурсів, то метою управління портфелем є досягнення стратегічної мети/цілей за умов мінімізації використаних ресурсів, причому як схема/алгоритм реалізації складових портфелю, так і їх сукупність є варіативними.

Матрична структура управління проектами портфелю за своєю суттю забезпечує мобільність і гнучкість антикризового управління, динамічність у використанні людських ресурсів, оптимізує процес прийняття і виконання управлінських рішень. Варіативність складових портфелю проектів та алгоритму їх реалізації забезпечує мобільність і гнучкість управління, динамічність у використанні ресурсів завдяки їх перерозподілу між складовими портфелю проектів; періодичні перегляди, оптимізація і балансування портфелю гарантують його відповідність стратегічним цілям і завданням, швидкість і оптимальність реакції на зміни зовнішнього середовища.

Отже, ефективність антикризового управління залежить від того, наскільки проактивним є комплекс антикризових методів і заходів, наскільки швидко може відреагувати система управління на зміни зовнішнього середовища. Враховуючи вищевикладене, можна констатувати, що безпосередньо портфельне управління є оптимальною управлінською технологією, що забезпечить ефективну реалізацію антикризових стратегій

Список використаних джерел.

1. Безверхнюк Т.М. Партнерська мережа як інституціональна форма державного механізму проектного управління регіональним розвитком [Текст] / Т.М. Безверхнюк // Держава і регіони : науково-виробничий журнал. – Серія: Державне управління. – 2016. – № 1 (53). – С. 117–129
2. Бурков В.Н., Новиков Д.А. Теория активных систем: состояние и перспективы [Текст] / В.Н. Бурков, Д.А. Новиков. – М.: Синтег, 1999. – 128 с.
3. Бушуев С.Д., Бушуева Н.С., Бабаев И.А., Яковенко В.Б., Гриша Е.В., Дзюба С.В., Войтенко А.С. Креативные технологии управления проектами и программами [Монография] / С.Д. Бушуев, Н.С. Бушуева, И.А. Бабаев та ін. – К.: «Саммит-Книга», 2010. – 768 с.
4. Карпов Л.Е., Юдин В.Н. Адаптивное управление по прецедентам, основанное на классификации состояний управляемых объектов [Текст] / Л.Е. Карпов, В.Н. Юдин // Труды института системного программирования РАН. – Том 13. – Часть 2. – 2007. – С. 37-58
5. Ляшенко В.І. Регулювання розвитку економічних систем: теорія, режими, інститути [Монографія] / В.І. Ляшенко. – Донецьк: ДонНТУ, 2006. – 668 с.

МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СИСТЕМІ МІЖРЕГІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН

Актуальність розвитку міжрегіональних стосунків в Україні обумовлена формуванням нової системи відносин між регіонами всередині країни та регіонами різних країн в умовах децентралізації влади в Україні та розвитку інтеграційних процесів, посилення участі держави у регулюванні міжрегіональних зв'язків. У дослідженнях змісту міжрегіональних відносин важливим завданням є виявлення таких форм цих відносин, які б забезпечували ефективний розвиток регіонів та цілісність країни в цілому.

Президент Асамблеї європейських регіонів Люк Ван ден Бранде 4 грудня 1996 року у передмові до «Декларації щодо регіоналізму в Європі» відзначив, що «роль регіонів в процесі об'єднання набуває великого значення. Такі питання, як розширення відповідальності та партнерське співробітництво між різними політичними рівнями висуваються на перший план і при цьому субсидіарність стає основним принципом, що встановлює роль кожного. Рух за регіоналізм є міцним не лише в Європейському Союзі, але й за його межами. Цей рух посилює впевненість, що повноваження Європейського Союзу, Держав-членів Союзу та регіонів взаємно доповнюють одне одного» [1].

Поняття «міжрегіональні відносини» є найбільш широким, тому застосовується для означення більш загальних стосунків між регіонами як всередині країн, так і між регіонами різних країн. При цьому термін «стосунки» вживається вкрай рідко через його наближення, здебільшого, до поняття особистих зв'язків або взаємин. У загальному сенсі міжрегіональні відносини – це весь спектр зв'язків та контактів між регіонами.

Таким чином, міжрегіональні відносини містять у собі цілий ряд можливих форм зв'язків, а саме:

- міжрегіональна інтеграція;
- міжрегіональна взаємодія;
- міжрегіональне партнерство;
- міжрегіональне співробітництво (співпраця, кооперація);
- транскордонне (прикордонне) співробітництво;
- єврорегіон тощо.

Водночас під *міжрегіональною інтеграцією* (від лат. *Integrum* – ціле, лат. *Integratio* – відновлення) слід розуміти процес утворення взаємозв'язків, взаємопроникнення, взаємозближення та врешті решт об'єднання регіонів в одне ціле шляхом поєднання політичних, економічних і громадських структур в рамках макрорегіону, країни.

Міжрегіональна взаємодія – це сумісна діяльність кількох регіонів, при якій результат дій одного з них впливає на інші і навпаки у зворотному напрямку, що змінює динаміку їх розвитку.

Міжрегіональне партнерство – форма організації діяльності регіонів, що ґрунтується на об'єднанні їх ресурсів, фінансів, майна тощо. При партнерстві декілька регіонів реалізують спільні стратегії, програми, проекти, спільно управляють процесами і несуть відповідальність за свої зобов'язання.

Міжрегіональна співробітництво, співпраця, кооперація (від англ. *Cooperation* – співробітництво) – спільна діяльність регіонів задля досягнення спільних цілей за допомогою обміну інформацією, навчання, спільного фінансування, використання ресурсів і досягнення консенсусу.

У «Декларації щодо регіоналізму в Європі» зазначено, що з метою реалізації спільних проектів регіони здійснюють *міжрегіональне внутрішнє та транскордонне співробітництво* на двосторонньому та багатосторонньому рівні. Регіони, що мають спільні кордони здійснюють *прикордонне співробітництво* у відповідності з внутрішнім законодавством та міжнародним правом. При цьому, якщо питання стосується виключної відповідальності регіону або його безпосередніх інтересів, держава не може займати позицію, що відрізняється від регіональної, за виключенням тих випадків, коли внутрішнє законодавство вимагає цього в інтересах єдності держави [1].

На теперішній час набули актуальності дослідження транскордонних територій як реакція на значне зростання міжнародних фінансових, матеріальних і людських потоків, що супроводжуються збільшенням можливостей і загроз для прикордонних регіонів та потребують оперативного державного реагування та регулювання.

На думку Н.А.Мікули, міжрегіональне співробітництво означає будь-яку взаємоузгоджену діяльність, спрямовану на започаткування відносин між територіальними общинами та владою двох або більше договірних сторін, крім відносин транскордонного співробітництва [3, с. 11]. І.Сторонянська вважає, що міжрегіональне співробітництво – це взаємовідносини, які виникають між регіонами в сферах економіки, політики, культури, освіти, охорони природи тощо [4, с. 43]. З.О.Манів під міжрегіональним співробітництвом розуміє будь-які зв'язки, що встановлюються між регіонами різних державних утворень. Така співпраця спрямована на вирішення конкретних соціально-економічних проблем кожної території [2, с. 55].

Отже, міжрегіональне співробітництво є ефективною формою міжрегіональних відносин і може розглядатися як початкова фаза (через партнерство та взаємодію – до інтеграції) об'єднання регіонів у рамках макрорегіонів та країни в цілому у процесі регіоналізації країни з одночасною передачею визначених повноважень регіонам (макрорегіонам) в умовах децентралізації влади в Україні. При цьому максимальну увагу треба приділити розвитку міжрегіонального внутрішнього співробітництва, яке в Україні поки що нормативно не врегульовано, на відміну від транскордонного та прикордонного.

Відсутність державного механізму забезпечення міжрегіонального внутрішнього співробітництва може призвести до домінування транс- і прикордонного та втрати контролю над ним, що в свою чергу несе небезпеку мовної, культурної, інформаційної, освітньої, ідеологічної експансії з боку недружніх сусідів та дезінтеграції визначених окремих регіонів, замість очікуваної децентралізації з одночасною інтеграцією.

З огляду на сучасні виклики до розв'язання проблем регіонального масштабу, ризики деінтеграційних процесів, необхідність розроблення державного механізму забезпечення в Україні міжрегіонального внутрішнього співробітництва з метою розвитку територій набуває все більшої актуальності та потребує подальших наукових досліджень.

Список використаних джерел.

1. Декларація щодо регіоналізму в Європі 1996 / Асамблея Європейських Регіонів (Базель, 4 груд. 1996 р.). – Режим доступу: <http://constituanta.blogspot.ru/2013/03/1996.html>.
2. Манів З.О. Регіональна економіка : навчальний посібник / З.О. Манів, І.М. Луцький, С.З. Манів. – Львів : Магнолія 2006, 2008. – 638 с.
3. Мікула Н.А., Толкованов В.В. Транскордонне співробітництво. – Київ., видавництво «Крамар», – 2011. – 259 с.
4. Сторонянська І. Міжрегіональні інтеграційні процеси в Україні: Тенденції та перспективи розвитку / Ірина Сторонянська. – Львів: ІРД НАН України, 2009. – 392с.

СИВАК ТЕТЯНА ВОЛОДИМИРІВНА

кафедри управління проектами ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент

ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Актуалізація потреб в удосконалення державного управління та приведені його у відповідність вимогам ефективного розвитку української держави викликане суттєвою трансформацією геополітичної конфігурації світу та зумовлене суттєвим ускладненням суспільних відносин як на міжнародному рівні, так і безпосередньо в державі. Сучасні соціальні відносини зумовили необхідність пошуку нового методологічного інструментарію, за допомогою якого стає можливою організація узгодженої взаємодії суб'єктів державного управління та інститутів громадянського суспільства щодо цілепокладання, прогнозування, планування та програмування соціально-економічного розвитку держави. В умовах актуалізації нових викликів інформаційно-комунікаційному простору дієвим, адекватним, комплексним інструментарієм державного управління виступає *система стратегічних комунікацій*.

На необхідності запровадження технологій стратегічних комунікацій, як дієвого інструменту вдосконалення системи державного управління відповідно до суттєвих трансформацій в інформаційно-комунікаційному середовищі та реалізації реформи комунікативної діяльності держави, формуванні міжнародного іміджу та забезпеченні кібернетичної безпеки, наголошено у ряді стратегічних державних документів. Зокрема, до найголовніших стратегічних документів, які декларують необхідність введення нової дієвої системи стратегічних комунікацій, можемо віднести: Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020», схваленої Указом Президента України від 12 січня 2015 р. № 5 [5], де у формулюванні десятого пріоритету визначено: «...програма популяризації України у світі та просування інтересів України у світовому інформаційному просторі фокусуватиметься на забезпеченні інституційної спроможності для здійснення міжнародних *стратегічних комунікацій*»; Щорічне послання Президента України до Верховної ради [1, с. 204-214], озвученому у вересні 2016 року, у Розділі 9 «Інформаційна політика: відповідь на виклики гібридної війни» 3 пункт присвячено *стратегічним комунікаціям* та деяким її компонентам, зокрема мова йде про інформаційно-психологічні операції та міжнародний імідж України і публічну дипломатію й окремо наголошено на ключовій ролі *стратегічних комунікацій* в реалізації реформи комунікативної діяльності держави, формуванні міжнародного іміджу та забезпеченні кібернетичної безпеки; Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 рр. [3], в якій пріоритетами щодо стратегічних засад реформування визначено комунікаційний супровід реформи державного управління. У розділі стратегічне планування, формування і координація політики визначено вирішальним один з аспектів стратегічних комунікацій – інформування громадськості про майбутні зміни, а також залучення великої кількості суб'єктів вироблення політики, забезпечення чіткої їх координації, комунікації, та, як наслідок, взаємодії у створенні інформаційних мереж та використання сучасних технологій у діяльності державних органів.

Також на засіданні Національного центру кібербезпеки Ради національної безпеки і оборони України 7 жовтня 2016 р. актуалізовано необхідність створення активного захисту кібербезпеки України, зокрема щодо захисту інформації в державному секторі і на критично-важливих об'єктах інфраструктури. Окремої уваги потребує спільність дій усіх суб'єктів і інформаційний обмін в режимі реального часу суб'єктів забезпечення кібербезпеки під час виявлення кібератак і кіберінцидентів [4].

Системна реалізація сучасних технологій впливу дозволить державі у питаннях захисту національних інтересів, убезпечення населення і територіальної цілісності, кібербезпеці та ін. досягати своїх цілей навіть взагалі без ведення класичного військового збройного протистояння. Стратегічні комунікації, як результат пошуку нових форм та способів досягнення цілей через інформаційний простір, можуть активно використовуватись як у воєнній сфері, так і в діяльності органів публічної влади та бізнес-структурах, хоча й мають різне змістове навантаження, цілі та результати [2, с. 8]. Концептуально систему стратегічних комунікацій, відповідно до досвіду НАТО, як основоположника запровадження і ефективного їх застосування, становлять 17 складових / компонентів, які можна об'єднати у чотири блоки:

- 1) *інтераціоналістський блок*: публічна дипломатія; залучення ключового лідера; зв'язки зі ЗМІ, з органами державної влади, з громадськістю, внутрішня комунікація;
- 2) *інформаційно-психологічний блок*: інформаційні, психологічні, спеціальні операції;
- 3) *технічний блок*: кібернетична безпека, протистояння в електромагнітному просторі;
- 4) *військовий блок*: блок військового та цивільно-військового співробітництва; документування подій, безпека операцій, заходи активного впливу.

Стратегічні комунікації, як один із напрямків державного управління, на даному етапі складного історичного розвитку України доцільно *розглядати* як узгоджені та скоординовані Урядом держави можливості інституціональної структури та інститутів громадянського суспільства, спрямовані на розуміння цільової аудиторії з метою створення, зміцнення, збереження та розвитку сприятливих умов для просування з урахуванням національних цінностей легітимованих національних інтересів, політики та цілей держави через використання узгоджених концепцій, стратегій,

доктрин і програм, планів, тем, меседжів, смислів, наративів і продуктів, поєднані та синхронізовані з діями, можливостями, спроможностями та потенціалом усіх елементів системи державного управління.

Запровадження дієвої національної системи стратегічних комунікацій в Україні допоможе центральним інститутам влади створити єдиний керований центр з вироблення смислів, меседжів та наративів, концепцій доктрин і практик державного управління, в цілому сприятиме підвищенню ефективності управління динамічними соціальними системами. Реалізація стратегічних комунікацій створює для органів влади непересічну можливість до об'єднання розрізнених елементів в єдину, несуперечливу, вертикально інтегровану систему.

На сучасному етапі розвитку країни, з огляду на виклики та загрози в міжнародному та національному інформаційному просторі, стратегічні комунікації доцільно розглядати, в першу чергу, в аспекті одного з пріоритетних системоутворюючих напрямів державної політики та експертно-аналітичного центру стратегічних комунікацій.

Використання технологій стратегічних комунікацій в системі державного управління має відбуватись з метою формування керованого якісного комунікаційного простору публічного управління для забезпечення потреб органів влади та інститутів громадянського суспільства в експертно-аналітичному забезпеченні та супроводженні прийняття суспільно-значимих управлінських рішень. *Механізмом* досягнення даних завдань виступатимуть аналіз проектів державних політик та підготовка пропозицій стосовно їх реалізації, у тому числі розроблення та проведення експертизи проектів програм, концепцій, стратегій, проектів законів та інших нормативно-правових актів, проектів міжнародних договорів.

Отже, використання технологій стратегічних комунікацій в системі державного управління виступатиме якісною відповіддю на нові виклики сучасності в найбільш важливих сферах життєдіяльності, стане вагомим важелем для органів влади у побудові сильної, розумної та ефективної держави. Технології стратегічних комунікацій можуть стати об'єднуючим фактором у забезпечення реалізації стратегії розвитку країни до 2020 р., в першу чергу мова йде про вектори безпеки та гордості, що сприятиме підсиленню гордості за власну державу, її історію, культуру, науку і спорт та, що важливо – популяризуватимуть Україну у світі та сприятимуть просуванню інтересів України у світовий інформаційний простір.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». – К. : НІСД, 2016. – 688 с.
2. Ліпкан В.А. Стратегічні комунікації : словник / Т.В. Попова, В.А. Ліпкан / за заг. ред. В.А. Ліпкана. – К. : ФОП О.С. Ліпкан, 2016. – 416 с.
3. Розпорядження КМУ від 24 червня 2016 року № 474-р. «Про Стратегію реформування державного управління України на 2016-2020 року – [Електронний ресурс]. – режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249175778>
4. Турчинов: Украина должна быстро и эффективно реагировать на киберугрозы : Интерфакс Украина [Электронный ресурс]. – режим доступа : <http://interfax.com.ua/news/general/375011.html>
5. Указ Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020». – [Електронний ресурс]. – режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>

СТЕЦЬОК НАТАЛІЯ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри публічного управління та адміністрування
Навчально-наукового інституту післядипломної освіти
Національного університету біоресурсів і природокористування України, к. держ. упр.*

ПОСТАНОВКА ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ

На часі безперервний процес змін і перетворень в політичному середовищі держави. Ці зміни торкнулися питання управління різними сферами суспільного життя. Перетворення у системі місцевої влади передбачають забезпечення ефективності всієї системи публічної адміністрації. Проблемним є питання прозорості суспільно-політичних рішень, що вимагає зваженого концептуального підходу до теорії публічного управління.

У царині науки публічне управління також змінило свій зміст. З державної функції воно перетворилося на взаємодію з громадськістю. Його теоретичне пізнання спрямоване на відкритий простір наукового знання про взаємовплив держави і громадян. Громадськість подає себе як сферу, якій надається відкритий простір. Часто це постає як сфера формування громадської думки, що протиставляється публічній владі. Публічне управління служить для створення сприятливих умов взаємовідносин та комунікацій в суспільстві, відкритих публіці.

Мовне вживання категорій «публіка», «суспільство», «громадськість», «влада», «управління» з нашої точки зору криє в собі множинність неузгоджених між собою визначень. Джерелом їх походження є різні концептуальні підходи. В Україні ці терміни з'явилися у складний історичний період, тому і вступають у дуже запутане поєднання або підміною одних поєднань іншими. Така ситуація має тенденцію зберігатися в успадкованому від іноземних джерел мовному вжитку і тут потрібні деякі термінологічні пояснення. Адже дотримується їх не лише розмовна мова науковців, а навіть окремі наукові галузі, неспроможні змінити такі традиційні категорії як «публічне», «суспільне», «громадське», «владне», «управлінське» на точніші визначення. Ця дилема постала передусім перед тією дисципліною, яка однозначно визначила своїм предметом відкриті управлінські відносини, мова йде про публічне управління [6].

Публічними, громадськими, офіційними ми називаємо заклади доступні для публіки, тобто державні установи з відкритим доступом для всіх громадян. Держава – це публічна влада. Атрибутом «публічна» вона завдячує своєму призначенню, а саме дбати про добробут усіх громадян. Державне управління має інше значення, мова йде про

створення умов для реалізації функцій держави. На відміну від цього визначення, трактування публічного управління пов'язане із терміном «відкритий прийом» громадян, і передбачає застосування публічності діяльності апарату управління [2].

У термінологічному словнику української мови зустрічається поняття «публіка». Це люди, що перебувають спільно як глядачі (спостерігачі). На відміну від нього термін «суспільство» має інше трактування. Це сукупність людей (наприклад, громада), об'єднаних певними відносинами, обумовленими виробленням певних матеріальних чи духовних благ. В українській літературі термін «влада» зустрічається у різних смислових значеннях: право керувати державою, політичне панування (М.Рильський); керівні державні органи; уряд (П.Тичина); право та можливість розпоряджатися, керувати ким-, чим-небудь (М.Коцюбинський) [4].

Зарубіжні науковці слово «відкритість» вживають, коли йдеться про суспільну діяльність та відтворення життя. У нашій свідомості відкритість підноситься до рівня незалежності, свободи. Публічна влада, за умови дотримання принципу відкритості, стає видимою усім громадянам. Публічне управління, з точки зору Д.Кілінга, є пошуком найкращих способів використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей, спрямованих на реалізацію прав, свобод і законних інтересів громадян [2, 6].

Вітчизняні науковці ведуть мову про публічне управління як системне суспільне явище і пов'язують із ним адміністрування. Вони визначають нормативні обмеження публічного управління у політичному процесі [1, 5].

Головним призначенням публічного управління, на нашу думку, як окремого наукового предмету є управління суспільством, яке характеризується взаємовідносинами публічної влади та громадськості. Воно є незалежним від волі окремих політичних суб'єктів. Публічне управління розуміємо як вид керівної діяльності, в основу якої покладено принципи відкритості та прозорості взаємовідносин публічної влади та громадськості щодо формування пріоритетних стратегічних напрямків публічної політики та розробки, на їх основі, відповідних проектів, програм, планів розвитку, тощо з метою покращання добробуту населення.

Таким чином, окресливши комплекс понять наукового пізнання публічного управління, пощастить збагнути його теоретичний аспект. Сподіваємось, що з'ясований зміст ключових понять сприятиме тому, що наукова спільнота візьме їх до відома й буде далі досліджувати кожну з них як одну із дійсних категорій.

Список використаних джерел.

1. Взаємодія органів державної влади та місцевого самоврядування у межах нової системи територіальної організації влади в Україні. / Національний інститут стратегічних досліджень – К., 2011. – 54 с.
2. Енциклопедичний словник з державного управління / уклад.: Ю.П.Сурмін, В.Д.Бакуменко, А.М.Михненко та інш.; за ред. Ю.В.Ковбасюка, В.П.Трощинського, Ю.П.Сурміна. – К.: НАДУ, 2010. – 820 с.
3. Публічне управління: методичні рекомендації до навч. Дисципліни для слухачів .../ уклад.: О.Ю.Оболєнський, С.О.Борисевич, Є.В.Капінус та ін. – К.: НАДУ, 2009. – 92 с.
4. Словник української мови: Академічний тлумачний словник (1970—1980): електронний ресурс: <http://sum.in.ua/s/vlada>.
5. Телешун С. О. Основи інформаційно-аналітичної діяльності в публічному управлінні : навч. посіб. / С. О. Телешун, О. Р. Титаренко, І. В. Рейтерович. – К. : НАДУ, 2009. – 168 с.
6. Юрген Габермас Структурні перетворення у сфері відкритості: дослідження категорії громадянське суспільство. Пер. з нім. А.Онишко, під ред. М.Приходи. – Львів: Вид-во «Літопис», 2000. – 318 с.

ЧЕРНИШ БОГДАН БОРИСОВИЧ

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ЕНЕРГІЇ

В статі розглянута федеральна енергетична політика США, Європейська програма розвитку енергетики на поновлюваних джерелах енергії, а також наведені деякі досягнення в галузі альтернативної енергетики високорозвинених країн. Виявлено, що енергетика майбутнього повинна мати екологічно-економічну спрямованість і вирішувати завдання мінімізації ризику, захисту клімату, забезпечення сталого розвитку країни. Для України стратегією розвитку повинна стати орієнтація на зарубіжний досвід регулювання альтернативної енергетики. Розглянуто федеральна енергетична політика США, Європейська програма енергетики, що до відновлюваних джерел енергії, а також приведені деякі досягнення в області альтернативної енергетики високорозвинених країн. Виявлено, що енергетика майбутнього повинна мати екологічно-економічний напрямок з цілю мінімалізувати ризику, захист клімату, забезпечення стійкого розвитку. Для України стратегією розвитку повинна стати орієнтація на закордонний досвід регулювання альтернативної енергетики. Енергія є одним з основних джерел підтримки життєдіяльності і забезпечення зростаючих потреб людини. Але, на жаль, в нинішній час ми стикаємося з проблемою енергетичної кризи, яка тягне за собою ряд інших екологічних і економічних проблем. Протягом багатьох років використання різних видів енергії в світі збільшується стрімкими темпами. Вчені оцінюють запаси вугілля в світі приблизно на 350 років, газу на 60 років, а нафта, на їхню думку, може закінчитися на протязі 40 років. На рубежі 21-го століття енергетичний баланс світу складався таким чином: – Високорозвинені країни – 85% – Атомна енергія – 6% – Поновлювані джерела енергії – 8%. Щорічний економічний збиток від спалювання викопних палив у світі оцінюється експертами в 1700 млрд. дол. США [1]. До 2020р. європейські країни планують забезпечити екологічно чисте теплопостачання до 70% житлового фонду.[4] Також країни ЄС мають намір до 2020р. на 70% забезпечуватися енергією за рахунок поновлюваних джерел енергії. Різкий стрибок цін на енергоносії на початку XXI століття пояснюється обмеженістю запасів викопного палива. Таким чином, зростає роль використання альтернативних і поновлюваних джерел енергії. Комплексне використання різноманітних видів альтернативної енергетики є частиною державної енергетичної політики і веде до зниження енергозалежності країни. Цікавий Приклад

Сполучених Штатів Америки. У «Стратегії сталого розвитку енергетики США» підкреслюється, що один із пріоритетних напрямків федеральної енергетичної політики передбачає надання сприяння розвитку і освоєння поновлюваних джерел енергії (ВДЕ), створення і поширення в США і за їх межами технологій, які базуються на цих джерелах енергії. Вирішення цього завдання в рамках державної енергетичної політики розширить ринок збуту для американських технологій і сприятиме розширенню масштабів використання ВДЕ як всередині країни, так і в усьому світі. Це, в свою чергу, забезпечить отримання економічної вигоди (що є важливим) і в кінцевому рахунку буде сприяти підвищенню рівня глобальної енергетичної безпеки. Автори Стратегії відзначають, що завдяки активним діям національних дослідницьких лабораторій Міністерства енергетики США в останні 15 років вдалося домогтися істотного підвищення надійності та ефективності установок, що працюють на ВДЕ, а також значно знизити витрати на їх створення. В даний час, за твердженням авторів Стратегії, електроенергія, що виробляється в ряді регіонів США на вітроенергетичних установках, близька до досягнення економічної конкурентоспроможності в порівнянні з електроенергією, виробленою на традиційних видах палива. Виділення значних держбюджетних асигнувань дозволили США вийти в світові лідери в області фотоелектричних установок. Робляться також зусилля по перетворенню біомаси в нове джерело для виробництва електроенергії і моторних палив. У перспективі зусилля спрямовуються на створення технологій і технічних засобів, здатних перетворити водень в один з основних енергоносіїв.

В одному з прогнозних сценаріїв розвитку світової енергетики стверджується, що вже до 2020р. за рахунок ВДЕ може бути задоволено до 20% всіх світових потреб в комерційній енергетиці. Цей показник може досягти 50%, тоді як в даний час за рахунок ВДЕ покривається приблизно 2% світових потреб в первинних енергоресурсах. Цілком природно, що ці оцінки повинні розглядатися лише з точки зору можливостей ВДЕ, а не як прогноз розвитку. Проте вони свідчать про величезний потенціал ВДЕ [1]. За період з 1990 по 2000 рік світове споживання енергії вітру зросла на 25%, сонячної енергії – на 20%, геотермальної енергії – на 4%. Для порівняння, приріст споживання нафти склав 1%, газу – 2%. Нині енергії, одержуваної з альтернативних джерел – вітру, сонця, біомаси тощо, досить для того, щоб забезпечити електроенергією 300 млн будинків. За оцінками дослідницького Worldwatch Institute, в 2003 році приблизно \$ 20,3 млрд було направлено на закупівлю обладнання, необхідного для виробництва енергії з відновлюваних джерел. Це близько 17% від суми загальних інвестицій в енергетичний сектор світової економіки. Передбачається, що протягом наступного десятиліття капіталовкладення в «чисту» енергетику досягнуть \$ 80,5 млрд.[5] Одним з непрямих доказів того, що альтернативна енергетика стала комерційно привабливим полем для інвестицій, є аналіз структури даного ринку: на нього вийшли великі компанії – приблизно 27% світового ринку виробництва сонячних батарей контролює японська корпорація Sharp Corporation, американська General Electric стала світовим лідером у виробництві обладнання для вітряних електростанцій.[6] У багатьох розвинених країнах існують Державні програми розвитку поновлюваних джерел енергії. Завдяки цим програмам зважуються науково-технічні, енергетичні, екологічні, соціальні та освітні завдання. Поставлені цілі досягаються рішенням задач в області політики пільгового податкового законодавства, державної фінансової підтримки через науково-технічні програми пільгового кредитування, створення інформаційної мережі, системи освіти, стажувань, просування високих технологій, створенням робочих місць на виробництвах і підготовки громадської думки. Великої уваги заслуговує Європейська програма розвитку енергетики на поновлюваних джерелах енергії. Проблеми забруднення навколишнього середовища і виснаження запасів природних енергоносіїв гостро поставили питання про необхідність розширення досліджень в галузі альтернативної енергетики. За даними компанії Shell через 50 років поновлювані джерела енергії зможуть на 50% забезпечити світового енергоспоживання. Широкі перспективи в скороченні викидів і ресурсозбереженні відкриває використання природного відновлюваної енергії (ПВЕ). За планами Європейської Комісії потужність відновлюваних джерел енергії в енергетичному секторі ЄС до 2020 року збільшиться до 20%). Основними заходами щодо реалізації наміченої програми є:

- Масове впровадження фотоелектричних перетворювачів;
- Спорудження великих вітроенергетичних установок (ВЕУ); – порудження комбінованих енергоустановок на біомасі. Ці заходи можуть бути доповнені: -створення геотермальних установок в активних геотермічних зонах; - спорудження вітрових платформ і хвильових енерготехнологій в прибережних акваторіях; -Підключення альтернативних джерел до енергомереж. Реалізація зазначених заходів дозволить отримати відчутний соціально-економічний ефект, зокрема – збільшення числа робочих місць і скорочення імпорту палива до 20% я Комісія вважає, що на ринок проникнуть, в першу чергу, такі ресурси, як фотоелектричне перетворення, біомаса як джерело палива і енергія вітру. ЄС планує до 2020р. Фінансувати 900тис. установок сонячних батарей на дахах житлових будинків, 900 тис. малих енергетичних систем для сіл і країн, що розвиваються загальною сумою 4 млрд дол. США. У плани ЄС входить також пуск в експлуатацію ВЕУ загальною потужністю 10000 МВт (що становить 5% загального плану до 2020 року) з фінансуванням 8 млрд дол., Використання на 10000 МВт біомаси в енергосистемах різної потужності, які працюють за різними технологіями (цю ініціативу оцінюють в 6,4 млрд дол). Фінансування свідомо нерентабельних на перших порах проектів альтернативної енергетики частково беруть на себе деякі енергетичні концерни, наприклад, з фондів, що утворюються за рахунок підвищення тарифів на електроенергію на добровільних засадах [1]. У Швеції та Фінляндії реалізовані проекти (демонстраційні) сонячних систем теплозабезпечення з використанням теплових насосів і сезонних акумуляторів теплоти, які дозволяють покривати майже все навантаження опалення за рахунок сонячної енергії (акумулявання теплоти сонячної радіації, яка надходить влітку, в великих підземних резервуарах і використанні її взимку). За кордоном вітряна енергетика стала одним з напрямків використання нетрадиційних відновлюваних джерел енергії, які найбільш динамічно розвиваються в Данії, Англії, США, Австралії, Нової Зеландії, Франції, Німеччині. Найбільша в світі частина виробництва електроенергії вітряними станціями в Данії складає 4%. На Україні державне регулювання у сфері альтернативних джерел енергії здійснюється шляхом:

- Надання дозволів на здійснення діяльності у сфері альтернативних джерел енергії;
- Розробка, затвердження та встановлення норм, правил і стандартів виробництва, передачі, транспортування, постачання, заощадження і споживання енергії, виробленої з альтернативних джерел;
- Спостереження і контролю за безпечним виконанням робіт на об'єктах альтернативної енергетики незалежно від їх форми власності, безпечною експлуатацією енергогенеруючого обладнання та за режимами передачі і споживання енергії; – Спостереження і контролю за виконанням вимог технічної експлуатації на об'єктах альтернативної енергетики незалежно від їх форми власності, технічної експлуатації енергетичного обладнання об'єктів, підключених до об'єднаної енергосистеми України; – Встановлення тарифів на електроенергію з альтернативних джерел енергії, а також на теплову енергію, видобуту альтернативним шляхом; – Всебічного стимулювання і підтримки НДЕ, діяльності винахідників і раціоналізаторів, спрямованих на розвиток виробництва і використання альтернативних джерел енергії. Відповідно до закону, «груповий ринок»

електроенергії України зобов'язаний купувати за «зеленим» тарифом електроенергію, вироблену на об'єктах електроенергетики, що використовують альтернативні джерела енергії. Тариф на традиційну електроенергію на українському ринку сьогодні становить близько 5 гривень. З огляду на це, «зелений» тариф може досягати 7 гривень за 1 кВт-год електроенергії, виробленої за рахунок альтернативних джерел енергії вітру. В першу чергу переваги і вигоду від введення «зеленого» тарифу відчують на собі енергозалежні регіони України. Завдяки розвитку вітроенергетики та інших видів ВДЕ буде вирішена проблема дефіциту електроенергії, зникнуть перебої в енергопостачанні. Державне стимулювання розвитку альтернативної енергетики неможливо без впровадження системи «зелених сертифікатів»; має здійснюватися поетапно, бути максимально гнучким і орієнтуватися на малий і середній бізнес. На даному етапі перспективно державне сертифікування генераторів на основі відновлюваних джерел енергії, з подальшим наданням податкових пільг, надбавок і компенсацій [3]. З огляду на наростаючий «енергетичний голод» і пов'язані з цим економічні проблеми, необхідно проводити екологічно-економічну переорієнтацію технологій на енергозберігаючі та ті, які працюють на поновлюваних джерелах енергії. Тут доречно брати приклад у досягнень в сфері ресурсозберігаючої енергетики у розвинених країнах, таких як США, Франція, Італія, Швеція, Англія, Данія та ін. Також велику увагу заслуговує Європейська програма розвитку енергетики на поновлюваних джерелах енергії, яка надає широкі перспективи в скороченні викидів і ресурсозбереженні, відкриває використання природного відновлюваної енергії. Для України цінною порадою може служити орієнтація на зарубіжний досвід державного регулювання в галузі альтернативної енергетики.

Список використаних джерел.

1. Шульман Р. Ф. Енергозберігаюча енциклопедія біопаливних технологій і альтернативних джерел енергії. / Шульман Р. Ф // Український біоенергетичний фонд. – Київ, 2006.
2. Клименко Л. П. Техноекіологія: – Посібник. – Одеса, Симферополь: ТАВРІЯ, 2000
3. Шевцова С.В. Зарубіжний досвід використання альтернативних видів енергії/ С. В. Шевцова//Зелена енергетика. – 2008- № 2 (30).. – с.78
4. Ерметова Ю. Н. Оцінка інноваційно-інвестиційної діяльності в Росії/ Ю. Н.Ерметова // Сучасні наукові дослідження та інновації. – 2011- №5 –с.25
5. Кулаков А. Хто боїться відновлюваної енергетики/ А. Кулаков // Енергетика та промисловість України. – 2011. – № 10 (174).. – [Електронний ресурс]. Режим доступа: <http://www.eprussia.ru>
6. Данилова Н. Пріоритети діяльності на 2008 р і середньострокову перспективу/ Е. С Данилова Н. // Економіст. – 2008. – № 4 – с.28

ЧЕРНОВ СЕРГІЙ ВАЛЕРІЙОВИЧ

аспірант кафедри управління проектами ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ПРИНЦИПИ ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ СУСПІЛЬНОЗНАЧУЩИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЄКТІВ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ

В умовах реалізації програми розвитку України «Стратегія – 2020» основним завданням державного управління є здатність реагувати на зміни цілей і пріоритетів шляхом формування дієвого комплексу антикорупційних заходів. Тому необхідно забезпечення впровадження комплексної експертизи при реалізації інвестиційних проєктів в діяльності органів виконавчої влади і органів місцевого самоврядування на нових принципах проведення експертизи проєктів для підвищення прозорості та запобігання корупції в публічній сфері.

Державна експертиза інвестиційних програм проводиться у порядку, встановленому Постановами Кабінету Міністрів України від 09 червня 2011 року №701, від 18 липня 2012 року № 684, Наказом Міністерства економічного розвитку і торгівлі України від 13 березня 2013 року №243 «Про порядок і методику проведення експертизи інвестиційних проєктів» та інших нормативних документах.

1. Комплексна експертиза проєктів в публічній сфері ґрунтується на таких принципах:

1) **принцип єдності комплексної експертизи проєктів** – єдність комплексної експертизи проєктів забезпечується єдиною правовою базою, єдиним регулюванням правових відносин між всіма зацікавленими сторонами проєкту, єдиною проєктною класифікацією, єдністю порядку виконання проєктів та ведення обліку і звітності;

2) **принцип збалансованості** – повноваження на здійснення витрат проєкту мають відповідати обсягу надходжень та витрат проєкту на відповідний звітний період;

3) **принцип самостійності** – експертиза інвестиційних проєктів є самостійною. Самостійність експертизи забезпечується проведенням відповідних заходів експертизи проєкту, правом відповідних органів державної влади та органів місцевого самоврядування визначати напрями проведення експертизи відповідно до законодавства України, правом самостійно і незалежно одне від одного розглядати та затверджувати відповідні види експертизи проєктів;

4) **принцип повноти** – до складу комплексної експертизи проєктів підлягають включенню всі види експертизи проєктів, що здійснюються відповідно до законодавства України, нормативно-правових актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування;

5) **принцип обґрунтованості** – звіт комплексної експертизи проєктів формується на реалістичних показниках та розрахунках доходів та витрат проєкту, що здійснюються відповідно до затверджених методик та правил;

6) **принцип ефективності та результативності** – при складанні та виконанні проєктів усі учасники проєкту мають прагнути досягнення цілей проєкту, при залученні мінімального обсягу бюджетних коштів та досягнення максимального результату при використанні визначеного бюджетом обсягу коштів;

7) **принцип субсидіарності** – при проведенні експертизи проєкту забезпечується розподіл видів видатків між державним бюджетом та місцевими бюджетами, а також між місцевими бюджетами;

8) **принцип цільового використання бюджетних коштів в проекті** – при проведенні експертизи проекту забезпечується використання бюджетних коштів в проекті тільки на цілі, визначені бюджетними призначеннями та бюджетними асигнуваннями;

9) **принцип справедливості і неупередженості** – комплексна експертиза проекту будується на засадах справедливого і неупередженого розподілу доходів проекту між інвесторами, органами державної влади, органами місцевого самоврядування;

10) **принцип публічності та прозорості** – інформування громадськості з питань проведення комплексної експертизи проектів для складання, розгляду, затвердження державного бюджету та місцевих бюджетів, а також контролю за виконанням державного бюджету та місцевих бюджетів.

Для подальшого вирішення проблеми в рамках адміністративної реформи необхідно провести реорганізацію органів державної влади і місцевого самоврядування, що займаються комплексною експертизою інвестиційних проектів і вдосконалити нормативно-правову базу на нових принципах проведення комплексної експертизи проектів в публічній сфері.

Список використаних джерел.

1. Про інвестиційну діяльність : Закон України від 18.09.1991 № 1560-XII / [Електронний ресурс] : офіційний веб-сайт Верховної Ради України. –Режим доступу: <http://zakon.rada.gov.ua>.

2. Постанова КМУ від 9 червня 2013 р. №701 «Про затвердження Порядку проведення державної експертизи інвестиційних програм (проектів)». [Електронний ресурс]:- Режим доступу:<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/683-2012-p>

ШАРШАТКІН ДАНИЛО ЮРІЙВИЧ

аспірант кафедри управління проектами ОРІДУ НАДУ при Президентові України

СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ АТО. ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Збройні дії на сході України, введення особливого положення з 17 березня 2014 року і проведення шести хвиль часткової мобілізації у 2014-2015 рр. [1] привели до появи нової соціальної категорії серед громадян України – учасники антитерористичної операції (далі Учасники). У зв'язку з цим Президент України 16 липня 2014 року підписав Закон «Про внесення зміни до ст. 6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» [2], прирівнявши Учасників до учасників бойових дій.

Таким чином, актуальним стало питання про необхідність підтримки на державному та регіональному рівні Учасників та членів їх сімей. Перш за все, була актуалізована нормативно-правова база, основою якої є документи [3,4]. Зокрема, в [4] визначено перелік пільг, переваг та соціальних гарантій відповідно до яких держава зобов'язана надавати Учасникам державні (адміністративні та соціальні) послуги. Поняття «адміністративна послуга» і «соціальна послуга» визначено в [5,6]. Із зазначеного в [4] переліку послуг Учасникам надається 12 адміністративних і 18 соціальних послуг.

Однак, аналіз нормативно-правової бази України у даній області виявив відсутність формальних вимог до процедур надання послуг а також до міністерств, відомств і місцевих органів влади, які надають послуги Учасникам.

Автором виконано порівняльний аналіз взаємодії організацій-виконавців і організацій-координаторів в Україні та країнах НАТО – Великобританії, Канаді, США. В результаті були виділені основні принципи, якими керуються зарубіжні країни:

- використання національних стандартів якості адміністративних і соціальних послуг;
- передача повноважень органам виконавчої влади того рівня, на якому безпосередньо здійснюється надання послуг;
- гнучкість в наданні послуг з урахуванням специфіки запитів ветеранів;
- можливість вибору для ветеранів оптимального місця отримання послуги.

Розглянувши сутність, структуру і зміст при наданні адміністративних і соціальних послуг ветеранам деяких зарубіжних країн, можна стверджувати, що у світовому співтоваристві накопичено значний потенціал створення і функціонування розвинутої системи з надання адміністративних і соціальних послуг даної категорії громадян. Дана обставина являє автору значущим в українській практиці вирішення даного питання, де в умовах існування ряду проблем в цій галузі і нагнітання соціальної напруженості, представлена можливість апробації зарубіжного досвіду надання допомоги Учасникам.

Зарубіжний досвід надання адміністративних і соціальних слуг вказує на те, що тільки відкритість державного сектора для населення забезпечує необхідну якість і доступність адміністративних та соціальних послуг. Подальше вивчення цього досвіду дозволить визначити основні напрямки реформування системи адміністративних і соціальних послуг в Україні.

Серед них слід виділити:

- формування оновлених державних і регіональних програм надання адміністративних та соціальних послуг Учасникам;
- створення уповноваженого координаційного органу, відповідального за реалізацію програми підвищення якості при наданні адміністративних і соціальних послуг Учасникам;
- вдосконалення нормативно-правової бази, яка регламентує процедури надання адміністративних та соціальних послуг;
- розвиток відповідної інфраструктури на базі створених обласних Центрів допомоги Учасникам (інформаційне забезпечення їх діяльності, формування повноцінних баз даних по всіх видах державних послуг) для вдосконалення системи інформування Учасників про існуючі адміністративні та соціальні послуги та порядку їх надання;

- створення системи належного підвищення кваліфікації державних службовців з ефективного обслуговування Учасників;
- впровадження системи моніторингу оцінки Учасниками якості і доступності адміністративних та соціальних послуг.

Список використаних джерел.

1. Указ Президента України від 17 березня 2014 року №303/2014 «Про часткову мобілізацію».
2. Закон України від 16 липня 2014 року «Про внесення зміни до ст.6 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».
3. Постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 413 «Про затвердження Порядку надання статусу учасника бойових дій особам, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України і брали безпосередню участь в антитерористичній операції, забезпеченні її проведення».
4. Закон України від 22 жовтня 1993 року №3551-III «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».
5. Закон України від 19 червня 2003 року № 966-IV «Про соціальні послуги».
6. Закон України від 06 вересня 2012 року № 5203-VI «Про адміністративні послуги».

ЯЦЕНКО ОЛЕКСАНДР ВОЛОДИМИРОВИЧ

доцент кафедри управління проектами ОРІДУ НАДУ При Президентіві України, к.т.н.

ПРОЕКТНА КОНЦЕПЦІЯ ВІДРОДЖЕННЯ ВЕЛИКОГО ШОВКОВОГО ШЛЯХУ

1. Загальні риси та тенденції світового товарного руху (СТР)

Сучасний світовий товарний рух характеризується динамічним зростанням темпів трансформацій усіх своїх компонентів.

Законодавче регулювання СТР не встигає за динамікою реальних трансформацій, як наслідок – численні проблеми саме на кордонах, у стосунках між учасниками СТР. Саме такі проблеми стоять на заваді відродження ВШШ, тому необхідно винайти менш витратні інструменти та методи розв'язання цих проблем.

2 Концептуальні засади відродження ВШШ, які пропонуються

По-перше пропонується відійти від концепції організації окремих каналів товарного руху на користь концепції створення простору товарного руху із генеральним напрямком дії вздовж традиційного напрямку ВШШ (схід-захід);

По друге слід взяти до розгляду під гаслом «Інтермодальність» всі складові компоненти товарного руху, включаючи окрім пересування товарів усі фінансові, страхові, митні та інші фіскальні процедури, пов'язані із самим товаром, а також всі операції та дії суб'єктів, що їх здійснюють;

По-третє слід визначити неподільний елемент впровадження інновацій. У якості таких елементів пропонуються проекти впровадження інноваційного логістичного сервісу окремих торговельних контрактів

І, нарешті, четверте, слід поєднати всі зазначені компоненти у єдину логістичну концепцію, яка має визначити умови її впровадження

3. Логістична концепція LUNA (Logistic United Assistuns)

Базовими принципами LUNA є

Випереджаючий моніторинг змін потреб клієнтури в логістичному обслуговуванні;

Наскрізне моделювання бізнес-процесів на всьому шляху руху товаропотоків;

Динамічний розподіл бізнес-процесів між суб'єктами, що їх здійснюють;

Фінансова оптимізація бізнес-процесів відповідно до обставин фінансових ринків;

Реструктуризація суб'єктів у логістичних ланцюжках відповідно до перерозподілу бізнес-процесів між ними;

Технологічне вдосконалювання на базі модернізацій та інновацій в сегментах транспортування, перевантаження, розподілу вантажів, утримання та обслуговування відповідного обладнання.

4. Інструментами реалізації пропонованої проектно-логістичної концепції є:

Єдине інформаційно-модельне середовище для збору інформації про стан логістичного простору і перспективи його трансформацій.

Випереджаюче формування і навчання інтернаціональних «екіпажів логістичних схем» для їхнього впровадження.

Проектний підхід до створення наскрізних фінансових (банківських) і страхових засобів підтримки логістичних схем.

Власно комбінаторне транспортно-технологічне інтермодальне проектування (інфраструктура, рухомий склад, засоби укрупнення вантажних місць, засобу зв'язку і т.і.)

5 Засади впровадження

Інтермодальна «плетена» логістика має здійснюватись на наступних засадах:

-Комбінація наскрізних та регіональних маршрутів доставки;

-Комбінація умов перевезень

-Комбінація магістральних та фідерних сервісів

-Комбінація власних інфраструктурних ресурсів суб'єктів транспорту із корпоративними транспортними ресурсами суб'єктів торговельних контрактів

-Комбінація джерел оплати логістичних сервісів

-Комбінація засобів захисту від ризиків та компенсації їхніх наслідків

-Комбінація юридичних та економічних умов існування суб'єктів логістичного сервісу

7 Результати:

Компенсуються різниці національних законодавчих баз транспорту, зовнішньої торгівлі та а іншим компонентів СТР;

Гармонізується міжнародне та національне законодавство про СТР

Визначаються та компенсуються розбіжності організаційно-правничого статусу господарюючих суб'єктів, які здійснюють та/або регулюють СТР

Гармонізується функціональний розподіл основних та допоміжних операцій з обслуговування логістичних схем товарного руху проміж окремими учасниками таких схем;

Раціоналізуються процеси технічного переозброєння та модернізації засобів транспортування вантажів та необхідні для цього фінансові, матеріальні, та інші види ресурсів;

Зростає інтенсивність транспортної діяльності та загальна ефективність товарного руху;

З'являється можливість поетапного вдосконалення законодавчих норм та правил здійснення СТР за окремими, подібними типами, видами та засобами виконання окремих товарних контрактів;

Практика СТР сама визначить пріоритети та черговість інноваційного впровадження окремих проектів та мультиплікації досягнутих в них результатів для інших учасників подібних проектів.

Список використаних джерел.

1 Яценко О.В «Застосування інструментів ГІС для розвитку морського туризму»/ Яценко О.В. Матеріали Ш міжнародної науково-практичної конференції «Геоінформаційні технології у територіальному управлінні», 15-16 вересня 2016 року, м. Одеса. ОРІДУ НАДУ.

2. Яценко О.В. «Міжвідомча інтеграція інформаційних ресурсів для захисту морського потенціалу України»/ Яценко О.В. Матеріали П міжнародної науково-практичної конференції «Геоінформаційні технології у територіальному управлінні», 17-18 вересня 2015 року, м Одеса. ОРІДУ НАДУ.

3. Яценко О.В. «Проект створення на платформі ГІС регіонального центру екологічної безпеки транспортної діяльності» / Яценко О.В. Матеріали міжнародної науково-практичної конференції «Геоінформаційні технології у територіальному управлінні», 11-12 вересня 2014 року, м Одеса. ОРІДУ НАДУ.

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

ДАВТЯН СТЕПАН ГУРГЕНОВИЧ

*доцент кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к. держ. упр., доцент*

ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ У КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ НА 2016–2020 РОКИ

Виклики сучасної епохи розвитку українського суспільства актуалізували завдання з модернізації системи державного управління в цілому та підвищення рівня професійного навчання і професійної компетентності публічних службовців і відповідно підвищення рівня конкурентоспроможності країни.

Відповідно до Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони необхідно було розробити та реалізувати заходи з реформування державного управління України. У статті 3 Угоди про асоціацію належне врядування визначається як один з принципів, що є головними для посилення відносин між сторонами [1].

Україна продовжуватиме політичні, соціально-економічні, законодавчі та інституційні реформи, необхідні для ефективного реалізації Угоди про асоціацію. Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. №474-р «Деякі питання реформування державного управління України» схвалено «Стратегію реформування державного управління України на 2016—2020 роки» (далі – Стратегія), яка розроблена з урахуванням європейського вибору та європейської перспективи України згідно з європейськими стандартами належного адміністрування в питаннях трансформації системи органів державного управління [4].

Стратегія ґрунтується на спільних цінностях, а саме дотриманні демократичних принципів, верховенстві права, належному врядуванні. Існуюча система державного управління в Україні не відповідає потребам країни у проведенні комплексних реформ у різних сферах державної політики та її європейському вибору, а також європейським стандартам належного управління державою.

Реформа державного управління є однією з основних реформ у країнах з перехідною економікою, що здійснюють комплексні реформи у різних сферах державної політики. Дієва система державного управління є одним з основних чинників конкурентоспроможності країни. Ефективна діяльність Кабінету Міністрів України щодо розроблення державної політики у різних сферах можлива за наявності професійної, підзвітної, результативної та ефективної системи всіх органів державного управління. Платформою змін у системі органів публічної влади є Угода про асоціацію; План заходів з імплементації зазначеної Угоди, що передбачає реформу державної служби відповідно до європейських стандартів; Угода про фінансування (Контракт для України з розбудови держави) між Урядом України та Європейською Комісією; Програма реформ Президента України «Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020»; Коаліційна угода парламентських фракцій; Програма діяльності Кабінету Міністрів України; План законодавчого забезпечення реформ в Україні.

Зниження адміністративного навантаження державного регулювання, покращення якості надання адміністративних послуг, забезпечення законності та передбачуваності адміністративних дій покращує позиції держави у світових рейтингах конкурентоспроможності. Крім того, ефективна система державного управління є однією з основних передумов демократичного врядування, що ґрунтується на принципах верховенства права. На жаль, Україна займає низькі позиції у світових рейтингах конкурентоспроможності, пов'язаних з державним управлінням. Згідно з показниками Індексу світової конкурентоспроможності Світового економічного форуму (за 2015 рік) Україна посідає 130 місце (серед 144 країн) у категорії «ефективність уряду», 103 місце в категорії «прозорість формування державної політики» та 115 місце в категорії «тягар державного регулювання». У рейтингу Світового банку «Ведення бізнесу» позиції України є дещо

кращими – у загальному рейтингу в 2016 році Україна займає 83 місце. Значне покращення відбулося у сфері відкриття бізнесу – в цій категорії Україна піднялася з 70 місця у 2015 році до 30 місця у 2016 році [4].

На сьогодні в Україні існує значна невідповідність між потребами нової демократичної суспільно-політичної системи та наявними механізмами державного управління, не завжди процес професійного навчання був скерований на досягнення новітніх демократичних та управлінських стандартів (зокрема стандартів країн ЄС). Галузеві навчальні заклади, регіональні (обласні) Центри перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій, які здійснюють підготовку, перепідготовку та підвищення кваліфікації посадових осіб, не задовольняють повною мірою потреби сьогодення. Рівень підготовки викладачів зазначених навчальних закладів не завжди за змістом та якістю відповідає сучасним вимогам щодо підвищення кваліфікації посадових осіб та депутатів місцевих рад.

Основною причиною цих недоліків є недостатньо ефективна організація системи навчання кадрів; відсутність єдності, координованості дій складових системи навчання, управління та регулювання діяльності всіх елементів системи професійного навчання кадрів; відсутність поступовості, перервності та некерованості системи навчання кадрів; неналежний рівень залучення до навчального процесу в системі підвищення кваліфікації кадрів висококваліфікованих практиків та посадовців; недостатній рівень науково-методичного забезпечення професійного навчання кадрів; неефективне використання фінансових та матеріально-технічних ресурсів.

Розбудова економічно сильної та незалежної держави пов'язана з процесами децентралізації, розвитком її регіонів. А для цього не лише в центрі, а й на місцях потрібні компетентні та професійні кадри. В умовах децентралізації, коли центр поступово передає повноваження та відповідальність на місцевий рівень, необхідно мати гарантії щодо готовності кадрового складу органів місцевого самоврядування забезпечити реалізацію таких функцій. Ці кадри мають бути адаптовані до специфічних регіональних та місцевих проблем. Отже, формування корпусу професійно підготовлених керівних кадрів для місцевих органів влади – безперечний пріоритет державної кадрової політики.

На сучасному етапі розвитку України питання формування керівного персоналу у сфері державної служби набувають особливої ваги, адже саме від рівня підготовки і професіоналізму керівних кадрів, наявного керівного кадрового потенціалу у сфері державної служби залежить вирішення масштабних і складних завдань державотворення, успішного системного реформування багатьох інститутів держави та суспільства. Сучасний стан професійної підготовки посадовців характеризується тим, що лише половина з них проходить хоча б якесь професійне навчання і як наслідок має місце невідповідність рівня професійних знань, вмінь, навичок займаним посадам. Зазначені недоліки зумовлюють прийняття організаційно-правових заходів щодо вдосконалення професійного навчання посадовців.

З огляду на зазначене, важливим чинником професіоналізації державної служби сьогодні стає професійне навчання публічних службовців, спроможних кваліфіковано відповідати на соціально-орієнтовані вимоги, які висуваються суспільством до їхнього професіоналізму. Вони повинні якісно виконувати свої функціональні обов'язки в ситуаціях постійних змін, неузгодженості нормативно-правового забезпечення, кризових явищ і усвідомлювати необхідність безперервного професійного та особистісного розвитку. Система професійного навчання публічних службовців має носити випереджувальний характер щодо поставлених завдань соціально-економічного розвитку країни та формування національної еліти професіоналів у галузі публічного управління та адміністрування. Успішне здійснення реформи системи професійного навчання буде залежати від впровадження інституційної реформи державного управління, а також від політичної волі Уряду та бажання політичної еліти прийняти необхідні зміни. В основі зазначеної системи лежить адаптація отриманого раніше фаху до професійної діяльності у сфері державного управління, яка здійснюється шляхом реалізації освітньо-професійних програм підготовки магістрів публічного управління та адміністрування, професійних програм підвищення кваліфікації, програм тематичних семінарів, стажування і самоосвіти.

Проте зміст, організація та форми професійного навчання державних службовців не повною мірою відповідають потребам органів влади, надання послуг громадянину не завжди здійснюється з необхідною якістю, змістом і терміном, не мають випереджального характеру, їм бракує практичної спрямованості, недостатньо використовуються сучасні інформаційні технології. Одночасно пріоритетного значення набуває питання створення комплексу (циклу) безперервного навчання для державних службовців та службовців органів місцевого самоврядування, що має забезпечити якісне підвищення рівня їх професійної компетентності.

Система безперервної професійної освіти публічних службовців передбачає: надання фахівцям спеціальної підготовки в галузі публічного управління; перепідготовку фахівців, що мають вищу освіту й надання їм кваліфікації в галузі публічного управління; постійне підвищення кваліфікації фахівців у галузі публічного управління; стимулювання державних службовців до свідомої самоосвіти в галузі їхньої професійної діяльності. І найголовніше – модернізація системи підготовки кадрів для державної служби, яка нині здійснюється в нашій державі, має бути орієнтованою на соціально-економічні реформи з установами чіткої і раціональної моделі інституційного механізму системи професійного навчання.

Головним завданням держави при створенні в Україні магістерських програм у галузі державного (публічного) управління є підвищення якості освіти державно-управлінських кадрів до рівня кращих світових стандартів. Зміст освіти визначається нормативною і варіативною частинами програми, яка розробляється у встановленому порядку з кожної спеціальності відповідно до переліку спеціальностей, визначеного для освітньо-кваліфікаційного рівня «спеціаліст, магістр» та в окремих галузях знань для освітньо-кваліфікаційного рівня «магістр». Метою магістерської програми є професійна підготовка висококваліфікованих відповідальних кадрів для державного управління та місцевого самоврядування, спроможних розробляти, аналізувати і реалізовувати державну політику, творчо, ефективно й результативно виконувати управлінські функції, сприяти інноваційним процесам у суспільстві з метою утвердження соціальної справедливості, демократії, забезпечення прав і свобод людини, сталого розвитку на основі світових та європейських стандартів.

Реформування системи підвищення кваліфікації посадовців органів публічної влади потребує втілення нових технологій, які б допомагали підвищувати професійний рівень персоналу з урахуванням економії фінансового забезпечення та скороченням термінів відриву від виконання функціональних обов'язків. Виконання зазначених вимог можливе за умови впровадження інноваційної, ефективної та економічно рентабельної форми підвищення кваліфікації, яка передбачає дистанційне навчання.

Про необхідність впровадження дистанційної форми підвищення кваліфікації неодноразово зазначалося під час проведення нарад в НАДУ при Президентові України та Національному агентстві України з питань державної служби. В системі підвищення кваліфікації є перші, самостійні але абсолютно розгалужені і не системні спроби використання інформаційно-телекомунікаційних технологій. Відомо що певні напрацювання є у Києві, Дніпрі, Харкові, в нашому Одеському регіональному інституті.

Набутий окремими центрами підвищення кваліфікації кадрів досвід необхідно вивчити, але важливіше сьогодні запропонувати всій системі підвищення кваліфікації персоналу органів державної влади та органів місцевого самоврядування єдиний, загально державний стандарт підвищення кваліфікації за дистанційною формою, як такий, що спроможний охопити підвищення кваліфікації більшої кількості посадовців без відриву від виробництва та скоротити бюджетні витрати на відрядження. Саме єдиний підхід в такій роботі з використанням єдиної нормативно-правової бази дасть можливість всім Центрам підвищення кваліфікації кадрів здійснювати державне замовлення у зрозумілій для всіх формі з чіткою визначеними розрахунками і за єдиною загальнодержавною системою.

Актуальними на сьогодні залишаються наступні кроки:

- Національному агентству України з питань державної служби разом з Національною академією державного управління при Президентові України необхідно розробити та подати на затвердження законопроект щодо впровадження системи надання освітніх послуг з підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад;

- Національному агентству України з питань державної служби та Національній академії державного управління при Президентові України необхідно забезпечити розробку та подання на затвердження до Кабінету Міністрів України «Державної цільової програми підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, депутатів місцевих рад України за дистанційною формою підвищення кваліфікації».

Необхідно буде визначити порядок використання коштів, розробки проектно-кошторисної документації, техніко-економічних обґрунтувань для створення мережі зв'язку, технічного та програмного забезпечення, розробки навчальних програм та методик, із зазначенням етапів та строків впровадження. Національній академії державного управління при Президентові України необхідно буде підготувати фахівців з організації, технічного забезпечення та науково-педагогічний персонал для реалізації Державної цільової програми.

Впровадження інформаційних та комунікаційних технологій у навчальний процес забезпечують структурні підрозділи дистанційного навчання НАДУ та її регіональних інститутів. Було б доцільним створення таких підрозділів дистанційного навчання і в обласних Центрах підвищення кваліфікації кадрів. Основним завданням таких підрозділів стане надання інформаційно-консультаційних та навчальних послуг, де кожен посадовець особисто, або з використанням сучасних інформаційних засобів може отримати фахову консультацію з нагальних проблем державного управління і місцевого самоврядування що безумовно буде сприяти підвищенню рівня професійної компетентності державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. «Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248387631;
2. Європейська хартія місцевого самоврядування [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/994_036;
3. Указ Президента України від 12 січня 2015 року №5/2015 «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>;
4. Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 р. №474-р «Деякі питання реформування державного управління України» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249175778>;
5. Актуальні питання реформування державного управління та державної служби обговорено під час дискусій на VIII щорічних Рішельєвських академічних читаннях – інформаційне повідомлення [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nads.gov.ua/news/aktualni-pytannya-reformuvannya-derzhavnogo-upravlinnya-ta-derzhavnoyi-sluzhby-obgovoreno-pid>

БАЗІЛЕНКО ДІНА АНДРІІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Сьогоднішні реалії існування інституту органу місцевого самоврядування, як автономії на місцях, неодмінно передбачають істотного реформування як законодавчої і нормативно-правової бази, яка регулюватиме відповідні повноваження, процеси і відносини між органом місцевого самоврядування та суспільством, взаємодії з органами виконавчої влади, так і рівня професійної правосвідомості публічних службовців, шляхом навчання. Адже публічні службовці повинні відповідати критеріям задоволення вимог суспільства своїм рівнем професіоналізму, знань, навичок, досвіду та компетентності в тій чи іншій сферах публічної служби. Насамперед, орган місцевого самоврядування покликаний для задоволення потреб суспільного інтересу на відповідній адміністративно-територіальній одиниці, де здійснює свої повноваження. Незалежно від того – чи то це є регіональний публічний орган, або муніципальний – все одно інтереси суспільства є прерогативою, яка належить публічному органу та публічним службовцям.

Неодмінно – задоволення потреб, інтересів, гарантій, передбачених державою – є обов'язком кожного публічного службовця. Орган місцевого самоврядування, як суб'єкт задоволення суспільних інтересів, прав громадян гарантованих

державою повинен дбати про добробут населення, підвищення рівня життя, якості професійного обслуговування та задоволення потреб, що існують в суспільстві. Відсутність знань в професійній сфері, знання законодавства України та практичних навичок керівника органу місцевого самоврядування (управління персоналом) в структурі органу місцевого самоврядування може призвести до негативних наслідків – як наприклад: незадоволення громади діями свого керівника (лідера), якого обирали та на якого покладали надії щодо вмілого керівництва та представництва інтересів громади.

Стаття 19 Конституції України регламентує, що органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування зобов'язані діяти лише на підставі, в межах та у спосіб, що передбачені Конституцією та Законами України. Тому, кожен публічний службовець, в тому числі який обирається громадою задля майбутнього представлення її інтересів повинен володіти відповідними знаннями з метою запобігання порушення прав громадян під час виконання посадових обов'язків та функцій держави.

У тому разі, якщо Україна стала на шлях євроінтеграції: Урядом схвалено Концепцію реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади; схвалено Стратегію реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року; в вересні поточного року затверджено План заходів щодо реалізації Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади; визначено проблеми, мету та пріоритетні напрями її реалізації, в умовах об'єднання громад та децентралізації, то як на мою думку, вважаю, що вкрай необхідно встановити на законодавчому рівні вимоги, щодо професійної кваліфікації до виборних посад, оскільки керівник органу місцевого самоврядування обирається громадою як представник інтересів в публічному органі, а ефективність публічного управління – це є актуальне питання для України. Невміле керівництво владою, в нашому випадку – органом місцевого самоврядування, як публічним органом – може призвести до кризи в суспільстві. Як, наприклад це відбувалось в пострадянський період, за часів перебування у влади радянських вождів, які викликали соціальне напруження, бунт та обурення робітників, інтелігентів та інших прошарків населення, внаслідок ущемлення їх прав, а в суспільстві назрівали думки щодо звергнення вождів та були спроби невдоволених мас приймати відповідні міри. Україна вже не одноразово переживала кризи під час радянської влади. Тому допустити помилку в черговий раз – це є нерозумно в умовах євроінтеграції, а першочерговим завданням представників влади, обраних народом України до її законодавчого органу – це прийняття законодавчого акту щодо встановлення критеріїв для виборних посад в органи місцевого самоврядування, адже громада обирає свого представника ще й на місцях, який повинен вміло та з досвідом використовувати надану, довірену йому громадою владу.

Можна навести елементарний приклад відсутності знань публічних посадовців виборних посад. Однією із вимог до конкурсантів, які виявили бажання прийняти участь у конкурсі на заміщення вакантних посад в органі місцевого самоврядування – це є вимога вільного володіння державною мовою (письмовою та розмовною). Але ці вимоги встановлені для кандидатів на посади за конкурсом.

Статтею 10 Конституції України визначено, що державною мовою в Україні – є українська. Однак, всупереч зазначеній статті Конституції – більшість міських голів, як представники громади на відповідній території обраних нею, не володіють державною мовою, навіть розмовною. В повсякденному спілкуванні, а іноді в діловому листуванні користуються мовою національних меншин – російською. А це є наслідком відсутності вимог до таких осіб під час виборчого процесу обрання представника, та відсутності контролю з боку держави до таких осіб. Адже, ми знаємо, що лідер – це той, хто веде за собою та є прикладом для оточення, в т.ч і громади, якою він здійснює управління. Жителі громади, які обирають лідера, нажаль, здебільшого занепокоєні у задоволенні та вирішенні своїх особистих потреб, тому рівень знань, навичок та досвіду роботи в публічному органі – їх в більшій мірі не турбує. І це зрозуміло.

Однак згодом, коли невмілий керівник публічного органу отримує владу, а за відсутності вище перелічених якостей керівника та елементарних знань в сфері права – розпочинає некерований ніким процес використання влади на свій розсуд – жителі громади усвідомлюють, що людина, яку обрали лідером громади зовсім не вміє використовувати довірену їй владу за направленістю відповідно до політики нашої держави та у відповідності до встановлених законодавчих вимог, загальнодержавних програм, стратегій тощо, тим самим порушуючи законні права та інтереси кожного, хто обирає такого представника до органу публічної влади. Непоодинокі випадки, коли публічним органом та посадовцями приймаються рішення на користь громадян, що суперечать законодавству, що не одразу виявляються та мають зтяжний характер. А внаслідок діяльності правоохоронних або інших органів – з'ясовується, що права людини порушені внаслідок необізнаності публічного службовця. Потерпілою стороною в даному випадку залишається людина.

Постає питання: чи повинен керівник органу місцевого самоврядування, лідер громади, володіти державною мовою, мати знання в сфері права, дотримуватися загальнодержавних норм, програм діяльності Уряду? Хто перевіряє знання цієї особи – чи вміють взагалі лідери громади письмово висловлювати свою думку?

Стратегією реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 р. (розпорядження КМУ від 18.03.2015 року № 227-р) визначено, що одним із основних напрямів реалізації Стратегії – є підвищення ефективності професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування шляхом оптимізації системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, зокрема у сфері державного та регіонального управління, запровадження індивідуальних програм розвитку персоналу та планування кар'єри. Очікувані результати за Стратегією – забезпечення дієвості системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, підвищення рівня їх професійної компетентності. Вказана система, нажаль, дотепер чітко не визначена та не розроблена на законодавчому рівні. Окрім цього, знову ж таки – встановлюються вимоги для посадових осіб публічних органів, а виборні посади залишаються поза увагою.

Список використаних джерел.

1. Конституція України;
2. Розпорядження КМУ від 18.03.2015 року № 227-р;
3. Розпорядження КМУ від 22.09.2016 року № 688-р.

RESPONCES TO CHALLENGES IN LANGUAGE EDUCATION

The paper presents some general reflections on possible approaches to the management of change in the foreign language learning environment. It aims to re-consider the role of university English teachers as educators and managers who strike to meet the goal set by the President of Ukraine. [1]

All university language teachers have deeply ingrained concepts of what language means and what communication is. According to these concepts they plan and conduct their lessons, create teaching and assessment materials, develop syllabus and set programs. They do a lot of work aiming to enhance students' communicative competence. However, only a part of university graduates can speak English fluently when the bulk of them have rather limited communication skills. The problem is that the number of academic hours devoted to the foreign language component within the university curriculum has shrunk recently in order to provide more space to other academic subjects. However, learning English as a foreign language has been stated as an issue of their main concern by a lot of university students. Thus, foreign language teachers are working in a rather challenging environment trying to meet the expectations of the students within strictly limited academic hours.

Accepting the challenge that is posed, the issue of change in language education can be addressed from two main standpoints. Firstly, we suggest that a helpful starting point for dealing with change is to assume that there are no panaceas or easy solutions. Secondly, collaborative and interactive work of different university departments can contribute to the successful management of change in language learning settings.

The foreign languages department of ORIPA NAPA has already undergone some important steps in the search for the methods that work. The general concept for the changes is to break the daily round of familiar routines, to extend the boundaries of the lesson and invite students for cooperation outside the classroom. A kind of creative response to the challenge is the language course which is run by the teachers of the foreign language department, offering our students an additional opportunity to learn another foreign language or to extend their English knowledge. The course has been run for two years and has a lot of graduates who have earned their certificates, which confirm their level of proficiency in English.

The fact is that finding meaningful responses to challenges in language education is not always an easy process. To formulate a well-articulated and well-wrapped offer requires a lot of efforts of different professionals and administrators apart from English teachers. Finance department and IT department work hand in hand with foreign languages department to take the ownership of the changes.

Speaking Club is another challenge of collaborative and cooperative work of the university language teachers who lead the club and offer students interesting topics for study and discussion. The club has become a place where students get into joint work to master their English and develop their skills as collaborators and presenters while the teachers share and celebrate their experience. However, the club presents more potential for development and growth. Its sessions might become unique events if professionals from other university departments join the club and participate on a regular basis. On the other hand, it is often easy to oversimplify that procedure and to underestimate the number of obstacles that must be faced along the way. Such process of bridge building among different departments is extremely demanding, as it requires cooperation among participants who have not been used to working together. Yet, meaningful input and interaction amongst all the parties are crucial to the development of a successful professional university community. American researchers state that communication 'creates a fertile environment for generating new concepts and methods.' [2] Cooperative learning has been practiced for many years, while cooperative teaching or coaching is another opportunity our students can benefit from.

References.

1. Указ Президента України Про оголошення 2016 року Роком англійської мови в Україні. [Electronic source] – Access mode: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/641/2015> – Title from screen.
2. Burns, B., M. Crow and M. Becker (2015). Innovating together: Collaboration as a Driving Force to Improve Student Success. [Electronic source] – Access mode: <http://www.theuia.org/blog/post/innovating-together-collaboration-driving-force-improve-student-success> – Title from screen.

ВЕРУШ АЛЛА ИВАНОВНА

*доцент кафедри державного будівництва та управління
Академії управління при Президенті Республіки Беларусь, к.полит. наук, доцент*

САПЕЛКИНА ЕЛЕНА ИВАНОВНА

*заместитель декана факультета подготовки и переподготовки
Института государственной службы Академии управления при Президенте Республики Беларусь, к.экон.наук,
доцент*

ПОДГОТОВКА СПЕЦИАЛИСТОВ-АНАЛИТИКОВ ДЛЯ СИСТЕМЫ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ

Важнейшим направлением реформирования системы подготовки государственных служащих является актуализация образовательных программ. В решении данной задачи в силу своей гибкости и мобильности значимое

место занимает система дополнительного образования взрослых, которая позволяет профессиональным кадрам получить новую востребованную квалификацию.

Академия управления при Президенте Республики Беларусь, являющаяся ведущим вузом в системе подготовки государственных служащих, свою образовательную деятельность ориентирует на запросы конкретных органов государственного управления.

В настоящее время органы государственного управления различных уровней испытывают острую потребность в компетентных аналитиках. Качественное информационно-аналитическое сопровождение является одним из ключевых факторов снижения риска принятия неэффективных управленческих решений.

Не случайно в структурах органов власти, как правило, существуют различного рода аналитические службы, отделы, специалисты, которые обеспечивают информационную поддержку своему руководству. Вместе с тем, спрос на грамотных аналитиков значительно превышает потребности в данных специалистах. Специалисты-аналитики востребованы в различных сферах деятельности. Это информационная и аналитическая деятельность в органах государственного управления, информационно-аналитическое обеспечение и сопровождение управленческих процессов, экспертно-консультационная деятельность, информационно-аналитическая деятельность в исследовательских структурах, обеспечивающих поддержку принятия государственных решений. Востребованы таковые специалисты и в бизнес-структурах. При этом следует отметить, что содержание аналитической деятельности в разных областях, используемые технологии ее проведения обладают значительной спецификой.

Следует отметить, что дефицит специалистов-аналитиков имеет не только количественные параметры, связанные, в том числе, с их целенаправленной подготовкой в учреждениях образования. Проблема состоит и в необходимости определения содержания аналитической деятельности, особенно в сфере аналитического обеспечения органов государственного управления. Анализ показывает незначительный объем исследований по данному вопросу.

Вместе с тем, очевидна задача аналитических структур, которая состоит в создании максимально объективной, достоверной, качественной информации, востребованной заказчиком, роль которого исполняют государственные, общественные и бизнес структуры.

Опыт создания аналитических структур в мире имеется. В американской традиции – это «фабрики мысли», занимающиеся изучением и анализом политических процессов и проблем, а также разработкой рекомендаций по вопросам внутренней и внешней политики. Исторически они создавались военными ведомствами, «заинтересованными в разработке комплексной технологии аккумулирования информации – с привлечением гражданских специалистов, обладающих широкими познаниями в различных (в том числе политических) аспектах стратегического анализа» [1]. Опыт подготовки специалистов подобных структур, программы их подготовки, как правило, не являются объектами широкого обсуждения.

Вместе с тем, опыт создания и функционирования аналитических структур показывает, что модель взаимодействия экспертно-аналитических структур и заказчиков их деятельности зависимости от характера политической системы, сложившейся в том или ином государстве. Так, Пентагон в свое время отказался от создания аналитических центров внутри военного ведомства, хотя содержание независимых или частично независимых бесприбыльных центров обходилось намного дороже. В настоящее время аналитические центры в США представляют собой самостоятельные организации, взаимодействующие с властью, но не являющиеся ее непосредственными институтами. В китайской специфике отмечается финансовая нейтрализация независимости гражданских «фабрик мысли» через механизмы прямого государственного заказа.

В наших условиях предстоит выработать модель функционирования подобных структур, их степень зависимости и независимости от власти, встроенность в структуры власти или структуры гражданского общества, степень финансовой, интеллектуальной и юридической самостоятельности. Однако, нерешенность данных вопросов не снимает с повестки дня необходимость совершенствования информационно-аналитической работы в системе органов государственного управления, в том числе через подготовку специалистов, обладающих соответствующими профессиональными компетенциями.

В 2015 году в Академии управления при Президенте Республики Беларусь открыла специальность переподготовки «Информационно-аналитическая работа в системе органов государственного управления». Целью открытия новой специальности явилось повышение аналитического потенциала государственного управления через подготовку специалистов, обладающих специальными теоретическими знаниями и практическими навыками, использующими специальные методы и средства для анализа, моделирования политических и социально-экономических процессов в целях поддержки стратегических звеньев управления качественной информационно-аналитической информацией [2].

Перспективным видится подготовка специалистов-аналитиков для системы обеспечения национальной безопасности, обладающих компетенциями по аналитической обработке данных для принятия решений в определяемых национальными концепциями сферах безопасности (в Республике Беларусь – это политическая, экономическая, научно-технологическая, социальная, демографическая, информационная, военная, экологическая).

Список использованных источников.

1. Медушевский, Н.А. Аналитические центры в политическом процессе: американская модель «фабрик мысли» и ее функционирование за пределами США / Н.А. Медушевский // Полития. – 2010. – №1(56).

2. Веруш, А.И. Подготовка аналитиков для системы государственного управления / А.И. Веруш, В.М.Петрушкин // Государственное регулирование экономики и повышение эффективности деятельности субъектов хозяйствования: 11 Междунар. науч. практ. конф., Минск, 10-11 апреля 2015 года: сб. науч. ст.: в 2-х ч. Ч.2. – Минск: Акад. упр. При Президенте Респ. Беларусь, редкол.: С.А.Пелих. 2015. – С. 350–351.

ВІТЧИЗНЯНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКА «CASE STUDY» У ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Основоположна ідея методу «*case study*» (з англ. – вивчення ситуації) у процесах підготовки службовців органів державної влади та місцевого самоврядування (публічного управління), будується на усвідомленні того, що публічне управління – це, перш за все, практична діяльність, тому для її здійснення необхідний величезний арсенал знань, практичних навиків та умінь. Але не просто набір абстрактних теоретичних знань – а знань, що узагальнюють практику на основі конкретних прикладів із роботи службовців. Найкращий спосіб розвитку таких якостей, що конче необхідні службовцям у публічному управлінні – тренування через моделювання дій.

Використання методу «кейсів» (*case study*) було започатковано у навчальній системі США ще в 20-х рр. ХХ століття. Провідна роль у поширенні цього методу належить Гарвардській школі бізнесу. Ще тоді декан Гарвардської школи управління бізнесом у Бостоні Д. Донхем переконав своїх колег-викладачів використовувати цей метод на заняттях. І вже у 1921 році у Гарвардській школі бізнесу було видано перший збірник кейсів. Згодом метод «кейсів» отримав неабиякий успіх і перетворився на один з основних методів навчання на факультетах університетів США та інших країн. Кейс-метод є надзвичайно ефективним методом навчання, що відомий у вітчизняній освіті як «метод ситуативного навчання на конкретних прикладах», що найбільш широко застосовується у вітчизняній практиці під час вивчення економіки, менеджменту та бізнес-наук. Але останнім часом використання кейс-методу також здобуло широке поширення й у педагогіці, медицині, юриспруденції, математиці, культурології та політології. Тому дослідження цього методу та створення його методологічного супроводу для використання у підготовці магістрів з управлінських фахів є досить актуальним – адже є велика потреба у розширенні ареалу його використання для підвищення ефективності їх підготовки [1-3].

Кейс-метод або метод ситуаційних вправ є інтерактивним методом навчання, який дає змогу наблизити процес навчання до реальної практичної діяльності спеціалістів. Він сприяє розвитку винахідливості, вмінню вирішувати проблеми, розвиває здібності проводити аналіз і діагностику проблем, спілкуватися іноземною мовою. Гарвардська школа бізнесу подає таке визначення кейс-методу – **«метод навчання, за яким студенти та викладачі беруть участь у безпосередньому обговоренні ділових ситуацій та задач»**. Ці кейси, зазвичай, підготовлені в письмовій формі та сформульовані, виходячи з досвіду реальних людей, що працюють у виробничій, управлінській та інших сферах, читаються, вивчаються та обговорюються студентами. Вони є основою для проведення бесіди, дискусії в групі під керівництвом викладача. Тому кейс-метод є одночасно і особливим видом навчального матеріалу, і способом використання цього матеріалу в навчальному процесі» [4]. Кейс – це події, які реально відбулися, які автор описав для того, щоб спровокувати дискусію в навчальній аудиторії, підштовхнути студентів до обговорення та аналізу ситуації, до прийняття рішень.

Ми пропонуємо уточнити визначення методики кейсу з врахуванням перспектив і теперішньої ситуації та проблем: «кейс» – це опис реальної ситуації, **що має місце нині** (або гіпотетично у відповідності до існуючих умов, може виникнути) чи мала місце в минулому, яка виявляє проблему і необхідність її виокремлення, аналізу та вирішення.

Науковець Тургот Т. І. вважає, що «мета методу кейс-стаді – поставити студентів у таку ситуацію, коли їм необхідно буде прийняти рішення». Вона говорить, що «кейс – це події, які реально відбулися в певній сфері діяльності і є основою для проведення обговорення в академічній групі під керівництвом викладача. У більшості випадків при використанні «кейсу» учасникам попередньо надається можливість ознайомитись із переліком обставин, підґрунтям яких є реальні чи уявні ситуації» [6].

Сутність методу вивчення кейсів полягає у тому, що студентам чи слухачам магістратур де вивчаються управлінські дисципліни (менеджмент) або публічне управління пропонуються певні реальні управлінські ситуації, які вони мають піддати скрупульозному багатосторонньому аналізу, тобто прийняти управлінське рішення з метою викорінення проблеми або ж оцінити його, якщо рішення уже було прийняте і описане у кейсі. Використання методики «кейс-стаді» дозволяє вирішити ряд важливих освітніх задач. По-перше, даний метод передбачає активне залучення студентів та слухачів до навчального процесу. По-друге – у студентів та слухачів удосконалюється навик використання теоретичних знань для вирішення реальних проблем. По-третє – у процесі його використання проходить процес удосконалення навиків прийняття рішень. Процес прийняття рішення, що складається з кількох складових: аналіз проблем, збір даних, вироблення та оцінка альтернатив рішення, і власне – прийняття рішення – всі ці навички удосконалюються при використанні методики «*case study*». Постійна практика прийняття рішення, навіть на такому «ігровому рівні», розвиває в студентів та слухачів впевненість в собі і своїй здатності вибрати найкращу альтернативу із можливих у умовах тимчасових та інформаційних обмежень. І, нарешті, використання методу «кейс-стаді» у навчальному процесі вишу веде до розвитку навичок групової кооперації та уміння працювати в команді [5].

В Україні цей метод активно використовується близько 15 років. При навчанні у вишах використовуються, як правило, зарубіжні кейси і, природно, що вони не відображають реальної практики вітчизняного публічного адміністрування. Нині активно впроваджується у практика створення вітчизняних кейсів на основі власного управлінського досвіду. На жаль, ця практика досить розрізнена – потрібен єдиний центр координації цих зусиль, що зможе створити їх каталог та різноманітність для посилення опанування програм підготовки фахівців магістерської підготовки у сферах державного управління та місцевого самоврядування. Координацію цієї роботи мають взяти на себе департаменти профільного міністерства та НАДУ при Президентіві України та її чотири філії (у Львові, Одесі, Харкові та Дніпрі). Науково-методологічне забезпечення створення кейсів за напрямом публічне управління є достатньо актуальним питанням що потребує термінового вирішення – це в інтересах підготовки майбутніх державних та муніципальних службовців.

Особливості змісту кейсів у публічному управлінні і їхнє використання у процесі навчання по спеціальностях до цього часу ще не відпрацьовано і не систематизовано – тому це одне з перспективних питань дослідження як педагогічної науки так і науки державного управління. Дуже часто у практиці вітчизняних вишів використовують кейси, написані закордоном або на основі зарубіжних джерел, що пояснюється не доопрацюванням в методологічному та інформаційному плані вищезгаданих наук. Однією з причин цього стану є також певна консервативність (закритість) у діяльності органів публічної влади які мають бути інформаційним джерелом для створення вітчизняних кейсів. Використання лише закордонних кейсів уже не є виправданим, адже вони допомагають в основному вивчати світовий досвід державного управління і частково формують певні управлінські навички. Вітчизняні кейси більше наближають учасників навчального процесу до реальностей справ у публічному управлінні та формують управлінські навички. Кейси, створені на основі вітчизняного українського мають певні переваги: 1) звичні імена та назви; 2) прив'язка до знайомих територій і організаційних структур; 3) пізнавальні місцеві проблеми, що формують досвід студентів та слухачів; 4) зв'язок з особистим досвідом студентів [4].

Надзвичайно актуальною є задача підготовки достатньої кількості описів конкретних ситуацій місцевої управлінської практики. Для написання кейса вимагається врахування великої кількості факторів, що мають типову вітчизняну специфіку, тому використовувати кейси, написані на основі зарубіжного досвіду, тут практично неможливо. Очевидно, що тут вагому роль відіграють політичні фактори, національна специфіка та українська ментальність, а також особливості державного будівництва та устрою. Але завдання підготувати кейси лише на основі національного досвіду публічного управління досить не проста. Як уже вище згадували – переважна кількість чиновництва української влади є консервативною – не є прибічниками відкритої демократичної моделі управління. Вони всіляко культивують конфіденційність та «службою таємницю» де їх не має або взагалі не повинно бути. Присутність у міністерствах, центральних та регіональних органах державної влади, органах місцевого самоврядування прес-служб суттєво не змінює ситуацію. Ці фактори обумовлюють труднощі у доступі й отриманні інформації для написання кейсів. Крім цього необхідно враховувати й особливості пострадянських державних та муніципальних структур органів влади, як: 1) формалізм та паперова тяганина; 2) закритість апарату та «службова таємниця»; 3) приховування правди в т.ч. замовчування негативних фактів; 4) особисті якості чиновників: непривітність, чванство і байдужість [4, с. 162].

З огляду на всі труднощі, вважаємо, що методика «*case study*» в найближчі роки буде завоює все більше прихильників у вивченні управлінських дисциплін, особливо публічного управління. За допомогою ситуаційного підходу студенти та слухачі отримуватимуть навички аналізу всієї системи конкретних обставин, що впливають на визначену організацію у даний конкретний час. Оскільки в центрі уваги постійно виявляється нова ситуація, то постійно у студентів та слухачів буде вироблятися ситуаційне мислення, що допоможе з'ясувати, які дії будуть у найбільшій степені сприяти досягненню цілей організації в конкретній ситуації.

Список використаних джерел.

1. Зубар К.І. Кейс-метод – яскравий приклад інтерактивних технологій. Режим доступу: <https://pedkab.wordpress.com/2013/01/28/кейс-метод>.
2. Михайлова Е. А. Кейс и кейс-метод: процесс написания кейса / Е. А. Михайлова // Маркетинг. – 1999. – № 5. – С.113–120.
3. Петриченко П. Метод кейсів: найбільші переваги й недоліки. Освіта. ua/ 27.12.2013. Режим доступу: <http://osvita.ua/add-education/mba-ukraine/36530/>.
4. Самохвалова М.С. Методика «кейс-стади» (case-study) в общеобразовательных программах по государственному управлению // Теория и практика управления: новые подходы. – М.: Университетский гуманитарный лицей, 2003 г. – 172 с.
5. Скринник З.Е. Проведення індивідуального заняття за методом аналізу конкретних навчальних ситуацій (case study) / Психологія і педагогіка: Навчально-методичний посібник – Львів: ЛІБС УБС НБУ, 2012. – 145 с.
6. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи: навч. посібник / Т. І. Туркот. – К.: Кондор, 2011. – 628 с.

ГАЙДАШ ДМИТРО СЕРГІЙОВИЧ

*аспірант кафедри управління охороною суспільного здоров'я
НАДУ при Президентіві України*

ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В США: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Європейський вибір України, який був визначений у початковий період формування основ її зовнішньої політики, став природним наслідком здобуття країною державної незалежності. Він відображає життєво важливі інтереси України, викристалізувався з усієї попередньої історії українського народу, його ментальності та глибоких демократичних традицій, ґрунтується на законному прагненні громадян України бачити свою державу невід'ємною частиною єдиної Європи.

Відкритий європейський простір вищої освіти, з одного боку, надає широкі перспективи, а з іншого, – потребує значних зусиль з усунення бар'єрів у розвитку систем викладання і навчання, що буде сприяти мобільності і більш тісному співробітництву. Європейські країни впроваджують передові світові технології, програми і плани. Але однією з найкращих у світі вважається на сьогодні система освіти США.

Система освіти в США в процесі свого історичного розвитку ввбрала в себе кращий світовий досвід, трансформувала його до своїх соціально-економічних умов і стала еталоном, досягнення якого прагнуть нині країни Західної Європи [1, с. 16].

Огляд академічних програм Систем управління охороною здоров'я (Health Systems Management, HSM) Тюленського Університету в Новому Орлеані (США), які готують чоловіків і жінок до кар'єр управління в системах охорони здоров'я, свідчить про використання світового досвіду навчання і практики в організації охорони здоров'я [2, 3]. Університет пропонує широкий спектр програм підготовки менеджерів охорони здоров'я високого рівня, тому саме його було обрано для розгляду та аналізу.

Ступеневі програми підготовки передбачають:

1. *Магістр Управління Охороною Здоров'я* (Master of Health Administration, MHA) – найбільш загальноприйняте посвідчення особи управління в приватних і суспільних секторах Американської системи охорони здоров'я.

2. *Магістр охорони здоров'я* (Master of Public Health, MPH) зосереджується на використанні концепцій управління в суспільному секторі охорони здоров'я, щоб захистити і поліпшити здоров'я суспільства.

3. *Магістр Охорони Здоров'я в Міжнародних Системах Управління Охороною Здоров'я* (Master of Public Health in International Health Systems Management, IHSM) поєднує елементи суспільної і міжнародної охорони здоров'я з засобами управління, необхідними для створення, впровадження, підтримки, і реформування систем охорони здоров'я в країнах усього світу.

4. *Магістр Медичного Управління* (Master of Medical Management, MMM) створено виключно для лікарів, які беруть на себе виконавчі ролі лідерів в забезпеченні послугами охорони здоров'я і, які потребують навчання успішного управління і лідерства, щоб підтримувати цей новий напрям в їх професійних кар'єрах.

5. *Доктор Охорони Здоров'я* (Doctor of Public Health, DrPH) забезпечує поглиблене вивчення теоретичних основ і методів дослідження, необхідних для вивчення систем управління охороною здоров'я.

6. *Доктор Наук* (Doctor of Science, ScD) – один з двох непостійних, виконавчих форматів докторських програм в країні для працюючих професіоналів, які бажають спрямувати свою кар'єру у напрямі прикладних методів дослідження в охороні здоров'я.

Ступені об'єднані (комбіновані):

7. *Доктор Права /Магістр Управління Охороною Здоров'я* (Juris Doctor/Master of Health Administration, JD/MHA) забезпечує знання системи охорони здоров'я і знання управління охороною здоров'я особам, які планують спеціалізуватися в законодавстві охорони здоров'я.

8. *Магістр Управління Бізнесом /Магістр Управління Охороною Здоров'я* (Master of Business Administration/Master of Health Administration, MBA/MHA) об'єднує використання бізнесу і курси управління охороною здоров'я між відділом управління системами охорони здоров'я і Школою Бізнесу Фрімана.

9. *Лікар/Магістр Охорони здоров'я* (Medical Doctor/Master of Public Health, MD/MPH) створено для підтримки розвитку цілеспрямованих лікарів, які беруть на себе ролі лідерства в забезпеченні послугами охорони здоров'я, що покращує стан здоров'я індивідуумів і населення.

10. *Ділард-Тюлейн 3-2 Магістр Охорони здоров'я* (Dillard-Tulane 3-2 Master of Public Health, 3/2 MPH) створена для об'єднання основного наукового, професійного і адміністративного досвіду в галузі охорони здоров'я [3].

Аналіз програм підготовки менеджерів охорони здоров'я Тюленського Університету США показав, що:

1) значна різноманітність програм підготовки дозволяє бажаним здобути освіту у сфері управління охороною здоров'я, вибрати для себе найбільш оптимальну програму;

2) є програми, які надають можливість вивчати міжнародний досвід в управлінні охороною здоров'я;

3) окремо існують програми для адміністраторів і лікарів-лідерів;

4) існують докторські академічні програми;

5) ряд комбінованих програм дозволяє поєднувати знання з управління охороною здоров'я зі знаннями з інших галузей (права, бізнесу, медицини тощо).

Результати проведеного нами дослідження дають право стверджувати, що в провідних країнах світу, а саме в США, досвід підготовки менеджерів охорони здоров'я значно відрізняється від українського, як за змістом, так і за обсягом. Програми підготовки більш різноманітні, охоплюють міжнародний досвід, мають додаткові докторські, а також комбіновані програми. Це доводить необхідність подальшого докладного вивчення зазначених програм з метою використання світового досвіду підготовки керівників охорони здоров'я в Україні.

Список використаних джерел.

1. Булах І.Є. Система управління якістю медичної освіти в Україні: Монографія / І.Є. Булах, О.П. Волосовець, Ю.В. Вороненко та ін. – Д., «АРТ-ПРЕС», 2003. – 212 с.

2. Degree programs (view list) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.hsm.tulane.edu/programs/programs_index.html

3. Health Systems Management (HSM) at Tulane University in New Orleans [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.hsm.tulane.edu/index.html>

ГОРБАТЮК СВІТЛАНА ЄВГЕНІВНА

*доцент кафедри державної служби та кадрової політики
НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР

Питання розбудови ефективної системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування не втрачають актуальності з часу набуття Україною незалежності і розглядаються у контексті

реформування державного управління. Європейський вибір України, зокрема підписання Угоди про асоціацію з ЄС, також вимагає ретельної уваги з боку суспільства і влади до системи підготовки публічних службовців, адже впровадження європейських стандартів належного адміністрування у вітчизняну управлінську практику потребує професійного корпусу державної служби.

У Стратегії реформування державного управління на 2016–2020 рр. наголошується, що Україна посідає низькі позиції у світових рейтингах конкурентоспроможності, крім того відчувається «нестача на керівних та інших посадах державної служби висококваліфікованих кадрів» [3]. Саме тому в цьому документі, розробленому згідно з європейськими стандартами належного адміністрування в питаннях трансформації системи органів державного управління, серед сфер реформування визначено модернізацію та розбудову державної служби, яка ґрунтується на принципі забезпечення професійного розвитку державних службовців, що включає серед іншого й регулярне навчання.

За даними Нацдержслужби [1] станом на 1 січня 2015 р. в Україні налічувалося 295709 державних службовців і 84548 посадових осіб місцевого самоврядування. Фактично на одного державного службовця приходилося 145, а на одну посадову особу місцевого самоврядування – 508 жителів України. На цей час повну вищу освіту мали 91,8 % державних службовців, водночас вищу освіту за напрямом підготовки «Державне управління» – 9256 осіб, і 72,7% посадових осіб місцевого самоврядування, за напрямом підготовки «Державне управління» – 3038. Показники щодо підвищення кваліфікації проілюстрували тенденцію до зниження кількості державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, які проходили навчання за курсами підвищення кваліфікації.

Вочевидь розв'язання проблеми професіоналізації державної служби потребує як інституційних, так і організаційних змін. У Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування на період до 2017 р. одним із основних напрямів реалізації визначено «підвищення ефективності професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування шляхом оптимізації системи підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації, зокрема у сфері державного та регіонального управління» [4]. Розуміючи глибину та системність проблеми професіоналізації корпусу публічних службовців, у Стратегії акцентується на необхідності актуалізації положень законодавства щодо удосконалення системи професійного навчання державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування.

Провідна роль у формуванні державної політики у сфері професійного навчання публічних службовців належить Нацдержслужбі. Саме Нацдержслужба є державним замовником на підвищення кваліфікації державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування навчальними закладами, що перебувають у сфері управління Міністерства економічного розвитку і торгівлі, Міністерства фінансів, Міністерства соціальної політики, Державної фіскальної служби, Міністерства юстиції та Державного управління справами, поза конкурсом [2]. Крім того державним замовником на підготовку працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що належать до 1-4 категорії посад державних службовців, є Державне управління справами за погодженням з Нацдержслужбою, 5-7 категорії посад державних службовців – Нацдержслужба, а на підвищення кваліфікації працівників органів державної влади та органів місцевого самоврядування, що належать до 1-7 категорії посад державних службовців, – Нацдержслужба. Таким чином нормативно посилено роль Нацдержслужби в організації підготовки кадрів.

Сьогодні ліцензію Міністерства освіти і науки України на право здійснювати освітню діяльність з підготовки магістрів за галуззю знань 1501 «Державне управління» отримали понад 40 вищих навчальних закладів (у 2005 р. їх було 11). Відповідно постає питання про стандарти підготовки фахівців відповідного рівня і спеціальності, а також правове, науково-методичне, організаційне, фінансове забезпечення системи їх навчання. Головним державним вищим навчальним закладом у загальнонаціональній системі підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб органів місцевого самоврядування, підзвітним Президентові України, є Національна академія державного управління при Президентові України (відповідно до Положення, затвердженого Указом Президента України від 21 вересня 2001 р. № 850/2001 (із змінами). На виконання статей 431, 432, 433 глави 23 розділу V Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС на 2014-2017 рр., затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847, МОН, Нацдержслужби та НАДУ при Президентові України належить вжити заходів щодо вдосконалення галузевих стандартів освіти у галузі знань «Державне управління», а також розробити стандарти підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування на компетентнісній основі.

Потрібно зазначити, що переорієнтація державної служби в умовах розвитку сервісної держави на надання адміністративних послуг, ґрунтуючись на принципах відкритості, прозорості, професіоналізму та підзвітності громадянському суспільству, стала поштовхом для подальшого розвитку освітньої галузі та спеціальностей, орієнтованих на підготовку фахівця для роботи на посадах державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування, у громадському секторі відповідно до суспільних потреб. Тому у 2015 р. до переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого Постановою КМУ від 29 квітня 2015 р. № 266, була введена нова спеціальність «Публічне управління та адміністрування» галузі знань «Управління та адміністрування». Відповідно до Закону України «Про державну службу» профнавчання державних службовців проводиться через систему підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації, зокрема в галузі знань «Публічне управління та адміністрування». Положення про систему підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців затверджується КМУ за поданням центрального органу виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізацію державної політики у сфері державної служби. Науково-методичне забезпечення цієї системи здійснює НАДУ як вищий навчальний заклад з особливими умовами навчання, що визначаються КМУ.

Отже, доцільно акцентувати на ускладнені та розширенні кола суб'єктів формування та реалізації державної політики у сфері професійного навчання публічних службовців. Водночас чинником, що стримує розвиток системи профнавчання публічних службовців, є недосконалість законодавчої бази (не прийнято новий закон про місцеве самоврядування, відповідно законодавчо не визначено вимоги до професіоналізації посадових осіб місцевого самоврядування; не визначено засади державної політики у сфері професійного розвитку публічних службовців; не закріплено роль інститутів громадянського суспільства у забезпечення професійного розвитку публічних службовців та ін.), спостерігається неузгодженість положень нормативно-правових актів (місце НАДУ при Президентові України в системі підготовки кадрів згідно із Положенням і Законом України «Про державну службу»), застосовуються нові терміни

(у Законі України «Про державну службу» акцентується на системі підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації, тобто вводиться термін «спеціалізація», який до цього часу не застосовувався).

Забезпечити впровадження та дотримання єдиних галузевих стандартів освіти у галузі знань «Управління та адміністрування», зокрема підготовки фахівців за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування», скоординувати діяльність усіх суб'єктів підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації публічних службовців дозволило б законодавче унормування цієї діяльності. Одним із шляхів вирішення цього питання може стати прийняття законодавчого акту про систему підготовки, перепідготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації публічних службовців, який визначить правові, організаційні та фінансові засади функціонування цієї системи.

Список використаних джерел.

1. Державна служба в цифрах 2015 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.center.gov.ua/attachments/article/26/CSF_2015_UKR.pdf.

2. Деякі питання професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування : Постанова КМУ від 13 січн. 2016 р. № 19 [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/19-2016-%D0%BF>.

3. Деякі питання реформування державного управління України : Розпорядження КМУ від 24 черв. 2016 р. № 474-р [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/474-2016-%D1%80>.

4. Про схвалення Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року та затвердження плану заходів щодо її реалізації : Розпорядження КМУ від 18 берез. 2015 р. № 227-р [Електронний ресурс] // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/227-2015-%D1%80/paran9#n9>.

ГОРШКОВА КИРА АЛЕКСАНДРОВНА

*доцент кафедри українського і іноземних мов
ОРИГУ НАГУ при Президенті України*

КЕМАРСКАЯ ТАМАРА ГЕОРГИЕВНА

*старший преподаватель кафедры украинского и иностранных языков
ОРИГУ НАГУ при Президенте Украины*

ОККАЗИОНАЛИЗМ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЯЗЫКОВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ИЗУЧАЮЩЕГО ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК

В эпоху всемирной глобализации владение иностранными языками жителями планеты имеет особое значение. Учитывая тот факт, что Украина определила интеграцию в Евросоюз вектором своего развития, изучение иностранных языков для граждан нашей страны становится приоритетной задачей.

Британский совет, целью которого является распространение английского языка по всему миру, оказывает содействие Украине в деле совершенствования знаний служащими госаппарата, разработав специальную программу обучения специалистов разных сфер деятельности.

Предполагается, что государственный служащий, так же как и любой образованный человек, обязан владеть английским языком на уровне B-2 (продвинутый средний). Это означает умение не только пользоваться языком на профессиональном и бытовом уровнях, но и обретение изучающим язык языковой компетенции. Последняя позволяет ему ориентироваться в непредвиденных речевых ситуациях.

Ознакомление с основными средствами, используемыми в спонтанной речи для выражения мысли наиболее экономным и экспрессивным способом, станет шагом к выработке «языкового чутья».

Одним из действенных средств экспрессивного сиюминутного выражения мысли является окказионализм – слово, придуманное говорящим / пишущим «на ходу». Такое слово может появиться либо за счет использования словообразовательных моделей, существующих в языке, либо за счет семантических сдвигов в содержательной структуре слова.

Окказионализм всегда является результатом двух языковых явлений: аналогии и деформации. Аналогия предполагает опору на реально существующее в языке слово-образец, деформация предполагает нарушение языковой нормы.

В соответствии с типом деформации различают 3 типа окказионализмов: фонетический, морфологический и семантический.

Фонетический окказионализм представляет собой деформацию говорящим фонетической формы слова, что свидетельствует либо о его низком культурном уровне, либо о нарочитом коверкании формы слова для достижения юмористического эффекта. Ср. использование окказионализма *foolosopher* (от англ. *fool* – дурак) вместо *philosopher* (философ).

Морфологический окказионализм представляет собой осознанное нарушение говорящим / пишущим морфологической формы слова с целью сделать слово заметным, актуализированным.

Во время манифестации в Лондоне по поводу результатов референдума о выходе Великобритании из Евросоюза на одном из плакатов было написано: *We've made a EUGE mistake* (Мы сделали огромную ошибку, проголосовав за выход из ЕС). Несуществующее в английском языке слово *EUGE* «склеено» автором плаката из двух компонентов –

существительного-аббревиатуры *EU* (*European Union* – Европейский союз) и прилагательного *huge* (*a huge mistake* – огромная ошибка). Замена начальных букв слова *huge* на аббревиатуру *EU* привела к появлению очень экспрессивного семантически ёмкого окказионализма *EUGE*, созвучного прилагательному *huge* (Ср. [ju:dʒ]- [hju:dʒ]). *EUGE mistake* использовано вместо *huge mistake about leaving the UE*. Окказиональное слово очень экономно и недвусмысленно выражает точку зрения демонстранта, держащего плакат – он считает решение о выходе страны из Евросоюза большой ошибкой.

Новообразованное английское слово *Brexit* очень недолго просуществовало в качестве окказионализма. Оно оказалось очень удобным коротким репрезентантом понятия *Britain's exit from the EU* (выход Британии из ЕС). Телескопное соединение сокращенной корневой морфемы *Britain's* с существительным *exit* произвело слово, мгновенно вошедшее в политический лексикон и ставшее интернациональным термином.

Семантический окказионализм представляет собой слово, в смысловой структуре которого происходит перераспределение словарно зарегистрированного (узуального) и словарно незарегистрированного (окказионального) значений. При этом деформируется смысловое содержание слова, ему приписывается новое окказиональное значение. Семантический окказионализм всегда имплицитен, т.к. не меняются ни фонетическая, ни морфологическая формы слова.

Лагерь беженцев из стран Ближнего Востока возле г. Кале во Франции называют английским словом *jungle* (джунгли). Словарь *Oxford Advanced Learner's Encyclopedic Dictionary* дает следующую трактовку слова *jungle*: ... *place of intense or confusing struggle* (р.491) (место, где происходит напряженная борьба за выживание). Лагерь беженцев назван словом *jungle*, поскольку условия жизни в нем соответствуют основным параметрам понятия «джунгли».

Изучающим язык следует быть готовыми к тому, что в речевой коммуникации используются не только нормативно закреплённые языковые факты. Поэтому следует развивать языковую компетенцию, приобретать навыки ориентирования в речевом пространстве иностранного языка.

Список використаних джерел.

1. Лыков А.Г. Окказиональное слово как лексическая единица речи// НДВШ. Филологические науки, 1971. – №5. С.70-81.
2. Кухаренко В.А. Интерпретация текста. – Одесса: Латстар, 2002. С.34-63.
3. Oxford Advanced Learner's Encyclopedic Dictionary, 1995. p.1082

ІВАНЕНКО ВАЛЕРІЙ ЮРІЙОВИЧ

начальник навчального відділу державного закладу післядипломної освіти

*«Сумський центр перепідготовки та підвищення кваліфікації працівників органів державної влади, органів місцевого самоврядування, державних підприємств, установ і організацій» (Сумський центр післядипломної освіти),
магістр з адміністративного менеджменту*

ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД

Нові вимоги до професійних та особистісних якостей державних службовців, рівня їх професіоналізму та компетентності визначаються актуальними проблемами, що пов'язані із процесами оновлення системи державного управління, зокрема децентралізація влади, зміни територіального устрою, реформування місцевого самоврядування, модернізації державної служби України, що відбуваються на сучасному етапі розвитку української держави. Державні службовці повинні володіти базовими знаннями й уміннями, необхідними для роботи в умовах демократизації українського суспільства, суттєвих змін у законодавстві України, розвитку конкуренції та громадянського суспільства, світових процесів глобалізації та інформатизації [10, с. 3].

Визначення особливостей професійної діяльності державних службовців потребує уточнення самого поняття «державний службовець».

Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII визначає, що державний службовець – це громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби. Отже, державні службовці – це специфічна соціально-професійна група, яка має своє особливе місце в системі суспільного поділу праці [4].

У межах загальної соціально-професійної групи державних службовців виділяються також окремі спеціалізації. Так, у постанові Кабінету Міністрів України від 07.07.2010 № 564 державні службовці розглядаються як вторинна «метапрофесія», що складається зі спеціальностей, спрямованих на провадження професійної діяльності на державній службі [9].

Одна з основних категорій психологічної науки – діяльність – визначається як внутрішня та зовнішня активність людини і регулюється усвідомленою метою. У свою чергу, професійну діяльність державних службовців можна конкретизувати через поняття управлінської діяльності – цілеспрямованої сукупності дій, що забезпечують координацію спільної праці з метою досягнення суспільно значущих цілей та вирішення поставлених завдань. Управлінська діяльність державного службовця є особливим видом діяльності, що ґрунтується на професійних знаннях, уміннях та навичках і включає сукупність способів, засобів, прийомів, операцій цілеспрямованого забезпечення повноважень державних органів управління [13, с. 5].

Моделі діяльності державних органів управління змінюються, як і способи досягнення мети, але незмінною залишається вимога щодо персональної відповідальності державних службовців за результати прийнятих ними рішень.

У сучасних умовах метою діяльності державного службовця є створення умов для формування соціально-економічного балансу між потребами економіки та соціальними потребами суспільства, що висуває вимогу перегляду управлінської ролі суб'єктів державного управління, іншого змістового наповнення їх діяльності, нового погляду на професійність, яка із сукупності загальнотеоретичних, спеціальних управлінських і психологічних знань, умінь і навичок перетворюється на систему професійних компетенцій у складі професійної компетентності працівника, здатного до ефективної діяльності в змінюваних умовах [5, с. 24].

Відтак набуває актуальності підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, і значну роль у цьому відіграють заклади системи підвищення кваліфікації. Тому при формуванні освітніх програм підвищення кваліфікації державних службовців необхідно визначити вхідні та вихідні компетенції слухачів освітньої програми та оцінити їх проміжний показник, щоб визначити кінцеву ефективність програми.

Із цього погляду виникає потреба з'ясувати співвідношення понять «компетенція» і «компетентність». Аналіз наукових джерел показав, що компетенція відображає переважно соціальний бік діяльності суб'єкта й характеризує офіційно закріплені повноваження організації чи посади конкретного працівника і є сукупністю прав та повноважень, якими наділений конкретний орган або посадова особа. Компетенція стосується сфери професійної діяльності, у якій працівник компетентний. Вона має безпосереднє відношення до процесу трудової поведінки особи [2, с. 29; 7, с. 874; 8, с. 289; 11, с. 186; 12, с. 613]. А поняття «компетентність» можна використовувати для опису тих знань і вмінь, які очікуються від працівника для ефективного виконання його обов'язків [1, с. 277].

Отже, компетентність – це здатність особи вирішувати виробничі завдання конкретної організації, а компетенція – стандарти поведінки, які забезпечують цю здатність.

Освітня програма підвищення кваліфікації державних службовців повинна мати практичний компонент, щоб освоєні слухачами компетенції були затребувані в робочій області. Тільки за таких умов компетенції будуть виконувати функцію посилення потенціалу знань стосовно інформаційно-аналітичної діяльності державних службовців.

Такий підхід до побудови програм дає змогу врахувати професійні потреби державних службовців, сучасні вимоги суспільства та держави щодо їх професіоналізму, вимоги Національної рамки кваліфікацій, згідно з якою професійні керівники повинні вміти вирішувати не лише складні завдання, а й комплексні та соціально значимі [3, с. 10].

Отже, мета професійної діяльності державних службовців полягає у реалізації суспільно значущих пріоритетів шляхом виконання посадових обов'язків в державних органах управління, тобто відповідно до їх компетенцій, а інструментальна основа формування їхньої професійної компетентності включає: знання, уміння, навички, що мають різне змістове навантаження залежно від категорії та функціональних обов'язків, тобто компетенцій.

Список використаних джерел.

1. Армстронг М. Практика управління людськими ресурсами: Пер. с англ. / Под ред. С. К. Мордовина. – 8-е изд. – СПб.: Питер, 2004. – 832 с.
2. Головань М. С. Компетенція і компетентність: досвід теорії, теорія досвіду / М. С. Головань // Вища освіта України. – 2008. – № 3. – С. 23-30.
3. Гошовська В. А. Підвищення кваліфікації державних службовців в умовах сучасних змін / В. А. Гошовська // Інформаційний бюлетень про навчання державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування в Інституті підвищення кваліфікації керівних кадрів Національної академії та регіональних інститутах державного управління Національної академії. – 2015. – С. 9-13.
4. Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>
5. Здоровая нация: Материалы Всеукр. форума. – К.: Плетяди, 2007. – 24 с.
6. Латинско-русский словарь / Ред. И. Х. Дворецкий. – М.: Русский язык, 1976. – С. 217.
7. Новый тлумачний словник української мови (у трьох томах). том 1, А – К / Укладачі: В. В. Яременко, О. М. Сліпушко. – К.: Вид-во «АКОНІТ», 2006. – 926 с.
8. Ожегов С. И. Словарь русского языка: 70000 слов / Под ред. Н. Ю. Шведовой. – 23-е изд., испр. – М.: Русский язык, 1990. – 917 с.
9. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Положення про систему підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування» від 7 липня 2010 р. № 564 – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/564-2010-%D0%BF>
10. Професійна програма підвищення кваліфікації державних службовців V – VII категорій посад. – Суми, 2015. – 137 с.
11. Психологический словарь [авт.-сост. В. Н. Копорулина, М. Н. Смирнова, Н. О. Гордеева, Л. М. Балабанова]; под ред. Ю. Л. Неймера. – Ростов-на-Дону: Феникс, 2003. – 640 с.
12. Советский энциклопедический словарь. 3-е изд. М.: Советская энциклопедия. – С. 19.
13. Улунова Г. Є. Психологія розвитку ключових професійних компетенцій державних службовців. Навчально-методичний посібник. / Г. Є. Улунова: [текст] – Суми, 2009 – 74 с.
14. Ушаков Д. Н. Толковый словарь современного русского языка / Под ред. Татьянченко Н. Ф. М.: Альта-Пресс, 2005. – 1216 с.

КОМАРНИЦЬКА НАТАЛІЯ ТИМОФІЇВНА

*завідувач курсом післядипломної освіти
організаторів охорони здоров'я ВНМУ ім. М.І.Пирогова, к.мед.н., доцент*

ІГНАЦУК ОЛЕНА ВІКТОРІВНА

*доцент кафедри соціальної медицини та організації охорони здоров'я
ВНМУ ім. М.І.Пирогова, к.мед.н.*

ЧОРНА ЛАРИСА ВОЛОДИМИРІВНА

*заступник головного лікаря Вінницької міської клінічної лікарні №1,
організатор охорони здоров'я вищої категорії*

НОВІ ПІДХОДИ ДО ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ КЕРІВНИКІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я

Сучасний рівень вимог до безперервної післядипломної освіти, потребує суттєвих змін у методах засвоєння знань слухачами на циклах спеціалізації, тематичного вдосконалення і передатестаційної підготовки. З метою підвищення ефективності діяльності курсів післядипломної підготовки організаторів охорони здоров'я при Вінницькому НМУ ім. М.І. Пирогова активно запроваджуються методичні інновації – нові *інтерактивні методи навчання, зокрема, проблемно-орієнтоване і дистанційне навчання.*

Інтерактивне навчання передбачає таку організацію педагогічного процесу, при якій до інтенсивної інтелектуальної роботи залучаються всі учасники, що дозволяє кожному не тільки отримати нові знання, поділитися своїми ідеями, практичним досвідом, а і розвинути комунікативні навички (вміння вислуховувати думку іншого, зважувати і оцінювати різні позиції опонентів, брати участь в дискусії, розробляти спільні рішення).

Одним із найбільш поширених різновидів інтерактивного навчання є проблемно-орієнтоване навчання (ПОН), при якому викладач виконує роль модератора, тобто спрямовує осіб, що навчаються, у правильному напрямку, не втручаючись у процес здобуття знань.

Наш університет, зокрема курси післядипломної підготовки організаторів охорони здоров'я, є співучасниками проекту «BIHSENA» – «Поєднання Інновацій, Здоров'я і Суспільств: освітній розвиток потенціалу в сусідніх районах Східної Європи», очолюваного Маастрихтським університетом (Нідерланди), в рамках якого, на стажуванні, викладачі ознайомились та опанували методикою використання ПОН. До складу учасників проекту входять, крім викладачів університету із Нідерландів, фахівці із України (ВНМУ ім. М.І.Пирогова, Києво-Могилянська академія), Польщі, Болгарії, Росії. Згідно вимог проекту для України розробляються два курси: «Управління якістю медичних послуг» і «Фінансовий менеджмент в охороні здоров'я». Проект спів фінансується програмою «Ерасмус +» Європейського союзу (ця публікація відображає лише погляди авторів на дану проблему, Європейська комісія не несе відповідальності за її зміст).

Для більш глибокого ознайомлення учасників проекту із методикою ПОН періодично проводяться зустрічі учасників проекту, під час яких фахівці із Маастрихтського університету читають лекції, проводять семінари, майстер-класи. В ході наближених до реальності практичних занять за методикою ПОН всі учасники навчання розбиваються на невеликі групи, кожен раз із іншим складом, і опрацьовують запропоновану тему, виконуючи різні ролі.

Крім того, заслуховуються звіти про хід написання проектів в кожній групі, що представляє країну – учасника. Такі робочі зустрічі відбулися вже в Нідерландах (Маастрихт), Бельгії (Брюссель), Болгарії (Пловдив), запланована наступна зустріч в Польщі (Краків). В процесі обговорення проектів, автори відповідають на запитання, зауваження не тільки з боку керівників, але і інших учасників, що дозволяє розглянути проблему під іншим кутом зору та інтегрувати досвід країн-учасниць.

Процес використання ПОН відбувається наступним чином. Заняття проводяться 2-3 рази на тиждень у групах курсантів (до 10). Вирішення проблемного завдання складається з наступних кроків:

Етап 1. Групі пропонується проблемна ситуація, яку необхідно «вирішити». В якості стимулюючого елемента використовують «тригери», включені в спеціальні завдання – проблеми або кейси, що спрямовують курсантів спочатку до формулювання питань, які допоможуть їм здобути знання з даної теми, а потім до пошуку важливих для вирішення запропонованої ситуації знань. Самостійно між односторонніми розподіляються ролі: лідер групи, особи які відповідальні за пошук інформації, за підсумовування отриманої інформації, презентацію результатів роботи групи, тощо. Ролі в групі змінюються при вирішенні кожної наступної ситуації, для того, що виробити у курсантів різні навички. Всі повинні стати учасниками активного процесу пошуку і засвоєння знань.

Етап 2. Учасники групи у процесі дискусії чітко визначаються з розумінням проблеми, запропованою у завданні, адже вона не завжди однозначна і очевидна.

Етап 3. Фаза «мозкового штурму» – широке вільне обговорення та аналіз узгодженої теми (проблеми). Курсанти визначаються відносно того, які знання у них вже надбані, завдяки власному досвіду і раніш опанованим темам, і яку додаткову інформацію необхідно здобути для успішного вирішення завдання.

Етап 4. Пошук можливих шляхів вирішення проблемної ситуації з врахуванням всіх альтернатив.

Етап 5. Обговорення та формулювання навчальних цілей. Викладач має впевнитись, що поставлені цілі є досяжними, спрямованими, повними та відповідними до мети курсу загалом. Визначаються цілі подальшої роботи групи.

Етап 6. Самостійна робота – пошук курсантами необхідної інформації для отримання знань, що спрямовані на вирішення ситуації. Підготовка доповіді в поза аудиторний час.

Етап 7. Під час наступного заняття учасники обмінюються отриманою інформацією, відповідно до виконуваних ними ролей, обговорюють питання, та узгоджують загальний висновок, який і презентується викладачу. На цьому ж занятті викладач може застосувати різні методики оцінки знань.

Методика ПОН пройшла тестування в двох групах курсантів, яким було запропоновано дві спеціально підготовлені проблеми з практики діяльності лікувально-профілактичних закладів Вінницької області. Ми отримали цікаві схвальні відгуки від учасників тестування методики ПОН в нашому університеті – слухачів курсів післядипломної освіти керівників охорони здоров'я. Вони зазначили, що такий підхід примусив їх, з одного боку, для підтвердження власного авторитету і статусу, а, з другого – для того, щоб пересвідчитися у власному умінні вирішувати будь які проблеми, існуючі в роботі кожного управлінця, використовуючи метод роботи в команді, налагодити позитивні комунікації в групі, повністю поглинути в запропоноване завдання, абстрагуватись від поточних проблем свого закладу, сконцентрувати всі свої знання і досвід, проявити творчість, активність, залучити Internet-ресурс і бібліотечні джерела.

Серед можливих проблем в імplementації цього метода в навчальний процес слід зазначити: по-перше, потребу в високопрофесійному викладацькому персоналі, підготовленому з методики проблемно-орієнтованого навчання; по-друге, переважаність курсантів інформацією – при самостійному пошуку матеріалів для вивчення теми важко визначитись з об'ємом; по-третє, в контексті наших країн (учасників проекту) – обмежений доступ до он-лайн ресурсів, застарілість бібліотечних фондів, брак знань з іноземних мов; по-четверте, залежність від уніфікованих програм післядипломної підготовки.

Таким чином, наше тестування підтвердило, що перевагами ПОН є незалежне, самостійне, спрямоване навчання курсантів, отримання ними навичок роботи в команді, надбання досвіду у вирішенні задач та проблем, усвідомлення відповідальності за власне навчання, розвиток комунікативних здібностей, тренування навичок донесення та поширення інформації, напрацювання вміння слухати та поважати думки колег.

Список використаних джерел.

1. Jonassen, D. H., & Hung, W. All Problems are Not Equal: Implications for Problem-Based Learning. *Interdisciplinary Journal of Problem-Based Learning*. – 2008. – №2(2). – P. 6-28.
2. Wood D. ABC of learning and teaching in medicine: Problem based learning. *BMJ*. – 2003. – №326 (7384). – p. 328–330.

КУЧЕР ЛЮДМИЛА ВАЛЕНТИНІВНА

*слухач Інституту державної служби та місцевого самоврядування
НАДУ при Президентіві України*

ОРГАНІЗАЦІЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ

Зростання професійної культури державних службовців, діяльність яких у сприйнятті громадян фактично уособлює цілу державу, можливе за умови забезпечення високого рівня професійної підготовки, підвищення кваліфікації, а також об'єктивного оцінювання, мотивації та справедливого заохочення праці цієї особливої соціально-професійної групи. Поряд з тим, розвинена професійна культура державних службовців дозволить ефективно використати кадровий потенціал державної служби. Це, в свою чергу, прямо впливає на оцінку діяльності державних службовців громадянами.

Будучи відповідальним за управління в державі, державний службовець, удосконалюючи самого себе, здійснює, тим самим, перетворення всієї соціальної реальності. Важливо, щоб державні службовці мали розвинену культуру мислення, спілкування, громадянську свідомість та сформовану національну пам'ять, що релевантне поняттю гуманітарної культури високого рівня. Причому, важливим фактором якого рівня буде сформовано культуру цієї соціально-професійної групи є те, чи у самого суспільства наразі громадянська та правова культура є розвинутою (хоча б на базовому рівні), чи сформована непротирічна національна пам'ять і т. д. Окрім того, державний управлінець має бути націлений на діалог з представниками найрізноманітніших соціальних груп, досягнути того, щоб комунікація з такими не носила руйнуючий характер. Постійне оновлення законодавства в сучасній Україні також зумовлює вимогу від державних службовців все більшої юридичної грамотності.

Державна служба – це інститут, який наразі в Україні не тільки сам переживає зміни, але, в свою чергу, суттєво впливає на системні оновлення в суспільстві. На етапі реформування державної служби важливе значення набуває адаптаційний процес як загальноорганізаційного характеру (на рівні груп державних установ), так і на індивідуальному та колективному рівні (соціально-професійна адаптація державних службовців до змін в їх професійній діяльності).

Згідно із твердженням відомого вченого К. Левіна, легше змінити індивідів, зібраних в групу, у їх спільній діяльності, ніж змінювати кожного окремо. Тому в умовах технологічних та організаційно-управлінських нововведень актуалізуються дослідження спільної діяльності колективів працівників. Інтерес соціальних психологів до проблеми спільної діяльності пояснюється великим теоретичним потенціалом психологічної концепції спільної діяльності та очевидною практичною значимістю розробки даної проблеми. Спільна діяльність є цілісним феноменом, в якому інтегруються основні соціально-психологічні явища, а її дослідження дозволяють перейти від аналізу «парціальних» явищ (спілкування, міжособистісних відносин, лідерства і т.д) до системного аналізу взаємозв'язків та взаємозалежностей основних психологічних феноменів і понять особистості, групи, діяльності в організації. Деякі психологи розглядають спільну діяльність як один із основних видів людського спілкування. Таким чином, у випадку поставленої досліджуваної проблеми, спільна діяльність суттєво впливає на формування управлінської культури державних службовців, в тому числі, у сфері освіти.

Наша точка зору кореспондує з позицією дослідниці Ю. Кайданович, яка зазначає, що процеси формування управлінської культури державного службовця специфічні, а в останні роки в цій сфері значно збільшився інтерес до вивчення відповідних соціально-психологічних механізмів [1, с. 103]. Зазначимо, що спільна діяльність – психологічний феномен. На думку вітчизняної вченої Н. Нижник, управлінська культура – це сукупний показник управлінського досвіду,

рівня управлінських знань та почуттів, зразків поведінки та функціонування суб'єктів управління, певна інтегральна характеристика стану управління в Українській державі, яка поєднує в собі мистецтво керівництва та мистецтво виконання [2, с. 27]. Н. Нижник переконує, що управління людськими ресурсами обов'язково передбачає наявність уміння не лише розуміти себе та підлеглих, але й бажання управлінця стати на їхню позицію та прийняти їх точку зору [3, с. 105]. Звісно, організація спільної діяльності характеризується значним методологічним потенціалом для формування вміння «розуміти підлеглих» як складової управлінської культури державного службовця. А для того, щоб взаємодія в процесі спільної діяльності була ефективною, важливим є внесок кожного працівника у кінцевий результат роботи. Проте дослідження свідчать, що далеко не кожна група працівників має установки до спільної діяльності, що підкреслює особливу актуальність досліджуваного аспекту.

Психологічну структуру спільної діяльності і форми її організації розроблені у працях Р. Кричевського, Б. Ломова, Р. Немова, М. Обозова, В. Толочка та інших вчених. Заслуга відомого теоретика К. Левіна полягає в тому, що він експериментально довів правило групової динаміки, яке означає, що в групі людина легше відмовляється від шкідливих чи поганих звичок або норм; у групі людина легше сприймає нове, прогресивне або правильне. Саме тому на стадії «розмороження» (в процесі впровадження змін) слід застосовувати методи групового тренінгу, колективного пошуку організаційних рішень (мозкового штурму, інтенсивних проблемних нарад і т. п.). До речі, К. Левін є автором перших тренінгів, спрямованих на впровадження змін у колективах різних співтовариств (компаній, шкіл, армійських підрозділів, етнічних груп та ін.).

Спільна діяльність в організації – це організована система активності взаємодіючих між собою індивідів, спрямована на виконання певного завдання, в ході якої суб'єкти по чергово та взаємно змінюють соціально-психологічні стани, цінності й наміри один одного. Взаємодія у спільній діяльності проявляється, передусім, у формі її організації, тобто спільних діях, спрямованих на загальний предмет праці. Водночас у процесі взаємодії відбуваються взаємні впливи учасників спільної діяльності.

Готовність до спільної діяльності включає три складові: мотиваційну (бажання спільно працювати); змістовну (симбіоз знань, інтелекту, досвіду працівників); операційну (взаємодія і діалогічне спілкування). Однак, в колективі не всі працівники володіють трьома означеними компонентами готовності до спільної діяльності одночасно. Тому науковці радять управлінцям у кожному окремому випадку вирішувати, чи готові працівники до спільної діяльності, й лише тоді, відповідно, добирати методи роботи. Вважається, якщо група погано справляється зі спільною роботою, то в цьому винен керівник, бо він не підготував людей до неї. На думку багатьох вчених, ефективність спільної діяльності підрозділів організації залежить від стилю управління їх керівника. А релевантними засобами формування стилю керівника виступають соціально-психологічний і рефлексивно-емоційний тренінги. Дослідник В. Крижко, наприклад, наголошує, що поєднання в одній особі офіційного керівника та неофіційного лідера підвищує продуктивність спільної праці до 30%.

Отже, спільна діяльність стала критично важливим елементом діяльності сучасної організації (державної установи). Стосовно власне психологічних складових спільної діяльності, то зазвичай аналіз їх починається з виокремлення й характеристики загальної мети, що уособлює ідеально представлений майбутній результат, до якого прагне спільність індивідів (колективний суб'єкт) у ході взаємодії. Обов'язковими психологічними складовими спільної діяльності є загальна мотивація, спільні дії і загальний результат (та його відображення індивідуальними чи колективними суб'єктами). Факторами виконання спільної діяльності є успішність процесів розподілу, об'єднання, погодження, управління індивідуальними цілями, мотивами, діями й результатами. Для розуміння відповідності розробки підходів до спільної діяльності, на нашу думку, слід здійснювати систематичний моніторинг думок працівників з метою визначення і розподілу за пріоритетами вирішення задач щодо організації спільної роботи, консультації за участі зацікавлених сторін, аналіз досвіду реалізації проектів організації спільної діяльності тощо.

Список використаних джерел.

1. Кайданович Ю. Формування управлінської культури державного службовця в галузі освіти / Ю. Кайданович // Інвестиції: практика та досвід. — 2011. — № 12. — С. 103-106.
2. Нижник Н. Державний службовець в Україні (пошук моделі) / Н. Нижник, В. Цветков, Г. Леліков, С. Дубенко та ін. — К. : Ін-Юре, 1998. — 272 с.
3. Нижник Н. Управлінська культура: теоретичне поняття чи управлінська поведінка? / Н. Нижник, Л. Пашко // Політичний менеджмент. — 2005. — №5. — С. 103–113.

ЛИПОВСЬКА СВІТЛАНА ОЛЕКСІЇВНА

*начальник управління підвищення кваліфікації кадрів
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАРЕЄСТРОВАНИХ БЕЗРОБІТНИХ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ

У Державній службі зайнятості України діє система профорієнтаційних послуг для різних категорій населення, яка зорієнтована на: визначення професійних інтересів, нахилів, здібностей безробітних громадян та сприяння оптимальному вибору або зміні сфери трудової діяльності з урахуванням потреб місцевого ринку праці; надання населенню консультативної допомоги з метою сприяння вирішення питань зайнятості, які здійснюються відповідно до професійної підготовки, нахилів, здібностей, стану здоров'я громадян та з урахуванням потреб ринку праці.

В профінформаційних секторах центрів зайнятості безробітні можуть скористатися матеріалами щодо: перспективних професій; навчальних закладів; професійної підготовки та перепідготовки безробітних; відеофільмами про різноманітні професії; тестами психологічної та професійної спрямованості на електронних та паперових носіях.

Для підвищення конкурентоспроможності зареєстрованих безробітних, у т.ч. у напрямі сприяння їх самозайнятості, проводиться професійне навчання за укрупненими (інтегрованими) робітничими професіями та іншими професіями, що мають попит на ринку праці.

За безробітним, який проходить професійне навчання, зберігається виплата допомоги по безробіттю у розмірах і в строки, що встановлені відповідно до законодавства.

Ст.30 Закону України «Про зайнятість населення» розширює можливості для підвищення конкурентоспроможності громадян віком старше 45 років. Такі особи, страховий стаж яких становить не менше 15 років, мають право до досягнення встановленого статтею 26 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» пенсійного віку на одноразове отримання ваучера для підтримання їх конкурентоспроможності шляхом перепідготовки, спеціалізації, підвищення кваліфікації за професіями та спеціальностями для пріоритетних видів економічної діяльності. Вибір професії (спеціальності) із затвердженого переліку, форми та місця навчання здійснюється особою.

Ваучер надається безробітному для навчання в професійно-технічних та вищих навчальних закладах, на підприємствах, в установах, організаціях, що мають ліцензію на діяльність з надання освітніх послуг, є резидентами України.

За даними Держслужби зайнятості [1] протягом I півріччя 2016 року ваучер на навчання та підвищення кваліфікації за 37 професіями та спеціальностями отримали 470 осіб, в т.ч. 9 внутрішньо переміщених осіб. Найбільшу кількість ваучерів видано за спеціальностями: «сестринська справа», «психологія», «соціальна робота», «менеджмент організації та адміністрування», «інженерія програмного забезпечення»; за професіями: «кухар», «кондитер», «електрогазоварник», «плодоовочівник»

У відповідності з п.5 ст.35 Закону «Про зайнятість населення» та ст.14 Закону «Про професійний розвиток працівників» безробітні можуть підтвердити результати неформального професійного навчання за робітничими професіями за направленням територіальних органів центрального органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції, у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України. За допомогою вищезазначених законодавчих актів особи, які працювали на підприємстві, оволоділи певними професійними навичками, але не мали цього документального підтвердження, мають змогу підтвердити свою компетенцію та отримати документ державного зразка – свідоцтво про присвоєння робітничої кваліфікації за результатами неформального навчання, зразок якого затверджується Кабінетом Міністрів України.

Для організації підтвердження результатів неформального професійного навчання працівників у складі державної служби зайнятості створюються центри визнання результатів неформального професійного навчання.

За даними Держслужби зайнятості [1] станом на 1 липня 2016 року, кількість зареєстрованих безробітних становила 388,9 тис. осіб, з них отримували допомогу по безробіттю 314,2 тис. осіб. Протягом першого півріччя 2015 року проходили професійне навчання 115,0 тис. осіб, а в I півріччі 2016 року ця цифра скоротилася до 104,0 тис. осіб, що становить 90,4% від відповідного періоду минулого року. Рівень працевлаштування після закінчення профнавчання, за цей же період виріс з 88,6% до 92,8%

Надання соціальних послуг з професійного навчання, в першу чергу, орієнтовано на організацію професійного навчання безробітних, які не мають професії, або займали місця, які не потребують професійної підготовки, на підвищення кваліфікаційного розряду робітників з числа безробітних, які тривалий час зареєстровані в службі зайнятості, розширення компетенції шляхом стажування або спеціалізації безробітних. За даними Держслужби зайнятості [1] за направленням державної служби зайнятості професійне навчання у I півріччі 2016 року проходили 104,0 тис. безробітних, з них 23,8 тис. безробітних навчалися у центрах професійно-технічної освіти державної служби зайнятості. Професійне навчання безробітних проводилося за 120 професіями та спеціальностями. Найбільш поширеними професіями, які здобули безробітні, є: кухар, електрогазоварник, тракторист-машиніст сільськогосподарського (лісогосподарського) виробництва, манікюрник, водій автотранспортних засобів, перукар, продавець, швачка, кравець, адміністратор.

Отже, з метою здобуття та вдосконалення професійних знань, умінь та навичок, підвищення конкурентоспроможності зареєстрованих безробітних на ринку праці державною службою зайнятості здійснюється організація професійної підготовки, перепідготовки та підвищення кваліфікації за кошти страхового Фонду на випадок безробіття. Рівень працевлаштування у 2016 році зростає, тому вважаємо, що зменшення кількості безробітних, які навчалися є негативною тенденцією. Таке навчання здійснюється на замовлення роботодавця, або для самозайнятості, провадження підприємницької діяльності у професійно-технічних та вищих навчальних закладах, на підприємствах, в установах та організаціях незалежно від форми власності, виду діяльності та господарювання.

Список використаних джерел.

1. Державна служба зайнятості [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http:// www.dcz.gov.ua](http://www.dcz.gov.ua) .
2. Коваль О.М. Державне регулювання зайнятості населення в крупних містах України: Автореф. дис.канднаук з держуправління. – К, 2002. – 19 с.
3. Логвиненко В.П. Психологічна підтримка безробітних в процесі професійного навчання // www.dcz.gov.ua.
4. Чорна Н.В. Державне регулювання професійного навчання безробітних: основні напрями // www.dcz.gov.ua

**ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ
У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ**

З кожним роком зростає необхідність ефективно застосовувати знання, вміння та навички з іноземної мови на практиці у сфері побутової та професійної комунікації, що стало необхідним у зв'язку з розвитком економічних та культурних відносин між країнами у останні роки. Це безпосередньо стосується іншомовної компетентності державного службовця.

Відповідно до Закону України про Державну службу (Закон від 10.12.2015 № 889-VIII, Відомості Верховної Ради (ВВР), 2016, № 4, ст.43) у розділі IV «Вступ на державну службу», глава 1. «Загальні умови вступу на державну службу» зазначається:

«2. Особа, яка претендує на зайняття посади державної служби, повинна відповідати таким загальним вимогам:

1) для посад категорії «А» – ...вільне володіння державною мовою, володіння іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи. (Пункт 1 частини другої статті 20 в частині володіння іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи, набирає чинності з 01.05.2018)» [2].

Зазначимо, що поняття «компетенція», прийняте науковим співтовариством завдяки роботам американського лінгвіста Н. Хомського (1972 р.), визначається як сукупність знань, умінь і навичок з мови. [3, с.168].

Формування певного рівня іншомовної комунікативної компетенції державного службовця, тобто здатності спілкуватися іноземною мовою на міжкультурному рівні, безпосередньо залежить від лінгвокультурної компетенції викладача іноземної мови.

Міжкультурне спілкування – це особлива форма спілкування, коли два учасники акту спілкування належать різним культурам. [1, с.42].

Лінгвокультурну компетенцію ми розуміємо як здатність до розуміння культури іншого народу, позитивного до неї ставлення, осмислення її реалій, моралі, цінностей та інших компонентів крізь призму власної культури, а також уміння ефективно функціонувати в умовах іншого лінгвокультурного середовища. [1, с.42].

Формування лінгвокультурної компетенції викладача іноземної мови може бути здійснено завдяки ознайомленню та вивченню:

- сучасних підручників з англійської мови;
- сучасної літератури англійською мовою;
- наукової англомовної літератури з різних галузей знань, наприклад: філософії, психології, суспільствознавства, історії, права, мистецтва, літературної критики та ін.;
- художньої англомовної літератури;
- періодичними виданнями;
- аудіо -, та відеоматеріалами (переглядами сучасних фільмів, телепередач та ін.);
- постійною практикою спілкування з представниками іншої національності;
- та ін.

Розглянемо один із способів формування лінгвокультурної компетенції викладача у процесі навчання історії іноземної мови.

Зазначимо, що мова – це один із проявів історії та культури народу і тому вивчення іноземної мови пов'язане з вивченням іноземної культури. Лінгвокультурна компетенція дозволить спілкуватися без перешкод з представниками будь-яких інших національностей.

У процесі навчання історії іноземної мови розглядаються зміни протягом всього її розвитку. Кожна зміна та перетворення є результатами тривалого історичного розвитку, як мови так і самих її представників. Навчання історії іноземної мови дає змогу викладачеві простежити лінгвокультурні зміни та при викладанні мати змогу пояснити слухачам та студентам, як змінилися культурні цінності та норми народу та який вплив це мало на мову, яка вивчається. Також, у процесі порівняння культурних цінностей власної та досліджуваної культури, ми маємо змогу прослідкувати більш детально відмінності між культурою народів.

Навчання історії іноземної мови сприяє стимулюванню пізнавальної діяльності, засвоєнню норм і цінностей, підвищенню мотивації до культурного пізнання, інтенсивному формуванню моральних понять, уявлень, переконань, принципів, самосвідомості і самооцінки тих, хто вивчає мову.

Особливостями викладання іноземної мови для державних службовців є поєднання оволодіння фаховою термінологією із державного (публічного) управління з оволодінням лінгвокраїнознавчими, соціокультурними та міжкультурними знаннями, вміннями та навичками, та їх якісне використання у спілкуванні з представниками системи державної служби (і не тільки) будь-яких інших національностей. Ефективність досягнення цього завдання залежить від професійної підготовки викладача іноземної мови, сформованості лінгвокультурної компетенції викладача.

Список використаних джерел.

1. Матеріали I Всеукраїнської науково-практичної інтернет-конференції з питань методики викладання іноземної мови «Дослідження та впровадження в початковий процес сучасних моделей викладання іноземної мови за фахом» присвячена 150- річчю ОНУ імені І.І.Мечникова та 55-річчю факультету романо-германської філології: 17 квітня 2015 р.: Збірник матеріалів конференції / М-во освіти та науки; Одеський нац. університет імені І.І. Мечникова. – Одеса: 2015. – 171 с.
2. Про державну службу: Закон України від 10 груд. 2015 р. № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст. 43.

МОСКАЛЕНКО СВІТЛАНА ОЛЕКСІЇВНА

*доцент кафедри управління національним господарством та економічної політики
НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.*

ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА PEER REVIEW: ДОСВІД ДЛЯ РОЗВИТКУ НАДУ ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ

Дієвість системи публічного управління значною мірою залежить від якості кадрового забезпечення державної служби і служби в органах місцевого самоврядування. У цьому контексті проблематика розвитку НАДУ при Президентові України (далі – НАДУ), з огляду на її роль у підготовці та підвищенні кваліфікації управлінських кадрів, набуває особливої значущості. Про актуальність реформування та розроблення стратегії розвитку НАДУ свідчить і указ Президента України від 31 серпня 2016 року № 375/2016 «Про деякі питання НАДУ при Президентові України».

Вагомим чинником забезпечення належної діяльності вищого навчального закладу в царині управління, викладання, наукових досліджень є незалежна оцінка (peer review) від зовнішніх неупереджених експертів та фахівців. Так, звичним для європейських університетів є проведення щорічних незалежних аудитів фінансової діяльності. Практика peer review виправдовує себе і для визначення наукової цінності видавничих проектів, про яку свідчать рецензії анонімних експертів. Іншим прикладом може слугувати запровадження peer review як вимоги до науково-педагогічних працівників у разі продовження терміну перебування на посадах доцента та професора.

Зарубіжний досвід показує, що метод експертних оглядів можна ефективно використовувати не тільки в найрізноманітніших контекстах освітньої галузі, а й у інших сферах надання професійних послуг [5, с. 7]. А для напрацювання конкретних заходів до реформування вищого навчального закладу, тим більше такого статусного як НАДУ, подібна практика, на нашу думку, є не лише бажаною, але і необхідною.

Дослідники доводять, що підхід, базований на peer review, підвищує довіру стейкхолдерів до закладу, робить його більш незалежним і стійким до різноманітних побічних впливів, формує авторитет у суспільстві і дає змогу більш ефективно реалізувати соціальну відповідальність, а отже, протиставляти владі сили і грошей символічну владу, яка доступна тільки інтелектуалам. Також практика peer review знижує вагу бюрократичних важелів оцінки якості, які насправді деморалізують академічну спільноту [1, с. 67]. Практика peer review може виявитися досить успішною навіть із морально-психологічної точки зору. Вона спроможна допомогти розв'язати конфліктні ситуації, що виникають у людських та професійних стосунках у період реорганізації. Як приклад – кризова ситуація із об'єднанням кафедр чи закриттям підрозділу, діяльність якого вважають неефективною. За таких умов критична оцінка може сприйматися упереджено. На допомогу приходять зовнішній аудит за участю авторитетних експертів, не пов'язаних конфліктами інтересів.

Окреслена практика може прислужитися і справі посилення співпраці у професійній спільноті. Зазначаючи, приміром, що доказом міцності німецьких традицій у відстоюванні своїх прав на якісну вищу освіту може стати актуальний нині метод забезпечення якості освіти peer review (огляд рівними) [2, с. 599], фахівці стверджують: «Політика відкритості німецьких ВНЗ викликає до них довіру з боку замовників освітніх послуг, дає змогу знайти «побратимів» серед освітніх закладів зі схожими інтересами та прагненнями, навіть створити групи, щоб спільними зусиллями забезпечувати високу якість освіти» [2, с. 601]. Враховуючи наявність потужних і самодостатніх регіональних інститутів державного управління НАДУ та низки інших вищих навчальних закладів, що здійснюють підготовку державних службовців, така перспектива видається досить привабливою.

Оскільки останнім часом усе більше уваги приділяється питанням професіоналізму викладачів НАДУ, зупинимось детальніше на практиці peer review у цій сфері. Йдеться про відвідування сторонніми викладачами лекцій або семінарів і складання комплексного експертного висновку. Також у провідних університетах світу практикується експертний аналіз навчальних матеріалів і посібників, складених викладачем в рамках певного курсу. Перша форма пов'язана зі складанням ряду характеристик, які можуть бути оцінені експертом з більшою вірогідністю, ніж студентами. До складу цих характеристик, як правило, входять: справедливість при виставленні оцінок, етична складова комунікації зі студентами та ін. В рамках експертної оцінки можуть бути використані різні критерії. Їх вибір в більшості випадків обумовлений поточними потребами організації, що застосовує такий метод оцінки. Структуризація цих типів критеріїв була запропонована дослідниками з Університету Британської Колумбії [6].

Основним недоліком експертного оцінювання вважають нерепрезентативність вибірки, оскільки протягом тривалого періоду експертне спостереження неможливе через відносно високі витрати на проведення цієї процедури. Іншими словами, у експерта може створитися неправильне уявлення через вплив на викладача таких випадкових факторів як самопочуття, настрої тощо [3, с. 121]. Також відзначається і можливий консерватизм, який впливає на характер експертної системи оцінювання, що в свою чергу не дозволяє належним чином оцінити інновації в стилі викладання.

Найбільш ефективним для застосування методу peer review є формування групи з двох або більше експертів, які проводять не менше двох спостережень [4]. З огляду на ці особливості, експертні рейтинги в основному є доповнюючими до студентських рейтингів та інших типів методик оцінки викладачів (рейтинги випускників, роботодавців, керівництва, самооцінка, результати навчання тощо). Ще однією проблемною сферою експертних оцінок є визначення складу експертної комісії, зокрема, чи повинен експерт бути викладачем тієї ж дисципліни, що й досліджуваний викладач, чи повинен бути із суміжної галузі. Зважаючи на всі переваги і недоліки кожного з типів експертів, найбільш ефективним способом складання експертного рейтингу видається саме створення комісії, члени якої можуть провести всебічний аналіз.

Отже, реєр review як незалежна оцінка діяльності вищого навчального закладу за освітнім і науковим напрямками, а також в управлінській сфері є цілком релевантною практикою для застосування з метою напрацювання конкретних пропозицій щодо розвитку НАДУ при Президентіві України.

Список використаних джерел.

1. Добко Т. Університет, академічна культура і забезпечення якості / Тарас Добко // Імператив якості: вчимося цінувати і оцінювати вищу освіту : навч. посіб. / за ред. Т. Добка, М. Головянко, О. Кайкової, В. Терзіяна, Т. Тиіхонена. – Львів : Манускрипт, 2014. – С. 58–68.
2. Чорна О.В. Історичні витоки сучасної практики моніторингу якості освіти у ВНЗ Німеччини / О. В. Чорна // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2015. – Вип. 42 (95). – С. 596–603. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pfto_2015_42_83.
3. Юрєвич М. А. Зарубежная практика оценки профессиональной деятельности преподавателей системы высшего профессионального образования / М. А. Юрєвич // Наука. Инновации. Образование. – 2012. – №12. – С. 115–128.
4. Felder R. M., Brent R. How to evaluate teaching // Chemical Engineering Education. 38 (3). 2004. P. 200–202.
5. Gutknecht-Gmeiner M. Peer Review in Education. Part I: International Research and Analysis. Part II: Recommendations for the development of the European Peer Review Manual / Maria Gutknecht-Gmeiner. – Vienna : ÖIBF, April 2005. – 74 P.
6. Spooren P., Mortelmans D., Denekens J. Student evaluation of teaching quality in higher education: development of an instrument based on 10 Likert-scales // Assessment & Evaluation in Higher Education. Vol. 32. № 6. 2007. P. 667–679.

НЕГУЛЯЄВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ. ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА

Кожного дня ми бачимо та читаємо в СМІ та соціальних мережах як оцінюють державних службовців, насміхаються над тими чи іншим рішенням, виказують критичне судження. По суті це непогано, тому праця на державній службі потребує рішень, дій, та відповідальності за них. Згідно статті 1 Закону України «Про державну службу». «Державний службовець – це громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби.»

Повсякдення праця на державній службі – складна і відповідальна. Від зусиль кожного управлінця та спеціаліста значною мірою залежить авторитет влади, чіткість і прозорість функціонування складного державного механізму, який повинен гнучко реагувати на запити суспільства, забезпечувати створення умов для досягнення високих стандартів життя громадян. Фахівець, якій йде на службу державі за покликанням, повинен відповідати високим сучасним вимогам і критеріям, бути духовно багатого й високоосвіченою людиною, яка буде віддано працювати на благо Українського народу.

На сьогоднішній день дуже гостро стоїть питання появи людей з новим мисленням, нестандартними підходами до рішення тих чи інших проблем, активних людей які мають життєвий досвід, громадянську позицію, досягли певних результатів в житті та не можуть стояти у сторонці від подій які відбуваються у нашому суспільстві. Державний службовець повинен мати спеціалізовані знання у галузі права, економіки, державного управління., досконало володіти своєю спеціальністю, постійно збільшувати свій суспільно-політичний кругозір, бути переконаним патріотом України. Він повинен мати тверду позицію, відповідально відноситись до доручених справ, відстоювати законність, моральність, не бути ураженим лицемірством та користю.

У нашому віці шаленої швидкості, соціально-політичних потрясінь, міжнародної динаміки зростає ризик помилок та негайної розплати за них, тому для державного службовця відповідальність це розуміння реальної ситуації.

Висновок: сподіваємось, що завдяки ухваленню Закону України «Про Державну службу», Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020», буде сформовано високопрофесійний, політично нейтральний корпус державних службовців, спрямований на вирішення нагальних проблем що стоять перед суспільством державою.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р. №889-VIII/ ВВР України – 2016. – №4, ст.43
2. Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку»Україна – 2020» від 12 січня 2015 р. №5/2015, поточна редакція.

**РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ
ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ**

Виклики, які постають на сучасному етапі розвитку Української держави передбачають необхідність забезпечення високого професійного рівня публічних службовців, що вимагає від системи професійного навчання адаптуватися до цих вимог, реформувавши систему. Однією із складових вищезазначеного процесу є розвиток професійної компетентності публічних службовців. Розглянемо підходи до визначення професійної компетентності.

Загалом, підходи до професійної компетентності можна розділити на 3 основні:

- 1) знаннєвий підхід;
- 2) практичний підхід;
- 3) комплексний підхід.

Знаннєвий підхід характеризується тим, що професійна компетентність визначається через професійні знання та пов'язані з ними мисленнєві процеси (Таб.1).

Таблиця 1

Знаннєвий підхід до поняття «професійна компетентність особистості»

Джерела	Визначення поняття
Словник «Державна служба» [5, с. 49]	глибоке знання професії, способів досягнення цілей та засвоєння відповідних вмінь і навичок; здатність правильно оцінювати ситуацію.
Енциклопедичний словник працівника кадрової служби [15, с. 116]	наявність знань в будь-якій сфері, які уможливають предметне мислення.

Практичний підхід наголошує на здатності до здійснення професійних функцій в якості головного критерію професійної компетентності (Таб.2).

Таблиця 2

Практичний підхід до поняття «професійна компетентність особистості»

Джерела	Визначення поняття
В. Я. Малиновський [10, с. 159-160]	здатність до здійснення професійних функцій та ефективної самореалізації.
І. В. Іванова [7, с. 363, 373]	практична реалізація професійних здібностей і якостей працівника в їх взаємозв'язку.
Дж. Равен [14]	здатність ефективного виконання конкретних дій.

Комплексний підхід до професійної компетентності включає як знання та практичні здібності, так і етичні, мотиваційні, ціннісні, особистісні компоненти, розглядаючи професійну компетентність в досить широкому сенсі. (Таб.3).

Таблиця 3

Комплексний підхід до поняття «професійна компетентність особистості»

Джерела	Визначення поняття
М. М. Білинська, О. Л. Євмешкіна, І. Г. Сурай [4, с. 12]	освітньо-кваліфікаційний рівень, досвід роботи, рівень володіння спеціальними знаннями, уміннями та навичками.
В. А. Гошовська [6, С. 25]	досвід, знання, навички, уміння працювати з людьми.
М. К. Сміт [3]	можливість особи мобілізувати когнітивні і практичні вміння, знання, мотивації, цінності та етичні характеристики, ставлення, емоції та інші соціальні і поведінкові компоненти для ефективної діяльності.
Л. Г. Карпова [8, с. 14]; [9, с. 10–11]	теоретичні знання, практичні вміння, особистісні якості та досвід, що дають можливість вести професійну діяльність. Структурні елементи професійної компетентності: – мотиваційний; – предметно-практичний; – елемент, який відповідає за саморегуляцію.
В. Р. Міляєва [12]	«специфічно фаховий, системний, практично спрямований комплекс рис, розвиток яких обумовлюється особливостями функціонування стильової, мотиваційної та інструментальної сфер особистості».
Закон «Про державну службу» № 889-VIII від 10 грудня 2015 року [13]	здатність особи в межах визначених за посадою повноважень застосовувати спеціальні знання, уміння та навички, виявляти відповідні моральні та ділові якості для належного виконання встановлених завдань і обов'язків, навчання, професійного та особистісного розвитку.

Експерти програми «DeSeCo» Ради Європи [1]	змога людини сприймати та відповідати на індивідуальні й соціальні потреби (певний сформований комплекс цінностей, знань і навичок).
Експерти країн Європейського Союзу [2, с. 6]	спроможність ефективно застосовувати знання та вміння в соціальному та професійному контекстах.

Аналіз концептуальних підходів до розгляду поняття «професійна компетентність особистості», дозволив виокремити її характерні риси:

- необхідність застосування, мобілізації, використання в професійному та соціальному контекстах;
- це набір сформованих умінь, знань, навичок, рис, цінностей, емоцій, ставлень, мотивації, якостей, досвіду.

Для нашого дослідження найбільш релевантною є думка В. Р. Міляєвої, яка визначає профіль компетентності через стандартизований набір знань, вмінь та поведінкових компетенцій, необхідних для якісного виконання лідерських функцій [11, с. 254].

Таким чином, розвиток професійної компетентності публічних службовців передбачає вдосконалення не тільки знань та вмінь, але й постійну роботу над поведінкою, емоціями, ставленнями, мотиваціями, розвиток лідерських якостей. Навчання раз на 3 роки не може забезпечити постійну можливість розвитку професійної компетентності, тому потрібно: 1) збільшити пропозицію навчальних курсів для публічних службовців; 2) надати можливість для онлайн навчання; 3) надати методичну підтримку з дистанційного навчання; 4) оновити зміст щорічної оцінки публічних службовців; 5) аналізувати потреби у навчанні публічних службовців після проходження навчання; 6) забезпечити спеціальні тренінги з розвитку лідерських якостей; 7) передати ініціативу професійного навчання від постачальників освітніх послуг безпосередньо до публічних службовців. Ці заходи сприятимуть розвитку професійної компетентності публічних службовців, а отже і підвищать ефективність та результативність їх діяльності.

Список використаних джерел.

1. Definition and Selection of Competencies. Theoretical and Conceptual Foundations (DESECO). Strategy Paper on Key Competencies. An Overarching Frame of Reference for an Assessment and Research Program – OECD (Draft).
2. Quality education and competencies for life / Workshop 3/ Background Paper. – 2004. – Р. 6.
3. Smith M. K. Curriculum Theory and Practice [Електронний ресурс] / М. К. Smith // The Encyclopedia of Informal Education, 2000. – Режим доступу: www.infed.org/biblio-curric.htm.
4. Білинська М. М. Кадрова політика і державна служба : конспект лекцій / авт. кол. : М. М. Білинська, О. Л. Євмешкіна, І. Г. Сурай. – К. : НАДУ, 2012. – 72 с.
5. Государственная служба: Словарь. – М., 2000. – 131 с.
6. Гошовська В. А. Кадровий менеджмент як складова управління людськими ресурсами в системі державного управління : навч.-метод. матеріали / В. А. Гошовська, Л. А. Пашко, Л. М. Фугель ; упоряд. Ю. В. Стрілецька. – К. : НАДУ, 2013. – 96 с.
7. Іванова І.В. Професіоналізація менеджменту: Монографія. – К.: Нац. торг.-екон. ун-т, 2006. – 695 с.
8. Карпова Л. Г. Сутність професійної підготовки викладача / Л. Г. Карпова // Педагогічна підготовка викладачів вищих навчальних закладів: матеріали міжвузівської науково-практичної конференції. – Харків: ОВС, 2002. – 164 с.
9. Карпова Л. Г. Формування професійної компетентності вчителя загальноосвітньої школи : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. пед. наук : спец. 13.00.04 «Теорія і методика професійної освіти» / Лариса Георгіївна Карпова. – Харків, 2004. – 27 с.
10. Малиновський В.Я. Словник термінів і понять з державного управління. – Вид. 2-ге, допов. і виправл. – К.: Центр сприяння інституц. розвитку держ. служби, 2005. – 254 с.
11. Міляєва В. Р. Емпірична модель професійної компетентності державного службовця / В. Р. Міляєва // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : зб. Педагогічні науки © Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України, 2014 Випуск 1 наук. праць. Серія № 12 : Психологічні науки. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2011. – Вип. № 34 (58). – С. 256–264.
12. Міляєва В. Р. Розвиток лідерського потенціалу в процесі формування управлінської компетентності керівників навчальних закладів / В. Р. Міляєва. // Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України. – 2014. – Вип. 1. – Режим доступу:http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vnadps_2014_1_10
13. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889–VIII. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/889-19>.
14. Равен Дж. Компетентность в современном обществе: выявление, развитие и реализация / Дж. Равен. – М., 2002.
15. Энциклопедический словарь работника кадровой службы. – М.: ИНФА-М, 1999. – VIII. – 328 с.

ПУЛЕНКО ІРИНА АНАТОЛІЇВНА

*доцент кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.філол.н., доцент*

САЗИКІНА ТЕТЯНА ПАВЛІВНА

доцент кафедри професійної англійської мови ОНМУ, к.філол.н., доцент

РІЗНІ ГРАНІ ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВІ

Актуальність інтенсивного навчання іноземним мовам доведена вже протягом довгого часу, але це питання не втрачає важливості. Поняття «інтенсивне навчання» взагалі означає, що студент приділяє навчанню багато годин на день протягом короткого періоду часу. За звичай, це також означає, що традиційна програма курсу скорочена та в ній залишено тільки найважливіші (з точки зору розробників) базові чи деякі найчастотніші теми. Щодо англійської мови, то розробники можуть назвати курс інтенсивним, якщо, наприклад, він включає граматику у скороченому стислому вигляді. Інший курс можна назвати інтенсивним, якщо його метою є підготовка студента по якійсь невеликій темі, наприклад, проведення бізнес-презентації та спілкування на цю тему [1].

Предметом дослідження є інтенсивне навчання іноземним мовам. Об'єктом вивчення слугують дистанційний курс навчання ОРІДУ та британські підручники англійської мови (Cambridge, Oxford, видавництва Longman, Pearson).

Завдання навчити студентів швидко оволодіти вміннями та навичками для отримання достатньої комунікативної компетентності намагалися вирішити представники суто аудіолінгвального та аудіовізуального методів. Проте психологами, лінгвістами і викладачами іноземних мов були виявлені недоліки цих методів. Вони зводяться до наступного: для аудіолінгвального напрямку характерне надмірне захоплення суто механічними вправами; мала кількість мовленнєвих вправ; недооцінка ролі рідної мови й індивідуальних особливостей тих, хто навчається; невинуватий розрив у навчанні усного і письмового володіння іноземною мовою. Для прибічників аудіовізуального методу притаманне знов-таки виключення рідної мови, семантизація мовленнєвого матеріалу тільки за допомогою зорового уявлення, відрив навчання усного мовлення від навчання читання і письму.

Метод інтенсивного навчання за допомогою занурення було розроблено наприкінці 1970-х – на початку 1980-х років минулого століття на основі концепції Г. Лозанова та Г.А. Китайгородської. Цей метод передбачав активізацію особистого та колективного запровадження навчального матеріалу та практики оволодіння ним у різних комунікативних ситуаціях, мобілізацію прихованих психологічних резервів. Однак, і цей метод мав невирішені та дискусійні аспекти, оскільки він не передбачав самостійну домашню роботу, систему тренувальних вправ, що виробляють мовний автоматизм. Частково ідеї Г. Лозанова та Г.А. Китайгородської були використані при розробці інших методів інтенсивного навчання мовам.

Бурхливий розвиток науково-технічного прогресу, надмірність інформації та різного роду переважання, прискорення ритму життя у суспільстві, гострий дефіцит часу – така специфіка останніх десятиліть. У цих умовах студентів необхідно вміти вірно використовувати свої психічні резерви, навчитись володіти засобами і методами психорегуляції [2; 15-16]. Висновок є очевидним. Нові вимоги суспільства до освіти, точніше, до рівня освіченості і розвитку особистості, нові умови життя диктують потребу щодо змін методів викладання. Тому розроблення нових методик навчання, що відповідають актуальним цілям освіти, є не тільки педагогічним, але й соціальним завданням [3; 4-5]. Що до методів інтенсивного навчання англійській мові, то багато практикуватись треба не абияк, а педагогічно обґрунтовано. Найбільшу частину часу (70%) потрібно приділити оволодінню практичною граматику: роботі на заняттях та виконанню завдань самостійно. При цьому закріплюється вміння правильно сприймати та будувати власні висловлювання. Навички читання та письма відпрацьовуються самостійно поза аудиторно та контролюються викладачем. Решта часу відводиться усному мовленню на базі рольових ігор.

Наукове обґрунтування інноваційних методів виходить далеко за методичні межі, широко послуговуючись дослідженнями психології, а саме різних її галузей. Особливе місце займає вирішення соціально-психологічних проблем: оволодіння навичками іншомовного спілкування, дослідження впливу групових процесів на успішність навчання, розвиток особистості у колективній учбовій взаємодії. Всі ці проблеми, а також роль викладача як особистості, розуміння самими студентами необхідності володіння іноземними мовами, потребують подальшого вивчення та впровадження нових методів навчання як з боку педагогів-теоретиків, так і з боку викладачів-практиків, а також психологів.

Список використаних джерел.

1. <http://shkolazhizni.ru/school/articles/30412/>
2. Иванова О.В., Черник Н.Н. Коммуникативные стратегии и их роль в подготовке специалистов в неязыковом вузе //О.В. Иванова, Н.Н. Черник //Межкультурная коммуникация и профессионально ориентированное обучение иностранным языкам: материалы IV Междунар. науч. конф., посвящ. 89-летию образования Бе-лорус. гос. ун-та, Минск, 29 окт. 2010 г. / Редкол.: В. Г. Шадурский [и др.]. – Минск : Изд. центр БГУ, 2010. – С.15-16.
3. Кісь Р. Мова, думка і культурна реальність (від Олександра Потебні до гіпотези мовного релятивізму) /Р. Кісь. – Львів: Літопис, 2002. – 304 с.

САМООСВІТА У ПРОЦЕСІ ОСОБИСТІСНОГО САМОУПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Побудова нової Української правової держави, у якій буде забезпечено права та свободи громадян, досягнуто європейські стандарти життя, вимагає відповідного корпусу державних службовців, професійних, добросовісних, етичних, здатних впроваджувати реформи та ефективно управляти перш за все собою. Як зазначає С. А. Заветный, у нашому суспільстві сформована хибна думка, що управління не потребує особливої підготовки (достатньо володіти важелями управління), а тому відсутня ефективна система навчання управлінню. На основі аналізу навчальних програм вищих навчальних закладів, які готують управлінців, учений робить висновок, що в переважній більшості відсутні або недостатньо представлені програми, спрямовані на навчання мистецтву управління собою та/чи людьми [2, с. 216].

Зважаючи на нагальність оновлення підходів до підготовки кадрів для державної служби, Стратегія реформування державного управління України на 2016-2020 роки визначає одним зі своїх головних напрямів реформування системи професійного навчання державних службовців [1]. Законом України «Про державну службу» передбачено обов'язок державного службовця постійно підвищувати рівень власної професійної компетентності шляхом професійного навчання. Орган влади, у якому працює державний службовець, зобов'язаний створити для цього належні умови, при чому для державних службовців, вперше призначених на посаду державної служби, забезпечується проходження професійного навчання протягом року з дня їх призначення [3]. Проте органи влади не в змозі забезпечити розвиток усіх необхідних навичок у всіх працівників без винятку лише власними силами, оскільки це призведе до виснаження ресурсів державних установ і підризу їх стабільності. Це пов'язано з обмеженими фінансовими можливостями для забезпечення безперервного навчання персоналу, частими змінами у нормативно-правовому полі, швидким розвитком науки, у тому числі науки «Державного управління», і сучасних технологій, а законодавчо визначена вимога щодо підвищення кваліфікації – не рідше одного разу на три роки. У зв'язку з цим важливого значення набуває самоосвіта державного службовця.

Енциклопедія державного управління визначає самоосвіту як процес і результат набуття знань, здобутих під час самостійної роботи поза систематичним навчанням у стаціонарному навчальному закладі. Одними із сутнісних характеристик самоосвіти є її безперервний характер і те, що вона виступає способом самоконструювання особистості. Основний зміст самоосвіти державного службовця полягає у вдосконаленні наявних у нього знань, умінь і навичок з метою досягнення бажаного рівня професійної компетентності. Від самоосвіти залежить професійне самовдосконалення державного службовця – свідомий цілеспрямований процес підвищення рівня власної професійної компетентності і розвитку професійно значущих якостей відповідно до соціальних вимог, умов професійної діяльності та власної програми розвитку [4, с. 399-400].

Самоосвіта державного службовця також тісно пов'язана з його особистісним самоуправлінням, яке полягає в усвідомленому управлінні власною поведінкою, діяльністю, настановами, станом тощо з метою досягнення або принаймні наближення до ідеальної/бажаної власної моделі. Завдяки самоосвіті державний службовець здобуває необхідні знання і формує відповідні навички та вміння для процесу особистісного самоуправління. Разом з тим, усвідомлення необхідності коригування власної поведінки та/чи діяльності та управління власними настановами спонукає державного службовця до самостійного оволодіння необхідними знаннями. Тому процеси самоосвіти та особистісного самоуправління є взаємообумовленими.

Одночасно за результатами оцінювання службової діяльності державний службовець спільно зі службою управління персоналом складає індивідуальну програму підвищення рівня професійної компетентності, яку погоджує безпосередній керівник і затверджує керівник самостійного структурного підрозділу, у якому працює державний службовець. Відповідно можна стверджувати, що управління процесом самоосвіти державного службовця здійснюється декількома суб'єктами: самим державним службовцем, службою управління персоналом та безпосереднім керівником. Державний службовець у цьому випадку самостійно здобуває знання необхідні для удосконалення професійної діяльності, а орган влади, у якому він працює, здійснює управління професійним розвитком свого працівника шляхом мінімізації або й взагалі подолання розриву між необхідним і фактичним самоусвідомленим рівнем професійної компетентності державного службовця.

Таким чином, реформування державного управління в Україні можливе лише одночасно з модернізацією державної служби, оновленням підходів до організації підготовки та перепідготовки державних службовців. Оскільки, як було продемонстровано, неможливо відповідальність за організацію та забезпечення навчання кадрів для державної служби покласти виключно на органи влади, все більшої ваги набувають процеси самоосвіти та особистісного самоуправління державних службовців. У процесі самоосвіти державний службовець має можливість зосередитися на оволодінні знаннями та формуванні навичок, які йому необхідні у даний момент або знадобляться у найближчий час для досягнення визначеної ним професійної мети, що сприятиме його професійному розвитку та зростанню.

Список використаних джерел.

1. Деякі питання реформування державного управління : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 24 червня 2016 року № 474-р // Законодавство України. – Режим доступу : <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=249175778>. – Назва з екрану.
2. Заветный С. А. Личность и общество : проблемы и перспективы управления. Монография / С. А. Заветный – К. : Изд. ПАРАПАН, 2008. – 256 с.
3. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII // Законодавство України. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>. – Назва з екрану.
4. Шпекторенко І. В. Самоосвіта // Енциклопедія державного управління : у 8 т. Т. 6 : Державна служба / наук.-ред. кол. : С. М. Серьогін, В. М. Сороко [та ін.] ; Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України, Дніпропетров. регіон. ін-т держ. упр. – К. : НАДУ ; Одеса : ДРІДУ НАДУ, 2011. – С. 399 – 400.

ШЕВЧУК ОЛЕНА СЕРГІЙВНА

*доцент кафедри психології
Миколаївського національного університету імені В.О. Сухомлинського, к.пед.н.*

ШЕВЧУК СЕРГІЙ ПЕТРОВИЧ

професор Київського славістичного університету, к.пед.наук

ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Здатність державного службовця до ефективних комунікацій є однією з базових компетентностей, що забезпечує успішність його професійної діяльності, оскільки є наскрізною для виконання різноманітних функцій: налагодження контактів і спілкування з відвідувачами, встановлення позитивних і плідних стосунків з колегами, керівниками та іншими людьми.

Розвиток комунікативної компетентності фахівців і керівників державної служби може здійснюватись різними шляхами: наставництво, самоосвіта, впровадження віртуальних тренажерів, заочне і дистанційне навчання тощо [3, с. 4]. Багатолітній викладацький досвід авторів у системі підвищення кваліфікації державних службовців дає підстави вважати, що належна ефективність у вирішенні означеного завдання досягається шляхом інтерактивних методів і технологій навчання. Це обумовлюється тим, що у даному разі навчальний процес відбувається у постійній взаємодії всіх учасників, які беруть безпосередню участь у дискусіях, рольових іграх, моделюванні ситуацій професійного спілкування.

Для досягнення бажаної ефективності в інтерактивному навчанні доцільно застосувати модель засвоєння нової інформації Девіда А. Колба, яка ґрунтується на чотирьох стадіях: 1) придбання досвіду; 2) спостереження і рефлексія; 3) абстрагування і теоретичне узагальнення; 4) експериментальна перевірка і застосування на практиці отриманих знань [4].

Згідно з тим, що учасники семінарів мали певний стаж на державній службі, їм було запропоновано вправу «Я та інші», мета якої полягала у рефлексивному аналізі власного комунікативного досвіду у своїй професійній діяльності. Вправа допомагала структурувати складові комунікативної компетентності: уміння слухати, розуміти іншу людину; щирість, відвертість у стосунках; тактовність; мовленнєвий етикет; уміння під час спілкування зняти напруження, почуття гумору; уміння орієнтуватися в ситуації, адекватність поведінки обставинам у відповідності з правилами взаємовідносин у соціальному оточенні. Було запропоновано обміняти думками щодо власної поведінки та особливостей характеру, що заважають ефективному спілкуванню, а з іншого боку, щодо поведінки та особливостей характеру інших людей, що спричиняють бар'єри у спілкуванні з ними. Ці думки були обговорені й узагальнені в групі.

Важливим елементом в опануванні комунікативної компетентності є діагностика якостей, необхідних для ефективного спілкування. З цією метою на семінарах застосовувався метод фасилітації «Якості ефективного спілкування». На першому етапі кожен учасник протягом п'яти хвилин на окремому аркуші мав скласти список якостей, важливих для спілкування. Усі списки вивішувалися на фліп-чарті. На другому етапі проводилося групове обговорення і узагальнення схожих якостей, у результаті чого було вироблено узгоджений загальний список із десяти найважливіших для ефективного спілкування особистісних якостей державного службовця. Цей перелік використовувався для самооцінки рівня комунікативних якостей.

На семінарі відпрацьовувались окремі складові комунікативної компетентності психолога: емпатія, антиципація, уміння ставити і відповідати на запитання, прийоми переконання та формування атракції, володіння невербальними засобами комунікацій (кінетика, вокаліка, такесика, ольфакторика, проксеміка) тощо.

Значна увага приділялась формуванню навичок ненасильницької парадигми у спілкуванні з людьми у професійній діяльності на державній службі. Для цього застосовувалися такі інтерактивні методи, як аналіз конкретних ситуацій, ситуаційно-рольові ігри, моделювання реальних способів професійної та життєвої взаємодії, відтворення рольової поведінки з наступним аналізом та рефлексією. Теоретичним підґрунтям методики занять була гуманістична концепція К. Роджерса, зокрема його ідея, що всі люди прагнуть самоактуалізації, тобто вдосконалення можливостей свого організму в цілому [1], а також концепції Маршалла Розенберга, згідно якої основною перешкодою на шляху до позитивних взаємовідносин є мова «вовків», що характеризує насильницьку парадигму у стосунках. Люди, які звикли говорити «вовчою» мовою, намагаються впливати на поведінку інших людей, маніпулювати ними, викликаючи в них почуття страху, сорому чи провини, оцінюючи і критикуючи їх. Звичайно, керування іншими людьми за допомогою мови «вовка» в певних ситуаціях може бути досить ефективним. Однак будь-який примус і агресія викликає прагнення людини захиститися від нападника, порушує взаєморозуміння і блокує співпрацю. Натомість, крім «вовків» є люди, які розмовляють іншою мовою, яку М. Розенберг назвав мовою «жирфа». Мова «жирфа» – це мова серця, адже у жирафа найбільше серце з усіх тварин на Землі. «Жирф» знає і розуміє, чого хоче, він відокремлює своє бажання від своїх думок про партнера [2].

Для реалізації завдань семінару автори намагались забезпечити принаймні три умови: емпатія, тобто вміння поставити себе на місце іншого, щирість і безумовне прийняття людини такою, якою вона є. В результаті формувалось дружнє навчальне середовище, стосунки у групі ставали більш відвертими і сприяли саморозкриттю кожного учасника. У такий спосіб моделювались бажані умови професійної діяльності, учасники мали змогу на практиці побачити позитивні моделі спілкування у процесі роботи з людьми.

Одна із вправ проводилась у формі проблемно-рольової гри «Бесіда з відвідувачем». Учасники розподілялись попарно. У кожній парі учасники по чергову виконували ролі «фахівця» і «відвідувача», при цьому «відвідувач» розповідав про свою проблему, а «фахівець» намагався з'ясувати причини цієї проблеми і надати рекомендації щодо її вирішення. У процесі гри ставилися завдання розвитку вміння налагоджувати контакт з відвідувачем, рефлексивного та не рефлексивного слухання, ідентифікувати проблему відвідувача та окреслити стратегії її вирішення. Після гри було проведено дебрифінг, під час якого учасники здійснювали рефлексію своєї комунікативної поведінки та емоційних

проявів. Слід зазначити, що даній проблемно-рольовій грі передував теоретичний блок, що забезпечував теоретичну підготовку до виконання ролей.

За підсумками семінару учасникам було запропоновано розробити індивідуальні програми розвитку особистих якостей та навичок ефективного спілкування, важливих для їх професійної діяльності: умінь налагоджувати стосунки з відвідувачами, колегами, підлеглими і керівниками; активно співпрацювати в команді професіоналів; ефективно впливати на створення сприятливого соціально-психологічного клімату у колективі; вирішувати конфлікти тощо.

Список використаних джерел.

1. Роджерс К.Р. Взгляд на психотерапию. Становление человека / К.Р. Роджерс. – М.: «Прогресс», «Универс», 1994. – 480 с.
2. Розенберг М. Языки жизни. Ненасильственное общение / М. Розенберг. – София, 2009. – 170 с.
3. Тронь В. П. Механізм приборкування некомпетентності і безвідповідальності в управлінні ієрархією / В. П. Тронь // Управління сучасним містом. – 2001. – № 7 – 9 (3). – С. 3– 18, с. 4
4. Kolb D. Experiential learning: Experience as the source of learning and development / D. Kolb. – Englewood Cliffs, NJ : Prentice Hall, 1984. – 248 p.

ШЕПІТКО ТЕТЯНА ВАЛЕНТИНІВНА

слухач ОРІДУ НАДУ при Президентові України

ПРОФІЛАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Виклики сучасної кризової ситуації в Україні значною мірою стосуються системи державної служби, обумовлюючи посилення стресогенних факторів, а відтак і професійного вигорання державних службовців. Саме тому профілактика професійного вигорання на державній службі є безперечно актуальною проблемою і потребує спеціальних досліджень.

Феномен професійного вигорання вперше (1974 р.) було розглянуто американським психіатром і психологом Г. Фрейденбергером, який у своїх працях обґрунтував цей термін стосовно працівників соціальної сфери (медичні сестри, вчителі, соціальні працівники) [4]. Приблизно в цей же період вивченням зазначеної проблеми займалися американські психологи Крістіна Маслач і С'юзан Джексон. Відповідно до їх теоретичної моделі професійне вигорання визначається як психологічний синдром емоційного виснаження, деперсоналізації і зниження особистих досягнень [5].

Основним джерелом емоційного виснаження є перевантаження та особистий конфлікт на роботі, а наслідками – відчуття хронічної втоми, спустошеності, тривоги, дратівливості, песимізму. Розвиток емоційного виснаження призводить до деперсоналізації – негативного, занадто відстороненого і цинічного ставлення до інших людей [6]. Редукція особистих досягнень виявляється у зниженні відчуття компетентності і продуктивності на роботі. Можливими наслідками є депресія, відмова від професійної кар'єри, дауншифтинг.

Наслідки, або втрати, пов'язані з вигоранням найбільш послідовно виявляються у різних формах абсентеїзму (відсутності на робочому місці): зниження рівня лояльності, мотивації, невдоволення роботою, відволікання і прогули, що призводить до погіршення якості праці. З іншого боку, вигорання також пов'язане з особистими дисфункціями, в першу чергу, з точки зору погіршення фізичного і психічного здоров'я, зловживання психоактивними речовинами, а також погіршення міжособистісних стосунків поза роботою. Ці симптоми у сукупності мають досить виражений характер і розглядаються як синдром, пов'язаний з хронічним стресом, що спричиняє труднощі підтримання нормального способу життя [7, с. 51].

Згідно з даним визначенням, вигорання спричиняється стресом, тому логічним підходом у профілактиці вигорання є усунення, або, принаймні, пом'якшення впливу стресогенних факторів, пов'язаних з професійною діяльністю державного службовця: підвищений ступінь відповідальності; жорсткі законодавчі та нормативні обмеження; напружений та трудомісткий характер роботи; нераціональна організація праці; низький рівень оплати та мотивації праці; конфлікти в колективі; консерватизм і «закритість» стосовно сприйняття інноваційних змін; недостатня активність процесів кадрової ротації на державній службі та ін. До встановлених стресорів слід також додати невпевненість службовців у завтрашньому дні, побоювання втратити свою роботу через скорочення або з іншої причини; стресогенний стиль управління; недосконалі комунікації; неясність щодо розподілу ролей; відчуття несправедливості системи винагород [2].

Для профілактики професійного вигорання важливо враховувати, що на чутливість (сензитивність) або стресостійкість (толерантність) впливають індивідуально-психологічні особливості людини. Перспективним підходом для роботи з профілактики професійного вигорання на державній службі є модель, яка передбачає зосередження на прямо протилежному у вигоранні: на стані високої енергії (а не виснаження), активної участі (а не деперсоналізації), і почуття ефективності (а не редукції) [6]. Відповідно до цього важливими є три групи завдань: 1) когнітивні – підвищити рівень обізнаності службовців про феномен синдрому професійного вигорання та методи його діагностики; 2) діяльнісні – допомогти службовцям сформувати базові компетенції профілактики професійного вигорання: опанування антистресових технік регуляції фізичного стану (вплив на фізичне тіло), емоційно-вольової та ціннісно-смиислової регуляції психофізичного стану людини; 3) мотиваційні – наснажити працівників державної служби, сприяти створенню у них позитивного настрою, довіри, відвертості.

В якості інструментарію діагностики можна запропонувати тест «Діагностика професійного вигорання» (К. Маслач, С. Джексон), адаптований Н. Водоп'яною [1]. Діагностика дає конкретне уявлення про рівень вигорання працівника, що дозволяє зосередитись на профілактичних заходах, враховуючи фізіологічний, емоційно-вольовий та ціннісно-смисловий рівні. Досить відчутною проблемою у професійному вигоранні державних службовців є редукція особистих досягнень (низька професійна самореалізація). Для її вирішення можна запропонувати методи рефреймінгу (зміна контексту або цінності явища, що розглядається) і сторітелінгу (розповідь притч, історій, випадків), що допомагають віднайти новий

сенс своєї роботи на державній службі. Це досягається як індивідуально, так і під час спільного обговорення проблем і позитивних аспектів державної служби. При цьому важливо узгодити загальний зміст державного управління, державної служби, певного підрозділу та сенс роботи окремої людини на певній посаді.

Важливим напрямом профілактики професійного вигорання є створення на роботі атмосфери захищеності, довіри, відвертості, взаємної підтримки і порозуміння. Для реалізації цього завдання доцільно проводити тренінги та інші заходи щодо безконфліктного спілкування та співробітництва, естетизації службових приміщень, організації колективного дозвілля у позаробочий час (відвідування концертів, вистав, художніх виставок, музеїв, відзначення знаменних дат колективу, заняття фізичною культурою і спортом тощо). Активізації особистісних ресурсів у подоланні стресів сприяють вправи на розвиток власних психологічних ресурсів: аутогенне тренування, візуалізація, рефлексія своїх здібностей і переваг, пом'якшення особистих вад і недоліків, пошук реальних можливостей для успішної кар'єри у сфері державної служби, передбачення потенціальних проблем, що можуть стати на заваді досягнення намічених цілей і визначення способів нейтралізації їх впливу. Вагомою умовою успішності профілактичних заходів є створення позитивного емоційного контексту міжособистісних стосунків у колективі, гумору, відвертості, одухотворення професійного середовища.

Список використаних джерел.

1. Диагностика профессионального выгорания (К. Маслач, С. Джексон, в адаптации Н.Е. Водопьяновой) // Фетискин Н.П. Социально-психологическая диагностика развития личности и малых групп / Н.П. Фетискин, В.В. Козлов, Г.М. Мануйлов. – М.: Изд-во Института Психотерапии, 2002. – С. 252-253.
2. Карамушка Л.М. Психологічні чинники професійного стресу у держслужбовців / Л.М. Карамушка, Д.І. Куриця // Теорія і практика управління соціальними системами. – 2013. – № 1. – С.112 – 125.
3. Хольцер М., Хелфанд Г. Стресс на рабочем месте и производительность труда: проблема для общественного сектора. – [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://www.cfin.ru/press/pmix/2001-5/12.shtml>.
4. Freudenberger Herbert J. Staff burn-out // Journal of Social Issues. – 1974. – Т. 30. – № 1. – P. 159-165.
5. Maslach C., Jackson S.E. The measurement of experienced burnout // Journal of Occupational Behaviour. – 1981. – Т. 2. – P. 99–113.
6. Maslach, C., Goldberg, J. Prevention of burnout: New perspectives // Applied and Preventive Psychology. – 1998, – P. 63-74.
7. World Health Organization. The ICD-10 Classification of Mental and Behavioral Disorders: clinical descriptions and diagnostic guidelines. Geneva: WHO, 1992. – 262 p.

ШКЛЯРУК МАРИНА ГРИГОРІВНА

*аспірант кафедри філософії, теорії та історії державного управління
НАДУ при Президентіві України*

ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ

Актуальність питання підвищення якості підготовки майбутніх держслужбовців до реалізації механізмів стратегічної комунікації зумовлена тим, що «стратегічні комунікації в суспільстві знань перетворюються в системоутворюючу складову сучасної цивілізації та є умовою її глобальних при чому варіативних трансформацій. Водночас адаптація технологій стратегічних комунікацій відповідно до соціокомунікативних структур суспільства й держави є необхідною складовою їх успішного функціонування» [2].

Особливості підготовки держслужбовців висвітлюють Н. Артеменко, А. Круглашов, Т. Кагановська, Ю. Ковбасюк, О. Кушнір, Л. Литвинова, О. Мельников та ін.

Підготовка держслужбовця (за Т. Кагановською) – це «навчання з метою здобуття особою певного нового для неї освітньо-кваліфікаційного рівня за фахом, направлено на професійну діяльність в органах держлади або місцевого самоврядування. При цьому під підготовкою держслужбовця необхідно розуміти і навчання людини, яка вже перебуває на держслужбі» [1, с. 150].

Під професійною підготовкою держслужбовців ми розуміємо процес формування фахівця нового типу, здатного швидко та адекватно реагувати на зміни, що відбуваються у суспільстві; компетентно вирішувати професійні завдання тощо. Підготовка держслужбовців до професійної діяльності в цілому та до організації стратегічної комунікації у діяльності органів державної влади, зокрема, зумовлена багатьма чинниками, в тому числі особливостями сучасного українського державотворення, а тому фахова підготовка майбутніх фахівців має завжди здійснюватися з урахуванням потреб громадськості.

Водночас, не зважаючи на значну увагу науковців до питань підготовки держслужбовців, аналіз навчальних програм підготовки майбутніх держслужбовців та практики здійснення досліджуваного процесу свідчить про застосування здебільшого традиційних форм і методів навчання, що значно применшує можливість актуалізації студентами перспектив власного професійного розвитку на основі формування комунікативної компетентності. Зазначене вище й обумовлює доцільність введення спецкурсу «Основи стратегічних комунікацій», що дасть змогу сформуувати більш цілісне уявлення майбутніх фахівців про сутність стратегічної комунікації, форми, методи та технології комунікативної взаємодії.

У контексті сказаного слід наголосити на значимості формування комунікативної компетентності майбутніх держслужбовців. Важливою для нас є думка Л.Литвинової, котра стверджує, що майбутнє соціальних перетворень безпосередньо залежатиме від спроможності державних службовців до професійно-комунікативної діяльності, що

проявляється як у процесі вирішення стратегічних питань, так і під час безпосереднього контакту зі споживачами адміністративних послуг, зокрема прийому громадян в органах державної влади, ведення переговорів, виступів, участі в дискусіях тощо [3].

Вивчення спецкурсу «Основи стратегічних комунікацій» дасть змогу студентам оволодіти:

- *знаннями* щодо сутності стратегічних комунікацій; умов формування техніки мовлення держслужбовця; основних ознак культури мовлення держслужбовця тощо;

- *уміннями* екстраполювати основні стратегічні комунікації на спілкування держслужбовця; на основі спостережень і аналізу бази даних створювати «портрет аудиторії»; аналізувати і вибирати професійно значимий мовленнєвий жанр, що відповідає конкретній ситуації спілкування; диференціювати й адекватно інтерпретувати невербальну поведінку інших людей; створювати завдяки професійному мовленню атмосферу взаємної довіри, поваги, допомоги, співробітництва та співтворчості;

- *здатностями* організовувати співпрацю з українськими органами влади й іншими зацікавленими сторонами заходів й ініціатив з метою сприяння розумінню політики і процедур, викликів і можливостей стратегічних комунікацій; підтримувати розвиток системи аналізу й моніторингу громадської думки; логічно правильно, етично й емоційно виражати думки в словах, відповідно до змісту, умов комунікації та адресата; вирішувати комунікативні та мовленнєві завдання в конкретній ситуації спілкування; системно аналізувати весь комунікативний процес.

У результаті вивчення спецкурсу студенти мають оволодіти такими компетенціями: розуміння сутності стратегічних комунікацій; здатність до суб'єкт-суб'єктної взаємодії, до участі у різних ситуаціях спілкування як усередині організації, так і за її межами; уміння планувати, організовувати власну комунікативну діяльність; здатність до використання на практиці стратегій комунікації під час підготовки та реалізації публічного виступу; здатність дотримуватися правил спілкування у різних сферах та з різними категоріями населення; уміння визначати особливості аудиторії; уміння долати бар'єри спілкування, логічно й аргументовано доводити власну позицію у процесі стратегічної комунікації; здатність до аналізу результатів власної професійної діяльності та до оволодіння навичками удосконалення професійної культури як важливого компонента іміджу державного службовця.

Список використаних джерел.

1. Кагановська Т. Є. Правові засади підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації державних службовців / Т. Є. Кагановська // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Сер. : Юриспруденція. – 2013. – № 6-1. – Том 1. – С. 149 – 153.

2. Кушнір О. В. Поняття та сутність стратегічних комунікацій у сучасному українському державотворенні / О. В. Кушнір // Stratcom. – 2016 : [Електронний ресурс] : Джерело доступу : <http://stratcom.co.ua/ponyattya-ta-sutnist-strategichnih-komunikatsiyi-u-suchasnomu-ukrayinskomu-derzhavotvorenni/>.

3. Литвинова Л. В. Комунікативна компетентність державних службовців: соціально-психологічний аспект // [Електронний ресурс] : Джерело доступу : <http://academy.gov.ua/ej/ej19/>.

ЯРЕМИН ІННА ІВАНІВНА

*аспірант кафедри кадрової політики і державної служби
ЛРІДУ НАДУ при Президентіві України*

КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ

*Non scholae sed vitae discimus.
Сенека*

Професійне навчання публічних службовців – процес, який вимагає інтенсивних темпів розвитку, постійного вдосконалення методів організації та підвищення ефективності системи професійного навчання. Безперечно, що дієвість професійного навчання багато в чому визначається якістю даного процесу.

У пункті 4 Вимог до структури і змісту професійних програм підвищення кваліфікації державних службовців, посадових осіб місцевого самоврядування та депутатів місцевих рад (затверджених Наказом Національного агентства України з питань державної служби від 30.03.2015 року № 65) правильно зазначено, що зміст Професійної програми повинен відповідати андрагогічним принципам навчання (термін «андрагогіка» вперше був вжитий в 1833 році німецьким філософом, істориком освіти епохи Просвітництва А. Каппом [1]). Усвідомлення вирішальної ролі людини у своїй власній долі й у долях навколишнього її світу сприяло прийти до розуміння її головної ролі у процесі свого навчання. Величезне значення для розуміння й організації процесу навчання для дорослих мали праці вчених сучасної персонології (К. Роджерса, А. Маслоу). На сьогодні до пріоритетних завдань організації цього процесу слід віднести перш за все визначення необхідного обсягу знань, навичок і умінь, реально необхідних публічним службовцям, що, безумовно, багато в чому неможливе без урахування думки безпосередніх практиків органів публічного управління та без моніторингу їх потенціалу

Ефективна діяльність кадрів публічної служби можлива за умови високої якості їх підготовки відповідними навчальними закладами. Особливо важливо проводити професійне навчання напередодні введення в дію законодавчих новацій, як, наприклад, у випадку таких важливих нормативно-правових актів як Закон України «Про державну службу» та Порядок проведення конкурсу на зайняття посад державної служби, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 25.03.2016 року № 246 (далі – Порядок). Слід також зобов'язати компетентні державні органи заздалегідь опрацювати та прийняти інтерпретаційні акти, що містять роз'яснення норм права або/і порядку їх застосування.

В Стратегії реформування державної служби та служби в органах місцевого самоврядування в Україні на період до 2017 року прописано ряд проблем, які потребують розв'язання, серед яких дуже важливим є налагодження тісного взаємозв'язку наукових досліджень з практичними потребами державних органів та органів місцевого самоврядування. Проведені дослідження із застосуванням методів транзакційного аналізу свідчать, що в окремих посадових осіб прослідковується ригідність мислення, тенденція до ірраціонального використання положень нових нормативно-правових актів, що призводить до порушення пункту 3 Порядку, зокрема принципів доброчесності, недискримінації, та не сприяє довірі громадян. Нижче автором наведено для наочності декілька перехресних транзакцій (Nuda veritas), зафіксованих в м. Івано-Франківську (серпень-вересень 2016 року):

1) орган виконавчої влади в особі голови конкурсної комісії застосовував пункт 30 Порядку (який стосується виключно 1-го етапу конкурсу) на 2-му етапі конкурсу (розв'язання ситуаційних завдань), за наслідками чого складено акт; відповідно кандидата– учасника безпідставно не допущено до 3-го етапу конкурсу на зайняття вакантної посади державної служби;

2) учаснику конкурсу, який відповів правильно на 26 питань тестового завдання, виставили 0,6 балів всупереч вимозі пункту 34 Порядку (який в даному випадку передбачає 1 бал), про що повідомлено головою конкурсної комісії в письмовій формі;

3) на сайті Національного агентства України з питань державної служби розміщено приклади ситуаційних завдань (кейси) для учасників конкурсу на зайняття посад державної служби категорії «Б». Однак конкурсна комісія органу виконавчої влади, не беручи до уваги рекомендації Нацдержслужби (органу, який уповноважений надавати роз'яснення щодо застосування законодавства з питань державної служби та удосконалювати в межах повноважень, передбачених законом, інструменти, процедури та стандарти діяльності органів виконавчої влади), формулює два ситуаційні завдання у формі назви нормативного акту та назви статті кодексу. Зрозуміло, що такі «завдання–формулювання» (зовсім неситуаційні) не передбачають відповідного розв'язання, як вимагає закон, та дозволяють маніпулювати в подальшому при проведенні оцінювання учасника конкурсу.

Якісне навчання, зокрема професійне, має допомогти публічним службовцям позбутися психології інфантильності, відродити шляхетність, відкритість та бажання чинити добро. Не випадково у конфуціанстві шляхетність розглядається як важливий етичний компонент. Тому, з урахуванням вимог сьогодення, було б доцільним ввести до нормативної складової освітньо-професійних програм такі дисципліни як «Етика в органах влади», «Професійна культура публічного службовця», а також інші дисципліни культурного спрямування з метою антикорупційної профілактики, виховання моральної особистості, розвитку загальної культури публічних службовців. Це б сприяло, окрім професійного вдосконалення, вихованню поваги до свого народу як моральної основи спілкування з громадянами, пріоритету публічних інтересів над особистою користю.

В розділі 1 Комплексної програми підготовки державних службовців, затвердженої Указом Президента України від 09.11.2000 року № 1212/2000, чітко зазначено: «Результати навчання державних службовців мають стати однією з найважливіших умов прийому на державну службу, просування по службі, в тому числі присвоєння чергового рангу тощо». Цілком зрозуміло, що можливість успішного кар'єрного зростання і підвищення заробітної платні є домінуючим мотивом проходження навчання для багатьох публічних службовців. Ефективність професійного навчання часто оцінюється через призму підвищення зв'язку між професійно-кваліфікаційним розвитком і посадовим зростанням. Але сьогодні фахівці, що успішно пройшли навчання, яке надалі залишається соціально та матеріально неоціненним, втрачають мотивацію до роботи і, не бачивши перспективи розвитку в даному органі публічної влади, будуть зацікавлені у зміні місця праці. Тобто є загроза поширення такого явища як вимивання професіоналів, що зовсім не йтиме на користь нашій країні та підвищення авторитету її владних інституцій. Таким чином, одним з напрямів розвитку системи професійного навчання публічних службовців має стати посилення орієнтації на зв'язок навчання і посадового зростання шляхом збільшення відповідальності керівників в реалізації програм професійного розвитку кадрів.

Найважливішим елементом освіти публічних службовців має стати самоосвіта: необхідно постійно розвиватися, духовно себе збагачувати, вишукувати крупиці золота правди з руди життєвих обставин.

Не варто забувати, що інтелектуальний та етичний розвиток людини є метою сучасної освітньої практики, а стан системи освіти в цілому, зокрема професійного навчання публічних службовців, визначає становище держави в сучасному світі та людини в суспільстві [2].

Список використаних джерел.

1. Alexander Kapp. Platon's Erziehungslehre, als Pädagogik für die Einzelnen und als Staatspädagogik.: Oder dessen praktische Philosophie / [Text: Kapp, Alexander]. – Verlagsort: Minden und Leipzig / Erscheinungsjahr: 1833 /Verlag: Eßmann – 474 S.

2. Реформування професійного навчання державних службовців в Україні: проблеми та перспективи: монографія / [С. М. Серьогін, Є. І. Бородін, Н. А. Липовська та ін.].– К. : НАДУ, 2013. – 112 с.

ЯСНИСЬКА НАТАЛІЯ ІВАНІВНА

*аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України*

ПАРТНЕРСТВО УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ НАУКИ І ШКОЛИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ НА ПРИКЛАДІ США

Питання про заохочення якомога більшого числа молодих людей до наукової роботи в університеті і вибору професійної кар'єри в галузях, які об'єднані аббревіатурою NTIM, тобто науки, технології, інженерії, математики (англ.

STEM) – стало критичним для розвинених країн, зокрема Європи та США. Дослідження, проведені у бізнес-середовищі, наукових асоціаціях та у сфері освіти, довели, що вже станом на 2006 р. продуктивність наукових досліджень в означених галузях знижувалась, тобто ризик падіння конкурентоспроможності наукових продуктів на ринку технологій став реальним [7]. Дослідницька служба Конгресу США у Доповіді 2006 р. у цьому зв'язку, відзначала, що «більшість учнів середніх шкіл не в змозі досягти майстерності в математиці і науці, а вчителі, які викладають, не мають адекватного знання дисциплін. Студенти, які в школі не мали успіхів у НТМ, скоріше за все не матимуть можливості або навичок реалізувати себе в університеті і потім в професії, пов'язаній з наукою і технікою, або в галузях, що вимагають знання математики та обізнаності в науці і технології» [1].

З метою протидії означеним тенденціям в США були розроблені кілька ініціатив і проектів, фінансованих на основі співпраці професійного середовища НТМ і органів державного управління, спрямованих на інтенсифікацію й активний розвиток технічної освіти. Зокрема створення Національного центру інженерно-технічної освіти (НЦІТО – англ. NCETE), що фінансується Національним науковим фондом, та створення «Партнерства математики та природничих наук» (ПМПН – англ. MSP), що фінансується департаментом освіти США. Зауважимо, що в США термін «вища школа» означає старші класи, де навчаються студенти у віці 13/14 – 17/18 р. Попри таку специфіку, програми Національного центру інженерно-технічної освіти охоплювали як старші класи шкіл так і університетський загальний з безпосереднім наголосом на проблеми університетів, які відчувають брак достатньо підготовлених для навчання за університетськими програмами студентів.

Грунтуючись на досвіді Національного центру інженерно-технічної освіти, відповідно до пропозиції «Партнерства математики та природничих наук» була розроблена Програма «Освіта та програма лідерства» (ОПЛ), яка втілюється на основі партнерства у галузях фінансування, методики та наукового супроводу упродовж останніх 12 років і продовжує демонструвати позитивні зрушення. В межах Програми було розроблено окремий напрям технологічної освіти на університетському рівні.

Національний центр інженерно-технічної освіти зі штаб-квартирою в університеті штату Юта фінансується Національним науковим фондом як один із сімнадцяти запущених у 2004 р. на базі університетів центрів навчання і викладання у США. Фінансування базових вищих навчальних закладів складало по 10 млн. доларів на кожний [8]. Ці центри утворили спільну мережу університетів, що мають досвід роботи в технології освіти, техніки та суміжних галузях. Так, в Університеті штату Іллінойс ресурси, доступні в Програмі ОПЛ, та заходи, пов'язані з початковою фазою планування, дозволили дослідницькій групі розробити значну теоретичну базу, на основі якої програма реалізується на національному рівні. Місія НЦІТО передбачала нарощування потенціалу в технології управління освітою на основі співпраці викладачів, студентів і громадськості, наприклад, у процесі інженерного проектування. Важливим компонентом цієї місії став професійний розвиток викладачів. Протягом перших трьох років професійні зусилля НЦІТО з розвитку були зосереджені на підвищенні технологічних навичок саме викладачів інженерного проектування. Пізніше, коли в реалізації цієї ініціативи було досягнуто прогресу, НЦІТО змістив свою увагу на розробку та тестування моделі інженерної та технологічної освіти і професійного розвитку студентів університетів.

У 2003 р. Міністерство освіти США спрямувало 100 млн дол. на розвиток «Партнерства математики та природничих наук», що відповідало вимогам частини «В» розділу II Закону США «No Child Left Behind Act» («Немає ні одної дитини, що відстає») 2001р., який включав програму допомоги уряду для малозабезпечених школярів і студентів, встановлював високі стандарти та технологію вимірювання досягнення цілей, підвищував вимоги у сфері освіти [6]. У 2004 р. федеральні асигнування на ПМПН виростили до 150 млн дол., а впродовж 2005 – 2007 рр. щорічне фінансування зросло до 180 млн дол. Головна мета департаменту освіти США щодо програми ПМПН полягала в тому, щоб підвищити рівень досягнень школярів і студентів в математиці, оволодінні навичками наукових досліджень та підвищення рівня викладання [8].

Наочним прикладом послідовної політики органів публічного управління в реалізації державних програм означеної проблематики є заходи Департаменту освіти (NDE) штату Невада щодо реалізації Програми грантів для заохочення вищих навчальних закладів, місцевих шкільних округів, початкових і середніх шкіл для участі в партнерстві щодо розвитку викладання математики і природничих наук. Програма обумовлює стійку, інтенсивну, сфокусовану діяльність, спрямовану на реалізацію стандартів штату Невада щодо викладання академічних предметів «математика» і «наука» з метою досягнення очевидного та вимірюваного підвищення академічної успішності студентів з математики та природничих наук. До складу основних партнерів повинні входити викладачі математики, науки, і / або інженерних факультетів вищих навчальних закладів, у тому числі місцевих коледжів.

Отже, партнерство навчальних закладів вищої освіти, територіальних громад, районів, а також некомерційних організацій (НКО) та інших зацікавлених сторін спирається на потужний експертний потенціал учених інженерних факультетів вищих навчальних закладів. Департамент освіти штату Невада несе відповідальність за управління цією програмою та її фінансування. Так, у розпорядженні вищих навчальних закладів, шкільних округів і НКО, що сформувавши партнерства для реалізації Програми, на загальне виділено \$ 1,134,258.00 для підтримки нових і тих, що вже реалізуються, проектів у 2015-2016 рр. [4]. У ході реалізації програми було доведено, що НЦІТО-орієнтовані можливості та досвід упровадження Програми «Освіта та програма лідерства» сприяють зміцненню контенту знань, удосконаленню методології наукових досліджень й усієї дослідницької діяльності, розвитку лідерських здібностей викладачів та умотивованих студентів. Про стан реалізації фінансованих державою ПМПН-проектів влади штатів повідомляють федеральному уряду щорічно.

Партнерські відносини між школами та університетами перебувають в центрі проектів ПМПН, оскільки розвиток і підтримка партнерської взаємодії має вирішальне значення для успіху проекту. Проте, розвиток і продовження партнерства не завжди досягають бажаних результатів. При встановленні партнерських відносин, шкільний округ-партнер повинен відповідати певним критеріям. П. Кордейру і М. Колек (1996) визначили основні елементи та процеси, необхідні для розвитку успішних партнерських відносин, що включають себе: спільну мету, автономію у прийнятті управлінських рішень, свободу у виборі школи, лідерів і моделей взаємодії в рамках партнерства. Автори також стверджують, що найбільш важливу роль відіграють, зокрема, керівництво, довіра, стабільність, готовність до компромісу і спільний порядок денний. За умови достатнього рівня комунікації, взаємності, вирівнювання та / або об'єднання ресурсів і знань спільноти, партнерства можуть бути успішними і підтримуються [2]. Дослідники К. Меррил і Дж. Догерті відзначають дві основні специфічні тенденції відносно партнерства між школами та університетами. Одна з них – це активізація професійних співтовариств між школами та університетами. Наступною тенденцією є усвідомлення, що

професійна співпраця та інтеграція не досягнуть успіху без попередньої професійної підготовки та виробничого навчання студентів [5, р. 21 – 34]. На думку Ч. Хендрікс, найбільш поширені бар'єри, що заважають у розвитку такого роду партнерств це: ілюзія консенсусу між учасниками, нездатність знайти спільну мову, відкритий конфлікт через статус, занадто велика група, розходження у баченні місії, неспівпадіння з точкою зору лідера, незалучення до участі всіх зацікавлених сторін, – батьків, студентів, громадських об'єднань тощо [3, р. 15]. Кожне новостворене партнерство має розробити власні керівні теорії спільного розвитку, організаційного оновлення і змін, мови і комунікації, освіти та масштабу взаємодії, керівництва, а також оцінки та методології досліджень.

Програма ПМПН діє і на сучасному етапі та сприяє партнерським відносинам між установами вищої освіти і органами управління шкільних округів, керівництвом місцевих шкіл, навчальними осередками в галузі бізнесу та некомерційними організаціями. Уряди штатів організують відповідні конкурсні програми грантів на своєму рівні і контролюють їх реалізацію у питаннях ефективності у співпраці з Департаментом освіти США. Встановлення і підтримка ефективних партнерських відносин між шкільними округами (округами) та університетами є основним механізмом досягнення цілей ПМПН.

Список використаних джерел.

1. Congressional Research Service. Science, technology, engineering, and mathematics (STEM) education issues and legislative options. (CRS Publication No. RL33434). – Washington, D. C. : Author. – 2006. – P.1.
2. Cordiero P. A. Introduction: Connecting school communities through educational partnerships. / P. A Cordiero, M. M. Kolek. In R. H. Ackerman, & P. A. Cordiero. (Eds.). Boundary crossings: Educational partnerships and school leadership. – San Francisco : Jossey-Bass. – 1996. – PP. 1—14.
3. Hendricks Cher C. Improving schools through research activities / C. Cher Hendricks: The Complete Guide for teachers. – Boston : Pearson. – 2006. – 216 p.
4. Levin D. STEM REAL (Real Experiential Active Learning) / D. Levin, J. Clark, J. Making. [Electron resource] – Access mode : <https://trid.trb.org/view.aspx?id=1368917.05.2016>.
5. Merrill C. STEM Education and Leadership: A Mathematics and Science Partnership Approach National Center for Engineering and Technology Education / C. Merrill, J. Daugherty// Journal of Technology Education. – Vol. 21. – No. 2, Spring. – 2010. – P. 21—34.
6. No Child Left Behind Act of 2001 (NCLB) U.S. Act of Congress. [Electron resource] – Access mode : <http://www.ed.gov/essa?src=policy>.
7. Rising above the gathering storm : energizing and employing America for a brighter economic future : Committee on Science, Engineering, and Public Policy. – 2006. [Electron resource] – Access mode : <https://www.nap.edu/read/11463/chapter/2>
8. U. S. Department of Education. [Electron resource] – Access mode : <http://www2.ed.gov/policy/elsec/leg/esea02/index.html>.

ЯЦУН ЄВГЕНІЯ МАТВІЙВНА

*старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ТЕСТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ

Система навчання у вищій школі – багатогранний процес, який складається з цілого ряду взаємопов'язаних елементів. Серед них важливе місце посідає контроль знань, тобто органі- зація зворотного зв'язку як засобу управління навчально-виховним процесом.

Тест – це стандартизоване завдання, за результатами якого роблять висновок про знання, уміння, навички (здібності, професійну придатність, обдарованість тощо) того, кого випробовують.Тестування широко застосовується на всіх ланках навчання, починаючи з тренувального контролю і закінчуючи самопідготовкою.

Інтерес до тестування пояснюється тим, що воно значно підвищує ефективність навчального процесу, оптимально сприяє повній самостійності роботи кожного слухача, є одним із засобів індивідуалізації в навчальному процесі. Крім того, тестовий контроль має багато переваг перед іншими видами контролю.Тестування не повинно замінити традиційні методи педагогічного контролю, а має лише в деякій мірі доповнити їх.

В педагогічній практиці застосовуються наступні види контролю: поточний, що вважається найпоширенішою і найдієвішою формою; тематичний, оскільки іноземна мова зазвичай вивчається блоками тем; періодичний, що проводиться з метою перевірки матеріалу великого обсягу; підсумковий, що охоплює перевірку всього вивченого матеріалу. За формою проведення вони можуть бути індивідуальними і фронтальними, усними та письмовими, вербальними і невербальними, одномовними та двомовними, з використанням технічних засобів навчання та без них тощо.

У навчанні іноземних мов застосовується лінгводидактичне тестування. Лінгводидактичним тестом називається підготовлений відповідно до певних вимог комплекс завдань, які попередньо випробувались з метою встановлення їх якості і які дозволяють виявити в учасників тестування рівень їх лінгвістичної і/або комунікативної компетенції та оцінити результати тестування за заздалегідь виведеними критеріями. Основними показниками якості лінгводидактичного тесту є валідність, надійність, диференційна здатність, практичність та економічність.

Лінгводидактичні тести бувають стандартизовані і нестандартизовані. Стандартизований тест є таким, який пройшов попереднє випробування на великій кількості тестованих і має кількісні показники якості. Підготовка такого тесту потребує кропіткої роботи і тривалого часу. Стандартизовані тести супроводжуються паспортом, в якому містяться норми, умови та інструкції для багаторазового використання тесту в різних умовах.

Нестандартизовані тести розробляються викладачем для своїх слухачів. Такі тести складаються на матеріалі конкретної теми для перевірки рівня сформованості певної навички або вміння. Нестандартизовані тести застосовуються під час проміжного контролю з метою забезпечення зворотного зв'язку у навчанні іноземної мови.

Тест складається з тестових завдань. Тестове завдання – це мінімальна одиниця тесту, яка передбачає певну вербальну чи невербальну реакцію тестованого. Існує величезна кількість різних видів, типів таких тестових завдань. У процесі складання тесту тестові завдання відбираються і впорядковуються в залежності від призначення цього тесту. Як правило, комплекс тестів включає тести для визначення сформованості комунікативної компетенції в усіх видах мовленнєвої діяльності (говорінні, аудіюванні, читанні, письмі). Додатково можуть включатися тести на перевірку володіння лексичними, граматичними, орфографічними навичками та ін. У сучасній теорії та практиці тестового контролю нараховується понад 20 різновидів тестів: залежно від мети, характеру та функцій контролю, характеру, форми відповіді.

Тестування має цілий ряд переваг: можливість охопити велику кількість студентів (всю групу або курс), використовуючи однаковий матеріал і однакові умови процедури тестування; економія аудиторного часу, що дуже важливо в немовних вчз, де час на вивчення мови лімітований; зорієнтованість на сучасні технічні засоби навчання та використання комп'ютерних навчальних та контролюючих систем; збільшення об'єктивності педагогічного контролю, мінімізація суб'єктивного фактора під час оцінювання відповідей. Оскільки мета тестування може бути різною, то тести поділяються на констатуючі, діагностичні та прогностичні. Констатуючі тести включають тести навчальних досягнень і тести загального володіння іноземною мовою. Для перевірки сформованості граматичних навичок та умінь використовують тести навчальних досягнень, метою яких є визначення рівня навчальних досягнень студентів у процесі оволодіння іншомовною компетенцією. Такі тести складаються у точній відповідності до програми або засвоєного навчального матеріалу і використовуються для здійснення поточного, рубіжного і підсумкового контролю.

Недоліки тестового контролю знань : при застосуванні тестів закритого типу можливість оцінки лише кінцевого результату (правильно – неправильно), у той час як сам процес, що привів до нього, не розкривається; ймовірність випадкового вибору правильної відповіді; психологічний недолік – стандартизація мислення без врахування рівня розвитку особистості; велика затрата часу на складання необхідного «банку» тестів, їх варіантів, трудомісткість процесу; тести не сприяють розвитку мови.

Варто наголосити на тому, що тестові завдання дозволяють перевірити лише обмежену частину знань і не можуть повністю замінити інші форми перевірки, хоча вони відкривають багато нових можливостей перед викладачем.

Контроль знань студентів – це невід'ємна і важлива частина процесу навчання, відповідальний етап на шляху від незнання до знання, від неповного знання до більш точного і більш повного. Завдання викладача і студентів полягає у тому, щоб у процесі перевірки оцінки знань виявити справжній стан знань, умінь і навичок і тим самим допомогти студентам раціонально організувати навчальну роботу в подальшому. Успіх вирішення цього завдання безпосередньо залежить від суворого додержання викладачем дидактичних принципів контролю знань. Дидактичні принципи контролю знань – це вихідні теоретичні положення, відповідно до яких має будуватися практична діяльність викладача і студентів і на підставі яких визначаються зміст контролю знань, їх методи і форми організації.

За останні роки широкого використання здобули тести як одна із форм перевірки засвоєння навчального матеріалу. Тестування – це один із найсучасніших та найпоширеніших засобів перевірки знань іноземної мови у процесі навчання. Такий метод оцінювання знань студентів є ефективним під час викладання та вивчення іноземної мови. Перш за все, тести допомагають викладачам іноземної мови знайти відповіді на такі запитання: «Чому навчилися студенти на заняттях?», «Який лексичний чи граматичний матеріал є важкий для сприйняття?», «Які теми потребують перегляду?», «Скільки часу потрібно для розгляду цієї чи іншої теми?», «Чи належний рівень викладання ви обрали?», «Чи не є він надто високим або, навпаки, низьким?»

Іншими словами, результати тестів вказують на недоліки або досягнення в роботі викладача зі студентами, допомагають передбачити проблемні ситуації у вивченні певних тем та спрямувати зусилля у правильне русло для отримання високих результатів. Тестування позитивно впливає і на студентів, оскільки воно показує їхні досягнення у вивченні іноземної мови і цим самим заохочує їх вдосконалювати свої вміння та просуватись вперед до кращого володіння мовою.

Список використаних джерел.

1. Alderson J. C. Language Test Construction and Evaluation / J. C. Alderson, C. Clapham, D. Wall. – Cambridge : Cambridge University Press, 1995. – 324 p
2. Bachman L. Language Testing in Practice / L. Bachman, A. Palmer. – Oxford University Press, 1996. – 136 p
3. Дюканова Н.М. Проблеми застосування тестів під час вивчення іноземної мови // Нові технології навчання: Наук.-метод. зб. / Кол. авт. – К.: Інститут інноваційних технологій і змісту освіти, 2007. – Вип. 46. – С. 26-31.
4. Петрашук О.П. Чинники, що впливають на успішність виконання тесту з іноземної мови, і шляхи подолання їх негативного впливу // Вісник КДЛУ. Дослідження молодих вчених. Серія «Педагогіка та психологія» (Методика викладання іноземних мов). Вип. – К.: КДЛУ. – 1998. – С. 159-165.

ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

МАРУЩАК ВОЛОДИМИР ПЕТРОВИЧ

*завідувач кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України. д. держ. упр., професор*

ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ – ОСНОВА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

В останні роки децентралізація стала воістину глобальним явищем. Причинами децентралізації влади в країнах світу дослідники називають: політичні зміни, які дали місцевим громадам право висловлювати і відстоювати свої інтереси; технологічні зміни та глобальну інтеграцію, що змінили уявлення про межі управління і самоврядування; нарешті, труднощі централізованої системи управління і необхідність участі регіональних і місцевих урядів у політичних та економічних процесах.

Регіональний аспект демократизації в Україні тісно пов'язаний з наступними важливими складовими державотворення: децентралізацією публічного управління, реформою МСВ, адміністративною та територіально-адміністративною реформою. Зміст цих змін визначатиметься як рівнем усвідомлення суспільством та владою сутності соціально-економічних та політичних процесів, що відбулися і відбуваються у регіонах за останній час, так і обранням моделі, за якою відбуватиметься подальше регулювання регіонального розвитку. В теорії державного управління розрізняються декілька типів і моделей децентралізації

Адміністративна децентралізація частіше асоціюється з деконцентрацією або делегуванням. Деконцентрація на відміну від деволюції передбачає управління відносинами та адміністративну ієрархію, у той час як деволюція виключає будь-які ієрархічні відносини між державою і місцевою владою. Одним з елементів деконцентрації є делегування повноважень службам територіальної компетенції. На практиці термін «делегування» може використовуватися і для позначення проміжних ситуацій: державною владою повноваження делегуються децентралізованій владі (тобто виборній, а не призначеній «зверху») і здійснюються від імені та в інтересах держави, тобто децентралізована влада в даному випадку стає підзвітною державі. Такі ситуації не розглядаються як централізація і позначаються як делегування влади і повноважень.

Фіскальна децентралізація вимагає більшої автономії місцевих урядів в ухваленні незалежних фіскальних рішень. Компоненти системи фіскальної децентралізації поділяються на необхідні та бажані умови для досягнення успішного результату в проведенні політики фіскальної децентралізації. До необхідних умов належить, насамперед, політична автономія, що забезпечується шляхом обрання рад на місцевих виборах; призначення місцевим органом управління на ключові посади (керівників основних підрозділів) підвищує відповідальність останніх перед місцевим населенням, оскільки якщо голови та інші службовці органів місцевого самоврядування призначаються вищими рівнями управління, то вони їм і підзвітні, що зменшує ефективність їхньої діяльності.

Децентралізація означає передачу як владних повноважень (завдань і засобів), так і контролю за публічними фінансами від центрального (національного) уряду регіональним та місцевим органам самоуправління, які повністю відповідальні за свої обов'язки і підзвітні за виконання своїх функцій. При цьому місцеві й регіональні влади не повинні бути підзвітними центральному уряду, а діяти цілком незалежно від нього, будучи лише суб'єктами державного правового нагляду. Децентралізація – це процес розширення і зміцнення прав і повноважень адміністративно-територіальних одиниць (областей, автономій, республіки і т. ін.) при одночасному звуженні прав і повноважень національного центру.

Таким чином, в строгому розумінні, децентралізація – це існування в місцевому масштабі виборної влади, відмінної від адміністративної влади держави, здійснення у межах закону її власних повноважень і обов'язків, для чого вона має статус самоврядування під контролем держави. Децентралізація значним чином впливає на відносини між центральною владою і МСВ, однак це не означає довільного характеру змін, що повинні відбутися. До речі, межі децентралізації у різних країнах світу залежали від політичної ваги, людських і фінансових ресурсів, що перебували у розпорядженні місцевої влади. Крім того, децентралізація управління не існує поза межами держави, вона проводиться з ініціативи та під контролем центральної влади. Але децентралізація неможлива, якщо місцева влада є не більш ніж виконавцем політики центральної влади. Ці екстремальні позиції обмежують простір МСВ, визначають «діапазон можливостей».

Для досягнення поставленої мети необхідне, по-перше, законодавче унормування засад державної регіональної політики, яка містила б сучасні ефективні інструменти та методи регіонального управління для вирішення проблем розвитку регіонів України відповідно до європейської практики. По-друге, запровадження взаємоузгодженої системи взаємодії державних та регіональних органів публічної влади шляхом забезпечення впровадження інструменту стимулювання розвитку регіонів на основі договірних стосунків між урядом та органами МСВ. По-третє, розроблення концептуальних засад удосконалення взаємодії МДА та органів МСВ, а саме: нормативний розподіл повноважень між ними. При цьому із сфери компетенції органів державної виконавчої влади мають бути вилучені та передані органам МСВ повноваження, які можуть бути реалізовані на рівні територіальної громади; трансформація функцій МДА у процесі проведення децентралізації влади та адміністративної реформи, вилучення у них повноважень організаційно-господарського характеру та передача цих повноважень органам МСВ; ресурсного забезпечення виконання органами МСВ делегованих їм окремих повноважень державних органів виконавчої влади. Процеси децентралізації влади, реформування системи регіонального управління і модернізації вітчизняного МСВ потребують внесення суттєвих змін до чинного законодавства, і передусім, до Конституції України.

БАБИНА ВАЛЕНТИНА АЛЕКСАНДРОВНА

доцент кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університета

ПРИНЦИПЫ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАНИЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛИЗАЦИИ

Влияние глобализации определяется развитием общемировой системы экономики и ее господствующим воздействием на все сферы жизнедеятельности государств и народов. Поскольку семья является первичной составляющей государственного институционального устройства, именно она, прежде всего, несет на себе бремя социальных последствий – как на уровне семейной группы, так и на уровне выполнения ею отдельных функций, в том числе, воспитания детей.

Глобализация как процесс прежде всего мирового обмена информацией обуславливает формирование системы общечеловеческих ценностей в противовес традиционным ценностям. Сохранение собственной индивидуальности социокультурного пространства в условиях экспансии «западной» модели общества становится одним из ведущих направлений развития семейного воспитания в современной Украине. Одним из основополагающих направлений воспитания провозглашается «содействие развитию культуры семейного воспитания детей на основе традиционных семейных духовно-нравственных ценностей». Поскольку с наступлением глобализации происходит унификация образа жизни семьи, такая программа актуализирует защиту и сохранение семьей своей региональной идентичности, в том числе через воспитание в детях традиционных ценностных ориентиров.

Преобразования социальной жизни в современном обществе под воздействием глобальных перемен происходят в ускоренном темпе. В таких условиях новое поколение детей появляется на свет в совершенно ином культурном окружении, чем то, в котором воспитано, и носителем которого еще является поколение их родителей [1]. Понимание актуальных проблем детства приходит к родителям в процессе их более тесного контакта с ребенком, при их непосредственном общении.

Многие жизненно важные проблемы и риски детей остаются неизвестными родителям. Вместе с тем, именно взрослые в семье определяют направление социализационной парадигмы ребенка, навязывая ему свои стандарты поведения, которым он должен следовать. Непонимание родителями природы современного детства ведет к недобровольному согласию ребенка с принятой взрослыми системой ценностей и представлений о мире, к обеднению собственного «Я» ребенка, его индивидуальности. Возникает обратный эффект воспитания: из-за свойственной родителям консервативности формируются искусственные препятствия к развитию и личностному росту ребенка, закрываются другие пути его жизненного устройства.

В развитых странах мира мобильный образ жизни в условиях глобализации становится нормой. Но если в странах Западной Европы и Северной Америки переезд семьи на новое место жительства мотивируется намерением улучшить качество жизни (от хорошего к лучшему), то в Украине в настоящее время смена места проживания семьи связана с потребностью выживания и носит, как правило, вынужденный характер.

Смена постоянного места жительства украинской семьи равносильна катастрофе, так как в силу особенностей менталитета она тесно связана с социальным окружением, идентифицирует себя с локальным обществом в месте постоянного обитания. Если в развитых странах мира характерно движение в сторону сближения, консолидации глобальных связей и сетей, то на постсоветском пространстве продолжается процесс поляризации бывших союзных республик, что на уровне семьи приводит, в конечном счете, к большей рискованности, большей уязвимости в реализации жизненных планов.

Одним из факторов, стимулирующих миграционный процесс, является безработица, ставшая актуальной проблемой сегодняшнего дня для украинских семей. Родители оставляют несовершеннолетних детей на родственников и уезжают на заработки. Стала распространенной маятниковая миграция (аналог вахтового метода работы)[2].

Миграционная тенденция приводит к тому, что принадлежавший исключительно местному населению (коренным семьям) общий запас социально значимых благ: экономических, политических, престижных (образование, медицина и т.д.) теперь придется делить с вновь прибывшими. Они становятся конкурентами в таких вопросах, как рабочие места, заработки, потребительские товары, места в школах и университетах, в учреждениях социальной защиты, опеки и больницах. Такая обусловленность последствий для местного населения усугубляет социальное напряжение в регионах-донорах. С другой стороны, наряду с решением материальных проблем трудовых мигрантов, обостряются воспитательные проблемы в местах постоянного проживания их семей.

В рамках глобальных трансформаций и изменения ценностных ориентиров на первый план выдвигается потребление как главная жизненная цель, приводящая к расколу общества на сверхбогатых и сверхбедных, что создает почву для формирования социального неравенства. Особенно болезненно это негативное явление сказывается на социальном самочувствии семьи, т.к. ее воспитательные возможности находятся в прямой зависимости от наличия внутренних ресурсов или семейного капитала. При этом в качестве ресурсов выступают не только материальные средства семьи, но и статусные характеристики родителей (образование родителей, сфера занятости и т.п.). По утверждению специалистов, в ситуации семейного воспитания основными фундаментальными признаками социального неравенства являются социальный и культурный капитал семьи.

Обострившееся социальное неравенство в имущественной сфере привело к возникновению неблагоприятных условий в наиболее массовом секторе образования детей - на школьном уровне. В результате сокращения бюджетного финансирования образования и широкого распространения платности обучения сокращаются шансы определенных групп населения к качественному образованию. Образование все больше приобретает характер платных услуг. Усиливается дифференциация молодежи по показателю «массовое/элитарное» образование. На этом неблагоприятном семейном фоне у детей формируется неудовлетворенность своим местом в структуре общества, укрепляется убеждение, что их интересы ущемлены. Под влиянием таких настроений молодое поколение легко превращается в объект для политических, экономических, криминальных и иных манипуляций.

Таким образом интенсивные процессы трансформации, происходящие в украинском обществе последнего тридцатилетия, привели к изменению семейной идеологии в целом, в том числе целей, задач и содержания семейного воспитания.

Список використаних джерел.

1. Штомпка П. Социология. М.: Логос, 2010, 698с.
2. Sity W. Community research/ URL: Net/novosti-32.html.

БАЧИНСЬКА КАТЕРИНА ВОЛОДИМИРІВНА

*доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.*

ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ

Ключові напрямки реформування управління державною власністю окреслені у численних документах, зокрема у Програмі діяльності Уряду, Коаліційній угоді та інших. Зазначені документи містять схожі складові щодо реалізації реформи. Разом з тим, кожен з офіційних документів має свої пріоритети.

У порядку денному асоціації Україна – ЄС пріоритетами реформування є зміцнення корпоративного управління, зокрема на державних підприємствах, включаючи реструктуризацію державних підприємств, зміцнення управління державною власністю і перегляд системи державних субсидій. У 2014 році обсяг субсидій, наданих суб'єктам господарювання, становив близько 2 відсотків внутрішнього валового продукту, тоді як обсяг непрямих субсидій, що не були враховані в бюджеті, – більше 6 відсотків внутрішнього валового продукту, що переважно відображають державну підтримку збиткової Національної акціонерної компанії «Нафтогаз України». Низькі ефективність суб'єктів господарювання та рівень прозорості їх операційної діяльності створюють тиск на державний бюджет.

Коаліційна угода основними напрямками реформування визначає:

- скорочення переліку об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації;
 - передача Фонду державного майна України повноважень із підготовки об'єктів до продажу;
 - скасування норми про обов'язковий продаж на фондових біржах пакетів акцій у розмірі 5-10 % статутного капіталу акціонерного товариства до проведення конкурсу;
 - здійснення продажу інвестиційно привабливих об'єктів із залученням радників та забезпеченням підготовки цих об'єктів до продажу відповідно до кращих міжнародних практик;
 - розмежування функцій формування та реалізації державної політики та функцій управління об'єктами державної власності (крім тих, що забезпечують виконання функцій міністерств та відомств). Передача функцій з управління об'єктами державної власності (крім тих, що забезпечують виконання функцій міністерств і відомств) від центральних органів виконавчої влади із запровадженням холдингового управління;
 - запровадження інституту незалежних директорів;
 - обов'язкова корпоратизація всіх державних підприємств, крім казенних.
- результатів перевірок виконання інвестиційних зобов'язань за всіма об'єктами власниками приватизованих підприємств за весь період приватизації.

Програма діяльності КМУ [1] передбачає реалізацію нової політики управління державною власністю шляхом:

- впровадження корпоративного управління відповідно до стандартів ОЕСР, призначення визнаних фахівців на керівні посади в ключових державних компаніях;
- запровадження ефективного управління об'єктами державної власності;
- залучення міжнародних аудиторських компаній до аудиту ключових державних компаній;
- усунення посадових осіб державних органів від управління державними компаніями;
- масштабна прозора приватизація державної власності за наявності відповідних економічних умов;
- розроблення та сприяння прийняттю у новій редакції Закону України «Про перелік об'єктів права державної власності, що не підлягають приватизації» (виключення понад 1200 об'єктів);
- зміна методики оцінки під час підготовки до приватизації;
- запровадження продажу державних пакетів акцій на міжнародних біржах;
- запровадження проведення конкурсу за принципом аукціону як основного способу приватизації;
- зміна системи управління стратегічною державною власністю через створення холдингових компаній з міжнародними стандартами управління.

Крім того, у Меморандумі Україна – МВФ зафіксовано низку зобов'язань, які уряд має виконати задля реформування у сфері державної власності.

Для проведення реформи управління державною власністю була Кабінетом Міністрів України була ухвалена Стратегія підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки [2], яку передбачено реалізувати шляхом:

- посилення бюджетного нагляду;
- розроблення основних засад державної політики управління суб'єктами господарювання (політики власності);
- реструктуризації та реорганізації суб'єктів господарювання, а також прозорого та комплексного процесу приватизації.

Проаналізувавши основні положення зазначених документів щодо реформування управління державною власністю, можна зробити висновок, що їх об'єднують три основні напрямки реформування:

- розмежування функцій формування та реалізації державної політики та функцій управління об'єктами державної власності (крім тих, що забезпечують виконання функцій міністерств та відомств).
- впровадження корпоративного управління відповідно до стандартів ОЕСР, призначення визнаних фахівців на керівні посади в ключових державних компаніях
- реструктуризація та реорганізація суб'єктів господарювання, а також прозорого та комплексного процесу приватизації.

Визначені документами напрямки безумовно є необхідними задля проведення реформування. Разом з тим, бракує ще однієї умови успішного впровадження реформи – контроль за діяльністю підприємств, що приватизовані. Лише в одному з перелічених документів – Коаліційній угоді підіймається питання постприватизаційної діяльності підприємств. Зокрема визначено, що є необхідним забезпечення оприлюднення Фондом державного майна України на своєму офіційному порталі всіх результатів перевірок виконання інвестиційних зобов'язань за всіма об'єктами власниками приватизованих підприємств за весь період приватизації. Зважаючи на те, що найближчим часом плануються до приватизації низка об'єктів, що несуть суттєве соціальне навантаження, необхідно розробляти більш дієві механізми постприватизаційного контролю за підприємствами, ніж існуючі.

Список використаних джерел.

1. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України: Постанова Верховної Ради України від 11 грудня 2014 р. №26 – VIII. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/26-19>
2. Про схвалення Стратегії підвищення ефективності діяльності суб'єктів господарювання державного сектору економіки: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 27 травня 2015 р. №662-р. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248295032>

БИЛУСОВ СЕРГІЙ ГЕОРГІЙОВИЧ

*директор Херсонського обласного центру перепідготовки
та підвищення кваліфікації, к.т.н, доцент*

ОКУНЕВИЧ ІРИНА ОЛЕГІВНА

*начальник редакційно видавничого відділу
Херсонського обласного центру перепідготовки та підвищення кваліфікації*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ПОЛІЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

На сьогодні одним із основних завдань держави є створення законодавчих передумов для удосконалення державного управління у сфері охорони правопорядку, забезпечення прав і свобод людини і громадянина на основі децентралізації – передачі окремих повноважень з охорони громадського порядку тощо до відання місцевого самоврядування.

Формування організаційно-правових механізмів забезпечення реалізації рішень органів місцевого самоврядування, що приймаються у сфері забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів людини і громадянина мають стати одним із пріоритетів їх діяльності.

Охорона громадського порядку є одним із головних завдань працівників правоохоронних органів України. Сучасний стан охорони громадського порядку в державі та чинна система органів внутрішніх справ України не є досконалими і потребують вдосконалення. Діапазон проблем, які найближчим часом необхідно розв'язувати, є надзвичайно широким, тому реформування діяльності правоохоронних органів у сфері громадської безпеки буде тривалим і складним. Їх вирішенню, може сприяти новостворена Національна поліція, а також створення муніципальної варти, яка б дозволила місцевим органам самоврядування формувати регіональні правоохоронні органи для забезпечення громадського порядку та профілактики більшості видів злочинів на місцевих рівнях.

Одним з найбільш важливих завдань реформування є розвиток партнерських відносин між правоохоронцями та населенням на засадах довіри, прозорості, взаєморозуміння і взаємодопомоги в боротьбі зі злочинністю. Досягнення цієї мети пов'язане із вирішенням ряду складних проблем і неможливе без налагодження конструктивної взаємодії з різними групами громадськості на основі узгодження позицій і взаємної участі у вирішенні правоохоронних завдань. В той же час, ефективне використання потенціалу громадськості може бути досягнуте, з одного боку, в результаті правильно організованої взаємодії на основі закону, а з іншого – за допомогою зміцнення партнерських стосунків між правоохоронцями і громадянами, створення позитивного образу працівників правоохоронних органів та підвищення рівня довіри населення до поліції.

В даний час йде процес реформування правоохоронних органів, змінюється законодавство, що в свою чергу потребує вироблення сучасних алгоритмів їх практичної діяльності. Створення муніципальної поліції або інших споріднених структур з визначенням конкретного переліку завдань щодо їх функціонування є одним із пріоритетів держави. Визначення актуальних питань та змін законодавства сприяє створенню ефективної моделі функціонування поліції місцевого самоврядування. Відповідно до цього перед державою постають такі завдання:

- визначення загальних тенденцій реформування органів правопорядку в Україні в умовах децентралізації та реформи місцевого самоврядування, у зв'язку з підвищенням рівня злочинності виникає необхідність її локалізації та подальше зниження;

- аналіз європейського досвіду здійснення охорони громадського порядку, боротьби зі злочинністю муніципальною (місцевою) поліцією та можливості його використання в Україні;

- визначення пріоритетів запровадження нової моделі соціально-правового обслуговування населення поліцією в умовах децентралізації влади та розвитку місцевого самоврядування;

- формування пропозицій щодо визначення основних напрямів подальшого удосконалення нормативно-правового регулювання організації та діяльності місцевої поліції в Україні та практики його застосування [1].

Створення місцевої поліції підтримується багатьма експертами, але з одночасним проведенням більш широких реформ з децентралізації адміністративного управління. Громадянське суспільство, яке активно формується, має забезпечити необхідний зустрічний рух для реформи системи державної влади в контексті її децентралізації та реалізації збалансованої регіональної політики, що потребує широкого обговорення та швидкого запровадження нововведень в усіх сферах місцевого розвитку. Мають бути стимульовані розвиток інфраструктури та ініціативи громад.

Реформа місцевого самоврядування має забезпечити самодостатність регіонів та окремих громад, створити умови для покращення життєдіяльності територіальних громад, а саме: формування територіальних громад, здатних і спроможних самостійно або через органи місцевого самоврядування вирішувати питання місцевого значення, чіткий розподіл повноважень між рівнями органів місцевого самоврядування, місцевими органами виконавчої влади та територіальними органами центральних органів виконавчої влади.

Реформа місцевого самоврядування та децентралізація повноважень дасть можливість містам загальнодержавного, обласного значення, а також районним радам утворювати поліцію місцевого самоврядування. В проекті Закону України «Про поліцію місцевого самоврядування (муніципальну поліцію)» визначена поліція місцевого самоврядування як спеціальний правоохоронний орган в системі місцевого самоврядування, що створюється міською, районною радою з метою виконання повноважень місцевого самоврядування щодо забезпечення на території, що перебуває під юрисдикцією відповідної ради, законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян та утримується за рахунок коштів відповідного місцевого бюджету [2].

В даний час в окремих регіонах України йде апробація основних засад функціонування муніципальної поліції. Необхідно зазначити, що в Херсонській області Збур'ївська сільська рада вже більше 10 років має «шерифів» – інспекторів сільської ради з питань правопорядку, які працюють на громадських засадах та завдяки профілактичній роботі яких тут вже давно забули, що таке тяжкі злочини.

В даний час на Херсонщині за підтримки Ради оборони регіону спільно з Головним управлінням національної поліції в області, обласною державною адміністрацією та обласним центром зайнятості, реалізується новий соціальний проект «Шерифи», який передбачає підготовку 150 ветеранів АТО в якості «шерифів» для патрулювання у трьох прикордонних із Кримом територіях, а саме: Каланчацькому, Генічеському, Чаплинському районах Херсонської області.

Таким чином, органи місцевого самоврядування повинні стати організатором охорони громадського порядку, як це здійснюється в зарубіжних країнах, а поліція, зі свого боку, зобов'язана вносити пропозиції щодо удосконалення цієї діяльності. Законопроект про муніципальну варту покликаний реформувати одразу дві сфери життя: роботу правоохоронних органів та місцеве самоврядування. Муніципальна варта не належатиме до підрозділів МВС. Це буде орган, чії працівники будуть відповідальні, підзвітні і підконтрольні територіальній громаді і відповідній раді, яка прийняла рішення про її створення.

Список використаних джерел.

1. Дубовик В.Б. Муніципальні правові механізми охорони права в Україні / В. Б. Дубовик // Форум права. – 2013. – № 1. – С. 266-271 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13_dvbpu.pdf](http://archive.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2013-1/13_dvbpu.pdf).

2. Орлов В.А. Сучасні проблеми становлення та розвитку муніципальної міліції в Україні / В. А. Орлов // Форум права. – 2013. – № 3. – С. 442 – 447 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [Http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_74.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/FP_index.htm_2013_3_74.pdf)

БІЛОУСОВ ОЛЕКСАНДР СЕРГІЙОВИЧ

професор кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університету, професор кафедри політології Одеського національного політехнічного університету

ПОЛІТИЧНЕ РІШЕННЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Розглядається проблема політичного рішення як головного моменту політичного процесу.

Ключові слова: *політика, політичне рішення, політичний процес.*

Всі види людської діяльності мають спільні риси й пов'язані із культурою, хоча кожний з них має свої власні особливості. Така оцінка стосується і політики. Вона є неперервним процесом, який точиться у людському суспільстві, тісно пов'язаний з історичним процесом і зачіпає інтереси кожного індивіда, кожної групи та верстви у цьому суспільстві.

Особливістю будь-якої форми політичної діяльності, серцевиною усього процесу політичного функціонування, що забезпечує виконання політичною системою її головних функцій, є прийняття і реалізація політичних рішень. Рішення є засобом узгодження інтересів, розв'язання назрілих проблем суспільства. Від їх якості залежить сила і ефективність влади, успіх її регульовальної діяльності.

Політичне рішення – свідомий вибір одного з не менш двох можливих варіантів політичної дії.

Політичне рішення як момент політичного процесу і як продукт діяльності певних політичних суб'єктів (насамперед керівних центрів) виступає у двох іпостасях. Для тих, хто його приймає, рішення є усвідомленим вибором напряму і способу дії, а для тих кому воно адресоване, рішення є директивною вказівкою, яку належить виконувати.

Політичне рішення завжди постає перед нами як факт, що стався, незалежно від того, чи було воно проведене у життя, чи ні. Однак воно, як і будь-який результат людської діяльності являє собою останню стадію, останній етап певного ланцюга, послідовності, «сходів» подій (дій), кожна з яких викликана певними причинами. Прикладом політичних рішень можуть бути закони, накази, розпорядження, постанови тощо. Вони бувають: загальнодержавні, регіональні та місцеві; колегіальні та одноосібні; стратегічні і тактичні. Існують також оперативні рішення, що їх приймають задля розв'язання якихось гостроактуальних поточних проблем. Взагалі, політичний процес можна розглядати як сукупність політичних рішень.

Залежно від впливу на політичну систему політичні рішення можуть бути функціональними або дисфункціональними. Перші стабілізують існуючі відносини, а другі навпаки – порушують їх рівновагу. З деяких важливих питань рішення узагалі не приймається і тоді інтереси певних груп не задовольняються.

Підготовка та прийняття політичного рішення є складним процесом, що складається з ряду елементів, які можна назвати стадіями або етапами:

- 1 постановка або виявлення соціальної проблеми, що вимагає рішення;
- 2 формулювання можливих альтернатив вирішення проблеми;
- 3 обговорення або порівняльний аналіз існуючих альтернативних рішень;
- 4 прийняття рішення, тобто вибір оптимальної альтернативи в якості плану дії.

Процес прийняття рішення має власні суб'єкти. Ними виступають безпосередньо індивіди, громадяни, члени громадських організацій або їх представники у виборних органах влади, політичні, професійні та інші громадські організації до компетенції яких, у відповідності до конституції або статуту, входить розробка та прийняття рішення.

Політичні рішення можна розподілити за типами:

1. закони та постанови вищих органів влади;
2. рішення місцевих органів влади;
3. рішення, прийняті безпосередньо громадянами;
4. рішення вищих органів політичних партій та громадських організацій;
5. рішення місцевих органів політичних партій та громадських організацій.

Різні типи політичних рішень характеризуються різним рівнем інтеграції соціальних інтересів. Завданням політичного рішення, що приймається на самому вищому рівні у системі влади є гармонізація різнорідних класових та групових інтересів, загально соціальних, у той час коли рішення місцевого рівня складаються з поєднання локального класового інтересу з загально соціальними, тобто є взаємопов'язаними.

Політичні рішення є проявом та результатом волевиявлення людей та суспільства, їхньої життєтворчості та засобом реалізації суспільних та групових прагнень, що пов'язані із типом культури, перш за все політичної, яка притаманна тому чи іншому суспільству.

БОТВИНОВ РОСТІСЛАВ ГЕОРГІЙОВИЧ

*докторант кафедри філософії соціології державного управління
ДРІДУ НАДУ при Президентові України, к.ю.н.*

РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ

Конституція України у ст. 1 проголошує її правовою державою. Однією з найважливіших основ цієї держави є верховенство права, яке закріплене у ст. 8 Конституції. Реалізація цього конституційного положення зумовлює необхідність дослідження особливостей реалізації правоохоронних функцій держави.

На сучасному етапі в нашій країні й у світі відбулися значні військово-політичні й соціально-економічні зміни, які істотно вплинули на стан національної безпеки України й вимагають розробки й реалізації принципово нових підходів до реалізації правоохоронної функції держави в умовах суспільних реформ в Україні.

Реформування сучасної української держави вимагає теоретичного переосмислення форм та методів реалізації правоохоронної функції.

В «Енциклопедії державного управління» зазначено, що «функції держави – взяті в комплексі основні напрями або види внутрішньої і зовнішньої діяльності держави, що виражають і конкретизують її сутність та призначення в суспільстві, цілі й завдання державного управління. Головні завдання і цілі держави на тій чи іншій стадії розвитку зумовлюються економічними, політичними та соціальними умовами в суспільстві» [3].

Взагалі охоронна функція в правовій державі набуває іншого звучання, трансформується в правоохоронну, основна форма реалізації якої – правоохоронна діяльність.

Право (законодавство) є провідником волі держави, засобом реалізації державної політики. Порушення законів та правопорядку веде до підриву авторитету державної влади і навіть до її повної паралізації. Головний стимул, що змушує державу захищати право і правопорядок, полягає в прагненні забезпечити свій суверенітет на території всієї країни. Виходячи з цього, правоохоронна функція передбачає: захист права і правопорядку, боротьбу зі злочинністю та її профілактику; будівництво правоохоронних органів; здійснення правосуддя; захист прав і свобод громадян тією мірою, в якій це розуміється стосовно конкретного політичного режиму. Ця функція також спрямована на охорону життя, здоров'я, честі та гідності громадян, а також на охорону державного і громадського майна, на охорону приватної власності. Оскільки кожний із зазначених напрямків володіє притаманною йому специфікою, доцільно вести мову про підфункції в межах правоохоронної функції або ж форми її реалізації.

Правоохоронну функцію сучасної Української держави можна упевнено віднести до головних, основних її функцій. Таку думку поділяють багато вчених [1,2].

Як вже зазначалось, охорона прав і свобод громадян гарантується Конституцією України та іншими нормативно-правовими актами. Так, зокрема, в ст.3 сказано, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються в Україні найвищою соціальною цінністю, утвердження і забезпечення прав і свобод людини є головним обов'язком держави, а основні принципи прав і свобод людини і громадянина викладені в розділі 2 Конституції України. Відповідно до пункту статті 41 Конституції України «ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності. Право приватної власності є непорушним» [3]. Таким чином, будь-яке посягання на приватну власність громадян, їхнє майно, а також і на державне майно тягне за собою адміністративні і кримінальні покарання. Підтримка стабільного порядку в країні – завдання всієї держави, всієї системи її органів. Примусова сторона державної діяльності поступово втрачає свою силу при гармонійних, об'єктивно обумовлених економічних, політичних, соціальних і моральних відносинах громадян і держави. Вона перетворюється в правовий порядок цивілізованого суспільства. Держава за допомогою правоохоронної функції не тільки забезпечує охорону і відновлення порушеного права, а й створює гарантії для здійснення громадянами своїх прав і свобод.

Варіативність інтерпретації правоохоронної функції держави ґрунтуються на різних підходах до розуміння поняття функціонування держави у сфері правоохоронної діяльності й зумовлені відсутністю законодавчого визначення правоохоронної функції держави. За логікою законодавчої техніки поняття «правоохоронні функції» мало б визначатися в Законі України «Про державний захист працівників суду та правоохоронних органів» [5], у ст. 2 якого міститься посилання на те, що правоохоронними можуть визнаватися інші органи, які здійснюють правоохоронні функції. Однак під час підготовки і прийняття вказаного Закону, як і інших законодавчих актів, цього зроблено не було.

В умовах правової державності перевага має віддаватися таким формам державних функцій взагалі і правоохоронної – зокрема, які в повній мірі можуть забезпечити реальний пріоритет прав і свобод людини і громадянина, сприяти формуванню громадянського суспільства і зберігати непорушність всіх принципів правової держави.

Під формами здійснення функцій держави, як відомо, розуміється: по-перше, діяльність основних ланок механізму держави, специфіка видів державної діяльності, на відміну від діяльності недержавних організацій; по-друге, однорідна за своїми зовнішніми ознаками діяльність всіх, багатьох, або декількох органів держави, за допомогою якої здійснюються її функції [4].

Останнім часом на передній план висувається договірна (в широкому розумінні) форма здійснення державної влади. Мова йде не тільки про вдосконалення і розширення дії договорів як юридичної форми господарсько-економічних відносин, а й про те, що договір може і повинен бути покладений в основу правового регулювання і політичних, і навіть управлінських відносин. В основі сучасної демократичної політичної системи, правової держави лежить взаємна згода громадян, консенсус, що виражається у визнанні та підтримці державної влади.

В принципі, проблема договірних відносин в державному управлінні пов'язана з його децентралізацією. Якщо говорити про загальну тенденцію розвитку державного управління, то вона зводиться до того, що розпорядчі засоби регулювання суспільних відносин у всіх можливих випадках поступаються місцем договірним засобам, а односторонні державно-владні рішення у все більшій мірі поєднуються з договірними формами взаємин.

Отже, можна зробити висновок, що подолання обмеженості здійснення правоохоронної функції виключно правовими формами і активне застосування форм неправового характеру, по-перше, дозволяє охопити правоохоронною діяльністю гранично широке коло суспільних відносин і процесів, по-друге, сприяє залученню до правоохоронних недержавних організацій і громадян, по-третє, відображає об'єктивну закономірність, характерну для діяльності правової держави.

Список використаних джерел.

1. Бульба В.Г. Соціальні функції держави: сучасні моделі реалізації у державному управлінні / Бульба В.Г. // Публічне управління. – 2006. – № 5. – С. 67 – 74.
2. Загуменна Ю.О. Особливості реалізації правоохоронної функції держави органами внутрішніх справ України / Ю.О. Загуменна // Європейські перспективи. – 2009. – № 4. – С. 187 – 194.
3. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР : Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Москоvecь В.І. Поняття та значення правоохоронної функції держави // Митна справа. – 2007. – № 5. – С. 68 – 76.

5. Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів : закон України від 23 груд. 1993 р. № 3781- XII // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 11. – Ст. 50.

6. Шай Р.Я. Правоохоронна функція правової держави: теоретико-практичні аспекти: ареш. к.ю.н / Р.Я. Шай. – Л., 2012. – 19 с.

ВЕРЕЩАК ВАСИЛЬ МИКОЛАЙОВИЧ

*аспірант кафедри соціальної та гуманітарної політики
НАДУ при Президентові України*

ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ ОBOB'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

При введенні накопичувальних механізмів фінансування пенсії, для реалізації прав громадян на отримання пенсії в повному обсязі, важливим завданням є створення надійної системи управління всім процесом накопичення пенсійного капіталу, що включає управління коштами, забезпечення збереження і контроль за їх використанням. Забезпечення збереження пенсійних накопичень – ключовий момент у всій схемі накопичувальної пенсійної системи, від якого залежить її ефективність. Тому надзвичайно важливо, щоб перехід до накопичувальної пенсійної системи здійснювався в координації з реформами фінансового сектору, а за процесом інвестування пенсійних заощаджень був організований ефективний державний нагляд. Для цього необхідна розробка механізмів регулювання діяльності суб'єктів інвестиційного процесу, включаючи розробку типових договорів між суб'єктами відносин з формування та інвестування коштів пенсійних накопичень, стандартів, що застосовуються до компанії з управління активами і зберігачами, які претендують і отримали право на роботу із коштами пенсійних накопичень, контролю за їх діяльністю, механізмів інвестування в різні класи дозволених активів.

Дана проблема може бути успішно вирішена створенням ефективною системи стримувань і противаг при управлінні коштами накопичувальної складової пенсійної системи. Так, прийняття інвестиційних рішень має бути організаційно відокремлене від власне фінансових операцій і від процесу виплати пенсій, як це прийнято в міжнародній практиці. При цьому налагоджується ефективний багаторівневий державний і громадський контроль і нагляд за діяльністю учасників інвестиційного процесу. Балансування повноважень в прийнятті обов'язкових рішень досягається максимальна незалежність інвестиційного процесу від можливості прийняття державними органами свідомо необґрунтованих, неузгоджених рішень.

Регулювання діяльності системи передбачає формулювання прозорих, стійких правил, які піддаються перевірці правил функціонування учасників ринку. Скептики відзначають, що жодна гілка нинішньої влади не може бути гарантом надійності накопичувального пенсійного резерву, а відповідно майбутніх пенсій її учасників [1]. Тому регулювання і нагляд є питанням критичної важності для забезпечення довіри до накопичувального пенсійного страхування з боку населення.

Обидві функції можуть виконуватися як одним, так і різними органами, так як існують аргументи як «за», так і «проти» організації уповноваженого державного органу з регулювання та нагляду за діяльністю накопичувальних пенсійних фондів. Але слід зазначити, що в розвинених країнах, які проводили в останні роки реформи пенсійних систем, як правило, йшли шляхом поєднання, розширення і координації функцій вже існуючих органів зі створенням спеціального органу, на який покладається основна відповідальність за регулювання та нагляд у сфері обов'язкового пенсійного страхування (таблиця).

Таблиця

Органи регулювання і нагляду за діяльністю пенсійних фондів в зарубіжних країнах

Країна	Регулюючі та наглядові органи
Австрія	Міністерство фінансів
Бельгія	Міністерство економіки – регулювання. Бюро страхового нагляду – регулювання і нагляд
Канада	Офіс суперінтенданта з фінансових інститутів
Франція	Міністерство фінансів і у соціальних справах- регулювання. Комісія з контролю за пенсійними фондами – нагляд
Німеччина	Міністерство фінансів
Італія	Комітет з нагляду за пенсійними фондами
Японія	Міністерство фінансів і охорони здоров'я і соціального забезпечення
Нідерланди	Міністерство соціального забезпечення та зайнятості – регулювання. Комітет зі страхового нагляду – нагляд
Іспанія	Міністерство фінансів
Швеція	Міністерство фінансів – регулювання. Адміністрація з фінансового нагляду – нагляд
Велика Британія	Міністерство соціального страхування. Адміністрація регулювання професійних пенсій та інші інститути – регулювання. Адміністрація з нагляду за фінансовими інститутами – нагляд
США	Міністерство праці. Адміністрація пенсійних и соціальних виплат

Складено автором за [3].

Таким чином, як один з можливих варіантів може бути обраний саме цей шлях. Тоді в системі органів регулювання і нагляду повинен буде з'явитися уповноважений орган виконавчої влади. Уповноважений державний орган виконавчої влади повинен здійснювати в межах своєї компетенції діяльність з регулювання, нагляду та контролю процесу формування та інвестування коштів пенсійних накопичень, забезпечувати прозорість усього процесу формування та інвестування коштів пенсійних накопичень. Забезпечення функції громадського контролю за надійністю і прозорістю функціонування системи накопичення пенсійних резервів, дотриманням законних прав та інтересів застрахованих осіб і пенсіонерів необхідно покласти на Громадську раду.

З одного боку, створення такої структури дозволить значною мірою знизити можливість прийняття зацікавленими органами виконавчої влади рішень, несумісних з принципами інвестування пенсійних резервів. Підкріплення державних механізмів нагляду механізмами громадського контролю із залученням професійних експертів дозволить зробити процес прийняття державних рішень в сфері регулювання процесу інвестування пенсійних резервів найбільш відповідним цілям і завданням державної політики в галузі забезпечення конституційних прав громадян на державне пенсійне забезпечення (страхування).

Необхідність заходів щодо забезпечення збереження виникає на всіх етапах проходження коштів: на стадії збору внесків, їх реєстрації на індивідуальних рахунках застрахованих осіб і передачі їх на інвестування, при інвестуванні та управлінні пенсійними накопиченнями і на етапі виплат. Природа ризиків на цих стадіях різна, але в разі їх реалізації результат однаковий – зменшення суми пенсійних накопичень.

Існує два типи заходів, спрямованих на забезпечення гарантій збереження пенсійних накопичень на даному етапі – прямі адміністративні, спрямовані на зниження операційних ризиків, і непрямі, спрямовані на зниження ринкових ризиків. При цьому забезпечення прозорості і підконтрольності процесу інвестування та управління пенсійними накопиченнями ми розглядаємо як о

ин з найважливіших способів забезпечення збереження пенсійних накопичень.

Список використаних джерел.

1. Полюхович В.І. Державне регулювання фондового ринку України: господарсько-правовий механізм: монограф. / В.І. Полюхович. – К., [б.в.], 2012. – 336 с.
2. Проблеми становлення накопичувальної складової пенсійного забезпечення в Україні : аналіт. доп. Національного інституту стратегічних досліджень [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/430/>
3. Сандлер Д. Пенсійне реформування в сучасному світі/ Д.Сандлер // Соціальний захист. – 2005. – №8. – С. 16 – 20.

ВЕСЕЛЬСЬКА ЛЮДМИЛА АНТОНІВНА

*докторант кафедри глобалістики, євроінтеграції та управління національною безпекою
НАДУ при Президентові України, к.держ.упр.,*

ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ США У ХХ СТОЛІТТІ : ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ

Імміграційна політика США почала складатися після прийняття в 1776р. Декларації незалежності. Протягом більш ніж двохсотрічної історії її цілі і методи проведення змінювалися відповідно до інтересів розвитку економічної системи, зовнішньополітичного становища США, ставлення до іммігрантів в американському суспільстві.

Особливе значення для України має досвід регулювання міграційних потоків правлячих кіл «країни мігрантів» – Сполучених Штатів Америки. Їм вдалося створити цілісне суспільство, інтегрувати десятки мільйонів чоловік з різних країн світу.

Б. Франклін, ще до здобуття незалежності, висловлював сумніви з приводу наслідків приїзду великої кількості німців. Були також побоювання з приводу людей з відмінною релігією з боку пуританців, які негативно ставилися до католиків. Проте, початковий етап історії США характеризувався відсутністю будь-яких законодавчих обмежень на інтенсивність і структуру імміграційних потоків. Єдиним винятком був закон про «ворожих іноземців» (1798р). Будучи прийнятим після завершення війни за незалежність, він забороняв повернення в країну лоялістам (прихильникам британського уряду, який втік з країни).

Наступний федеральний закон, який регулював імміграційні процеси, був прийнятий в 1864р. Його мета полягала в заохоченні притоку іммігрантів для задоволення потреби в робочій силі, що загострилася у зв'язку з початком Громадянської війни і подальшим зменшенням притоку нових переселенців. Цей же закон надав президенту США повноваження у призначенні комісара у справах імміграції.

У 1875р. приймається перший законодавчий акт, пов'язаний із введенням якісних обмежень імміграції. Був створений список «небажаних іммігрантів», яким заборонявся в'їзд в країну. Він був доповнений правовими актами у 1882 році, 1903 році, та 1917 і 1920рр. Так, імміграційний закон 1882р. заборонив на 10 років в'їзд в країну китайцям і виключив можливість придбання американського громадянства тим з них, хто вже перебував в США. Закон 1917р. уточнив категорії осіб, яким не дозволялася імміграція в США. Йшлося про розумово відсталих, божевільних, злочинців та інших людей, які могли би стати тягарем для суспільства. Підтверджувалися також раніше введені вимоги до мінімального рівня писемності іммігрантів. Це здійснювалося у зв'язку з тим, що в країні виникло невдоволення надмірно ліберальної імміграційної політикою.

Протягом 1920-х років механізм імміграційного законодавства посилюється, вводяться кількісні обмеження на в'їзд іммігрантів. Нормативний характер обмежувальних функцій імміграційного законодавства найбільш повно проявився в

1921р., у період економічного спаду і різкого зростання безробіття. Саме тоді була вперше практично апробована система в'їзних квот, яка кількісно обмежувала в'їзд іноземців. Її виключну спрямованість встановив закон 1924 р яким передбачалося «Національні квоти» по країнам: щорічна імміграція з окремих держав не повинна була перевищувати 1/6 відсотка населення континентальної частини США. Перевага віддавалася іммігрантам з Європи. На постійній основі обмежувалися можливості для в'їзду в США вихідцям із Азії. Для них визначалася щорічна в'їзна квота не більше 150 тис. осіб. Ці заходи повинні були забезпечити збереження етнічного балансу, що склався в країні.

Разом з тим зберігався традиційно пільговий режим отримання статусу постійного жителя США для прямих родичів громадян США і політичних іммігрантов. Крім того, у 1924 році вперше законодавчо закріплювалося вимога наявності оформленої візи відносно всіх в'їжджаючих в країну. Ця запобіжна міра була введена в 1917р. (після вступу США в першу світову війну) і спочатку розглядалася як тимчасова.

Наступним етапом у розвитку імміграційної політики країни стало введення системи преференцій при допуску іммігрантів в США, становлення і розвиток якої було відображено в законах 1952 і 1965 рр. Закон 1952 р. став першою спробою перевтілення імміграційного права в цілісну систему норм за рахунок їх інтеграції. Крім того, тоді, в період маккартизму, були введені заборони на в'їзд в країну членів комуністичних партій і споріднених з ними ворожих США організацій, які, до речі, не скасовані і донині. Вони не поширювалися на членів офіційних делегацій, працівників посольств, генконсульств і представництв при ООН країн «комуністичного блоку».

У 1965 р виділяються такі основні мотиви дозволу в'їзду в країну, як спорідненість і працевлаштування, встановлюється велика кількість річних лімітів допуску іноземних громадян в країну (цей показник регулярно переглядається). Крім того, було встановлено обмеження (також періодично коригуються) на в'їзд іммігрантів з однієї держави.

Таким чином, політика підтримки «етнічного балансу» в законодавстві США в ХХ столітті, на відміну від ХІХ ст, не носила вираженого расистського характеру. Згодом вона стала забезпечуватися системою імміграційних квот для певних країн, при цьому розмір квот визначався у залежності від особливостей їх внутрішнього становища. Наприклад, після встановлення Китаєм контролю, над Гонконгом у 1997 р., для гонконгців кількість віз збільшилася у 4 рази – очікувалося, що багато мешканців цієї колишньої британської колонії не захочуть жити за комуністичного режиму. По 15 тис. віз було зарезервовано для громадян 35 інших країн, зокрема Польщі, Італії, Алжиру, Аргентини, Індонезії, Нової Каледонії, Тунісу, Японії і ін. Крім того, для підтримки «етнічної різноманітності» регулярно проводяться візові лотереї. У середньому, завдяки ним щорічно допускаються в країну близько 55 тис. осіб. Практично громадянин будь-якої країни світу, який має вільний доступ до Інтернету, може взяти участь в цій лотереї, заповнивши документи встановленої форми. Остаточне рішення приймають міграційні служби США, при цьому мотиви відмови або прийняття заявки не розкриваються.

Поза затверджених квот право на в'їзд в країну мають політичні емігранти. Правові акти 1953, 1957, 1960 років, забезпечили в'їзд в Сполучені Штати тисяч політичних біженців, в основному з країн Східної Європи. У 1989 році США прийняли їх найбільше – 197 тис. чол., з яких 39,5 тис. осіб були вихідцями із СРСР (серед них були євреї, вірмени, члени секти п'ятидесятників, допомога яким склала понад 205 млн. доларів). Це відповідало діючим нормам законодавства, а саме, забезпечувало щорічний допуск в країну 50 тис. осіб з Радянського Союзу.

У фокусі зацікавленості процесу в 1980 році виявилися проблеми нелегальної імміграції. Для США вони, дійсно, набули великих масштабів. За різними оцінками на території США щорічно нелегально перебуває близько 12 млн. осіб. Головний урок, який витікає з досвіду США, в даному питанні, полягає у тому, що саме по собі введення законодавчих обмежень на міграцію не вирішує проблему незаконного в'їзду в країну. Так, з прийняттям законів від 1921 1924 1929 рр., які різко обмежили міграційні потоки в Америку з Азії та Африки, приплив нелегальних іммігрантів з цих континентів не припинився.

Порушують міграційне законодавство і громадяни країн, які мають пільгові умови в'їзду в США. Так, незважаючи на те, що для ірландських іммігрантів створені переважні умови з резервуванням 48 тис. віз щорічно, за деякими оцінками, від 40 до 110 тис. ірландців знаходяться в США незаконно. Однак найбільшу кількість незаконних мігрантів прибувало в США з країн Латинської Америки через кордон з Мексикою. Мільйони сезонних робітників постійно нелегально перетинають кордон, щоб «підзаробити» на фермах США в період збору врожаю, а потім повернутися на батьківщину з отриманими грошима.

Ймовірність отримання статусу «нелегального» і «небажаного» мігранта у Сполучених Штатах досить велика. Це не лише незаконний перетин кордону, але й перевищення дозволеного терміну перебування у країні, працевлаштування за наявності лише туристичної візи, без дозволу влади (відповідної соціальної карти), порушення законів, потрапляння в списки осіб, підозрюваних у зв'язках з міжнародним криміналом, тероризмом і т.п.

У той же час, застосування обмежувальних заходів завжди носило вибірковий характер. Так, нелегальний перетин кордонів США з боку емігрантів з соціалістичної, ворожої Вашингтону Куби (зазвичай, по морю), навіть якщо мова йшла про кримінальні елементи, автоматично давало визнання їх політичними біженцями, що полегшувало отримання американського громадянства.

У 1986 році в силу вступив закон про імміграційну реформу і контроль. Нелегальні іммігранти, які могли довести, що вони в'їхали в країну до 1 січня 1982 року, отримували шанс на амністію і отримання права залишитися в США на законних підставах, інші підлягали депортації. Крім того, новою рисою цього закону було введення санкцій проти роботодавців які використовують працю нелегальних іммігрантів. За незаконне наймання іноземців роботодавці піддаються штрафам: 250-5000 доларів за кожного іноземця, який не має дозволу на працевлаштування; А при повторному порушенні – 3000-10000 доларів за кожного незаконно працюючого іноземця. Основними ж санкціями за порушення імміграційних законів є депортація, покарання у вигляді штрафів і позбавлення волі від шести місяців до двох років. У разі повторних порушень, заборона на в'їзд в країну у майбутньому.

З квітня 1997 в США передбачена пришвидшена депортація незаконно в'їхавших іноземців та злочинців з їх числа, процедурно, як правило в судовому порядку, але без права перегляду прийнятого рішення. Причому, у даному випадку, передбачено позбавлення в'їзних віз терміном 10 років.

Отже, принципи державного регулювання сучасної імміграційної системи США отримали значний розвиток у ХХ ст., згодом була модернізована і розширена система преференцій, введені нові категорії іммігрантів, пов'язані з працевлаштуванням і створенням нових робочих місць. Встановлювалися нові квоти. – 700 тис. іммігрантів щорічно до 1994р., а з 1995р. фінансового року – 675 тис. (в майбутньому, вони знову були скориговані). В цілому, з кінця ХХ в США

склалося досить складне і об'ємне імміграційне законодавство, яке може стати правозастосовним дороговказом та джерелом інформації у сфері державного регулювання міграційних процесів в Україні.

Список використаних джерел.

1. Цапенко І. Управління міграцією: досвід розвинених країн. І. Цапенко. – М. : «Белвест», 2009. – С. 158-173.
2. Коробков А.В. Міграційна політика США: уроки для Росії. А.В. Коробков. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.perspektivy.info>
3. Reed H. The Economic Impact of Migration on the UK Labor Market. Economic of Migration. – H. Reed, M. Latorre. – Working Paper 3, ippr, February 2009, p. 6.

ДАНИЛЯК ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

*завідувач сектору інституційного аналізу відділу розвитку політичної системи
Національного інституту стратегічних досліджень, к.держ.упр.*

ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Одним із механізмів взаємодії між Главою держави та парламентом є механізм відсторонення від влади. Загалом, проведення позачергових парламентських виборів є нормальною практикою для європейських держав, конституції яких регламентують процедуру дострокового припинення повноважень національного законодавчого органу. Як правило, цей механізм застосовують для розв'язання політичних криз, пов'язаних із загостренням конфліктів у владній системі. У Конституції України також передбачено випадки, за яких Президент України може достроково припинити повноваження Верховної Ради України.

Питання щодо процедури та підстав для розпуску парламенту в Україні завжди викликає жваві дискусії як серед правників і політологів, так і серед істеблішменту. Як свідчить сучасна парламентська практика, в основному, підставами для цих дискусій є недосконалість Основного Закону України та інших нормативно-правових актів, що врегульовують цю сферу.

Після парламентсько-урядової кризи кінця 2015 початку 2016 року з парламентської коаліції вийшло три фракції. Майже одночасно з цим в політичному дискурсі загострилося питання щодо необхідності проведення позачергових парламентських виборів. Зважаючи на це, актуальним є аналіз вітчизняної практики дострокового припинення повноважень Верховної Ради України та законодавчої бази, що врегульовує це питання.

В результаті проведеної у 2004 році конституційної реформи було розширено підстави для розпуску парламенту. Так, згідно з частиною другою статті 90 Конституції України Президент України має право достроково припинити повноважень Верховної Ради України, якщо:

- 1) протягом одного місяця у Верховній Раді України не сформовано коаліцію депутатських фракцій відповідно до статті 83 цієї Конституції;
- 2) протягом шістдесяти днів після відставки Кабінету Міністрів України не сформовано персональний склад Кабінету Міністрів України;
- 3) протягом тридцяти днів однієї чергової сесії пленарні засідання не можуть розпочатися.

Однак практика 2007-2008 років засвідчила, що Верховна Рада України при підтримці Кабінету Міністрів України може завадити Президенту України у випадках, передбачених Конституцією України, достроково припинити повноваження законодавчого органу.

Так, у 2007 році Президенту України (В.Ющенко) для розпуску парламенту V скликання знадобилося видати більше шести указів, якими призначалися та переносилися терміни проведення позачергових виборів. Слід зазначити, що тоді Кабінет Міністрів України (В.Янукович) не забезпечив відповідне фінансування виборчого процесу, чим унеможливив проведення позачергових виборів до Верховної Ради України у визначений Президентом України строк. Парламентська Асамблея Ради Європи аналізуючи політичні події в Україні на початку 2007 року у своїй Резолюції «Функціонування демократичних інституцій в Україні» зазначила, що «висловлює жаль, що уряд не виконав формально чинний Указ («Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України» від 2 квітня 2007 р. №264/2007) (допоки не буде визнано протилежне) і не виділив необхідне фінансування для цих виборів»[1]. І лише після досягнення компромісу, між основними політичними силами, щодо невідкладних заходів, спрямованих на розв'язання політичної кризи, який було формалізовано Спільною заявою Президента України, Голови Верховної Ради України і Прем'єр-міністра України[2], 30 вересня 2007 року відбулися позачергові вибори до Верховної Ради України.

Наприкінці 2008 року, після розпаду коаліції депутатських фракцій та не створення нової, у визначений статтями 83 та 90 Конституції України строк, Президент України (В.Ющенко) видав указ «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України VI скликання та призначення позачергових виборів» від 9 жовтня 2008 р. № 911/2008. Водночас, Уряд (Ю.Тимошенко) відмовився фінансувати парламентські вибори з резервного фонду держбюджету, але схвалив зміни до бюджету, якими було передбачено фінансування виборів. Однак, відповідні зміни були провалені у парламенті. Таким чином, Уряд та парламент шляхом неухвалення змін до державного бюджету щодо фінансування цих перевиборів, заблокували виконання цього Указу.

У 2014 році, з підстав розпаду коаліції депутатських фракцій та не створення нової у парламенті VII скликання, Президентом України (П.Порошенко) підписано Указ «Про дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів» від 27 серпня 2014 р. № 690/2014. Водночас, на цей раз, Кабінет Міністрів України (А.Яценюк) виділив з резервного фонду державного бюджету кошти необхідні для виборів до Верховної Ради України 26 жовтня 2014 року.

Таким чином, можна дійти висновку, що конституційне право Президента України на дострокове припинення повноважень Верховної Ради України та призначення позачергових виборів до неї у строки, встановлені Конституцією, ставиться у залежність від політичної волі Кабінету Міністрів України та/чи Верховної Ради України. Важливо підкреслити, що такі прецеденти блокування позачергових виборів до парламенту є вкрай небезпечними, оскільки так само можна заблокувати і чергові вибори до парламенту чи органів місцевого самоврядування або чергові вибори Президента України.

Слід також відзначити, що аналіз всіх трьох конституційних підстав, що надають Главі держави право дострокового припинення повноважень парламенту, дає підстави зробити висновок, що для їх настання необхідні свідомо бездіяльність або дії, не менш ніж 226 народних депутатів. Тобто, більшість від складу Верховної Ради України, з метою проведення позачергових парламентських виборів, може утримуватися протягом певного часу від формування коаліції депутатських фракцій або персонального складу Кабінету Міністрів України, чи від реєстрації для початку пленарного засідання.

При цьому варто підкреслити, що, навіть за цих умов, Президент України може не скористатися своїм правом дострокового припинення повноважень парламенту. А це призведе до ще більшого загострення політичної кризи та уможливить ситуацію, коли:

- парламент буде неструктурований і як наслідок матиме перманентні проблеми з ухваленням законів та постанов;
- в державі буде напівлегітимний Уряд;
- єдиний орган законодавчої влади взагалі не здійснюватиме свої повноважень.

Зважаючи на це, при опрацюванні подальших конституційних змін необхідно запровадити такий механізм фінансування чергових чи позачергових виборів, який би унеможливив саботаж Верховної Ради України чи Кабінету Міністрів України щодо фінансування виборчого процесу. Окрім того, логічним було б внесення змін до Конституції України, що нададуть право Верховній Раді України приймати рішення про саморозпуск, як це, наприклад, передбачено Конституцією Республіки Хорватія.

Список використаних джерел.

1.Резолюція Парламентської Асамблеї Ради Європи «Функціонування демократичних інституцій в Україні» № 1549 від 19 квітня 2007 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_760.

2.Спільна заява Президента України, Голови Верховної Ради України і Прем'єр-міністра України щодо невідкладних заходів, спрямованих на розв'язання політичної кризи шляхом проведення позачергових виборів до Верховної Ради України. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: // <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/n0009100-07>.

ДОЛГІХ НАТАЛІЯ ПРОКОПІВНА

*старший викладач кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ МОДЕЛЕЙ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ

У більшості сучасних держав адміністративно-територіальний поділ може бути змінено законом, і законодавець має право як змінювати кордони існуючих територіальних одиниць, так і створювати нові. Крім того існування адміністративно-територіальних одиниць передбачається в текстах конституцій [2].

Значний вплив на характер взаємовідносин держави і органів місцевого самоврядування має специфіка правової системи даної держави, що визначає правове поле діяльності всіх органів влади та окреслює межі компетенцій як органів державної влади, так і інституцій місцевого самоврядування [4].

Правові системи, що існують в Європі стали основою для формування сучасних моделей місцевого самоврядування, які в тому чи іншому поєднанні розповсюдились по всьому світі – англосаксонська, континентальна, іберійська та змішана. Англосаксонська модель поширена в країнах з однойменною правовою системою: Великобританії, США, Канаді, Індії, Австралії, Новій Зеландії. Основними її рисами є: високий ступінь автономії місцевого самоврядування, виборність, контроль з боку населення; відсутність на місцях спеціальних державних уповноважених, контролюючих органи місцевого самоврядування; відсутність органів державної влади місцевого рівня; державний контроль місцевого самоврядування здійснюється у формі судового контролю. Повноваження органів місцевого самоврядування цієї системи визначаються згідно з позитивним принципом правового регулювання, тобто органи місцевого самоврядування можуть робити лише те, що прямо передбачено законом [3].

Континентальна модель поширена в країнах континентальної Європи: Франція, Італія, Бельгія; в більшості країн Близького Сходу та франкомовної Африки. Їй притаманні такі риси: поєднання місцевого самоврядування і місцевих адміністрацій, виборності і призначення; певна ієрархія системи управління в якій місцеве самоврядування є нижчою ланкою в порівнянні з державою, що певним чином обмежує автономію місцевого самоврядування; наявність на місцях спеціальних державних уповноважених контролюючих органи місцевого самоврядування. Повноваження органів місцевого самоврядування даної моделі визначаються згідно з негативним принципом правового регулювання, тобто органи місцевого самоврядування мають право робити все, що не заборонене законом [1].

У деяких державах започаткована така система організації влади на місцях, яка характеризується ознаками і англосаксонської і континентальної моделі, наприклад Німеччина, Австрія, Росія. Це дає підставу для виділення змішаної моделі.

Уваги заслуговує також іберійська модель, що поширена в Іспанії, Бразилії, Мексиці, й є досить близькою до континентальної моделі. Вона передбачає, що управління на місцевому рівні (громада, муніципальні органи) здійснюють обрані населенням представницькі органи місцевого самоврядування (мери, регідори, префекти, алькальди та ін.). Ці

посадові особи є головами рад і їх виконавчих органів та затверджуються центральною владою, як представники держави на місцях [4].

Значний інтерес викликає також побудова місцевого самоврядування в таких країнах як Франція та Німеччина.

Франція є унітарною країною з деякими особливостями: політично автономною Корсикою та асоційованою державою – Новою Каледонією. Адміністративно-територіальний устрій країни чотирирівневий, він складається з комун, департаментів, регіонів і центрального уряду.

Франція слугує яскравим прикладом континентальної системи місцевого самоврядування. Основою місцевого самоврядування і територіальної організації в країні є комуні, населення яких обирає комунальну раду, а прийняті нею рішення відносяться до сфер її компетенції і охоплюють такі основні питання: затвердження бюджету і фінансового звіту мера; створення муніципальних служб та їх організація; управління майном комуни; регулювання громадських робіт, що здійснюються комуною; затвердження комунального плану землекористування, тощо. Муніципальна рада виконує свої повноваження сама і не має права передавати їх нікому, її рішення набувають обов'язкової сили за умови їх передачі представнику держави в департаменті та опублікуванню.

У ФРН система адміністративно-територіального поділу обумовлюється конституціями земель. Відповідно до цих конституцій, землі поділяються на округи, округи – на райони, райони – на громади. Райони і громади мають власні виборні органи місцевого управління – ради. У невеликих за чисельністю громадах поряд з виборними радами періодично скликаються збори місцевих виборців для вирішення питань місцевого управління. В округах виборні органи місцевого керівництва відсутні.

Проаналізувавши основні європейські моделі місцевого самоврядування можна визначити, що найбільш прийнятною для України є змішана модель. Сучасне місцеве самоврядування в Україні побудоване саме на цій моделі, але й вона повинна змінюватися за прикладом європейських країн, тобто шляхом збільшення повноважень місцевої влади і надання їй необхідних інструментів для здійснення місцевої політики щодо переданих повноважень. Також на нашу думку, за прикладом Німеччини, необхідно більше залучати населення для управління справами громади, що буде сприяти процесу децентралізації влади. Цьому сприятиме розробка необхідних локальних нормативних актів, які б конкретизували законодавчі положення щодо реалізації механізмів громадської участі на місцях. Адже ефективна нормативно-правова база сприятиме встановленню правових меж при налагодженні конструктивного діалогу «влада – суспільство» та створить основу для активних ефективних дій громадян – членів територіальної громади.

Список використаних джерел.

1. Дунаєва Л. Політико-правовий аналіз зарубіжних теорій місцевого самоврядування / Л.Дунаєва // Регіональна політика на сучасному етапі державотворення. – 2010. – вип. 2. – С. 186-189
2. Західна О. Місцеві бюджети як фінансова складова органів місцевого самоврядування / О.Р.Західна // Науковий вісник національного лісотехнічного університету України: збірник наук.-техн. праць. – 2007. – вип.17.7. – С.169
3. Льяшенко В. Розвиток місцевого самоврядування в зарубіжних країнах / В.А.Льяшенко // Держава та регіони. – 2010. – №3. – С.48-54
4. Матвієнко А. Місцеве самоврядування у зарубіжних країнах: досвід для України / А. Матвієнко // Держава і право. – 2008. – вип..42. – С.190-194.

ЄДИНАК ЯРОСЛАВ БОГДАНОВИЧ

*аспірант кафедри права та європейської інтеграції
ДРІДУ НАДУ при Президентові України*

УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РАЙОННИХ У МІСТІ АДМІНІСТРАЦІЙ

За період незалежності України в містах з районним поділом склалася практика утворення районних у місті адміністрацій як форма проміжного владного управління між населенням районів міста та міської радою зокрема. У той же час утворення та діяльність районних у місті адміністрацій не відповідає нормам чинного законодавства у сфері місцевого самоврядування та призводить до виникнення цілого ряду невідповідностей у їх функціонуванні. Відсутність інституційного визначення форми виконавчого органу місцевого самоврядування як районна у місті адміністрація не дає можливість забезпечити ефективність реалізації покладених на них функцій та завдань.

Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» до компетенції міських рад відносять повноваження щодо прийняття рішення з питань адміністративно-територіального устрою в межах і порядку, визначеному цим та іншими законами. Межі таких повноважень міських рад, зокрема щодо утворення і ліквідації районів у місті Законом України «Про місцеве самоврядування в Україні» та іншими нормативними актами України чітко не визначені і не віднесені до компетенції інших органів [1].

Слід зауважити, що вищевказані правові норми ніяким чином не визначають право за міською радою утворювати районні у місті адміністрації як виконавчий орган місцевого самоврядування загально районної дії. У той же час п. 1 ст. 11 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначено, що виконавчими органами сільських, селищних, міських, районних у містах (у разі їх створення) рад є їх виконавчі комітети, відділи, управління та інші створювані радами виконавчі органи [1]. Тобто можна припустити, що під формулюванням «інші виконавчі органи» міські ради закладають зміст районні у місті адміністрації як аналог місцевих адміністрацій визначених у Законі України «Про місцеві державні адміністрації» [2]. При цьому статус районної у місті адміністрації як окремих виконавчий орган міські ради Запоріжжя, Львову Маріуполя, Миколаєва, Одеси визначають у статуті територіальної громади міста та положенні про районну у місті адміністрацію, яка діє на території відповідного району у місті. Слід зауважити, що лише

Дніпродзержинська, Кременчуцька та Харківська міські ради у положенні про районні у місті адміністрації, визначають їх як виконавчі органи міської ради, які діють на правах самостійного департаменту – структурний підрозділ, що утворюється для виконання основних завдань високого ступеня складності (багатогалузевість, багатофункціональність, програмно-цільовий напрям діяльності) [3]. Вищевказаний аналіз показує, що відсутність інституційного визначення районної у місті адміністрації як виконавчого органу міської ради на рівні чинного законодавства створює різну практику серед міських рад щодо порядку надання статусу та повноважень районної у місті адміністрації.

Форма організації управління районами міста через районні у місті адміністрації на відмінну від інших виконавчих органів міської ради: відділи, управління, департаменти, сектори, служба... повинна мати окремий правовий статус. Тобто районна у місті адміністрація повинна входити до системи органів місцевого самоврядування як окремий орган проміжного управління районами міста. Таке твердження викликане передусім, тим що районна у місті адміністрація – це окремий орган місцевого самоврядування загальної дії, який створюється рішенням міської ради та діє на відповідній адміністративно-територіальній частині міста [4].

Проведений аналіз статусу районних у місті адміністрацій дозволяє констатувати, що інституційне забезпечення діяльності районних у місті адміністрацій не відповідає вимогам чинного законодавства. Усунення виявлених невідповідностей дозволить вивести на належний рівень діяльність районних у місті адміністрацій як окремий виконавчий орган міської ради тим самим забезпечивши ефективне виконання покладених на них функцій та завдань.

Для легалізації форми районних у місті адміністрацій варто розглянути такі пропозиції:

а) на рівні Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні» визначити:

– правовий статус районної у місті адміністрації, її повноваження;

– право міської ради виходячи із власних особливостей управління містом утворювати районні у місті адміністрації та наділяти їх визначеними обсягами і межами повноважень;

– правовий статус голови районної у місті адміністрації, статус його розпорядження та повноваження;

– визначити форму колегіального прийняття рішень через засідання районної у місті адміністрації та її повноваження;

– статус рішення районної у місті адміністрації як колегіального органу;

б) на рівні Закону України «Про службу в органах місцевого самоврядування» визначити класифікацію посад районної у місті адміністрації;

в) на рівні інших нормативних актів визначити структуру та умови оплати праці працівників районної у місті адміністрації.

Використання зазначених пропозицій надасть можливість містам з районним поділом оптимізувати управління містом, тим самим створити єдину структуру підпорядкування органів місцевого самоврядування міста та підвищити ефективність реалізації покладених на них функцій та завдань.

Список використаних джерел.

1. Про місцеве самоврядування в Україні [Електронний ресурс]: Закон України №280/97-ВР від 21.05.1997 р. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/main/280/97-вр>.

2. Про місцеві державні адміністрації [Електронний ресурс]: Закон України №586-XIV від 09.04.1999 р. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/586-14>.

3. Про упорядкування структури апарату центральних органів виконавчої влади, їх територіальних підрозділів та місцевих державних адміністрацій [Електронний ресурс]: Постанова Кабінету Міністрів України №179 від 12.03.2005 р. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/179-2005-п>.

4. Єдинак Я.Б. Удосконалення інституційного забезпечення діяльності районних у місті адміністрацій/ Я. Б. Єдинак //Ефективність державного управління [Електронний ресурс]. – 2016. – Випуск 1/2 (46/47). – С. 266. – Режим доступу: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/edu_46/index.html.

ЖАРКИХ ВОЛОДИМИР ЮРІЙОВИЧ

*заведуючий кафедрой философии и методологии науки
Одесского национального политехнического университета, д.филос.н., профессор*

ПРОБЛЕМА «НЕПОСРЕДСТВЕННОЙ И РЕАЛЬНОЙ УГРОЗЫ» В ПОСТУЛАТАХ ФИЛОСОФИИ ПРАГМАТИЗМА

1. Влияние философии прагматизма, возникшей в конце 19 столетия в США, распространяется на все сферы жизни американского общества. Его значение для развития системы американской юриспруденции связано с деятельностью Оливера Вендела Холмса. Холмс был одним из отцов-основателей философии прагматизма. Правовые концепции, которые он воплощал в своих произведениях и решениях во время долгой карьеры на посту члена Верховного Суда США, были пронизаны философскими идеями классического прагматизма. Прозванный «великим диссидентом», Холмс предложил множество новых правовых идей, которые впоследствии были внедрены в практику американского правосудия, особенно в области гражданских свобод.

2. Вопреки главенствующему тогда в юриспруденции США фундаментализму, признававшего закон неизменной, окончательной нормой, Холмс утверждал, что ценность и значение любой истины, будь то закон или какая-либо иная сущность, подвержены переоценке и переосмыслению. Непогрешимая уверенность в неоспоримости истины всегда приводит к нежелательным результатам.

3. Основываясь на постулатах философии прагматизма, в своих трудах Холмс писал не столько о законах, сколько выражал свое видение процессов законотворчества и создания цивилизованного общества. Жизнь закона

основується не на логіці, считав він, а на історическому досвіді народу. Закон втілює історію народу і його розвитку в теченні віків. Рівень цивілізації, досягнутий народом, порівнюється з рівнем турботи про те, щоб люди поведували так, як вони хотіли б, щоб з ними поведували інші. Мета закону, отже, не в тому, щоб карати, а в тому, щоб запобігти певним екстремальним/небажаним наслідкам. Провозглашаючи права і свободи громадян, головний закон країни Конституція створюється саме з такою метою.

4. Серед принципів законодавства, легітимізованих в Конституції, найбільш важливим Холмс визнавав принцип свободи слова. Людина повинна мати право і можливість висловлювати свої думки, навіть якщо вони йдуть врозрив з думками інших. Вища мета добра і благополуччя краще всього досягається при свободному обміні ідеями. Найнадійніший тест для істини складає перевірка її значимості на «ринку ідей» [the marketplace of ideas]. Тільки ідеї, які витримують конкуренцію на ринку ідей, слугують основою, на якій створюється добро і благополуччя. Згідно Холмсу, саме в цьому і полягає принципова думка теорії Конституції.

5. Характер кожного дії залежить від обставин, при яких воно відбувається, точно так же як його інтерпретація пов'язана з аналізом всіх деталей ситуації, в якій воно відбувалося. В 1919 році Холмс ввів принцип присутності «необоротимої і реальної загрози» (clear and present danger), на основі якого право свободи слова може бути обмежено. Поняття присутності «необоротимої і реальної загрози» слугує логічним обґрунтуванням для обмеження свободи слова і порівнюється з питанням про ступінь і необоротимість загрози.

6. Цей принцип, так чітко виражений Холмсом, на практиці виявився важко реалізуваним. Його легко було застосовувати в випадках подібних тим, коли людина безосновательно кричить «Пожар» в театрі, сеє паніку, викликає безлад і таким чином порушує громадське спокійство. В цьому випадку ніяка найжорсткіша захист свободи слова його не захистить. Але часто визначення наявності або ступеня «необоротимої і реальної загрози» не слугує настільки прозорим.

7. Для подолання цього перешкоди Холмс розробив ряд тестів, які з деякими модифікаціями застосовуються до сих пір. Він запропонував, з однієї сторони, ретельно стежити за тим, щоб не допустити спроб заборони «затягання рота», т.е. висловлювання думок, які здаються неправими або небезпечними. Але, з іншої, слід уважно проаналізувати кожне слово висловлювання, щоб переконатися, чи є в ньому ознаки присутності «необоротимої і реальної загрози». Слово не слугує кристалом, прозорим і незмінним. Слово – це оболонка живої думки і його зміст може значно варіюватися за значенням, стилем і наміром в залежності від обставин висловлювання. Якщо в ньому криється пряма або необоротима загроза виконанню закону, такі висловлювання повинні бути заборонені.

8. Конгрес або будь-який вищий орган управління країни може легітимно встановити обмеження на свободу слова, але він не може заборонити всі спроби змінити світогляд країни, тим більше, що не всяка політична або інша критика несе в собі ознаки прямої і явної загрози.

9. Перед судом завжди стоїть складна задача зважити потреби суспільства з правами, якими суспільство наділяє своїх громадян. Слово, реч, висловлювання слугують вираженням прав, які визнані суттєвими для вільного демократичного суспільства. Будь-яка ідея слугує стимулом до роздумів. Вона пропонує себе суспільству і, якщо суспільство її приймає, вона належить розумом до тих пір, поки інша ідея не стане більш потрібною.

КОВАЛЬ ЗІНОВІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

*доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентів України, к.держ.упр.*

ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА, ЇХ ВРАХУВАННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ

Проблеми формування інформаційного суспільства породжують і нові психологічні загрози, які необхідно завчасно визначити, досконало вивчати та своєчасно напрацьовувати правові механізми щодо їх нівелювання методами публічного управління. У цій справі управлінська роль держави, регіональної еліти виходить на перший план, адже саме вони першими повинні реалізувати функцію правового інформаційного захисту процесів децентралізації, інтеграції та соціокультурного регіонального розвитку.

У ХХІ столітті рівень розвитку та безпека інформаційного середовища стали найважливішими чинниками в усіх сферах суспільного життя. Нові інформаційно-психологічні технології, технічні засоби масової комунікації у багатьох разів підсилили можливість інформаційно-психологічного впливу на психіку особи, великих груп людей і населення країн в цілому. Разом з прогресом, який несе для нас нова інформаційна революція, вона має і вкрай негативні сторони: створення засобів та застосування методів для інформаційно-психологічного впливу на системи управління живих організмів, що змінюють їх функціонування. Потенційно виникає велика соціальна небезпека застосування технологій штучної зміни поведінкових реакцій людини, обмеження свободи її волевиявлення, а також впливу на стан здоров'я людини, груп людей і населення країни в цілому, аж до зламу їх психологічної стійкості. Члени інформаційного суспільства, як правило, живуть у перманентному стресі. Україна в цьому відношенні не є виключенням.

Людина в інформаційному суспільстві, і саме інформаційне суспільство мають бути законодавчо захищені від негативних інформаційно-психологічних впливів на їх психіку. Забезпечення їх інформаційно-психологічної стійкості організаційно-правовими механізмами є одним з найважливіших завдань держави. Ми ж комп'ютери та інші комунікативні технічні системи захищаємо від стороннього впливу як технічно так і законодавчо, а чому про людину забуваємо? Людина та суспільство повинні бути на першому місці в публічному управлінні. Для реалізації такого завдання має бути розроблена цілеспрямована державна безпекова інформаційна політика, основні напрями якої

повинні реалізовуватись через відповідну стратегію та сформовану комплексну систему забезпечення інформаційно-психологічної безпеки і бути затвердженими законодавчо.

Інформаційне суспільство характеризується як мережево-комунікативний простір управління. Мережі як соціальні інститути диктують розв'язання тих, чи інших соціальних проблем і водночас є залежними від соціально-економічної і політичної ситуації в регіоні, країні та світі загалом. Мережеві системи інформаційного суспільства розбивають стереотип щодо неможливості управління свободою, і доводять протилежне: ці системи здатні управляти, навіть запрограмувати вибір і маніпулювати свідомістю. Формується таке явище, як керована свобода, що може нести в собі приховану загрозу, якій необхідно запобігти.[2]

Треба визнати, що в Україні немає продуманої державної інформаційної та комунікативної політики, що створює об'єктивну загрозу інформаційній безпеці суспільства. Інформаційну безпеку суспільства доречно розглядати в двох напрямках: вплив інформації на аудиторію через ЗМІ (телебачення, Інтернет, пресу, інші); захист і збереження особистості, корпоративної та державної інформації.[5] Тобто, наявність інформаційного суспільства не знімає питання небезпеки встановлення диктатури в державі, а навіть посилює його, але вже за допомогою нових методів «керованої свободи».

За даними вчених, нині за місяць людина отримує стільки інформації, скільки у 18 столітті діставала за все життя. Сьогодні, без шкоди для здоров'я дорослі можуть працювати в Інтернеті не більше як три години на добу і це треба враховувати в публічному управлінні та нормативно-правових документах. А якщо більше, то настає інформаційний токсикоз і немає значення від якої інформації позитивної чи негативної він настає. При надлишку інформації, в клітини людини надходить і надлишок хвильових коливань. Вони накладаються одна на одну, входять у стан дисбалансу, клітина починає захищатися від цього надлишку й виділяє білки, які є токсичними. Це – гормони неспокою, тривожності і страху. Тоді й виникає інформаційний токсикоз. Надлишок інформації викликає фізіологічні зміни. Основні прояви цього захворювання: деконцентрація або розсіяна увага, втрата апетиту, погіршення пам'яті, безсоння тощо. Інформаційна залежність чи інформаційний токсикоз дуже схожі на наркотичну чи алкогольну залежність. І щоб позбутися її, людина повинна сама усвідомити цю проблему. Нині кожен повинен фільтрувати новини й відсіювати ті, які можуть призвести до перевантаження мозку. Побуває думка, щоправда, поки що вона не має наукового підтвердження, що негативна інформація має здатність розмножуватися в інформаційному полі. Напевно тому, що за твердженням дослідників, зі 100 слів, які людина чує або читає, 75 мають негативний характер, 20 – нейтральний і тільки 5 слів – позитивний. В якості протидії інформаційному токсикозу вчені радять слухати класичну музику, робити масаж стресових м'язів, які ідуть від потилиці до шиї, передпліч, робити дихальні вправи животом для діафрагми, де розташовані м'язи радості, що відділяють грудну порожнину від черевної. Звільнитися від інформаційного негативу допомагає вода при відвідуванні басейну та душу.[1]

Видатний філософ Зигмунт Бауман, професор університету Лідса (Велика Британія) вважає, що сучасна людина відчувається значно менш захищеною, аніж два століття тому. У безпідставному почутті страху він вбачає швидкий потік інформації, який ми не встигаємо «перетравити», бо маємо порівняно обмежені можливості із засвоєнням. Великий потік інформації породжує хронічне почуття невпевненості, безпорадності, покори і страху. Цей страх істотно відмінний від того, що відчували наші предки (вони боялись конкретних речей – чуми, голоду, нападу звіра чи ворога), наш же страх – невизначений, розсіяний. Тому кожна сучасна людина повинна сама визначати, що для неї найважливіше у конкретний момент.[3] Особливо шкідливі для людини електромагнітні поля дуже високих частот (з малою довжиною електромагнітних хвиль), оскільки зі збільшенням частоти їх біологічна дія стає більш вираженою, особливо на нервову систему. За останні 10-15 років електромагнітне випромінювання зросло у мільйони разів! Але людина не має рецепторів, аби відчуті ці зміни, а починає відчувати тільки тоді, коли захворіє.[4]

Таким чином, інформаційне суспільство як мережево-комунікативний простір управління схильне до перманентних стресів під впливом притаманних саме для нього психологічних загроз. Авторське бачення управлінського підходу до процесу набуття сучасною молоддю державою, її суспільством та особистістю інформаційно-психологічної стійкості полягає в тому, що нівелювати ці та подібні загрози інформаційного суспільства здатна тільки демократична правова держава з ефективним державним менеджментом, у співпраці з громадянським суспільством та патріотично налаштованою національною елітою, дії яких повинні бути визначені відповідною стратегією та бути чітко виписаними в національному законодавстві.

Список використаних джерел.

1. Баландюх О. Життя у стані інформаційного... токсикозу / «Голос України» №158 (5908). – 20.08.2014. – С.10.
2. Дзьобань О., Соснін О. «Інформаційне суспільство як мережево-комунікативний простір управління» // «Віче». – №10. – 2015. – С. 7-13).
3. Зигмунт Бауман «Нагромадження інформації у Світовій мережі веде до інтелектуальної імпотенції людства» / «Високий замок». – 12-18.09.2013. – С15.
4. Лазарович В. Магнітне поле наших проблем / «Добре здоров'я». – №1. – січень 2014. – С. 15.
5. Суббот А. «Інформаційна безпека суспільства» // «Віче». – №8. – 2015. – С. 29-31.

КОЗУЛІНА СВІТЛАНА ОЛЕКСАНДРІВНА

доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент

КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ

30.09.2016 набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 № 1401-VIII [1], який істотно змінив юридичний статус Конституційного Суду України (далі – КСУ). Передусім, відповідно до рекомендацій Венеціанської Комісії та з огляду на правову природу КСУ, вищезазначений закон виокремлює КСУ як самостійну та відмінну від судів інституцію [5]. У новій редакції викладена і перша стаття розділу XII «Конституційний Суд України» Конституції України [3], а саме стаття 147– див. табл. 1.

Таблиця 1

Порівняльна таблиця змісту статті 147 Конституції України до і після прийняття Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016

Попередня редакція статті 147	Чинна редакція статті 147 (ч.1)
1	2
КСУ є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні. КСУ вирішує питання про відповідність законів та інших правових актів Конституції України і дає офіційне тлумачення Конституції України та законів України.	КСУ вирішує питання про відповідність Конституції України законів України та у передбачених цією Конституцією випадках інших актів, здійснює офіційне тлумачення Конституції України, а також інші повноваження відповідно до цієї Конституції.

Як видно з даних, що наведені в таблиці 1, по-перше, КСУ позбавлено статусу єдиного органу конституційної юрисдикції, а, по-друге, з переліку його повноважень вилучено повноваження щодо надання офіційного тлумачення законів України (крім Конституції України). У пояснювальній записці, яка подавалася до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» його ініціаторами зазначається, що така функція як тлумачення законів «...взагалі не властива конституційним судам чи іншим подібним інституціям зарубіжних країн» [5]. Дійсно, однією із суттєвих умов євроінтеграції нашої країни є умова про адаптацію національного законодавства до законодавства ЄС, однак, законодавцям потрібно було врахувати, що у теперішній час, на жаль, значна кількість чинних законів України містить нечіткі формулювання, і саме це змушувало, як суб'єктів права подання, так і пересічних громадян звертатися до КСУ з проханням про офіційне тлумачення окремих норм законодавства. Наприклад, станом на 05.10.2016, на розгляді у КСУ знаходяться 39 конституційних подань, і чотири з них саме про офіційне тлумачення норм кодифікованих і некодифікованих законів. До речі, ці подання надійшли до КСУ від Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Генеральної прокуратури, Служби зовнішньої розвідки України та Харківської міської ради.

Вражає і кількість конституційних звернень за 2016 р. (станом на 5 жовтня 2016 – 32 звернення) щодо офіційного тлумачення різних законів України, з них 12 від юридичних осіб, в т.ч. від Національного банку України, Національної асоціації адвокатів України, Федерації професійних спілок України тощо та 20 від громадян України [4]. Крім того, можна навести безліч прикладів, коли виникала потреба в офіційному тлумаченні законів України, так наприклад, щодо тлумачення окремих норм Кодексу адміністративного судочинства України існує три Рішення КСУ; Кодексу законів про працю України – чотири; Цивільного процесуального кодексу України – шість; Цивільного кодексу України – чотири; Закону України «Про місцеві державні адміністрації» – два і т.д. Вищенаведені факти доводять, як недосконалість вітчизняного законодавства через наявність в ньому неточних формулювань нормативних приписів, так і безсумнівну потребу і органів публічної влади, і громадян в офіційному тлумаченні чинних норм права, але, слід констатувати, що на сьогодні в Україні відсутній орган, наділений правом здійснювати офіційне тлумачення законів України (крім Конституції України).

Зміни до Конституції передбачають і запровадження нового інституту конституційного права України – інституту індивідуальної конституційної скарги [1]. За ствердженням ініціаторів його запровадження – «...це є істотним кроком в утвердженні верховенства права шляхом зміцнення національної системи захисту прав людини та приведення її у відповідність із сучасними практиками європейських країн та означає відповідне розширення повноважень Конституційного Суду України» [5]. Згідно запропонованих змін, стаття 55 Конституції України доповнена новою частиною: «Кожному гарантується право звернутись із конституційною скаргою до Конституційного Суду України з підстав, установлених цією Конституцією, та у порядку, визначеному законом». А поняття «конституційна скарга» міститься у новій статті Конституції України – статті 1511 [3]. Тут варто зауважити, що чинна стаття 42 Закону України «Про Конституційний Суд України» передбачає можливість звернення до КСУ громадян та юридичних осіб [2]. Порівняння понять «конституційна скарга» та «конституційне звернення» надаються у таблиці 2.

Отже, по-перше, виникає питання чи замінює конституційна скарга конституційне звернення, чи у законодавстві залишаються обидві форми звернення до КСУ? Зміст цих понять відрізняється (див. табл. 2), тобто можливо і в подальшому обидві форми залишаться, проте в будь-якому випадку офіційне тлумачення законів тепер КСУ не здійснює, тому редакція ч. 1 статті 42 потребує внесення змін, а це означає, що громадяни України та інші особи позбавляються гарантованого законом права на конституційне звернення щодо тлумачення законів України. По-друге, стаття 1511 Конституції України передбачає, що конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано. Припустімо, що КСУ прийняв рішення про неконституційність норми закону, яка була застосована у справі громадянина, але що далі? Чи буде таке Рішення КСУ підставою для перегляду вже винесеного відносно цього громадянина остаточного судового рішення? Тут потребується внесення суттєвих змін до чинного законодавства. Слід відзначити й те, що у теперішній час спеціальний закон про КСУ не відповідає Основному закону України.

Порівняльна таблиця понять «конституційна скарга» та «конституційне звернення»

Стаття 1511 Конституції України	Закон України «Про Конституційний Суд України» (ч. 1 статті 42)
1	2
1	2
КСУ вирішує питання про відповідність Конституції України (конституційність) закону України за конституційною скаргою особи, яка вважає, що застосований в остаточному судовому рішенні в її справі закон України суперечить Конституції України. Конституційна скарга може бути подана в разі, якщо всі інші національні засоби юридичного захисту вичерпано.	Конституційне звернення – це письмове клопотання до КСУ про необхідність офіційного тлумачення Конституції України та законів України з метою забезпечення реалізації чи захисту конституційних прав та свобод людини і громадянина, а також прав юридичної особи.

Висновок: Чинне законодавство України щодо правового статусу КСУ потребує доопрацювання, і передусім, в частині приведення норм Закону України «Про Конституційний Суд України» у відповідність до Конституції України.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 02.06.2016 № 1401-VIII // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/1401-19/paran2#n2>
2. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16.10.1996 № 422/96-ВР // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/422/96-%D0%B2%D1%80>
3. Конституція України : Закон від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>
4. Офіційний веб-сайт Конституційного Суду України // Електронний ресурс. – Режим доступу: <http://www.ccu.gov.ua/>
5. Пояснювальна записка від 25.11.2015 до законопроекту «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» // Електронний ресурс. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=57209

КРАВЧЕНКО РОСТИСЛАВ АНАТОЛІЙОВИЧ

*аспірант кафедри державознавства і права
НАДУ при Президентові України*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО І ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ

Глобальні кліматичні зміни, зростання ризиків виникнення масштабних надзвичайних ситуацій (НС) природного та техногенного характеру дедалі більше усвідомлюються як невід’ємна складова сучасних складних та динамічних процесів розвитку людства. Для більшості регіонів України існують ризики виникнення катастроф як техногенного, так і природного характеру, що характеризуються високим потенційним обсягом економічних збитків від них. Реагування на ці загрози потребує цілеспрямованої державної політики.

Враховуючи європейські та світові підходи до розуміння сутності ризику, його зниження доцільно розглядати як зниження його складових, а саме імовірності небажаної події та збитків, які вона може принести. У свою чергу збитки залежать від наявності об’єктів, схильних до ризику, рівнів їх уразливості, а також від часу дії на них небезпечних чинників.

Таким чином, зниження ризику надзвичайних ситуацій полягає у запобіганні НС (1), мінімізації їх наслідків (2) та вживанні заходів з їх ліквідації (3).

Зазначимо, що Директивами ЄС [2, 3], які визначені Урядом для першочергової імплементації до вітчизняного законодавства у цій сфері [5] також спостерігається подібний підхід до зниження відповідного ризику.

На цей час в українському законодавстві цілісної системи нормативно-правових документів з питань зниження ризику надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру (ЗРНС) поки що не сформовано. Питання зниження техногенних та природних ризиків регулюються в рамках екологічного права, законодавства з питань цивільного захисту, охорони праці, охорони здоров’я тощо.

Перша складова ЗРНС – запобігання надзвичайним ситуаціям – регулюється Кодексом цивільного захисту України [1]. До механізмів державного регулювання діяльності суб’єктів господарювання з питань цивільного захисту Кодексом віднесено моніторинг і прогнозування надзвичайних ситуацій, державну стандартизацію у сфері цивільного захисту, експертизу у сфері цивільного захисту, оцінку відповідності у сфері цивільного захисту, державний нагляд (контроль) з питань цивільного захисту, державне ліцензування, декларування безпеки та страхування.

Необхідно зазначити, що більшість НС, викликаних природними явищами, неможливо попередити. Отже, механізми державного регулювання з питань цивільного захисту за своєю суттю є механізмами економічного регулювання техногенної безпеки. Разом з цим ці механізми практично не розвинені в Україні і потребують створення відповідного нормативно-правового забезпечення.

Наступна складова ЗРНС – мінімізація негативних наслідків НС – полягає в оцінці і управлінні ризиком НС, що спрямовується на скорочення існуючих і майбутніх уразливості та збитків.

Одним з інструментів мінімізації соціально-економічних наслідків надзвичайних ситуацій стала Концепція управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру [4]. Концепцією визначено два основних нормативних рівні ризиків: мінімальний і гранично допустимий, в межах яких і здійснюється управління ризиками виникнення НС.

Проте, зазначена Концепція не стала основою для законодавчого впровадження механізмів державного регулювання у сфері управління ризиками, адже по суті вона стосується лише індивідуального ризику. Іншим значним, на нашу думку, недоліком стала відсутність концептуально визначеного понятійного апарату.

Третя складова ЗРНС стосується заходів з ліквідації НС. Вони вживаються силами цивільного захисту, які втручається лише у разі виникнення небезпеки, і не залучається на етапах, що передують таким ситуаціям.

Водночас, система реагування на надзвичайні ситуації є економічно неефективною, адже більшість заходів фінансується за рахунок державного бюджету. В сучасних економічних умовах держава не має змоги утримувати необхідну кількість пожежних та аварійно-рятувальних частин, здійснювати їх належне комплектування, матеріально-технічне забезпечення тощо.

Разом з цим слід зазначити, що до складу єдиної державної системи цивільного захисту, на яку покладено завдання із запобігання та реагування на надзвичайні ситуації, не входять органи місцевого самоврядування базового рівня. Втім, саме громади найбільш зацікавлені в запобіганні НС і зменшенні їх наслідків та мають відігравати провідну роль у цих процесах.

Таким чином, з метою вдосконалення правового регулювання питань зниження ризику надзвичайних ситуацій техногенного і природного характеру необхідно систематизувати існуючі нормативно-правові акти у цій сфері, заповнити наявні законодавчі прогалини.

Список використаних джерел.

1. Кодекс цивільного захисту України [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Офіц. веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/5403-17>
2. Про контроль великих аварій, пов'язаних з небезпечними речовинами, що вносить зміни і, як наслідок, скасовує Директиву Ради 96/82/ЄС (Текст дотичний ЄЕС) : Директива 2012/18/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 4 липня 2012 року [Електронний ресурс] // Офіційний вісник Європейського Союзу. – L 197, 24.7.2012. – С. 1-37. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/file/52216>
3. Про оцінку і управління ризиками затоплення (Текст, що стосується ЄЕС): Директива 2007/60/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 23 жовтня 2007 року [Електронний ресурс] // Офіційний вісник Європейського Союзу. – L 288, 6.11.2007. – С. 27-34. – Режим доступу: <http://old.minjust.gov.ua/file/33343>
4. Про схвалення Концепції управління ризиками виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру: Розпорядження Кабінету Міністрів України від 22 січня 2014 р. № 37-р [Електронний ресурс] / Офіц. веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/37-2014>
5. Про схвалення розроблених Державною службою з надзвичайних ситуацій планів імплементації деяких актів законодавства ЄС : розпорядження Кабінету Міністрів України від 25 лютого 2015 р. № 132-р [Електронний ресурс] / Офіц. веб-портал. – Режим доступу : <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/132-2015-p>

КРИВОРУЧКО ІРИНА ВАСИЛІВНА

*аспірант з відривом від виробництва кафедри державознавства і права
НАДУ при Президентові України*

ПРИНЦИП РІВНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ

На сьогодні слід констатувати важливість принципів адміністративної процедури в діяльності публічної адміністрації, оскільки саме вони покликані врегулювати відносини між публічною адміністрацією та фізичними і юридичними особами. Аналіз наукових досліджень та нормативно-правових актів дає можливість стверджувати про важливе місце принципу рівності в діяльності публічної адміністрації при здійсненні адміністративної процедури.

Принцип рівності знаходить своє відображення в Конституції України [4], відповідно до статті 24 якої визначається рівність конституційних прав і свобод громадян та рівність перед законом. Окрім того, зазначається, що не може бути привілеїв за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками.

На законодавчому рівні даний принцип закріплено в Кодексі адміністративного судочинства України (ст.10) [3], де визначається рівність всіх учасників адміністративного процесу перед законом і судом. Це певним чином стосується і органів публічної адміністрації, що здійснюють адміністративну процедуру.

У проєкті Адміністративно-процедурного кодексу України (ст.6, 9) [1] визначено принцип рівності учасників адміністративного провадження перед законом, відповідно до якого не може бути обмеження прав учасників адміністративного провадження за ознаками раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними або іншими ознаками. А також адміністративний орган має забезпечувати однакове становлення до всіх осіб в адміністративному провадженні при вчиненні процедурних дій та рішень.

У теоретичних розробках щодо розкриття змісту даного принципу слід звернути увагу на позицію В.В. Гордєєва, який визначає рівність перед законом як «однакове застосування положень, закріплених у законодавстві до всіх громадян» [2].

Як відмічає С.П. Погребняк, сутність рівності перед законом полягає і у вимозі однакового ставлення до людей, не зважаючи на те, що вони різні та вимагає застосування права без винятків до будь-кого, незважаючи на особистість: 1) унаслідок нормування прав кожен наділений рівною мірою правами і обов'язками, а державній владі забороняється використовувати право в інтересах або на шкоду окремій особі; 2) ніхто не може бути звільнений від обов'язку та від відповідальності на рівних підставах з усіма іншими особами за правопорушення [5, с.83].

Важливе значення для реалізації правової рівності як вимоги чесної рівності можливостей має принцип недискримінації, що означає будь-яку заборону необґрунтованого відмінного ставлення до осіб, що заходяться в однаковій ситуації чи однакового підходу до осіб, що знаходяться в різних ситуаціях [цит. за: 5, с.87]. Це стосується і діяльності публічної адміністрації при розгляді та вирішенні адміністративної справи, де має бути однакове ставлення як до осіб, що знаходяться в подібних ситуаціях так і однаковість ставлення до осіб, що знаходяться в різних ситуаціях.

Як зазначають науковці, адміністративні рішення та дії повинні бути вчинені з дотриманням принципу рівності перед законом, запобігаючи при цьому несправедливій дискримінації. При цьому наголошуючи на тому, що саме «принцип недискримінації є ключовим у розумінні обґрунтованості рішень і дій публічної адміністрації, адже він заснований на функції вирівнювання, оскільки у силу певних життєвих обставин або особливостей особистого статусу є різниця у правовому положенні осіб» [7, с.158].

Слід відмітити, що у праві Європейського Союзу принцип рівності (недискримінації) полягає у «забороні нерівного ставлення до ситуацій, які можуть бути порівняні, або рівне ставлення до нерівних ситуацій, якщо подібне ставлення не може бути виправдане об'єктивними причинами» [6, с.329-330]. Принцип рівності є основоположним не лише в праві Європейського Союзу, а застосовується в Європейському суді з прав людини, а також закріплений у більшості міжнародно-правових актів.

Принцип рівності в адміністративній процедурі покликаний врегульовувати відносини між суб'єктами владних повноважень та фізичними і юридичними особами, тобто вирівнювати їх правове становище, оскільки суб'єкти владних повноважень хоч і мають більш важелі впливу, але саме завдяки даному принципу ці відносини мають бути врегульовані (вирівнюватися) при здійсненні адміністративної процедури.

Даний принцип має на меті також однаковість розгляду та вирішення подібних адміністративних справ публічною адміністрацією та недопущення будь-якого нерівного поводження до особи або групи осіб.

Отже, принцип рівності в діяльності публічної адміністрації при здійсненні адміністративної процедури покликаний встановлювати рівність всіх перед законом, забезпечувати однакове ставлення до всіх без винятку та будь-яких безпідставних обмежень і не допускати жодної дискримінації та вирішувати подібні адміністративні справи однаково.

Список використаних джерел.

1. Адміністративно-процедурний кодекс України: Проект (неофіційний текст): від 03.12.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=44893
2. Гордєєв В. Реалізація принципу рівності в адміністративних процесуальних правовідносинах / В. Гордєєв // Право України. – 2010. – № 11. – С. 128-134 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/soc_gum/pruk/2010_11/17.pdf
3. Кодекс адміністративного судочинства України: Закон від 06 липня 2005 року №2747-IV [Текст] // Офіційний вісник України. – 2005. – №32. Ст. 1918.
4. Конституція України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України.-1996.-№30.-ст.141.
5. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): Монографія. – Х.: Право, 2008. – 240 с. Погребняк С.П. Основоположні принципи права (змістовна характеристика): Монографія. – Х.: Право, 2008. – 240 с.
6. Принцип рівності у праві: теорія і практика: монографія / передмова акад. НАН України Ю.С. Шемшученка; за заг. ред. Н.М. Оніщенко. – К.: Вид-во «Юридична думка», 2014. – 380 с.
7. Публічне урядування, права людини і демократія: регіональний зріз євроінтеграції: монографія / [Т.О. Карабін, Я.В. Лазур, М.В. Менджул, П.А. Трачук та ін.]; за заг. ред. М.В. Савчина. – Ужгород: Видавництво УжНУ «Говерла», 2015. – 320 с.

КУТУЗОВА НИНА ГРИГОРЬЕВНА

*доцент кафедри правознавства Одеського політехнічного університета,
к.и.н., доцент*

ПРАВОВАЯ КУЛЬТУРА В СФЕРЕ УПРАВЛЕНИЯ

Построение правового демократического государства – этой конституционной цели нашего общества, – находится в прямой зависимости от правовой и политической культуры в первую очередь управленческого аппарата, а потом от правовой культуры гражданского общества в целом. От профессионализма управленца, как проводника политики государства, зависит не только авторитет власти, эффективность реализации стратегических целей страны, но и социальное самочувствие, политическое и правовое сознание общества.

Сегодня в Украине формируется качественно новая государственная служба, которая строится на принципах законности, профессионализма, компетентности с учетом подконтрольности, подотчетности государственных служащих, ответственности каждого из них за выполнение своих обязанностей.

Можно принимать множество самых демократических и справедливых законов, но если они не будут выполняться, то никакой речи о правовом государстве быть не может. Кардинальное обновление законодательства страны выдвигает новые требования к правовой культуре управленца. Отсюда вытекает необходимость дальнейшего

совершенствования правового обучения: правовые знания обладают значительным воспитательным потенциалом. Законопослушность, не знающая исключений ни для кого, - от рядового гражданина до главы государства, - обеспечивает и реализует всевластие закона, то есть то главное и необходимое начало, которое предопределяет правовой характер государства. Думается, что национальной идеей Украины, объединяющей более 130 наций и народностей, может стать идея создания правового государства. Построение такого государства является главной целью, провозглашенной Конституцией Украины. Оно связано не только с законотворческой деятельностью Верховного Совета, но и с работой правоохранительных органов.

Демократию невозможно установить декретным путем, поэтому модернизация управленческого аппарата должна сопровождаться соответствующими изменениями, в частности, укреплением идеалов демократии, права, гражданского долга. Насущной потребностью, которая обусловлена административной реформой, является создание кадрового потенциала, который служил бы народу Украины, квалифицированно, компетентно защищал права, свободы и законные интересы каждого гражданина, честно, добросовестно и этично выполнял служебные обязанности на порученных ему участках государственной службы. Качество деятельности государственного служащего, его интеллектуальные возможности, политическое поведение непосредственно влияют на авторитет государства в глазах рядового гражданина, а также на создание имиджа страны в глазах мирового сообщества.

Правовые характеристики управленца, его законопослушность имеют отношение не только к проблеме правового государства, но и к еще одной конституционной цели - строительству социального государства, где права и свободы гражданина признаются наивысшей социальной ценностью, а гарантия этих прав и свобод, как подчеркивается в третьей статье Конституции Украины, определяет содержание и направленность деятельности государства. Социальное государство на основе признания приоритета прав и свобод человека ставит себя на службу гражданского общества.

Необходимо четко сознавать, что без правовой культуры политика и демократия могут стать открытой борьбой за власть, когда существует вседозволенность. Не достаточно, чтобы их ценности признавали абстрактно, необходимо ввести их в жизнь. Здесь - широкое поле деятельности для управленческого аппарата. Важнейшим социальным измерением личности управленца должен стать уровень его правовой культуры, то есть знание и, главное, соблюдение закона на основе его необходимости и справедливости.

Список использованных источников.

1. Конституция Украины, принята на пятой сессии Верховной Рады Украины 28 июня 1996 года. - Харьков: «Одиссей», 2011.
2. Луговий В. Адміністративна реформа в Україні і політична культура // Вісник УАДУ. - 1998. - № 2.
3. Плотников И.И. Правовая и политическая культура: проблемы и перспективы. - Харьков: «Одиссей», 2015.

ЛУКАШУК НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

аспірант кафедри державознавства і права НАДУ при Президентіві України

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ

Погоджуючись із усталеною думкою, що правове регулювання - це здійснюваний за допомогою системи правових засобів (юридичних норм, правовідносин, індивідуальних приписів та ін.) результативний, нормативно-організаційний вплив на суспільні відносини з метою їхнього впорядкування, охорони, розвитку відповідно до суспільних потреб [4, с. 210] слід зазначити, що здійснюваний державою впорядковувачий вплив на суспільні відносини має забезпечувати певний результат. Натомість відсутність бажаного результату певною мірою постає критерієм «проблемності» правового регулювання. Визначення ключових моментів цієї проблемності у будь-якій сфері суспільної життєдіяльності має враховувати принципове розуміння правового регулювання державного управління Г.В.Атаманчуком як поєднання соціологічного, нормативного та практичного аспектів [1, с.205]. Повною мірою це стосується і сфери енергоефективності.

Основною причиною виникнення проблеми відсутності системної законодавчої бази забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів є недосконалість правових норм чинного Закону України „Про енергозбереження» [5]. Згаданий закон, як більшість законів прийнятих у перші роки незалежності України був спрямований у першу чергу на декларацію певних принципів державної політики та їх подальше втілення та реалізацію шляхом прийняття підзаконних актів від Указів Президента України та постанов Кабінету Міністрів України до відомчих регуляторних актів. Недосконалість положень закону зумовлює неефективність підзаконних актів з питань енергозбереження і енергоефективності

Вищезгадані обставини роблять правове забезпечення ефективного використання енергетичних ресурсів досить уразливим.

Досягнення інтенсивного зниження енергоємності ВВП можливо за умови створення правових підстав, які б зобов'язували суб'єктів господарювання забезпечити відповідний рівень енергоефективності в усіх галузях суспільного виробництва, уникаючи безпосереднього втручання в господарську діяльність.

Слід зазначити, що в Україні не забезпечується системний підхід до вирішення проблем ефективного використання енергетичних ресурсів. До останнього часу проблеми енергоефективності, які є ключовими в реалізації енергетичної політики багатьох країн світу, не стали предметом постійної уваги на державному рівні. Розвинуті держави, досягнувши вражаючих успіхів у сфері енергозбереження, зосередили свою увагу на більш складних завданнях - реалізації програм енергоефективності, які в останні роки стали одержувати усе більш яскраво виражений екологічний характер.

Отже, виникла необхідність законодавчого врегулювання відносин, що виникають у процесі діяльності в сфері енергоефективності з метою створення економічних та організаційних умов для ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів.

Запобігти економічним збиткам від забруднення навколишнього середовища можливо також завдяки енергоефективним заходам. Так, проголошена стратегічна євроінтеграційна спрямованість України, яка набула практичного втілення в останні роки, обумовлює необхідність активізації процесу адаптації національного законодавства у сфері енергоефективності до законодавства ЄС, що є одним з важливих засобів забезпечення міжнародної конкурентоздатності вітчизняної економіки, а також інструментом та однією з передумов членства в організації і, водночас, є стимулом для удосконалення власної енергетики. Так, деякою мірою питання екологічного аспекту енергоефективності визначено Директивою Європейського Парламенту та Ради 2009/28/ЄС від 23 квітня 2009 р. про заохочення використання енергії, виробленої з відновлюваних джерел енергії [2]. Концептуальними, зокрема є такі положення директиви „Нагляд за європейським споживанням енергії та збільшення використання енергії, видобутої з відновлюваних джерел становлять разом з економією енергії та підвищеною енергоефективністю важливі складові комплексу заходів, що вимагаються для скорочення викидів парникових газів та для виконання Кіотського протоколу до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про кліматичні зміни».

Слід наголосити, що в Україні й досі залишається неврегульованим законодавство у сфері енергоефективності. Більш того, термін „енергоефективність» не визначений на законодавчому рівні хоча існує безліч інших термінів пов'язаних з енергоефективністю та створено органи які формують та реалізують політику в цій сфері. Так, у Законі України „Про енергозбереження» наведено такі терміни, як „енергоефективні продукція, технологія, обладнання», „енергоефективний проект» тощо. В той же час, відповідно до пункту 4 статті 2 Директиви 2012/27/ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012 р. про енергоефективність, «енергоефективність» = це співвідношення між роботою, послугами, товарами або енергією на виході та енергією на вході [3].

В Україні існує необхідність структурної перебудови та оновлення чинної нормативно-правової бази у сфері енергоефективності для подолання постійного відставання України у виконанні взятих на себе зобов'язань з імплементації низки директив Європейського Союзу, у тому числі в рамках Договору про заснування Енергетичного Співтовариства, що передбачає зобов'язання щодо створення та реалізації механізмів ефективного використання паливно-енергетичних ресурсів, відновлюваних джерел енергії та альтернативних видів палива та здійснення моніторингу їх застосування.

Крім того, на виконання Плану заходів з імплементації Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони, на 2014-2017 роки, затвердженого розпорядженням Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847 [6], зокрема у сфері енергоефективності, передбачається розробка та прийняття цілої низки нормативно-правових актів, у тому числі щодо транспозиції технічних регламентів, стандартів ЄС в українське законодавство.

Узагальнюючи вищевикладене, можна дійти висновку, що у сфері енергоефективності існує нагальна потреба щодо її оновлення шляхом імплементації європейських директив. Основним законодавчим актом у сфері має стати новий Закон України «Про енергоефективність», який забезпечить системний підхід до вирішення проблем ефективного використання енергетичних ресурсів для досягнення енергетичної незалежності держави.

Список використаних джерел.

1. Атаманчук Г. В. Теория государственного управления. Курс лекций / Г.В. Атаманчук. – М.: Юрид. Лит., 1997. – 400 с.
2. Директива 2009/28/ЄС Європейського Парламенту та Ради 23 квітня 2009, – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://saee.gov.ua/uk/activity/mizhnarodne-spivrobotnytstvo/spivrobotnytstvo-z-es>.
3. Директива 2012/27 ЄС Європейського Парламенту та Ради від 25 жовтня 2012, – [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://saee.gov.ua/uk/activity/mizhnarodne-spivrobotnytstvo/spivrobotnytstvo-z-es>.
4. Проблемы теории государства и права: Учебник / Под. ред. С. С. Алексеева. – М.: Юр. лит., 1987. – 448 с.
5. Про енергозбереження: Закон України від 1 лип. 1994 р № 74/94-ВР // Відом. Верховної Ради України. – 1994. – № 30. – Ст. 283.
6. Про імплементацію Угоди про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським Співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони [Електронний ресурс] Розпорядження Кабінету Міністрів України від 17 вересня 2014 р. № 847-р. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/847-2014-%D1%80#n12>

ЛЬВОВА ЄЛИЗАВЕТА ОЛЕГІВНА

*доцент кафедри права і законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України. к.ю.н.*

ЩОДО ПИТАННЯ ПРО СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОЇ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В КРИЗОВИХ УМОВАХ

Сучасні процеси глобалізації та інтеграції загострили не тільки питання гармонізації правових систем, а й порядок діяльності держав щодо забезпечення спільних гарантій прав і свобод людини. Зазначені процеси впливають також і на національну правову систему України, детермінуючи її зусилля подолати кризові явища та інтегруватись до правових систем міждержавних об'єднань, в тому числі ЄС.

Особливо варто підкреслити, що для України забезпечення найвищих цінностей людини і громадянина набуває характерологічного значення її розвитку. Зокрема, європейський вибір України визначив державну політику як таку, що спрямована на наближення рівня життя громадян України до європейських стандартів, укорінення європейських цінностей в усіх сферах функціонування Української держави та суспільства.

Основні гарантії прав людини в Україні ґрунтуються на положеннях Конституції України, конституційної доктрини та конституційної практики.

Так, наприклад, стаття 92 Конституції України закріплює, що права і свободи людини і громадянина, гарантії цих прав і свобод; основні обов'язки громадянина визначаються виключно законами України. А згідно статті 22 Конституції України, закріплені в ній права і свободи людини і громадянина є невичерпними і при прийнятті нових законів або внесенні змін до чинних законів не допускається звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод. [1] В тому числі Конституцією та законами України встановлено можливість обмеження прав і свобод людини і громадянина (в умовах воєнного стану, надзвичайного положення, тощо).

Указом Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015 затверджено Національну Стратегію у сфері прав людини [2] Імплементация Стратегії забезпечується спільними діями державних органів, інститутів громадянського суспільства, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини за підтримки Організації Об'єднаних Націй, Ради Європи, Організації з безпеки і співробітництва в Європі та інших міжнародних організацій на усіх етапах розроблення плану дій щодо реалізації її положень, моніторингу та контролю.

Відповідно Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р «Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року» визначені конкретні заходи, спрямовані на виконання завдань Стратегії, строки їх виконання, обсяги і джерела фінансування, відповідальні виконавці та партнери з реалізації заходів, очікувані результати та індикатори їх виконання. [3] Контроль за реалізацією Стратегії та плану дій здійснюється відповідно до наявних національного та міжнародного механізмів.

Також варто підкреслити, що в контексті адаптації українського законодавства до законодавства ЄС забезпечення прав людини є запорукою стабільних партнерських відносин із державами-членами ЄС. Адже світова міграційна криза, у свою чергу, також стала одним з найважливіших викликів для демократії та розвитку сучасного державотворення в Україні в умовах її інтеграції до все більш глобалізованого простору.

На жаль, особливо важливого значення для реалізації правової політики Україні отримало питання забезпечення фінансової підтримки внутрішньо переміщених осіб. З цієї метою органи державної влади повинні всебічно сприяти виконанню Комплексної державної програми щодо підтримки, соціальної адаптації та реінтеграції громадян України, які переселилися з тимчасово окупованої території України та районів проведення антитерористичної операції в інші регіони України, на період до 2017 року, затвердженої постановою Кабінету Міністрів України від 16 грудня 2015 року № 1094.

Також, наочною є проблематика надання внутрішньо переміщеним особам рівних можливостей для реалізації своїх соціальних та політичних прав громадян, зокрема права на звернення та на участь у виборах як елемент інтеграції людини у суспільне життя.

В цьому контексті очевидним є те, що процес глобалізації прав людини потребує і глобалізації зусиль щодо їх дотримання, виконання та контролю. Також вирішення конфліктів, припинення війн та насилля вимагає посилення захисту прав людини на національному рівні, що сповідує гуманізм та цінність людської особистості.

Список використаних джерел.

1. Конституція України: Закон Ради України від 28.06.1996 р. №254 к/96-ВР// База даних «Законодавство України»/ВР України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=254%EA%2F96-%E2%F0> (дата звернення 06.10.2016)

2. Про затвердження плану дій з реалізації Національної стратегії у сфері прав людини на період до 2020 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 листопада 2015 р. № 1393-р [Електронний ресурс] /URL: <http://www.kmu.gov.ua/control/uk/cardnpd?docid=248740679> (дата звернення 06.10.2016)

3. Про Національну Стратегію з прав людини сфері прав людини на період до 2020 року: Указ Президента України від 25 серпня 2015 року № 501/2015 [Електронний ресурс] / URL: <http://www.president.gov.ua/documents/5012015-19364> (дата звернення 06.10.2016)

МАРУЦАК ОЛЕНА ІВАНІВНА

здобувач ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ

Головною метою державного аудиту є виявлення уразливих місць в організації господарської діяльності суб'єкта, який підлягає контролю, впливу цих недоліків на досягнення статутних цілей та надання необхідних рекомендацій щодо підвищення ефективності його управління, усунення та запобігання наявних недоліків, помилок та порушень, а також вдосконалення його діяльності в цілому.

Саме аудит дає можливість виявити помилки й недоліки організаційного, нормативно-правового та фінансового характеру, які негативно впливають на результати фінансово-господарської діяльності суб'єкта господарювання, у тому числі внаслідок прийняття неправомірних управлінських рішень, укладання збиткових контрактів, реалізації товарів, робіт та послуг за заниженими цінами. Тобто аудит досліджує такі фактори, які не є фінансовими порушеннями, проте негативно впливають на кінцевий результат діяльності підприємства.

Об'єктами державного аудиту виступають суб'єкти господарювання державного сектора економіки, а також інші суб'єкти господарювання, що отримують кошти з державного та місцевого бюджетів або здійснюють експлуатацію державного чи комунального майна.

Проведення державного аудиту сприяє запобіганню різних фінансових порушень. Цьому сприяє перевірка адекватності та ефективності функціонування системи внутрішнього контролю суб'єкта господарювання, що дає змогу своєчасно виявити будь-які недоліки в облікових процесах, правилах, процедурах та забезпечити достовірність складання фінансової звітності; забезпечити керівництво необхідною інформацією для підвищення ефективності функціонування системи внутрішнього контролю та передбачити ризики в діяльності, які можуть перешкоджати досягненню поставлених цілей.

Чинним законодавством встановлено, що державний аудит проводиться Державною фінансовою інспекцією, що підпорядковується Міністерству фінансів України та Рахунковою палатою України, яка підпорядкована і підзвітна Верховній Раді України. Рішення Рахункової палати при виконанні завдань державного аудиту мають бути незалежними від організацій, які перевіряються, і захищеними від впливу ззовні. Це гарантуватиме надійність і об'єктивність інформації, яка буде представлена в аудиторських висновках органу державного аудиту.

Внутрішній аудит є основною формою контролю, за якого проводиться функціонально незалежна оцінка діяльності органів державного та комунального секторів з метою надання рекомендацій і консультацій, спрямованих на вдосконалення діяльності цих органів, підвищення ефективності управління економічними процесами.

Суть внутрішнього аудиту полягає у перевірочній та консультаційній діяльності, яку проводить певний підрозділ. Цим підрозділом може виступати служба внутрішнього аудиту всередині організації чи функціонально незалежного органу. Керівник цієї служби знаходиться під контролем адміністрації, яка забезпечує незалежність дій аудитора, доступ його до будь-якої економічної інформації й відповідні заходи для виконання його рекомендацій.

Проведення зовнішнього аудиту полягає в формулюванні незалежної думки про достовірність фінансової або будь-якої іншої звітності, яка надається зацікавленим користувачам. Зовнішній аудитор насамперед здійснює тестування системи внутрішнього контролю й аудиту, яка створена й діє в певній організації, оцінює її надійність, виявляє слабкі місця в роботі системи та зосереджує на них основну увагу. Під час здійснення своєї роботи зовнішній аудитор повинен спиратися на результати діяльності системи внутрішнього державного контролю й аудиту.

Отже, для більш ефективного розвитку державного аудиту в майбутньому необхідно проводити реформи у даній сфері, які поєднували б такі дві складові: як внутрішній, так і зовнішній аудит, що на нашу думку, потребує наступних дій:

1. розробки єдиної концепції, інформаційної бази і нормативно-правового забезпечення функціонування органів внутрішнього і зовнішнього державного аудиту;
2. підготовка стандартів і методичної бази внутрішнього і зовнішнього державного аудиту;
- реформування організаційної структури, відповідних змін розподілу функцій і сфер діяльності органів, що проводитимуть внутрішній і зовнішній державний аудит;
3. законодавчого закріплення за Рахунковою палатою України статусу вищого органу державного аудиту;
4. підготовка кадрів відповідної кваліфікації для роботи у підрозділах внутрішнього аудиту і зовнішнього державного аудиту;
5. розробка критеріїв, які допомогли б оцінити ефективність здійснюваного внутрішнього і зовнішнього державного аудиту.

Таким чином в Україні створена нова форма контролю – державний аудит суб'єктів господарювання вже став одним із пріоритетних напрямів діяльності органів Державної фінансової інспекції та Рахункової палати України. Тому для того, щоб державний аудит в Україні розвивався більш ефективно, необхідно розробити теоретичні та практичні засади впровадження та функціонування державного аудиту в нашій країні; вивчити та адаптувати зарубіжний досвід становлення системи незалежного публічного контролю; сконцентрувати увагу на питаннях державного аудиту в одному законодавчому акті, що забезпечить безперешкодне здійснення контрольних заходів, передбачивши в ньому органи контролю та відповідальність суб'єктів господарювання за його недотримання; у засобах масової інформації провести ознайомлення з сутністю поняття «державний аудит», перевагами його проведення та чітким виділенням різниці між даною формою контролю та перевіркою або ревізією з боку державних органів, які проводяться з метою виявлення порушень та притягнення винних до відповідальності.

МЕЛЬНИК ЮЛІЯ ПАВЛІВНА

заступник керівника апарату, начальник управління організаційної роботи апарату Одеської обласної ради

ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ

На сьогодні основними проблемами та пріоритетами роботи Пенсійного фонду України в області автоматизації роботи управлінь є підвищення якості обслуговування громадян в органах Пенсійного фонду України, зокрема, зменшення необхідності їх відвідування і часи прийому, своєчасного доступу і зрозумілого інформування громадян про зміни у пенсійному законодавстві. Не менш важливою також є проблема введення сучасних інформаційних технологій, спрямованих на оптимізацію і автоматизацію функціональних процесів в роботі органів фонду, спрощення взаємодії із органами влади, підприємствами, установами, організаціями та поліпшення обслуговування громадян.

Ефективна робота будь-якої підприємницької чи державної установи напряму залежить від інформаційного забезпечення. Сучасні процеси ефективного впровадження пенсійної реформи в Україні посилюють зничення інформаційної складової для органів Пенсійного фонду. Це пояснюється тим, що робота Пенсійного фонду України не може бути раціонально організована без формування чіткої законодавчої бази, використання статистичних даних тощо.

Інформаційне забезпечення діяльності органів Пенсійного фонду України включає в себе сукупність інформаційних даних із внутрішніх та зовнішніх джерел, комп'ютерне забезпечення та автоматизовані процеси обробки

та отримання даних, інформаційну службу (відділ), які в цілому створюють умови інформаційної підтримки всіх фінансових та інших рішень. Інформаційне забезпечення діяльності Пенсійного фонду України виділяє такі складові: інформаційний відділ; система джерел зовнішнього забезпечення; система джерел внутрішнього забезпечення; автоматизовані системи обробки та збору даних.

Інформаційний відділ в управліннях Пенсійного фонду України може бути представлений службою інформатизації, комп'ютерного та інформаційного забезпечення, консультаційним центром тощо. До функцій даного відділу мають бути віднесені: забезпечення своєчасного надходження інформації із зовнішніх джерел, формування вихідних даних для оприлюднення, організація зворотного зв'язку з платниками єдиного соціального внеску та інше.

У свою чергу, до системи джерел зовнішнього забезпечення слід відносити нормативно-правове забезпечення, фінансову та іншу державну статистику, результати соціальних опитувань тощо. Ключовим тут виступає правове забезпечення, оскільки Пенсійний фонд України є державним органом. Основними законами, які регулюють діяльність Пенсійного фонду є Закон України «Про збір та облік єдиного соціального внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування», «Про заходи щодо законодавчого забезпечення реформування пенсійної системи», «Про пенсійне забезпечення», Постанови КМУ та інше. Зазначимо, що нормативне забезпечення є повним і регулює всі напрямки пенсійного страхування, однак все ж існують певні недоліки законодавства, які передбачається усунути у ході реалізації процесів реформування.

Що стосується системи джерел внутрішньої інформації, то для неї є характерним звітність, яка формується органами Пенсійного фонду України, планові та прогнозні показники бюджету Пенсійного фонду. Дана інформація відображає стан роботи Пенсійного фонду, дозволяє вносити відповідні корективи щодо удосконалення організації системи пенсійного забезпечення. Повний облік доходів та видатків Пенсійного фонду можливий лише за наявності єдиної автоматизованої інформаційної системи. На даний момент авто-матизації підлягає звітність страхувальників.

Для підготовки та подання звітності в електронному вигляді для Пенсійного фонду розроблено програмне забезпечення: програмний комплекс «АРМ. Звіт страхувальника», програмний комплекс «БЕСТ-ЗВІТ ПЛЮС», система формування й подання звітності в електронній формі «е-Форма». Дане програмне забезпечення контролює та забезпечує організацію електронного документообігу у всіх без винятку суб'єктів господарювання будь-якої форми власності та джерел фінансування або між ними та державними контролюючими органами, подача звітності яким передбачена чинним законодавством.

Таким чином, інформаційне та правове забезпечення відіграє важливу роль у діяльності Пенсійного фонду, оскільки включає в себе сукупність інформаційних даних із внутрішніх та зовнішніх джерел, сукупність нормативно-правових актів, комп'ютерне забезпечення та автоматизовані процеси обробки та отримання даних, інформаційну службу, які в цілому створюють сприятливі умови для продуктивної роботи Пенсійного фонду.

МЕЛЬНИЧЕНКО ВІКТОР ІВАНОВИЧ

*доцент кафедри державознавства і права
НАДУ при Президентові України, к.і.н., доцент*

ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОСТІ СТРУКТУРНИХ ЗМІН В ДЕРЖАВНОМУ АПАРАТІ

Проголошене політичним керівництвом України реформування широкого кола суспільних відносин значною мірою відобразилося і в суттєвій реорганізації державного апарату. Слід відзначити, що глибина запропонованих новацій зумовила необхідність внесення змін до Основного Закону України, з метою надання їм необхідного конституційного підґрунтя[3].

Водночас, частина вже реалізованих змін, на наш погляд, має зовнішні ознаки таких, що не відповідають чинній Конституції України. Зауважмо: за відсутності відповідних рішень Конституційного Суду України, як єдиного повноважного органу конституційного контролю, можна говорити саме про наявність зовнішніх ознак неконституційності. Однак слід врахувати, по-перше, що в Україні немає часових обмежень для конституційних подань щодо конституційності. По-друге, очікуваним є зростання самостійності Конституційного Суду України. Зокрема, цьому сприятимуть новели, які набрали чинності з 30 вересня 2016 р. Передусім йдеться про те, що відтепер суддю Конституційного Суду України «не може бути притягнуто до відповідальності за голосування у зв'язку з ухваленням Судом рішень та надання ним висновків, за винятком вчинення злочину або дисциплінарного проступку» (ч.4. ст.149). З огляду на попередню вельми суперечливу практику припинення повноважень окремих суддів КСУ суб'єктом призначення, важливим елементом зміцнення незалежності суддів є також положення: «Рішення про звільнення з посади судді Конституційного Суду України Суд ухвалює щонайменше двома третинами від його конституційного складу» (ч.3 ст. 149-1) [3].

Передусім, ознаки неконституційності має практика ігнорування конституційного положення про здійснення державної влади в Україні «на засадах її поділу на законодавчу, виконавчу та судову» (ч.1 ст. 6) шляхом створення державно-владних інституцій поза межами виконавчої влади. Така практика була започаткована указами глави держави 2007 р., коли Фонд державного майна України, Антимонопольний комітет України, Державну комісію з цінних паперів та фондового ринку, Службу безпеки України та Управління державної охорони України було виключено із переліку центральних органів виконавчої влади[1; 4]. Формальною причиною рішень було те, що законодавцем ці інституції не визначалися органами виконавчої влади, фактичною – розгортання протистояння між главою держави і урядом. На жаль, ці суперечності не щезли з відновленням чинності Конституції України в редакції 1996 р. та встановленням контролю глави держави над урядом. Зокрема, 7 жовтня 2010 р. було внесено зміни до Закону України «Про природні монополії», якими національні комісії регулювання природних монополій визначалися не центральними органами виконавчої влади зі спеціальним статусом, а «державними колегіальними органами» [2]. У новітніх умовах продовжується практика фактичного конструювання системи органів державної влади, які здійснюють розпорядчо-

виконавчі функції, але не віднесені до органів виконавчої влади. Передусім йдеться про створення Національного антикорупційного бюро України зі статусом «державного правоохоронного органу» [6].

Наочним є розширення повноважень Президента України та Верховної Ради України законами України. Між тим, Конституція України (п.31, ч.1 ст. 106 та ч.2 ст.85) встановлює, що повноваження глави держави і парламенту вичерпно визначаються Основним Законом. З цього приводу Конституційним Судом України вже приймалися рішення №7-рп/2003 від 10 квітня 2003 р., №9-рп/2004 р. від 7 квітня 2004 р., № 1-рп/2007 від 16 травня 2007 р. Однак ч.2 ст. 1 Закону України «Про Національне антикорупційне бюро України» зазначає, що цей орган утворюється «Президентом України відповідно до цього та інших законів України» [6]. Ч. 1 ст. 11 Закону України «Про Державне бюро розслідувань» встановлює: «Директор Державного бюро розслідувань призначається на посаду Президентом України за поданням Прем'єр-міністра України...»[5]. У останньому випадку є й наочна невідповідність порядку призначення керівника органу, статус якого визначено як центральний орган виконавчої влади всупереч порядку, встановленому п.9-2 ст. 116 Конституції України. Закони України «Про запобігання корупції» (п.1, 2 ч.4 ст.5) та «Про державну службу» (п.1, 2 ч.2 ст. 14) уповноважують парламент та главу держави призначати своїх представників до комісій, на які покладається вирішення кадрових питань.

На сьогодні одним із способів вирішення спірних питань є коригування оспорюваних положень нормативно-правових актів, після чого зникає предмет конституційно-правового спору (Конституційний Суд України не вирішує питання про конституційність актів, які втратили чинність). Прикладом може бути Ухвала Конституційного Суду України № 23-у/2016 від 23 квітня 2016 р., якою було відмовлено у відкритті конституційного провадження у справі щодо визнання неконституційним Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» [7]. Водночас, поглиблення суспільно-політичної кризи в Україні та загострення міжфракційних відносин в парламенті може унеможливити такий спосіб вирішення конституційно-правових спорів. Тож видається доцільним вже сьогодні або внесення відповідних змін до тексту Конституції України, або коригування законодавства з метою забезпечення його відповідності чинному Основному Закону.

Список використаних джерел.

1. Питання Фонду державного майна України: Указ Президента України № 56/2007 від 30 січ. 2007 р. //Офіц. вісник України. – 2007. – № 7. – Ст. 243;
2. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо приведення їх у відповідність із Конституцією України // Відом. Верховної Ради України. – 2011. – №10. – Ст.63
3. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя):Закон України від 2 черв. 2016 р. № 1401-VIII // Офіц. вісник України. – 2016. – № 51. – Ст. 1799
4. Про внесення змін до Указу Президента України від 15 грудня 1999 року № 1573: Указ Президента України № 365/2007 від 28 квіт. 2007 р. //Офіц. вісник України. – 2007. – № 32. – Ст.1282
5. Про Державне бюро розслідувань: Закон України від 12 лист. 2015 р. № 794-VIII // Відом. Верховної Ради України. – 2016. – № 6. – Ст.55
6. Про Національне антикорупційне бюро України: Закон України від 14 жовт.2014 р. № 1698-VII // Відом. Верховної Ради України. – 2014. – № 47. – Ст. 2051
7. Ухвала Конституційного Суду України про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 1, частин першої, другої, третьої, шостої, сьомої, чотирнадцятої статті 3, пунктів 1, 2, 3 частини першої статті 5, частини першої статті 6 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» [Електронний ресурс] Режим перегляду: <http://www.ccu.gov.ua/sites/default/files/ndf/23-y/2016.pdf>

МОІСЕЄВА ТЕТЯНА МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри правознавства Одеського національного політехнічного університету
к.і.н., доцент*

ПОЧАТКОВІ НАРОДНІ УЧИЛИЩА У ВІДАННІ ОДЕСЬКОЇ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ВЛАДИ (ДРУГА ПОЛОВИНА XIX ст.)

Вивчення досвіду діяльності міських органів самоврядування в сфері освіти у XIX ст. представляє науковий інтерес і є актуальним, оскільки в умовах децентралізації сучасні місцеві громади отримали не лише більше повноважень, а й додаткові зобов'язання, зокрема – в згаданій царині.

Народні училища стали досить масовим явищем ще в часи Катерини II, коли за її розпорядженням їх стали засновувати в губернських і повітових містах (1, с.7).

25 травня 1874 р. було затверджено «Положение о начальных народных училищах» (далі – «Положение»), яке регламентувало їх створення та роботу. Зокрема, наголошувалося на тому, що початкові народні училища можуть засновуватися земством, міськими і сільськими громадами, приватними особами, з дозволу Інспектора народних училищ та Голови Повітової Училищної Ради.

За своїми типами народні училища поділялися на ті, що підпорядковувалися Духовному відомству, Міністерству Народної Освіти, сільські училища інших відомств, всі недільні школи (7, с.836).

Згідно з «Положением» в училища могли вступати «дети всех состояний, без различия вероисповедания». Підкреслювалося також, що при неможливості влаштовувати окремі чоловічі та жіночі училища, діти обох статей могли вчитися в одному училищі, при умові, що в такому закладі вік дівчаток не буде перевищувати 12 років (7, с.836)

Ст. 1 документу визначала мету діяльності установ: «Начальные народные училища имеют целью утверждать в народе религиозные и нравственные понятия и распространять первоначальные полезные знания». Задля реалізації

мети передбачалося викладання таких предметів, як: Закон Божий (короткий катехізис та священна історія), читання по книгах цивільного та церковного друку, письмо, перші чотири дії арифметики, церковний спів (за можливості). [7, с.836].

Цікавим є той факт, що за §49 Інструкції Інспекторам, при училищах припустимим було влаштування особливих уроків для дорослих. За умови навчання в одному закладі різновікових учнів, Повітова училищна Рада (з урахуванням конкретних обставин, місцевих умов) могла дозволити створення для дорослих особливої групи в класі, або окремого класу [8, с.70].

Велику увагу розвитку початкової народної освіти приділяла міська влада Одеси. Точних даних щодо часу та місця створення перших народних училищ в нашій місцевості немає. Так А. Шмідт в своїй праці «Материали для Географии и статистики России» наголошує на тому, що першим було Усатовське училище, засноване в 1835 р. Пізніше виникли подібні заклади на Великому Фонтані і Дальнику (1836 р.), Гниляковому (1838 р.), Молдаванці (1841 р.), Бугаївці, Татарці та Нерубайському (1850 р.).

Іншу інформацію подає «Справочная книга Одесского учебного Округа», в якій найстаршим називається Поштове училище в будинку Олександрова на Молдаванці (1834 р.) [2, с.36].

Другим етапом становлення початкових народних училищ стали 60-ті роки XIX ст., коли відкрилися училища на Кривій балці, Пересипу, Слобідці та ін. В цілому, училища було відкрито в усіх районах міста (Центр, Молдаванка, Пересип, Слобідка-Романівка) та приміських селищах [2, с.36].

На кінець 1873 р. в Одесі та передмісті діяло 22 училища, які нараховували 1508 учнів обох статей (2, с.37). Впродовж 1879 р. місто утримувало 27 народних училищ: 8 однокласних, 16 двокласних, 2 трикласні та 1 чотирьохкласне – всього 50 класів, в яких навчалося 2.787 учнів (1635 хлопчиків і 1152 дівчинки). [3, с.53].

Кількість народних училищ з року в рік збільшувалася, що обумовлювалося зростаючим попитом на них населення та нестачею місць для бажаючих вчитися (у 1886 р. 300 дітей не змогли почати навчання, у 1887 р. – 500) [5, с.22; 6, с.7].

Впродовж 10 років (1879 – 1889 рр.) число училищ з 27 збільшилося до 49 (на 85%), і кількість класів з 52 зростає до 96 (на 84%). Відповідно помножувалася і кількість учнів – з 1866 в 1880 р. до 3406 в 1889 р. [2, с.38, 40].

В 1884 р. міська Управа прийняла рішення про встановлення норми, за якою на одного вчителя мало припадати не більше 45 учнів, що призвело до певного зниження їх кількості в порівнянні з попереднім роком (менше на 76 осіб). Цей припис витримувався і в подальшому [4, с.22].

Аналіз соціальної структури учнівства свідчить, що основний контингент народних училищ становили міщани (близько 71%), на другому місці – селяни (бл. 18%), на інші групи (дворяни, духовенство, купці, іноземці) припадає бл. 11%. (2, с.44).

При деяких училищах відкривалися ремісничі (для хлопчиків) та рукодільні (для дівчаток) класи, куди учні могли вступити після закінчення повного курсу народного училища. Метою такої новації було надбання вихованцями трудових навичок, які могли знадобитися їм в майбутньому. У жовтні 1889 р. на виставці в Херсоні шість рукодільних класів були нагороджені за свої роботи: п'ять – земськими похвальними листами, один – бронзовою медаллю [2, с.55-56].

На утримання народних училищ міські органи самоврядування виділяли значні кошти, про що свідчать наступні дані. У 1873 р. на народну освіту було виділено 92.609 карб., що становило 6,9% до загальних видатків, на народні училища – 47.564 карб. (3, 5% до загальних витрат, 51, 4% – до затрат на народну освіту). Відповідно у 1889 р.: на народну освіту – 206.306 карб. (8,5%), на народні училища – 127.044 карб. (5,2% і 61,2%) [2, с.6].

Головні статті видатків закладів становили: жалування викладачам, найом приміщень, їх ремонт та опалення, придбання навчальних посібників. [2, с.40].

Таким чином, досліджувані документи дають можливість зробити висновок, що в розвитку системи початкових народних училищ міські органи самоврядування головний акцент робили на питаннях фінансування, модернізації існуючих та відкритті нових установ.

Список використаних джерел.

1. Лебедева Н. Об учреждении первого народного училища в России. – Новгород: Типография губернского правления, 1856.
2. Народное образование в Одессе в ведении Городского общественного управления (1873 – 1889 г.): Статистическое бюро при Одесской городской управе. Издание Одесского городского общественного Управления – Одесса: Тип. А. Шульце, 1891.
3. Отчет о деятельности Одесской Городской Управы и о состоянии подведомственных ей частей за 1879 г. – Одесса: Франко-Русская тип. Л. Даникана, 1880.
4. Отчет Одесской городской управы о ее деятельности и о состоянии подведомственных ей частей за 1884 г. – Одесса: тип. А. Шульце, 1885.
5. Объяснительная записка к отчету Одесской городской управы за 1886 г. – Одесса: Тип. А. Шульце, 1887.
6. Объяснительная записка к отчету Одесской городской управы за 1887 г. По народному образованию и содержанию Городских садов и Александровского парка – Одесса: Тип. А. Шульце, 1888.
7. Положение о начальных народных училищах (№ 53574) //ПСЗРИ. – Собр.2. – Т. XLIX. – Ч. I (1874). – СПб, 1876.
8. Свод главнейших законоположений и распоряжений о начальных народных училищах и учительских семинариях. – Ч. I. Законоположения и распоряжения о начальных народных училищах, действующие в губерниях, в коих введены Земские Учреждения // сост. А. Аннин. – С. Перербург: Типография М.И. Попова, 1878.

МУКАН БОГДАНА СТЕПАНІВНА

аспірант кафедри європейської інтеграції і права
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України

ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Поглиблене дослідження завдання із забезпечення та здійснення представництва у Європейському суді з прав людини (далі – ЄСПЛ) уповноваженою особою необхідне для організації належного та ефективного захисту інтересів України з урахуванням нормативно-правового регулювання.

Урядовий уповноважений України у справах Європейського суду з прав людини є посадовою особою, на яку покладено повноваження щодо забезпечення представництва України в ЄСПЛ під час розгляду справ про порушення Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод (далі – Конвенція). Його діяльність регулюється Законом України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини» та Постановою КМУ «Про заходи щодо реалізації Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини».

Представництво забезпечується під час розгляду справ в ЄСПЛ про порушення Україною положень Конвенції, справ за заявами України стосовно порушення Конвенції іншими Договірними Сторонами, а також як третьої сторони під час розгляду справ за заявами громадян України або юридичних осіб – резидентів України проти інших Договірних Сторін [1].

Проаналізувавши рішення ЄСПЛ, винесених по суті скарг проти України, можна виділити два способи здійснення представництва інтересів держави в ЄСПЛ:

1. Одноособове представництво (для прикладу рішення у справі «Кузьміна проти України» (заява № 11984/06) від 16 червня 2016 року): Уряд України на останніх етапах провадження представляла виконувач обов'язків Урядового уповноваженого пані О. Давидчук.

2. Колективне представництво (для прикладу рішення у справі «Бучинська проти України» (заява № 35493/10) від 30 квітня 2015 року): Уряд України представляли його Уповноважені Н. Кульчицький та О. Давидчук.

Управління процесом із забезпечення та здійснення представництва у конкретній справі належить до компетенції Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини, який, відповідно до покладених завдань: координує роботу з підготовки пропозицій з організаційно-правових, процедурних та інших питань, пов'язаних із забезпеченням представництва України в ЄСПЛ; виступає доповідачем під час розгляду в ЄСПЛ справ щодо порушення Конвенції та/або організовує залучення з цією метою представників відповідних органів державної влади, юридичних радників, зокрема іноземних [1].

Із рішень ЄСПЛ проти інших країн Ради Європи вбачається, що представництво інтересів держави забезпечується Урядом шляхом залучення у справу адвокатів, представників органів державної влади, правоохоронних органів, науковців, для прикладу рішення у справах: (заява №. 53139/11) від 4 жовтня 2016 р. Португальський Уряд був представлений своїм агентом, М.Ф. да Граса Карвальо, заступник Генерального прокурора; (заява №. 29187/10) від 4 жовтня 2016 р. Уряд Словенії був представлений його агентом, Л. Бембіц, державний прокурор; (заява 16033/12) від 20 вересня 2016 р. Іспанський Уряд був представлений його агентом, Леон Каверо, державний адвокат з права людини при Міністерстві юстиції; (заява 9154/10) від 15 грудня 2015 1. Федеративну Республіку Німеччини представляли його агенти Федерального Міністерства юстиції та захисту прав споживачів, а також Шатцгер, професор кримінального права в Університеті Мюнхена, Циммерман, помічник юриста в університеті Мюнхена, Тегетоф, суддя, Нижня Саксонія Міністерство юстиції.

У поодиноких випадках і рішеннях ЄСПЛ проти України вбачається, що для забезпечення інтересів держави як сторони у справі залучалася іноземна юридична фірма, наприклад у справі Ю. Тимошенко [2]. Як зазначено у рішенні у справі «Пічкур проти України» (заява № 10441/06) від 07/02/2014, Уряд України представляла В. Лутковська, яка на цей час обіймала посаду Уповноваженого ВРУ з прав людини [3].

Згідно зі ст. 35 Регламенту ЄСПЛ, Договірні Сторони мають бути представлені довіреними особами, яким надають допомогу адвокати чи радники. За здійснення представництва довірена особа: подає зауваження в письмовій формі чи інші документи; подає клопотання; бере участь у переговорах стосовно дружнього врегулювання; надає достатню інформацію, необхідну для встановлення особи свідків, експертів чи інших осіб, які підлягають виклику, а також їхні адреси; ставить запитання уповноваженим особам, адвокатам чи радникам сторін, заявникові, свідкам та експертам, а також будь-якій іншій особі, присутній на засіданні делегації, та відповідає на поставлені йому запитання [4].

У діяльності Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини немає чіткого розмежування між забезпеченням представництва та здійсненням представництва. Для чіткості розмежування доцільно ввести термін «агент», яким оперує ЄСПЛ у своїх рішеннях для позначення особи представника, яка бере участь в процесі розгляду конкретної справи ЄСПЛ, відтак буде виділено Урядового уповноваженого України у справах Європейського суду з прав людини як посадової особи, на яку покладено повноваження щодо забезпечення представництва України в ЄСПЛ під час розгляду справ.

Тема вимагає подальшого дослідження та виділення конкретних управлінських дій щодо забезпечення представництва Урядовим уповноваженим у справах Європейського суду з прав людини інтересів України в ЄСПЛ і визначення обсягу повноважень у процесі здійснення представництва урядовим агентом в ЄСПЛ.

Список використаних джерел.

1. Положення про Урядового уповноваженого у справах Європейського суду з прав людини: Постанова КМУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/784-2006-%D0%BF>
2. Офіційний веб-сайт ГПУ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?_m=publications&_c=view&_t=rec&id=190903

3. Офіційний веб-сайт Уповноваженого ВРУ з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ombudsman.gov.ua/ua/page/secretariat/history/ukr-model/>

4. Регламенту Європейського суду з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/980_067

НИЦЕВИЧ АЛЕКСАНДР ДМИТРИЕВИЧ

*доцент кафедри автомобільного транспорту
Одеського національного політехнічного університету, к.т.н.*

МАКСИМОВ ВАЛЕРІЙ ГРИГОРІЕВИЧ

*кафедра автомобільного транспорту
Одеського національного політехнічного університету, к.т.н., приват-професор*

ТКАЧЕВ АЛЕКСЕЙ АНАТОЛІЕВИЧ

*доцент кафедри автомобільного транспорту
Одеського національного політехнічного університету*

ПУРИЧ ДМИТРИЙ АЛЕКСАНДРОВИЧ

*доцент кафедри автомобільного транспорту
Одеського національного політехнічного університету*

ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ НА АВТОМОБИЛЬНОМ ТРАНСПОРТЕ

Одной из важнейших проблем человечества является охрана окружающей среды, от решения которой зависят жизнь людей, их здоровье, благосостояние. Главным источником загрязнения атмосферного воздуха является автомобильный транспорт. Проблема экологической безопасности автотранспорта является важной составляющей экологической безопасности страны.

Автомобили вырабатывают до 70 % вредных выбросов в атмосферу, объем выбросов в мире за год составляет около 22 млн т загрязняющих веществ различного происхождения: оксид и диоксид углерода, оксиды азота, углеводороды, соединения свинца, серы, твердые частицы, альдегиды, канцерогенные вещества. В среднем каждый год выбросы в экосферу от транспортных средств увеличиваются на 3,1 %, лишь в последние годы наметилась тенденция к снижению роста объемов выброса.

При интенсивном росте городских агломераций автомобильный транспорт является самым неблагоприятным экологическим фактором в охране здоровья населения и природной среды. Поэтому, на данный момент он становится конкурентом человека за жизненное пространство. Рост числа автомобильного транспорта уменьшает площадь, занятую растительностью, которая производит кислород и очищает атмосферу от газа и пыли, все больше места занимают площадки для стоянок, гаражи, автомобильные дороги [1].

К основным причинам, обуславливающим отрицательное воздействие транспортной отрасли на окружающую среду, относятся:

- недостаток конкретных экологических целей при постановке задач в области обеспечения работы автомобильного транспорта и его развития;
- неприемлемые экологические характеристики изготавливаемой транспортной техники;
- неудовлетворительный уровень технического содержания парка автомобилей;
- низкое качество дорог и плохое их развитие, а также недочеты в координировании перевозок и движения транспортных средств.

Шумовое воздействие на человека является не менее опасным следствием развития транспортной системы. При этом 60-80 % шума в городах возникает благодаря движению автотранспортных средств.

Многочисленные эксперименты, исследования и практика показывают, что шумовое воздействие неблагоприятно влияет на человека, разрушительно влияет на органы слуха, человек теряет большее количество энергии, повышается агрессивность, развивается гипертония, сокращает продолжительность его жизни.

В результате функционирования асфальтобетонных заводов, авторемонтных предприятий, баз дорожной техники, иных объектов инфраструктуры транспорта осуществляется загрязнение окружающей среды. Кроме того, автомобильные шины приносят вред здоровью человека: при истирании об асфальт в атмосферу попадает резиновая пыль.

Рассмотренные экологические последствия влияния автомобильного транспорта не являются исчерпывающими, они могут иметь иные проявления в определенных ситуациях.

Рассматривая специфику автотранспортного парка, как главного источника загрязнения, можно выделить следующее:

- прогрессивные темпы роста численности автомобильного транспорта;
- пространственная рассредоточенность автомобильного транспорта;
- непосредственная теснота с жилыми районами;
- достаточно высокая токсичность выхлопных газов автотранспорта;

- сравнительно низкое расположение автомобильного транспорта как главного источника загрязнения от земной поверхности, что в итоге приводит к скапливанию выхлопных газов в зоне дыхания людей.

В большинстве стран мира сложилась достаточно сложная и острая экологическая обстановка. Мониторинг состояния среды, поиск методов снижения негативного воздействия на нее и деятельности человечества являются наиболее важными направлениями в деятельности экологов, специалистов различных отраслей промышленности.

В течение многих лет ведется системная работа по развитию экологически безопасного транспорта, повышению технического уровня автомобильного транспорта и качества топлива, по обоснованию рациональной системы использования отходов автотранспортных средств, модернизации системы транспортной инфраструктуры, совершенствованию строительства [2].

Для уменьшения загрязнения воздуха модернизируются существующие двигатели внутреннего сгорания, изготавливаются новые их типы, разрабатывается возможность замены на автомобильном транспорте двигателей внутреннего сгорания иными видами энергетических установок [3].

Для уменьшения вредного воздействия на окружающую среду разрабатываются нормы для транспортных объектов и технологий, регулирующие максимальную величину выброса токсичных веществ, уровень шума и вибрации, степень влияния электромагнитных полей, удельный объем потребления различных природных ресурсов, уровень комфорта и т.д.

Под социальным ущербом понимают урон, который был причинен здоровью людей вредными веществами, содержащимися в воздухе, питьевой воде и продуктах питания, а также шумами и другим. Он выражается в росте заболеваемости людей, снижении продолжительности жизни, ухудшении условий труда и отдыха, уменьшении благополучия.

Экономический ущерб – это фактические или возможные потери народного хозяйства, возникшие из-за ухудшения экологической ситуации в связи с влиянием автомобильного транспорта, выраженные в денежной форме. Он складывается из натуральных потерь в денежном выражении, расходов на устранение негативного влияния и восстановление окружающей среды в прежнее состояние, а также дополнительных затрат в связи с необходимостью замены разрушенных природных ресурсов.

Сохранение и развитие системы защиты окружающей среды является важным направлением спасением в решении эколого-транспортных проблем. Снижение вредного воздействия автомобильного транспорта на здоровье населения и окружающую среду может быть достигнуто за счет перехода на применение транспортных средств, которые работают на экологически чистом топливе и альтернативных источниках энергии.

Развитие защиты экологической системы в целом, соблюдение международных стандартов качественных характеристик топлива и норм выброса токсичных веществ и другое обеспечит создание здоровой окружающей среды, увеличение продолжительности и качества жизни, что будет способствовать дальнейшему экономическому процветанию страны.

Список использованных источников.

1. Чуваев П.И. Влияние автомобильного транспорта на окружающую среду/ Петр Иванович Чуваев // Вестник Национального транспортного университета. – К.: НТУ – 2013. – Вып. 27.
2. Материалы V Международной конференции «Альтернативное топливо – 2010». 15 октября 2010, Киев, Украинский Дом. сайт: www.fuelalternative.com.ua
3. Бажинов А.В. Двадненко В.Я., Сериков С.А. Повышение экономичности и экологической безопасности транспортных средств с гибридными силовыми установками. Наукові нотатки. Міжвузівський збірник. Луцьк – 2010 – Випуск 28 (травень, 2010).

ОЛЕФІР ОЛЕКСАНДР ОЛЕКСАНДРОВИЧ

аспірант кафедри державної політики та суспільного розвитку НАДУ при Президентіві України,

ІННОВАЦІЙНІ ЗМІНИ СИСТЕМИ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Ефективне публічне управління в Україні неможлива без удосконалення діяльності органів влади та місцевого самоврядування, пошуку нових форм та методів управління у різних сферах суспільного життя.

Істотні зміни впроваджуються в системі державної виконавчої служби України, завданням якої є своєчасне, повне і неупереджене примусове виконання рішень, передбачених законом. Метою сучасного реформування державної виконавчої служби є пошук інноваційних форм та методів управління системою виконання судових та інших рішень, удосконалення організаційно – правових засад її функціонування та більшої ефективності у практичній діяльності з примусового виконання рішень.

Треба визначити, що проблеми в системі державної виконавчої служби до сьогодняшнього часу спеціально не вивчалися, в існуючих наукових працях ці питання досліджено фрагментарно без відповідного комплексного підходу. Особливої актуальності проблема інноваційного реформування виконавчої служби набуває в умовах здійснення в Україні судово-правової реформи.

Таким чином, дослідження проблем державно – правового регулювання виконавчої служби в публічному управлінні, а також практичної реалізації форм та методів діяльності державної виконавчої служби набуває особливого змісту й актуальності.

Як відомо, з метою оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції, раціонального використання бюджетних коштів та на виконання пункту 9 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України від 28

грудня 2014 р. № 76-VIII «Про внесення змін та визнання такими, що втратили чинність, законодавчих актів України» щодо скорочення чисельності працівників державних органів на 20 відсотків Кабінет Міністрів України 21 січня 2015 р. прийняв Постанову № 17,[1] якою: 1) ліквідував Державну виконавчу службу України, поклавши на Міністерство юстиції завдання і функції з реалізації державної політики у сфері організації примусового виконання рішень судів та інших органів (посадових осіб); 2) установив, що Міністерство юстиції є правонаступником Державної виконавчої служби; 2) установив, що Міністерство юстиції є правонаступником Державної виконавчої служби.

Суттєвою проблемою є відсутність дійового механізму виконання рішень про стягнення коштів із держави та бюджетних установ. Недосконалою й ускладненою залишається процедура реалізації майна боржників, арештованого під час здійснення виконавчого провадження. Державний виконавець фактично позбавлений контролю за цією стадією. Як результат, реалізація арештованого майна часто здійснюється з порушенням вимог закону, що затягує терміни виконання, майно переоцінюється, знижується його ринкова вартість. Потребує нарешті вирішення питання посилення відповідальності за невиконання судових рішень, шляхом внесення відповідних змін до КК України, мова про яке йде багато останніх років. Адже, як відомо, непоодинокі факти фізичного опору представникам ДВС, незаконні дії щодо майна, на яке накладено арешт, численні ухилення від сплати аліментів на утримання дітей чи непрацездатних батьків[4].

Головна проблема сьогодення виконавчої служби – це відсутність належної мотивації у співробітників, висока забюрократизованість, побутова корупція на місцях, неефективна організаційна структура головних управлінь юстиції, а також надлишкова кількість управлінського апарату.

На часі стало питання про реформування виконавчої служби України та суттєвих змін в законодавстві щодо виконавчого провадження, а також залучення до виконавчої діяльності приватних виконавців.

У європейських країнах вже давно працюють приватні судові пристави. Для здійснення подібної діяльності необхідно одержати ліцензію. Приватний пристав самостійно вирішує всі проблеми, які виникають при виконанні судових рішень, розплачується з ним клієнт. Французький пристав має право домовлятися зі сторонами і навіть давати рекомендації щодо виконання судових рішень.

У Великобританії вже кілька років використовують змішаний принцип. Судові пристави перебувають на державній службі. У разі потреби залучають приватних. Правила арешту та продажу майна боржників тут не змінювали з 1604 року. У разі потреби виконавець може без дотримання особливих формальностей запросити допомогу в поліції, пожежних і навіть армії.

Таким чином, важливим кроком у реформуванні ДВС є прийняття Закону «Про органи та осіб, які здійснюють примусове виконання судових рішень і рішень інших органів» та Закону «Про виконавче провадження». Прийняття цих законів забезпечить запровадження змішаної системи примусового виконання за участю приватних виконавців [3].

Не виключено, що при розгляді в парламенті відповідних законопроектів щодо приватної виконавчої служби будуть виникати тези про те, що із запровадженням цього інституту рейдери і бандити отримають додаткові важелі. І ці побоювання, при нинішньому рівні безвідповідальності, цілком справедливі. Саме для уникнення цього сценарію повинна бути серйозна концентрація послідовних дій держави в особі Мін'юсту.

Список використаних джерел.

1. Питання оптимізації діяльності центральних органів виконавчої влади системи юстиції: постанова Кабінету міністрів України від 21.01. 2015 р. № 17.-Режим доступу <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/17-2015-%D0%BF>.
2. Про затвердження Положення про Державну виконавчу службу України : Указ Президента України від 6 квітня 2011 року № 385/2011 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.president.gov.ua/documents>.
3. Про Стратегію реформування судоустрою, судочинства та суміжних правових інститутів на 2015-2020 роки», Указ Президента України від 20 травня 2015 року № 276/2015 // Офіційний вісник Президента України, офіційне видання від 03.06.2015, № 13, стор. 33, стаття 864.
4. Стаднік. Г.В. ДВС: новий статус та законодавчі новації / Г.В.Стаднік Бюлетень Міністерства юстиції України 2015. – № 3. – С. 5-9.

ПАРХОМЕНКО-КУЦЕВІЛ ОКСАНА ІГОРІВНА

головний науковий співробітник Інституту проблем державного управління та місцевого самоврядування НАДУ при Президентові України, д.держ.упр.

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ

Кадрова безпека є важливою категорією в системі публічного управління, адже вона забезпечує захист системи від непрофесійних, нечесних, корумпованих публічних службовців, а також надає захист професіоналам від необґрунтованих звільнень та ротаций.

Однією з базових підсистем кадрової безпеки публічного управління є відповідальність. Відповідальність складна категорія, має багато визначень. Так, відповідальність: це те за що людина відповідає це її життя, життя оточуючих її людей її дії та вчинки, оточуючий світ, а також людина має бути відповідальною перед суспільством та соціумом, яким вона оточена. Бути відповідальним означає думати про близьких їй людей та про наслідки своїх вчинків чи не принесуть вони шкоди [4].

Найбільш розповсюдженою в літературі точкою зору на відповідальність є її розуміння як міри державного примусу, як реакції на вчинене правопорушення. У цьому аспекті на думку більшості авторів, відповідальність полягає в якості осуду правопорушення, у встановленні для правопорушника невігідних (несприятливих) правових наслідків у вигляді обтяжень особистого чи майнового характеру [5-6].

У чинних нормативно-правових актах України визначена відповідальність держаних службовців, а також осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Відповідно до Закону «Про державну службу» [1] державний службовець несе дисциплінарну та матеріальну відповідальність.

Дисциплінарна відповідальність – здійснюється у формі накладення керівниками державних органів або керівниками державної служби в державному органі дисциплінарних стягнень (зауваження, догана, попередження про неповну службову відповідність, звільнення з посади) внаслідок невиконання або неналежне виконання посадових обов'язків, порушення правил етичної поведінки та інше порушення службової дисципліни [1; 5].

Матеріальна відповідальність – різновид юридичної відповідальності державного службовця за майнову (матеріальну) шкоду, заподіяну підприємству, установі, організації внаслідок порушення покладених на нього посадових обов'язків.

Крім того, про відповідальність йдеться у Законі України «Про запобігання корупції» (стаття 65) [2]. За вчинення корупційних або пов'язаних з корупцією правопорушень особи, уповноважені на виконання функцій держави або місцевого самоврядування, притягаються до кримінальної, адміністративної, цивільно-правової та дисциплінарної відповідальності.

Таким чином, встановлена відповідність публічних службовців за вчинення ними неправомірних дій (у тому числі корупції) або бездіяльність. Водночас, у чинних нормах законодавства відсутні положення про відповідальність осіб (або групи осіб) за призначення на посаду особи, яка вчинила правопорушення (або корупційні дії). На нашу думку, доцільно ввести відповідальність за призначення високопосадовців, які формували несистемну (не результативну) державну політику в певній галузі, опосередковано нанесли шкоду державній політиці за результатами перевірок Рахункової плати України, Генеральної прокуратури України та ін. або вчинили корупційні дії, визначені Законом України «Про запобігання корупції». Адже існує відповідальність для посадових осіб, але не існує відповідальності тих, хто їх призначав.

Окремо стоїть проблема визначення та регламентації у чинній нормативно-правовій базі України політичної відповідальності, яку слід розглядати як відповідальність за цільове здійснення політичного представництва.

Враховуючи проведений аналіз з проблематики, до основних суб'єктів політичної відповідальності можна віднести: по-перше, партії, окремих політиків, державних діячів, які безпосередньо формують і впроваджують політику; по-друге, професійні і соціальні групи, які сприяють формуванню політики [3, с. 486].

Крім того, відсутня будь-яка відповідальність членів Комісії з питань вищого корпусу державної служби, за відібраних осіб, які претендують на зайняття посад державної служби категорії «А».

На нашу думку, встановлення чітких меж відповідальності не лише публічних службовців за вчинення ними протиправних дій або бездіяльності, а й тих, хто призначає (проводить конкурсні процедури) таких осіб забезпечить ретельний (якісний) відбір публічних службовців, а також сформує професійний склад публічної служби України.

Саме відповідальність є важливим елементом кадрової безпеки публічного управління України, оскільки забезпечує захист системи публічної служби від непрофесійних кадрів.

Список використаних джерел.

1. Закон України про державну службу [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/889-19/page3>
2. Закон України про запобігання корупції [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1700-18>
3. Кресіна О.І. Політична відповідальність: особливості предмета дослідження / О.І. Кресіна, А.А. Коваленко // Держава і право. – 2012. – № 57. – С. 485-489.
4. Новий тлумачний словник української мови: у 4-х томах / [уклад.: В. Яременко, О. Сліпушенко]. – Т. 1. – К., 1998. – С. 439-450.
5. Петрицин Н.Т. До питання про сутність юридичної відповідальності / Н.Т. Петрицин // Часопис Академії адвокатури України – 2012. – № 1 (14). – С. 1-7.
6. Черленяк І.І. Соціальна та політична відповідальність у контексті політичного керівництва та державного управління / І.І. Черленяк // Стратегічна панорама. – 2007. – № 1. – С. 107-113.

ПЛАХОТНЮК НАТАЛІЯ ГРИГОРІВНА

*професор кафедри державознавства і права
НАДУ при Президентіві України, к.ю.н., доцент*

ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ТА СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ

Одним з напрямів реформування державної служби в Україні та зарубіжних країнах є досягнення балансу між динамізмом державної служби та її стабільністю. Про значну плинність в системі державної служби України свідчать такі дані: у 2012 році з 372856 державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування (окрема статистика відсутня – прим. авт.) було прийнято 58696, у 2013 з 433269 – 77075, у 2014 році з 380257 – 52765. Натомість вибули з державної служби та служби в органах місцевого самоврядуванням у 2012 – 47979, у 2013 році – 53092, у 2014 році – 62914 особи [1, с. 25-28].

Прийнявши у 1993 році Закон України «Про державну службу», Україна обрала шлях поєднання елементів як європейської закритої (кар'єрної) системи державної служби так і системи англосаксонської – відкритої (посадової). Зважаючи на характерні риси кар'єрної моделі державної служби [3], прийнятий 10 грудня 2015 року Закон України «Про державну службу» [2] (далі – Закон) свідчить про наміри її впровадження в Україні. Свідченням цього є закріплення

серед принципів державної служби таких як професіоналізм, змістом якого є «компетентне, об'єктивне і неупереджене виконання посадових обов'язків, постійне підвищення державним службовцем рівня своєї професійної компетентності, вільне володіння державною мовою і, за потреби, регіональною мовою або мовою національних меншин, визначеною відповідно до закону» та стабільність – «призначення державних службовців безстроково, крім випадків, визначених законом, незалежність персонального складу державної служби від змін політичного керівництва держави та державних органів».

Виходячи з того, що принципи виступають як основоположні ідеї, їх безпосереднім втіленням стають конкретні норми законодавства про державну службу. І перш за все мова йде про гарантовані законодавством права державних службовців (стаття 7). Серед них щодо професійності мова може йти про право на професійне навчання, зокрема за державні кошти, відповідно до потреб державного органу, зміст якого деталізовано статтями 46, 48-49 Закону, а також право на просування по службі з урахуванням професійної компетентності та сумлінного виконання своїх посадових обов'язків. Незважаючи на те, що перелік прав державного службовця не містить жодного, яке б гарантувало стабільність перебування на посаді, цей принцип знайшов своє часткове втілення у статті 11 Закону (захист права на державну службу).

Стабільність має гарантувати і створювана система управління державною службою, зокрема покладання обов'язків керівника державної служби у політико-адміністративних органах державної влади на вищій посаді державної служби: у Секретаріаті Кабінету Міністрів України та міністерствах – на державних секретарів; у разі прямого підпорядкування окремій особі, яка займає політичну посаду – на керівника апарату (секретаріату). Натомість у інших органах влади цей статус закріплюється за керівником органу.

У частині вступу на державну службу реалізація принципів стабільності та професіоналізму здійснюється завдяки процедурі конкурсного відбору та призначенню безстроково. Водночас, встановлюючи заборону прийняття на державну службу поза конкурсом, Закон передбачає випадки, коли дана процедура може не застосовуватися, що свідчить про існування елементів посадової моделі в межах кар'єрної. Такими випадками є: відкладене право другого за результатами конкурсу кандидата на зайняття вакантної посади державної служби (стаття 29) та переведення державного службовця за його згодою (стаття 41) з урахуванням його професійної підготовки та професійної компетентності без обов'язкового проведення конкурсу:

1) на іншу рівнозначну або нижчу вакантну посаду в цьому ж державному органі, в тому числі в іншій місцевості (в іншому населеному пункті), – за рішенням керівника державної служби;

2) на рівнозначну або нижчу посаду в іншому державному органі, в тому числі в іншій місцевості (в іншому населеному пункті), – за рішенням керівника державної служби в органі, з якого він переводиться та керівника державної служби в органі, до якого переводиться державний службовець.

Закон як виняток передбачає також випадки строкового призначення (стаття 34) в разі:

1) призначення на іншу посаду державної служби категорії «А», крім керівників самостійних структурних підрозділів, зазначених у пункті 1 частини другої статті 6 цього Закону, – на п'ять років з правом повторного призначення на ще один строк або наступного переведення за поданням Комісії на рівнозначну або нижчу посаду до іншого державного органу;

2) заміщення посади державної служби на період відсутності державного службовця, за яким відповідно до цього Закону зберігається посада державної служби.

Існування строкового призначення безумовно не спрямоване на гарантування стабільності чи професійності, зважаючи на те, що у разі призначення на посаду державної служби на певний строк державний службовець звільняється з неї в останній день цього строку (частина перша статті 85), а державний службовець, призначений на посаду державної служби на період заміщення тимчасово відсутнього державного службовця, за яким зберігалася посада державної служби – в останній робочий день перед днем виходу на службу тимчасово відсутнього державного службовця (частина друга статті 85).

Водночас, навіть у випадку строкового призначення забезпечується гарантування посади шляхом: 1) права повторного призначення та 2) обов'язку тимчасово відсутнього державного службовця письмово повідомити керівнику державної служби не пізніше ніж за чотирнадцять робочих днів про свій вихід на службу.

Професійність та стабільність державної служби забезпечується також завдяки механізму щорічного оцінювання (стаття 44), яке проводиться, в тому числі з метою планування кар'єри державних службовців та виявлення потреб у професійному навчанні. Додатковими гарантіями стабільності у даному механізмі є повторне оцінювання результатів його службової діяльності не раніше, ніж через три місяці, у разі отримання державним службовцем негативної оцінки, та право на оскарження висновку, що містить негативну оцінку за підсумками оцінювання результатів службової діяльності.

Професійність державної служби напряму кореспондує зі стажем державної служби (стаття 45), і, відповідно з правом на встановлення державному службовцю надбавки за вислугу років (стаття 52), надання додаткової оплачуваної відпустки, а також з оплатою праці державних службовців.

Стабільність державної служби реалізується також в положенні частини другої статті 83, яка передбачає, що зміна керівників або складу державних органів, керівників державної служби та безпосередніх керівників не може бути підставою для припинення державним службовцем державної служби на займаній посаді з ініціативи новопризначених керівників.

Проведений аналіз норм Закону в аспекті втілення в ньому кар'єрної моделі, свідчить про наміри держави сформулювати гарантії професійності та стабільності для осіб, які набули статусу державного службовця. На нашу думку, однією з них мало б стати також право на захист від незаконного звільнення з деталізацією його змісту в окремих статтях Закону.

Список використаних джерел.

1. Державна служба в цифрах 2015. Інформаційне видання / Упорядник та відповідальний редактор Марина Канавець [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.center.gov.ua/attachments/article/26/CSF_2015_UKR.pdf

2. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

ПОЛІЩУК ГАННА ОЛЕКСІЇВНА

аспірант кафедри державного управління і місцевого самоврядування ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ДЕРЖАВНА РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ

Україна як демократична, соціальна і правова держава має забезпечувати захист права власності та господарювання (підприємництва) усіх його суб'єктів, соціальну спрямованість української економіки тощо [1].

Головний зміст господарювання (підприємництва) складає конституційне право громадян на підприємницьку діяльність. Відповідно до ст. 42 Конституції України, кожен має право на підприємницьку діяльність, яка не заборонена законом. Це право базується на свободі підприємницької діяльності, тобто на реальній можливості здійснення особою на власний розсуд і ризик господарської діяльності, не забороненої законом, з метою одержання прибутку.

У ході підприємницької діяльності особою також реалізуються такі конституційні права як: право користуватися природними об'єктами права власності народу (ч. 1 ст. 13); право на державний захист прав усіх суб'єктів права власності і господарювання, соціальну спрямованість економіки (ч. 1 ст. 13); право кожного володіти, користуватися, розпоряджатися своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності (ст. 41); право на працю (ст. 43); право на страйк для захисту своїх економічних і соціальних інтересів (ст. 44); право на відпочинок (ст. 45) тощо.

Варто наголосити, що Конституція України містить достатньо широкі гарантії права громадян на підприємницьку діяльність. Зокрема, здійснення цього права було б неможливим без гарантування державою таких принципів, як: принцип правової держави і верховенства права (ст.ст. 1, 8); пріоритетності прав людини (ст. 3); політичної, економічної та ідеологічної багатоманітності (ч. 1 ст. 15); рівності прав та їх невідчужуваності (ст.ст. 21, 24); невичерпності та нескасованості прав і свобод людини і громадянина (ст. 22); права на вільний розвиток особистості (ст. 23) [1].

Як бачимо, право громадянина на підприємницьку діяльність не слід розуміти лише як здійснення ним тієї чи іншої господарської діяльності; воно містить систему гарантованих державою конституційних прав і правових можливостей для досягнення суспільно корисної мети цієї діяльності.

Слід також наголосити, що господарська діяльність здійснюється у сфері суспільного виробництва та зачіпає публічні інтереси. Безумовно, держава несе відповідальність перед суспільством за забезпечення його членів необхідними матеріальними благами, які створюються у процесі виробництва.

Отже, на підставі викладеного вище можна зробити висновок, що в цілому сфера господарювання (підприємництва) має важливе значення для розвитку економіки держави й виконує ряд функцій, як економічного, так і соціального характеру. Зокрема, економічний характер полягає в тому, що підприємництво мобілізує фінансові та виробничі ресурси населення, сприяє розвитку конкуренції, фактично, є двигуном науково-технічного прогресу, забезпечує поповнення державного і місцевого бюджету за рахунок надходжень від податків та зборів тощо. У свою чергу, соціальний характер підприємництва виявляється в тому, що воно сприяє створенню нових робочих місць, забезпечує ринок потрібними товарами та послугами для задоволення потреб населення.

Звернувшись до історії розвитку підприємництва необхідно зауважити, що підприємництво є відносно молодим явищем у історії людства. Воно виникло у європейських країнах у XVII ст. як суспільна реакція на фундаментальні зрушення у розвитку продуктивних сил, що створили базу для історичного стрибка економічної еволюції цивілізації від аграрного до технологічного устрою виробництва суспільно необхідних матеріальних благ. Рушієм цього процесу стало й залишається донині підприємництво, яке водночас є головним рушієм процесу економічної еволюції цивілізації та ствердження й розвитку ринкових відносин.

Українське підприємництво має цікаві історичні витоки. Так, ще у XVIII ст. лише на Лівобережжі України проводилося близько 400 ярмарків та понад 700 місцевих базарів. Великі ярмарки, що тривали тижнями і, безумовно, впливали на ціни європейського ринку, відбувалися у Києві, Ніжині, Ромнах, Переяславі, Полтаві та інших містах. Прізвиська українських підприємців – Терещенків, Симиренків, Яхненків були відомі не лише в Україні, а й поза її межами [2, с. 4].

На думку В.О. Терещенко, у процесі розвитку підприємницької діяльності в Україні можна виокремити декілька етапів. Так, «на першому етапі відбулося зародження підприємницької діяльності у найпростішій формі натурального обміну залишків від землеробства, скотарства, рибальства. На другому етапі, в часи розкладу первіснообщинних відносин, сформувалося підприємництво як окремий вид діяльності людської. Третій етап характеризується активним розвитком підприємництва, якому сприяла поява міст на українських землях, навколо яких утворювалися торгово-промислові центри. На четвертому етапі, в петровські часи, підприємництво отримало потужний поштовх для подальшого розвитку завдяки підтримці з боку держави. Наступний, п'ятий етап слід визнати золотою добою розвитку підприємницької діяльності. В цей період розширювалися сфери та масштаби підприємницької діяльності. Найскладнішим періодом розвитку підприємницької діяльності був шостий період – період існування радянської влади, оскільки в ці часи відбувалося знищення, а в окремі періоди часткове відродження підприємництва. На сьомому етапі відбулося відродження розвитку підприємницької діяльності» [3, с. 167].

Безумовно, підприємницька діяльність в Україні пройшла тривалий і складний шлях від виникнення на нашій території у зародковому стані в стародавні часи до тих форм, які існують нині. Крім того, з моменту набуття Україною незалежності відбувалося поступове становлення вітчизняного підприємництва як самостійного соціально-економічного явища.

Державна регуляторна політика у сфері господарювання потрібна як державі, так і підприємцям, адже вона забезпечує не лише процедурний порядок управлінської діяльності, а й певною мірою гармонізує публічні та приватні інтереси у сфері господарювання.

На нашу думку, державна регуляторна політика у сфері господарювання містить відповідну цільову складову (встановлення простих, чітких, зрозумілих, єдиних для всіх «правил гри»), має конкретні орієнтири на забезпечення права кожного на підприємницьку діяльність (гарантування кожному суб'єкту господарювання захисту його законних прав та інтересів у відносинах з іншими суб'єктами та органами публічної адміністрації) і спрямована на реалізацію концептуальних ідей, пов'язаних із досягненням об'єктивних інтересів суб'єктів господарювання, суспільства та держави.

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР // Офіційний вісник України. – 2010. – № 72/1 (Спец. випуск). – Стор. 15. – Ст. 2598.
2. Про стан та перспективи розвитку підприємництва в Україні : Національна доповідь / К. О. Ващенко, З. С. Варналій, В. Є. Воротін, В.М. Геєць, Е., М. Кужель, О. В. Лібанова та ін. – К. : Держкомпідприємство, 2008. – 226 с.
3. Терещенко В. О. Процес розвитку підприємницької діяльності на українських землях / В. О. Терещенко // Наука і правоохорона – 2013. – № 2 (20). – С. 163-167.

ПОПАТЕНКО ВАСИЛЬ СЕРГІЙОВИЧ

співробітник Служби безпеки України

СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Економічний стан держави обумовлюється економічним саном адміністративно-територіальних одиниць, що його утворюють. Водночас, вирішальний вплив на розвиток регіонів має політика держави як в частині визначення повноважень органів влади у регіонах, в тому числі в частині децентралізації та деконцентрації влади, а також бюджетна політика. Правовою основою визначення напрямів та змісту політики держави щодо регіонів в Україні став прийнятий 8 вересня 2005 року Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів» (далі – Закон).

Норми Закону дозволяють виділити наступні форми економічного стимулювання розвитку регіонів в Україні:

1) затвердження Кабінетом Міністрів України державної Стратегії регіонального розвитку (далі – Стратегії). Така Стратегія була прийнята лише у 2014 році [3]. Її важливим завданням в аспекті правового регулювання є закріплення до 2020 року на законодавчому рівні: 1) механізму оцінки впливу на регіональний та місцевий розвиток політики центральних органів виконавчої влади, яка спрямована на розвиток регіонів; 2) системи стратегічного, середньострокового та короткострокового прогнозування і планування економічного та соціального розвитку; 3) механізму залучення органів місцевого самоврядування різних територіальних рівнів, громадських об'єднань, представників приватного сектору до процесу розроблення, виконання, проведення моніторингу та оцінки виконання програм регіонального та місцевого розвитку; 4) механізму стимулювання збільшення органами місцевого самоврядування фінансових ресурсів, отриманих у результаті здійснення ними заходів, спрямованих на економне використання бюджетних коштів чи розширення економічної діяльності на відповідній території, та подальшого інвестування таких коштів у програми і заходи щодо стимулювання місцевого соціально-економічного розвитку.

2) укладання угод регіонального розвитку між Кабінетом Міністрів України та Верховною Радою Автономної Республіки Крим, обласними, Київською, Севастопольською міськими радами. Станом на вересень 2016 року угоди регіонального розвитку укладено між Кабінетом Міністрів України та Івано-Франківською обласною радою, Херсонською обласною радою, Донецькою обласною радою, Вінницькою обласною радою, Волинською обласною радою, Львівською обласною радою. Зважаючи, що угоди мають укладатися на три роки, більшість з них потребує або пролонгації або укладання нових. Так, свого часу укладена у 2007 році угода з Донецькою обласною радою зазнала суттєвих змін у 2010 році. Слід звернути увагу, що Стратегія передбачає необхідність розширення практики укладення угод щодо регіонального розвитку. При цьому, доречною є думка, що зважаючи на досвід ЄС та проблеми, наявні в українській економіці доцільно «...як пріоритетні напрями фінансування в рамках угод щодо регіонального розвитку визначити такі: енергозбереження, зайнятість, підвищення конкурентоспроможності малих і середніх підприємств, розвиток транспорту, наукові дослідження й дослідно- конструкторські розробки, підвищення ефективності державного управління» [2].

3) визначення Кабінетом Міністрів України порядку моніторингу показників розвитку регіонів, що здійснюється центральним органом виконавчої влади з питань економічної політики. Даний порядок затверджено постановою Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку здійснення моніторингу соціально-економічних показників розвитку регіонів, районів та міст обласного, республіканського в Автономній Республіці Крим значення для визнання територій депресивними» від 2 березня 2010 р. № 235. За результатами моніторингу Кабінет Міністрів України визначає: території, яким надається статус депресивних, встановлює їх межі; строк, на який території надається статус депресивної; заходи державного стимулювання розвитку території з метою подолання депресивного стану та форми й умови їх застосування; співвідношення державних, регіональних та інших фінансових ресурсів, що спрямовуються на виконання програми подолання стану депресивності території; строк внесення проекту програми подолання стану депресивності території. Кабінет Міністрів України відповідно до закону може визначити й інші заходи щодо стимулювання розвитку депресивної території. Станом на вересень 2016 року Урядом України не приймається жодного рішення щодо надання статусу депресивної території. Відповідно, слід погодитися з думкою, що «...діюче законодавство, яким мали б регулюватись питання ідентифікації та поліпшення рівня розвитку депресивних територій в Україні, містить у собі значну кількість недоліків: недосконалість підходів до розподілу районів на промислові та сільські; відсутність та недостатня

достовірність необхідних статистичних даних для проведення оцінок рівнів розвитку міст та районів; неефективність методики визначення депресивних регіонів» [1].

Окремі складові економічного стимулювання розвитку регіонів України визначені і в Указі Президента України від 25 травня 2001 року № 341/2001 [4].

Проведений аналіз правового регулювання стимулювання розвитку регіонів в Україні свідчить, що: 1) чинні норми достатньою мірою враховують існуючий економічний стан регіонів, хоча і не повно регулюють перелік критеріїв визначення території депресивними; 2) реалізація на практиці відповідних норм не достатньо ефективна, оскільки існують суперечності між інтересами держави та регіонів України; 3) активну політику стимулювання розвитку регіонів слід здійснювати по завершенню конституційної (децентралізація влади) та адміністративної реформ.

Список використаних джерел.

1. Ватченко О.Б., Андрейченко О.А. Проблеми ідентифікації депресивних територій в Україні // Науковий вісник Ужгородського університету. – 2015. – Випуск 1 (45). – Т.3 (Серія «Економіка») [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [file:///C:/Users/Natali/Downloads/Nvuuec_2015_1\(3\)__8.pdf](file:///C:/Users/Natali/Downloads/Nvuuec_2015_1(3)__8.pdf)

2. Горячук Д.В., Дуков В.Ф. Державна регіональна політика та годи щодо регіонального розвитку в контексті європейського вибору // Теорія та практика державного управління. – 2016. – № 1(52) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/tpdu/2016-1/doc/5/01.pdf>

3. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : постанова Кабінету Міністрів України від 6 серпня 2014 р. № 385 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>

4. Про концепцію регіонального розвитку : Указ Президента України від 25 травня 2001 року № 341/2001 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/341/2001>

РОВИНСЬКА КАТЕРИНА ІГОРІВНА

*доцент кафедри права та законотворчого процесу
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.держ.упр., доцент*

РОВИНСЬКИЙ ЮРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

начальник Одеського тер управління НКЦПФР України, к.держ.упр., д.ю.н.

ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ

Особливістю дисциплінарної відповідальності державного службовця є не лише, те, що види дисциплінарних стягнень диференціюються з урахуванням ступеню провини, а й те що диференціюється і ступінь провини. Так Законом України «Про державну службу» [1] передбачено чіткий перелік дисциплінарних проступків. У науковій статті Луценко Є. Є., аналізуючи законодавстві: зарубіжних країн, стверджує, що цей перелік не є вичерпним. У зарубіжних країнах важливим є питання про необхідність законодавчо: визначення переліку дисциплінарних проступків. Для цього застосовуються три підходи. Зокрема, у Бельгії, Японії, Греції вимагається, щоб види дисциплінарних проступків по можливості були встановлені законодавством, але визнається неможливим нормативне закріплення усіх видів зазначених проступків, і тому, як виняток, суб'єкт призначення може самостійно визначати дисциплінарні проступки, які не передбачені нормативно-правовими актами. У США, Канаді, Франції суб'єкт призначення наділений правом визначати чи є те чи інше діяння дисциплінарним проступком, оскільки вважається неможливим закріпити у законодавстві вичерпний перелік дисциплінарних проступків [2].

Для розкриття зазначеного питання необхідно уточнити сутність і зміст поняття «*диференційована відповідальність*». Термін «диференціація», як випливає із академічного тлумачного словника, означає розподіл цілого на різні частини. Так бачимо на прикладі п. 2 ст. 66 Закону України «Про державну службу» у «разі допущення незначного порушення правил внутрішнього службового розпорядку, посадових інструкцій суб'єкт призначення може застосувати зауваження» [1]. Отже, у контексті дисциплінарної відповідальності термін «диференціація» може означати різну міру дисциплінарної відповідальності за різні види проступків.

Позитивним у новій редакції Закону «Про державну службу» є збільшення видів дисциплінарної відповідальності в порівнянні з попереднім законом. Відповідно до п.1 ст. 66 Закону України «Про державну службу», видами відповідальності є: зауваження, догана, попередження про неповну службову відповідність, звільнення з посади державного службовця [1]. Дані види відповідальності застосовуватимуться до працівників державних органів, які мають статус державного службовця. На інших працівників державних органів, які виконують функції з обслуговування поширюються лише Кодекс законів про працю. У положеннях Кодексу відсутня співрозмірність проступку й відповідальності за нього. За вчинення будь-якого проступку згідно Кодексу застосовується догана, як м'якша міра покарання, або звільнення, тобто на вибір роботодавця, що створює можливість для зловживань [3].

Як бачимо законодавцем розроблені теоретичні положення диференційованої дисциплінарної відповідальності державних службовців. Перед органами виконавчої влади стоїть завдання розробити конкретні пропозиції й практичні рекомендації щодо правозастосування та процесу дисциплінарного провадження, запропонувати типову форму рішення про застосування дисциплінарного стягнення. Рішення про застосування дисциплінарного стягнення має бути принципово відмінне від інших «публічних рішень» органу влади з наявністю обов'язкових пунктів. Згідно п.2 ст. 77 Закону «Про державну службу» до них відносяться: відомості про державного службовця, стислий виклад обставин справи, вид дисциплінарного проступку і його юридична кваліфікація, вид застосованого дисциплінарного стягнення [1].

Для однакового тлумачення та застосування положень Закону «Про державну службу» на практиці:

1. Необхідно визначити обов'язкові та другорядні (не обов'язкові) ознаки проступку. До обов'язкових ознак дисциплінарного проступку можна віднести: наявність дії чи бездіяльності; протиправність; наявність вини. Проте серед науковців існує думка, що вина не є обов'язковою ознакою проступку державного службовця. Так, Битяк Ю.П. вважає, що посадові проступки службовців у цілому не є обов'язковим наслідком винного ставлення до вчиненого, хоча вина й може: а) включатися до змісту посадового порушення, б) виступати в передбачених випадках необхідною умовою при вжитті деяких заходів впливу, в) навіть розглядатися як обов'язкова ознака окремих видів такого порушення. Свою думку науковець аргументує тим, що саме порушення посадових обов'язків нерідко виступає внаслідок повноважень представника органу державної влади (наприклад, через некомпетентність, непрофесіоналізм, помилкові чи некваліфіковані посадові дії, тощо), тому «винність» такої посадової поведінки залишається зовнішньою обставиною, за якої воно було вчинено [4, с. 145]. До другорядних (не обов'язкових) ознак проступку можна віднести: караність; настання тяжких наслідків.

2. Необхідно більш чітко законодавчо визначити обставин, що пом'якшують або обтяжують відповідальність. До пом'якшуючих обставин Законом «Про державну службу» віднесено: усвідомлення та визнання своєї провини у вчиненні дисциплінарного проступку; попередня бездоганна поведінка та відсутність дисциплінарних стягнень; високі показники виконання службових завдань, наявність заохочень та урядових відзнак, урядових і державних нагород; вжиття заходів щодо попередження, відвернення або усунення настання тяжких наслідків, які настали або можуть настати в результаті вчинення дисциплінарного проступку, добровільне відшкодування заподіяної шкоди; вчинення проступку під впливом погрози, примусу або через службу чи іншу залежність; вчинення проступку внаслідок неправомірних дій керівника (п. 2 ст. 67 ЗУ «Про державну службу»). До обтяжуючих обставин: вчинення дисциплінарного проступку у стані алкогольного сп'яніння або у стані, викликаному вживанням наркотичних або токсичних засобів; повторне на протязі року вчинення проступку; вчинення дисциплінарного проступку повторно, до зняття в установленому порядку попереднього стягнення; вчинення проступку умисно на ґрунті особистої неприязні до іншого державного службовця, у тому числі керівника, чи помсти за дії чи рішення щодо нього; вчинення проступку умисно з мотивів неповаги до держави і суспільства, прав і свобод людини, окремих соціальних груп; настання тяжких наслідків або заподіяння збитків внаслідок вчинення дисциплінарного проступку (п. 2 ст. 67 ЗУ «Про державну службу»).

Враховуючи норми Закону «Про державну службу», процес дисциплінарного провадження можна умовно розділити на стадії: 1) фіксування факту вчинення проступку; 2) одержання пояснень; 3) службового розслідування; 4) прийняття рішень. Вапнярчук М.Н. запропонувала виокремити ще дві стадії дисциплінарного провадження: виконання рішення за скаргою: а) оскарження або опростестування рішення; б) перевірка відповідності рішення покаранню за вчинений дисциплінарний проступок; в) винесення рішення; г) реалізація прийнятого рішення [5, с. 223]. Ст. 11 Закону України «Про державну службу» передбачено, що у разі порушення наданих цим Законом прав або виникнення перешкод у їх реалізації державний службовець має право подати керівнику державної служби в державному органі, органі влади Автономної Республіки Крим або до їх апарату відповідну письмову скаргу (заяву). Прийняте рішення керівника може бути оскаржено у спеціально уповноваженому центральному органі виконавчої влади з питань державної служби [1].

За результатами аналізу диференційованої дисциплінарної відповідальності можна зробити висновки, що Закон «Про державну службу» потребує удосконалення: збільшення видів дисциплінарних проступків, або надання права суб'єкту призначення самостійно визначати дисциплінарні проступки у деяких незначних справах про порушення. Тема дисциплінарної відповідальності потребує наукового дослідження можливості введення альтернативних видів дисциплінарного стягнення, наприклад штрафів. Для однакового тлумачення та правозастосування норм Закону необхідно прийняти підзаконний нормативно-правовий акт, який би врегулював процес дисциплінарного провадження, затвердити типові форми документів. Актуальною також залишається пропозиція Вапнярчук М. Н., про необхідність розглядати дисциплінарну відповідальність державних службовців у двох аспектах: 1) як правовий інститут, що становить собою сукупність норм (а) матеріально- правових, що визначають комплекс прав та обов'язків, обмежень і заборон державного службовця, підстави дисциплінарної відповідальності, види стягнень, і (б) процесуально-правових, що встановлюють порядок застосування передбаченого законом дисциплінарного стягнення уповноваженою особою за вчинений державним службовцем дисциплінарний проступок; 2) як правове положення державного службовця, що настає внаслідок застосування до нього дисциплінарного стягнення й характеризується наявністю негативних правових наслідків для правопорушника [5, с. 255].

Список використаних джерел.

1. Про державну службу: Закон України від 10 грудня 2015 р. – [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua>.
2. Луценко Є.Є. Поняття та ознаки дисциплінарного проступку державних службовців // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: file:///C:/Users/1/Downloads/app_2013_26_49.pdf
3. Кодекс законів про працю України від 10 грудня. 1971 р. – [Електронний ресурс]: <http://zakon.rada.gov.ua>.
4. Битяк Ю. П. Державна служба в Україні: організаційно-правові засади / Ю. П. Битяк. – Х. : Право, 2005. – 304 с.
5. Вапнярчук Н.М. Теоретико-прикладні проблеми правового регулювання дисциплінарної відповідальності державних службовців в Україні. – Х.: Юрайт, 2012. – 312 с.

**ПІДСТАВИ ДЛЯ НАСТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЗАКОНУ УКРАЇНИ
«ПРО ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ»**

Однією з найважливіших гарантій становлення демократичного суспільства є правове забезпечення права на доступ до публічної інформації.

Публічна інформація – це відображена та задокументована будь-якими засобами та на будь-яких носіях інформація, що була отримана або створена в процесі виконання суб'єктами владних повноважень своїх обов'язків, передбачених чинним законодавством, або яка знаходиться у володінні суб'єктів владних повноважень, інших розпорядників публічної інформації, визначених Законом України «Про доступ до публічної інформації» [2].

Право на доступ до публічної інформації є складовою конституційного права людини на інформацію, передбаченого і гарантованого статтею 34 Конституції України. Кожен має право вільно збирати, зберігати, використовувати і поширювати інформацію усно, письмово або в інший спосіб – на свій вибір. Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, для захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя [1].

Здійснення цих прав може бути обмежене законом в інтересах національної безпеки, територіальної цілісності або громадського порядку з метою запобігання заворушенням чи злочинам, для охорони здоров'я населення, захисту репутації або прав інших людей, для запобігання розголошенню інформації, одержаної конфіденційно, або для підтримання авторитету і неупередженості правосуддя.

У Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи від 05.10.2005 № 1466 «Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною», були підбиті підсумки реалізації ключових реформ, яких Україна потребувала і зобов'язалась реалізувати.

На виконання зазначеної Резолюції Парламентської Асамблеї Ради Європи та з метою забезпечення реалізації положень статті 34 Конституції України, статті 10 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, статті 19 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, а також для забезпечення ефективної реалізації права кожного на свободу вираження поглядів та доступ до інформації, права на вільне збирання, зберігання, використання і поширення інформації усно, письмово або в інший спосіб, Верховною Радою України 13.01.2011 року були прийняті Закони України «Про доступ до публічної інформації» (закон викладено у новій редакції від 01.05.2015) та було внесено зміни до Закону України «Про інформацію» (остання редакція від 25.06.2016), які набрали чинності 09.05.2011 року.

З прийняттям Закону України «Про доступ до публічної інформації», діяльність органів влади для громадян стала більш відкритою та прозорошою.

Відтепер більшість інформації, якою володіють органи влади, стала доступною для громадськості. Кожен у стислі терміни може отримати необхідну інформацію або копію документа, надіславши відповідний запит або ознайомившись з ними на офіційному веб-сайті відповідного органу влади.

Однак на практиці дуже часто право громадянина на отримання публічної інформації порушується. У більшості випадків суб'єктом, що виступає порушником Закону є державний службовець.

Підставами для настання юридичної відповідальності за порушення вимог Закону України «Про доступ до публічної інформації» можуть бути:

1. **Ненадання відповіді на запит** – це протиправна бездіяльність державного службовця, яка полягає в пасивній поведінці (не вчиненні жодних дій) і невиконанні покладеного на нього правового обов'язку надати інформацію за запитом.

2. **Ненадання інформації за запитом** – це надання відповіді на запит, проте неповідомлення запитуваної інформації. Зокрема, і статті 22 Закону зазначено: відповідь розпорядника інформації про те, що інформація може бути одержана запитувачем з загальнодоступних джерел, або відповідь не по суті запиту вважається неправомірною відмовою в наданні інформації.

3. **Безпідставна відмова** у задоволенні запиту на інформацію – це надання відповіді на запит, в якій посадові особи відмовляють в наданні інформації з підстав не передбачених статтею 22 Закону. Цей перелік є вичерпним, а отже відмова в наданні інформації з інших підстав є неправомірною (безпідставною).

4. **Не оприлюднення інформації** відповідно до статті 15 цього Закону – бездіяльність державного службовця, яка полягає у не вчиненні дій щодо розміщення передбаченої Законом інформації у встановлені строки. Стаття 15 передбачає види інформації, яку розпорядник повинен оприлюднити, проте не визначає способів такого оприлюднення. Частково способи визначені іншими законодавчими актами (як от Постановою Кабінету Міністрів України «Про Порядок оприлюднення у мережі Інтернет інформації про діяльність органів виконавчої влади»). Решту – розпорядник може визначити самостійним рішенням, інколи шляхом видання відповідного акту.

5. **Надання або оприлюднення недостовірної, неточної або неповної інформації** – дії осіб, які виражаються у наданні завідомо недостовірної інформації, яка вводить адресата в оману або повідомлення тільки частини запитуваної інформації або інформації, що повинна бути оприлюднена.

6. **Несвоєчасне надання інформації** – надання інформації з порушенням передбачених Законом строків. Тут важливо пам'ятати не тільки про п'ятиденний строк. Якщо посадова особа приймає рішення про продовження строку розгляду запиту до 20 робочих днів, вона зобов'язана повідомити запитувача в письмовій формі не пізніше п'яти робочих днів з дня отримання запиту.

7. **Необґрунтоване віднесення інформації до інформації з обмеженим доступом** – вчинення дій по протиправному закриттю інформації. Це може бути: надання документам, а не інформації, обмежувальних грифів; надання інформації обмежувальних грифів, не передбачених законодавством (наприклад, «не для друку»), віднесення інформації, яка не відповідає усім трьом елементам «трискладового тесту» до інформації з обмеженим доступом (частина 2 статті 6), ненадання інформації, якщо немає законних підстав для обмеження у доступі до такої інформації, які існували раніше тощо.

8. **Нездійснення реєстрації документів** – бездіяльність особи, що виражається у невиконанні обов'язків по реєстрації документів у системі обліку, відповідно до ст.18 Закону або запитів на інформацію.

9. **Навмисне приховування або знищення інформації чи документів.** Приховування означає неповідомлення інформації або несвоєчасне повідомлення інформації належним адресатам.

Особи, на думку яких їхні права та законні інтереси порушені розпорядниками інформації, мають право на відшкодування матеріальної та моральної шкоди в порядку, визначеному Законом України «Про доступ до публічної інформації».

Список використаних джерел.

1. Конституція України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
2. Закон України «Про доступ до публічної інформації» від 13.01.2011 № 2939-VI.
3. Закон України «Про захист персональних даних» від 01.06.2010 № 2297-VI.
4. Закон України «Про інформацію» від 02.10.1992 № 2657-XII.
5. Закон України «Про звернення громадян» від 02.10.1996 № 393/96-ВР
6. Указ Президента України «Питання забезпечення органами виконавчої влади доступу до публічної інформації» від 05.05.2011 № 547.

САВВИНА ЛЮДМИЛА ИВАНОВНА

филиал ПГУ им. Т.Г.Шевченко, г. Рыбница, Приднестровье, к.филос.н., доцент

ДИХОТОМИЯ «ОБЪЕКТИВНЫЙ VS ОБЩЕСТВЕННЫЙ СТАНДАРТ» В НАСЛЕДИИ О. У. ХОЛМСА

1. Оливер Уэнделл Холмс (1841-1935), выдающийся американский юрист и правовед, оказал большое влияние на американскую философию права. В течение своей многолетней карьеры в качестве юриста и члена Верховного Суда США он создал представление о понятии «закон», основанное на постулатах американской философии прагматизма, одним из основоположников которой он был. Дихотомия «объективный/общественный стандарт» занимает одно из приоритетных мест в его богатом правовом наследии.

2. В соответствии с идеологией прагматизма он считал, что мысли, представления и стандарты, как и сама человеческая жизнь, находятся в состоянии непрерывных перемен и адаптации к условиям окружающей среды. С его точки зрения мерилom ценности закона/теории является не только установление истины *per se*, как это утверждается стандартом теории естественного права. Не менее важны последствия их применения для обеспечения прогресса, т.е. адаптации в новых условиях.

3. Закон, писал Холмс, выражает не логику, а жизненный опыт. Жизненный опыт – *experience* – понимается как процесс интеракции человека с его окружающей средой, в котором он ищет способы удовлетворения своих потребностей. Правовые статуты и законы вытекают не из выводов формальной логики. Они возникают из активного процесса человеческого самоуправления и исходят из насущных потребностей данного исторического времени.

4. Холмс создал новый подход к пониманию сути обычного права – *common law*, разграничив понятия объективного и общественного стандарта. Закон, если его абстрагировать от правового формализма, является инструментом адаптации к меняющимся условиям современной жизни. В современном обществе, он полагал, основанием для правового решения должен быть не только сам факт совершения проступка и его оценка в правовом поле. Не менее важно учитывать/предвидеть уровень материальных последствий нанесенного ущерба, значимость решения для будущего, а также характер обстоятельств в/из-за которых произошло правонарушение.

5. Судьям, принимая судебное решение, следует помнить, что общие рассуждения не решают конкретные судебные дела. Им, поэтому, следует ориентироваться не только на объективный стандарт обнаружения истины, но и на общественную значимость оценки проступка, т.е. на общественный стандарт.

6. Соответственно и граждане должны подчиняться объективному стандарту, предусматривающему правила всеобщего применения в разграничении добра и зла, но и подчиняться общественным стандартам, превалирующим в данном обществе в данное время.

7. Эти, казалось бы, самоочевидные рассуждения, имели революционный резонанс в правовой практике США, когда на них обратил внимание Холмс в 1905 году.

СВІРІН МИХАЙЛО ГЕННАДІЙОВИЧ

*доцент кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.політ н., доцент*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (АНАЛІЗ НОВАЦІЙ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА)

В новому законі «Про державну службу» закріплено відносно новий принцип державної служби – принцип політичної неупередженості та елементи правового статусу державного службовця, які мають сприяти його реалізації. Так, у статті 1 державна служба розглядається як *політично неупереджена діяльність, що спрямована на «аналіз*

державної політики», «підготовку пропозицій стосовно її формування», «забезпечення реалізації державної політики» [1]. Таким чином, встановлюється, що державні службовці задіяні у двох етапах політичного процесу (вироблення і реалізація політики).

В законі (ст. 4) також закріплено формулу принципу політичної неупередженості. Так, *політична неупередженість* розуміється як «недопущення впливу політичних поглядів на дії та рішення державного службовця, а також утримання від демонстрації свого ставлення до політичних партій, демонстрації власних політичних поглядів під час виконання посадових обов'язків» [1]. Зазначимо, що у чинному законодавстві це вже третій варіант принципу, який встановлює вимоги щодо обмеження політичної активності державних службовців. Два інших – це «принцип політичної нейтральності» [2; 3] та «принцип неупередженості» [3]. На думку автора, таке термінологічне розмаїття, не сприяє формуванню ясного розуміння характеру належної професійної діяльності державного службовця.

В статті 10 [1] закріплюються ряд обмежень політичних прав державних службовців, які мають сприяти забезпеченню їх політичної неупередженості. Розглянемо детально кожну новацію. Так, перша норма потребує від державного службовця «неупереджено виконувати законні накази (розпорядження), доручення керівництва» незалежно від «власних політичних переконань» та «партійної належності» керівництва. В цьому випадку варто було б поставити питання про відповідність терміну «неупередженість» для визначення бажаної поведінки державного службовця. Доцільно у цьому випадку використовувати принцип законності або принцип лояльності. «Лояльний» у тлумачному словнику має два значення: 1) який тримається в межах законності (іноді лише формально); 2) який коректно, доброзичливо ставиться до кого-, чого-небудь [4, с. 628]. Отже зазначена норма, хоча і містить слово «неупереджено», але за змістом скоріше відповідає принципу лояльності.

Друга норма вимагає від державного службовця уникати «демонстрації своїх політичних поглядів» та «вчиняти інші дії, що можуть засвідчити його особливе ставлення до політичних партій». Такий варіант норми потребує додаткового роз'яснення. Наприклад, що конкретно розуміється під демонстрацією політичних поглядів або особистого ставлення до партії. В той же час, не тільки відношення службовця до політичних партій може викликати конфлікт інтересів, а і вираження особистого ставлення до окремих політиків, рухів, організацій. Зазначена норма, на думку автора, потребує уточнення.

Третє обмеження стосується заборони права бути членами політичних партій для державних службовців категорії «А». Статті 36 Конституції України: встановлює, що право на свободу об'єднання у політичні партії може бути обмежено законом в інтересах національної безпеки та громадського порядку, охорони здоров'я населення або захисту прав і свобод інших людей [5, ст. 36]. Встановлене новим законом обмеження потребує обґрунтування, яким чином реалізація цього права створює загрозу, наприклад, для захисту прав і свобод інших людей. Слід також додати, що відсутність партійного квитка не гарантує автоматичне виключення службовця з процесів організації виборчої кампанії в інтересах політичної партії або кандидата.

Четверте обмеження стосується «права обіймати посади в керівних органах політичної партії». Вихідна ідея полягає в тому, обов'язки партійного функціонера займають багато часу та відволікають державного службовця від виконання його прямих обов'язків. В той же час уточнення потребує термін «посади в керівних органах політичної партії». Якщо йдеться лише про вищі керівні органи партій, то такий варіант не знімає усіх підстав для виникнення конфлікту інтересів. Доцільно поширити це обмеження на інші групи посад партійних функціонерів, наприклад, в регіональних, місцевих організаціях партій.

П'яте обмеження передбачає заборону державним службовцям категорії «А» суміщати державну службу із статусом депутата обласної, районної, сільської, селищної, міської ради. Це питання актуалізується в умовах децентралізації. Справа в тому, що конфлікт інтересів, щ виникає внаслідок такого суміщення, є досить поширеним явищем. Так, районні та обласні ради контролюють діяльність адміністрації з питань виконання бюджетів, програм, делегованих повноважень. Описане суміщення порушує ключовий принцип ефективного контролю (суб'єкт контролю має бути незалежним від об'єкту контролю) і не є припустимим. При цьому, суміщення депутатського мандату та державної служби доцільно обмежувати лише у випадках, коли існують відносини підконтрольності або підзвітності між органом державної влади та представницьким органом місцевого самоврядування.

Шосте обмеження щодо можливості використовувати підлеглих або підконтрольних працівників для «участі у передвиборній агітації, акціях та заходах, що організуються політичними партіями» є досить традиційним для законодавства про вибори.

Норма, що містить сьоме обмеження («державний службовець не має права у будь-який інший спосіб використовувати своє службове становище в політичних цілях») потребує суттєвого уточнення. Як ми вже з'ясували, державні службовці професійно задіяні на двох етапах політичного процесу: вироблення політики і реалізація політики. Тому в силу своєї професії вони мають використовувати службове положення для реалізації визначених у законний спосіб політичних цілей (наприклад, проведення грошевої реформи, європейської інтеграції, об'єднання територіальних громад).

Восьме обмеження встановлює, що «державний службовець не має права організувати і брати участь у страйках та агітації». При цьому, якщо службовець зареєстрований кандидатом на виборах і знаходиться у зв'язку з цим у неоплачуваній відпустці, то він має право займатись передвиборною агітацією. Потребує обґрунтування, яким чином агітація створює загрози для захисту прав інших людей. Без цього обмеження певних форм агітації може викликати сумнів з точки зору його конституційності.

Проведений аналіз показав, що закріплені норми не в повній мірі знімають весь спектр підстав для виникнення конфліктів інтересів, які виникають внаслідок політичної активності державних службовців; окремі норми потребують додаткового уточнення для зняття сумнівів щодо їх відповідності Основному Закону.

Список використаних джерел.

1. Про державну службу: Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Голос України, 31.12.2015. – № 250
2. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики: Закон України від 01.07.2010 № 2411-VI // Голос України, 20.07.2010. – № 132.
3. Про запобігання корупції: Закон України від 14.10.2014 № 1700-VII // Голос України, 25.10.2014. – № 206.

4. Великий тлумачний словник сучасної української мови / [уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел]. – К.; Ірпень : ВТФ «Перун», 2007. – 1736 с.
5. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.

ТЕТЕРІН КОСТЯНТИН ЮРІЙОВИЧ

*аспірант кафедри регіональної політики та публічного адміністрування
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ХАРТІЯ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА

Суспільно-політичні та соціально-економічні зміни, які відбуваються в нашій державі протягом останніх років, висувають на перший план необхідність наукового вивчення та практичного використання у всіх сферах суспільного життя проблематики, пов'язаної з правами людини.

У сучасному світі права людини є однією з найважливіших складових публічного управління, оскільки саме в цій сфері сформовано ефективний механізм імплементації, як через низку міжнародних договорів універсального та регіонального характеру, ратифікованих переважно більшістю країн, так і через систему контрольних та правоохоронних органів, правозахисних організацій.

У широкому розумінні права людини – це невід'ємні властивості, природні можливості розвитку, які визначають міру людської свободи, оскільки права людини – надто складне, багатогранне, філософське, етичне, політологічне і правове поняття.

Водночас, нормативно-правові та теоретико-методологічні прогалини унеможливають належне проведення захисту прав людини, задекларованих у низці нормативно-правових актів, що і визначає актуальність проблематики запровадження міжнародних стандартів реалізації прав людини.

Актуальність розробки механізму взаємодії держави та суспільства пов'язана з необхідністю вдосконалення інституту прав людини в Україні в контексті сучасних викликів та загроз:

- реалії політичного та економічного життя України, бойові дії на сході, проблеми полонених, переселенців з окупованих територій породжують суспільні конфлікти, непорозуміння, що пов'язані з недосконалістю теоретичного забезпечення та практичної реалізації захисту прав людини в Україні;

- Проблематика, пов'язана з вшануванням та захистом прав людини, зокрема, щодо теоретичних засад розробки Хартії з прав людини, в науці державного управління практично не досліджувалась, що і обумовило мету і завдання;

- наукова новизна очікуваних результатів полягає у тому, що в дослідженні на основі узагальнення та порівняння основних існуючих науково-теоретичних підходів до прав людини в національному та міжнародному праві будуть визначені особливості розробки та прийняття Хартії з прав людини як необхідного інструменту взаємодії держави та суспільства в Україні;

- практичне значення одержаних результатів можна буде сформулювати, як основні теоретичні положення, які можуть бути використані в науковому дослідженні в частині впровадження прав людини, підготовці пропозицій щодо прийняття доповнення до конституційного акту України у вигляді правового документу, яким буде Хартія з прав людини. Це дасть змогу відрегулювати суспільні відносини громадянського суспільства та держави. Це дозволить найбільш ефективно вирішувати проблеми суспільства, розбудовувати демократичну, соціально орієнтовану державу;

- Національна Хартія з прав людини стане основою для розбудови етичної інфраструктури Українського суспільства в освітньо-культурній сфері життя;

- Хартія з прав людини буде суспільним договором між державою і суспільством, що надасть більшої легитимності державній владі, так як правова система будь якої держави побудована на договірній теорії права;

- що стосується вирішення суспільних конфліктів то вважаю, що в хартії можуть бути закладені механізми подолання кризових ситуацій завдяки участі громадських інститутів, міжнародних організацій, які будуть виступати у ролі посередників для розробки конкретного комплексу дій, який дозволить уникати криз.

Питання пов'язані з функціонуванням засобів комунікації, а саме: телебачення, радіомовлення будуть відрегульовані завдяки Хартії з прав людини. Так як ці засоби інформації не завжди дотримуються правил етичної поведінки, демонструючи матеріали з відвертими сценами насилля, розповсюджують іноді недостовірну інформацію, нав'язують непотрібну рекламу.

Хартія з прав людини в якій будуть зазначені принципи реалізації політичних прав та можливостей громадян дасть змогу не тільки розбудувати органи місцевого самоврядування, а і забезпечить їх постійне стабільне функціонування без виникнення конфліктів інтересів як в самих органах місцевого самоуправління, так і між органами державної влади. Суспільний договір, яким буде хартія з прав людини, дасть змогу підвищити ефективність функціонування Верховної Ради України в контексті ухвалення рішень які не знижують стандартів життя, так як з точки зору етичних засад це буде не можливо. Стосовно органів судової гілки влади Хартія з прав людини буде орієнтиром при ухваленні судових рішень, так як сформує підходи до тлумачення норм права відповідно до суспільної моралі, так як в цій сфері постійно виникають конфлікти при вирішенні різного роду питань життєдіяльності, як окремої особи, так і різними органами державної влади. Політико-правовий документ, яким буде Національна Хартія з прав людини, буде направлений на демократизацію, прозорість процесів надання адміністративних послуг населенню для досягнення комфортного середовища життя в країні.

Суспільний договір між державою і суспільством буде основою партнерських відносин між органами державної влади, органами місцевого самоврядування і громадянським суспільством. Зв'язок держави і громадянина буде здійснюватись не тільки через інститут громадянства, а і через безпосередню участь громадян в вирішенні питань які виникають в процесі життєдіяльності. Договором можна передбачити реагування як держави, так і суспільства на зовнішні та внутрішні виклики та загрози з розробкою в ньому процедур подолання кризових явищ. Суспільно-політична

ситуація яка є кризовою, також, може вирішуватись завдяки алгоритмів, які будуть запропоновані як інститутами громадянського суспільства, так і органами державної влади залученням міжнародних партнерів. Політико-правовий документ такий як Хартія з прав людини буде мати властивості консолідуючого акту громадянського суспільства. Хартія з прав людини і громадянина підвищуватиме правову свідомість осіб які взаємодіють як з окремими індивідуумами, так і зрізними суспільними об'єднаннями. Дотримання принципів які будуть закладені не тільки в Хартії з прав людини, а і в кодексі етичної поведінки не тільки дисциплінуватимуть відносини, а і дадуть змогу особисто розвиватися особистостям завдяки прийняттю участі в суспільно-політичному житті країни. Хартія з прав людини дасть можливість не тільки реалізувати політичні, економічні, культурні права людини та громадянина, а також дасть змогу використати можливості, які не передбачені нормативними документами. Участь суспільства в прийнятті рішень державної влади дасть змогу уникнути замкнутості політичної еліти при здійсненні демократичних змін в суспільно-політичному житті. Політико-правовий документ, яким може стати хартія з прав людини, буде основою для розробки концепції розвитку суспільства. В Хартії будуть зазначені орієнтири будівництва соціально розвинутої країни. До речі, орієнтири будуть компромісними між сподіваннями і можливостями, що дасть збалансованість сталого розвитку в умовах сучасного зовнішнього та внутрішнього середовища з урахуванням викликів часу.

Список використаних джерел.

1. Верланов С. О. Європейська соціальна хартія: особливості принципів міжнародного тлумачення(за матеріалами практики Європейського комітету соціальних прав) / С. О. Верланов // Бюл. М-ва юстиції України. – 2008. – №2. – С. 119–130.
2. Європейська конвенція про захист прав та фундаментальних свобод людини з протоколами 1950 р. // Международные акты о правах человека: Сборник документов. – М. – 1999.
3. Загальна декларація прав людини 1948 р. // Международные акты о правах человека: Сборник документов. – М. – 1999.

ТОЛПИГО ДЕНИС МИКОЛАЙОВИЧ

аспірант кафедри європейської інтеграції ОРІДУ НАДУ при Президентіві України

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ПРОКУРАТУРИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ

Основна функція держави в цивілізованому суспільстві – це забезпечення верховенства права. На ньому будується вся система відносин між громадянином, суспільством і державою. Держава має гарантувати дотримання законів, захист від насильства, несправедливості і зловживань кожному члену суспільства і нації загалом. Тому реформа судової і правоохоронної систем, створення спеціалізованих антикорупційних органів повинні в найкоротші терміни дати відповідь на цей виклик спроможності Української держави на 25-му році її незалежності. [1]

Відповідно до ст. 3 Конституції України, людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека визнаються найвищою соціальною цінністю [2]. При цьому, згідно зі ст. 1 Закону України «Про прокуратуру», єдиною системою, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави [3], є прокуратура.

Однією з гарантій забезпечення прав і законних інтересів людини під час здійснення прокуратурою своїх функцій є чітка та недвозначна процесуальна регламентація діяльності цієї правоохоронної системи. Натомість відсутність аналогічної регламентації у правовому полі, що регулює діяльність органів публічної влади, спричиняє появу суперечностей у практичній діяльності під час взаємодії цих державних інститутів у сфері забезпечення законності, боротьби зі злочинністю, охорони громадського порядку. Зазначене актуалізує дослідження питання правового регулювання взаємодії органів публічної влади з органами прокуратури з огляду теорії державного управління.

Проблеми координації і взаємодії прокуратури та інших державних інститутів у сфері боротьби зі злочинністю досліджувалися як з точки зору права, так і в розрізі управлінських засад. Цій тематиці присвячені роботи О. Бандурки, Є. Блажівського, О. Гардецького, А. Горпенюк, В. Маляренка, М. Руденка, В. Саркісянця тощо. Разом із тим, питання правового забезпечення процесів спільної практичної діяльності зазначених правових інститутів не знайшли детального наукового розроблення. Відтак, метою цієї роботи є дослідження ключових аспектів правової регламентації взаємовідносин прокуратури та органів публічної влади в умовах сучасних реформ.

Згідно п. 5 ч. 1 ст. 3 Закону України «Про прокуратуру» незалежність, у тому числі від органів публічної влади, є однією з правових засад у діяльності прокуратури. Разом із тим, п. 7 цієї статті передбачає недопустимість незаконного втручання прокуратури в діяльність органів законодавчої, виконавчої і судової влади. Гарантії незалежності прокурора передбачені ст. 16 згаданого закону. Відповідно до неї органи державної влади, органи місцевого самоврядування, інші державні органи, їх посадові та службові особи, а також фізичні та юридичні особи і їх об'єднання зобов'язані поважати незалежність прокурора та утримуватися від здійснення у будь-якій формі впливу на прокурора з метою перешкоджання виконанню службових обов'язків або прийняття ним незаконного рішення.

При цьому, зазначені положення не дають підстав для висновку щодо виключення взаємодії органів публічної влади та прокуратури.

Так, до повноважень сільських, селищних, міських, районних і обласних рад щодо забезпечення законності, правопорядку, охорони прав, свобод і законних інтересів громадян Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» у ст.ст. 38, 43 відносить сприяння діяльності органів суду, прокуратури, керівників органів Національної поліції; заслуховування інформації прокурорів та керівників органів Національної поліції про стан та результати діяльності на відповідній території [4].

Ці норми корелюються з положеннями ст.ст. 2, 13 Закону України «Про місцеві державні адміністрації». Місцеві державні адміністрації в межах відповідної адміністративно-територіальної одиниці забезпечують: 1) виконання Конституції, законів України, актів Президента України, Кабінету Міністрів України, інших органів виконавчої влади вищого рівня; 2) законність і правопорядок, додержання прав і свобод громадян [5].

Зазначені нормативно-правові акти передбачають можливість прокурора виступати з доповідями про стан дотримання законності на відповідній території на сесіях місцевих рад, апаратних нарадах у місцевих державних адміністраціях. Прокурори узагальнюють факти порушення законності й можуть вносити подання про усунення їх причин в органи державної влади, місцеві ради та їх виконкоми. Законодавство наділяє прокурора правом бути присутніми на засіданнях постійних комісій місцевих рад, на громадських засадах брати участь у роботі підкомісії і робочих груп у якості експертів, у роботі постійних комісій із законності й охорони громадського порядку.

До активних форм участі прокуратури в організаційних заходах органів публічної влади можна віднести участь Генерального прокурора у засіданнях Верховної Ради і Кабінету Міністрів України та роботу спеціального прокурора у тимчасових слідчих комісіях. Зокрема, відповідно до ст. 111 Конституції України такі комісії утворюються для проведення розслідування у справах про усунення Президента з поста в порядку імпічменту [2]. Генеральний прокурор України вносить до Верховної Ради подання щодо надання зголи на притягнення до кримінальної відповідальності народного депутата. Прокурор наділений повноваженнями опротестування актів органів та посадових осіб органів публічної влади з метою усунення порушень законодавства, причин та умов, що їм сприяють.

Разом із тим, на законодавчому рівні не визначено механізмів взаємодії органів прокуратури з органами публічної влади. Зокрема, у ст. 25 Закону України «Про прокуратуру» встановлено, що порядок взаємодії органів прокуратури із суб'єктами протидії злочинності визначається положенням, що затверджується спільним наказом Генерального прокурора України та керівників інших правоохоронних органів і підлягає реєстрації в Міністерстві юстиції України [3]. Таким чином, закріплено можливість розробки механізмів взаємодії прокуратури винятково з іншими правоохоронними органами, процедура якої має прописуватись в окремому документі. Водночас, порядок взаємодії з іншими суб'єктами протидії злочинності залишається не унормованим як на законодавчому рівні, так і на практичному.

Аналіз деяких правових аспектів взаємодії органів публічної влади та прокуратури дозволяє зробити висновок, що законодавство України створило надійний правовий фундамент для розробки дієвих організаційно-правових механізмів такої взаємодії. Одним із найбільш ефективних засобів стабілізації діяльності по захисту інтересів громадян і держави в умовах впровадження реформ, передбачених Стратегією сталого розвитку «Україна-2020», є врегулювання правовідносин консолідованим нормативно-правовим актом, який врахує усі нюанси організації взаємодії зазначених суб'єктів протидії злочинності. При цьому, реалізація координаційних функцій прокуратури безумовно підвищить ефективність діяльності державних інститутів по забезпеченню правопорядку і сприятиме укріпленню конституційного ладу України.

Список використаних джерел.

1. Аналітична доповідь до Щорічного Послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2016 році». – К. : НІСД, 2016. – 688 с. http://www.niss.gov.ua/content/articles/files/poslanya_new-cc2e3.pdf
2. Конституція України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/main/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80> – Назва з екрану.
3. Закон України «Про прокуратуру» від 14.10.2014, № 1697-VII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1697-18/page> – Назва з екрану.
4. Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» від 21.05.1997 № 280/97-ВР [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/280/97-%D0%B2%D1%80> – Назва з екрану.
5. Закон України «Про місцеві державні адміністрації» від 09.04.1999 № 586-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/586-14> – Назва з екрану.

ТОННЕ ДМИТРО МИХАЙЛОВИЧ

*аспірант кафедри публічного управління та землеустрою
Класичного приватного університету*

ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПРОГРАМ СТРАХУВАННЯ МЕДИЧНИХ ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ

Для кожної держави система охорони здоров'я є однією з ключових сфер регулювання та відіграє вагомий роль у соціальному забезпеченні її населення. При цьому медичне страхування та страхування медичних витрат, як його складова, є важливим елементом соціальної інфраструктури держави. У провідних країнах світу, зокрема, США, Японії, Австралії, країнах ЄС, механізм медичного страхування є сформованим та ефективно реалізується на практиці.

Аналіз зарубіжного досвіду формування механізму державної підтримки програм медичного страхування дає змогу встановити, що в тих державах, в яких розвиток системи охорони здоров'я знаходиться на високому рівні переважаючою є обов'язкова форма страхування, яка розвивається та всіляко підтримується державою. Обов'язкове медичне страхування особливо поширене та знаходить широку підтримку з боку уряду в таких країнах, як Австрія, Бельгія, Нідерланди, Німеччина, Швеція, Японія. В тих державах, де більш поширеними є приватні страхові програми, частіше використовується система добровільного медичного страхування. При цьому у зарубіжній практиці виокремлюють дві основні типи систем фінансування охорони здоров'я:

- американська, яка заснована переважно на самозабезпеченні населення у випадку хвороби;
- західноєвропейська, що базується значною мірою на виділенні коштів з суспільних фондів страхування [1].

В Україні розвитку системи медичного страхування перешкоджає низка чинників, зокрема, невисокий рівень добробуту населення, що спричиняє низький рівень сплати страхових премій, низький рівень довіри населення до страховиків, нерозвинена нормативно-правова база, що регламентує медичне страхування, невисока проінформованість населення щодо переваг та недоліків медичного страхування.

Станом на кінець 2014 р. в Україні кількість укладених договорів страхування медичних витрат зменшилася на 18310,6 тис. одиниць (до 2091,4 тис. одиниць) у порівнянні з попереднім роком. Чисті страхові виплати за договорами медичного страхування становили 111,1 млн. грн. (табл. 1). У цілому, можна зробити висновок про не дуже високу поширеність такого виду страхування в нашій державі.

Таблиця 1

Показники медичного страхування в Україні, 2014 р. *

Вид страхування	Валові страхові премії, млн. грн.	Чисті страхові премії, млн. грн.	Чисті страхові виплати, млн. грн.
Медичне страхування (безперервне страхування здоров'я)	1625,4	1507,1	1108,5
Медичне страхування витрат	332,1	321,7	111,1

* Складено на основі джерела : [3]

Основними напрямками реалізації механізму державної підтримки програм страхування медичних витрат населення можуть стати:

- вдосконалення нормативно-правової бази, що регулює питання добровільного медичного страхування;
- створення сприятливих умов для розвитку системи страхування медичних витрат як доповнення до обов'язкового соціального медичного страхування;
- розв'язання в державі питання щодо можливості включення підприємствами витрат на сплату страхових платежів за договорами добровільного медичного страхування працівників до собівартості продукції;
- більш жорсткий контроль за діяльністю страхових компаній, які працюють в сфері надання послуг добровільного медичного страхування з метою підвищення їх лояльності;
- забезпечення єдиної системи стандартів для медичних установ, які функціонують в системі добровільного медичного страхування, діючою незалежно від підпорядкованості та організаційно-правової форми таких закладів [2].

У цілому, механізм державної підтримки програм страхування медичних витрат населення України знаходиться на стадії формування, самі програми страхування не є поширеними серед населення, а учасники системи страхування не є замотивованими до участі у цих програмах (зокрема, підприємства, що можуть стати джерелом їх фінансування).

Список використаних джерел.

1. Говорушко Т. Медичне страхування [Електронний ресурс] / Т. Говорушко. – Режим доступу : <http://www.lib.dp.ua/site-libr/?idm=1&idp=153&ida=574>
2. Коваль О.А. Проблеми та перспективи впровадження медичного страхування витрат в Україні [Електронний ресурс] / О.А. Коваль, О.І. Ночвай // Ефективна економіка : наук. фах. вид. – 2014. – № 4. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=2905>.
3. Підсумки діяльності страхових компаній за 2014 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://forinsurer.com/files/file00552.pdf>.

ТРОНЬ ОЛЕКСАНДР ЯКОВИЧ

*аспірант кафедри управління національним господарством та економічної політики
НАДУ при Президентові України*

**ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВИКОРИСТАННЯ
ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ**

Актуальність питання удосконалення нормативно-правового регулювання сфери використання паливно-енергетичних ресурсів України є одним з пріоритетних завдань у контексті євроінтеграційного поступу нашої держави. На сьогоднішній день законодавство у зазначеній сфері являє собою порівняно великий масив нормативно-правових актів, які потребують перегляду, однак їх дія не має позитивного впливу на розвиток сфери, що спричиняє стримування реформ і неузгодженість між державними регулюючими функціями та ринковими механізмами.

Основним законодавчим актом, що регулює відносини в цій сфері є Закон України «Про енергозбереження», прийнятий Верховною Радою України ще в 1994 році [3]. На сьогодні цей закон втратив свою актуальність, не має механізмів прямої дії та врегульовує питання, здебільшого направлені на розвиток планової економіки, а не на розвиток конкурентного середовища. Основним стратегічним документом є Енергетична стратегія України на період до 2030 року, яка схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 15.03.06 № 145-р. Однак, в даній стратегії відсутні дієві заходи що дали б можливість досягти суттєвих змін у реформуванні сфери.

Проголошена стратегічна євроінтеграційна спрямованість України, яка набула практичного втілення в останні роки, обумовлює необхідність адаптації вітчизняного законодавства у сфері використання паливно – енергетичних ресурсів до законодавства Європейського Союзу. Саме тому одним з першочергових завдань повинно бути узгодження повною мірою правової основи функціонування вищезазначеної сфери європейському енергетичному законодавству. 3

цією метою необхідно переглянути інструментарій за допомогою якого здійснюється державне регулювання шляхом внесення змін до відповідних нормативно – правових актів [5].

Так, договір про заснування Енергетичного Співтовариства, до якого Україна приєдналася у лютому 2011 року, створює чіткі правові рамки, у межах яких Україна ратифікує відповідні норми законодавства ЄС, для того щоб забезпечити збалансовані умови для збільшення інвестицій, підвищення енергетичної безпеки та ефективного використання палива і енергії, а також покращення конкурентного середовища як ключового економічного чинника.

Одним із зобов'язань України згідно з вищевказаним Договором та відповідних рішень Ради Міністрів Енергетичного Співтовариства, є імплементація Директиви 2006/32/ЄС Європейського Парламенту і Ради від 5 квітня 2006 року щодо енергетичної ефективності кінцевого використання енергії та енергетичних послуг [1].

Основна мета імплементації даної директиви полягає у досягненні до 2020 року національної індикативної мети щодо енергозбереження у розмірі 9% від середнього показника кінцевого внутрішнього енергоспоживання за період протягом 2005–2009 рр., розрахованого з дотриманням вимог додатку I Директиви 2006/32/ЄС щодо методології обчислення планового показника збереження енергії на національному рівні [4,7]. Досягнення даної мети можливе, крім іншого, за рахунок реалізації заходів направлених на докорінну зміну підходів до питання нормативно-правового регулювання сфери за наступними напрямками:

- демонополізації сфери зі створенням конкурентного середовища;
- удосконалення нормативно-правової бази шляхом імплементації європейських директив та переходу до європейських стандартів;
- створення дієвого інвестиційно-інноваційного середовища з метою проведення ефективних і системних реформ;
- удосконалення механізмів державного регулювання [2].

Наступним кроком повинно стати розроблення та введення в дію відповідних технічних регламентів та стандартів, що визначатимуть критерії (показники) енергоефективності, яких необхідно досягти суб'єктам господарювання [7]. Такі критерії (показники) повинні бути наближеними до критеріїв (показників) європейських країн, а їх досягнення буде можливим лише шляхом модернізації виробництв, оновлення основних фондів та запровадження передових енергоефективних технологій і обладнання. Іншими словами найбільш ефективним інструментом державного регулювання у сфері використання паливно – енергетичних ресурсів повинен стати перехід від прямого державного втручання у діяльність суб'єктів господарювання до запровадження технічних регламентів та стандартів розроблених у відповідності до вимог європейського законодавства [6]. Нажаль, така робота в Україні знаходиться на початковому етапі.

З аналізу поточної ситуації випливає, що успішному вирішенню даного завдання заважає відсутність чіткого механізму дій та сформованого на державному рівні дієвого плану заходів щодо адаптації законодавства.

Таким чином, в сфері використання паливно-енергетичних ресурсів необхідно переглянути існуючі нормативно-правові акти зацентрувавши увагу на питаннях удосконалення системи державного регулювання та розвитку ринкового середовища. Діючі нормативно-правові акти мають повністю відповідати вимогам директив Європейського Союзу. Крім того необхідно розробити та затвердити низку технічних регламентів та стандартів, які дали б можливість врегулювати питання ефективності використання палива та енергії суб'єктами господарювання і стимулювати їх до запровадження передових енергоефективних технологій та обладнання. Це дасть можливість поступово створювати цілісну нормативну – правову базу, яка буде направлена на удосконалення системи державного регулювання сфери та підвищення ефективності використання палива та енергії з урахуванням досвіду європейських країн.

Список використаних джерел.

1. Венгер В. В. Регулювання діяльності природних монополій: теорія і практика / В. В. Венгер. – К. : НАН України, Інститут економіки та прогнозування, 2007. – 204 с.
2. Гаман М. В. Державне регулювання інноваційного розвитку України : [монографія] / М. В. Гаман. – К. : НАДУ, 2005. – 388 с.
3. Державне регулювання економіки: навчальний. посібник / С.М. Чистов, А.Є. Никифоров, Т.Ф. Куценко та ін. – вид. 2-ге, доопрац. і допов. – К.: КНЕУ, 2005. – 440 с.
4. Еддауді Файсал. Державне регулювання паливно-енергетичного комплексу в умовах глобалізації : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. екон. наук : спец. 08.00.03 «Економіка і управління національним господарством» / Еддауді Файсал. – Харків, 2008. – 18 с.
5. Євробюлетень. Інформаційне видання Представництва Європейської Комісії в Україні. – 2009. – № 2.
6. Лебединська О. Державне регулювання розвитку регіону: проблеми та перспективи / О. Лебединська, І. Валентюк // Вісник НАДУ. – 2010. – № 3. – С. 151–156.
7. Переосмислюючи стратегію розвитку. Національна доповідь з питань реалізації державної політики у сфері енергоефективності за 2010–2011 роки : Монографія /М.О. Пашкевич, В.В. Григоровський, О.Я. Тронь [та ін.] ; за ред. В.В. Григоровського, О.Я. Троня та ін. – К.: ТОВ «Альта-Ком», 2012. – 279 с.

ИМИДЖЕВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ПОЛИТИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ

Имиджевые технологии на современном этапе превращаются в глубинный источник формирования всех форм сознания, в том числе и политического. Учитывая высокий темп обращения информации, имидж способен сегодня помочь населению оценивать политику властей в той мере, в какой это необходимо людям для прояснения собственных задач, адаптации к существующим порядкам, реализации собственных намерений.

Такой массовый перенос людьми своих общесоциальных ориентаций в политическую сферу порождает исключительную сложность, разнообразие мотиваций, форм участия, а, следовательно, и способов разрешения конфликтов, обеспечения конкуренции и иных измерений поля политики. Люди стремятся получать такие сведения, которые позволяют им приспособливаться к позициям властей в целях удовлетворения своих индивидуальных потребностей. Такая информация становится гораздо привлекательнее, чем детальное объяснение всех событий, их идеологическая направленность. Это связано с тем, что обмен информацией легче мышления, проще, доступней, привлекательней. В этом случае индивид, находящийся в политической среде, действует не столько как идейно сориентированный, сколько как «информационно заряженный человек».

Такая переориентация с идеологических на информативные сообщения обусловлена и чисто экономически. Информация о действиях властей становится более востребованной еще и потому, что ее стоимость значительно ниже, чем у идеологии (например, распространение компромата гораздо дешевле и эффективней, чем разъяснение программных положений). Это обусловило и широкое распространение соответствующих технологий, рассчитанных на привлечение и завладение вниманием населения, изменение его настроений для поддержания требуемой политической коммутиации.

Выхолащивая идейность из отношений власти и населения, имидж обеспечивает непосредственность эмоционального восприятия, человеком мира политики, сохраняя при этом диалогичность связей верхов и низов. Имидж в равной мере обладает как должной подвижностью, ориентированностью на живого человека, так и той креативностью, которая позволяет выстраивать необходимые власти реакции масс, а, следовательно, и соответствующие политические отношения и институты.

Многообразие социальных источников информационного пространства побуждает власть прибегать к новым способам управления общественным мнением. Имиджевые способы организации политических дискурсов обеспечивают новый уровень самостоятельности индивидов в поле власти. Они усиливают свободу выбора человеком своей позиции и одновременно эффективность отбора им политических альтернатив. Имидж не программирует, а ориентирует политический выбор человека. Он по сути своей сосредоточен не на выражении групповых интересов, а на обеспечении свободного выбора человека и предоставлении ему для этого соответствующей информации, аргументов, склоняющих его к поддержке той или иной альтернативы в реализации конкретного политического проекта.

Характерно и показательно, что у имиджевых техник коммуницирования устанавливается свой язык общения власти с населением — легкий и тривиальный, но зато привлекательный и способный к распространению через электронные средства массовой информации. Причем такая тесная - смысловая и техническая - связь имиджа ведет к тому, что политические сообщества начинают формироваться уже сугубо технологическим способом, подрывая тем самым социальные и идейные отношения населения и власти.

Таким образом, имиджевые технологии, формируя политическое сознание, начинают не просто замещать, но и созидать реальность, соответствующую потребностям как элитарных, так и неэлитарных групп. Все это, в свою очередь, облегчает процесс социальной адаптации населения в условиях нестабильной политической ситуации в Украине.

ФЕТИЩЕНКО ЄВГЕНІЯ МИКОЛАЇВНА

*аспірант кафедри управління національним господарством та економічної політики
НАДУ при Президентові України*

ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ

Економічний розвиток будь-якої країни та добробут її громадян значною мірою залежать від якості розподілу централізованого грошового фонду держави. Раціональний підхід до планування видатків державного бюджету сприяє створенню належної фінансової бази для розвитку виробництва, науки, активізації зовнішньоекономічної діяльності, соціального захисту населення тощо.

У сучасній науковій думці та на законодавчому рівні термін «планування видатків державного бюджету» не має встановленого визначення, тому можна запропонувати розкрити сутність цього поняття через такі його складові, як «бюджетне планування» та «видатки бюджету» («видатки державного бюджету»).

Аналізуючи наукові доробки в бюджетній сфері не можна не звернути увагу на те, що більшість науковців трактує бюджетне планування як процес. На думку А. Бабич, «бюджетне планування – це процес розробки проектів бюджетів всіх рівнів бюджетної системи відповідно до бюджетної класифікації на основі прогнозу соціально-економічного розвитку, виходячи з фінансової політики держави, діючої системи податків і зборів» [1, с. 411]. М. Артус визначає бюджетне планування як «науково обґрунтований процес визначення джерел формування і напрямків використання бюджетних фінансових ресурсів для забезпечення пропорційного й динамічного соціально-економічного розвитку суспільства» [2, с. 135]. Аналогічний підхід використовують В. Хомутенко [3, с. 62], О. Василик [4, с. 60].

Поширеним також є комплексний підхід до визначення бюджетного планування. Р. Сорока розглядає бюджетне планування як «комплекс організаційно-технічних та методичних заходів із визначення доходів і видатків на стадіях складання, розгляду та затвердження проекту бюджету» [5, с. 29]. Енциклопедичний словник з державного управління зазначає, що «бюджетне планування – це складова фінансового планування, що виступає як комплекс організаційно-технічних, методичних та методологічних заходів із визначення доходів і видатків бюджетів на всіх стадіях бюджетного процесу» [6, с. 156]. Дотримуючись зазначеної ідеї, окремі науковці уточнюють свої дефініції бюджетного планування ціллю проведення комплексу заходів: «з метою забезпечення сталого економічного зростання та проведення цілеспрямованої соціальної політики держави» [7, с. 156], «для визначення обсягів і джерел формування та напрямів використання бюджетних ресурсів держави з метою забезпечення стабільного соціально-економічного розвитку» [8, с. 66].

Деякі вчені розглядають бюджетне планування як сферу державного управління. Так, С. Юрій вважає, що «за змістом бюджетне планування – це особлива сфера фінансової діяльності держави, пов'язана з обґрунтуванням певних управлінських рішень у сфері бюджету щодо фінансового забезпечення запланованих заходів, тобто це специфічна сфера управління» [9, с. 156].

Науковці також характеризують бюджетне планування як компонент бюджетного процесу. Наприклад, з точки зору Л. Клець, «бюджетне планування є складовою бюджетного процесу, що включає порядок складання, розгляду та затвердження бюджету, його нормативно-правову та організаційну основу, а також питання теорії та методології складання бюджетів країни» [7, с. 155].

Тлумачення поняття «видатки бюджету» теж різняться. Більшість науковців розкриває сутність видатків бюджету через призму використання грошового фонду держави. Найбільш поширеним є наступне трактування: видатки бюджету – це економічні відносини, які виникають у зв'язку з розподілом централізованого фонду грошових коштів держави.

Нетрадиційним є визначення, запропоноване А. Бабиць: «видатки бюджету представляють собою процес виділення та використання фінансових ресурсів, акумульованих у бюджетах кожного рівня, відповідно до законів та постанов про бюджети на відповідний фінансовий рік» [1, с. 333-334].

Згідно з Бюджетним кодексом України «видатки бюджету – кошти, спрямовані на здійснення програм та заходів, передбачених відповідним бюджетом» [10]. Спираючись на норми законодавства, ідентично трактують видатки бюджету науковці М. Артус [2, с. 77], В. Бодров [11, с. 338], Л. Клець [7, с. 27], Р. Сорока [5, с. 106]. При цьому останній також пропонує дефініцію видатків державного бюджету, характеризуючи їх як «рух грошових коштів із бюджету на загальнодержавному рівні на фінансування програм і заходів, які необхідні для виконання державою її функцій» [5, с. 106].

Єдиної точки зору щодо визначення видатків державного бюджету теж не існує. На думку Ю. Пасечника, це «витрати, що відображають соціально-економічні відносини, на основі яких здійснюється використання централізованих коштів за напрямками, визначеними законом» [12, с. 443]. П. Іжевський розглядає видатки державного бюджету як «витрати держави на загальнодержавному рівні, які необхідні для виконання державою її функцій і виражають економічні відносини, на основі котрих здійснюється використання централізованих коштів за напрямками, визначеними законом» [13, с. 152].

Підсумовуючи наукову дискусію, планування видатків державного бюджету в загальному вигляді можна представити як процес складання, розгляду та затвердження видаткової частини проекту державного бюджету. В контексті державного управління планування видатків державного бюджету – процес підготовки та прийняття державно-управлінських рішень щодо напрямів використання централізованого фонду грошових коштів держави з метою забезпечення її соціально-економічного розвитку.

Список використаних джерел.

1. Бабиць А. М. Государственные и муниципальные финансы : учебник для вузов / А. М. Бабиць, Л. Н. Павлова. – М. : ЮНИТИ-ДАНА, 2012. – 703 с.
2. Артус М. М. Бюджетна система України : навч. посіб. / М. М. Артус, Н. М. Хижа. – К. : Вид-во Європ. ун-ту, 2005. – 220 с.
3. Бюджетна система: навч. посіб. / [В. Г. Баранова, О. Ю. Дубовик, В. П. Хомутенко та ін.] ; за заг. ред. В. П. Хомутенко. – Одеса: Видавництво Бартенєва, 2014. – 392 с.
4. Василик О. Д. Державні фінанси України : підручник / О. Д. Василик, К. В. Павлюк. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 608 с.
5. Сорока Р. С. Бюджетна система : навч. посіб. / Р. С. Сорока, І. Г. Благун. – Львів : Львівський державний університет внутрішніх справ, 2011. – 236 с.
6. Енциклопедичний словник з державного управління. У 8 т. Т. 4. Галузеве управління / [М. М. Іжа, В. Г. Бодров та ін.]. – К. : НАДУ, 2011. – 648 с.
7. Клець Л. Є. Бюджетний менеджмент : навч. посіб. / Л. Є. Клець. – К. : Центр учбової літератури, 2007. – 640 с.
8. Стоян В. І. Казначейська система : підручник / В. І. Стоян, О. С. Даневич, М. Й. Маць. – К. : Центр учбової літератури, 2014. – 868 с.
9. Бюджетна система : підруч. / за ред. С. І. Юрія, В. Г. Дем'янишина, О. П. Кириленко. – Тернопіль : ТНЕУ, 2013. – 624 с.
10. Бюджетний кодекс України [Електронний ресурс] : закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI / Верховна Рада України. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/2456-17>. – Назва з екрана.
11. Бодров В. Г. Державне регулювання економіки та економічна політика : навч. посіб. / В. Г. Бодров, О. М. Сафронова, Н. І. Балдич. – К. : Академвидав, 2010. – 520 с.
12. Пасечник Ю. В. Бюджетна система України: навч. посіб. / Ю. В. Пасечник. – К. : Знання-Прес, 2006. – 607 с.
13. Іжевський П. Г. Фінанси : навч. посіб. / П. Г. Іжевський, О. В. Кошонько. – Львів : «Магнолія 2006», 2013. – 373 с.

**МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ ДОСВІДУ ДАНІЇ
ЩОДО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЛІЦЕНЗУВАННЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ**

Протягом останніх років в Україні активно обговорюється питання про зміни в організаційних підходах до провадження медичної практики, а саме, про персональне ліцензування медичних працівників та зміну підходів до заснування медичних закладів та створення кабінетів. На жаль, європейські підходи до ліцензування медичної практики ще не відобразилися у нових законодавчих актах, зокрема у законі України про ліцензування зазначається про ліцензування господарської діяльності – медичної практики [1].

У Данії консультативну функцію щодо органів управління охороною здоров'я всіх рівнів та нагляд за діяльністю всіх ліцензованих працівників і закладів охорони здоров'я, за винятком фахівців з додаткової та альтернативної медицини здійснює Національна рада охорони здоров'я. У країні діє система ліцензування медичних працівників, проте діяльність закладів охорони здоров'я ліцензуванню не підлягає. Замість цього Національне управління охорони здоров'я наглядає за діяльністю медичних установ. В управлінні працюють медичні інспектори, які наглядають за діяльністю працівників охорони здоров'я на місцях. Діяльність лікуючих лікарів (терапевтів і хірургів) підлягає ліцензуванню з XVII століття, акушерок – з початку XVIII століття, а медсестер – з 1933 року [2].

Для забезпечення високої якості лікування та догляду процес набуття освіти лікарями, медсестрами та іншими медичними працівниками здійснюється під контролем і наглядом держави. За переддипломне навчання лікуючих лікарів, психологів, фармацевтів та інших спеціалістів відповідає Міністерство науки, технологій та інновацій. Післядипломне навчання лікарів контролюється Національним управлінням охорони здоров'я.

Фізіотерапевти в країні займаються приватною практикою й отримують часткове відшкодування за свої послуги від обласних адміністрацій або працюють як державні службовці в лікарнях та інших установах суспільної охорони здоров'я. У 2014 році працювали або були присутні на ринку праці 7580 фізіотерапевтів, що на 48,9% більше, ніж у 1995 році. Асоціація фізіотерапевтів Данії нараховує приблизно 8000 членів (за даними 2014 р.), що на 1000 осіб більше, ніж у 2001 році.

Державні ліцензії на професійну діяльність з 1992 року отримують і хіропрактики. Вони працюють головним чином як особи вільної професії в секторі первинної медико-санітарної допомоги, проте останніми роками їх стали приймати на роботу в лікарнях як консультантів. Члени Данської асоціації хіропрактиків можуть також отримувати часткове відшкодування за свої послуги від обласних адміністрацій. У 2014 році працювали або були присутні на ринку праці 380 хіропрактиків, що на 43,4% більше, ніж у 1995 році. Данська асоціація хіропрактиків нараховує 507 членів (за даними 2014 року), тоді як у 2001 році їх було лише 337.

Відповідно до прийнятого центральним урядом Закону про ліцензування медичних працівників та медичної діяльності Національне управління охорони здоров'я Данії займається вирішенням питань, пов'язаних з анулюванням ліцензій та обмеженням діяльності медичних працівників. У цьому законі йдеться про те, що дипломований медичний працівник може бути позбавлений ліцензії або його діяльність може бути обмежена, якщо він здійснює вчинки, пов'язані з невинуватим ризиком для здоров'я пацієнта, або проявляє у своїй професійній діяльності серйозні або неодноразові порушення, пов'язані з небезпекою для здоров'я пацієнта. Рішення про остаточне позбавлення ліцензії приймає суд.

Таким чином, система ліцензування медичних працівників в Данії, з одного боку, допомагає захистити медичну професію, а з іншого – забезпечує суспільству і відповідальним органам охорони здоров'я впевненість у тому, що медичні працівники мають відповідну кваліфікацію. Крім того, за допомогою регулювання у сфері освіти можна деякою мірою контролювати кількість ліцензованих медичних працівників різних категорій і спеціальностей. Останніми роками Національне управління охорони здоров'я видає дозволи (ліцензії) на медичну практику все більшій кількості категорій медичних працівників, зокрема: лікарі, медсестри, стоматологи, допоміжний зуболікарський персонал, зубні техніки, фізіотерапевти, хіропрактики, акушерки, протезисти/техніки-ортопеди, рентгенологи, оптики й оптометристи, що займаються доборою контактних лінз, лікарі-дієтологи, фахівці з профзахворювань, медичні техніки-лаборанти [3].

В Україні ліцензування професійної діяльності лікарів та медичних сестер законодавчо не визначено. Хоча законопроект «Про заклади охорони здоров'я та медичне обслуговування» № 3850 від 8 січня 2014 р. передбачено, що введення ліцензування діяльності лікарів обумовлено світовою практикою і реальними потребами у сфері охорони здоров'я, включаючи необхідність встановлення чітких підстав на право вести медичну діяльність в Україні особам з медичною освітою. Планується, що нововведення підвищить відповідальність і професійний рівень медичних працівників, що, в свою чергу, захистить пацієнтів [4].

В Україні протягом липня – жовтня 2013 р. на офіційному сайті Міністерства охорони здоров'я України (МОЗ України) проводилося опитування населення України з питань запровадження ліцензування професійної діяльності з персональною відповідальністю медичних працівників, до участі в якому долучилися 1652 особи. Результати проведеного опитування свідчать про те, що більшість опитаних підтримує ідею запровадження персонального ліцензування, самоврядування та відповідальності (Результати опитування населення України щодо запровадження персонального ліцензування та відповідальності медпрацівників: дані із сайту <http://103-law.org.ua/News.aspx?n=427>).

Таким чином, отримання персональної ліцензії медичних працівників має ряд юридично важливих наслідків, серед яких персональна відповідальність медичного працівника за свої професійні вчинки (дію чи бездіяльність). Із запровадженням персонального ліцензування медичних працівників автоматично виключатиметься солідарна відповідальність лікувально-профілактичного закладу.

Отже, враховуючи досвід Данії, в Україні доцільно сформулювати інститут персонального професійного ліцензування, що є одним з важливих аспектів самоврядування в медичній сфері. Необхідним є також розроблення вимог, норм, стандартів та процедури персонального ліцензування медичних працівників. Доцільно розробити та прийняти закон України «Про ліцензування медичних працівників», основною метою якого стане підвищення особистої відповідальності медичних працівників за власні дії.

Виходячи з вищенаведеного, можна зробити висновок, що персональне (індивідуальне) ліцензування медичних працівників – це дієвий механізм відбору непрофесійних кадрів, що в свою чергу є гарантією якості надання медичної допомоги закладами охорони здоров'я.

Список використаних джерел.

1. Кизим А. Ліцензування медичної практики: новели 2015 року / А. Кизим // Практика управління медичним закладом. – 2015. – № 5-6 [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://health.net.ua/b-bl-oteka-mater-al-v/l-cenzuvanja-medichno-praktiki-noveli-2015-roku.html>
2. Матвієнко Ю. Система охорони здоров'я Данії / Юрій Матвієнко // Медицина світу [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://msvitu.com/archive/2015/june/article-9.php?print=1>
3. Матвієнко Ю. Система охорони здоров'я Данії (продовження) / Юрій Матвієнко // Медицина світу [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://msvitu.com/archive/2015/august/article-9.php>
4. Про заклади охорони здоров'я та медичне обслуговування : проект закону України від 8 січ. 2014 р. № 3850 [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=49448

ЧАУСОВСЬКА СВІТЛАНА ІВАНІВНА

*заступник керівника апарату – начальник організаційного відділу апарату
Сумської обласної державної адміністрації,
здобувач кафедри управління Сумського державного університету*

ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТАХ

Починаючи з 1991 р. XX ст. в Україні постійно проводилися адміністративні реформи, які були направлені на впровадження принципів та технологій для становлення сервісно орієнтованого державного управління. З цією метою запроваджуються підходи, які повинні забезпечити максимальну наближеність системи надання публічних послуг до громадян, підприємств та організацій. Поряд з технологічними аспектами важливою у цьому процесі є й термінологічна чіткість, зокрема дефініції «публічні послуги», адже в законодавстві зустрічаються різні визначення послуг.

Нагадаємо, що перше визначення категорії «послуга» було надане в Законі України «Про захист прав споживачів» №1023-XII від 12 травня 1991 р., де під послугою розумілася діяльність виконавця з надання (передачі) споживачеві певного визначеного договором матеріального чи нематеріального блага, що здійснюється за індивідуальним замовленням споживача для задоволення його особистих потреб [4].

З розвитком законодавства в нормативно-правових актах почалися зустрічатися різні підходи до визначення послуг та різні їх види – публічні, державні, соціальні, муніципальні, адміністративні.

Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади, яка затверджена розпорядженням Кабінетом Міністрів України від 15 лютого 2006 р. № 90-р. визначає, що послуги, які надаються органами державної влади, органами місцевого самоврядування, підприємствами, установами, організаціями, які перебувають в їх управлінні, становлять сферу публічних послуг.[1].

Залежно від суб'єкта, що надає публічні послуги, розрізняють державні та муніципальні послуги.

Так, відповідно до Закону України «Про оподаткування прибутку підприємств» №334/94 від 28 грудня 1994 р. «державні послуги» – це будь-які платні послуги, обов'язковість яких встановлюється законодавством та які надаються фізичним чи юридичним особам органами виконавчої влади, органами місцевого самоврядування та створеними ними установами і організаціями, що утримуються за рахунок коштів відповідних бюджетів було надано [5].

Ще одне визначення державних послуг трактується вищезазначеною Концепцією розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади. Державні послуги надаються органами державної влади (в основному виконавчої) та державними підприємствами, установами, організаціями, а також органами місцевого самоврядування в порядку виконання делегованих повноважень державою повноважень за рахунок коштів державного бюджету.

Стосовно муніципальних послуг, то вони надаються органами місцевого самоврядування, а також органами виконавчої влади та підприємствами, установами, організаціями в порядку виконання делегованих органами місцевого самоврядування повноважень за рахунок коштів місцевого бюджету.[1].

У свою чергу, адміністративні послуги забезпечують регламентацію життєдіяльності людини (видача дозволів, ліцензій, сертифікатів, обмін паспортів, реєстрація місця проживання тощо). Згідно із Законом України «Про адміністративні послуги» адміністративна послуга – результат здійснення владних повноважень суб'єктом надання адміністративних послуг за заявою фізичної чи юридичної особи відповідно до закону [3].

Відповідно до вищезазначеної Концепції та листа Міністерства юстиції України щодо надання роз'яснення термінів, які застосовуються у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» адміністративна послуга визначена як складова державних і муніципальних послуг [2].

Крім того, адміністративна послуга визначається як результат здійснення владних повноважень уповноваженим суб'єктом, що відповідно до закону забезпечує юридичне оформлення умов реалізації фізичними та юридичними особами прав, свобод і законних інтересів за їх заявою [2].

Також слід зупинитися на послугах, які регламентують соціальну та гуманітарну діяльність держави – це соціальні послуги. Згідно із Законом України «Про соціальні послуги» № 966 – 15 від 19 червня 2003 р. соціальні послуги – це комплекс заходів з надання допомоги особам, окремим соціальним групам, які перебувають у складних життєвих обставинах і не можуть самостійно їх подолати, з метою розв'язання їхніх життєвих проблем [6]. Статтею 5 цього Закону

визначені види соціальних послуг, які являють собою комплекс правових, психологічних, освітніх, медичних, реабілітаційних та інших заходів, спрямованих на окремі соціальні групи чи індивіди, які перебувають у складних життєвих умовах і потребують сторонньої допомоги, з метою поліпшення або відтворення їх життєдіяльності, соціальної адаптації та повернення до повноцінного життя.

Таким чином, поняття «публічні послуги» у нормативно-правових актах ще не визначено, тому постає необхідність законодавчого закріплення визначення публічних послуг. І це можливо досягти через прийняття закону про публічні послуги та стандарти надання публічних послуг в Україні.

Список використаних джерел.

1. Концепція розвитку системи надання адміністративних послуг органами виконавчої влади: розпорядження Кабінету Міністрів України від 15 лютого 2006 р. №90 – р. [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>.
2. Лист Міністерства юстиції України щодо надання роз'яснень термінів, які застосовуються у Законі України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відповідальності за корупційні правопорушення» від 18 грудня 2009 р. № 967 – 0 – 2 – 09 – 22 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>
3. Про адміністративні послуги: Закон України від 6 вересня 2012 р. №5203 –VI [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>.
4. Про захист прав споживачів: Закон України від 12 травня 1991 р. № 1023-XX [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>.
5. Про оподаткування прибутку підприємств: Закон України від 28 грудня 1994 р. №334/94 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>.
6. Про соціальні послуги : Закон України від 19 червня 2003 р. № 966 [Електронний ресурс] Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua>.

ЧІСТЯКОВА ІРИНА МИКОЛАЇВНА

*завідувач кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету, к.філос.н., доцент*

КРИВДІНА ІННА БОРИСІВНА

*доцент кафедри правознавства
Одеського національного політехнічного університету, к.і.н., доцент*

ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ

Одним із головних понять у системі державної служби є поняття «державний службовець». В Україні загальні засади діяльності та правовий статус державних службовців в основному визначені в Законі «Про державну службу». За часи незалежності нашої держави тричі приймалися закони з однойменною назвою – у 1993 р., 2011 та 2015 році. Детальний аналіз змісту зазначених нормативно-правових актів дає змогу прослідкувати зміни, що відбулися у визначенні обсягу основних прав та обов'язків державних службовців в Україні протягом більш ніж двадцяти років та визначити загальні тенденції у процесі їхнього розширення та законодавчого закріплення.

Так, у Законі України «Про державну службу» від 16.12.1993 № 3723-XII не містилося навіть чіткого нормативного визначення поняття «державний службовець», проте, спочатку у статті 10 зазначався перелік його обов'язків (додержання Конституції України та інших актів законодавства України; забезпечення ефективної роботи та виконання завдань державних органів відповідно до їх компетенції; недопущення порушень прав і свобод людини і громадянина; безпосереднє виконання покладених на них службових обов'язків, своєчасне і точне виконання рішень державних органів чи посадових осіб, розпоряджень і вказівок своїх керівників; збереження державної таємниці, інформації про громадян, що стала їм відома під час виконання обов'язків державної служби, а також іншої інформації, яка згідно з законодавством не підлягає розголошенню; постійне вдосконалення організації своєї роботи і підвищення професійної кваліфікації; сумлінне виконання своїх службових обов'язків, ініціатива і творчість у роботі), а вже потім у статті 11 – перелік прав (користуватися правами і свободами, які гарантуються громадянам України Конституцією та законами України; брати участь у розгляді питань і прийнятті в межах своїх повноважень рішень; одержувати від державних органів, підприємств, установ і організацій, органів місцевого та регіонального самоврядування необхідну інформацію з питань, що належать до їх компетенції; на повагу особистої гідності, справедливе та шанобливе ставлення до себе з боку керівників, співробітників та громадян; вимагати затвердження керівником чітко визначеного обсягу службових повноважень за посадою службовця; на оплату праці залежно від посади, яку він займає, рангу, який йому присвоюється, якості, досвіду та стажу роботи; безперешкодно ознайомлюватися з матеріалами, що стосуються проходження ним державної служби, в необхідних випадках давати особисті пояснення; просування по службі з урахуванням кваліфікації та здібностей, сумлінного виконання своїх службових обов'язків, участь у конкурсах на заміщення посад більш високої категорії; вимагати службового розслідування з метою зняття безпідставних, на думку службовця, звинувачень або підозри; здорові, безпечні та належні для високопродуктивної роботи умови праці; на соціальний і правовий захист відповідно до його статусу; захищати свої законні права та інтереси у вищестоящих державних органах та у судовому порядку) [1].

Закон України «Про державну службу» від 17.11.2011 № 4050-VI вже дає детальне визначення терміну «державний службовець» – це громадянин України, який займає посаду державної служби в державному органі, органів

влади Автономної Республіки Крим або їх апараті, одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету, крім випадків, визначених законом, та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з реалізацією завдань та виконанням функцій державного органу або органу влади Автономної Республіки Крим щодо: підготовки пропозицій стосовно формування державної політики у відповідній сфері; розроблення, експертизи та/або редагування проектів нормативно-правових актів; надання адміністративних послуг; здійснення державного нагляду (контролю); управління державним майном або майном, що належить Автономній Республіці Крим, державними корпоративними правами; управління персоналом державних органів, органів влади Автономної Республіки Крим або їх апарату; реалізації інших повноважень відповідного органу (стаття 1) й на перше місце ставить його права, які в цілому збігаються зпереліком, що містив попередній нормативно-правовий акт. Новаціями у зазначеному питанні було, зокрема, проголошення права на підвищення рівня професійної компетентності за рахунок державних коштів та окремим пунктом закріплення права на відпустку, соціальне та пенсійне забезпечення відповідно до закону (стаття 10). Серед обов'язків, що з'явилися у державного службовця, слід назвати такі: з повагою ставитися до державних символів України, додержуватися вимог законодавства у сфері запобігання та протидії корупції, запобігати виникненню конфлікту інтересів під час проходження державної служби, додержуватися правил внутрішнього трудового розпорядку відповідного державного органу, підвищувати рівень своєї професійної компетенції (стаття 11). Також висувалися вимоги до політичної неупередженості державного службовця (стаття 13) та детально прописувався захист права доступу до державної служби та прав державного службовця (стаття 14) [2].

Чинний Закон України «Про державну службу» від 10.12.2015 № 889-VIII крім більш скороченого визначення поняття «державного службовця» як громадянина України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби (стаття 1), розширив перелік його прав, зокрема, надавши право на участь у професійних спілках з метою захисту своїх прав та інтересів, також на участь у діяльності об'єднань громадян, крім політичних партій у випадках, передбачених цим Законом (стаття 7). Новими обов'язками стало наступне: поважати гідність людини; обов'язково використовувати державну мову під час виконання своїх посадових обов'язків, не допускати дискримінацію державної мови і протидіяти можливим спробам її дискримінації; надавати публічну інформацію в межах, визначених законом (стаття 8).

Таким чином, аналіз змісту вищезазначених Законів дає змогу стверджувати, що перелік основних прав та обов'язків державного службовця, що в основному визначають його правовий статус, в цілому не зазнав кардинальних змін з моменту прийняття першого Закону України «Про державну службу» у 1993 році. Проте, він коригувався наступними нормативно-правовими актами у 2011 та 2015 роках з урахуванням потреб та викликів часу й на теперішній момент відображає сучасні тенденції у правовому регулюванні діяльності державного службовця України: обов'язкове дотримання вимог антикорупційного законодавства, постійне підвищення рівня професійної компетенції та удосконалення організації службової діяльності, а також сприяння проведенню адміністративної реформи в Україні.

Список використаних джерел.

1. Про державну службу: Верховна Рада України; Закон від 16.12.1993 № 3723-XII // Офіційний сайт Верховної Ради України: Законодавство України. Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/3723-12>
2. Про державну службу: Верховна Рада України; Закон від 17.11.2011 № 4050-VI // Офіційний сайт Верховної Ради України: Законодавство України. Електронний ресурс: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/4050-17>
3. Про державну службу: Верховна Рада України; Закон від 10.12.2015 № 889-VIII // Офіційний сайт Верховної Ради України: Законодавство України. Електронний ресурс: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/889-19>

ШАЛГУНОВА СВІТЛАНА АПОЛІНАРІВНА

професор кафедри кримінального права та кримінології Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, к.ю.н., доцент

ВПЛИВ ПРАВОВИХ ТЕРМІНІВ НА ЯКІСТЬ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ ТА ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ

Можливість отримати доступ до правосуддя кожному громадянину країни висувається в якості однієї із обов'язкових умов входження України до європейського простору. Скасування певних видів кримінальної відповідальності, її гуманізація, – все це вимоги європейського співтовариства до української держави. Однак, якщо звернути більш детально увагу на судову практику та правоохоронну діяльність, виконання зазначених умов стає проблематичним.

Перш за все, необхідно зазначити, що в українському законодавстві закладено вибухівку загальмованої дії. І небезпека такої ситуації полягає у руйнуванні діяльності правоохоронних органів, у першу чергу. Так, з 2012 року чинне кримінально-процесуальне законодавство містить масу суперечностей та неузгодженості з іншими законодавчими актами, що регламентують правоохоронну та правозастосовну діяльність у сфері кримінального правосуддя. Уже сама назва кодексу «Кримінальний процесуальний кодекс України» (2012 рік) перебуває у протистоянні та протиріччі з чинним Кримінальним кодексом України (2001 року). Не може документ (кримінально-процесуальний закон), що засновується на нормах фундаментального матеріального права (кримінального права) мати в назві термін «кримінальний». Закладені в чинний КПК України поняття «кримінальне правопорушення», «кримінальне провадження» суперечать не лише нормам в самому КПК, а й нормам чинного кримінального законодавства та здорового глузду у тому числі.

В ст. 1 КПК України законодавець вказує, що «порядок кримінального провадження на території України визначається лише кримінальним процесуальним законодавством України» (ст. 1 ч. 1 КПК України), із цього випливає, що кримінальне провадження є видом діяльності. Однак, у ст. 3 КПК України при викладенні змісту основних термінів, що вживаються в даному кодексі, «кримінальним провадженням» названі «досудове розслідування та судове провадження» (як види діяльності органів правосуддя), «процесуальні дії у зв'язку із вчиненням діяння, передбаченого законом України про кримінальну відповідальність (як окремі складові виду діяльності). Наступні статті КПК України законодавець сформулював таким чином, що вид діяльності дорівнюється результату цієї діяльності, а саме – матеріали, зібрані слідчим в процесі досудового розслідування по факту вчиненого злочину також мають назву «кримінальне провадження». Абсурдним є і використання в чинному КПК України такого терміну, як «кримінальне правопорушення». В чинному кримінальному законодавстві України, яке є основою для формулювання положень чинного КПК України в частині кримінально-правової термінології, поняття кримінального правопорушення не міститься, і за 4 роки дії КПК України ніяких змін стосовно цього не внесено. Крім того, в законодавстві України немає самостійного закону про кримінальну відповідальність, що є підставою для кваліфікації кримінальних правопорушень, як вказано у ст. 214 ч. 5 п. 5 КПК України, а є Кримінальний кодекс України, в якому є розділ II Загальної частини «Закон про кримінальну відповідальність». Однак, і тут неспівпадіння, оскільки в чинному КК України «Підставою кримінальної відповідальності є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом» (ст. 2 ч. 1 КК України). дана стаття розташована в розділі I Загальної частини КК України «Загальні положення». До того ж, названий в КПК закон про кримінальну відповідальність, який ніби то є підставою для кваліфікації кримінальних правопорушень (ст. 214 ч. 5 п. 5 КПК України), містить правові норми, що стосуються складових кримінального законодавства, порядку та особливостей дії чинного кримінального закону України за колом осіб, за територією і за часом. Складів злочинів, за якими повинна здійснюватися кваліфікація злочинів, згідно положень ст. 214 КПК України, в Загальній частині КК України немає, оскільки вони розташовані лише в Особливій частині кодексу. І звичайно, в чинному КК України немає мови ні про які кримінальні правопорушення та кримінальні проступки. Кримінальний кодекс оперує поняттям злочину як «передбаченого цим Кодексом суспільно небезпечного діяння (дії чи бездіяльності), вчиненого суб'єктом злочину» (ст. 11 ч. 1 КК України). ніякими іншими поняттями термін «злочин» підмінятися не може, і відповідно, ніякі інші діяння, крім злочинів, не можуть тягти за собою кримінальної відповідальності для особи, яка їх вчинила.

Можна було б говорити про те, що законодавець не встиг внести ці зміни в чинний кримінальний кодекс, але з часу вступу в дію КПК України пройшло уже майже 4 роки, і таке пояснення є неспроможним.

Крім того, в самому КПК України використовуються взаємовиключні терміни «кримінальне правопорушення», «злочин» (ст. 216), де мова іде про підслідність, «кримінальний проступок» (ст. 3 ч. 1 п. 4). При цьому в цій же статті вказано, що органам внутрішніх справ підслідні «кримінальні правопорушення, передбачені законом про кримінальну відповідальність України» (ч. 1), Службі безпеки України – підслідні «злочини» (ч. 2), податковим органам – підслідні «злочини» (ч. 3), органам державного бюро розслідувань – підслідні «кримінальні правопорушення» (ч. 5). При цьому послання в ст. 216 КПК України подані лише на конкретні статті чинного КК України, а для слідчих неіснуючих органів бюро розслідувань – на Закон України «Про державну службу». В «Перехідних положеннях» до КПК України вказано, що повноваження слідчих неіснуючих органів державного бюро розслідувань покладається на слідчих органів прокуратури (п. 1), у яких уже з 2015 року вилучені із підслідності всі види злочинів, і передані слідчим органів внутрішніх справ, які з листопада 2015 року мають назву слідчих органів національної поліції.

В чинному КК України вітчизняний законодавець використовує термін «особи, які надають публічні послуги» (ст. 365-2, 368-4). Зі змісту диспозицій вказаних кримінально-правових норм випливає, що такими особами можуть бути наступні категорії осіб: аудиторів, нотаріусів, оцінювачів, інші особи, які не являються державними службовцями або посадовими особами органів місцевого самоврядування, але здійснюють професійну діяльність, пов'язану з наданням публічних послуг, у т.ч. послуг експерта арбітражного керуючого, незалежного посередника, члена трудового арбітражу, третейського судді (під час виконання цих функцій).

Зважаючи на те, що статті 365-2 та 368-4 КК України мають бланкетні диспозиції, необхідно звертатися до інших законодавчих та нормативно-правових актів, для того, щоб визначити наявність складу злочину в діянні такої особи. Однак, в чинному Законі України «Про державну службу» немає поняття «особи, яка надає публічні послуги». Хоча, в ньому і зазначено, що законом визначено «принципи, правові та організаційні засади забезпечення публічної, професійної, політично неупередженої, ефективної, орієнтованої на громадян державної служби, яка функціонує в інтересах держави і суспільства, а також порядок реалізації громадянами України права рівного доступу до державної служби, що базується на їхніх особистих якостях та досягненнях» (преамбула) [1].

Більше того, в Законі України «Про державну службу» немає і понять «публічна служба», «публічні послуги», «публічна посадова особа», якими оперують чинний Кримінальний та Кримінальний процесуальний кодекси України. Водночас, в законі закріплено поняття державної служби як «публічної, професійної, політично неупередженої діяльності із практичного виконання завдань і функцій держави», за певними напрямками (ст. 1) [1]. Виходячи із такого визначення, публічність являється однією із ознак, що характеризують державну службу. Крім публічності, закон визначає й інші ознаки державної служби: професійність, політична неупередженість, практичність, виконання завдань і функцій держави. Деякі із вказаних ознак можна розглядати і як основні принципи державної служби (публічність, професійність, політична неупередженість).

При визначення поняття державного службовця, тобто особи, яка здійснює завдання і функції державної служби, така ознака, як публічність, взагалі не згадується. Державний службовець, вказує законодавець, – це громадянин України, який займає посаду державної служби в органі державної влади, іншому державному органі, його апараті (секретаріаті) (далі – державний орган), одержує заробітну плату за рахунок коштів державного бюджету та здійснює встановлені для цієї посади повноваження, безпосередньо пов'язані з виконанням завдань і функцій такого державного органу, а також дотримується принципів державної служби (ст. 1 ч. 2) [1].

Отже, проблема притягнення підрозділами досудового розслідування органів поліції до кримінальної відповідальності осіб, які перебувають на державній службі чи виконують функції від імені держави, залишається нагальною. Неузгодженість правової термінології у визначенні особи, яка може бути суб'єктом злочину у сфері службової чи професійної діяльності так і залишилася невирішеним питанням, що потребує додаткового опрацювання. На фоні тих процесів, що відбуваються в державі та активного насадження населенню думки про те, що міліція не працює, звичайно,

спрацювала. І тому, населення у 2014-2015 роках уже повністю було готовим до проголошення реформування органів міліції в органи поліції. Як показує практика останніх двох років, – це призвело до повного руйнування системи правоохоронних органів в країні. Підтвердженням тому є той факт, що за останні 2 роки рівень розкриття злочинів знизився до 10 %, а по окремих категоріях справ – і того менше. Особи, які були керівниками відділів, служб, управлінь, – були звільнені або переведені на інші посади з пониженням, а на їх місця призначені такі, що не мають не тільки належної освіти (юридичної), а й досвіду роботи в органа внутрішніх справ, або й будь-якого іншого досвіду роботи (в правоохоронних органах чи в інших структурах). Ставлення населення до нової поліції – патрульної, – також негативне. Більшість опитаних нами громадян (87 %) не задоволені роботою патрульної поліції, вказують на їх некомпетентність, упередженість, і дуже часто – корисливість та спроби примусити порушників «оплатити» вчинене порушення правил дорожнього руху (неправильне паркування на думку поліцейських, порушення правил проїзду пішохідних переходів тощо). Рівень злочинності навіть при першому погляді на статистичні дані Державного реєстру досудових розслідувань Генеральної прокуратури України, зріс у 6-7 разів, а рівень розкриття знизився у 5-8 разів. І це є показником якості кадрів сучасних органів поліції.

Таким чином, чинне законодавство України за останні 25-ть років, з набуття незалежності і створення власної законодавчої бази демократичної і правової держави, на мій погляд, так і не стало сучасним та більш-менш досконалим.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про державну службу» / Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 4. – Ст. 43.

ШТОГРИН ОКСАНА МИХАЙЛІВНА

*аспірант кафедри державного управління та місцевого самоврядування
ЛРІДУ НАДУ при Президентові України, магістр державного управління*

РЕПРОДУКТИВНА ЮСТИЦІЯ ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ

Управлінська парадигма у сфері репродуктивного здоров'я об'єднала три складові, що визначаються як репродуктивне здоров'я, репродуктивні права людини та репродуктивна юстиція. Репродуктивна юстиція (репродуктивне правосуддя) у цьому сенсі є інституціональною складовою, що обумовлює репродуктивні права людини в контексті соціальної справедливості. Проблеми репродуктивного здоров'я набули особливої гостроти з огляду на катастрофічну демографічну та складну соціально-політичну ситуацію в нашій країні. Підтвердженням незадовільного стану справ у визначених сферах є статистичні дані, за якими Україна на початок 2016 р. посіла друге місце у світовому антирейтингу показників смертності із загальним національним коефіцієнтом смертності 14,46. За темпами зростання населення Україна посідає 228 місце (-0,60%) в світі [4].

Інституціональні процеси у сфері репродуктивного здоров'я пов'язані переважно з вирішенням проблем рівного доступу до медичних послуг, що потребує законодавчого регулювання та управлінських важелів. Забезпечення рівності щодо надання послуг та медичного обслуговування було, є й залишається актуальним для мешканців віддалених районів, сіл та міських окраїн, позбавлених відповідної інфраструктури та для тих закладів, яким нерівність і порушення справедливості були притаманні історично: для притулків, лікарень для бідних та соціально уразливих тощо.

Про актуальність проблем репродуктивної юстиції свідчать, наприклад, сучасні події в Республіці Польща, пов'язані з громадським протистоянням у питанні можливих змін до національного законодавства щодо права на аборт. Йдеться про вибір між повною забороною абортів, або лібералізацією права і дозволом жінці робити аборт до кінця 12-го тижня вагітності [2]. Потрібно зауважити, що у Верховній Раді України у 2008 р. було зареєстровано законопроект №2646-1 Про заборону штучного переривання вагітності (абортів) [3]. Отже проблематика репродуктивного здоров'я, репродуктивних прав на загал і репродуктивної юстиції зокрема, актуальна для сучасної України, особливо в контексті регіонального управління.

Концепція репродуктивного правосуддя була сформована в США наприкінці 1980-х рр. в середовищі громадських активістів-правозахисників у галузі репродуктивних прав людини. Правозахисні громадські організації тоді зосереджувались переважно на проблемах свободи вибору в дебатах про абортів та, прагнучи розширити рамки риторики на користь репродуктивних прав людини, намагалися посилити соціальну складову проблематики.

Соціально уражені верстви населення, тобто бідні, хворі, ув'язнені та серед всіх цих категорій жінки та дівчата, найбільше страждали, як від недоліків діючого тоді правового поля у питаннях доступу жінок до можливостей та засобів контролю народжуваності, так і від соціальної, політичної та економічної нерівності між представниками різних громад. Наслідком відсутності правового регулювання у цій сфері були порушення саме репродуктивної справедливості. Історичне рішення Верховного Суду США щодо законності абортів 1973 р. (Роу проти Уейда) було одним з політично значущих, хоча й суперечливих, рішень в історії правосуддя Сполучених Штатів [1]. Підставою рішення стало визнане судом право на недоторканність особистого життя, що впливало зі статті про справедливий суд (англ. Due Process Clause) Чотирнадцятої поправки до Конституції США.

Далі були створені нові громадські організації з охорони репродуктивного здоров'я для жінок, зокрема чорношкірих, які започаткували громадський рух на користь репродуктивних прав, за право жінок на вибір та проти абортів. Особливий наголос робився на тому, що закони, державна політика та посадовці по-різному ставилися та оцінювали репродуктивну активність різних груп жінок [6]. Активісти руху за права жінок поширювали свою увагу на проблеми практики недобросовісної стерилізації, високі темпи зростання показників підліткової вагітності серед жінок, особливо серед тих, хто належав до кольорового населення, з метою створення ширшої інклюзивної платформи захисту

репродуктивних прав [5]. Проблеми репродуктивного правосуддя безумовно стосувалися жінок та їх сімей не тільки в США, але й в усьому світі.

Сучасна репродуктивна юстиція це комплекс питань, що включає як соціальну, так і організаційну складові. Зокрема, йдеться про захист законного права на доступ кожної окремої людини до послуг у галузі репродуктивного здоров'я. Розширення можливостей доступу до контрацепції і законного абортів є найпоширенішими аспектами проблематики. Репродуктивне правосуддя фокусує увагу на необхідності забезпечення повного фізичного, психічного, духовного, політичного, економічного та соціального благополуччя жінок і дівчаток. Позитивні наслідки управлінських заходів у цьому зв'язку можливі лише в суспільстві, де жінки та дівчата мають економічну, соціальну і політичну незалежність, яка дозволить їм приймати вільні від тиску і загроз рішення про свою долю, умови сексуальності і репродукції для себе і своєї сім'ї, своїх громад та в усіх сферах свого життя.

Список використаних джерел.

1. Дай Т. Р. Основи державної політики / Т. Р. Дай : пер. з англ. Г. С. Краснокутського; наук. ред. З. В. Балабаєва. – Одеса : АО Бахва, 2005. – С. 363.
2. Депутати Польського Сейму почали запеклі дебати щодо заборони абортів // Deutsche Welle: DW-news. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dw.com/ukB2/a-1956934424.09.2016.-11.15>.
3. У Раді зареєстровано законопроект про заборону абортів. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://dt.ua/UKRAINE/svoboda-zaproponuvala-zaboroniti-v-ukrayini-abort-120057_.html24.09.2016.15.20.
4. Україна – друга у світі за показниками смертності. Статистика ЦРУ. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://glavcom.ua/publications/ukrajina-druga-u-sviti-za-pokaznikami-smertnosti-statistika-cru-359397.html12.09.2016>
5. Price K. «What is Reproductive Justice?». [Text] / K. Price // Meridians: feminism, race, transnationalism. – (2010). – № (2). P. 42—65.
6. Smith A. «Beyond Pro-Choice versus Pro-Life: Women of Color and Reproductive Justice» / A. Smith // NWSA Journal. – 2005— № 17 (1). P. 119—120.

ЯКУШКІН ВЛАДИСЛАВ АНАТОЛІЙОВИЧ

аспірант Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ

ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНІВ

Аналіз стану злочинності в Україні показує, що останні роки склалася досить складна криміногенна ситуація як в країні в цілому, так і в окремих її регіонах, областях, населених пунктах та їх частинах. Особливо, за останні 2,5-3 роки ми спостерігаємо загострення і без того складної криміногенної обстановки. Послаблення державного контролю, місцевих органів публічного управління, у т.ч. і правоохоронних структур за тими процесами, що відбуваються в українському суспільстві, призвели до критичного стану обігу вогнепальної зброї на території країни. При цьому поширення набули не лише види озброєння, що можуть перебувати у законному цивільному обігу (мисливські рушніці та карабіни, травматичні, газові, стартові пістолети та револьвери та ін.), а й зразки бойової військової зброї та боеприпаси до неї. Необхідно зазначити, що в окремих регіонах та місцевостях це загрожує життю і здоров'ю, особистій безпеці населення, яке проживає на цих територіях, а також іншим охоронюваним законом правам та свободам особи і громадянина. Попередження незаконного обігу вогнепальної зброї займає важливе місце у боротьбі зі злочинністю в цілому, і з озброєними її формами у тому числі. Зазначений напрям діяльності органів поліції має подвійний превентивний вплив на різні групи суспільних відносин. З одного боку, превентивна діяльність органів поліції спрямовується на запобігання незаконних дій з вогнепальною зброєю, а з іншого – на попередження злочинів, що можуть бути вчинені з її використанням. На жаль, в нашій країні кількість озброєних злочинів має тенденцію до зростання. При цьому зростає кількість злочинів, що характеризуються суто особистісними мотивами (помстою, ненавистю, ревнощами): умисних вбивств, заподіяння тяжких тілесних ушкоджень, у т.ч. каліцтв, розбійних нападів, вимагання чужого майна, викрадення людей з корисливими цілями, а також корисливими мотивами більшого масштабу злочинної діяльності: захоплення приватних підприємств та викрадення їх власників. В таких умовах діяльність органів поліції суттєво ускладнюється. Необхідно зазначити, що сучасний стан та структура злочинності, мотивація злочинної діяльності, особливо в її організованих формах характеризується тими ж ознаками, що були притаманні вітчизняній злочинності у 90-ті роки минулого століття. Пояснити такий стан можна не лише загостренням політичної та економічної кризи в країні, а й відсутністю належного управління державними органами, і органами поліції у т.ч.

Одночасно, боку органів поліції відбувається протидія незаконним діям, пов'язаним з вогнепальною зброєю та здійснюється попередження тяжких наслідків від її незаконного використання, і при вчиненні злочинів проти особи у тому числі.

Статистичні дані про незаконний обіг зброї та боеприпасів є досить яскравим прикладом того, що названа нами проблема є важливою та актуальною для сучасного українського суспільства. Якщо у 2001 році із незаконного обігу вилучено 803 одиниці гладкоствольної, 563 нарізної, 49 автоматичної та 36 – газової зброї, 185 гранат, 10 мін, 203 кг вибухової речовини та понад 59 тис. набойів різного калібру, то уже через 10 років, у 2010 році показники були наступні: вилучено 305 одиниць гладкоствольної, 1380 нарізної, 66 газової та пневматичної зброї, 348 гранат, 26 мін, 269 кг вибухових речовин та 132341 набойів різного калібру [1]. А за 2013-2016 роки кількість вилученої зброї, що перебувала в незаконному обігу та боеприпасів суттєво зростає. Так, у 2013 році вилучено 1693 одиниці вогнепальної зброї, із яких 91 одиниця гладкоствольної, 620 одиниць нарізної, 982 одиниці іншої вогнепальної зброї (виготовленої кустарним способом, саморобної, переробленої із травматичної тощо), 573 газової та пневматичної зброї, 216 одиниць саморобних

вибухових пристроїв, 116 гранат, 17 мін, 3544 кг вибухових речовин та 67854 набоїв різного калібру; у 2014 році було вилучено із незаконного обігу 118 одиниць гладкоствольної, 1159 нарізної, 1051 іншої вогнепальної зброї, 64 газової та пневматичної зброї, 958 одиниць саморобних вибухових пристроїв, 1615 гранат, 44 міни, 1677 кг вибухових речовин та 128580 набоїв; у 2015 році – вилучено із незаконного обігу 98 одиниць гладкоствольної, 1066 нарізної, 805 іншої вогнепальної зброї, 24 газової та пневматичної зброї, 59 одиниць саморобних вибухових пристроїв, 2099 гранат, 26 мін, 1292,12 кг вибухових речовин та 202142 набоїв; у 2016 році – вилучено із незаконного обігу 98 одиниць гладкоствольної, 1066 нарізної, 805 іншої вогнепальної зброї, 24 газової та пневматичної зброї, 59 одиниць саморобних вибухових пристроїв, 2099 гранат, 26 мін, 1292,12 кг вибухових речовин та 202142 набоїв [2].

Однак, ми вважаємо, що ці показники не відповідають реальній дійсності. Проведене нами опитування працівників міліції (поліції), а саме – оперуповноважених карного розшуку (інспекторів кримінальної поліції), дільничних інспекторів міліції (інспекторів поліції) та слідчих, показало, що більше 90 % із них упевнені, що реальні показники незаконного обігу зброї у 3-6 разів більші, ніж статистичні, показані Генеральною прокуратурою України. Пов'язане це із тим, що з моменту початку проведення антитерористичної операції на частині території Луганської та Донецької областей діяльність правоохоронних органів паралізована, як на території, підконтрольній чинній українській владі, так і на тій, що їй не підконтрольна. В таких умовах виявлення злочинів, пов'язаних з незаконним обігом зброї стало неможливим, так само, як і виявлення інших видів суспільно небезпечних діянь. Необхідно відзначити і те, що кількість вогнепальної зброї, боєприпасів до неї, різних вибухових пристроїв та речовин, використовуваних проти державних військових формувань, поррахувати за цей період було неможливим.

Сучасна криміногенна обстановка в країні характеризується тим, що правоохоронні органи в цілому, як і органи поліції у т.ч. не працюють належним чином. Причинами такої ситуації можна назвати цілу низку причин як об'єктивного, так і суб'єктивного характеру. Перш за все, часті зміни керівництва управлінь та відділів поліції призводять до того, що кожен новий керівник не встигає ознайомитися з криміногенною та оперативною обстановкою на території обслуговування, з'ясувати специфіку діяльності адміністративно-територіальної одиниці, на якій розташовано управління, відділ поліції в сучасних складних умовах. Також, нестабільність в органах публічного управління, реформування органів влади та місцевого самоврядування, зміна їх підлеглості, структури управління в цілому призводить до того, що правоохоронці та керівники органів місцевої влади не встигають належним чином налагодити контакти та взаємодію у сфері протидії злочинності. Другим негативним фактором можна назвати реформування самих органів поліції, що відбувається протягом останніх 25-ти років. Кожен новий міністр МВС України розпочинає свою роботу з реформування системи органів міліції, поліції, структури та складу МВС. Однак, досвід усі цих років показує, що такі реформи дуже часто є непродуманими, непотрібними і взагалі, шкідливими для системи та її працівників. На цей час. з одного боку, ми спостерігаємо створення нової поліції, однак, порядок проведення атестації працівників міліції і прийняття рішень про їх атестування та перехід на службу в органи поліції є настільки непродуманим та неефективним, а також триває уже більше року, що діяльність даної правоохоронної структури практично паралізована. Звичайно, що в таких умовах очікувати покращення криміногенної обстановки в країні в цілому та на окремих її територіях не можна.

В сучасній криміногенній обстановці, що склалася в Україні, особливу увагу законодавця набули питання регламентації законного обігу зброї в країні. Однак, чинні депутати вирішити піти шляхом руйнування, оскільки різними політичними силами пропонується легалізувати обіг вогнепальної зброї в країні. Однак, ніхто із них не спроможний проаналізувати аналогічні проблеми, що виникали в інших країнах Європи чи світу в аналогічних ситуаціях. Так, легалізація обігу вогнепальної зброї, у т.ч. і бойової в США не призвела до очікуваних бажань Конгресу, і кількість озброєних злочинців не зменшилася, а навпаки, лише збільшується щороку. Крім того, постійні захоплення озброєними особами дітей в школах та дитячих садках, студентів, колег по роботі та ін. стали буденним явищем для США, і ніхто не намагається з цим боротися.

На наш погляд, для сучасної України, як і десятиліття тому, дозволяти вільний обіг вогнепальної зброї не можна, оскільки її використання при вчиненні злочинів стане фатальним наслідком для населення. При цьому, озброюватися будуть не лише кримінальні елементи, а й пересічні громадяни в намаганні захиститися від них. Таким чином, застосування зброї переросте у неконтрольні форми, зупинити які буде неможливо. так само, як неможливо зупинити і незаконний обіг наркотичних засобів та психотропних речовин в країні.

Список використаних джерел.

1. Статистичні відомості про стан злочинності в Україні за 2006-2012 роки. / [Електронний ресурс : Офіційний сайт МВС України]. Режим доступу: <http://mvs.gov.ua>.
2. Статистичні відомості про кількість кримінальних проваджень та руху по них за 2013-2016 роки. / [Електронний ресурс : Офіційний сайт Генеральної прокуратури України]. Режим доступу : <http://gp.gov.ua>.

ЯНЮК СЕРГІЙ ВАСИЛЬОВИЧ

старший викладач кафедри тилового забезпечення, Військової академії (м.Одеса)

ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УТВОРЕННЯ МЕХАНІЗМІВ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЮ ОБОРОНОЮ В УМОВАХ ПЕРЕВЕДЕННЯ ДЕРЖАВИ З МИРНОГО НА ВОЄННИЙ СТАН

За висновками наукових праць провідних європейських фахівців в області державної безпеки, можна визначити ряд факторів, які суттєво впливають на організацію виконання завдань територіальної оборони [3].

Основними з них є:

- досвід органів державної влади і місцевого самоврядування у взаємодії із частинами і підрозділами військових формувань для виконання завдань забезпечення надійного державного управління, проведення мобілізаційних заходів в

державі в умовах виникнення міждержавного збройного конфлікту, ускладнення зовнішньої воєнно-політичної обстановки, виникнення та розповсюдження сепаратистських рухів на окремих територіях держави;

- наявність досвіду в органах державного і військового управління відповідно до виконання завдань територіальною обороною, створення системи управління відповідними формуваннями для виконання завдань територіальної оборони;
- існування бази знань щодо організації виконання завдань територіальної оборони держави військовими формуваннями та органами державної влади;
- адміністративно-територіальний поділ держави, наявна структура організації управління державної влади;
- фізико-географічні умови розташування регіону (району) виконання завдань формуваннями територіальної оборони держави.

У відповідності з поглядами провідних фахівців країн – членів НАТО, необхідно враховувати ряд факторів в ході створення і формуванні системи механізмів управління територіальної оборони, а саме [7]:

- по-перше, керівництво підготовкою і веденням територіальної оборони країни повинно бути централізованим та мати чітку ієрархію, – від керівника держави – Головнокомандувача збройними силами – і далі до голови регіону, району, міста. Військові формування територіальної оборони які залучаються до виконання завдань на відповідних територіях, матимуть подвійну підпорядкованість: по військовій лінії – командувачам видів і родів військ, по лінії державного управління – головам органів державного управління, в інтересах яких вони будуть виконувати завдання.

- по-друге, мала чисельність європейських армій пов'язана з низькою ймовірністю повномасштабного збройного конфлікту у Європі, надає можливість утримання національних збройних сил на мінімальну рівні. Можливість виникнення збройних конфліктів вимагає наявності в їх складі високоманеврених частин та з'єднань, здатних до негайної протидії еventуальному противнику у разі загрози цілісності та національній безпеці держави, випередження агресора в його першочергових кроках; вимагає мати достатній потенціал та бойовий досвід в організації територіальної оборони, недопущення розгортання конфлікту, при необхідності – забезпечення стратегічного розгортання основних сил оборони країни;

- по-третє, збройні сили в разі виникнення катастроф і стихійних лих на території держави, ліквідації наслідків техногенних аварій, будуть виконувати завдання з надання допомоги різним державним органам та підприємствам, захисті цивільного населення від цих наслідків;

- по-четверте, механізми система управління територіальної оборони – це багатовекторна система, яка складається з декількох підсистем, а саме:

- система пунктів управління, що забезпечують роботу органів управління в ході створення та організації управлінських функцій, які мають відповідну структуру, забезпеченість, відповідний рівень захисту та спроможність довготривалої автономної роботи в умовах дії правового режиму воєнного або надзвичайного стану;

- система органів управління (військових і державних) з ієрархією відповідно підпорядкованих нижчих органів управління вищим;

- система зв'язку – державна та військова, сумісна і взаємна між собою, повинна включати в себе лінії і канали радіо, телефонного, телеграфного, інтернету, космічного зв'язку з необхідною кількістю діючих каналів(відкритих та закритих) у режимі повсякденної діяльності та можливістю розгорнути необхідну кількість засобів і каналів зв'язку в особливий період, що забезпечить стійке та безперебійне управління в ході підготовки і виконання завдань територіальної оборони всієї держави, а також окремо регіону, або району в разі необхідності. [3].

Аналізуючи організацію територіальної оборони у країнах Європи, цей досвід є цікавими для застосування в Україні.

У війську польському до складу Сухопутних військ введені з'єднання територіальної оборони: 1 бригада територіальної оборони (Гданськ) – Поморський військовий округ, 2 бригада територіальної оборони (Міцськ-Мозовецьк) – Варшавський військовий округ та 3 бригада територіальної оборони (Замосць) – Краківський військовий округ.

Загалом у складі військ територіальної оборони створюється 18 бригад та 22 полки територіальної оборони, які на мирний час кадровані. Комплектування військ територіальної оборони відбувається за територіальним принципом. Мобілізаційне розгортання згідно штатів воєнного часу здійснюється в період підвищеної загрози з терміном М – М3.

Основними завдання військ територіальної оборони являється забезпечення надійної роботи органів державного управління, мобілізаційного та оперативного розгортання Сухопутних військ, організації охорони та оборони важливих об'єктів, прикриття державного кордону.

Керівництво територіальною обороною покладено на Генеральний штаб, безпосередньо заступнику начальника Генерального штабу. Військові частини та підрозділи оперативно підпорядковуються командуванню військових округів, Під час введення військового стану на території країни, або на окремих територіях, функції щодо керівництва територіальної оборони покладаються на воєводства [1,2].

В Угорщині створені війська захисту тилу країни, які структурно входять в збройні сили. Військові формування цих сил складаються з частин центрального та регіонального підпорядкування. Частини центрального підпорядкування призначені забезпечувати управління, створювати необхідні умови стосовно забезпечення діяльності вищих державних та військових органів управління у різних ситуаціях: несення комендантської служби, охорони та оборони важливих державних об'єктів, охорони пунктів управління та інш.. Загальна структура військ захисту тилу країни складається з чотирьох полків та чотирьох батальйонів. На фондах одного з полків, передбачено формування на загрозливий період бригади. Війська захисту тилу країни розгортаються у разі небезпеки. [4].

В Румунії збройні сили також мають у своєму складі формування територіальної оборони. Військові частини територіальної оборони формуються лише під час збройного конфлікту і призначені для мобілізаційної підготовки країни та населення. Дані сили формуються на принципах територіальної готовності на стратегічно-оперативних небезпечних напрямках. Начальнику Генерального штабу Збройних Сил Румунії підпорядковуються три територіально-військові командування (ТВК) з метою виконання організаційно-мобілізаційних заходів та завдань. Командуванню ТВК підпорядковуються: військові центри муніципії, які територіально складаються з військових центрів секторів і секторів обслуговування. Основні завдання сил територіальної оборони Румунії полягають у забезпеченні мобілізаційного та оперативного розгортання, забезпечення управління, створення необхідних умов діяльності вищих державних та військових органів управління, організації комендантської служби, охорони і оборони важливих об'єктів. [3].

У Збройних Силах Словачької Республіки територіальні війська оборони входять в склад Сухопутних військ. В Словаччині створені організаційні ядра з шести бригад та тридцяти семи рот територіальної оборони, які розміщуються поблизу стратегічно важливих державних об'єктів та будуть виконувати завдання відповідно до визначених завдань у разі виникнення загрози військової агресії. Розрахункова чисельність бригад до 3 тисяч військовослужбовців. Основними завданнями, що покладаються на війська територіальної оборони є: створення необхідних умов для діяльності вищих державних та військових органів управління, охорона і оборона важливих державних об'єктів.

Показовим є досвід системи територіальної оборони у ФРН. В країні у мирний час організована робота щодо вивчення і приписки мобілізаційних людських ресурсів. Проводяться регулярні військові збори. Місцеві органи влади проводять оповіщення і збір особового складу по сигналу. Мобілізовані команди самостійно прибувають до найближчих військових частин, де вони приписані, і організовується формування частин і підрозділів територіальної оборони. Наступним етапом є виконання(тренування) завдань територіальної оборони згідно розробленого плану (проведення мобілізаційних заходів, охорона та оборона важливих об'єктів, надання допомоги поліцейським в підтриманні громадського порядку та інш.). В цей час основні сили армії Бундесвера тільки розпочинають мобілізаційне і оперативне розгортання частин та підрозділів за планом військового часу [3].

Необхідно зазначити, що функції безпосереднього керівництва при виконання завдань територіальної оборони, які стосуються мобілізаційних заходів стосовно людських і технічних ресурсів, переорієнтація місцевої економіки на виконання завдань оборонних потреб та матеріально-технічного забезпечення на військовий час, проведення оборонних заходів покладаються на керівний склад місцевих органів державного управління і місцевого самоврядування.

Список використаних джерел.

1. Бондарчук Р.В., Головка В.В. Реформування системи оборонної організації в Польщі: проблеми і перспективи. К.: «Наука і оборона» – 2000 –№ 4. – с. 45-48.
2. Богданович В.Ю. Роль та місце воєнно-політичної моделі держави у розроблені та здійсненні політики забезпечення її воєнної безпеки // К.: «Наука і оборона» – 1999 –№1. – с. 34-35.
3. Косс В.А. Особливості процедур планового й кризового управління військовими формуваннями // К: «Збірник наукових праць ЦНДІ МОУ». –2006 р. – с. 23-25.
4. Міжнародний семінар «Збройні Сили, суспільство, держава» К.: «Ін Юре». – 2006р.
5. Нечхаєв С.М. Особливості організації управління обороною держави // «Труди академії». Збірник наукових праць. К: НАОУ. – 2006р. – с. 37-43.
6. Радецький В.Г., Близнюков С.П. Деякі аспекти досвіду реформування армій центральної та східної Європи // К.: – 2000 –№ 1. – с. 22-25.
7. Sumposium NATO-Ukraine «The world in the 21-st century: co-operation, parthnership, dialogue» // К.: МОУ. – 2001 р.

НОВІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

КРАСНОСТАНОВА НАТАЛІЯ ЕДУАРДІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентіві України*

ПРОБЛЕМИ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПЛАНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ

Як вітчизняний, так і світовий досвід свідчать, що недооцінка значення планування підприємницької діяльності в ринкових умовах, зведення його до мінімуму, ігнорування або некомпетентне застосування часто приводить до великих, нічим не виправданим економічним втратам і, наприкінці до банкрутства організації. Тому грамотна економічна політика полягає не в запереченні планування, а в його ефективному використанні. На сучасному етапі розвитку ринкових відносин питання о необхідності планування не виникає. Планування є основою підготовки управлінського рішення – це процес, заснований на зборі вихідної інформації, який включає до себе вибір і наукову підготовку цілей, визначення засобів і шляхів їх досягнення за допомогою порівняльного оцінювання альтернативних варіантів і прийняття найбільш доцільного з них в очікуваних умовах розвитку.

З початку ХХ сторіччя термін «планування набуває особливого значення у теорії і практиці світових дослідників проблем формування систем управління економічним розвитком організацій («організація» тут, як підприємство, компанія) У сучасних дослідженнях підкреслюється, що в умовах вкрай великої динамічності і нестабільності економічних систем роль планування істотно зросла [1,2]. Сутність планування полягає в тому, що воно являє собою процес теоретично-практичної діяльності по розробці цілей організації, варіантів і способів їх реалізації і досягнення, з урахуванням внутрішніх і зовнішніх факторів впливу. На вході цієї системи міститься інформація, яка в процесі планування кодується в деяку нову сукупність інформації у вигляді системи показників, які забезпечують оптимальне функціонування організації задля досягнення результату [3]. Для більшості підприємств характерні наступні проблеми планування інноваційного розвитку: слабкий облік високої невизначеності зовнішнього середовища при формуванні планів; низький рівень координації підрозділів організацій; низька ефективність виробництва и продуктивність праці; систематичне недофінансування програм розвитку; незбалансованість рівня централізації і децентралізації при прийнятті стратегічних і поточних рішень; проблеми управління асортиментом; проблеми оновлення обладнання та інші. Необхідність вирішення великої низки питань, які досить часто суперечать одне одному, є однією з найважливіших проблем планування і управління інноваційним розвитком.

При збалансованому плануванні інноваційного розвитку слід звернути увагу на критичні риси і умови, які супроводжують процес втілення нововведень:

- комплексний характер діяльності організації при створенні інновацій: від наукових досліджень до впровадження і експлуатації;
- поєднання цвілевої спрямованості досліджень, розробок і виробництва на конкретний результат с перспективними напрямками робіт загальносистемного, фундаментального призначення;
- домінування процесу змін технологій над стаціонарним виробництвом і пов'язана з цим необхідність регулярного поновлення основних виробничих фондів, що несе за собою додаткові значні витрати;
- висока динамічність розвитку виробництва, яка виявляється в постійному оновленні його елементів, зміні кількісних та якісних показників;
- високий ступень невизначеності при управлінні найсучаснішими розробками, які потребують при прийнятті рішень використання прогнозної оцінки;
- інтенсивний інвестиційний процес, який є по суті визначальним фактором досягнення цілей інноваційного розвитку;
- високі витрати на дослідження і розробки; наявність унікальної команди висококваліфікованих фахівців.

При плануванні інноваційного розвитку необхідно зосередити увагу, що підприємство є складна відкрита система, яка передбачає єдність факторів внутрішнього і зовнішнього середовища і поєднання ринкового і державного методів планування. Планування інноваційного розвитку полягає в безперервній розробці альтернативних варіантів діяльності в залежності от стану зовнішнього середовища, підготовки й прийняття управлінських рішень, спрямованих на досягнення цілей. Розробка комплексу інструментів та методів, які передбачені системою збалансованого планування дозволяють узгодити цілі стратегічних планів і поточної діяльності організації.

Список використаних джерел.

1. Макаренко П. М. Стратегічне планування: процес та процедура реалізації в менеджменті./П. М. Макаренко. – Д.: ВКФ «Оксамит-Текст», 2003. – 142 с.
2. Салига С. Я. Стратегічне планування на підприємствах: монографія/ С.Я Салига, Л. О. Жилінська, – Запоріжжя : КПУ, 2009. – 140 с.
3. Пономаренко В.С., Тридід О.М., Кизим М.О. Стратегія розвитку підприємства в умовах кризи: монографія. – Х.: Видавничий Дім «ІНЖЕК», 2003. – 328 с.

АКИМЕНКО НАТАЛЯ ВАЛЕНТИНІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ

Питання реформування вітчизняної системи публічного управління досі не втрачають своєї актуальності.

Управління – це цілеспрямований вплив з боку керуючого суб'єкта на поведінку керованого об'єкта, на відповідні явища та процеси задля приведення їх у відповідність з певними закономірностями.

Публічне управління є частиною соціального управління. Публічне управління складається з: державного управління, де суб'єктом виступає держава в особі відповідних структур та громадського управління, де суб'єктами є недержавні утворення.

Суб'єкти державного управління виступають від імені держави. Їх діяльність має юридично-владний характер. І забезпечується примусовою силою держави.

Суб'єктами громадського управління виступають недержавні утворення. До них належать різні самоврядні структури. Вони виступають як суб'єкти публічного права виключно від свого імені тільки для вирішення питань, що визначені їх статутними документами [1].

Задля функціонування ефективної системи публічного управління потрібні певні сучасні інструменти. А саме інструменти менеджменту. Тому що менеджмент це управління людьми, спрямоване на досягнення встановлених цілей.

Доцільно звернути увагу на такий інструмент менеджменту у сфері публічного управління як громадська думка. Громадська думка це уявлення про спосіб існування свідомості, як сукупної свідомості окремих індивідів, об'єднаних у суспільні групи, які пов'язані спільністю інтересів, у якому фіксується ставлення до подій або явищ громадського життя.

Фактичну ситуацію щодо рівня довіри з боку громадської думки до існуючої влади можна визначити за матеріалами соціологічних досліджень Київського міжнародного інституту соціології, який провів власне опитування громадської думки. За результатами опитування у 2015 році виявлено, що найбільшою довірою серед українського населення користуються церква та волонтери, а найменшою – опозиція, Уряд України, Верховна Рада України та російські ЗМІ (цим інституціям довіряє менше 10% українців). Довіра до вітчизняних ЗМІ протягом року знизилась. У цілому, серед молодшого покоління (до 49 років) та більш освіченої верстви населення спостерігається менший рівень довіри до низки соціальних інституцій, що може свідчити про кризу довіри цих соціальних груп [2].

Церква утримує позиції лідера довіри українців. Церкві більше довіряють люди старшого віку (68,5%), ніж молодше покоління (51%), а також ті, хто отримали середню освіту.

Волонтери та громадські організації. Більше половини українців довіряють волонтерам, а баланс довіри-недовіри до них найвищий серед інститутів, довіра до яких досліджувалась у грудні 2015 року. Значно менший, та все ж позитивний баланс довіри мають громадські організації, укріплюючи свої позиції порівняно з минулими роками.

Деяко менше половини населення довіряють Збройним силам України, однак, баланс довіри до них порівняно з вереснем 2014 року знизився, оскільки довіра до ЗСУ впала в усіх регіонах, але особливо в Західному та Східному. Інші органи безпеки та правопорядку мають негативний баланс довіри-недовіри, та Патрульна поліція має деяко більшу довіру серед населення, ніж СБУ та Національна поліція (колишня міліція). Баланс довіри-недовіри до останньої із переходом від міліції до поліції зріс на 3%.

Владні інститути Уряд та Верховна Рада України викликають найменше довіри у населення та мають дуже низький баланс довіри й недовіри. При цьому баланс довіри-недовіри до Уряду України порівняно з вереснем 2014 року впав більше, ніж на 40% (до -66%).

Президент має деяко вищий рівень довіри, ніж опозиція, але так само негативний баланс довіри-недовіри. За час президентства баланс довіри-недовіри до П.Порошенка помінявши полюси: з +44 % у 2014-му до -48% наприкінці 2015 року. Захід та Центр приблизно однаково не довіряють Президенту України, а найбільша недовіра спостерігається на Сході. Порівняно з іншими регіонами, опозиції на Півдні довіряють деяко більше, хоча баланс довіри-недовіри до неї там також негативний. Деяко меншу довіру Президенту виявили представники вікової групи 18-49 років та респонденти з середньою спеціальною і вищою освітою. А тих, хто довіряє опозиції, серед старшого покоління вдвічі більше, ніж серед молодшого [2].

Таким чином, за результатами, отриманими у ході представленої соціологічного дослідження бачимо, що рівень довіри до влади досить низький. Тому для забезпечення ефективності у сфері державного публічного управління стає необхідним підвищення рівня цієї довіри. Для цього необхідною для Уряду стає потреба дізнаватися сучасну існуючу громадську думку, за для урахування неї у своїй діяльності. Для цього Уряд останнім часом почав використовувати такий новітній для себе інструмент менеджменту, як електронні петиції. Для цього було створено спеціальний електронний ресурс [3].

На цьому ресурсі громадяни країни можуть висловлювати свою думку у вигляді конкретних пропозицій до Уряду. У випадку їх офіційної реєстрації на електронному ресурсі і наявності встановленої Урядом кількості громадян, що офіційно підтримують вказану думку Уряд у обов'язковому порядку розглядає висловлену громадськістю думку та повинен офіційно на неї відреагувати у своїй подальшій діяльності. За результатами роботи вказаного ресурсу вже існують офіційні документи, в яких врахована думка громадськості. Таке врахування показує громадськості, що їх думка з одного боку важлива для Уряду, а з іншого може бути реально утворена у життя. Таким чином досягається можливість показати громадянам важливість їх думки для Уряду, а також прийняти рішення або положення, що краще відповідає потребам громадськості. І таким чином поступово підвищувати рівень довіри до влади, який в свою чергу сприятиме підвищенню ефективності державного публічного управління.

Список використаних джерел.

1. Публічне управління. Український юридичний портал. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://radnuk.info/pidrychnuku/admin-pravo/495-butyak/21604-2012-07-05-15-26-35.html>.
2. Київський міжнародний інститут соціології. Прес релізи та звіти. Довіра соціальних інституцій та груп. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <http://www.kiis.com.ua/?lang=ukr&cat=reports&id=579&page=1>.
3. Електронні петиції до Кабінету Міністрів України. / [Електронний ресурс]. – Режим доступу <https://petition.kmu.gov.ua>.

БЕКЕТОВА ОЛЕНА АНАТОЛІЙВНА

*доцент кафедри інформаційних технологій
та систем управління ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.т.н., доцент*

ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ МЕНЕДЖЕРА – УЯВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ

У світовій освітній практиці поняття компетентності є центральним. Ключові компетенції, якими мають володіти молоді європейці: політичні та соціальні компетенції; компетенції, пов'язані з життям у багато-культурному суспільстві; володіння усною та письмовою комунікацією; компетенції, пов'язані зі стрімкою інформатизацією суспільства; здатність навчатися протягом життя.

Наскільки розуміють студенти вищого навчального закладу сучасні вимоги? Яке уявлення про професійне майбутнє вони мають, починаючи шлях професійного становлення? Які цінності вони вважають найбільш важливими? Для відповіді на ці питання в ОРІДУ НАДУ при Президентові України на факультеті менеджменту було здійснено опитування студентів молодших курсів. Кількість респондентів – 49 (26 – дівчини, 23 – юнаки). Середній вік групи 19 років.

Головною метою дослідження було встановити актуальний сучасному стану розвитку освіти ступінь розуміння студентами важливості компетенцій, якостей, навичок в професійному житті. Опитування було здійснено в два етапи. На першому етапі пропонувалося у вільній формі відповісти на наступне питання: які особисті якості, здібності, компетенції найбільше потрібні майбутньому менеджеру? (до 10). Аналіз анкет із застосуванням принципів контент аналізу дозволив виділити 30 найбільш часто зустрічаються якостей і 25 додаткових (зустрічались в 1-2 анкетах). Кількість повторень одиниць аналізу і відповідей, отриманих на них, використовувалися в якості одиниць підрахунку.

Після цього була сформована нова анкета, в якій були наведені обидва списки і з 30 основних якостей студент мав вибрати 10 на його погляд найважливіших. Можна було поставити 1 або 2 бали. У таблиці додаткових якостей можна було вибрати тільки 3 позиції. Анкети анонімні, проставляли тільки вік і стать, а ім'я вказували за бажанням. Одиниця аналізу – компетенція, якість, вміння, яке необхідно менеджеру.

Були підраховані сумарні бали, які набрала кожна одиниця аналізу і відсоток анкет, в яких цю якість відокремили. Результати наведено в таблицях 1 та 2 (в таблиці 2 наведено тільки перші пункти).

За результатами опитування можна побачити, що компетенції, пов'язані зі стрімкою інформатизацією суспільства, зайняли тільки 18 місце, а здатність навчатися протягом життя (саморозвиток, самопізнання, самоаналіз) – ще нижче – 21 та 28. Компетенції, що передбачають володіння усною та письмовою комунікацією (знання іноземної мови, комунікабельність) мають високий рейтинг – 6 та 7.

Як змінюється уявлення про майбутню професію та необхідні компетенції протягом навчання? Які відповіді ми побачимо через 3-4 роки? Це питання для подальшого дослідження.

**Рейтинг основних важливих для менеджера якостей, умінь
(за результатами опитування студентів факультету менеджменту)**

№	Якість, вміння, компетенція	сумарний бал	% від загальної кількості анкет
1	професіоналізм, висока кваліфікація	68	83,7%
2	вміння приймати рішення	47	61,2%
3	відповідальність	46	65,3%
4	лідерські якості	42	59,2%
5	організаторські здібності	39	49,0%
6	знання іноземної мови	35	51,0%
7	комунікабельність	33	44,9%
8	цілеспрямованість	31	38,8%
9	вміння працювати в команді	28	42,9%
10	вміння виступати перед аудиторією, мова	27	38,8%
11	вміння ставити цілі	26	34,7%
12	знання психології	24	36,7%
13	впевненість	24	36,7%
14	організованість	23	38,8%
15	дисципліна	22	28,6%
16	стресостійкість	21	32,7%
17	працездатність, працьовитість	20	30,6%
18	знання комп'ютерних технологій	18	26,5%
19	ініціативність, підприємливість	17	24,5%
20	креативність	15	26,5%
21	саморозвиток, самопізнання	14	20,4%
22	витримка, стриманість, вміння тримати себе в руках	13	24,5%
23	харизма	13	18,4%
24	пунктуальність	12	18,4%
25	справедливість	10	16,3%
26	позитивне мислення, оптимізм	8	10,2%
27	гнучкість	7	10,2%
28	самоаналіз, здатність до самокритики	7	10,2%
29	чесність	6	12,2%
30	наполегливість	3	6,1%

Таблиця 2.

**Рейтинг додаткових важливих для менеджера якостей, умінь
(за результатами опитування студентів факультету менеджменту)**

№	Якість, вміння	сумарний бал	% від загальної кількості анкет
1	ефективно використовувати час	22	28,6%
2	високий інтелект	17	24,5%
3	аналітичне мислення	16	22,4%
4	виховання	15	20,4%
5	вміння контролювати ситуацію і людей	15	20,4%
6	вміння вести переговори	14	22,4%

Список використаних джерел.

1. Марцинюк В.Г. Професіоналізація освітньої підготовки майбутніх менеджерів : досвід та перспективи // Наукові записки. Серія: Педагогіка і психологія// Зб. наук. праць. – Випуск 21. – м. Вінниця, 2007. – 384 с.
2. Романовський О.О., Романовська Ю.Ю. Феномен підприємництва і роль вищої школи в підготовці підприємців //Вища школа. – 2002. – №1- с.49-59.
3. Рудь, М. Компетентнісний підхід в освіті / М. Рудь // Вісник Львів. ун-ту. – Серія : Педагогіка – 2006. – Вип. 21, ч. 1. – С. 73–82.

БОРОДІН ЄВГЕН ЄВГЕНОВИЧ

*аспірант кафедри економіки та регіональної економічної політики
ДРІДУ НАДУ при Президентові України*

МЕХАНІЗМИ УЗГОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ: ІНСТИТУТ МЕДІАТОРСТВА

Розвиток медіаторства у сфері правових і економічних інтересів є досить новим прийомом державного регулювання відносин у цих сферах, однак цей інститут вже має значну історію в сфері міжнародного права і дипломатії: миротворча діяльність пов'язана з елементами медіаторської діяльності: мирні переговори між Ізраїлем і Палестиною, робота миротворчих місій ООН в Африці [1]. При аналізі макроекономічних процесів стає очевидно, що медіаторство виступає не тільки способом врегулювання конфліктів, а й методологією формування великих інтегрованих структур, об'єднуючих учасників, що залишаються самостійними. Найбільш яскравий приклад реалізації інтеграційної функції медіаторства – розвиток інститутів Європейського Союзу.

Макроекономічними причинами, які ініціювали розвиток механізмів медіації, стали: ускладнення ділового обігу, глобалізація ринків, утворення нових сфер господарювання та впровадження революційних технологій (комп'ютерних, телекомунікаційних, біологічних), створення продуктів інтелектуальної творчості, підвищення значущості екологічних проблем. Ускладнення і диференціація проблем у суспільному житті обумовлюють необхідність підвищення різноманітності управлінських засобів їх вирішення – гнучких, ефективних і різноманітних. Ці засоби в першу чергу повинні бути спрямовані на те, щоб конфлікт не перешкодив діловій співпраці його учасників. Розвиток механізмів узгодження в Європі тісно пов'язаний з формуванням міжнародних правил врегулювання конфліктів, що значною мірою обумовлено взаємодією з транснаціональними і американськими компаніями, які зацікавлені в економічному і ефективному механізмі врегулювання комерційних суперечок. Організації, що представляють інтереси великих компаній, сприяють поширенню знань про те, як можна вирішувати суперечки, не звертаючись до суду і зберігаючи нормальні ділові відносини.

У той же час примирні процедури, такі як посередництво, зовсім не є чимось абсолютно новим для європейського суспільства, вони протягом багатьох століть застосовувалися в побутових, комерційних, міждержавних та інших суперечках. Таким чином, мова йде не про запозичення посередництва як чисто американського правового інституту, що ймовірно не мало б значного успіху, а про відродження власних традицій. Тому Європейський союз став вкладати інтелектуальні і фінансові ресурси в розвиток примирних процедур, вбачаючи в них цінну спадщину свого минулого і елемент побудови кращого майбутнього. Сама історія становлення Європейського союзу нерозривно пов'язана з розвитком механізмів медіації як засобу інтеграції та об'єднання на якісно новій основі. Як відзначають фахівці [2], інституційна реформа Європейського Економічного Союзу ґрунтувалася не так на трансформації інститутів, залучених до законотворчого процесу, а на вирішенні принципово іншого завдання – узгодженні процесів економічної інтеграції в Західній Європі. Досить чітко це продемонстрували результати референдуму з Конституції ЄС і її неприйняття в ряді країн: якби Європейський Економічний Союз почав формуватися з визначення загальних правових засад функціонування (єдиної Конституції), то, ймовірно, цей процес міг тривати значно довше. Був обраний шлях, який виявився більш ефективним – економічне об'єднання країн: загальні правила комерційного обігу, єдина валюта, стандарти виробничої і господарської діяльності дозволили сформувати фактичну єдність європейських країн. У цих умовах узгодження єдиної Конституції видається більш технічним заходом, ніж актом створення європейської спільноти. Формування союзу європейських держав не було б можливо без вироблення дієвих механізмів узгодження організаційних і господарських питань. Успішність функціонування цих механізмів можна значною мірою пояснити тим, що був обраний такий принцип їх діяльності, як досягнення консенсусу при ухваленні рішень.

Незважаючи на те, що метод більшості також є демократичним і значно прискорює вирішення питань, що вимагають вибору однієї з альтернатив, інтереси меншості залишаються нереалізованими, що може призвести згодом до більших проблем, ніж прискорене вирішення поточних питань. Основою досягнення консенсусу є те, що група меншості готова поступитися більшості, віддаючи собі звіт в тому, що рішення може бути прийнято і без її участі. Зі свого боку, група більшості готова піти на поступки з метою досягнення консенсусу, вважаючи, що найважливіші питання для їх реалізації потребують схвалення максимальної кількості учасників.

Процес прийняття рішень в Раді Європи також збагатився механізмами медіаторства, сформованими не в ході формального розподілу функцій, а в результаті законотворчої практики. Спочатку Рада Євросоюзу відображала національні інтереси держав і разом з тим мала значні наднаціональні повноваження. Прийняті Радою рішення часто не приймалися Парламентською асамблеєю в результаті недостатньої узгодженості позицій з різних питань. Для подолання цих проблем був створений Координаційний комітет, який взяв на себе функції медіатора. Навіть для врегулювання суперечок, пов'язаних з претензіями до самих інститутів і органів ЄС, передбачені механізми примирення. Так, Маастріхтським договором про створення Європейського союзу 1992 був заснований Інститут європейського медіатора [1]. Він має такі повноваження: будь-яка фізична або юридична особа, яка постійно проживає або має місце знаходження на території ЄС, має право подати до медіатора скаргу на неправомірні дії або бездіяльність інституту чи органу ЄС (за

винятком суду ЄЕС і суду першої інстанції). Медіатор проводить необхідні розслідування і в разі підтвердження обгрунтованості скарги надсилає запит до відповідного інституту або органу ЄС і протягом трьох місяців отримує відповідь. Потім він повідомляє про це заявника скарги, Європарламент, а також інші зацікавлені інститути і органи.

Механізми узгодження інтересів активно розвиваються в європейській спільноті не лише на рівні вищих органів влади, а й у дії всіх організаційно-правових механізмів: вже сьогодні в ЄС функціонують різноманітні позасудові механізми врегулювання суперечок – ті, в яких третя особа виносить обов'язкове для сторін рішення (арбітраж), і ті, в яких воно або дає сторонам рекомендацію з приводу умов врегулювання, або взагалі обмежується зближенням позицій сторін і їх переконанням досягти взаємоприйняттого рішення. Одні механізми створюються за ініціативою державних органів, центральних або місцевих, інші – за ініціативою асоціацій споживачів або підприємців, в тому числі центри примирення при торгових палатах, омбудсмени при банках і страхових компаніях, треті являють собою спеціалізовані організації, які надають послуги з проведення третейських процедур та процедур примирення (юридичні фірми, незалежні центри посередництва, адвокати та їх об'єднання). Саме процедури узгодження є пріоритетними в політиці Європейського Союзу, який прагне забезпечити їх повсюдне поширення і високий професіоналізм. Результатом активного розвитку механізмів узгодження є те, що ділова громадськість усвідомила незамінну роль процедур примирення при врегулюванні повсякденних конфліктів. Більш того, можна констатувати, що Європейський Союз взяв курс на випереджальний розвиток процедур примирення в найбільш чутливих для суспільства сферах. Такими сферами є: захист прав споживачів, підтримка малих і середніх підприємств, трудові конфлікти.

Список використаних джерел.

1. Белінська О.В. Медіація – альтернативне вирішення спорів / О.В. Белінська // Вісник Вищої ради юстиції» № 1 (5) 2011. – Режим доступу: http://vru.gov.ua/Docs/visnik05_12.pdf
2. Український центр медіації: офіційний сайт [електронний ресурс]: режим доступу: http://ukrmediation.com.ua/ua/about_center/mission_and_objectives/

БУРЯЧЕНКО ОЛЕКСАНДР ЄВГЕНОВИЧ

*аспірант кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України*

ІНСТИТУЦІЙНА КОНЦЕПЦІЯ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ

Останнім часом з'явилася теорія інституціональних матриць [4], в якій економіка представлена як один з інститутів суспільства – елемент інституційної матриці. Виникла необхідність розглянути докладніше теорію інституційних матриць, Головним постулатом є твердження, що економіці, як саморозвивається системі, притаманна дихотомія, тобто наявність двох полюсів-протилежностей. Пенсійна система не існує ізольовано, а пов'язана з інститутами економічної, фінансової, ідеологічної, політичної та іншими сферами. Разом узяті вони утворюють інституційну матрицю держави.

Залежно від змісту базових інститутів виділяються два типу домінуючих матриць [2]:

- Y-матриця, в якій поєднується економічні інститути ринку, політичні інститути держави і субсидовані цінності. Інститути Y-матриці переважають в суспільному устрої більшості країн Європи і США;
- X-матриця, утворена економічними інститутами редистрибуції (рух цінностей і прав щодо їх використання опосередковується центром), політичними інститутами унітарного устрою, ієрархічної вертикалі влади на чолі з центром та ідеологічними інститутами комунітарності, в яких закріплюється пріоритет суспільства над особистістю. X-матриця домінує в Україні, більшості країн Азії та Латинської Америки.

Протягом розвитку держав в них зберігається домінуюче становище базових інститутів, властивих або X-, або Y-матриці, що забезпечує цілісність, виживання і розвиток відповідного типу суспільства. Комплементарні інститути, тобто інститути з матриці протилежного типу, відіграють допоміжну роль, «доповнюючи до цілого» інституційну структуру.

У тих культурах, де людина вважає себе відокремленим індивідом, в цій сфері склалася інституціональна матриця, що включає накопичувальні пенсійні фонди. Вона раціональна в рамках культури та економічної реальності Європи і США, але перенесення її в інше економічне і культурне середовище практично позбавляє її раціональності.

Нас зацікавила ця робота, незважаючи на те, що об'єкти дослідження – різні: у С. Кірдіної – суспільство в цілому, а у нас – пенсійна система. Модернізація пенсійної системи неможлива без взаємодії з іншими інститутами. Сукупність інститутів утворює інституціональну матрицю, яка визначає рівномірність розвитку суспільства. При цьому рівноважний стан в суспільстві може бути досягнуто при домінуванні якоїсь однієї групи інститутів. Вважаємо, що для більш комплексного охоплення будь-яких аспектів формування пенсійної системи доцільно вдатися до побудови певної матриці. Агрегированной формою інституційного наповнення пенсійної системи виступає інституційна матриця, яка вбудована в систему суспільних відносин і є невіддільною від них. У контексті інституціональної теорії матриця розвитку пенсійної системи, може бути представлена у вигляді, наведеному у таблиці 1.

Інституційна матриця розвитку пенсійної системи

Інституційні компоненти	Компоненти розвитку		
	Стратегічні компоненти	Строкові компоненти	Рівні системи
	Ідеологія. Доктрина. Концепція. Стратегія. Програма. План	Довгострокові. Середньострокові Короткострокові Поточні. Періодичні. Тимчасові.	Державний. Регіональний. Територіальний. Місцевий.
Інституції	Стандарти розвитку: Прожитковий мінімум. Мінімальна пенсія. Критерії оцінки: Розмір пенсій (середній). Розмір пенсії за видами.		
Інститути (формальні та неформальні)			
Інституційні елементи			
Інституційні чинники			

Адекватне інституційне наповнення і поєднання цих складових розвитку пенсійної системи створить умови для її оптимального функціонування.

Удосконалення концепції розвитку пенсійної системи багато в чому визначається інституційним наповненням її компонентів і їх сполучуваності з точки зору інституціональної теорії. При цьому, ключову роль в інституційній концептуалізації вітчизняної пенсійної системи відіграє основний інститут, в якості якого виступає держава. Саме від держави залежить встановлення директивних інституційних компонентів пенсійної системи.

Список використаних джерел.

1. Знаменский В. В. Институциональные X-, Y-матрицы и моделирование экономики / В. В. Знаменский // УЭК, 2015, №6. – С.134-142.
2. Кирдина С.Г. «X- и Y-экономики: институциональный анализ» / С.Г. Кирдина М. : Наука. – 2004. – 158 с.
3. Норт Д.К. Институты и экономический рост: историческое введение / Д.К. Норт // М. : Фонд экономической книги «Начала», 1997. – 190 с.
2. Рад Н. С. Пенсионная система и исследовательский потенциал современной науки: актуальные аспекты / Н. С. Рад // Фундаментальные и прикладные исследования в практиках ведущих научных школ. – 2014. – № 6; [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://fund-issled-intern.esrae.ru/6-89>. – Назва з екрану.
3. Ерофеева С. С. Институциональные особенности пенсионной системы Российской Федерации: история и современность / С. С. Ерофеева // Вестник СПбГУ. Сер. 12. 2010. Вып. 3. – С. 318-324.
4. Korpi W., Palme J. The Paradox of Redistribution and Strategies of Equality: Welfare State Institutions, Inequality and Poverty in the Western Countries // American Sociological Review. 1998. N 63.

БУТЕНКО ТЕТЯНА ВАСИЛІВНА

*доцент кафедри менеджмент організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н.*

МАТЮШКИН ТАРАС ВОЛОДИМИРОВИЧ

слухач ОРИДУ НАДУ при Президентові України.

ІСТОРИЧНІ ЕВОЛЮЦІОНУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ

*«Все вирішує людська особистість, а не колектив,
еліта країни, а не демос, і значною мірою її відродження залежить
від невідомих нам законів появи великих особистостей».
Володимир Вернадський*

«Публічне адміністрування» в останні роки набуло широкого розповсюдження та передбачає надання адміністративних послуг європейського рівня шляхом впровадження у практику діяльності принципів демократичного управління. Як проходило свій шлях еволюціонування інструментів публічного адміністрування на протязі певного періоду розглянемо більш детально.

Публічне адміністрування – регламентована законами та іншими нормативно-правовими актами діяльність суб'єктів публічного адміністрування, спрямована на здійснення законів та інших нормативно-правових актів шляхом прийняття адміністративних рішень, надання встановлених законами адміністративних послуг[4].

Вперше поняття «публічне адміністрування» і «публічне управління» в 1887 р. ввів майбутній 28-й президент США Вудро Вільсон в есе під назвою «Вивчення адміністрації» («The Study of Administration»), за допомогою якого було сформовано окремий науковий та освітній напрямок, який отримав свій подальший розвиток. У цій роботі Вудро Вільсон

писав: «Мета адміністративної науки полягає в тому, щоб визначити, по-перше, у чому полягає діяльність уряду, а по-друге, як він повинен здійснювати цю діяльність ефективно і з найменшими фінансовими та енергетичними витратами»[1].

Джерела ідей управління суспільством і країною сягають часів Платона, Сократа та ін. Так, Аристотель вважав, що держава підпорядковує усе громадське життя. Фома Аквінський вважав, що владі потрібно підкорюватись, оскільки вона встановлена Богом та несе людям добро, він відстоював ідеї теократичного устрою держави[1].

У XVII ст. Гуго Гроцій, Томас Гоббс, Джон Локк, Бенедикт Спіноза та ін. обґрунтовують теорії суспільної угоди та природного права, державне та суспільне управління набувають раціонального пояснення. Томас Гоббс обґрунтовує необхідність саме наукового управління на державному рівні та у суспільстві, відстоюється рівність людей перед законом, справедливість відзначається як критерій ефективності управління суспільством [7].

Починаючи з кінця XX сторіччя, публічне адміністрування в передових країнах світу постійно реформується, намагаючись ефективно відповідати на зростаючі вимоги громадян-виборців. Лейтмотивом цих реформ стало завдання відійти від традиційного бюрократизованого адміністрування й організувати владу для досягнення демократичних цілей, створити результативну ринково орієнтовану систему, стратегічно спрямовану на клієнта-громадянина.

Прийнято вважати, що еволюція підходів до розуміння публічного адміністрування починається з XI ст., коли з'являється самостійне поняття «публічний службовець» [5].

На увагу заслуговують певні наукові школи, які сформувались у різних країнах і які безпосередньо вплинули на сучасне формування публічного адміністрування.(табл. 1). [7],

Таблиця 1

Школи публічного управління XX ст.

Назва шкіл	Представники	Характеристика
Класична школа	А. Файоль, Л. Уайт, Л. Урвік, Дж. Муні, Т. Вулзи	Напрямок в теорії адміністративно-державного управління, представники якого концентрували увагу на вивченні організаційних структур, їх ієрархії, взаємодії інформаційних потоків, статусу службовців різних рівнів, нормативного врегулювання всіх аспектів діяльності органу управління
Школа людських стосунків	М. Фоллет, А. Маслоу, Е. Мейо, У. Мерфі	Представники здійснювали аналіз психологічних чинників, що викликають задоволеність працівників своєю працею, оскільки в низці експериментів вдалося досягти підвищення продуктивності праці за рахунок поліпшення психологічного клімату та посилення мотивації.
Школа «суспільного вибору» (Public Choice) (англійська)	Г. Таллок, Е. Даунс, В. Нісканен та ін.	Так поняття «суспільного вибору» пояснюється тим, що кожен індивід прагне з мінімальними витратами придбати максимально якісний товар, тому те яку політику, програму, партію обирає більшість незалежних один від одного індивідів, і є результатом «суспільного вибору».
Школа «соціології організацій» (sociologie des organisations) (французька)	М. Крозьє, Ж.-К. Теніг, Е. Фрідбер та ін.	Базується на уявленні про державне управління як про взаємодію конкуруючих груп, кожна з яких прагне отримати, зазвичай за рахунок інших, додаткові ресурси (владу, бюджетні кошти, незалежність від вищих органів і т.ін.).
«Когнітивний підхід» (французька)	Б. Жобер, П. Мюллер	Основний зміст державного управління визначається системами уявлень різних учасників процесу.

У процесі еволюціонування публічного адміністрування сформувалось три основні моделі, які на сьогоднішній день є діючими і актуальними [6]:

1. «Old Public Management» – класична бюрократична форма організації за М. Вебером;
2. «New Public Management» – сукупність адміністративно-політичних стратегій реформування, в основу якої покладено переважно тлумачення адміністративної діяльності крізь призму приватної економіки (походить від теорії суспільного вибору (Public Choice) і менеджералізму);
3. «Good Governance» – найвищий розвиток соціально-економічної системи характеризує соціально орієнтоване управління та визначає управління на розвинених демократичних засадах.

Завдання всіх історичних перетворень публічного адміністрування одне – відійти від традиційного бюрократизованого адміністрування й організувати владу для досягнення демократичних цілей, створити результативну ринково орієнтовану систему, стратегічно спрямовану на клієнта-громадянина.

Список використаних джерел.

1. Ковбасюк Ю.В.Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Нац. акад. держ. упр. при Президентіві України ; наук.-ред. колегія : Ю. В. Ковбасюк (голова) та ін. – К. : НАДУ, 2011.
2. Лазор О. Д. Основи державного управління та місцевого самоврядування: навч. посіб. / О. Д. Лазор, О. Я. Лазор, І. Г. Лазор. – К. : Дакор, 2007. – 312 с.
3. Менеджмент для публічної влади: навч. посіб. / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. М. П. Бутка. – Ніжин : ТОВ «Видавництво «Аспект-Поліграф», 2011. – 360 с.
4. Прокопенко Л.Л. Європеїзація публічного адміністрування в Україні в контексті європейської інтеграції : матеріали наук.-практ. конф. 17 груд. 2009 р., м. Дніпропетровськ / за заг. ред. Л. Л. Прокопенка. – Дніпропетровськ : ДРІДУ НАДУ, 2009. – 224 с.

5. Публічне адміністрування в Україні : навч. посіб. / В. Б. Дзюн-дзюк, Н. М. Мельтюхова, Н. В. Фоміцька; за заг. ред. В. В. Корженка, Н. М. Мельтюхової. – Х. : Вид-во ХРІДУ НАДУ «Магістр», 2011. – 306 с.

6. Скакун О. Ф. Теорія права і держави : підручник / О. Ф. Скакун. – 3-тє вид. – К. : Алерта, 2012. – 524 с.

7. Ястремська Л.О. Публічне адміністрування : навчальний посібник / О. М. Ястремська, Л. О. Мажник. – Х. : ХНЕУ ім. С. Кузнеця, 2015. – 132 с.

ВЕЛИЧКО ТЕТЯНА ГРИГОРІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентові України, к.е.н., доцент*

ТОМАШЕВСЬКА МАРИНА В'ЯЧЕСЛАВІВНА

старший викладач кафедри менеджменту організацій ОРИДУ НАДУ при Президентові України

АКТИВІЗАЦІЯ РОЛІ ДЕРЖАВИ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ

Складовою частиною економічної політики є інвестиційна політика, мета якої – реалізація стратегічного плану економіко-соціального розвитку країни, активізація інвестиційної діяльності для підйому вітчизняної економіки та підвищення ефективності суспільного виробництва. Проведена державою і підприємствами, вона являє собою встановлення структури і масштабів інвестицій, напрямків їх використання та джерел отримання.

Сучасні системи економічного регулювання являють собою синтез державних і ринкових методів, співвідношення яких визначається специфікою конкретної ситуації: в умовах соціально-економічної нестабільності посилюється роль державних методів економічного регулювання. При стійкому економічному розвитку зростає значення ринкових методів, при цьому держава зберігає за собою певні функції в сфері економічного і соціального регулювання.

Одним з основних завдань реформування економіки України є активізація інвестиційної діяльності та розробка механізму, що відповідає вимогам подолання кризи та оздоровлення національної економіки. Це є головною складовою економічних умов, реалізація яких здатна забезпечити реальні зрушення в структурі економіки країни, перехід на якісно новий рівень індустріального розвитку і тип відтворення, підвищити якість вітчизняної продукції та її конкурентоспроможність на світовому ринку.

До ряду факторів, що визначають роль держави в інвестиційній сфері, відносять:

- ступінь розвитку ринкових відносин;
- специфіку економічної ситуації;
- характер поставлених завдань національного розвитку та ін.

Ослаблення системи державного управління в умовах несформованості ринкових механізмів, недооцінка ролі держави в економічному розвитку країни призвели до виникнення проблем в інвестиційній сфері в українській економіці.

Неефективне ринкове управління як внутрішніми, так і зовнішніми грошовими потоками для забезпечення підйому реального сектора на сучасному етапі визначає необхідність в посиленні державного регулювання інвестиційної діяльності. У сучасних умовах активізація інвестиційної діяльності в українській економіці можлива тільки в результаті послідовної, всебічно відпрацьованої та ефективної інвестиційної політики держави.

Прийнятий Україною до здійснення механізм реформування інвестиційної сфери заснований на відмові від державного планування та переведенні процесу формування капітальних вкладень на принципи ринкового саморегулювання. Цей механізм орієнтований на функціонування господарських систем за допомогою гнучкої цінової політики, співвідношення попиту і пропозиції капіталу, ставки банківського відсотка й умов кредитування, створення ринку капіталу при одночасній його лібералізації, стимулювання приватного і залучення іноземного капіталу. Недоробленість загального задуму реформ і спотворення на практиці закладених в нього принципів призвели до ослаблення інвестиційного процесу, якій деформував всі параметри накопичення і кругообігу капіталу, і не дозволили вирішити поставлені завдання, оскільки в українській економіці не склалися умови, що дозволяють повністю відмовитися від методів державного впливу.

Вихід з ситуації, що склалася – це активізація державного регулювання, в тому числі і у сфері інвестицій. Без активної цілеспрямованої допомоги держави, без створення спеціалізованого кредитно-банківського інвестиційного механізму неможливо буде мобілізувати довгострокові заощадження і накопичення, і капіталізувати їх в реальний сектор [1].

Сучасна концепція розвитку промисловості характеризується зміною суб'єкта власності, зміною форм господарювання. Це передбачає координацію всіх видів інвестиційних джерел, як внутрішніх (бюджетні кошти, кошти підприємств, заощадження населення), так і зовнішніх (позики іноземних держав, організацій і приватних компаній) [2].

Основні напрямки інвестиційної політики включають: перехід від остаточного фінансування підприємств до кредитування їх на платній і зворотній основі; збереження ролі держави як інвестора в області найважливіших виробництв, соціальної сфері, суспільно значущих об'єктів; посилення контролю за цільовим витрачанням коштів державного бюджету, спрямованих на інвестиції; використання централізованих інвестицій на реалізацію ефективних проектів, і проектів, що швидко окупаються; стимулювання приватних та іноземних інвестицій, вдосконалення нормативної бази, надання гарантій і страхування інвестицій [3].

В рамках вирішення завдань інвестиційної політики доцільним є призупинення процесу згорання кредитних вкладень у виробництво шляхом активізації оборотного капіталу і його нарощування в основний капітал, а також структурна перебудова в галузях виробничої сфери. Аналіз структури капітальних вкладень в економіку України показав, що вона є неефективною, домінуючим було зростання питомої ваги паливної промисловості, енергетики і металургії. Рівень ефективності виробництв цих галузей промисловості нижче, ніж виробництв з швидким обігом капіталу, які можуть накопичувати фінансові ресурси для досягнення високих темпів економічного зростання. З цього випливає, що

для досягнення поставлених цілей необхідна система організаційно-економічних та законодавчо-правових заходів, спрямованих на структурні зміни в економіці, включаючи інвестиційну сферу.

Інвестиційна політика в Україні знаходиться перед принциповим вибором. Держава може або продовжити тактику пасивного очікування зростання інвестиційної активності в рамках саморегульованих механізмів формування ринкового середовища, або, враховуючи незавершеність в економіці країни ринкових перетворень і незрілість інвестиційно-фінансових інститутів, піти на посилення своєї ролі в антикризовому регулюванні ринків капіталу. Це єдиний можливий вихід із ситуації, тому що без посилення ролі держави в інвестиційному процесі шляхом його прямого і непрямого регулювання подолання депресивного стану економіки, відновлення та зростання економічного потенціалу України неможливі.

Для досягнення реального припливу інвестицій в промисловість, необхідна взаємопов'язана, добре керована державою система, яка здатна зробити інвестиційну сферу вигідною, привабливою і мінімально ризикованою для довгострокового вкладення капіталів. Створення такої системи потребує врахування взаємних інтересів учасників інвестиційного процесу, поєднання і взаємодії кількох сегментів економіки (фондового ринку, системи оподаткування та бухгалтерського обліку, ринку нерухомості та лізингу, регулювання гарантій і т.п.). Тільки таким чином можна створити умови для організації довгострокового фінансування і кредитування інвестицій промисловості у державі.

Список використаних джерел.

1. Борщ Л. М. Інновації і інвестиції в реальному секторі економіки: перспективи розвитку // Економіка ринкових відносин. – 2008. – № 2 (2). – С. 44 – 52.
2. Шимшир'ян Г. В., Управління інвестиційною діяльністю / Г. В. Шимшир'ян, І. М. Євдоченко, О. В. Белов, Е. Ю. Махмудов, В. В. Буланьков // Інвестиції: практика та досвід. – 2006. – №10. – с. 28-30.
3. «Про інвестиційну діяльність»: закон України від 18.09.1991 р., № 1560 – XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.rada.gov.ua>

ВОЛИК В'ЯЧЕСЛАВ СЕРГІЙОВИЧ

заступник директора з управління персоналом ПП «Волик», к. держ. упр.

УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Управління розвитком компетентностей державних службовців, як управління будь-яким процесом, передбачає реалізацію основних функцій: планування, організація, мотивація та контроль. За допомогою планування та організації суб'єкти управління компетентностями в органах виконавчої влади розробляють вимоги до ефективного виконання посадових обов'язків державними службовцями – профілі компетентностей. Функція мотивації та оцінки дозволяють формувати прагнення державного службовця до розвитку його компетентностей, досліджувати успіхи та винагороджувати дії державного службовця щодо професійного розвитку.

Пропонується така послідовність організаційного алгоритму управління розвитком компетентностей державних службовців [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 249-250]:

- спеціалісти служб управління персоналом з лінійними керівниками розробляють профілі компетентностей для кожної посади державної служби, відповідно до змісту виконуваної за посадою роботи та переліку спеціальних знань, умінь і навичок, необхідних державному службовцю для виконання посадових обов'язків;
- спеціалісти служб управління персоналом розробляють методики дослідження особистісної та соціально-психологічної компетентностей державних службовців, а також пропонують лінійним керівникам методики дослідження рівня професійної, функціональної та управлінської компетентностей;
- лінійні керівники визначають методи та шляхи дослідження рівня професійної, функціональної та управлінської компетентностей;
- лінійні керівники та спеціалісти служб управління персоналом проводять оцінювання державних службовців (кожен суб'єкт окремо) відповідно до його профілю компетентностей і визначають недостатньо розвинуті компетентності;
- на основі інформації про недостатньо розвинуті компетентності служба управління персоналом пропонує лінійному керівнику та державному службовцю шляхи професійного та особистісного росту.

В умовах командно-адміністративної системи питання управління персоналом вирішувалися в нашій країні різними спеціалізованими підрозділами, які були структурно роз'єднані і мали різну підпорядкованість, а також лінійними і функціональними керівниками, партійними і громадськими організаціями.

Основним структурним підрозділом по управлінню кадрами в органах виконавчої влади є відділ кадрів, який не був по суті ні методичним, ні інформаційним, ні координуючим центром кадрової роботи. Відділи кадрів, як правило, мали низький організаційний рівень, залишаючись слабкими в професійному відношенні. У силу цього вони не виконували ряд завдань по управлінню персоналом і забезпеченню нормальних умов його роботи. Новий виток у розвитку держави, впровадження ефективних реформ та державно-управлінських рішень потребують від державних службовців нових знань, умінь та навичок. Значимість персоналу державної служби багаторазово зросла, він стає стратегічним ресурсом. Все це спричинило за собою зміну статусу, функцій, структури служби управління персоналом.

Сучасний класик з управління персоналом М. Армстронг зазначив, що сучасна кадрова служба повинна грати роль інтервента, тобто спостерігати, аналізувати та змінювати на краще існуючий в організації процес управління персоналом [1, с. 100-101] Сьогодні неможливо розглядати управління персоналом тільки в адміністративному та юридичному аспектах, недостатньо тільки правильно застосовувати статuti, організувати конкурси, готувати накази та інше. Сьогоднішня роль служби персоналом є ключовою у проведенні реформування державної служби з метою підвищення її професіоналізму та ефективності роботи.

Відповідно до Закону України «Про державну службу», у кожному державному органі, органі влади Автономної Республіки Крим або їх апараті утворюється служба управління персоналом [2]. Вона є окремим структурним підрозділом та забезпечує здійснення керівником державної служби в державному органі, органі влади Автономної Республіки Крим або їх апараті своїх повноважень, відповідає за документальне оформлення вступу на державну службу, її проходження та припинення, добір персоналу, планування та організацію заходів з питань підвищення рівня професійної компетентності державних службовців, а також виконує інші функції. Нажаль, на сьогоднішній день закріплені законодавством ідеї щодо створення потужних служб управління персоналом на мають практичної реалізації. Навіть, у структурі Національного агентства з питань державної служби немає служби персоналу, а є відділ кадрової роботи.

Для успішного управління формуванням та розвитком компетентностей державних службовців необхідно у межах загального процесу роботи з кадрами визначити суб'єктів та об'єктів цього управління, встановити між ними ієрархічні та функціональні залежності, визначити їх завдання та обов'язки. Основою організаційного підходу до управління розвитком компетентностей державних службовців є тісна взаємодія лінійних керівників з представниками служби управління персоналом. Так, основні завдання та функції представників служби управління персоналом в цьому процесі включають: аналіз наявних та вияв недостатньо розвинутих компетентностей державних службовців (особливо особистісної та соціально-психологічної); розробка та впровадження методик розвитку компетентностей державних службовців та їх складових; консультування лінійних керівників та державних службовців щодо напрямів розвитку компетентності. Основне завдання лінійних керівників полягає у виробленні об'єктивного висновку щодо компетентності державного службовця (особливо професійної, функціональної та управлінської компетентностей), підтримка ініціативи з боку спеціалістів служби управління персоналом та самого державного службовця до удосконалення наявних знань, вмінь, навичок та здатностей.

Список використаних джерел.

1. Армстронг М. Практика управления человеческими ресурсами / М. Армстронг ; [пер. с англ. С. Мордовин]. – 8-е изд. – СПб. : Питер, 2008. – 832 с.
2. Про державну службу : Закон України від 10.12.2015 № 889-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2016 р. – № 4. – С. 60.

ВОЛОВНИК ВАЛЕНТИНА ЄВГЕНІВНА

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРІДУ НАДУ при Президентові України, к.пед.н., доцент*

ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

За визначенням Десмонда Кілінга, публічне управління – це пошук у найкращий спосіб використання ресурсів задля досягнення пріоритетних цілей державної політики.

Конституювання інтегрованої системи публічного управління як частини соціального управління, на думку вітчизняних учених, відбувається в Україні у складних умовах адміністративно-політичного реформування, обумовленого такими факторами: істотною втратою кадрового потенціалу державної служби через об'єктивні (віковий ценз) та суб'єктивні (політична лояльність) чинники, а відтак і погіршенням наступності на всіх рівнях управління; зниженням компетентності, професійно важливих і морально-етичних якостей державних службовців, зростанням корупційних проявів на державній службі, нав'язуванням суспільству стереотипів управління за допомогою адміністративного ресурсу, зменшенням суспільного контролю за діяльністю органів влади в Україні та деякими іншими [3, с. 70]. Слід також зазначити й вплив погіршення економічного стану країни внаслідок окупації Криму і тривалих військових дій на сході України.

За даними міжнародних експертів у галузі економіки, 75% витрат у структурі собівартості валового внутрішнього продукту країн зі стабільною економікою зосереджено в організації управління ресурсами. Оптимізація цих витрат за рахунок ефективної організації управління дозволяє визволити до 80% від сумарної складової, тим самим за рахунок підвищення ефективності управління ресурсами можна на 60% знизити собівартість валового внутрішнього продукту. Це стосується стабільних країн Америки і Європи. Що стосується країн з нестабільною економікою, то вдосконалювання процесів управління ресурсами може дати ще більший ефект [2, с. 6].

Саме цим цілям удосконалювання процесів управління ресурсами і відповідає новий науково-практичний напрям в управлінні – логістичний менеджмент, заснований на системній інтеграції різних сфер управлінської діяльності, пов'язаної з організацією потокових процесів трансформації матеріальних та інформаційних ресурсів, що обумовлює синергію основних управлінських функцій (організації, планування, регулювання, координації, контролю, обліку й аналізу) з елементарними й комплексними логістичними активностями для досягнення поставлених цілей.

Підхід з позицій логістичного менеджменту до публічного управління передбачає, на нашу думку, використання певного інструментарію, а саме: комплексу логістичних принципів і концептуальних положень, методів, засобів, організаційних форм і технологічних прийомів логістики, для вдосконалення процесу реформування публічного управління регіональним розвитком. До інструментарію логістичного менеджменту в публічному управлінні належать також прийоми та спеціальні методи прийняття оптимальних логістичних рішень стосовно керованих об'єктів.

Як відомо, управління – це цілеспрямований вплив з боку керуючого суб'єкта на поведінку керованого об'єкта, на відповідні явища та процеси задля приведення їх у відповідність з певними закономірностями. Публічне управління складається з державного управління, де суб'єктом виступає держава в особі відповідних структур, діяльність яких має юридично-владний характер і забезпечується примусовою силою держави, і громадського управління, де суб'єктами є

недержавні утворення, до яких належать різні самоврядні структури, котрі виступають як суб'єкти публічного права виключно від свого імені тільки для вирішення питань, що визначені їх статутними документами [5, 6].

За логістичного підходу, керуюча система має використовувати результати логістичного дослідження галузевого ринку (конкуренти, постачальники, споживачі) і макросередовища (соціальна й політична система, екологічне, економічне середовище) для розробки й вибору стратегії з наступною трансформацією стратегічних цілей в управлінські рішення. Управлінські рішення в цілому спрямовані на стратегічні перетворення й містять, крім того, сигнали оперативного керування. Ці сигнали надходять в усі підсистеми об'єкта керування: фінансові, складські, виробничі, транспортного забезпечення, інформаційного забезпечення, а також підсистеми зв'язків зі споживачами й з постачальниками трудових, фінансових, виробничих і сировинних ресурсів [2, с. 9].

На нашу думку, такі дослідження і відповідні стратегічні й оперативні управлінські рішення і дії мають проводитись на рівні міських і регіональних логістичних центрів в системі публічного управління, створення і підвищення ефективності яких потребує впровадження інструментів логістичного менеджменту. Це обумовлюється тим, що в будь-якому регіоні чи місті інтегруються і взаємодіють різноманітні логістичні потоки: матеріальні, інформаційні, кадрові, фінансові, сервісні тощо. Це потоки транспорту, товарів, торгівлі, фінансів, менеджменту, політики, культури, адміністрації, енергії, води, відходів та багато інших. Ці потоки організуються великою кількістю логістичних посередників, що утруднює отримання повної інформації керівництвом і, відповідно, утруднює пошук оптимальних або субоптимальних управлінських рішень.

З позицій логістичного менеджменту існування оптимального логістичного рішення в межах певної системи визначається, за О. М. Горяїновим [1], наявністю принаймні однієї з таких обставин: існує хоча б одна постійна складова логістичних витрат, яка не залежить від чинника-регулятора, що прийнятий за інструмент зміни параметрів логістичного рішення; існує конфлікт складових витрат, тобто конфлікт локальних цілей при реалізації загальної цілі (наприклад, має місце цільова дихотомія); нелінійна залежність між чинником-регулятором і результируючим параметром; неоднозначність прогнозу очікуваного стану реалізації логістичного рішення.

До інструментарію логістичного менеджменту, що слід використовувати при виконанні хоча б однієї із поданих обставин з метою оптимізації управлінських рішень в різних сферах публічного управління, можна віднести наступні методи і прийоми.

Метод аналізу повних витрат. Передбачає встановлення вартісних показників для кожної організації при виборі технологій: виробничих, транспортних, складських, інформаційних, пакувальних тощо. Порівнянням загальних витрат з витратами по окремих напрямках визначають міру розбіжності за кінцевими результатами.

Метод формування стандартів логістичного сервісу. Використовується методика формування еталонів або бенчмаркінг. Оцінювання здійснюється за показниками: часу (тривалість виконання послуг), надійності (точний термін виконання, максимальна відповідність замовленню), об'єктивності цін на послуги та іншими.

Метод оцінки ефективності діяльності логістичної служби. Використовується методика визначення оптимальних партій поставок (формула Вильсона) при організації замовлень. Оцінювання здійснюється за показниками: кількості і розміру замовлень, кількості людино-годин і задіяної техніки на виконання певного обсягу робіт тощо.

Методи дослідження кількісно-вартісних (ABC-аналіз) і кількісно-ймовірнісних зв'язків (XYZ-аналіз), а також їх поєднання. Використовуються при оптимізації виробничих систем і систем управління запасами, формуванні товарної політики тощо.

Метод кластерного (багатофакторного) аналізу. Використовується для вибору учасників логістичних потоків (постачальників, перевізників і т.п.).

Методи визначення оптимальних місць розміщення (метод центру маси, метод гравітації, метод повного перебору, евристичні методи, методи промислової динаміки тощо). Використовуються для: оптимізації розміщення складів, виробництв, дистрибутивної мережі.

Метод аналізу конкурентоспроможності керованого об'єкта (регіона, організації, підприємства). Використовуються методика аналізу конкурентних сил (за М. Портером) для визначення рівня конкуренції в конкретних галузях бізнесу і вироблення стратегій бізнесу.

Список використаних джерел.

1. Горяїнов О.М. Логістика: Конспект лекцій / О.М.Горяїнов.– Харків: ХНАМГ, 2009.– 105 с.
2. Гюлев Н. У. Конспект лекцій з курсу «Логістичний менеджмент» / Н. У. Гюлев; Харків. нац. ун-т. міськ. госп-ва ім. О.М.Бекетова; – Харків: ХНУМГ ім. О. М. Бекетова, 2016. – 52 с.
3. Луцький І. М. Актуальні проблеми організаційно-правових засад управління складних адміністративних систем на практиці європейського досвіду та України / І. М. Луцький, А. І. Луцький, О. М. Каленюк // Економіка і держава. – 2009. – № 3. – С. 69–71.
4. Публічне управління в Україні: становлення за європейськими стандартами. Режим доступу: http://mns2013.3dn.ru/publ/sekcija_1/publichne_upravlinnja_v_ukrajini_stanovlennja_za_evropejskimi_standartami/2-1-0-2
5. Публічне управління як нова модель управління у державному секторі. Режим доступу : www.academy.gov.ua/ej/ej12/txts/10bozuds.pdf
6. Режим доступу : <http://sci.house/administrativnoe-pravo-ukrainy/84publichne-upravlinnja.html>

ПРОДУКТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ

Відсутність комплексної системи стратегічного планування в Україні, механізмів оцінки її впровадження, здійснення моніторингу з боку громадськості спричинили появу великої кількості невпорядкованих стратегічних документів та програм. Впровадження в Україні європейських стандартів життя та вихід на провідні позиції у світі передбачає вивчення досвіду реформування провідних країн світу. Актуальним є досвід Сполучених Штатах Америки, що свідчить про посилення уваги до розвитку стратегічного планування як важливого компонента процесу впровадження реформ.

Прийнятий Парламентом США в 1993 році закон про орієнтацію виконання завдань урядом на результат (Government Performance Result Act – GPRA) зобов'язує всі міністерства, урядові агенції та департаменти розробляти стратегічні плани, річні плани як частину стратегічних та готувати щорічні звіти про виконання планів. Даний закон зосередив увагу саме на необхідності зміни стилю мислення адміністраторів, поглибленого розуміння категорій кінцевого результату й якості роботи. Закон GPRA й інструктивні матеріали до нього детально описують технологію й процедури стратегічного планування. Численні приклади розробки стратегічних планів різними урядовими структурами США дають підстави робити висновки про підвищення рівня усвідомлення управлінцями потреб клієнтів і власних завдань, більш системного уявлення цілей діяльності та її результатів, про більш високу цілеспрямованість бюджетного фінансування пріоритетів розвитку [2].

Таким чином, в США на державному, федеральному і місцевому рівнях широко запроваджено управлінський інструмент продуктивний менеджмент (performance management). Даний інструмент визначає набір значень, за допомогою яких можна виміряти поставлені цілі.

Американський вчений Алан Пробст визначає, що показниками продуктивності є такі конкретні чисельні вимірювання [3]:

- Вхідні індикатори
- Вихідні індикатори
- Коефіцієнт корисної дії
- Якість обслуговування
- Результати.

Показники продуктивності повинні супроводжуватися перевіреними даними, мати кількісну оцінку, бути вимірними, актуальними, зрозумілими і своєчасними. Хоча деякі показники на перший погляд можуть вдаватися ні кількісними, ні вимірними, проте об'єктивний огляд компонентів, дасть зрозуміти, що деякі компоненти кількісної оцінки є вимірними і кількісними.

Вхідні індикатори репрезентують обсяг ресурсів, що виділяються і витрачаються на виконання програми. Вони включають в себе витрати, як прямі так і пільгові. Отже, вхідними індикаторами є ресурси, які використовуються для отримання результатів.

Вихідні індикатори становлять кількісну одиницю продукції (скільки роботи було зроблено). Вони є продуктами і послугами, що надаються, як правило, під адміністративним контролем.

Коефіцієнти корисної дії визначаються з використанням співвідношення входів, використаних на одиницю продукції.

Якість обслуговування пов'язана з тим, як задоволені громадяни, наскільки точно надається послуга, наскільки своєчасно надається послуга.

Прикладом можуть служити:

- Відсоток респондентів, задоволених послугами;
- Частота повторних дій
- Середній час очікування.

Результативні показники – це якісні результати, пов'язані з програмами та послугами. Вони зосереджені на тому, як забезпечується конкретна послуга.

У «Стратегії сталого розвитку «Україна – 2020» визначено напрями здійснення реформ за такими векторами:

вектор розвитку – це забезпечення сталого розвитку держави, проведення структурних реформ та, як наслідок, підвищення стандартів життя;

вектор безпеки – це забезпечення гарантій безпеки держави, бізнесу та громадян, захищеності інвестицій і приватної власності;

вектор відповідальності – це забезпечення гарантій, що кожен громадянин, незалежно від раси, кольору шкіри, політичних, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, мовних або інших ознак, матиме доступ до високоякісної освіти, системи охорони здоров'я та інших послуг в державному та приватному секторах;

вектор гордості – це забезпечення взаємної поваги та толерантності в суспільстві, гордості за власну державу, її історію, культуру, науку, спорт [1].

З метою досягнення стратегічних цілей варто запровадити досвід розвинутих країн світу щодо визначення показників ефективності та критеріїв їх вимірювання.

Список використаних джерел.

1. Стратегія сталого розвитку «Україна – 2020», схвалена Указом Президента України від 12 січня 2015 року № 5/2015. [Електронний ресурс]. Режим доступу : www.rada.gov.ua

2. Упровадження стратегічного планування в суспільне управління: фактори необхідності та досвід. [Електронний ресурс]. Режим доступу : // http://cpk.org.ua/index.php?option=com_content&view=article&id=240

3. Probst Alan. Performance measurement, benchmarking & outcome-based budgeting for wisconsin local government. Second Edition 2009. 68 p.

КОВАЛЬ ІРИНА ОЛЕКСАНДРІВНА

аспірант кафедри інформаційної політики та електронного урядування
НАДУ при Президентіві України

ПОЇЗДКИ ПО КРАЇНІ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Одним з напрямів реформування державного управління в Україні є забезпечення підзвітності органів влади перед громадянами. Центральною стратегією публічної підзвітності впливових акторів стають публічні, зокрема прямі, комунікації.

Обов'язковими умовами прямих комунікацій є особиста присутність представника влади; наявність конкретного меседжа/теми; факт мовлення на аудиторію [3, с. 1]. Наразі в Україні прямі комунікації органів влади є затребуваними з боку суспільства, саме вони, на думку експертів і практиків, здатні подолати бар'єр між владою та суспільством, а отже, зменшити відповідний інформаційний та психологічний розрив, знизити рівень відчуженості громадськості та протистояння владі. Через тенденцію вважати, що перша особа держави є головною людиною, відповідальною за ситуацію в країні, та головним ньюзмейкером/комунікатором² на особливу увагу заслуговують прямі комунікації президента.

Поміж різних видів прямих комунікацій президента особливе місце посідають поїздки по країні. Вони мають значний потенціал, що дозволяє розглядати їх як окремий принцип побудови президентського лідерства (*going local*) [2, с. 153-154], проте наразі в Україні їм приділяється недостатньо уваги [1], громадськість та експерти сприймають їх переважно як політичний піар, метою якого є формування лояльного електорату на виборах. Натомість, як зазначають дослідники [4], поїздки президента по країні є:

- інструментом передвиборчої боротьби/поліпшення іміджу;
- раціональним управлінським інструментом.

Цей інструмент не є новим, підвищення уваги до нього пов'язане з розвитком комунікаційних технологій, що дозволяють залишатися «на зв'язку» з підлеглими та здійснювати керівництво на відстані [4, с. 29].

Як іміджевий інструмент внутрішні поїздки є способом захисту позиції влади, підтвердженням її зацікавленості у виконанні прийнятих рішень та оцінці їхніх наслідків. Саме тому кількість закордонних поїздок не повинна перебільшувати кількість внутрішніх, адже для громадськості це означатиме неухвалу президента до внутрішніх проблем країни та засвідчуватиме несаможиттєвість держави та її керівництва.

Управлінський потенціал внутрішніх поїздок президента обумовлений, зокрема, тим, що їх здійснення створює можливості для:

- 1) звернення до конкретної зацікавленої аудиторії, тобто виголошення спеціальних президентських звернень з визначеною тематикою;
- 2) безпосереднього звернення до проблемних аудиторій;
- 3) встановлення майданчиків для майбутнього виголошення особливих специфічних тем;
- 4) спілкування з представниками місцевих партійних осередків та груп інтересів;
- 5) продукування широких матеріалів у місцевих ЗМК, що:
 - формує переважно позитивний тон матеріалів, адже місцеві ЗМК менше схильні до критики, приїзд першої особи не є для них пересічною подією, а отже, вони отримують матеріал, що має значну новинну цінність і ресурс, який зазвичай доступний лише центральним ЗМК;
 - позитивно впливає на думку місцевого населення, яке схильне більше довіряти місцевим ЗМК;
 - спричиняє зростання матеріалів не тільки в місцевих та регіональних, а й в центральних ЗМК, формуючи порядок денний для медіа;
- 6) послаблення «фільтру» центральної преси, дія якого обумовлена передусім приналежністю преси певним політичним силам та визначеною редакційною політикою;
- 7) спонукання місцевих опозиційних сил до обговорення президентських ініціатив.

Саме сукупність іміджевих та управлінських інструментальних можливостей поїздок по країні становить потужну комбінацію [4, с. 30]. Використання поїздок лише в якості виборчої технології (для переобрання) засвідчує, що підвищення популярності є незначним, не збільшуючи кількості прихильників навіть у регіонах, які голосували минулого разу на підтримку.

Поїздки по країні мають значний комунікативний потенціал під час кризових ситуацій. Поїздка на місце події дозволяє не тільки почути й побачити президента, а й «відчути» його присутність. Присутність першої особи держави заспокоює громадян, створює відчуття впевненості у вирішенні ситуації, адже президент стає очевидцем і учасником подій. Перевагами спілкування під час поїздок на місце події стають:

- персоналізованість (можливість звернутися безпосередньо до тих, хто опинився в епіцентрі події, постраждалих);
- значні можливості апелювання до емоцій: позитивне емоційне сприйняття дозволяє пояснювати складні рішення та стани, адже емоційний настрій передається реципієнту, який сприймає не тільки зміст інформації, а й засвоює особливий емоційний стан, пов'язаний з цією інформацією, формує стійке ставлення до ініціатив, дій та акторів;

² Див., наприклад, роботи Г. Почепцова, М. Кумар.

- можливість отримання миттєвого зворотного зв'язку через відслідковування реакції;
- перетворення учасників на ретрансляторів: отримувачі персоніфікованих повідомлень виявляють готовність розповідати про свої враження від побаченого та почутого.

Крім можливостей, поїздки по країні створюють певні виклики, зокрема: спілкування під час поїздок зазвичай передбачає діалогову форму (потрібно бути готовим до запитань), є особливим інформаційним приводом для місцевих ЗМК (потрібно створити умови для їх присутності), містить значний елемент спонтанності (отже, заготовки є умовними, до кожної зустрічі потрібно ретельно готуватися).

Список використаних джерел.

1. *Другий рік Порошенка: публічна активність Президента протягом року* [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.slovoidilo.ua/2016/06/07/infografika/polityka/druhij-rik-poroshenka-publichna-aktyvnist-prezydenta-protyahom-roku>
2. *Eshbaugh-Soha M. Breaking through the noise* / M. Eshbaugh-Soha, J.S. Peake. – Stanford : Stanford University Press, 2011.
3. *Kernell S. Going public. New Strategies of Presidential Leadership* : 3-rd ed. / S. Kernell. – Washington, D.C. : CQ Press, 2007.
4. *Rottinhaus B. The provisional pulpit: modern presidential leadership of public opinion* / B. Rottinhaus. – Houston : Texas A&M University Press, 2010.

ЛАЗОР ОКСАНА ДМИТРІВНА

*професор кафедри публічного управління та адміністрування
Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України, д. держ. упр., професор*

ЛАЗОР ОЛЕГ ЯРОСЛАВОВИЧ

*професор кафедри публічного управління та адміністрування
Інституту підготовки кадрів Державної служби зайнятості України, д. держ. упр., професор*

ІНСТРУМЕНТАРІЙ МІНІСТЕРСТВА ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ ПОЛЬЩІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ПУБЛІЧНОСТІ ДОБОРУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ

На сьогодні відомо п'ять основних напрямів пошуку роботи за допомогою Інтернет-ресурсів: спеціалізовані портали з працевлаштування; сайти друкованих видань, які публікують інформацію про вакансії; сайти центрів зайнятості й інших державних організацій, які надають допомогу безробітним; сайти рекрутингових агентств та безпосередніх працедавців; опосередковані ресурси [3], кожний з яких має переваги і недоліки в організації чи функціонуванні, наданні інформаційних послуг у пошуку вакансій.

Із розвитком інформаційних технологій і підвищенням рівня освіти громадян, з одного боку, актуальною проблемою безробіття в Україні та активізацією громадянами самостійного пошуку роботи, з іншого боку, дедалі більшої уваги набувають відповідні інформативні портали та сайти. Їх розробники надають різну підтримку у пошуку гідної роботи: від формування реєстру вакансій, можливості створення резюме, проведення аналітичних досліджень до надання психологічних порад щодо проходження співбесіди, уникнення помилок, пошуку шляхів самореалізації тощо.

Актуальність таких пошукових сайтів є очевидною, оскільки рівень безробіття в Україні зростає, натомість в ЄС, за твердженням Deutsche Welle із посиланням на Євростат [4] – знижується, зокрема за останні сім років він досяг рекордно низького рівня і складає на сьогодні 8,7 %.

В Україні за офіційними показниками 576 тис. безробітних, за методикою МОП – 1,871 млн. осіб або 9,7 % відносно працездатного населення України, за даними фахівців державної служби статистики – 7,6 млн. осіб (2014 р.) [1]. Серед причин такого високого рівня безробіття можна зазначити об'єктивні економічні процеси спаду економіки, ведення військових дій на території України, проведення реформ, наслідком яких є ліквідація статусу державних службовців для значної кількості працюючих у бюджетній сфері, скорочення їх чисельності та ін.

Серед суб'єктивних причин зміни місця праці аналітики сайту rabota.ua [5] наголошують на збереженні впродовж останніх років тенденції незадоволення заробітною платою – 84 % респондентів. Одноманітний зміст роботи (63 %), відсутність кар'єрного зростання (56 %), виникнення конфліктів із керівництвом (28 %) – теж причини, що зумовлюють необхідність пошуку нового місця праці.

Зазначені причини властиві і для освітян, проте згаданий вище сайт rabota.ua не дає можливості ефективного пошуку роботи для науково-педагогічних працівників у сфері освіти. Оскільки така категорія працівників там відсутня, якщо вважати, що «преподаватель» стосується здебільшого загальноосвітніх закладів. Інші сайти, зокрема LinkedIn заповнений вакансіями для англо- та російськомовних громадян, Science теж не надає вичерпної інформації для науково-педагогічних працівників.

Незважаючи на те, що сьогодні в Україні налічується 520 вишів державної (включно з комунальною) форм власності та 144 приватні, питання пошуку роботи для науково-педагогічних працівників загострилось під впливом специфічних чинників: нездорова демографічна ситуація, а відтак брак абітурієнтів (починаючи з 2008 р.), зростання тенденції можливості закордонного навчання українських студентів та ін. Уже декілька років поспіль в українських вишах відбувається скорочення науково-педагогічного персоналу, переведення працівників освіти на нижчі посади, що частково пов'язано і з різким скороченням фінансування щорічного держзамовлення на носіїв вищої освіти (у 2013 р. від 2262 тис. \$ до 842 тис. \$ у 2015 р.) [6], не додають оптимізму та впевненості у подальшій роботі і запровадження контрактної форми прийняття на роботу.

Окрім цього, кадрові служби навчальних закладів часто подають інформацію про оголошення конкурсу на вакантні посади в засобах масової інформації, які не є популярними серед населення, керуючись, здебільшого, принципом мінімальної оплати цієї послуги. Не секрет і те, що під час проведення конкурсу й надалі спрацьовує принцип протекціонізму, привілейованості для одних, коли конкурсні процедури змінюються «під відповідних кандидатів», та закритості його для інших, що підсилюється ще й «зручним» складом вчених рад, і все це незважаючи на прийняту нову редакцію Закону України «Про вищу освіту». Результати боротьби з корупцією в Україні у 2015 р., за інформацією Генеральної прокуратури України, підтвердили, що система освіти є однією із найкорумпованіших, поряд із сферами земельних та бюджетних правовідносин, охорони здоров'я.

З огляду на те, щоб зробити цей процес прозорим та публічним, вартим уваги є досвід Польщі. На сайті Міністерства вищої освіти та науки Польщі сформована активована база оголошень вакансій, які подають вищі навчальні заклади. Насамперед, тут представлена карта Польщі із можливістю активувати пошукову інформацію в розрізі воєводств. За необхідності пошуку місця праці у вузі на території котрогось із них, у сформованій нижче базі можна побачити наявні на той час пропозиції навчальних закладів цього воєводства.

У зазначеній базі оголошень міститься загальна уніфікована інформація щодо: назви та виду навчального закладу, який подає оголошення про вакансію та конкурс на посаду; назви посади, на яку оголошено конкурс; назви воєводства та міста, де знаходиться цей заклад, професійної сфери (право, економіка, управління тощо); дат подання оголошення та закінчення терміну його чинності. За кожним із зазначених критеріїв інформацію можна активувати, що значно полегшує пошук користувача і скорочує час пошуку.

Для зацікавлених осіб у додатку є детальніша інформація, що містить вимоги до претендента, необхідні документи, очікування як з боку вузу, так і претендента, розмір зарплати тощо. Звичайно, що рівень вимог зростає не лише в розрізі посад асистент – професор, але і в межах однієї і тієї ж посади різних вузів. Серед традиційних вимог до кандидата (наявність наукового ступеня, вченого звання, стажу роботи, подання грамотно складеного резюме), викладаються і нетрадиційні (як для України), зокрема із зазначенням кількісного та якісного їх виміру. Тобто ті, які потребують документального підтвердження, зокрема наявність рекомендаційного листа, не менше 100 чи 200 позицій наукових праць претендента у професійній сфері, необхідний рівень знання іноземної мови, співпраця з навчальними вузами інших країн, участь у проектах, міжнародних та крайових конференціях, тобто зазначаються вимоги, які засвідчують активність претендентів у науковому співтоваристві освітян.

Вартим уваги є відмінності в межах однієї і тієї ж посади, не тільки стосовно викладача і старшого викладача, але і щодо професорських посад (асоційований, гостьовий, звичайний, надзвичайний), до кожної з яких вимоги відрізняються.

Водночас тут можна не лише знайти потрібну інформацію щодо вакансій, але й подати відомості, зареєструвавшись у цій базі оголошень.

В Україні гострою є проблема працевлаштування громадян, які з різних причин не витребувані на сучасному ринку праці, зокрема працевлаштування осіб вікової категорії 45+. Статистика засвідчує, що відсоток цієї категорії вдвічі вищий, аніж серед молодших громадян працездатного віку. Для таких людей в Україні є державні програми професійного перенавчання шляхом видачі ваучера для підтримання конкурентоспроможності осіб на ринку праці. На підставі його наявності здійснюються перепідготовка, спеціалізація, підвищення кваліфікації за професіями та спеціальностями згідно з пріоритетними видами економічної діяльності, підготовка на наступному освітньо-кваліфікаційному рівні. Після внесення законодавчих змін такі ваучери можуть отримати і демобілізовані учасники АТО та переселенці. За результатами проведених досліджень аналітиками порталу rabota.ua [5], 43 % респондентів за своє життя вже змінили роботу 4 – 7 разів. Результати іншого проведеного дослідження 2012 р. [2] засвідчили достатньо високий рівень мобільності громадян, адже кожний 5-й українець готовий змінити місце проживання через роботу. До того ж, до переїзду чоловіки більш схильні (64 %), аніж жінки (36 %). Події останніх років вказані тенденції лише посилили.

Наявність згаданого сайту Польщі засвідчує, наприклад, де і якої категорії науково-педагогічних працівників бракує більше, зокрема медичної сфери, технологів чи мистецького спрямування, що надає можливість науково-педагогічним працівникам здобути кваліфікацію за суміжною спеціальністю, перекваліфікуватись, долаючи пов'язані з цим переживання та страх, оскільки людина має конкретну ціль, бажання її досягти та можливість самореалізуватись.

Вважаємо, що Міністерству освіти та науки України варто перейняти цей досвід, започаткувавши на своєму офіційному сайті реєстр вакансій на посади науково-педагогічних працівників, обов'язковий для всіх вузів, що з одного боку полегшить пошук роботи та мінімізує час для претендентів на зайняття цих посад. З іншого – забезпечить принцип прозорості та публічності конкурсної процедури, підвищить рівень конкурентоспроможності науково-педагогічних працівників, а відтак – ефективність добору та відбору кадрів вищих навчальних закладів, зокрема і на адміністративні посади, що загалом сприяло б відповідності ринку праці в системі освіти.

Список використаних джерел.

1. Аналітики подсчитали количество безработных в Украине // *Електронний ресурс*. – Режим доступу. – http://news.eizvestia.com/news_economy/full/872-analitiki-podschitali-kolichestvo-bezrobotnyh-v-ukraine – 29.03.2015 р.
2. Каждый пятый украинец готов сменить место жительства из-за работы // *Електронний ресурс*. – Режим доступу – <http://rabota.ua> – 26.06.2014 р.
3. Плодотворный поиск работы в Интернет: как ничего не пропустит // *Електронний ресурс*. – Режим доступу – <http://rabota.ua> – 26.06.2014 р.
4. Уровень безработицы в ЕС падает. В Украине – растет // *Електронний ресурс*. – Режим доступу – <http://hubs.ua/news/uroven-bezrobotitsy-v-es-padaet-74768.html> – 31.05.2016 р.
5. Что вынуждает украинцев менять работу? (инфографика) // <http://newsoboz.org/obshchestvo/chto-vynuzhdaet-ukraintsev-menyat-rabotu-infografika--17072016135700>
6. Шпак Ю. Вища освіта для безробітного: кого вчить Україна // *Електронний ресурс*. – Режим доступу – <http://forbes.net.ua/ua/nation/1400416-vishcha-osvita-dlya-bezrobotnogo-kogo-vchit-ukrayina>

МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК НОВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Трансформаційні процеси, що відбуваються в Україні, супроводжуються тотальним руйнуванням традиційних зв'язків і відносин влади і суспільства, відчуженням людини від органів влади і держави, падінням до них довіри громадян. Завдання налагодження діалогу між інститутами публічного управління та суспільством залишається однією з найбільш необхідних заходів для збереження підвалин самої влади, основи демократії та громадянського суспільства як найважливіших передумов побудови правової держави.

Ефективність публічного управління напряму залежить від характеру маркетингової комунікації та ступеня залучення суспільства до процесів прийняття рішень. В системі публічного управління змінюються роль і функції основних учасників маркетингової комунікації, взаємодія між якими здійснюється вже не тільки по вертикалі: від керуючих до керованих, але і по горизонталі. Отже, у сучасному публічному управлінні України зростає роль горизонтального рівня маркетингової комунікації, робляться спроби переходу від прямого впливу влади на аудиторію до діалогової маркетингової комунікації, яка передбачає більш тісну взаємодію. Оскільки комунікації є життєво важливою частиною людського існування, то будь-які зміни в способах комунікації мають суттєві наслідки для розподілу влади всередині суспільства, для зміни індивідуальної та соціальної свідомості, а також для перегляду суспільних цінностей. У контексті побудови комунікацій публічного управління кінцеві цілі можуть досягатися шляхом зміни способів і форм комунікації.

Вельми цікавою виглядає і позиція відомого теоретика інформаційного суспільства Е. Масуда, який висунув гіпотезу про те, що новому суспільстві класи змінюються соціально недиференційованими «інформаційними спільнотами» [3, с. 103]. Дж. Несбіт і П. Ебурдін вважають, що сучасні інформаційно-комунікативні технології істотно підтримують і розвивають демократичні процеси навіть в умовах авторитарних систем, і в умовах, коли комп'ютер розширив могутність особистості, громадяни можуть ефективніше стежити за діями своїх урядів, ніж уряди можуть стежити за діями громадян. [2, с. 47].

Можна констатувати, що на сьогоднішній день доступні для комунікації нові технології істотно змінили і продовжуватимуть змінювати і способи впливу на суспільну свідомість в рамках сучасного публічного управління, все активніше проникаючи в основні сфери життя суспільства, трансформуючи способи комунікації як всередині нього, так і між суспільством і владою, змінюючи моделі поведінки як комунікаторів, так і цільових аудиторій комунікації, неминуче призведе і вже призводить до істотної зміни способів і моделей сучасного публічного управління в цілому. Відмітимо, що для розвитку комунікативних процесів в двадцять першому столітті характерним є зростання різноманіття й інтегрованості маркетингових комунікацій, з одного боку, і зростання використання диференційованих маркетингових інструментів – з другого [1, с. 92].

Отже, ефективне публічне управління передбачає внесення інформаційних-маркетингових комунікацій в загальну програму маркетингу із врахуванням інформації про маркетингові цілі органу влади. Ця інформація є вихідною для розробки програми комплексу маркетингових комунікацій, в якій розписуються деталізовані програми роботи із громадськістю, реклами, тощо. Такий підхід додає плану інтегрованих маркетингових комунікацій характер концепції, згідно якої органи влади ретельно продумують, планують, координують і управляють роботою своїх багаточисельних каналів комунікації – реклами в засобах масової інформації, роботи із громадськістю – з метою розробки чіткої, послідовної і переконливої уяви про свої послуги та дії.

Список використаних джерел.

1. Маркетинговий менеджмент: Підручник / Котлер Ф., Келлер К., Павленко А. Ф., Длігач А. О. та ін. – К.: Хімджест, 2008. – 720 с.
2. Окландер М. Маркетингові дослідження перспектив науково-технологічного розвитку України / М. Окландер, О. Яшкіна // Економіка України. – 2008. – № 11. – С. 47 – 56.
3. Хабермас Ю. Моральное сознание и коммуникативное действие. – СПб.: Наука, 2000. – 377 с.

МАЙДАНЮК СЕРГІЙ ІГОРОВИЧ

*доцент кафедри менеджменту організацій
ОРИДУ НАДУ при Президентіві України, к.е.н.*

ПРОБЛЕМИ РОЗРОБКИ, ВИКОНАННЯ ТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТОРСЬКОЇ ВИБІРКИ В АУДИТІ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ

Постановка проблеми. Проведення аудиту фінансових звітів з одного боку неможливо без застосування вибірових методів дослідження з причини специфіки аудиту. З другого боку помилки у встановленні параметрів аудиторської вибірки можуть призвести до зростання рівня аудиторського ризику, та/або зростання часу і відповідно вартості аудиторської перевірки. Ці чинники обумовлюють актуальність дослідження проблем розробки, виконання та оцінки результатів аудиторської вибірки в аудиті фінансових звітів.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проведене дослідження виявило, що проблемами розробки, виконання та оцінки результатів аудиторської вибірки в аудиті фінансових звітів приділяють увагу багато дослідників.

Найбільш вагомий внесок в розробку цієї проблеми внесли такі дослідники, як А. А. Аренс, Ф. Ф. Бутинець, Н. Е. Васильєва, Н. І. Дорош, Дж. К. Лоббек, В. І. Подольский, А. М. Проскураков, Е. М. Четыркин та інші.

Ціль дослідження. Ціллю проведеного дослідження є розгляд проблем розробки, виконання та оцінки результатів аудиторської вибірки в аудиті фінансових звітів та пошук підходів до їх удосконалення.

Виклад основного матеріалу дослідження. Міжнародні стандарти аудиту [2] мають окремий стандарт МСА 530 «Аудиторська вибірка» в якому дається таке визначення: «Аудиторська вибірка (вибірка) – використання аудиторських процедур до менш як 100% елементів у межах генеральної сукупності, яка стосується аудиту, так, що всі елементи вибірки мають шанс бути відібраними з метою надання аудиторю обґрунтування, на основі якого формулюються висновки за всією генеральною сукупністю» [2, с. 474]. Проте А. М. Проскураков в монографії «Аудит финансовой отчетности : Базовое руководство по применению и документированию аудиторских процедур» [3] звертає увагу на те що термін «аудиторська вибірка» може використовуватися як у значенні «отобранной совокупности элементов, или выбранного образца» так і в сенсі «выборка может означать и метод отбора отдельных элементов из проверяемой совокупности» [3, с. 167].

При розробці аудиторської вибірки аудитор мусить дотриматись таких вимог: 1) врахувати мету аудиторської процедури та характеристики генеральної сукупності; 2) визначити розмір вибірки, достатній для зменшення ризику вибірки до прийнятного рівня; 3) так відібрати статті для вибірки, щоб кожний елемент вибірки мав шанс бути відібраним. При оцінці результатів аудиторської вибірки аудитор має: 1) оцінити результати вибірки; 2) оцінити чи надало використання аудиторської вибірки достатні підстави для висновків щодо генеральної сукупності.

Фахівець в фінансовій математиці С. М. Четыркин в посібнику «Выборочные методы в аудите» [4] звертає увагу на особливості використання вибірових методів «Аудитор же в основном имеет дело со стоимостными характеристиками. Соответственно в аудите в зависимости от специфики изучаемых объектов и целей проверки применяются как стандартные выборочные методы, так и свои, специальные методы выборочного контроля, которые нигде более не встречаются» [4, с. 16].

Професор КНУ ім. Тараса Шевченка Н. І. Дорош в монографії «Аудит : теория і практика» [1] розглядає особливості методів формування аудиторської вибірки «Вибіркова перевірка частини операцій потребує відповідної методології, яка базується на використанні як статистичних так і нестатистичних підходів» [1, с. 321]. Та звертає увагу на те що «... перед кожною аудиторською організацією в сучасних умовах поставлено завдання розробки і впровадження внутрішньофірмових методик вибірових досліджень. Такі методики потрібні й тому, що трактування суті й практичного застосування вибірки в аудиті неоднозначні» [1, с. 322].

Висновки. Узагальнення результатів проведеного дослідження проблем розробки, виконання та оцінки результатів аудиторської вибірки в аудиті фінансових звітів дає підстави зробити такі висновки: 1. Визначення поняття «аудиторська вибірка» тільки як відібраної сукупності елементів, не відповідає сьогоднішній практиці аудиту яка тож використовую цей термін для позначення методів відбору сукупності елементів вибірки. 2. Ступінь розвитку методів аудиторської вибірки в наш час дійшов такого рівня що фахівці використовують не тільки стандартні методи вибірки, але й спеціальні методи вибірового контролю які ніде більше oprіч аудиту фінансових звітів не застосовуються.

Список використаних джерел.

1. Дорош, Н. І. Аудит : теория і практика [Текст] / Ніна Іванівна Дорош. – К. : Знання, 2006. – 495 с.
2. Міжнародні стандарти контролю якості, аудиту, огляду, іншого надання впевненості та супутніх послуг [Електронний документ] : Видання 2014 року. В 3-х частинах. – К. : МФБ, АПУ, 2015. – Режим доступу : <http://www.apu.com.ua/891-mizhnarodni-standarti-kontrolyu-yakosti-auditu-oglyadu-inshogo-nadannya-vpevnenosti-ta-sputnikh-poslug-vidannya-2014-roku>. – Назва з екрану.
3. Проскураков, А. М. Аудит финансовой отчетности : Базовое руководство по применению и документированию аудиторских процедур [Текст] / Андрей Михайлович Проскураков. – Вологда : Дарника, 2010. – 760 с.
4. Четыркин, Е. М. Выборочные методы в аудите [Текст] : учебно-практическое пособие / Евгений Михайлович Четыркин, Наталия Евгеньевна Васильева. – М. : КНОРУС, 2010. – 136 с.

МУРАШЕВ СЕРГІЙ ПАВЛОВИЧ

*аспірант кафедри менеджменту та адміністрування
Харківського національного університету міського господарства ім. А.Н. Бекетова*

ДО ПИТАННЯ РОЗРОБКИ НОВІТНІХ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У АВТОТРАНСПОРТНОМУ КОМПЛЕКСІ

Розв'язання політичних, економічних, соціальних та інших кризових ситуацій у державі пов'язане із застосуванням різних інструментів або механізмів державного управління.

Однозначного трактування дефініції механізм управління або механізм державного управління на сьогодні немає. Автор Р.М. Рудницька [1] цей термін визначає як «складна система», автори В. Князева та В. Бакуменко [2, с. 116–117] трактують як «форми, методи та інструмент», що так само можна об'єднати у форму «складна система».

У даному випадку можна лише конкретизувати, що до механізмів державного управління або інструментам реалізації державної влади (управлінської функції) відносяться такі складові – структура, зі своєю ієрархією (державний апарат) та важелі (визначають регламент, порядок дій й оформлені законодавчо). Так само варто відзначити, що механізм управління є необхідною умовою як з регулювання, так і безпосереднього управління галузями народного господарства країни.

Як вже наголошувалося, дані інструменти спрямовані на вирішення різноманітних управлінських завдань, одними з яких є кризові «явища» у навколишньому природному середовищу, а саме проблема виснаження (вичерпання) природних ресурсів у зв'язку з функціонуванням автотранспортного комплексу як у нашій країні, так і у зарубіжних державах.

Проведений літературний аналіз засвідчує [2–7], що наукові дослідження механізмів державного управління ресурсозбереженням охоплюють такі сектори економіки, як житлово-комунальний сектор, енергетичний комплекс, сільське господарство, авіаційна галузь, харчова промисловість, галузь цивільного захисту тощо, тоді як дослідження ресурсозбереження у автотранспортному комплексі або на автомобільному транспорті не проводяться, чим не враховуються потреби сьогодення.

Аналізуючи державну управлінську діяльність на автомобільному транспорті слід зазначити, що найбільш перспективним напрямком роботи є розвиток лише одного автомобілебудування, на що спрямовані більшість з існуючих нормативних документів у цій галузі. Проте навіть у цьому векторі управлінської роботи значущих результатів на сьогодні здобуто не було: національна автомобілебудівна промисловість знаходиться у глибокому занепаді, а криза що охопила його поширюється й на суміжні галузі економіки (виробництво металопродукату, пластмас, автоскла, автохімії тощо), створює перепони до сталого проведення науково-дослідної діяльності. Необхідно зазначити, що автомобілебудівна галузь є однією зі стратегічних галузей державної економіки, оскільки спроможна на одне робоче місце у автомобілебудуванні створити до п'яти – шести робочих місць у суміжних галузях промисловості.

Висвітлюючи проблеми нераціонального ресурсоспоживання у автотранспортному комплексі можна виділити декілька чинників, що посприяли вичерпанню природних ресурсів у зв'язку з його функціонуванням: скорочення терміну експлуатації нових автотранспортних засобів, що досягає 5–7 років; загальне зменшення рівня ремонтпридатності сучасних автотранспортних засобів; ліквідація підприємств, які забезпечували проведення капітальних та відновних ремонтів АТЗ й агрегатів. Визначити найбільш суттєвий з чинників, що вплинули на розвиток зазначеної екологічної проблеми досить важко, оскільки вплив кожного з факторів був розтягнутий у часі, тобто негативний вплив навколишньому природному середовищу було завдано комплексно.

Враховуючи комплексність негативного впливу на навколишнє природне середовище від функціонування автотранспортного комплексу, слід задіяти відповідні інструменти (механізми) державного управління у даному секторі економіки. Однак впровадження управлінської функції у цьому аспекті є новим «явищем» у нашій країні, оскільки й до сьогодні, як наголошувалося, сучасних механізмів державного управління, які б можливо було застосувати для вирішення цієї екологічної проблеми поки що не має. Існуючі державні зачатки управління у даній галузі обмежуються лише економічною розбудовою легкового автомобілебудування, тоді як сьогодні є нагальна необхідність у комплексному підході до вирішення проблем природокористування у автотранспортному комплексі.

Майбутній механізм державного управління повинен поширюватися на галузі автомобільного комплексу – автомобілебудівну, автотранспорту галузь й на їх підгалузі; включати у себе освітню складову, що поширюватиметься на автовласників та сприятиме підготовці фахівців для комплексу за новими вимогами, які пред'являє сучасність; на кадрову складову у структурі апарату державного управління країни.

Резюмуючи вищевикладену пропозицію слід зазначити, що майбутній розвиток автотранспортного комплексу країни повинен здійснюватися за новою концепцією, що здатна забезпечити співіснування промисловості та біосфери.

Список використаних джерел.

1. Рудницька Р.М. Механізми державного управління : сутність і зміст / Р. М. Рудницька, О. Г. Сидорчук, О. М. Стельмах; за наук. ред. М.Д. Лесечка, А. О. Чемериса. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2005. – 28 с.
2. Державне управління : Словник – довідник / За заг. ред. В.М. Князева, В.Д. Бакуменка. – К.: УАДУ 2002. – с. 228
3. Шеремет О.О. Організаційно – економічний механізм ресурсозбереження на підприємствах харчової промисловості / О.О. Шеремет, О.М. Кривчун // Наукові праці НУХТ. – К.: НУХТ, 2011. – №40. – С. 34–39.
4. Олешко Т. Економічний механізм ресурсозбереження авіакомпанією / Т. Олешко, О. Марусич // Вісник Київського національного університету ім. Тараса Шевченка. Економіка. – 2014. – № 2 (155). – С. 37–40.
5. Онищук Г.И. Концессия как механизм инвестирования ресурсосбережения в жилищно-коммунальном хозяйстве регионов Украины / Г.И. Онищук, Н.Н. Потапова // Научно-технический сборник. Коммунальное хозяйство городов. – 2007. № 3. – С.3–11.
6. Киселева О.В. Интегрированный подход к формированию механизма ресурсосбережения в региональном энергетическом комплексе / О.В. Киселева // Вестник ОГУ. – 2008. – №8 (90). – С. 35–48.
7. Рублева О.С. Организационно – экономический механизм ресурсосбережения в сельском хозяйстве / О.С. Рублева // Устойчивое развитие экономики : состояние, проблемы, перспективы : сборник трудов VI международной научно-практической конференции. – 2012. – №8. – С. 214–215.

МУСІЙЧУК ДМИТРО ВОЛОДИМИРОВИЧ

*аспірант кафедри регіонального управління, місцевого самоврядування та управління містом
НАДУ при Президентіві України*

ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ҐЕНДЕРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ

Досвід зарубіжних країн світу щодо ґендерних перетворень свідчить про актуальність цієї проблеми. Ґендерна рівність в сучасних умовах є пріоритетним напрямом державної соціально-економічної політики, яка інтегрована в усі сфери діяльності органів влади.

Ґендерні перетворення є справою держави і громадянського суспільства. Їх діяльність потребує чітко визначених концептуальних позицій, на основі яких формуються ґендерні стратегії, визначаються ґендерна політика і відповідно до них – програми та плани, аналізуються та відслідковуються процеси, оцінюються результати ґендерно спрямованих дій та окреслюються ґендерні перспективи [2].

Згідно вітчизняного законодавства чоловіки і жінки абсолютно рівні у своїх правах. Проте на практиці нерідко трапляються ситуації, коли жінки не мають можливості реалізовувати свої права, а юридична рівність не гарантує рівність фактичну.

Це зумовлює потребу більшої активності з боку держави щодо ґендерних перетворень в Україні.

Розвиток ринкової економіки в Україні, ймовірно, загострив ґендерну проблему. Приватні роботодавці, враховуючи нинішню систему, часто вважають не вигідним брати на роботу жінку, яка має дітей або потенційно може стати матір'ю. Більшість пільг для працюючих жінок роботодавці розглядають як обтяжливі, що дедалі більше спричиняє посилення дискримінації [4].

Аналіз сучасного стану законодавства України, яке регламентує становище жінок на ринку праці, дозволяє констатувати, що сьогодні нормативно-правові акти не становлять цілісної системи. Система законодавчих актів щодо праці не є досконалою, оскільки вона відбиває стереотипне сприйняття проблем трудових прав жінок, яке тривалий час панує у суспільстві.

Багато існуючих нормативно-правових актів були розроблені для економічної системи, побудованої за принципом державного економічного монополізму.

Нині ці законодавчі акти вже практично недієздатні, а тому не виконуються. Тому законодавчі норми, що регламентують працю жінок, мало чим відрізняються від інших трудових норм.

Поширення сфери впливу тіньової економіки, правовий нігілізм усіх «гравців» ринку та багато інших причин призвели до того, що тіньова зайнятість населення за своїми обсягами, за деякими оцінками, досягає розмірів офіційної зайнятість в Україні [3].

Причин цієї «строкатості» трудового законодавства досить багато, проте найважливішими можна визначити такі:

1) проблема становища жінок у сфері зайнятості поки ще не розглядається більшістю представників виконавчої та законодавчої влади як така, що вимагає нагального вирішення;

2) незважаючи на існування Закону України «Про забезпечення рівних прав і можливостей для жінок та чоловіків», поки що не вироблено дієвого механізму досягнення цих можливостей у сфері зайнятості.

Сьогодні факти і практичний досвід здійснення державної політики показують недовірливість формування законодавчої бази у сфері ґендеру.

Однак, Україна може скористатися успішними ініціативами країн, досвід яких привертає увагу в цьому напрямі. За багатьма аспектами ситуація в Угорщині нагадує ситуацію в Україні. Так, ґендерна нерівність в оплаті праці в Угорщині суттєва, хоча й не така висока, як в Україні. Лише половина осіб жіночої робочої сили працевлаштована, і жінки мають серйозні труднощі в отриманні доступу до ринку праці після закінчення декретної відпустки.

Водночас, Угорщина запровадила низку цікавих ініціатив, спрямованих на реінтеграцію жінок на ринку праці. Наприклад, батьки (і жінки, і чоловіки) мають можливість зберегти допомогу по догляду за дитиною після повернення до повної зайнятості. Іншою ініціативою стала Програма «Старт плюс», яка дає роботодавцям можливість зменшити соціальні внески на два роки, взявши на роботу батьків, які нещодавно втратили право на виплати, допомогу чи підтримку для догляду за дитиною. Також були запроваджені жорсткіші правила звільнення батьків у період отримання ними допомоги з догляду за дитиною. Окрім того, Угорщина інвестує у розвиток та покращення системи охорони дитинства, яка на сьогодні забезпечує місцями у дошкільних закладах приблизно 83% дітей дошкільного віку старших за три роки. Національна конфедерація профспілок Угорщини також запровадила ініціативу із впровадження системи моніторингу змін різниці в оплаті праці [4].

Словаччина є іншою країною, що має подібну до України ситуацію. Ґендерна різниця в оплаті праці залишається майже на такому самому високому рівні, що й в Україні, і майже половина жіночої робочої сили не працевлаштована. Намагаючись подолати різницю в оплаті праці в останні роки, уряд Словаччини розробив дві ініціативи: впровадження Національної системи трудових інспекцій для кращого контролю роботодавців і внесення змін до Кодексу законів про працю з метою роз'яснення поняття рівної оплати праці рівної цінності. Крім того, Словаччина розробила план поєднання сімейного життя і роботи, що передбачає можливість працювати дистанційно та поєднувати допомогу по догляду за дитиною і заробітну плату. До того ж, Словаччина більше за Україну інвестує в охорону дитинства, і рівень забезпечення дітей дошкільного віку старших за три роки місцями у дошкільних закладах становить близько 70% [4].

Привертає увагу досвід Литви, у якій майже 62% жіночої робочої сили працевлаштовано, а система надання декретної відпустки функціонує досить ефективно. Щодо активних ініціатив на ринку праці, Литва запровадила політику ротатії працівників, яка передбачає економічні переваги для роботодавців, які наймають безробітних замість працівників, що перебувають у декретній відпустці. Також Литва підвищила мінімальну заробітну плату в низько-оплачуваних секторах, де працюють переважно жінки, що зменшило різницю в оплаті праці. Подібно до Угорщини Литва надає цільову допомогу жінкам, які опинилися за межами ринку праці, і полегшує їх повторний доступ на ринок праці.

Запровадження таким чином, досвіду зарубіжних країн світу щодо ґендерних перетворень в Україні сприятиме новій ґендерній політики, для забезпечення прав та можливостей жінок і чоловіків, механізму захисту від дискримінаційного ставлення до себе як жінками так і чоловіками.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» від 8 вересня 2005 р. № 2866-IV [Електронний ресурс] / Верховна Рада України. – Режим доступу: <http://portal.rada.gov.ua/laws/show/2866-15>
2. Рекомендації до стратегії ґендерних перетворень в Україні // Програма розвитку ООН в Україні, К. 2006
3. Аналітичний звіт за результатами дослідження умов для розвитку економічних можливостей жінок в Україні як фактора, що сприяє ґендерній рівності (за ініціативою Міністерства соціальної політики України та за підтримки Координатора проектів ОБСЄ в Україні) / Укладач: Галустян Ю.М. – Київ, 2012. – 80 с.
4. http://Гендерна_рівність_у_світі_праці_в_Україні – Режим доступу: kyiv-obl.gov.ua/genderna_rivnist_u_sviti_pratsi_v_ukrajini.

ОСОБЛИВОСТІ НАЛАГОДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ БАГАТОРІВНЕВОГО ВРЯДУВАННЯ

Багаторівневим, згідно визначення наведеного в Європейській Хартії багаторівневого врядування [3], є врядування «на основі скоординованих дій з боку ЄС, держав-членів, регіональних і місцевих органів влади відповідно до принципів субсидіарності, пропорційності та партнерства, оперативної та інституційної співпраці у розробці та реалізації політики ЄС».

Управлінські дії в такій складній системі можуть бути горизонтальними та вертикальними. Загалом вертикально-горизонтальна взаємодія в системі багаторівневого врядування передбачає спільні узгоджені дії необмеженої кількості стейкхолдерів двох, або більше рівнів публічного управління щодо спільного вирішення питань суспільного значення.

Згідно зарубіжних джерел [4], вертикальна взаємодія в багаторівневому врядуванні передбачає зв'язки між вищими і нижчими рівнями у системі публічного врядування (національний, регіональний, місцевий і т.д.). Побудова ефективних вертикальних відносин вимагає більш активних стратегій і підходів з боку органів публічної влади для поліпшення їх взаємодії з іншими органами публічної влади інших рівнів як потенційними партнерами у розв'язанні певних суспільних проблем. Горизонтальна взаємодія охоплює як державних і муніципальних, так і приватних суб'єктів, які функціонують на одному рівні (національному, регіональному, або місцевому).

Процес багаторівневого врядування характеризується виробленням політики через конкретні спільні ініціативи, наприклад, проекти публічно-приватного партнерства, проекти, програми і стратегії, які формуються й реалізуються також за участю двох і більше сторін з метою отримання спільної вигоди. При цьому будь-який суб'єкт може ініціювати вирішення суспільно значущих завдань, брати участь в організації їх виконання, координації відповідної діяльності та ін., у т.ч., громадські організації, навіть окремі громадяни [1]. Відповідно, механізм взаємодії у конкретній ситуації залежить від організаційно-правового статусу та специфіки діяльності ініціатора багаторівневої ініціативи.

Невід'ємною характеристикою мульти-суб'єктних (багаторівневих) проектів є конфліктуючі інтереси і конкуруючі цілі різних зацікавлених сторін приватного і державного секторів, тому необхідна їх належна координація, що забезпечує узгодженість дій і поєднання ресурсного потенціалу. Важливою умовою цього процесу є і фасилітація – організація процесу колективного розв'язання проблем під керуванням фасилітатора (ведучого, головуєчого) [2]. Так, ефективно налагоджена фасилітація дозволяє організувати обговорення складних проблем без втрат часу та за короткий термін виконати усі заплановані дії із максимальним залученням учасників процесу.

Як слушно відзначає І.О.Дегтярьова, для застосування моделі багаторівневого врядування необхідний певний ступінь соціальної та політичної зрілості громадян й суспільних інститутів, усвідомлення ними своєї ролі у забезпеченні розвитку регіонів та готовності безпосередньо взяти участь у відповідних процесах, а також довіри між ними [1].

Оскільки багаторівневе врядування передбачає прийняття рішень на рівні зацікавлених сторін, то це може бути здійснено лише на основі структурованого та скоординованого діалогу, консультацій та як результат – узгоджених дій. Одним із ключових інструментів розв'язання цього завдання є створення мереж взаємодії, в межах яких відбувається обмін інформацією, досвідом та ідеями для інноваційних проектів, публічно-приватного партнерства та ін. Водночас для формування таких мереж і довіри між їх учасниками (є необхідною умовою для результативної взаємодії) потрібен певний час і цільові зусилля, адже інші заінтересовані сторони мають свої потреби, які можуть різнитися.

Мережі співпраці між суб'єктами публічного і приватного сектора, як ключові форми багаторівневої взаємодії, повинні бути організовані переважно за горизонтальним принципом, зокрема для забезпечення більшої гнучкості та синергії. Органи влади мають забезпечувати різноманітність спеціально розроблених форм співпраці задля мобілізації навколо пріоритетних питань.

При цьому звід принципів взаємодії у системі багаторівневого врядування має визначитися згідно конкретних умов. Типовими такими принципами є усвідомлена необхідність партнерства, раціональність, додатковість, довіра, субсидіарність, прозорість, соціальної взаємодії, підзвітність партнерам та суспільству, партиципативність (принцип участі), колегіальність, узгодженість власних інтересів з інтересами інших сторін, особиста та спільна відповідальність, відкритість до інновацій, інтеграція і доповнення повноважень та ресурсів [3-5].

Питання організації взаємодії різних сторін у процесі розв'язання суспільно значущих проблем, а також адміністративних, фінансових та інших її аспектів, слід опрацьовувати ще на початкових етапах співпраці. Так, перш слід розробляти окремий механізм взаємодії учасників багаторівневих ініціатив, який буде застосовуватися на різних етапах політики, або проектних циклах.

Організувати взаємодію слід на рівні, де виникло мультисуб'єктне питання, однак згідно світової практики в моделі багаторівневого врядування процес розробки загальних цілей краще починати на місцевому рівні, де люди (організації) можуть висловити свої очікування (просторового, соціального, чи економічного контексту) [4].

Окрім того, для різних сфер і проблем, які потребують розв'язання, слід окремо узагальнювати заінтересовані сторони, визначати їх ролі, завдання, які вони мають виконати.

Отже, особливостями взаємодії в системі багаторівневого врядування, на нашу думку, є:

- залучення усіх зацікавлених сторін навколо багаторівневих ініціатив, які передбачають консенсусний процес прийняття рішень, організацію вирішення спільних завдань;
- укладання дво- і багатосторонніх договорів між органами публічної влади на добровільних засадах задля формування та реалізації багаторівневих проектів;
- взаємне навчання і обмін досвідом у процесі реалізації спільних проектів;
- високий ступінь інноваційності та невизначеності процесів взаємодії;
- підзвітність, прозорість і постійний зв'язок та достатній ступінь довіри між учасниками багаторівневих ініціатив є ключовими умовами.

Список використаних джерел.

- Дегтярьова І.О. Багаторівневе регіональне врядування та багаторівневе регіональне управління : аналіз співвідношення сутнісних характеристик І.О.Дегтярьова // Держава та регіони. – 2016. – № 2 (54). – С. 124-129.
- Фасилітація // Вікіпедія [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://uk.wikipedia.org/>
- Charter for Multilevel governance in Europe [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://portal.cor.europa.eu/mlgcharter/Pages/MLG-charter.aspx>
- Good multilevel governance for vocational education and training: the paper of European Training Foundation. – 2013. – Torino : European Training Foundation. – 49 p.
- Handbook for Multilevel Urban Governance in Europe / Tuna Tasan-Kok, Jan Vranke. – Hague (Netherlands), 2011. – 62 p.

РОМАНЕНКО ТЕТЯНА ІВАНІВНА

*старший викладач кафедри української та іноземних мов
ОРИДУ НАДУ при Президентові України*

THE IMPORTANCE AND CHALLENGES OF LEADERSHIP RESEARCH

To most people, the importance of leadership is self-evident no matter what the setting. In organizations, effective leadership provides higher quality and more efficient goods and services; it provides a sense of satisfaction among the conducting the work; and it provides an overarching sense of direction and vision ; an alignment with the environment, a healthy mechanism for innovation and creativity, and a resource for invigorating the organizational culture. This is no small order, especially in contemporary times.

Leadership is difficult in all eras, to be sure, but it seems that today's leaders face additional challenges. While the shared-power environment created in the second half of the twentieth century enhanced many aspects of democracy, « it also makes leadership more difficult ». The public has greater access to view leaders today, especially public-sector leaders, through the media focus, the Internet, and greater levels of public awareness. Yet the public shows less tolerance for leaders' mistakes, foibles, and structural challenges as its skepticism has grown. Further, there is evidence that a competition in the organizational universe has intensified in the new global economy, even among public-sector organizations, the range of skills necessary for leaders has grown.

In his landmark 1978 study on leadership James MacGregor stated, «Leadership is one of the most observed and least understood phenomena on earth «.

Leadership can focus strictly on the needs (getting things done), the means by which things get done (the followers), or aligning the organization with external needs and opportunities (which can result substantive change). A definition of leadership can also emphasize the spirit with which leadership is conducted. In the public sector, this is invariably a public service commitment. Of course, definitions are a blend of several of these elements but with different emphases. One's definition tends to vary based on normative preferences and one's concrete situation and experience. Administrative leadership is the process of providing the results required by authorized processes in an efficient, effective and legal manner. This narrower definition might apply well to a frontline supervisor and would tend to be preferred by those endorsing strict political accountability. Administrative leadership is the process of developing supporting followers who provide the results. Since all leaders have followers, and since it is the followers who actually perform the work and provide its quality, it is better to focus on them than the common view in service industries with mottoes like Our Employees Are Our Number One Priority. Administrative leadership is the process of aligning the organization with its environment, especially the necessary macro-level changes necessary, and realigning the culture as appropriate. This definition tends to fit executive leadership better and emphasizes the « big picture «. Many public sector analysts are concerned about the application of this definition because of a breakdown in democratic accountability. The key element to administrative leadership is its service focus. Although leadership functions and foci may vary, administrative leaders need to be responsive, open, aware of competing interests, dedicated to the common good, etc., so that they create a sense of public trust for their stewardship roles. Leadership is a composite of providing technical performance, internal direction to followers, external organizational direction, all with a public service orientation. This definition implicitly recognizes the complex and demanding challenge for leader; however, it eschews the tough decision about defining the proper emphasis or focus that leaders may need to (and operationally do) make.

Another way to review the leadership literature is to examine the major debates that have shaped both leadership paradigms and research agendas. The four of them are the broadest :

- Are leaders born or made ?
- What should leaders focus on: technical performance, development of people, or organizational alignment ?
- To what degree does leadership make a difference ?
- What is the best leadership style ?

Finally, contemporary syntheses of public sector leadership models that define the actual relationships of the numerous leadership competencies in various environmental contexts are simply absent. Indeed, no matter where you look in or for these subfields, the needs are great and the research opportunities are manifold.

These opportunities can be crystallized into a dual leadership agenda. First, there is a striking need for a comprehensive leadership model that integrates transactional and transformational elements.

References.

1. Bass, Benard M. and Bruce J. Avolio: 1990, The Implications of Transactional and Transformational Leadership for Individual, Team and Organizational Development, in Research in Organizational Change and Development, vol.4;

2. Henton, Douglas, John Melville, and KimberlyWalesh:1997, Grassroots Leaders for a New Economy: How Civic Entrepreneurs Are Building Prosperous Communities, San Francisco, CA: Jossey-Bass;

3. Montgomery Van Wart, Public-Sector Leadership Theory: An Assessment – Електроний ресурс: <http://classes.maxwell.syr.edu/ppa753/PDF%20Files/Van%20Wart%202003.pdf>;

4. Yankelovich Daniel:1991, Coming to Public Judgment; Making Democracy Work in a complex World, Syracuse, NY: Syracuse University Press.

САВЧЕНКО НАТАЛІЯ ВОЛОДИМИРІВНА

докторант кафедри державної політики та суспільного розвитку НАДУ при Президентіві України, провідний науковий співробітник Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України, к.держ.упр., старший науковий співробітник

ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЕРВІСНОЇ КЛІЄНТООРІЄНТОВАНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ

Нестабільна соціально-економічна ситуація в країні, затяжна політична та економічна кризи сприяють загостренню проблем у сфері зайнятості, зростанню напруги на ринку праці. Збільшується кількість громадян, які потребують соціальної підтримки, допомоги з посередництва у працевлаштуванні. Зростає роль служби зайнятості та її територіальних органів; підвищуються вимоги до служби як державної сервісної клієнтоорієнтованої структури. Загалом, підвищення якості державних послуг визначено серед стратегічних пріоритетів Планом пріоритетних дій Уряду на 2016 рік [2].

Стосовно регулювання сфери зайнятості населення та забезпечення умов конкуренції – основними завданнями є: формування системи прогнозування розвитку ринку праці; стимулювання молоді до здобуття професій і спеціальностей, потреба в яких прогнозована; оптимізація видатків на виплату допомоги по безробіттю шляхом запровадження фінансового стимулювання роботодавців до створення нових робочих місць, а безробітних – до активного пошуку роботи; здійснення заходів з подальшої детінізації відносин у сфері зайнятості населення [3].

У таких умовах сьогодні ставляться підвищені вимоги до інституцій, які здійснюють функції регулювання сфери зайнятості населення. Актуалізуються питання напрацювання сучасних підходів щодо реалізації державної сервісно-орієнтованої політики зайнятості та розроблення відповідного інструментарію.

Проблеми реалізації державної політики у сфері зайнятості знайшли відображення у працях вітчизняних та зарубіжних вчених. Серед них: С. Бандур, Д. Богиня, В. Васильченко, І. Гнибіденко, О. Грішнова, А. Калина, Е. Лібанова, Ю. Маршавін та ін. Їх роль у формуванні теорії та методології державного регулювання зайнятості населення, розробленні підходів щодо реалізації державної політики у цій сфері, організації діяльності служб зайнятості є надзвичайно важливою. Водночас, аналіз існуючих проблем у сфері зайнятості, зумовлених як світовими тенденціями на ринку праці, так і складною соціально-економічною ситуацією в країні, дозволяє стверджувати про втрату актуальності деяких наукових положень та теоретичних підходів до вирішення зазначених проблем.

Забезпечення гарантій держави у сфері зайнятості населення потребує застосування новітніх механізмів формування та реалізації державної сервісної клієнтоорієнтованої політики.

Формування та реалізацію державної політики у сфері зайнятості населення забезпечують Верховна Рада України, Кабінет Міністрів України, Міністерство соціальної політики України, інші центральні органи виконавчої влади, місцеві державні адміністрації, органи місцевого самоврядування. Головним органом у системі центральних органів виконавчої влади з формування та реалізації державної політики у сфері зайнятості населення є Міністерство соціальної політики України. Безпосередньо реалізує державну політику у сфері зайнятості населення – державна служба зайнятості через центральний апарат та територіальні органи. До основних її завдань належать: сприяння громадянам у підборі підходящої роботи; надання роботодавцям послуг з добору працівників; участь в організації проведення громадських та інших робіт тимчасового характеру; сприяння громадянам в організації підприємницької діяльності; участь у реалізації заходів, спрямованих на запобігання масовому вивільненню працівників, сприяння мобільності робочої сили та зайнятості населення; організація підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації безробітних з урахуванням поточної та перспективної потреб ринку праці; проведення професійної орієнтації населення; додаткове сприяння у працевлаштуванні окремих категорій громадян, які неконкурентоспроможні на ринку праці тощо [1].

У нинішніх складних соціально-економічних умовах одним з пріоритетних завдань служби зайнятості є надання допомоги у працевлаштуванні в пришвидшені терміни, реалізація індивідуального підходу в наданні послуг клієнтам, насамперед з числа безробітних громадян. Саме тому на часі вдосконалення технологій та методів роботи державної служби зайнятості, впровадження сучасних підходів у наданні послуг безробітним громадянам.

Враховуючи дисбаланс на ринку праці, очевидно, що максимальна задоволеність потреб шукачів роботи – безробітних осіб є неможливою з об'єктивних причин. Водночас така ситуація обумовлює і зростання вимог до діяльності служби зайнятості, до зміни підходів у наданні послуг клієнтам. Пріоритетним завданням є забезпечення індивідуального підходу до кожного клієнта, надання оперативної та якісної допомоги у працевлаштуванні. Потребують удосконалення технології та методи роботи державної служби зайнятості. З метою забезпечення якісного підбору персоналу на замовлення роботодавців, задоволення потреб клієнтів щодо їх зайнятості та розвитку професійної кар'єри, повноцінного виконання функцій центрів зайнятості в умовах скорочення персоналу впроваджується оновлений алгоритм дій та виконання функцій – регламент роботи центрів зайнятості щодо задоволення потреб клієнтів. Але, окрім цього, модернізація методів і технологій обслуговування населення вимагає відповідного рівня готовності персоналу служби, який безпосередньо надає зазначені соціальні послуги.

Важливо також посилити співпрацю служби зайнятості з роботодавцями у контексті проведення роботи з підприємствами щодо сприяння збереженню робочих місць, визначення плану дій у разі масової реєстрації звільнених працівників великих підприємств тощо. Актуальним є сприяння підприємницькій ініціативі безробітних, у т. ч. через надання відповідних знань та формування навичок, посилення інформаційно-роз'яснювальної роботи.

Тобто, необхідно спрямовувати всі зусилля на якісне використання службою різноманітних інструментів сприяння зайнятості.

Отже, аналіз проблем реалізації державної сервісної клієнтоорієнтованої політики у сфері зайнятості засвідчив про потребу розроблення та практичного застосування оновлених технологій та методів роботи служби зайнятості та впровадження сучасних підходів у наданні послуг безробітним громадянам та роботодавцям, а також перегляду функцій, підвищення відповідальності кожного працівника за рівень обслуговування клієнтів з урахуванням індивідуальних потреб отримувачів послуг.

Список використаних джерел.

1. Закон України «Про зайнятість населення» від 5 липня 2012 року № 5067-VI. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17>

2. План пріоритетних дій Уряду на 2016 рік, затверджений розпорядженням Кабінету Міністрів України від 27 травня 2016 р. № 418-р // Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/kmu/control/uk/publish/article?art_id=249106523&cat_id=244276375&ctime=1465568219430

3. Програма діяльності Кабінету Міністрів України // Урядовий портал: Єдиний веб-портал органів виконавчої влади України. – Режим доступу: http://www.kmu.gov.ua/control/uk/publish/article?art_id=248969842&cat_id=247828516

СЕМЕНЕЦЬ-ОРЛОВА ІННА АНДРІЙВНА

*докторант кафедри управління освітою
НАДУ при Президентові України, к.політ.н.*

УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ТА ПРОЕКТНЕ УПРАВЛІННЯ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ

Еволюцію управління змінами як нової самостійної галузі наукового знання, на думку відомих американських вчених Т. Гумінса і К. Ворли, можна розглядати з точки зору двох підходів: 1) як складової теорії організаційного розвитку, з якої управління змінами виокремилася у 50-х рр. ХХ ст.; 2) як компоненти проектного менеджменту, що і наразі залишається в складі останнього [1] (згідно з іншим підходом управління змінами відділилося від проектного управління на початку становлення інформаційного суспільства).

За традицією проектного менеджменту, зміна не розглядається в ролі загальної норми. Проте, домінуючою тенденцією в сучасних теоріях організаційних змін та управління змінами є бажання відійти від класичного прагматизму і виділити зміни в якості загальної сутності. Традиція «організаційного розвитку» виникла в період після Другої світової війни, коли соціальна наука стає все більш зосереджена на невеликій групі як одиниці аналізу, а також на питаннях демократизації та процвітання суспільства. Поняття «організаційного розвитку» стало «парасолькою» для різних наборів ідей і підходів до запланованих організаційних змін, з різними акцентами. Якщо в рамках сучасних теорій організаційного розвитку проаналізовано можливості як запланованих, так і незапланованих (емерджентних) змін, то предметом проектного менеджменту як раніше, так і тепер, є лише процес впровадження запланованих перетворень. Проаналізуємо два типи управлінської діяльності детальніше (див. Табл. 1).

Таблиця 1

Управління змінами та проектно управління: компаративний аналіз

Критерії порівняння	Проектне управління	Управління змінами
Основне завдання	Досягнення майбутнього організаційного стану через певну діяльність, згідно з планом; управління технічними ризиками	Забезпечення стабільності та інтеграції зміни через розвиток комунікацій і вплив на готовність людей сприймати нове
Інструменталь-на сторона управлінського впливу	Чіткі кроки та інструменти для управління проектом від початку до кінця	Специфічні інструменти для управління, передусім, мотивацією учасників змін брати участь у перетвореннях
Кінцева мета	Домогтися бажаного результату вчасно, якісно і в рамках наявного бюджету	Забезпечити найменший супротив та найбільшу готовність учасників змін через фокусування на людській стороні стратегій, планів прийняття зміни, усвідомлення своєчасних вигод

У Німеччині у змісті бакалаврської програми публічного адміністрування проблема освітніх змін наскрізна у кількох модулях: 1) організаційний менеджмент (із темами дизайну менеджменту, організаційної поведінки та організаційного розвитку. У останню поміщено теми опору змінам, організаційної інерції, координації організаційних змін, організаційного навчання); 2) зв'язки з громадськістю та взаємодія з громадянським суспільством і бізнесом (однією з тем є управління взаємодією зацікавлених сторін); 3) управління проектами; 4) управлінська гра (за назвою «Управління інноваціями та управління змінами»); 5) управління трудовими ресурсами (із темами організаційного розвитку (нові підходи у державному управлінні або нові форми роботи та організації), передачі знань; 6) антикризового управління (теми –

основи антикризового управління, управління ризиками, управління змінами в публічних організаціях); 7) теорія організації (теми – основи теорії організації, організаційні зміни, організаційна поведінка і культура). У змісті магістерської програми «Публічне управління» окремого модулю «Організаційний менеджмент», де управління змінами займало б місце однієї з основних проблем, не передбачено.

Сучасні західні теоретики наголошують, що проектний менеджмент та управління змінами – це суттєво відмінні процеси [2]. Тому менеджер проекту не може виконувати обов'язки щодо управління змінами, оскільки обидва типи управління вимагають різні набори навичок і компетентностей, мають відмінні завдання та прагнуть до абсолютно різних результатів. Процес управління проектами зосереджений на установці (installation), фокусується на питанні реалізації плану, побудованому навколо подій і термінів, з метою отримання конкретного результату в характеристиках організаційного стану (у процесі переходу від поточного стану (без установки) до майбутнього стану (установка досягнутого). Проектний менеджмент іноді називають інструментом інноваційного. Процес управління змінами має в основі прийняття (adoption), орієнтоване на людський аспект зміни. Мету управління змінами можна визначити як об'єднання критичної маси відданих процесу змін учасників, що розвиватимуть та охоче підтримуватимуть нові моделі поведінки, відповідні змісту здійснюваних трансформацій. Управління змінами специфічне тим, що насправді складно запланувати сценарій перебігу таких заходів, наприклад, як зміна управлінської культури державного службовця або управління різними формами супротиву змінам.

Як стверджують сучасні західні вчені, навички щодо проектного менеджменту, що забезпечують можливість ефективного планування, є вторинними в порівнянні із навичками управління змінами [2]. Адже управління змінами – це діяльність, що супроводжуватиметься несподіваними явищами та процесами протягом всього життєвого циклу зміни, які просто неможливо передбачити у певному плані, а потрібно своєчасно та інтуїтивно на них реагувати. Таким чином, управління змінами і проектне управління – це два різних типів діяльності, які мають співіснувати у спільній координації та партнерстві. Однак, у сучасних організаціях партнерство цих двох елементів зустрічається нечасто. Цікавими є передбачення експертів у цьому напрямку: багато організацій у світі «визнаватимуть», що їхнім проектним менеджерам не вистачає ключових навичок лідерства, таких як комунікації і ведення переговорів. Проте компанії і далі інвестуватимуть у розвиток «жорстких» адміністративних навичок менеджерів.

Конфліктність пріоритетів та неузгодженість між проектним управлінням та управлінням змінами, що наразі є поширеним явищем, можна визначити однією з основних перешкод до успіху і першого, і другого. Часто трапляється, що управління змінами грає «другу скрипку» по відношенню до діяльності з управління проектами, а керівники проектів не вступають у співробітництво з менеджерами змін. Дослідницький центр Professional and Science наводить дані порівняльного дослідження 2012 р., за якими проект має 95% шансів на успіх за умови поєднанням проектно-управлінської діяльності із успішним управлінням змінами [2]. За умови узгодження та співкоординації управління змінами та проектного управління, успішне виконання проектів може випереджати запланований графік впровадження на 72% часу. На запитання «Наскільки важливим є управління проектом для успішного управління змінами в організації?», респонденти дали наступні відповіді: критично важливо – 27%; необхідно – 68%; потрібно – 5%. На запитання «Наскільки важливе компетентне управління змінами для успішного проектного менеджменту?», опитані менеджери відповіли так: критично важливо – 49%; необхідно – 46%; потрібно – 5% [2].

Отже, проектне управління та управління змінами суттєво відрізняються, адже передбачають діяльність фактично в різних контекстах і, часто, в різний час. Ініціативи, що виходять зі стратегії розвитку організації породжують проекти і зусилля. Проекти вміщують очікувані результати, передбачають ітераційну діяльність щодо організаційного вдосконалення. Управління змінами завжди є «спробою», тому що зміна на сучасному етапі набуває постійний характер. Управління змінами також є стратегічною функцією для вирівнювання оперативного виконання з операційним управлінням, що визначається стратегією. *Окрім того, управління змінами може включати в себе здійснення впливу на впровадження багатьох паралельних та іноді не пов'язаних проектів, бути довготривалим.*

Список використаних джерел.

1. Cummings T. Organization development and change / T. Cummings, C. Worley. — Mason : Cengage Learning, 2009. — 792 pgs.
2. Integrating change management and project management [Internet Resources] / Impact of integration on overall change management effectiveness. — Mode to assess : <https://www.prosci.com/change-management/thought-leadership-library/integrating-change-management-and-project-management>.

ХАЛИМОНИК ОЛЕКСАНДР ПЕТРОВИЧ

аспірант кафедри управління освітою НАДУ при Президентові України

ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК СКЛАДОВОЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОСВІТИ В УКРАЇНІ

У сучасному світі майбутнє як держави, так і конкретної особистості передусім пов'язують з освітою. Сьогодні потенціал освіти в Україні – одна з небагатьох конкурентних переваг України. Освіта, реалізуючи важливі стратегічні завдання, впливаючи на розвиток людського капіталу, технічного й технологічного розвитку країни займає важливе місце в розвитку економіки, і не може бути проігнорована чи непомічена взагалі.

Соціально-економічний розвиток держави та рівень добробуту громадян значною мірою залежить від рівня та якості освітніх послуг, які надають навчальні заклади. Підтримання якості освіти на найвищому рівні вимагає відповідного фінансування та ефективного використання державних коштів, що є доволі актуальним для України в умовах обмеженості фінансових ресурсів з боку держави.

На сьогодні державна турбота про освіту – це турбота про майбутнє, про створення потенціалу економічного зростання як найважливішого фактору у забезпеченні національної безпеки та добробуту країни, благополуччя кожного громадянина. А фінансові вкладення в освіту визнаються одними з найважливіших інвестицій у людський капітал. Проблема бюджетного фінансування освіти в Україні є комплексною і потребує відповідей на головні питання: наскільки ефективно використовуються бюджетні кошти та як найбільш ефективно розподілити виділені обсяги бюджетних ресурсів.

Серед наукових досліджень, у яких було описано проблеми фінансового контролю в управлінні системою освіти, слід відзначити роботи таких вітчизняних учених як – Василенко В. Д., Ващенко І. В., Кремень В. Г., Кришок С. В., Монаєнко О. П., Рубан Н. І., Савченко Л. А., Стефанюк І. Б. та інші.

Перш за все розглянемо сутність поняття стратегічного управління.

Стратегічне управління – це реалізація концепції, в якій поєднуються цільовий, системний, ситуаційний та інтегральний підходи, що дає змогу встановлювати цілі розвитку, порівнювати їх з наявними можливостями та приводити їх у відповідність до останніх, розробляючи та реалізуючи систему стратегій [2].

Мета стратегічного управління – це побудова такої динамічної системи, яка давала б змогу забезпечувати своєчасне визначення місії, цілей та стратегій, розроблення і виконання системи планів (як інструментів реалізації стратегічних орієнтирів), удосконалення організації та її окремих підсистем, що є основою для підвищення її конкурентоспроможності та існування в довгостроковій перспективі [3, с 24].

Стратегічне управління системою освіти розглядається як динамічна сукупність п'яти управлінських процесів: аналіз середовища, вибір стратегії, вибір цілей, виконання стратегії, контроль.

Головною складовою стратегічного управління та ефективності використання бюджетних коштів в системі освіти є контроль, який проводиться на всіх стадіях фінансування.

Контроль – реалізація системи контролюючих заходів, які сприяють забезпеченню налагодженої роботи всіх складових системи стратегічного управління.

Фінансовий контроль – це обов'язковий елемент фінансової системи кожної країни, форма реалізації контрольної функції фінансів. Основу контрольної функції фінансів складає рух фінансових ресурсів. Контрольна функція разом з розподільчою функцією дає змогу здійснювати контроль за розподільчими процесами вартості суспільного продукту і відповідно управляти цими процесами.

Саме за допомогою фінансового контролю держава вирішує такі важливі питання, як формування, розподіл, перерозподіл та ефективне використання державної і комунальної власності, коштів бюджетів всіх рівнів, раціонального та цілеспрямованого використання інших фінансових ресурсів.

Фінансовий контроль як складова стратегічного управління системою освіти України здійснюється за витрачанням коштів і матеріальних цінностей, їх збереженням, станом і достовірністю бухгалтерського обліку та звітності у закладах, які отримують кошти з бюджетів усіх рівнів та державних валютних фондів. На основі ревізій та перевірок робиться глибокий аналіз, який дає можливість подавати пропозиції щодо усунення виявлених недоліків і порушень та запобігання їм у подальшому.

За останні роки відбулося суттєве зростання кількості порушень в сфері освіти, що свідчить не тільки про необхідність посилення контролю, а також вказує на те, що економічний механізм господарювання є недосконалим та містить дуже багато слабких позицій, що сприяє скоєнню тяжких злочинів.

Отже, від стану державних фінансів, ступеня їх прозорості, ефективності використання державних коштів значною мірою залежать довіра до держави з боку власних громадян та зарубіжної спільноти, умови розвитку бізнесу, інвестиційний клімат.

Список використаних джерел.

1. Скібіцький О. М. Стратегічний менеджмент : навч. посіб. / О. М.Скібіцький. – К. : «Центр навчальної літератури», 2006. – 312 с.
2. Стратегічне управління: конспект лекцій / Укладачі: І.М. Кобушко, І.Д. Скіляр. – Суми: Вид-во Сум. ДУ, 2010.-228 с.

References.

1. Skibitskyy A. (2006), *Strategic Management: Training. Manual*. [Strategic management], Centre of Educational Literature, Kyiv, Ukraine.
2. Kobushko I. M. and Sklyar I. D. (2010), *Strategic Management: Lecture / Compiled* [Strategic management], Sumy, Ukraine.

ЩЕГОРЦОВА ВІКТОРІЯ МИКОЛАЇВНА

*доцент кафедри державного управління
ХРІДУ НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр., доц..*

ВПЛИВ ФУНКЦІЇ МОТИВАЦІЇ НА ПРОФЕСІЙНУ ПОВЕДІНКУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ

Для реалізації своїх рішень державою утворюється апарат: він виконує функції держави та обслуговує суспільство, забезпечує права та свободи громадян. Центральною фігурою в цьому апараті постає державний службовець, від його наполегливості в роботі залежить впровадження реформ держави. Зрозуміло, що держава хоче отримати максимальну віддачу від державного службовця, повної реалізації його трудового потенціалу. Для цього і розробляється система мотивації праці державних службовців, акцентується увага на заохоченні державного службовця працювати якнайкраще.

У науковій літературі існує багато визначень поняття мотивації, що розкриває її сутність з різних сторін. У більшості випадків мотивацію розглядають як засіб підвищення ефективності та результативності роботи працівників. У межах цього дослідження ми розуміємо мотивацію як сукупність різних методів, які впливають на ціннісні орієнтації людини та спонукають її до певного типу поведінки.

Звертаючись до еволюції управління мотивацією праці персоналу, найперший метод мотивації «батога та пряника» дозволяє нам розглядати мотивацію у двох напрямках: не тільки «пряника» – матеріальної або моральної винагороди, а й «кнути» – покарання, штрафи, зняття премій, притягнення до відповідальності. Відомо, що існує два види мотивації: позитивна (премії, просування по службі, подяки та грамоти керівництва) та негативна (позбавлення премій, догана, переведення на нижчу посаду).

На практиці ці два види мотивації тісно пов'язані між собою і прямо залежать від результатів діяльності, наприклад, вдала робота та дотримання робочої дисципліни призводять до премій та подяк (позитивна мотивація), а невиконання покладених завдань та знехтування правилами робочого часу призводять до зняття премій та накладення догани (негативна мотивація). Зазначимо, що не треба цілком ототожнювати методи негативної мотивації з факторами-демотиваторами: перші – спонукають людину до певного типу поведінки, останні – знижують її мотивацію працювати якнайкраще.

Представник школи біхевіористів Б. Скіннер у своїй теорії підкріплення, також, доводить, що поведінку людини можна змінювати за рахунок застосування винагороди та покарання. З одного боку, дослідник говорить, що людина буде працювати у напрямку, який призводить до бажаних для неї результатів: отримання винагороди, підвищення по службі, схвалення, визнання та виголошення подяки з боку керівництва. А з іншого – людина не буде повторювати свою поведінку або діяти в напрямку, який може призвести до покарання. Для керівників органів виконавчої влади теорія Б. Скіннера має практичне значення у виробленні дій у напрямку боротьби та подолання корупції. Так, якщо державні службовці знатимуть, що сумлінна праця призведе до справедливого винагородження, а корупційні діяння – до невідкладного та обов'язкового покарання, вони діятимуть у бажаному напрямку добросесної поведінки.

Розглядаючи мотивацію праці державних службовців в контексті подолання корупції в органах виконавчої влади, зазначаємо, що їй теж притаманні зазначені законодавством два види: добросесна поведінка державного службовця заохочується матеріальним та соціально-побутовим забезпеченням, просуванням по службі, а корупційні діяння призводять до притягнення до адміністративної відповідальності та звільнення з посади. Підкреслимо, що дієвість цих методів мотивації на практиці, по-перше, є недостатньою, а по-друге, – ситуативною. Звідси витікають основні причини корупції в органах виконавчої влади: низька оплата праці та низький процент покарання державних службовців за корупційні діяння.

Низький рівень матеріального забезпечення державних службовців не тільки не стимулює їх до ефективної роботи, він спонукає їх до пошуку нових джерел доходів. З точки зору основ мотивації така ситуація цілком зрозуміла, спрацьовує матеріальна мотивація, адже людина прагне досягати певного рівня добробуту, матеріального благополуччя. Але проблема полягає в тому, що низька заробітна плата спонукає державних службовців на корупційні діяння. Як зазначає С. Роуз-Енкерман, у зв'язку з тим, що державні службовці мало заохочені рівнем офіційної заробітної плати, хабарі впливають на них як стимуляційні бонуси [1, с. 8].

Згідно з Законом України «Про державну службу» оплата праці державних службовців повинна забезпечувати достатні матеріальні умови для незалежного виконання службових обов'язків, стимулювати їх сумлінну та ініціативну працю. Однак реальний стан речей говорить про те, що оплата праці державних службовців не тільки не зацікавлює їх у продуктивній праці й зайнятості на державній службі, а ще й підштовхує державних службовців поліпшити свій добробут за рахунок корупційних діянь.

Список використаних джерел.

1. Роуз-Енкерман С. Корупція та урядування: причини, наслідки та зміни / С. Роуз-Енкерман ; [пер. с англ. С. Кокізоук, Р. Ткачук]. – К. : «К.І.С.», 2004. – 296 с.

ЮРОЧКО ТЕТЯНА ПЕТРІВНА

*доцент кафедри управління охороною суспільного здоров'я
НАДУ при Президентіві України, к.держ.упр.*

НОВА ІДЕОЛОГІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ З МЕТОЮ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ – УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ

Рівень здоров'я населення країни в значній мірі впливає на процеси і результати її економічного, соціального і культурного розвитку, демографічну ситуацію і стан національної безпеки, а також є важливим соціальним критерієм рівня розвитку і добробуту суспільства. Сьогодні Україна, як і всі країни Європейського регіону стоїть перед серйозними проблемами в сфері охорони здоров'я, які пов'язані з демографічними та епідеміологічними зрушеннями, посиленням соціально-економічних нерівностей, дефіцитом ресурсів, розвитком технологій і запитів населення, які постійно зростають. Тому сьогодні, як ніколи, важливо переглядати підходи до державної політики охорони здоров'я, переорієнтувати її з політики боротьби із захворюваннями на політику збереження здоров'я нації. Це є нова ідеологія державної політики охорони здоров'я, політики управління охороною здоров'я в умовах системних соціально-економічних змін в країні [1].

Аналіз ситуації зі станом здоров'ям населення України, викликає велике занепокоєння, про що свідчить тріада статистичних показників, які характеризують відтворення населення (медико-демографічні дані); показники розвитку дітей, запас фізичних сил у дорослого населення (показники фізичного розвитку) та адаптації населення до умов

навколишнього середовища (захворюваність, інвалідність). При цьому негативний вплив на здоров'я мають всі основні детермінанти здоров'я такі, як соціально-економічне становище в країні, стан довкілля, якість харчування та питної води, зростаюче розшарування населення за рівнем доходу, існуюча організація надання медичної допомоги, які поглибилися в умовах економічної кризи: падіння життєвого рівня з руйнацією звичного способу життя спричинили значний негативний вплив на здоров'я і життєздатність, зумовили соціальну дезадаптацію значної частини населення, причому основний тягар впав на плечі населення у трудоактивному віці, що знайшло своє відображення в показниках здоров'я населення. [1-6].

Саме тому необхідною умовою забезпечення здоров'я населення, як показника успіху реалізації гуманітарного розвитку є нові підходи державного управління – управління змінами: міжгалузеві й міжсекторальні взаємодії, формування в суспільстві більш широкого розуміння сутності суспільного здоров'я, пропаганди здорового способу життя й формування свідомості особистої відповідальності за стан здоров'я у поєднанні з налагодженою та скоординованою роботою системи охорони здоров'я.

За визначенням ВООЗ, сучасна система охорони здоров'я – це сукупність усіх організацій, інститутів і ресурсів, головною метою яких є зміцнення, підтримка або відновлення здоров'я. Основними цілями системи охорони здоров'я є поліпшення здоров'я всього населення, відповідність запитам і потребам людей, забезпечення справедливості в розподілі фінансових ресурсів, доступності всіх до наявних ресурсів. Умовою для успішного функціонування системи охорони здоров'я є нормативно-правова база, що включає комплекс ресурсів, таких як фінансові, кадрові, матеріально-технічні, управління та керівництво, технології, а основними цінностями є справедливість, солідарність, участь населення, етичний підхід до розвитку систем. Прогрес у досягненні основних цілей безпосередньо залежить від ефективного виконання ключових функцій: спрямовуючого керівництва, формування ресурсів, надання послуг, фінансування [1; 2].

На сьогоднішній день українська система охорони здоров'я не здатна задовольнити потреби населення у медичній допомозі, забезпечити доступність, якість та своєчасність надання медичної допомоги та послуг з охорони здоров'я, забезпечити належний рівень профілактики захворюваності та смертності тощо. Основними показниками системних вад діяльності сфери охорони здоров'я в Україні є [1; 3-6]:

Медико-демографічна криза:

- Критичне зменшення чисельності населення. Починаючи з 1991 року в Україні спостерігається процес депопуляції: скорочення народжуваності і збільшення смертності, як результат – за роки незалежності населення України за рахунок природного скорочення зменшилась майже на 5 млн осіб.

- Високий рівень постаріння населення. Якщо в 1991 р частина населення у віці 60 років і старше становила всього близько 19%, то вже у 2012 р – понад 21%.

- Високий рівень захворюваності (особливо дітей), зростання числа хронічних хворих та інвалідів;

- Проблеми в області репродуктивного здоров'я.

Негативні показники медико-демографічної ситуації на пряму пов'язані з проблемами сфери охорони здоров'я :

- Недосконалість механізмів фінансування системи охорони здоров'я та нераціональне використання наявних ресурсів;

- Неефективність організаційно-функціональної структури охорони здоров'я;

- Переважаюча орієнтація української охорони здоров'я на захворюваність, хворої людини, а не на профілактику захворюваності і здорової людини.

Особливу увагу звертаємо на низький рівень середньої очікуваної тривалості життя (СОТЖ) в Україні. Адже цей показник є соціально детермінованим, тобто смертність, як правило, вища, а СОТЖ нижча в бідних, технологічно відсталих, погано організованих, соціально розрізнених країнах, які неухважно ставляться до здоров'я нації і характеризуються непослідовністю у своєму соціально-економічному розвитку [6, С.33]. До таких країн, на жаль, відноситься й Україна. Тому, щоб досягти прориву в царині збереження нації необхідні зміни як на державному, так і на індивідуальному рівні, у способі життя й самозбережувальній поведінці, переорієнтації діяльності системи охорони здоров'я, підвищенні стандартів життєвого рівня, оздоровленні екології, тобто комплексу заходів, що торкнулися б усього укладу суспільного життя.

Наведена ситуація в охороні здоров'я вимагає негайних реформ, а саме: реформування первинної ланки шляхом юридичного і фінансово-економічного розмежування первинної допомоги та медичної допомоги інших рівнів, розмежування замовника і постачальника послуг первинної допомоги, запровадження державних закупівель послуг первинної допомоги; провести системний перехід до організації первинної допомоги на засадах сімейної медицини; запровадити механізм фінансування суб'єктів надання первинної медико-санітарної допомоги за подушним принципом та оплати праці медичних працівників з урахуванням результатів роботи.

Список використаних джерел.

1. Авраменко Т.П. Напрями удосконалення сфери охорони здоров'я в умовах постаріння населення України. [Електронний ресурс] : Аналітична записка. – Режим доступу : <http://www.niss.gov.ua/articles/934/>.

2. Дані Всесвітньої організації охорони здоров'я [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://apps.who.int/iris/bitstream/10665/69256/4/WHR06_overview_rus.pdf.

3. Медико-демографічна ситуація та організація медичної допомоги населенню у 2010 році: підсумки діяльності системи охорони здоров'я та реалізація Програми економічних реформ на 2010-2014 роки «Заможне суспільство, конкурентоспроможна економіка, ефективна держава». – К.: МОЗ України, 2011. – 104 с.

4. Мета програми «Здоров'я – 2020: український вимір» – профілактика захворювань, а не лікування хворих [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.moz.gov.ua/ua/portal/pre_20111025_2.html.

5. Слабкий Г.О. Регіональні особливості стану здоров'я населення України [Монографія]. / Г.О.Слабкий, Н.В.Медведовська. – Київ, 2010. – С.5.

6. Щорічна доповідь про стан здоров'я населення та діяльність системи охорони здоров'я України [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.uiph.kiev.ua/index.asp?p=annual>

МОДЕЛЬ НОВОГО ДЕРЖАВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЇЇ ІНСТИТУЦІЙНИЙ ДИЗАЙН

Модель нового державного менеджменту намагається дати відповіді на питання, які поставлені бурхливим розвитком сучасних управлінських процесів, що відбивають нові тенденції взаємодії держави і суспільства, включаючи зростаючу роль бізнесу та некомерційних організацій не тільки як представників окремих сегментів громадянського суспільства, а й як органічних складових частин єдиного управлінського механізму. Як зробити державне управління маловитратними, але результативним? Як домогтися більшої чуйності органів державного управління? Як підвищити якість надаваних державними установами послуг? І, нарешті, як внести дух підприємництва в державні установи?

Відповідаючи на ці питання, державний менеджмент привертає увагу до непослідовності і суперечливості бюрократичної моделі, на основі якої традиційно будувалася адміністративна діяльність держави. Після появи нової концепції бюрократична модель, контролю і підзвітності, з її принципами ієрархії та поділу внутрішніх і зовнішніх функцій, вже більше не розглядалася аксіоматично. Сучасні дослідники державного управління зосереджуються на вивченні комунікацій, зв'язків і взаємодій між менеджерами державних, приватних та громадських організацій, оскільки саме в цій сфері приймаються власне реальні рішення і здійснюються управлінські функції [1, 2].

Саме поняття «New Public Management» як нова модель державного управління вперше отримало досить докладний обґрунтування в статтях Пітера Окойна [9] і Крістофера Худа [10].

У 1992 р в США вийшла книга Девіда Осборна і Теда Геблера «Реорганізація управління: як дух підприємництва перетворює державний сектор», що здобула популярність і поширення в багатьох країнах [11]. Згодом її стали називати маніфестом «нового державного управління». Автори вважали, що ефективна така система управління, при якій державні службовці відносяться до громадян як до клієнтів, надаючи послуги, які ті хочуть отримувати, подібно до того, як приватні підприємства обслуговують своїх споживачів, не нав'язуючи громадянам те, що їм «положено» отримувати. Акцент при цьому робився на доцільності створення атмосфери конкуренції між державними організаціями, між державними і комерційними організаціями в залученні населення користуватися їх послугами, оскільки основна частина бюджетних коштів через відповідні соціальні програми повинна надходити не державним установам, а які потребують їхніх послуг. Останні тим самим мають право вибору установи в залежності від якості і ціни послуг.

Менеджеризм виступив проти традиційних веберовських ідей про організації та про те, як вони повинні функціонувати. Його основні постулати можна звести до наступних основних положень:

- вимірювання результатів діяльності як основа управління. В практику державних органів управління входить порівняння в процесі впровадження нових вимірювальних механізмів для кращої ефективності, включаючи засновану на конкретних результатах праці зарплату, вивчення витрат і результатів на основі чітко визначених бюджетних коштів та очікуваних результатів дій організації та інші методи ефективного управління.

- орієнтація на клієнта, включаючи розширення зони відповідальності держустанов за рахунок нових сфер потреб громадян, які не входили до цього часу у зону особливої уваги держави. Державні організації переробляють свої основні операції, щоб задовольняти потреби клієнтів. Вони використовують динаміку ринку, тобто конкуренцію і вибір клієнта, щоб створити стимули для співробітників думати, перш за все, про клієнта.

- приватизація багатьох напрямків діяльності державних агентств, коли державні функції передаються приватним організаціям, зазвичай за контрактом. Державний і приватний сектори подібні, обидва схильні до впливу одних і тих же стимулюючих і гальмуючих економічних чинників. Багато функцій взаємозамінні. Тому виходить, що передача тієї чи іншої функції державного або приватного сектору повинна здійснюватися головним чином на основі економічних, а не політико-адміністративних критеріїв. Ключовим питанням в такому випадку стає питання про те, який сектор виконує функцію більш ефективно і економічно.

- децентралізація управління на основі принципу субсидіарності, що виражається в активізації діяльності місцевих органів, а також у підвищенні масштабів використання потенціалу недержавних інститутів для забезпечення виконання цілей державної політики. Скорочуючи штат і наділяючи співробітників низового рівня повноваженнями, державний менеджмент змушує організації відповідати за досягнення результатів.

У країнах, які впровадили новий державний менеджмент, відбулося розширення спектру методів, які можуть застосовуватися для ефективного управління. Завдяки цій концепції в практиці державного управління з'явився такий інструмент менеджменту як стратегічне планування. В державному управлінні стали застосовуватися такі інструменти, як політичний аналіз, програми вирішення пріоритетних завдань, контроль за виконанням звітності, фінансове управління та електронна обробка даних, тобто інструменти приватного сектора, спрямовані на скорочення витрат і контроль над витратами [4,6].

Підхід нового державного управління до держави виходить з істотних ознак його подоби великим корпораціям. У держави є бюджет, доходи, витрати і навіть свого роду акціонери – громадяни, які є одночасно і його клієнтами. Вони зацікавлені в тому, щоб послуги державних установ були максимально дешеві й доступні. Відповідно до цього підходу держава, подібно до великої корпорації, має прагнути, перш за все, до задоволення інтересів своїх «акціонерів», до підвищення з цією метою своєї ефективності, до зростання капіталізації створюваних за рахунок бюджету активів, до вдосконалення технології управління та стандарти якості надання послуг населенню. Мова, таким чином, йде про зміну стилю державної діяльності в напрямку зміцнення її раціональних начал [5].

Разом з тим, розглядаючи концептуальні положення даної моделі адміністративної реформи, слід мати на увазі і досить серйозну критику ідей менеджеризму в сучасному державному управлінні. Так, в 1984 році був прийнятий так званий «Блекбургський маніфест» («Blacksburg Manifesto»), який стверджував значимість публічної філософії і в низці першорядних цінностей та проголошував такі поняття як загальне благо, суспільний інтерес, відповідальність і професіоналізм державних службовців. Було наголошено на важливості практики організацій громадянського суспільства та дотримання демократичних цінностей. Крім того, державний менеджмент виявляється безсилим при вирішенні досить великого кола найважливіших завдань держави і політичної підзвітності державного апарату.

Крім того, існують ґрунтовні заперечення проти ідеї розгляду громадян як клієнтів, і проти доводів на користь державного підприємництва. Держава не може орієнтуватися виключно на платоспроможний попит клієнтів, що порушує основоположні принципи соціальної справедливості. Критики стверджують, що навіть якщо підприємництво було хорошою ідеєю, дана концепція ніколи не зможе бути застосована до державного управління. Зазвичай в більшості державних функцій мало можливостей для конкуренції. Уряд існує для того, щоб брати на себе роботу, яку громадяни розглядають як важливу, і яку приватний ринок не здатний виконати.

Через те, що державний і приватний сектори істотно розрізняються, підприємницькі, конкурентні моделі приватного сектора можуть привести до створення паралельних структур, що виконують одні і ті ж функції, що створює більше плутанини, ніж ясності в державному управлінні. Модернізацію державного управління можна визначити як формування нового інституційного дизайну, заснованого на політичному цілепокладанні, що враховує інтереси ініціюють цей процес владних груп, і реалізується через систему норм.

Можна припустити, що ефективність змін в інституціональному дизайні залежить, щонайменше, від трьох причин: по-перше, від того, наскільки вдало розроблена і управлінські грамотно реалізована програма перетворень, по-друге, від послідовності цілеспрямованих дій владних структур, і, в по-третє, від реакції соціального середовища, на яку розраховані інституційні новації, її підтримки або відторгнення при впровадженні нових інститутів.

Список використаних джерел.

1. Аузан А.А. Институциональная экономика: новая институциональная экономическая теория / А.А. Аузан. – М. : Инфра-М, 2003. – 238 с.
2. Вебер М. Избранные произведения / М. Вебер М. : Прогресс, 1990. – 395 с.
3. Государственное управление в XXI веке: традиции и новации. Материалы международной конференции. М. : Российская политическая энциклопедия, 2006. – 285 с.
4. Лобанов В. Административные реформы: вызов и решения / В. Лобанов // Проблемы теории и практики управления. 1998. № 1. – С. 45-62.
5. Мертон Р. М. Бюрократическая структура и индивидуальность / Р. М. Мертон // Классики теории государственного управления: американская школа. М. : Изд-во МГУ, 2003. С. 131-141.
6. Мои Р. К вопросу об установлении пределов приватизации // Классики теории государственного управления: американская школа / Р. Мои. – М. : Изд-во МГУ, 2003. С. 619-623.
7. Мэннинг Н. Реформа государственного управления: международный опыт / Н. Мэннинг, Н. Парисон М. : «Весь Мир», 2003. – 276 с.
8. Осборн Д. Управление без бюрократов: Пять стратегий обновления государства» / Д. Осборн, П. Пластрик М.: Прогресс, 2001. – 385 с.
9. Полтерович В.М. Стратегии институциональных реформ, или искусство реформ. М.: ГУ ВШЭ, 2007. (Препринт).
10. Реформа государственной службы России: история попыток реформирования с 1992 по 2000 год / Ред. и предисл. Т.В. Зайцевой. М.: Весь Мир, 2003. – 167 с.
11. Сморгун Л.В. Сравнительный анализ политико-административных реформ: от нового государственного менеджмента к концепции «governance» / Л.В. Сморгун // Полис. 2003. № 4. – С. 45-56.
12. Эванс П. Бюрократия и экономический рост: Межстрановой анализ воздействия «веберианизации» государственного аппарата на экономический рост / П. Эванс, Дж. Раух // Экономическая социология. 2006. – Т. 7. – № 1. – С. 38-60.
13. Aucoin P. Administrative Reform in Public Management: Paradigms, Principles, Paradoxes and Pendulums. Governance. 1990. Vol. 3.
14. Frederickson H. G. The Spirit of Public Administration. San Francisco, CA: Jossey-Bass, 2007.

СЕКЦІЯ 1

**РОЗВИТОК СИСТЕМИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ
В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ**

Іжа Микола. РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ – ОДИН ІЗ СТРАТЕГІЧНИХ ПРІОРИТЕТІВ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ	3
Куйбіда Василь, Возний Сергій. ПРИНЦИПИ ВЗАЄМВІДНОСИН ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ТА ПІДХІД ДО ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ	5
Ключевський Володимир. СУЧАСНІ УПРАВЛІНСЬКІ ТЕХНОЛОГІЇ У ДІЯЛЬНОСТІ ХЕРСОНСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ	6
Попов Сергій, Присяжнюк Ігор. ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ЩОДО ЗАПОБІГАННЯ ТА ЛІКВІДАЦІЇ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	8
Пахомова Тетяна. ДЕЯКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОНСТРУКТИВНОГО ДІАЛОГУ МІЖ ВЛАДОЮ ТА СУСПІЛЬСТВОМ: ІННОВАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ	10
Балабасва Зінаїда. РОЛЬ АНАЛІЗУ ПОЛІТИКИ У РЕФОРМУВАННІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	11
Ананченко Юрій. ПРОЦЕСИ ВЗАЄМОДІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА СОЦІУМУ В КОНТЕКСТІ ПОПЕРЕДЖЕННЯ ТА ПРОТИДІЇ КОРУПЦІЇ	12
Артеменко Ігор. СОЦІАЛЬНЕ ПАРТНЕРСТВО ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ	13
Білорусов Сергій. ФОРМУВАННЯ СУЧАСНОЇ ФУНКЦІОНАЛЬНОЇ УПРАВЛІНСЬКОЇ МОДЕЛІ РЕГІОНАЛЬНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ	14
Богданов Станіслав. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ НАДАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ	15
Бомчак Яна. ДО ПИТАННЯ ПРО ПОВНОВАЖЕННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В СФЕРІ ОХОРОНИ ДОВКІЛЛЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	16
Бредкіна Ірина. ОСНОВНІ НАПРЯМКИ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	18
Войновський Микола. МІСЦЕ ТА РОЛЬ ОСББ У СИСТЕМІ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	19
Гавриш-Мусафір Анна. МАРКЕТИНГОВА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	20
Греба Роман. ІНСТРУМЕНТИ РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	21
Демедюк Юрій. ПЕРСПЕКТИВИ МУНІЦИПАЛЬНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ. ОГЛЯД ПРОБЛЕМАТИКИ	22
Дзядзіна Наталя. ПРІОРИТЕТИ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	23
Дяченко Андрій. МЕХАНІЗМИ РОЗВ'ЯЗАННЯ ЖИТЛОВОГО ПИТАННЯ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ В УКРАЇНІ	24
Задорожний Сергій. МІСЦЕВА АНТИКОРУПЦІЙНА СТРАТЕГІЯ ЯК МЕХАНІЗМ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ УТВОРЕНЬ	26
Зозуля Валентина ВПЛИВ ДЕМОКРАТИЧНОГО ВРЯДУВАННЯ НА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЮ	27

Карпенко Олександр, Козиренко Микита. ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ НАДАННЯ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНИХ ПОСЛУГ НА РІВНІ МІСТА	28
Кітасєва Тетяна. РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ДОСВІД НІМЕЧЧИНИ	29
Ключкович Анатолій. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В СЛОВАЧЧИНІ	30
Кузьмішкіна Олена. РОЛЬ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ УКРАЇНИ	32
Куц Юрій. ІНСТИТУЦІОНАЛІЗАЦІЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ	33
Липовська Катерина. ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ	34
Мамонтова Елла. РОЛЬ ЗМІ У ПРОЦЕСАХ СТАНОВЛЕННЯ ДЕМОКРАТИЧНИХ СУСПІЛЬНИХ КОМУНІКАЦІЙ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	35
Мануїлова Катерина ПРОБЛЕМИ СТВОРЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗОВАНОЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ	36
Мотречко Віра. НАПРЯМИ ОНОВЛЕННЯ ОРГАНІЗАЦІЙНО-УПРАВЛІНСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ПРИ ВПРОВАДЖЕННІ МОЛОДІЖНОЇ ПОЛІТИКИ НА ЛОКАЛЬНОМУ РІВНІ	37
Мурзіна Тетяна. ЩОДО РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ДОСВІДУ	38
Нагорна Ірина. НАПРЯМКИ РОЗВИТКУ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	39
Наконечний Володимир. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ТЕОРЕТИЧНИХ ЗАСАД «САМОВРЯДНОСТІ»	40
Попик Олег. АКТУАЛЬНІСТЬ РОЗБУДОВИ СИСТЕМИ ЕКОЛОГООРІЄНТОВАНОГО УПРАВЛІННЯ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ	41
Розмаріцина Наталія. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ОРГАНАМИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА МОЖЛИВОСТІ ЙОГО ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ	42
Сидоренко Наталя, Шкурат Іван. БЮДЖЕТ УЧАСТІ : НОВА ФОРМА ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ГРОМАДИ	43
Сіверина Оксана. ДЕРЖАВНА МОЛОДІЖНА ПОЛІТИКА ТА ЇЇ ФОРМУВАННЯ НА РЕГІОНАЛЬНОМУ РІВНІ	44
Усатюк Іван. ОСНОВНІ ОРГАНІЗАЦІЙНІ СКЛАДОВІ ВЗАЄМОДІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ЗАСОБІВ МАСОВОЇ ІНФОРМАЦІЇ	46
Ушакова Оксана. ТЕРИТОРІАЛЬНИЙ КЛАСТЕР ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТРУКТИВНОГО ДІАЛОГУ МІЖ ВЛАДОЮ І СУСПІЛЬСТВОМ У СФЕРІ ОХОРОНИ ГРОМАДСЬКОГО ЗДОРОВ'Я	48
Храмцова Ірина. ДЕЯКІ АСПЕКТИ УПРАВЛІННЯ МІСТОМ В КОНТЕКСТІ СТІЙКОГО РОЗВИТКУ	49
Чебан Олександр. СУЧАСНІ ПІДХОДИ ДО ФОРМУВАННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ФУНКЦІЇ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	50
Шепеленко Олена. МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	52
Ясиневич Станіслав. СУСПІЛЬНЕ МОВЛЕННЯ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТИТУТ КОМУНІКАЦІЙ	53
Ященко Тетяна. ПЛАНУВАННЯ МІСЦЕВОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	54

СЕКЦІЯ 2

РЕГІОНАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА СИСТЕМА: АНАЛІЗ ТА ШЛЯХИ РОЗВИТКУ

Ахламов Анатолій. ПІДХОДИ ТА ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ ІМІТАЦІЙНОГО МОДЕЛЮВАННЯ В ДЕРЖАВНОМУ І ТЕРИТОРІАЛЬНОМУ УПРАВЛІННІ	57
Баранова Вікторія, Дубовик Ольга. ПОДАТКОВА ТА ПЕНСІЙНА РЕФОРМИ: ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ	58
Бондарчук Надія. ПЕРЕВАГИ ТА РИЗИКИ ВПРОВАДЖЕННЯ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ В УКРАЇНІ	59
Гайду Олександр. ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ МОРЕГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ СУЧАСНИХ РЕАЛІЙ	61
Карпенко Лідія. СУЧАСНІ ПИТАННЯ АДМІНІСТРАТИВНОГО СУПРОВОДЖЕННЯ ТА РОЗВИТКУ БІЗНЕС-ПРОЦЕСІВ ПІДПРИЄМСТВ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ	62
Ємельянова Олена. МОДЕЛІ ФІНАНСУВАННЯ АУТСОРСИНГУ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ	63
Кілієвич Олександр. ЕФЕКТИВНІСТЬ І РЕЗУЛЬТАТИВНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ В УМОВАХ СИСТЕМНИХ ТРАНСФОРМАЦІЙ	64
Кім Тетяна, Беззубко Юлія. НОВА СТРАТЕГІЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ ДОНЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ	66
Ковальов Георгій. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВПРОВАДЖЕННЯ ПЕНСІЙНОЇ РЕФОРМИ В УКРАЇНІ	67
Куранда Людмила. ПРОБЛЕМИ БЕЗРОБІТТЯ В УКРАЇНІ	69
Куспляк Галина. СПЕЦИФІКА ВИКОРИСТАННЯ БЮДЖЕТНИХ КОШТІВ ЗА ПРОГРАМАМИ КАПІТАЛЬНОГО БУДІВНИЦТВА У СЕРЕДОВИЩІ СКЛАДОВИХ ФУНКЦІОНАЛЬНИХ МЕХАНІЗМІВ	70
Любчик Олексій. ПОДАТКОВИЙ МЕХАНІЗМ ЯК ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ЕКОНОМІКИ	71
Миколайчук Микола, Жукова Тетяна. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ СТРАТЕГІЧНИХ РЕГІОНАЛЬНИХ ПРІОРИТЕТІВ РОЗВИТКУ	72
Мурашко Ирина. ПРЕДПОСЫЛКИ И ФОРМИРОВАНИЕ МЕХАНИЗМА ГОСУДАРСТВЕННО-ЧАСТНОГО ПАРТНЕРСТВА В РЕСПУБЛИКЕ БЕЛАРУСЬ	73
Нижник Олена. ДЕЯКІ МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	74
Осадчук Світлана. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ФІНАНСІВ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	75
Павлов Олександр. РУРАЛЬНА СКЛАДОВА РЕГІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІЧНОЇ СИСТЕМИ: НАПРЯМИ ТРАНСФОРМАЦІЇ	77
Романенко Євген, Чаплай Ірина. ВИЗНАЧЕННЯ КОНЦЕПТУАЛЬНИХ ЗАСАД ФОРМУВАННЯ СТРАТЕГІЇ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	78
Самофатова Вікторія. ПРІОРИТЕТИ СТАЛОГО РОЗВИТКУ РЕГІОНАЛЬНОЇ АГРОПРОДОВОЛЬЧОЇ СФЕРИ	79
Sharipov Ilkhom. EXOGENOUS AND ENDOGENOUS NATURE OF ECONOMIC GROWTH	80
Шемаєв Володимир. ТРАНСПОРТНІ ПРІОРИТЕТИ ЄВРОРЕГІОНУ «НИЖНІЙ ДУНАЙ»	82
Шепеленко Олена. МЕХАНІЗМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ІННОВАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ	83

СЕКЦІЯ 3
СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ РОЗВИТОК ТЕРИТОРІЙ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ:
ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ

Якубовський Олексій. УПРАВЛІНСЬКА КОМАНДА НА ПУБЛІЧНІЙ СЛУЖБІ: ОСОБЛИВОСТІ ТА ЕТАПИ ФОРМУВАННЯ	85
Арабаджи Катерина. МОЛОДА СІМ'Я ЯК ВАЖЛИВА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВИ	88
Булавченко Олександр. ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	88
Валенков Василь. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ	90
Воронов Олександр. МЕДІАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕНЬ В СИСТЕМІ РЕГІОНАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ	91
Гегечкорі Олександр, Семенов Сергій. ПРОБЛЕМИ ВЗАЄМОВІДНОСИН ПОЛІТИКИ І РЕЛІГІЇ В УКРАЇНІ	92
Гулєвич Альона. ЕТИКЕТ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ УКРАЇНИ ЯК СКЛАДОВА КОМУНІКАЦІЇ ТА ЛАНКА СОЦІОКУЛЬТУРНОГО РОЗВИТКУ	93
Дегтярьова Ірина. КАДРОВА ПОЛІТИКА У НАУЦІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ ДОСЛІДНИЦЬКОМУ ПРОСТОРІ	94
Драгомирецька Наталія. ЗАРУБІЖНА РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА ДЕРЖАВИ В ІНТЕРНЕТ-МЕРЕЖІ: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	95
Ельчієва Оксана. ПРОБЛЕМИ ОПЛАТИ ПРАЦІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЯК ВАЖЛИВОЇ СКЛАДОВОЇ УПРАВЛІННЯ ТРУДОВИМИ РЕСУРСАМИ НА ПРИКЛАДІ СИСТЕМИ УСТАНОВ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ МИКОЛАЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ	97
Колісніченко Наталя. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В ДІЇ: ОСВІТНЯ СУБВЕНЦІЯ З ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ МІСЦЕВИМ БЮДЖЕТАМ	98
Літвак Аким. ПРАВИЛЬНЕ ВИКОРИСТАННЯ ТЕРМІНІВ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ ФУНКЦІЇ УПРАВЛІННЯ	100
Матвієнко Людмила АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРИТОРІАЛЬНЕ ФОРМУВАННЯ МИКОЛАЇВЩИНИ: ІСТОРИЧНО-РЕТРОСПЕКТИВНИЙ АСПЕКТ	101
Овчаренко Юрій. НАПРЯМКИ БУДІВНИЦТВА ТА РОЗВИТКУ ЗБРОЙНИХ СИЛ УКРАЇНИ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	102
Овчаренко Світлана. КУЛЬТУРНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК СПЕЦИФІЧНА СФЕРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	104
Ольховський Дмитро. СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ТА СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИЙ РОЗВИТОК «ПЕРЛИНИ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ – ОДЕСИ», ТЕРИТОРІЙ ПІВДЕННОГО РЕГІОНУ: ІСТОРИЧНИЙ ДОСВІД ТА СУЧАСНІ ПЕРСПЕКТИВИ	104
Полюлях Руслан. ЗАХИЩЕНІСТЬ ІНФОРМАЦІЇ ПРО ОСОБУ В СИСТЕМІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	106
Расулова Лала Амір кизи СВІТОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ ТЕОРІЇ «НОВОГО ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ» (NPM) ЯК ОСНОВА ФОРМУВАННЯ МЕТОДОЛОГІЇ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	107
Ростіянов Богдан. ДОСВІД УПРАВЛІННЯ МІСТОМ: МИКОЛАЇВ У 1870–1880-ті рр.	108
Слободян Володимир. СОЦІОКУЛЬТУРНА РОЛЬ РЕЛІГІЇ І ЦЕРКВИ В УКРАЇНСЬКОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННІ	110

Сокур Наталя. ЗАЙНЯТІСТЬ ОСІБ З ОБМЕЖЕНИМИ МОЖЛИВОСТЯМИ	111
Стойкова Галина. МОВНЕ БУДІВНИЦТВО ЯК СКЛАДОВА ДЕРЖАВНОГО БУДІВНИЦТВА	112
Титаренко Любов. КАДРИ УПРАВЛІННЯ В КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ АДМІНІСТРАТИВНИХ ОРГАНІВ	113
Мінасов Володимир, Усатюк Іван, Єфіменко Анатолій. НАЦІОНАЛЬНА ВІЙСЬКОВА ОСВІТА ЯК ГОЛОВНЕ ДЖЕРЕЛО РЕАЛІЗАЦІЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ У ЗБРОЙНИХ СИЛАХ УКРАЇНИ	115
Філіпова Тетяна, Філіпова Ольга. СОЦІОКУЛЬТУРНА ІСТОРІЯ ТА ВПЛИВ НАУКОВИХ ДОСЛІДЖЕНЬ ФІЗИКІВ М. ОДЕСИ НА РОЗВИТОК ЕКОНОМІКИ ПІВДНЯ УКРАЇНИ	117
Хлебнікова Надія. РОЗВИТОК МЕДІА ПІДПРИЄМНИЦТВА ЧЕРЕЗ ЗАЛУЧЕННЯ ЛОКАЛЬНОЇ АУДИТОРІЇ	119
Шульгіна Тетяна. РОЛЬ СОЦІАЛЬНОЇ РОБОТИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ОСІБ З ІНВАЛІДНІСТЮ	120
Юрочко Тетяна, Дацюк Вікторія. СТИГМА ТА ДИСКРИМІНАЦІЯ ХВОРИХ НА ВІЛ/СНІД В МЕДИЧНИХ ЗАКЛАДАХ: РОЛЬ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	121
Яковлева Лілія. СОЦІОКУЛЬТУРНА СКЛАДОВА ЛЕГІТИМНОСТІ ВЛАДИ У ПРОЦЕСІ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ	122
Яценко Володимир. СТАН ТУРИСТИЧНОЇ ДЕСТИНАЦІЇ ОДЕСЬКОГО РЕГІОНУ: ШЛЯХИ РОЗВИТКУ	123
Яшин Дмитро. ПОЛІТИКА ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ З РЕЛІГІЄЮ	125

СЕКЦІЯ 4

ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНЕ ОБҐРУНТУВАННЯ ТА НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Приходченко Людмила. ІНСТИТУЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ В КОНТЕКСТІ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ВЛАДИ ТА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	127
Бабіч Олександр. ПОБУДОВА СУЧАСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ МОДЕЛІ УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІЯМИ: ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД	129
Бронікова Світлана, Оганісян Михайло. ЗДОРОВИЙ ГЛУЗД І ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ	130
Гіржев Артем. УСПІХИ ТА ПРОБЛЕМИ БЮДЖЕТНОЇ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	131
Гончарук Наталія, Архипенко Іван. РЕФОРМУВАННЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ ТА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ В УКРАЇНІ: СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ	132
Горяча Катерина. АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПРАВ ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В УКРАЇНІ	134
Гуненкова Оксана. ВПЛИВ РЕФОРМИ З ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК ПРОЦЕСІВ НАДАННЯ МУНІЦИПАЛЬНИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	135
Данилюк Сергій. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ПОНЯТТЯ СІЛЬСЬКІ ТЕРИТОРІЇ КРІЗЬ ПРИЗМУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА СУБСИДІАРНОСТІ	136
Зелінський Сергій. ПОКАЗНИКИ СПРОМОЖНОСТІ УКРАЇНСЬКИХ ГРОМАД	137
Королюк Тетяна. БЮДЖЕТНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ ПІДВИЩЕННЯ ФІСКАЛЬНОЇ СТІЙКОСТІ УКРАЇНИ	139

Лесик Олена. МОДЕЛЬ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ КРИЗЬ ПРИЗМУ КОНЦЕПЦІЇ УНІВЕРСАЛЬНОГО ЕВОЛЮЦІОНІЗМУ: УПРАВЛІННЯ ЧИ СПРЯМУВАННЯ РОЗВИТКУ	140
Лисюк Ірина. СТАНОВЛЕННЯ ІНСТИТУТУ ПРЕФЕКТІВ ЯК СКЛАДОВА ПРОЦЕСУ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ	141
Матвєєнко Ірина КОНСЕНСУАЛЬНА СТРАТЕГІЯ ЯК ІНСТРУМЕНТ КОНСТРУКТИВНОГО ДІАЛОГУ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ГРОМАДЯНСЬКОГО СУСПІЛЬСТВА	143
Мельничук Лариса. СЕКТОРАЛЬНА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ У СФЕРІ СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ: ТЕОРЕТИКО-ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ	144
Мішанчук Ганна. РЕФОРМА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ СУПРОВІД	145
Мочков Олександр. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ЯК ОДНА З ПЕРЕДУМОВ ПОСИЛЕННЯ ВПЛИВУ ГРОМАДЯН НА МІСЦЕВИЙ РОЗВИТОК	146
Муравська Віта ТЕОРЕТИЧНІ ТА НОРМАТИВНІ ЗАСАДИ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В УКРАЇНІ	147
Мусійовський Андрій. АКТУАЛЬНІСТЬ ПРОБЛЕМИ ЗБАЛАНСОВАНОГО РОЗВИТКУ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА УКРАЇНИ	149
Ніколаєва Світлана. НАПРЯМИ ВПРОВАДЖЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНІ: ДОСВІД ФРН	150
Онищук Віталій. ІНДИКАТОРИ ПЕРСПЕКТИВ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ В УКРАЇНСЬКОМУ СУСПІЛЬСТВІ	151
Павлюк Назар. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ У КОНТЕКСТІ СТАНОВЛЕННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ: ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	152
Панченко Ганна. КАТЕГОРІЯ «ВЗАЄМОДІЯ» ЯК БАЗИС ГОРИЗОНТАЛЬНИХ ЗВ'ЯЗКІВ У СИСТЕМІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	153
Піроженко Наталія. РОЗВИТОК КОМПЛЕКСНОЇ СИСТЕМИ МІЖСЕКТОРНИХ ВЗАЄМОДІЙ В РЕГІОНІ	155
Поступна Олена, Полякова Ольга. НОВАЦІЯ В УПРАВЛІННІ ОСВІТОЮ – СТВОРЕННЯ ОПОРНИХ ШКІЛ В УКРАЇНІ: ПОЛІТИКО-ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	156
Ратько Людмила. ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕФОРМУВАННЯ ВЗАЄМОДІЇ МІЖ МІСЦЕВИМИ ДЕРЖАВНИМИ АДМІНІСТРАЦІЯМИ ТА ОРГАНАМИ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	157
Реплянчук Наталія. СОЦІАЛЬНІ МЕДІА ЯК ІНСТРУМЕНТ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ЕФЕКТИВНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНО-УПРАВЛІНСЬКОГО ПРОЦЕСУ	158
Роман Вячеслав. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ МІЖНАРОДНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ, САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ ТА ГРОМАДСЬКОГО КОНТРОЛЮ	160
Саханенко Сергій. ЩОДО ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ ЕКОЛОГІЯ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	161
Сердечна Людмила. САМОРЕГУЛЮВАННЯ В СФЕРІ РЕКЛАМИ: СУБ'ЄКТНО-ІНСТИТУЦІОНАЛЬНИЙ АНАЛІЗ	162
Серьогіна Тетяна. СПІВПРАЦЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ З ІНСТИТУТАМИ САМООРГАНІЗАЦІЇ НАСЕЛЕННЯ В КОНТЕКСТІ ДЕЛЕГУВАННЯ СУСПІЛЬНИХ ПОСЛУГ: ДЕЯКІ АСПЕКТИ В ПОЛЬЩІ ТА УКРАЇНІ	163
Сымботяну Аурел. ЕВОЛЮЦІЯ, ПРОТИВОРЕЧІЯ І ПЕРСПЕКТИВИ АДМІНІСТРАТИВНО-ТЕРРИТОРІАЛЬНОГО УСТРОЙСТВА РЕСПУБЛІКИ МОЛДОВА	164

Скрипка Єлизавета. АСПЕКТИ ВПРОВАДЖЕННЯ РЕФОРМИ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	165
Скупченко Діана. ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ВИБОРІВ В ОБ'ЄДНАНІЙ ТЕРИТОРІАЛЬНІЙ ГРОМАДІ (НА ПРИКЛАДІ ЧУГУЇВСЬКОГО РАЙОНУ ХАРКІВСЬКОЇ ОБЛАСТІ)	166
Сухенко Володимир. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ В ШВЕЦІЇ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	168
Ткач Інна. ПРИНЦИПИ ПРОЗОРОСТІ ТА ВІДКРИТОСТІ ЯК НЕВІД'ЄМНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	169
Ткач Ганна. ПЕРСПЕКТИВИ УПРАВЛІННЯ ЗЕМЕЛЬНИМИ РЕСУРСАМИ В УМОВАХ ОБ'ЄДНАННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД	170
Тодорова Ольга. «ПУБЛІЧНИЙ ІНСТРУМЕНТ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ» ЯК КАТЕГОРІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	172
Фольгіна Тетяна. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ ЖИТЛОВО-КОМУНАЛЬНОГО ГОСПОДАРСТВА В УКРАЇНІ	173
Чабанова Катерина. СТРУКТУРА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ЇЇ ВПРОВАДЖЕННЯ	175
Черномаз Віктор. РИЗИКИ ПРОЄКТІВ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНОГО ПАРТНЕРСТВА У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	176
Чижова Світлана. ПОДАЛЬШІ ПРАКТИЧНІ КРОКИ РЕФОРМУВАННЯ СЛУЖБИ В ОРГАНАХ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ	177
Шайхет Сергій, Козубенко Анна. ТЕОРЕТИЧНІ АСПЕКТИ ВІТЧИЗНЯНОЇ СФЕРИ НАДАННЯ УПРАВЛІНСЬКИХ ПОСЛУГ	178
Яценко Алла. РЕАЛІЗАЦІЯ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ ЩОДО ОХОРОНИ ДИТИНСТВА У СФЕРІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОЗДОРОВЛЕННЯ ТА ВІДПОЧИНКУ ДІТЕЙ	180
Яцик Сергій. ОСОБЛИВОСТІ ПУБЛІЧНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ ОСВІТНЬОГО ПОТЕНЦІАЛУ В УМОВАХ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ	181
СЕКЦІЯ 5	
УКРАЇНА В ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСАХ	
Кривцова Валентина. АКВАКУЛЬТУРА В ЄВРОПІ: МОДЕЛЬ НА МАЙБУТНЄ	183
Бакай Андрій. МІЖНАРОДНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО З ОРГАНІЗАЦІЇ МЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЯХ ЯК СКЛАДОВА ІНТЕГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ	184
Безручко Максим. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ПРОВЕДЕННЯ МІСЦЕВИХ РЕФЕРЕНДУМІВ ЯК ФОРМИ ЗДІЙСНЕННЯ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ	185
Бєдова Олена. ДО ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОНЯТТЯ АДАПТАЦІЇ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ ДО ACQUIS ЄС	186
Білей Михайло. ОРГАНІЗАЦІЙНІ ІНСТРУМЕНТИ У ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ У КОНТЕКСТІ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ УКРАЇНИ	187
Бондар Наталія, Малиш Наталія. ІНТЕГРАЦІЙНІ ПРОЦЕСИ В СПІЛЬНИХ ПРОЄКТАХ РОЗВИТКУ ТРАНСПОРТНОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ УКРАЇНИ	188
Бунчук Микола. ФІНАНСОВИЙ МЕХАНІЗМ АНТИТЕРОРИСТИЧНОЇ ПОЛІТИКИ У ПРОТИДІЇ ЗАГРОЗАМ ІНТЕГРОВАНОГО СВІТУ	189

Весельська Марина. ДІАГНОСТИКА ПРОЦЕСУ ЗМІН У ПРОФЕСІЙНІЙ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ УКРАЇНИ	191
Волошенко Віталій. ЗРОСТАННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ТРАНСКОРДОННИХ РЕГІОНІВ ЧЕРЕЗ РОЗВИТОК РЕГІОНАЛЬНОЇ ТУРИСТИЧНОЇ ГАЛУЗІ	192
Галицька Наталія. УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ВИЩОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ	193
Гончарук Дмитро. ІСТОРІЯ ВИКОРИСТАННЯ МОДЕЛІ «COLLECTIVE ACTION CLAUSE» В КРАЇНАХ ЄС ТА МОЖЛИВІСТЬ ЇЇ ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ	194
Добрій Діана. СЕРЕДОВИЩА ВПЛИВУ НА ПРОЦЕС МІСЦЕВОГО ЕКОНОМІЧНОГО РОЗВИТКУ	195
Дроков Вадим. ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРУДОВОЇ МІГРАЦІЇ З УКРАЇНИ В ЄС	197
Зубінська Юлія. ПРОБЛЕМИ ТА НАСЛІДКИ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ ДЛЯ УКРАЇНИ	198
Кадук Наталя. ДЕРЖАВНИЙ СУВЕРЕНІТЕТ КРИЗЬ ПРИЗМУ ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ	199
Ковальчук Віктор. МЕХАНІЗМ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ ЄС В КОНТЕКСТІ ЕФЕКТИВНОЇ ПРОТИДІЇ СУЧАСНИМ ВИКЛИКАМ ТА ЗАГРОЗАМ	200
Котаровський Іван. THE POTENTIAL ATTRACTING EXTERNAL FINANCING FOR UKRAINE	201
Кривоцюк Петро. РЕГІОНАЛЬНА ІНТЕГРАЦІЯ ЯК МЕХАНІЗМ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВИ ВІД ВИКЛИКІВ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	202
Крутьцова Олена. MULTI-LEVEL GOVERNANCE AND THE INSTITUTION-DEPENDENT NATURE OF POLICY MAKING WITHIN THE EU	203
Лемець Марія. ОСОБЛИВОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ ШВЕЦІЇ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ: УРОКИ ДЛЯ УКРАЇНИ	204
Лещенко Васирина. УКРАЇНА ТА СВІТОВІ ПРОЦЕСИ РОЗРОБЛЕННЯ НОВОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ КАДРОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	205
Маймескул Олександр. ПІДГОТОВКА КАДРІВ ДЛЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	206
Мединська Ганна. ПОЛІТИКА БАГАТОМОВНОСТІ ТА ПОЛІКУЛЬТУРНОСТІ В ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СОЮЗІ	208
Мерзляк Анжела, Долбунов Дмитро. ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ РЕГІОНАЛЬНОЇ СПІВПРАЦІ ЄС ТА ДЕРЖАВ – АСОЦІЙОВАНИХ ЧЛЕНІВ	209
Незгодюк Вадим. АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ЧЕРЕЗ ПРИЗМУ РОЗРОБЛЕНОЇ СТРАТЕГІ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В ПИТАННЯХ ТРАНСФОРМАЦІЇ СИСТЕМИ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	210
Остапенко Олександр. НОВІ ВИКЛИКИ І ЗАГРОЗИ ЄВРОПЕЙСЬКІЙ БЕЗПЕЦІ В КОНТЕКСТІ АГРЕСІЇ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ В УКРАЇНІ	211
Семенко Галина. УДОСКОНАЛЕННЯ НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ ГРОМАДЯНАМ З МЕТОЮ ЕФЕКТИВНОГО НАБЛИЖЕННЯ ДО ЄВРОПЕЙСЬКИХ СТАНДАРТІВ НА ПРИКЛАДІ ДОСВІДУ РЕСПУБЛІКИ ПОЛЬЩА	213
Сіцинський Назарій. РОЗВИТОК ТА ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-АМЕРИКАНСЬКОГО ВОЄННО-ПОЛІТИЧНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	214
Сорочишина Наталя. КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНІСТЬ ЯК ПОКАЗНИК ІНТЕГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ У СФЕРІ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ УКРАЇНИ	215

Стукалін Тарас. ВОЄННА БЕЗПЕКА В КОНТЕКСТІ НОВИХ ВИКЛИКІВ ТА ЗАГРОЗ НАЦІОНАЛЬНИЙ БЕЗПЕЦІ УКРАЇНИ	216
Tomashevskaya Maryna, Velychko Tetiana. PROSPECTS OF DEVELOPMENT OF INTEGRATION PROCESSES IN UKRAINE	216
Торган-Мосійчук Вікторія. ІСТОРИКО-ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ДОСЛІДЖЕННЯ ПРАВОВОЇ СИСТЕМИ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ	218
Федірко Наталія. ЄВРОІНТЕГРАЦІЙНИЙ КОНТЕКСТ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО СЕКТОРУ УКРАЇНИ	220
Чигринський Василь. ПОЛІТИКА СХІДНОГО ПАРТНЕРСТВА ЄС ТА РЕФОРМУВАННЯ СЕКТОРУ БЕЗПЕКИ І ОБОРОНИ УКРАЇНИ	222
Шумляєва Ірина. ФОРМУВАННЯ ТА РОЗВИТОК МІСЦЕВОГО ТЕРИТОРІАЛЬНОГО УПРАВЛІННЯ В КРАЇНАХ ЄС: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	223
Шункін Максим. РОЗВИТОК ІНСТИТУТУ МІСЦЕВОГО РЕФЕРЕНДУМУ В КОНТЕКСТІ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНИ	225
СЕКЦІЯ 6	
ЗАПРОВАДЖЕННЯ ТЕХНОЛОГІЙ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА НА РЕГІОНАЛЬНОМУ ТА МІСЦЕВОМУ РІВНЯХ	
Пігарєв Юрій, Шаган Андрій. СКЛАДОВІ ІТ-АРХІТЕКТУРИ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ	227
Семенченко Андрій, Жилієв Ігор. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ ЗА ВИКОРИСТАННЯМ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В СУЧАСНИХ УМОВАХ	229
Bozada Frederic Maximilian, Vidaurre Anafernanda Beer. THE DISSOCIATION WITH EUROPEAN INSTITUTIONS	231
Бостан Ольга. ВІТЧИЗНЯНИЙ ТА ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ЗАПРОВАДЖЕННЯ В ОРГАНАХ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ СИСТЕМИ ЕЛЕКТРОННОГО ДОКУМЕНТООБІГУ	233
Гапанович Ярослав. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФРАСТРУКТУРНОГО РІВНЯ АРХІТЕКТУРИ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ	235
Гумен Юрій. ПЕРСПЕКТИВИ ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРНЕТ-ВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНИ	236
Динник Ірина. МЕРЕЖЕВИЙ ПРИНЦИП ЯК СТРУКТУРНА СКЛАДОВА РОЗВИТКУ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	237
Довбишук Олена. СУЧАСНИЙ СТАН, ПРОБЛЕМИ І ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ В УКРАЇНИ ЕЛЕКТРОННИХ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	238
Дудар Анатолій. ЕЛЕКТРОННІ ДЕРЖАВНІ ЗАКУПІВЛІ: ПЕРСПЕКТИВИ ТА РЕАЛІЇ	240
Жилінський Ігор. НОРМАТИВНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ СИСТЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	241
Каплинська Олена. З ДОСВІДУ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА МІСЦЕВОМУ РІВНІ (ПРОБЛЕМИ ДОТРИМАННЯ ЕТИКЕТУ СПІЛКУВАННЯ В ЕЛЕКТРОННОМУ ПРОСТОРІ)	243
Кусаинова Адема ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СИСТЕМИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ РЕСПУБЛИКИ КАЗАХСТАН	244
Куспльак Ігор. СФЕРИ ВПЛИВУ ТЕХНОЛОГІЇ ЕЛЕКТРОННОГО УРЯДУВАННЯ ТА ЕЛЕКТРОННОЇ ДЕМОКРАТІЇ В УКРАЇНИ НА КОРУПЦІЮ	245

Липчук Марта. ДИНАМІКА РОЗВИТКУ ІНФОРМАЦІЙНОГО НАПОВНЕННЯ ОФІЦІЙНИХ ІНТЕРНЕТ-ПРЕДСТАВНИЦТВ МІСЬКИХ РАД ДРУГИХ ЗА ВЕЛИЧИНОЮ МІСТ ОБЛАСТЕЙ УКРАЇНИ ВПРОДОВЖ 2012–2016 РОКІВ	246
Лозовська Катерина. НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОМУНІКАЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	247
Макарова Ірина. ПРОСУВАННЯ ОСВІТНИХ ПОСЛУГ В ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩІ	248
Мельник Сергій. АНАЛІЗ ПРОЕКТУ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ЕЛЕКТРОННІ КОМУНІКАЦІЇ»	250
Паламарчук Наталія, Паламарчук Світлана. ДЕЯКІ АСПЕКТИ ЗАХИСТУ ДЕРЖАВНИХ ІНФОРМАЦІЙНИХ РЕСУРСІВ В ІНФОРМАЦІЙНО-ТЕЛЕКОМУНІКАЦІЙНИХ СИСТЕМАХ ОРГАНІВ ДЕРЖАВНОЇ ВЛАДИ УКРАЇНИ	251
Пенко Валерій. ВИКОРИСТАННЯ МОБІЛЬНИХ ПРИСТРОЇВ У ПРИЙНЯТТІ УПРАВЛІНСЬКИХ РІШЕНЬ	252
Полиненко Олена. ГЕОІНФОРМАЦІЙНІ ТЕХНОЛОГІЇ В УПРАВЛІННІ ТРАНСПОРТНОЮ ІНФРАСТРУКТУРОЮ	253
Тиханський Володимир. ЕЛЕКТРОННЕ ВРЯДУВАННЯ ЯК МЕХАНІЗМ РЕАЛІЗАЦІЇ СЕРВІСНО-ОРІЄНТОВАНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ПОЛІТИКИ	254
Цуканова Анжела. НОВІ МОЖЛИВОСТІ БІБЛІОТЕК З ДОСТУПУ ДО СЕРВІСІВ Е-УРЯДУВАННЯ: ДОСВІД ЦЕНТРАЛЬНОЇ МІСЬКОЇ БІБЛІОТЕКИ ім. М. Л. КРОПИВНИЦЬКОГО м. МИКОЛАЄВА	256
Чечель Олеся. РОЗВИТОК ЕЛЕКТРОННИХ ПОСЛУГ В УКРАЇНІ: ПРОБЛЕМИ УПРОВАДЖЕННЯ	257
Шевченко Богдан. ІНФОРМАТИЗАЦІЯ СУСПІЛЬСТВА	258
СЕКЦІЯ 7	
ПРОЕКТНО-ОРИЄТОВАНЕ ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ: ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА	
Безверхнюк Тетяна. УПРАВЛІННЯ ПРОЕКТАМИ В ТУРИЗМІ: ФУНКЦІОНАЛЬНИЙ ПРОСТІР	259
Биков Ігор. МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ СИСТЕМИ РЕАБІЛІТАЦІЇ В УКРАЇНІ	260
Вишневіська Віолета. ВИКОРИСТАННЯ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ ПРИ УДОСКОНАЛЕННІ КОМУНІКАТИВНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ДЕРЖАВИ	261
Діордіца Ігор. КІБЕРТЕРОРИЗМ ЯК ЕЛЕМЕНТ ДЕСТАБІЛІЗАЦІЇ СИСТЕМИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	262
Кривогуз Геннадій. ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ДО ПРОЦЕСІВ ПЛАНУВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ СИСТЕМИ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ СУБ'ЄКТОМ ГОСПОДАРЮВАННЯ	264
Кубрак Олександра. ЗАРУБІЖНИЙ ДОСВІД ПЛАНУВАННЯ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ	266
Кушнір Ольга, Максименко Юлія. ЗМІСТ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ У СУЧАСНОМУ УКРАЇНСЬКОМУ ДЕРЖАВОТВОРЕННІ	267
Лебединська Ірина. ПРИКЛАДНІ АСПЕКТИ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	269
Ліпкан Володимир. ПОНЯТТЯ ТА СТРУКТУРА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ ДЕРЖАВОТВОРЕННЯ	270
Лушашко Артур. МЕХАНІЗМИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКОМ ІНДУСТРІЇ ГОСТИННОСТІ В УКРАЇНІ	271
Маковей Юлія. ОСНОВНІ АСПЕКТИ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ НА РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ	272

Мандзюк Олег. ПІДХОДИ ДО БУДОВИ АЛГОРИТМУ АНАЛІТИЧНОГО НАРАТИВУ В РАМКАХ ТЕОРІЇ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ	273
Машненко Костянтин. ПРОЕКТНО-ЦІЛЬОВЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОЇ ДЕРЖАВИ В УКРАЇНІ	274
Нагорна Ганна. МЕТОДИ ОЦІНКИ СОЦІАЛЬНИХ ПРОЕКТІВ В УПРАВЛІНСЬКІЙ ДІЯЛЬНОСТІ	275
Оганов Andriy. BENEFITS REALIZATION IS A CENTRAL COMPONENT OF PROJECT AND PROGRAM MANAGEMENT	276
Подп'ятнікова Анна. ПРОЕКТНО-ЦІЛЬОВЕ ДЕРЖАВНЕ УПРАВЛІННЯ РОЗВИТКУ ТРАНЗИТНОГО ПОТЕНЦІАЛУ УКРАЇНИ	278
Попова Анастасія, Стефоненко Вікторія. СТРАТЕГІЧНІ КОМУНІКАЦІЇ: ІСТОРІЯ ВИНИКНЕННЯ ТА СФЕРА ЗАСТОСУВАННЯ В УКРАЇНІ	279
Руда Ірина. ОРГАНІЗАЦІЙНА СКЛАДОВА ЗАПРОВАДЖЕННЯ ПРОЕКТНОГО ПІДХОДУ ДО ПРАКТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	280
Семенова Тетяна. СУЧАСНА СВІТОВА ПРАКТИКА НАДАННЯ АДМІНІСТРАТИВНИХ ПОСЛУГ	281
Сенча Ірина. ПРОЕКТНА ОРІЄНТОВАНІСТЬ ЯК ОСНОВНА УМОВА ЕФЕКТИВНОСТІ АНТИКРИЗОВОГО ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	282
Сенча Сергій. МІЖРЕГІОНАЛЬНЕ СПІВРОБІТНИЦТВО В СИСТЕМІ МІЖРЕГІОНАЛЬНИХ ВІДНОСИН	284
Сивак Тетяна. ПЕРСПЕКТИВИ ВИКОРИСТАННЯ ТЕХНОЛОГІЙ СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ В СИСТЕМІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	285
Стецюк Наталія. ПОСТАНОВКА ПИТАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ: ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ	286
Черниш Богдан. ЗАКОРДОННИЙ ДОСВІД ЗАСТОСУВАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ВИДІВ ЕНЕРГІЇ	287
Чернов Сергій. ПРИНЦИПИ ПРОВЕДЕННЯ КОМПЛЕКСНОЇ ДЕРЖАВНОЇ ЕКСПЕРТИЗИ СУСПІЛЬНОЗНАЧУЩИХ ІНВЕСТИЦІЙНИХ ПРОЕКТІВ В ПУБЛІЧНІЙ СФЕРІ	289
Шаршаткін Данило. СОЦІАЛЬНИЙ ЗАХИСТ УЧАСНИКІВ АТО. ПРАВОВІ АСПЕКТИ	290
Яценко Олександр. ПРОЕКТНА КОНЦЕПЦІЯ ВІДРОДЖЕННЯ ВЕЛИКОГО ШОВКОВОГО ШЛЯХУ	291
СЕКЦІЯ 8	
РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	
Давтян Степан. ПІДВИЩЕННЯ РІВНЯ ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ У КОНТЕКСТІ СТРАТЕГІЇ РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ НА 2016–2020 РОКИ	293
Базіленко Діна. АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	295
Васильсва Галина. RESPONCES TO CHALLENGES IN LANGUAGE EDUCATION	297
Веруш Алла, Сапелкина Елена. ПОДГОТОВКА СПЕЦІАЛІСТОВ-АНАЛІТИКОВ ДЛЯ СИСТЕМИ ГОСУДАРСТВЕННОГО УПРАВЛЕНИЯ	297
Ворона Петро. ВІТЧИЗНЯНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МЕТОДИКА «CASE STUDY» У ПІДГОТОВЦІ МАГІСТРІВ З ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	299
Гайдаш Дмитро. ПІДГОТОВКА МЕНЕДЖЕРІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В США: ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	300

Горбатюк Світлана. РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ: НОРМАТИВНО-ПРАВОВИЙ ВИМІР	301
Горшкова Кира, Кемарская Тамара. ОККАЗИОНАЛИЗМ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ ЯЗЫКОВОЙ КОМПЕТЕНЦИИ ИЗУЧАЮЩЕГО ИНОСТРАННЫЙ ЯЗЫК	303
Іваненко Валерій. ПРОФЕСІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ: КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД	304
Комарницька Наталія, Ігнащук Олена, Чорна Лариса. НОВІ ПІДХОДИ ДО ПІСЛЯДИПЛОМНОГО НАВЧАННЯ КЕРІВНИКІВ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я	306
Кучер Людмила. ОРГАНІЗАЦІЯ СПІЛЬНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ УПРАВЛІНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ У СФЕРІ ОСВІТИ	307
Липовська Світлана. ОРГАНІЗАЦІЯ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗАРЕЄСТРОВАНИХ БЕЗРОБІТНИХ З МЕТОЮ ПІДВИЩЕННЯ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НА РИНКУ ПРАЦІ	308
Михайленко Анастасія. ФОРМУВАННЯ ЛІНГВОКУЛЬТУРНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВИКЛАДАЧА ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СФЕРІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	310
Москаленко Світлана. ЗАРУБІЖНА ПРАКТИКА PEER REVIEW: ДОСВІД ДЛЯ РОЗВИТКУ НАДУ ПРИ ПРЕЗИДЕНТОВІ УКРАЇНИ	311
Негуляєва Ірина. РЕФОРМУВАННЯ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ. ДЕРЖАВНИЙ СЛУЖБОВЕЦЬ ЯК ВІДДЗЕРКАЛЕННЯ СУЧАСНОГО СУСПІЛЬСТВА	312
Поліщук Ірина. РОЗВИТОК ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ЯК СКЛАДОВА РЕФОРМУВАННЯ СИСТЕМИ ПРОФЕСІЙНОГО НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	313
Пуленко Ірина, Сазикіна Тетяна. РІЗНІ ГРАНІ ІНТЕНСИВНОГО НАВЧАННЯ АНГЛІЙСЬКІЙ МОВИ	315
Секельгіді Клавдія. САМООСВІТА У ПРОЦЕСІ ОСОБИСТІСНОГО САМОУПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ	316
Шевчук Олена, Шевчук Сергій. ІНТЕРАКТИВНІ ТЕХНОЛОГІЇ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	317
Шепітко Тетяна. ПРОФІЛАКТИКА ПРОФЕСІЙНОГО ВИГОРАННЯ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	318
Шклярук Марина. ПІДВИЩЕННЯ ЯКОСТІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ ДО РЕАЛІЗАЦІЇ МЕХАНІЗМІВ СТРАТЕГІЧНОЇ КОМУНІКАЦІЇ	319
Яремін Інна. КОНЦЕПТУАЛЬНИЙ ПОГЛЯД НА ПРОФЕСІЙНЕ НАВЧАННЯ ПУБЛІЧНИХ СЛУЖБОВЦІВ	320
Ясницька Наталія. ПАРТНЕРСТВО УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ НАУКИ І ШКОЛИ: РЕГІОНАЛЬНИЙ ДОСВІД УПРАВЛІННЯ ОСВІТОЮ НА ПРИКЛАДІ США	321
Яцун Євгенія. ТЕСТУВАННЯ ЯК ЕФЕКТИВНИЙ ЗАСІБ ОРГАНІЗАЦІЇ КОНТРОЛЮ У НАВЧАННІ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	323

СЕКЦІЯ 9 **ДЕРЖАВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ** **В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ**

Марущак Володимир. ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ ВЛАДИ – ОСНОВА РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	325
Бабина Валентина. ПРИНЦИПИ СЕМЕЙНОГО ВОСПИТАННЯ В УСЛОВИЯХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ	326
Бачинська Катерина. ДО ПИТАННЯ РЕФОРМУВАННЯ УПРАВЛІННЯ ДЕРЖАВНОЮ ВЛАСНІСТЮ	327

Білорусов Сергій, Окуневич Ірина. ПРАВОВІ ЗАСАДИ СТВОРЕННЯ ПОЛІЦІЇ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ	328
Білоусов Олександр. ПОЛІТИЧНЕ РІШЕННЯ ЯК ФАКТОР РОЗВИТКУ ПОЛІТИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ	330
Ботвінов Ростислав. РЕАЛІЗАЦІЯ ПРАВООХОРОННОЇ ФУНКЦІЇ ДЕРЖАВИ В СУЧАСНИХ УМОВАХ В УКРАЇНІ	330
Верещак Василь. ІНСТРУМЕНТИ УПРАВЛІННЯ КОШТАМИ ОБОВ'ЯЗКОВОЇ НАКОПИЧУВАЛЬНОЇ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ	332
Весельська Людмила. ІСТОРИЧНІ АСПЕКТИ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ МІГРАЦІЙНОЇ БЕЗПЕКИ США У ХХ СТОЛІТТІ : ДОСВІД ДЛЯ УКРАЇНИ	333
Даниляк Олександр. ПРИПИНЕННЯ ПОВНОВАЖЕНЬ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ: ПРОБЛЕМИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	335
Долгих Наталія. ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ ІСНУЮЧИХ МОДЕЛЕЙ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В ЗАРУБІЖНИХ КРАЇНАХ	336
Єдинак Ярослав. УДОСКОНАЛЕННЯ ІНСТИТУЦІЙНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДІЯЛЬНОСТІ РАЙОННИХ У МІСТІ АДМІНІСТРАЦІЙ	337
Жарких Володимир. ПРОБЛЕМА «НЕПОСРЕДСТВЕННОЙ И РЕАЛЬНОЙ УГРОЗЫ» В ПОСТУЛАТАХ ФИЛОСОФИИ ПРАГМАТИЗМА	338
Коваль Зіновій. ПСИХОЛОГІЧНІ ЗАГРОЗИ ІНФОРМАЦІЙНОГО СУСПІЛЬСТВА, ЇХ ВРАХУВАННЯ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ ТА ОРГАНІЗАЦІЯ ПРАВОВОГО ЗАХИСТУ	339
Козуліна Світлана. КОНСТИТУЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ СТАТУСУ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ: СУЧАСНИЙ СТАН І АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ	341
Кравченко Ростислав. ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ПИТАНЬ ЗНИЖЕННЯ РИЗИКУ НАДЗВИЧАЙНИХ СИТУАЦІЙ ТЕХНОГЕННОГО І ПРИРОДНОГО ХАРАКТЕРУ	342
Криворучко Ірина. ПРИНЦИП РІВНОСТІ В ДІЯЛЬНОСТІ ПУБЛІЧНОЇ АДМІНІСТРАЦІЇ ПРИ ЗДІЙСНЕННІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ПРОЦЕДУРИ	343
Кутузова Ніна. ПРАВОВА КУЛЬТУРА В СФЕРЕ УПРАВЛЕННЯ	344
Лукашук Наталія. ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ ЕНЕРГОЕФЕКТИВНОСТІ	345
Львова Єлизавета. ЩОДО ПИТАННЯ ПРО СУЧАСНИЙ СТАН ДЕРЖАВНОЇ ПРАВОВОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАХИСТУ ПРАВ ТА СВОБОД ЛЮДИНИ І ГРОМАДЯНИНА В КРИЗОВИХ УМОВАХ	346
Марущак Олена. ОСОБЛИВОСТІ ДЕРЖАВНОГО АУДИТУ В УКРАЇНІ	347
Мельник Юлія. ДІЯЛЬНІСТЬ ПЕНСІЙНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ: ІНФОРМАЦІЙНИЙ ТА ПРАВОВИЙ АСПЕКТИ	348
Мельниченко Віктор. ДО ПИТАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КОНСТИТУЦІЙНОСТІ СТРУКТУРНИХ ЗМІН В ДЕРЖАВНОМУ АПАРАТІ	349
Моїсеєва Тетяна. ПОЧАТКОВІ НАРОДНІ УЧИЛИЩА У ВІДАННІ ОДЕСЬКОЇ МУНІЦИПАЛЬНОЇ ВЛАДИ (ДРУГА ПОЛОВИНА ХІХ ст.)	350
Мукан Богдана. ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА УКРАЇНИ У ЄВРОПЕЙСЬКОМУ СУДІ З ПРАВ ЛЮДИНИ	352
Ницевич Александр, Максимов Валерий, Ткачев Алексей, Пурич Дмитрий. ЭКОЛОГИЧЕСКАЯ БЕЗОПАСНОСТЬ НА АВТОМОБИЛЬНОМ ТРАНСПОРТЕ	353

Олефір Олександр. ІННОВАЦІЙНІ ЗМІНИ СИСТЕМИ ВИКОНАВЧОЇ СЛУЖБИ В УМОВАХ РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	354
Пархоменко-Куцевіл Оксана. ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ЯК СКЛАДОВА СИСТЕМИ КАДРОВОЇ БЕЗПЕКИ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ УКРАЇНИ	355
Плахотнюк Наталія. ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОФЕСІОНАЛІЗМУ ТА СТАБІЛЬНОСТІ ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ В УКРАЇНІ	356
Поліщук Ганна. ДЕРЖАВНА РЕГУЛЯТОРНА ПОЛІТИКА ТА РОЗВИТОК ПІДПРИЄМНИЦТВА: ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТА ІСТОРИЧНИЙ АСПЕКТ РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМНИЦЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ В УКРАЇНІ	358
Попатенко Василь. СТИМУЛЮВАННЯ РОЗВИТКУ РЕГІОНІВ В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ	359
Ровинська Катерина, Ровинський Юрій. ДИФЕРЕНЦІЙОВАНА ДИСЦИПЛІНАРНА ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ	360
Розульський Олег. ПІДСТАВИ ДЛЯ НАСТАННЯ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ ВИМОГ ЗАКОНУ УКРАЇНИ «ПРО ДОСТУП ДО ПУБЛІЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ»	362
Саввина Людмила. ДИХОТОМІЯ «ОБЪЕКТИВНЫЙ VS ОБЩЕСТВЕННЫЙ СТАНДАРТ» В НАСЛЕДИИ О. У. ХОЛМСА	363
Свірін Михайло. ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ПОЛІТИЧНОЇ АКТИВНОСТІ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ В УМОВАХ ПРОВЕДЕННЯ ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЇ (АНАЛІЗ НОВАЦІЙ ВІТЧИЗНЯНОГО ЗАКОНОДАВСТВА)	363
Тетерін Костянтин. ХАРТІЯ З ПРАВ ЛЮДИНИ ЯК ЕЛЕМЕНТ ВЗАЄМОДІЇ ДЕРЖАВИ ТА СУСПІЛЬСТВА	365
Толпиго Денис. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТА ПРОКУРАТУРИ: ПРАВОВИЙ АСПЕКТ	366
Тонне Дмитро. ФОРМУВАННЯ МЕХАНІЗМУ ДЕРЖАВНОЇ ПІДТРИМКИ ПРОГРАМ СТРАХУВАННЯ МЕДИЧНИХ ВИТРАТ НАСЕЛЕННЯ	367
Тронь Олександр. ОСОБЛИВОСТІ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ СФЕРИ ВИКОРИСТАННЯ ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНИХ РЕСУРСІВ УКРАЇНИ	368
Тронько Сергей. ИМИДЖЕВЫЕ ТЕХНОЛОГИИ КАК ФАКТОР ФОРМИРОВАНИЯ ПОЛИТИЧЕСКОГО СОЗНАНИЯ	370
Фетіщенко Євгенія. ТЕОРЕТИЧНИЙ АСПЕКТ ПЛАНУВАННЯ ВИДАТКІВ ДЕРЖАВНОГО БЮДЖЕТУ	370
Худошина Ольга. МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ В УКРАЇНІ ДОСВІДУ ДАНІЇ ЩОДО ІНДИВІДУАЛЬНОГО ЛІЦЕНЗУВАННЯ МЕДИЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	372
Чаусовська Світлана. ПОНЯТТЯ ПУБЛІЧНИХ ПОСЛУГ В НОРМАТИВНО-ПРАВОВИХ ДОКУМЕНТАХ	373
Чістякова Ірина, Кривдіна Інна. ПРАВОВИЙ СТАТУС ДЕРЖАВНОГО СЛУЖБОВЦЯ В УКРАЇНІ: ІСТОРИКО-ПРАВОВИЙ АНАЛІЗ	374
Шалгунова Світлана. ВПЛИВ ПРАВОВИХ ТЕРМІНІВ НА ЯКІСТЬ ПРАВООХОРОННОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ ТА ПИТАННЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ОСІБ, ЯКІ НАДАЮТЬ ПУБЛІЧНІ ПОСЛУГИ	375
Штогрин Оксана. РЕПРОДУКТИВНА ЮСТИЦІЯ ЯК ІНСТИТУЦІОНАЛЬНА СКЛАДОВА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ У СФЕРІ РЕПРОДУКТИВНОГО ЗДОРОВ'Я НАСЕЛЕННЯ	377
Якушкін Владислав. ВЗАЄМОДІЯ ОРГАНІВ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА ОРГАНІВ ПОЛІЦІЇ У ПОПЕРЕДЖЕННІ ОЗБРОЄНИХ ЗЛОЧИНІВ	378
Янюк Сергій. ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД УТВОРЕННЯ МЕХАНІЗМІВ СИСТЕМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ТЕРИТОРІАЛЬНОЮ ОБОРОНОЮ В УМОВАХ ПЕРЕВЕДЕННЯ ДЕРЖАВИ З МИРНОГО НА ВОЄННИЙ СТАН	379

СЕКЦІЯ 10
НОВІ ІНСТРУМЕНТИ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ

Красностанова Наталія. ПРОБЛЕМИ ЗБАЛАНСОВАНОГО ПЛАНУВАННЯ ІННОВАЦІЙНОГО РОЗВИТКУ ПІДПРИЄМСТВ	383
Акименко Наталія. ГРОМАДСЬКА ДУМКА ЯК ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ	384
Бекетова Олена. ПРОФЕСІЙНІ КОМПЕТЕНЦІЇ МЕНЕДЖЕРА – УЯВЛЕННЯ СТУДЕНТІВ	385
Бородін Євген. МЕХАНІЗМИ УЗГОДЖЕННЯ ДЕРЖАВНО-ПРИВАТНИХ ІНТЕРЕСІВ: ІНСТИТУТ МЕДІАТОРСТВА	387
Буряченко Олександр. ІНСТИТУЦІЙНА КОНЦЕПЦІЯ РЕФОРМУВАННЯ ПЕНСІЙНОЇ СИСТЕМИ	388
Бутенко Тетяна, Матюшкин Тарас. ІСТОРИЧНІ ЕВОЛЮЦІОНУВАННЯ ІНСТРУМЕНТІВ ПУБЛІЧНОГО АДМІНІСТРУВАННЯ	389
Величко Тетяна, Томашевська Марина. АКТИВІЗАЦІЯ РОЛІ ДЕРЖАВИ В ІНВЕСТИЦІЙНОМУ ПРОЦЕСІ	391
Волик В'ячеслав. УПРАВЛІНСЬКІ АСПЕКТИ РОЗВИТКУ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	392
Воловник Валентина. ВИКОРИСТАННЯ ІНСТРУМЕНТАРІЮ ЛОГІСТИЧНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	393
Євмєшкіна Олена. ПРОДУКТИВНИЙ МЕНЕДЖМЕНТ ЯК ІНСТРУМЕНТ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОГО СТРАТЕГІЧНОГО ПЛАНУВАННЯ	395
Коваль Ірина. ПОЇЗДКИ ПО КРАЇНІ ЯК СУЧАСНИЙ ІНСТРУМЕНТ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ	396
Лазор Оксана, Лазор Олег. ІНСТРУМЕНТАРІЙ МІНІСТЕРСТВА ВИЩОЇ ОСВІТИ ТА НАУКИ ПОЛЬЩІ ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРОЗОРОСТІ ТА ПУБЛІЧНОСТІ ДОБОРУ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ	397
Литвинова Лариса. МАРКЕТИНГОВІ КОМУНІКАЦІЇ ЯК НОВІТНІЙ ІНСТРУМЕНТ МЕНЕДЖМЕНТУ В ПУБЛІЧНОМУ УПРАВЛІННІ	399
Майданюк Сергій. ПРОБЛЕМИ РОЗРОБКИ, ВИКОНАННЯ ТА ОЦІНКИ РЕЗУЛЬТАТІВ АУДИТОРСЬКОЇ ВИБІРКИ В АУДИТІ ФІНАНСОВИХ ЗВІТІВ	399
Мурашев Сергій. ДО ПИТАННЯ РОЗРОБКИ НОВІТНИХ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ У АВТОТРАНСПОРТНОМУ КОМПЛЕКСІ	400
Мусійчук Дмитро. ЗАПРОВАДЖЕННЯ ДОСВІДУ ЗАРУБІЖНИХ КРАЇН ЩОДО ҐЕНДЕРНИХ ПЕРЕТВОРЕНЬ В УКРАЇНІ	401
Репп Григорій. ОСОБЛИВОСТІ НАЛАГОДЖЕННЯ ВЗАЄМОДІЇ В СИСТЕМІ БАГАТОРІВНЕВОГО ВРЯДУВАННЯ	403
Романенко Тетяна. THE IMPORTANCE AND CHALLENGES OF LEADERSHIP RESEARCH	404
Савченко Наталія. ПРОБЛЕМИ РЕАЛІЗАЦІЇ ДЕРЖАВНОЇ СЕРВІСНОЇ КЛІЄНТООРІЄНТОВАНОЇ ПОЛІТИКИ У СФЕРІ ЗАЙНЯТОСТІ	405
Семенець-Орлова Інна. УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ ТА ПРОЕКТНЕ УПРАВЛІННЯ: ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ	406
Халимоник Олександр. ЗНАЧЕННЯ ФІНАНСОВОГО КОНТРОЛЮ ЯК СКЛАДОВОЇ СТРАТЕГІЧНОГО УПРАВЛІННЯ СИСТЕМОЮ ОСВІТИ В УКРАЇНІ	407
Щегорцова Вікторія. ВПЛИВ ФУНКЦІЇ МОТИВАЦІЇ НА ПРОФЕСІЙНУ ПОВЕДІНКУ ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ	408
Юрочко Тетяна. НОВА ІДЕОЛОГІЯ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ З МЕТОЮ ЗБЕРЕЖЕННЯ ЗДОРОВ'Я НАЦІЇ – УПРАВЛІННЯ ЗМІНАМИ	409
Яроміч Світлана. МОДЕЛЬ НОВОГО ДЕРЖАВНОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА ЇЇ ІНСТИТУЦІЙНИЙ ДИЗАЙН	411

Наукове видання

**РЕФОРМУВАННЯ ПУБЛІЧНОГО
УПРАВЛІННЯ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ:
ТЕОРІЯ, ПРАКТИКА, МІЖНАРОДНИЙ ДОСВІД**

*Матеріали
Всеукраїнської науково-практичної конференції
за міжнародною участю*

28 жовтня 2016 року

Відповідальний за випуск *О. В. Патик*

Підписано до друку 21.10.2016.
Формат 70x108/16. Папір друкарський.
Гарнітура «Arial». Друк цифровий. Обл.-вид.арк. 55,8.
Тираж 100 прим. Зам. № 35/10.

Видавництво
Одеського регіонального інституту державного управління
Національної академії державного управління
при Президентіві України
**Свідоцтво ДК № 1434
від 17 липня 2003 р.**
65009 м. Одеса, вул. Генуезька, 22
тел. (048) 729-76-48, 729-76-49
www.oridu.odessa.ua